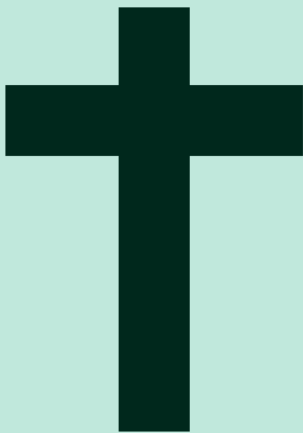

Pop Hagä Do Panyyg
Hanäm Do Hahỹỹh

The New Testament in the Nadëb language of Brazil

(BR:mbj:Nadëb)

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc

Contents

FRT	1
Matew	3
Maah-Ko	76
Rukas	119
Jowāw	192
Atos	244
Roma	309
1 Korīn	341
2 Korīn	367
Garata	385
Epeso	396
Pirip	406
Korosa	413
1 Tesaronika	420
2 Tesaronika	426
1 Tsimoot	430
2 Tsimoot	438
Tiit	444
Piremon	448
Eberew	450
Tsijaag	474
1 Peed	481
2 Peed	490
1 Jowāw	496
2 Jowāw	503
3 Jowāw	504
Judas	505
Apokarip	508

P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh O Novo Testamento na Língua Nadëb

SOCIEDADE BÍBLICA DO BRASIL

2011

As ilustrações nas páginas ... são usadas com a permissão da © 1978 David C. Cook Publishing Co.

As ilustrações por Horace Knowles nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

As ilustrações por Louise Bass nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações por Horace Knowles acréscimos e correções feitos por Louise Bass nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações coloridas são usadas com a permissão da © International Bible Society.

O Novo Testamento na língua nadëb Brasil 2011

Primeira edição 2011 5C

Publicado pela Sociedade Bíblica do Brasil

© 2011, Sociedade Bíblica do Brasil

P'op Hagä Do Panyyg Ky N'aa Hahÿÿh

Hahÿÿ hä takerii däk papuuj Isaraéw buuj sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Hahÿ takerih do pooj jé, hajông ta baab pooj jé P'op Hagä Do kaner'ood wät paa Isaraéw buuj sa sii. Ti noo gó tan'oo däk paa sa hä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tan'oo däk sa hä na-ääj hē hajông baad hadoo do ta kyyh, ta ky n'aa rod rerii bong doo. Potugees kyy me ji maneëenh tii “Antigo Testamento”. P'ooj ub sa sii kaner'ood däk doo, tahanäng pé tii. Ta tii hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh ta tyw n'aa papuuj heh'äät ta wē. Ta tii hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa Isaraéw buuj sa h'yyb tym dēeb, sahōnh hē badäk hahÿÿ hä habong do sa h'yyb tym dēeb. Jesus, P'op Hagä Do T'aah badäk hahÿÿ hēnh tamejō hyng do né hē ta ti ji h'yyb tym dēeb. P'op Hagä Do asēew hōm do tii.

Tah'yyb däng do tii. Gereg kyy me ramanēēnh P'op Hagä Do h'yyb däng doo, Kristo. Jesus né ti Kristo. Ta hyb n'aa ji hajaa hÿÿ kã P'op Hagä Do wē ji nu dēē kã. Ta hyb n'aa na-ääj hē tahajaa baad ji bawät ji da hadoo do wē.

“Papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo” ji maneëenh Jesus ky n'aa.

Potugees kyy me ji maneëenh “Novo Testamento”.

Pooj jé paa hahÿ raberii däk Gereg kyy me. Dooch wäd ta ti ma kahé bäh kerii wät do paah. P'ooj ub karejä jēng tii. Ti hadoo né hē, p'ooj ub tabahup nã bã hajông paa rerii bong ta hä kerih doo. Tii d' rabadoo had'yyt hē tanahēej jēng hyb n'aa. Gereg kyy me na-ääj hē raberih ta tii. Da hē ti anäng nã

hajông ta ti hedoo doo. Séd gó raberii paawã, ta ti mahang pawóp its rerih nã ta see pé noo gó ta bod its hajong do wób ranerih doo. Ta ti hedoo do bod kerii däk na-ääj hē Nadëb kyy me hahÿ ta heen n'aa kadakē: []. Ta ti hedoo do seeh Matew 17.21. Hahÿ mo n'aa me takerii däk tii: [21 –Jāām hē P'op

Hagä Do hä ji ky n'aa etsēē doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh –näng mäh.]

Ta see pé noo gó ti anäng ta ky n'aa, baad ji maa napäh hyb n'aa tahanäng péh. Ta ti hedoo do ky n'aa takerii däk ta yt hä. Dooch P'op Hagä Do kyyh bód

tado bã tii. Kerih do nedëed is do ta heen n'aa. Ta tii bã na-ããj hẽ ji tametëeh nyy bã ji baw'yyt P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih doo. Ta ti hedoo do seeh ji aw'yyt Matew 1.21 hã. Hahỹ mo n'aa me ta yt hã takerii däk: **1** 1.21 Jawéh ji ted'ëep, tahanäng pé ti Jesus.

Matew

Jesus ky n'aa hanäm do Matew erii wät do hahÿh

Jesus wahë makû sa häd ketsén do hahÿh

¹ Jesus Kristo, Dawi panaa, Abaraãm panaa. Hahÿ ta wahë makû sa häd heen n'aa kerih doo:

² Abaraãm t'aah, Isak.

Isak t'aah, Jakóh.

Jakóh taah, Judah, ta hÿÿj daheeh.

³ Judah t'aah, Peres.

Peres taah, Eserôm Serah daheeh. Tamar mä sa ÿÿn makû häd.

Eserôm t'aah, Räm.

⁴ Räm t'aah, Aminadab.

Aminadab t'aah, Nasôm.

Nasôm t'aah, Saramon.

⁵ Saramon t'aah, Buwas. Buwas ÿÿn Rahab häd näng doo.

Buwas t'aah, Obed. Obed ÿÿn mä Rut häd näng doo.

Obed t'aah, Jesé.

⁶ Jesé t'aah kä, Dawi, ër wahë makû sa wahë n'aa paah.

Dawi t'aah, Saromäw. Saromäw ÿÿn Urija häd näng do ÿÿm paah.

⁷ Saromäw t'aah, Reboäm.

Reboäm t'aah, Abijah.

Abijah t'aah, Asah.

⁸ Asah t'aah, Josapa.

Josapa t'aah, Joräw.

Joräw panaa seeh, Usijah.

⁹ Usijah t'aah, Jotäw.

Jotäw t'aah, Akas.

Akas t'aah, Esekijah.

¹⁰ Esekijah t'aah, Manaséh.

Manaséh t'aah, Amom.

Amom t'aah, Josijah.

¹¹ Josijah panaa kä, Jekonija, ta hÿÿj daheeh. Babirön buuj, Judah buuj maji, sa häj n'aa hënh Judah buuj ramahüüm noo gó Jekonija rababok.

¹² Babirön häj n'aa bä rabaj'eenh do jawén paa bä henäk do hahÿ Jesus wahë makû sa häd: Jekonija t'aah, Saratijéw.

Saratijéw t'aah, Sorobab.

¹³ Sorobab t'aah, Abijuh.

Abijuh t'aah, Erijakim.

Erijakim t'aah, Asor.

¹⁴ Asor t'aah, Sadok.

Sadok t'aah, Akih.

Akih t'aah, Erijud.

¹⁵ Erijud t'aah, Erejasa.

Erejasa t'aah, Matän.

Matän t'aah, Jakóh.

¹⁶ Jakóh t'aah, Joséh kä. Marija häd näng do patug ti Joséh. Marija t'aah kä, Jesus, ramaneëenh do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

¹⁷ 14 Jesus wahë makû sa häd ketsén do Abaraãm du doo bä naa, Dawi bä kä tagadäk. 14 sa häd ketsén do Dawi häd bä naa, Judah buuj Babirôn häj n'aa hënh ramahüüm bä kä. 14 kä m' Jesus Kristo* wahë makû sa häd ketsén do Babirôn häj n'aa hënh rabeboo nä do jawén paa bä naa, Kristo benäng bä kä.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Hahÿÿ da Jesus Kristo benäng do ky n'aa. Jesus ÿÿn pan'aa Marija häd näng doo. Joséh gatëë do pan'aa m' ti Marija. Ti m' Marija beta däk, dooh Joséh awäd bä ta wë. Marija wén eta däk, P'op Hagä Do Sahee hejój hyb n'aa. ¹⁹ Baad ub, P'op Hagä Do karën doo da Joséh, ta patug pan'aa bawät. Ti hyb n'aa m' dooh takarën bä Marija taky n'aa tapa bä hajök do sa matym gó. Dooh takarën bä Marija tanu meby bä ta wób sa hä.† Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk, ta h'yyb gó, Marija tamejō hōm taganat'ëë wät hyb n'aa. Dooh m' takarën bä ta wób tamaher'ood bä.

²⁰ Ti m', ta ti tahyb n'aa newë däk do jawén paa bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kas'ee wät ta hä ta s'ëë gó. Ti m' ta s'ëë gó ääs ky hadoo ta hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Joséh, Dawi panaa, —näng mäh —mahyb n'aa p'eed manäh. Magat'ëë né hë Marija. Ajän ta wog gó hasuun doo, P'op Hagä Do Sahee hejój hanaa.

²¹ Aj'yy da ta t'aah. Mahäd n'oo da Jesus,‡ P'op Hagä Do karapee tabed'ëëp hyb n'aa da nesaa do ramoo bok do mahãnh —näng mä ääs kyyh Joséh hä.

²² Sahõnh hë ti d' tawén hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod Isajas häd näng do erii wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da taky däng do paah: ²³ “Etaah da maruus aj'yy manepäh nä doo. Eny däk da aj'yy ta t'aah. Ramaneëënh da ta häd Imanuëw”,§ näng mäh. “Ër mahang P'op Hagä Do bawät”, tahanäng pé ti Imanuëw.

²⁴ Ti m' Joséh ty gawëëj däk bä, ääs mejüü doo da né hë taky daheeh. Marija tagat'ëë däg kån. ²⁵ Tagat'ëë däk né hë, dooh ta wë tawäd bä Marija t'aah nenäng nä bä. Ti m' Marija t'aah benäng do jawén paa bä Joséh häd n'oo däk mä Jesus.

2

Sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do Jesus henäng do resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panang Berënh häd näng doo bä, Judah häj n'aa bä Jesus benäng sa wahë n'aa Eróts häd näng do bag'ääs noo gó. Tabenäng do jawén paa bä ajyy tak'ëp ma kamet'ëëk doo, sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do kaj'aa Jerusarënh bä. Sa häj n'aa papÿÿj hana hënh rahana. ² Ti m' rakajaa bä kä rabeaanh:

—Nyy bä tabadäg däk Judah buuj sa wahë n'aa nag'aap hë henäng doo? —näk mäh. —Äã hapäh sagõõh tabenny däk do heen n'aa. Papÿÿj nu ganyy hënh tahana. Äã wén na bë wahë n'aa nag'aap hë henäng do äã weh'ëëh hyb n'aa —näk mä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do sa kyyh.

* **1:17** Ji h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ramaneëënh Mesijas . Gereg kyy me ramaneëënh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo”, tahanäng pé m' ti. † **1:19** Aj'yy see sii Marija beta däk Joséh ed'oo. Ti hadoo né hë, dooh takarën bä ta her'ood bä ta wób sa hä Marija eta däk doo, Marija tanu maneb'yhyb n'aa. ‡ **1:21** Jawéh ji ted'ëëp, tahanäng pé ti Jesus. § **1:23** Isajas 7.14

³Ti m' tak'ëp mä Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do hyb n'aa tón mä taky n'aa napäh bä sagööh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot doo. Sahönh hë Jerusarënh panang buuj na-ääj hë m' rahyb n'aa tón mäh.* ⁴Ti m' Eróts mejüü ranaëënh hyb n'aa ta wë sahönh hë Judah buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do na-ääj hë. Ti m' tabeaanh mä sa hä nyy bä P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng Kristo, P'op Hagä Do H'yib Däng Do benäng doo.

⁵Ti m' raky hadoo:

—Berënh panang bä, Judah häj n'aa bä tabenäng da —näk mäh. —Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod see eriï wät paa ta ti ky n'aa —näk mäh:

⁶“Panang Berënh, Judah häj n'aa bä badäk doo,

öm ky n'aa netsëeh do nado panang ky n'aa etsëeh do sa mahang, Judah häj n'aa bä.

Ky n'aa etsëeh da öm, a babuuj mahang ganyyh do hyb n'aa ta bagä n'aa, Isaraëw buuj, karapé haa h'yib mahüüm doo.”†

—Ti d' né hë P'op Hagä Do kyyh, ta ky n'aa rod see erih do paah —näk mä Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do sa kyyh Eróts hä.

⁷Ti m' Eróts mejüü rabats'yyt ta wë kejën doo gó sagööh ky n'aa ma kamahet'ëek doo. Ti m' tabeaanh mä sa hä ny noo gó ti sagööh ganyyh. Ti m' rabaher'oot ta hä. ⁸Ti m' Eróts mejüü mä Berënh hënh rabahöm hyb n'aa. Ti m' ky ken'yym doo gó m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahöm, baad bë esóts karapee —näng mäh. —Karapee bë awyyd bä, nawayw hë ÿ karën ÿ bë maher'ood, karapee ÿ weh'ëeh hyb n'aa bë nemuun —näng mä Eróts kyyh.

⁹Ti m' sa hä Eróts maher'oot do jawén paa bä, ratsyym kasog kán mäh. P'aa hënh mä sagööh rabahapäh ënh ramahöm me. Sa pooj jé m' sagööh bahöm. Ti m' sagööh bayyw ká kán tób karapee t'aah yt sooh do pong jó. ¹⁰Tak'ëp mä ratsebee bong sagööh rabahapäh bá ká. ¹¹Ti m' tób gó rabajëë p'ëë bá ká rabawyyd kán mä karapee Marija moo gó ká. Ti m' rabehyy b'ëeh tüü sa taron nu paa me karapee t'aah wë. Ti m' rawehëë kán ta hä. Ti m' raban'oo dák ta hä ta matym n'aa tak'ëp hanäm doo, ky n'aa gebah doo. K'ääts tég gabarëeh do s'ëëb, b'aa tág buu benyym do s'ëëb in-sijëen häd näng doo, b'aa tág buu benyym do s'ëëb miir häd näng do raban'oo kán ta matym n'aa. ¹²Ti m' sa s'ëë gó ká P'op Hagä Do maher'oot ranabaaj hóm hyb n'aa Eróts magä doo me, Eróts ramanaher'oot hyb n'aa. Ti m' ta tyw n'aa see me m' rababaaj hóm kán sa häj n'aa hënh.

Esit häj n'aa hënh Joséh rakejën hóm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' sagööh ma kamahet'ëek do ratsyym kasok do jawén paa bä, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kasee mä Joséh hä ta s'ëë gó. Ti m' ta s'ëë gó taky hadoo ta hä:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamahüüm wäd karapee t'aah ta ÿÿn daheeh Esit häj n'aa hënh, t'ïi hënh bë kejën hóm hyb n'aa. Eróts mejüü da resoos karapee t'aah tadaj'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa da Esit bá bë ayyw dó, öm ÿ maher'oot bá ká da mabana —näng mä ääs kyyh Joséh hä.

* **2:3** Eróts wén hyb n'aa tón, dooh takarën bá ta see bag'ääs doo. Ta mab hë takarën tabag'ääs. Panang buuj rawén hyb n'aa tón na-ääj hë Eróts hä rah'yy genäh do hyb n'aa. Rahapäh ti tak'ëp da nesaa do tamoo wät da karapee henäng do hä, taky n'aa napäh do hyb n'aa. † **2:6** Mika 5.2

14 Ti m' nawayw hē Joséh ty gawëëj dāk. Ti m' atsēm né hē Joséh bado dāk karapee t'aah, ti m' karapee ȳyn daheeh ratsyym kasog kãn Esit hēnh hah'ũum doo. 15 Ti m' Esit hāj n'aa bā rabajeej kãn Eróts bedëp nā bā. Tii d' tawén hadoo P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod see her'oot do paa kaja dāk hyb n'aa. Hahȳ d' mā P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod erih do paah: “Ȳ naëëj wāt tah ȳy, Esit bā naa tabanyyh hyb n'aa”,* nāng kerih do hā.

16 Ti m' Eróts h'yy kadaw'uuh sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do rawadii doo. Ti hyb n'aa tak'ëp mā takawajāān. Tii m' tamejũũ mā radej'ëëp hyb n'aa Berēnh panang bā, panang nedaa bā na-āāj hē, sahōnh hē karepé ajyy pawóp hē ta baab n'aa hedo padëëk doo, ti yd jé ta baab n'aa hedoo do na-āāj hē. Tii d' tawén d'oo, pawóp dāg mā ta baab sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do pooj jé rabahapāh sagōōh karapee henāng do heen n'aa ganyyh doo. § 17 Tii d' né kām kaja dāk P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod Jeremiij hād nāng do erih do paa kā. Hahȳ d' paa m' ta kyyh:

18 “Panang Rama** hād nāng doo bā naa maa enā tak'ëp ha'oot doo. Tak'ëp h'yy kat'oon do sa kyyh ji maa napāh da. Rakéw panaa kyyh né hē tii, sa taah p'āā 'oot doo. Dooh wād sa taah. Ti hyb n'aa dooh rakarēn bā ta wób rah'yyb enāw bā sa hā”,†† nāng kerih doo.

Joséh rababaaj nā do panyyg n'aa hahȳh

19 Ti m' Eróts dajëp do jawén paa bā, ta s'ëë gó m' āās kas'ee wāt Joséh hā. 20 Hahȳ da āās kyyh ta hā:
—As'ëëg g'ëéd! —nāng mäh. —Mamabaj hōm karapee t'aah ta ȳyn daheeh Isaraéw hāj n'aa hēnh kā. Dejëp karapee majiī —nāng mäh.

21 Ti m' Joséh bas'ëëg gëët mäh, tado dāk karapee t'aah, ti m' karapee ȳyn daheeh ratsyym kasog kãn Isaraéw hāj n'aa hēnh hah'ũum doo. 22 Ti m' Joséh ky n'aa napāh bā Akeraw hād nāng do bag'āās mā Judah hāj n'aa‡‡ bā ta yb jawén buuj, eỹm mā t'ii hēnh tahōm bā kā. Ti m' ta s'ëë see gó P'op Hagā Do āās maher'oot mā t'ii hēnh tanahōm hyb n'aa. Ti hyb n'aa kām Isaraéw hāj n'aa bód Garirej hād nāng doo hēnh mā tabahōm kãn. 23 Ta tii bā, panang Nasaréh hād nāng do bā rabajeej kãn. Tii b' mā kaja kãn hahȳ P'op Hagā Do ky n'aa rod raher'oot do paa P'op Hagā Do ky dāng do ky n'aa hā: “Ramaneëēnh da Nasaréh buuj”, nāk paa sa kyyh.

3

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahȳh

1 Ti m' ta see pé noo gó, nu gemuun do paah, Jowāw hād nāng do bahōm kãn Judah hāj n'aa bā tabanawāng hēnh. T'ii hēnh mā tamaher'oot maa new'ëë do sa hā P'op Hagā Do kyyh. 2 Hahȳ d' mā ta kyyh:

—Edaa dāk hỹ pong jé hawāt do ji tabag'āās doo. Ti hyb n'aa bē eréd hōm nesaa doo, P'op Hagā Do wē bē h'yy kawareem hyb n'aa —nāng mā Jowāw kyyh.

3 Jowāw né hē ti aj'yy ta ky n'aa P'op Hagā Do ky n'aa rod Isajas hād nāng do her'oot do paa hahȳ tabaher'oot noo gó:

‡ 2:15 Osejas 11.1 § 2:16 Tii d' sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do raher'oot paa ta hā. ** 2:18 Berēnh nedaa bā ti panang Rama hād nāng doo. Ti hyb n'aa ta tii bā na-āāj hē sa taah rap'āā oot, Jeremiij ky dāng doo da né hē. †† 2:18 Jeremiij 31.15 ‡‡ 2:22 Judah hāj n'aa, Isaraéw hāj n'aa bód né hē.

“Hahÿÿ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,* näng mä takerii däk do hä.

⁴ Jowāw saroor mä kameer wii s'ëëb, ta pan'aa. Ta baa wyd paa m', ta byyh. Sabakar paa m' tawëh ta tä, mabaa bëëh paa m' ta waa. ⁵ Ti m' hajök Jerusarënh babuj n'aa, Judah häj n'aa buuj, tamii Joradän nabyy me habong do na-ãäj né hë m' rabahôm Jowāw wë. ⁶ Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hôm tamii Joradän häd näng doo me.

⁷ Ti m' hajök Parisëw ramaneëënh doo, hajök Sadusëw ramaneëënh do na-ãäj hë ta wë, tanu gemuun doo bä rabana Jowāw bahapäh bä, taky hadoo mä sa hä:

—Aw'yy p'yyim näng do taah hadoo bëëh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hä P'op Hagä Do banoo do mahänh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahänh? ⁸ Taw'ääts hë pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hôm bä. Bë metäh hanäm do bë moo bok do hä. ⁹ Bë daab yb manä Abaraäm panaa bë hanäk do hä. Bë edoo manäh: “Äã P'op Hagä Do gadoo Abaraäm panaa äã bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bä tahajaa hahÿ pä tawareem bä, Abaraäm panaa rado padäg bä —näng mäh. ¹⁰ —Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëë däk do tabagëëm hyb n'aa hadoo tii. Sahönh hë joom tëëg neaak do tagëëw jat da, ti tabaju hôm da —näng mä Jowāw kyyh.

¹¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ënh:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me, baad hadoo do wë bë h'yy kawareem do metëë n'aa. Ti awät da jawën ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahänh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun ÿ patsä bä —näng mäh. —Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëë suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa. Tëëg hõõ hadoo doo me bë d' tametyy baad tabanaw däk hyb n'aa bë h'yyb tym —näng mäh. ¹² Tsyt hë tabetyn hõm da P'op Hagä Do karën do moo heb'ook doo, tsyt hë ta wób. P'op Hagä Do karën do moo b'ook doo, banäm doo hënh tabetyn hõm, tabanesaa hënh ta wób, aj'yy ta nahëë me tetyn hõm do hadoo tiriig ta bóg mahänh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hä. Ta bóg taju toonh tëëg hõõ me, nadëëk doo me —näng mä Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hä.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ti noo gó Garirej häj n'aa bä naa Jesus bawëënh tamii Joradän häd näng doo hënh, Jowāw nu gemuun hyb n'aa. ¹⁴ Ti m' Jowāw geëm paawä, ti m' taky hadoo:

—Hëd n'aa wë ÿ mabana õm ÿ nu gemuun hyb n'aa? ÿ paawä ti manu gemuun —näng mä Jowāw kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Taw'ääts hë ta tii da dó. ÿ manu gemuun né hë. Taw'ääts hë ër bad'oo sahönh hë ër hä P'op Hagä Do karën doo —näng mäh.

Ti m' tii d' taky hadoo do hyb n'aa m', Jowāw nu gemuun kän Jesus.

¹⁶ Jesus nu kemuun wät do jawën paa bä, nayyw hë tabanyyh tame naa. Tabanä sii hë m' wë kabasëëts hõm. Ti m' tahapäh mä P'op Hagä Do Sahee ahying mä ta wë. Guri-i bahyng doo da P'op Hagä Do Sahee bahyng. Ta hä m'

* 3:3 Isajas 40.3

tabadäng. ¹⁷ Ti m' h̄y pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahÿ̄y da m' ta kyyh:

—Hahÿ̄ tah ÿ̄y, tak'ëp ÿ̄ kamahãn up doo. Baad ÿ̄ h'yy gadajang tan'oo bã —näng mäh.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿ̄ȳh*

¹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm kãn Jesus tabanawäng hënh, raban-abok hënh, Dijab metyy hyb n'aa Jesus. ² Ti m' 40 ta ä noo gó dooh m' Jesus awa bã, dooh m' tawëë bã. Ti jawén mã Jesus basa däk. ³ Tii bã Dijab, ji h'yyb tahet'uuk doo, ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bã, —näng mäh —mamejō hahÿ̄ pä rakawereem padëek pāw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Doo. Hahÿ̄y da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hã had'yyt nado ji bedëp. Sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh hyb n'aa ji bedëb heh'äät”† —näng mã Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab mahüüm kãn Jerusarënh hënh, panang tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo hënh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hënh tabasëek hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

⁶ —P'op Hagä Do T'aah mado bã, —näng mäh —keréd hyy tūū. Hahÿ̄y da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mã Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejūū da ta ääs, baad õm rabahag'ääs hyb n'aa. Õm da ragadoo p'op pä hã a tsyym taganadas hyb n'aa”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh —näng mã Dijab.

⁷ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahÿ̄y da na-ääj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”§ —näng mã Jesus.

⁸ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë p'op nu däk do jó. Tii b' naa m' tametëeh ta hã sahõnh hë badäk hahÿ̄y hã hanäng do häj n'aa rabag'ääs doo, sahõnh hë hanäm doo, hetsooh do badäk hahÿ̄y hã hanäng do na-ääj hë. ⁹ Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sahõnh hë ta ti ÿ̄ anoo da a hã, wë ÿ̄y, tūū a taron nuu me ÿ̄ mawehëë bã —näng mã Dijab kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ahõm mahãnh ÿ̄y, Nesaa Do Yb! —näng mäh. —Hahÿ̄y da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jääm hë P'op Hagä Doo, bë hagä n'aa, bë wehëë. Jääm hë ta ti bë hyb n'aa jew'yyk, bë ky daheeh”,** näng kerih doo —näng mã Jesus.

¹¹ Ti m' Dijab bahõm kãn Jesus mahãnh. Ti m' ääs rabana, rahag'ääs mã Jesus, ranoo mã ta hã ta waa kã.

Jesus du doo tama metëek do panyyg n'aa hahÿ̄ȳh

¹² Ti m' Jowāw nu gahem'uun do radawäts geët do Jesus ky n'aa napäh bã m', tababaa j hõm kãn mã Garirej häj n'aa hënh. ¹³ Ti m' panang Nasaréh bã tabaym dó jawén paa bã m', takahÿ̄ȳd gã panang Kapar-Naūm häd näng doo hënh. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Kapar-Naūm badäk, Seburūn,

* 4: Gereg kyy me ramaneënh Nesaa Do Yb, Dijab . “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahananäng pé ti Dijab. † 4:4 Dew-Teronom 8.3 ‡ 4:6 Saaw-Mo 91.11-12 § 4:7 Dew-Teronom 6.16 ** 4:10 Dew-Teronom 6.13

Napatawi sa häj n'aa bä.†† 14 Tii da tawén d'oo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ d' paa m' Isajas kyyh:

15 “Seburün, Napatawi häj n'aa babuuj, karaj'aa nabyy me, tamii Joradän tamyyj däk hä badäk do buuj. Garirej sa häj n'aa häd, hajök do Judah buuj nadoo do rabaj'eenh bä. 16 Ta tii bä, gadagyp do hadoo doo gó habok doo, P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, rahapëë däg kån ta bag ty eh do hadoo doo.‡‡
Dajëb bawät bä habok do sa hä ganä wät ta bag”,§§ näng kerih doo.

17 Ti m' ti noo gó Jesus du do däk tamaher'oot sahõnh hë sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ääs doo. Ti hyb n'aa bë eréd nesaa doo, P'op Hagä Do wë bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Jesus bawät bä m', tabahapäh mä pawóp hë ajyy. Simaw, Peed ramaneëenh doo, ta hÿÿj Än-Deréh daheeh. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hë m' tii. 19 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bë ana, si ÿÿ bë abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bë hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bë hÿÿ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

20 Ti m' nanyw hë m' raberéd hõm karahi. Ah'üüm kån mä ta sii.

21 Ti bahänh mä Jesus bahapäh ajyy Tsijaag, Jowäw daheeh, Sebedew häd näng do taah. Marakate gó m' rabat'oonh, sa yb mä sa hata. Karahi m' renäm. Ti m' Jesus bats'yyt ta sii rabahõm hyb n'aa. 22 Ti m' nanyw hë m' ragatsëg n'yyh pong hënh. Ti m' raberéd hõm sa yb, marakate. Ti m' Jesus sii rabahõm kån mäh.

23 Ti m' jé pad'yyt hë Garirej häj n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, Jesus ma metëek mäh, tamaher'oot mä sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa hanäm doo. Jé pad'yyt hë m' tabaheso hõm sahõnh hë sa nahëeh. Tabaheso hõm na-ääj hë h'yyb nahejooj padëek do nahëe haj'aa. 24 Ti hyb n'aa, Sirija häd näng do häj n'aa bä na-ääj hë raky n'aa napäh mä Jesus mo haj'aa hä. Ti hyb n'aa ramena kån ta wë nahëe enäh doo. Hajõng mä ramena do sa nahëeh. Tak'ëp datés do hahoop do ta wób, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do ta wób, mera do kaj'uun do ta wób, nabong do ta wób. Ta ti sahõnh hë sa nahëe Jesus hahëen hõm mäh. 25 Hajök mä Jesus jawén hah'üüm. Ta s'ee hënh naa m' hena ta jawén hah'üüm doo. Garirej häj n'aa bä naa m' ta wób, Dekaporis häd näng do häj n'aa hënh naa ta wób, Jerusarënh bä naa m' ta wób, Judah häj n'aa bä naa m' ta wób, hëej Joradän häd näng do tamyyj däk hënh naa m' ta wób kä.

5

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahÿÿh

†† 4:13 Garirej häj n'aa bód ta ti Seburün Napatawi sa häj n'aa. ‡‡ 4:16 Jesus né hë ti ta bag ty eh do hadoo doo. Sa mahang Jesus bawäd wät do hyb n'aa, sa mahang Jesus ma met'ëeg wät do hyb n'aa, rahapëë däk nyy da rabad'oo P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa. §§ 4:16 Isajas 9.1 hä takerii däk tii. P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, ji edëb heh'äat do nahap'ëeh do tii, dajëb bawät bä habok doo. Kristo sa wë kajaa doo, papÿÿj bag ganyyh do hadoo.

¹ Ti m' hajök do ta jawén han'aa do Jesus bahapäh bä m', tabasëek waëë hä m', ti m' tabahyy sooh. Ti m' ta ma metëek do rabana ta wë, ² ti m' tadu doo tama metëek do sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

- 3 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hä hë daab na'yyp doo, sa h'yyp gó jáãm hë P'op Hagä Do hä daab 'yyp doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee rabahadoo do hyb n'aa.
- 4 —Ky n'aa kedëng da jé ha'oot do hah'oop doo, P'op Hagä Do h'yyp en'yym do hyb n'aa da sa hä.
- 5 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng kaja hë sa h'yyp mahüüm doo, sa hejój hä h'yy kana'eeh doo. Rawén ky n'aa kedëng, hëej papuuj* P'op Hagä Do ky n'aa enooh do danäh rabahadoo do hyb n'aa da.
- 6 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng takarën doo da ji bawät do hä tak'ëp h'yyp pad'ëek doo. Rah'yyp pahadëek do kan'oo däk da sa hä.
- 7 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta wób t'yyp mehüün doo. P'op Hagä Do t'yyp mehüün da sa hä kä.
- 8 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng baad hedoo do had'yyt hë h'yyp enäh doo. Ky n'aa kedëng da tii, rahapäh do hyb n'aa da P'op Hagä Doo sa matym me.
- 9 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng h'yyp nyyw gó habok do du n'aa doo. Ta ti hedoo doo ramaneëenh da P'op Hagä Do taah.
- 10 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da P'op Hagä Do karën do ramoo bok do hyb n'aa rarahejäã do hah'oop doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé bag'ääs do karapee rabahadoo do hyb n'aa da.

¹¹ —Ky n'aa kedëng bëeh, hëp ÿ n'aa bë raky n'aa rejä bä, bë rarahejä bä, daap hë nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä. ¹² Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta säm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa da bë h'yy gadejah, bë tsebee da, tii d' bë hä radoo bä né paawä! Tii d' né paa sa wahë makü rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarahejäã né paa sa hä —näng mä Jesus.

Jukiir ky n'aa gó, ta bag ky n'aa gó Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jukiir hadoo bëeh, badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang.† Jukiir nadah'ëed wäd bä, dooh ji haja bä ji an'oo bä p'aa hënh tadah'ëed däg bä. Tanadah'ëed wäd bä, dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong höm tii. Jé tabës pé tsab'eep da‡ —näng mäh.

¹⁴ —Badäk hahÿÿ hä habong do sa bag hadoo bëeh. Dooh ji haja bä ji jejen bä panang waëë jó badäk doo. ¹⁵ Dooh ta bag ji gataa so bä ji waa hood yt hä ji dasooh hyb n'aa. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, sahõnh hë tób yt hä haj'eenh do rabag enä hyb n'aa. ¹⁶ Ti hadoo ënh bë hä. Bë metäh, rabahapäh hyb n'aa, baad hedoo do bë babok doo, baad hadoo do bë moo bok doo, bë Yb hÿ pong jé hawät do hä raj'aa etsë hyb n'aa kä bë hä rahapäh do hyb n'aa —näng mä Jesus.

* 5:5 Taw'ääts hë ji ner'oot Apokarip 21.1. † 5:13 Jukiir me ji ty gewuuk ta dab takanarejäã hyb n'aa. Jukiir hadoo P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa nesaa do tak'ëp tawén kanah'üüm badäk hahÿÿ bä. ‡ 5:13 Jukiir nadah'ëed wät do hadoo ta hä h'yy ka'eeh do baad naboo bong doo. Baad ji nawäd wäd bä, baad nadoo do ji metëeh tii bä ta wób sa hä. Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, ji aw'oong höm do hado däk ji tii bä.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hã Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿh

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ ahng babä ÿ gawats'iik hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë. Tii d' bé edoo manäh. ÿ wén hyng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë, takaja däk hyb n'aa, hã ÿ kametëeh hyb n'aa na-ääj hë. ¹⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Wë, badäk hahÿ hëej bawät nä bä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh, sahõnh hë ta hã kerih do kametëeh bä kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ¹⁹ —Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do bód t'aats ky nadaheeh doo, ta wób tama met'ëeg bä ta nemuun raky nadaheeh hyb n'aa, jããm hë ky n'aa nets'äs da ta ti hedoo do hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang. Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta wób hã tama met'ëeg bä na-ääj hë, ky n'aa etsä däk tii, hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang —näng mäh.

Baad had'op Jesus karën ji bawät do ky n'aa hahÿh

²⁰ —Baad bë ÿ maher'oot. Baad ub Parisëw red'oo raky daheeh P'op Hagä Do karën do ji hã. Ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti hado né paawä, baad bë nado bä sa bahãnh, dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë hado bä —näng mäh.

1. Baad ji bawät sa mahãnh ji da hadoo do hã ji hyb n'aa newëe do hã ky n'aa hahÿh

²¹ —Bë maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë maküü hã kamejüü doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Nesaa do hã ky n'aa kety däk da jé ta da hadoo do daj'ëep doo”, § näng kerih doo. ²² ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿ bë hã: Jé ta da hadoo do wë kawajãän do sii hë ky n'aa kety däk da. Jé ta da hadoo do ky n'aa rejãä péh, taw'ääts hë ër wahë n'aa hedoo do raky n'aa etyy tii. Jé “h'yy gatamaa its òm!”, hanäng pé ta da hadoo do hã, p'eets hë tabanesaa hënh, tëeg hõõ gó da tabahoop —näng mäh.

²³ —Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do hã mama ejuu bä mahyb n'aa es'ee bä a hã a da hadoo do ganen'aak doo, baad nadoo do ta hã mamoo wät do hyb n'aa, ²⁴ tii bä taw'ääts hë meréd dó mama ejuu do pan'aa ji ma ejuu do tyng pa. Tii bä ahõm a da hadoo do wë. Mets'ëë òm tahyb n'aa mabaan hyb n'aa, p'aa hënh bë h'yyb ennyw padëek hyb n'aa. Tii bä maju kä P'op Hagä Do wë mamanaa doo —näng mäh.

²⁵ —Taw'ääts hë nayyw hë mah'yyb enäw a wë kawajãän doo, hyb n'aa jawyk do wë òm tamahüüm bä òm taky n'aa tapaa hyb n'aa paawä. Bë mahõm me, ta hõõ bä, mah'yyb enäw, hyb n'aa jawyk do ji hã ky n'aa etyy do hã, òm taky n'aa tapa mahãnh. Tii d' manadoo bä, hyb n'aa jawyk do òm tabahaëenh da warahén hã, òm tadawäts geët hyb n'aa kä. ²⁶ Dooh d' manä bä kä tii bä, sahõnh hë manepaag bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

2. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do bahãnh, ji bawät ÿÿj sa wë ky n'aa hahÿh

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bè maa napäh hahÿ kamejũ doo: “Aã manä ta seeh ÿÿm sii”,** näng kerih do paah. 28 ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: ÿÿnh wë ty gadäk doo, ta sii hahÿÿh do hyb n'aa newë däk doo, baad nado däg ta h'yyb tym hä kä. Nesaa do tamoo wäd däg kän, dooh né ta sii taã bä paawä. 29 A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyh. Madawäts hõm. Taw'ääts hë sét a hä hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hënh õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh. 30 A moo hub hadäk do hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyd hõm a mooh. Madawäts hõm. Taw'ääts hë sét a hä hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hënh õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh†† —näng mäh.

3. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do sa bahãnh, ji bawät ji ÿÿm wë ky n'aa hahÿÿh

31 —Hahÿÿ da kamejũ do paah: “Jé ta ÿÿm heréd hõm doo, taw'ääts hë taban'oo däk né hë ta heen n'aa kerih do ta hä”,‡‡ näng kerih do hä. 32 ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Jé daap hë ta ÿÿm heréd hõm doo, ta ÿÿm wadii do hyb n'aa tanado bä, ÿÿnh ta patug nadoo do sii he'ÿÿh do hado däk tan'oo bä ta ÿÿm paah. Aj'yy see gat'ëë däg bä ta ti ÿÿnh, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii —näng mäh.

4. Baad ji awäd bä, dooh hyb n'aa tak'ëp ji ky n'aa h'üüm pé do ky n'aa hahÿÿh

33 —Bè maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë maküü hä kamejũ doo: “Maky kahÿÿd manä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä maky däng doo. Mamoo wäd né hë ta hä maky däng doo”, näng kerih doo. 34 ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Bë ky dëë manä da. P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo hÿ pong jé. Ti hyb n'aa bë ky dëë manä hÿ pong jé hä, bë ehub né hë bë ky däng do bë metëëh hyb n'aa. 35 P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo badäk hahÿ hëëj.‡‡ Ti hyb n'aa, bë ky dëë manä badäk hahÿ hëëj hä, bë ehub né hë bë ky däng do bë metëëh hyb n'aa. Bë ky dëë manä Jerusarënh panang hä, bë ehub né hë bë ky däng do bë metëëh hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hë bag'ääs do panang ti Jerusarënh. Ta ma tii. 36 Bë ky dëë manä bë nuu hä. Dooh ji haj'as pé ji hä hë ji ahÿÿd bä. Ji sëen na-ãäj hë dooh ji haja bä ji ahÿÿd bä. 37 Ti hyb n'aa kä, “ÿÿ” bë noo bä, taw'ääts hë “ÿÿ” né hë bë h'yyb gó. “Doo” bë noo bä, “doo” né bë h'yyb gó. Jääm ti bë kyyh. Dooh hyb n'aa tak'ëp bë ky n'aa h'üüm pé bë metëëh hyb n'aa ta ti bë ehub né hë. Nesaa Do Yb hanaa sahõnh hë ti bahãnh tak'ëp ky n'aa h'üüm doo —näng mäh.

5. Baad ji awäd bä, dooh ji abaaj bä nesaa do ji tah moo wät do ky n'aa hahÿÿh

38 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bè maa napäh né hë hahÿ kamejũ doo: “Ta da hadoo do matym rejää doo, ta ti mo haj'aa näng do matym na-ãäj ji rejää. Ta da hadoo do tég see gatëh hõm doo, ta ti mo haj'aa näng do tég see na-ãäj hë ji rejää”,*** näng kerih doo. 39 ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Bë mahüüm manä hyb n'aa jewyk do sa

** 5:27 Esodo 20.14 †† 5:30 Dooh Jesus mejõ bä ji matym ji ado nä bä, ji moo see ji gakyd hõm bä. Jesus hapäh, ji h'yyb gó naa né hë ti nesaa do ji moo wät doo, ji heg'ääs doo. Tii da tawén her'oot, baad ji hyb n'aa matakëë hyb n'aa nesaa do ji moo nawät hyb n'aa. Dooh masuuj tado bä ta ti hedoo doo, Jesus hanäng péh. ‡‡ 5:31 Dew-Teronom 24.1 §§ 5:35 Hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo. Badäk hahÿÿh, P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo Isaraéw buuj sa hä. Sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ääs. Ti né sahõnh hë danäh, tahanäng pé tii. *** 5:38 Esodo 21.24, Rewitikos 24.20, Dew-Teronom 19.21

wë nesaa do bë hä moo wät doo, tamoo wät do säm tagadoo hyb n'aa paawä. Õm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyyh hyb n'aa. ⁴⁰ Hyb n'aa jewyk do sa wë a da hadoo do òm taky n'aa tapa bä a saroor hyb n'aa, man'oo ta hä a hatsë a hä hadäk do na-ääj hë. ⁴¹ Õm ramejõ bä sa ma mas'ëed bä raky n'aa jaw'yyk do anoo do pénh, tii bä mamahäj manä ta ti ramejüü doo. Taw'ääts hë raky däng do bahãnh mas'ëed.^{†††} ⁴² Man'oo a da hadoo do ets'ëë bä a hä. A h'ëed see a da hadoo do ets'ëë bä tab'aanh doo, man'oo né hë —näng mäh.

6. Baad ji awäd bä, ji maji sii hë ji kamahãn do ky n'aa hahÿyh

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë maa napäh né hë hahÿ ramejüü do paah: “Makamahãn a da hadoo doo. Mahyb n'aa wareem a maji.”^{†††} ⁴⁴ Ýÿ kä, ý her'oot hahÿ d' bë hä: Bë kamahãn bë maji. Bë ky n'aa ets'ëë bë hä rejää doo, ⁴⁵ bë Yb hÿ pong jé hawät do taah né bëëh, bë metëëh hyb n'aa ta tii hä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo papÿÿj bag tapahuunh doo, baad habok do sa hä, baad nabok do sa hä na-ääj hë. Baad habok do rababong bä tabanoo naëng badoos hyb n'aa, baad nabok do rababong bä na-ääj hë. ⁴⁶ Bë gadoo bë ed'oo g'eeh hanäm do P'op Hagä Do hanaa, jããm né hë bë kamahãn bä bë hä kamahãn doo? Dajëër Roma buuj hä ji hepak do taa n'aa, bë ty n'aa ges'yyk doo, ti na-ääj rakamahãn sa hä kamahãn doo. ⁴⁷ Jããm hë bë wakããn hedoo do bë edëë bä, ta wób bad'oo do bahãnh nado bë bad'oo. Jé P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do na-ääj né hë redëng sa wakããn, sa najiis. ⁴⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad had'yyt hë bë babok, bë Yb hÿ pong jé hawät do baad had'yyt hë tabawät doo da —näng mã Jesus kyyh sa hä.

6

Tamawoob hë hedoo do Jesus ma metëëk P'op Hagä Do ji weh'ëëh do ky n'aa hä

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad hedoo doo, P'op Hagä Do karën do bë moo bok bä, taw'ääts hë bë moo boo bë raj'aa etsë hyb n'aa nado. Baad hedoo do bë moo boo bä bë hä raj'aa etsë hyb n'aa, ti bä dooh bë gado wäd bä hanäm do ta säm bë Yb hÿ pong jé hawät do hanaa.

1. Nyy da ji bad'oo kas' uut do matym n'aa ji an'oo bä do ky n'aa hahÿyh

² —Ti hyb n'aa kas' uut do matym n'aa mabanoo bä, magamehã manä torõm-bet, õm ramanatakëë hyb n'aa, j'ooj madäk doo me ky ken'yyim do rabahed'oo doo da panang tyw n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, sa hä ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Baad bë ý maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hä raj'aa etsë doo me né hë ragado däk ta säm. Dooh ragado wäd bä hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo. ³ Kas' uut do matym n'aa mabanoo bä, maher'ood manä ta wób sa hä, ⁴ ta wób ranahapäh hyb n'aa mamasa doo. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, hapäh do ranahapäh bä manoo doo, anoo da a hä ta säm baad hadoo doo —näng mäh.

2. Nyy da ji bad'oo ji ky n'aa ets'ëë bä ky n'aa hahÿyh

^{†††} **5:41** Roma buuj warahén n'aa Isaraéw häj n'aa bä mejüü do rahajaa, rakarën bä, ramejüü Isaraéw buuj rasëët sa ma dawëë péj. Tii d' radoo bä, ramejüü do bahãnh ji asëët, näng Jesus kyyh. Dooh ji mahäjä bä. ^{†††} **5:43** Rewitikos 19:18

⁵—Bë ky n'aa ets'ëë bä, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da bë adoo manä da. Panang tyw n'aa kajatsék bä, hajök do rababok bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä na-ääj ti ragen'aak raky n'aa etsëë rabë bä, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ý maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hä raj'aa etsë doo me ragado däk ta sãm. Dooh ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo. ⁶Ti hyb n'aa, maky n'aa ets'ëë bä, ajëë suun a tób gawakõ gó, manoo gatsëë däg ta gawakõ, ti bä maky n'aa ets'ëë a Yb, hÿ pong jé hawät do ji nahapäh do hä. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejën doo gó maky n'aa etsëë do hapäh doo, anoo da a hä ta sãm baad hadoo doo. ⁷Bë ky n'aa ets'ëë bä, bë ky n'aa jebaa j manä bë etsëë doo, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabahed'oo doo da. Rah'yy kaha'eeh do maa napäh raky n'aa etsëë doo, hajöng do sa kyyh hyb n'aa red'oo. ⁸Bë ky n'aa ets'ëë pooj jé bë Yb hapäh bë wë badoh doo. Ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëë manä nanäng raky n'aa etsëë doo da.

⁹—Taw'ääts hë hahÿÿ da d' bë kyyh bë ky n'aa ets'ëë bä:

“Ee, hÿ pong jé hawät doo,
ää karën sahõnh hë õm rahyb n'aa jew'yuk.

¹⁰ Ää etsëë a hä,

sahõnh hë mabag'ääs do nayyw hë takajaa hyb n'aa ää wë.

Ää karën sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do ramoo bok makarën doo,
hÿ pong jé ramoo bok doo da makarën doo.

¹¹ Man'oo had'yyt hë ää waa.

¹² Mamabaan hõm nesaa do ää moo bok do paah,
ää mabaan hõm doo da ää wë moo bong do nesaa doo.

¹³ Man'oo manä nesaa do ää tah'yib tatuk.

Ää mamo n'aa jesu Nesaa Do Yb mahãnh.*

[Õm né ti sahõnh hë bagää had'yyt doo.

Õm né ti hejooj had'yyt doo.

Õm né ti ji j'aa etsëë had'yyt doo. Ti né hë. Taw'ääts hë]”, näk da bëëh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë wë ramoo boo bä, tii bä bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan da na-ääj hë bë hä. ¹⁵ Bë hyb n'aa manabaan bä nesaa do bë wë ramoo bok doo, tii bä dooh na-ääj hë bë Yb hyb n'aa mabaan bä bë hä nesaa do bë moo bok doo.

3. Nyy da ji bad'oo kas'aah doo me P'op Hagä Do ji weh'ëëh bä ky n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do bë weh'ëëh hyb n'aa bë kas'aah bä, bë metä manä bë h'yy gajëng doo, j'ooj madäk doo me habok doo, ky ken'yym do gó habok do rabahed'oo doo da. Ta ti rah'ÿÿt sa mamets rakas'aah ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ý maher'oot: Ta ti hed'oo doo, sa hä raj'aa etsë doo me, ragado däk ta sãm sahõnh hë. Dooh ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa, kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëëh bä, taw'ääts hë mahetsyud a mamets, mahawug ta syyj buu benyym do a nuu gó ji bahed'oo doo da ¹⁸ kas'aah doo me P'op Hagä Do

* **6:13** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: “Ää mamo n'aa jesu nesaa do mahãnh.”

maweh'eëh do ta wób ranahapäh hyb n'aa. Jääm hē a Yb, hÿ pong jé hawät doo, ji nahapäh do hapäh hyb n'aa. Tii bā kā, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejēn doo gó makas'aah do hapäh doo, anoo da a hā ta sām baad hadoo doo —nāng mäh.

Ji ma ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē ata manā bē ma takah'ūum hyb n'aa badāk hahÿÿ bā, kamera hedoo do ji ma rejāā doo bā, ji ma hetōt bā, hets'eëk do bē tób ranoo eē hōm doo bā bē ma rabets'eëk hyb n'aa. ²⁰ Taw'āats hē bē moo boo had'yÿt hē ti P'op Hagā Do bē hā takarēn doo. Tii bā da bē gadoo da hÿ pong jé ta sām P'op Hagā Do hanaa. Hÿ pong jé dooh kamera hedoo do rejā bā ta sām P'op Hagā Do hanaa ji gadoo doo. Ta tii bā dooh tahetōd bā ta sām, ta tii bā dooh retsēeg bā P'op Hagā Do hanaa ji gadoo doo. ²¹ Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ēp bē kamahān do banāng bā, tii bā bē h'yÿb bawāt —nāng mäh.

²² —Ji bag hadoo ji matym. Baad tado bā ji matym,[†] ta bag hado dāk sahōnh hē ji hā. ²³ Baad tanado bā ji matym,[‡] badagyp hadoo sahōnh hē ji hā. Ti hyb n'aa, ta bag hadoo bē hā hanāng do paawā, badagyp do tado bā, tak'ēp tabadagyp tii bā bē hā.

²⁴ —Dooch hajaa pé pawóp hē ta kariw n'aa sii moo wāt pé séd noo gó. Tii d' tahado bā, ta kariw n'aa see dooh takamahān bā, ta see ti takamahān. Ta see wē da baad tamoo wāt da, ta see taty n'aa ges'yÿk da. Ti hadoo bē hā. Dooch bē haja bā bē h'yÿ keséj bā. Dooch bē haja bā P'op Hagā Do hā bē h'yÿb dāg bā, dajēer hā na-āāj bē h'yÿb dāng bā —nāng mā Jesus.

²⁵ —Ti hyb n'aa bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Bē hyb n'aa tón had'yÿt manā bē babok do hā, bē waa hā, bē eëk do hā, bē saroor hā. Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahānh ti ji edēp doo. Ji saroor bahānh ji. ²⁶ Bē hegāā taw'eēd. Dooch rejom bā joom tym. Dooch rata bā joom ag sa waa tób n'aa yt hā. Ti hado né paawā, P'op Hagā Doo, bē Yb, anoo sa waa. Taw'eēd P'op Hagā Do kamahān do bahānh bē takamahān. ²⁷ Tak'ēp bē hyb n'aa newē had'yÿt né paawā, dooh bē haja bā bē aboo dawēd bā ta tii da —nāng mäh.

²⁸ —Hēd n'aa bē hyb n'aa tón bē saroor bē padedēek do pan'aa hā? Bē hegāā tabawā n'aa ts'ooch joom banāng bā hawāng doo —nāng mäh. —Dooch né paawā ramoo boo bā, dooh né paawā sa saroor rages'yÿb bā, ²⁹ Saromāw saroor anyw né paawā, gabar'eēng né paawā, ti bahānh tabanām ti tabawā n'aa ts'ooch. ³⁰ Tii da baad ub P'op Hagā Do adoo bā tabawā n'aa hā, nayw hē tsawÿÿ jēng do hā, ji gatang do hā, dooh g'eeh ti bahānh baad ub tabahag'āās bēeh? Tanoo né da bē hā bē saroor. H'eēd hyb n'aa P'op Hagā Do hā baad bē h'yÿ kana'eeh? ³¹ Ti hyb n'aa kā, bē hyb n'aa tón manāh. “H'eēd g'ee d' āā awa? H'eēd g'ee d' āā eëk? H'eēd g'ee d' āā dadāk?”, bē an'oo manāh. ³² P'op Hagā Do sa h'yÿb gó nahapäh do ti tii, ti hā h'yÿb padēek doo. Bē ti dooh tii d' bē adoo bā. Bē Yb hÿ pong jé hawät do hapäh bē wē bedoh doo. ³³ Taw'āats hē pooj jé baad bē h'yÿb padāg bē Yb bag'āās do hā, baad hedoo do ji hā takarēn do hā na-āāj hē. Tii bā kā, tanoo da bē hā sahōnh hē bē wē bedoh doo. ³⁴ Ti hyb n'aa kā, naga hē bē hyb n'aa tón manā bē pooj jé hawät do hā. Jat'iip hadoo na-āāj hē ti anāng ji h'yÿ katón doo. Ti hyb n'aa taw'āats hē jati pé bē hyb n'aa newē nÿÿ d' bē bad'oo.

[†] 6:22 Ji etsēeh, P'op Hagā Do hā ji h'yÿb dāk, tahanāng pé né m' ti baad hadoo do ji matym. [‡] 6:23 Ji netsēh, ji ma hyb n'aa ji bawāt tahanāng pé né m' ti baad nadoo do ji matym.

7

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nadoo do hã bë ky n'aa ety manã had'yyt hẽ ta wób, P'op Hagã Do ky n'aa netyy hyb n'aa bëeh. ² Tii d' ÿ wén edoo, ta wób bë ky n'aa etyy doo da, bë da P'op Hagã Do ky n'aa etyy. Ta wób bë ky n'aa etyy do pénh, ti pénh da P'op Hagã Do ky n'aa etyy da bëeh.

³ —Hẽd n'aa mamatakëë b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng? ⁴ Hẽd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ÿ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakã bã a matym gó hanäng doo? ⁵ J'ooj madãk do ti a h'yyb. Mado nã pooj jé b'aa haeh do a matym gó hakëë doo. Tii bã da mabahapãh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —näng mãh.

⁶ —Bẽ an'oo manã awaar hã tsyt hẽ P'op Hagã Do wẽ kasëew dãk doo. Bẽ da regës. Bẽ an'oo manã too yb hã majoor gabarëeh do perora hãd näng do s'ëeb. Ratsab'eep da bë majoor* —näng mã Jesus.

Ji ky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bẽ ets'ëë, tii bã P'op Hagã Do anoo bë hã. Bẽ esóts, tii bã bë aw'yyt da.† Bẽ naëej tób noo bã naa, tii bã da ta danãh noo gas'ëës.‡ ⁸ Jé hetsëë doo, gadoo da P'op Hagã Do hanaa. Jé hesoos péh, taw'yyt P'op Hagã Do hanaa. Jé tób noo bã nã naa naëënh péh, tób noo kas'ëës da ta hã P'op Hagã Do hanaa —näng mãh.

⁹ —Pãw bë t'aah ets'ëë bã ta waa, pã bë anoo g'eeh ta hã? ¹⁰ Tah'ÿÿb bë hã tets'ëë bã ta tä, aw'yy g'eeh bë anoo ta hã? Dooh. ¹¹ Nesaa do moo heb'ook do né paawã bëeh, baad hadoo do bë heno bë taah hã. Ti bahãnh bë Yb hÿ pong jé hawãt do anoo da baad hadoo do ta hã hetsëë do hã.

¹² —Ti hyb n'aa kã, sahõnh hẽ bë bad'oo do hã, bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karën do bë hã ramoo bok doo. Tii d' tahanäng pé P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do hã, P'op Hagã Do ky n'aa rod rerii bong do hã kerih doo —näng mã Jesus.

Ta tyw n'aa ky n'aa gó Jesus ma metëëk hÿ pong jé ji bahõm do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Noo maeh ta tyw n'aa, maeh ta tyw n'aa banesaa hënh, ji karejãã doo hënh hahõm doo. Hajõk maeh doo me hah'üüm. Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ bë majëë suun noo dad'ëed is do hadoo doo me P'op Hagã Do wẽ, ji edëb had'yyt doo hënh ji tamah'üüm doo. ¹⁴ Noo manad'ëed its, manad'ëed its ta tyw n'aa ji edëb had'yyt doo hënh hahõm doo. Dooh tahajõõ bã ta ti ta tyw n'aa haw'yyt doo —näng mãh.

Rababok do hã ji h'yy ganäng sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakã, P'op Hagã Do ky n'aa rod oow bë rawanadii hyb n'aa. B'ée anyyw is do hadoo kawanajãã do hadoo da rababok bë mahang.

* **7:6** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé apãh: Bẽ ky kahüüm manã P'op Hagã Do ky n'aa hanãm do bë maher'ood bã kanar'ëen do maa nanewëë do sa hã. Sa hã ji ky kahüüm bã, ji rarahëjãã da tii bã. Awaar ji tegës do hadoo tii. Sa hã ji ky kahüüm bã panyyg hanãm do ky n'aa, raty n'aa ges'yyk da tii. Too yb majoor gabarëeh do tsab'eep do hadoo tii. † **7:7** Baad ji hyb n'aa matakëë ji ky n'aa etsëë do hã tahanäng pé m' tii bë esóts bã bë aw'yyt. ‡ **7:7** Ji ky padãg had'yyt hẽ P'op Hagã Do hã ji etsëë doo, tahanäng pé m' ti tób noo bã naa ji naëënh doo.

J'ooj madäk doo me tii. T'öp, sa h'yyb gó, tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo tii. ¹⁶ Ramoo bok do hä, raheer'oot do hä na-ääj hē bē da h'yy genäh sa hä, joom ag hä ji bahapäh do hadoo joom ŷŷn hä. Dooch ji awyyd bā uwa ag sasēng tēēg hedoo do hä. Dooch na-ääj hē ji awyyd bā wiigo ag hetēk do hä. ¹⁷ Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag. Joom seeh, baad nadoo doo, ta hēnh hēnh ta ag hahōm, dooh baad hadoo do ta ag. ¹⁸ Joom baad hadoo doo, dooh teag bā baad nadoo doo. B'aa p'yyim nāng doo, dooh tahaja bā baad hadoo do teag bā. ¹⁹ B'aa baad nadoo do heaak doo, ji agēēm, ji tēēg hado dāk tii bā. ²⁰ Joom ag hä bē hapäh doo da ta ŷŷn, ti hadoo da, ramoo bok do hä, rababok do hä bē da h'yy genäh P'op Hagä Do ky n'aa rod oow sa hä —nāng mäh.

²¹ —Dooch sahōnh hē “Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo”, ŷ ramaneēēnh doo, hŷ pong jé hawät do bag'āas do karapee rabahadoo da. Jāām hē Yp ŷ hŷ pong jé hawät do karēn do moo b'ook doo, ta bag'āas bā tagadoo. ²² Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, hahŷŷ da hajök do sa kyyh hä ŷŷ: “Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, a kyy gó nado g'eeh a ky n'aa āā baher'oot? A kyy gó nado g'eeh karap'aar h'yyb nesaa do sa hä padēēk do āā habēē hōm? A kyy gó nado g'eeh hajōng āā pehuunh doo?”, nāk da. ²³ Tii bā kā, hahŷŷ da da kēh ŷ sa hä: “Dooch noo gó bē ŷ hapēē bā. Bē anā matym ŷŷ gó naa, nesaa do moo heb'ook doo!”, nāng da kēh ŷ sa hä.

²⁴ —Ti hyb n'aa kā, hahŷ kēh ŷ maa newēē doo, ky daheeh doo, aj'yy h'yy ganāng do hadoo, tababang bā, pā banāng bā, ta tób tatamaa sooh do hadoo.

²⁵ Adots né paawā naēng, tamiū agyyb né paawā ta tób hä, bah'ood ahēm né paawā ta hä, dooh tatē hyy bā, tababang bā ta tób tu n'aa baad tabejēh do hyb n'aa. ²⁶ Kēh ŷ maa newēē doo, ky nadaheeh doo, aj'yy h'yy gatamah do hadoo, hood jó ta tób tatamaa sooh do hadoo. ²⁷ Adoos naēng, ag'yyt tamiū ta tób hä, bah'ood ahēm ta hä. Tii bā tabatē hyng. Sahōnh hē takarejāā ta tób —nāng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bā sahōnh hē ta ti taher'oot doo, maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mā tama metēēk do hä. ²⁹ Rawén meuuj bong mā tama metēēk mā hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Sa ma matēg, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do rama metēēk doo da nahado m' tii.

8

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' waēē bā naa Jesus bahyng bā kā hajök mā had'aa. ² Ti m' aj'yy rog manahuuh do ana mā ta wē. Ti m' tabahyy hāng mā ta taron nu paa me, ti m' taky hadoo mā Jesus hā:

—Wahēh ŷ n'aa, —nāng mäh —makarēn bā tii, mahajaa né hē nahäh ŷ mado hōm —nāng mā ta kyyh.

³ Ti m' Jesus moo dāg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ŷ karēn —nāng mäh. —Has'oo dāg! —nāng mā ta kyyh.

Ti m' nayyw hē kā m' ta nahēē badoo wāt. Has'oo dāg kām mäh.

⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manā ta wób sa hä —nāng mäh. —Ahōm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wāt do wē. Mametā ta hä ōm has'oo dāk doo. Mamoo wād Mosees mejūū do paah, ta ti hedoo doo pé ji nahēē badoo wāt do heen n'aa, ōm has'oo dāk do baad sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa —nāng mā Jesus ta hä.

Warahén sa wahē n'aa see Jesus hä h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahŷŷh

⁵ Ti m' panang Kapar-Naũm häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä, Roma buuj warahén n'aa sa wahé n'aa see ana kãn ta wë, ta karom Jesus masa hyb n'aa.

⁶ Ti m' Jesus hã taky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tak'ëp karom ÿ nahëë näng. Ti asooh tób hënh. Dooh tahaja bä tawäd wäd bä. Tak'ëp tabahoop —näng mä warahén.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë. T'ïi hënh ÿ bahôm ÿ bahaso däk hyb n'aa —näng mäh.

⁸ Ti m' warahén wahë n'aa ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its a hã, tóp ÿÿ gó mabajëë suun hyb n'aa. Taw'ääts hë babä naa mamejüü ta nahëë hã, tii bá karom ÿ bahas'oo däk da. ⁹ Tii d' ÿ wén edoo, ÿ na-ääj né hë ÿ ky daheeh wahëh ÿ n'aa ramejüü do ÿÿh. ÿ na-ääj hë warahén ÿ n'aa ÿ mejüü, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejö bä, “Ahôm”, ÿ noo bä, ahôm né hë. Ta see ÿ mejö bä “Ana”, ÿ noo bä, ana né hë. Karom ÿÿ ÿ mejö bä, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bä, ÿ taky daheeh né hë* —näng mä warahén kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus hyb n'aa meuunh mä warahén her'oot do tamaa napäh bä. Ti m' taky hadoo hajök do ta sii han'aa do hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hã ÿ h'yy ka'eeh do hahÿ a'j'yy, Isaraéw buuj nadoo do h'yy ka'eeh do hadoo. ¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hë naa rabena da hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä ratsebé do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa Abaraãm, Isak, Jakóh sa sii. ¹² Ti nuuj jé, pooj jé kats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa paawä, kaw'oong bong da ta w'oo hã, gadagyp doo bä. A'oot da tii bá. Sa tég kamegëëj däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

¹³ Ti m' warahén hã Jesus ky hado kãn:

—Abaaj hõm. Mah'yy ka'eeh do hyb n'aa metsëë do ÿ moo wät —näng mäh. Ti m' ti noo gó né hë ta karom bahas'oo däk.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Peed tób bä Jesus bajëë suun bä, tahapäh mä Peed mayyn hasooh doo. Oom ta hã. ¹⁵ Ti m' Peed mayyn moo hã tamoo dang, ti m' nanyw hë oom keréd hõm. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' tamoo wäd däk Jesus waa.

¹⁶ Tug bä kä m', ramena ta wë hajök karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk doo. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong, ta ky haj'aa. Nahëë enäh do ahub padëëk mä Jesus an'oo bä. ¹⁷ Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa:

“Äã tedëëb wät äã h'yyb nahejoonh do mahãnh.
Tado hõm äã nahëëh”, näng paa Isajas.†

Jesus sii hawät do karën do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' hajök do ta w'oo hã kat'aa do Jesus bahapäh bä kä, taky hadoo mä tama metëëk do sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé —näng mäh.

¹⁹ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see ky hadoo ta hã:

* **8:9** Hahÿÿ da warahén hanäng pé taher'oot do hã: “ÿ mejüü do ÿ raky daheeh doo da, õm karom ÿ nahëë ky daheeh da, dawëë naa né paawä mamejö bä.” † **8:17** Isajas 53.4

—Ma matëg, —näng mäh —õm ÿ hadaa had'yyt hë mahahõm hënh —näng mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ãäk péh —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus sii hawät do see ky hadoo ta hã:

—Õm da ÿ hada. Pooj jé dó ÿ abaa j hõm Ee wë ÿ bahag'ãäs hyb n'aa. Tada jëp jawén paa bá kã, ÿ dakã jëng jawén paa bá kã õm ÿ bahadaa kãn —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëe sa da hadoo doo —näng mäh. —Õm tii, ÿ mahadaa —näng mä Jesus.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Tii kã, Jesus gatsëg so kãn marakate gó, karaj'aa tamyyj jé rabatsëg hõm hyb n'aa. Ta sii m' ta ma matëg ragatsëg tooj kãn. ²⁴ Ti m' nanyyw hë m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëep mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä. Jesus mä aã sooh ti nuuj jé. ²⁵ Ti m' ta ma matëg ramebëe nyh, ti m' raky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! Æã medëeb! Èr da ag'yypl! —näk mäh.

²⁶ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Kanahën d'os hë ub h'yy ka'eeh do bëeh! —näng mäh.

Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

²⁷ Ti m' tak'ëp rameuuj bong bá m' raky hadoo:

—Ny hadoo do aj'yy ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'ar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed h'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' karaj'aa tamyyj jé, Geras buuj sa häj n'aa bá rakajaa bá kã, pawóp hë ajyy mera doo, karap'ar h'yyb nesaa do pahadëek do ramamuun Jesus. Kamag pä gó naa m' rabana. Tak'ëp rakawajãän do hyb n'aa, dooh m' t'ÿi hënh tabës péh. ²⁹ Ti m' tak'ëp mä sa kyyh:

—H'ëed makarën äã wë, P'op Hagä Do T'aah? P'op Hagä Do ky däng do ji tarejãä do pooj jé makarën äã marejãä? —näk mä mera do sa kyyh.

³⁰ Hajõng mä too yb dawë péj habëeh. Sa waa rabahew'aa tii bá. ³¹ Ti m' karap'ar h'yyb nesaa do rabetsëe Jesus banoo hyb n'aa rabajëe pëe too yb hã. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Äã mahabëe nä bá, man'oo äã bajëe pëe too yb hã —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë anäh! —näng mä Jesus sa hã.

Ti m' karap'ar h'yyb nesaa do benä kãn ajyy sa hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëe pä kãn. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame wajapëm doo hënh, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'õp mä rapehäs. ³³ Ti m' too yb hagä n'aa rawaj'aa jëk panang hënh. T'ÿi hënh ramaher'oot mä sahõnh hë rahapäh doo, ajyy karap'ar h'yyb nesaa do pahadëek do paa sa ky n'aa na-ãäj hë. ³⁴ Ti m' sahõnh hë panang buuj rabana Jesus rabahëg'ãäs hyb n'aa. Ti m' Jesus rabahapäh bá m', rabetsëe ta hã tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bá naa.

9

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso dák do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus gatsëg sooh marakate gó, ti m' ta panang hënh, karaj'aa tamyyj já tabatsëg hóm. ² Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg ná ta tyng jó. Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Mahyb n'aa tón manäh, tah ÿÿ. Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hóm —näng mäh.

³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raky hadoo sa h'yyb gó: —P'op Hagä Do taky n'aa rejää hahÿÿ hä —näk mä sa h'yyb gó.

⁴ Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa nesaa do bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh. ⁵ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hóm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëëd, awäd däg”, ji noo bä? ⁶ Hÿÿ kä da, —näng mäh —bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Já Hana Doo, ÿ hajaa sa h'yyb gó hanäng do nesaa do ÿ ado hóm bä, ÿ haso dák da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów dák do hä taky hadoo:

—As'ëëg g'ëëd, mado däg a tyng, ahóm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

⁷ Ti m' tabas'ëëg gëët, ahóm kân mä ta tób hënh. ⁸ Sahönh hë hap'ëëh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hä raj'aa etsë, ta ti hadoo do hejój ajyy sa hä tabanoo do hyb n'aa.

Matew häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' n'aa Jesus bahóm bä kä, tabahapäh Matew häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Matew bas'ëëg gëët, ahóm kân mä ta sii.

¹⁰ Ta jawén, Matew tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëëh doo,* ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'oooh do na-ääj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. ¹¹ Ti m' Parisëw rabahapäh bä ta tii, rabeanh Jesus ma matëg sa hä:

—Hëd n'aa bë ma matëg bawëh dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ääj hë nesaa do moo heb'oooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' reanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahóm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. ¹³ Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa newë nyy da P'op Hagä Do hanäng pé hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó ta her'oot do hä: “Doooh rama ejuu do had'yyt hë tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hä, rat'yyd mehÿin sa da hadoo doo”, † näng kerih doo.

Ti m' Jesus ky hado kân:

—Doooh ÿ ahyy bä hÿ pong já naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëënh hyb n'aa. ÿ ahying, nesaa do moo heb'oooh do ÿ naëënh hyb n'aa. ‡

* 9:10 Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kahepak do rabataa. Ta see pé noo gó ta ti dajëër n'aa gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahänh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa. † 9:13 Osejas 6.6
‡ 9:13 Jesus wén naëënh, nesaa do raberéd hóm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

Jesus hã reanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

14 Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg rabana Jesus wë, ti m' reanh ta hã:

—Ta see pé noo gó ãñh, Parisëw na-ãñj hë, noo kanawa doo me ãñ weh'ëeh P'op Hagã Doo. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —nãk mäh.

15 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Ket'ëë do jã m' n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bã rahyb n'aa tón do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bã. Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn^S —nãng mäh.

16 Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nã reanh doo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Dooj ji gas'yyb bã pãän papuuj bãh me saroor säg noo eh doo. Tii d' ji adoo bã, papuuj bãh tsawyy däg bã, ta säg tanes'ëem, kawah'oob hõm tii bã. Ti bahãnh tanoo ee däk tii. 17 Ti hadoo né hë uwa bëë hã. Dooj ji gedu bã uwa bëëh papuuj hegãn sooh do pan'aa ta hood b'éé byy säg gó. Tii d' ji adoo bã, uwa bëëh egãn so bã, ta hood säg ganabãh hõm. Tii bã kã, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kã karejã kãn —nãng mäh. —Uwa bëëh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó. Uwa bëëh egãn so bã, ta hood papuuj keh'ũus nã. Tii bã uwa bëëh, ta hood na-ãñj hë dooh takarejã bã** —nãng mã Jesus.

ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganã däk do ky n'aa daheeh hahÿÿh

18 Ti m' ta ti Jesus baher'oot nã bã, aj'yy hyb n'aa jawyk doo, Judah buuj sa wahë n'aa see ana Jesus wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy hãng ta wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Tok ÿ h'yy gakog hõm —nãng mäh. —Ti hadoo né hë b'ëep si ÿÿ, ta hã moo dëë, tii bã da tok ÿ awäd däk da p'aa hënh —nãng mäh.

19 Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahõm kãn ta sii. 20 Tamahõm me m' ÿÿnh nahëë nãng do ta jó gadäk hënh tabana ta wë. Majjyw mã ta nahëëh. 12 m' ta baab ta nahëë badäk. Ti m' ta jó gadäk hënh mã tabana ta wë, Jesus saroor noo hã m' tamoo dãng. 21 Tii d' tawén d'oo mã ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hã ÿ moo dëë bã, ÿ d' ahub däk tii bã”, nãng mã ta h'yyb gó.

22 Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta wë, ti m' taky hadoo:

—Eÿÿm manãh, tok ÿÿ —nãng mäh. —Õm has'oo däk, P'op Hagã Do hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa —nãng mäh.

Tii bã kã m', nayyw hë tabahas'oo däk.

23 Ti m' Jesus kajaa bã m' hyb n'aa jawyk do tób bã, tabajëë suun bã m', tabahapãh bã m' manarapëw hadoo do ragamehÿÿh doo, séd dó m' rarãb bã rabë bã, 24 taky hadoo mã sa hã:

—Bë anãh! Karapee dooh tadajëb bã. Aÿÿh tii —nãng mäh.

Tii bã m' rakawew'aam ta kyyh. 25 Ti m' hajõk do raban'yyh tan'oo bã do jawén paa bã, Jesus bajëë suun tób gawakõ gó, ti m' karapee tamoo maso däk, ti m' nayyw mã karapee bas'ëëg gëët. 26 Ti m' jé pad'yyt hë m' ta ti hãj n'aa bã rapanyyg enã hõm kãn mã ta tii bã tamoo wät do ky n'aa.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

^S 9:15 Hahÿÿ d' Jesus hanãng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nã bã, dooh ratay bã. Sa mahang Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn. ** 9:17 Dooj ji mekuuj bã papuuj tama metëëk do ji h'yyb paa me, tahanãng pé ti panyyg gó teh'ũum doo.

²⁷ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä, pawóp hē ajyy ty temaa bok do ta jawén rabana. Ti m' rageëej bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Mat'yyd mehīn āāh, Jesus, Dawi panaa!^{††} —näk mäh.

²⁸ Ti m' ta tób gó tabajëë suun bä m', ty temah do rabana ta wë, ti m' Jesus beaanh sa hä:

—Bë ky daheeh g'eeh ÿ haja bä bë ty enä padëëk doo? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—ÿÿ. Āā ky daheeh né hē, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus moo dāng sa matym hā, ti m' taky hadoo:

—Bë heso padäg, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

³⁰ Ti m' nayyw hē m' p'aa hēnh mä rabahapëë padëëk. Ti m' Jesus ge'ÿÿm sa hā ranaher'oot hyb n'aa sa hā tamoo wät doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób sa hä —näng mäh.

³¹ Ti m' ta ky geām né paawä m', jé pad'yyt hē rapanäk Jesus moo wät do ky n'aa.

³² Ty temaa bok do paa ratsyym kasog sii hē m', ramanaa Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ner'oot doo. ³³ Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hōm jawén paa bä, aj'yy er'ood däg kån p'aa hēnh. Hajök do t'ī hēnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Doooh noo gó hapäh pé hahÿ hadoo pé Isaraéw buuj mahang —näk mä sa kyyh.

³⁴ Pariséw kä m' raky hadoo:

—Doooh. Karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' sahōnh hē sa panang bä Jesus bewäd nä. Sa tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metëëk P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa hanām doo. Sahōnh hē hedoo pé sa nahëë Jesus hahëēn hōm mäh. ³⁶ Ti m' hajök do tabahapäh bä, tat'yyd mehīn mä sa hä. B'éé hagä n'aa tamah do hadoo mä ta hā. Hajōng baad nadoo do rahoop. Doooh rad'oo péh, dooh masa pé sa hä. ³⁷ Ti m' panyyg gó m' tamaher'oot mä ta ma matëg sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hajōng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa^{‡‡} —näng mäh. ³⁸ —Ti hyb n'aa taw'āāts hē joom danäh hā, P'op Hagä Do hä, bë ky n'aa ets'ëë tamejō nä ta wób joom hā ramoo bok hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

10

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus naëēnh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hā karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, sahōnh hē hedoo pé sa nahëë rahehëēn hōm hyb n'aa na-āāj hē. ² Hahÿÿ m' 12 tamejüü do sa häd: Simaw mäh, Peed ramaneëēnh doo. Ta jawén mä Ān-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo. ³ Ta jawén Pirip, Batoroméw, Toméh, Matew (Roma buuj hā Judah buuj rahepak do gedaag

^{††} 9:27 Dawi panaa rawén maneëēnh, ti né hē ti sa hā P'op Hagä Do p'ooj ub taky n'aa eno wät do hyb n'aa. ^{‡‡} 9:37 Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hā h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hā her'oot do pan'aa.

n'aa paah), Tsijaag Aw-Pew t'aah, Tadéw, ⁴ Simaw Serot, * Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majiï hä.

⁵ Ti m' Jesus mejüü ta wób sa panang hënh rabahõm hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä tamejüü sa hä:

—Bë ahõm manä Judah buuj nadoo do wë. Bë ajëë pä manä Samarija buuj sa panang bä. ⁶ Taw'ääts hë Isaraéw buuj sa h'yyb gó dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do wë bë ahõm, b'éé kanapëë bong do hadoo do sa wë. ⁷ Bë mahõm me hahÿ panyyg bë maher'ood sa hä: “Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ääs doo”, näk da bë kyyh. ⁸ Taw'ääts hë sa nahëë bë hahëën hõm, dejëp do ragenä bong bë an'oo bá, rog manahuuh do sa nahëë bë ado hõm, karap'aar h'yyb nesaa do sa hä padëék do bë hebëë hõm. Bag hënh ÿ ban'oo däk bë hä ta ti bë bahajaa hyb n'aa. Ti hyb n'aa bag hënh bë masaa sa hä. ⁹ Dooh d' bë mahüüm pé ta sãm hadoo péh. ¹⁰ Dooh d' bë mahüüm ta hood hadoo péh, tatu hadoo péh, bë tsyym suun see hadoo péh, bë saroor see hadoo péh. Dooh bë mahüüm pé ÿ wén näng, moo bok do sa hä ramoo bok do sãm ji banoo do hyb n'aa. Bë masa do bë hä ranoo da bë wë badoh doo.

¹¹ —Panang bä bë kajaa bä, bë esóts jé ky en'yyim doo, bë gad'oo doo. Tii bä ta ti hedoo do tób bä bë ayyw panang bë beréd hõm bä kä. ¹² Ta tób bä bë ajëë pä bä, bë ky n'aa edëë ta yt hä haj'eenh doo. ¹³ Ta tii bä haj'eenh do ky en'yyim do rado bä, hanãm gó bë ragado bä, bë ky n'aa edëng do aym da sa wë. Hanãm gó bë raganado bä, bë ado hõm sa hä bë ky n'aa edëng do paah. ¹⁴ Bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ääts, ta ti tób bä naa, ta ti panang bá naa bë tsyym kasok bä. † ¹⁵ Baad bë ÿ maher'oot. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj, Gomoha panang buuj ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hä. ‡ Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

¹⁶ —Sa mahang bë ÿ mejüü b'éé tabanas'aa mahang habëëh do hadoo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad bë matakä sa hä, aw'yy matakëë do hadoo. Taw'ääts hë na-ääj hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahüüm sa mahang bë aboo bä. Hanãm gó bë aboo sa wë, gurii-i bawät do hadoo. § ¹⁷ Baad bë kanä sa mahãnh. Bë da rahaëënh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó bë da rahewyyh. ¹⁸ Hëp ÿ n'aa bë da ramahüüm sa wahë n'aa wë, hëëj bagä n'aa sa wë na-ääj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë, raky n'aa napäh hyb n'aa këh ÿ n'aa. ¹⁹ Bë ramoo maso däg bä, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do pan'aa hä, nyy da bë her'oot do hä. Ti noo gó kan'oo däk da bë hä bë her'oot do pan'aa. ²⁰ Bë nado ti noo gó her'oot doo. Bë Yb hÿ pong jé hawät do Sahee er'oot da bë her'oot do hä —näng mä Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

* **10:4** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamajïï Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejö bá sa hä. Roma buuj wë kamajïï do ramaneëënh Serot. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw, rawén maneëënh “Simaw Serot”. † **10:14** Tii da Jesus mejüü rabad'oo, dooh baad tado bá P'op Hagä Do panyyg panang buuj raky nadaheeh doo, panang buuj rabahapäh hyb n'aa. ‡ **10:15** Dooh Sodoma, Gomoha panang buuj ramaa newëë bä baad hadoo do Róh sa hä tamaher'oot do paah. Jesus ma matëg hyb n'aa jewyk Róh bahãnh, ti hyb n'aa sa kyyh maa nanew'ëë do ta bahãnh ragadoo da nesaa do ta sãm. Sodoma panang buuj ragadoo do bahãnh ragadoo ti ta sãm nesaa doo. § **10:16** Judah buuj sa hä aw'yy kamatakëë. Gurii-i kaja hë ta h'yyb tamahüüm sa hä.

—Hÿÿj näng doo, ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hã. Sa taah da h'yy kawereem sa yb wë, sa ÿÿn wë. Rahaëenh da sa yb sa ÿÿn ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ²² Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãän da bë wë hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿÿ, tadjëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ²³ Panang s'ee hënh bë rarejä bã, bë kejën hõng panang s'ee hënh. Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë bahajaa do pooj jé panang haw'ääts hë Isaraéw häj n'aa bã bë moo bok bë ÿ mejüü doo, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

²⁴ —Doo ma kametëek do ta ma matëg bahãnh tado bã. Doo na-ãäj hë sa karom sa kariw n'aa bahãnh rado bã. ²⁵ Sa ma matëg hajaa do pénh ma kamet'ëek do rahaja däg bã kä, taw'ääts hë ratsebé. Sa kariw n'aa pénh sa karom rahy n'aa jewyg däg bã kä, taw'ääts hë ratsebé. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé ti ta tii: ÿÿh, bë wahë n'aa hadoo doo, “Beresebu, ^{**} karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa” ÿ ramaneëej bã, ti bahãnh tii bã bë da raky n'aa rejãä karapé haa bë bahadoo do hyb n'aa. ²⁶ Tii d' radoo né paawä bë hã, bë jeÿÿm manã sa hã. Sahõnh hë ta wób nahapäh nä doo, sahõnh hë sa hã kejën doo, ta jawén rabahapäh da. ²⁷ Ta wób ramaa nanapäh bã bë hã ÿ her'oot doo, sahõnh hë maa napäh bã bë her'ood. Kaja hë bë ÿ hesëenh doo, tak'ëp bë her'ood da sahõnh hë ramaa napäh hyb n'aa. ²⁸ Bë jeÿÿm manã ji maji ji daj'ëep do hã. Jããm né ji hub rahajaa radaj'ëep. Ji h'yyb tym dooh rahaja bã. Taw'ääts hë bë jeÿÿm P'op Hagä Doo. Ti ti hajaa tarejäã ji hub ji h'yyb tym na-ãäj hë tabanesaa hënh. ²⁹ Pawóp hë taw'ëed taah, kanahën d'os hë rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sa see dajëp pé bë Yb hÿ pong jé hawät do nan'oo bã. ³⁰⁻³¹ Ti hyb n'aa bë eÿÿm manäh. Hajõng taw'ëed takamahãn do bahãnh bë P'op Hagä Do kamahãn. Sahõnh hë ji sëen sii hë P'op Hagä Do betsen. Baad ji tabahag'ääs ÿ hanäng péh —näng mäh.

³² —Këh ÿ n'aa najejën pé ta wób sa hã, ÿ na-ãäj hë dooh ÿ ky n'aa jejën bã ta tii, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó. ³³ Këh ÿ n'aa jejën péh, ÿ na-ãäj hë da ÿ ky n'aa jejën tii d' ënh, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó.

³⁴ —ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyw gó badäk hahÿÿ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë ÿ an'oo bã do hyb n'aa. Tii d' bë edoo manäh. Ti hyb n'aa nado ÿ wén hyng. Wawëë hë ÿ bahyy wät do hyb n'aa ta wób rakamaj'i da ta wób sa wë. ³⁵ ÿ ahyy wät do hyb n'aa, ajyy wób rah'yy kawereem da sa yb wë. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, sa toog wób rah'yy kawereem da sa ÿÿn wë, sa takaanh wób rah'yy kawereem da sa mayyn wë. ³⁶ Tii bã da sa wakãän sa tób yt hã haj'eenh do sa maji däg da.†† ³⁷ ÿ bë kamahãn do bahãnh bë yb, bë ÿÿn bë kamahãn bã, dooh bë haja bã hëp ÿ hata bë do bã. ÿ bë kamahãn do bahãnh bë taah, bë toog bë kamahãn bã, dooh bë haja bã hëp ÿ hata bë do bã. ³⁸ Jé hëp ÿ n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bã, h'yyb nahadoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bã hëp ÿ hata tado bã. ³⁹ Jé badäk hahÿÿ hã ji hawät do hã tak'ëp kamahãn doo, dooh da tanu dëë bã P'op Hagä Do wë. Hëp ÿ n'aa, hã ÿ taky daheeh do hyb n'aa dajëp péh, baad tabawäd had'yyt da P'op Hagä Do wë.

^{**} **10:25** Nesaa Do Yb né ti Beresebu. †† **10:36** P'op Hagä Do ky n'aa rod Mika häd näng do kyy gó Jesus beh'üüm ta ti taher'oot doo. Mika 7.6 hã takerii däk sa hã hë né hë sa wakãän kamaj'i do ky n'aa. Rawén kamaj'i, Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kawereem ta hã h'yy ka'eeh do wë.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Jé bě gadoo doo, ŷ na-ããj né tagadoo. Ÿ gadoo doo, hã ŷ mejũũ do tagadoo. ⁴¹ Jé P'op Hagã Do ky n'aa rod gadoo doo, P'op Hagã Do ky n'aa ta her'oot do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagã Do hanaa ta ky n'aa rod hã tanoo do pénh ta sãm. Jé ta da hadoo do gadoo doo, baad hawãt do ta da hadoo do bahadoo do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagã Do hanaa baad hawãt do hã tanoo do pénh ta sãm. ⁴² Jé naeng dagãp do hanyy is pé hanoo pé hahŷ hyb n'aa sakog is do see hã tabeëek hyb n'aa, hata ŷŷ tabahadoo do hyb n'aa, ta ti tagadoo né hě da baad hadoo do ta sãm P'op Hagã Do hanaa. Né hup ŷ né hě ta ti ŷ her'oot doo.

11

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã kã 12 hedoo do ta ma matěg hã tamaher'oot doo, tatsyym kadoo mã tii b' naa, panang haw'ããts hě Garirej hãj n'aa bã, panyyg hanãm do tama metěek hyb n'aa. ² Ti m' Kristo moo wãt do radawãts gěet bã Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa napãh bã, tamejũũ mã ta ma matěg Jesus wě rabahõm.

³ Hahŷŷ da bě eaaj Jesus hã —nãng mãh: “Õm né hě tii, P'op Hagã Do Ky Dãng Do ta wě hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —nãng mã Jowãw nu gahem'uun doo.

⁴ Ti m' Jowãw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bě ahõm nã, bě maher'ood Jowãw hã hahŷ bě maa newěě doo, hahŷ bě bahapãh do na-ããj hě: ⁵ Ty temah do paah, rahapěě paděěk. Nabong do paah, aboo paděěk p'aa hěnh. Rog manahuuh doo, ahub paděěk p'aa hěnh. Nabuuj gatamah do paah, ramaa napěě paděěk. Dejěp do wób genã bong ŷ an'oo bã. P'op Hagã Do panyyg hanãm do na-ããj hě kaher'ood dãk kas'oot do sa hã. ⁶ Ky n'aa keděng da jé ŷ moo wãt do hyb n'aa, ŷ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bã hã ŷ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bě her'ood Jowãw hã —nãng mã Jesus kyyh Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do sa hã.

⁷ Ti m' Jowãw mejũũ do rababaaj hõm bã kã, hajõk do hã Jesus her'ood kãn Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahŷŷ da m' ta kyyh:

—H'ěěd ti bě heg'ããs paa tabanawãng hěnh? Jawii bah'ood ahěm do g'eeh bě heg'ããs? ⁸ Ti tanado bã, h'ěěd ti bě heg'ããs t'ĩĩ hěnh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadãk do bě heg'ããs t'ĩĩ hěnh? Doooh. Saroor ky n'aa gebah do dadãk do dooh raboo bã tabanawãng bã. Sa wahě n'aa tób hanãm doo gó rababok tii. ⁹ Ti tanado bã, h'ěěd ti bě heg'ããs t'ĩĩ hěnh? P'op Hagã Do ky n'aa rod bě heg'ããs? Ÿŷ. Ti né hě ti bě heg'ããs. P'op Hagã Do ky n'aa rod bahãnh tii. ¹⁰ Ta ti né hě ta ti aj'yy ky n'aa nãng do P'op Hagã Do kyy kerih do hã. Hahŷŷ da ta ky n'aa: “Ÿ mejũũ da panãk ŷ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyw dãk hyb n'aa a pooj jé”†, nãng kerih doo.

¹¹ —Né hup ŷ né hě hahŷ ŷ her'oot doo: Badãk hahŷŷ bã habong do sa mahang, dooh Jowãw bahãnh nu gadãk péh. Ti tahado né paawã, hŷ pong jé hawãt do bag'ããs do karapee hedoo do sa mahang, jããm hě hyb n'aa sakog its né paawã, Jowãw bahãnh tanu gadãk hŷŷ kã. ¹² Jowãw nu gahem'uun do du doo noo gó naa tanu gemuun doo, da hě kã na-ããj hě, hŷ pong jé hawãt do bag'ããs do tak'ěp takah'ũũm. Tak'ěp ta wób h'yyb hedoo, P'op Hagã Do bag'ããs

* **11:9** P'op Hagã Do ky n'aa rod bahãnh Jowãw Jesus wěn edoo, Jesus kajaa do pooj jé panãg n'aa tabahadoo do hyb n'aa. † **11:10** Marakijas 3.1

do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹³ Jowāw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé Mosees ky n'aa jaw'yuk doo, P'op Hagā Do ky n'aa rod na-āāj hē raher'oot mā P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa, takajaa do pooj jé. ¹⁴ Bē gadoo bā, bē gadoo né hē hahȳ bē ȳ maher'oot doo: Jowāw né hē ti Eriij, kajaa da P'op Hagā Do ky dāng do paa[‡] ta kyy kerih doo gó. ¹⁵ Jé karēn pé ȳ her'oot do tamaa newē bā, taw'āāts hē tahyb n'aa matakēē.

¹⁶ —Nyy gó da ȳ baher'oot da, da hē badāk hahȳ hā habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? Hahȳ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ēēh do ramas'uunh do hadoo. Hahȳ da karepé wób sa kyyh ta wób sa hā: ¹⁷ “Raketēē do pud n'aa āā gamehỹh bē tsebé hyb n'aa paawā, dooh masunh do bē as'āāw bā. Tii bā dajēp do heen n'aa āā wareem, masuuj gó bē h'yy ketón hyb n'aa paawā. Ti na-āāj dooh bē karēn bā. Dooh h'yy katón gó bē masuuj bā”, nāk karepé ta wób sa hā. ¹⁸ Ti hadoo né hē da hē habong doo —nāng mäh. —Tabad'op hē ji raky dahé bā. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ēēb mahỹh do teēg bā. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagā Do tah'yub en'yym. Ti hyb n'aa, “Karap'ar h'yyb mahūūm mā tii”, nāk sa kyyh Jowāw ky n'aa hā. Dooh Jowāw ragado bā. ¹⁹ Ȳy kā, Aj'yuy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ȳ eēek, ȳ awa. Ti hyb n'aa ȳ ramanēēnh, tahawaa, heēek do men, dajēer gahed'aak doo, nesaa do moo heb'oooh do sa najiis. Āā raganado né paawā, P'op Hagā Do né hē tii, ȳyh, Jowāw na-āāj hē h'yy gan'yuh doo. Āā ma met'ēēg wāt do ky dah'eeh do baad rababok do hā takametā dāk tii —nāng mā Jesus.

²⁰ Ta wób sa panang bā tapehuuj wāt do bahānh Korasīn, Betsaj-Da hād enāh doo bā Jesus pehuuj wāt. Ti hado né paawā dooh rah'yy kawereem bā ta ti panang hād enāh do buuj. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa tapaa mā sa hā. Hahȳ d' mā ta kyyh:

²¹ —Nesaa do P'op Hagā Do anoo da bē hā Korasīn, Betsaj-Da panang buuj. Hajōng ȳ pehuunh do paa bē mahang. Dooh ȳ bē ky dahé bā. Panang Tiir, Sidōn hād enāh doo bā ȳ pehuuj wād bā paawā rababong noo gó bē mahang ȳ pehuuj wāt doo, p'ooj ub paawā ti buuj nesaa do hā rat'yud kamehīn paawā, P'op Hagā Do hā rah'yuy kawereem paawā. P'ooj ub paawā saroor hebaan doo, hejoooh doo, rapadadāg dāg paawā, rehaa paawā sa nuu hā tēēg ooj rat'yud kamehīn do heen n'aa. ²² Bē ȳ maher'oot hahỹh: Sahōnh hē badāk hahỹh hā habong do P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó kā, Tiir Sidōn buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sām bahānh P'op Hagā Do banoo da bē hā nesaa doo, bē t'yud kamehīn do hyb n'aa, bē h'yy kawanereem do hyb n'aa.

²³ —Bēēh, Kapar-Naūm panang buuj, hỹ pong jé has'ēēk do bē ed'oo g'eeh bēēh? Dooh. Tabanesaa hēnh bē bahyk da P'op Hagā Do an'oo bā. Panang Sodoma hād nāng doo bā ȳ pehuuj wād bā paawā rababong noo gó bē mahang ȳ pehuuj wāt doo, da hē ti badāk nā paawā panang Sodoma. ^{§ 24} Bē ȳ maher'oot hahỹh: Sahōnh hē badāk hahỹh hā habong do P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó kā, Sodoma buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sām

‡ **11:14** P'op Hagā Do ky n'aa rod Marakijas hād nāng do erii wāt do hā P'op Hagā Do ky dāng, Mesijas kajaa do pooj jé Eriij kajaa da. P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub hawāt do ti Eriij makūūh. Dooh Eriij Jowāw hā takas'ee bā. Dooh tii d' tahaanāng péh. Eriij makūū bawāt do paa hadoo Jowāw bawād wāt. Ti hyb n'aa Jowāw né hē ti Eriij Jesus wén her'oot. **§ 11:23** Da hē ti badāk nā paawā panang Sodoma Jesus wén nāng, rat'yud kamehīn do hyb n'aa paawā. Tii bā, dooh p'ooj ub P'op Hagā Do gawatsiig bā paawā sa panang.

bahānh P'op Hagä Do banoo da bë hä nesaa doo, bë t'yyd kamanehiïn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mä Jesus.

²⁵ Ti noo gó kä m' Jesus ky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hä ÿ j'aa etsë. Sahõnh hë hÿ pong jé, badäk hahÿÿ hä hanäng do na-ääj hë mabag'ääs. Majejën hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahānh, tak'ëp ma kamet'ëëk do sa mahānh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hä, baad h'yy ka'eeh pé hä. ²⁶ Ta tii da magen'aak Ee —näng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo:

—Sahõnh hë Ee banoo ta hejój hä ÿÿ. Dooch baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jääm né Ee hapäh ÿÿh. Dooch Ee, P'op Hagä Doo, baad hapäh péh. Jääm né ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jääm né hë sa hä ÿ metëëh do hapäh Ee —näng mäh.

²⁸ Ti m' taky hado kän:

—B'ëëp wë ÿ sahõnh hë bëëh, hakaaj padëëk do hedoo doo, h'yy ketón do hedoo doo, tii bä da ÿ anoo bë kameh'ääk hyb n'aa. ²⁹ Kaja hë hëp ÿ mahüüm. Hanäm gó ÿ bawät sahõnh hë sa wë. Dooch ÿ h'yy kasabé bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë ky dahé ÿÿh. Taw'ääts hë bë ma kamet'ëëg hä ÿ bë hapäh doo. Tii bä da bë baw'yyt da bë h'yyb kameh'ääk doo, bë h'yyb näw. ³⁰ Nahejooj bë hä ÿ ma metëëk doo. Tahajaa bë ky dahé bä. Nahejooj bë ÿ mejüü doo —näng mä Jesus kyyh.

12

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', Saab hä m', Judah buuj rakamehehāk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. As'aah mä ta ma matëg, ti hyb n'aa m' tiriig ag mä rateh'yyb rabawa hyb n'aa. ² Ti m' rateh'yyb do Pariséw wób rabahapäh bä, raky hadoo Jesus hä:

—Mahegää! Dooch a ma matëg raky dahé bä ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hä. Saab hä ramoo bok —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makü Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä? ⁴ Dawi ajëë suun mä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' ta hataa daheeh rabawa päw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä hatoonh doo, jääm hë né paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooch do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa. Dawi dooh rahaja bä paawä rawa bä ta ti päw. ⁵ Dooch bë ner'ood bä g'eeh ër ky n'aa jaw'yyk do hä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa ky n'aa? Saab hä ramoo bok né paawä ta tób n'aa yt hä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa tapa bä sa hä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch doo, rahajaa Saab hä ramoo boo bä. ⁶ Hÿÿ kä, baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do tób n'aa ky n'aa jawyng né paawä, ti bahānh hyb n'aa jawyng do kajaa bë mahang.* ⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Dooch rama ejuu do had'yyt tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëën sa hä rat'yyd mehüïn sa da hadoo doo”, † näng kerih doo. Bë hapëë bä paawä nyy d' tahanäng pé ta tii, dooh daap hë bë ky n'aa ety bä paawä nesaa do hä moo nahadoo doo. Dooch daap hë bë ky n'aa ety bä paawä ma matëk ÿÿ. ⁸ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy

* **12:6** Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Jesus her'oot. Ky n'aa jawyng né paawä P'op Hagä Do tób n'aa, ti bahānh Jesus hyb n'aa jawyng. Ti hyb n'aa tahajaa tan'oo bä ta ma matëg tiriig ag ratehyyng bä Saab hä.

† **12:7** Osejas 6.6

Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hē ti Saab ky n'aa hã mejüü doo —näng mä Jesus Pariséw sa hã.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kado kãn. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabajëë suun. ¹⁰ Ti yt hã m' tabasooH aj'yy moo gadóm doo. Ti m' ta wób rakarēn paawä m' Jesus raky n'aa tapaa, Jesus ky nadaheeh do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa m' rabeaanh ta hã:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo Saab hã ji haso däg bä nahëë näng doo? —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bē mas'ää b'éé tadëë hyy bä t'öp gadarong doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hē bē ej'ooj nä bä, Saab hã né paawä? ¹² Ji mas'ääh ji kamahãn do bahãnh tak'ëp ji kamahãn ji da hadoo doo! Ti hyb n'aa er ky n'aa jaw'yyk do anoo né hē baad hadoo do ji moo wäd bä Saab hã —näng mäh.

¹³ Ti m' aj'yy hã kã taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mäh, baad däg mä ta moo kã. Hahup doo, ta moo see hado däk. ¹⁴ Ti m' nayyw hē m' Pariséw raban'yyh. Ti m' rahyb n'aa newëë mäh, kaner'oot mäh, nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

¹⁵ Jesus h'yyb hap'ëeh mä rakarēn radaj'ëep doo. Ti hyb n'aa ta s'ee hēnh tabahöm kãn. Hajök mä ta jawén hah'üüm. Ti m' sahõnh hē sa mahang habong do nahëë enäh do sa nahëë tasog hõm mäh. ¹⁶ Jesus ky ge'yÿm mä sa hã ranaher'oot hyb n'aa ta ky n'aa ta wób sa hã. ¹⁷ Tii d' tawén mejüü, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'ood wät do paa kametä däk hyb n'aa ta hã. Hahÿÿ da tii, P'op Hagä Do kyyh Isajas erii wät do paah:

¹⁸ “Hahÿ karom yÿ, ÿ asëew däk doo, ÿ kamahãn doo.

Baad ÿ h'yy gadajang ta wë.

ÿ anoo da Sahé yÿ, ta h'yyb gó tabawät hyb n'aa.

Tamaher'oot da sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong do hä

nyy da ÿ bad'oo baad had'op rabahadoo hyb n'aa matym yÿ gó.

¹⁹ Dooh da taky gedag bä. Tak'ëp nado da ta kyyh.

Dooh da tak'ëp ter'ood bä hajök do sa mahang.

²⁰ Baad hadoo doo me da tagadoo sa h'yyb gó nahejoonh doo.

Dooh da tahajëew bä h'yyb nahed'oo doo.

Tii da tabad'oo da sa hã baad had'op do j'aa ketsë bä kã nesaa do hã tan'oo bä.

²¹ Ta hã badäk hahÿÿ hã habong do radaab yyp,

rabadëp hyb n'aa nesaa do mahãnh.”[‡]

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' ramanaa mä Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ty tamah doo, ner'oot doo. Ti m' Jesus habëë hõm karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do paah. Ti m' aj'yy er'ood däg kãn p'aa hēnh. P'aa hēnh mä tabahapëë däk. ²³ Hajök doo, ta ti hap'ëeh doo, rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Hahÿ g'eeh Dawi panaa P'op Hagä Do Ky Däng Doo? —näk mäh.

²⁴ Ti m' reaanh do Pariséw ramaa napäh bä, raky hadoo:

[‡] 12:21 Isajas 42.1-4

—Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti hÿÿ tabahebé karap'aar h'yyb nesaa doo! —näk mã sa kyyh.

²⁵ Jesus hapäh mã sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hë —näng mãh. —Panang buuj sa hã hë rah'yy kawareem bã, sa wakään na-ääj hë sa hã hë rahyb n'aa wareem bã, sahõnh hë kahäj jëng tii bã —näng mãh. ²⁶ —Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hã kä. Ta daaj hë takahabëë bã, ta hã hë paawä ti tah'yy kawareem däk. [§] Te hub tado bã paawä ta tii, nayyyw hë tabahëej jëë paawä Nesaa Do Yb bag'ääs doo. ²⁷ Bë her'oot doo da tado bã, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bã paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy daap bë menyyh do hyb n'aa bë her'oot do hã. ²⁸ P'op Hagä Do Sahee hejój gó né hë ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hã —näng mãh.

²⁹ —Panyyg see gó bë ÿ metëeh: Dooh aj'yy hejooñh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bã. Ta moo kamaw'yyd bã tahajaa ta ma tado hõm bã. ^{**}

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa do P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabehüüm tii bã tan'oo bã. ³¹ Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät do P'op Hagä Do mabaan né paawä, ta hã ji ky n'aa rejää do P'op Hagä Do mabaan né paawä na-ääj hë ji hã, dooh P'op Hagä Do mabaan bã P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä. ³² Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hã. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bã. Badäk hahÿÿ bã rababok nä bã, ta jawén na-ääj hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bã tii —näng mãh.

³³ —Joom baad hadoo do tado bã, baad ta ag. Baad nadoo do tado bã joom, baad nado na-ääj hë ta ag. Ta ti ÿ wén her'oot, joom ag hã ji bahapäh joom ÿÿn. ³⁴ Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëeh! Baad nadoo do bëeh. Ti hyb n'aa dooh bë haja bã baad hadoo do bë her'ood bã. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né ji her'oot. ³⁵ Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. ³⁶ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë ta sãm baj P'op Hagä Do banoo noo gó da, P'op Hagä Do matym gó ji kawoom da sahõnh hë ji her'oot do paa daap hadoo doo. ³⁷ Baad tado bã ji her'oot do paah, dooh P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bã nesaa do hã. Baad tanado bã ji her'oot do paah, ji P'op Hagä Do ky n'aa ety da nesaa do hã.

Pariséw ramejüü Jesus pahuunh sa matym haj'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ääj mã raky hadoo ta hã:

§ **12:26** Jesus wén her'oot ta tii, Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó tabahebé karap'aar h'yyb nesaa do raher'oot do hyb n'aa. Nesaa Do Yb häd see ti Beresebu. ^{**} **12:29** Hahÿÿ d' tahañäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebé karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

—Ma matëg, —näk mäh —ãã karën ãã bahapäh mapahuunh doo, ãã matym haj'aa† —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hä rahyb n'aa eréd hóm ta see hä rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa. Dooch da ÿ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametëëh. ⁴⁰ Tamawoob hë adëb bä, tamawoob hë ta äh, tah'ÿÿb yb wog gó Jonas basuun doo da, ti hadoo, tamawoob hë adëb bä, tamawoob hë ta äh, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bakëë da k'ääts gó. ⁴¹ Niniwéh buuj raky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Jonas maher'oot noo gó, rat'yyd kamehÿÿn nesaa do ramoo bok do hä. Nesaa do reréd hóm. Jonas bahãnh ÿ ti hÿÿh. Ti hado né paawä, dooh bë t'yyd kamehÿÿn bä nesaa do bë moo bok do hä, dooh bë eréd bä, ti hyb n'aa né hë Niniwéh buuj bë da raky n'aa tapaa. ⁴² Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ÿÿnh, da hë badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hä. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿ bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bë hahÿÿh —näng mä Jesus kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'ar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do paa ahóm wäd bä ta mahãnh, tabanawãng hënh tabahew'ëet, ta tób tabesoos takameh'ääk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä. ⁴⁴ Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaaj hóm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hä, tóþ ÿÿ hënh”, näng. Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, dooh ta yt hagä péh, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hä. ⁴⁵ Tii bä tats'yyt 7 karap'ar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hä kä. Ta hä hanãng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hä kä nesaa doo kä. Tii da né da bë hä kä, bëëh, nesaa do moo heb'ooh doo‡ —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' hajök do hä Jesus maher'oot nä bä ta ÿÿn kajaa, ta wakãän sii hë m'. Ta w'oo hä m' rababë däk. Rakarën paawä ta sii raber'oot. ⁴⁷ Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hä:

—A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hä rabab'ëëh. Rakarën mä òm rasii er'oot —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' her'oot do hä Jesus ky hadoo:

—Jaa ti ëën, jaa ti wakãn haa? —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' teheet mä ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—B'ëëh hahÿÿh, äñ ÿ hedoo doo, wakãn haa hedoo doo —näng mäh. ⁵⁰ —Sahõnh hë Ee hÿ pong jé hawät do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakãn haa hadoo, ti né hë äñh ÿ hadoo, ti né hë ëën hadoo —näng mä Jesus.

13

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëëk do panyyg n'aa hahÿÿh

†† 12:38 Sa hä Jesus dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. Ti hyb n'aa rakarën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, Jesus rametyy hyb n'aa. ‡‡ 12:45 Hahÿÿ d' Jesus hanãng péh: Tak'ëp ta bahãnh nesaa doo kä sa hä. Jesus raganadoo do hyb n'aa.

¹ Ti m' ti noo gó né hē Jesus banyyh tób bã naa, ti m' karaj'aa hēnh tabawēenh. Ta nabyy me tabahyy sooh. ² Hajök kata b'ëeh ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök doo m' ayyw b'ëeh ta takëen hã. ³ Ti m' hajöo m' tama metëek mã sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴ Tatsawyh hóm joom tym. Joom tym tatsawyh hóm do wób ta tyw n'aa me takajak, ti taw'ëed rabajóh jëng. ⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt hē tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãäts tii bã. Ti nayyw hē taganyyh, kanahën d'os do k'ãäts ta h'yyb. ⁶ Tabajuu bã nayyw hē tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bã. Sasëng gajewäng bã kã, dooh tawëe wäd bã. ⁸ Ta tym wób kajäg kãn baad tabadoo bã. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 100 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn ta tym wób. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób kã —näng mã Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'oot.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bã, taw'ãäts hē tahyb n'aa matakëe —näng mãh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa mamaher'oot sa hã panyyg ky n'aa me? —näk mãh.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa hã, ta wób sa hã dooh. ¹² Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hã ta h'yy ganäng doo. Baad tabahapëe kãn tii bã. Jé kanahën d'os hē h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hóm da ta hã kanahën had'os doo.* ¹³ Rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bã. Ramaa newë né paawä m', dooh m' ramaa napëe bã, dooh m' tagah'ood bã sa hã. Ti hyb n'aa né hē ÿ wén her'oot sa hã panyyg ky n'aa me. ¹⁴ Sa hã kametä däk hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erii wät do paa P'op Hagä Do kyyh Judah buuj sa hã:

“Bë maa newë had'yyt hē né paawä, dooh da tagah'ood bã bë hã.

Bë hegãã had'yyt hē né paawä, dooh bë h'yy ganyy bã.”

¹⁵ “Ta ti ÿ wén her'oot Judah buuj sa ky n'aa hã”, näng mã P'op Hagä Do Isajas hã,

“Dooh rah'yy kadawuung wäd bã baad hadoo do hã, hajöo nuu me raky nadaheeh do hyb n'aa.

Sa nabuuj ragetsëe hóm do hadoo.

Raty gatsëe däk sa matym ranahapäh hyb n'aa.

Tii d' tanado bã paawä rahapäh né paawä,

ramaa napäh né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wë ÿ rah'yy kawereem né paawä hã ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Tii d' radoo bã paawä ÿ h'yyb wareem paawä baad rababok hyb n'aa kã.”†

¹⁶ Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

* **13:12** Ta ti tawén kado hóm sa hã, rahyb n'aa manatakëe do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bã P'op Hagä Do panyyg hã. † **13:15** Isajas 6.9-10

—Ky n'aa kedëng bëëh, bë matym kä rahapäh do hyb n'aa, bë nabuuj kä ramaa napäh do hyb n'aa. ¹⁷ Né hup ŷ né hë hahÿ bë hä ŷ her'oot doo: Rababong noo gó, hajök P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, hajök baad habok do maküüh, rakarën paawä raheg'ääs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë bä. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

¹⁸ Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë nyy d' tahanäng pé joom tym parar'aah do panyyg: ¹⁹ P'op Hagä Do bag'ääs do hä rah'yy ganenä bä ta ky n'aa ramaa newëë bä, tii bä Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb tym gó kejoom do hadoo doo. Joom tym ta tyw n'aa me takajäk hadoo do tii. ²⁰ Joom tym pä banäng bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, h'yy gadajaa gó gad'oo doo. ²¹ H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nanyw hë rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hä. Hejooñh do kametä bä sa hä, sa hä rarahejä bä na-ääj hë P'op Hagä Do panyyg metëëk doo da rababok do hyb n'aa, nanyw hë rah'yy gejë hõm. ²² Joom tym sasëng mahang kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä.† Dajëer hä, sa ma ji tawadii do hä rahyb n'aa h'üüm. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hedo padëëk tii. ²³ Joom tym baad tabadoo bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, P'op Hagä Do panyyg hä h'yy gah'oot doo. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 100 nuu me, 60 nuu me, 30 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo do tii —näng mä Jesus.

Jawii tiriig mahang joom danäh majÿ hejoom do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh: —Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa: Ti awät a'yy joom tym baad hadoo do ta geëw gó hejoom doo. ²⁵ Tii kä, sahõñh hë raba'ÿÿh bä, ta majÿ bana. Jawii tym tatsawyyh mä tiriig mahang. Ti tabahõm kãn. ²⁶ Ti tiriig tym ganyyh. Ti tiriig ag ganyyh bä, raty gepëë kãn jawii mahang tabahëë däk.§

²⁷ Ti joom danäh karom rabahõm ta wë, ti raky hadoo ta hä:

—Kariw n'aa, —näk —baad hadoo do joom tym mabejoom wät. N'yy hëñh naa jawii ta mahang ganyyh doo? —näk sa kyyh.

²⁸ Tii bä sa kariw n'aa ky hadoo sa hä:

—Majë ŷ see tii, ti tsawyh häng doo —näng.

Ti ta karom rabeaanh:

—Makarën äã asog hõm jawii? —näk mäh.

²⁹ —Dooh —näng sa kariw n'aa. —Jawii bë basok bä, tiriig tëëg wób bë asog hõm ta mahang —näng. ³⁰ —Na mabëë dó tiriig mahang, tiriig ji bataa bä kä. Tiriig ag ji bataa noo gó ŷ mejüü da tiriig ag hat'aa do sa hä, jawii pooj jé rasiip, ta natuu hä ramaw'yyd däk hyb n'aa ji ajuu hyb n'aa. Tii bä ŷ mejüü tiriig ag rabataa, joom tób n'aa yt hä rabenãm —näng joom danäh ta karom sa hä —näng mä Jesus panyyg gó tabeh'üüm.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëëh hahÿÿ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

³¹ Ti m' panyyg see ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

† 13:22 Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. § 13:26 Jawii hadoo rawén hapäh, taneaak do hyb n'aa. Tiriig ti heaak doo.

—Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do aj'yy ejoom do ky n'aa hadoo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. ³² Jääm nad'ëed its né paawä motaad tym bë joom tym mahang, ji waa ty gamabuu j see bahänh tabawäng. P'op tanu däk. Tii bä kä, taw'ëed batooj kân ta hä kä** —näng mäh.

³³ Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh: —Päw makuj n'aa ÿÿnh ado däk doo, hajöng tiriig s'ëeb mahang tamekuuj däk do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Baad ÿÿnh bajöots däk, baad takamekuuj wät bä kä sahönh hë tiriig s'ëeb mahang†† —näng mäh.

³⁴ Sahönh hë ta ti Jesus her'ood wät sa hä panyyg ky n'aa me m'. Sahönh taher'oot do sa hä, panyyg ky n'aa me né hë m' tamaher'oot. ³⁵ Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erii wät do paa kametä däk hyb n'aa:

“ÿ maher'oot da panyyg ky n'aa me.

ÿ maher'oot da sa hä

badäk hahÿ tadu dahäng do noo gó naa kejën wät do paah.”††

Jesus maher'oot nyy d' tahanäng pé jawii joom mahang hawäng do ky n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' hajök do hä Jesus kedëe höm. Ti m' tób gó tabajëe suun mäh. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë ti m' raky hadoo:

—Nyy d' mahanäng pé jawii joom mahang hawäng do panyyg n'aa hä? —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom tym baad hadoo do hejoom doo, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo. ³⁸ Joom banäng bä, badäk hahÿÿ hä habong doo. Joom tym baad hadoo doo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee. Jawii, Nesaa Do Yb karapee. ³⁹ Joom danäh majiï, jawii tym tsawyyh doo, Dijab tii. Tiriig ag rabataa noo gó, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig höm noo gó tii. Tiriig ag taa n'aa, ääs tii. ⁴⁰ Jawii rasok doo da, tëeg hõö gó kadawäts toonh do hadoo da, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig höm noo gó. ⁴¹ Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do mejüü da ta ääs rasog höm hyb n'aa tabag'ääs doo bä naa sahönh hë nesaa do wë ji tah'yyb tatuk doo, nesaa do ji moo wät hanoo doo, sahönh hë nesaa do moo heb'ook doo na-ääj hë. ⁴² Tëeg hõö gó, tak'ëp haju doo gó da radawäts toonh tii. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa. ⁴³ Tii bä da baad habok do tak'ëp rakawehëe däk da sa Yb bag'ääs doo bä. Papÿÿj bag däk doo da, hanäm do sa hä. Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëe —näng mä Jesus.

Tak'ëp ji karën do hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tak'ëp ky n'aa gebah doo, joom banäng bä kejën këe do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Tak'ëp ky n'aa gebah do aj'yy see baw'yyt joom banäng doo bä. Ti p'aa hënh tajeh'aa këe. Tii bä, sahönh hë tabesëem

**

13:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eh do kah'üüm. †† **13:33** Päw makuj jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd däg da. †† **13:35** Saaw-Mo 78.2

hõm ta wê hanäng doo, tak'ëp tah'yy gadajang do hyb n'aa. Tii kä, ta ma paa sãm me tametsëe joom banäng doo, ky n'aa gebah do bakëe bä —näng mäh.

⁴⁵—Aj'yy hetsë doo, hesãm doo, tak'ëp nu gabarëeh do perora häd näng do hesoos do ky n'aa hadoo na-ãäj hê hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa. ⁴⁶Perora tak'ëp hetsooh doo, ky n'aa gebah do tabaw'yyt bä kä ta ti hedoo do hes'ëem do sa wê, tabahøj, tabesëem hõm sahõnh hê ta ma ta wê hanäng doo. Tii kä ta sãm me tametsëe perora tak'ëp hetsooh doo. §§

Karahi panyyg n'aa gó Jesus eh'üüm do hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa

⁴⁷Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karahi me tah'yÿb rames'aak do ky n'aa hadoo na-ãäj hê, hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa. Karaj'aa me radatu karahi. Hajõng hedoo pé sa mo haj'aa. ⁴⁸Ramo haj'aa enäh bä kä, rej'ooj nä kãn ta takëen hä. Ahyy t'oonh mäh. Tii bä arook gó rabataa rasëew hõm doo. Baad nadoo doo, ji nawëh doo, radewäts bëenh tii bä. ⁴⁹Ti hadoo da badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig hõm noo gó ääs rabad'oo da. Ääs rabana, tii bä rasëew hõm da badäk hahÿÿ hä habong doo. Tsyt hê rabasëm da nesaa do moo bok doo, P'op Hagä Do karën doo da habok do sa mahãnh. ⁵⁰Tii kä tëeg hõõ gó, tak'ëp haju doo gó radewäts bëenh da nesaa do moo bok doo. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

⁵¹Ti m' Jesus eanh mäh:

—Bë maa napäh sahõnh hê ta ti ÿ her'ood wät doo? —näng mäh.

—Äã maa napäh —näk mäh.

⁵²Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa hä na-ãäj hê ma kamet'ëeg wät doo, tób danäh ta tób bä naa ky n'aa gebah do manyyh do hadoo ta wób hä tametëeh hyb n'aa. Ta gawakõ gó naa, aj'yy manyyh ky n'aa gebah do tenäm do paah. Ky n'aa gebah do papuuj hedoo do tamanyyh ta mahang, ky n'aa gebah do pooj nä ta mahang^{***} —näng mäh.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵³Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg gó tama metëek doo, tatsyym kado kãn ta tii bä naa. ⁵⁴Ti m' panang tabawäng do paa bä takajaa bä, ta du doo mä tama metëek tób panang bä hasooh do P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hê. Maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mä taher'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa hahÿ aj'yy tah'yy ganäng doo? N'yy hënh naa ta hejój tamapehuunh doo? —näk mäh. ⁵⁵—B'aa bäh gaheh'õök do t'aah nado ti hahÿÿh? Marija nado ta ÿÿn? Tsijaag, Joséh, Simaw, Judas nado ta wakãan? ⁵⁶Sahõnh hê ta ãnh, bä ab'ëeh ër pa. N'yy hënh naa tahapäh doo, ta hejój? —näk mä tabawäng do babuj n'aa sa kyyh.

§§ **13:46** Hahÿÿ d' tahanäng pé pawóp hadoo do panyyg gó Jesus eh'üüm doo: P'op Hagä Do bag'ãäs do ky n'aa ji ky n'aa napäh bä, dooh ji hyb n'aa p'eed wäd bä pooj jé ji wê hanäng doo. Dooh ji hyb n'aa hÿüm wäd bä badäk hahÿÿ bä ji karën doo, tak'ëp hetsooh do hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa ji karën do hyb n'aa. ^{***} **13:52** Hahÿÿ d' apäh tahanäng pé tii: Jé P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih do baad ma kamet'ëeg wät doo, papuuj Jesus met'ëeg wät do na-ãäj hê baad tamaa napëe bä, taky dahé bä, tahajaa tama met'ëeg bä ta wób sa hä baad hadoo doo, hetsooh do pooj jé kerih do hä, papuuj hä na-ãäj hê hanäng doo.

⁵⁷ Ti m' rakawajãän ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jãäm hë tabawäng do panang bä, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mäh.

⁵⁸ Ti m', ta hä rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä.

14

Jowāw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hë Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh mä Jesus moo wät doo, Jesus ma metëek doo. ² Ti m' ta masa n'aa hä taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii. Ganä wät dejëp do paa mahang! Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näng mä Eróts.

³ Eróts mejüü paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gëët Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mä Erodija, ta hÿÿj Pirip häd näng do ÿÿm hyb n'aa. ⁴ Hahÿÿ d' paa Jowāw kyyh Eróts hä:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hÿÿj ÿÿm —näng paa Jowāw nu gahem'uun do kyyh Eróts hä.

⁵ Eróts karën né paawä m' tadaj'ëep Jowāw, tajeÿÿm mä hajök doo. Hajök do tawén jeÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jowāw sa hä.

⁶ Ti m' Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó, jãm ta heen n'aa ramoo bok noo gó, Erodija toog bajäm sa matym gó. Ti m' tak'ëp mä Eróts tseebe kãn ta wë. ⁷ Ti hyb n'aa taky däng tabanoo maruus hä, maruus karën do né hë. P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng, dooh taky kahÿÿd bä maruus bahapäh hyb n'aa.

⁸ Ti m' maruus ÿÿn ta hä taky mejüü do hyb n'aa taky hadoo:

—Na, ÿ karën ta hood gó mabanoo hä ÿÿ Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

⁹ Ti m' tak'ëp mä sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa tagadoo maruus ets'ëë wät doo. ¹⁰ Ti m' tamejüü tadawäts gëët doo gó ranu gahög hõm hyb n'aa Jowāw. ¹¹ Ti m' ta hood gó ramanaa ta nu gabóg maruus wë. Ti m' maruus an'oo däg kãn mä ta ÿÿn hä kä. ¹² Ti m' Jowāw ma matëg rabana rabeheën hyb n'aa ta hub. Ti m' radakä jëng. Ti m' Jesus rapanäk.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jowāw radaj'ëep Jesus ky n'aa napäh bä m', ta m'aa hënh mä ta ma matëg daheeh rabahõm kãn marakate gó ta wób rabedoh hënh paawä. Ta wób, hajök do raky n'aa napäh bä m' n'yy hënh Jesus rabah'üüm, sa jawén mä rabah'üüm sa panang bä naa ta takëen hä. Sa pooj jé m' rakajaa. ¹⁴ Ti m' Jesus basoop bä, hajök do tabahapäh bä m', tat'yyd mehüin mä sa hä. Nahëë enäh do sa mahang habong do taheso hõm mäh.

¹⁵ Tüüh däg kä m', ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hÿÿh. Mamejõ hajök do panang banäng hënh rabahõm sa waa retsëë hyb n'aa —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Na mayw babä. Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

¹⁷ Ti m' raky hadoo:

—Jãäm hë ti hanyy is äã wë ji ma poo oow pé pãw, pawóp its tah'ÿÿb —näk mäh.

18 —Na b'ëep. Bë mana wë yÿ —näng mä Jesus.

19 Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehyy b'ëeh hyb n'aa jawii jó. Ti m' tabasog däk mä päw, tah'yÿb na-ääj mäh. Hÿ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Öm taw'ääts hë Ee. Man'oo däk ää tä, man'oo däk ää waa —näng mäh.

Ti m' päw taganebäh bong, tets'ëe hõm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëe hõm hyb n'aa hajök do hä kä. 20 Tii bä kä m', sahõnh hë m' rabawëe bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mäh. 21 Hawëe bong doo, 5 miw mä ajyy. Yÿj, karepé na-ääj hë, dooh m' taketsén bá.

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' nayyw hë ta ma matëg Jesus mejüü ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé tamyyj däk hënh rabatsëg hõm hyb n'aa. Ti nuuj jé m' takedëe hõm hajök do sa hä. 23 Takedëe hõm do jawén paa bä m', tabasëek ta mab hë waëe jó, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa. Tabadajuu däk bä m', ta mab hë m' Jesus bayyw gëet. 24 Dawëe péj mä ta ma matëg rababoo däg kán mä ti nuuj jé karaj'aa me. Tak'ëp maadaka betaam marakate hä. Dooh m' tahõm rahëe doo. Bah'ood ty gahëm mäh.

25 Ti m' tapaj'ëe pooj jé Jesus bahõm kán sa wë tamii pong jó. 26 Ti m' rabahapäh tamii pong jó hana doo, tak'ëp mä rabeÿÿm bong.

—Wät ta ti dajëp do saw'ëeng paah! —näk mäh.

Awaaw bong mäh, tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m'.

27 Ti m' nayyw hë m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! Yÿ ti hÿÿh —näng mäh.

28 Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, òm tado bá, y mamejõ tamii pong jó a wë y bahõm hyb n'aa —näng mäh.

29 —Ej. B'ëep ana —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' Peed gatsëg nyh, ti m' tamii pong jó tabahõm kán mä Jesus wë. 30 Ti m' tak'ëp bah'ood bahëm do tabahapäh bá m', tabeÿÿm wät mäh. Ti m' ta du doo bá m' tadasug jëng bá, tak'ëp mä tageëenh Jesus hä:

—Yÿ medëeb Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng.

31 Ti m' nayyw hë m' Jesus moo maso däk Peed. Ti m' taky hadoo:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do òm! —näng mäh. —Hëd n'aa mah'yy ganahoot? —näng mä ta kyyh Peed hä.

32 Ti m' marakate gó ragatsëg t'oonh bá m', bah'ood badoo wät. 33 Ti m' marakate gó hat'oonh do Jesus mä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hë òm —näk mäh.

34 Rabatsëg hõm bá m', Genesaréh häj n'aa bá m' marakate badëe jad kán.

35 Ti m' ta ti babuj n'aa rabahapäh bá Jesus né ti kajaa doo, ramejüü jé pad'yyt hë hëej ta ti w'oo hä hanäng doo bá rapanäk hyb n'aa. Ti m' ramena nahëe enäh do sa mahang habong do Jesus wë. 36 Ti m' rabetsëe ta hä tabanoo nahëe enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hë nahëe enäh do ta hä moo kajäk doo, heso padäg kán mäh.

15

Ji h'yyb gó naa né hë nesaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mäh, Jerusarënh bä naa han'aa do rabana Jesus wë, ti m' rabeaanh ta hä:

² —H'ëed hyb n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër wahë makü metëek doo? Rawa do pooj jé, dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makü rabahed'oo doo da! —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eaaanh bë hä —näng mäh. —Tii ënh bë ky nadaheeh ënh P'op Hagä Do mejüü doo? Bë wahë makü mejüü do bë ky daheeh? —näng mäh. ⁴—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Bë wehëë bë yb, bë wehëë bë ÿÿn.”* “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”† ⁵Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hä taky hado bä, 'Hä ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bë hä ÿ an'oo wäd bä', taky hado bä, ⁶tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta tii me ta yb taweh'ëeh hyb n'aa”, näk bë kyyh. Bë wahë makü ma metëek do bë ky süüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo. ⁷J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Baad né paa hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh bë ky n'aa: ⁸“J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëeh. Sa kyyt tii. Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ. ⁹Dooh këh ÿ tado bä ti rama metëek doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”‡ —näng mä Jesus Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

¹⁰ Ti m' hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hä. ¹¹Ji noo me hajëng do hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. Ji noo me hanyyh do tii, hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hä —näng mäh.

¹² Ti m' badah peej ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Mahapäh a kyyh, dooh taw'ääts hë tado Pariséw sa hä? —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—Kasog hõm da sahõnh hë joom Ee hÿ pong jé hawät do nejoom hõm doo —näng mäh. ¹⁴—Na manäh. Na kamawejän. Ta wób sa h'yyb mahüüm n'aa ty temah do tii. Ty tamah do ta da ty hadoo do tamahüüm bä, gadarong doo hënh rakajäk séd hä —näng mäh.

¹⁵ Ti m' Peed ky hadoo:

—Äã mamaher'ood. Nyy d' mahanäng pé ta ti ji noo me hajëng do panyyg? —näng mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë h'yy ganah'ood nä? —näng mäh. ¹⁷—Ji hä hajëng doo, ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. ¹⁸Tii d' nado ji noo me hennyh do hä. T'öp naa, ji h'yyb tym gó tabana tii. Ti né hë ti P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg hanoo doo. ¹⁹Ji h'yyb tym gó naa tabana nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karëh do ji bagä do ji ÿÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji ets'ëek doo, daap hë ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo kä. ²⁰Ta ti hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do hä

* 15:4 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 † 15:4 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9 ‡ 15:9 Isajas 29.13

ji nas'aa däg. Ji moo kanets'yyt doo me ji awa do hyb n'aa nado ji nas'aa däg P'op Hagä Do häš —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿ̄nh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿ̄h

²¹ Ti m' ta tii b' naa Jesus bahôm hëj panang Tiir häd näng doo, Sidôn häd näng do nedaa bä badäk doo hënh. ²² Ti m' ÿ̄nh, Kanaãh buuj, Isaraéw buuj nado, ta tii bä hawät do ana kân Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh Jesus hä tabetsëë bä. Hahÿ̄ d' mä ta kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —Dawi makū panaa, —näng mäh —ÿ̄ mat'yyd mehÿ̄n! Tak'ëp nesaa do tok ÿ̄ bahoop karap'ar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do hyb n'aa —näng mäh.

²³ Ti m' dooh Jesus ky gado bä. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' tak'ëp mä rabetsëë ÿ̄nh tamejô hôm hyb n'aa. Hahÿ̄ d' mä sa kyyh:

—Mamejô hôm. Èr jawén tabana. Tageëj had'yyt hë —näk mäh.

²⁴ Ti m' ÿ̄nh hä Jesus ky hadoo:

—Jääm hë Isaraéw buuj dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do sa wë ÿ̄ P'op Hagä Do mejüü —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus wë ta taron nu paa me ÿ̄nh bahyy häng. Ti m' taky hadoo:

—ÿ̄ mamasaa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng mäh.

²⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Taw'ääts hë nado karepé sa waa ji ado hôm bä ji banoo hyb n'aa sa masääh awaar taah hä —näng mä Jesus kyyh ÿ̄nh hä.

²⁷ Ti m' ÿ̄nh ky gadoo. Jesus kyy gó né hë m' taky hôm:

—Ehub né hë òm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hë rabawa sa danäh waa hyyj tüü kajäk doo —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hado kân ta hä:

—Tak'ëp né hë mah'yy ka'eeh! Ti hyb n'aa ÿ̄ an'oo däk hä ÿ̄ metsëë doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' ti noo gó né hë tabahub däk ÿ̄nh toog.

Hajöng sa nahëë Jesus asog hôm do panyyg n'aa hahÿ̄h

²⁹ Ti m' Jesus tsyym kado kân. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me tatabës. Ti m' tabasoop. Waëë hä m' tabasëëk, ti m' tabahyy sooh. ³⁰ Hajök rabana ta wë. Ramenaa ta wë nabong doo, ty temah doo, moo gedóm doo, tsyym gedóm doo, nabuuj gatamah doo, hajök nahëë enäh do wób. Ti m' sa nahëë Jesus basog hôm. ³¹ Ti m' tsyym gedóm do aboo padëëk, nabong do paa aboo padëëk, ty temah do paa ty enä padëëk, ner'oot do paa er'ood padëëk, ta tii bä hab'ëeh do rabahapäh bä, rahyb n'aa meuuj kân mäh. Ti m' raj'aa etsëë kân P'op Hagä Doo, Isaraéw buuj h'yy kaha'eeh doo.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahÿ̄h

³² Ti m' Jesus naëëj nä ta ma matëg, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—ÿ̄ t'yyd mehÿ̄n hahÿ̄ èr wë kata pad'ëëk doo. Tamawoob däg ta äh si ÿ̄ rababok. Dooh sa waa péh. Dooh ÿ̄ karën bä sah me rabaaj hôm bä. Naheba padäg da, degôn jëng da sah mahÿ̄j ta hõö bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

³³ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

š 15:20 Parisëw, sahõnh hë Judah buuj wób sii hë, dooh rawëë bä, dooh rawa bä ramoo kanetsyyd bä pooj jé, sa wahë makū mahetëk doo da. Baad ub né paawä ji moo ketsyyd bä ji awa, ji awëh do pooj jé, ta bahãnh Parisëw ran'oo bä. Dooh ragenaag bä, hajöo nuu me, sa wahë makū mahetëk doo da ta wób sa moo ranahetsyyd bä.

—Hajök né hahÿÿh. Nyy bä ää baw'yyt babä sa waa? Dawëë bä. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

³⁴ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë päw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi päw, pawóp its tah'ÿÿb ned'ëed is doo —näk mäh.

³⁵ Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehyy b'ëeh tüü. ³⁶ Ti m' tabasog däk päw, tah'ÿÿb na-ääj mäh. Ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kân, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajök do sa hä kä. ³⁷ Tii bä kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo. ³⁸ 4 miw mä ajyy ti hawëë bong doo. ÿÿj, karepé na-ääj hë m', dooh m' taketsén bä. ³⁹ Ti m' hajök do hä Jesus kedëë hõm jawén paa bä, tagatsëg sooh mä marakate gó. Ti m' tabahõm kân hëëj panang Magadän häd näng do nedaa bä badäk doo hënh.

16

¹ Ti m' Pariséw, Saduséw daheeh rabana Jesus wë. Ti m' Jesus rametty hyb n'aa ramejüü mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.*

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng bä, “Jati d' banäm”, bë ky hetëg, bahiin do hyb n'aa wë puh. ³ Báp paah, “Ti awät da bah'ood. Adoos da”, näk bë kyyh, tabahiin do hyb n'aa naëng pooh. Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hä, banäm do heen n'aa hä wë hä kametéëh doo, dooh bë h'yy genä bä da hë ta heen n'aa bë hä kametéëh do hä.† ⁴ Da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hä rahyb n'aa eréd hõm ta see hä rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa ta metëë n'aa sa matym haj'aa. Dooh da ÿ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametéëh da —näng mä Jesus.

Ti m' Jesus bahõm kân sa mahãnh. Panang s'ee hënh mä tabahõm.

Pariséw, Saduséw rama metëëk do mahãnh ji hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' karaj'aa ta ma matëg rabatsëg hõm bä, ramabaan sa waa päw. ⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakã da. Baad bë kanä da Pariséw, Saduséw sa päw makuj n'aa mahãnh —näng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh ër mana päw. Tii d' tawén edoo —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajëm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do bëeh. H'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa tón päw bë mabaan doo? ⁹ Dooh tagah'ood ná bá bë hä? Bë mabaan hõm 5 päw ÿ etyn bong do 5 miw sa hä? Bë mabaan hõm nyy hë kawaju bë gedë hõm mad'aak doo? ¹⁰ Bë mabaan hõm setsi päw ÿ etyn bong do 4 miw sa waa? Nyy hë arook bë gedë hõm mad'aak doo? ¹¹ Hëd n'aa bë h'yy ganenä ná päw ky n'aa nado

* **16:1** Jesus wë Pariséw, Saduséw daheeh rakamaj'ii. Dooh raky dahë bá P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bá. Sa hä péh, dooh Jesus haja bá wë hä tapahuuj bá, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuunh wë hä. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa, Jesus wén manetéëh sa hä rakarën do paawä. † **16:3** Hajõng Jesus pehuuj né paawä, dooh rah'yy genä ná bá P'op Hagä Do T'aah tado bá.

bë ȳ maher'oot doo? “Bë hyb n'aa matakä da Pariséw, Saduséw sa pāw makuj n'aa”, nāng kēh ȳȳ —nāng mäh.

¹² Ti m' rah'yy kadawuung kån nyy d' tahanāng péh. Dooh pāw makuj n'aa mahānh rakan'yyh do pan'aa tado bä. Dooh. Pariséw, Saduséw rama metëëk do mahānh Jesus karēn rakan'yyh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahȳȳh

¹³ Ti m' hëej panang Sesareja Pirip häd nāng do nedaa badäk doo hēnh Jesus kajaa bä, tabeaj kån mä ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, sa nooh?

¹⁴ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' òm mä Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' òm mä Eriij makūh. Ta wób noo m' òm mä Jeremiij makūh. Ta wób noo m' òm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do see paah —näk mä sa kyyh ta hä.

¹⁵ —Bë hä ënh? Jaa ȳ bë hä ënh? —nāng mä Jesus sa hä.

¹⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo. P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do T'aah òm —nāng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng do òm, Simaw, Jonas t'aah. Òm wén ky n'aa kedëng, dooh aj'yy tado bä a hä metëëh do ta ti maher'oot doo. Ee, h̄y pong jé hawät do né tii, ta ti a hä metä wät doo. ¹⁸ Ti hyb n'aa ȳ ti her'oot hahȳȳh: Òm Peed, pä tahanāng doo. Pä tób ta jó ji tama sooh do hadoo da òm. Òm da hä ȳ h'yy ka'eeh do du n'aa doo. Dooh da Ades häd nāng doo, dajëb hejój, haja bä hä ȳ h'yy ka'eeh doo, kahūm had'yyt da. ¹⁹ Ȳ anoo da a hä h̄y pong jé hawät do bag'āas doo gó mabag'āas hyb n'aa.† Badäk hahȳȳ bä mananoo doo, h̄y pong jé P'op Hagä Do nanoo do né tii. Badäk hahȳȳ bä manoo doo, h̄y pong jé P'op Hagä Do anoo do né tii —nāng mä Jesus kyyh Peed hä.

²⁰ Ti m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä Kristo tado bä.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahȳȳh

²¹ Ti m', ti noo gó naa Jesus du doo tamaher'oot ta ma matëg sa hä nesaa do tabahoop do pan'aa ky n'aa. Hahȳȳ d' mä ta kyyh:

—P'op Hagä Do karēn Jerusarēnh hēnh ȳ bahòm ër wahë n'aa moo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-āāj hē hajōng ȳ bahoop hyb n'aa, ȳ radaj'ëep hyb n'aa, tamawoob hē ta āh tabado dāk bä ȳ ganä wät p'aa hēnh hyb n'aa —nāng mä ta ma matëg sa hä.

²² Ti m' Peed naëënh dawë hä. Ti m' taky ge'ȳm Jesus, tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

—Dooh. Tii d' edo manäh, Hyb N'aa Jawyk Doo! Dooh ȳ karēn tii d' a hä —nāng mäh.

²³ Ti m' Jesus ty kaw'ööd dāk ta wë. Ti m' Peed taky geām wät:

† **16:19** Hahȳȳ da Gereg kyy me pooj jé hahȳ kerih do kyyh: “Ȳ anoo da a hä h̄y pong jé hawät do bag'āas doo bä ta noo tég. Badäk hahȳȳ bä mamaw'yyd dāk doo, h̄y pong jé kamaw'yyd dāk né d' tii. Badäk hahȳȳ hä masood hòm doo, h̄y pong jé kasood hòm né d' tii.” P'ooj ub, sa kariw n'aa ta s'ee hēnh rabok bä ranoo sa kaser n'aa sa tób tég, sahōnh hē rabaheg'āas hyb n'aa ti nuuj jé. Dooh P'op Hagä Do bag'āas do noo nyy bä, dooh ta noo tég nyy bä. Panyyg gó Jesus maher'oot Peed.

—J'ee! Ahõm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb!§ —nãng mäh. —ÿ mah'yyb panas'ëeh. Dooh mah'yyb dëe bã P'op Hagã Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —nãng mäh.

²⁴ Ti m' sahõnh hë ta ma matëg hä Jesus ky hadoo:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ääts hë teréd hõm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ääts hë teréd hõm ta hä hë tahyb n'aa newëe doo. Taw'ääts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ääts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëeb bã na-ääj hë. Taw'ääts hë ÿ taky daheeh, taw'ääts hë ÿ bawät doo da da ti bawät. ²⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagã Do wë tanu dëe bã. Jé hëp ÿ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bã, ta h'yyb tym P'op Hagã Do wë da tanu däng. ²⁶ Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bã? Dooh ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa. ²⁷ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng da Ee bag tak'ëp gabarëeh doo gó, ta ääs sa daheeh. Tii bã da ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hë sa hä ta sãm. ²⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babã èr mahang habong doo, rahapäh nä da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ du doo noo gó ÿ bag'ääs do hä ÿ bag'ääs doo. Radejëp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —nãng mã Jesus kyyh.

17

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bã m', Jesus mahüüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Tsijaag hÿÿj mã ti Jowãw. Ti m' rabas'ëeg kãn waëe p'op nu däk do hä. Sa mab hë m' rabasëek. ² Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. Papÿÿj bag hadoo mã Jesus mamets gabar'ëeng däk. Tak'ëp mã ta saroor bahawag däk, ta bag hadoo mäh. ³ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁴ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —nãng mäh —taw'ääts hë babã èr hä! —nãng mäh. —Makarën bã tamawoob hë ta tób n'aa ÿ temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —nãng mäh.

⁵ Ti m' Peed ber'oot nä bã nayyw mã wë puh gabarëeh do tabadäng sahõnh hë sa hä. Wë puh gó m' P'op Hagã Do ber'oot. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahãn doo. Baad ÿ h'yy gadajang ta wë. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —nãng mäh.

⁶ P'op Hagã Do kyyh Jesus ma matëg ramaa napäh bã m', tüü m' rabehyy b'ëeh tak'ëp rabe'ÿÿm do hyb n'aa. Tüü m' sa maboer me rabehyy b'ëeh. ⁷ Ti m' Jesus bana sa wë, ti m' sa hä tamoo däng bã m' taky hadoo:

—Bë as'ëeg bëh! Bë eÿÿm manäh! —nãng mäh.

⁸ Ti m' rabaheg'ääs bã m', jääm hë Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bã m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

§ **16:23** Jesus h'yyb hapäh Nesaa Do Yb kyy gó m' Peed her'oot doo. Ti hyb n'aa tii da Peed tawén ky geãm wät.

—Bë her'ood manä ta wób hä bë hapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejëp do mahang —näng mäh.

¹⁰ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Hëd n'aa, Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'ood bä? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëeh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh.

¹² —Ti hadoo né hë, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hë. Ewäd hyy né paawä, dooh rah'yy genä bä ta hä, dooh ramepëë bä. Rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hä. Ta hä rabad'oo doo da, sa moo gó ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahoop da na-ääj hë —näng mä Jesus kyyh.

¹³ Tii bä m' ta ma matëg rah'yy kadawuung kân: Jowäw nu gahem'uun do paa ky n'aa Jesus her'oot wät.*

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' hajök do rabab'ëeh bä, sa see ana ta wë. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng ta wë. ¹⁵ Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Mat'yyd mehÿin tah ÿÿ —näng mäh. —Mera. Tüü takepëëd had'yyt hë, tsanamäts däk. Tak'ëp nesaa do tabahoop. Ta hä ta nahëë adëë bä, hajõõ nuu me tëëg hõõ gó takadewëës. Ta me tabahop na-ääj hë —näng mäh. ¹⁶ —ÿ mana wät a ma matëg sa wë. Dooh rahaja bä rado hõm bä ta nahëëh —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bëëh, da hë badäk hahÿÿ bä habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ häd h'yyb napan däg bë hä, hä ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

¹⁸ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa doo, pahëew hä hadäk doo, Jesus geäm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' karap'aar h'yyb banä kân pahëew hä hadäk do paah. Ti noo gó né hë karapee bahas'oo däk.

¹⁹ Ti m' sa m'aa hënh mä ta ma matëg rabeaanh ta hä:

—H'ëëd hyb n'aa ää wén nahajaa ää habëë hõm bä karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch baad P'op Hagä Do hä bë h'yy kae nä do hyb n'aa bë wén nahajaa —näng mäh. —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Motaad häd näng do tym nu nad'ëët do ta tym. Ti tahanyyh bä paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ waëë bë mejüü takahÿÿd häng hyb n'aa. Bë paawä taky daheeh. Kanahën d'os hë né paawä baad bë h'yy kae bä, dooh paawä bë nahajaa péh —näng mäh. [²¹—Jääm hë P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

²² Ta jawén mäh, Garirej häj n'aa bä m' rakataa bä m', Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ²³ ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hë ta ä jawén paa bä, ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Ti m' rah'yy ketón bong mä taher'oot do hyb n'aa.

* **17:13** Rukas 1.17 hä na-ääj hë takerii däk hahÿ ky n'aa. Eriij makü bawäd wät doo da Jowäw bawät paah. Ti hyb n'aa ti né hë ti Eriij Jesus wén näng, Eriij tanado né paawä. Dooh Jowäw hä Eriij makü kesog bä, jääm hë tabawäd wät doo da tabawäd wät.

P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa ji hepapak do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Tii kä m', Kapar-Naüm bä Jesus rakajaa do jawén paa bä m', P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa Judah buuj rahepak do taa n'aa rabana Peed wë, ti m' rabeaanh:

—Äkä? Dooh bë ma matëg epaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa ër hepapak doo? —näk mäh.

²⁵ —Tahepak né hë —näng mä Peed kyyh sa hä.

Ti m' badah, tób gó Peed bajëe suun bä kä, Peed ky ganyyh do pooj jé, Jesus eanhh mä ta hä:

—Nyy da a hä, Simaw? —näng mäh. —Sa wahë n'aa hedoo do häj n'aa bä, jaa hä ramejüü rabep'aak häj n'aa wahë n'aa hä kahepak doo? Sa taah hä ramejüü rep'aak, ta wób ta s'ee hënh naa ramejüü g'eeh hep'aak? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Peed ky hadoo:

—Ta s'ee hënh naa ti hep'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tii d' tado bä, sa taah, sa karapee, dooh rep'aak péh† —näng mäh. ²⁷ Ti hado né paawä, hahÿÿ d' mabad'oo dajëer gedaag n'aa rakawanaj'ään hyb n'aa: Awëej karaj'aa majat bä. Tah'ÿÿb matakyyg. Mado däg pooj jé a mo haj'aa tah'ÿÿb, manoo gegää, tii b' ta noo gó maw'yyt da moweed tég hawak do s'ëeb. Tii me mepaag sa hä, hä ÿ naa, a hanaa rakarën doo —näng mä Jesus kyyh Peed hä.

18

Sa bahãnh hyb n'aa jawyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh:

—Ny hadoo do sa bahãnh hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä? —näk mäh.

² Ti m' karapee t'aah Jesus naëenh, ti m' tamaher'oot mä sa mahang tabag'ëed däk hyb n'aa. ³ Ti m' taky hadoo:

—Bë h'yyb bë wanereem bä, hahÿ karapee hadoo bë bahadoo hyb n'aa bë h'yyb gó,* dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë do bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ⁴ Ti hyb n'aa jé ta daaj hë kadaduu doo, hahÿ karapee hyb n'aa sakog is doo da tabahadoo hyb n'aa, ti né hë ti sahõnh hë sa bahãnh hyb n'aa jawyk do hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' ahõm nä ta kyyh:

—Hät ÿÿ gó hahÿ karapee t'aah hadoo do see gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh.

⁶ Ti m' taky hado kån:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

† 17:26 Panyyg gó Jesus beh'üüm P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa rahepak do ky n'aa. Jesus, ta ma matëg na-ääj hë, dooh paawä repaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. P'op Hagä Do T'aah né ti Jesus. Ti né P'op Hagä Do tób n'aa danäh paawä. Ti hyb n'aa dooh paawä ji mejö bä tepaag hõm bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. * 18:3 Taw'ääts hë karepé h'yy ka'eeh doo da ji h'yy ka'eeh. Karepé taah dooh raky sëew bä. Baad ragadoo ji her'oot doo. Rah'yy ka'eeh ji hä nayyy hë. Jesus karën karepé h'yyb hadoo ji h'yyb hado däk P'op Hagä Do wë.

7—Tak'ëp da rabahoop nesaa do ta säm, badäk hahÿÿ hä habong doo, nesaa do ta wób ramoo bok do du n'aa doo! Tanyy had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, tak'ëp nesaa do ahoop da nesaa do hä h'yyb tatuk do du n'aa doo! 8 Ti hyb n'aa, a moo hyb n'aa, a tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyyd höm a mooh. Madawäts höm. Taw'ääts hë mabasëék hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, sét hë a tsyym, tëëg hõõ gó, nadëék doo gó, òm P'op Hagä Do aw'oong höm mahänh, pawóp hë tado bä a mooh, a tsyym. 9 A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyyh. Madawäts höm. Taw'ääts hë mabasëék hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét hë a matym, tabanesaa hënh tëëg hõõ gó, òm P'op Hagä Do aw'oong höm mahänh, pawóp hë tado bä a matym —näng mä Jesus kyyh.

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

10 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Ee hÿ pong jé hawät do wë had'yyt hë rahajaa rakajaa ääs, hahÿ hyb n'aa sakog is do sa hagä n'aa. Ti hyb n'aa bë ty n'aa gesygg manä hahÿ hyb n'aa sakog is do seeh. [11 ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo ÿ ahyng babä ÿ bed'ëëp hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagä Do mahänh —näng mä.]

12 Ti m' panyyg gó tamaher'oot mäh:

—100 b'éé aj'yy masääh see takanapëë wäd bä, dooh g'eeh ta danäh eréd dó 99 hadoo do ta masääh waëë hënh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa? 13 Ti tabaw'yyt bä kä, tak'ëp da tatsebé ta mas'ää kanapëë wät do paa hyb n'aa. B'éé 99 hadoo do hyb n'aa tatsebee né paawä, ta bahänh tatsebé kanapëë wät do paa hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. 14 Masääh danäh bad'oo doo da, dooh bë Yb hÿ pong jé hawät do karën bä dawëë ta mahänh hahÿ hyb n'aa sakog is do see tawäd bä.

Ji hÿÿj ky n'aa hadoo do ji maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

15 —A hÿÿj ky n'aa hadoo doo, a nemuun P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo, baad nadoo do tamoo wäd bä [a wë], ahöm ta wë a mab hë. Tsyt hë, bë m'aa hënh mamaher'ood baad nadoo do tamoo wäd wät doo. Òm taky dahé bä, bë h'yyb hata däg p'aa hënh ta tii. 16 Òm taky nadahé bä, takanarën bä tamaa newë bä ta hä maher'oot doo, matsyyd tii bä P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do seeh. Makarën bä, sét hë matsyyd, makarën bä pawóp hë matsyyd, a sii rabahöm hyb n'aa ta wë, pawóp hë, tamawoob hë ky n'aa maa napäh do tabanäng hyb n'aa sahõnh hë ta ti hedoo pé ji kaner'oot bä.† 17 A sii mamahüüm do sa kyyh na-äaj hë takanarën bä tamaa newë bä, taky nadahé bä, tii bä mamaher'ood sahõnh hë hä ÿ h'yy ka'eeh do sa hä. Hajök do sa kyyh tamaa nanewë bä, taky nadahé nä bä, tii bä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do see hado däk bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah. Èr uuh dajëer gedaag n'aa Roma buuj hä ji hepak doo, raty n'aa ges'yyk do hado däk tii bë bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah —näng mä Jesus.

18 Ti m' taky hadoo ënh ta ma matëg sa hä:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ bë bë nanoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né hë tii. Badäk hahÿÿ bë bë anoo doo, hÿ pong jé

† 18:16 Tii da né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü ji bad'oo. Dew-Teronom 19.15 hä kerii däk doo da.

P'op Hagä Do anoo né tii d' ênh. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta see bē ȳ maher'oot nās: Badäk hahȳȳ bā, pawóp hē bē wób séd hā bē h'yby hedo bā bē ky n'aa etsēē do hā, Ee h̄y pong jé hawät do anoo né da bē hā. ²⁰ Bē hā tawēn noo, pawóp hē, tamawoob hē hēp ȳ n'aa rakahet'aa bā, sa mahang ȳ bawät do hyb n'aa —näng mäh.

Ta kaser n'aa ta da hadoo do tat'yzyd manehīn do panyyg n'aa hahȳȳh

²¹ Ti m' Peed bana kân Jesus wē, ti m' teaanh mäh:

—Ma matēg, nyy hē nuu me makarēn ȳ hyb n'aa mabaan hāj ȳ ky n'aa hedoo doo, baad nadoo do tamoo wäd bā hā ȳy? Setsi nuu me apäh ȳ hyb n'aa mabaan? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky gadoo:

—Setsi nuu me nado mamabaan —näng mäh. —Taw'ääts hē hahȳȳ d' mabad'oo: Mahyb n'aa mabaan hōm had'yyt hēz̄ —näng mäh.

²³ —Ta tii da ȳ wén mejüü, hahȳ panyyg ky n'aa hadoo do hyb n'aa h̄y pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa: Ti awät hēēj bagā n'aa. Kūüt enäh ta karom ta wē. Tii bā tanaēēnh ta wē ta karom sa kūüt rabep'aak hyb n'aa. ²⁴ Tii bā, tadu doo bā sa sii taber'oot doo, ramanaa ta wē ta károm see tak'ēp kūüt eh doo. 10 miw moweed tak'ēp ky n'aa gebah do ta kūüt. ²⁵ Tanahajaa do hyb n'aa tepaag bā, tak'ēp ta bahānh haeh do hyb n'aa ta kūüt, ta kariw n'aa mejüü rabesēēm hōm hyb n'aa ta ti ta karom, ta karom ȳym, ta taah, sahōnh hē ta wē hanāng do na-āāj hē, ta kūüt sām hata.

²⁶ —Tii bā, ta taron nu paa me ta karom bahyy häng ta wē, ti m' tak'ēp tabetsēē ta hā. Hahȳȳ d' ta kyyh: “Nayyw hē kawaj'ään manā wē ȳy”, näng. “Magadaa bā, sahōnh hē küt ȳy ȳ ep'aak da a hā”, näng. ²⁷ Ti ta kariw n'aa t'yyd mehüin kân. Ti tabawug hōm sahōnh hē ta kūüt, ti m' tabanoo baad tabahōm hyb n'aa.

²⁸ —Ti ta karom anyyh ta kariw n'aa tób bā naa. Tamahōm me takataa ta da hadoo do see ta wē kūüt näng doo. 100 moweed its ta kūüt. Ti tamaso dāk ta da hadoo doo, ta garagoor gamaso dāk, ti taky hadoo: “Nayyw hē mepaag a kūüt!”, näng.

²⁹ —Ti ta taron nu paa me ta da hadoo do bahyy häng ta wē, ti tak'ēp tabetsēē ta hā: “Nayyw hē kawaj'ään manā wē ȳy”, näng. “Magadaa bā, sahōnh hē küt ȳy ȳ ep'aak da a hā”, näng.

³⁰ —Tii bā, tak'ēp tabetsēē né paawā, dooh takarēn bā tamaa newē bā ta da hadoo do etsēē doo. Ti tamejüü ta da hadoo do radawäts gēēt hyb n'aa ta kūüt tabep'aak bā kâ. ³¹ Ti tak'ēp hāj n'aa wahē n'aa karom wób rah'yby kawaj'ään bong nyy da ta ti karom bad'oo ta da hadoo do wē rabahapäh bā. Tii bā rabahōm kân sa kariw n'aa wē, ti ramaher'oot ta ti karom ky n'aa.

³² —Tii bā sa kariw n'aa mejüü ranaēēnh ta ti ta karom. Ti taky hadoo ta hā: “Karom ky nesaa do òm!”, näng. “Sahōnh hē a kūüt ȳ bawug hōm tak'ēp hā ȳ mabetsēē do hyb n'aa. ³³ Taw'ääts hē mat'yzyd mehüin wäd paawā a da hadoo doo, òm ȳ t'yyd mehüin wät doo da”, näng. ³⁴ Tii bā kawaj'ään gó ta kariw n'aa bahaēj dāk ta karom ragadahew'ēēs doo bā hagā n'aa sa hā, karom rarejää hyb n'aa sahōnh hē ta kūüt tabepaag hōm bā kâ —näng mä Jesus. Panyyg gó tabeh'üüm.

‡ 18:22 Hahȳȳ da Gereg kyy me takerii dāk: “Taw'ääts hē 77 nuu me mahyb n'aa mabaan.” Ji hyb n'aa mabaan had'yyt hē tahanāng pé m' tii.

³⁵ Ti m' taky hado kån:

—Sa kariw n'aa bad'oo doo da, tii da Ee h̄y pong jé hawät do bad'oo da sahõnh hē bē hā, bē h'yyb gó naa bē hyb n'aa manabaan bā bē h̄ȳj ky n'aa hedoo doo —nång mä Jesus kyyh.

19

Dooh ji ỹ̄m ji eréd hõm bā do panyyg n'aa hahỹ̄h

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kã ta ti taher'oot doo, teréd hõm Garirej hāj n'aa. Ti m' Judah hāj n'aa hēnh tabahõm, tamii Joradān tamyyj dāk hā hadāk do hēej.

² Hajõk mä ta jawén hah'ũm. Nahēē enäh do sa mahang habok do taheso hõm.

³ Ti m' Pariséw wób rabana ta wē rametyy hyb n'aa m'. Hahỹ̄h da m' rake'aanh:

—Ēr ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh daap hē né hē aj'yy eréd hõm bā ta ỹ̄m, dooh hyb n'aa pé né paawä? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh bē ner'ood bā g'eeh P'op Hagä Do kyy kerih do hā, nyy da sahõnh hē tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do aj'yy ỹ̄nh daheeh tapehuunh? ⁵ Hahỹ̄h da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Ti hyb n'aa kã aj'yy kã ta yb, ta ỹ̄n mahānh kã sa m'aa hēnh kã, tagatēē hyb n'aa ta ỹ̄m kã. Takatēē jawén paa bā sét rabahado padēek ta ỹ̄m daheeh”, * nång mäh. ⁶ Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kån. Ti hyb n'aa séd hā P'op Hagä Do ata dāk doo, dooh tahaja bā ji etyn bā —nång mä Jesus kyyh Pariséw sa hā.

⁷ Ti m' raky hadoo:

—Tii d' tado bā, h'ēēd hyb n'aa Mosees mejũũ ji erii dāk ji ỹ̄m ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa? —näk mä Pariséw sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta tii da Mosees wén n'oo dāk bē hā, bē nabuj keh'ũm do hyb n'aa. Tadu dahäng noo gó dooh ta tii da tahado bā. ⁹ Ti hyb n'aa bē ỹ̄ maher'oot hahỹ̄h da: Jé ta ỹ̄m heréd hõm doo, dooh né paawä ta patug tawad'ii bā, tii bā ỹ̄nh see hā takat'ēē däg bā, nesaa do tamoo wät, ta ỹ̄m h'yyb tarejää tii kã —nång mä Jesus kyyh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hā:

—Tii d' tahado bā ji ỹ̄m ji patug ky n'aa hā, taw'ãäts hē dooh ji kat'ēē bā —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Dooh sahõnh hē rahaja bā ragado bā tii. Jääm né hē P'op Hagä Do anoo do gadoo rakanetēē doo. ¹² Ajyy wób dooh tahaja bā rakat'ēē bā pooj jé rabenäng bā ta nyy né hē tii. Ajyy wób dooh rahaja bā rakat'ēē bā ta wób ramoo bok do hyb n'aa sa hā.† Ta wób rakanetēē h̄y pong jé hawät do bag'ãäs do hyb n'aa. Jé hajaa do ji kanatēē do tagado bā, taw'ãäts hē tagadoo —nång mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahỹ̄h

¹³ Ti m' ta wób ramenaa karepé ned'ēēd is do Jesus wē, sa hā Jesus moo däng hyb n'aa, P'op Hagä Do hā taky n'aa etsēē hyb n'aa sa hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ỹ̄m mä karepé men'aa doo. ¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

* **19:5** Genesis 2.24 † **19:12** Ta wób rah'ēēd ehõk do hyb n'aa tahanäng pé tii. Tii da p'ooj ub sa kariw n'aa wób rabad'oo sa karom hā.

—Na ramena karepé wê yÿ. Bê geãm manäh. Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hê hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁵ Tii bā m' sa nu gad'oo bā m' tamoo dāng, ta ky n'aa edëë bong mäh. Ti m' tatsyym kadoo, tabahöm.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' aj'yy see bana Jesus wê, teanh Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —H'ëed baad hadoo do yÿ moo wät da edëb had'yyt do yÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa yÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad hadoo do ky n'aa, hä yÿ meanh? —näng mäh. —Jääm hê sét hê baad hadoo doo, P'op Hagä Doo. Taw'ääts hê maky dahé ta ky n'aa jaw'yyk doo, makarën bā magadoo edëb had'yyt doo —näng mäh.

¹⁸ —Ny hadoo doo? —aj'yy eanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a yÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëeg manäh. Daap hê maky n'aa tapa manä ta wób.

¹⁹ Mawehëë a yb, mawehëë a yÿn.† Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”§ —näng mä Jesus.

²⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ panyyg kadeheeh né hê tii hä —näng mäh. —H'ëed ti hawät yÿ moo wät? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Makarën bā baad had'op doo da mawäd bā P'op Hagä Do matym gó, abaaj höm, mesëem höm a wê hanäng doo. Man'oo ta sām paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bā hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawën ana kä wê yÿ, hëp yÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²² Ti m' aj'yy maa napäh bā Jesus her'oot doo, ahöm kän Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekāp do hyb n'aa. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hejooonh né hê wekāp do sa hä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa. Né hup yÿ né hê ta ti yÿ her'oot doo —näng mäh. ²⁴ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bā gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejooonh wekāp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ Ta ti ta ma matëg ramaa napäh bā m', tak'ëp mä rameuuj bong, ti m' raky hadoo:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wê hasëek ënh? —näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ty gadäg dāk sa wê, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hê dooh né ji haja bā P'op Hagä Do wê ji as'ëeg bā. Ti hadoo né hê, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wê ji tamasāk —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahönh hê äã beréd höm a hataa äã bahadoo hyb n'aa. H'ëed da äã gadoo ta sām? —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hẽ papuuj tabahadoo bã kã, sa wahẽ n'aa heh'ãät do tyng n'aa jó, tak'ẽp hetsooh do jó, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jẽ Hana Do basooh bã kã, tadu doo bã kã tabag'ãas doo, bẽeh, 12 hedoo doo, hẽp ỹ hata hadoo doo, bẽ na-ãäj da bẽ at'oonh da 12 bagã n'aa tyng n'aa jó, 12 Isaraew taah panaa bẽ bag'ãas hyb n'aa, bẽ ky n'aa etyy hyb n'aa. Né hup ỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot doo. ²⁹ Hẽp ỹ n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãan, ta ãnh, ta yb, ta ỹyn, ta taah, ta joom banãng doo, 100 nuu me bahãnh do hajõng do tagadoo da baad hadoo do ta mabaj. Ta jawén kã, hỹ pong jẽ kã tagadoo da edẽb had'yyt doo. P'op Hagã Do pa tabawãd had'yyt da. ³⁰ Hajõk babã hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kã hyb n'aa sekog padãg its da hỹ pong jẽ. Hajõk babã hyb n'aa sekog is do wób kã ti noo gó kã hyb n'aa jewyk kãn da —nãng mã Jesus kyyh.

20

Panyyg gó Jesus ma metëek hahỹ hã hỹ pong jẽ ta sãm ji gadoo do ky n'aa

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta ti ỹ wén her'oot, joom danãh bad'oo doo da hahỹ panyyg hã, ti hadoo hỹ pong jẽ hawät do bag'ãas doo bã* —nãng mãh. —Bãp paa joom danãh bahõm kãn ajyy tabats'yyt hyb n'aa ta joom uwa hãd nãng do mahang ramoo bok hyb n'aa. ² Sét hẽ moweed denaari hãd nãng do taky dãng sa hã ta sãm, sét adẽb bã ramoo bok do sãm. Baad ub mã ti sa hã. Tii bã ta joom banãng hẽnh tamejũũ ramoo bok.

³ —Tii bã, p'op dãg papỹj, p'aa hẽnh tabahõm kãn rabahesãm hẽnh ajyy wób tabats'yyt hyb n'aa. Tii bã tabahapãh moo nabok doo. ⁴ Ti taky hadoo sa hã: “Bẽ na-ãäj hẽ bẽ ahõm jóm ỹ uwa mahang bẽ moo bok hyb n'aa. Baad hadoo do ỹ bep'aak bẽ hã”, nãng. ⁵ Ti rabahõm kãn. Ti p'aa hẽnh tabahõm wasyk, tug bã na-ãäj hẽ, ta wób tabats'yyt hyb n'aa ta wẽ ramoo bok hyb n'aa. ⁶ Edah papỹj badẽe hyng bã kã, sét nuu me tabewãd nã. Ti anãng nã ta wób moo nabok doo. Ti tabeaanh sa hã: “Hẽd n'aa adẽb yd jẽ dooh bẽ moo boo bã?”, nãng. ⁷ “Dooh ãã hats'yyt pé sa sii ãã moo bok hyb n'aa”, nãk sa kyyh. Ti joom danãh ky hadoo: “Bẽ na-ãäj hẽ bẽ ahõm jóm ỹ uwa mahang bẽ moo bok hyb n'aa”, nãng ta kyyh.

⁸ —Tii, papỹj badẽe hyng bã kã, joom danãh ky hadoo moo bok do sa wahẽ n'aa hã: “Manaẽj sahõnh hẽ moo bok doo. Man'oo sa hã ramoo bok do sãm. Pooj jẽ manoo tagadẽeg ub kajaa do ramoo bok do sãm. Tagadẽeg ub mabanoo pooj jẽ kaj'aa do ramoo bok do sãm”, nãng.

⁹ —Ti tanaẽeh tagadẽeg ub kaj'aa doo. Sét ken'yyh ragadoo sét hẽ moweed denaari hãd nãng do ramoo bok do sãm. ¹⁰ Tii bã kã, pooj jẽ kaj'aa doo, ti bahãnh red'oo ragadoo. Ti hadoo né hẽ, séd pẽnẽ né hẽ ragadoo. ¹¹ Ragadoo do jawén paa bã kã, raky n'aa hajẽm. Baad nado sa hã ta danãh bad'oo doo da. ¹² Hahỹ d' sa kyyh: “Hahỹ ajyy tagadẽeg ub matsyyd hõm doo, jããm hẽ sét hẽ oor its ti ramoo bok”, nãk. “Ãã tak'ẽp ãã moo boo paawã, tabajuu bã, ãã gadoo do pẽnẽ ragadoo”, nãk sa kyyh.

¹³ —Tii d' né paawã sa kyyh, ti sa kariw n'aa ky hadoo sa kanatẽẽ hã: “Najis ỹỹ”, nãng, “dooh õm ỹ wad'ii bã. Sét denaari né paa maky dãng mamoo wät do sãm”, nãng. ¹⁴ “Magado dãg, ahõm kã. Tagadẽeg ub ỹ ats'yyt doo, magadoo do pẽnẽ né hẽ ỹ karẽn ỹ anoo ta hã”, nãng. ¹⁵ “Dooh g'eeh ỹ haja bã ỹ karẽn doo

* **20:1** Hahỹ panyyg hã Jesus metëeh nyy da ta jawén hyb n'aa jewyk do wób hyb n'aa sekog padãg its hỹ pong jẽ, hyb n'aa sekog is do wób hyb n'aa jewyg padëek na-ãäj hẽ.

da ȳ adoo bā dajēr ȳy me? Mahyb n'aa jewēs apāh ȳ betseēh do hyb n'aa?“, nāng joom danāh kyyh.

¹⁶ –Ti hyb n'aa kā –nāng mā Jesus –hyb n'aa sekog is doo, hyb n'aa jewyg kån da. Hyb n'aa jewyk doo, ta jawén kā hyb n'aa sekog padäg its –nāng mā Jesus kyyh.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahȳyh

¹⁷ Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus rabahōm bā, sa m'aa hēnh Jesus naēēnh 12 hadoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

¹⁸ –Ēr ah'ūum Jerusarēnh hēnh –nāng mäh. –Ȳyh, Aj'y y Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ȳ da rahaēj dāk da P'op Hagā Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma mehetēk do sa moo gó na-āāj da. Dajēb hā raky n'aa etyy da ȳyh. ¹⁹ Ȳ rahaēj dāk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, ȳ raky n'aa ej'ees hyb n'aa da, ȳ rabaheyyh hyb n'aa da, b'aa kajatsēk do hā ȳ rabepēem dāk hyb n'aa kā ȳ dajēp hyb n'aa. Tii bā, tamawoob hē āh ȳ tabahadoo bā da, ȳ d' ganā wād kån –nāng mā Jesus.

Tsijaag, Jowāw sa ȳyn etsēē do panyyg n'aa hahȳyh

²⁰ Ti m' aj'y y Sebedew hād nāng do taah ȳyn ana Jesus wē. Ta sii ta taah rabana. Ti m' ta taron nuu me m' sa ȳyn bahyy hāng ta wē, ti m' tetsēē Jesus banoo hyb n'aa tetsēē doo.

²¹ Ti m' Jesus eaanh ta hā:

–H'ēēd ti makarēn? –nāng mäh.

Ti m' ȳynh ky hadoo:

–Ȳ karēn paawā, a hub hadāk hēnh tah ȳ see basooh man'oo bā, s'ȳy me ta seeh, mabag'āās doo bā kā† –nāng mā Tsijaag Jowāw sa ȳyn kyyh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ȳynh taah hā:

–Doooh bē hapēē bā ti bē etsēē doo –nāng mäh. –Bē hajaa da bē ahob bā ȳ ahoop doo? –nāng mā Jesus sa hā.

–Āā hajaa! –nāk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

–Bē ahoop né da ȳ d' ahoop do hadoo doo –nāng mäh. –H̄y ȳ kā, ta ti bē etsēē do hā ȳy, ȳ nado ti hanoo. Ee anoo da hup ȳy hēnh, s̄ā ȳy hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenām do tah'y yb dāng do sa hyb n'aa –nāng mäh.

²⁴ Ti m' ta ma matēg wób, ji moo sahōnh hē hadoo do raky n'aa napāh bā retsēē doo, rah'y y kawaj'āān bong ta h̄y j daheeh sa wē. ²⁵ Ti m' Jesus naēēj nā ta wē sahōnh hē ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

–Bē hapāh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahē n'aa, tak'ēp ramejūū sa hā. Bē hapāh né hē ti hyb n'aa jew'y yk doo, tak'ēp ramejūū sa karapee n'aa –nāng mäh. ²⁶ –Bē mahang taw'āāts hē dooh tii d' tado bā. Bē mahang karēn pé kaweh'ēēh péh, taw'āāts hē da ta wób sa karom hadoo tabahadoo dāk, ta wób tamasa. ²⁷ Bē mahang karēn pé ta wób sa bahānh nu gadāk péh, taw'āāts hē bē wē takadad'uuh. Taw'āāts hē da bē masa n'aa, bē karom kanep'aak do hado dāk tii. ²⁸ Taw'āāts hē ȳyh, Aj'y y Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, bad'oo doo da tabad'oo. Ȳ ahyng babā ȳ rahyb n'aa jew'y yk do jawén nado. Ȳ ahyng babā ȳ masa hyb n'aa ta wób, ȳ ky n'aa en'y ym hyb n'aa ta wób sa hā, ȳ dajēp hyb n'aa hajōk do nesaa do sa mo haj'aa sām hyb n'aa –nāng mā Jesus kyyh.

† **20:21** Sa wahē n'aa hub hēnh, s'ȳy me na-āāj hē rabat'oonh tak'ēp hyb n'aa jew'y yk doo, ta sii bag'āās doo. Jesus sii rabag'āās Jesus an'oo bā sa ȳyn karēn paawā.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä naa Jesus ratsyym kasok bä, hajök ta jawén hah'üüm. ³⁰ Ti m' ti ab'ëeh mä ta tyw n'aa nabyy me pawóp hë ajyy ty temaa bong doo. Ti m' ta tii bä Jesus tabës do raky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä rageëej bong:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehÿin ääh! — näk mäh.

³¹ Ti m' hajök do Jesus sii hah'üüm do raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Raky geäm né paawä m', tak'ëp rageëej magyys hë:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehÿin ääh! — näk mäh.

³² Ti m' Jesus baym. Ti m' tanaëënh ta wë. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëed ti bë karën ÿ moo wät bë hä? —näng mäh.

³³ —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh. —Ää karën p'aa hënh ää begäa padëek —näk mäh.

³⁴ Jesus t'yyd mehÿin mä sa hä. Ti m' sa matym hä tamepaa. Ti m' nawayw hë rabahapëe padëek p'aa hënh. Ti m' Jesus rabahadaa kän.

21

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jerusarënh bedaa däk bä m', panang Betapagéh häd näng doo hënh rakajaa bä, waëe joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejüü sa pooj jé m' rabahöm hyb n'aa. ² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë ahöm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä da, nawayw hë da bë baw'yyt jumeto ÿÿnh. Ta pa d' ta t'aah bahäng. Ta tyd hä d' rababëeh. Bë asood höm da, séd hä bë manaa wawëe hë —näng mäh. ³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot jumeto?”, raky hado bä, tii bä hahÿÿ da bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën. Badah takatajooh p'aa hënh da”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

⁴ Tii d' taher'oot, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod hä taher'ood wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da paa m' ta ky n'aa rod kyyh:

⁵ “Hahÿÿ da d' mamaher'ood Sijön* buuj:

Bë hegäa! Bë wahë n'aa ti awät da.

Kaja hë da ta h'yyb tamahüüm sahönh hä.

Jumeto t'aah jó d' tabana, näng da a kyyh.”†

Ti né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod hä, Jerusarënh buuj hä tamar'oot do pan'aa.

⁶ Ti m' pawóp hadoo do ta ma matëg rabahöm kän. Jesus mejüü doo da né hë m' rabad'oo. ⁷ Ti m' ramanaa mä jumeto ÿÿnh, ta t'aah daheeh Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëek do paa radatoonh jumeto sa jó. Ti m' Jesus bas'ëeg so kän jumeto t'aah jó hatsë jó. ⁸ Hajök ta tii bä. Ti m' hajök do sa hatsë sa hä padëek do paa rat'ëeg höm ta tyw n'aa me tamahöm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg höm mä ta tyw n'aa me.‡ ⁹ Ti m' sahönh hë pooj jé hah'üüm doo, duu hënh han'aa do na-ääj mä tak'ëp mä sa kyyh:

* **21:5** Jerusarënh panang ti Sijön. Isaraew buuj na-ääj hë kä ramaneëej kän Sijön. † **21:5** Sakarija 9.9 ‡ **21:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë ragado bä.

—Ōm āã j'aa etsë, Dawi panaa!

Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyik Do kyy gó hana doo!§
Hÿ pong jé hawät do hä āã j'aa etsë! —näk mä sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Jerusarënh bä Jesus bajëë suun bä kä, tak'ëp mä sahõnh hë panang buuj ratsebee kån, sa wób reanh mäh:

—Jaa ti hÿÿ? —näk mäh.

¹¹ Ti m' hajök doo, Jesus sii kaj'aa do raky gadoo:

—Jesus ti hÿÿh, P'op Hagä Do ky n'aa rod Nasaréh panang bä naa, Garirej häj n'aa bä naa —näk mäh.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' tabahabëë bong hes'ëëm doo, hets'ëë do na-āãj mäh. Ti m' tabaũÿj bëëh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-āãj mä taũÿj bëëh. ¹³ Ti m' taky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëënh da P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë do tób n'aa”** —näng mäh. —Hÿÿ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus sa hä.

¹⁴ Ti m' ty temah doo, nabong do na-āãj hë ramena ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ti m' sa nahëë Jesus basog hõm. ¹⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do na-āãj hë rakawajään mäh, baad hadoo do Jesus moo wät do rabahapäh bä. Rawén kawajään na-āãj hë karepé sa kyyh P'op Hagä Do tób n'aa kahadë doo gó hab'ëëh do ramaa napäh bä. Hahÿÿ d' mä karepé sa kyyh:

—Ōm āã j'aa etsë, Dawi panaa! —näk mäh, hajõo nuu me rageëënh.

¹⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hë moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do na-āãj hë rahajëm mä Jesus, karepé sa kyyh hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Doooh maaaa napëë bä karepé a hä raj'aa etsë doo? —näk mäh.

—ÿÿ. ÿ maa napäh —näng mä Jesus. —Doooh g'eeh bë ner'ood nä bä hahÿ P'op Hagä Do kyyh hahÿ ky n'aa hä? Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Karepé, karepé taah its na-āãj hë òm raj'aa etsë man'oo bä”†† —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hä Dawi her'oot do paah.

¹⁷ Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh. Taberéd däk mä Jerusarënh. Panang Betanija häd näng doo hënh tabahõm. T'ĩ hënh mä tabaÿÿh.

Joom Jesus ky n'aa was'ee häng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' jati pé báp paa Jerusarënh hënh tamatëëh bä, asa däk mäh. ¹⁹ Ti m' ta tyw n'aa nabyy me tahapäh mä joom wiigo häd näng doo. Tahëg'ääs mä teag bä. Doooh m' ta hä ta ag. Ta g'aad had'yyt hë m'. Ti m' joom hä taky hadoo:

—Doooh da meag wäd bä! —näng mäh.

Ti m' nayyw hë joom tsawyy häng. ²⁰ Ti m' nayyw hë tatsawyy häng do ta ma matëg rabahapäh bä, raky hadoo:

—Nyy da nayyw hë joom wén tsawyy häng? —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky gadoo mäh:

—Baad bë h'yy kae bë, P'op Hagä Do ky däng do bë ky nasëew bä, bë na-āãj hë bë hajaa bë moo boo bä hahÿ joom hä ÿ moo wäd wät doo. Ti bahãnh bë

hajaa bë moo boo bä. Hahÿÿ da bë hajaa tii bä bë mejö bä hahÿ waëë hä: “Ahöm, ahob tame”, bë d' taky daheeh tii bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ²² Baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä, bë gadoo né da P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo —näng mä Jesus kyyh.

Jesus hä reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Jesus bajëë suun kahadë doo gó, P'op Hagä Do tób n'aa basooch bä. Ti m' tama metëëk bä kä, rakajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë. Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?# —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanhh bë hä ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh. ²⁵ —Jaa ky gabuuj Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teaanh da ër hä tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da. ²⁶ Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ään da tii bä ër wë, hajök do hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowäw —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

²⁷ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Dooch ää hapëë bä —ken'ooch mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ na-ääj né hë dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hä ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hä.

Aj'yy pawóp hë taah näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' Jesus eanhh sa hä:

—Nyy d' bë hä hahÿ panyyg? —näng mäh. —Ti awät aj'yy pawóp hë taah näng doo. Ta see pé noo gó wah'ëëh hadoo do hä tamejüü sa joom uwa häd näng do mahang tamoo wät hyb n'aa ta ti noo gó. ²⁹ Ti wah'ëëh hadoo do ky hadoo: “Dooch. Dooch ÿ ahöm bä”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, nayyw hë ta h'yyb tabah'ÿÿt, ti tabahöm tamoo wät hyb n'aa. ³⁰ Tii bä ta gad'oo hadoo do wë sa yb bahöm. Tamejüü sa joom mahang tamoo wät hyb n'aa. Ti ta gad'oo hadoo do ky hadoo: “Ej. ÿ né ahöm”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, dooh tahöm bä.

³¹ Ti m' Jesus beaanh:

—Ny hadoo do ky daheeh ta yb karën doo? —näng mäh.

Ti m' raky gadoo:

—Pooj jé tamejüü doo —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii hahÿÿh do na-ääj hë, bë pooj jé da rabajëë p'ëë da P'op Hagä Do bag'ääs doo hënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ³² Ta tii d' ÿ wén edoo ta tii hä, Jowäw kajaa bä, nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó bë tametëëh hyb n'aa, dooh bë ky dahé bä ta hä. Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii

21:23 Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanhh. Jesus hä he'aanhh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

hahÿh do na-ããj hē, ti ti ky dah'eeh. Bē hapēē né paawā nyy da ti raky daheeh, dooh bē h'yy kawareem bā bē ky daheeh hyb n'aa paawā Jowāw metēēk doo —nāng mā Jesus kyyh P'op Hagā Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa sa hā, Judah buuj sa wahē n'aa sa hā na-ããj hē.

Joom nāng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ūm do panyyg n'aa hahÿh

³³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:§§

—Bē maa newē hahÿ panyyg seeh —nāng mäh. —Hÿ hadoo aj'yy bejoom hōm uwa hād nāng do ta joom. Tahedēē hōm. Ti tagagoos uwa bēēh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wād sooh p'op nu dāk do joom hagā n'aa tyng. Tii b' tabahaēēj dāk ta joom banāng do ta kaser n'aa sa hā. Ti ta danāh bahōm dawēē. ³⁴ P'eets hē joom ag wah'ēē dāk bā kā, ta danāh mejūū ta sii moo heb'ook do wób ta kaser n'aa sa wē, tagadoo hyb n'aa paawā ta joom ag. ³⁵ Ti rakajaa bā kā, ta danāh mejūū do ta kaser n'aa rameso padēēk. Ta mejūū do see rahewyh wāt, ta see radaj'ēēp, ta see radaj'ēēp pā mē ramakut do haj'aa.

³⁶ Tii bā ta karom wób joom danāh mejūū, pooj jé tamejūū do hawób bahānh. Tii hadoo né hē, tii d' né rabad'oo tii d' ēnh sa hā. Rarahejāā né tii d' ēnh. ³⁷ Tii bā, tagadēēg ub tamejūū ta t'aah. “Tah ÿ raweh'ēēh da”, nāng mā ta h'yyb gó.

³⁸ —Tii bā ta t'aah ta kaser n'aa rabahapāh bā, raky hadoo: “Ta danāh t'aah hahÿh. Tii d' ta danā dāg ta yb jawén buuj dāg”, nāk mäh. “Ti bā, ēr dajēēb! Ēr ado hōm ta ma pan'aa paah”, nāk mā sa kyyh. ³⁹ Tii d' né kā, ramejō hōm joom bahānh, ti ranaboh jad kán —nāng mā Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ūm sa hā.

⁴⁰ Ti m' teaanh sa hā:

—Nyy da joom danāh bad'oo sa hā takajaa bā? —nāng mäh.

⁴¹ Ti m' raky gadoo:

—Tadej'ēēp da ta kaser n'aa ky nes'aa doo. Dooh d' tat'yyd mehūūn bā sa hā. Tii bā, ta kaser n'aa wób hā tabahaēēnh da ta joom, joom wah'ēē dāk bā kā ta ag wób ta hā hanoo do sa hā —nāk mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooh noo gó g'eeh bē ner'ood bā hahÿ P'op Hagā Do kyy kerih doo? “Pā tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kā pā ta ba n'aa, mesoo n'aa dāg.*** Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'āāts hē ēr hā tii”,††† nāng kerih doo —nāng mäh. ⁴³ —Ti hyb n'aa —nāng mā Jesus —bē ÿ maher'oot hahÿh: P'op Hagā Do bag'āās do kado hōm da bē mahānh. Kan'oo dāk da ta wób sa hā, ta ag hadoo hanoo do sa hā.††† ⁴⁴ Sahōnh hē hahÿ pā hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pā tadēē bā, sahōnh hē ji gawatsik —nāng mā Jesus.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Pariséw na-ããj hē ramaa napāh bā panyyg gó Jesus metēēk doo, rah'yy genāh mā Jesus pes'āāp mā panyyg ky n'aa gó sa hā. ⁴⁶ Ratyw n'aa esoos mā ramaso dāk hyb n'aa m' Jesus. Ti hadoo né hē, e'ÿÿm mā hajōk do Jesus maa new'ēē do sa hā. Rawén e'ÿÿm, P'op Hagā Do ky n'aa rod ti Jesus hajōk do sa hā.

§§ 21:33 Ta wē kamaj'ī do sa hā ti tabaher'oot. *** 21:42 Ta ky n'aa hē né hē Jesus her'oot. Jesus né ti pā hadoo doo. Judah buuj sa wahē n'aa, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do na-ããj, dooh rakaen bā Jesus, tób tehem'aa do ty n'aa ges'yyk do hadoo nanāng pā. Raty n'aa gesyyg né paawā, tak'ēp hyb n'aa jawyk dāk Jesus, P'op Hagā Do an'oo bā. ††† 21:42 Saaw-Mo 118.22-23 ††† 21:43 P'op Hagā Do mejūū do ramoo boo had'yyt hē tahanāng pé m' ti ta ag hadoo rabanoo.

22

Hÿ pong jé jãh haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

² —Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. —Ti awät hëej bagä n'aa ta t'aah katëe do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät doo. ³ Sahõnh hë ta waa n'aa ta tä n'aa tabahajaa bä, tamejũu ta karom wób rabahõm hyb n'aa pooj jé tatsyyd bong do rabats'yyt hyb n'aa. Ratsyyd né paawä, dooh rakarën bä rana bä.

⁴ —Tii bä ta karom pooj jé tamejũu do hawób bahãnh tamejõ kãn. Hahÿÿ d' ta kyyh sa hä: “Bë maher'ood ÿ atsyd bong do sa hä, kaja toonh ta tä n'aa, ta waa n'aa. Bë maher'ood, masãh ÿ booj yb ajyy, booj yb tak'ëp hesynh do na-ãj hë ÿ naboh jat jãm tä n'aa. Sahõnh hë takaja däk. Bë maher'ood ÿ atsyd do sa hä, tah ÿ katëe do jãm n'aa hënh rabana hyb n'aa”, näng häj n'aa bagä n'aa.

⁵ —Tii bä, rapanäg né paawä, dooh rah'yy kap'eed bä. Kats'yyt do paa ah'ũum ta s'ee hënh. Ta joom banãng hënh ta see bahõm, tamoo wät doo hënh ta see bahõm. ⁶ Kats'yyt do wób rameso padëek häj n'aa bagä n'aa karom, rarahëjää, ti radejëeb kãn. ⁷ Tii bä, tak'ëp hëej bagä n'aa kawaj'ään kãn ta ti taky n'aa napäh bä. Tii b' tamejũu ta warahén sa wë. Ti ragawats'iik ta ti ji da hadoo do dahej'ëep doo. Ti ragatang sa panang paah.

⁸ —Ti taky hado kãn ta karom wób sa hä: “Kaja däg né paawä tah ÿ katëe do tä n'aa ta waa n'aa, pooj jé ÿ atsyd wät doo, dooh ÿ gado wäd bä jãm hënh. Ta ti hedoo do dooh né hë ji atsyd bä. ⁹ Hÿÿ kã, bë ahõm panang tyw n'aa kajatsëk doo hënh hajõk do rabab'ëeh hënh. Bë atsyd nä sahõnh hë bë aw'yyt doo”, näng hëej bagä n'aa. ¹⁰ Tii bä ta karom rabahõm kãn panang tyw n'aa me, ti rabats'yyt sahõnh hë ta tii bä raw'yyt doo. Baad habok do rats'yyt, baad nabok do na-ãj hë. Tii bä kã, gabad'ëe däk jãm tób n'aa.

¹¹ —Tii bä kã, hëej bagä n'aa, jãm noo gana do bajëe suun, rats'yyt do tabedëng hyb n'aa. Tii bä tabahapäh aj'yy jãm katëe do saroor n'aa nadadäk doo. ¹² Ti taky hadoo ta hä: “Najis ÿÿ”, näng, “dooh paawä ta tii da majëe suun bä manadadäk do hyb n'aa jãm saroor n'aa”, näng. Bag hënh aj'yy maa new'ëp. Dooh ta kyy péh. ¹³ Tii bä ta karom hä hëej bagä n'aa ky hadoo: “Bë moo maw'yyd däg, bë tsyym maw'yyd däg hahÿ aj'yy. Bë dawäts nä gadagyp doo hënh. A'oot da tii bä. Sa tög kamegëej däk da tii bä tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng hëej bagä n'aa kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Hajõõ né paawä P'op Hagä Do atsyd doo, pawóp its ta wób tasëew hõm doo* —näng mä Jesus kyyh.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Parisëw rakata padëek raky n'aa her'oot hyb n'aa nyy da rabad'oo Jesus rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa. ¹⁶ Ti m' ramejũu mä Jesus wë sa ma matëg, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do karapee sii hë, ky ken'yym doo gó rake'aanh hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëek doo —näk

* **22:14** Panyyg metëeh doo da né da, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä. Judah buuj né hë ti pooj jé P'op Hagä Do atsyd do ta karapee rabahadoo hyb n'aa. Hajõk sa wób dooh rakarën bä ragado bä Jesus. Judah buuj mahang pawóp its gadoo Jesus. Judah buuj nadoo do mahang, hajõk gad'oo.

mäh. —Dooch mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hä, hyb n'aa jawyk do hä mama metëek bä. Dooch maky n'aa ehÿÿd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa, —näk mäh —ää mamaher'ood nyy da a hä. Taw'ääts hë a hä ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä? Nyy d' a hä? Ji ep'aak g'eeh ta tii?[†] —näk mä sa kyyh.

¹⁸ Jesus hapäh mä sa h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh. ¹⁹ —Bë metäh hä ÿÿ moweed ji mahepak doo —näng mäh.

Ti m' raban'oo däk ta hä moweed denaari häd näng doo. ²⁰ Ti m' tabeaanh sa hä:

—Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

²¹ Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hado kän sa hä:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hë —näng mäh.

²² Ti m' rahyb n'aa meuunh mä Jesus her'oot do ramaa napäh bä m'. Ti m' rabahöm kän mä ta mahänh.

Sadusëw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m', ti noo gó né hë rakajaa Jesus wë Sadusëw häd enäh doo, ta hä rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ²⁴ Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees mejüü ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh. ²⁵ —Panyyg gó òm ää maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj ää mahang habok do paah. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm. Dooch m' teta nä bä, aj'yy dajëp. Ti hyb n'aa ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah. ²⁶ Ti na-ääj mä dajëp né tii d' ënh. Dooch m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahönh hë m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahönh hë m' dooh reta nä bä radejëp. Tagadëëg ub ta gad'oo hadoo do kat'ëë däk ta hä. Ti na-ääj hë dajëp. ²⁷ Tii kä m' ÿÿnh dajëb kän —näk mä Sadusëw.

²⁸ Ti m' rabeaaj kän Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahönh hë paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë h'yy genä bä baad hadoo do hä, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ääj hë —näng mäh. ³⁰ —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. Ääs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mäh. ³¹ —Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä hahÿ bë hä P'op Hagä Do her'oot doo?[‡] ³² “Abaraäm hagä ÿÿh, Isak hagä ÿÿh, Jakóh hagä ÿÿh.” Dooch, “Abaraäm makü

[†] **22:17** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hä rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hä. “Dooch ji epaag bä Sesa hä” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hä. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maan new'ëë doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hë ta hä reanh doo. [‡] **22:31** Mosees hä né paawä P'op Hagä Do maher'oot do paa ta tii, sa hä na-ääj hë taher'oot ta kyy kerih do raner'oot bä, ti hyb n'aa bë hä P'op Hagä Do her'oot doo, Jesus wén näng.

hagã, Isak makû hagã, Jakóh makû hagã”,[§] tanoo bã. Dejêp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedêp do sa hagã n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

³³ Ti m' hajök do ramaa napäh bã ta ti taher'oot doo, rahyb n'aa meuunh mä tama metëek do hä.

Tak'êp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyk n'aa hahÿh

³⁴ Ti m', Pariséw raky n'aa napäh bã, dooh m' Saduséw sa kyy wät pé sa hä Jesus her'oot do hyb n'aa, séd hä m' rakata padëek nyy d' rabad'oo rahyb n'aa newëe hyb n'aa. ³⁵ Ti m' sa seeh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do metyy mä Jesus teanh doo me. Hahÿh d' mä teanh doo:

³⁶ —Ma matêg —näng mäh. —P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do mahang, ny hadoo do tak'êp ji hyb n'aa jaw'yyk? —näng mäh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Taw'ääts hê tak'êp bê kamahän Tak'êp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Doo, bê h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hê tak'êp bê h'yyb padäg ta hä. Taw'ääts hê bê h'yyb tym gó naa né hê bê kamahän ta hä.”^{**} ³⁸ Ti né hê P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do tak'êp ji hyb n'aa jaw'yyk doo. Ti né hê P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'êp ky n'aa jawyk do ta wób bahänh. ³⁹ Hahÿ ta ky n'aa jaw'yyk do seeh, ta ti hadoo né hê: “Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”^{††} —näng mäh. ⁴⁰ —Ji kamahän do hä tabana né hê sahönh hê P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagã Do ky n'aa rod raher'oot do paa na-ääj né hê —näng mä Jesus.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyk n'aa hahÿh

⁴¹ Séd hä m' Pariséw rakataa nã bã, Jesus eanh sa hä:

⁴² —Nyy da bê hä Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo? Jaa t'aah bê hä? —näng mäh.

—Dawi t'aah, Dawi panaa —näk mäh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa, P'op Hagã Do Sahee hejój gó Dawi ber'oot noo gó, ta wahë n'aa tamaneëenh ti Kristo? Ti ÿ wén eanh, hahÿh d' paa Dawi kyyh:

⁴⁴ “Wahë ÿ n'aa hä Tak'êp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo:

‘Aso hup ÿÿ hënh,
si ÿ mabag'ääs hyb n'aa
a maji ÿ nes'ëem bã kã.’^{††}

⁴⁵ Hÿh kã, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo? —näng mä Jesus.

⁴⁶ Dooh m' sa kyy péh. Dooh m' reaaj boo bã kã ti bahänh kã. H'yyb e'ÿÿm mä reaaj bã kã.

23

J'ooj madäk do ky ken'yyim do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿh

¹ Ti m' hajök do sa hä, ta ma matêg hä na-ääj hê Jesus ky hadoo:

² —Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték doo, Pariséw na-ääj né hê ramaa metëek ky n'aa jawyk do ky n'aa ji hä. Ji ramaher'oot ta ky n'aa. ³ Ti hyb n'aa, taw'ääts hê bê ky daheeh sahönh hê bê hä ramejüü doo. Ramejüü do bê ky

dahé né paawä, rabad'oo doo da bë adoo manäh. Ta ti y wén her'oot, dooh rama metëek doo da rabooh, ta see da rababok. Dooh né raky dahé bä ta wób hä ramejüü doo. ⁴ Tak'ëp ramejö né paawä ji hä, P'op Hagä Do ji h'yyb en'yym hyb n'aa sa hä, tabad'op pé hë ji ramasa ramejüü do ji bahajaa hyb n'aa.

⁵ —Ta wób raj'aa etsë hyb n'aa sa hä ti sahõnh hë rabahed'oo doo. Gaeh ran'oo bä P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood* ji mabooh hä, ji moo hä ji ahüü däk doo, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Dawëet ran'oo bä ta tyd sa saroor noo hä ragasyyp doo. † Rakametëeh do hyb n'aa tii da rawén d'oo. ⁶ Ratsebé do tä n'aa noo gö, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetönh bä ratooj bä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jeryk do rabahetönh bä. ⁷ Rakarën ji bedëng hajök do mahang rabaheäm bä. Rakarën ji maneëenh “ää ma matëg”.

⁸ —Bëeh, bë an'oo manä bë ramaneëenh sa “ma matëg”. Ta tii d' y wén her'oot, jãam né hë sét ub bë Wahë N'aa. Bë tii, bë h'yj had'yyt hë. ⁹ “Ee” bë maneëj manä ta wób. ‡ Jãam hë sét ub bë yb. H'y pong jé tabawät tii. ¹⁰ Bë an'oo manä sa h'yyb mahõm n'aa bë tii d' ramaneëj bä. Ta tii d' y wén her'oot, sét hë bë h'yyb mahõm n'aa do hyb n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ¹¹ Bë mahang karën pé ta wób sa mahãnh ky n'aa etsëeh péh, taw'ãats hë sa karom hadoo da tii. ¹² Tii d' tawén d'oo, jé kaweh'ëeh doo, kadad'uu däk da P'op Hagä Do an'oo bä. Jé ta daaj hë kadaduu doo, kawehë däk da tii, P'op Hagä Do an'oo bä.

¹³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do hä, Pariséw hä na-ãaj hë Jusus ky hadoo:

—Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Bë gatsë h'y pong jé hawät do bag'ãas doo, ta bag'ãas do karapee ta wób ranadoo hyb n'aa. Bëeh, dooh bë karën bä tabag'ãas do karapee bë doo. Jé karën do hä bë gatsë sa mahãnh. ¹⁴ Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do bë h'yyb. Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti bãp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëe, bë hä ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta bahãnh tak'ëp P'op Hagä Do rajãa da bëeh.]

¹⁵ —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Dawëe, jé pad'yyt hë bë ahõm, sét ub né paawä Judah buuj nadoo do bë h'yyb wareem do hyb n'aa, bë ma metëek do tagadoo hyb n'aa. Tii bä, bë karapee tabahado däk bä kä, tak'ëp nes'aa däg, bë nesaa do bahãnh däg bë an'oo bä. Bë nemuun tabanesaa hënh tabahõm bë an'oo bä. §

* **23:5** Ta byy me Judah buuj ramoo bok paa ta hood t'aah sa mabooh hä, sa moo s'yj hä na-ãaj hë ramawyyt doo. Ta ti ta hood gö rabenãm P'op Hagä Do kyy kerih do bód. Tii d' rawén d'oo, raky n'aa ets'ëe bä, ramanabaan hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü doo. Gaeh Pariséw rawén moo bok P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood, sa daaj hë rakametëeh hyb n'aa. † **23:5** Sa saroor noo bä Judah buuj ragesyyp ta tyd jabaruut doo. Tii da né paa P'op Hagä Do mejüü rabad'oo, ta ky n'aa jaw'yyk do ramanabaan hyb n'aa. ‡ **23:9** Ta see pé noo gö ta wób ramaneëenh sa see “ee”, sa yb nadoo do hä. Tii d' rawén maneëenh raweh'ëeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus wén her'oot ta tii. Jãam hë sét ub ji yb, P'op Hagä Doo, tak'ëp ji weh'ëeh doo. § **23:15** Banasaa hënh sa karapee rabahõm ran'oo bä, dooh P'op Hagä Do karën do tado bä do hyb n'aa sa hä rama metëek doo. Sa daaj hë rahyb n'aa jaw'yyk do ti rama metëek do sa hä.

16 —Baad nado bë hä, sa h'yyb mahöm n'aa ty temah do hadoo! Hahÿÿ da bë ky hetëg: “P'op Hagä Do tób n'aa hä ta see ky dëë bä, te hub né hë taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bä ta tii. K'ääts tëg gabarëeh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hä hanäng do hä ji ky dëë bä kä, tii bä dooh tahaja bä ji ky kahÿÿd bä. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, näk bë kyyh. 17 H'yy gatamah doo, ty temah do hadoo na-ääj hë bëeh! P'op Hagä Do tób n'aa tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk k'ääts tëg gabarëeh do ta gó hanäng do bahänh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do tób n'aa né hë tii, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk hanoo do hyb n'aa k'ääts tëg gabarëeh doo. 18 Hahÿÿ d' bë kyyh seeh: “P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng hä ta see ky dëë bä, te hub né hë taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bä ta tii. P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng jó kan'oo däk do hä ji ky dëë bä kä, tii b' dooh tahaja bä ji ky kahÿÿd bä ji ky däng doo. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, näk bë kyyh. 19 H'yy ganehot do né hë bëeh! P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk ta jó kanoo do bahänh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do hä ji ma ejuu do tyng hyb n'aa tsyt hë P'op Hagä Do wë takasëew däk ta jó kan'oo däk doo. 20 P'op Hagä Do hä ji ma ejuu do tyng hä ky däng doo, sahönh hë ta jó kan'oo däk do hä na-ääj hë taky däng. 21 P'op Hagä Do tób n'aa hä ky däng doo, ta gó hanäng do hä, P'op Hagä Do hä na-ääj hë taky däng né hë tii. 22 Hÿ pong jé hä ky däng doo, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hä taky däng tii. P'op Hagä Do hä, tabag'ääs do tyng jó hasooh do hä na-ääj hë taky däng né hë tii.

23 —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Bë waa ty gamabuuj men-ta, anis, komino häd enäh do uuh sii hë né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä bë ky dahé bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyk do P'op Hagä Do mejüü doo. Dooh baad hadoo do bë moo boo bä bë da hadoo do hä. Dooh bë t'yyd mehïin bä bë da hadoo doo. Dooh baad had'yyt hë bë h'yy kae bä P'op Hagä Do hä, ÿ hanäng pé tii. Taw'ääts hë né paawä P'op Hagä Do hä bë banoo bë wë hanäng do uuh, taw'ääts hë dooh bë mabaan bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyk do tamejüü doo. 24 Sa h'yyb mahöm n'aa ty temah do hadoo bëeh! Bë asóó né paawä bë eëek doo, ta babo n'aats bë karëeb jëë mahänh, nepäh bë hä bë karëeb jëng kameer** —näng mäh.

25 —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bëeh. Baad bë babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, bë h'yyb gó, tak'ëp bë karën do jawén bë babok. Ta wób sa ma hä bë h'yyb pad'ëek. 26 H'yy ganehot do bë Pariséw. Taw'ääts hë paawä pooj jé ta gó bë benäm baad ub bë kanek. Tii bä kä, sahönh hë baad däg†† —näng mäh.

27 —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Kamag hood hawak doo me rahewyk do hadoo bëeh. J'ooj hë tabanäm. T'öp,

** 23:24 Pariséw rasöng paa sa waa rëek doo. Tii d' rawén d'oo, dooh rakarën bä rakarëeb jëë bä ta babo n'aats ji nawëh doo, “Bë awëë manäh” P'op Hagä Do mejüü do hyb n'aa. Ti sii hë ramatakä né paawä, dooh tagah'ood bä sa hä ramabaan tak'ëp ky n'aa jawyk do P'op Hagä Do mejüü doo. Ti hyb n'aa bë karëeb jëng kameer Jesus wén näng. Kanahén d'os do hä rahyb n'aa matakäë. Tak'ëp P'op Hagä Do karën do hä dooh rahyb n'aa matakä bë. †† 23:26 Kanek ky n'aa me Jesus ma metëek sa h'yyb ky n'aa. Taw'ääts hë pooj jé ji benäm t'öp ji h'yyb, tii bä sahönh hë ji hä, ji moo wät doo, ji her'oot doo, baad däg na-ääj hë. Ti né hë tahanäng pé né ti kanek ky n'aa me teh'üüm doo.

ta gó, séd dó dajëp do k'yy. Séd dó hasaats jëng doo. ²⁸ Ti hadoo bëéh. J'ooj hë, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do bëéh, ji ed'oo. Bë h'yyb gó, j'ooj madäk do had'yyt hë bëéh. Heh'aat nado bë h'yyb. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bëéh —näng mäh.

²⁹ —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yyim do bëéh! —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do sa kamag n'aa hood pä s'ëëb bë tema. Ta hetsó n'aa bë moó bok baad habok do makü sa kamag n'aa paa bakëë bë.

³⁰ Hahÿÿ da bë kyyh, ta tii d' bë wén d'oo: “Äã wahë makü rababong noo gó äã aboo bë paawä, dooh paawä äã masaa bë äã wahë makü sa hä P'op Hagä Do ky n'aa rod dej'ëëp doo”, näk bë kyyh. ³¹ Ta ti bë her'oot do hä bë hä hë bë ky n'aa katepaa. P'op Hagä Do ky n'aa rod dahej'ëëp do sa panaa bëéh, bë nooh. Bë daaj hë bë kaher'oot ta ti ky n'aa hä. ³² Ti b' häã éh. Bë hajaa nesaa doo, bë wahë makü du doo do paah!†† —näng mäh.

³³ —Aw'yy hadoo bëéh! Aw'yy taah né hë bëéh! Nyy da bë ed'oo bë ked'ëëp tabanesaa doo hënh bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh? ³⁴ Taw'ääts hë bë maa newë hahÿÿh: ÿ mejüü da bë mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod. ÿ mejüü da ajyy tak'ëp hajaa doo. ÿ mejüü da P'op Hagä Do kyyh ma mehetëk doo. Sa wób bë dej'ëëp da, sa wób bë epëëm da b'aa kajatsëk do hä. ÿ mejüü do wób bë hewyyh da tób P'op Hagä Do panyyg bë yd naherot do yt hä. Sa wób bë no n'aa masoo da badäk hahÿ haw'ääts hë. ³⁵ Ti hyb n'aa bë hä kä P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë baad habok do badäk hahÿÿ hä radej'ëëp do paa sãm baj. Abéw ranabooh noo gó du däk do né hë tii. Tii kä tagadëëg ub Sakarija, Berekija t'aah, radaj'ëëp doo kä. Ti bë daj'ëëp paa m' ji ma ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. ³⁶ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Bë hä kä, da hë habong do sa hä, P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë radej'ëëp do sãm baj nesaa doo —näng mäh.

³⁷ Ti m' taky hado kãn:

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj ranaheb'ooch P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pä me ramahek' uut bë wë P'op Hagä Do mejüü doo, radejëp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ karënh paawä ÿ bataa a babuuj nesaa do mahãnh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hä, karaak ta taah ÿÿn ta këg yt hä tata bëéh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hä, dooh tii d' rakarënh bë.

³⁸ —Bë hegäã da Jerusarënh buuj, P'op Hagä Do beréd hõm bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang. ³⁹ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii: Dooh da ÿ bë hapëë wäd bë kä. Jääm né da p'aa hënh ÿ bë bahapäh da bë h'yy kawareem bë, hahÿÿ da bë her'ood bë: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”§§

24

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyyim kasok bë m' P'op Hagä Do tób n'aa bë naa, ta ma matëg rabana ta wë, ti m' rametëëh mä ta hä P'op Hagä Do tób n'aa. Anãm mä sa hä.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hapäh sahõnh hë hahÿÿh? Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahõnh hë da rabakud bëéh tüü. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

†† **23:32** Jesus h'yyb hapäh rakarënh do radaj'ëëp. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot sa hä. Takarënh paawä rah'yy kadaw'uuh rahyb n'aa newëë do hä. §§ **23:39** Saaw-Mo 118.26

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hēnh Jesus rabahōm kän. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hēnh ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da om kajaa do heen n'aa, badäk hahÿ bahëëj jëng do heen n'aa? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa. ⁵ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿy gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, näk da sa kyyh. Hajök da rawedii. ⁶ Kaneb'ooh do ky n'aa bë ky n'aa napäh da. Ti hadoo né hë bë eÿÿm manäh. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëëj jëng doo. ⁷ Hjä n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajöng häj n'aa bä as'aah da. Hajöng häj n'aa bä k'ääts katajuus da. ⁸ Sahönh hë tii, badäk hahÿ bahëëj jëng do du däk do metëë n'aa. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii.

⁹ —Ti noo gó bë da rahaëënh bë majiï moo gó bë rarejäã, bë radej'ëep hyb n'aa. Tak'ëp da sahönh hë häj n'aa buuj rakawajäã da bë wë hëp ÿ n'aa. ¹⁰ Hajök da ti noo gó h'yy gejë hōm doo. Dooh hä ÿ rah'yy kae boo bä da. Ta ti hedoo doo, rahaëënh da sa da hadoo do sa majiï moo gó. Tak'ëp da rakawajäã sa da hadoo do wë. ¹¹ Hajök da ti anäng ti noo gó daap men'yyh doo, “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh”, hanäk doo. Hajök da rawedii. ¹² Tak'ëp däg do hyb n'aa nesaa do ti noo gó, hajök dooh rakamahän wäd bä sa da hadoo doo. ¹³ Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hä ÿÿ, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁴ Hahÿ ji P'op Hagä Do bag'ääs do panyyg hanäm doo, jé pad'yyt hë da rabaher'ood hōm, sahönh hë badäk hahÿÿ hä habong do raky n'aa napäh hyb n'aa. Tii bä kä, badäk hahÿ bahëëj jëng do kaja kän da —näng mäh.

¹⁵⁻¹⁶ —Ti hyb n'aa, nanäng tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejäã doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahÿb n'aa eréd hōm hanoo doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo bä tahëë däg bä bë hapëë bä, ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Daniëw häd näng do erii wät do paa bë hapëë bä, taw'ääts hë Judah häj n'aa bä haj'eenh do rakejën hōm da waëë banäng hēnh. (Bë hyb n'aa matakä Daniëw erii wät do hä.) ¹⁷ Ta ti bë bahapäh bä, taw'ääts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hōm, dooh da pooj jé tób gó tehëënh péh. ¹⁸ Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawät doo. Taw'ääts hë dooh da tajëë bä ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁹ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hä kä ti noo gó käl* —näng mäh. ²⁰ —Taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä, bë kejën hōm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó tanadoo hyb n'aa, Saab hä tanadoo hyb n'aa na-ääj hë.† ²¹ Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ du däk noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bä kä. Ti hyb n'aa da taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä, tabahahëem noo gó, Saab noo gó ta ti tanadoo hyb n'aa, ÿ wén näng. ²² P'op Hagä Do bód gagog hōm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hōm do sa hyb n'aa tawén bód gagog hōm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²³ —Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”,

* **24:19** Tak'ëp tawén nesaa ti noo gó sa hä, dooh tahaja rawaj'aa bä do hyb n'aa. † **24:20** Saab noo gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä dawëë Judah buuj raboo bä. Ti hyb n'aa Saab tado bä paawä rakejën hōm doo, dooh paawä rahaja bä dawëë rakejën hōm bä.

“Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da raher'oot doo. ²⁴ Ta ti y wén her'oot, ti abok da hajök “Y Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod yÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'öp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do sii hë rawedii hyb n'aa paawä. ²⁵ Bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé y baher'ood däk bë hä.

²⁶ –Ta wób daap bë rapanäg bä, “Tabanawäng bä tabawät”, ranoo bä, bë ahõm manä t'ii hënh. “Gëet nanäng, tób gawakõ gó”, ranoo bä, bë ky dahé manäh. ²⁷ Hawyp do wë hä naa jé pad'yit hë ji hapäh do hadoo da yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa doo. Sahõnh hë da rabahapäh y kajaa doo. ²⁸ Wyt ta maab hë da y kajaa doo, dajöp do bajat bä wyt ta maab hë hadoo doo, kuruj-du ta tii bä rakataa do hyb n'aa –näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Ti noo gó tak'öp rabahoop do jawén paa bä né hë, nayyw hë, papÿj da badagyb däk. Kamarab da, dooh ta bag nyy wäd bä. Sagõoh wë hä naa kejäk da. Wë hä habong do ta bag keh'yit da jé pad'yit hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä. ³⁰ Ti noo gó kä da sahõnh hë rabahapäh da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kaja hyng do metëe n'aa wë puh mahang. Tii bä rah'yy ketón bong da sahõnh hë badäk hahÿy hä habong doo. Rahapäh da yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do y bahyng bä wë puh mahang, P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'öp gabarëeh do hadoo doo gó. ³¹ Ti noo gó y mejüü da äs yÿ, torõm-bet häd näng do tak'öp ragamehÿy hyb n'aa, ta naej n'aa. Tii bä da rabataa jé pad'yit hë badäk hahÿy hä habong do y asëew hõm doo –näng mä Jesus.

³² Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hä –näng mäh. –Wiigo tëeg tadu doo bä tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk. ³³ Ti hadoo né da, sahõnh hë ta ti bë y maher'ood wät do kaja däk bä bë bahapäh bä, edaa däk y kajaa do bë bahapäh da. ³⁴ Né hup y né hë hahÿy her'oot doo: Da hë habong do rahapäh nä da sahõnh hë ^{**} y her'ood wät do bawäd kån. ³⁵ Badäk hahÿy, wë na-ääj da, ahëej jëe né paawä, kehÿy da dooh tahëej bä.

³⁶ Ti m' ahõm nä Jesus her'oot doo:

–Dooh d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Ääs, hÿ pong jé habok do dooh rahapëe bä. Yÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ääj hë dooh y hapëe bä. Jääm né hë Ee hapäh. ³⁷ P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né hë da rababok da, yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ³⁸ Sahõnh hë tabag'yip do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa rawa, ratsebé do waa n'aa reëek. Rakehet'ëe doo da raketëe. Dooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëe p'ëe bä kä. ³⁹ Dooh rahapëe bä sa pooj jé hawät doo, hag'yyp do kaja kån. Ti m' hag'yyp do kaja kån, dejëb kån sahõnh hë. Ti hadoo da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ⁴⁰ Ti noo gó, pawóp hë hedoo pé ajyy gëew gó moo

† 24:29 Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hä takerii däk ta ti ky n'aa.

§ 24:32 Tagajewäng doo, tabanyyw heen n'aa. ** 24:34 Sahõnh hë Jerusarënh ky n'aa sa hä Jesus maher'ood wät do né hë tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooh badäk hahÿy bahëej jëng do tado bä rahapäh doo.

bok doo, sa see da ŷ mahũũm si ŷŷ, ta see da keréd hõm. ⁴¹ Pawóp hẽ hedoo pé ŷŷj tiriig ramoo bok doo, sa see da ŷ mahũũm si ŷŷ, ta see da ŷ eréd geët.††

⁴²—Ti hyb n'aa baad bê hyb n'aa matakã da, baad bê gadaa. Dooch bê hapëë bã ny noo gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bê h'yy kaha'eeh do kajaa. ⁴³Bê hyb n'aa newê hahŷ panyyg gó bê ŷ maher'oot doo: Tób danãh hapëë bã paawã nyy b' akëë atsëm hets'ëek do kajaa, baad paawã tamatakëë, baad paawã tagada. Dooch paawã tan'oo bã hets'ëek do ta tób tanoo eë nã bã. ⁴⁴Ti hadoo bê hã. Taw'ããts hẽ baad bê hyb n'aa matakã, baad bê gadaa ta pooj jé. Ta ti ŷ wén her'oot, bê ganadaa bã Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hẽnh —nãng mãh.

⁴⁵—Ti hyb n'aa, jaa bê mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hẽ ta kariw n'aa mejũũ do moo wãt do hadoo? Jaa bê mahang ta kaser n'aa h'yy ganãng do hadoo doo, ta hã ta kariw n'aa hanoo do ta wób tabahag'ããs hyb n'aa, ta ãh had'yyt hẽ baad ta wób sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hã, ta s'ee hẽnh ta kariw n'aa awãd nuuj jé? ⁴⁶Taw'ããts hẽ ta kaser n'aa hã, ta kariw n'aa awyyd bã tamejũũ do hã moo wãt doo, ta kariw n'aa matëeh bã. ⁴⁷Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hẽ tahaëenh ta hã ta ma, ta ma hagã n'aa tabahado dãk hyb n'aa kã. Né hup ŷ né hẽ ta ti ŷ her'oot doo. ⁴⁸Hŷŷ kã, baad ta kaser n'aa moo nawãd bã paawã, ta h'yyb gó taky hado bã: “Dooch nayyw hẽ kariw ŷ n'aa kaja bã”, tanoo bã, ⁴⁹karom wób tahewyh had'yyt bã kã, tadu do bã jarakë he'ëek do sii tawa bã, teëg bã, ⁵⁰ti taganada bã né kã ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bã kã takajaa. ⁵¹Tii bã tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kãn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop j'ooj madãk doo me, ky ken'yym doo gó habok do nesaa do rabahoop doo da. A'oot da tii bã. Sa tég kamegëej dãk da tii bã tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —nãng mã Jesus takajaa do pooj jé ky n'aa hã.

25

Maruus sa bagyt hã gad'aa do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hahŷ panyyg ky n'aa hadoo hŷ pong jé hawãt do bag'ããs do ky n'aa Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do matëeh noo gó: Atsëm ji moo sahõnh hẽ maruus rabahõm sa najiis patug pan'aa hã rakataa hyb n'aa ta ŷŷm pan'aa tabehëen hẽnh. Sa moo gó sa bag rapatsëë. ² Sa wób, ji ma poo oow péh, h'yy gatamah. Ta wób h'yy genãh. ³ H'yy gatamah doo, sa bag ramahũũm né paawã, dooch m' ramahũũm ta syyj sa bag waa. ⁴ H'yy genãh do ti ramahũũm sa bag waa. ⁵ Tii bã, nayyw hẽ sa najiis patug pan'aa kanajaa do hyb n'aa, ji moo sahõnh hẽ hadoo do raty jewyk, tii b' rabaã jëk.

⁶—Tii bã atsëm ub rë tanyy naëenh: “Wãt ta ti ta patug pan'aa!”, nãng. “B'ëep, bê gado!”, nãng ta kyyh.

⁷—Tii bã maruus raty gewëej padëek. Ti raty enãm sa bag hõ n'aa. ⁸ Ti h'yy gatamah do raky hadoo h'yy genãh do sa hã: “Na bê bag waa uuh. P'eets hẽ tabahãnh ãã bag waa”, nãk.

⁹—“Dooch”, nãk ta wób, “ãã bag waa uuh ãã an'oo bã bê hã, dooch da tahaja bã tii bã”, nãk. “Bê ahõm nã ji bag waa rabahesãm hẽnh ta waa bê betsëë hyb n'aa” —nãk.

†† 24:41 Ta wób ta sii tamahũũm, ta wób ti ha'yym tahanãng pé tii. Dooch jããm hẽ pawóp hẽ tado bã ti taw'yyt doo. Baad gada do ti tamahũũm, h'yy kanapeet doo, ta hã h'yy kana'eeh do ti ha'yym.

10 —Ti rabahōm nuuj jé sa bag waa hets'ēē doo, takajaa sa najiis patug pan'aa. Tii bā maruus baad gad'aa do rabahōm kån ta sii. Ket'ēē do jām hēnh rabahōm ta sii. Tii bā noo gatsēē dāk jām tób n'aa.

11 —Ta jawén rakaja kån hets'ēē doo. “Åã wahë n'aa, manoo gasēets tób åã bajēē p'ēē hyb n'aa”, nång.

12 —Tii bā jām noo gana do ky gadoo: “Né hup ŷ né hē tii, dooh bē ŷ hapēē bā”, nång jām noo gana doo —nång mã Jesus panyyg gó teh'ūum doo.

13 Ti m' Jesus ky hado kån:

—Ti hyb n'aa, baad bē gadaa ta pooj jé, bē nahapäh do hyb n'aa ny noo gó ŷ matēēh. Dooh bē hapēē bā nyy b'akēē ŷ kajaa —nång mã Jesus kyyh.

Dajēer karom sa hā aj'yy ets'ēē hōm do rabahag'āās hyb n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

14 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hahŷ panyyg ky n'aa hadoo na-āāj hē hŷ pong jé hawät do bag'āās do ky n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa noo gó. Aj'yy dawēē tabahōm do pooj jé ta dajēer ta karom hā tets'ēē hōm do rabahag'āās hyb n'aa ta s'ee hēnh tawäd nuuj jé hadoo tii. Tabahōm do pooj jé, aj'yy naēēnh ta karom ta wē. 15 Ta see hā tabanoo ji ma poo oow pé ta hood moweed k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb. Ta see hā tabanoo pawóp hē ta hood, ta see hā sēt hē. Rahajaa do pénh ramoo bok doo, tets'ēē dāk sa hā. Ti tabahōm kån dawēē.

16 Tii bā nanyw hē ji ma poo oow pé gadoo do du do kån ta tii me tamoo wät doo, dajēer kah'ūum hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ji ma poo oow pé jó tagadoo ji ma poo oow pé wób. 17 Tii d' né hē pawóp hē dajēer hood gadoo do bad'oo. Pawóp hē hadoo do jó tagadoo pawóp hē ta wób. 18 Tii d' nado sēt gadoo doo. Ta kariw n'aa dajēer tagadoo do jawén paa bā tabahōm, ti tadakā jēng ta dajēer. Séd debaa hē tabado nyyh ta kariw n'aa matēēh bā kå.

19 —Tii bā hajōō ta baab jawén paa bā sa kariw n'aa kaja kån. Tii b' tanaēēnh ta wē ta karom dajēer tahanoo do paah, tabahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ti dajēer kå. 20 Ji ma poo oow pé dajēer hood gadoo do ky hadoo ta hā: “Kariw ŷ n'aa”, nång, “ji ma poo oow pé ta hood man'oo dāk hā ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, nång. “Mahegāā. Ta jó ŷ gado dāk ji ma poo oow pé ta hood wób gedē hōm doo”, nång.

21 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'āāts hē mamoo wät doo. Karom baad hadoo do ōm. Baad had'yyt hē maban'yyh a hā ji anoo doo”, nång. “Kanhēn d'os hē né paawā, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahānh ŷ anoo a hā hŷŷ kå mabag'āās hyb n'aa kå. B'ēep, tsebee si ŷŷ”, nång ta kariw n'aa kyyh.

22 —Tii bā pawóp hē dajēer hood gadoo do ky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, nång, “pawóp hē ta hood man'oo dāk hā ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, nång. “Mahegāā. Ta jó ŷ gado dāk pawóp hē ta hood wób gedē hōm doo”, nång.

23 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'āāts hē mamoo wät doo. Karom baad hadoo do ōm. Baad had'yyt hē maban'yyh a hā ji anoo doo”, nång. “Kanhēn d'os hē né paawā, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahānh ŷ anoo a hā hŷŷ kå mabag'āās hyb n'aa kå. B'ēep, tsebee si ŷŷh”, nång ta kariw n'aa kyyh.

24 —Ti ta karom seeh, sēt dajēer hood gad'ēē dāk do gadoo do tabana, ti taky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, nång, “tak'ēp mamejūū ji hā, hēp ŷŷ. Manu gekāā joom ag manejoom doo. Joom ag manejoom do mataa. 25 Ti hyb n'aa ōm ŷ jeŷŷm”, nång. “Tii bā k'āāts gó ŷ jeh'aa kēē a dajēer”, nång. “Hŷŷh, a dajēer hā ŷ manoo do paah”, nång.

26 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Karom nesaa do òm! Moo nahũũj òm!”, näng. “Mahapäh mä a nooh, joom ag ŷ nejoom do ŷ nu gekää, näng a kyyh. Joom ag ŷ nejoom do ŷ bataa, näng a kyyh”, näng. 27 “Hèd n'aa dajèer manan'oo däk dajèer me moo heb'oooh do sa hä? Tii bä kä, ŷ kajaa bä kä, ta bahänh ŷ gadoo paawä dajèr ŷŷ”, näng ta kariw n'aa ta hä.

28 —Ti sa kariw n'aa ky hadoo: “Bè ado hõm sét hadoo do ta wè hanäng doo. Bè an'oo ji moo sahõnh hê wè näng do hä”, näng. 29 “Jé wè näng do hä, ti bahänh takan'oo däk ta hä. Hajõng da anäng ta wè.* Kanahèn d'os hê wè näng doo, kanahèn d'os do ta wè hanäng do kado hõm da ta mahänh”, näng. 30 “Bè dawäts nä ta w'oo hä gadagyp doo hènkh karom nahũũnh doo. A'oot da tii bä. Sa tég kamegèej däk da tak'èp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng sa kariw n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó teh'ũũm doo.

Sahõnh hê badäk hahÿÿ hä habong do ky n'aa kety däk do ky n'aa hahÿÿh

31 Ti m' Jesus ky hadoo ènh:

—Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ta kabaj'aa doo gó, ta bag tak'èp gabarèeh doo gó sahõnh hê ääs sa daheeh tabahyng bä kä, sa wahè wahè tyng n'aa jó, tsyt hê kasèew däk do tyng n'aa jó tabasoooh da. 32 Tii bä sahõnh hê badäk hahÿÿ hä habong do rakata padèek da ta wè tan'oo bä. Tii bä tsyt hê tabasèew hõm da sa mahang, b'éé hagä n'aa tsyt hê tabasèm doo da b'éé kabara mahänh. 33 Hub hènkh tabasèew hõm da b'éé, s'ÿÿ hènkh da kabara. 34 Tii bä ta bagä n'aa ky hadoo da ta hub hadäk hènkh hab'èeh do sa hä: “B'èep bèeh, Ee ky n'aa edèng doo. Bè gado badäk hahÿÿ tadu dahäng noo gó naa bè hyb n'aa tenyyw hõm doo, ta bag'ääs doo. 35 Bè ŷ wén ts'yyt, ŷ paa asaah, wa ŷ paa bè anoo hä ŷŷ. ŷ paa hoo kaanh, bè anoo paa naèng ŷŷ. Ta s'ee hènkh naa paa ŷÿh, bè gadoo paa ŷ bè tób bä. 36 ŷ paa saroor tamaah, bè anoo paa saror ŷŷ. ŷ paa nahèè näng, bè heg'ääs paa ŷÿh. Ragadahew'èes doo gó paa ŷ bagèèt, ŷ paa bè hehèen”, näng da ta kyyh sa hä.

37 —Tii bä baad habok do reaanh da ta hä: “Tak'èp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó ää bahapäh mabasaah doo, ny noo gó a waa ää banoo? Ny noo gó mahoo kaanh, a naèng ää banoo? 38 Ny noo gó ta s'ee hènkh naa òm ää bahapäh, òm ää gadoo? Ny noo gó òm saroor tamaah, òm ää saroor noo? 39 Ny noo gó òm ää bahapäh manahèè näng doo, radawäts gèèt do òm? Ny noo gó òm ää bahehèen?”, nänk da baad habok do sa kyyh.

40 —Tii bä ta bagä n'aa ky hadoo da hahÿÿ da: “Baad bè ŷ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hê häj ŷ hedoo do hä, hä ŷ h'yy ka'eeh do hä bè bad'oo do paah, rahyb n'aa sekog its nè paawä, hä ŷ né hê ti tii d' bè bad'oo doo. Né hup ŷ né hê ta ti ŷ her'oot doo”, näng da ta bagä n'aa baad habok do sa hä.

41 —Tii bä ta s'ÿÿ hènkh hab'èeh do sa hä taky hadoo da: “Bèeh, ky n'aa kawas'ee bong doo, bè ahõm mahänh ŷŷ tèèg hõõ nadèek doo hènkh, Dijab, ääs nesaa do Dijab karom sa daheeh sa hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo hènkh. 42 T'ii hènkh bè wén hõm, ŷ né asaah paah, dooh paa wa ŷ bè an'oo bä. ŷ paa hoo kaanh, dooh paa naèng ŷ bè an'oo bä. 43 Ta s'ee hènkh naa paa ŷÿh, dooh paa ŷ bè gado bä bè tób bä. ŷ paa saroor tamaah, dooh paa saror ŷ bè an'oo bä. ŷ paa nahèè näng, ragadahew'èes doo gó paa ŷ bagèèt, dooh paa ŷ bè hegää bä”, näng da ta kyyh.

* 25:29 Baad taban'yyh do hyb n'aa tii.

44 –Tii bā kā, ti na-āāj da reaanh da. Hahÿÿ da da sa kyyh: “Tak’ëp Hyb N’aa Jawyk Doo, ny noo gó paa òm āā bahapäh mabasaah doo, mahoo kaanh doo, ta s’ee hēnh naa do òm, saroor tamah do òm, manahēē nang doo, ragadahew’ēēs doo gó mabagēēt doo? Ny noo gó òm āā manasa?”, nāk da sa kyyh.

45 Tii d’ taky hadoo: “Baad bē ÿ maher’oot hahÿÿh: Hahÿ hyb n’aa sakog its do see hā bē manasa doo, ÿ né hē ti bē manasa. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her’oot doo”, nang da ta bagā n’aa baad nabok do sa hā.

46 –Tii bā, ah’ūūm da rahoop do had’yyt doo hēnh. Baad habok doo, dooh t’īī hēnh rahōm bā. Hÿ pong jé ji edēb had’yyt do ragadoo tii hā –nāng mā Jesus.

26

Ratyw n’aa esoos do nyy da radaj’ëep Jesus panyyg n’aa hahÿÿh

1 Ti m’ Jesus bahajaa bā sahōnh hē ta ti taher’oot doo, taky hadoo mā ta ma matēg sa hā:

2 –Bē hapäh, edaa dāk Pas-kowa. Pawóp nā ta āh. Ti noo gó Aj’yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ran’oo dāk da ta majīī sa moo gó b’aa kajatsēk do hā takepēēm dāk hyb n’aa –nāng mäh.

3 Ti m’ P’op Hagā Do tób n’aa yt hā moo heb’ooh do sa wahē n’aa, Judah buuj sa wahē n’aa na-āāj mā séd hā m’ rakata padēēk P’op Hagā Do tób n’aa yt hā moo heb’ooh do sa wahē n’aa heh’āät do tób bā. Kajapas mā P’op Hagā Do tób n’aa yt hā moo heb’ooh do sa wahē n’aa heh’āät do hād. 4 Ti m’ ratyw n’aa esoos mā Jesus ramoo maso hōm hyb n’aa ta wób raky n’aa nanapäh bā m’, radaj’ëep hyb n’aa kā m’. 5 Rakaner’oot bā m’ raky hadoo:

–Doo da ēr dajēēb bā Pas-kowa noo gó, hajōk do ēr wē rah’yy kawereem mahānh –nāk mäh.

Buu benyym do ÿÿnh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n’aa hahÿÿh

6 Ti m’ panang Betanija hād nang doo bā m’, Simaw saraa hā dāk do paa tób bā, 7 sa waa tyng hā m’ Jesus basooh bā m’, ana mā ta wē ÿÿnh. Buu benyym do hood mā ta moo gó m’ tabadāk. Pā s’ēēb mā ta hood. Tak’ëp mā taky n’aa gebah ta ti gó hanāng do buu benyym doo. Ti m’ Jesus nuu gó m’ tabahah’ook.

8 Doo m’ Jesus ma matēg ragenaag bā ta ti tabad’oo doo.

–Hēd n’aa tarejāā ti? –nāk mäh. 9 –Taw’āāts hē paawā takes’ēēm. Tak’ëp paawā ji ky n’aa geb’aa. Ta sām ji an’oo paawā kas’uut do sa hā –nāk mäh.

10 Jesus maa napäh bā sa kyyh, taky hadoo:

–Bē hajēēw manā hahÿ ÿÿnh! Tak’ëp baad hadoo do tamoo wād wät hā ÿÿ.

11 Kas’uut do aboo had’yyt hē bē mahang. ÿ ti hÿÿh, dooh bē mahang had’yyt hē ÿ awād wād bā. 12 ÿ radakā jēng noo gó buu benāw n’aa tii d’ nuh ÿÿ gó tah’ook doo. 13 Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her’oot doo: Jé pad’yyt hē badāk hahÿÿ hā P’op Hagā Do T’aa h panyyg hanām do rabaher’ood hōm bā, raher’oot da na-āāj hē hā ÿ tamoo wād wät do ky n’aa, ji hyb n’aa esee hyb n’aa ta hā –nāng mäh.

Judas taky n’aa enooh Jesus tahaēēnh do ky n’aa hahÿÿh

14 Ti m’ 12 hedoo do Jesus ma matēg seeh, Judas Ikarijot hād nang do bahōm P’op Hagā Do tób n’aa yt hā moo heb’ooh do sa wahē n’aa wē. 15 Ti m’ taky hadoo sa hā:

–Nyy hē ta sām bē anoo da hā ÿÿ, Jesus ÿ haēēj bā bē hā? –nāng mäh.

Ti m' ranoo ta hã 30 moweed k'ãäts tæg hawak do s'ëeb ta säm. ¹⁶ Ti m', ti noo gó naa Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kã sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do paryyng n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk noo gó m', Jesus ma matëg rabana ta wë, ti m' rabeaanh ta hã:

—Nyy bä makarën äã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —näk mäh.

¹⁸ Ti m' taky hadoo:

—Bë ahöm nä panang hënh, aj'yy tób hënh. Hahÿÿ da da bë maher'ood ta hã: “Hahÿÿ da äã ma matëg kyyh a hã, ‘Kaja däk ÿ hajaa do noo gó ÿ jawén hyng doo. A tób hënh da ÿ tab'ëes Pas-kowa tä n'aa ma matëk ÿ sa daheeh’”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

¹⁹ Jesus mejüü doo da né hë m' ta ma matëg rabad'oo. Ti m' ramoo boo kãn tii bä kã Pas-kowa tä n'aa kã.

²⁰ Papÿÿj badëë hyng bä kã, Jesus bahyy sooh mä 12 hedoo do sii hë sa waa tyng pa. ²¹ Sa tä rabawëh bä kã m' taky hadoo sa hã:

—Bë see ÿ tahaëenh da majïl moo gó. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng Jesus sa hã.

²² Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'y'yyh mä raky hadoo:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë see né da. Nemon ÿ hehoots wät do pãw, ti né da ÿ haëenh doo —näng mäh. ²⁴ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —näng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majïl moo gó han'oo däk do hã! Taw'ãäts hë paawä ta ti aj'yy hã tanenyys bä paawäl —näng mä Jesus kyyh.

²⁵ Ti m' Judas, Jesus haëëj däk do pan'aa, ky hadoo ta hã:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bä ma matëg! —näng mäh.

Ti m' Jesus ky gadoo:

—A daaj hë ti makaher'ood däk —näng mäh.

²⁶ Ti m' rabawëh bä, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk pãw äã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk pãw, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däg, bë awa. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Jesus bado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh äã hã —näng mäh.

Ti m' tan'oo däk mä sa hã, ti m' taky hadoo:

—Bë sahõnh hë, bë eëg ta uuh —näng mäh. ²⁸ —Majyy ÿÿ ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó heen n'aa hahÿÿh. Papuujsahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kã. Hÿ jawén majyy ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng. Hajök do sa hyb n'aa takan'oo däk majyy ÿÿ, ÿ dajëp noo gó, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do kawug hõm hyb n'aa —näng mäh. ²⁹ —Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wäd bä hahÿ uwa s'ëeb. Jããm hë p'aa hënh papuujs däg ÿ eëek da bë sii Ee bag'ãäts doo bä —näng mäh.

³⁰ Ti m' Saaw-Mo hã hanäng do see me P'op Hagä Do rama ejäm do jawén paa bä m', rabahõm kãn waëë joom oriib häd näng do banäng hënh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Badah, atsëm, hã ÿ rabad'oo do bë bahapäh bä, bë sahõnh hë da ÿ bë beréd hõm —näng mäh. —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã ti ky

n'aa: "B'éé hagä y̆ daj'ëep da. Tii bä da jé pad'yit hē b'éé rabehũm bong"*
—näng mäh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo ĕnh:

—Ta tii d' né paawä da hä y̆y̆, y̆ ganä wät jawén paa bä da, bē pooj jé da y̆ bahōm Garirej hēnh —näng mäh.

³³ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahōnh hē ōm reréd hōm bä, a wē ramoo bok do rabahapäh bä, y̆ ti dooh noo gó ōm y̆ eréd bä —näng mäh Peed.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Badah né hē, atsēm, karaak bahy̆y̆h do pooj jé, tamawoob nuu me da y̆ maky n'aa jején da. Né hup y̆ né hē ta ti y̆ her'oot doo —näng mäh Jesus Peed hä.

³⁵ Ti m' Peed ky kah'ũm mä ta hä:

—Dooh! —näng mäh. —Y̆ radajëeb bä na-ãaj hē a sii, dooh noo gó da ōm y̆ hyb n'aa eréd bä! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hē m' Jesus ma matëg wób.

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëe do panyyg n'aa hahy̆y̆h

³⁶ Ti m' ta ma matëg daheeh Jesus bahōm joom banäng hēnh Getsemani häd näng doo hēnh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bē ayyw dó jajé y̆ ky n'aa ets'ëe nuuj jé —näng mäh.

³⁷ Ti m' Peed, Sebedew taah pawóp hadoo do daheeh tamahũm ta sii dawē hä. Ti m' Jesus h'y̆yb gó tak'ëp mä tah'y̆y̆ katón wät. Dooh baad tado wäd bä ta h'y̆yb. ³⁸ Ti m' tamawoob hē hadoo do sa hä taky hadoo:

—Tak'ëp y̆ h'y̆y̆ katón. Y̆ h'y̆yb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bē ayyw. Bē matakä si y̆y̆. Bē aã manä da! —näng mäh.

³⁹ Ti m' tabahōm dawē hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahy̆y̆ häng, tũũ m' ta maboob hyy jat, ti m' taky n'aa etsëe P'op Hagä Do hä. Hahy̆y̆ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tahaja bä paawä, mado hōm mahānh y̆y̆ wät hahy̆ y̆ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né y̆ bets'ëe paawä, makarën doo d' né hē mabad'oo, y̆ karën doo da nado —näng mäh.

⁴⁰ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hē hadoo do rahab'ëeh hēnh, taheg'ãas mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' Peed hä tabeanh:

—Dooh bē haja bä kanahēn d'os hē bē ty gapadäg bä si y̆y̆? —näng mäh. ⁴¹ —Bē matakä, P'op Hagä Do hä bē ky n'aa ets'ëe, nesaa do h'y̆yb natatuk hyb n'aa bēeh, y̆ bē eréd hōm mahānh —näng mäh. —Ji h'y̆yb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bē ky n'aa ets'ëe y̆ wén näng —näng mäh.

⁴² Ahōm ĕnh mä p'aa hēnh, ti m' taky n'aa etsëe ĕnh p'aa hēnh. Hahy̆y̆ d' mä ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tanahaja bä y̆ ahoop do pan'aa kado hōm mahānh y̆y̆, y̆ mamō n'aa najesu bä ta mahānh, tii bä, makarën doo da né hē y̆ karën hä y̆ kametëeh —näng mäh.

⁴³ Ti m' p'aa hēnh tabana bä ĕnh, aã b'ëeh ĕnh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'y̆yb. ⁴⁴ Ahōm ĕnh p'aa hēnh, taky n'aa etsëe do paa taky n'aa etsëe ĕnh p'aa hēnh.

⁴⁵ Ti m' tamatëeh ta ma matëg tamawoob hē hadoo do wē, ti m' taky hadoo sa hä:

* 26:31 Sakarija 13.7

—Bë kameh'ääk nä? Bë aä magyys hē? —näng mäh. —Bë hegää. Edaa däk Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëj däk doo. ⁴⁶Bë as'ëëg bëh! Hamäh, ër ah'üüm! Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hä —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁷Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ääj hē ti rabana. ⁴⁸Haëënh doo, baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hē tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm —tii da m' ta kyyh dó sa hä.

⁴⁹Ti m' nanyw hē Judas bana Jesus wë, ti m' tedëng:

—Taw'ääts hē õm, ma matëg? —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo Judas hä:

—Ti bä, mamoo wäd ti majawén na doo, najis ÿÿ —näng mäh.

Ti m' ta hä rakajäk, ramaso däg kän mä Jesus. ⁵¹Ti m' Jesus hata see bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁵²Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Menyyw däg a sën-jeer —näng mäh. —Sën-jeer me ta wób hekyyt doo, sën-jeer me tadajëp. ⁵³ÿ nahaja med'oo, ÿ karën bä paawä, Ee hä ÿ ky n'aa etsëë 12 ken'yuh kata däk do tak'ëp kanekan do ääs nanyw hē tamejüü hyb n'aa, ÿ ramo n'aa jesuu hyb n'aa? ⁵⁴Tii d' tado bä paawä, ÿ ramo n'aa jesu bä paawä, dooh paawä takaja bä tii bä P'op Hagä Do kyy kerih doo, hahÿ né hē kametëëh doo kä hä ÿ tahe'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg hä, sën-jeer hado däk do hä.

⁵⁵Ti m' hajök do hä kä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yy mahüüm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä, ÿ bë masoo hyb n'aa? —näng mäh. —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hē ÿ ma metëëk bä. Dooh ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. ⁵⁶—Hÿÿ kä, taw'ääts hē —näng mäh. —ÿ hapäh, sahõnh hē tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, hä ÿ kametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

Ti m' sahõnh hē kä ta ma matëg rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷Ti m' Jesus ramaso däk do ramahüüm kän Kajapas häd näng do tób hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. Kata b'ëëh mä ta tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hē m'. ⁵⁸Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób w'oo hä. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng, tabahëg'äas hyb n'aa nyy d' rabad'oo Jesus hä.

⁵⁹P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hē Sinedirijo häd näng do ajyy n'aa sii hē m' resoos mä Jesus hä rap'ää daj'ëëp péh. Resoos mä daap hē Jesus raky n'aa tapaa doo. ⁶⁰Hajöd né paawä

m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' raw'yyt pé rap'ãã daj'ëep pé Jesus.

Ti m' tagadëeg ub kä pawóp hẽ han'aa, ⁶¹ ti m' raky hadoo:

—Hahÿÿ da hahÿ aj'yy kyyh: “ÿ hajaa ÿ gawatsiig hõm bã P'op Hagã Do tób n'aa”, nãng. “Tamawoob hẽ ta ãh, ÿ tamaa sooh p'aa hẽnh”, nãng ta kyyh —nãk mã sa hã.

⁶² Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãät do p'op mã tabas'ëeg geët. Ti m' taky hadoo mã Jesus hã:

—Dooh maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hã? —nãng mãh.

⁶³ Dooh m' Jesus ky gado bã. Bag hẽnh mã tabageët.†

Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãät do ky hadoo ênh mã ta hã:

—P'op Hagã Do hedëb had'yyt do matym gó kä õm ÿ mejüü, ãã mamaher'oot hyb n'aa ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo, P'op Hagã Do T'aah mado bã! —nãng mãh.

⁶⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Õm né tii, ti tii d' her'oot —nãng mãh. —Ti hadoo né hẽ, hahÿÿ da bẽ sahõnh hã ÿ maher'oot: Hÿ jawén bẽ hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hẽnh tabasooh bã, ta hã P'op Hagã Do weh'ëeh doo bã. Bẽ hapäh né da ênh tabahyng bã wẽ puh mahang —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

⁶⁵ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãät do kawaj'ãän gó tawén s'ëed hõm ta daaj hẽ ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagã Do taky n'aa rejã däk! Jããm hẽ. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Bẽ maa napäh né hẽ ta kyyh, P'op Hagã Do taky n'aa rejãã doo.

⁶⁶ Nyy da bẽ hã? —nãng mãh.

—Taw'ãäts hẽ tadajëp! —nãk mã ta wób sa kyyh.

⁶⁷ Ti m' ta mamets rabahetsoos, ti m' rabetuu sa moo me. Ta wób ratapa ewyyh mãh, ⁶⁸ ti m' raky hadoo ta hã:

—Maher'ood mahapëe bã, Kristo, jaa mo haj'aa? —nãk mãh.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁹ Ti noo gó, tób w'oo hã Peed bahãng bã, tób danãh karom ÿÿnh ana ta wẽ, ti m' taky hadoo:

—Õm na-ããj hẽ Jesus Garirej buuj sii hawät doo —nãng mãh.

⁷⁰ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät sahõnh hẽ sa matym gó.

—Dooh ÿ heen n'aa nyy bã ta ti maher'oot doo —nãng mã ta kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bã. T'ÿ hẽnh tób danãh karom ÿÿnh see bahapäh bã m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hã:

—Jesus Nasaréh buuj sii hawät do hahÿÿh —nãng mãh.

⁷² Ti m' Peed jejën ênh mã p'aa hẽnh. P'op Hagã Do hã m' taky dãng, raky daheeh hyb n'aa paawä:

—Dooh ÿ hapëe bã ta ti aj'yy —nãng mãh.

⁷³ Ti noo gó né hẽ badawëd däk mãh, ta pa hab'ëeh do p'op raky hadoo ta hã:

—Sa hata see né hẽ õm —nãk mãh. —Garirej buuj raber'oot doo da né hẽ ti maber'oot —nãk mã sa kyyh.

† 26:63 Dooh Jesus kawaj'ãän bã. Daap hẽ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãät do ke'aanh, Jesus wén ky ganadoo.

⁷⁴ Ti m' Peed ta daaj hē taky n'aa kawas'ee kån. Ti m' P'op Hagä Do hã taky dång:

—DooH y hapëë bã ta ti aj'yy! —nång mä ta kyyh sa hã.

Ti m' nayyw hē m' karaak bah'yÿ kån. ⁷⁵ Tii bã m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa kã ta hã: “Karaak bah'yÿh do pooj jé, tamawoob nuu me y maky n'aa jejën da.” Ti né paa kã m' Jesus her'oot do paa kã ta hã. Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaóð g'ëed kån mä taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

27

Pirato häd nång do wë Jesus ramahüüm kån do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Bãp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób, rahyb n'aa eno däk Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

² Ramoo maw'yyd däk, ramahüüm Pirato häd nång do wë, Roma buuj Judah häj n'aa bã bag'ãas doo.

³ Ti m' dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk do Judas, Jesus haëëj däk do ky n'aa napäh bã m', t'yyd kamehÿn wät mä tamoo wät do paa hã. Ti m' moweed k'ãats tæg hawak do s'ëeb tabaj hõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób hã.

⁴ —Nesaa do y moo wäd wät —nång mä sa hã. —Mo haj'aa kad'oo do nado dajëb hã y haëëj däk doo —nång mä Judas kyyh sa hã.

Ti m' sa wahë n'aa hedoo do raky gadoo:

—DooH hyb n'aa ãã hyb n'aa peet pé ta tii. A ky gabuuj hē ti ta tii —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' Judas dawäts bëeh tüü moweed P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, ti m' tabahõm kån, nu kasagÿw däk mä tyd me.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabata däk moweed tüü kajäk doo, ti m' raky hadoo:

—DooH ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa tabahado däk hyb n'aa hahÿ dajëer. Majyyw dajëer n'aa ti hÿÿh —näk mäh.

⁷ Ti hyb n'aa m' rahyb n'aa newë däk ramametsëe hyb n'aa hew'yyt do joom banång doo, Judah buuj nadoo do kamag kadebong do pan'aa. ⁸ Ti hyb n'aa, da hē na-ãaj nã ta häd ramaneëenh “ta majyyw hood”, hew'yyt do joom hood paah. ⁹ Tii d' né kã m' kametã däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Jeremiih häd nång do erih do paa kã. Hahÿÿ d' paa m' ta kyyh: “Rado däk 30 hedoo do moweed k'ãats tæg hawak do s'ëeb. Sa moo gó rahaëëj däk do sãm Isaraéw buuj raky kajäk do tii. ¹⁰ Ta sãm me rabets'ëe hõm hew'yyt do joom banång doo. Tii d' né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü hã yÿ”,* nång paa Jeremiih erii wät do kyyh.

¹¹ Ti nuuj jé m' Roma buuj Judah häj n'aa bã bag'ãas do pooj jé m' Jesus bagëët. Ti m' Jesus hã ta bagã n'aa eanh mäh:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —nång mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Yÿ. Tii d' né hē, maher'oot doo d' né hē —nång mä Jesus.

¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób Jesus raky n'aa tapaa bã kã Pirato hã, dooh m' Jesus ky gedag bã. ¹³ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

* **27:10** Jeremiih 19.1-13, 32.6-9. Taw'ãats hē ji ner'oot na-ãaj hē Sakarija 11.12-13.

—Nepäh a hä õm raky n'aa tapaa doo? —näng mä Pirato.

¹⁴ Dooh né paawä Jesus kawaj'ään bä, dooh m' taky gedag bä raky n'aa tapaa doo. Ti hyb n'aa m' tak'ëp Pirato hyb n'aa meuuj wät.

¹⁵ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajök do retsëe doo. ¹⁶ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Jesus Barabas häd näng doo, moo nesaa do ky n'aa etsëeh doo. ¹⁷ Ti m' hajök do rakat'aa bä hä ta tób hënh, Pirato beaanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm: Jesus Barabas, Jesus ramaneëenh do P'op Hagä Do H'y'yb Däng Doo? —näng mäh.

¹⁸ Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, ta hä rahaëej däk Jesus, rah'y'y kajew'ëes do hyb n'aa ta hä.

¹⁹ Ti m' ti noo gó né hë m', ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó Pirato basooh bä kä m', Pirato ÿm mejüü mä Pirato rapanäk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Marejä manä ta ti aj'y'y mo haj'aa kanadoo doo. Ta ti hyb n'aa tak'ëp ÿ bahob wät säh ÿÿ gó naga hë atsëm —näng mä ta ÿm kyyh Pirato panäk do hä.

²⁰ Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hë m' ramejüü mä hajök doo, Barabas rabsëe hyb n'aa Pirato hä. Ramaher'oot na-ääj hë Pirato ramejüü Jesus tadj'ëep hyb n'aa.

²¹ Ti m' Pirato beaanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm? —näng mäh.

—Barabas —näk mä hajök do sa kyyh.

²² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo Jesus hä, Kristo ramaneëenh do hä? —näng mäh.

—Mepëem däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mä sahõnh hë sa kyyh.

²³ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëem däg! Mepëem däg! —näk mäh.

²⁴ Pirato bahapäh bä m' sa h'y'yb rawanareem doo, Pirato hapäh mä rah'y'y kawereem do ta wë, tado däk naëng, ti m' ta moo tabahetsyyd wät hajök do matym gó.†

—Hëp ÿ n'aa nado hahÿ aj'y'y dajëp doo —näng mäh. —Bë né hë ti ta tii d' karën doo —näng mäh.

²⁵ —Taw'ääts hë —näk mä sahõnh hë. —Ääh, ää panaa na-ääj hë, ää gadoo ta majyyw hyb n'aa ää raky n'aa tapa bä —näk mä Pirato hä.

²⁶ Ti m' Pirato beréd hõm Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hä rabepëem däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' bag'ääs do warahén n'aa ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëek hyb n'aa Jesus w'oo hä. ²⁸ Ti m' rakabo nyyh ta saroor, ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. ²⁹ Ti m' hetëk do moo m' ramap'ööd däk, ta nuu gó m' radasooh.

† 27:24 Tii d' tawén d'oo, ta ky gabuuj gó nadoo do radaj'ëep doo, tametëeh hyb n'aa sa hä.

Ti m' ranoo ta tatu hub hēnh tamasoo hyb n'aa.[‡] Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy bēeh ta wē. Raweh'ēeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh. Ti m' raky n'aa ej'ees. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ēeh Judah buuj sa wahē n'aa! —näk mäh.

³⁰ Ti m' rabahetsoos sa matsós me. Hajōō nuu me m' ranu gewyyh tatu me. ³¹ Raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyh mä ta hatsē hahiin doo, radasuun jēng mä ta saroor hē. Ti m' ramahūūm rabepēem dāk hyb n'aa.

Jesus rabepēem dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Panang bä naa raban'yyh bä m' rakataa aj'yy panang Sirené häd näng doo bä naa, Simaw häd näng do hä. Ti m' warahén ramejūūmä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepēem dāk do b'aa n'aa. ³³ Ti m' rakajaa Gogota häd näng doo bä. (Gogota häd näng doo m' ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.) ³⁴ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ēeh hejoonh doo. Kamekuunh mä ti datsäng doo me.[§] Ti m' tameēek kanahén d'os hēs, dooh teēg bä. ³⁵ Ti m' rabepēem dāk do jawén paa bä m', ramoo bong rama'suunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wē ym doo. ****** ³⁶ Ti m' rabehyy b'ēeh Jesus rabahag'āās hyb n'aa.

³⁷ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepēem dāk kerih do Jesus moo p'āā tadajēp do heen n'aa. Hahÿÿ da m' kerih do hä: “Jesus hahÿÿh, Judah buuj sa wahē n'aa”, näng mä kerih do hä. ³⁸ B'aa kajatsék do wób hä rabepēem padēek na-āāj hē pawóp hē ajyy baretsék doo. Hub hēnh ta see hahäng, s'ÿÿ hēnh ta see hahäng. Hōō gó Jessy kahepēem dāk do bahäng. ³⁹ Ta tii me teb'ēes do raky n'aa rejāā mä Jesus, sa nuu m' rewōnh Jesus wē. ⁴⁰ Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta āh mamoo wäd sooh p'aa hēnh, a nooh. A daaj kedēeb! Ahyy b'aa hä hadäk do om, P'op Hagä Do T'aah mado bä! —näk mä sa kyyh.

⁴¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték doo, Judah buuj sa wahē n'aa na-āāj hē raky n'aa ej'ees mäh:

⁴² —Ta wób ted'ēep —näk mäh. —Doo tahaja bä ta daaj hē takedēeb bä! Isaraéw buuj sa wahē n'aa m', tanoo. Taw'āāts hē tabahyng b'aa kajatsék do hä tahadäk do hä naa, tii bä āā ky daheeh da! ⁴³ P'op Hagä Do hä m' tah'yy kasadä, tanoo. Na P'op Hagä Do edēeb hāā, P'op Hagä Do genaag bä ta hä. P'op Hagä Do T'aa m', tanoo —näk mä sa wahē n'aa sa kyyh.

⁴⁴ Baretsék do ta pa pad'ēek do ti na-āāj raky n'aa rejāā mäh.

Jesus dajēp do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb dāk mä badäk hahÿÿ hä. Jāām hē tug bä tabawag dāk p'aa hēnh. ⁴⁶ Tug bä m', tak'ēp mä Jesus geēēj wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatasi? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hēd n'aa ÿ mamakyy’s?”,^{††} tahanäng pé m' tii.

⁴⁷ Ta tii bä p'eets hē hab'ēeh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

[‡] **27:29** Ta hatsē rawén dadäk, sa wahē n'aa ky n'aa hadoo ramanes'uunh hyb n'aa. Ti hadoo heték do kapōōs doo. Tēg gabarēeh do sa wahē n'aa nuu gó radasoooh do ky n'aa hadoo ramanes'uunh. Ti hadoo na-āāj hē ta tatu. Ta moo gó sa wahē n'aa atón tatu n'aa hedoo do k'āāts tēg hawak do s'ēeh rahy n'aa jew'yyk do metēē n'aa. Ta tii me ramanes'uunh. [§] **27:34** Datés do biin tii. Tii d' né hē rabahed'oo radej'ēep do hä. ****** **27:35** Saaw-Mo 22.18 ^{††} **27:46** Saaw-Mo 22.1 hä takerii dāk doo hä tabeh'ūūm.

—Eriij^{‡‡} ti tanaëenh —näk mäh.

⁴⁸ Ti m' nawayw hē sa see waj'aa dāk, sapum do tehoots dāk uwa s'ëeb oow me, b'aa hā m' tagadahäng, tamenoo mā Jesus hā tabeëek hyb n'aa. ⁴⁹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Na madëëg! —näk mäh. —Ti b' er heg'ääs Eriij ana bā tabed'ëep hyb n'aa —näk mäh.

⁵⁰ Ti m' tak'ep mā Jesus geëej wāt, ti m' h'yy keréd hōm mäh.

⁵¹ Tii bā m', P'op Hagā Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsē hebaan do kas'ëed hyng mäh. Hëej katajus wāt mäh, pā ganebāh bong P'op Hagā Do an'oo bā.

⁵² Noo kesëets hōm mā kamag hood. Hajök mā baad habok do paa genā bok mäh. Edëb bē kån mäh. ⁵³ Genā bok do raban'yyh sa kamag hood paa bā naa. Ti m' Jesus ganā wāt do jawén paa bā, rabajëe p'ëe panang Jerusarēnh hēnh. Kas'ee bok mā hajök do hā.

⁵⁴ Ti m' hëej katajuus doo, sahōnh hē hawād wāt do warahén sa wahē n'aa, ta warahén n'aa Jesus hag'ääs do rabahapāh bā m', raky hadoo:

—P'op Hagā Do T'aah né paa ti h'y'ih! —näk mā sa kyy kā.

⁵⁵ Hajök y'ij tii b' hab'ëeh. Dawëe naa m' rabaheg'ääs. Garirej hāj n'aa bā naa rahada mā Jesus. Jesus karēn do hā, ta waa hedoo do hā m' ramasa.

⁵⁶ Sa mahang mā rabab'ëeh Marija Madarēn hād näng doo, Marija see Tsijaag Joséh sa y'yn, Sebedew taah sa y'yn. Tamawoob hē y'ij.

Jesus radakā jëng do pā gó panyyg n'aa hahy'ih

⁵⁷⁻⁵⁸ Tüüh däg bā m' pap'y'ij, aj'yy tak'ep ma näng do bahōm Pirato wē. Joséh mā ta hād. Arimatsija hēnh naa m' tii. Jesus ma matëg see hado dāk mäh. Ti m' tabahōm Pirato wē. Tetsëe mā Jesus kamag n'aa tabado hyng hyb n'aa. Ti m' Pirato mejüü rahaëej dāk ta hā tadakā jëng hyb n'aa. ⁵⁹ Ti m' Joséh bado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabēn dāk mā pāñn hanām doo me, rino hād näng do s'ëeb. ⁶⁰ Ti m' tadasuun jëng pā gabaho doo gó. Papuuj mā ta ti kamag hood pan'aa. Joséh kamag hood paawā ti ragagots dāk doo. Ti m' pā gatsabak do tepëed nā, taty gatsëe dāk mā ta me. Ti m' tabahōm kån. ⁶¹ Marija Madarēn, Marija see Jesus kamag hood pa m' rabat'oonh.

⁶² Ti m' jati péh, Saab hā, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Pariséw sa daheeh rabahōm Pirato wē.

⁶³ —Hyb n'aa jawyk doo —näk mā Pirato hā. —Äā hyb n'aa es'ee dāk ta ti aj'yy noo kanesa do ky hadoo do paah. Hahy'ih d' paa ta kyyh: “Tamawoob hē tabahado dāk bā kā āh y'ij, y' d' ganā wāt p'aa hēnh”, näng paa ta kyyh. ⁶⁴ Ti hyb n'aa äā karēn paawā mamejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa ta kamag hood tamawoob hē ta āh. Ta kamag hood ranahagāā bā, ta ma matëg an'aa da ta kamag rabado nyih hyb n'aa. Jesus ganā wāt, nāk da tii bā. Hajök paa tawedii. Jesus makū ganā wāt ranoo bā, ti bahānh kawad'ii padëek hajök do tii bā —näk mā sa kyyh Pirato hā.

⁶⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ääts hē bē mahüüm warahén kamag hood rabahag'ääs hyb n'aa. Baad bē enyiw. Bē hapāh né hē nyy d' bē bad'oo —näng mäh.

⁶⁶ Ti m' ta kamag hood noo bā rabats'aa dāk ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa, ta ma matëg ranoo gasëets hōm mahānh. Ti m' ramejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa.

^{‡‡} 27:47 P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub hawāt do paa ti Eriij.

28

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m', Saab bahëej jëng bä m', bāp paah, met'uuh hā, papÿÿj ty ganä këë bä, Marija Madarën, Marija see daheeh rabahōm Jesus kamag hood rabaheg'āas hyb n'aa.

² Ti m' nayyw hē, tak'ëp k'āats katajus këë. Tak'ëp tawén katajus wät P'op Hagä Do āas bahyng do hyb n'aa, ti m' pä kepëed hōm ta noo gatsë paah, ti m' ta jó tabaso dāk. ³ Tak'ëp mä āas gabarëeh, hawyp do gabarëeh doo da. Tak'ëp mä ta saroor bahawak. ⁴ Tak'ëp mä warahén, Jesus kamag hood hag'āas do paah, rajeyÿm bong mä āas. Kajajān b'ëeh mä ÿÿm haj'aa, dejëp do hedo padëek mäh.

⁵ Ti m' āas ky hadoo ÿÿj sa hā:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —ÿ hapäh, Jesus repëem dāk do paa bë esoos. ⁶ Dooch wäd bä. Ganä wät, bë tamaher'ood wät doo da né paah! B'ëep, bë hegāa nyy bä takadasuun jëng do paa bä —näng mäh. ⁷ —Nayyw hē bë ahōm, ta ma matëg bë maher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Ganä wät dejëp do sa mahang. Ahōm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ï hënh”, näk da bë kyyh. Tii d' këh ÿ bë hā —näng mä āas kyyh ÿÿj sa hā.

⁸ Ti m' rawaj'aa jëk ta ma matëg ramaher'oot hyb n'aa. Rajeyÿm né paawä m' tseb'ee mä ti hyb n'aa. ⁹ Ti m' rabajëk bä m', nayyw hē m' Jesus kas'ee wät sa hā, ti m' takedëng sa hā. Ti m' ta wë rabana, ti m' rabehyy b'ëeh tūü, ta tsyym hā ramoo kajäk ta hā raweh'ëeh hyb n'aa. ¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bë eÿÿm manäh. Bë ahōm, bë maher'ood hāj haa sa hā Garirej hënh rabahōm hyb n'aa. Tii bä da ÿ rabahapäh —näng mä Jesus.

Warahén ramaher'oot do rahapäh do panyyg n'aa hahÿh

¹¹ Ti m' Jesus ma matëg wë ÿÿj rahōm nuuj jé m', warahén wób rabajëk mä panang hënh P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë. Ti m' ramaher'oot mä sa hā sahōnh hë rahapëë wät doo. ¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa rakataa Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa sii, rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo hyb n'aa. Ti m' hajōng dajëër rabanoo warahén sa hā, ¹³ ti m' raky hadoo sa hā:

—Taw'āats hë hahÿÿ da bë maher'ood ta wób sa hā: “Atsëm, āā aā nuuj jé ta ma matëg rabana, ti b' retsëeg hōm ta kamag”, näk da bë kyyh —näk mä sa wahë n'aa hedoo do sa kyyh.

¹⁴ Ti m' raky hadoo ënh:

—Pirato, babä bagā n'aa ky n'aa napäh bä panyyg bë her'ood hōm doo, āā h'yyb en'nyim da, dajëb hā bë taky n'aa ety mahānh* —näk mä sa kyyh.

¹⁵ Ti m' ramaher'ood hōm ragado dāk dajëër, ti m' sa hā ramejūü doo da né hē m' ramaher'ood hōm daap men'yyh do panyyg. Ti m' jé pad'yyt hē m' Judah buuj mahang kaher'ood dāk ta ti panyyg. Da hē na-āāj nā kaher'oot.

Jé pad'yyt hē ta ky n'aa ji maher'ood hōm Jesus mejūü do ky n'aa hahÿh

¹⁶ Ti m' 11 hedoo do rabahōm kän Garirej hënh, waëë hënh, Jesus mejūü do paa hënh. ¹⁷ Ti m' Jesus rabahapäh bä, raj'aa etsëë kän mä ta hā. Ti hadoo né hë dooh baad tagah'ood nä bä ta wób sa hā. ¹⁸ Ti m' Jesus bana kän p'eets hē sa wë. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hā:

* **28:14** Roma buuj sa warahén n'aa raā bä rabahag'āas bä, radej'ëep ta sām. Ti hyb n'aa “āā h'yyb en'nyim da bë wahë n'aa” rawén näng.

—Sahõnh hã, hỹ pong jé hawät do hã, badäk hahỹỹ bã hawät do hã na-ããj hẽ P'op Hagä Do an'oo däk ỹ mejũũ hyb n'aa. Sahõnh hẽ sa bahãnh ỹ hyb n'aa jawyg däk tan'oo bã. ¹⁹ Ti hyb n'aa, bẽ ahõm. Ma maték ỹỹ rabahado padëëk bẽ an'oo bã sahõnh hẽ häj n'aa babuuj. Bẽ nu gemuun hõm da ta ti Ee häd gó, ta T'aah häd gó, P'op Hagä Do Sahee häd gó. ²⁰ Bẽ ma met'ëëg sa hã sahõnh hẽ bẽ ỹ mejũũ do paa raky daheeh hyb n'aa. Hahỹ ỹ ky däng bẽ hã: Ỹ awäd had'yyt hẽ da bẽ sii badäk hahỹ gawatsik bã kã.† Jããm hẽ kã.

† **28:20** Sahõnh hẽ badäk hahỹ bahëëj jëng do jawén paa bã, hỹ pong jé Jesus pa ér aboo had'yyt hẽ.

Maah-Ko

Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahÿÿh

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.

² Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hä:

“ÿ mejüü da panäk ÿ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyww däk hyb n'aa a pooj jé.”*

³ “Hahÿÿ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:

Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,† näng mä takerii däk do hä.‡

⁴ Nanäng panäk doo, Jowāw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hōm paa m' hajök. Taher'oot sa hä raberéd hōm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hōm hyb n'aa nesaa do raberéd hōm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hōm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

⁵ Ti m' hajök Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd näng do babuj n'aa na-ääj né hē m' rabahōm Jowāw wē. Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hōm tamii Joradān häd näng doo me. ⁶ Jowāw saroor mä kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tä, mabaa bëeh paa m' ta waa. ⁷ Hahÿÿ d' paa ta kyy sa hä:

—Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hā ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bā\$ —näng mäh. ⁸ —ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naēng me. Tii kã P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa —näng mä Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hä.

Jesus Jowāw nu gemuun wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti noo gó kã m' Jesus bana panang Nasaréh häd näng doo bä naa. Garirej häj n'aa bä ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wät doo kã tamii Joradān häd näng doo me. ¹⁰ Ti m' Jesus nu ganä däk bä m' tabaheg'ääs wē hä, wē kabasëets däk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahying mä ta wē gurii-i hadoo mäh. ¹¹ Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Öm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahān up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yyim —näng mäh.

¹² Ti m' nayyw hē tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahüüm kãn. ¹³ T'ï hēnh mä Jesus baym 40 m' ta āh. Tii bä m' Nesaa

* **1:2** Marakijas 3.1 hä takerii däk hahÿÿ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hä tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah. † **1:3** Ji h'yyb tym ji enäm, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti ji tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah. ‡ **1:3** Isajas 40.3 § **1:7** P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hē Jowāw hegää bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bä, ta hä hē tahegää bä, tahanäng pé tii.

Do Yb, Satanäs häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bä m', Jesus baym bä, ti abong mä tababo n'aa. Ääs rahag'ääs mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴Ti m', Jowäw nu gahem'uun do radawäts geët do jawén paa bä kä m', Jesus bahöm kân Garirej häj n'aa hēnh kä. T'ii hēnh kä P'op Hagä Do panyyg hanäm do tamet'ëëg kân. ¹⁵Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kân ji P'op Hagä Do bag'ääs doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē eréd hōm nesaa doo. P'op Hagä Do hä bē h'yy kawareem. Bē ky dahé ti panyyg hanäm doo —näng mä Jesus.

¹⁶Ti noo gó m', tabawät bä m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hē ta hÿÿj daheeh habok doo. Simaw, Än-Deréh mä sa häd. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hē m' tii. ¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëëp bē ana, si ÿ bē abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bē hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bē hÿÿ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

¹⁸Ti m' nyyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'üüm kân mä ta sii.

¹⁹Ti bahänh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowäw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renäm. ²⁰Jesus ats'yyt né m' tii d' ēnh. Ti m' nyyw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahöm kân mäh.

Jesus habëë hōm do mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹Ti m' Jesus bahöm panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh. Ti m' Saab, Judah buuj rakamehehäk do hä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabahöm. Tii bä m' tama metëëk P'op Hagä Do panyyg. ²²Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëëk do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa nahado m' tii. ²³Tii bä m' tabasoooh sa mahang aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

²⁴—H'ëëd makarēn ää wē Jesus, Nasaréh buuj? Ää marejää mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh òm baad ub. Òm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanäm doo, baad hadoo do moo wëëd òm —näng mä ta kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky geäm wät mä karap'aar h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahöm aj'yy mahänh! —tah'eed hōm mäh.

²⁶Tii bä m' aj'yy tak'ëp karap'aar h'yyb nesaa do behats wät. Tii bä m' awaaw wät mäh, ti m' tabahöm kân ta mahänh. ²⁷Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jög bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëëd hÿÿ eh? Ta see ky n'aa hadoo hÿÿh. Tametëëk mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'aar h'yyb nesaa do sii hē tamejüü. Raky daheeh né hē —näk mä sa kyyh.

²⁸Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa bä.

Jesus nahëë sog hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹Tii kä m' Jesus raban'yyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Ti m' Tsijaag, Jowäw daheeh Jesus bahöm kân Simaw, Än-Deréh sa tób hēnh. ³⁰Asooh mä Simaw mayyn. Oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot taoom. ³¹Ti m' Jesus bajëë suun tahasoooh hēnh, tamoo ej'ooj sëëk mäh. Ti m' oom keréd hōm. Nyyw hē m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

³² Tug bā kā, papŷŷj badëë hyng jawén paa bā, Kapar-Naūm buuj ramenaah sahōnh hē nahëë enāh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do sii hē. ³³ Hajōk Kapar-Naūm buuj kata padëëk Simaw tób w'oo hā, Jesus yt gā do w'oo hā. ³⁴ Hajōk mā sa nahëë Jesus hahëën hōm. Hajōō m' nahëëh. Hajōng mā karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong mera do sa hā hanāng doo. Doooh m' Jesus an'oo bā karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bā, rahapāh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagā Do T'aah né hē.

P'op Hagā Do hā Jesus ky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahŷŷh

³⁵ Ti m' jati péh, bāp paah, badajung nā, tabas'ëëg gëët, ti m' tabahōm dawë hā, ranabok hēnh, P'op Hagā Do sii taber'oot hyb n'aa. ³⁶ Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawëëj padëëk bā m' rabahōm Jesus rabesoos hyb n'aa. ³⁷ Ramamuun bā m' raky hadoo ta hā:
—Hajōk ōm hes'oo! —nāk mā ta hā.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hamāh! Ta s'ee hēnh ēr bahōm, ta wób panang hēnh ŷ baher'oot hyb n'aa P'op Hagā Do panyyg hanām do sa hā na-āāj né hē. Ti hyb n'aa né hē ŷ wén na —nāng mā Jesus kyyh.

³⁹ Tii d' paa tabawāt jé pad'yyt hē Garirej hāj n'aa bā. Sahōnh hē m' tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do hā tabaher'oot, tametëëk P'op Hagā Do ky n'aa. Tahebë mā karap'aar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahŷŷh

⁴⁰ Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanāng do ana mā Jesus wë. Ti m' tabahyy hāng mā ta taron nu paa me, tetsëë mā Jesus bado hōm hyb n'aa ta nahëëh. Hahŷŷ d' mā ta kyyh:

—Makarēn bā mahajaa né hē nahāh ŷ mado hōm —nāng mā ta kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus t'yyd mehīn māh. Ti m' tamoo dāng ta hā, ti m' taky hadoo:

—Ej. ŷ karēn —nāng māh. —Has'oo dāg! —nāng mā ta kyyh.

⁴² Ti m' nayyw hē kā m' ta nahëë badoo wāt. Has'oo dāg kån māh.

⁴³ Ti m' baad tabaher'oot ta hā:

⁴⁴ —Maher'ood manā ta wób sa hā —nāng māh. —Ahōm jajé naga hē P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo wāt do wë. Mametā ta hā ōm has'oo dāk doo. Mamoo wād Mosees mejūū do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wāt do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagā Do matym gó, baad sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa ōm has'oo dāk doo —nāng mā Jesus ta hā.

Ti m' tamejō hōm.

⁴⁵ Tii d' né paawā Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bā. Taher'oot mā tamahōm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enā hōm māh. Ti hyb n'aa kā m' dooh Jesus haja wād bā sa panang hēnh tahōm bā rabahapāh bā kā. Dawë hā kā m' takan'oo kån. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wë.

2

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' pawóp hē ta ā jawén paa bā, Jesus matëëh p'aa hēnh panang Kapar-Naūm hād nāng doo hēnh. Tii bā m' rapanyyg enā dāk, p'aa hēnh mā Jesus bagëë dāk tób ta yd nu hed'ëëh bā. ² Hajōk mā t'īi hēnh hah'ūūm. Hajōk mā rakata padëëk tób bā. Du daa m' ta tyw n'aa wāt pé tób w'oo hā na-āāj hē. Ti m' Jesus met'ëëg kån P'op Hagā Do panyyg. ³ Ti m' ji meheet pé ajyy ramanaa mā nahëë nāng doo, nawāt doo, ratóg nā ta tyng jó. ⁴ Du daa m' rakad'oo pé

ramajë suun paawä m' Jesus wë, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramašäk. Ratyw n'aa gas'ëes mä Jesus bagëët nemuun. Ti m' ramahy kân Jesus wë kä ta tyng jó. ⁵ Ti m' Jesus h'y'yb hapäh bä m' hat'ook do rah'y'ya ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah yÿ,* nesaa do a h'y'yb tym gó hanäng do kado hõm —näng mäh.

⁶ Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'y'yb gó raky hadoo:

⁷ —Hëd n'aa m' ti hÿÿ ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejää ti hÿÿh —näk mä sa h'y'yb gó. —Jääm né hë P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'y'yb tym gó hanäng do tado hõm bä —näk mä sa h'y'yb gó.

⁸ Nyyw hë m' Jesus h'y'yb hapäh mä sa h'y'yb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë hyb n'aa newëë bë h'y'yb gó? —näng mäh. ⁹ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hõm nesaa do a h'y'yb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bä nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

¹⁰ —Hÿÿ kä da —näng mäh. —Bë bahapäh hyb n'aa yÿh, Aj'y'ya Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, y hajaa sa hä hanäng do nesaa do y ado hõm bä, y haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'y'ya gadów däk do hä taky hadoo:

¹¹ —As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

¹² Ti m' tabas'ëëg gëët, tabado däk mä ta tyng, ahõm kân mä hajök do matym gó. Tii bä kä m', rameuuj kân sa h'y'yb gó. Ti m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh ää hapäh pé hÿ hedoo péh —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus bahõm ënh karaj'aa Garirej häd näng doo hënh. Hajök mä han'aa ta wë. Ti m' Jesus ma metëek sa hä. ¹⁴ Ti m' ta jawén, Jesus bawät bä kä, tabahapäh Rewi häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëep ana wë yÿ, hëp y hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Rewi bas'ëëg gëët, ahõm kân mä ta sii.

¹⁵ Ta jawén, Rewi tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo,† ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'oooh do na-ääj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajök né hë m' Jesus sii heb'oooh doo. ¹⁶ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk do rabahapäh bä m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hä rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ääj hë nesaa do moo heb'oooh do sa sii tabawëh? —näk mä sa kyyh.

¹⁷ Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. Dooh y ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo

* **2:5** Dooh Jesus t'aa h'aa tado bä. “Tah yÿ, najis yÿ” Judah buuj raheer'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bä. Tii d' né hë sa kyyh. † **2:15** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëër gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahänh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa.

do ỹ naëenh hyb n'aa. Ỹ ahyng, nesaa do moo heb'oooh do ỹ naëenh hyb n'aa[‡] —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

Jesus hä reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowāw nu gahem'uun do ma matëg, Pariséw na-ãäj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëeh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reaanh mä Jesus hä:

—Jowāw ma matëg, Pariséw ma matëg na-ãäj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁹ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jām n'aa hēnh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bā ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bā. Jām bawāt nā bā rawëë had'yyt hē. Dooh ratay bā. ²⁰ Ti awāt da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hōm sa mahānh. Ti noo gó da ratay kån[§] —näng mäh.

²¹ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nā reaanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bā saroor säg noo eh do pāän papuuj bāh me. Tii d' ji adoo bā, papuuj bāh tsawyy däg bā, ta säg tanes'ëem, kawah'oooh hōm tii bā. Ti bahānh tanoo ee dāk tii.

²² Ti hadoo né hē uwa bëeh hä. Dooh ji gedu bā uwa bëeh papuuj hegān sooh do pan'aa ta hood b'ée byyh säg gó. Tii d' ji adoo bā, uwa bëeh egān so bā, ta hood säg ganabāh hōm. Tii bā kā, uwa bëe waho bëeh da, ta hood kā karejā kån —näng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ūūs doo gó —näng mä Jesus kyyh sa hä. **

Saab ky n'aa hahÿÿh

²³ Saab hä m', Judah buuj rakamehehāk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahōm me m', ta ma matëg tiriig ag mā rateh'yyt rabawa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pariséw sa sii habong do raky hadoo Jesus hä:

—Mahegāā! Hëd n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hä? Saab hä ramoo bok^{††} —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh bë ner'ood bā g'eeh nyy da ër wahë makū Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aaah bā, sa waa tamah bā? ²⁶ Abijatah P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'āat do tabahadoo noo gó, Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' tabawa ti pāw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mā ta hataa rabawa. Jāām né paawā ta ti tób yt hä moo heb'oooh do haw'aa ta ti pāw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā^{‡‡} —näng mä Jesus sa hä.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

[‡] **2:17** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hōm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kā.

[§] **2:20** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii hä: Ta ma matëg sii tabawāt nā bā, dooh ratay bā. Sa mahānh Jesus badoh bā, tii bā da ratay kån. ** **2:22** Dooh ji mekuuj bā papuuj tama metëek do ji h'yyb säg paa me, tahañäng pé ti panyyg gó teh'ūüm doo. ^{††} **2:24** Dooh ji moo wād bā Saab hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū. Tak'öp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hä m' Jesus ma matëg ramoo bok,

tiriig ag rateh'yyt do hyb n'aa. ^{‡‡} **2:26** Jāām né paawā P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'oooh do haw'aa ta ti pāw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehīin do hyb n'aa.

—Ji kameh'ääk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuj wät paa ji kameh'ääk do heen n'aa. Dooh ji tapahuuj bä ji kameh'ääk do heen n'aa hyb n'aa —näng mäh.

²⁸—Ti hyb n'aa, ýÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hä sii hë ý mejüü —näng mä Jesus Pariséw sa hä.

3

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹Ta see pé noo gó Jesus bahóm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hênh. Ti yt hä m' tabasooH aj'yy moo gadóm doo. ²Tii bä m' ta wób ramatakëë mä Jesus aj'yy moo tahaso däg bä Saab hä. Ta moo tahaso däg bä, Jesus moo wät né hë Saab hä kä sa hä. Rakarên paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'y'yyk doo. ³Ti m' Jesus ky hadoo aj'yy hä:

—Ag'ëed däg sa mahang.

⁴Ti m' taky hadoo ta wób sa hä:

—Nyy da ér ky n'aa jaw'y'yyk do metëek Saab ky n'aa hä? H'ëed ti taw'ääts hë ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Rahapëë né paawä m', dooh m' raky gado bä. ⁵Ti m' kawaj'ään gó Jesus ty kawōōt sa wë. Tahyb n'aa tón mä sa h'y'yb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'yy hä kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kân mäh, baad däg mä ta moo kä. ⁶Ti m' nanyw hë m' Pariséw raban'y'yyh. Eróts karapee sii hë m' rakaner'oot mä nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

Hajök mä Jesus gen'aak do hah'üüm do ta sii panyyg n'aa hahÿÿh

⁷Ti m' karaj'aa hênh Jesus ta ma matëg sii hë m' rabawëej kân. Hajök mä Garirej häj n'aa hênh naa Jesus jawén hah'üüm. ⁸Raky n'aa napäh bä m' sahõnh hë Jesus moo wät doo, rabana Judah häj n'aa hênh naa, panang Jerusarênh häd näng doo hênh naa, Idumeej häj n'aa hênh naa, tamii Joradân tamyj däk hênh naa. Ta wób mä Tiir, Sidõn panang häd enäh do häj n'aa hênh naa. ⁹Hajök do hyb n'aa m', Jesus mejüü ta ma matëg rabenäm hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragataturg däk do hyb n'aa ta hä. ¹⁰Hajök sa nahëë heso hóm do hyb n'aa m', nahëë enäh do rawén gataturg kân ta wë. Rakarên mä ramoo kajäk ta hä. ¹¹Jesus karap'ar h'y'yb nesaa do hä hadäk do rabahapäh bä m', tüü m' rakajäk ta matym gó. Tak'ëp mä rageëênh:

—Õm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹²Jesus ky ge'ÿÿm mä karap'ar h'y'yb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asëm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' Jesus basëek waëë jó. Tanaëênh mä ta wë tah'y'yb däng doo. Ti m' rabahóm ta wë. ¹⁴Sa mahang tasëm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejüü hyb n'aa ta ky n'aa rabaher'oot hyb n'aa. ¹⁵Tanoo mä sa hä karap'ar h'y'yb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. ¹⁶Hahÿÿ m' 12 hedoo do tamejüü doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo däk doo. ¹⁷Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneëênh doo. ¹⁸Ta jawén mä Ān-Deréh, Piriip, Batoroméw, Mawew, Toméh,

Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot, *¹⁹ Judas Ikarijot kä m', Jesus haéëj däk do majiï hä.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Jesus ta ma matëg sii hë rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hënh mä rakata padëëk hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa. ²¹ Ta ÿÿn, ta wakään rapanyyg enä däg bä m', rabahôm t'ii hënh rahahëën paawä m'. Sa hä m' baad nado wäd Jesus h'yyb.†

²² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Jerusarënh hënh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëeh doo, raky hadoo ta wób sa hä:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hä. Ti kyy gó ti tabahebé karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naënh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó tabaher'oot sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ta daaj hë g'eeh Nesaa Do Yb takahabë? —näng mäh. ²⁴ —Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahõnh hë —näng mäh. ²⁵ —Sa wakään sa hä hë rahyb n'aa wareem bä, kahäj jëng tii bä. ²⁶ Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hä kä. Ta hä hë takawareem bä, ta karapee hä tahyb n'aa wareem bä, ahëëj jëng né hë tii bä ta hejój. Gawatsik da tii bä —näng mä Jesus kyyh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Dooch aj'yy hejooonh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä, tahajaa ta ma tado hõm bä —näng mä Jesus sa hä.§

²⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät doo, sahõnh hë P'op Hagä Do ji ky n'aa rejää do na-ääj hë P'op Hagä Do mabaan hõm da ji hä. ²⁹ P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää doo kä, dooch P'op Hagä Do mabaan bä tii. Ta ti hedoo péh, dooch tahëëj bä nesaa do ta hä. Tadajëp jawén paa bä na-ääj hë nesaa do adäg had'yyt hë ta hä —näng mä Jesus kyyh sa hä.

³⁰ Tii d' tawén edoo mä sa hä, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hä m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Raher'oot do hä P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejää.

Jesus wakään heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus ÿÿn, ta wakään sii hë m' rakajaa. Ta w'oo hä m' rababë däk. Ti m' ramejüü ranaëënh Jesus. ³² Hajök mä ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hä:

—A ÿÿn, a wakään, ta w'oo hä rabab'ëeh. Öm mä resoos —näk mäh.

³³ —Jaa ti ëën, jaa ti wakän haa? —teanh mäh.

³⁴ Ti m' taty kawööt ta w'oo gadäk hënh rahat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

* **3:18** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ii Roma buuj sa wë. Dooch rakarën bä Roma buuj mejö bä sa hä. Roma buuj wë kamaj'ii do ramaneëënh Serot . Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh "Simaw Serot". † **3:21** Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahãnh däg sa hä Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehüüm do tagado had'yyt hë, nahëë enäh do tabaheeso, ta see pé noo gó dooch tawa wäd bä tak'ëp taty kanewaato do hyb n'aa. Dooch rah'yy genä nã bä P'op Hagä Do T'aah tado bä. ‡ **3:22** Nesaa Do Yb né hë ti Beresebu. § **3:27** Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooonh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooonh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebé karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

—T'oonh hahÿ ǎn ỹÿ, wakǎn haa —nǎng mǎh. ³⁵ —Sahõnh hẽ P'op Hagǎ Do karẽn do moo heb'ooh doo, ti né hẽ wakǎn haa hadoo, ti né hẽ ǎnh ỹ hadoo, ti né hẽ ẽen hadoo —nǎng mǎ Jesus kyyh sa hǎ.

4

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëek ẽnh karaj'aa Garirej hǎd nǎng do nabby me. Hajõk do nu sabuk mǎ ta hǎ. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajõk do ayyw b'ëeh mǎ ta takëen nabby me. ² Ti m' hajõo m' tama metëek mǎ sa hǎ panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mǎ ta kyyh:

³ —Bẽ hyb n'aa matakǎ hahÿ panyyg! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajǎk, ti taw'ëed rabajõh jëng. ⁵ Joom tym wób kajǎk pǎ ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ǎäts tii bǎ. Ti nayyw hẽ taganyyh, kanahën d'os do k'ǎäts ta h'yyb. ⁶ Tabajuu bǎ, nayyw hẽ tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajǎk sasëng kóm banǎng bǎ. Sasëng gajewǎng bǎ kǎ, dooh tawëe wǎd bǎ. Ti hyb n'aa dooh teag bǎ. ⁸ Ta tym wób kajǎg kǎn baad tabadoo bǎ. Taganyyh, baad tabawǎng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahǎnh tabeag kǎn baad tabadoo bǎ kajǎk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahǎnh tabeag kǎn ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahǎnh tabeag kǎn baad tabadoo bǎ kajǎk do ta tym wób kǎ —nǎng mǎ Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũm.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karẽn pé ỹ her'oot do tamaa newë bǎ, taw'ǎäts hẽ tahyb n'aa matakëe —nǎng mǎh.

¹⁰ Ta jawën kǎ m', ta mab hẽ 12 hedoo do ta ma matëg hẽ kǎ, ta wób hẽ kǎ, rabeaanh ta hǎ nyy d' tahanǎng pé m' ti panyyg. ¹¹ Ti m' taky hadoo sa hǎ:

—Bẽ hǎ P'op Hagǎ Do an'oo dǎk bẽ bahapǎh hyb n'aa pooj jé jǎ nahapǎh do P'op Hagǎ Do bag'ǎäts do ky n'aa hǎ. Ta wób sa hǎ, sa h'yyb gó naa maa new'ëe kanarẽn doo, sahõnh hẽ takaher'oot da panyyg ky n'aa me —nǎng mǎh. ¹² —Tii d' tawén hadoo, —nǎng mǎh —“Rahegǎä had'yyt né paawǎ m', dooh m' rah'yy genǎ bǎ. Ramaa newë had'yyt hẽ né paawǎ m', dooh m' tagah'ood bǎ sa hǎ. Dooh né rakarẽn bǎ P'op Hagǎ Do hǎ rah'yy kawereem hõm, P'op Hagǎ Do nawug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanǎng doo”* —nǎng mǎ Jesus kyyh sa hǎ.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ẽnh:

—Taganah'ood bǎ bẽ hǎ hahÿ panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bẽ hǎ? —nǎng mǎh. ¹⁴ —P'op Hagǎ Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm do hadoo.

¹⁵ Joom tym ta tyw n'aa me kajǎk do hadoo P'op Hagǎ Do panyyg maa new'ëe do wób sa hǎ. Ramaa newë sii hẽ, nayyw hẽ, P'op Hagǎ Do panyyg Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb gó naa. ¹⁶ P'op Hagǎ Do panyyg maa new'ëe do wób, pǎ banǎng bǎ kajǎk do hadoo sa hǎ. P'op Hagǎ Do panyyg ramaa newë sii hẽ, nayyw hẽ, h'yy gadajaa gó ragadoo. ¹⁷ H'yy gadajaa gó ragado né paawǎ, nayyw hẽ rah'yy gejë hõm, joom kóm nanǎng nǎ do hadoo sa hǎ. Hejoonh do kametǎ bǎ sa hǎ, sa hǎ rarahëjǎ bǎ na-ǎä j hẽ P'op Hagǎ Do panyyg metëek doo da rababok do hyb n'aa, nayyw hẽ rah'yy gejë hõm. ¹⁸ P'op Hagǎ Do panyyg maa new'ëe do wób, joom tym sasëng mahang kajǎk do hadoo sa hǎ. ¹⁹ P'op

* **4:12** Isajas erii wǎt doo gó Jesus beh'ũm. Isajas 6.9-10 hǎ takerii dǎk tii.

Hagä Do panyyg ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä.† Dajëër hä, sa ma ji tawadii do hä rahyb n'aa h'üüm. Rah'yy karën do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahöm. Joom neaak do hado däk tii. ²⁰ P'op Hagä Do panyyg ma new'ëë do wób, joom tym baad tabadoo bä kajäk do hadoo sa hä. Ti ramaa newëë P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahãnh tabeak do hadoo tii —näng mä Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hä, ji jó ÿÿh do yt hä bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag bë dasooh ta tyng jó, baad ta bag däk hyb n'aa. ²² Ta ti hadoo da ý ma metëek do hä: Sahõnh hë sa hä da hë kejën nä doo, sahõnh hë rah'yy ganenäh nä doo, kametä däk né da sa hä. ²³ Jé karën pé ý her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Taw'ääts hë baad bë matakä ti bë maa newëë doo. Bë matakëë do pénh, bë maa newëë do pénh, bë da P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Ti bahãnh baad bë da tah'yy gan'yyh. ²⁵ Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hä kanahën had'os doo‡ —näng mä Jesus.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

²⁶ Ti m' taky hadoo:

—Aj'yy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. ²⁷ Ta äh tatebëj nuuj jé, adëb bä, atsëm, ta ti joom tym ganyyh, tabawäng. Dooh joom hejóm do hapëë bä nyy da tabawäng ti joom. ²⁸ Ta daaj né hë joom k'ääts baw'ëeh. Pooj jé tagajewäng, tii b' tabaeë däk, tii b' tabeag kån. ²⁹ Ta ag wah'ëë däk bä kä, ta heen n'aa hä, tii bä kä joom näng do bak'ääd kån ta joom, joom ji nu gekää do nahëë me —näng mä Jesus kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Panyyg see ky n'aa me ý her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ³¹ —Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó. ³² Jääm nad'ëed its né paawä ta tym, ji waa ty gamabuuj see bahãnh tabawäng. Tak'ëp ta moo bawäng. Tii hä kä taw'ëed batooj kån ta hä kä, tabadahëëm bäs —näng mä Jesus kyyh.

³³ Hajõng ta ti hedoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hä P'op Hagä Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mä sa hä rahyb n'aa hajaa doo. ³⁴ Sahõnh taher'oot do sa hä, panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot. Sa mab hë, rabedoh bä m', Jesus baher'oot ta ma matëg sa hä nyy d' tahananng pé panyyg gó teh'üüm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti noo gó m', tug bä kä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyj jé.

³⁶ Ti m' raberéd b'ëeh hajök doo, ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsëg kån. Marakate wób an'aa sa jawén. ³⁷ Ti m'

† 4:19 Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. ‡ 4:25 Ta ti tawén kado hõm sa hä, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä. § 4:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'üüm.

tak'ëp bah'ood bana. Tewëep mä maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä. ³⁸ Marakate duu hënh mä Jesus baÿÿh. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matëg ramebëe nyyh, ti m' raky hadoo:

—Ma matëg! Öm h'yy kanap'eed! Ër da ag'yyp! —näk mäh.

³⁹ Ti m' tabas'ëeg gëët, ti m' bah'ood tameduuk. Ti m' maadaka hã taky hadoo:

—Bag hënh!

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

⁴⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Dooh P'op Hagä Do hã bë h'yy kae nä bä? —näng mäh.

⁴¹ Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, ti m' rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

5

Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé. ² Ti m' Jesus gatsëg nyyh jawén paa bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo, nyyw hë m' tabana ta wë. Pã gabaho doo gó, panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong doo bä naa tabana. ³ Tii b' né hë m' tabahe'ÿÿh. Dooh m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw hadoo doo me né hë m' ramoo maw'yyd né paawä m', dooh m' rahaja bä. ⁴ Hajõõ nuu me m' haak sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ëeh mä haak sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pëm tagahet'ëeh né m' tii d' ënh. Dooh ta hã hajaa meduuk péh. ⁵ Adëb bä, atsëm na-ããj mä tabahew'ëet kamag habong hënh, waëe jó na-ããj hë. Tak'ëp mä tageëenh, ta daaj hë m' takahej'oooh pä bäh me.

⁶ Dawëe naa m' Jesus tabahapäh bä m', waj'aa däk mä ta wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wë. ⁷ Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wë ÿÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hë Bahãnh Hadoo Do T'aah? Maky dëe P'op Hagä Do häd gó, dooh da ÿ marejä bä! —näng mäh.

⁸ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' Jesus kyyh:

—Meréd hõm hahÿ aj'yy! —näng mä karap'aar h'yyb nesaa do hã.

⁹ Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajõk Doo” ãã häd, —näng mäh —hajõk do hyb n'aa ããh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' tets'ëe had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hõm hyb n'aa dawëe karap'aar h'yyb nesaa do ta tii bá naa.

¹¹ Hajõng mä too yb tii b' habëeh karaj'aa takëen hã, wajapëm doo bä. Ta tii b' mä sa waa rabahew'aa. ¹² Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëe Jesus hã:

—Man'oo ãã ajëe pëe too yb hã —näk mäh.

¹³ Ti m' Jesus banoo tii d' sa hã. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëe pä kãn. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'õp mä rapehãs.

14 Ti m' too yb hagã n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bã, panang nedaa bã na-ãj mä ramaher'oot sahõnh hê rahapäh doo. Ti m' panang buuj raban'yyh t'ii hênh, rabahegããs hyb n'aa ky n'aa näng doo. 15 Ti m' Jesus wê rakajaa bã kã, rabahegãã kãn aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mäh, saroor näng mäh, baad däg mã ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿÿm bong. 16 Ti m', ta ti hap'ëeh do paa rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kã ta ti aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-ãj mäh. 17 Ti m' han'aa do rabetsëe Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bã naa. 18 Ti m' Jesus gatsëg sooh bã m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paa betseë Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa. 19 DooH m' Jesus karën bã ta sii aj'yy ahõm bã. Hahÿÿ d' mã Jesus kyyh ta hã:

—Ahõm nä a yb, a ÿÿn, a wakãän wê. Maher'ood sa hã sahõnh hê taw'ãäts hê hadoo do a hã Tak'ëp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hã nyy da õm tat'yyd mehün doo —näng mã Jesus kyyh ta hã.

20 Ti m' aj'yy bahõm kãn. Hëej bód, Dekaporis häd näng doo bã taher'oot mã tak'ëp hanäm do Jesus bad'oo do ta hã. Ti m' sahõnh hê maa nap'ëeh do rahyb n'aa meunh mäh.

ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganã däk do ky n'aa daheeh hahÿÿh

21 Ti m' Jesus batsëg hõm bã p'aa hênh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ëed däk bã ta takëen hã, hajök nu sabug däk. 22 Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wê. Tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bã, ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wê. 23 Ti m' tak'ëp mã tabetsëe ta hã. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajëp. B'ëep ÿ karën paawã. Moo dëe ta hã tabahub däk hyb n'aa, tabedëp hyb n'aa —näng mäh.

24 Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tabahõm bã hajök mã hah'ũum ta sii, gatata'uuk mã ta hã. 25 Sa mahang ti awät mã ÿÿnh. Majyyw mã ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. 26 Hajök mã mediko hegãã bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. DooH m' rahaja bã. Ta wê hanäng do tahäj jëe né paawã m', dooh m' tahas'oo däg bã. Teg'yys mã tii bã ta nahëeh. 27 Jesus taky n'aa napäh bã m', ta jó gadäk hênh mã tabana ta wê hajök do mahang. Ta saroor hã m' tamoo däng. 28 Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä ÿ moo dëe bã, ÿ d' ahub däk tii bã”, näng mã ta h'yyb gó. 29 Tii bã kã m', nayyw hê m' dooh wäd mã ta hã ta nahëeh. Ta hã m' tahegãã bã, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh. 30 Tii bã m' nayyw hê m' Jesus hegãã bã m' ta hã naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hênh tabegãã wät hajök do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿÿ hã moo däng? —näng mäh.

31 Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hã hajök gatata'uuk do a hã? —näk mäh. —Hëd n'aa ti meanh?

32 Ti m' ty kaneréd had'yyt hê hajök do sa wê, tabahegããs hyb n'aa jaa ti ta hã moo däng doo. 33 Ti m' ÿÿnh hegãã bã kã m' ta hã has'oo däk mäh, ana mã Jesus wê, ti m' tabahyy häng mã ta taron nuu me ta wê. Kajajän mã ta äm n'aa. Ti m' sahõnh hê m' tabaher'ood jëng ta hã. 34 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Tok ÿÿ, õm has'oo däk P'op Hagã Do hã mah'yy ka'ëeh do hyb n'aa. Ahõm kã h'yyb näm doo me. DooH wäd a nahëe kã —näng mäh.

35 Jesus ber'oot nä bã m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bã naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hã:

—A toog h'yy gakog hõm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yyb panas'ëeh ma matëg? —näk mäh.

³⁶ Dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bā panāk do sa kyyh hā. Hahÿÿ d' mā ta kyyh Jaj-Ro hā:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hā ÿ h'yy kasadëe!

³⁷ Ti ta bahānh mā dooh m' tan'oo bā hajök do rahöm ta sii. Jāām mā takarēn Peed, Tsijaag, Tsijaag hÿÿj Jowāw hād nāng doo. ³⁸ Jesus rakajaa bā m' Jaj-Ro tób bā ká tahapāh mā sэд dó m' rarāb bā rabē bā. A'oot mā ta wób. ³⁹ Ti m' tabajëe suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hā:

—H'ëed ti bē harāp? H'ëed ti bē ha'oot? Karapee dooh tadajēb bā. Aÿÿh tii —nāng mäh.

⁴⁰ Tii bā m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejüü raban'yyh jawén paa bā m', tats'yyt mā karapee yb, karapee ÿÿn, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëe p'ëe karapee hasooh hēnh.

⁴¹ Ti m' tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hā:

—Tabita küm —nāng mā ta kyyh. (“Maruus, as'ëeg g'ëed!”, tahanāng pé m' tii.)

⁴² Tii bā m', nayyw mā tabas'ëeg gëet, awād dāk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bā m', tak'ëp mā rameuuj bong. ⁴³ Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamaher'oot sa hā rabanoo hyb n'aa maruus awa.

6

Ta panang bā Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta tii bā naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahöm panang tabawäng do paa hēnh. ² Saab hā ká m' tama metëek tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hē. Hajök maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mā taher'oot do sa hā. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hēnh naa taher'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —nāk mäh. —N'yy hēnh naa tah'yy ganāng doo? —nāk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —nāk mā sa kyyh. ³ —B'aa bāh gaheh'ōök do nado ti hahÿÿh? Marija t'aah nado ti hÿÿh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakāān? Ta ānh, bā ab'ëeh ēr pa —nāk mā sa kyyh.

Ti m' rakawajāān ta wē. Raty n'aa gesyyg dāk mäh. ⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Sahōnh hē sa panang bā raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jāām hē tabawäng do panang bā, ta wakāān mahang, ta tób bā, dooh rawehëe bā —nāng mā Jesus kyyh.

⁵ Dooh denaa hē m' Jesus pehuuj bā ta tii bā. Jāām né hē m' pawóp its nahëe enāh do hā ta moo tadasooh rabaheso padëek hyb n'aa. ⁶ Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bā tahegāā bā.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bā m' Jesus ma metëek. ⁷ Ti m' tanaëēnh 12 hedoo do ta ma matëg ta wē. Ti m' Jesus anoo mā sa hā karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebē hyb n'aa. Pawóp hē ken'yyh mā tamejüü rabahöm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa. ⁸ Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooh d' bē mahüüm péh, pāw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sām hadoo péh. Jāām hē da bē mahüüm tatu —nāng mäh. ⁹ —Jāām ub da bē saroor bē hā hadāk do bē gahöm. Bē tsyym suun hē ká bē padëek —nāng mā ta kyyh. ¹⁰ Bē nu kajāg bā ta wób tób bā, tii bā da bē ayyw dó sa panang bē beréd hōm bā ká. ¹¹ Jé bē raganado bā, bē ramaa nanewē bā bē her'oot doo, bē ahōm sa mahānh. Sa panang bā naa bē ahōm bā bē tsyym suun bē tepyng padāg

k'ääts. Tii da bē bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bā P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hä.

¹² Ti m' rabahöm kän. Raketyn höm. Jé pad'yyt hē m' rabaher'oot reréd höm hyb n'aa nesaa doo. ¹³ Hajōng karap'aar h'yyb nesaa do rahehēē höm mäh. Hajök nahēē enäh do ta syyj me m' ratahed'yyd höm, heso höm mäh.

Jowāw nu gahem'uun do dajēp do panyyg n'aa hahȳȳh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa wahē n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh tii. Dawēē m' Jesus raky n'aa napēē däk. Hahȳȳ d' mä ta wób sa kyyh:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii, dejēp do mahang ganā wät doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näk mä sa kyyh.

¹⁵ —Ta ti Eriij p'ooj ub hawät do paah —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hē raky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do paa hadoo pé ta tii —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Eróts ky n'aa napēē däk bā kā ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do tii, ȳ mejüü do paa ranu gahōg höm. Ganā wät dejēp do paa mahang! —näng mä Eróts kyyh.

¹⁷ Eróts né ti mejüü do paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gēēt Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta h̄ȳj Piriip häd näng do ȳm hyb n'aa. Eróts gat'ēē däk mä Erodija, ta h̄ȳj ȳm. ¹⁸ Ti hyb n'aa m' Jowāw ky hadoo paa ta hä:

—Doo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā magat'ēē bā a h̄ȳj ȳm.

¹⁹ Jowāw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kän, tawén kawaj'āan kän ta wē. Takarēn paawä m' tamejüü radaj'ēep Jowāw. Du daa m'. ²⁰ Eróts mo n'aa jesuu mä Jowāw. Eróts mä ēȳm Jowāw hä. Tahapäh mäh, baad ub né hē ti Jowāw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hē P'op Hagä Do wē Jowāw bawät tahapäh. Eróts maa newēē bā m' Jowāw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hē, tamen mä Jowāw her'oot do tamaa newē bā.

²¹ Tii bā kā m', ti bahānh kā m', Erodija bawyyd kän nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jām. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahē n'aa, ta warahén sa wahē n'aa, sahōnh hē m' ky n'aa etsēēh do Garirej häj n'aa bā naa. ²² Ti m', jām noo gó m', Erodija toog bana tabajām hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó na-āāj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hä:

—Mets'ēē hā ȳ makarēn péh. Ȳ anoo né da a hā —näng mä ta kyyh.

²³ P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Metsēē pé hā ȳy, ȳ anoo né da a hā. Wē ȳ hanäng do uuh ȳ anoo da a hā, makarēn bā. Né hup ȳ né hē tii —näng mä Eróts kyyh.

²⁴ Ti m' maruus banyyh ta ȳyn wē tabeaanh hyb n'aa tetsēē pé Eróts hā. Ti m' ta ȳyn ky hadoo:

—Mets'ēē Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

²⁵ Ti m' nyyw hē m' maruus matēēh p'aa hēnh. Ti m' tabets'ēē kän:

—Na, ȳ karēn nyyw hē mabanoo hā ȳy Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng mä maruus kyyh Eróts hā.

²⁶ Ti m' tak'ēp sa wahē n'aa hyb n'aa tón wät mäh. Ti hadoo né hē, ta ky bajawaa do hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa m', tawén wanadii. ²⁷ Ti m' nyyw hē m' tamejüü warahén see Jowāw tadaj'ēep hyb n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén bahöm Jowāw ragadahew'ēēs doo hēnh, tadaj'ēep mä Jowāw, tanu gahōg höm mäh.

28 Tamanaa mä ta hood gó, tan'oo dák mä maruus hã. Ti m' maruus gado dák, tan'oo däg kãn mä ta ȳyn hã kã. 29 Ti m' Jowãw ma matëg ky n'aa napëë dák bã m', rabana rabeheën ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho doo gó, kamag hood n'aa gó.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahȳh

30 Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do rababaa jã Jesus wë. Ti m' rabaher'oot ta hã sahõnh hë rametëëk doo, ramoo bok doo. 31 Ta tii bã m' séd dó m' ta wë heg'ãas doo. Séd bã m' ranu kejãk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hã:

—Hamãh, ër ah'üüm ta wób rabadoh hënh, bë kameh'ããk hyb n'aa —näng mãh.

32 Ti m' sa mab hë m' rabahõm marakate gó ta wób rabadoh bã paawã.

33 Ta wób mã rahapãh raban'yuh. Ti m' sahõnh hë panang bã naa rabahõm ta takëën hã sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa. 34 Ti m' Jesus basoop bã, hajõk do tabahapãh bã m', tat'yud mehüün mã sa hã. B'éé hagã n'aa tamah do hadoo mã ta hã. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëëg kãn sa hã.

35 Tüüh däg bã kã m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tüüh däg —nãk mãh. —Dawëë hȳh. 36 Mamejõ hõm hajõk doo, panang tabanãng bã, sét ken'yuh rabaj'eenh hënh na-ããj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa —nãk mã sa kyyh.

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mãh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta sãm —nãk mãh. —Ãã né hë g'eeh ti hets'ëë ta ti sa waa pãw? —reanh mãh.

38 Ti m' Jesus beanh:

—Nyy hë ti hanãng bë wë pãw? Bë hegãã —näng mã ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ããs, ti m' raky hadoo:

—Ti anãng ji ma poo oow pé pãw. Pawóp its tah'ȳb —nãk mã sa kyyh.

39 Ti m' Jesus mejüü ramejüü hajõk do rabehyy b'ëeh hyb n'aa jawüü jó. 40 Ti m' rabehyy b'ëeh, 50 ken'yuh mã ta wób, 100 ken'yuh mã ta wób ketyn hõm doo.

41 Ti m' Jesus basog dák pãw, tah'ȳb na-ããj mãh. Hȳ pong jé taty dãng bã m', P'op Hagã Do hã taky hadoo:

—Õm taw'ããts hë Ee. Man'oo dák ãã tã, ãã waa —näng mãh.

Ti m' pãw taganebãh bong, tets'ëë hõm mã ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kã. Tah'ȳb na-ããj né hë m' pawóp had'os do tetyn hõm né hë m' tii d' ënh. 42 Tii bã kã m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enã hõm mã sahõnh hë. 43 Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mãh. 44 Hawëë bong doo, 5 miw mã ajyy.*

Tamüü pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahȳh

45 Ti m' nanyw hë ta ma matëg Jesus mejüü ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé rabahõm hyb n'aa Betsaj-Da hãd nãng do panang nemuun. Ti nuuj jé m' takedëë hõm hajõk do sa hã. 46 Takedëë hõm do jawén paa bã m' tabasëëk mã waëë jó P'op Hagã Do sii taber'oot hyb n'aa.

47 Tabadajuu dák bã m', karaj'aa hoo gad'oo bã kã m' ta ma matëg rababoo dák. Ta mab hë m' Jesus bayyg gëët. 48 Ti m' tabaheg'ããs, dooh m' tahõm

* 6:44 Dooh m' taketsën bã ȳyj, karepé.

rahëë doo. Bah'ood ty gahëm mäh. Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahõm kån sa wë tamii pong jó. Jesus tabëëj paawä m', ⁴⁹⁻⁵⁰ rabahapäh tamii pong jó hana doo. Tak'ëp mä rabeÿÿm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do saw'ëëng paa red'oo mäh.

Ti m' nawayw hë m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eÿÿm manäh! Ý ti hÿÿh —näng mäh.

⁵¹ Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuuj bong mäh. ⁵² DooH rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, päw tapehuuj né paawä. DooH rah'yy genä bä.

⁵³ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëë jad kån. Tii bä m' rabahũũ jad kån. ⁵⁴ Ragatsëg bë sii hë m' pong hënh, ti babuj n'aa rabahapëë kån Jesus. ⁵⁵ Tak'ëp mä raty gapedäg bong ramena hyb n'aa nahëë enäh doo Jesus wë. Jé pad'yyt hë hëëj Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramena nahëë enäh doo. ⁵⁶ Jé pad'yyt hë Jesus nu kejäk bä m', panang rakahet'aa bä m' ramena bëëh nahëë enäh doo. Ti m' rabetsëë nahëë enäh doo ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hë nahëë enäh doo moo kejäk doo, heso padäg kån mäh.

7

Ji h'yyb gó naa né hë nesaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Parisëw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ãäj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë. ² Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hë. DooH m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä. ³ (Parisëw, sahõnh hë Judah buuj wób na-ãäj hë, dooh rawëë bä, dooh rawa bä, sa wahë makü mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jé. ⁴ Rabana bä jé sa waa hets'ëë do paah, dooh rawa bä, dooh rawëë bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajõo tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejõs, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makü mahetëk doo da.)*

⁵ Ti m' Parisëw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mä rabeanh Jesus hä:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo äã wahëh metëëk doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makü rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerii däk P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: "J'ooj madäk doo me ý raweh'ëëh. Sa kyyp tii. Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ýÿ. ⁷ DooH këh ý tado bä ti rama metëëk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ý rahyb n'aa jew'yyk doo"† —näng mä Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo. Bë wareem däg bë wahë makü metëëk do hä —näng mäh.

⁹ Ti m' Jesus ej'ees sa hä:

—Baad né ta ti bë hä P'op Hagä Do mejüü do bë eréd hõm doo, bë wahë makü mejüü doo da bë bad'oo hyb n'aa kä. ¹⁰ Hahÿÿ da Mosees metëëk do paa P'op Hagä Do mejüü doo: "Bë wehëë bë yb, bë wehëë bë ýÿn."‡ "Ji daj'ëëp

* **7:4** Mosees ma metëëk do paa bahãnh rakarën rabawëëd däk. Sa hä, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo. † **7:7** Isajas 29.13 ‡ **7:10** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16

ta yb, ta ȳyn ky n'aa wasee doo.”¹¹ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahȳy da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ȳyn hä taky hado bä, Hä ȳ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Doo bë hä ȳ an'oo wäd bä', taky hado bä, ¹²⁻¹³ tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta ȳyn, ta yb tamasa”, näk bë kyyh. Hajöng nä tii d' bë bad'oo doo —näng Jesus. —Bë wahë makü ma metëek do bë ky süüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo —näng mä Jesus Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hä.

¹⁴ Ti m' p'aa hënh hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë sahõnh hë, bë maa newë da, bë h'yy genä da ȳ her'oot do hä: ¹⁵⁻¹⁶ Ji noo me hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hä —näng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus kedëe hõm hajök do sa hä. Ti m' tób gó tabajëe suun jawén paa bä ta ma matëg rabeaanh ta hä ta ti ta her'oot do ky n'aa. ¹⁸ Ti m' Jesus baher'oot sa hä:

—B'ës h'yy ganah'ood éh? —näng mäh. —Ji hä hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. ¹⁹ Ta ti dooh tajëe bä ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bä P'op Hagä Do hä ji noo gó hejëng do hyb n'aa —näng mäh.

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ääts mä sahõnh hë baad ub ji waa. Doo m' ti haj'aa tado bä ji nas'aa bä.)

²⁰ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa henyh do hyb n'aa ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä.

²¹ Tii d' ȳ wén her'oot, t'öp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newëe doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ȳym nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ëek doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. ²² Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji hyb n'aa h'üüm do ji ma, sahõnh hë ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa näng doo, ji hyb n'aa jewës doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kä. ²³ Sahõnh hë ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa däk P'op Hagä Do hä —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

Ȳynh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahȳy

²⁴ Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd näng do nemuun. Ajëe suun mä tób gó. Doo m' takarën raky n'aa napëe bä tii b' tabagä doo. Ti hadoo né hë, dooh m' tahaja bä tajejën bä. ²⁵⁻²⁶ Ti m' ȳynh, Gereg buuj, Siro-Penisija bä m' henäng doo, ky n'aa napäh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. Ȳynh toog hä mera do badäk. Ti m' tabana Jesus wë. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëe Jesus bahabëe hõm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hä hadäk doo.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarën do sa taah hä —näng mäh. —Taw'ääts hë nado sa waa ji ado hõm bä ji banoo hyb n'aa sa masâah awaar taah hä —näng mä Jesus kyyh ȳynh hä. **

§ 7:10 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9 *** 7:27 Tii da Jesus wén her'oot, tametyy hyb n'aa ȳynh baad ta hä tah'yy kae bä. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahyb n'aa newëe hyb n'aa baad tado bä tamasaa bä Judah buuj nadoo do sa hä. Jesus ky n'aa eh'üüm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

²⁸ Ti m' ŷyñh ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hē m' taky hōm:

—Ehub né hē ōm, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Ti hado né paawā, awaar sii hē rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejäk doo —nāng mä ŷyñh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Abaaj hōm. H'yy ka'eeh doo me ŷ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wäd karap'aar h'yyb nesaa do a toog hā —nāng mä Jesus ta hā.

³⁰ ŷyñh babaaj hōm bä kä m', takajaa ta toog wē, ahub däk ta toog. H'yy kamehāäg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahōm ta hā hadäk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genä däk do panyyg hahyñh

³¹ Ti m' Jesus raberéd hōm Tiir häj n'aa. Sidōn häd nāng do heěj, Dekaporis häd nāng do häj n'aa na-āāj hē ratabēs. Ti m' karaj'aa Garirej häd nāng doo hēnh rabaw'ēenh. ³² Jesus rakajaa bä m', ramanaa mä ta wē aj'yy nabuuj gatamah doo, hebä doo. Ti m' rabetsēē Jesus moo dāng ta hā tabahub däk hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus mahūūm mä dawē hā, hajök do sa mahānh. T'īi hēnh kä m' ta nabuuj gó m' tamoo jēē pēē. Ti m' ta mo poo hā Jesus betsóš wät, tii bä kä m' aj'yy nag'aad hā m' tamoo dāng. ³⁴ Hÿ pong jé m' taty dēē wät, tak'ēp mä tah'yy kawabaag wät, ti m' taky hadoo:

—Epata! —nāng mäh. (“Genä däg”, tahanāng pé m' tii.)

³⁵ Tii bä m' nyyw hē m' aj'yy nabuuj genä padēēk, ta nag'aad na-āāj mä nahejooj wäd mäh. Baad ub mä taber'ood däg kån.

³⁶ Ti m' Jesus mejūū ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hā. Nabuj keh'ūūm mä tii. Tak'ēp mä Jesus mejō paawā ranaher'oot hyb n'aa, tak'ēp mä tii bä rabaher'oot Jesus mo haj'aa. ³⁷ Sahōnh hē m' rameuunh Jesus mo haj'aa hā. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahōnh hē tamo haj'aa —näk mäh. —Nabuuj gatamah do sii hē nabuuj genä padēēk, ner'oot do sii hē er'ood padēēk tan'oo bä —näk mä sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hā.

8

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahyñh

¹ Ti m' ta see pé noo gó hajök do rakata padēēk p'aa hēnh ēnh. Dooh m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naēēnh ta ma matēg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

² —ŷ t'yyd mehīin hahy ēr wē kata pad'ēēk doo. Tamawoob däg ta āh si ŷ rababok. Dooh sa waa péh —nāng mäh. ³ —Dawēē naa ta wób rabana. ŷ mejō bä rababaaj hōm sa gó, naheba padäg da, degōn jēng da sah mahyñj ta hōō bä —nāng mä Jesus ta ma matēg sa hā.

⁴ Ti m' ta ma matēg raky hadoo:

—Nyy bä ji baw'yyt babä sa waa? Dawēē bä. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hē pāw bē wē? —nāng mäh.

—Ti anāng setsi —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus mejūū hajök do rabehyy b'ēēh tūū. Ti m' tabasog däk pāw, ti m' taky n'aa etsēē sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebāh boo kån, tets'ēē hōm mä ta ma matēg sa hā, rabets'ēē hōm hyb n'aa hajök do sa hā kä. ⁷ Tah'yñb na-āāj mä ti anāng mä sa wē. Ned'ēēd its mä ti tah'yñb. Tii da né hē m' taky n'aa d'oo

ēnh tii. Ti m' tamejūū ta ma matēg rabets'ēē hōm hajōk do sa hā. ⁸ Tii bā kā m', sahōnh hē m' rabawēē bong. Wog enā hōm mā sahōnh hē. Ti m' rabawēh do jawén paa bā m' mad'aak do ta ma matēg rabata dāk arook gó. Setsi m' arook gedē hōm doo. ⁹ 4 miw mā ajyy tahyb n'aa pé ti hawēē bong doo.

Hajōk do hā Jesus kedēē hōm jawén paa bā m', ¹⁰ tagatsēg sooh mā marakate gó ta ma matēg sa sii hē m'. Ti m' rabahōm Daramut hād nāng do hāj n'aa hēnh.

¹¹ Rakajaa bā m', Pariséw rabana ta wē. Hajōng mā reaanh ta hā. Jesus rametty hyb n'aa ramejūū mā tapahuuj bā sa matym haj'aa wē hā. * ¹² Ti m' tak'ēp mā tah'yy kawabaag wāt, j'ooj madāk doo me ramejūū do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

—Daap hē da hē habong do rabetsēē hā ȳy ȳ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —nāng mäh. —Dooch ȳ metēēh pé ta heen n'aa hahy sa hā. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —nāng mā ta kyyh.

¹³ Tii bā m' Pariséw taberéd b'ēeh, ti m' p'aa hēnh tagatsēg sooh marakate gó, ti m' rabatsēg hōm karaj'aa ta myyj jé.

Pariséw, Eróts daheeh raheer'oot do mahānh ji hyb n'aa matakēē do ky n'aa hahȳh

¹⁴ Ta ma matēg ramabaan mā ramahūūm sa waa pāw. Jāām hē sēt its mā pāw marakate gó. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē hyb n'aa matakā da. Baad bē kanā da Pariséw, Eróts sa pāw makuj n'aa mahānh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶ Ti m' ta ma matēg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahȳy d' mā sa kyyh:

—Dooch ēr wē pāw. Tii d' tawén edoo† —nāk mā sa kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus hapāh ti raky n'aa hajēm doo. Ti m' tabeaanh sa hā:

—H'ēēd hyb n'aa pāw bē mabaan hōm bē banāng? —nāng mäh. —Dooch tagah'ood nā bā bē hā? Dooch bē h'yy kadawuung nā bā? —nāng mā ta kyyh sa hā. ¹⁸ —Bē matym enā né paawā, dooh bē hapēē bā. Bē nabuuj genā né paawā, dooh bē maa napēē bā. Bē mabaan ¹⁹ 5 pāw ȳ etyn bong do 5 miw sa hā? Nyy hē kawaju bē gedē hōm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —nāk mā sa kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus eeah ēnh:

—Setsi pāw ȳ etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hē arook bē gedē hōm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —nāk mäh.

²¹ Ti m' Jesus bedoo sa hā:

—Dooch bē h'yy genā nā bā? —nāng mā ta kyyh ta ma matēg sa hā.

Ajyy ty gadajuu dāk do Jesus ty nā dāk do panyyg n'aa hahȳh

²² Ti m' Jesus rakaja kán Betsaj-Da hād nāng doo bā panang bā. Ti m' ramanaa mā ta wē ajyy ty gadajuu dāk doo. Retsēē mā Jesus moo dāng ta hā tabahub dāk hyb n'aa. ²³ Ti m' Jesus maso dāk ta moo hā, tamahūūm mā

* **8:11** Jesus wē Pariséw rakamajīī. Dooch raky dahé bā P'op Hagā Do mejūū do Jesus tado bā. Sa hā péh, dooh Jesus haja bā wē hā tapahuuj bā, rawén mejūū sa matym haj'aa Jesus pahuuj bā wē hā. J'ooj madāk doo me ramejūū do hyb n'aa Jesus wén manetēēh sa hā rakarēn do paawā. † **8:16** Dooch rah'yy kadawuung bā panyyg gó Jesus her'oot do hā. Jesus hā Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooch m' raky dahé bā Jesus P'op Hagā Do t'aah tado bā. Nyyw hē jé pad'yyt hē takah'ūūm ranu mer'oot do ky n'aa. Pāw makuj nyyw hē takamekuunh tiriig mahang hadoo do ti.

dawë hä panang bahãnh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo däng ta hä. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, mahapëë däk? —näng mäh.

²⁴ Ti m' tabeg'ääs, ti m' taky hadoo:

—Dooch baad y hapëë nä bä. Y hapäh habong doo. B'aa hadoo hä yÿ.

²⁵ Ti m' p'aa hënh Jesus moo däng ta matym hä ënh. Ti m' ta matym baad däg kä. Baad mä tabahapäh tii kä. Dooch m' taty gadajuu wäd bä kä. ²⁶ Ti m' Jesus mejüü tababaa j hõm ta tyw n'aa see me ta tób hënh. Dooch m' takarën myyj hënh tajëë wäd.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' Jesus rabahõm panang wób Sesareja Pirip panang häd näng nedaa badäk doo hënh. Ti m' ramahõm me tabeaanh ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' yÿh, sa nooh?

²⁸ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', õm mä Jowãw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m', õm mä Eriij maküüh. Ta wób noo m', õm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do paa seeh —näk mä sa kyyh ta hä.

²⁹ —Bë hä ënh? Jaa y bë hä ënh? —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Õm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mä Peed kyyh ta hä.

³⁰ Ti m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus du doo tama metëek do ta hataa. Tama metëek bä m' taky hadoo:

—Yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da y ahoop. Èr wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa na-ääj da, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ääj hë, y da rahyb n'aa wareem. Y da dajëp ran'oo bä. Tamawoob hë ta ä jawén paa bä, y ganä wät da p'aa hënh —näng mä ta kyyh.

³² Baad mä ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naëënh dawë hä. Ti m' taky ge'yÿm, Jesus tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta ma matëg wób sa wë. Ti m' Peed taky geãm wät.

—J'ee! Ahõm mahãnh yÿ, Nesaa Do Yb —näng mäh. [§] —Dooch mah'yyb dëë hä P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —näng mä Jesus kyyh.

³⁴ Ti m' hajök do ta wë kata däk doo, ta ma matëg na-ääj hë Jesus naëëj wät ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé hëp y hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ääts hë teréd hõm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ääts hë teréd hõm ta hä hë tahyb n'aa newëë doo. Taw'ääts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp y n'aa. Taw'ääts hë tagadoo hëp y n'aa radajëeb bä na-ääj hë. Taw'ääts hë y taky daheeh, taw'ääts hë y bawät doo da da ti bawät. ³⁵ Tii d' y wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahãnh doo, jé tahoop do hëp y n'aa jeÿÿm doo, dooch da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé hëp y n'aa, panyyg hanãm do hyb n'aa na-ääj hë, tahoop

† **8:29** Ji h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh Mesijas. Gereg kyy me ramaneëënh Kristo. "P'op Hagä Do h'yyb däng doo", tahanäng pé m' ti. **§ 8:33** Tah'yyb hapäh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wät tawén ky geãm wät.

do gadoo péh, hëp ý n'aa tadajëb bã, panyyg hanäm do hyb n'aa tadajëb bã, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng —näng mä ta kyyh.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bã? —näng mäh. ³⁷ —Doooh ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh. ³⁸ —Hëp ý n'aa, ý ma metëëk do hyb n'aa na-ãäj hë nu mebyng pé P'op Hagä Do hä hyb n'aa eréd hõm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooh do sa matym gó, ýÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ý d' nu mebyng ënh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ëp gabarëëh doo gó ý bahyng noo gó äãs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh —näng mä ta kyyh.

9

¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ý du doo noo gó sahõnh hë ý bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejëp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

² Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bã m', Jesus mahüüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowäw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kãn waëë p'op nu däk do hä. Sa mab hë m' t'ii hënh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. ³ Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, tak'ëp mä tabahawag däk. Doooh m' badäk hahÿÿ bã hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ëp hawak péh.

⁴ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁵ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hë babä ër hä! —näng mäh. —Taw'ääts hë tamawoob hë ta tób n'aa äã temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

⁶ (Doooh m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ⁷ Ti m' nayyw mä wë puh ganyyh, sahõnh hë sa hä m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ýÿ, tak'ëp ý kamahãn doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁸ Ti m', nayyw hë m', raty kaw'õöd bong bã m', rabaheg'ääs bã m', jääm hë Jesus rahapäh. Doooh boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bã m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bã kã dejëp do mahang. ¹⁰ Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hë m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh: —H'ëed ky n'aa tii, dajëp do ganä wät do taheer'oot doo? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raheer'oot? —näk mä sa kyyh.

¹²⁻¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëeh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hadoo né hë, bë ý maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hë. Tii bã rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hä. Tii d' né hë takerii däk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hä* —näng mäh.

* 9:12-13 Eriij tahanäng doo, Jowäw nu gahem'uun do né hë tii.

Ti m' taky hadoo ênh:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa ênh? Nyy da kÿh ÿ n'aa kerih do P'op Hagä Do kyyh? ÿ na-ããj da hajông ÿ ahoop da. ÿ rahyb n'aa wareem da na-ããj hÿ —näng mä Jesus kyyh.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' ta ma matëg wób rabab'ëeh bä, hajök mä ranu sabug däk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do ky ked'aak mä sa daheeh. ¹⁵ Tii bä m', nanäng nu sabuk do rabahapäh bä m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nä ta wë rabadëng hyb n'aa m' Jesus.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg wób sa hä:

—H'ëed p'ää ti bë ky ked'aak sa wë? —näng mä.

¹⁷ Tii bä m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mä. —ÿ manaa a wë paawä tah ÿÿ. Karap'ar h'yyb nesaa do ta hä adäk —näng mä. —Dooch ter'ood wäd tan'oo bä. ¹⁸ Ta hä tabadäng bä, tüü tadewëes. Ti tah ÿ gadów däk, tÿg kamatsëë däk, tsanamäts däk tan'oo bä —näng mä. —ÿ eaaj wät a ma matëg sa hä rabahabëë hõm hyb n'aa. Dooch rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hä.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bëeh, da hÿ badäk hahÿÿ bä habok doo! —näng mä. —Hajõd nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ häd h'yyb napan däg bë hä, hä ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mä. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mä.

²⁰ Ti m' pahëew ramanaa ta wë. Ti m' karap'ar h'yyb nesaa do bahapäh bä m' Jesus, pahëew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tüü. Tüü m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

²¹ Ti m' Jesus beanh ta yb hä:

—H'ëed pénh tabadäk ta hä? —näng mä.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hÿ ta hä —näng mä ta yb kyyh. ²² Hajõd nuu me karap'ar h'yyb nesaa do dahew'ëes tüü tÿëg hõo me, tame na-ããj hÿ. Takarën tadj'ëep. Mahaja bä, mado hõm. Mat'yyd mehÿin ääh —näng mä.

²³ —ÿ haja bä? —näng mä Jesus kyyh. —Dooch hejooñh pé P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh pé hä —näng mä.

²⁴ Ti m' nayyw hÿ pahëew yb ky hadoo:

—ÿ h'yy ka'eeh né hÿ —näng mä. —Man'oo tak'ëp ÿ h'yy ka'eeh hyb n'aa, ÿ ky nasëm hyb n'aa! —näng mä.

²⁵ Ti m' hajök waj'aa padëek sa wë rabaheg'ääs hyb n'aa Jesus hapäh bä m', nayyw hÿ m', hajök do kaj'aa do rabaheg'ääs do poojé, karap'ar h'yyb nesaa do tageäm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Karap'ar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anä pahëew hä hadäk doo! Dooch da ta hä madëë wäd bä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁶ Ti m' tak'ëp mä karap'ar h'yyb nesaa do geëj wät. Ti m' tak'ëp tabahehats wät, ti m' tabanä kån pahëew hä hadäk do paah. Ta wób sa hä m' pahëew dajëp. Bag hÿnh mä tabajad hõm, ti hyb n'aa m' dajëp rawén ed'oo.

²⁷ Ti m' Jesus moo taky sëek. P'op mä tabag'ëed däg kån.

²⁸ Ti m' Jesus tób gó tabajëë suun jawén paa bä, sa m'aa hÿnh mä ta ma matëg rabeaanh ta hä:

—H'ëed hyb n'aa ää wén nahajaa ää habëë hõm bä karap'ar h'yyb nesaa doo? —näk mä.

29 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm hẽ P'op Hagã Do ji ky n'aa etsẽẽ doo me, [ji noo kanawa doo me na-ããj hẽ] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —nãng mã Jesus.

30 Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej hãj n'aa me m' ratabẽs. Dooh m' Jesus karẽn bã ta wób raky n'aa napẽẽ bã rabaym doo, 31 ta ma matẽg tama metẽẽk do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hã:

—ÿÿh, Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo dãk da ta wób sa moo gó. ÿ radaj'ẽep da. Tamawoob hẽ ta ã jawén paa bã ÿ ganã wãt da p'aa hẽnh —nãng mã Jesus ta ky n'aa hã.

32 Dooh m' rah'y genã bã ti ta her'oot do sa hã. H'yyb e'ÿÿm mã rawén neanah.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

33 Ti m' rakajaa Kapar-Naũm hãd nãng panang bã. Tób bã tabajẽẽ suun bã m' teanah mã ta ma matẽg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—H'ẽed p'ãã ti bẽ ky ked'aak ta tyw n'aa me, ẽr mana me? —nãng mãh.

34 Dooh m' raky gado bã. Raky n'aa meb'yyh mãh. Tyyw me rababoo dãk bã raky kedag bong ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

35 Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matẽg tanaẽẽnh ta wẽ. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Jé karẽn pé ta wób sa bahãnh hadoo doo, taw'ããts hẽ da sa yd jé tanu gadãk. Taw'ããts hẽ sahõnh hẽ sa karom hadoo tabahadoo —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

36 Ti m' karapee t'aah ta moo taky gẽet sa mahang, ti m' tabado dãk, ti m' taky hadoo:

37 —Hẽp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —nãng mãh. —ÿ gadoo péh, ÿ had'yyt nado tagadoo, hã ÿ mejũũ do ti na-ããj né hẽ tagadoo —nãng mã Jesus sa hã.

38 Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma matẽg! —nãng mãh. —Ãã hapãh aj'y a hãd tabesok bã tahebẽ karap'aar h'yyb nesaa doo. Ẽr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa ãã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —nãng mã Jowãw kyyh Jesus hã.

39 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bẽ geãm manãh! —nãng mãh. —Dooh hãt ÿÿ gó pahuunh pé ta jawén ÿ tanu mer'oot tii bã —nãng mãh. 40 —Ti hyb n'aa, ẽr wẽ h'yy kawanereem doo, ẽr h'yyb hata tii —nãng mãh.

41 Ti m' taky hadoo ẽnh:

—Jé naẽng han'oos pé hãt ÿÿ gó bẽ hã, hata ÿÿ bẽ bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sãm baad hadoo do P'op Hagã Do hanaa. Né hup ÿ né hẽ ti ÿ her'oot doo —nãng mã Jesus sa hã.

42 Ti m' Jesus ky hadoo ẽnh:

—Baad nado né paawã pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hũũ dãg bã ji radawãts tu tame t'õp ji pahãs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ẽp baad nado ji hã da, ky n'aa netsẽẽh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bã nesaa do tamoo wãt hyb n'aa —nãng mãh.

43 Ti m' taky hadoo ẽnh:

—A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wãd bã, taw'ããts hẽ paawã magakyd hõm a mooh. Taw'ããts hẽ mabasẽek hÿ pong jé P'op Hagã Do wẽ sèt a mooh, mahõm mahãnh ta s'ee hẽnh, tabanesaa hẽnh, pawóp hẽ tado bã a mooh. T'ĩĩ

hēnh mahōm bā, tēeg hōō nadēek do mahoop da had'yyt hē. [44 T'ī hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bā. T'ī hēnh tēeg hōō dooh tadäg bā —näng mäh.] 45 —A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bā, taw'ääts hē paawā magakyd hōm. Taw'ääts hē matsyym gahet mabasēek h'ý pong jé P'op Hagä Do wē, ta s'ee hēnh, tabanesaa hēnh, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hē tado bā a tsyym. [46 T'ī hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bā. T'ī hēnh tēeg hōō dooh tadäg bā —näng mäh.] 47 —A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bā, taw'ääts hē paawā a matym mado nyyh. Taw'ääts hē mabasēek h'ý pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ääs doo hēnh, sét a matym, jé ta s'ee hēnh, tabanesaa hēnh, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh pawóp hē tado bā a matym. 48 “T'ī hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bā. T'ī hēnh tēeg hōō dooh tadäg bā”† —näng mā Jesus.

49 Ti m' taky hadoo ēnh:

Sahōnh hē ma matēk ý P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hā, sa h'yyb tym banyyw dāk hyb n'aa ta hā, ta dab P'op Hagä Do hā ji mā ejuu do jukūr me ji enyww dāk doo da.

50 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Taw'ääts hē ti jukiir. Ti hadoo né hē, tanadah'ēed wäd bā, taw'ääts hē nado wäd. Ti hadoo né da bē hā. Taw'ääts hē baad had'yyt hē bē babok bē da hadoo do wē. Baad bē babok do bē da hadoo do wē gawatsiig bā, taw'ääts hē nado wäd —näng mäh. —Taw'ääts hē h'yyb nyyw gó bē baboo had'yyt hē bē da hadoo do wē —näng mā Jesus ta ma matēg sa hā.

10

Dooh ji ýym ji eréd hōm bā do panyyg n'aa hahýh

1 Ti m' Jesus raberéd dāk Kapar-Naüm, atsēg hōm mā tamii Joradān hād näng doo. Tamyyj dāk hā m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah hāj n'aa hēnh. Ti m' p'aa hēnh hajōk mā ta wē han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hē m' tama metēek mā sa hā.

2 Ti m' Pariséw wób rabana ta wē rametyy hyb n'aa m'. Hahýh da m' rake'aanh:

—Ēr ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh aj'yy eréd hōm bā ta ýym? —nāk mäh.

3 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bā ēnh? —näng mā Jesus sa hā.

4 Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii dāk ji ýym ji eréd hōm do heen n'aa, tii b' ji mejō hōm tabahōm hyb n'aa —nāk mā Pariséw sa kyyh.

5 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē nabuj keh'üüm do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —näng mäh. 6 —P'ooj ub dooh ta tii da tahado bā. Sahōnh hē tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do pahuunh aj'yy ýynh daheeh. 7 “Ti hyb n'aa kā, aj'yy kā, ta yb, ta ýyn mahānh kā, sa m'aa hēnh kā, tagatēe hyb n'aa ta ýym kā.

8 Takatēe jawén paa bā sét rabahado padēek ta ýym daheeh”,* näng mäh. Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kán. 9 Ti hyb n'aa séd hā P'op Hagä Do ata dāk doo, dooh tahaja bā ji etyn bā —näng mā Jesus kyyh Pariséw sa hā.

† 9:48 T'ī hēnh ji ahob had'yyt hē, tahanäng pé tii. Isajas 66.24 hā takerih do hā tabeh'üüm.

* 10:8

10 Tób bã kä m' ta ma matëg rabeanh ta ti ky n'aa. 11 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jé ta ȳm heréd hõm doo, tii bã ȳnh see hã takat'ëë däg bã, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ȳm sii he' ȳh do hado däk tii. Ta ȳm paa tah'yib rejää —näng mäh. 12—Jé ta patug heréd hõm do ta see tagat'ëë däg bã, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he' ȳh do hado däk tii —näng mã Jesus kyyh.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahȳh

13 Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëëd is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ȳm mäh. 14 Ti m' dooh Jesus genaag bã ta ma matëg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na ramena karepé wë ȳ. Bë geãm manäh! Hahȳ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ääs do karapee hedo padëëk doo —näng mäh.

15 Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ääs do karapee tado bã da. Né hup ȳ né hë ta ti ȳ her'oot doo —näng mã Jesus.

16 Ti m' karepé tabasog däk ta hã, tii bã m' sa nu gad'oo bã m' tamoo däng, taky n'aa edëë boo kån mäh.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahȳh

17 Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bã m', ana mã aj'y y ta wë. Ta taron nuu me m' tabahy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm, ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ȳ bad'oo edëb had'y y t do ȳ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ȳ bawät hyb n'aa kä? —näng mã aj'y y kyyh.

18 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ȳ mabanäng? —näng mäh. —Jääm hë P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh. 19 Mahapäh hahȳ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y yk doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ȳm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'ii manäh. Mawehëë a yb, mawehëë a ȳn”† —näng mã Jesus kyyh ta hã.

20 —Ma matëg! —näng mã aj'y y kyyh. —P'ooj ub, ȳ karapee noo gó ȳ panyyg kadeheeh né hë ta tii hã —näng mã ta kyyh Jesus hã.

21 Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mäh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sët hë ti hawät a hã —näng mäh. —Abaaj hõm, mesëëm hõm sahõnh hë a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'ut do sa hã. Tii d' madoo bã hỹ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana wë ȳ, hëp ȳ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mã Jesus kyyh ta hã.

22 Ti m' aj'y y h'yy katón geët. Ti m' ahõm mã Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekäp do hyb n'aa.

23 Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñ né hë wekäp do sa hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

24 Ti m' sa h'y yb gó ta ma matëg rameuunh mã Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Tah haa —näng mäh. —Hejooñ né hë ji hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mäh. 25 —Hejooj né paawä kameer hã

† 10:19 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahejooonh wekãp do sa hã P'op Hagã Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —nãng mäh.

²⁶ Ti m' ti bahãnh mã ta ma matëg rameuuj bong mäh. Sa mab hë m' rakaner'oot. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Jaa ënh ti P'op Hagã Do wë hasëëk ënh? —nãk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ty gadãg dãk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hë dooh né hë ji haja bä P'op Hagã Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagã Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasãk —nãng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë ãã beréd hõm a hataa ãã bahadoo hyb n'aa —nãng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hëp ÿ n'aa, P'op Hagã Do panyyg hanãm do hyb n'aa na-ãaj hë heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãan, ta ãnh, ta yb, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banãng doo, ³⁰ ta bahãnh hajõng tagadoo da badãk hahÿÿ bä ta mabaj. Tagadoo da tób, ta wakãan, ta ãnh, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banãng doo. Ta no n'aa na-ãaj da tagadoo. Ta jawén kã, hÿ pong jé kã, tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagã Do pa tabawãd had'yyt da. ³¹ Hajõk babã hyb n'aa jewky do wób, ta jawén kã hyb n'aa sekog padãg its da hÿ pong jé. Babã hyb n'aa sekog is do wób kã ti noo gó kã hyb n'aa jewyg kãn da —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahõm Jerusarënh hënh. Jesus mã sa pooh. Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa newëë mã t'ÿi hënh Jesus bahõm doo.† Ta wób mã sa sii hah'üüm do e'ÿÿm mäh. Ti m' sa m'aa hënh Jesus naëënh ënh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' tamaher'oot sa hã ta mo n'aa. ³³ Ti m' taky hadoo:

—Ër ah'üüm Jerusarënh hënh —nãng mäh. —ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da rahaëëj dãk da P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ãaj da. Dajëb hã raky n'aa etyy da ÿÿh. ÿ da rahaëëj dãk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nãng mäh. ³⁴ —Ta ti ÿ da raky n'aa e'j'ees, ÿ da rahetsoos. ÿ da rahewyyh. ÿ da radajëb kãn —nãng mäh. —Tamawoob hë ãh ÿ jawén paa bã, ÿ d' ganã wãd kãn —nãng mã Jesus ta ma matëg sa hã.

Tsijaag, Jowãw daheeh retsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowãw daheeh, rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Ãã karën paawã manoo ãã etsëë do a hã —nãk mäh.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ëëd ti bë karën hã ÿÿ? —nãng mäh.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

—Ãã karën paawã tak'ëp makabaj'aa doo me mabag'ããs doo bã, a hub hadãk hënh ãã see basooh man'oo bã, s'ÿÿ me ãã see^S —nãk mã sa kyyh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë hapëë bã ti bë etsëë doo —nãng mäh. —Bë hajaa da ÿ ahoop do bë ahob bã? Bë hajaa da bë dajëb bã ÿ dajëp doo da? —nãng mã Jesus sa hã.

† **10:32** Ta ma matëg rawén hyb n'aa newëë Jerusarënh hënh Jesus bahõm doo, t'ÿi hënh Jesus majÿi rababok sa h'yyb. **§ 10:37** Tak'ëp hyb n'aa jewky do tii, sa wahë n'aa basooh do pa hat'oonh doo. Rakarën paawã ta wób sa wahë n'aa rabahadoo Jesus sii.

39 –Äã hajaa! –näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

–Bë ahoop né da ÿ ahoop do hadoo doo. ÿ dajëp do hadoo né da bë dejëp –näng mäh. 40 –Hyÿ kã, ta ti bë etsëë do hä ÿÿ, ÿ nado ti hanoo. P'op Hagã Do anoo da hup ÿÿ hënh, sã ÿÿ hënh rabat'oonh, ta pooj jé tabenãm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa –näng mäh.

41 Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hë hadoo do raky n'aa napäh bä retsëë doo, rah'yy kawaj'ään bong Tsijaag Jowãw sa wë.

42 Ti m' Jesus naëëj nä ta wë sahõnh hë ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä: –Bë hapäh né hë, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ëp ramejüü sa hä. Bë hapäh né hë ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejüü sa karapee n'aa –näng mäh. 43 –Bë mahang taw'ääts hë dooh tii d' tado bä. Bë mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hë da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa. 44 Bë mahang karën pé ta wób sa bahãnh nu gadäk péh, taw'ääts hë takadad'uuh sahõnh hë sa wë. Taw'ääts hë sahõnh hë sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado däk tii –näng mäh. 45 –ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ na-ããj né hë. ÿ ahyng babã ÿ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ÿ ahyng babã ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yyim hyb n'aa ta wób sa hä, ÿ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa –näng mã Jesus kyyh.

Baritsiméw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

46 Ti m' rakajaa panang Jerikó häd näng doo bä. Ti m', ta jawén, panang bä naa Jesus, ta ma matëg, hajök do wób ratsyym kasok bä, ta tyw n'aa nabyy me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsiméw mã ta häd. Tsiméw häd näng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëer tetsëë hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hä. 47 Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëënh do né hë ti ta tii bä tabës taky n'aa napäh bä m', tak'ëp mã tageëëj wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

–Mat'yyd mehün ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! ** –näng mäh.

48 Ti m' ta wób raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawã m', tak'ëp tageëëj wät tii bä:

–Mat'yyd mehün ÿÿh, Dawi panaa! –näng mäh.

49 Ti m' Jesus baym.

–Bë naëëj! –näng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsiméw hä:

–Tsebee wäd! P'op as'ëëg g'ëed! Õm tanaëënh! –näk mäh.

50 Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg geët, ahõm mã Jesus wë.

51 Ti m' Jesus beanh ta hä:

–H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hä? –näng mäh.

–Ma matëg! ÿ karën ÿ begãã däk –näng mäh.

52 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

–Ahõm nã. Hä ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa õm has'oo däk –näng mäh.

Ti m' nyyw hë m' tabahapëë däk. Ti m' tabahõm Jesus sa jawén.

**

10:47 Sa h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh Mesijas . Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagã Do ky däng do paa hyb n'aa, “Dawi panaa” ramaneëënh na-ããj hë P'op Hagã Do Ky Däng Doo. Tii da Jesus Baritsiméw wén maneëënh, ta hä pé Jesus né hë ti P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa kaja däk doo.

11

Baad Jerusarēnh bā Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus rabahōm. Ti m' Jerusarēnh bedaa dāk bā m', panang Beta-pagéh, Betanija hād enāh do w'oo hā rakajaa bā, waëë joom oriib hād nāng do banāng bā, pawóp hē ta ma matēg Jesus mejūū sa pooj jé m' rabahōm hyb n'aa. ² Hahÿÿ d' mā ta kyyh sa hā:

—Bē ahōm panang hēnh bē pooj jé badāk doo hēnh ti nuuj jé. Bē kajaa bā, bē hapāh da jumeto t'aah ji najasooħ nā doo. Ta tyd hā da tabahāng —nāng mäh. —Bē asood hōm da, bē manaa wawēē hē —nāng mäh. ³ —“Hēd n'aa ti bē as'oot?”, ranoo bā, “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn, bada m' tamejūū rababaj nā”, nāk da bē kyyh —nāng mā Jesus pawóp hadoo do sa hā.

⁴ Ti m' rabahōm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kån tób w'oo hā. Tób noo hā m' takahō. ⁵ Ti m' rabas'oot bā m', p'eets hē hab'ēēh do rabeaanh:

—H'ēēd ti bē hab'ēēh? Hēd n'aa ti bē as'oot? —nāk mā sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ma matēg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hē m'. Ti m' rabanoo ramahūūm. ⁷ Ti m' Jesus ma matēg ramana kån Jesus wē. Ti m' sa hatsē sa hā padēēk do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ēēg sooh ta jó. ⁸ Hajōk mā sa hatsē sa hā padēēk do paa rat'ēēg hōm ta tyw n'aa me, tamahōm doo me, raweh'ēēh hyb n'aa. Ta wób mā ragekyyt mā bag'aad, rat'ēēg hōm mā ta tyw n'aa me. * ⁹ Ti m' sahōnh hē pooj jé hah'ūūm doo, duu hēnh han'aa do na-āāj mā tak'ēp mā sa kyyh:

—P'op Hagā Do āā j'aa etsē! —nāk mäh. —Ky n'aa kedēng tii, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —nāk mäh. ¹⁰ —P'op Hagā Do ky n'aa edēng da ēr wahē makū Dawi bag'āās do paa hadoo bag'āās doo‡ —nāk mäh. —Hÿ pong jé hawät do hā āā j'aa etsē! —nāk mā sa kyyh.

¹¹ Ti m' Jerusarēnh bā Jesus bajēē suun kån. Ti m' tabahōm P'op Hagā Do tób n'aa hēnh. Tabegāā dāk mäh. Tug bā dāg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii hē m' tabahōm ta s'ee hēnh, Betanija hād nāng doo hēnh, raba'ÿÿh hyb n'aa m' tii bā.

P'op Hagā Do tób wahoo gó hes'ēēm do Jesus hebēē bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Betanija bā naa ratsyym kasok bā, Jesus asa dāk. ¹³ Dawēē naa m' tabahapāh joom wiigo hād nāng doo. Taheg'āās mā teag bā. Dooħ m' ta hā, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb. § ¹⁴ Ti m' joom hā taky hadoo:

—Dooħ da meag wād bā! Dooħ d' a ag repoo wād bā! —nāng mäh.

Ta ma matēg ramaa napāh mā ta kyyh joom hā.

¹⁵ Ti m' rakajaa bā kā m' p'aa hēnh Jerusarēnh bā, Jesus bajēē suun mā P'op Hagā Do tób n'aa w'oo hā, kahadē doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabēē bong tii bā hes'ēēm doo, hets'ēē do na-āāj mäh. Ti m' tabaūūj bēēh dajēēr rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ēēm do tyng n'aa na-āāj mā taūūj bēēh.

¹⁶ Dooħ m' tan'oo bā ramatabēj bā wak'āāb ta tii me, P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó. ¹⁷ Sa hā tama metēēk bā m' taky hadoo:

—Nepāh bē hā kerih do P'op Hagā Do kyyh? —nāng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagā Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneēēnh da sahōnh hē badāk hahÿÿ

* **11:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahē n'aa ragadoo bā. Ratsebē, raweh'ēēh do heen n'aa tii.

† **11:9** Saaw-Mo 118.25-26 hā takerii dāk do hā rabeħ'ūūm. ‡ **11:10** Tii d' rawén her'oot, sa hā pé edaa dāk Jesus du doo do Isaraēw buuj tabag'āās doo. § **11:13** Ta ag noo gó nado né paawā, joom baad hadoo do hā ji aw'yyt né hē pawóp its ta ag tabeaak do pooj jé ganyyh doo. Kas'ut do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepóh hyb n'aa paawā.

bä habong do P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëe do tób n'aa^{**} —näng mä Jesus. —Hÿy kä, baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁸ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mä raky n'aa napëe kån mä ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mä radaj'ëep hyb n'aa m' Jesus, Jesus rajeÿÿm do hyb n'aa m'. Rawën jeÿÿm mä, hajök mä gen'aak Jesus metëek do hä.

¹⁹ Ti m' tug bä kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kån, ah'üüm kån mä.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Jati pé bap paa m', Jerusarënh hënh rabahöm bä m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mä sahõnh hë m' rabahapäh. ²¹ Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mä Jesus ky hadoo do paa joom hä. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! Mahegää! —näng mä. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mä.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mä. ²³ —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hahÿ waëe hä ky hadoo péh: “Ahöm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bä ta h'yyb gó. ²⁴ Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë gadoo né da sahõnh hë P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëe doo, baad bë ky dahë bä, bë ky nasëew bä bë hä tanoo do hä —näng mä. ²⁵ —Bë ky n'aa ets'ëe bä, tanyy bä bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'ääts hë pooj jë bë hyb n'aa mabaan hõm tii, bë Yb hÿ pong jë hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hä na-ääj hë. [²⁶ Bë hyb n'aa manabaan hõm bä, dooh na-ääj hë bë Yb hÿ pong jë hawät do hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë moo bok do paah —näng mä Jesus kyyh.]

Jesus hä reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' rakajaa Jerusarënh hënh. Jesus bawät bä m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë. ²⁸ Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahÿ mamoo wät doo?^{††} —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mä. ³⁰ —Jaa ky gabuuj Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jë hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? Bë her'ood hä ÿÿ —näng mä.

³¹ Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jë hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hä tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da. ³² Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ään da ër wë —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

(Rawën jeÿÿm mä, hajök do hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë paa m' sa h'yyb Jowäw.) ³³ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Doooh ää hapëe bä —ken'oooh mä.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

^{**} **11:17** Isajas 56.7 †† **11:28** Hes'eëm do Jesus hebëe bong do hyb n'aa, hajök do tama metëek do hyb n'aa na-ääj hë rawën eanh. Jesus hä he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'eëm do rabehe's'eëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

—ÿ na-ããj né hë, dooh ÿ her'ood bã ky gabuuj nãng do hã ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —nãng mã ta kyyh sa hã.

12

Joom nãng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hã. * Hahÿÿ da m' tabaheer'oot: —Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa hãd nãng do ta joom. Tahedëe hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wãd sooh p'op nu dãk do joom hagã n'aa tyng. Ti tabahaëej dãk ta joom banãng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danãh bahõm dawëe. ² Joom ag wah'ëe dæg bã kã, ta danãh mejũũ ta sii moo heb'ooh do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawã joom ag wób. ³ Ti takajaa bã kã, ramaso dæk, rahewyyh, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh. ⁴ Tii bã ta danãh mejũũ ãnh ta seeh. Tii kã ranu ganabooh, rarahejãã tii. ⁵ Ti tamejũũ ãnh ta seeh. Radajëeb kãn tii. Ti ta danãh mejũũ nã hajõk. Tii b' sa wób rahewyh bong, sa wób raneboh bëeh. ⁶ Sët hë mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahãn do tii. Ti tamejũũ. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ÿ raweh'ëeh da”, nãng mã ta h'yyb gó. ⁷ Ti ta kaser n'aa rabahapãh bã raky hadoo: “Ta danãh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danã dæg ta yb jawén buuj dæg”, nãk mãh. “Ti bã, ër dajëeb! Èr ma dæg da tii bã kã hahÿ joom banãng doo”, nãk mã sa kyyh. ⁸ Tii d' né kã, ranaboh jad kãn. Dawëe radawãts hõm joom bahãnh —nãng mã Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũm sa hã.

⁹ Ti m' teanh sa hã:

—Nyy da joom danãh bad'oo hÿÿ kã? —nãng mãh. —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hã da tabahaëënh tii bã —nãng mãh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ãnh sa hã:

—Dooh bë ner'ood bã g'eeh hahÿ P'op Hagã Do kyy kerih doo? “Pã tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kã pã ta ba n'aa, mesoo n'aa dæg. ¹¹ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ããts hë ër hã tii”,† nãng kerih doo —nãng mãh.‡

¹² Tii bã kã m', P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do na-ããj mãh, ratyw n'aa esoos mã ramaso dæk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genãh mã Jesus pes'ããp mã panyyg ky n'aa me sa hã. Ti hadoo né hë, e'ÿÿm mã hajõk do Jesus maa new'ëe do sa hã, ti hyb n'aa m' Jesus mahãnh rabahõm.

Jesus rano n'aa maso paawã ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ta jawén kã m' ramejũũ Pariséw wób, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts hãd nãng do karapee wób na-ããj mã Jesus wë. Rakarën paawã rano n'aa masoo taheer'oot do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matëg! —nãk mãh. —Ãã hapãh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenã bã. Dooh mahyb n'aa p'eed bã ky n'aa etsëeh do hã, hyb n'aa jawyk do hã mama metëek bã. Dooh maky n'aa ehÿÿd bã sa hyb n'aa ma metëek doo. Ehub né hë P'op Hagã Do karën do hã mama metëek doo —nãk mãh. —Ti hyb n'aa —nãk mãh —ãã mamaher'ood. Taw'ããts hë a hã, ji epaag bã Roma

* 12:1 Ta hã kamaj'ÿi doo, ta hã he'aanh do sa hã ti tabaheer'oot. † 12:11 Saaw-Mo 118.22-23

‡ 12:11 Ti pã tahanãng péh, ta daaj hë né m' ti takaher'oot.

buuj sa wahë hã rahepak doo, Sesa hã?§ —näk mäh. ¹⁵—Ji ep'aak g'eeh, dooh apäh ji epaag bä? Nyy da a hã? —näk mä sa kyyh.

Jesús hapäh mä ti sa h'yyb, j'ooj madäk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na moweed denaari ramaneëënh doo. ÿ megãã —näng mäh.

¹⁶ Ti m' raban'oo däk ta hã. Ti m' tametëëh, ti m' tabeaanh sa hã:

—Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hã? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hã ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hã ta no n'aa hë** —näng mäh.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ëeh ta kyyh hyb n'aa.

Sadusëw Jesús hã rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' rakajaa Jesús wë Sadusëw häd enäh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hã m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ¹⁹ Ti m' raky hadoo Jesús hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ér hã, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh. ²⁰ —Panyyg gó òm äã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy, 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mäh. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp. ²¹ Tii bä ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah. Ti na-ääj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. ²² Sahõnh hë m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hë m' radejëp ranetaa nä bä. Tagadëëg ub kä ÿÿnh dajëb kån.

²³ Ti m' rabeaaj kån Jesús hã:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hë paa m' ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesús ky hadoo sa hã:

—Dooh bë h'yy genä bä baad hadoo do hã, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ääj hë —näng mäh. ²⁵ —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. Äã hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mä Jesús.

²⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganä wäd do ky n'aa? —näng mäh. —Tii gó naa P'op Hagä Do ber'oot Mosees hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh: “Abaraãm hagä ÿÿh, Isak hagä ÿÿh, Jakóh hagä ÿÿh”, †† näng mäh. ²⁷ —Dooh, “Abaraãm makü hagä, Isak makü hagä, Jakóh makü hagä”, tanoo bä. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mäh. —Tak'ëp bë h'yy gatamah —näng mä Jesús kyyh Sadusëw sa hã.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

§ **12:14** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesús her'oot do hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hã. “Dooh ji epaag bä Sesa hã” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesús Roma buuj sa hã. “Ji ep'aak né hë” Jesús ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëë doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejjoonh né hë ta hã reaanh doo. ** **12:17** Ji né hë ti P'op Hagä Do karën doo. †† **12:26** Esodo 3.6

²⁸ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see bana. Tamaa napäh mã raky kedag bong do Jesus daheeh. Ta hä m', baad mã Jesus ky gadoo sa hä rake'aanh doo. Ti hyb n'aa m' teanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagä Do mejüü do see tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejüü do wób bahãnh? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hahÿ tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahÿÿh, Isaraéw buuj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagä Doo, ër hagä n'aa, sét né hë. ³⁰ Taw'ääts hë tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'ääts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahãn ta hä, sahõnh hë bë hajaa doo me”,^{††} näng mäh.

³¹ —Hahÿ ta seeh: “Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da”^{§§} —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Doo tak'ëp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahãnh —näng mã Jesus ta hä.

³² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hë ti P'op Hagä Doo. Doo ta see péh —näng mäh. ³³ —P'op Hagä Doo tak'ëp ji kamahãn, tak'ëp ji h'yyb däk ta hä. Ji h'yyb tym gó naa né hë, sahõnh hë ji hajaa doo me né hë ji kamahãn ta hä. Ji kamahãn né hë ji da hadoo, ji hä ji kamahãn doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagä Do hä bahãnh ti ta tii.

³⁴ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hë paawä P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh takarën doo da. P'eets hë paawä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahãnh kä m' dooh m' reaja boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mã reaja bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii? ³⁶ Hahÿÿ d' mã P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahë ÿ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majÿ ÿ nes'ëem bä kä’”,^{***} näng paa Dawi. ³⁷ Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?^{†††} —näng mã Jesus.

Baad mã hajök do sa hä Jesus kyyh.

³⁸ Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Baad da bë kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa mahãnh —näng mäh. Baad ub raken'yyim, baad rakametëeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajök do sa mahang —näng mäh. ³⁹ —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh doo bä rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh.

⁴⁰ —Patug tema bong do radajëer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ëeh, bap péj hadoo doo me raky n'aa ets'ëe bä —näng mäh. —Ta ti hedoo do tak'ëp

†† 12:30 Dew-Teronom 6.4-5 §§ 12:31 Rewitikos 19.18 *** 12:36 Saaw-Mo 110.1 ††† 12:37 Dawi panaa né hë ti Jesus aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneëenh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ääj hë ti Jesus.

P'op Hagä Do rejää da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajëer panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajëer radahet'oonh do dawëë bä. Ti m' tabahëg'ääs hajök do radatoonh do dajëer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëer n'aa. Hajök mä dajëer enäh doo, hajöng mä radatoonh. ⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawöp its moweed. Kanahën its mä tii. ⁴³ Ti m' Jesus naëënh ta ma matëg ta wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—Hahÿ ÿÿnh patug tamaa wäd is doo, sa bahänh tabanoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ⁴⁴ —Sahönh hë ta wób ranoo sa wë mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahönh hë taban'oo däg is ta wë hanäng do paats —näng mä Jesus.

13

Jesus her'oot ta jawën hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hä:

—Mahegää, ma matëg! Ewëeh hÿ pä tób pan'aa. Anäm hahÿ tatama n'aa! —näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahÿ tób yb —näng mäh. —Dooch da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahönh hë da rabakud bëeh tüü —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus rabahöm kän. P'op Hagä Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hënh Peed, Tsijaag, Jowäw, Än-Deréh rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

⁴ —Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa. ⁶ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, näk da sa kyyh. Hajök da rawedii —näng mäh. ⁷ —Bë eÿÿm manä da kaneb'ooch do bë ky n'aa napäh bä. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëëj jëng doo —näng mäh. ⁸ —Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooch da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajöng häj n'aa bä k'ääts katajuus da, sah na-ääj da anäng. Badäk hahÿ bahëëj jëng do du däk do metëë n'aa d' tii. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii —näng mä Jesus.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Baad bë kanä sa mahänh —näng mäh. —Bë da rahaëënh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da rahewyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hëp ÿ n'aa bë da ramahüüm sa wahë n'aa wë, hëëj bagä n'aa sa wë na-ääj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood kän da tii bä sa hä —näng mäh. ¹⁰ —Badäk hahÿ gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do jé pad'yyt hë da rabaher'ood hóm sahönh hë häj n'aa babuuj sa hä —näng mäh. ¹¹ —Bë ramoo maso hóm bä, bë raheaaj bä bë raky n'aa etyy hyb n'aa, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot péh. Bë her'oot bä, bë her'ood bë hä P'op Hagä Do anoo do ti noo gó.

Bë h'yyb gó naa nado da ti bë her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —näng mä Jesus sa hä.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng do ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hä. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wë, sa ÿÿn wë. Rahaëenh da ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ¹³ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajään da bë wë hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hä ÿÿ, tadajëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa —näng mä Jesus kyyh.

¹⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejää doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bã tahëë däg bã bë hapëë bã, taw'ääts hë Judah buuj häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. (Sahõnh hë hahÿ ner'oot doo, taw'ääts hë ramatakëë tagahoot hyb n'aa sa hä nyy d' Jesus hanäng pé ti tak'ëp nesaa doo.)* ¹⁵ Ta ti bë bahapäh bã, taw'ääts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁶ Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ääts hë dooh da tajëë bã ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁷ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebiï do sa hä kä ti noo gó kã!† —näng mäh.

¹⁸⁻¹⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kã dooh ti tahado wäd bã kä. Ti hyb n'aa da, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä, bë kejën hõm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁰ —P'op Hagä Do bód gagog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bã paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa hyb n'aa tawén bód gagog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²¹ —Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bã, bë ky dahé manä da raher'oot doo. ²² Ta ti ÿ wén her'oot, ti abok da hajök “ÿ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do rawedii hyb n'aa paawä. ²³ Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakã! Ta pooj jé ÿ baher'ood däk bë hä —näng mä Jesus kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta ti rahoop do jawén paa bã, papÿÿj da badagyb däk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bã. ²⁵ Sagõoh wë hä naa kejäk da. Wë hä habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bã.‡ ²⁶ Ti noo gó kã da sahõnh hë da rabahapäh ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng bã kä wë puh mahang. ÿ ahyng da tak'ëp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo me. ²⁷ Ti noo gó ÿ mejüü da äs ÿÿ rabata hõm hyb n'aa jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä habong do ÿ asëew hõm doo —näng mä Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

* **13:14** Maah-Ko erii wät ta tii, Daniéw erii wät do hä Jesus beh'üüm do hyb n'aa. † **13:17** Tak'ëp tanesaa sa hä, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa. ‡ **13:25** Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti taheer'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hä kerii däk ta ti ky n'aa.

—Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hä —näng mäh. —
Wiigo tääg tadu doo bä tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk. § 29 Ti
hadoo né da, sahõnh hē ta ti bë y maher'ood wät do kaja däk bä bë bahapäh
bä, edaa däk y kajaa do bë bahapäh da —näng mäh.

³⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup y né hē hahy y her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da
sahõnh hē y her'ood wät do bawäd kân. ** ³¹ Badäk hahy y h, wē na-āaj da,
ahēj jēē né paawä, kēh y y do dooh tahēj bä —näng mäh.

³² Ti m' Jesus ky hado kân:

—Dooh d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Ääs, h y pong jé habong doo, dooh
rahapēē bä. Y y h, P'op Hagä Do T'aah, na-āaj hē dooh y hapēē bä. Jääm né hē
Ee hapäh. ³³ Dooh da bë hapēē bä ny noo gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad
ub da bë gadaa ta pooj jé, baad ub da bë matakä. ³⁴ Aj'y y karom näng do ta
s'ee hēnh hahõm do hadoo tii. Tabahõm pooj jé tamejüü ta karom sahõnh hē
rabahag'ääs hyb n'aa. Tamaher'ood hõm sa hä ramoo bong do hä. Tamejüü
na-āaj hē tób noo hag'ääs doo, baad tabahag'ääs hyb n'aa. Dooh raheen n'aa
enä bä ny noo gó sa kariw n'aa matēēh. ³⁵ Ti hadoo bë hä kä. Taw'ääts hē baad
da bë gadaa, baad bë hyb n'aa matakä da. Dooh da bë hapēē bä y matēēh bä,
tób danäh matēēh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooh ji hapēē bä tób
danäh kajaa bä, tug bä, atsēm, atsēm ub, tapaj'ēē bä. ³⁶ Dooh taw'ääts hē tado
bä bë h'y y gatamah bä tób danäh nanyw hē takaja bä —näng mäh. ³⁷ —Ti hyb
n'aa y bedoo bë hä, sahõnh hē sa hä: Baad bë gadaa, baad bë matakä! —näng
mä Jesus.

14

Buu benyym do y y h ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahy y h

¹ Ti m' pawóp nä m' ta äh Pas-kowa * häd näng do bawät, päw makuj tamah
do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē
n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma meheték do na-āaj mä ratyw n'aa esoos
mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ēēp
hyb n'aa kä m'. ² Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Dooh da ēr dajēēb bä Pas-kowa noo gó, hajök do ēr wē rah'y y kawereem
mahānh —näk mäh.

³ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób
bä, sa waa tyng hä m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wē y y h. Buu benyym
do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ēēb mä ta hood. Tak'ēp mä taky n'aa
gebah, joom nah-do häd näng do s'ēēb heh'äat ta ti gó hanäng do buu benyym
doo. Ti m' tanoo gatēh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'. ⁴ Ti m' Jesus pa
hat'oonh do wób rakawaj'ään bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hä:

§ 13:28 Tabahahēm noo gó, hajõng do häj n'aa bä ta anäng joom ti noo gó barak doo. P'aa hēnh
tagajewäng tabanyyw bedaa däk bä. Ti hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'üüm ta panyyg. ** 13:30
Jesus hä reaj wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejää. ³⁷ ta baab jawén paa bä, hahy Jesus her'oot
do jawén paa bä, Roma buuj sa warahén n'aa rarejää P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarēnh bä hasooh
do paah. Sahõnh hē P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyy y hng Roma buuj sa warahén ran'oo bä.

* 14:1 Pas-kowa ramaneēnh do noo gó Israéw buuj rahyb n'aa esee P'op Hagä Do t'yyd mehñ doo,
Esit bä naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratab'ēēs noo gó ranaheb'oooh b'éé t'aah aj'y y. Rahyb n'aa esee
do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratab'ēēs né hē päw makuj tamah doo. Séd hä ratabeh'ēēs.

—Héd n'aa tarejãã tii? ⁵ Taw'ããts hē paawā takes'ëem. Tak'ëp paawā ji ky n'aa geb'aah. Ta sãm ji anoo paawā kas' uut do sa hã —nãk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti yÿnh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē hajëew manäh! Na magëd ti yÿnh —nãng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hã yÿ. ⁷ Kas' uut do aboo had' yyt hē bē mahang. Bē h'yy kajäk bā bē banoo sa hã. Yÿ ti hÿÿh, dooh bē mahang had' yyt hē y awäd wäd bā —nãng mäh. ⁸ —Tahajaa do né hē ti tamoo wät hã yÿ. Yÿ radakā jëe pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh yÿ gó tah'ook doo —nãng mäh.

⁹ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup y né hē hahÿ y her'oot doo: Jé pad' yyt hē badäk hahÿ hã P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher' ood hóm bā, raher'oot da na-ããj hē hã yÿ hahÿ yÿnh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hã —nãng mäh.

¹⁰ Ti m' Judas Ikarijot häd nãng doo, 12 hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahóm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hã. ¹¹ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hã. Ti m' ta sãm raky kajäk mã ta hã. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kã sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk bā m', b'éé t'aah aj'yy P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'ooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hã:

—Nyy bā makarën ãã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —nãk mäh.

¹³ Ti m' tamejüü pawóp hē ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bē ahóm nã panang hënh. Bē kajaa bā, bē kataa da aj'yy hã naëng hes'ooh do hã. Ta jawén bē ahóm da. ¹⁴ Ti bajëe suun bā tób gó, bē eaj da tób danäh hã hahÿÿ da: “ãã ma matëg mejüü ãã beaanh nyy bā tagadäk ta gawakõ, tatab'ëes hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da. ¹⁵ Tii bā da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bē hã. Ta tii bā tyng n'aa nãng da. Kabenyww däk da —nãng mäh. —Ta tii bā bē moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëes hyb n'aa —nãng mã Jesus sa hã.

¹⁶ Ti m' pawóp hē ta ma matëg rabahóm panang hënh. Rakajaa bā m' panang bā, Jesus her'oot do hadoo né kã m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bā kã Pas-kowa tä n'aa kã.

¹⁷ Papÿÿj badëe hyng bā kã Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii. ¹⁸ Sa waa tyng pa rabat'ooh bā kã m', rabawëh bā kã m', taky hadoo sa hã:

—Bē see y tahaëenh da majiï moo gó. Né hup y né hē ta ti y her'oot doo —nãng mäh.

¹⁹ Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'y'yh mã raky hadoo:

—Hã yÿ, dooh y tado bā! —nãk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bëeh, 12 hedoo do see né da, nemon y heh'oos do pãw né da —nãng mäh.

²¹ —Yÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, y da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —nãng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majiï moo gó han'oo däk do hã! Taw'ããts hē paawā ta ti aj'yy hã tanenyys bā paawā! —nãng mã Jesus kyyh.

²² Ti m' rabawëh bā, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo: —Taw'ããts hē òm, Ee. Man'oo däk pãw ãã hã —nãng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:
—Bë gado däk. Hup ý heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus bado däk uwa bëëh hood, ti m' P'op Hagä Do hä ta ky hadoo:
—Taw'ääts hë òm, Ee. Man'oo däk uwa bëëh ää hä —näng mäh.

Ti m' taban'oo däk sa hä. Ti m' rabeëg pëë uwa bëëh.

²⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Majyw ýÿ, ý anoo do ý dajëp noo gó hajök do sa hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh.
Papuuj sahõnh hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw ý hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky dang[†] —näng mä ta kyyh sa hä.

²⁵ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Dooch ý eëg wäd bã hahÿ uwa s'ëëb. Jääm hë p'aa hënh papuuj däg ý eëëk da P'op Hagä Do bag'ääs doo bã. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo —näng mäh.

²⁶ Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagä Do rama ejäm do jawén paa bã m', rabahõm kån waëë joom oriib häd nang do banäng hënh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë sahõnh hë ý bë beréd hõm da —näng mäh. —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä ti ky n'aa: “B'éé hagä ý daj'ëëp da. Tii bã da jé pad'yyt hë b'éé rabehüüm bong”[‡] —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta tii d' né paawä da hä ýÿ, ý ganä wät jawén paa bã da, bë pooj jé da ý bahõm Garirej hënh —näng mäh.

²⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Sahõnh hë òm reréd hõm bã, ý dooh òm ý eréd bã —näng mäh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Badañ né hë, atsëm, pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé ý maky n'aa jejën da. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo —näng mä Jesus Peed hä.

³¹ Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hä:

—Doo! —näng mäh. —Ý radajëëb bã na-ääj hë a sii, dooh noo gó da òm ý hyb n'aa eréd bã! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hë m' ta ma matëg wób.

Getsemani bã Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahõm joom banäng hënh Getsemani häd nang doo hënh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bë ayyw dó ý ky n'aa ets'ëë nuuj jé —näng mäh.

³³ Ti m' Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh tamahüüm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooch baad tado wäd bã ta h'yyb. Ti m' taky hadoo sa hä:

³⁴ —Tak'ëp ý h'yy katón. Ý h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw, bë matakä. Bë ää manä da! —näng mäh.

³⁵ Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahÿ häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bã. ³⁶ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Dooch hejooñ pé a hä. Ti hyb n'aa ý karën paawä mado hõm mahãnh ýÿ wät hahÿ ý ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ý bet's'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ý karën doo da nado —näng mäh.

[†] 14:24 P'oos ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do nahado hahÿÿh. P'oos ub b'éé t'aañ majyyw rakaner'oot do heen n'aa. Papuuj däk hÿÿ kä. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahõnh hë sa hyb n'aa dajëp doo, P'op Hagä Do gadoo hÿÿ kä ta wë sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh doo. [‡] 14:27 Sakarija 13.7

³⁷ Tabana bā m' ta ma matēg tamawoob hē hadoo do rahab'ēeh hēnh, taheg'āās mäh, aā b'ēeh mäh. Ti m' tanaēej nyih Peed ta häd heh'äät doo me: —Simaw! —näng mäh. —Ōm aā jēng? —näng mäh. —Doo mahaja bā kanahēn d'os hē maty gadäg bā si yŷ? —näng mäh. ³⁸ —Bē matakā, P'op Hagā Do hä bē ky n'aa ets'ēē, nesaa do h'yyb tatug mahānh bēeh, y bē eréd hōm mahānh —näng mäh. —Ji h'yyb karēn né paawā baad hadoo do ji moo wāt, nahejooji, ti hyb n'aa bē ky n'aa ets'ēē y wén näng —näng mäh.

³⁹ Ahōm ēnh p'aa hēnh, taky n'aa ets'ēē do paa taky n'aa ets'ēē ēnh p'aa hēnh. ⁴⁰ Ti m' p'aa hēnh tabana bā ēnh, aā b'ēeh ēnh mäh, tak'ēp mā raty jewyk sa h'yyb. Doo m' sa kyyh pé ta hä.

⁴¹ Tamawoob nuu me m' tabahado dāk bā m' taky hadoo sa hä: —Bē kameh'āāk nā? Bē aā magyys hē? Jāām hē dó! —näng mäh. —Kaja dāk y ran'oo dāk doo. Bē hegāā. Aj'y Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaēej dāk hŷy kā —näng mäh. ⁴² —Bē as'ēeg bēh! Hamäh, ēr ah'ūūm. Wāt ta ti y han'oo dāk do majē yŷ hä —näng mā Jesus kyyh sa hä.

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hahŷyŷh

⁴³ Jesus ber'oot nā bā m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajōk mā han'aa ta sii. Sēn-jeer yt hä m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagā Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa kyy gó m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa kyy gó m', Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do sa kyy gó m' nāāj hē ti rabana.

⁴⁴ Haēēnh do baad ub mā taky n'aa her'ood dāk. Hahŷy da m' ta kyyh sa hä: —Ta ti y tapa tsanetsup doo da, ti né hē ti. Tii d' bē maso dāk, bē maso hōm baad ub —tii da m' ta kyy dó sa hä.

⁴⁵ Ti m' nayyw hē Judas bana Jesus wē, ti m' taky hadoo: —Ma matēg! —näng mäh. Ti m' ta tapa tsanetsup mäh. ⁴⁶ Ti m' ta hä rakajäk, ramaso däg kán mā Jesus. ⁴⁷ Ti m' Jesus pa hageēt do seeh, bado dāk ta sēn-jeer, tekyyt mā P'op Hagā Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hōm mäh.

⁴⁸ Ti m' han'aa do hä Jesus ky hadoo: —Ēr wahē n'aa wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa bē ed'oo g'eeh yŷh, bē wén n'aa wē yŷ sēn-jeer yt hä, boh yt hä, y bē masoo hyb n'aa? —näng mäh. ⁴⁹ —P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó y awād had'yyt hē bē sii y ma metēek bā. Doo ēnh y bē maso bā tii bā ēnh? —näng mäh. —Hŷy kā, taw'āats hē —näng mäh. —Y hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagā Do kyy kerih do hä y kaja dāk hyb n'aa —näng mā Jesus.

⁵⁰ Ti m' sahōnh hē kā ta hata rawaj'aa bong. Reréd hōm mā Jesus. ⁵¹ Jāām hē sét hē wanajaah, pahēew. Sét mā tadadāk ta hatsē pāān rino s'ēeb. Jesus jawén paawā tabahōm, ti m' ramaso däg bā paawā m', ⁵² teréd dāk mā ta hatsē. Hahót mā tawaj'aa hōm.

Judah buuj sa wahē n'aa wē Jesus ramahūūm do ky n'aa hahŷyŷh

⁵³ Ti m' Jesus ramahūūm kán P'op Hagā Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do wē kā. Ti m' rakata padēek t'ī hēnh sahōnh hē P'op Hagā Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo, Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do sii hē m'. ⁵⁴ Ti m' Peed bahōm mā Jesus sa jawén. Dawēē m' tagadāk. Ajēē suun mā P'op Hagā Do tób n'aa yt

hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób wahoo gó. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mã sa nemuun tëëg me.

⁵⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo^S häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resooos mã Jesus hã rap'ää daj'ëep péh. Resóts né paawä m' Jesus raky n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep péh. ⁵⁶ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' séd gó rer'ood bã. Raky n'aa eh'ÿÿt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mã ta see an'oo bã.

⁵⁷ Ti m' p'op mã ta wób rabes'ëëg b'ëëh, ti m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

⁵⁸ —Äã maa napäh ta her'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bã, tamawoob hë ta äh, ÿ moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mã sa hã.

⁵⁹ Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ääj mã dooh m' séd gó rer'ood bã.

⁶⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mã tabas'ëëg gëët sa mahang. Teaanh Jesus hã:

—Doo maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hã? —näng mäh.

⁶¹ Doo m' Jesus ky gado bã. Bag hënh mã tabagëët.**

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do beaj kãn ta hã:

—Õm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Õm P'op Hagä Do T'aah? —näng mã ta kyyh.

⁶² —ÿÿ. ÿ né hë —näng mã Jesus. —Bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hënh tabasoooh bã, ta hã P'op Hagä Do weh'ëeh doo bã. Bë hapäh né da ënh tabahyng bã wë puh mahang —näng mã Jesus kyyh sa hã.

⁶³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hõm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hë. Doo hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh —näng mäh. ⁶⁴ —Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejää doo —näng mäh. —Nyy da bë hã? —näng mã P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahõnh hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë tadajëp! —näk mäh.

⁶⁵ Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yyd däk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeaanh ta hã:

—Maher'ood mahapëë bã! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa ramahüüm kãn, ti m' rahewyyh mã Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

^S **14:55** Sinedirijo ramaneëëh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëëk do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do na-ääj mäh. Ta ti m' ta wób mã P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wób, ta wób mã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mäh. **** 14:61** DooH Jesus kawaj'ään bã. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh Jesus wén ky ganadoo.

66 Ti m' Peed bahäng bä m' tób w'oo hä, tabës mä tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom ȳyñh. 67 Tahapäh bä m' Peed katëng tēëg noo pa, tabahëg'ääs ta hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Öm na-ääj hë Jesus Nasaréh buuj sii hawät do paa öm —näng mäh.

68 Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh ȳ hapëë bä ta ti maher'oot doo. Dooh ȳ heen n'aa nyy bä —näng mäh.

Ti m' Peed bahöm ta hadë noo bä. 69 T'ī hēnh ȳyñh bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hä:

—Hahy sa hata see né hë —näng mäh.

70 Ti m' Peed jejën ênh mäh.

Badah peej hadoo mä kä, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hä:

—Sa hata see né hë öm —näk mäh. —Garirej hēnh naa né hë öm —näk mä sa kyyh.

71 Ti m' Peed ta daaj hë taky n'aa kawas'ee kän. Ti m' P'op Hagä Do hä taky däng:

—Dooh ȳ hapëë bä ta ti aj'yy bë ky n'aa her'oot doo —näng mäh.

72 Ti m' nyyw hë m' karaak bah'ȳy kän pawóp nuu me däg kä. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa ta hä kä: “Pawóp nuu me karaak bah'ȳy do pooj jé, tamawoob nuu me ȳ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hä.

Ti m' tak'ëp Peed baód kän taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

15

Pirato häd näng do wë Jesus ramahüüm kän do panyyng n'aa hahȳy

1 Bâp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa, sahõnh hë Sinedirijo ajyy n'aa sii hë m' rahyb n'aa n'oo däk Jesus. Ramoo maw'ȳyd däk, ramahüüm Pirato häd näng do wë.*

2 Ti m' Pirato beanh Jesus hä:

—Öm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

—Ȳy. Tii d' né hë, maher'oot doo d' né hë —näng mä Jesus.

3 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hä. 4 Ti m' Pirato ky hadoo ta hä:

—Dooh maky gado bä? Hajõng do hä öm raky n'aa tapaa —näng mä Pirato.

5 Dooh m' Jesus ky gedag bä.† Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

6 Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëë doo. 7 Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëët Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadaj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wë rah'yy kawereem noo gó. 8 Ti m' hajõk do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëë ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

9 Ti m' Pirato beanh sa hä:

—Bë karën ȳ ado nyyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

10 Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa ta hä rahaëëj däk Jesus, Jesus hä rah'yy kajew'ëes

* 15:1 Pirato häd näng doo, Roma buuj. Ta ti Judah häj n'aa bagä n'aa. † 15:5 Dooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hë raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

do hyb n'aa. ¹¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa ky mejüü mä hajök do rabetsëë hyb n'aa Pirato hä Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

¹² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ȳ bad'oo h̄y Judah buuj sa wahë n'aa bë maneëënh do hä? —näng mäh.

¹³ Tii bä m' tak'ëp rageëëj bong:

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mäh.

¹⁴ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëëj bong tii bä:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

¹⁵ Hajök do Pirato H'yyb en'yyim hyb n'aa m' taberéd hōm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabaheuyh Jesus. Ti m' tahaëëj däk warahén sa hä rabepëëm däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' warahén ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hēnh. Tii bä m' ranaëëj nä sahōnh hē sa hataa, séd hä rakata padëëk hyb n'aa. ¹⁷ Ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'ōöd däk, ta nuu gó m' radasoo. ¹⁸ Tii bä m' radu doo raky n'aa e'ees do ta hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

¹⁹ Hajōd nuu me m' ranu gewyyh tatu me, rabahetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh hyb n'aa. ²⁰ Ti m' raky n'aa e'ees jawén paa bä m' rado nyyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hē. Ti m' ramanyyh rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hēnh hajëng doo, tabëëj paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresän, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarēnh panang hēnh tabajëë paawä. Ti m' warahén ramejüü mä tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëëm däk do b'aa n'aa. ²² Ti m' Jesus ramahüüm Gogota häd näng doo hēnh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.) ²³ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ëeb hejooonh doo. Kamekuunh mä ti datés do biin me, miir häd näng do s'ëeb. Dooh Jesus eëg bä. ²⁴ Tii bä kã m', repëëm däg kãn mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

²⁵ P'op däg mä papÿÿj, 9 oor däg mä ti rabepëëm däk. ²⁶ Hahÿÿ da m' takerii däk Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa hä: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh”, näng mä kerih do hä.‡

²⁷ B'aa kajatsëk do wób hä rabepëëm padëëk na-ääj hē pawóp hē ajyy baretsëk doo. Hub hēnh ta see hahäng, s'ÿÿ hēnh ta see hahäng. Hōō gó Jesus kahepëëm däk do bahäng. [‡²⁸ Ta tii hä kaja däk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahÿÿ d' her'oot doo: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bá P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.”[§]] ²⁹ Ta tii me teb'ëes do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewōnh Jesus wë. Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

‡ 15:26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepëëm däk kerih doo. § 15:28 Isajas 53.12

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hēnh, a nooh. ³⁰ Ahyy b'aa hä hadäk do òm! A daaj kedëëb! —näk mäh.

³¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hē raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hē m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Dooch tahaja bä ta daaj hē takedëëb bä!

³² Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo, Isaraéw buuj sa wahë n'aa hanäng doo, taw'ääts hē tabahyng b'aa kajatsëk do hä tahadäk do hä naa, ää baheg'ääs hyb n'aa, ää ky daheeh hyb n'aa! —näk mä sa kyyh.

Ta pa habëëh do b'aa hä pad'ëëk doo, ti na-ääj hē raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿh

³³ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿh hä. Jääm hē tug bä tabawag däk p'aa hēnh. ³⁴ Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëëj wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyy?”,** tahanäng pé m' tii.

³⁵ Ta tii bä p'eets hē hab'ëëh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo: —Bë maa newë! —näk mäh. —Eriij ti tanaëënh —näk mäh.

³⁶ Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëëb oow me, b'aa hä m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hä tabeëëk hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madëëgl! —näng mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät, ti m' tadajëb kän.

³⁸ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëëd hyng mäh. ³⁹ Ti m' warahén sa wahë n'aa Jesus ty gadäk hēnh hab'ëëh doo, tamaa napäh bä Jesus geëëj wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajëp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

⁴⁰ Dawëë naa m' ÿÿj wób rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëëh Marija Madarën häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneëënh doo, José's ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija. ⁴¹ Jesus hep'ëëh né hē m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarënh hēnh, ti na-ääj mä tii bä m' rabab'ëëh ënh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿh

⁴² Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hē m' ta ti Judah buuj rabahennyw hóm Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tug bä kä m', ⁴³ Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj, bahóm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëëh do m' ti Joséh. Tagada né hē m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Ti m' tabahóm Pirato wë. Dooch m' tah'yyb eÿÿm bä. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa. ⁴⁴ Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nyyw hē dajëp tahanäng doo. Ti m' tamejüü ranaëënh warahén sa wahë n'aa tabeanh hyb n'aa ta hä te hub tado bä. ⁴⁵ Ti m' ta heen n'aa nyy däk bä warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëëj däg kän Joséh hä. ⁴⁶ Ti m' Joséh etsëë mä pään hawak doo, rino häd näng do s'ëëb. Ti m' tabado hyy kän Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo

** **15:34** Saaw-Mo 22.1 hä takerii däk do hä tabeh'üüm.

gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëë däk mä ta me. ⁴⁷ Marija Madarën, Marija see Josés ÿ̃n raheg'ääs. Rahapäh mä ragadasuun jëng do Jesus kamag n'aa.

16

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' papÿÿj badëë hyng jawén paa bä, Saab bahëej jëng bä, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag ÿ̃n ah'ũm mä buu benyym doo m' retsëë. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii. ² Ti m' bap paah, met'uuh hä, papÿÿj ty ganä këë bä, rabahöm kån pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh. ³ Ramahöm me, tyyw me, rakaner'oot:

—Jaa da pä jawyk do ty gas'ëes? —näk mäh.

⁴ Ti m' raty kajäk, pä kepëed hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä. ⁵ Ti m' rabajëë p'ëë gabaho doo gó. Ti m' rabahapäh, asooh mä pahëew hadoo. Hawak mä ta saroor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'ÿÿm bong.

⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëem däk do paah. Dooch wäd bä. Ganä wät! B'ëep, bë hegää radasuun jëng do paa bä —näng mäh. ⁷ —Bë ahöm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh: “Ahõm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ÿ hënh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸ Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëë boo m'. Dooch m' raher'ood bä sa hä rabeÿÿm bong do hyb n'aa.

⁹ Ti m' met'uuh hä bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarën hä m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëë bong do paa m'. ¹⁰ Ti m' tabahöm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa. ¹¹ Ti m' Marija Madarën baher'oot bä m' sa hä Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooch m' raky dahé bä.

¹² Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kån ta see hado däk mä pawóp hë ajyy panang s'ee hënh hah'ũm do sa hä, ta tyw n'aa me rababok bä. ¹³ Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hënh, raher'oot mä ta wób sa hä. Ti sa hä na-ääj mä dooch raky dahé bä.

¹⁴ Tii bä kä m', Jesus kas'ee wäd kån 11 hedoo do ta ma matëg sa hä kä sa tä rabawëh bä m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa ti bë nabuj keh'ũm bë ky nadaheeh ÿ hap'ëeh do ÿ ganä wät jawén paa bä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ahöm jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä. Bë maher'ood hõm sahõnh sa hä hanäm do panyyg këh ÿ n'aa —näng mäh. ¹⁶ —Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wë. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da banesaa hënh —näng mäh.

¹⁷⁻¹⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Panyyg këh ÿ n'aa ky dah'eeh do hä P'op Hagä Do anoo da hahÿ tak'ëp rahajaa doo: Karap'ar h'yyb nesaa do rahebë da hät ÿÿ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bä da, p'yyw reëg bä da, dooch da ramahÿÿj hob bä. Sa moo radatoonh da nahëë enäh do nu gad'oo bä, heso padëëk da nahëë enäh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hë këh ÿ n'aa ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁹ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bä sa sii, P'op Hagä Do masäg kån hÿ pong jé. P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä tabaso

däg kãn. ²⁰ Ti m' ta ma matëg rabahõm kãn, ti m' jé pad'yyt hẽ rabaher'ood hõm kãn mã Jesus ky n'aa kä. Jesus, p'op naa né hẽ tamasa sa hã tapehuunh doo me, sahõnh hẽ rabahapãh hyb n'aa te hub né hẽ ta ti ta ky n'aa.]

Jããm né hẽ hahỹ Jesus P'op Hagã Do T'aah panyyg kä.

Rukas

Jesus ky n'aa hanäm do Rukas erii wät do hahÿÿh

Rukas Teopiro tamaher'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Öm ÿ ma erih hahÿÿh, Teopiro.

Hajök herii bong ää häj n'aa bä hawäd wät do ky n'aa, Jesus ky n'aa. 2 Sahõnh hē tadu dāk bä hap'ëeh doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do her'ood hõm do raher'oot sa hä raberih hyb n'aa. Tii d' né paa raberih. 3 Hÿÿ kã, Teopiro, hyb n'aa jawyk doo, sahõnh hē baad ÿ ma kamet'ëëg wät jawén paa bä ta ti ky n'aa, ÿ na-ääj hē hÿÿ kã ÿ erih ta ky n'aa. Sét ken'yyh ÿ ma erih doo. 4 Ta tii da ÿ wén erih, öm rama met'ëëg wät do Jesus ky n'aa hä, se hub né hē baad mabahapäh hyb n'aa ÿ erii wät do hä maner'ood bä.

Ääs ky n'aa her'oot Jowäw nu gahem'uun do benäng do ky n'aa hahÿÿh

5 Ti m' sa wahë n'aa Eróts häd näng do Judah häj n'aa bä tabag'äas noo gó, ti awät mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do seeh. Sakarija m' ta häd. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do wahë n'aa see Abijah makü panaa né m' tii. Ta ÿÿm häd mä Isabew. Sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë wahë n'aa makü Aräw häd näng do panaa né m' tii ënh. 6 Baad ub mäh, P'op Hagä Do karën doo da rababok. Baad ub né hē raky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do mejüü doo, ta ky n'aa jaw'yyk do kerih doo. 7 Dooh m' rataah nyy bä. Dooh m' Isabew eta bä. Wehëh padäg mä ta patug daheeh.

8 Ti m' ta see pé noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do wób, Abijah makü karapee, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ramoo bok noo gó, Sakarija moo wät mä tii bä. 9 Sakarija hä m' rah'yy kajäk t'öp gadäk doo gó tabajëë suun hyb n'aa, buu benyym do in-sijëën häd näng do tabajuu hyb n'aa.* 10 Ti m' buu benyym do tabajuu bä m', hajök mä ta noo bä hab'ëeh. P'op Hagä Do hä m' raky n'aa etsëë. 11 Ti m' P'op Hagä Do ääs kasee Sakarija hä m'. Buu benyym do rabahej'uu do tyng hënh, hub hënh mäh, ääs bag'ëëd däk. 12 Tak'ëp mä Sakarija beÿÿm wät. H'yy gabadoo wät mäh. 13 Ti m' ääs ky hadoo ta hä: —Eÿÿm manáh, Sakarija —näng mäh. —P'op Hagä Do maa napäh metsëë do ta hä —näng mäh. —Etaah da a ÿÿm. Aj'yy da bë t'aah. Man'oo da ta häd Jowäw —näng mäh. 14 —Tak'ëp da bë h'yyb tsebé ta hyb n'aa. Hajök ratsebé tabenäng bä, 15 hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó tabahadoo do hyb n'aa da —näng mäh. —Taw'ääts hē dooh d' teëg da uwa bëhë hejjoonh doo, ta wób na-ääj hē mahÿÿnh doo. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm da a t'aah ta ÿÿn wog gó tabasuun nä bä na-ääj hē —näng mäh. 16 —Hajök da Isaraéw buuj tah'yyb wapëën hõm p'aa hënh P'op Hagä Do wë, sa hagä n'aa wë, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mäh. 17 —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do pooj jé da Jowäw bawäd däk da, Isaraéw buuj sa h'yyb tym tabenäm hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. P'op Hagä Do Sahee hejój gó tabawät da, P'op Hagä Do ky n'aa rod Eriij makü hawäd wät do paa hadoo da, sa yb sa taah rah'yyb en'yym hyb n'aa sa wë, nabuj keh'üüm do rah'yy kawapëën hyb n'aa, rah'yy genäh hyb n'aa kã baad P'op Hagä Do karën doo da habok do rah'yy genäh doo da —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

* 19 Jääm né sét né hē sa ky n'aa rod hajëë suun t'öp gadäk doo gó, taber'oot hyb n'aa P'op Hagä Do wë, P'op Hagä Do tah'yyb en'yym hyb n'aa.

18 Ti m' Sakarija ky hadoo:

—Nyy d' ŷ bahapäh ta ti te hub tado bä? —näng mäh. —Wah'ëë däg ŷ ti hÿÿh. Wah'ëë däg äm ŷ né ti ênh —näng mäh.

19 Ti m' ääs ky hadoo Sakarija hä:

—Gabirijëw häd näng do ŷ ti hÿÿh —näng mäh. —P'op Hagä Do pa hegët do ŷ hÿÿh. Ta ti né hë ti ŷ tamejüü hahÿ hanäm do ky n'aa òm ŷ maher'oot hyb n'aa —näng mäh. 20 —Hÿÿ kä, —näng mä —dooch d' mer'ood wäd bä a t'aah benäng bä kä, ŷ maky nadaheeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó da ti awät né da a hã ŷ her'oot do a t'aah ky n'aa —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

21 Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa noo bä kata b'ëëh doo, ky n'aa ets'ëë doo, ragada mä Sakarija banyyh. “H'ëëd hyb n'aa ti tabadoh?”, näk mä sa h'yyb gó. 22 Ti m' tabanyyh bä kä m', dooch m' tahaja wäd ter'ood bä. Ta moo me m' tameh'eed däg up. Ti hyb n'aa rah'yy genäh. P'op Hagä Do metëëh do tahapäh sa hä.

23 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa gó tamoo wät do bahänh bä kä, tababaaj hóm kân mä ta tób hënh. 24 Ti m' nayyw hë denaa hë kä m', ta ŷÿm Isabew häd näng do beta däg kân mäh. Ji ma poo oow pé kä m' ta kamarab n'aa ta ŷÿm gada ta tób bä, dooch m' tawäd bä ta s'ee hënh. Ti m' Isabew ky hadoo:

25 —Hahÿ P'op Hagä Do anoo hä ŷÿ —näng mäh. —ÿ tat'yyd mehÿin. Tado hóm hä ŷÿ ŷ nu mebyng doo, ŷ netaah doo —näng mä Isabew kyyh.

Ääs ky n'aa her'oot do Jesus benäng do ky n'aa hahÿÿh

26 6 kamarab tabahado däk bä m', P'op Hagä Do mejüü ääs, Gabirijëw häd näng doo, tabahóm hyb n'aa panang Nasaréh häd näng doo hënh, Garirej häj n'aa bä. 27 Tamejüü mä tabeg'ääs hyb n'aa maruus wë, Joséh häd näng do ŷÿm pan'aa wë. Dawi panaa né m' ti Joséh. Dooch m' aj'yy tamepëë nä bä ti maruus. Ta häd mä Marija. 28 Ti m' ääs bahóm ta wë, ti m' taky hadoo:

—ÿ ana a wë òm ŷ panäk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky ennym a wë. A hä hë tabawät —näng mä ääs Gabirijëw häd näng do kyyh.

29 Ti m' Marija hyb n'aa tón geët mä ääs her'oot do hä. Ti m' tahyb n'aa newëë. Ta h'yyb gó m' tabedoo:

—H'ëëd ky n'aa ti hÿÿ éh? —näng mä Marija ta h'yyb gó.

30 Ti m' ääs ky hadoo ta hä:

—Eÿÿm manä Marija! —näng mäh. —A hä P'op Hagä Do h'yyb däng. 31 Òm da eta däk, enny däg da a t'aah. Mahäd n'oo däk da Jesus. 32 Ky n'aa etsëëh da. P'op Hagä Doo, Sahönh Hë Sa Bahänh Hadoo Do T'aah da ramaneëënh —näng mäh. —P'op Hagä Do anoo da ta wahë makü Dawi häd näng do jawén buuj tabahadoo hyb n'aa, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. 33 Jakóh panaa sa wahë pan'aa da had'yyt da. Tabagää had'yyt da —näng mä ääs kyyh.

34 Ti m' Marija ky hadoo ääs hä. Teaanh mäh:

—Nyy d' mä tii? Dooch aj'yy ŷ mepëë bä —näng mäh.

35 Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do Sahee da ahyng a wë —näng mäh. —P'op Hagä Doo, Sahönh Hë Sa Bahänh Hadoo Do hejój a hä da tabadäng. Ti hyb n'aa da hahÿ karapee hä P'op Hagä Do h'yyb däng. Ramaneëënh da P'op Hagä Do T'aah —näng mä ääs kyyh Marija hä.

36 Ti m' taky hadoo ênh:

—A wakään, Isabew häd näng doo, ti na-ääj hë etaah ta wah'ëë gó. Rahe'oot né paa ti netah. Hÿÿ kä eta däk —näng mäh. —Ji ma poo oow see pé däg

ta kamarab n'aa. ³⁷ Dooch hejooñh pé P'op Hagä Do hä —näñg mä ääs kyyh Marija hä.

³⁸ Ti m' Marija ky hadoo:

—P'op Hagä Do karom né ȳȳh. Tamejũũ do ȳ moo wät da —näñg mäh. —Taw'ääts hē ta ti tahado bä, maher'oot do hä ȳȳ —näñg mäh.

Ti m' ääs ahõm kãn mä p'aa hēnh ta mahãnh.

³⁹⁻⁴⁰ Ti m' nayyw hē denaa hē Marija bahõm kãn mä panang hēnh, Isabew hagä hēnh, waéé habéé hēnh, Judah häj n'aa bä. Ta tsym n'aa kaw'aat mä tabahõm. Ti m' tób gó m' tabajéé suun. Isabew mä tedēng. ⁴¹ Ti m' takedéé sii hē m' ajãn Isabew wog gó hasuun do kahasyyg wät mä ta wog gó. Baad mä P'op Hagä Do Sahee badäg däk Isabew h'yyb gó. ⁴² Ti m' Isabew ky hadoo Marija hä, tak'ëp mä ta kyyh:

—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edēng ȳȳj wób sa mahãnh. Ajãn hä na-ääj né hē baad hadoo do tah'yyb däng —näñg mäh.

⁴³ Ti m' Isabew ky hadoo ēnh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ta hä ȳ h'yy kaha'eeh do ȳȳn pan'aa mabahado né paawä mabana ȳ mabaheg'ääs. Ȳ maweh'ëeh ta ky n'aa hä. ⁴⁴ Ȳ medéé sii hē, wok ȳȳ gó ajãn kahasyyg wäd is, tsebee wät —näñg mäh. ⁴⁵ —Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edēng maky daheeh do hyb n'aa a hä taheer'oot doo —näñg mä Isabew kyyh Marija hä.

⁴⁶ Ti m' Marija ky hadoo:

—Hëp ȳ tym P'op Hagä Do taj'aa etsë.

⁴⁷ Hëp ȳ tym tsebee kãn P'op Hagä Doo, hëp ȳ tym dëeb wë.

⁴⁸ Ta wë hëp ȳ tym wén tsebé, ȳ ta karom its tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

Hÿ jawén sahõnh hē ȳ ramaneëēnh da ȳȳnh ky n'aa kedēng doo,

⁴⁹ tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Doo, sahõnh haj'ap do banoo do hyb n'aa hä ȳȳ.

Tsyet hē, sahõnh hē nesaa do mahãnh né tii. Baad had'op do né tii.

⁵⁰ Sahõnh hē badäk hahÿȳ hä habong doo,

sa panaa na-ääj né hē,

ta hä hyb n'aa jew'yyk doo,

P'op Hagä Do t'yyd mehÿn had'yyt hē.

⁵¹ Tak'ëp hejooñh do P'op Hagä Do mo haj'aa.

Hahÿȳ da tamo haj'aa:

Jé pad'yyt hē dawë hä tabetyn hõm h'yy kasab'ee doo gó sa hä hē h'yy kasadä doo,

P'op Hagä Do karēn do raty n'aa ges'yyk doo.

⁵² Tasog hõm hyb n'aa jewyk do sa hejój,

ti taban'oo kãn hyb n'aa sakog is do sa hä.

⁵³ Baad taban'oo kãn sa tä, sa waa, has'aah do sa hä.

Tan'oo kãn ta si n'aa hē rababaaj hõm tak'ëp ma enäh do paah.

⁵⁴ Tamasaa wät Isaraéw buuj, ta karom.

Ta t'yyd mehÿn had'yyt sa hä.

⁵⁵ Dooch tamabaan bä Abaraãm hä, Abaraãm panaa† hä taky n'aa enooh doo. Nahééj sa hä taky n'aa enooh do paah —näñg mä Marija kyyh.

⁵⁶ Ti m' tamawoob hē kamarab Marija bayyw kãn mä Isabew tób bä. Ti m' tababaaj hõm kãn ta tób hēnh.

† 1:55 Isaraéw buuj né hē ti Abaraãm panaa.

Jowāw nu gahem'uun do henāng do panyyg n'aa hahȳȳh

⁵⁷ Ti m' Isabew t'aah benyy dāk bā kā, enāng mā kā aj'yy. ⁵⁸ Isabew pa haj'eenh doo, ta wakāān na-āāj mā rapanyyg enā hōm bā kā, ratsebee kām mā ta sii. Isabew P'op Hagā Do t'yyd mehīn, rahegāā bā.

⁵⁹ Ti m' ta t'aah 8 ta āh tabahado dāk bā, sa wakāān, sa pa haj'eenh do na-āāj hē rabana ta t'aah masuuj noo byyh kahōg hōm do raheg'āās. Rakarēn mā ta hād ramaneēēnh Sakarija, ta yb hād. ⁶⁰ Ti m' Isabew ky hadoo:

—Doo —nāng mäh. —Ta hād da Jowāw —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo ta hā:

⁶¹ —Hēd n'aa ta tii d' ta hād? —nāk mäh. —Doo ta tii da Jowāw hād nāng pé bē wakāān —nāk mäh.

⁶² Ti m' sa moo me rameanh ta yb hā nyy da ta t'aah hād. ⁶³ Ti m' ta moo me Sakarija metsēē ta hā rabanoo rahe'iih doo. Ti m' rahyb n'aa meuuj bong terih do hā. “Jowāw” mā terii dāk. ⁶⁴ Tii bā kā m', taber'ood dāg kām p'aa hēnh kā. Ti m' Sakarija j'aa etsēē kām mā P'op Hagā Doo. ⁶⁵ Ti m' sa pa haj'eenh do rahyb n'aa meuuj bong mā tak'ēp. Jé pad'yyt hē waēē habēēh hēnh mā Judah hāj n'aa bā ta ky n'aa rahe'ood hōm kām mäh. ⁶⁶ Sahōnh hē ta ti maa new'ēē do panyyg hā, rahyb n'aa newēē, rahyb n'aa tōn. Sa h'yyb gó m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk da ta ti karapee —nāk mā sa h'yyb gó.

Tii da sa h'yyb gó rawén her'oot, P'op Hagā Do hejój karapee hā tabawāt do hyb n'aa.

Hahȳ Sakarija her'oot do ta jawén hawāt do ky n'aa P'op Hagā Do metēēh doo

⁶⁷ Ti m' baad mā Sakarija h'yyb gó P'op Hagā Do Sahee badāng. Ti m' tadu doo tabahe'oot ta jawén hawāt doo, P'op Hagā Do metēēh doo. Ti m' taky hadoo:

⁶⁸ —Taw'āāts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā,

Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do ér j'aa etsē.

Tabahyng ta karapee tabed'ēēp hyb n'aa nesaa do mahānh.

⁶⁹⁻⁷⁰ P'ooj ub, ta ky n'aa rod tsyt hē ta wē kasēēw bong do hā taky n'aa enooh doo,

tii da P'op Hagā Do bad'oo hỹ kā.

Tamejō kām hỹ kā ér mahang tak'ēp ta hejój me ér hed'ēēp doo,

ta karom Dawi makū panaa hā.

⁷¹ Ér da ted'ēēp ér majī mahānh,

ēr wē h'yy gaēēnh do mahānh.

⁷² Tat'yyd mehīn paa ér wahē makūūh.

Tahyb n'aa esee baad had'op do sa hā taky dāng do paah,

⁷³ Abaraām makūū hā taky n'aa enooh do paah.

⁷⁴ Ér ted'ēēp da ér majī mahānh,

h'yyb neȳm doo me ér moo bok hyb n'aa P'op Hagā Do wē.

⁷⁵ Tsyt hē nesaa do mahānh,

takarēn doo da ér baboo had'yyt hyb n'aa ta matym gó.

⁷⁶ Ti m' ta t'aah hā Sakarija ky hadoo:

—Ōm da ramaneēēnh P'op Hagā Doo, Sahōnh Hē Sa Bahānh Hadoo Do ky n'aa rod.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé panāg n'aa da ōm.

Õm da henäm sa h'yyb tym, baad ragadoo hyb n'aa takajaa bä.

⁷⁷ P'op Hagä Do karapee hä mamaher'oot da nyy da sa h'yyb tym tabed'ëep hÿ pong jé ta pa rababoo had'yyt hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm do hyb n'aa da.

⁷⁸ Tii da P'op Hagä Doo, ër h'yy kaha'eeh do wén d'oo, taky enyym do hyb n'aa. Ji tat'yyd mehñn.

Ti hyb n'aa Tah'yyb Däng Doo, ta bag hadoo ër hä, papÿÿj bag hadoo doo, p'op tabana ër hä.

⁷⁹ Ta bag tanoo da gadagyp do hadoo doo gó habok do sa hä, dajëb gó habok do sa hä.

Ër hä tanoo da h'yyb nyyw gó ër babok hyb n'aa —näng mä Sakarija kyyh.

⁸⁰ Ti m' karapee bawëe gëet. H'yyb hejooj g'ëed kän. Tabanawäng bä kä tabawäd had'yyt hë. Tii bä kä, tadu do kän tama metëek do Isaraëw buuj.

2

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti noo gó m', hajõng häj n'aa sa wahë n'aa Aw-Kus häd näng do tamejüü rabetsén hyb n'aa sahõnh hë ta karapee jé pad'yyt hë habok doo, sa häj n'aa had'yyt bä habok doo, Roma buuj ramejüü doo bä. ² Jääm né hë ti pooj jé rabetsén doo. Kirinijo häd näng doo, hëj Sirija häd näng do babuuj sa wahë n'aa noo gó m' tii. ³ Tii bä m' sahõnh hë rabebanh sa wahë makü panang p'aa hënh, ta heen n'aa hä sa häd raberih hyb n'aa.

⁴ Ti hyb n'aa m' panang Nasaréh, Garirej häj n'aa bä badäk doo bä naa Joséh ratsyym kasog kän, Judah häj n'aa hënh, panang Berënh häd näng doo hënh rabahõm hyb n'aa. Dawi häd näng do panang paa né hë m' ti Berënh. Dawi panaa see m' Joséh. ⁵ T'ii hënh tawén hõm mä Marija, ta ÿÿm pan'aa daheeh, retsén do heen n'aa hä sa häd raberih hyb n'aa m'. Etaah mä ti Marija. ⁶ Ta tii bä rabajeej bong noo gó kä m' karapee benyy däg kän. ⁷ Ti m' pooj jé ta t'aah, ajÿÿ m'. Ti m' tabahabën däk. Ta wób sa masääh tób n'aa yt hä m', b'éé waa hood gó m' tadasooh. Du daa m' dawëe hena do tób ranu kahej'ëek doo bä m', gabad'ëe däk do hyb n'aa m'.

⁸ Ti noo gó kä m', atsëm, b'éé hagä n'aa rabaj'eenh p'eets hë. B'éé mä rahag'ääs. ⁹ Ti m' P'op Hagä Do ääs kasee sa hä. Ti m' P'op Hagä Do hejój tametëeh sa pa. Ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo mäh. Ti m' b'éé hagä n'aa tak'ëp mä rabeÿÿm bong. ¹⁰ Ti m' ääs ky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! ÿ manaa tak'ëp ji tsebé do panyyg, sahõnh hë panyyg pan'aa —näng mäh. ¹¹ —Naga hë enyy däk bë mahang, Dawi panang paa bä, bë h'yyb tym dëeb. Kristo,* P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tii —näng mä ääs kyyh.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hahÿÿ da da bë heen n'aa: Bë aw'yyt da kahabën is karapee. B'éé waa hood gó da tabasooh —näng mä ääs kyyh b'éé hagä n'aa sa hä.

¹³ Ti bä m' nyyw hë m' ragenä b'ëeh hajök do ääs ta see pa. Tii bä m' P'op Hagä Do hä rama ejäm. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

* **2:11** Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneënh Mesijas . Gereg kyy me ramaneënh Kristo. "P'op Hagä Do h'yyb däng doo", tahanäng pé m' ti.

14 –Taw'ääts hē hÿ pong jé tak'ëp raweh'ëeh,
tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo.

Badäk hahÿÿ bā, ta hā habong do hā, takamahān do hā,
P'op Hagä Do anoo da h'yyb nāw n'aa –nāk mā āās sa kyyh.

15 Āās rabelo bong bā m', p'aa hēnh hÿ pong jé rabasëek bā m', b'éé hagä
n'aa rakaner'ood kån, ti m' raky hadoo:

–Hamäh, Berēnh hēnh ër hegāā ti P'op Hagä Do her'oot do āās hā. Hamäh,
hamäh –nāk mäh.

16 Ti m' nyyw hē m' rah'yy kabawaad bong. Resoos mäh. Ti m' rabawyyd
kån Joséh, Marija, karapee kã. Karapee basooh mā b'éé waa hood gó.

17 Karapee rabahapäh jawén paa bā kã m', jé pad'yyt mā rabaher'ood hõm
karapee t'aah ky n'aa, sa hā āās panāk doo. 18 Sahõnh hē maa nap'ëeh do
rameuunh mā ta ky n'aa. 19 Ti m' Marija enyyw hõm mā ta ti ta h'yyb gó. Ta
h'yyb gó m' tahyb n'aa newëë mäh. 20 Ti m' b'éé hagä n'aa rababaaaj hõm. P'op
Hagä Do raky n'aa ejām hõm mäh. P'op Hagä Do raj'aa etsë mäh. Ti rawén ky
hadoo rahapäh mäh, ramaa napäh mā sa h'yyb. Baad né hē m', āās her'oot
doo d' né hē kã m'.

21 8 ta āh tabahado däk bā m' karapee, ta masuj noo byyh kahõg hõm bā
kã m', rahād n'oo däk mā Jesus, tabasuun däk do pooj jé āās hād n'oo däk doo
d' né hē ta hād karapee hā.

22 Ti m' takaja kån mā ti noo gó Marija ta patug daheeh sa h'yyb rabenäm
hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da
ji t'aah benäng do jawén paa bā.† Ti m' ramahüüm Jesus Jerusarēnh hēnh,
P'op Hagä Do wē rametëeh hyb n'aa ta tób n'aa gó. 23 Tii da rawén d'oo,
hahÿÿ da m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do tamejüü do hyb n'aa:
“Taw'ääts hē pooj jé ji t'aah wah'ëeh ji ky n'aa enooh P'op Hagä Do hā tsyt hē.”‡
24 Tii hēnh rabahõm na-āāj hē, P'op Hagä Do hā rama ejuu hyb n'aa pawöp hē
taw'ëed, h'ooh its hadoo doo, gurii-i hadoo doo. Tii d' né hē ta ky n'aa jaw'yyk
do mejüü rabad'oo sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

Simijāw hād nāng do her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

25 Ti m' ti awāt mā Jerusarēnh bā aj'yy wah'ëë däk doo, P'op Hagä Do karēn
doo da hawāt doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo. Simijāw
mā ta hād. Baad mā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Tagada mā Isaraéw
buuj hed'ëep doo. 26 P'op Hagä Do Sahee metëeh mā ta hā, Kristo, P'op Hagä
Do H'yyb Dāng Doo, tahapäh nā né hē m' tadajëb pooj jé. 27 Ti m' ti noo gó né
hē m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm mā Simijāw P'op Hagä Do tób n'aa hēnh.
Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hēnh Marija Joséh daheeh ramanaa bā m' karapee
t'aats, Jesus, sa ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ramoo bok hyb n'aa ta hyb
n'aa, 28 ti agëet mā Simijāw tób w'oo hā. Ti m' karapee tabado däk ta moo gó,
ti m' P'op Hagä Do taj'aa etsë. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

29 –Hÿÿ kã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, sahõnh hē mabag'āās doo,
man'oo ÿÿh, a karom, h'yyb nām doo me ÿ dajëp.
Man'oo däk maky dāng do ÿ bahapäh.

30 Hÿÿ kã matym ÿÿ me baad ÿ bahapäh ji h'yyb tym dëëb,

31 sahõnh hē badäk hahÿÿ hā habong do sa matym gó manoo doo.

† 2:22 Isaraéw buuj sa taah benäng jawén paa bā, 40 ta āh noo gó ajān ÿÿn dooh tahaja bā P'op Hagä
Do tób n'aa hēnh tahõm bā. Dooch na-āāj hē tahaja bā tamep'aa bā tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew däk
doo. ‡ 2:23 Esodo 13.2, 12

³² Judah buuj nadoo do sa h'yyb bag hadoo, sa h'yyb kadawuung n'aa P'op Hagä Do hä.

Isaraéw buuj ky n'aa etsëeh da ta hyb n'aa —näng mä Simijāw kyyh karapee t'aah ky n'aa hä.

³³ Marija Joséh daheeh rahyb n'aa meuuj bong mä Simijāw her'oot do sa t'aah ky n'aa hä. ³⁴ Ti m' Simijāw taky n'aa edëe bong sa hä. Ti m' Marija hä, Jesus ȳyn hä, ta ky hadoo:

—Hajök Isaraéw buuj wób raty n'aa ges'yyk da hahỹ karapee tawah'ëe däk bã. Ti hyb n'aa banesaa hënh rabahôm da P'op Hagä Do an'oo bã. Ta wób da baad ragadoo. P'op Hagä Do ed'ëep ta tii —näng mäh. —Ta heen n'aa hadoo da hahỹ karapee. Tametëeh da P'op Hagä Do gen'aak doo. Ti hyb n'aa hajök da h'yy kawereem ta wë. ³⁵ Tii bã da kametä däk da rahyb n'aa newëe doo —näng mäh. —Ôm da Marija, tak'ëp da mah'yy katón da ta hä ramoo bok do hyb n'aa da —näng mä Simijāw kyyh.

³⁶ Ti noo gó né hë m' ti agëet mä t'ĩ hënh ȳynh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Ān mä ta häd. Wah'ëe däg né m' tii. Panuéw mä ta yb makū häd, Aseer makū panaa see m'. Patug tamaa wäd, marahud wäd mäh. Raket'ëe däk do jawén paa bã, 7 ta baab tabahado däk bã m' Ān patug maa badoo wät mäh. ³⁷ Wah'ëe däk mäh. 84 däg mä ta baab n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa hënh had'yyt mä tabeh'ũm. Adëb bã, atsëm na-āāj mä P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ta hä taky n'aa etsëe mäh. Kas'aah mä taky n'aa etsëe hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

³⁸ Ti m' Marija, Joséh wë tabana bã m', taky n'aa tsebee wäd kån P'op Hagä Doo. Ti m' Jesus ky n'aa taheer'ood kån t'ĩ hënh hab'ëeh do mahang Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëep do gad'aa do sa hä.

³⁹ Ti m' Joséh Marija rabahajaa bã kã m' sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũ doo, rababaaj hõm kån sa panang hënh Nasaréh häd näng doo, Garirej häj n'aa hënh. ⁴⁰ Awëe däg kån mä karapee. Hejooj däg kån mäh. P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Baad P'op Hagä Do hag'ääs ta hä.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hä Jesus baym dó panyyg n'aa hahỹh

⁴¹ Ta heen n'aa hë had'yyt hë Jesus ȳyn ta patug daheeh rabahôm Jerusarënh hënh, Pas-kowa häd näng do ratab'ëes hyb n'aa. ⁴² 12 m' Jesus ta baab däg rabahôm Pas-kowa ratab'ëes hyb n'aa rabahed'oo doo da. Jesus ahõm sa sii. ⁴³ Pas-kowa ratab'ëes do tabahëej jëng bã m', rababaaj nã sa panang hënh. Jesus mä aym Jerusarënh bã. Dooch m' rahapëe bã ta ȳyn hä tabaym. ⁴⁴ Sa wakään mahang hawät red'oo mäh. Ti m' tug bã kã rabaheg'ääs, dooch m' Jesus. Resoos mä sa wakään mahang. ⁴⁵ Dooch m' rawyyd bã. Ti m' rabaheg'ääs p'aa hënh Jerusarënh hënh. ⁴⁶ Tamawoob däg kån mä sa āh Pas-kowa jawén paa bã m', rabawyyd kån P'op Hagä Do tób n'aa yt hä m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do mahang mä tabasooch. Tamaa newëe mäh, teaanh mä sa hä. ⁴⁷ Sahõnh hë Jesus maa napäh do rahyb n'aa meuunh mä tahapäh do hä m', tah'yy ganäng do hä m'. ⁴⁸ Ti m' ta ȳyn ta patug daheeh rabahapäh bã m' rah'yy gabedo bong mäh. Ti m' ta ȳyn ky hadoo:

—Hëd n'aa tii d' mabahadoo āā hä, tah ȳy? —näng mäh. —Ôm āā esoos, õm āā hyb n'aa tón —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëd n'aa ȳ bë esoos? Nepäh bë hä Ee tób bã né paawä ti ȳ bë baw'yyt? —näng mä Jesus.

⁵⁰ Dooch m' ta ȳyn rah'yy genä bā tii d' tahanan̄g do hā. ⁵¹ Ti m' tababaaĵ hōm kån sa sii. Baad mā taky daheeh sa hā. Baad mā Marija benām ta ti ta h'yyb gó. ⁵² Awëë geët mā Jesus. Anāng mā ta hā kã tahapāh doo. P'op Hagä Do kamahān ta hā, ta wób na-āĵ rakamahān.

3

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahȳyĥ

¹⁻² Ti m' 15 ta baab tabahado dāk bā m' Tiberijo hād nāng do Roma bā tabag'āās noo gó, tabanawāng hēnh P'op Hagä Do ban'oo kån mā ta panyyg Jowāw hā, ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Sakarija m' Jowāw yb. Ti noo gó, Judah hāĵ n'aa bā Pon-Sijo Pirato hād nāng do sa wahë n'aa. Garireĵ hāĵ n'aa bā, Eróts hād nāng do sa wahë n'aa. Eróts h̄ȳĵ mā Pirip hād nāng doo, Itureej, Tarakonit hād enāh do hāĵ n'aa bā m' sa wahë n'aa. Risāān hād nāng doo, Abirēn hāĵ n'aa bā sa wahë n'aa. * Anas, Kajapas hād enāh doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooch do sa wahë n'aa heh'āāt do ti noo gó. ³ Ti m', P'op Hagä Do panyyg Jowāw gado dāk jawén paa bā kã m', tamaher'ood hōm mā sahōnh hē tamii Joradān nabyy me habong doo. Taher'oot sa hā raberéd hōm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hōm hyb n'aa nesaa do raberéd hōm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hōm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanāng doo.

⁴ Hahȳy da P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas hād nāng do erih do paa Jowāw ky n'aa:

“Hahȳy da tabanawāng bā her'oot do kyyh:
Bē tyw n'aa bak'ood dāg da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah.

⁵ Bē geh'aa hōm gaderoh doo.
Bē epug hōm wajau doo, waëë na-āĵ hē.
Bē deja hōm ta tyw n'aa gajeroh doo.
Bē benyyw dāg baad ta tyw n'aa.

⁶ Tii bā da sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do rahapāh da nyy da P'op Hagä Do ji tabed'ēēp nesaa do mahānh.”†

⁷ Ti m' hajōk rakata dāk Jowāw wē ranu kemuun hyb n'aa. Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—Aw'yy p'yym nāng do taah hadoo bēeh! —nāng māh. —Nyy da bē ed'oo bē kejēn nesaa do bē hā P'op Hagä Do banoo do mahānh? J'ooĵ madāk doo me bē ed'oo bē nu kemuun nesaa do mahānh. ⁸ Taw'āāts hē pooĵ jé bē metāh te hub tado bā nesaa do bē eréd hōm bā. Bē metāh hanām do hā bē moo boĵ do hā. Bē daab yb manā Abaraām panaa bē hanāk do hā. Bē edoo manāh: “Āā P'op Hagä Do gadoo Abaraām panaa āā bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karēn bā, tahajaa hahȳ pā tawareem bā Abaraām panaa rado padāg bā —nāng māh. ⁹ Edaa dāk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahēë dāk do tabagēēm hyb n'aa hadoo tii. Sahōnh hē joom tēēg neaak do tagēew jat da, ti tabaju hōm da —nāng mā Jowāw kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaanh ta hā:

—Nyy d' āā bad'oo h̄ȳ kã?

* **3:1-2** Roma buuj had'yyt nado Tiberijo bag'āās. Hajōng ta wób sa hāĵ n'aa na-āĵ hē tabag'āās. Pon-Sijo Pirato, Eróts, Pirip, Risāān na-āĵ hē Tiberijo karom tii, Tiberijo kyy gó ta wób sa hāĵ n'aa bā rabag'āās doo. † **3:6** Isajas 40.3-5

11 Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Pawóp hē saroor nāng péh, sét tanoo saroor tamah pé hā. Waa nāng doo, tanoo waa tamah do waa ta waa uuh —nāng mā Jowāw kyyh.

12 Ti m' sa wahē n'aa dajēēr n'aa gedaag n'aa an'aa mā Jowāw wē tanu gemuun hyb n'aa.

—Ma matēg —nāk mäh. —Äã ěnh, nyy d' äã bad'oo?

13 Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—Bē wad'ii manā ta wób —nāng mäh. —Dooh ta bahānh bē ets'ēē sa hā dajēēr. Jāām hē bē ets'ēē Roma buuj ky kajäk doo —nāng mäh.

14 Ti m' warahén reaanh:

—Äã ěnh? Nyy d' äã bad'oo? —nāk mā warahén sa kyyh.

Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bē eām manā ta wób dajēēr rabanoo hyb n'aa bē hā. Bē ky n'aa tapa manā daap hē ta wób. Bē h'yy gadeja dajēēr bē wahē n'aa bē hā rep'aak do hā, bē hyb n'aa hūūm manā ti bahānh —nāng mā Jowāw sa hā.

15 Ti m' hajök do t'ii hēnh kat'aa do rah'yy kahās'ääp Jowāw hyb n'aa. Sa h'yyb gó m' rahyb n'aa newēē. Sa h'yyb gó m' raky hadoo: “Hahÿ né g'eeh P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd nāng doo?” 16 Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—ÿ ti hÿÿh, bē ÿ nu gemuun naēng me. Ti awät da tak'öp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hā ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bā[‡] —nāng mäh. —Tii kã P'op Hagä Do Sahee tabanoo da bē hā, tabajēē suun hyb n'aa bē h'yyb tym gó, bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa. Tēēg hōō hadoo me baad tabanāw dāk bē h'yyb tym, bē d' tametyy —nāng mäh. 17 Tsyt hē tabetyn hōm da P'op Hagä Do karēn do moo heb'ook doo, tsyt hē ta wób. P'op Hagä Do karēn do moo b'ook doo, banām doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, a'yy ta nahēē me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hā. Ta bóg taju toonh tēēg hōō me, nadēēk doo me —nāng mā Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hā.

18 Hajōng mā Jowāw her'oot sa hā. Panyyg wób gó tabeh'ūūm. Baad tametēēk sa hā. Panyyg hanām do ta her'oot mā sa hā.

19 Ti m' Jowāw nabuuj gedoo mā Garirej häj n'aa wahē n'aa Eróts häd nāng doo, ta hÿÿj ÿÿm, Erodija, tagat'ēē dāk do hyb n'aa. Hajōng baad nadoo do wób Eróts moo wät do hyb n'aa na-ääj hē Jowāw nabuuj gedoo mā Eróts. 20 Ti m' ti bahānh tabegyys wät. Tamejūū mā Jowāw radawäts gēēt ragadahew'ēēs doo gó.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' ragadahew'ēēs doo gó radawäts g'ēēd pooj jé m', hajök do Jowāw nu gemuun bong bä m', Jesus na-ääj mā tanu gemuun wät. Tanu gemuun bä m', Jesus ky n'aa etsēē bä m', wē kabasēēts wät. 22 Ti m' P'op Hagä Do Sahee ahÿng mā ta wē gurii-i hadoo mäh. Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Öm tah ÿÿ, tak'öp ÿ kamaññ up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yyim —nāng mäh.

23 30 ta baab Jesus bahado dāk bä m' tadu doo tamoo wät do sa mahang.

Jesus wahē makū sa häd ketsén do hahÿÿh

[‡] 3:16 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bā sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'öp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hā hē Jowāw hegāā bä. Ti hyb n'aa dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bä ta hā hē tahegāā bä, tahaññng pé tii.

Joséh t'aah red'oo mä Jesus.

Joséh yb makū häd Eri.

²⁴ Eri yb makū häd Matat.

Matat yb makū häd Rewi.

Rewi yb makū häd Mew-Ki.

Mew-Ki yb makū häd Janaj.

Janaj yb makū häd Joséh.

²⁵ Joséh yb makū häd Matatijas.

Matatijas yb makū häd Amos.

Amos yb makū häd Naüm.

Naüm yb makū häd Eseri.

Eseri yb makū häd Nakaj.

²⁶ Nakaj yb makū häd Maat.

Maat yb makū häd Matatijas.

Matatijas yb makū häd Semej.

Semej yb makū häd Josek.

Josek yb makū häd Jodah.

²⁷ Jodah yb makū häd Jowanan.

Jowanan yb makū häd Resa.

Resa yb makū häd Serubab.

Serubab yb makū häd Saratijéw.

Saratijéw yb makū häd Neri.

²⁸ Neri yb makū häd Mew-Ki.

Mew-Ki yb makū häd Adih.

Adih yb makū häd Kosān.

Kosān yb makū häd Ew-Madān.

Ew-Madān yb makū häd Eer.

²⁹ Eer yb makū häd Josuwéh.

Josuwéh yb makū häd Erijés.

Erijés yb makū häd Jorīm.

Jorīm yb makū häd Matat.

Matat yb makū häd Rewi.

³⁰ Rewi yb makū häd Simijāw.

Simijāw yb makū häd Judah.

Judah yb makū häd Joséh.

Joséh yb makū häd Jonam.

Jonam yb makū häd Erijakīm.

³¹ Erijakīm yb makū häd Mereja.

Mereja yb makū häd Mena.

Mena yb makū häd Matatah.

Matatah yb makū häd Natān.

Natān yb makū häd Dawi.

³² Dawi yb makū häd Jesé.

Jesé yb makū häd Obed.

Obed yb makū häd Buwas.

Buwas yb makū häd Saramon.

Saramon yb makū häd Nasōm.

³³ Nasōm yb makū häd Aminadab.

Aminadab yb makū häd Adimih.

Adimih yb makū häd Rām.

Rām yb makū häd Eserōm.

Eserōm yb makū häd Peres.

Peres yb makū häd Judah.

³⁴ Judah yb makū häd Jakóh.

Jakóh yb makū häd Isak.

Isak yb makū häd Abaraäm.

Abaraäm yb makū häd Terah.

Terah yb makū häd Nahóh.

³⁵ Nahóh yb makū häd Serug.

Serug yb makū häd Rakaw.

Rakaw yb makū häd Pereg.

Pereg yb makū häd Eber.

Eber yb makū häd Serah.

³⁶ Serah yb makū häd Kaj-Nan.

Kaj-Nan yb makū häd Apasad.

Apasad yb makū häd Sêm.

Sêm yb makū häd Nowéh.

Nowéh yb makū häd Ramék.

³⁷ Ramék yb makū häd Metusarēm.

Metusarēm yb makū häd Enók.

Enók yb makū häd Jaréd.

Jaréd yb makū häd Marareew.

Marareew yb makū häd Kenan.

³⁸ Kenan yb makū häd Enós.

Enós yb makū häd Seet.

Seet yb makū häd Adāw.

P'op Hagä Do t'aah hadoo Adāw makūūh, P'op Hagä Do pahuunh do hyb n'aa.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus basoop pong hēnh tamii Joradān häd doo me naa. Baad mā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm. Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahūūm kån Jesus tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh. ² 40 m' ta āh Dijab* metyy mā Jesus. Tabanawäng hēnh tabaym bä, dooh Jesus awa bä. 40 ta āh tabahado däk bä m' Jesus mā asa däk tak'ēp.

³ Ti m' Dijab ky hadoo ta hā:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, mamejō hahÿ pä takawareem däk pāw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hā had'yyt nado ji bedēp”† —näng mā Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë jó. Tii b' naa m' nayyw hē tametēeh ta hā sahōnh hē badäk hahÿÿ hā hanäng do häj n'aa rabag'āas doo. ⁶ Ti m' taky hadoo ta hā:

—Mahegāā! —näng mäh. —Sahōnh hē ta ti ÿ anoo da a hā. Sa wahē wahēh mabahadoo ÿ an'oo bä. Sahōnh hē hanām doo, hetsooh do ta hā hanäng do ÿ anoo da a hā —näng mäh. —ÿ ti ta ti gadoo. ÿ ta danäh. Ti hyb n'aa ÿ anoo ÿ karēn pé hā —näng mäh. ⁷ —Sahōnh hē ÿ banoo a hā, wē ÿÿ, tūū, a taron nuu me ÿ mawehēē bä —näng mā Dijab kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

* **4:2** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng péh ti Dijab. † **4:4** Dew-Teronom 8.3

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jääm hē P'op Hagä Doo, bē hagä n'aa, bē wehēē. Jääm hē ta ti bē hyb n'aa jew'y'yyk, bē ky daheeh”[‡] —näng mä Jesus.

⁹ Ti m' Jesus Dijab mahüüm kän Jerusarēnh hēnh. Ti m' tabatsyyd hōm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hēnh tabasēēk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh —keréd hyy tūū babä naa.
¹⁰ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejüü da ta ääs baad ōm rabahag'ääs hyb n'aa.”¹¹ Ōm da ragadoo p'op pä hä a tsyym taganadas hyb n'aa”,[§] näng P'op Hagä Do kyyh —näng mä Dijab.

¹² Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahÿÿ da na-ääj hē P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”^{***} —näng mä Jesus.

¹³ Ti m' Dijab bahajaa bä kã Jesus tametyy doo, tabahōm dó Jesus mahānh.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'y'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa hēnh Jesus babaaj hōm kän. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'y'yyb mahüüm mä Jesus. Jé pad'yyt hē Garirej häj n'aa bä rapanyyg enä hōm kän mä ta ky n'aa. ¹⁵ Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä tama metēēk mäh. Sahōnh hē m' raj'aa etsē ta hä.

¹⁶ Ti m' panang Nasaréh hēnh tabahōm, tabawäng do paa hēnh. Saab hä kã m' tabahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh, tabehed'oo doo da. Ti m' tabas'ēēg gēēt P'op Hagä Do kyy kerih do taner'oot hyb n'aa.

¹⁷ Ran'oo däk mä ta hä P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas makü erii wät do paah, ta heen n'aa. Kapōōs mä ta ti ma kahé bäh. Tii b' mä tabapyn, taw'yyt mä ta hä kerih doo. Hahÿÿ da m' takerih:

¹⁸ “Hä ÿ P'op Hagä Do Sahee banäng.

ÿ tasēēw hōm tsyt hē, P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do kasuud is do sa hä ÿ maher'oot hyb n'aa.

ÿ tajejüü ÿ bed'ēēp hyb n'aa ta wób moo gó naa.

ÿ tajejüü ty temah do ÿ matym nä padēēk hyb n'aa.

ÿ tajejüü tak'ēp rarejäā do ÿ bed'ēēp hyb n'aa sa moo gó naa, rabahōm hyb n'aa.

¹⁹ ÿ tajejüü hahÿÿ da ÿ maher'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hä:

Kaja kän P'op Hagä Do ji tat'yyd mehüün doo.”^{††}

²⁰ Ti m' tabahēēj jēng bä taner'oot doo, tap'ōōj däk mä p'aa hēnh kerih doo. Tan'oo däk mä p'aa hēnh tób kaser n'aa hä. Sahōnh hē m' tii b' hat'oonh do baad mä rabahag'ääs Jesus wē. Ragada mä taber'oot.²¹ Ti m' taky hadoo:

—Naga hē, bē hapēē kän tadu dahēē kän kerih do ÿ ner'ood wät doo kã —näng mäh.

²² Ti m' sahōnh hē tii b' hat'oonh do baad mä raj'aa etsē ta hä. Rahyb n'aa meuunh mä baad taher'oot do hä. Ti m' rakaner'oot jé hat'oonh doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nyy d' tii éh? Joséh t'aah nado ti hÿÿh? —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ hapäh né tii, hahÿÿ da bē kyyh bē ky hetēg hä: “A daaj hē makebiin mediko mado bä”, näk da bēēh —näng mäh. —Hahÿÿ da d' bē kyyh: “Taw'ääs

hë mamoo wäd meuj n'aa näng doo, babä, a panang bä, Kapar-Naüm bä mapahuunh doo da, ää ky n'aa napäh doo da raheer'oot doo", näk da bëeh —näng mä Jesus sa hä.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Ta panang bä, tabawäng doo bä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod ragado bä. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo. ²⁵ Eriij hawät noo gó m', hajök mä Isaraéw häj n'aa bä patug tema bong do kas' uut doo, tak'ëp sahõnh hë rabas'aah noo gó m', tamawoob hë ta baab bahãnh tanadots wät do hyb n'aa. ²⁶ Ti hadoo né hë m', dooh m' P'op Hagä Do mejõ bä Eriij sa wë tamasa hyb n'aa. Tamejüü ta s'ee hënh ýñh patug tamah do bawät bä. Panang Sarep-Ta häd näng doo bä tabawät. Häj n'aa Sidõn häd näng doo bä tii. Baad mä tamasa tii. ²⁷ Ta jawén mäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Eriew häd näng do hawät noo gó m', hajök mä nahëë enäh doo, rog manahuuh do Isaraéw häj n'aa bä. Ti hadoo né hë m', dooh m' sa nahëë Eriew ado hõm bä. Jããm né m' sét hë tanahëë do hõm, Namah häd näng doo. Sirija häd näng do buuj mä tii —näng mä Jesus sa hä.

²⁸ Ti m' tii b' hat'oonh do ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rakawaj'ããnh kãn ta wë. ²⁹ P'op mä rabes'ëëg b'ëëh. Kawaj'ããnh gó m' Jesus ramahüüm panang bä naa, p'op tabadoo hënh. Gadarong doo gó m' rakarën radawäts hyy paawä tadajëp hyb n'aa. ³⁰ Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh, sa mahang mä tatabës.

Jesus habëë hõm mera do hadäk do panyyg n'aa hahýñh

³¹ Ti m' Jesus bahyng panang Kapar-Naüm häd näng doo hënh, häj n'aa Garirej häd näng doo bä. Ti m' Saab hä kã tadu doo tama metëëk sa hä P'op Hagä Do panyyg. ³² Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuij bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëëk do hyb n'aa m'. ³³ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó m' tabasoooh aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

³⁴ —Ej! H'ëëd makarën ää wë Jesus Nasaréh buuj? Äã marejãã mawén na! —näng mäh. —Ý hapäh õm baad ub. Õm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanãm doo, baad hadoo do moo wëëd õm —näng mä ta kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus geãm wät karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hënh! Ahõm aj'yy mahãnh —tah'eed hõm mäh.

Tii bä m' aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do dawäts jat tüü sahõnh hë sa matym gó. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahõm kãn, ta hä hadäk do paah. Tabanyyh bä dooh tarejä bä aj'yy. ³⁶ Ti m' tii bá kata b'ëëh do rameuij bong mäh, raky n'aa jõg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëëd pé ti tama metëëk hahýñh hä? Hyb n'aa jawyk doo me, hejoonh doo me tamejüü karap'aar h'yyb nesaa do rabanyyh hyb n'aa. Raky daheeh né hë —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa hënh.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahýñh

³⁸ Tii kã m' Jesus banyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bá naa. Simaw tób hënh mä tabahõm. Ti m' Simaw mayyn asoooh mäh. Tak'ëp oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot tamasa hyb n'aa. ³⁹ Ti m' p'eets hë tabana geët

†† 4:28 Rawén kawaj'ããnh bong, rahapäh do hyb n'aa nyy d' Jesus hanäng pé Eriij, Eriew sa panyyg gó sa hä tamaher'oot doo. Ta ti sa hä Eriij, Eriew masa do paah, dooh sa häj n'aa babuuj rado bä. Dooh m' Jesus pahuuj bá sa matym haj'aa rakarën doo da, tahanäng péh.

Simaw mayyn hasooh hēnh. Tameduuk mā oom keréd hōm hyb n'aa. Ti m' oom keréd hōm. Nayyw hē m' Peed mayyn moo wäd dāk sa waa.

⁴⁰ Ti noo gó né hē, tug bā kā m', papŷŷj badēē hyng bā kā m', Saab bahēēj jēng jawén paa bā, Kapar-Naūm buuj ramena sa hōnh hē nahēē enāh doo. Hajōk mā sa nahēēh. Ti m' sét ken'y'yyh hā tamoo dāng. Sa nahēē tahehēēn hōm māh. Ahub padēēk māh. ⁴¹ Karap'ar h'y'yyb nesaa doo, ta wób sa hā hanāng do enā kām mā sa hā hanāng do paah. Raban'y'yyh bā m' tak'ēp mā sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hē ōm —nāk mā karap'ar sa kyyh.

Ti m' Jesus ky ge'ŷŷm māh. Dooch m' Jesus an'oo bā karap'ar h'y'yyb nesaa do rer'ood bā, rahapāh do hyb n'aa m', Jesus ta ti Kristo P'op Hagä Do H'y'yyb Dāng Doo.

⁴² Ti m' jati pé tapaj'ēē bā, Jesus bahōm dawē hā, rabanabok hēnh. Ti m' Jesus rabesooš jé pad'yyt hē. Ti m' Jesus ramamuun bā kā m' retsēē ta hā sa panang bā tabaym hyb n'aa. ⁴³ Ti m' taky hadoo sa hā:

—P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa hanām do ŷ karēn ŷ her'oot panang wób hēnh na-āāj né hē. Ti hyb n'aa ŷ P'op Hagä Do mejō hyng —nāng mā Jesus kyyh.

⁴⁴ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā m', sahōnh hē Judah hāj n'aa panang bā tama met'ēēg kām māh.

5

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' ta see pé noo gó m' karaj'aa Genesaréh* hād nāng do nabyy me Jesus ma metēēk. Hajōk doo, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ēē doo, gatat'uuk mā ta hā. ² Ti m' pawóp hē marakate tabahapāh ta nabyy me, tah'ŷŷb h'oo n'aa. Karahi rahets'yyt mā marakate danāh hā. ³ Ti m' tagatsēg sooh marakate see gó. Simaw mā marakate danāh. Ti m' tabetsēē taūj hōm hyb n'aa dawē hā marakate. Tii b' naa m' tama met'ēēg kām.

⁴ Ti m' tabahajaa bā kā tama metēēk doo, tamejūū Simaw tabadajong hēnh marakate t'īi hēnh radatu hyb n'aa tah'ŷŷb nahēēh.

—T'īi hēnh bē mo haj'aa enāh da —nāng mā Jesus Simaw hā.

⁵ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Wahēh ŷŷ, —nāng māh —atsēm had'yyt hē āā baboo paawā, dooh āā mo haj'aa péh. Ti hadoo né hē, mamejūū do hyb n'aa ŷ datu p'aa hēnh karahi —nāng māh.

⁶ Ti m' tii d' rabad'oo bā kā m', hajōng mā tah'ŷŷb karahi gó. Tak'ēp hajōng do hyb n'aa karahi gekog bong. ⁷ Ti m' marakate see gó hat'oonh do ranaēēnh ramasa hyb n'aa. Ti m' tah'ŷŷb rabata tooj kām marakate gó. Pawóp hē marakate gad'ēē dāk māh. P'eets hē paawā m' tabagyyb paawā marakate tah'ŷŷb jawyg hā.

⁸ Ti m' Simaw Peed bahapāh bā m' Jesus ky haj'aa, ta taron nu paa me tabahyy hāng mā Jesus wē. Ti m' taky hadoo:

—Ahōm mahānh ŷŷ, wahē ŷŷ. Dooch ŷ haja bā a matym gó ŷ ag'ēēd bā, nesaa do moo hew'ēēt do hyb n'aa ŷŷh —nāng māh.

⁹ Simaw ta hataa daheeh rameuuj bong mā hajōng do hyb n'aa tah'ŷŷb.

¹⁰ Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw hād enāh doo, Simaw kanatēē, ti na-āāj mā rameuuj bong. Ti m' Jesus ky hadoo Simaw hā:

* 5:1 Karaj'aa hād see Garirej.

—Eÿÿm manäh —näng mäh. —Ajyy, ÿÿj sag hadoo da òm hÿÿ kä, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' hood jó kä ratakyg jat marakate kä. Sahònh hē raberéd hòm. Ah'ũm kån mã ta sii.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' panang s'ee hēnh Jesus mamuun mã aj'yy rog manahuuh do hanäng doo. Tak'öp mã ta hä däg ta rog. Jesus tabahapäh bã m', ahyh häng mã tũũ, tetsēē mã Jesus bado hòm hyb n'aa ta nahēeh:

—Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —makarēn bã mahajaa né hē nahäh ÿ mado hòm —näng mã ta kyyh.

¹³ Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karēn —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mã ta kyyh.

Ti m' nayyw hē kä m' ta nahēē badoo wät. Has'oo däg kån mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahòm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wē. Mametä ta hä òm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo pé ji nahēē badoo wät do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahònh hē rabahapäh hyb n'aa òm has'oo däk doo —näng mã Jesus ta hä.

¹⁵ Ti m' Jesus mejò né paawä m' ta wób tamanaher'oot hyb n'aa, jé pad'yyt hē nayyw hē rapanyyg enä hòm mã Jesus ky n'aa hä. Ti hyb n'aa m' hajök han'aa ta wē ramaa newēē hyb n'aa tama metēek doo. Ta wób nahēē enäh do na-ãäj hē an'aa ta wē tabaheso hòm hyb n'aa sa nahēeh. ¹⁶ Ti m' Jesus, ta see pé noo gó, tabehũum takabanawät hēnh taky n'aa etsēē hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Hÿ hadoo mäh, ta see pé noo gó, tób gó Jesus ma metēek bã kä, Pariséw ramaneēnh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ãäj mäh, ti at'oonh mã maa newēē do sa mahang. Jé pad'yyt hē naa rabana. Garirej, Judah häd enäh do häj n'aa bã naa rabana. Jerusarēnh hēnh naa ta wób rabana. Baad ub P'op Hagä Do hejój Jesus h'yyb gó tabawät nahēē enäh do sa nahēē tawén do hòm. ¹⁸ Ti m' ajyy wób ramanaa mã nahēē näng doo, nawät doo. Ratóg nã ta tyng jó. Rakarēn paawä m' ramajēē suun tób gó Jesus wē. ¹⁹ Du daa m' rakad'oo pé gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ees mäh, ti m' tii b' naa m' ramahy kån kata däk do mahang Jesus bagēēt bã. ²⁰ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bã m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, nawät do hä taky hadoo:

—Najis ÿÿ —näng mäh. —Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng kado hòm —näng mäh.

²¹ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ãäj hē raky hadoo sa h'yyb gó:

—Nyy d' mã hÿ ta hä! —näk mäh. —P'op Hagä Do taky n'aa rejää hahÿÿ hä. Jääm né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hòm bã —näk mã sa h'yyb gó.

²² Jesus h'yyb hap'ēeh mã sa h'yyb. Ti hyb n'aa m' tabeaanh sa hä:

—Héd n'aa tii da bë hyb n'aa newēē bë h'yyb gó? —näng mäh. —Bë ÿ h'yyb hapäh —näng mäh. ²³ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hòm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bã? “As'ēeg g'ēed, awäd däg”, ji noo bã? —näng mã Jesus sa hä.

²⁴ Ti m' taky hadoo ênh sa hã:

—Hÿy kã da —nãng mãh. —Bê bahapãh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa hã hanãng do nesaa do ÿ ado hõm bã, ÿ haso dãk da nahëe nãng doo —nãng mã Jesus kyyh.

Tii bã m' k'yy gadów dãk do hã taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed, mado dæg a tyng, ahõm kã a tób hënh —nãng mã Jesus ta hã.

²⁵ Ti m' nayyw hë kã tabas'ëeg g'ëed kãn, tabado dãk ta tyng kã, ahõm kãn sahõnh hë m' rabahapëe kãn. P'op Hagã Do hã taj'aa etsë mã tababaaj hõm bã kã. ²⁶ Sahõnh hë hap'ëeh do rameuuj bong mãh. P'op Hagã Do hã m' raj'aa etsë. Ti m' rah'yyb e'ÿÿm bong. Ti m' raky hadoo:

—Meuj n'aa nãng do ãã hapãh naga hë —nãk mã sa kyyh.

Rewi hãd nãng do Jesus naëenh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' ta jawén Jesus bahõm bã kã panang bã naa, taw'yyt mã Rewi hãd nãng doo. Roma buuj ky gabuuj dajëer ragahed'aak bã m' tabasoo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—B'ëep ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —nãng mãh.

²⁸ Ti m' Rewi bas'ëeg gëet, sahõnh mã taberéd hõm, ti m' ahõm kãn mã ta sii.

²⁹ Ti m' Rewi moo wät mã ta tób bã sa tä, sa waa Jesus tatsebé do ky n'aa, Jesus taweh'ëeh do ky n'aa. Hajök dajëer gahed'aak doo, Rewi hep'ëeh doo, ta wób na-ããj mã tatsyyd bong do rabana rabawa hyb n'aa ta sii. ³⁰ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Pariséw wób hedoo doo, hãd kawaj'ããn gó m' rabeaanh Jesus ma matëg sa hã:

—Hëd n'aa bê bawëh, bê beëëk dajëer gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hë nesaa do moo heb'oooh do sa sii? —nãk mã sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Nahëe temah doo, dooh rahõm bã mediko wë. Nahëe enãh do ti hah'ũũm ta wë. ³² Dooh ÿ ahyy bã hÿ pong jé naa P'op Hagã Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahying, nesaa do moo heb'oooh do ÿ naëenh hyb n'aa, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã —nãng mã Jesus kyyh, Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratay do ky n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' h'yy gaëej gó raky hadoo ta hã:

—Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ranawa P'op Hagã Do rahyb n'aa esee do heen n'aa, P'op Hagã Do hã raky n'aa etsëe. Tii da na-ããj hë Pariséw ma matëg rabad'oo. Tii d' nado a ma matëg. Ti rawa had'yyt hë. Reëg had'yyt hë —nãk mãh.

³⁴ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Ket'ëe do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh tahaja bã ji mejõ bã ratabëej bã ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bã. Jãm bawät nã bã ji ats'yyt do rawëe had'yyt hë. Dooh ratay bã. ³⁵ Ti awät da sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn† —nãng mãh.

³⁶ Ti m' panyyg see ky n'aa gó taky hadoo:

—Dooh ji as'ëed bã ji saroor papuuj bãh ta sãg hã ji gasyyp hyb n'aa. Tii d' ji adoo bã ji rejãã ji saroor papuuj. Papuuj bãh dooh baad tado bã saroor sãg hã —nãng mã ta kyyh. ³⁷ —Ti hadoo né hë uwa bëeh hã. Dooh ji gedu bã uwa bëeh papuuj hegãn sooh do pan'aa ta hood b'éé byy sãg gó. Tii d' ji adoo

† 5:35 Hahÿÿ d' Jesus hanãng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nã bã, dooh ratay bã. Sa mahang Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn.

bä, uwa bëeh egän so bä, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kä karejä kån‡ —näng mäh. ³⁸—Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũus doo gó —näng mäh.

³⁹Ti m' taky hadoo ênh ta see ky n'aa gó:

—Jé uwa bëeh mahÿÿnh do hajõõ ta baab haso däk do heëek doo, papuuj dooh tagenaag bä. “Taw'ãäts hë pooj näh”, næk sa kyyh[§] —näng mä Jesus.

6

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹Hÿ hadoo mä Saab, Judah buuj rakamehehäk do noo gó, Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahõm me m', ta ma matëg tiriig ag mä raberik ta byyh banyyh hyb n'aa, tiriig rabawa hyb n'aa. ²Ti m' Pariséw sa sii habok do raky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë ky nadaheeh êr ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hä? Saab hä bë moo bok* —næk mä sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da êr wahë makû Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä? ⁴Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' tabadoo päw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä hatoonh doo, ti m' tabawa. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jääm né hë paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooch do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä† —näng mä Jesus sa hä.

⁵Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hë ti Saab ky n'aa hä mejüü doo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶Ta see pé noo gó m', Saab see hä m', Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti m' tama met'ëeg kån P'op Hagä Do ky n'aa. Ti yt hä m' tabasooch aj'yy moo gadóm doo. Ta hub mä ti gadóm. ⁷Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäÿ hë m' ramatakëë mä Jesus aj'yy moo tahaso däg bä Saab hä. Ta moo tahaso däg bä Jesus moo wät né hë Saab hä kä sa hä. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. ⁸Jesus hapäh mä sa h'yyb. Ti m' Jesus ky hadoo aj'yy moo gadóm do hä:

—Ag'ëed däg sa mahang —näng mäh.

Ti m' aj'yy as'ëeg g'ëed kån. ⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä —näng mäh. —Nyy da êr ky n'aa jaw'yyk do metëek Saab ky n'aa hä? H'ëed ti taw'ãäts hë ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁰Ti m' taty kaw'õöd däg kån sa wë. Ti m' aj'yy hä kä taky hadoo:

‡ 5:37 Hahÿÿ da Jesus hanäng péh: Dooch ji mekuuj bä papuuj tama metëek doo, pooj jé rabahed'oo do paa da. § 5:39 Dooch papuuj Jesus ma metëek do rakarën bä, tahananäng pé m' tii. Ragenaag däk pooj jé rabahed'oo doo. Dooch rakarën bä reréd bä tii. *

† 6:2 Dooch ji moo wäd bä Saab hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hä m' Jesus ma matëg ramoo bok tiriig ag raterh'yy do hyb n'aa. † 6:4 Jääm né hë paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooch do haw'aa ta ti päw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehÿÿn do hyb n'aa.

—Madajoow a mooh —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kän mäh, baad däg mä ta moo kä. ¹¹Ti m' tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë m' rakawaj'ään kän Jesus wë. Kaner'oot mä nyy d' rabad'oo ta hä.

Jesus asëm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' ta jawén Jesus basëek waëe jó taky n'aa etsëe hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëe had'yyt hë m' atsëm. ¹³Ti m' tabawag höm bä kä tanaëenh mä ta wë sahõnh hë ta ma metëek doo. Tasëew höm mä 12 sa mahang habong doo, tamejüü do rabahadoo hyb n'aa. ¹⁴Hahÿÿ d' mä tasëew höm do sa häd: Simaw mäh, Peed ta häd n'oo däk doo. Ta jawén mä Æn-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Tsijaag, Jowäw, Pirip, Batoroméw, ¹⁵Matew, Toméh, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw “Serot” ramaneëenh doo, ¹⁶Judas (Tsijaag t'aah), Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majiï hä.

Jesus metëek do nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahyng waëe jó naa. Ta hõõ bä m' rabaym dó tabasatë bä. Hajök ta hataa wób tii bä hab'ëeh. Hajök né hë m' ta wób tii bä m' rakata padëek. Judah häj n'aa bä naa m' rabana ta wób. Jerusarënh bä naa m' ta wób. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo, akajar nabyy me badäk doo bä naa m' ta wób. ¹⁸Tii bä m' rabana Jesus ma metëek do ramaa newëe hyb n'aa. Nahëe enäh do na-ääj mä rabena Jesus basog höm hyb n'aa sa nahëeh. Sa mahang ti abong karap'aar h'yyb hä hadäk doo. Jesus hebëe höm mä karap'aar h'yyb nesaa do sa hä hanäng do paah. Heso padëek mäh. ¹⁹P'op Hagä Do anoo ta hejój tabahajaa hyb n'aa sahõnh hë sa nahëe tasog höm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' sahõnh hë rakarën mä ta hä ramoo kajäk.

²⁰Ti m' ta ma matëg wë Jesus ty däng, ti m' taky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, kas'uut doo,
P'op Hagä Do bag'ääs do karapee bë bahadoo do hyb n'aa.

²¹—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hÿÿ kä has'aah doo,
ta jawén kä bë waa enäh do hyb n'aa.

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hÿÿ kä h'yy kame'oot doo,
ta jawén bë kawew'aam bë tsebé do hyb n'aa.

²²—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hëp ÿ n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hyb n'aa, bë wë rah'yy gaëej bä, bë raty n'aa gesyyg bä, bë raky n'aa rejä bä, nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä. ²³Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta sãm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë tseb'ee tii d' bë hä radoo bä. Bë getsëg da tak'ëp bë tsebé do hyb n'aa. Tii d' né paa sa wahë makü rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarejääh na-ääj hë sa hä —näng mä Jesus.

²⁴—Ta wób dooh da rah'yy gadajaa bä.
Baad nado da bë hä da hë tak'ëp ma näng doo,
ta jawén kä dooh bë gado wäd bä do hyb n'aa hanäm doo.
Sahõnh hë bë gado wät paah.

²⁵—Baad nado bë hä da, da hë tak'ëp waa enäh doo,

† 6:15 Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ï Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejõ bä sa hä. Roma buuj wë kamaj'ï do ramaneëenh Serot. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëenh “Simaw Serot”.

ta jawén bë basaah do hyb n'aa da.

—Baad nado bë hã da, da hë bë kawew'aam doo,

ta jawén bë h'yy kame'oot do hyb n'aa da, bë h'yy katón do hyb n'aa da.

26 —Baad nado bë hã da sahõnh hë bë hã raj'aa etsëë bã.

Tii d' né paa sa wahë makû raj'aa etsë P'op Hagä Do ky n'aa rod heh'äät nadoo doo. §

Ji majjĩ ji kamahãn do panyyg n'aa hahÿÿh

27 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bëeh, ÿ her'oot do maa new'ëë doo, ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë kamahãn da bë majjĩ. Bë moo bok baad hadoo do bë wë h'yy gaëënh do hã. 28 Bë ky n'aa edëë bë ky n'aa wasee do hã. P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëë bë hã rejää doo —näng mäh. 29 —Õm rapa ewyh bã manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyyh hyb n'aa. A hatsë a hã hadäk do rado hõm bã, na ramahũm a saroor na-ääj hë. 30 Man'oo a hã retsëë doo. A ma rado hõm bã, mamejõ manä ragabaanh. 31 Taw'ääts hë bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karën do bë hã ramoo bok doo —näng mã Jesus kyyh.

32 —Jääm né hë bë kamahãn bã bë hã kamahãn doo, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëë bã tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, ti na-ääj hë rakamahãn sa hã kamahãn doo. Ti hyb n'aa bë hã kamahãn do bë kamahãn bã, dooh sa bahãnh bë ado bã. 33 Baad hadoo do bë moo boo bã bë hã baad hadoo do moo bok do sa hã, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëë bã tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, tii d' né hë rabad'oo ênh.

34 Jääm né hë bë an'oo bã bë dajëer uuh hedoo doo, bë waa hedoo doo, p'aa hënh hab'aanh do hã, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëë bã tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, ti na-ääj né hë tii da né hë rabad'oo ênh sa da hadoo do hã. Ragahëen p'aa hënh rabaj hõm doo. 35 Dooh tii d' bë adoo bã —näng mäh. —Bë kamahãn bë majjĩ. Baad hadoo do bë moo boo sa hã. Bë an'oo retsëë doo. Bë gadaa manä p'aa hënh rabaj bã. Tii bã da baad had'op do P'op Hagä Do banoo bë hã ta sãm. Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do taah bë tii bã. P'op Hagä Do ky enyym tamasa do baad ganadoo do sa hã, ky nes'aa do sa hã na-ääj hë. 36 Taw'ääts hë ta wób kamahãn gó bë t'yyd mehĩn bë Yb, P'op Hagä Do t'yyd mehĩn doo da.

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

37 —Bë ky n'aa ety manä ta wób, dooh tii bã bë P'op Hagä Do ky n'aa ety bã kä. Baad nadoo do hã bë ky n'aa ety manä bë da hadoo do sa mo haj'aa p'ää, dooh bë tii bã P'op Hagä Do ky n'aa ety bã bë mo haj'aa p'ää. Bë hyb n'aa mabaan sa hã taw'ääts hë nadoo do sa mo haj'aa hã, tii bã da P'op Hagä Do mabaan nesaa do bë mo haj'aa hã. 38 Bë an'oo ta wób sa hã, tii bã da P'op Hagä Do banoo bë hã. Baad P'op Hagä Do banoo da bë hã. Panyyg gó bë ÿ maher'oot nyy da P'op Hagä Do banoo bë hã: Ky en'yym doo, baad tiriig tym hes'ëem doo, baad ta hood gad'ëë däk do hanoo do hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub bë hã tabanoo, dooh tabaa es'ĩi bã. Ta wób hã bë anoo do pënh da, tii da né da P'op Hagä Do banoo bë hã.

39 Ti m' Jesus ky hadoo ênh. Panyyg gó m' tabeh'ũm:

—Ty tamah do dooh tahaja bã ta da ty hadoo do tamahũm bã ta tyw n'aa hënh. Ta s'ee hënh, gadarong doo hënh rakajäk séd hã —näng mäh. 40 —Dooh

§ 6:26 Baad nado sa hã Jesus wén her'oot, P'op Hagä Do rejää do hyb n'aa da sa hã, ta ky n'aa rod heh'äät nadoo do tarejää do paa hadoo.

ma kametëek do ta ma matëg bahãnh tado bã. Ma kametëek do tahaja dãk bã tama kametëek doo, ta ma matëg da hado dãk, séd demuun rabahaja padëek –nãng mãh.

⁴¹ –Hëd n'aa mamatakëe b'aa hyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anãng? ⁴² Hëd n'aa, “Na b'aa hyj a matym gó hatu do ý ado hõm”, mabanãng, dooh b'aa haeh do mamatakã bã a matym gó hanãng doo? J'ooj madãk do ti a h'yyb. Mado nã pooj jé b'aa a matym gó hakëe doo. Tii bã da mabahapãh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyj –nãng mã Jesus.

Ji bawãt do hã ji h'yyb gó hanãng do kametëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Ti m' taky hadoo ënh:

–Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag, dooh ta ag nes'aa bã. Ti hadoo né hë joom see baad nadoo doo. Ta hënh hënh ta ag hahõm. Dooh baad hadoo do ta ag. ⁴⁴ Joom ag hã ji bahapãh joom ÿÿn. Dooh ji awyyd bã wiigo ag sasëng tëëg hedoo do hã. Dooh na-ããj hë ji awyyd bã uwa ag hetëk do hã. ⁴⁵ Ti hadoo ji hã. Baad hawãt doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanãng do ta her'oot. Baad nawãt doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanãng do ta her'oot. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né hë ji her'oot –nãng mã Jesus kyyh.

Tób tema do ky n'aa gó Jesus beh'ũũm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Hëd n'aa ý bë maneëënh “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, dooh ý bë ky dahé bã ënh? ⁴⁷ Ý metëeh da ny hadoo ý ma metëek do maa newëe doo, ky daheeh doo. ⁴⁸ Tób tama do hadoo da tii. T'õp tagagoos ta tu n'aa tyw n'aa tababang bã, pä banãng bã. Tamii bag'yyb bã ta tób hã, wãn n'aa hejooonh do badãng bã ta hã, dooh ta tób tatë hyy bã, baad ta tób ta tu n'aa babang bã tabejëh do hyb n'aa. ⁴⁹ Ti nado këh ý maa newëe do ky nadaheeh doo. Tób tama doo, j'ooj ta tu n'aa tabetuu daap hë, dooh tahej'oonh péh. Tamii bag'yyb bã ta tób hã, wãn n'aa hejooonh do adãng ta hã, tii b' tabatë hyng. Sahõnh hë takarejãã ta tób.

7

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã kã ta ti sa hã ta her'oot doo, tababaaj hõm kãn panang Kapar-Naũm hãd nãng doo hënh. ² Tii bã panang bã ti awãt mã Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa seeh. Nahëe nãng mã ta karom. P'eets mã tadajëp ta nahëe mahÿÿj. Baad mã ta kariw n'aa kamahãn tii. ³ Ti m' ta kariw n'aa, warahén sa wahë n'aa, ky n'aa napãh mã Jesus. Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa wób tamejũũ mã Jesus wë, ramaher'oot hyb n'aa tabana hyb n'aa, ta karom tabahaso dãk hyb n'aa m'. ⁴ Ti m' rakajaa bã kã, tak'ëp mã Jesus ramaher'oot rats'yyt doo. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

–Taw'ããts hë maky dahé õm tats'yyt doo –nãk mãh. ⁵ –Takamahãn né hë ëer, Judah buuj. Taky gabuuj ratama tób P'op Hagã Do panyyg ãã yd naherot doo –nãk mã sa kyyh Jesus hã.

⁶ Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Ti m' warahén tób bedaa dãk bã m' warahén mejũũ ta najiis wób ragadoo hyb n'aa Jesus, ramaher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da m' rapanãk Jesus hã warahén kyyh:

–Wahëh ý n'aa, hã ÿÿ ý hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa mahyb n'aa tón manã tóp ÿÿ gó mabajëe suun do hã. Jããm né hë mabana. ⁷ Ý hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa a wë ý nahõm. Taw'ããts hë babã naa mamejũũ ta nahëe

hã, tii bã karom ÿ bahas'oo däk da. ⁸ Tii d' ÿ wén edoo ÿ na-ããj né hẽ ÿ ky daheeh wahẽh ÿ n'aa ramejũũ do ÿÿh. ÿ na-ããj hẽ, warahén ÿ n'aa ÿ mejũũ, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejõ bã, “Ahõm”, ÿ noo bã, ahõm né hẽ. Ta see ÿ mejõ bã, “Ana”, ÿ noo bã, ana né hẽ. Karom ÿÿ ÿ mejõ bã, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bã, ÿ taky daheeh né hẽ —tii da m' sa kyyh, warahén kyyh hã.

⁹ Ti m' Jesus maa napäh bã m' warahén mejũũ do raher'oot do warahén kyyh, tahyb n'aa meuunh mãh. Ti m' taty kaw'õõd däk hajõk ta sii han'aa do sa wẽ, ti m' taky hadoo sa hã:

—Baad bẽ ÿ maher'oot —näng mãh. —P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hã ÿ h'yy ka'eeh doo, hahÿ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo doo, h'yy ka'eeh do hadoo —näng mã Jesus.

¹⁰ Ti m' warahén Jesus wẽ tamejũũ do rababaaj nä bã m' warahén tób hẽnh, has'oo däg kãn mã ta karom kã ta hã rahegãã bã kã.

Jesus h'yyb tym ganä däk do dajëp do paa panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' ta jawén kã m' Jesus bahõm kãn mã panang Naïn häd näng doo hẽnh. Ta ma matëg, hajõk ta wób na-ããj hẽ Jesus rahada mãh. ¹² Panang noo bã m' Jesus kajaa bã kã m' tamamuun mã ti buuj. Ramanaa mã dajëp doo. Radakã paawä m'. Jããm né m' sét né hẽ m' ta ti patug tamaa wät do t'aah. Hajõk ta tii bã buuj rahadaa nä ta ÿÿn. ¹³ Ti m' Jesus baheg'ããs bã m' ta ÿÿn, tat'yyd mehĩĩn mã ta ti ÿÿn.

—Aód manäh —näng mã ta hã.

¹⁴ Ti m' Jesus bahõm rabatook hẽnh ta tyng jó, ti m' ta tyng hã tamoo däng. Ti m' kamag hat'ook do rabaym. Ti m' Jesus ky hadoo:

—Pahëew —näng mãh. —A hã ÿ mejũũ: Nu gas'ëeg gahëe! —näng mã Jesus kamag hã.

¹⁵ Ti m' tanu gas'ëeg gahäng dajëp do paah. Ti m' taber'ood däg kãn. Ti m' Jesus bahaëej däg kãn ta ÿÿn hã.

¹⁶ Ti m' sahõnh hẽ rameuuj bong mãh, P'op Hagä Do hã m' raj'aa etsë mãh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod tak'ëp haj'ap do kas'ee kãn ër mahang —näk mã sa kyyh. —P'op Hagä Do bahyng ta karapee tamasa hyb n'aa —näk mãh.

¹⁷ Ti m' Jesus mo haj'aa hã kã sahõnh hẽ rapanäg hõm ta wób, Judah häj n'aa haw'ãäts hẽ m', Judah häj n'aa pa hẽ habong do na-ããj mãh.

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ramaher'oot mã ta hã sahõnh hẽ Jesus moo wät do ky n'aa. Ti m' Jowãw naëenh ta wẽ pawóp hẽ ta ma matëg.

¹⁹ Ti m' tamejũũ mã Jesus wẽ rabahõm.

—Hahÿÿ da bẽ eaaj Jesus hã: “Õm né hẽ ti P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wẽ hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —näng mã Jowãw nu gahem'uun doo.

²⁰ Ti m' Jesus wẽ rakajaa bã kã m' raky hadoo ta hã:

—Jowãw nu gahem'uun do ãã tamejũũ, õm ãã eanh hyb n'aa õm né tado bã P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wẽ hana doo, ta see apäh ti ãã gada doo? —näk mã sa kyyh.

²¹ Ti noo gó né hẽ hajõk sa nahëe Jesus asog hõm doo. Hajõng nahëe Jesus asog hõm doo. Ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh. Sahõnh ta ti nahëe tabasog hõm. Karap'aar h'yyb nesaa do ta wób hã hanäng do tahebëe hõm. Ty tsehët doo, sahõnh hẽ taty enä hõm, baad rabahapëe padëek Jesus mo haj'aa. ²² Ti m' Jowãw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bē ahōm nā, bē maher'ood Jowāw babā bē hapāh doo, bē maa newēē doo: Ty temah do paah, rahapēē padēēk. Nabong do paah, aboo padēēk p'aa hēnh. Rog manahuuh doo, ahub padēēk p'aa hēnh. Nabuju gatamah doo, ramaa napēē padēēk. Dejēp do wób genā bong ŷ an'oo bā. P'op Hagā Do panyyg hanām do na-āāj hē kaher'ood dāk kas'uit do sa hā. ²³ Ky n'aa kedēng da jé ŷ moo wāt do hyb n'aa, ŷ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bā hā ŷ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bē her'ood Jowāw hā —nāng mā Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejūū do sa hā.*

²⁴ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do mejūū do rababaja hōm jawén paa bā kā, hajōk do hā Jesus her'ood kán Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahŷŷ da m' ta kyyh:

—H'ēēd ti bē heg'āās tabanawāng hēnh? Jawii bah'ood ahēm do g'eeh bē heg'āās? ²⁵ Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īī hēnh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadāk do bē heg'āās t'īī hēnh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do hanām do dadāk doo, sahōnh hē rah'yy karēn do sa wē hanāng doo, dooh raboo bā tabanawāng bā. Sa wahē n'aa tób hanām doo gó rababok tii. ²⁶ Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īī hēnh? P'op Hagā Do ky n'aa rod bē heg'āās? ŷŷ. Ti né ti bē heg'āās. P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh tii.† ²⁷ Ta ti né hē ta ti aj'yy ky n'aa nāng do P'op Hagā Do kyy kerih do hā. Hahŷŷ da ta ky n'aa: “ŷ mejūū da panāk ŷ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw dāk hyb n'aa a pooj jé”,‡ nāng kerih doo.

²⁸ —Baad bē ŷ maher'oot —nāng mā Jesus. —Badāk hahŷŷ bā habong do sa mahang, dooh Jowāw bahānh nu gadāk péh. Ti tahado né paawā, P'op Hagā Do bag'āās do karapee hedoo do sa mahang, jāām hē hyb n'aa sakog its né paawā, Jowāw bahānh tanu gadāk hŷŷ kā —nāng mā Jesus.§

²⁹ Ti m' hajōk doo, dajēēr gahed'aak do sii hē né hē m', ramaa napāh bā m' Jesus her'oot doo, P'op Hagā Do hā m' raky kajāk. Baad ub sa hā P'op Hagā Do moo wāt doo. Jesus her'oot do rawén gen'aak, Jowāw nu gemuun hōm do hyb n'aa p'ooj ub sa hā. ³⁰ Pariséw, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hap'ēēh do na-āāj hē, dooh m' ragado bā sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo. Rawén ganadoo mäh, dooh paa m' rakarēn Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy gó da ŷ baher'oot da, da hē badāk hahŷŷ hā habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? —nāng mäh. ³² Hahŷ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ēēh do ramas'uunh do hadoo. Hahŷŷ da karepé wób sa kyyh ta wób hā: “Raketēē do pud n'aa āā gamehŷŷh bē tsebē hyb n'aa paawā, dooh masunh do bē as'āaw bā. Tii bā dajēp do heen n'aa āā wareem, masuuj gó bē ba'oot hyb n'aa paawā. Ti na-āāj dooh bē karēn bā. Dooh h'yy ketón gó bē masuuj bā”, nāk karepé ta wób sa hā. ³³ Ti hadoo né hē da hē habong doo. Tabad'op

* **7:23** Jesus moo wāt do hā wyt ta maab hē P'op Hagā Do hanaa. Ti hyb n'aa tamejūū Jowāw ramaher'oot tamoo wāt do hā. Isajas 61.1 hā takerii dāk ti P'op Hagā Do ky dāng do ky n'aa. † **7:26** P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh Jowāw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panāg n'aa Jowāw bahadoo do hyb n'aa. ‡ **7:27** Marakijas 3.1 § **7:28** Jesus kajaa do pooj jé Isaraéw buuj P'op Hagā Do bag'āās. Sa hā tabanoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, raky daheeh hyb n'aa. Ti noo gó Isaraéw buuj P'op Hagā Do ky dah'eeh do ramaneēēnh P'op Hagā Do karapee. Ti see né hē Jowāw nu gahem'uun doo. Sa mahang dooh hanāng pé Jowāw bahānh pé hyb n'aa jawyug ub doo. Jesus du doo tabag'āās do sahōnh hē ta hā h'yy ka'eeh doo, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-āāj hē. Ta ti tamaneēēnh ta karapee, tabag'āās doo. Sahōnh hē ta ti Jowāw bahānh kā. Ky n'aa netsēēh do sa mahang habong doo, ti na-āāj hē Jowāw nu gahem'uun do bahānh ranu gapad'ēēk hŷŷ kā.

hē ji raky dahé bá, dooh na-āāj hē ragenaag bá ji moo wät doo. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ēēb mahŷŷnh do teēg bá. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagā Do tah'yyb en'yym. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahūūm mā tii”, bē nooh. ³⁴ ŷŷ kā, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ eēēk, ŷ awa. Ti hyb n'aa ŷ bē maneēēnh, tahawaa, heēēk do men, dajēēer gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis. ³⁵ Āā raganado né paawā, P'op Hagā Do né hē ti ŷŷh, Jowāw na-āāj hē h'yy gan'yyh doo. Āā ma met'ēēg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hā takametā dāk tii.

Buu benyym do Jesus tsyym hā ŷŷnh ahoog wät do panyyg n'aa hahŷŷh

³⁶ Ti m' Pariséw see Jesus tabats'yyt ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa ta sii. Ti m' Jesus bahōm kán ta tób hēnh. Ti m' tabahyy sooh ta tyng hā rabahed'oo doo da, ta jawén p'aa hēnh mā ta tsyym bēēh. Ti m' rabawēē kán. ³⁷ Ti m' ta ti panang bá ti awät mā ŷŷnh nesaa do moo hew'ēēt do paah. Ti m' taky n'aa napāh bá m', Pariséw tób hēnh Jesus bawēh bá m', t'ī hēnh mā tabahōm. Buu benyym do ta moo gó. Pā s'ēēb, buu benyym do hood. ³⁸ Ti m' Jesus tsyym hā m' ta taron nu paa me tabahyy hāng. Ti m' tabaoot. Ta ty nabēēh Jesus tsyym hā takajāk. Ti m' tabahawuuk ta sēēn me. Jesus mā tatsyym tsanetsup, ta hā taweh'ēēh do heen n'aa. Buu benyym do tah'ook mā Jesus tsyym hā.

³⁹ Ti m' Pariséw Jesus hats'yyt do bahapāh bá m' ta tii, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “P'op Hagā Do ky n'aa rod tado bá paawā hahŷŷ aj'yy, tahapāh paawā jaa ti ta ti ŷŷnh. Tahapāh paawā ti nesaa do moo hew'ēēt doo. Tabahapāh bá paawā, dooh tagado bá ŷŷnh ta hā moo wät doo”, nāng mā Pariséw ta h'yyb gó.

⁴⁰ Ti Jesus h'yyb hapāh mā ta ti Pariséw. Ti m' taky hadoo:

—Simaw —nāng mā ta hā. —ŷ karēn paawā ōm ŷ maher'oot —nāng mäh.

—Éj. ŷ mamaher'ood ma matēg —nāng mäh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo, panyyg gó m' tabenaa wät:

—Ti abong pawóp hē ajyy. Kūūt enāh sa kariw n'aa wē. Ta see kūūt 50, ta see kūūt 500. ⁴² Doo rahaja bá repaag bá sa kūūt. Ti hyb n'aa sa kariw n'aa bawug hōm sa kūūt. Hŷŷ kā, ŷ eeahn a hā —nāng mā Simaw hā. —Ny hadoo do sa kariw n'aa tak'ēp takamahān up a hā péh? —nāng mā Jesus.

⁴³ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Hā ŷŷ, kūūt eh do paah —nāng mäh.

—Ti né hē —nāng mā Jesus. —Baad a kyyh —nāng mäh.

⁴⁴ Ti m' ŷŷnh wē taty kaw'ōōd dāk. Ti m' Simaw hā ta ky hadoo:

—Mahegāā hahŷŷ ŷŷnh —nāng mäh. —A tób gó ŷ bajēē suun bá, dooh naēng ŷ man'oo bá ji bahed'oo doo da, tsym ŷ hetsyd. Hahŷŷ ŷŷnh kā, tsym ŷ ta ty nabēē me tatsahē dāk, ti tabawug hōm ta sēēn me —nāng mäh. ⁴⁵ —ŷ kajaa bá, dooh ŷ matsanetsub bá makedēng do heen n'aa ji bahed'oo doo da. Hahŷŷ ŷŷnh kā, dooh teréd bá tatsanetsup do tsym ŷŷ hā, ŷ kajaa bá tadu dahāng do né hē. ⁴⁶ Doo mahawug bá ta syyj buu benyym do nuh ŷŷ gó ji bahed'oo doo da. Hahŷŷ ŷŷnh, buu benyym do tahah'ook tsym ŷŷ hā. ⁴⁷ Tak'ēp ŷ tawén kamahān, hajōng nesaa do ta wē hanāng do paa P'op Hagā Do mabaan hōm do hyb n'aa. Kanahēn hadoo do nesaa do hā nāng do P'op Hagā Do awug hōm doo, kanahēn doo hē P'op Hagā Do takamahān —nāng mā Jesus Simaw hā.

⁴⁸ Ti m' ŷŷnh hā kā Jesus ky hadoo:

—Nesaa do a hā hanāng do paa kado hōm —nāng mäh.

⁴⁹ Ti m' Simaw atsyyd bong do wób sa h'yyb gó m' rabadoo:

—Jaa ti hÿh? Tahajaa g'eeh nesaa do tado hõm bā? Jāām né hē P'op Hagā Do hajaa tii —nāk mā sa h'yyb gó.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh ÿñh hā:

—Õm P'op Hagā Do wén ed'ëep nesaa do mahānh, hā ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kã h'yyb nãm doo me —nāng mā Jesus.

8

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti jawén mā sét panang ken'yyh bā m' Jesus her'ood hõm mā P'op Hagā Do bag'āas do ky n'aa hanām doo. 12 hedoo do ta ma matëg rahada mā Jesus.

² Ah'üüm mā na-āāj hē ta sii ÿj wób, karap'ar h'yyb nesaa do sa hā padëek do paa Jesus habëe hõm do sa hā, sa nahëe tado hõm do sa hā. Sa mahang ti awát mā Marija Madarën häd nāng doo, ⁷ karap'ar h'yyb ta hā henyh do paa Jesus habëe hõm doo. ³ Ta see häd mā Jowān, Kusa häd nāng do ÿm. Hāj n'aa wahë n'aa Eróts häd nāng do kaser n'aa m' ti ta patug. Ta see häd mā Susān. Hajök mā ÿj wób rahada Jesus. Sa dajëer me ramasa Jesus ta ma matëg daheeh sa waa hā.

⁴ Ti m' hajök ta wób kata padëek mā Jesus wë. Jé pad'yyt hē naa rabena. Ti m' ta ma matëg hā tamaher'oot hahÿ panyyg:

⁵ —Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk. Ta wób ratsabeeb hõm, ta wób taw'ëed rabajöh jëng. ⁶ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'āats tii bā. Ti taganyyh bā nayyw hē tatsawyh jëng, dooh tabatsahëe ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banāng bā. Ta nemuun sasëng gajewäng. Tii bā kã, dooh tawëe wäd bā kã sasëng hyb n'aa. ⁸ Ta tym wób kajäg kãn baad tabadoo bā. Genyyh, baad tabawäng, baad tabeaa. 100 nuu me tabejoom do bahānh tabeag kãn baad tabadoo bā kajäk doo —nāng mā Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'ood kãn.

Ti m' tabahajaa bā panyyg taher'oot doo, taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bā, taw'āats hē tahyb n'aa matakëe —nāng mäh.

⁹ Ti m' ta ma matëg beaanh ta hā nyy d' tahanāng pé m' ti panyyg. ¹⁰ Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bë hā P'op Hagā Do an'oo dāk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagā Do bag'āas do hā. Ta wób sa hā, P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa hā, ÿ maher'oot panyyg ky n'aa me —nāng mäh. —Ti hyb n'aa, “rahegāā né paawā m', dooh m' rah'yy genā bā. Ramaa newë né paawā, dooh tagah'ood bā sa hā”* —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hahÿ d' tahanāng pé panyyg ky n'aa: Joom tym, P'op Hagā Do kyyh.

¹² Joom tym wób ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagā Do panyyg maa new'ëe do wób sa hā. P'op Hagā Do kyyh sa h'yyb gó kajäk do Dijab asog hõm raky nadaheeh hyb n'aa, ranedëp hyb n'aa nesaa do mahānh. ¹³ Joom tym wób pä banāng bā kajäk do hadoo P'op Hagā Do panyyg maa new'ëe do wób sa hā. Ramaa newëe bā h'yy gadajaa gó ragadoo né hē paawā, nayyw hē rah'yy gejë hõm. Joom kóm nanāng nã do hadoo sa hā. Pooj jé dó raky daheeh. Tii bā, hejooñh doo me P'op Hagā Do metyy bā baad rah'yy kae bā, nayyw hē rah'yy gejë hõm. ¹⁴ Joom tym wób sasëng mahang kajäk do hadoo

* 8:10 Isajas 6.9

P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä.[†] Dajëër hä, sa ma hä, rakarën do hä rahyb n'aa hüüm had'yyt hë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawën nahôm. Joom neaak do hado däk tii. ¹⁵Joom tym wób baad tabadoo bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. Baad ub sa h'yyb, t'öp madäk doo me ramaa newëë. P'op Hagä Do kyyh ramaa napäh bä, baad rabenäm sa h'yyb gó. Rahyb n'aa matakä had'yyt hë ta hä. Tabad'op hë rah'yy gejë hóm. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom he'aak do hadoo tii —näng mä Jesus.

¹⁶Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta bag dooh ji gataa so bä ji bejën hyb n'aa manajuu yt hä, ji bejën hyb n'aa ji jó ÿÿh do yt hä. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë pëë do rabahapäh hyb n'aa. ¹⁷Ta ti hadoo da ÿ ma metëëk do hä: Sahõnh hë kejën nä doo, ji nahapäh nä doo, ta jawén kä da sahõnh hë da rabahapäh, wyt ta maab däg da sa hä. ¹⁸Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad hë hyb n'aa matakä bë maa newëë do hä. Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, tahajaa do ted'oo doo, P'op Hagä Do ado hóm da ta hä kanahën d'os hadoo doo[‡] —näng mä Jesus.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹Ti m' ta see pé noo gó Jesus ÿÿn, ta wakãän sii hë m' rabana, Jesus raheg'ääs. Du daa m' rakad'oo pé hajök do hyb n'aa ta w'oo hä hab'ëeh doo.

²⁰Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hä:

—A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hä rabab'ëeh. Öm mä raheg'ääs —näng mäh.

²¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, ky dah'eeh doo, ti né hë ëen hadoo, ti né hë wakãän haa hadoo —näng mäh.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²²Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus baher'oot ta ma matëg sa hä:

—Ti bä, ër atsëg hóm karaj'aa tamyyj jé.

Ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó. ²³Ti m' rabatsëk bä kä m' Jesus aã sooh mäh. Ti m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëëp mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. Äm n'aa näng. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä.

²⁴Ti m' ta ma matëg ramebëë nyyh, ti m' raky hadoo:

—Äã Wahë N'aa! —näk mäh. —Ër ag'yypp da! —näk mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wäd. Badatih däk mäh.

²⁵—Dooh hä ÿ bë h'yy kasadëë bä? —näng mäh.

Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, tak'ëp mä rameuuj bong. Ti m' rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'ar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hóm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé, Garirej häj n'aa nu masee me. ²⁷Ti m' Jesus gatsëg nyyh bä kä m', nayyw hë m' tabana ta wë aj'yy mera doo, karap'ar h'yyb hä näng doo, ta tii bä babuuj. Bãp peej

[†] 8:14 Ta ti hedoo do hä raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. [‡] 8:18 Ta ti tawën kado hóm sa hä, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä.

mä tabawät ta si n'aa hē. Bāp peeĵ dāg mā tanaā wät tób yt hā. Pā gabaho doo gó, panang buuj deĵep do sa kamag n'aa radebong doo bā tabahe'yŷh. ²⁸ Ti m' Jesus tabahapāh bā m' tak'ēp mā tageēĵ wät. Jesus matym gó m' tabadēē hyng. Tak'ēp mā ta kyyh:

—H'ēēd makarēn wē yŷ, Jesus, P'op Hagā Do T'aah, Sahōnh hē Bahānh Hadoo Do T'aah? Y' d' mareĵā manāh! —nāng mäh.

²⁹ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hōm do hyb n'aa m'. Hajōō nuu me m' karap'aar h'yyb beĵeng ta hā tamera doo. Haak sapuuw hadoo doo me né hē m' ramoo maw'yyd né paawā m', ratsyym mew'yyd hōm paawā m', hagā nyy né paawā m', tagahet'ēēh mā haak sapuuw hadoo doo. Tabanawäng hēnh daap mā tawajaah karap'aar h'yyb an'oo bā.

³⁰ Ti m' Jesus beanh ta hā:

—Nyy d' a hād? —nāng mäh.

—“Hajōk Doo” āā hād —nāng mäh.

Hajōk karap'aar h'yyb ta hā hanāng, tii d' ta hād tawén hadoo. ³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rets'ēē had'yyt mā Jesus hā tanah'eed hyng hyb n'aa tabanesaa hēnh.

³² Hajōng mā too yb tii b' habēēh karaj'aa takēēn hā, wajapēm doo bā. Tii b' mā sa waa rabahe'w'aa. Ti m' karap'aar h'yyb rabetsēē Jesus banoo hyb n'aa rabajēē pēē too yb hā. Ti m' Jesus banoo t'ī hēnh sa hā kā. ³³ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benā kån aj'yy hā hanāng do paah, too yb hā m' rabajēē pā kån. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wēēnh tame wajapēm doo hēnh, tame m' rakeĵäg bēēnh. Ti m' t'ōp mā rapehās.

³⁴ Ti m' too yb hagā n'aa rabahapāh bā m' ta tii, waj'aa bong mäh. Sa panang bā, panang nedaa bā na-āĵ mā ramaher'oot sahōnh hē rahapāh doo. ³⁵ Ti m' t'ī hēnh buuj rabana t'ī hēnh rabaheg'āās hyb n'aa ky n'aa nāng doo. Ti m' Jesus wē rakajaa bā kā, rabahegāā kån aj'yy hajōng do karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paah. Asooh mā Jesus tsyym pa. Saroor nāng mäh, baad dāg mā ta h'yyb tym. Ti m' rabeŷŷm bong. ³⁶ Ti m', ta ti hap'ēēh do rabahe'ood kån han'aa do sa hā kā, ta ti aj'yy ky n'aa, Jesus ahub dāk do ky n'aa. ³⁷ Ti m' ta ti babuuj rabetsēē Jesus hā, tabahōm hyb n'aa sa hāĵ n'aa bā naa. Tak'ēp mā rabeŷŷm bong rawén eanh tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus gatsēg so kån marakate gó, ti m' tabahōm kån.

³⁸ Aj'yy kā m' karap'aar h'yyb nesaa do hadāk do paa m' betsēē Jesus hā, Jesus sii tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus baher'oot ta hā tabahōm hyb n'aa. Hahŷŷ da m' taky hadoo ta hā:

³⁹ —Abaaj hōm a tób hēnh, a wakāān rababong hēnh. Maher'ood sa hā sahōnh hē taw'āāts hē hadoo do a hā P'op Hagā Do mo haj'aa, ōm tahuub dāk doo —nāng mā Jesus kyyh ta hā.

Ti m' aj'yy bahōm kån. Taher'oot mā sahōnh hē panang buuj hanām do Jesus mo haj'aa ta hā.

Yŷnh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganā dāk do ky n'aa daheeh hahŷŷh

⁴⁰ Ti m' Jesus batsēg hōm bā p'aa hēnh karaj'aa tamyyj jé, hajōk baad ragadoo. Jesus mā ragadaa b'ēēh. ⁴¹ Ti m' aj'yy Jaj-Ro hād nāng do bana Jesus wē. Tób P'op Hagā Do panyyĵ rayd naherot do sa wahē n'aa see m' tii. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy hāng ta wē. Ti m' tak'ēp mā tabetsēē ta hā ta tób hēnh tabahōm hyb n'aa ta sii. ⁴² Jāām né m' sét its mā ta toog. P'eets mā tadajep. 12 m' ta hyb n'aa pé ta baab n'aa.

Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tamahõm me m', hajõk do ta sii hah'ũũm do gatatuuk mä ta hä. ⁴³ Sa mahang ti awät mä ÿñh. Majyyw mä ta nahëh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. Dooh m' hajaa pé masa pé ta hä. ⁴⁴ Ti m' Jesus jó gadäk hënh mä tabana ta wë. Ta saroor noo hä m' tamoo däng. Tii bä kä m', nayyw hë m', dooh wäd mä ta hä ta nahëh. Ti m' Jesus beanh:

⁴⁵ —Jaa hä ÿ moo däng? —näng mäh.

—ÿ ti dooh —näk mä sahõnh hë ta pa hab'ëeh doo.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ma Matëg —näng mäh. —Hajõk gatatuuk a hä. Hajõk a hä moo kajäk —näng mäh.

⁴⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Dooh. Hä ÿ pé ÿ hapäh hä ÿñ moo däng doo. Hä ÿ naa anyyh hejój ÿ ky gabuuj —näng mäh.

⁴⁷ Ti m' ÿñh hegää bä kä du daa m' takejën péh, ana mä Jesus wë. Kajajän mä ta äm n'aa gó m', tabahyy häng mä ta wë ta taron nuu me. Sahõnh hë ramaa napäh bä m' tamaher'oot h'ëed hyb n'aa tawén moo däng ta hä. Taher'oot mä nyy d' tabahas'oo däk nayyw hë. ⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Tok ÿñ, õm has'oo däk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me —näng mäh.

⁴⁹ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa aj'yy Jaj-Ro tób hënh naa. Ti m' taky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog hõm —näng mäh. —Dooh mah'yyb panasä wäd bä ma matëg —näng mäh.

⁵⁰ Jesus maa napäh bä m' ta kyyh, ta ky hadoo Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hä ÿ h'yy kasadëe. Tii bä da a toog da has'oo däk! —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jaj-Ro tób bä rakajaa bä m', dooh m' Jesus an'oo bä hajõk rabahõm ta sii. Jääm né hë m' tanoo hajëe p'ëe Peed, Tsijaag, Jowäw, dajëp do yb, dajëp do ÿñ. ⁵² Séd dó m' tób yt hä raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jääm hë ti bë kyyh —näng mäh. —Bë aód manäh. Karapee dooh tadajëb bä. Aÿñh tii —näng mäh.

⁵³ Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. Dajëp né hë m' sa hä. ⁵⁴ Ti hadoo né hë dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bä sa kyy hä. Ti m' karapee hä tamoo maso däk, ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëeg g'ëed tok ÿñ! —näng mäh.

⁵⁵ Tii bä m' h'yy ganä däk mä p'aa hënh. Nayyw mä tabas'ëeg gëet. Ti m' Jesus maher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa. ⁵⁶ Tii bä m' ta yb, ta ÿñh rameuuj bong mäh. Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

9

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿñh

¹ Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus naënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebé hyb n'aa, nahëe näng do rabaheso hyb n'aa na-ääj hë. ² Ti m' tamejüü mä rabahõm, ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa rabaher'ood hõm hyb n'aa, nahëe enäh do rabaheso hõm na-ääj né hë. ³ Hahÿñ da m' tamejüü:

—Dooh d' bë mahũũm péh. Ji tatu hadoo péh, päw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta säm hadoo péh, bë saroor see hadoo péh —näng mäh. ⁴ —Bë nu kajäk bä

ta wób tób bã, tii bã da bê baym dó panang hê beréd hõm bã kã. ⁵ Bê raganado bã, bê ahõm sa mahãnh. Sa panang bã naa bê ahõm bã bê tsyym suun bê tepyng padäg k'ãäts. Tii da bê bad'oo, rabahapãh hyb n'aa dooh baad tado bã P'op Hagã Do panyyg raky nadaheeh doo —nãng mã ta kyyh sa hã.

⁶ Ti m' rabahõm kãn. Sét ken'yyh panang bã m' rabaher'oot mã P'op Hagã Do panyyg hanãm doo. Jé pad'yyt hê heso hõm mã nahëë enãh doo.

⁷ Ti m' Garirej hãj n'aa wahé n'aa, Eróts hãd nãng doo, taky n'aa napëë dãk mã tii. H'yyb manepëë wãd mã Eróts Jesus ky n'aa raheer'oot do hã.

—Jowãw nu gahem'uun do paa ti ta ti dejëp do mahang ganã wãt doo —nãk mã ta wób.

⁸ —Eriij p'ooj ub hawãt do paa kas'ee wãt do tii —nãk mã ta wób.

—P'op Hagã Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paa see ganã wãt do ti ta tii —nãk mã ta wób.

⁹ Ti m' Eróts ky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun doo, ý mejüü paa ranu gahõg hõm. Jaa ti ta tii, hã ý ramaher'oot do ta ky n'aa? —nãng mã Eróts kyyh.

Takarën paawã m' taheg'ããs Jesus.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿyh

¹⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü doo, rababaaj nã bã m' Jesus wë, ramaher'oot mã ta hã sahõnh hê ramoo bok doo. Ti m' 12 hedoo do Jesus mahüüm sa m'aa hënh kã, panang Betsaj-Da hãd nãng doo hënh. ¹¹ Ta wób, hajõk doo, raky n'aa napãh bã m' n'yy hënh Jesus rabahõm, ah'üüm mã sa jawën. Rakajaa bã Jesus gadoo mã hajõk doo, ti m' tama metëek sa hã ji P'op Hagã Do bag'ããs do ky n'aa. Nahëë enãh do heso hõm mãh.

¹² Tüüh tabado dãk bã kã m' 12 hedoo do rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Mamejõ hõm hajõk do panang tabanãng bã, sét ken'yyh rabaj'eenh hënh na-ããj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa, t'ïi hënh raba'ÿyh hyb n'aa. Dawëë hahÿ babã —nãk mã sa kyyh.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —nãng mãh.

Ti m' raky hadoo:

—DooH tahaja bã —nãk mãh. —Jããm hë ti hanyys ji ma poo oow pé pãw, pawóp its tah'ÿyb —nãk mãh. —Makarën ãã bahõm ãã betsëë hajõk do sa waa? —nãk mãh.

¹⁴ (5 miw ajyy tahyb n'aa pé m' tii bã hab'ëeh doo.) Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë mejõ rabeHy b'ëeh tüü, 50 ken'yyh ketyn hõm doo —nãng mãh.

¹⁵ Ti m' Jesus mejüü doo da né hë m' rabad'oo. Sahõnh hë m' rabeHy b'ëeh.

¹⁶ Ti m' Jesus asog dãk mã pãw, tah'ÿyb na-ããj mãh. Hÿ pong jé taty dãng bã m', P'op Hagã Do hã taky hadoo:

—Õm taw'ãäts hë Ee. Man'oo dãk ãã tä, man'oo dãk ãã waa —nãng mãh.

Ti m' pãw, tah'ÿyb na-ããj né hë taganebãh bong mãh, tets'ëë hõm mã ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do hã kã. ¹⁷ Tii bã kã m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enã hõm mã sahõnh hë. Ti m' mad'aak doo m' ta ma matëg rata hõm mã kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mãh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahÿyh

¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó ta m'aa hēnh Jesus ky n'aa etsēē mäh. P'eets hē m' ta ma matēg rabab'ēeh. Ti m' tabahajaa bā kā m' taky n'aa etsēē doo, tabeaanh ta ma matēg sa hā:

—Jaa m' ŷȳh, sa nooh?

¹⁹ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' ōm mā Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' ōm mā Eriij makūūh. Ōm mā P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub dejēp do paa see ganā wāt do m', ta wób sa nooh —nāk mā sa kyyh ta hā.

²⁰ —Bē hā ēnh? Jaa ŷ bē hā ēnh? —nāng mā Jesus sa hā.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo, P'op Hagā Do H'yby Dāng Doo —nāng mäh.

²¹ Ti m' Jesus mejūū tak'ēp sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ti ta wób sa hā. ²² Ti m' taky hadoo:

—ŷȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, hajōng da ŷ ahoop. Ēr wahē n'aa, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do na-āāj hē ŷ da rahyb n'aa wareem. ŷ da dajēp ran'oo bā. Tamawoob hē ta āh, ŷ ganā wāt da p'aa hēnh —nāng mā ta kyyh.

²³ Ti m' taky hadoo sahōnh hē sa hā:

—Jé karēn pé hēp ŷ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tah'yy ka'eeh doo, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tahyb n'aa newēē doo. Taw'āāts hē da tagado had'yyt hē tahoop do hēp ŷ n'aa. Taw'āāts hē tagadoo hēp ŷ n'aa radajēeb bā na-āāj hē. Taw'āāts hē ŷ taky daheeh, taw'āāts hē ŷ bawāt doo da da ti bawāt. ²⁴ Tii d' ŷ wén edoo, badāk hahȳh hā ji hawāt do tak'ēp kamahān doo, jé tahoop do hēp ŷ n'aa jeŷȳm doo, dooh da P'op Hagā Do wē tanu dēē bā. Jé hēp ŷ n'aa tahoop do gadoo péh, hēp ŷ n'aa tadajēb bā, ta h'yby tym da P'op Hagā Do wē da tanu dāng. ²⁵ Hēd n'aa ji karēn sahōnh hē badāk hahȳh ji ta danāh, ji h'yby tym ta s'ee hēnh tahōm bā? —nāng mā ta kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hēp ŷ n'aa, ŷ ma metēek do hyb n'aa na-āāj hē nu mebyng péh, ŷȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ŷ d' nu mebyng ēnh ta hyb n'aa hejój ŷȳ hā ŷ bahyng bā ta bag tak'ēp gabarēeh doo gó, Ee hejój gó, āās tak'ēp baad hedoo do sa hejój gó na-āāj hē ŷ bahyng noo gó —nāng mäh. ²⁷ —Baad bē ŷ maher'oot. Ta wób babā ēr mahang habong do rahapāh nā da ŷ du doo noo gó sahōnh hē ŷ bag'āās P'op Hagā Do hejój me. Radejēp do pooj jé rahapāh nā da tii. Né hup ŷ nē hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus ta ma matēg sa hā.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahȳh

²⁸ Ti m' 8 ta hyb n'aa pé sa ā jawén paa bā m', Jesus mahūūm ta sii Peed, Tsiijaag, Jowāw daheeh. Ti m' rabas'ēeg kán waēē jó taky n'aa etsēē hyb n'aa. ²⁹ Ti m' taky n'aa etsēē bā m', Jesus mamets kawareem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. Tak'ēp mā ta saroor gabar'ēeng dāk, hawyp do gabarēeh doo da. ³⁰ Ti m' pawóp hē ajyy, p'ooj ub habong do paah, Eriij, Mosees hād enāh do ³¹ rakas'ee b'ēeh sa matym gó, ta bag gabarēeh doo gó. Er'oot mā Jesus sii. Er'oot mā ta sii Jerusarēnh bā Jesus dajēp do ky n'aa hā. ³² Ty jaw'yyk mā Peed ta najiis daheeh. Ti hyb n'aa aā b'ēeh mäh. Ti m' raty gawēj padēek bā m', Jesus bag tak'ēp gabarēeh do rabahapāh. Ti m' ajyy ta pa ab'ēeh mā rabahapāh. ³³ Ti m' ajyy rabahōm bā Jesus mahānh, Peed ky hadoo mā Jesus hā:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hē babä er hā! —näng mäh. —Taw'ääts hē tamawoob hē ta tób n'aa ää temaa toonh. Sét hē a tób, sét hē Mosees tób, sét hē Eriij tób —näng mäh.

(Dooch m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ³⁴ Ti m' Peed ber'oot nä bä m' wë puh ganyyh. Sahõnh hē sa hā wë puh hadoo do badäng bä m' Jesus ma matëg rabeÿÿm bong mäh. ³⁵ Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, ÿ h'yyb däng doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

³⁶ Tii bä m', kyyh hadoo do ky dawuh bä m', rabaheg'ääs, dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh doo. Ta mab hē m' tabayyw gëët. Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm ta ti rahapäh doo, ramaa napäh doo. Dooch m' rahe'ood bä ta wób sa hā.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' jati pé Jesus rabahyk bä kä m' waëë jó naa, hajök kataa sa hā. ³⁸ Ti m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Mahegää tah ÿÿ. Jääm né hē sét had'os do tah ÿÿ. ³⁹ Karap'aar h'yyb nesaa do ta hā adäk. Ta hā tadëë bä tak'ëp tah ÿ geëënh, tak'ëp tameraa wät, tũ takepëed had'yyt hē, tsanamäts däk tan'oo bä. Dooch tahyb n'aa eréd bä, tak'ëp tarejää —näng mäh. ⁴⁰ —ÿ eaj wät a ma matëg sa hā rabahabëë hõm hyb n'aa. Dooch rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hā.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bëëh, da hē badäk hahÿÿ bä habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ hād h'yyb napan däg bë hā, hā ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Mamana b'ëëp a t'aah —näng mä aj'yy hā.

⁴² Ti m' ramanaa bä m', karap'aar h'yyb nesaa do pahëew tadawäts jat tũ. Meraa wät mäh. Tũ m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do Jesus geäm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' pahëew tabahaso däk. Ti m' Jesus bahaëëj gëët ta yb hā. ⁴³ Tak'ëp mä sahõnh hē rameuunh P'op Hagä Do mo haj'aa hā.

Jesus mo haj'aa hā sahõnh hē rameuuj bong bä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hā:

⁴⁴ —Baad bë hyb n'aa matakä da bë ÿ maher'oot doo: ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó —näng mä Jesus ta ky n'aa hā.

⁴⁵ Dooch m' rah'yy genä bä ta ti Jesus edoo do sa hā. Dooch m' rahapëë bä ta ti tedoo do sa hā. Kejën do hadoo mä sa hā. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neaanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' ta ma matëg ky ked'aak mä ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. ⁴⁷ Jesus h'yyb hap'ëeh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' karapee t'aah ta moo takyg gëët ta pa. ⁴⁸ Ti m' taky hadoo:

—Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, hā ÿ mejũ do tagadoo. Tii d' ÿ wén edoo, tak'ëp hyb n'aa sakog is do bë mahang, ti né da hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó —näng mä Jesus sa hā.

⁴⁹ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Äã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebé karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa äã ge'yÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowâw kyyh Jesus hä.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Bë wë h'yy kawanereem doo, bë h'yyb hata tii —näng mäh.

Samarija buuj wób Jesus raganadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵¹ Tabledaa däk bä m' p'aa hënh Jesus basëëk do hÿ pong jé, Jerusarënh hënh tabahôm tah'yyb däng mäh, tahapëë né paawä m' rarejää t'ÿi hënh.

⁵² Ramahôm me m' tamejÿü ta panäg n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa ta tii bä. Tamejÿü mä Samarija häj n'aa panang s'ee hënh rabenäm hyb n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa tii bä. ⁵³ Dooch m' panang buuj ragado bä, Jerusarënh hënh Jesus bahôm do hyb n'aa. ⁵⁴ Ti m' Tsijaag Jowâw daheeh raky n'aa napäh bä Jesus raganadoo do ky n'aa, raky hadoo Jesus hä:

—Äã wahë n'aa —näk mäh. —Makarën p'op naa tëëg hõõ äã mejõ hyng ragawatsik hyb n'aa? —näk mäh, reanh mäh.

⁵⁵ Ti m' duu hënh Jesus ty kawareem wät, ti m' taky geãm bong tii d' rahyb n'aa newëë do hyb n'aa. ⁵⁶ Ti m' panang s'ee hënh kä Jesus bahôm kän.

Jesus sii ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' ta tyw n'aa me ramahôm me aj'yy see ky hadoo ta hä:

—Ôm ÿ hadaa had'yyt hë mahahôm hënh —näng mäh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Kanari tób näng, taw'ëëd maag enäh. Yÿh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp yÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mäh.

⁵⁹ Ti m' aj'yy see Jesus bats'yyt:

—B'ëëp ana si yÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wë ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadajep jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä òm ÿ bahadaa kän —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na hä ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëë sa da hadoo doo —näng mäh. —Ôm tii kä, ÿ karën maher'ood ta wób sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mä Jesus.

⁶¹ Ti m' aj'yy see ky hadoo:

—Ôm da ÿ hada wahë ÿ n'aa. Pooj jé ÿ karën paawä ÿ babaaj hõm wakän haa, ee, èën ÿ kedëë wät hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

⁶² Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—K'ääts wapën n'aa boojyb takyyk doo me du doo do moo wät doo, ta jawén p'aa hënh tahegää bä, nas'aa däg tamo haj'aa. Ti hadoo né hë jé du doo do ÿ hada doo, tii bä ta see hä tahyb n'aa newë bä, dooh tahaja bä tamoo wäd bä P'op Hagä Do bag'ääs do hä —näng mä Jesus kyyh.

10

Jesus mejÿü 72 hadoo do ta ma matëg panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta ti jawén paa bä 72 ta ma matëg wób Jesus asëëw hõm mäh. Pawóp hë ken'yyh mä tamejÿü ta pooj jé, ta wób sa panang hënh tabahôm doo hënh.

² Rabahôm do pooj jé taky hadoo sa hä, panyyg gó m' tamaher'oot:

—Hajōng ti anyy dāg paawā joom ag wah'ēē dāk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa* —nāng mäh. —Ti hyb n'aa taw'ääts hē joom danäh hā, P'op Hagā Do hā, bē ky n'aa ets'ēē tamejō nā ta wób joom hā ramoo bok hyb n'aa. ³ Sa mahang bē y mejūū, b'éé tabanas'aa mahang habēēh do hadoo† —nāng mäh. ⁴—Dooch d' bē mahūūm dajēēr hadoo doo, ta hood hadoo, tsyym suun ta gó bē gawát do jawén buuj hadoo doo —nāng mäh. —Bē kehewad manā bē kedēng do hā ta hōō bā —nāng mā sa hā.

⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē nu kajāg bā ta wób tób bā, hahȳ da bē edēē ta yt hā haj'eenh doo: “Bē P'op Hagā Do h'yyb n'yyim”, denoo da. ⁶ Tii bā haj'eenh do baad rado bā, hanām gó bē ragado bā, P'op Hagā Do h'yyb n'yyim do aym sa wē bē kedēng doo. Hanām gó bē raganado bā, dooh da P'op Hagā Do h'yyb enāw bā tii. ⁷ Panang bā bē kajaa bā, bē kahȳd manā tób wób hēnh. Bē ayyw jeej da bē gadoo do tób bā. Taw'ääts hē bē eēēk, bē awa, bē awēē bē hā ranoo doo. Taw'ääts hē moo bok do sa hā ramoo bok do sām ji banoo. Ti hyb n'aa, bē nu mebyy manā bē gadoo do hā —nāng mäh.

⁸—Panang bā bē kajaa bā kā, bē ragado bā, bē hyb n'aa sēew manā bē waa. Taw'ääts hē bē awa, bē awēē bē hā ranoo doo. ⁹ Nahēē enāh doo, bē nahēē sog hōm. Hahȳ da bē her'oot sa hā: “Edah bē hā P'op Hagā Do bag'ääs doo”, denoo da —nāng mäh. ¹⁰—Panang bā bē kajaa bā, bē raganado bā, bē ahōm panang tyw n'aa me. Hahȳ da bē maher'ood sa hā: ¹¹ “Āā tsyym suun āā tepyng padēēk bē panang k'ääts, P'op Hagā Do bē ganadoo do heen n'aa tii. Bē āā maher'oot hȳ kā: P'eets hē paawā P'op Hagā Do bag'ääs do bē wē, dooh paawā bē gado bā.” Tii da bē kyyh sa hā —nāng mäh. ¹²—Baad bē y maher'oot. Sodomā panang buuj sa sām bahānh P'op Hagā Do anoo da nesaa doo, bē ganadoo do panang buuj hā —nāng mäh.

¹³ Ti m' panang Korasīn, Betsaj-Da hād enāh do buuj ky n'aa taher'oot mäh: —Nesaa do P'op Hagā Do anoo da bē hā Korasīn, Betsaj-Da panang buuj. Hajōng y pehuunh do paa bē mahang. Dooch y bē ky dahē bā. Panang Tiir, Sidōn hād enāh doo bā y pehuuj bā paawā bē mahang y pehuuj wāt doo, p'ooj ub paawā ti buuj nesaa do hā rat'yyd kamehīn paawā, P'op Hagā Do hā rah'yy kawereem paawā. P'ooj ub paawā saroor hebaan do hejooch do rapadadāg né paawā. Rehaa paawā sa nuu hā tēēg ooj rat'yyd kamehīn do heen n'aa paawā ti ta tii. ¹⁴ Sahōnh hē badāk hahȳ hā habong do P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó kā, Tiir Sidōn buuj p'ooj ub habong do nesaa do ta sām bahānh P'op Hagā Do anoo da bē hā nesaa doo, bē t'yyd kamanehīn do hyb n'aa, bē h'yy kawanereem do hyb n'aa —nāng mäh.

¹⁵ Bēēh, Kapar-Naūm panang buuj, hȳ pong jé has'ēēk bē ed'oo g'eeh bēēh? Dooch. Tabanēsaa hēnh bē bahyū da P'op Hagā Do an'oo bā —nāng mā Jesus.

¹⁶ Ti m' ta ma matēg sa hā taky hadoo:

—Bē her'oot do maa new'ēē doo, y né hē ti tamaa newēē. Bē ty n'aa ges'yyk doo, y né hē ti taty n'aa ges'yyk. Y ty n'aa ges'yyk doo, hā y mejūū do taty n'aa ges'yyk —nāng mäh.

¹⁷ Tii bā m' 72 hadoo do rababaaj nā bā m' Jesus wē, h'yyb tseb'ee doo me m' ramaher'oot ta hā rabeboo nā do ky n'aa.

* **10:2** Hahȳ d' Jesus hanāng péh: Hajōk ta hā h'yy ka'eeh do pan'aa paawā, pawóp its ta ky n'aa sa hā her'oot do pan'aa. † **10:3** Ta wób rakawajān da sa wē rakanarēn do hyb n'aa P'op Hagā Do wē rah'yy kawereem bā, tahanāng pé tii.

—Ma matëg —näk mäh. —Karap'aar h'yyb nesaa do sii hë m' äã raky daheeh a ky gabuuj gó —näk mã sa kyyh.

18 —ÿÿ. ÿ hapäh —näng mã Jesus. —Matym ÿÿ gó Nesaa Do Yb het'oom do hadoo tabadëë hyng ÿ hegää bã. 19 Bë hä ÿ an'oo däk bë bahajaa hyb n'aa aw'yy, sëj bë tseb'eep hyb n'aa. Bë hä ÿ an'oo däk bë bahajaa bë nes'ëëm hyb n'aa Nesaa Do Yb, ji majlï. Dooh tahaja bã nesaa do tan'oo bã bë hä. 20 Taw'ääts hë bë tsebee manä karap'aar h'yyb nesaa do bë raky daheeh do hyb n'aa. Taw'ääts hë bë tsebë bë häd kerii däk do hyb n'aa hÿ pong jé, P'op Hagä Do karapee sa häd kerih do heen n'aa hä —näng mã Jesus 72 hadoo do sa hä.

21 Ti noo gó kä m', baad Jesus P'op Hagä Do Sahee h'yyb tsebee kãn. Tsebee gó m' taky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hä ÿ j'aa etsë. Sahõnh hë hÿ pong jé, badäk hahÿÿ hä hanäng do na-ääj hë mabag'ääs. Majejën hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëëk do mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hä, baad h'yy ka'eeh pé hä. Ta tii da magen'aak Ee —näng mã Jesus.

22 Ti m' taky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë Ee banoo ta hejój hä ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jääm né hë Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Do baad hapäh péh. Jääm né hë ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jääm né hë sa hä ÿ metëeh do hapäh Ee —näng mãh.

23 Ti m' ta ma matëg wë taty kawõõt. Ta m'aa hënh tamaher'oot:

—Ky n'aa kedëng bëeh, hahÿ bë bahapäh do hyb n'aa. 24 Baad bë ÿ maher'oot: Rababong noo gó, hajök P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, hajök sa wahë n'aa hedoo do maküüh, rakarën paawä raheg'ääs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë bã. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mã Jesus ta ma matëg sa hä.

Samarija buuj ky en'yyim do panyyg n'aa hahÿÿh

25 Ti m' ta see pé noo gó baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do as'ëëg gëët mã Jesus tametyy hyb n'aa.

—Ma matëg —näng mãh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, hÿ pong jé P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hyb n'aa ÿ dajëp bã? —näng mãh.

26 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ny hadoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä takerih ti ky n'aa? —näng mãh. —Nyy da ta hä maner'oot doo? —Jesus eanh mãh.

27 Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk: “Taw'ääts hë tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'ääts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahãn ta hä, sahõnh hë bë hajaa doo me.”* Hahÿÿ da na-ääj takerii däk —näng aj'yy: “Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da”[§] —näng mã aj'yy kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad ub a kyyh, baad maky gadoo —näng mãh. —Taw'ääts hë tii d' né hë madoo, tii bã baad mabawäd kãn hÿ pong jé kä —näng mã Jesus.

29 Ti m' aj'yy karën paawä tajejën ta h'yyb j'ooj madäk doo me m' ti takeaj wäd paawä. Ti hyb n'aa m' Jesus hä tabeaanh ta seeh:

—Jaa tii da ÿ hadoo doo? —näng mã ta kyyh.

³⁰ Ti m' panyyg ky n'aa me m' Jesus ky gadoo:

—Ti awät aj'yy panang Jerikó hēnh hahōm doo. Jerusarēnh bā naa tabana. Ta tyw n'aa me tamahōm me takataa moo nes'aa do sa hā. Ramaso dāk, rarahējāā mäh. Rasaroor kabo nyyh mäh, rahewyyh mäh. Tii bā m' radejaad hōm ta tyw n'aa noo dāk bā. P'eets mā tadajēb paawā sa moo gó. ³¹ Ti m' aj'yy P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do see tii me m' tamahōm. Aj'yy tabahapäh bā m', dawēē takenaa wät ta mahānh. Ta tyw n'aa nu masee me m' tatabēs. Dooh m' tat'yud mehīn bā. ³² Ti hadoo né m' ta seeh. Rewi hād nāng do panaa né tii. Tii me né m' tamahōm tii d' ēnh. Ti na-āāj mā dooh tat'yud mehīn bā aj'yy tyuw me hajad hōm doo. ³³ Ti m' tagadēēg ub aj'yy, Samarija buuj, bana. Ti m' ti t'yud mehīn kán aj'yy. ³⁴ Ta wē m' tabahōm, ti m' ta rog taty mebiin ta syj hadoo doo me, uwa s'ēēb hadoo doo me. Ti m' ta rog maw'yud dāk mäh. Ti m' aj'yy batóg sooh ta mas'āā jó. Ti m' tamahūūm kán dawēē hena do tób n'aa bā. Tii bā m' aj'yy tabahagāā kán. ³⁵ Jati pé kā m' tets'ēē dāk mā tób danāh hā pawóp hē moweed k'āāts hawak do s'ēēb. Ti m' taky hadoo ta hā: “Mahagāā hahy aj'yy. Hý ta sām. Ta sām nahaja bā, ý matēēh bā sahōnh hē ý ep'aak a hā”, nāng Samarija buuj kyyh tób danāh hā —nāng mā Jesus. Panyyg gó m' tabaher'oot ta tii hā.

³⁶ Ti m' Jesus eanh:

—Ny hadoo do ky enyym a hā, ta ti rarejāā do hā? Ny hadoo do ta da hadoo a hā? —nāng mā Jesus.

³⁷ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yuk do baad hapäh do ky hadoo:

—T'yud mehīn doo —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ahōm nā, tii d' né hē mabadoo kán a da hadoo do hā —nāng mäh.

Maah-Ta Marija daheeh Jesus heg'āās do panyyg n'aa hahyŷh

³⁸ Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus ramahōm me, panang see bā m' ranu kajäg kán. Ta tii bā m' ýŷnh Maah-Ta hād nāng do gadoo. Tats'yyt mā ta tób hēnh Jesus ta ma matēg daheeh. ³⁹ Maah-Ta ānh, Marija hād nāng do asooh mäh. Jesus ma metēēk do tamaa newēē mäh. ⁴⁰ Maah-Ta m' ty kanewaat. Ta waa n'aa m' tamoo wät Jesus rawa do pan'aa. Ti m' Jesus wē tabana ti m' taky hadoo:

—Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Nepäh a hā, dooh ānh ýŷ ý tamoo masaa bā? Mamaher'ood ý tamoo masa hyb n'aa —nāng mā Maah-Ta.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Maah-Ta, —nāng mäh —hajōng do hā maty kanewaat. Tii hā mah'yub dāk —nāng mäh. ⁴² —Mahyb n'aa tón manā ta tii hā. Jāām né hē sét hē ti taw'āāts hē. Ta tii hā Marija h'yub dāk. Dooh da ý mejō bā ta ti teréd hōm —nāng mā Jesus Maah-Ta hā.

11

Jesus ma metēēk ji ky n'aa etsēē do ky n'aa hahyŷh

¹ Ti m' ta see pé noo gó Jesus ky n'aa etsēē mā P'op Hagā Do hā. Tabahajaa bā kā m' taky n'aa etsēē doo, ta ma matēg see ky hadoo ta hā:

—Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Āā mama met'ēēg nyy da ēr ky n'aa etsēē, Jowāw nu gahem'uun do ta ma matēg tama metēēk doo da —nāng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ky n'aa ets'ēē bā, taw'āāts hē hahyŷh da d' bē kyyh:

“Ee, ãã karĕn sahõnh hĕ õm rahyb n'aa jew'yyk.

Ãã etsĕĕ a hã, sahõnh hĕ mabag'ããs do nayyw hĕ takajaa hyb n'aa ãã wĕ.

³ Man'oo had'yyt hĕ ãã waa.

⁴ Mamabaan hõm nesaa do ãã moo bok do paah.

Ãã na-ããj hĕ ãã mabaan hõm ãã wĕ moo bong do nesaa doo.

Man'oo manã nesaa do ãã tah'yyb tatug”, nãk da bĕĕh, bĕ ky n'aa ets'ĕĕ bã
—nãng mã Jesus.

⁵ Ti m' panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot sa hã ji ky n'aa etsĕĕ do ky n'aa:

—Bĕ see ahõm bã atsĕm ub ta najiis tób hĕnh, pãw tets'ĕĕ bã paawã ta wĕ, ta wĕ heg'ããs do waa n'aa paawã, hahÿÿ da ta kyyh ta najiis hã: “Na a waa uuh, pãw uuh. Tamawoob hĕ paawã ÿ karĕn. ⁶ Najis ÿ kajaa nag'aap hĕ wĕ ÿÿ atsĕm ub. Dooch wĕ ÿ ta waa pĕh”, nãng da.

⁷ Tii bã da ta najiis tób gó ta gawakõ gó hagã do ky gedak ta hã: “ÿ maty hasyyg manãh. Baad tób noo gatsĕĕ dãk ta tĕg me. ãã aj'eenh tah haa daheeh. Dooch ÿ haja bã ÿ an'oo bã a hã metsĕĕ doo”, nãng da ta najiis ta hã.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bĕ ÿ maher'oot —nãng mãh. —Tii d' edo né paawã as'ĕĕg gĕĕt né hĕ, pãw tabanoo hyb n'aa ta najiis hã. Ta najiis tabadoo do hyb n'aa nado ti tabas'ĕĕg gĕĕt. Tawĕn s'ĕĕg g'ĕĕd kãn, tanaĕĕj had'yyt ta h'yyb.

⁹ Ti hyb n'aa bĕ ÿ maher'oot: Bĕ ets'ĕĕ, tii bã P'op Hagã Do anoo bĕ hã. Bĕ esóts, tii bã bĕ aw'yyt da. * Bĕ naĕĕj tób noo bã naa, tii bã da ta danãh noo gas'ĕĕs.† ¹⁰ Jĕ hetsĕĕ do gadoo da P'op Hagã Do hanaa. Jĕ hesoos pé taw'yyt P'op Hagã Do hanaa. Jĕ tób noo bã naa naĕĕnh pĕh, tób noo kas'ĕĕs da ta hã P'op Hagã Do hanaa.

¹¹ Ti m' Jesus eanh sa hã:

—Bĕ t'aah ets'ĕĕ bã tah'ÿÿb, bĕ anoo ta hã aw'yy? ¹² Karaak tyb bĕ hã tets'ĕĕ bã, sĕĕj bĕ anoo ta hã? Dooch. ¹³ Nesaa do moo heb'ook do né paawã bĕĕh, baad hadoo do bĕ heno bĕ taah hã. Ti bahãnh bĕ Yb hÿ pong jĕ hawãt do anoo da ta Sahee, ta hã hetsĕĕ do hã —nãng mã Jesus.

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wãt rahanãng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' ta see pé noo gó, karap'ar h'yyb nesaa do Jesus habĕĕ hõm ner'oot do hã hadãk do paah. Aj'yy karap'ar h'yyb beréd hõm bã, aj'yy er'ood dãg kãn p'aa hĕnh. Hajõk do t'ĩ hĕnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mãh. ¹⁵ Ta wób raky sĕm Jesus. Ti m' raky hadoo:

—Beresebu,‡ karap'ar h'yyb nesaa do wahĕ n'aa kyy gó ti tabahebe karap'ar h'yyb nesaa doo —nãk mã sa kyyh.

¹⁶ Ta wób rakarĕn mã Jesus rametty, P'op Hagã Do hejój me tado bã tamoo wãt doo. Ti hyb n'aa rabetsĕĕ mã Jesus hã, tapahuuj bã sa matym haj'aa wĕ hã.

¹⁷ Jesus hapãh mã sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Nesaa do Yb kyy gó ÿ hebĕ karap'ar h'yyb nesaa doo, bĕ nooh. Nyy d' tii ĕh? Sa da hadoo do wĕ sa hãj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hĕ —nãng mãh. —Sa wakãan sa hã hĕ rahyb n'aa wareem bã, sahõnh hĕ kahãj jĕng ti bã —nãng mãh. ¹⁸ —Ti hadoo ĕnh Nesaa Do Yb hã

* **11:9** Baad ji hyb n'aa matakĕĕ ji ky n'aa etsĕĕ do hã tahanãng pé m' ti bĕ esóts, tii bã bĕ aw'yyt.

† **11:9** Ji ky padãg had'yyt hĕ P'op Hagã Do hã ji etsĕĕ doo, tahanãng pé m' ti tób noo bã naa ji naĕĕnh doo. ‡ **11:15** Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

kä. Ta hã hẽ takawareem bã, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bã, nayyw hẽ tabahëej jëe paawä tii bã Nesaa Do Yb bag'ääs doo. Ta ti ÿ wén her'oot, Beresebu kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa do bë her'oot do hyb n'aa. ¹⁹ Bë her'oot doo da tado bã, Beresebu kyy gó ÿ hebëe bã paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuu j bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa ety, daap bë menyh do hyb n'aa bë her'oot do hã. ²⁰ P'op Hagä Do ky gabuu j gó né hẽ ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hã —näng mäh.

²¹ Ti m' panyyg ky n'aa see me m' Jesus maher'oot sa hã:

—Aj'yy hejooñh do hajõng ta kuman yt hã ta tób tahagãã bã, dooh ta ma hado hõm péh. ²² Ti aj'yy seeh, ta bahãnh hejooñh do kajaa bã ta wë, ta sãm tam'aah tii, ta hã taj'aa ketsë. Ta kuman paa tasog hõm, ta mejój paah. Tii bã kä, ta ma paa tabasog hõm kãn, tets'ëe bong ta wób hã käš —näng mã Jesus.

²³ —Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ Manasa doo, P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëe rabeñuüm tii bã tan'oo bã —näng mäh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã, ÿñh hã hadäk do paa ahõm wäd bã ta mahãnh, tabanawãng hënh tabahew'ëet. Ta tób tabesoos takameh'ääk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bã. Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaaj hõm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hã, tóp ÿñ hënh”, näng. ²⁵ Tii bã ta tób paa bã takajaa bã, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenãm ta hã. ²⁶ Tii bã tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bã rabajëe pëe ta tób paa gó. Tii bã rabanyy kãn ta hã kä. Ta hã hanãng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hã kä nesaa doo kä —näng mã Jesus.

²⁷ Ti m' Jesus ber'oot bã m', hajök do mahang ÿñh see ky ganyyh:

—Ky n'aa kedëng ta ti a ÿñ òm haw'ëeh doo —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta bahãnh ky n'aa kedëng, P'op Hagä Do kyyh maa newëe doo, ky daheeh doo —näng mã Jesus ta hã.

Jonas Jesus beh'üüm do ky n'aa hahÿyh

²⁹ Ti m' hajök do gatat'uuk bã m' ta hã, Jesus ky hadoo:

—Da hẽ, badäk hahÿyh hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. Ti hadoo né hẽ, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa.†† Dooh da ÿ metä bã sa hã. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëe n'aa hadoo sa hã kametëeh da. ³⁰ Jonas hã P'op Hagä Do bad'oo do hã, Niniwéh buuj rah'yy genä hõm, P'op Hagä Do né ti mejüü. Ti hadoo né da hã ÿñ, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hã rah'yy genä hõm da, P'op Hagä Do né hẽ ti ÿ tamejüü doo. ³¹ Seba häd näng do hãj n'aa sa wahë n'aa ÿñh, da hẽ, badäk hahÿyh hã habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa ety noo gó kä. Dawëe naa paa m' tabana tii, tamaa newëe hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿyh, bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bã bë maa newë

§ 11:22 Hahÿyh d' tahanãng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh. *** 11:25 Ta tób paah, aj'yy, ÿñh hã hadäk do paa tii. †† 11:29 Rawén karën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa Jesus tado bã.

bä hahÿÿh. ³² Niniwéh buuj na-ääj da raky n'aa tapaa né tii da ênh ti noo gó kä, da hē badäk hahÿÿ hā habong doo. P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas sa hā taher'oot noo gó, rat'yud kamehīn nesaa do ramoo bok do hā. Nesaa do reréd hōm. Hahÿÿh, Jonas bahānh ti ÿ hÿÿh. Bē tii, dooh bē t'yud kamehīn bā nesaa do bē moo bok do hā, dooh bē eréd bā —näng mä Jesus hajök do sa hā.††

Ji bag hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—DooH ji bag ji gataa bā ji jejēn hyb n'aa. DooH ji daso bā ji waa hood yt hā. DooH. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajēē p'ēē do rabahapāh hyb n'aa. ³⁴ Ji h'yyb bag hadoo ji matym —näng mäh. —Baad tado bā ji matym, ta bag hado dāk sahōnh hē ji hā. Baad tanado bā ji matym, badagyp hadoo ji hā. ³⁵ Baad bē hyb n'aa matakā, ta bag hadoo bē hā hanāng bē ed'oo doo, badagyp do tanadoo hyb n'aa. ³⁶ Bē h'yyb tym gó ta bag hadoo do baad tabawag dāg bā, badagyp do hadoo do tanado wād bā, sahōnh hē tii bā tabawag dāk ji hā, ta bag hadoo do mehānh ji hā§§ —näng mä Jesus kyyh. Panyyg gó m' tabeh'ūūm.

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' Jesus baher'oot do bahānh bā kä, Pariséw see ats'yut mäh, ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa. Ti m' Jesus bahōm kån mä ta tób hēnh, ti m' tabasooh, sa sii tabawēh hyb n'aa. ³⁸ Ti m' tób danāh hyb n'aa meuunh mä Jesus basooh do hyb n'aa, tabawa hyb n'aa ta si n'aa hē. DooH m' ta moo tahetsyud bā sa wahē makū rabahed'oo doo da. ³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Bē Pariséw —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yut do hadoo bēēh. Baad bē babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, bē h'yyb gó, tak'ēp bē karēn do jawēn bē babok. T'öp bē h'yyb tym gó, hajōng nesaa doo. ⁴⁰ Bē h'yy gatamah —näng mäh. —Ji hub pahuunh doo, ji h'yyb tym na-ääj hē tapahuunh. ⁴¹ Taw'ääts hē bē h'yyb gó naa, t'öp naa, bē masaa kas'ut do sa hā, tii bā kä, P'op Hagä Do hā baad ub tabanām sahōnh hē bē hā*** —näng mäh.

⁴² —Baad nado bē hā da, Pariséw —näng mäh. —Bē waa ty gamabuuj uuh sii hē né paawā bē banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawā baad hadoo do bē moo boo bā bē da hadoo do hā, bē mabaan P'op Hagä Do hā bē kamahān doo. Taw'ääts hē paawā dooh bē mabaan bā ta tii. Taw'ääts hē P'op Hagä Do matym n'aa bē banoo na-ääj hē —näng mä Jesus.

⁴³ —Baad nado bē hā da, Pariséw —näng mäh. —Bē gen'aak hyb n'aa jewyk do bat'oonh bā bē atooj bā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bā. Bē gen'aak bē redēng, bē raweh'ēēh, hajök do mahang rakahet'aa bā, rabahesām bā —näng mäh.

†† **11:32** Jonas, tah'ÿÿb haeh do wog gó tabasuun wāt doo, tamawoob hē ta āh. Ti hadoo né hē Jesus, tamawoob hē né hē ta āh tabakā wāt k'ääts gó. Tii da tahaanāng pé m' ti Jesus her'oot do sa hā.

§§ **11:36** Ta bag ky n'aa nado ti Jesus hedoo. Panyyg ky n'aa me tabaher'oot. Ta wób sa hā dooh m' tagah'ood nā bā. Ti hyb n'aa rakarēn p'aa hēnh Jesus pahuunh, baad rabahapāh hyb n'aa P'op Hagä Do T'aaH tado bā. Sa hā kejēn Jesus hejój. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa eh'ūūm ta bag ky n'aa me tama metēēk doo. DooH kejēn do tado bā ti tametēēk doo. Baad ji karēn bā baad hadoo do ji bahapāh bā, baad tagahoot ji h'yyb tym gó Jesus metēēk doo. Ji hā ta bag hado dāk. Ji kanarēn bā baad hadoo do ji bahapēē bā, dooh tagah'ood bā ji hā Jesus metēēk doo. Badagyp do hadoo ji hā. *** **11:41** Hahÿÿ da na-ääj hē tahajaa ji tab'ēēs ta tii: “Taw'ääts hē bē waa hood gó hanāng do bē anoo kas'ut do sa hā, tii bā kä baad ub tabanām sahōnh hē bē hā, P'op Hagä Do hā.”

44—Baad nado bë hä da, Pariséw —näng mäh. —Kamag hood ta jó ji tsab'eeb bä ji nahapäh do hadoo bëeh^{†††} —näng mä Jesus.

45 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do see ky hadoo ta hä:
—Ma matëg —näng mäh. —Ta ti mapes'ääp doo, ää na-ääj hë mapes'ääp —näng mäh.

46 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hä da Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëeh doo —näng mäh. —Hajõng hejooñh do bë mejüü ta wób raky daheeh hyb n'aa. Ti bahãnh bë bawëed dák Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hë, dooh tabad'op hë bë masaa bä bë mejüü do rabahajaa hyb n'aa —näng mäh.

47 —Baad nado bë hä —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod, p'ooj ub habong do bë wahë makü radej'ëep do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb, bë tema.
48 Ta ti tametëeh, bë wahë makü h'yyb hadoo bëeh. Bë wahë makü né hë dej'ëep P'op Hagä Do ky n'aa rod paah. Hÿÿ kä bë temaa toonh ji hyb n'aa esee do heen n'aa sa kamag n'aa hood jó.^{†††} 49 Hahÿÿ d' né hë P'op Hagä Do baher'oot ta hapäh doo gó bë ky n'aa: “Sa mahang ÿ mejüü da këh ÿ n'aa rod, panäk ÿ na-ääj né hë. Sa wób né da radej'ëep, ta wób da rarejäã”, näng paa m' P'op Hagä Do kyyh —näng mä Jesus.

50 Ti m' Jesus ky hadoo ënh sa hä:

—Ti hyb n'aa da bë hä, da hë habong do hä kä, P'op Hagä Do ban'oo kãn sahõnh hë ta ky n'aa rod radej'ëep do paa sãm kä. P'ooj ub, badäk hahÿÿ tadu dahäng jawén paa bä radej'ëep doo, 51 Abëw Kaïh nabooñh noo gó du dák do né hë. Tii kä, tagadëeg ub, Sakarija radaj'ëep doo kä. Ti radaj'ëep paa m' rama ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. Baad ÿ her'oot bë hä, da hë habong do sa hä kä P'op Hagä Do ban'oo kãn sahõnh hë radej'ëep do sãm kä —näng mäh.

52 —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo —näng mäh. —Dooñh bë karën bä ta wób raky n'aa napëë bä P'op Hagä Doo. Tób noo tég ji jejën do hadoo sa mahãnh, ranajëë p'ëe hyb n'aa hadoo bëeh. Bë né hë, dooh bë karën bä bë ajëeh, dooh P'op Hagä Do bë hapëë bä. Ta wób, karën do hajëng doo, bë ge'ÿÿm ranajëng hyb n'aa, P'op Hagä Do ranahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

53 Ti m' Jesus banyyh bä kä m', tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë rakawajãan ta wë. Hajõk mä gatatug dák, tak'ëp mä rabeaanh. Kawaj'ãan gó m' rabeaanh ta hä. 54 Rakarën paawä m' raw'yyt taher'oot do hä raganen'aak doo, raky n'aa tapaa hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä.

12

J'ooj madäk doo me raky ken'yyim do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', hajõk rakata b'ëeh mä Jesus wë. Hajõk né hë ti kahet'aa doo. Hajõk do hyb n'aa, ta wób sa tsyym mä rabep. Ti m' ta ma matëg sa hä Jesus ky hadoo:

††† **11:44** Kamag hood banäng bä tsab'eeb doo, hasuts dák hadoo P'op Hagä Do hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä. Ti hadoo né sa hä ënh, Pariséw sii raboo bä. J'ooj madäk doo me raky ken'yyim do hyb n'aa, dooh ji h'yy ganyy bä baad tanado bä sa h'yyb tym. ††† **11:48** Dooñh sa wahë makü rapanyyg kadehé bä P'op Hagä Do ky n'aa hä, P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paah. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, rawehëë né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, dooh raky dahé bä sa kyyh paah. J'ooj madäk doo me raky kenäw ub tii.

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw sa pāw makuj n'aa mahānh, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym do mahānh, ŷ hanäng péh tii —näng mäh. ²—Dooj ji haja bä ji jejèn bä ji h'yyp. Sahōnh hē ji h'yyp P'op Hagä Do hapäh. Ti awät da ti noo gó, sahōnh hē ji jejèn doo P'op Hagä Do metēh.* ³Atsēm, kejèn do hadoo ta wób ramaa nanapäh bä bë her'oot doo, adèb bä kä, sahōnh hē maa napäh bä takaher'oot da ta jawén, P'op Hagä Do an'oo bä. Kaja hē ta gawakó gó kahesēehn do ta see hä, tak'èp da takaher'oot tii kä, sahōnh hē ramaa napäh hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä ti bë her'oot doo!

⁴—Najis haa, bë jeŷŷm manä ji majī ji daj'ëep do hä. Jāām né hē ji hub rahajaa radajëeb bä. Ji h'yyp tym dooh rahaja bä. ⁵ŷ maher'oot bëeh, ny hadoo do bë jeŷŷm. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ji jeŷŷm. Ti ti hajaa ji tadaj'ëep do jawén paa bä, ji h'yyp tym taw'oong hōm kån tabanesaa hēnh. Ti hyb n'aa, ji hyb n'aa jaw'yuyk, ji jeŷŷm P'op Hagä Doo —näng mäh.

⁶—Ji moo oow pé taw'ëed taah, kanahèn d'os hē rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sét had'os do sa see P'op Hagä Do mabaan bä. ⁷Ti hyb n'aa, bë eŷŷm manäh. Hajōng taw'ëed takamahān do bahānh bë P'op Hagä Do kamahān. Sahōnh hē ji sēen sii hē P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ääs ŷ hanäng péh —näng mä Jesus.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo ènh:

—Baad bë ŷ maher'oot hahŷŷh: Kēh ŷ n'aa najejèn pé ta wób sa hä, ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Doo, ŷ na-ääj hē, dooh ŷ ky n'aa jejèn bä ta tii, ääs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa hä. ⁹Kēh ŷ n'aa jejèn péh, ŷ na-ääj da ŷ ky n'aa jejèn tii d' ènh, ääs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa matym gó. ¹⁰Jé Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä, dooh tat'yud mehīn bä kä tii kä —näng mäh.

¹¹—Bë ramoo maso däg bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh bë ramahūūm bä, sa wahē n'aa wób wē bë ramahūūm bä, hyb n'aa jewyk do wē na-ääj né hē, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do hä bë ky n'aa. ¹²P'op Hagä Do Sahee anoo da bë her'oot do pan'aa —näng mä Jesus.

H'yy gatamah doo, tak'èp ma näng do panyyg n'aa hahŷŷh

¹³Ti m' hajök do mahang ta see ky ganyyh:

—Ma matëg —näng mäh. —Mamaher'ood häj ŷŷ, tabetyn hyb n'aa ää yb wē naa —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Najis ŷŷ, ŷ nado ti hetyn bë hä bë yb ma paah —näng mäh.

¹⁵Ti m' sahōnh hē sa hä Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa matakä da, bë hyb n'aa nah'ūūm hyb n'aa bë ma, bë dajëēr. Ji ma tak'èp hajōng do nado ji h'yy gadajang hanoo do babä ji awät bä —näng mäh.

¹⁶Ti m' panyyg ky n'aa gó m' tabeh'ūūm ta ti ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hŷ hadoo aj'yy tak'èp wekāp doo. Baad ta gëew bä. Ti hyb n'aa baad né hē ta joom beaak. ¹⁷Ti ta h'yyp gó taky hadoo: “N'yy d' ŷ bad'oo hŷŷ kä?”, näng. “Gedē hōm joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “N'yy hēnh hŷŷ kä ta wób ŷ bataa?”, näng ta h'yyp gó. ¹⁸Ti taky hado kån: “ŷ hapäh. Hahŷŷ da ŷ bad'oo”, näng ta kyyh. “ŷ apyn hōm dó joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “P'aa hēnh da ŷ tamaa sooh. Aeh da hŷŷ kä joom s'ëeb tób n'aa, ma ŷ tób n'aa na-ääj né hē”,

* **12:2** Tii d' Jesus wén her'oot, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym mahānh Pariséw rabad'oo doo da.

näng, ¹⁹“ÿ bahajaa bä kä”, näng, “hahÿÿ da d' keh ÿÿ hä ÿÿ hē”, näng “Hajōng wakāp ÿÿ. Dooh d' nawayw tahēej bä. Hajōng da ta baab teh'ēenh wakāp ÿÿ hä”, näng. “Taw'āats hē hÿÿ kä, ÿ kameh'āak hÿÿ kä. Baad ÿ hÿÿ kä. Baad ÿ beēek hÿÿ kä, baad ÿ bawa hÿÿ kä, ÿ tsebē hÿÿ kä”, näng ta ti aj'yy h'yyb gó.

²⁰Ti P'op Hagä Do ky hadoo ta hā: “H'yy gatamaa ōm”, näng. “Badah atsēm da madajēp! Jaa wē tabayyw kän a ma paah?”, näng P'op Hagä Do kyyh aj'yy hā hā —tii d' mä Jesus baher'oot ji ma ky n'aa, ji dajēer ky n'aa.

²¹Ti m' Jesus ky hado kän sa hā:

—Ti hadoo né kä ta ti tak'ēp sa wak'āab hyb n'aa h'uūm do hā, P'op Hagä Do dooh rahyb n'aa es'ee bä —näng mä Jesus.

Ji P'op Hagä Do kamahān do ky n'aa hahÿÿh

²²Ti m' ta ma matēg hā Jesus ky hadoo:

—Ti hyb n'aa bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Bē hyb n'aa tón had'yyt manā bē babok do hā, bē waa hā, bē saroor hā. ²³Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahānh ti ji edēp doo. Ji saroor bahānh ji. ²⁴Bē hegāa taw'ēed. Dooh rejoom bä joom tym. Dooh rata bä joom ag. Dooh sa waa tób n'aa rayd taa péh. Ti hado né paawä P'op Hagä Do anoo sa waa. Taw'ēed P'op Hagä Do kamahān do bahānh bē takamahān! ²⁵Tak'ēp bē hyb n'aa newē had'yyt né paawä, dooh bē haja bä bē aboo dawēd bä ta tii da. ²⁶Ta ti bē nahaja bä, nahejooj né paawä, h'ēed hyb n'aa bē hyb n'aa newē had'yyt hē ta wób.

²⁷—Bē hegāa tabawä n'aa ts'oooh —näng mäh. —Doooh né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä, Saromāw saroor anyyw né paawä, gabar'eēng né paawä, ti bahānh tabanām ti tabawä n'aa ts'oooh. ²⁸Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hā, nawayw hē tsawwy jēng do hā, ji gatang do hā, ti bahānh da P'op Hagä Do bahag'āas bēeh. Tanoo né da bē hā bē saroor. H'ēed hyb n'aa P'op Hagä Do hā baad bē h'yy kana'eeh? ²⁹Bē hyb n'aa newē had'yyt manā bē eēek doo, bē awa doo, bē awēh doo. Bē hyb n'aa tón had'yyt manā ta tii. ³⁰P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapāo do ti tii, ti hā h'yyb pad'ēek doo. Bē ti dooh tii d' bē adoo bä. P'op Hagä Doo, bē Yb, hapāh bē wē bedoh doo. ³¹Taw'āats hē baad bē h'yyb padāg bē Yb bag'āas do hā. Tii bä kä, tanoo da bē hā sahōnh hē bē wē bedoh doo —näng mäh.

³²—Bē eÿÿm manā b'ée taah nahejooj is doo. Hanām gó bē Yb, hÿ pong jé hawāt do tabanoo bē hā, ta sii bē bag'āas hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bē eÿÿm manāh, ÿ wén näng. ³³Taw'āats hē bē esēm hōm bē wē hanäng doo. Kas'ut do hā bē banoo bē ma paa sām. Tii bä kä, bē ma näng hÿ pong jé kä. Ta ti dooh tahēej bä. T'ī hēnh dooh retsēg bä kä bē ma. T'ī hēnh dooh kamera rejā bä kä bē ma. ³⁴Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ēp bē kamahān do banäng bä, tii bä bē h'yyb bawāt —näng mä Jesus.

Baad ji gada do Jesus bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' taky hadoo:

—Taw'āats hē bē h'yy kahasāab bē moo bok hyb n'aa, baad ub da bē gadaa had'yyt da, atsēm na-āāj hē bē gada, p'aa hēnh ÿ bahyng bä. ³⁶Taw'āats hē tób danāh karom, atsēm sa kariw n'aa raket'ēe hēnh jām n'aa baad gad'aa do hadoo da bēeh. Ta bag ahōō had'yyt hē ran'oo bä. Ty gapad'ēek ragada sa kariw n'aa, tanaēenh bä, nawayw hē ragas'ēēs hyb n'aa tób, sa kariw n'aa bajēe suun hyb n'aa. ³⁷Baad da gad'aa do sa hā, sa kariw n'aa kajaa bä kä raty gapad'ēek do hyb n'aa —näng mä Jesus. —Né hup ÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Sa kariw n'aa ats'yyt da, rabat'oonh, rabawēh hyb n'aa. Tii bä da ta saroor

see tah'ÿyt, tii bā sa tā, sa waa taban'oo kǎn sa hā. ³⁸ Taw'āāts hē da sa kariw n'aa awyyd bā ty gapad'ēēk do sa hā, atsēm ub takaja bā, tapaj'ēē bā takaja bā na-āāj hē —nāng mǎh.

³⁹ Ti m' tabaher'oot ēnh panyyg see ky n'aa me sa hā:

—Bē hyb n'aa newē hahÿÿh: Tób danāh hapēē bā paawā hets'ēēk do kajaa bā, dooh paawā tan'oo bā hets'ēēk do ta tób tanoo eē nā bā. Baad paawā tagada. ⁴⁰ Ti hadoo bē hā. Taw'āāts hē baad bē hyb n'aa matakā, baad bē gadaa ta pooj jé. Ta ti ÿ wén her'oot, bē ganadaa bā Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hēnh —nāng mā Jesus.

⁴¹ Ti m' Peed beanh ta hā:

—Āā wahē n'aa —nāng mǎh. —Āā hā ub ti mabaher'oot ta ti panyyg? Sahōnh hā ti mabaher'oot? —nāng mǎh.

⁴² Ti m' Jesus ky gadoo panyyg see ky n'aa me m':

—Ta ti ÿ maher'oot, sahōnh hē bē mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hē ta kariw n'aa mejūū do moo wāt doo, h'yy ganāng do hadoo rabahadoo doo. Ta tii hā ta kariw n'aa banoo, ta karom tabahag'āās hyb n'aa, sa waa tabetsēēh hyb n'aa sa hā, ta s'ee hēnh ta kariw n'aa awād nuuj jé. ⁴³ Taw'āāts hē ta kaser n'aa hā, ta kariw n'aa awyyd bā ta mejūū do hā moo wāt doo, ta kariw n'aa matēēh bā. ⁴⁴ Ta kariw n'aa weh'ēēh da ta ti hadoo doo. Sahōnh hē tahaēēnh ta hā ta ma, ta ma hagā n'aa tabahado dāk hyb n'aa kā. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ⁴⁵ Hÿÿ kā, baad ta kaser n'aa moo nawād bā paawā, ta h'yyb gó taky hado bā: “Dooch nayyw hē kariw ÿ n'aa kaja bā”, tanoo bā, karom wób tahewyh had'yyt bā kā, tatsebē do waa n'aa tamoo hewēēd bā, taom bā jarakē hedoo do mahÿÿj, ⁴⁶ ti taganada bā né kā ta kariw n'aa kajaa da. Tahyh n'aa napeet bā kā takajaa. Tii bā, tak'ēp da ta kariw n'aa rejā kǎn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop, P'op Hagā Do ky nadah'eeh do nesaa do rahoop doo da.

⁴⁷ —Jé karom ta kariw n'aa ganada doo, ta kariw n'aa karēn do tamoo nawāt doo, tahapēē né paawā baad ub ta kariw n'aa mejūū doo, tak'ēp da rabahewyyh ta mabaj. ⁴⁸ Jé nesaa do moo wāt doo, ta kariw n'aa mejūū do nahapáh doo, dooh denaa hē rahewyh ta mabaj. Ti hyb n'aa kā, ji hā P'op Hagā Do anoo do pénh, ti pénh né takarēn ji moo wāt ta wē. Hajōng do hā kahanoo doo, hajōng na-āāj takarēn tamoo wāt ta wē, hajōng takarēn ta mabaj. Ta bahānh kahanoo do hā, ta pénh né ta mabaj.

Jesus hyb n'aa raketyn hōm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, tēēg hadoo ÿ gahō jat hyb n'aa, badāk hahÿÿ hā habong do sa mahang tetyn hōm hyb n'aa. ÿ Karēn paawā nayyw hē tabahōō jat ti tēēg hadoo doo. ⁵⁰ Tak'ēp da nesaa do ÿ ba hoop da. Tak'ēp ÿ h'yy katón ta ti ÿ bahajaa bā kā. ⁵¹ ÿ ahyw wāt babā, bē ed'oo apāh, h'yyb nyw gó badāk hahÿÿ hā habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wē, ÿ n'oo bā do hyb n'aa. Tii d' bē hyb n'aa newē manāh. ÿ ahyw wāt do hyb n'aa, hēp ÿ n'aa raketyn bong da. ⁵² Hÿ jawén da, sa wakāān hedoo do ketyn hōm da hēp ÿ n'aa. Sa wakāān tamawoob hē hadoo do ragadoo da kēh ÿ n'aa. Pawóp hē, dooh d' ragado bā. Ky kedak da hēp ÿ n'aa. ⁵³ Ta wób da, sa yb sa taah daheeh ketyn bong da hēp ÿ n'aa. Ti hadoo né da sa ÿÿn sa toog daheeh, raketyn bong da hēp ÿ n'aa. Sa mayyn sa takaanh na-āāj da —nāng mā Jesus ta ma matēēg hā.

⁵⁴ Ti m' hajōk do hā taky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng hënh naa naëng poo wäd bä, “Badah tabadoos”, näk bë kyyh. Te hub né hë, adoos né hë. ⁵⁵ Ta karawaa me tagahëm bä, “Badah banäm”, näk bëëh. Te hub né hë, banäm né kä, baju né hë kä. ⁵⁶ J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hä, banäm do heen n'aa hä, dooh bë h'yy genä bä, da hë kä, ta heen n'aa bë hä kametéëh do hä† —näng mäh.

⁵⁷ —Hëd n'aa bë hyb n'aa nanewëë bë daaj hë, baad hadoo do ji moo wät doo? ⁵⁸ Bë ky n'aa tapaa pé sii bë ahöm bä, hyb n'aa jawyk do wë òm taky n'aa etyy hyb n'aa, taw'ääts hë ta hõö bä, bë sii hõm do sii baad bë ber'oot, taberéd hõm hyb n'aa ta ti bë ky n'aa tamahüüm do hyb n'aa jawyk do wë. Tii d' bë nadoo bä, bë d' tamahüüm hyb n'aa jawyk do wë. Ta tii kä, warahén hä bë tabahaënh, bë tadewäts bëëh hyb n'aa kä. ⁵⁹ Baad bë ÿ maher'oot: Dooh d' bë anä bä kä tii bä, sahõnh hë bë nepaag bä —näng mä Jesus.‡

13

Nesaa do ji neréd bä, ji da P'op Hagä Do rejää do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m' ta wób rabana Jesus wë. Jesus mä ramaher'oot Pirato häd näng do warahén n'aa radej'ëep do Garirej buuj wób, P'op Hagä Do hä rama ejuu bä. ² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Garirej buuj wób sa mahãnh nesaa do ramoo bok, rawén dejëp, bë ed'oo? ³ Dooh. Tak'ëp nesaa do sa hä, ta wób sa mahãnh hyb n'aa nado. Bë hä na-ãäj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa nesaa do bë moo bok do sãm, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm. ⁴ Ta ti 18 hedoo doo, Siroéh häd näng do tób yb sa jó hatëh hyng doo ënh? Radejëp bë ed'oo g'eeh, tak'ëp ranesaa do hyb n'aa Jerusarënh buuj wób sa mahãnh? ⁵ Dooh. Ti hyb n'aa nado. Bë hä na-ãäj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa, nesaa do bë moo bok do sãm, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm —näng mä Jesus.

⁶ Ti m', panyyg gó m' Jesus baher'oot nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä, baad hadoo do ji moo nawäd bä. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom joom wiigo häd näng doo, uwa tyd mahang. Hajõö nuu me tabahõm tabaheg'ääs hyb n'aa ta joom teag bä. Dooh tawyyd bä ta ag ta hä. ⁷ Tii kä, tagadëëg ub, ta joom mahang moo wät do hä taky hadoo: “Tamawoob hë ta baab ÿ gadaa wät teag bä. Dooh teag bä. Tabad'op hë ta ag ÿ aw'yyt péh. ÿ karëñ mabagëëw jat”, näng mäh. “Daap tabewaat”, näng mäh. “Joom see ër ejoom paawä tabasooch bä”, näng joom danäh ta sii moo wät do hä. ⁸ Ti m' ta sii moo wät do ky hadoo: “Taw'ääts hë sët hë ta baab ër gamedaa wät”, näng mäh. “Baad ÿ bahag'ääs hÿÿ kä”, näng mäh. “Baad ÿ w'oo eh'aa këë k'ääts baad hadoo doo me”, näng mäh. ⁹ “Wät hahÿÿ hä ta baab teag bä, taw'ääts hë. Taneag bä kä, tii bä kä mamejõ ÿ bagëëw hyng”, näng aj'yy ta kariw n'aa hä —näng mä Jesus.

ÿÿnh jadatog is do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Saab hä kä, Judah buuj rakamehehäk bä kä m', tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä m' Jesus ma metëëk bä kä m', ¹¹ tahapäh mä tii

† 12:56 Naëng badoos do pooj jé, rahapäh ta heen n'aa. Tabanäm do pooj jé, rahapäh na-ãäj hë ta heen n'aa. Hajõng Jesus pehuunh né paawä, dooh rah'yy genä bä P'op Hagä Do T'aaht tado bä né hë.

‡ 12:59 Ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa do ky n'aa had'yyt nado hahÿÿh. Hahÿÿ d' tahanäng pé na-ãäj hë: Taw'ääts hë nayyw hë, ji hajaa nä bä, ji h'yyb tym ji benäm P'op Hagä Do wë, ta jawén ji tanarej'ää hyb n'aa.

bä ȳnh jadatog is doo, karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do haj'aa. Dooh m' tahaja tadojoow bä. ¹² Ti m' ȳnh Jesus bahapäh bä, tanaëenh mä ta wë. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Tok ȳy, òm has'oo däk! —näng mäh.

¹³ Ti m' ta hä tamoo däng. Ta hä tamoo dëe sii hë m', takadajoow geët. Tak'ëp mä ȳnh j'aa etsëe kân P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m', dooh m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa genaag bä Saab hä ȳnh nahëe Jesus ado hõm doo.

—Ti anäng ji moo oow see pé ji moo wät do pan'aa ta äh —näng mä tób hagä n'aa tób gó kahet'aa do sa hä. —Taw'ääts hë tii hã bë bana, bë nahëe kado hõm hyb n'aa. Saab hä ti dooh! —näng mä ta kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—J'ooj madäk do ta ti bë h'yyb! —näng mäh. —Bë na-ääj hë bë moo bok Saab hä. Dooh g'eeh bë asood hõm bä bë masääh booj yb, jumeto, sa tób n'aa yt hä habëeh do Saab hä, bë mahüüm hyb n'aa rabeheek doo hënh? ¹⁶ Dooh g'eeh taw'ääts hë tado bä, Saab noo gó ȳ asood hõm bä hahȳ Abaraäm panaa paa seeh, 18 ta baab takamawyyt do Nesaa Do Yb moo gó? —näng mä Jesus kyyh.

¹⁷ Ta ti tabedoo bä kä m', ta maji m' nu mebyy bong. Hajök do tii bä hab'ëeh do ratsebë mä sahõnh hë hanäm doo, Jesus moo wät do hä.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahȳ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Panyyg ky n'aa me ȳ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ¹⁹ —Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó. Motaad tym aj'yy ejoom ta joom wób babëeh bä. Ti tabawëe kân, ti tabae hëe kân. Tii hã kä taw'ëed batooj kân ta hã kä* —näng mä Jesus kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Panyyg see ky n'aa me ȳ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ²¹ —Pāw makuj ȳnh ado däk doo, tiriig s'ëeb hajõng do mahang tamekuuj däk do hadoo né tii. Baad tabajõõts däk, baad takamekuuj wät hyb n'aa sahõnh hë tiriig s'ëeb mahang† —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'üüm.

Hý pong jé, P'op Hagä Do panang bä, ji bajëe suun do panyyg n'aa hahȳh

²² Ti m' Jesus bahõm Jerusarënh hënh. Ti m' tamahõm me, tama metëek panang ta hõb bä habong do sa hä. ²³ Ti m' aj'yy see eanõh ta hä:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —Jääm hë pawóp its g'eeh ked'ëep P'op Hagä Do wë? —näng mä aj'yy kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä. Panyyg gó m' tabeh'üüm:

²⁴ —Noo nad'ëed its do hadoo hý pong jé ji bajëe suun doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë tak'ëp bë hyb n'aa eréd manäh, bë bahajaa hyb n'aa bë bajëng do t'ii hënh. Ta jawén, hajök né paawä da karën hajëe p'ëe, dooh da rahaja wäd bä. ²⁵ Tób danäh noo gatsëe däg bä, dooh ji haja wäd bä ji ajëe suun ta gó. Tób w'oo hä bë wób rababë hõm tii bä. Tak'ëp bë wób ranaëenh da tagas'ëes hyb n'aa: “Ää wahë n'aa, manoo gasëets a tób, ää bajëe p'ëe hyb n'aa”, näk da bë wób kyyh ti noo gó. Ti d' taky hadoo: “Jaa bëeh? Dooh bë ȳ hapëe bä”, näng da bë wób hä. ²⁶ Ti d' bë wób raky gedak: “A sii paa ää beëek, a sii paa

* **13:19** Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'üüm. † **13:21** Pāw makuj, jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hë badäk hahȳ bä P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd däk da.

ãã bawa. ãã panang bã, ta tyw n'aa me, mama metëek do paa ããh.” ²⁷ Ti d' bê wób hã taky hadoo: “Dooch bê ÿ hapëë bã. Bë ahôm mahãnh ÿÿ, nesaa do moo heb'ooch doo”, nãng da ta kyyh —nãng mã Jesus ta hã h'yy kana'eeh do ky n'aa.

²⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp bê wób ba'oot da. Sa tæg kamegëej däk da. Tak'ëp bê wén oot da, bë hapäh do hyb n'aa da hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs bã Abaraãm, Isak, Jakóh, sahônñ hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, bëë kã, dooh ran'oo bã t'ï hënh kã. ²⁹ Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hë naa rabena da, P'op Hagä Do bag'ããs doo bã ratsebé do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa. ³⁰ Babä hyb n'aa sekog is do wób kã, ti noo gó kã, hyb n'aa jawayg kãn da. Babä hyb n'aa jawayk do paa wób kã, ti noo gó kã, hyb n'aa sekog padäg its tii kã —nãng mã Jesus.

Jerusarënh panang hyb n'aa Jesus h'yy katón do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti noo gó né hë m' Pariséw wób rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo:

—Ahôm ta s'ee hënh. Õm da Eróts daj'ëep —näk mã sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë ahôm nã. Bë maher'ood ta ti aj'yy ji rahejãã do yb. Bë her'ood ta hã, pawóp nã ta ãh karap'aar h'yyb sa hã hanãng do ÿ bahebë nã. Pawóp nã ta ãh nahëë enãh do ÿ asog hóm nã sa nahëëh. Tii bã kã, ÿ haja kãn da ÿ moo wät doo kã badäk hahÿÿ bã. Tii da bë kyyh ta hã. ³³ Jerusarënh bã né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod ranaheb'ooch. Ti hyb n'aa, t'ï hënh né hë ÿ bahôm, ÿ dajëp hyb n'aa sa nemuun —nãng mã Jesus ta ky n'aa hã.

³⁴ Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj ranaheb'ooch P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pã me ramahek'oot bë wë P'op Hagä Do mejüü doo, radejëp hyb n'aa. Hajöõ nuu me ÿ karën paawä ÿ bataa a babuuj, nesaa do mahãnh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hã, karaak ta taah ÿÿn ta kæg yt hã tata bëëh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hã, dooh tii d' rakarën bã. ³⁵ Bë hegãã da Jerusarënh buuj, P'op Hagä Do beréd hóm da bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang. Dooch da ÿ bë hapëë bã kã. Jããm né da p'aa hënh ÿ bë bahapäh da, bë h'yy kawareem bã, hahÿÿ da bë her'ood bã: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”‡

14

Saab hã Jesus nahëë do hóm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ta see pé noo gó Saab hã, Pariséw hyb n'aa jawyk do see tób bã Jesus bawëh bã m', baad mã Jesus ramatakëë. ² Tii bã m' ti anãng mã aj'yy nahëë nãng doo. Dehepung bëëh mã ta tsyym, ta mooh. Rakarën mã raheg'ããs Jesus ado hóm bã ta nahëë Saab hã, ratayy do hã. ³ Ti m' Pariséw hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëëh do hã na-ããj mã Jesus beaanh:

—Mosees ky n'aa jaw'yyk do anoo, nahëë nãng do sa nahëë ji ado hóm Saab hã? Dooch g'eeh tan'oo bã? —nãng mã Jesus.

⁴ Dooch m' raky gedag bã. Bag hënh mã rabab'ëëh. Ti m' Jesus moo däng nahëë nãng do hã. Ta nahëë do hóm. Ti m' tamejüü tababaaj hóm hyb n'aa.

⁵ Ti m' tabeaanh ta wób sa hã:

—Bë t'aah, bë mas'ãã booj yb t'aah, tadëë hyy bã t'öp naëng gajat doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nã bã, Saab hã né paawä? —nãng mã Jesus.

⁶ Dooh m' sa kyy péh.

Jesus metëék ji kanasab'ee do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m', sahõnh hë Pariséw atsyid wät do resoos mã ta tyng n'aa baad hadoo doo bã, ji weh'ëeh do tyng n'aa. Ta ti Jesus bahapäh bã m' taky hadoo, panyyg gó m' tabeh'üüm:

⁸ —Ket'ëe do jãm n'aa hënh ji ratsyyd bã, bë esóts manä baad hadoo doo, hyb n'aa jawyk do tyng bë tyng. Hyb n'aa jawyk do tyng n'aa bë esóts bã, hyb n'aa jawyk do bë mahãnh tatsyyd wät do kajaa bã, ⁹ kat'ëe do noo gana do ky hadoo da bë hã: “Man'oo hahÿÿ hã ta tyng majasoooh doo”, nãng da. Tii bã kã da, sa matym gó da bë da nu mebyy bong. Tii bã kã, bë kahÿÿd kãn ky n'aa nets'äs do tyng jó kã. ¹⁰ Bë ratsyyd bã, taw'ãäts hë bë atooj dawë hã, hyb n'aa najewyk do tyng jó. Ti m' jãm no gana do kajaa bã, hahÿÿ da ta kyyh bë hã: “B'ëep dana, p'eets hë, baad hadoo doo bã bë atooj.” Tii bã kã, tats'yyt do wób sa matym gó bë kawehëe däk da. ¹¹ Jé ta daaj hë kaweh'ëeh doo, nu mebyy wät da, ta wób sa yd jé tanu gadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da, P'op Hagä Do an'oo bã —nãng mã Jesus.

¹² Ti m' tób danäh hã Jesus baher'oot:

—A waa, a tä mamoo wäd bã a sii ratsebë, a sii rabawa hyb n'aa, matsyyd manä a najiis hedoo doo, a hÿÿj hedoo doo, a wakãän hedoo doo, a pa haj'eenh do tak'ëp ma enäh doo. Ti matsyyd bã, õm da rats'yyt ta mabaj. ¹³ Taw'ãäts hë matsyyd kasuud is do hedoo doo, k'yy gedóm do hedoo doo, nabong do hedoo doo, ty tsehët doo, nabong doo. ¹⁴ Tii bã kã da õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Dooh né paawä rahaja bã rabaj bã, P'op Hagä Do tii kã hanoo a hã ta mabaj, baad habong do paa ragenä bong noo gó —nãng mãh.

Hÿ pong jé jãm haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Pariséw ats'yyt do see Jesus her'oot do tamaa napäh bã m', taky hadoo:

—Ky n'aa kedëng da jé hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ãäs do jãm n'aa bã ta waa n'aa tawa bã sa sii —nãng mã aj'yy kyyh.

¹⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy ratsebë do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät. Hajök tats'yyt ta sii ratab'ëes hyb n'aa ta ti jãm. ¹⁷ Sahõnh hë ta waa n'aa, ta tä n'aa, tabahaja däk bã, tamejüü ta karom tabahõm, pooj jé tatsyyd bong do tabats'yyt hyb n'aa. ¹⁸ Ti m' sahõnh hë tats'yyt do raky kamep'ëeh. Ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bets'ëe hõm hëej. ÿ karën ÿ heg'ãäs”, nãng. “Dooh ÿ haja bã ÿ ahõm bã”, nãng. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, nãng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bets'ëe wät 10 booj yb. Hÿÿ kã ÿ metyy, baad rado bã. Ti hyb n'aa, dooh tahaja bã ÿ ahõm bã”, nãng ta kyyh. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, nãng ta kyyh.

²⁰ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ gat'ëe däk ãm ÿÿ. Dooh tahaja bã ÿ ahõm bã”, nãng ta kyyh.

²¹ Ti ta karom babaaj hõm kãn, tamaher'oot mã ta kariw n'aa sa kyyh. Tii bã kã, jãm no gana do kawaj'ãän wäd kãn sa wë, ti taky hado kãn ta karom hã kã: “Nayyw hë, ahõm nã. Panang tyw n'aa me matsyyd hõm kas'uut doo, k'yy gedóm doo, ty tsehët doo, nabong do sii hë”, nãng ta hã.

²² Ti tabahajaa bã sahõnh hë tamejüü doo, taky hadoo ta kariw n'aa hã: “Sahõnh hë ÿ bahajaa mamejüü doo da. Ti hadoo né hë, ti anãng nã ta tyng n'aa, ti anãng nã ta waa n'aa”, nãng ta karom kyyh ta kariw n'aa hã.

²³ Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hã: “Ahõm panang bahãnh. Sahõnh maw'yyt do matsyyd. Ý karën tóþ ý gabad'ëë dák. ²⁴ Baad ý her'oot a hã. Pooj jé katsyyd bong doo, dooh da ý an'oo bã sa tä, dooh ý an'oo bã sa waa”, nang ta kariw n'aa kyyh* —näng mä Jesus sa hã.

Nyy da ji bawät Jesus h'yyb hata ji karën bã ji hado bã do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Hajõk mä Jesus had'aa doo, Jerusarënh hënh tabahõm bã. Ti m' ta jawén p'aa hënh taty kaw'õõd dák, ti m' taky hadoo:

²⁶ —Bë karën bã hëp ý hata bë hado bã, taw'ãäts hë bë yb, bë ýÿn, bë ýÿm, bë taah, bë hÿÿj, bë ãnh bë kamahãn do bahãnh ý bë kamahãn. Taw'ãäts hë bë kamahãn do bë hã bahãnh ý bë kamahãn. Sahõnh hë sa bahãnh ý bë kamanahãn bã, dooh bë haja bã hëp ý hata bë do bã. ²⁷ Jé hëp ý n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bã, h'yyb nahedoo do nemon ýÿ, dooh tahaja bã hëp ý hata tado bã —näng mä Jesus.

²⁸ Ti m', panyyg gó m' tabaher'oot, pooj jé m' baad mä ji hyb n'aa newëë, ji haja bã ta h'yyb hata ji ado bã. Ti taky hadoo:

—Tób pä s'ëëb haeh do tama doo, pooj jé dó taw'ãäts hë tahyb n'aa newëë tahaja bã ta wë hanäng do ta sãm, sahõnh hë tahaja so bã ta tób. ²⁹ Daap tadu do bã, tanetsén ná bã ta sãm, dooh ji hapëë bã ta baa bã tabawäd dák bã, ta sãm bahëëj jëng. Tii bã ta wób rawajehëët ta hã: ³⁰ “Wät ta ti tób tama doo. Ahëëj jëng ta wë ta sãm, kanaja ná tób”, nãk da.

³¹ Hahÿ panyyg see bë maa newëë: Kaneb'ooh do du doo pooj jé, dooh g'eeh sa wahë n'aa hyb n'aa newëë, rahaja bã sa majiï hã raj'aa ketsë, sa yd jé né paawä ta warahén n'aa? 20 miw ta majiï warahén n'aa, 10 miw ta warahén tanyy bã? ³² Tahyb n'aa newëë bã tanahajaa doo, nanyw hë tamejüü rapanäk ta majiï wë, dawëë ná rababok ná ta majiï, raky n'aa her'oot rakananeb'ooh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³³ Ti m' taky hadoo:

—Ti hyb n'aa, sahõnh hë ta wë hanäng doo, hëp ý n'aa tanerët doo, dooh tahaja bã hëp ý hata tado bã —näng mäh.

³⁴ Ti m' taky hado kãn:

—Taw'ãäts hë ti jukiir. Ti hadoo né hë, tanadah'ëed wäd bã, taw'ãäts hë nado wäd.† ³⁵ Dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé karën pé ý ma metëëk do tamaa newëë bã, taw'ãäts hë tamatakëë —näng mä Jesus kyyh.

15

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëëk bã m', sa wahë n'aa dajëër gedaag n'aa, nesaa do moo heb'ooh do na-ãäj hë rabana, Jesus metëëk do ramaa newëë hyb n'aa.

² Ti hyb n'aa m', Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë, raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy nesaa do moo heb'ooh do tagadoo. Awëh na-ãäj hë sa sii —nãk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus baher'oot panyyg sa hã:

⁴ —Bë see tanyy bã 100 b'éé, ta masãäh, ti m' 100 hedoo do see takanapëë wäd bã, dooh g'eeh teréd dó 99 hedoo do ta masãäh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa? ⁵ Ti tabaw'yyt bã kã, tatsebee wät do hyb n'aa tatóg sooh ta nu

* **14:24** P'op Hagä Do bag'ãas do jãm n'aa hënh, ji P'op Hagä Do bats'yyt do ky n'aa hahÿÿh. † **14:34** Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, Jesus hã h'yy ka'eeh do h'yy gejë hõm doo.

k'yy hã, tamajëeh hyb n'aa kä. ⁶ Tób bã takajaa bã kä, tanaëenh da ta najiis, tanaëenh ta wób ta pa haj'eenh doo, ratsebé hyb n'aa ta sii, ta mas'ãã see taw'yyt do hyb n'aa kä, kanapëë wät do paah. ⁷ Bë ÿ maher'oot hahÿÿh —näng mä Jesus: Ti hadoo né da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa habong doo, tak'ëp da ratsebé baad nadoo do paa see h'yy kawareem bã P'op Hagä Do hã. ⁹⁹ hadoo baad habong doo, dooh hyb n'aa rah'yy kawareem pé sa hyb n'aa ratsebë né paawä, ta bahãnh ratsebé, sét hë baad nadoo do paa P'op Hagä Do wë h'yy kawareem do hyb n'aa —näng mä Jesus.

Moweed nepä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸ Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see gó. Ti m' taky hadoo:

—ÿÿnh see wë tanyy bã 10 moweed k'ããts tég hawak do s'ëëb, tii bã, ta see badoo wäd bã, tagataa däk ta bag, tabakoot tób, baad tabesoos da. ⁹ Tabaw'yyt bã kä, tanaëenh ta najiis, tanaëenh ta pa haj'eenh doo, ta sii ratsebé hyb n'aa moweed nepä wät do taw'yyt do hyb n'aa. ¹⁰ Ta ti hadoo, P'op Hagä Do ããs ta pa hab'ëëh do ratsebé nesaa do moo hew'ëët do paa see P'op Hagä Do hã tah'yy kawareem bã.

Aj'yy ta yb wë matëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jesus baher'oot ënh panyyg seeh. Ti m' taky hadoo:

—Ti awät aj'yy ma näng doo. Pawóp hë ta taah. ¹² Ta see pé noo gó, ta t'aah tagad'oo hadoo do ky hadoo ta yb hã: “Na ÿ karën no n'aa ÿÿ, madajëb nuuj jé no n'aa paah. Nayyw hë ÿ karën ÿ gadoo”, näng ta t'aah. Tii bã sa yb betyn hõm ta ma ta taah sa hã.

¹³ Dooh tahajõõ nä bã ta ãh, tagad'oo hadoo do bata hõm kãn sahõnh hë ta ma, ta yb mo haj'aa kä. Ti tabahõm kãn dawëë, hëëj s'ee hënh. Tii hënh kä tabahäj kãn sahõnh hë ta wë hanäng do paah. Tah'yyp däng do hã tabeh'ëenh.

¹⁴ Ti bahãnh kä ta dajëër bahëëj jëë kãn. Dooh wäd ta dajëër kä. Tii bã awäd kãn sah. Asa kãn. Dooh tadoo wät péh. ¹⁵ Ti ta tyw n'aa esóts kãn tamoo wät doo. Ti awät aj'yy too yb masããh näng doo. Ti hã tabetsëë tamoo wät doo. Ti tamoo wäd kãn, too yb tahagãã kãn. Too yb tanejë kãn. ¹⁶ Tak'ëp ta ti aj'yy basa kãn. Takarën paawä too yb waa tabawa. Dooh hanoo pé ta hã ta waa.

¹⁷ Tii bã tat'yyp kamehÿin kãn. Ta h'yyb gó taky hadoo: “Jajé, sahõnh hë ee sii moo bong doo, ee karom, dooh rasa bã. Anäng sa waa. Mad'aak né sa waa. Ti ÿ bas'as babä”, näng. ¹⁸ “Taw'ããts hë ÿ babaaj hõm ee wë”, näng ta kyyh. “ÿ maher'oot ta ti ee”, näng. “ ‘Ee’, näng da kèh ÿÿ”, näng, “ ‘nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hã, a hã na-ããj hë”, näng da kèh ÿÿ”, näng ta kyyh ta h'yyb gó. ¹⁹ Ti tahyb n'aa newëë ta h'yyb gó: “ÿ etsëë da ÿ moo wät doo. ‘A karom däg da ÿÿh. Dooh a t'aah ÿ doo wäd bã’, näng da ÿÿh”, näng ta h'yyb gó. ²⁰ Ti tababaj nä kãn p'aa hënh kä ta yb wë kä.

Takajaa bã kä ta yb wë, dawëë naa ta yb gadoo. Baad ta yb gadoo. Dawëë naa tabahapäh bã, tat'yyp mehÿin. Ti tawaj'aa däk ta wë, takedëng hyb n'aa. Tawaké däk, ta tapa tsanetsub wät takedëng do heen n'aa. ²¹ Ti ta t'aah ky hadoo: “Ee”, näng, “nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hã, a hã na-ããj hë”, näng. “Dooh a t'aah ÿ mamaneëëj wäd bã”, näng ta kyyh.

²² Ti ta yb ky hadoo ta karom hã: “Nayyw hë, bë mana saroor tak'ëp hanãm doo, ta hã bë dadäg. Ta ma poo heen n'aa, ta tsyym suun sii hë bë mana. ²³ Bë naboh booj yb t'aah hepuh doo, ër nejë häng doo, ër tsebé do tä n'aa”, näng. “Ër tsebé da, p'aa hënh tah ÿ kajaa do hyb n'aa”, näng. ²⁴ “Dajëp do hadoo hahÿ tah ÿÿ. Edëb wät p'aa hënh hÿÿ kä. Nepä wäd paah. Hÿÿ kä kaw'yyt

p'aa hēnh”, näng ta yb kyyh ta karom hã. Tii kä ratsebee kãn, rabajãm kãn ta hyb n'aa kã.

²⁵ Ta t'aah seeh, wah'ëeh hadoo do moo wät sa joom banäng bã. Ti nuuj jé takajaa. Wah'ëeh hadoo do bajëng bã kã, tamaa newë däk ketën doo, kejãm doo. ²⁶ Ti tanaëenh sa karom seeh. Tabeaanh hëd n'aa ta tii. ²⁷ “A hÿÿj kaja nã p'aa hēnh”, näng. “A yb mejüü äã naboh jat booy yb t'aah hepuh doo, ër tsebë do ta n'aa, baad takajaa do hyb n'aa”, näng sa karom kyyh ta hã.

²⁸ Ti wah'ëeh hadoo do kawaj'ããn kãn. Dooch takarën bã tajëë suun tób gó. Ti ta yb banyyh tamaher'oot hyb n'aa, tabajëë suun hyb n'aa. ²⁹ Dooch ta t'aah karën bã tamaa newë bã ta ti taher'oot doo. “Hajõõ ta baab tak'ëp ÿ moo wäd wät a sii”, näng ta yb hã. “Dooch noo gó õm ÿ ky nadaheeh péh”, näng. “Dooch noo gó tabad'op hë man'oos pé b'ée t'aah, najis ÿ daheeh äã tsebë do tä n'aa”, näng ta kyyh. ³⁰ “Hÿÿ kã a t'aah mahanäng doo, ÿÿj hajõk sii he'ÿÿh do hã tabahäj jëng do a dajëër tababaaj nã bã kã, mamejüü ranabooh booy yb hepuh doo!”, näng wah'ëeh hadoo do ta yb hã.

³¹ Ti ta yb ky hadoo: “Tah ÿÿ”, näng, “pa ÿ had'yyt ti õm bagã”, näng ta yb kyyh. “Sahõnh hë wë ÿ haym doo, a ma had'yyt né hë tii”, näng. ³² “A hÿÿj ti hÿ dajëp do paa hadoo. Hÿÿ kã edëb wät p'aa hēnh. Nepã wät do hadoo, p'aa hēnh takaw'yyt”, näng. “Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë né hë tii d' ër tsebë, taw'ãäts hë né hë jãm ji moo wät”, näng ta yb kyyh wah'ëeh hadoo do hã —näng mã Jesus panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot.

16

Ta kaser n'aa kamatakëë do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta ma matëg hã Jesus maher'oot hahÿ panyyg:

—Ti awät aj'yy tak'ëp ma näng doo. Ta see pé noo gó ramaher'oot ta kaser n'aa ky n'aa. Dooch m' baad tanã ta kariw n'aa ma, tah'ëenh mã ta ma. ² Ti hyb n'aa tanaëej kãn ta wë. Teaaanh ta hã: “Nyy d' ti a ky n'aa ÿ ky n'aa napäh doo?”, näng. “Taw'ãäts hë maheen n'aa eta hõm dajëër n'aa hã, ma ÿÿ hã na-ããj hë. Dooch da kaser ÿ n'aa mado wäd bã”, näng ta kariw n'aa kyyh.

³ Ti ta h'yyb gó ta kaser n'aa ky hadoo: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kã?”, näng. “Kariw ÿ n'aa dooh da takarën wäd bã ÿ moo wäd wät ta sii. Dooch ÿ haja bã tak'ëp hadoo do ÿ moo wäd bã. ÿ nu mebyng na-ããj ÿ ets'ëë ub bã dajëër”, näng ta kyyh ta h'yyb gó. ⁴ Ti taky hadoo ënh ta h'yyb gó: “ÿ hapëë däk hÿÿ kã nyy d' ÿ bad'oo, sa tób hēnh ÿ ragadoo hyb n'aa, ÿ moo wät do bahëej jëng bã”, näng ta kaser n'aa ta h'yyb gó.

⁵ Ti tanaëenh ta wë sét ken'yyh ta kariw n'aa wë kũüt enäh doo. Pooj jé kajaa do hã tabeaanh: “Nyy hë a kũüt kariw ÿ n'aa wë?”, näng.

⁶ “100 ta hood joom syyj”, näng aj'yy.

Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a kũüt heen n'aa. Nayyw hë, merii däg ta heen n'aa papuuj”, näng. “Merii däg a kũüt 50”, näng ta kyyh ta hã. ⁷ Ta see hã tabeaanh ënh: “A kũüt ënh kariw ÿ n'aa wë?”, näng ta kaser n'aa. “100 wog tiriig s'ëëb”, näng kũüt näng do see kyyh. Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a kũüt heen n'aa. Papuuj merii däg. 80 wog da merii”, näng ta kyyh. Tii d' had'yyt tabedoo hõm ta wób sa hã.

⁸ Tii bã ta kariw n'aa hyb n'aa meuunh ta hã, kamatakëë do hyb n'aa ta kaser n'aa paa kã, ta ma baad nan'yyh do paah —näng mã Jesus her'oot do panyyg.

—Te hub né hē —näng Jesus. —P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, baad rakamatakëë ta wób sa hä rabahed'oo do hä. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa mahänh rakamatakëë ta tii hä —näng mä Jesus.

⁹Ti m' Jesus baher'ood kán ta ma matëg sa hä panyyg ky n'aa kä:

—Bë y maher'oot —näng mäh. —Taw'ääts hē badäk hahÿy bä hanäng do hä bë wë hanäng doo me ta wób bë masaa, bë najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Tii bä da, ta jawén, bë wë hanäng do badoo wät bä kä, ti anyy kán bë gadoo do hÿ pong jé. P'op Hagä Do gadoo da bë t'ii hēnh —näng mäh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Kana'hēn d'os hē ji ma hedoo doo, ji dajëēr hedoo doo, baad han'yyh doo, hajōng do na-ääj hē baad taban'yyh. Kana'hēn d'os hē hadoo do baad nan'yyh doo, hajōng do na-ääj hē dooh baad tanä bä. ¹¹Ti hyb n'aa, badäk hahÿy bä bë wë hanäng do baad bë nanä bä, dooh da P'op Hagä Do an'oo bä bë hä bë ma heh'äät do hÿ pong jé. ¹²Badäk hahÿy bä bë hä P'op Hagä Do anoo do baad bë nanä bä, dooh bë ma hanoo pé bë hä hÿ pong jé —näng mäh.

¹³Ti m' Jesus ky hado kán:

—Doo sa karom haja bä pawóp ta kariw n'aa sii tamoo wäd bä séd noo gó. Tii d' tahadoo bä, ta kariw n'aa see dooh takamahän bä, ta see ti takamahän. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Doo bë haja bä bë h'yy keséj bä. Doo bë haja bä P'op Hagä Do hä bë h'yyb däg bä, dajëēr hä na-ääj hē bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

¹⁴Parisew dajëēr mä ragen'aak. Ti hyb n'aa Jesus her'oot do ramaa napäh bä m', raky n'aa rejää mä Jesus. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me bë ky ken'yym ta wób sa matym gó. Ti hado né paawä bë h'yyb, P'op Hagä Do hapäh bë h'yyb tym. P'op Hagä Do mak'yyts däk badäk hahÿy bä hanäng do tak'ëp rakamahän doo.

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hahÿy

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa kametëëk paah. Hÿy kä, P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hanäm do kamet'ëëg däg kán. Hajók tak'ëp rah'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹⁷Ti hado né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tahëj bä. Wë, badäk hahÿ hëej gawatsig né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Doo ta bód had'os pé gawatsik péh. ¹⁸Ti hyb n'aa, jé ta yÿm heréd hōm doo, tii bä yÿnh see hä takat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see yÿm sii he'yÿh do hado däk tii. Aj'yy see gat'ëë däg bä yÿnh ta patug heréd hōm doo, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see yÿm sii he'yÿh do hado däk tii —näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do Rasaro daheeh panyyg n'aa hahÿy

¹⁹Ti m' panyyg gó m' Jesus tabeh'üüm. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy tak'ëp wekâp doo. Tak'ëp ky n'aa gebah, hetsooh, ta saroor ta hä hadäk doo. Tak'ëp hanäm doo gó tabawäd had'yyt hē. ²⁰Ta tób noo bä tabahäng aj'yy kasuud is doo, ta waa hets'ës doo. Nahëë nyy is ta tii. Rog manahuuh do tii. Rasaro ta häd. ²¹Tak'ëp takarēn paawä tabawēh, tak'ëp wekâp do tā hyyj kajäk do tüü. Awaar rahedēp ta rog, ta tii bä tabahëës bä.

²²Ti aj'yy hets'ës do dajëp bä kä, ääs ramasäg kán ta h'yyb tym hÿ pong jé kä, Abaraām pa. Ti tak'ëp wekâp do dajëb kán na-ääj hē. Ti radakä jëng, tabanesaa hēnh kä tabahōm. ²³Tabanesaa hēnh tak'ëp tabahoop bä kä nesaa

doo, dawëë naa tabahapäh Abaraãm, Rasaro häd näng doo kä, ta pa. ²⁴ Ti wekâp do ky hadoo Abaraãm hä, tak'ëp ta kyyh: "Wahëh yÿ, Abaraãm", näng, "ÿ mat'yud mehîin", näng ta kyyh. "Mamaher'ood Rasaro ta moo poo tadatu naëng tahëh'oos, nagat ÿ tadah'ëëm hyb n'aa", näng. "Tak'ëp ÿ bahoop baju doo, hahÿ tëëg hõõh", näng wekâp do paa kyyh.

²⁵ Ti Abaraãm ky hadoo ta hä: "Tah yÿ", näng, "mahyb n'aa es'ee baad mabawät do paah. Sahõnh paa tabanäng makarën doo", näng. "Rasaro paa ti dooh. Nesaa do tagadoo paah. Hÿÿ kä baad ta hä kä. Hÿÿ kä h'yy gadajaa kän. Õm hÿÿ kä hahoop nesaa doo", näng Abaraãm kyyh. ²⁶ "Ti anäng gaeh gadarong doo, t'öp gajëng do ta baa besuu. Babä naa karën pé t'îi hënh tahõm bä, dooh tahaja bä. T'îi hënh naa na-ääj hë, dooh tahaja bä ënh", näng Abaraãm kyyh tak'ëp ma näng do paa hä.

²⁷ Ti aj'yy betseë Abaraãm hä tak'ëp, ti m' taky hadoo: "Wahëh yÿ", näng, "mamejõ Rasaro tabahyng ee tób hënh", näng. ²⁸ "Ti abong nä ji ma poo oow pé wakân haa tii bä", näng ta kyyh. "Mamejõ baad tamaher'oot, babä tak'ëp ji ahoop doo bä ranana hyb n'aa nemon yÿ", näng tak'ëp ma näng do paa kyyh.

²⁹ Tii bä Abaraãm ky hadoo: "Dooh. Ti anäng Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah. Taw'ääts hë ti né ramaa newë raner'oot bä. Tii hä rapanyyg enä kän", näng Abaraãm.

³⁰ "Dooh, wahë ÿ n'aa", näng aj'yy. "Sét hë dejëp do mahang ganä wäd bä, sa wë tahõm bä, tii bä kä da rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë", näng aj'yy kyyh.

³¹ Ti Abaraãm ky hadoo: "Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa ramaa nanewë bä, tii bä na-ääj da dooh ramaa newë bä ganä wät doo", näng Abaraãm kyyh tak'ëp wekâp do paa hä.

17

Nesaa do hä ta see ji h'yyb tatuk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg hä:

—Tany had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, P'op Hagä Do rejää da nesaa do hä h'yyb tatuk do du n'aa doo —näng mäh.

² —Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahänh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh doo, ji h'yyb tatug bä, nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh. ³ —Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä, ji h'yyb tanatuk hyb n'aa ta seeh —näng mäh.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

—A da hadoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do seeh nesaa do tamoo wäd bä, mageãm, tamoo nawät hyb n'aa baad nadoo doo. Nesaa do hä tat'yud kamehîin bä, taw'ääts hë mahyb n'aa mabaan hõm ta hä tii bä. ⁴ Séd noo gó né hë 7 nuu me nesaa do a wë tamoo wäd bä, 7 nuu me tets'ëë bä mamabaan hyb n'aa, taw'ääts hë baad mahyb n'aa mabaan hõm né hë —näng mä Jesus.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do raky hadoo ta hä:

—Tak'ëp man'oo magyys hë P'op Hagä Do hä ää h'yy ka'eeh hyb n'aa —näk mäh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Motaad häd näng do tym, nu nad'ëet do ta tym. Ti tahanyy bä paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ b'aa bë mejüü takadawäts nyyh, takadawäts tu ta me akajar me. Bë paawä taky daheeh —näng mäh.

⁷Ti m' panyyg gó m' tabeh'üüm. Ti m' taky hadoo:

—Ji karom kanep'aak do geëw gó tamoo wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, b'ëé tahagää wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, dooh ta kariw n'aa an'oo nä bä nyyw hë ta waa tabawa. ⁸Tabawëh pooj jé ta kariw n'aa mejüü da tamoo wät ta tä n'aa, tii bä tamana kân ta kariw n'aa tä kä. Tii bä kä, ta kariw n'aa bahajaa bä kä tawëh doo, tii bä kä ta karom bawëë kân. ⁹Ta karom moo hew'ëet ub né tii. Ti hyb n'aa, “taw'ääts hë” ta kariw n'aa naher'oot ta hä. ¹⁰Ti hado kân bë hä kä. Sahõnh hë bë bahaja däk bä bë P'op Hagä Do mejüü doo, taw'ääts hë hahÿÿ da da bë kyyh: “Ää moo heb'oooh do né hë tii. Dooh ää gahëen bä ää hä P'op Hagä Do j'aa etsë doo, tamejüü do ää bahajaa do hyb n'aa”, bë noo da —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Ajyy rog maneh'uuh do Jesus heso hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m' Jerusarënh hënh Jesus bahõm bä, Samarija häd näng do häj n'aa, Garirej häj n'aa baa besuu n'aa me tamahõm. ¹²Panang see bä takajaa bä kä, tamamuun 10 ajyy, rog maneh'uuh do sa nahëeh. Dawë mä rabab'ëeh. ¹³Ti m' tak'ëp mä ranaëenh:

—Jesus, ää Wahë N'aa —näk mäh. —Mat'yuyd mehüin ääh! —näk mäh.

¹⁴Ti m' Jesus bahapäh bä m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wë, bë hä raheg'ääs hyb n'aa bë heso padäg bä —näng mäh.

Ti m' rabahõm. Ramahõm me m' rameheso padëek.

¹⁵Ti m' sét hë m' matëh nä Jesus wë, tahapäh do hyb n'aa has'oo däk doo. Tak'ëp mä ta kyyh. P'op Hagä Do taj'aa etsë kân. ¹⁶Tüü takadawäts hyng Jesus bagëet bä, taweh'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë Jesus. ÿ mahaso däk! —näng mäh.

Samarija buuj mä ta tii.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—N'yy hënh ta wób? —näng mäh. —ÿ heso hõm sahõnh hë. Hëd n'aa sahõnh hë ranana? —näng mäh. ¹⁸—Ta wób dooh ramatëh bä. Jääm hë hahÿ Judah buuj nadoo do matëeh p'aa hënh, P'op Hagä Do hä taj'aa etsë hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹⁹Ti m' aj'yy hä taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed! Õm has'oo däk ÿ maky daheeh do hyb n'aa —näng mäh.

P'op Hagä Do bag'ääs do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰Ti m' ta see pé noo gó, Parisëw reaanh Jesus hä:

—Ny noo gó sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ääs do du däk? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ääs do du däk doo, dooh da ji hapëë bä ji matym me ta heen n'aa —näng mäh. ²¹—Dooh da raky hado bä: “Wät nanäng, wät hahÿÿh”, ranoo bä takajaa bä. Ji hapäh do nado ta ti ji matym me. Ji matym me ji wén napäh, ji h'yyb tym gó da P'op Hagä Do bag'ääs do banäng —näng mäh.

²²Ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Ti awät da ti noo gó tak'ëp nesaa do ji wë. Ti noo gó da tak'ëp da bë karëh ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh. Sét nuu me hadoo pé da bë karëh bë baheg'ääs. Dooh da bë haja nä bä bë hegää bä. ²³Ta wób da

daap da bē rapanāk ŷ kajaa doo. “Wät hahŷŷh”, näk da ta wób. “Wät nanäng”, näk da ta wób. Bē ky dahé manä ta ti hedoo doo. ²⁴ ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa bā, sahōnh hē da ŷ rabahapäh. Hawyp doo, wē hā naa jé pad'yyt hē sahōnh hē tabawag hōm do ji hapäh do hadoo da ŷ kajaa do rabahapäh. ²⁵ Ti pooj jé da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, hajōng da tak'ēp ŷ ahoop näh. Badäk hahŷŷ bā da hē habong do ŷ raty n'aa ges'yyk da.

²⁶ P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né da rababok da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ²⁷ Sahōnh hē tabag'yy do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa reëek, ratsebé do waa n'aa rawa. Rakehet'ëe doo da raketëe. Dooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëe p'ëe bā kã. Ti m' rabagyyb kãn, ti m' sahōnh hē radejëb kãn.

²⁸ Ti hadoo né hē m' Róh häd näng do hawät noo gó ênh. H'yy kanap'eed né hē m' ti noo gó ênh. Ramoo heb'oooh paa m' ratsebé do wa n'aa, reëek ratsebé do waa n'aa. Rahesäm paa m', rahetsë paa m', rahejóm paa m', ratahem'aa sa tób. ²⁹ Sa panang, Sodoma häd näng do Róh beréd hōm bā kã m', tëëg hōō, saw'aak do mahŷŷnh doo, kajäk sa jó. Ti mahŷŷj mã sahōnh hē ragawatsig hōm Sodoma panang buuj.

³⁰ Ti hadoo né da, dooh rah'yy kap'eed bā, ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ³¹ Ti noo gó kã, p'op tób gadäk do jó hasooh péh, taw'ääts hē da dooh tajëe suun bā tób gó, ta h'ëed tabehëen hyb n'aa paawä. Taw'ääts hē nayyw hē takejën hōm, tabedëp hyb n'aa. Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ääts hē nayyw hē da takejën hōm. Taw'ääts hē dooh tajëe bā, tehëen bā ta h'ëed hedoo doo. ³² Bē hyb n'aa newë Róh ŷŷm ti noo gó. ³³ Jé badäk hahŷŷ hã ji hawät do hã tak'ēp kamahän doo, ta ma hyb n'aa hawät péh, dooh da P'op Hagä Do wē tanu dëe bā. Jé ta wē hanäng do heréd hōm péh, dooh ta hã tabaa es'ī bā, edëp da, P'op Hagä Do wē da tanu däng. ³⁴ ŷ kajaa bā kã, pawóp hē ha'ŷŷh do sa see da ŷ mahūüm si ŷŷ, ta see da keréd hōm. ³⁵ Pawóp hē hedoo pé ŷŷj tiriig ramoo bok do sa see da ŷ mahūüm si ŷŷ, ta see da ŷ eréd gëet. [³⁶ Pawóp hē hedoo pé ajyy gëew gó moo bok do sa see ŷ mahūüm, ta see dooh ŷ mahūüm bā —näng mã Jesus.]†

³⁷ Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Nyy bā ti bawät maher'oot doo? —näk mäh.

Ti m' panyyg gó m' Jesus ky hadoo:

—Dajëp do bajat bā, tii bā da kuruj-du rakata padëek —näng mã Jesus.‡

18

Patug tamah do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' panyyg gó m' Jesus ma metëek ta ma matëg hã, raky n'aa ets'ëe had'yyt hyb n'aa, ranerét hyb n'aa raky n'aa etsëe doo. ² Ti m' taky hadoo:

—Sa panang bā ti awät aj'yy tak'ēp hyb n'aa jawyk doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa. Dooh P'op Hagä Do hã tah'yy kae bā ti aj'yy. Dooh tawehëe bā ta wób. ³ Ti ŷŷnh patug tamah do tets'ëe had'yyt hē, tamasa hyb n'aa ta majī ky n'aa.

* **17:32** Róh ŷŷj wén dajëp, ta wak'äab takamahän do hyb n'aa! † **17:36** Ta hã h'yy ka'eeh do tamahūüm, ta wób ta hã h'yy kana'eeh do rabaym da, tahananäng pé m' tii. ‡ **17:37** Wyt ta maab hē, ji bahapäh da ti ta tii, tahananäng pé m' Jesus her'oot doo.

⁴ Pooj jé dó, dooh tahyb n'aa p'eed bä, dooh taky dahé bä y̆yñ her'oot doo. Ti ta jawén kä, taky hadoo ta h'yyb gó: “Dooch né paawä P'op Hagä Do hä y̆ h'yy kae bä, dooh né paawä ta wób y̆ wehëë bä, ⁵ y̆ masa dó h̄y̆ kä, y̆ mo n'aa jesuu h̄y̆ kä. Y̆ mo n'aa najesu bä, y̆ ky nap'eed bä, y̆ d' h'yyb napan däg, y̆ tah'yyb panasä had'yyt do hyb n'aa”, näng aj'yy hyb n'aa jawyk do kyyh ta h'yyb gó —näng mä Jesus.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo: —Bë hyb n'aa newë aj'yy ky n'aa kaher'oot do hä. Bë hyb n'aa newë ta ti kametëëk doo —näng mäh. ⁷ —Ky nes'aa né paawä ta ti aj'yy hyb n'aa jawyk doo, ta jawén kä tamasaä kân. Ti bahânh P'op Hagä Do ky enyym. Baad P'op Hagä Do masa, baad tamo n'aa jesuu ta wë tasëew hõm doo, ta hä had'yyt hë ky n'aa etsëë doo. Dooch báp peej ji gadaa bä P'op Hagä Do an'oo bä. Nayyw hë tagadoo ji ky n'aa etsëë doo. ⁸ Nayyw hë baad hadoo do tabanoo ji hä —näng mäh.

Ti m' tabeaanh:

—Y̆yñ, Aj'yy Hadoo Do H̄y̆ Pong Jé Hana Do kajaa bä, y̆ aw'yyt g'ee da badäk hah̄y̆ bä hä y̆ h'yy ka'eeh doo? —näng mä Jesus.

Parisëw, dajëer gahedak do daheeh panyyg n'aa hah̄y̆h

⁹ Ti m' Jesus ma metëëk do maa new'ëë do mahang ti abong mä ta wób, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da rababok red'oo doo, sa hä hë rahegää bä. Kasab'ee do me ta wób ramakyys. Sa hä m' Jesus baher'oot hah̄y̆ panyyg:

¹⁰ —Ti abong pawóp hë ajyy P'op Hagä Do tób n'aa hënh hah'üüm doo, P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë hyb n'aa. Sët hë Parisëw, ta see sa wahë n'aa dajëer n'aa gahedak doo. ¹¹ Ti Parisëw, ta m'aa hënh mä tabag'ëed däk, ti m' taky n'aa etsëë. “P'op Hagä Doo”, näng, “a hä y̆ h'yyb tsebë, dooh ta wób nesaa do moo heb'ooch do y̆ hado bä do hyb n'aa. Dooch wahed'ii do y̆ do bä. Dooch nesaa do moo hed'oo do y̆ do bä. Dooch ta wób sa y̆ym sii he'y̆h do y̆ do bä. Dooch hah̄y̆ dajëer gahedak do hadoo y̆ hado bä”, näng. ¹² “Pawóp nuu me sët semaan ken'y̆yñ òm y̆ hyb n'aa esee y̆ noo kanawa doo me. Sahõnh hë y̆ gadoo do uuh y̆ an'oo had'yyt a hä”, näng Parisëw kyyh P'op Hagä Do hä.

¹³ Dajëer gahedak doo, dawëë tabagëët. Dooch h̄y̆ pong jé taty däg bä, rabahed'oo doo da raky n'aa etsëë bä. Ta h'yyb tagedyyk t'yyd kameh̄in do ky n'aa. Ti taky hadoo: “P'op Hagä Doo, y̆ mat'y̆yñ meh̄in”, näng. “Nesaa do moo hew'ëët do y̆yñ”, näng ta kyyh —näng mä Jesus panyyg gó taher'oot doo.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë y̆ maher'oot baad ub —näng mäh. —Sa tób hënh rababaaj hõm bä kä, dajëer gahedak do ky n'aa etsëë do P'op Hagä Do gadoo. Ta ti tii, baad hado däk ta h'yyb tym P'op Hagä Do an'oo bä. Parisëw, ti dooh P'op Hagä Do gadoo bä. Sahõnh hë sa daaj hë kaweh'ëeh doo, nu mebyy bong da, ta wób sa yd jé da ranu gapadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hah̄y̆h

¹⁵ Ti m' ta wób ramena sa taah ned'ëed is do Jesus wë, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'y̆ym mäh. ¹⁶ Ti m' karepé Jesus naënh ta wë, ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Na ramena karepé wë y̆yñ. Bë geãm manäh! Hah̄y̆ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ääs do karapee hedo padëëk doo —näng mäh.

* **18:10** Dooch m' ragenaag bä dajëer Roma buuj hä kan'oo däk do gahedaag n'aa.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ênh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ääs do karapee tado bã da. Né hup ý né hê ta ti ý her'oot doo —näng mã Jesus.

Tak'êp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' aj'yy sa wahê n'aa see eanh mã Jesus hã. Ti m' taky hadoo:

—Baad òm ma matêg! —näng mãh. —Nyy da ý bad'oo edêb had'yyt do gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ý bawät hyb n'aa kã? —näng mã aj'yy kyyh.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hêd n'aa baad ub hã ý mabanäng? —näng mãh. —Jääm hê P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh —näng mãh. ²⁰ —Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik doo: “Aã manã a ýÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Manaboh manã a da hadoo doo. Etsêêg manãh. Daap hê maky n'aa tapa manã ta wób. Mawehêe a yb, mawehêe a ýÿn”† —näng Jesus ta hã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do hã.

²¹ —P'ooj ub, ý karapee noo gó ý panyyg kadeheeh né hê tii hã —näng mã aj'yy Jesus hã.

²² Ti m' taher'oot do Jesus maa napäh bã kã, taky hadoo ta hã:

—Sét hê ti hawät a hã —näng mãh. —Mesêem hóm sahõnh hê a wê hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hã. Tii d' madoo bã, hÿ pong jé magadoo da tak'êp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén, ana wê ýÿ, hêp ý hata mabahadoo hyb n'aa kã —näng mã Jesus kyyh ta hã.

²³ Ti m' ta hã Jesus her'oot do aj'yy maa napäh bã m', h'yy katón wät mãh, tak'êp tawekãp do hyb n'aa.

²⁴ Ti m' Jesus ty gadäk ta wê, ti m' taky hadoo:

—Hejooñh né hê wekãp do sa hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mãh. ²⁵ —Hejooj né paawã kameer hã tatabêej bã gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahejooñh wekãp do sa hã, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mãh.

²⁶ Tii bã m', ta ti maa nap'êeh do raky hadoo:

—Jaa ênh ti P'op Hagä Do wê hasêek ênh? —näk mãh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ji daaj hê ji nahaja bã paawã P'op Hagä Do wê ji as'êeg bã, P'op Hagä Do hajaa ta wê ji tamasäk —näng mãh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hê äã wê hanäng do paa äã beréd hóm, a hataa äã bahadoo hyb n'aa —näng mãh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ý né hê hahÿ ý her'oot doo: P'op Hagä Do bag'ääs do hyb n'aa heréd hóm pé ta tób, heréd hóm do ta ýÿm, ta wakããh, ta yb, ta ýÿn, ta taah, ³⁰ ta bahãnh hajõng da tagadoo badäk hahÿÿ bã ta mabaj. Ta jawén kã, hÿ pong jé kã tagadoo da edêb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da —näng mã Jesus kyyh.

P'aa hênh Jesus her'oot tadajêp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' sa m'aa hênh Jesus naêênh 12 hedoo do ta ma matêg. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Èr ah'üüm Jerusarênh hênh —näng mãh. —Sahõnh hê P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa hã,

kametä däg kän hÿÿ kä hä ÿÿ —näng mäh. ³²—ÿ da rahaëej däk Judah buuj nadoo do sa moo gó —näng mäh. —ÿ da raky n'aa ej'ees. ÿ da raky n'aa rejää. ÿ da rahetsoos. ÿ da rahewyyh. ÿ da radajëeb kän —näng mäh. ³³—Tamawoob hë äh ÿ jawén paa bä, ÿ d' ganä wäd kän —näng mä Jesus.

³⁴Dooch m' Jesus ma matëg rah'yy genä bä Jesus her'oot do hä. Kejën Jesus hanäng pé ta ti sa hä. Dooch m' rah'yyb mepëë bä Jesus her'oot do hä.

Ty tamah do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä m', ti ahäng mä ta tyw n'aa nabyy me ty tamah doo. Tahetsë mä dajëer ta tii me tebës do sa hä.

³⁶Ti m' hajök do ta tii me m' tab'ëes do tamaa napäh bä m', teanh sa hä h'ëed ta tii. ³⁷Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jesus, Nasaréh hënh naa, ti ti tabës —näk mä ta hä.

³⁸Ti m' tageëej wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehÿÿn ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! —näng mäh.

³⁹Ti m' poo hënh hah'ÿÿm do raky ge'ÿÿm, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geäm né paawä m', tak'ëp tageëej wät tii bä:

—Mat'yyd mehÿÿn ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁰Ti m' Jesus baym. Ti m' tamejÿÿ ramanaa ta wë. P'eets hë Jesus wë tabag'ëed däk bä m', Jesus beanh ta hä:

⁴¹—H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hä? —näng mäh.

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —ÿ karën ÿ begää däk —näng mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mabegää däg —näng mäh. —Hä ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa òm has'oo däk‡ —näng mäh.

⁴³Ti m' nayyw hë m' tabahapëë däk. Ti m' tabahòm kän Jesus sa jawén. P'op Hagä Do hä m' taj'aa etsëë kän. Hajök do na-ääj mäh, rabahapäh bä m', raj'aa etsë né hë m' tii d' ënh.

19

Sakéw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹Ti m' Jesus bajëë suun panang Jerikó häd näng do noo bä. Ti m' panang me m' tatabës. ²Tii bä m' ti awät mä aj'yy Sakéw häd näng doo. Dajëer gahed'aak do wahë n'aa see m' ta ti Sakéw. Tak'ëp mä ta ma näng. ³Takarën paawä m' Jesus taheg'ääs. Dooch m' tahaja bä, tüü tanu däg is do hyb n'aa, hajök do raty gasuu do hyb n'aa m'. ⁴Ti m' sa pooj jé tawaj'aa hòm, b'aa hä m' tabas'ëeg sooh, tabaheg'ääs hyb n'aa baad ub Jesus hana doo.

⁵B'aa basooh bä m' Jesus kajaa bä m', tabaheg'ääs p'op b'aa hä, ti m' taky hadoo Sakéw hä:

—Nayyw hë ahyh —näng mäh. —Badah a tób bä ÿ nu däng —näng mäh.

⁶Ti m' tabahy gëet, h'yyb tsebë doo me tagadoo Jesus ta tób bä.

⁷Sahõnh hë m' rabahapäh bä m' ta tii, baad nadoo doo me m' ramaher'oot. Baad nado m' ti sa hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nesaa do moo hew'ëet do tób hënh tabajëë suun. Tawëh ta sii —näk mäh.

⁸Ti m' Sakéw bas'ëeg gëet, ti m' Jesus hä taky hadoo:

‡ 18:42 Dawi makü panaa mahang ti ganyyh da ji h'yyb tym dëeb, P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa p'ooj ub Dawi hä. Jesus né hë tii, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa aj'yy ty tsahët do ky daheeh. Ti hyb n'aa “òm has'oo däk hä ÿ mah'yy kae däk do hyb n'aa”, Jesus wén näng.

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —ÿ anoo hÿÿ kä wakäp ÿ bód, ÿ gakook kas'uut do sa hä —näng mäh. —ÿ wad'ii bä ta wób, 4 nuu me ÿ banoo ÿ ab'aanh doo.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Naga hē hahÿÿ bä tób bä haj'eenh do P'op Hagä Do bed'ëep, Abaraãm panaa heh'äat, Abaraãm karapee hahÿÿ aj'yy tabahadoo do hyb n'aa —näng mäh. ¹⁰ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahyng babä ÿ besoos hyb n'aa, ÿ bed'ëep hyb n'aa ta s'ee hēnh habong do paa P'op Hagä Do mahānh —näng mā Jesus kyyh.

Ji moo sahōnh hē hadoo do karom panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', ta ti ta her'oot do maa napäh do hä Jesus baher'oot panyyg. Edaa däk Jerusarēnh panang. Nanyw hē P'op Hagä Do bag'ääs do tadu doo red'oo mäh. Ti hyb n'aa Jesus baher'oot sa hä hahÿÿ panyyg:

¹² —Ti awät aj'yy sa wahē n'aa t'aa. Dawēē, häj n'aa s'ee hēnh takarēn tabahōm, t'ii hēnh hajōng häj n'aa bagā n'aa ta hä tamejūū hyb n'aa, ta häj n'aa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Tii b' naa da tababaa nā p'aa hēnh ta häj n'aa hēnh. ¹³ Ti m', tabahōm pooj jé, tatsyyd bong ta wē 10 ta karom wób. Sét moweed k'ääts tēg gabarēeh do tabanoo sét ken'yyh sa hä. Ti tamejūū ta tii me ramoo bok hyb n'aa, ta dajēer kah'ūūm hyb n'aa ta s'ee hēnh tawäd nuuj jé. Ti tabahōm kän.

¹⁴ Ta karapee wób dooh ragenaag bä ta ti aj'yy. Ti hyb n'aa ramejūū ta rod n'aa, ta jawén rabahōm hyb n'aa, hajōng häj n'aa bagā n'aa hä ramaher'oot hyb n'aa, rakanarēn do ta ti aj'yy sa wahē n'aa tado bä.

¹⁵ Tii kä m', ta wób dooh né paawā ragenaag bä, ti né sa wahē n'aa däg. Ti ta häj n'aa hēnh tababaa hōm kän. Takajaa bä kä tamejūū ranaēnh ta wē ta karom, dajēer tahanoo do paah, tahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ta ti dajēer kä.

¹⁶ Ti m' pooj jé hana do ky hadoo: “Wahē ÿ n'aa”, näng, “a dajēer jó ana 10”, näng ta kyyh.

¹⁷ Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Baad ub mamoo wäd wät”, näng. “Karom baad hadoo do òm”, näng. “Baad maban'yyh, kanahēn d'os hē né paawā, ti hyb n'aa da ÿ anoo hÿÿ kä a hä 10 panang mabag'ääs hyb n'aa”, näng ta kariw n'aa kyyh.

¹⁸ Ti ta see bana ta wē, ti taky hadoo: “Wahē ÿ n'aa”, näng, “a dajēer jó ana 5”, näng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “A hä kä ÿ anoo 5 panang bagā n'aa òm kä”, näng.

²⁰ Ti ta see bana ta wē, ti taky hadoo: “Wahē ÿ n'aa”, näng, “hÿ a dajēer hä ÿ manoo do paah”, näng. “Saroor me ÿ bahabēn däk, ti ÿ benyyw däk mamatēeh bä kä”, näng. ²¹ “Tak'ēp mamejūū a karom sa hä. Ti hyb n'aa òm ÿ jeÿÿm”, näng. “Mado hōm a ma nadoo doo. Mataa joom manejoom doo”, näng ta karom kyyh.

²² Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hä: “Karom ky nesaa do òm”, näng. “A kyy hyb n'aa òm ÿ ky n'aa etyy hÿÿ kä”, näng. “Mahapäh mä, a nooh, tak'ēp baad ÿ ban'yyh karom ÿ moo bok doo, ma ÿ nadoo do ÿ ado hōm mäh, joom ÿ nejoom do ÿ ataa, a nooh”, näng. ²³ “Mahapäh mäh, a nooh. Hēd n'aa dajēer manan'oo däk dajēer me moo heb'ooh do sa hä? Tii bä kä, ÿ kajaa bä kä, ta bahānh paawā ÿ gadoo dajēr ÿÿ”, näng ta kariw n'aa ta hä.

²⁴ Ti ta pa hab'ëeh do hä taky hadoo: “Bë ado hõm sét hë moweed ta wë hanäng doo. Bë an'oo 10 moweed wë näng do hä”, näng ta kyyh.

²⁵ Ti raky hadoo: “Äã wahë n'aa”, näk. “Ti anyy däk ënh 10 ta wë.”

²⁶ Ti taky hadoo: “Bë y maher'oot”, näng. “Jé wë näng do sa hä, ti bahãnh takan'oo däk sa hä.* Kanahën d'os hë wë näng doo, kanahën had'os do sii hë ta wë hanäng do kado hõm da”,† näng. ²⁷ “Hÿy kä majë yÿ hä kä, y rakanarën do sa wahë n'aa y nahadoo hyb n'aa, bë manaa babä. Bë dajëeb matym yÿ gó”, näng hëej wahë n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'üum sa hä.

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿyÿh

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg taher'oot doo, tabahõm kãn mä Jerusarënh hënh. ²⁹ Ti m' tabedaa däk bä panang Betapagéh, Betanija häd enäh doo, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejüü mä sa pooj jé. Hahÿyÿ d' mä ta kyyh sa hä:

³⁰ —Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hä da tabahäng —näng mäh. —Bë asood hõm da, bë mana wawëë hë —näng mäh. ³¹ —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

³² Ti m' rabahõm, ti m' Jesus maher'oot doo da né hë m' rabawyyd kãn. ³³ Ti m' rabas'oot bä kä m', ta danäh rabeaaj kãn:

—H'ëed ti bë hab'ëeh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —näk mäh.

³⁴ Ti m' raky hadoo:

—Äã wahë n'aa karën —näk mäh.

³⁵ Ti m' ramana kãn Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' ramasa, Jesus bas'ëeg so kãn ta jó. ³⁶ Jumeto jó tabahõm me m', hajök do sa hatsë sa hä padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. ³⁷ Ti m' ta tyw n'aa waëë Oriib häd näng doo hënh naa ta poo hyng bä kä rakajaa bä kä m', hajök do ta ma matëg h'yyb tsebë doo me P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsëë kãn. Tak'ëp mä sa kyyh. Raj'aa etsëë kãn, sahõnh hë Jesus pahuunh do paa rahapäh do hyb n'aa. Hahÿyÿ da m' sa kyyh:

³⁸ —Ky n'aa kedëng hahÿ ër wahë n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!‡ —näk mäh. —Äã karën sahõnh hë hÿ pong jé h'yyb nyyw gó raky daheeh P'op Hagä Doo. —Hÿ pong jé hawät do hä äã j'aa etsë —näk mäh.

³⁹ Ti m' Parisëw, sa mahang habong doo, raky hadoo:

—Ma matëg! —näk mäh. —Maky geãm a ma matëg —näk mäh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bag hënh rabë bä paawä, hä y raj'aa netsëë bä paawä, hahÿ pä paawä y raj'aa etsëë kãn sa jawën buuj —näng mäh.

Jerusarënh hyb n'aa Jesus baoot do panyyg n'aa hahÿyÿh

⁴¹ Ti m' tabedaa däk bä Jerusarënh hënh, panang tabahapäh bä m', Jesus p'ää oot mäh. ⁴² Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp y karën paawä hahÿyÿ hä, a babuj n'aa, rabahapäh hyb n'aa paawä nyy d' rabaw'yyt sa h'yyb näw. Dooch rah'yy genä bä ta hä. Kejën sa hä —näng

* **19:26** Tii d' tawén hadoo, baad raban'yuh do hyb n'aa tii. Baad ramoo bok do hyb n'aa. † **19:26** Tii d' tawén hadoo, baad tanaan'yuh do hyb n'aa ta hä kan'oo däk doo. Baad tamoo nawät do hyb n'aa.

‡ **19:38** Saaw-Mo 118.26

mäh. ⁴³—Ti awät da a majiĩ ramoo bok do a hadë rabehaa doo, tii me ramajëë p'ëë hyb n'aa. Õm da ranu get'ëë däk. Õm da ranoo gatsëë hõm. ⁴⁴Õm da ranes'ëëm, a babuj n'aa radej'ëep da. Dooh paa a babuj n'aa rakarën ragado P'op Hagä Do mejüü do sa mahang. Ti hyb n'aa a majiĩ da dooh da a babuuj tób n'aa pä hadoo pé rerét pé ta see jó. Sahõnh hë takepyyj hyng —näng mä Jesus Jerusarënh hã.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿh

⁴⁵Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bã hes'ëëm doo. ⁴⁶Ti m' taky hadoo: —Hahÿh da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ da, P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë do tób n'aa da”^S —näng mäh. —Hÿh kã baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã!^{**} —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁷Ti m' tama met'ëëg had'yyt hë m' P'op Hagä Do tób n'aa bã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, ta wób sa wahë n'aa na-ãäj mä rakarën mä Jesus radaj'ëep. ⁴⁸Du daa m' rabad'oo pé hajök do Jesus manew'ëë do hyb n'aa m'.

20

Jesus hä reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿh

¹Ti m' ta see pé noo gó P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, panyyg hanäm do Jesus ma met'ëëk bã kã m', kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, na-ãäj mä Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo. ²Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?^{*} —näk mä sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eaanh bë hä ënh —näng mäh. —Bë her'ood hä ÿÿ —näng mäh. ⁴—Jaa kyy gó Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

⁵Tii bã m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿh d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bã, teaanh da ër hä tii bã: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da. ⁶Ajyy kyy gó ër noo bã, hajök do ër da rakut pä me ër dejëp hyb n'aa, sa hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowäw —näk mä sa kyyh.

⁷Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Dooh ãä hapëë bã jaa kyy gó —ken'oooh mäh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ na-ãäj né hë dooh ÿ her'ood bã ky gabuuj näng do hä ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hä.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿh

^S 19:46 Isajas 56.7 ^{**} 19:46 Baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã Jesus wén näng, tak'ëp taky n'aa gebah rabes'ëëm do hyb n'aa. Tak'ëp rabetsëëg häng tii. ^{*} 20:2 Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama met'ëëk do hyb n'aa na-ãäj hë rawén eaanh. Jesus hä he'aañh do sa kyy gó ta tii bã hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bã Jesus bad'oo doo.

⁹ Ti m' Jesus baher'ood kån panyyg ky n'aa me sa hã.† Hahÿÿ da m' tabaheer'oot:

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tii b' tabahaëëj däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta s'ee hënh ta danäh bahõm hajõõ ta baab n'aa. ¹⁰ Joom ag wah'ëë däk bã kã, ta danäh mejüü ta sii moo wät do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa joom ag wób. Ti takajaa bã kã, rabahewyh wät, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh. ¹¹ Ti ta danäh mejüü ênh ta seeh. Rahewyh wät né tii d' ênh, rarahejãã, ramejõ hõm né tii d' ênh bag hënh. ¹² Ti tamejõ kån ta seeh. Rog näng sa mo haj'aa tii kã, ti radawäts nyyh joom bahãnh.

¹³ Ti joom danäh ky hadoo ta h'yyb gó: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kã”, näng mäh. “Tah ÿÿ, ÿ kamahãn do ÿ mejüü hÿÿ kã. Tah ÿ apäh da raweh'ëëh”, näng mã ta h'yyb gó.

¹⁴ Ti tamejõ kån. Ta kaser n'aa rabahegãã däk bã kã, sa mab hë rakaner'oot. Hahÿÿ da sa kyyh: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danã däg ta yb jawén buuj däg”, nãk mäh. “Ti bã, èr dajëëb! Èr ma däg da tii bã kã hahÿ joom banäng doo”, nãk mã sa kyyh. ¹⁵ Tii d' né kã, ramejõ hõm joom bahãnh, ti ranaboh jad kån —näng mã Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hã.

Ti m' teanh sa hã:

—Nyy da joom danäh bad'oo hÿÿ kã sa hã? —näng mäh. ¹⁶ —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hã da tabahaëënh tii bã —näng mã Jesus.

Ti m' maa new'ëë do raky hadoo:

—Doo paawã tii d' äã karën P'op Hagã Do an'oo bã† —nãk mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ty däng sa hã, ti m' tabeanh:

—Nyy da bë hã ênh hahÿ P'op Hagã Do kyy kerih doo? “Pã tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kã pä ta ba n'aa däg, mesoo n'aa däg”[§] —näng mäh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bã, sahõnh hë ji gawatsik —näng mã Jesus.**

¹⁹ Tii bã kã m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mäh, nayyw hë ramaso däk hyb n'aa paawã m' Jesus. H'yy genãh mã Jesus pes'ããp mã panyyg ky n'aa me sa hã. E'ÿÿm mã hajõk do Jesus maa new'ëë do sa hã.

Jesus rano n'aa maso paawã ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' baad mã ramatakã had'yyt hë Jesus. Ti hyb n'aa m' ramejüü ta wób ky ken'yym doo gó rake'aanh Jesus hã. Rakarën paawã rano n'aa masoo taheer'oot do hyb n'aa, rahaëënh hyb n'aa Roma buuj ta tii bã hagã n'aa hã.

²¹ Ti m' j'ooj madäk doo me raky hadoo Jesus hã:

—Ma matëg! —nãk mäh. —Äã hapäh baad hadoo do né hë ti mama metëëk, baad hadoo do né hë ti maher'oot —nãk mäh. —Doo maky n'aa ehÿÿd bã ta wób sa hã, séd gó mabaheer'oot sahõnh hë sa hã. Ehub né hë P'op Hagã

† 20:9 Ta hã he'aanh do sa hã ti tabaheer'oot. ‡ 20:16 Tii da maa new'ëë do rawén ky hadoo, rahapäh do hyb n'aa Jesus hanäng péh. Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do Jesus pes'ããp. Ti né ti joom danäh kaser n'aa hadoo. § 20:17 Saaw-Mo 118.22 ** 20:18 Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do na-ããj, dooh rakarën bã Jesus, tób them'aa do rakanarën do hadoo nanäng pä. Rakanarën né paawã, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagã Do an'oo bã.

Do karēn do hā mama metēek doo —nāk mäh. —Ti hyb n'aa —nāk mäh —āā mamaher'ood. ²²Taw'ääts hē a hā ji epaag bā Roma buuj sa wahē hā rahepak doo, Sesa hā? —nāk mäh. —Ji ep'aak a hā? —nāk mā sa kyyh.

²³Jesus hapäh mä ti sa h'yyb. J'ooj madäk doo me ti raky hadoo doo. Ti m' taky hadoo sa hā:

²⁴—Bē metäh hā ŷy moweed denaari ramaneēenh doo —näng mäh. —Jaa heen n'aa hahŷy? Jaa häd hahŷ kerih do ta hā? —näng mäh.

²⁵Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē an'oo Sesa hā ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bē an'oo P'op Hagä Do hā ta no n'aa hē†† —näng mäh.

²⁶DooH m' raw'yyt pé ta hā ta s'ee hēnh taher'oot pé hajök do maa napäh bā. Rahyb n'aa meuunh mä ta kyyh hyb n'aa, ti hyb n'aa dooh radoo wät péh. Bag hēnh rababē hōm.

Saduséw Jesus hā rake'aanh do panyyg n'aa hahŷy

²⁷Ti m' rakajaa Jesus wē Saduséw häd enäh do wób, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hā m' dooh m' ji ganä wäd bā ji dajëb bā. ²⁸Ti m' raky hadoo Jesus hā:

—Ma matëg! —nāk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ér hā, aj'yy dajëb bā, ta ŷym teréd wäd bā tanetaa nä bā, tii bā m' ta hŷy; mä gat'ëë däk tii, ta hŷy makü panaa näng hyb n'aa m' —nāk mäh. ²⁹—Panyyg gó òm āā maher'oot —nāk mäh. —Hŷ hadoo aj'yy 6 ta hŷy. Tagat'ëë däk mä ta ŷym paah. DooH m' teta nä bā, aj'yy dajëp. ³⁰Tii bā ta hŷy seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hŷy makü ŷym paah. ³¹Ta jawén mä ta hŷy seeh. Ti hadoo né m' ta wób ènh. Sahōnh hē m' raget'ëë bok ta ti ŷyñh. Sahōnh hē m' dooh reta nä bā radejëp. ³²Tii ká m' ŷyñh dajëb kán —nāk mā Saduséw panyyg gó m' rabeħ'ūm Jesus hā.

³³Ti m' rabeaaj kán Jesus hā:

—Ji genyyh bā ká ènh, dejëp do paa ji? —nāk mäh. —Ny hadoo do ŷym ká ta ti ŷyñh ti noo gó ká? Sahōnh hē paa ta ti ta pat'uuk —nāk mā sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ji ketëë badäk hahŷy bā tii. ³⁵Tii d' nado hŷ pong jé hasëek do hā. P'op Hagä Do anoo do ragenä bong doo, dooh raket'ëë boo bā. ³⁶Āās kanetëë do hadoo da tii ká. P'op Hagä Do anoo ragenä bong hyb n'aa, ti hyb n'aa P'op Hagä Do taah ká —näng mäh. ³⁷—Mosees mo haj'aa kerih do hā, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganä wät Mosees metēek. Hahŷy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh Mosees erii wät do hā: “P'op Hagä Doo, Abaraām hagä n'aa, Isak hagä n'aa, Jakóh hagä n'aa ŷ ti hŷy.”†† ³⁸DooH, “Abaraām makü hagä, Isak makü hagä, Jakóh makü hagä” tanoo bā. P'op Hagä Do hā ti edëp. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mā Jesus kyyh.

³⁹Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób raky hadoo:

—Baad mabaher'oot, baad a kyyh, ma matëg! —nāk mäh.

⁴⁰Ti bahānh ká m' dooh m' reaaj boo bā ká. H'yyb e'ŷym mä reaaj bā ká.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahŷy

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dawi panaa mä ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, sa nooh. Nyy da tii? ⁴²Hahŷy da paa m' Dawi kyyh Saaw-Mo hā: “Wahē ŷ n'aa hā Tak'ëp Hyb

N'aa Jawyk Do ky hadoo, 'Aso hup ȳy hēnh, ⁴³ si ȳ mabag'āās hyb n'aa a majjī ȳ nes'ēēm bā kā' ", §§ nāng paa Dawi. ⁴⁴ H̄ȳ kā, "Wahē ȳ n'aa" Dawi maneēēj bā ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo?*** —nāng mā Jesus.

⁴⁵ Ti m' sahōnh hē maa new'ēē bā m', Jesus ky hadoo ta ma matēg sa hā:

⁴⁶ —Baad da bē kanā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo da bē nad'oo hyb n'aa —nāng mäh. —Baad ub da raken'yym, baad rakametēeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —nāng mäh. —Rakarēn ji bedēng hajōk do sa mahang —nāng mäh. —Tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā ragen'aak ratooj bā hyb n'aa jewyk do rabahetonh bā. Ratsebē do tā n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsēeh do rabahetonh bā ratooj bā —nāng mäh. ⁴⁷ —Patug tema bong do sa wē hanāng do bē esok. Ti bāp peej hadoo doo me bē ky n'aa etsēē, bē hā ta wób raj'aa etsē hyb n'aa. Ta ti hedoo do ta bahānh tak'ēp P'op Hagā Do rajāā da —nāng mā Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do ky n'aa.

21

P'op Hagā Do matym n'aa patug tamah do an'oods do panyyg n'aa hahȳh

¹ Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa bā Jesus bagēēt bā, tahapāh tak'ēp dajēēr enāh do radatoonh do dajēēr, tób P'op Hagā Do rahyb n'aa esee do dajēēr n'aa. ² Ti m' tabana ȳynh, patug tamaa wād is doo. Tadatooj is mā pawóp its moweed. Kanahēn its mā tii. ³ Ti m' Jesus bahapāh bā ta tii, taky hadoo:

—Hahȳ ȳynh, patug tamaa wād is doo, sahōnh hē sa bahānh tabanoo. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —nāng mäh. ⁴ —Sahōnh hē ta wób ranoo do tii, hajōng do sa wē mad'aak do uuh —nāng mäh. —Hahȳ ȳynh, kasuud its né paawā, sahōnh hē taban'oo dāg is ta wē hanāng do paats —nāng mā Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawāt do panyyg n'aa hahȳh

⁵ Ti m' Jesus ma matēg wób raher'oot mā pā s'ēēb P'op Hagā Do tób n'aa. Hetsooh mā sa hā. Raher'oot na-āāj mā ta wób sa mo haj'aa ta hetsó wób, P'op Hagā Do matym n'aa retsēeh doo. Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

⁶ —Ti awāt da ti noo gó kā, ta ti pā jé pad'yyt hē takajāg jēng. Doo da ta see jō haso wāt pé hahȳ bē hapāh do pā. Sahōnh hē da rabakud bēēh tūū —nāng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matēg rabeaanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ēēd hado da tabedaa dāk do heen n'aa? —nāk mäh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē matakā da, bē rawanadii hyb n'aa. Hāt ȳy gó rabana, sa nooh. "Ȳ Kristo", nāk da sa kyyh. "Edaa dāk sahōnh hē tagawatsik doo", nāk da. Bē ky dahé manā tii —nāng mäh. ⁹ —Bē ēȳm manā da kaneb'oooh do bē ky n'aa napāh bā, ta wób sa wahē n'aa wē rah'ȳy kawereem do bē ky n'aa napāh bā na-āāj hē. Badāk hahȳ gawatsik do pooj jé, ti hadoo né da. Ti hado né hē paawā, dooh nyyw hē takaja bā badāk hahȳ bahēēj jēng doo —nāng mäh.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ēnh sa hā:

—Hāj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da hāj n'aa see babuuj sa daheeh. Hāj n'aa sa wahē n'aa, rah'ȳy kawereem da hāj n'aa see sa wahē n'aa wē.

§§ 20:43 Saaw-Mo 110.1 *** 20:44 Dawi panaa né hē ti Jesus, aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahē ȳ n'aa tamaneēēh do paah, P'op Hagā Do T'aah do hyb n'aa na-āāj ti Jesus.

11 Hajōng hāj n'aa hēnh da tak'ēp né da hēēj katajuus. Sah na-āāj da anāng. Hajōk da tak'ēp ranahēē enāh da. Ām n'aa nāng do ti awāt da. Ām n'aa nāng do heen n'aa ganyyh da wē hā. 12 Ti pooj jé da bē da rano n'aa masoo. Bē da rarejāā. Bē da rahaēēnh tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa sa moo gó, bē raky n'aa etyy hyb n'aa. Bē da radewāts b'ēēh. Bē da ramahūūm hēēj bagā n'aa sa wē, sa wahē n'aa wób wē na-āāj hē, bē raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hā. Hēp ŷ n'aa tii da rabad'oo da bē hā —nāng mäh. 13 —Kēh ŷ n'aa bē her'ood kån da tii bā sa hā —nāng mäh. 14 —Bē hyb n'aa tón manāh, bē ky n'aa sa hā bē her'oot do hā. 15 ŷ ano da bē hā bē er'oot do pan'aa. Tak'ēp da bē ŷ h'yy gan'yyh. Ti hyb n'aa bē majī dooh da bē rahaja bā, dooh d' sa kyy péh —nāng mäh. 16 —Bē yb, bē ŷŷn, bē wakāān, bē najiis na-āāj né hē bē né rahaēēj padēēk bē majī sa hā. Radej'ēep da bē wób. 17 Tak'ēp da sahōnh hē rakawajāān da bē wē, hēp ŷ n'aa. 18 Ti hadoo né hē, dooh P'op Hagā Do mabaan bēēh. Sahōnh hē bē hā tahapāh. 19 Bē h'yy kaneréd bā hā ŷ bē h'yy ka'eeh do hā, P'op Hagā Do wē da bē baboo had'yyt hē kā —nāng mā Jesus.

20 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Jerusarēnh nu kat'ēē dāk ta majī warahén n'aa ran'oo bā bē bahapāh bā, edaa dāk da bē bahapēē kån tagawatsik doo. 21 Tii bā da taw'āāts hē Judah hāj n'aa bā haj'eenh do rakejēn hōm da waēē banāng hēnh. Jerusarēnh bā haj'eenh do taw'āāts hē rakejēn hōm sa panang bā naa. Panang bahānh habong do taw'āāts hē da dooh rana bā p'aa hēnh panang hēnh. 22 Ti noo gó da P'op Hagā Do anoo da Isaraéw buuj ta sām baan. Sahōnh hē P'op Hagā Do kyy kerih do kametā kån sa hā kā —nāng mäh. 23 —Tak'ēp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā kā ti noo gó kā!* Tak'ēp nesaa do rabahoop Isaraéw hāj n'aa bā. Tak'ēp da P'op Hagā Do banoo sa hā nesaa doo —nāng mäh. 24 —Ta wób da dejēp sa majī kuman haj'aa. Ta wób da ramoo maw'yyd hōm ta s'ee hēnh, jé pad'yyt hē hāj n'aa hēnh. Panang kā, Jerusarēnh, rababep da Judah buuj nadoo do hā. Tii da rabad'oo P'op Hagā Do h'yyb dāng do peej kā —nāng mā Jesus.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta jawén, papŷŷj hā, kamarab hā, sagōōh sa hā ji hapāh da meuj n'aa nāng do heen n'aa, ām n'aa nāng do heen n'aa. Sahōnh hē hāj n'aa babuuj rahyb n'aa tón da, h'yy gabedo bong da, hewēēh do hyb n'aa akajar maadaka, tak'ēp hadoo do hyb n'aa akajar maadaka kyyh. 26 Tak'ēp rajēŷŷm do hyb n'aa da ti noo gó, ta wób degōn jēng da. H'yyb e'ŷŷm bong da, tak'ēp nesaa do ti hawāt do hā rahyb n'aa newēē do hyb n'aa. Wē hā habong do ta bag keh'ŷŷt da jé pad'yyt hē, ta see hedo hōm da P'op Hagā Do an'oo bā. 27 Ti noo gó kā da sahōnh hē rabahapāh da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo kā, ŷ bahyng bā kā wē puh mahang. ŷ ahyng da P'op Hagā Do hejój me, ta bag tak'ēp gabarēēh do hadoo doo gó —nāng mäh. 28 —Bē h'yy kahasaāb kā ta ti ta heen n'aa bē bahapāh bā kā, edaa dāk do hyb n'aa kā bē P'op Hagā Do ed'ēep do nesaa do mahānh —nāng mā Jesus.

29 Ti m' panyyg gó m' tabaher'oot sa hā. Ti m' taky hadoo:

—Ta heen n'aa ŷ her'oot doo, joom wiigo hād nāng doo, joom wób ky n'aa hadoo na-āāj hē tii —nāng mäh. 30 —Joom tadu doo bā tagajewāng doo, baad bē bahapāh, edaa dāk tabanyyw. 31 Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bē ŷ

* 21:23 Du daa m' rakejēn péh.

maher'ood wät do kaja däk bë bahapäh bä, edaa däk P'op Hagä Do bag'ääs doo —näng mäh.

³² Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ŷ né hë hahŷ ŷ her'oot doo: Da hë habong do rahapäh nä da sahõnh hë ŷ her'ood wät do bawäd kân.† ³³ Badäk hahŷŷh, wë na-ääj da, ahëëj jëë né paawä, këh ŷŷ da dooh tahëëj bä —näng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hado kân:

—Bë hyb n'aa matakä da, ta s'ee hënh bë h'yyb nawät hyb n'aa. Bë h'yyb padäg manä jarakë hedoo do hä. Bë an'oo manä badäk hahŷŷ hä ji hyb n'aa tón do bë hyb n'aa hüüm bä, ta s'ee hënh bë h'yyb nawät hyb n'aa. Taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä bë h'yy ganatemah hyb n'aa ŷ kajaa bä. ³⁵ ŷ kajaa do heen n'aa, nayyw hë da, raganada bä, takajaa sahõnh hë badäk hahŷŷ hä habong do sa wë —näng mäh. ³⁶ —Taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä had'yyt hë. Bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä, bë ked'ëëp hyb n'aa ta ti ŷ her'oot do paa nesaa do mahãnh. Bë ky n'aa ets'ëë na-ääj hë, bë bahajaa hyb n'aa matym ŷŷ gó, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do matym gó, bë bab'ëëh hyb n'aa, baad bë ŷ gadoo hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁷ Jesus ma met'ëëg had'yyt mä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Tug bä hadoo tabaheh'üüm panang bahãnh, waëë Oriib häd näng doo hënh, t'ii hënh mä tabahe'ŷŷh hyb n'aa. ³⁸ Böp paa m' hajök do rabaheh'üüm, ramaa newëë hyb n'aa Jesus P'op Hagä Do tób n'aa yt hä.

22

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëënh do ky n'aa hahŷŷh

¹ Ti m', edaa däk Pas-kowa häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. ² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus radaj'ëëp hyb n'aa. Rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo, hajök do rakawaj'ääñ bä sa wë rajeŷŷm do hyb n'aa. ³ Ti m' Judas Ikarijot häd näng do h'yyb gó Nesaa Do Yb bajëë suun. ⁴ Ti m' Judas bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wë, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa sa wahë n'aa wë na-ääj hë, séd hä rakaner'oot hyb n'aa nyy da sa hä Jesus tabahaëënh. ⁵ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta säm raky kajäk ta hä. ⁶ Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kân, tabahaëënh hyb n'aa kä sa hä rabanahajök bä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahŷŷh

⁷ Ti m' päw makuj n'aa tamah do rataheh'ëës do du däk. Ti noo gó b'éé t'aah aj'yy ranaheh'oooh P'op Hagä Do matym n'aa, Pas-kowa rahyb n'aa esee do hyb n'aa. ⁸ Ti m' Jesus mejüü Peed Jowāw daheeh, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä Pas-kowa tä n'aa bë moo bok hyb n'aa, ër tab'ëës hyb n'aa —näng mäh.

⁹ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Nyy bä makarën ää benäm Pas-kowa tä n'aa? —näk mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nä panang hënh. Panang bä bë kajaa bä, bë kataa da aj'yy hä, naëng hes'oooh do hä. Ta jawén bë ahõm da. Ta ti bajëë suun bä tób gó, ¹¹ bë eaaj da tób danäh hä hahŷŷ da: “Ää ma matëg mejüü ää beaanh, nyy bä

† 21:32 Sahõnh hë Jerusarënh ky n'aa sa hä Jesus maher'ood wät do né hë tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooh badäk hahŷ bahëëj jëng do tado bä rahapäh doo.

tagadäk ta gawakō, tatab'eēs hyb n'aa Pas-kowa, ta ma matëg sa daheeh", denoo da. ¹² Tii bā da ta gawakō gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bë hä. Ta tii bā tyng n'aa näng da. Kabenyiw däk da —näng mäh. —Tii bā bë moo boo Pas-kowa tā n'aa, ta waa n'aa —näng mā Jesus sa hä.

¹³ Ti m' rabahōm kån. Rakajaa bā m' panang bā, Jesus her'oot do hadoo né kām'. Ti m' ramoo boo kån tii bā kām' Pas-kowa tā n'aa kām'.

¹⁴ Ti m' Pas-kowa tā n'aa kajaa bā kām', Jesus bahyy sooh mā 12 hedoo do tamejūū do sii hē sa waa tyng pa. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad ŷ h'yyb däng né hē hahŷ ŷ awëh bë daheeh, ŷ rarejää do ŷ ahoop do pooj jé —näng mäh. ¹⁶ —Dooh ŷ awëë wäd bā kām' hahŷ ta jawén. Séd debaa hē ŷ bawëë kån Pas-kowa heh'äät doo kām' hŷ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs bā kām' —näng mäh.

¹⁷ Ti m' tabado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hä ta ky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh ää hä —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë gadoo, bë ets'ëeh bë hä —näng mäh. ¹⁸ —Hahŷ d' bë ŷ maher'oot: Hŷ jawén dooh ŷ eëg wäd bā uwa s'ëëb. Jääm hē p'aa hënh ŷ eëek da P'op Hagä Do bag'ääs do kajaa bā kām' —näng mäh.

¹⁹ Ti m' tabado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo däk pāw ää hä —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mā ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Hup ŷŷ, bë hyb n'aa ŷ an'oo däk do heen n'aa hahŷŷ —näng mäh. —Hŷ jawén hahŷŷ d' bë bad'oo, ŷ bë hyb n'aa esee do hyb n'aa —näng mäh.

²⁰ Ti hadoo ënh, rabawëh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado däk ënh uwa bëeh hood, ti m' taky hadoo:

—Majyw ŷŷ, ŷ anoo do ŷ dajëp noo gó bë hyb n'aa heen n'aa hahŷŷh. Papuu j sahōnh hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kām'. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo, P'op Hagä Do ky däng* —näng mā Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë maa newë! —näng mäh. —Ër mahang ti asooh majë ŷ moo gó ŷ tahaëenh doo —näng mäh. ²² —ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —näng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hä, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do majiū moo gó han'oo däk do hä! —näng mäh.

²³ Ti m' sa mahang rabeaanh:

—Jaa g'eeh tii? —näk mäh.

²⁴ Ti m' sa bahānh hadoo do p'ää m' raky ked'aak. ²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, hyb n'aa jeyk hedoo doo, tak'ëp ramejūū sa karapee n'aa. "Sa masa n'aa" sa daaj hē rakamaneëenh —näng mäh. ²⁶ —Bë mahang taw'ääts hē dooh tii d' tahado bā —näng mäh. —Bë mahang karën pé ta wób sa bahānh hyb n'aa jawyk péh, taw'ääts hē da ta wób sa yd jé da tanu gadäk. Bë wahë n'aa hadoo doo, taw'ääts hē ta wób sa karom hado däk —näng mäh. ²⁷ —Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng n'aa jó hasooh doo, ta tyng jó hasoo do waa manaa doo? Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng jó hasooh do né hē —näng mäh. —ŷ tii, dooh tii da ŷ adoo bā. Sa karom sa tā manaa do hadoo ŷ bë mahang, ŷ hyb n'aa jawyk né paawä bë

* **22:20** P'ooj ub Mosees sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyw ta heen n'aa. Papuu hahŷ ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

bahānh —nāng mäh. ²⁸—Hëp ŷ hata had'yyt hë bëeh, nesaa do ŷ ahoop noo gó. ²⁹Ti hyb n'aa hä ŷ Ee banoo do hadoo ŷ bag'āas doo, tii da ënh bë ŷ banoo bë bag'āas si ŷŷ. ³⁰Ti hyb n'aa bë awëh da, bë eëëk da si ŷŷ, ŷ bag'āas do noo gó, bë ŷ weh'ëeh do ky n'aa. Bë da at'oonh wahë n'aa tyng jó, 12 hedoo do Israeów taah panaa bë bag'āas hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa —nāng mã Jesus.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo Peed hä:

—Simaw, Simaw —nāng mäh. —Nesaa Do Yb ets'ëë wät tak'ëp bë tametty hyb n'aa. Takarën paawä bë beréd hõm hä ŷ bë h'yy ka'eeh doo. ³²Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hä ŷ ky n'aa ets'ëë wät òm, manerét hyb n'aa hä ŷ mah'yy ka'eeh doo —nāng mäh. —Mah'yy kawareem bã, p'aa hënh tak'ëp hä ŷ mah'yy kae bã, mah'yib enāw ta wób hä ŷ h'yy ka'eeh doo —nāng mã Jesus Peed hä.

³³Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Dooh ŷ h'yy keréd bã a hä —nāng mäh. —ŷ radawäts g'ëëd bã, na radawäts g'ëëd ŷ a sii. ŷ radajëëb bã, na ŷ radajëëb a nemuun, nāng mäh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Baad òm ŷ maher'oot Peed —nāng mã —Badah, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ŷ maky n'aa jejen da —nāng mã Jesus Peed hä.

³⁵Ti m' Jesus beaanh ta ma matëg sa hä:

—Bë ŷ mejüü noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë baher'ood hõm hyb n'aa, dooh ŷ an'oo bã bë mahüüm pé dajëër hadoo péh, ta hood hadoo péh, bë tsyym suun bë wareem péh. Bedoh bë wë ti noo gó? —nāng mäh.

—Dooh —nāk mäh. —Dooh badoh pé āā wë —nāk mã sa kyyh.

³⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿÿ kã bë mahüüm bë wë tanyy bã dajëër, bë h'ëëd hood na-āāj hë. Bë wë tananyy bã bë kuman mariij, taw'āats hë bë esëëm hõm bë hatsë bë hä hadäk doo, bë kuman bë betsëë hyb n'aa ta sãm[†] —nāng mäh. ³⁷—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do këh ŷ n'aa hä: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata dāk ran'oo bã P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”,[‡] nāng P'op Hagä Do kyy kerih doo —nāng mã Jesus. —Sahõnh hë këh ŷ n'aa kerih doo gó her'oot doo, ta ti hadoo né kã —nāng mã Jesus.

³⁸Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg! —nāk mäh. —Pawóp hë āā wë kuman mariij —nāk mäh.

—Jāām tii —nāng mäh.[§]

Getsemani bã Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁹Ti m' tabahed'oo doo da, waëë joom oriib banāng doo hënh Jesus bahõm kãn. Ta ma matëg had'aa mäh. ⁴⁰Rakajaa bã m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb tatug mahānh bëeh, ŷ bë eréd hõm mahānh —nāng mäh.

[†] 22:36 Kuman ky n'aa nado ti Jesus her'oot. Kuman ky n'aa me tamaher'oot. Kaneb'ooh do du doo do pooj jé ji benām ji kuman, baad ji gada hyb n'aa ji wë ji majiĩ kajaa bã. Ti noo gó né tadu doo Jesus, ta ma matëg na-āāj hë rano n'aa masoo doo. Ti hyb n'aa ta ma matëg Jesus maher'oot wät, baad rahyb n'aa matakëë hyb n'aa baad nadoo do hä, sa h'yyb rabenām hyb n'aa, edaa dāk do hyb n'aa sa hä rarejāā doo. [‡] 22:37 Isajas 53.12 [§] 22:38 “Jāām tii” Jesus wén her'oot, dooh ta ti tado bã do hyb n'aa tahanāng doo. Dooh kuman ky n'aa tado bã sa hä tamaher'oot doo.

41 Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

42 —Ee, —näng mäh —makarën bä mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tü d' né hë ÿ bets'ëë paawä, makarën doo da né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

[43 Ti m' hÿ pong jé naa ääs see kasee ta hä, tah'yyb hej'oonh hyb n'aa. 44 Ti m' tak'ëp mä taky n'aa etsëë, tak'ëp tah'yy katón do hyb n'aa. Baad nado ta h'yyb tym. Majyyw hadoo mä tahehud. Tüü m' tabatõõm.] 45 Ti m' tabas'ëëg gëët jawén paa bä m', taky n'aa etsëë do jawén paa bä, tabahõm ta ma matëg rahab'ëëh hënh. Ää b'ëëh mä tii. Tak'ëp mä raty jewyk rah'yy ketón do hyb n'aa. 46 Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë ba'ÿÿh? —näng mäh. —Bë as'ëëg bëh! P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, bë nesaa do h'yyb tatug mahãnh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

47 Jesus ber'oot nä bä m', rakaja kãn hajõk do ta wë. Judas, ta ma matëg 12 hedoo do see paah, sa pooj jé tabana. Ti m' Jesus wë Judas bana. Ta tapa tsanetsub wät. Kedëng do ky n'aa né paawä tii. 48 Ti m' Jesus beaanh ta hä:

—Judas, —näng mäh —matsanetsup doo me ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do maban'oo däk? —näng mä Jesus Judas hä. **

49 Ti m' Jesus sii habok do rabahapäh bä m' hajõk do rakarën ramasoo, raky hadoo ta hä:

—Makarën ër gadoo kuman me?

50 Ti m' Jesus sa hata see tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd hõm mäh. 51 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ti moo hado manäh —näng mäh.

Ti m' Jesus moo däng aj'yy rog hä. Has'oo däk mäh.

52 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa hä, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa hä, Judah buuj sa wahë n'aa hä na-ääj hë, Jesus ramaso däk hyb n'aa ta no n'aa han'aa do sa hä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa bë ed'oo g'ëeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä? —näng mäh. 53 —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë bë sii. Doooh ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, da hë né kä ÿ bë bahajaa. Da hë né hë Nesaa Do Yb mejüü —näng mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

54 Ti m' ramaso däk Jesus, ti m' ramahüüm kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób hënh kä. Peed bahõm sa jawén. Dawëë m' tagadäk. 55 Ti m' warahén ragahõ jat tëëg tób w'oo hä, ti m' rabehyy b'ëëh tëëg noo pa. Sa pa m' Peed bahyy häng. 56 Ti m' ÿÿnh, sa karom, bahapäh Peed tëëg bag hä m' tabahäng bä. Ti m' baad tabahëg'ääs ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Hahÿ Jesus hata seeh —näng mäh.

57 Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Doooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy —näng mäh.

58 Badah peej däg kä m', ta see bahëg'ääs Peed hä, ti m' taky hadoo:

** 22:48 Tsanetsup doo me Judas metëeh ta wób sa hä Jesus, ti né hë ramaso däk hyb n'aa.

—Ta hata see né hē ōm —näng mäh.

—Dooh. Dooh sa see ŷ do bä —näng mä Peed.

⁵⁹ Badah peej däg kä m', sét oor tabahado däk bä m', ta see ky hadoo:

—Jesus ma matëg see né ti hÿÿh. Garirej buuj né ti hÿÿh —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ŷ hapëë bä ta ti maher'oot doo —näng mäh.

Ti m' narryw hē, ta her'oot nä bä m', karaak ky ganä kän, tabah'ÿÿ kän. ⁶¹ Ti m' Jesus ty kaw'ōöd däk Peed wē. Tii bä m' Peed hyb n'aa newē däg kän Jesus her'oot do paa ta hä kä: “Karaak bahÿÿh do pooj jé da ŷ maky n'aa jejen tamawoob nuu me.” Tii d' né paa kä m', Jesus her'oot do paa kä ta hä. ⁶² Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kän mäh, taky n'aa jejen do hyb n'aa Jesus.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶³ Ti m', warahén Jesus hag'aäs do raky n'aa ejeets kän mäh, rarejää mä tak'ëp. ⁶⁴ Ti m' raty maw'yyd däk, tanahapäh hyb n'aa. Ti m' rabahewyyh bä m' raky hadoo:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

⁶⁵ Hajöng nä m' sa kyyh, raky n'aa rejää doo.

Judah buuj sa wahë n'aa Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶ Ti m', bap paa m', rakata padëek Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Moses ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' ramahüüm kän Jesus sa wē. ⁶⁷ Ti m' raky hadoo:

—Mamaher'ood ää hä, ōm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ŷ maher'ood bä paawä, dooh paawä ŷ bë ky dahé bä. ⁶⁸ Bë ŷ eaaj bä, dooh bë ky gedag bä —näng mäh. ⁶⁹ —Ti tahado né paawä, hÿ jawén Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do asooh da P'op Hagä Doo, Sahōnh Sa Bahānh Hado Do hüb hēnh, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä —näng mä Jesus.

⁷⁰ Ti m' sahōnh hē kata däk do raky hadoo:

—Ōm mä P'op Hagä Do T'aah, a nooh? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né tii, ti tii d' her'oot. Baad ub ti bë kyyh —näng mäh.

⁷¹ Ti m' raky hadoo:

—Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Ta daaj né hē ti taky n'aa kaher'oot —näk mäh.

23

Pirato häd näng do wē Jesus ramahüüm kän do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', sahōnh hē ajyy kata däk do ramahüüm kän Jesus Pirato häd näng do wē. ² Ti m' radu doo Jesus raky n'aa tapaa Pirato hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Hahÿ aj'yy h'yyb mahüüm Judah buuj, raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj. Tamoo ge'ÿÿm ranep'aak hyb n'aa Sesa hä ji hepak doo, Roma buuj sa wahë n'aa hä ji hepak doo. “ÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Häj n'aa wahë n'aa ŷÿh”, näng mä ta kyyh —näk mä ta ti ajyy Pirato hä.

³ Ti m' Pirato beaanh Jesus hä:

—Ōm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

* 23:1 Pirato häd näng doo, Roma buuj ta ti Judah häj n'aa bagä n'aa.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ÿÿ. Tii d' né hē, maher'oot doo da né hē —näng mä Jesus.

⁴ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa hä, hajök do t'ii hēnh kat'aa do hä na-ääj mä Pirato ky hadoo:

—DooH Ÿ aw'yyt pé ta hä ta säm Ÿ anoo péh —näng mä Pirato.

⁵ Ti m' raky kah'üüm Pirato hä:

—Sahõnh Judah häj n'aa bä, sa wahē n'aa wē rah'yy kawereem tan'oo hä tama metëék do hä. Garirej häj n'aa bä tadu doo tama metëék doo. Hÿÿ kä babä Jerusarēnh bä tama met'ëég kån —näk mä sa kyyh.

Eróts häd näng do wē Jesus ramahüüm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Garirej häj n'aa bä Jesus du doo paa tama metëék do Pirato ky n'aa napäh bä m', teaaj wät sa hä:

—Garirej häj n'aa babuuj ti hÿ aj'yy? —näng mäh.

⁷ Ti m' Pirato ky n'aa napäh bä m' Jesus t'ii hēnh naa, tamejüü ramahüüm Eróts Än-Tipas häd näng do wē, Garirej häj n'aa wahē n'aa tabadoo do hyb n'aa. Jerusarēnh panang bä Eróts bag'ääs dó ti noo gó.

⁸ Ti m' Eróts tsebee wät Jesus tahapäh bä. P'ooj né hē m' takarēn paawä m' Jesus tabahapäh. Ta ky n'aa napëë däk paa m' Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa m' takarēn paawä m' tabaheg'ääs Jesus pahuunh doo. ⁹ Ti m' Jesus ramanaa bä m', hajõng mä teanh ta hä. DooH m' Jesus ky gedag bä.† ¹⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheteék do na-ääj hē, tak'ëp mä raky n'aa tapaa ta ky n'aa Eróts hä. ¹¹ Ti m' Eróts, Eróts warahén n'aa sii hē m' raky n'aa ej'ees mäh, raky n'aa rejää mä Jesus. Ti m' radadäk ta hä saroor tak'ëp hanäm doo, sa wahē n'aa hedoo do saroor n'aa, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa manes'uunh hyb n'aa. Ti m' Jesus Eróts mejõ hõm p'aa hēnh Pirato wē. ¹² Ti pooj jé m' Eróts Pirato daheeh ta majií dó m'. Ti noo gó kä m' ta najiis hado däg kån mäh.

¹³ Ti m' Pirato mejüü P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa, hajök do na-ääj rakataa hyb n'aa ta wē. ¹⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bé mana wät hahÿ aj'yy wē Ÿÿ —näng mäh. —“Hahÿ aj'yy h'yyb mahüüm Judah buuj raky nadahé wät hyb n'aa sa wahē n'aa, Roma buuj”, bë nooh —näng mäh. —Baad Ÿ beaaj wät bë matym gó ta ky n'aa bë her'oot doo. DooH Ÿ aw'yyt pé ta hä nesaa do bë her'oot doo. ¹⁵ Ti hadoo né hē Eróts. DooH taw'yyt pé nesaa do ta hä, ti hyb n'aa tamejüü p'aa hēnh ää wē —näng mäh. —DooH tamo haj'aa pé ta p'ää dajëp péh. ¹⁶ Ti hyb n'aa Ÿ mejüü da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da Ÿ eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

[¹⁷ Pas-kowa noo gó né m' Pirato mahen'yyh radewëes do seeh, hajök do retsëe doo.] ¹⁸ Ti m' hajök doo, séd hä m' raky hadoo, tak'ëp mä sa kyyh:

—Manaboh hÿ aj'yy. Ää karēn maberéd hõm Barabas häd näng doo —näk mä sa kyyh.

¹⁹ Ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet ta ti Barabas häd näng doo, Jerusarēnh panang bä Roma buuj sa hä tah'yy kawareem do hyb n'aa ta h'yyb hataa sa daheeh, ta see tadaj'ëep do hyb n'aa na-ääj mäh. ²⁰ Pirato karēn paawä taberéd hõm Jesus, ti hyb n'aa p'aa hēnh taky kah'üüm sa hä. ²¹ Ti m' rageëëj bong:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mä hajök do sa kyyh.

† 23:9 Jesus wén ky ganadoo Eróts, j'ooj madäk doo me Eróts eanoh do hyb n'aa.

22 Ti m' tamawoob nuu me däg mä Pirato ky hadoo sa hä:

—Höd n'aa? —näng mäh. —Dooch mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh. —Dooch y aw'yyt pé ta hä ta p'ää dajëp péh. Ti hyb n'aa y mejüü da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da y eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

23 Ti m' raky kah'üüm Pirato hä. Tak'ëp rageëj bong, Jesus tabepëem hyb n'aa. Ti m' sa kyy me m' rahaja kån Pirato. 24 Ti hyb n'aa kã m' Pirato ban'oo kån rakarën doo da. 25 Tado nyyh mã Barabas, Jerusarënh panang bã Roma buuj sa wë tah'yy kawareem do hyb n'aa radawäts gëët do paah, ta see tadaj'ëep do paah. Ti né m' ti retsëe Pirato hä. Ti m' Pirato mejüü Jesus rabepëem däk b'aa hä, rakarën doo d' né hë m'.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿh

26 Jesus warahén ramahüüm bã rabepëem hyb n'aa, ramaso däk mä aj'yy Simaw häd näng doo. Panang Sirené häd näng doo bã naa m' tii. Jerusarënh panang hënh tabajëe paawã. Ti m' warahén ramejüü mã tabes'ooch hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa. Ti m' ramejüü Jesus jawén tabahõm.

27 Hajök mã hah'üüm sa jawén. Yÿj na-ãäj mã ah'üüm sa sii. A'oot mäh. Sa h'yyb mã ragedyyk. Rah'yy ketón do ky n'aa m' ta tii. 28 Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk sa wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—Yÿj, Jerusarënh buuj —näng mäh. —Y had'yyt nado bë p'ää ód. Bë daaj hë bë p'ää kaód, bë taah na-ãäj hë bë p'ää ód, tak'ëp nesaa do bë wë hana do hyb n'aa. 29 Ti awät da ti noo gó hahÿy da d' bë kyyh: “Taw'ääts hë yÿj taah nanäng do hä, yÿj netaah do hä, yÿj nanebii do hä”, tak'ëp nesaa do taah enäh do rabahoop do hyb n'aa. 30 Ti noo gó Judah buuj raky hadoo da waëë hä: “Keréd hyy ää jó, nayyw hë ër dejëp hyb n'aa.” Wajapëm do hä raky hadoo da: “Ää jó wamii hyyh”,‡ nãk da. 31 Hahÿy da hä y ran'oo bã, b'aa tsahë do hadoo do yÿh, nesaa do nahanäng doo, ta bahãnh da ti P'op Hagã Do bad'oo sa hä, b'aa hawoonh do hadoo, hajõng nesaa sa hä hanäng doo. Sahõnh hë haoj jëng do hadoo sa hä —näng mã Jesus yÿj sa hä.

32 Pawóp hë ajyy moo nesaa do ramahüüm, Jesus sii rabepëem padëek hyb n'aa sa moo p'ää. 33 Ti m' rakajaa Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo bã. Ti m' rabepëem däk Jesus b'aa kajatsëk do hä kã. B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem padëek moo nesaa do Jesus pa. Ta hub hënh ta see hahãng, s'yÿ hënh ta see hahãng.

34 [Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ee, —näng mäh —mamabaan sa hä hahÿ nesaa doo, hä y ramoo bok doo. Dooch rah'yy genã bã ramoo bok do hä§ —näng mã Jesus.]

Ti m' warahén ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

35 Hajök do rabaheg'ääs bã m', Judah buuj sa wahë n'aa raky n'aa ej'ees mãh, rakawew'am mã Jesus. Hahÿy da m' sa kyyh:

—Ta wób ted'ëep —nãk mäh. —Taw'ääts hë ta daaj hë taked'ëep Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo, P'op Hagã Do asëew hõm do tado bã? —nãk mã sa kyyh.

36 Ti ky hadoo né hë m' warahén ënh. Ramenoo ta hä uwa s'ëeb oow, ramanes'uunh do heen n'aa. 37 Ti m' raky hadoo:

—A daaj hë kedëeb, Judah buuj sa wahë n'aa mado bã! —nãk mã sa kyyh.

‡ 23:30 P'op Hagã Do ky n'aa rod pooj jë hawät doo, Osejas häd näng do erih do hä Jesus ky dãng. Osejas 10.8 hä takerii däk tii. § 23:34 Dooch rah'yy genã P'op Hagã Do T'aaah tado bã ti radaj'ëep doo.

³⁸ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëëm däk kerih doo. Hahÿy da m' kerih do hä: "Judah buuj sa wahë n'aa hahÿyÿh", näng mä kerih do hä.

³⁹ Ti m' moo nesaa do see Jesus pa hahäng do ky n'aa rejää mä Jesus. Hahÿy da m' taky n'aa e'ees:

—Öm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do öm? Ti bä, a daaj hë kedëeb, ää na-ääj né hë! —näng mä ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' ta see ky geäm wät:

—DooH P'op Hagä Do majeyÿm bä? Öm na-ääj né da dajëp ta nemuun —näng mä ta hä. ⁴¹ —Taw'ääts hë ti ää radej'ëep, nesaa do ää moo bok do hyb n'aa —näng mäh. —Hahÿ aj'yy dooh nesaa pé tamo haj'aa —näng mä ta hä.

⁴² Ti m' Jesus hä kä taky hadoo:

—Mahyb n'aa es'ee yÿh, mabag'ääs doo hënh, hÿ pong jé makajaa bä —näng mäh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Né hup yÿ né hë hahÿ a hä yÿ her'oot doo: Badah mabasëek da si yÿ hÿ pong jé, P'op Hagä Do wë —näng mä Jesus.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿyÿh

⁴⁴ Wasyg däk mä ti nuuj jé. Ti m' ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿy hä. Jääm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh. ⁴⁵ DooH m' papÿÿj bag wät péh. Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh. ⁴⁶ Tii bä m' tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Ee, —näng mäh —a moo gó yÿ banoo hëp yÿ tym —näng mäh.

Ti m' ta ti taky hadoo bä m', tadajëb kån mäh.

⁴⁷ Ti m' sahönh hë ta ti warahén sa wahë n'aa hapäh bä m', P'op Hagä Do hä taj'aa etsëe kån. Hahÿy d' mä ta kyyh:

—Te hub né hë, —näng mäh —baad hadoo do né paa ti hÿ aj'yy —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' hajök doo, kepëëm do heg'ääs doo, sahönh hë ta ti rabahapäh bä m', sa h'yyb ragedyyk rabajëk, rah'yy ketón do heen n'aa. ⁴⁹ Dawëë naa m' Jesus najiis rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëeh mä yÿj Garirej häj n'aa bä naa, Jesus hataa paah.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿyÿh

⁵⁰⁻⁵¹ Ti awät mä aj'yy ky enyym doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, Judah häj n'aa, panang Arimatsija häd näng doo bä naa. Joséh mä ta häd. Tagada né hë m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Judah buuj sa wahë n'aa see né paawä m' tii, dooh m' ta h'yyb hedo bä sa sii, Jesus hä rabad'oo do hä.

⁵² Ti m' ti Joséh bahöm Pirato wë, Jesus kamag n'aa tabetsëe hyb n'aa. ⁵³ Ti m' tabado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä päan hawak doo me rino häd näng do s'ëeb. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood. ⁵⁴ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahenyw höm, Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tüüh däg mä papÿÿj. Edaa däk Saab du däk doo. **

⁵⁵ Yÿj Garirej häj n'aa bä naa, Jesus had'aa do paah, rabahöm Joséh jawén. Rahapäh mä gabaho doo. Rahapäh mä na-ääj hë ragadakä jëng do Jesus kamag n'aa. ⁵⁶ Ti m' rabajëk myyj hënh. Ti m' rabenyw däk bag'aad, buu benyym do bëeh, Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m'. Rabenyw däk do

** **23:54** Judah buuj sa hä, papÿÿj badëe hyng do jawén paa bä Saab du däg däk.

rabahajaa bä m', Saab däg mäh. Ti hyb n'aa ragada mä Saab tabeëj hõm hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk mejüü doo da.

24

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿyh

¹ Ti m' bap paah, met'uuh hä, ÿÿj rabahõm kån pä gabaho doo henh, Jesus kamag n'aa radasuun jeng henh. Buu benyym do rennyw däk do paa ramahüüm. ² Kepëed hõm mä pä gabaho do ty gatsë paah, rakajaa bä. ³ Ti m' rabajëe p'ëe ta gó. Dooch m' tii bä Jesus kamag n'aa. ⁴ Rahyb n'aa newë b'ëeh bä m', nayyw hë kasee sa pa pawóp hë ajyy. Gabarëeh mä sa saroor, hawyp do gabarëeh doo da. ⁵ Tak'ëp mä ÿÿj rah'yyb e'ÿÿm bong. Ti hyb n'aa, tüü rabehyy b'ëeh. Ti m' ääs raky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa hawät do bë esoos dejëp do mahang? —näk mäh. ⁶ —Dooch wäd bä. Ganä wät! Dooch bë hyb n'aa es'ee wäd bë hä taher'oot do Garirej häj n'aa hä? ⁷ Hahÿÿ d' paa ta kyyh bë hä: “Ran'oo däk ta Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ook do sa moo gó, rabepëem däk hyb n'aa. Tamawoob däg bä kä ta äh, ganä wät da p'aa henh”, nang bë hä —näk mä ääs kyyh sa hä.

⁸ Ti m' rahyb n'aa es'ee kån Jesus her'oot do paa kä. ⁹ Ti m' rabajëk, 11 hedoo do Jesus mejüü do hä, ta wób na-ääj hä, rapanäk hyb n'aa. ¹⁰ Marija Madarëh, Jowän, Marija Tsijaag ÿÿn, ÿÿj wób mä na-ääj hë m', ti panäk do sa hä. ¹¹ Dooch m' Jesus ma matëg raky dahë bä. Daap hë red'oo mä ti ÿÿj raher'oot doo. ¹² Ti hadoo né hë m', Peed as'ëeg geët, ti m' waj'aa hõm Jesus kamag n'aa hood gadäk henh. Gabaho do tageg'ääs bä m', jääm né hë m' pään hawak do rino häd nang do s'ëeb tahapäh. Ti m' tabajëng. Tahyb n'aa newëe mä ta tii.

Pawóp hë ajyy hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿyh

¹³ Ti noo gó né hë, pawóp hë Jesus ma matëg wób rabahõm panang Emaus häd nang doo henh. Dawëe péj tii, Jerusarënh bä naa. ¹⁴ Ramahõm me raher'oot mä Jesus dajëp do ky n'aa. ¹⁵ Ti bahänh mä Jesus kataa sa hä. Sa sii m' tabahõm. ¹⁶ Dooch m' rah'yy genä bä Jesus tado bä, P'op Hagä Do an'oo bä. ¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë her'oot? —näng mäh.

Ti m' rabayyw b'ëeh dó. Rahyb n'aa tón mäh. ¹⁸ Ti m' sa seeh, Kerew-Pas häd nang do ky hadoo:

—Jääm né hë õm Jerusarënh bä heg'ääs do ky n'aa nanapäh do t'ii henh hawäd wät doo? —näng mä ta kyyh.

¹⁹ —H'ëed ky n'aa? —näng mä Jesus.

—Nasaréh buuj, Jesus häd nang do ky n'aa —näk mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod né tii. Tak'ëp ta hejój gó tama metëek, tapehuunh na-ääj hë. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Baad ub na-ääj hë ta wób sa matym gó —näk mäh. ²⁰ —Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, ër wahë n'aa wób na-ääj hë, raban'oo kån Roma buuj sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Tii bä rabepëem däk b'aa hä —näk mäh. ²¹ —Kristo, ër majii moo gó naa ëer, Isaraëw buuj ted'ëep do paawä, ää ed'oo. Tamawoob däg mä ta äh tadajëp —näk mäh. ²² —Ti anäng nä ta ky n'aa —näk mäh. —Bap paa ÿÿj wób, ää h'yyb hataa, rabeboo nä Jesus kamag n'aa hood henh. Ää h'yyb gabedo bong ran'oo bä. ²³ Dooch wäd mä ta kamag n'aa ta gó, sa nooh. Ääs kas'ee bong mä sa hä, sa nooh. Jesus mä ganä wät ääs her'ood bä, ÿÿj sa nooh. ²⁴ Tii bä ää wób

rawaj'aah rabaheg'ääs hyb n'aa. Se hub né hē m' ŷȳj sa kyyh. Dooh wäd mä Jesus kamag n'aa tii bä. Dooh né hē m' rahapëë bä Jesus —näk mä ajyy kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'yy gatamah bëëh! —näng mäh. —Nayyw hē nado bë ky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paah —näng mäh. ²⁶ —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop do pan'aa né hē sahõnh hē ta tii, h̄y pong jé, raweh'ëeh hēnh, tabasëëk do pooj jé. Baad né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ta tii —näng mä Jesus sa hä.

²⁷ Ti m' Jesus ma met'ëëg wät mä sa hä sahõnh hē ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä hanäng doo. Mosees erii wät do hä tadu doo ta ky n'aa tama metëëk doo. Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do ta ky n'aa, Jesus her'oot né m' tii kä.

²⁸ Ti m' edaa däk mä panang Emaus häd näng doo. Panang bahānh mä Jesus kateb'ëes. ²⁹ Ti m' tak'ëp rabetsëë sa pa tabaym hyb n'aa, tūūh däg do hyb n'aa pap̄ȳj. Badajuu däk mäh. Ti m' Jesus bahõm kän sa sii. Sa pa m' tabayyw kän.

³⁰ Rabeħyy t'oonh bä kä rabawa hyb n'aa kä, Jesus bado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë ta hyb n'aa, ti m' taganabäh hõm, ti m' tabanoo sa hä kä. ³¹ Tii bä kä m', rah'yy kadaw'uuh Jesus hä. Rah'yy kadawuung sii hē m' Jesus dawuh.

³² Ti m' sa daaj hē rakaner'oot. Ti m' raky hadoo:

—Mahapäh né hē, ti baad ër h'yyb tym tsebé do hadoo ër sii taber'oot bä, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ër tamaher'oot bä ër mana me —näk mä sa kyyh.

³³ Ti m' nayyw hē kä rabajëë kän Jerusarēnh hēnh, 11 hedoo do Jesus ma matëg, ta wób na-ääj hē rakata padëëk bä. Rakajaa bä kä m', kata b'ëeh do raky hadoo sa hä:

³⁴ —Se hub né hē. Ganä wät né hē ër Wahë N'aa! —näk sa kyyh. —Simaw hä takas'ee wät! —näk mä kata b'ëeh do sa kyyh.

³⁵ Ti m', panang Emaus häd näng doo hēnh naa han'aa do rabaher'oot sa hä nyy da Jesus kasee sa hä ta tyw n'aa ramahõm me, nyy da rah'yy kadaw'uuh ta hä pāw taganebëëh bä.

³⁶ Tii bä kä m', rabaher'oot nä bä m', Jesus ganä g'ëed kän mä sa mahang. Ti m' takedëng sa hä:

—Taw'ääts hē bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ëp rabeŷȳm bong. H'yy gabedo bong mäh. Maëts red'oo mäh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë beŷȳm? —näng mäh. —Hëd n'aa bë panyyg ky nadaheeh hah̄y bë hapäh do hä? —näng mäh. ³⁹ —Bë hegāā moh ŷȳ, tsym ŷȳ, atapuwa tyw n'aa paah. ŷȳ né ti h̄ȳh. Maës ŷȳ nado ti h̄ȳh. Bë mep'aa hä ŷȳ, maëts nado ŷȳh, bë bahapäh hyb n'aa. Maëts dooh ta dab nyy bä, dooh ta k'yy nyy bä, baad bë hapäh do ŷȳh —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁰ Ti m' tametä däg kän mä sa hä ta mooh, ta tsyym. ⁴¹ Dooh m' raky dahé nä bä, tak'ëp rah'yyb tsebé do hyb n'aa, tak'ëp rah'yyb meuunh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus ky hadoo sa hä:

—Ti anyy ji awa péh? —näng mäh.

⁴² Ti m' rabanoo tah'ŷȳb dab. ⁴³ Ti m' tabawëë kän sa matym gó.

⁴⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë mahang ŷȳ bawät nä bä, ŷȳ dajëp do pooj jé, “Kametä däk da hä ŷȳ sahõnh hē këh ŷȳ n'aa Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Saaw-Mo hä kerih do na-ääj hē”, bë ŷȳ maher'ood bong paah —näng mäh.

⁴⁵ Ti m' rah'yy genä padëek P'op Hagä Do kyy kerih do hä, Jesus an'oo bä.

⁴⁶ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do këh ÿ n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop né da dajëb. Ta jawén kä da, tamawoob hë ta äh tabado däk bä, taganá wät da p'aa hënh. ⁴⁷ Kristo ky gabuuj sahõnh hë häj n'aa babuuj sa hä rabaher'ood hõm da hahÿ ky n'aa: P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hë nesaa do ji moo wät do paah, ta hä ji h'yy kawareem bä. Jerusarënh bä naa da radu doo raher'ood hõm doo —näng mã Jesus.

⁴⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë hapäh sahõnh hë ta ti nesaa do ÿ ahoop doo, ÿ dajëp doo, ÿ ganä wät doo, ti hyb n'aa ÿ karën bë baher'oot ta ti këh ÿ n'aa ta wób sa hä —näng mãh.

⁴⁹ —ÿ mejüü da bë wë P'op Hagä Do Sahee, Ee ky n'aa enooh doo —näng mãh. —Ti hyb n'aa bë ayyw dó Jerusarënh bä, bë gado däk bä kä p'op naa P'op Hagä Do Sahee hejój —näng mã Jesus.

Hÿ pong hënh Jesus basëek do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁰ Ti m' ta ma matëg Jesus mahüüm kãn panang bahãnh, panang Betanija häd näng doo hënh. Ti m', p'op ta moo tagadabë sëek, ti m' taky n'aa edëë bong sa hä. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë sa hyb n'aa. ⁵¹ Ta ky n'aa edëng bä m', P'op Hagä Do masäg kãn hÿ pong jé. ⁵² Ti m', sa taron nu paa me m' ta ma matëg ramehyy b'ëeh, Jesus raweh'ëeh do ky n'aa, Jesus hä raj'aa etsë hyb n'aa. Ti m' tak'ëp rah'yy gadejah doo gó m', rah'yyb tsebë doo gó m' rabajëk. ⁵³ P'op Hagä Do tób n'aa bä m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsëë had'yyt hë m'. Jããm hë kä hahÿ Jesus panyyg.

Jowāw

Jesus ky n'aa Jowāw erih do hahỹ̄h

P'op Hagä Do kyyh Jesus hä takesok do ky n'aa hahỹ̄h

¹ P'ooj ub, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, tawäd né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo.* P'op Hagä Do sii tabawät. P'op Hagä Do né hẽ tii. ² Sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, P'op Hagä Do sii tabawät tii. ³ Sahõnh hẽ tamo haj'aa hanäng doo. Dooh tapanahuunh péh. ⁴ Ji edëb had'yit up doo, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do hä né hẽ tabana. Ji h'yyb tym bag hadoo né hẽ ta ti edëb had'yit ub doo. ⁵ Badagyp doo gó, nesaa do badäk hahỹ̄h hä hanäng doo gó ta ti bag kadaw'uuh. Dooh badagyp do haja bä ta hä.

⁶ Ti m' ti awät mä aj'yy P'op Hagä Do kyy gó hana doo. Ta häd mä Jowāw.† ⁷ P'op Hagä Do mejũũ ta hä, ta wób tamaher'oot hyb n'aa ta ti ji h'yyb tym bag ky n'aa, ta tii hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ⁸ Dooh Jowāw tado bä ta ti ji h'yyb tym bag. Ta bag ky n'aa rod ub ti Jowāw. ⁹ Ahyy kån badäk hahỹ̄h bä, ta bag heh'äät ub doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ badäk hahỹ̄h hä habong do sa h'yyb tym bag.‡

¹⁰ Badäk hahỹ̄h bä paa tabawäd wät. Badäk hahỹ̄h hä habong do tapehuuj né paawä, dooh ragado bä tii, dooh rah'yy genä bä ta hä. ¹¹ Ta karapee, Isaraew buuj wë tabahyng, ti hadoo né hẽ, dooh ragado bä. ¹² Sahõnh hẽ gad'oo doo, ta hä h'yy ka'eeh do sa hä P'op Hagä Do banoo ta taah rabahadoo hyb n'aa. ¹³ P'op Hagä Do taah ti rawén hedo padëek, aj'yy karën do jawén nado, aj'yy panaa ji bahadoo do hyb n'aa nado. P'op Hagä Do taah rawén hedo padëek, P'op Hagä Do tii d' tabanoo do hyb n'aa sa hä. Sa yb hado däk P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m' aj'yy gó P'op Hagä Do Kyyh häd näng do kesok. Äã mahang paa tabawäd wät. Äã hapäh né hẽ tak'ëp hadoo do ta hejój, sét ub P'op Hagä Do T'aah tak'ëp hadoo do hejój. Tak'ëp né hẽ taky ennyym. Heh'äät ub had'yit né hẽ ta tii.

¹⁵ Baad ub Jowāw nu gahem'uun do paa baher'oot paa ta ti ky n'aa. Hahỹ̄h da m' ta kyyh:

—Hahỹ̄ ti ȳ ky n'aa her'oot doo, hahỹ̄ da ȳ baher'oot bã: “Jawén ȳ hana doo, hyb n'aa jawy ti bahãnh ȳ, tawäd däg né hẽ pój ȳ jé do hyb n'aa” —näng mä Jowāw kyyh.

¹⁶ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky ennyym. Ti hyb n'aa ër hä taky ennyw had'yit hẽ. Baad hadoo do ër hä tametä had'yit hẽ. ¹⁷ Mosees makü anoo paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Jesus Kristo kã metä kån P'op Hagä Do ji takamahãn doo, ky n'aa heh'äät ub do na-ääj hẽ. ¹⁸ Dooh noo gó hapäh pé P'op Hagä Doo. Tii d' né paawä, jããm né sét hadoo do ta T'aah, ta dã hadoo doo, ta pa hawät doo, ër tamaher'oot ta ky n'aa. Ta hä hẽ takametëh P'op Hagä Doo.

Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa hahỹ̄h

* **1:1** Jesus né ti P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo. † **1:6** Jowāw nu gahem'uun do tii. Hajök ti noo gó Jowāw häd enäh doo. Hahỹ̄ Jesus panyyg hanãm do herii wät doo, Jowāw seeh, Jesus ma matëg seeh.

‡ **1:9** Jesus ji tah'yy gan'yyh baad hadoo do hä, P'op Hagä Do karën do hä, tahanäng pé m' ti ji h'yyb tym bag.

19 Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa panang Jerusarēnh bā habong do ramejūū P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do wób, t'ī hēnh ramoo heb'ook do Rewi panaa wób na-āāj hē, Jowāw hā rabeaanh hyb n'aa Kristo, P'op Hagā Do Ky Dāng Do tado bā. 20 Baad ub mā Jowāw baher'oot sa hā, dooh taky n'aa jejēn bā. Hahŷy da m' Jowāw kyyh sa hā:

—Dooh Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do ŷ do bā —nāng mā sa hā.

21 Ti m' rabeaanh:

—Ōm Eriij, p'ooj ub hawät do paah? —nāk mäh.

—Dooh —nāng mā Jowāw.

P'aa hēnh mā rabeaaj wät ēnh:

—Ōm nanāng P'op Hagā Do ky n'aa rod, P'op Hagā Do kyy kerih do ky dāng doo? —nāk mäh.

—Dooh ŷ ti tado bā —nāng mäh.

22 Ti m' tagadēeg ub rabeaanh:

—Jaa ti ōm? —nāk mäh. —Āā mamaher'ood, āā panāk hyb n'aa āā hā mejūū doo. Jaa ōm, a nooh? —nāk mā sa kyyh.

23 Ti m' Jowāw ky hadoo, P'op Hagā Do ky n'aa rod, Isajas hād nāng do her'oot doo da:

—“Ÿ né hē hahŷy da tabanawāng bā her'oot doo: Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.”**

24 Ti m' sa wób, Pariséw ramaneēēnh doo, 25 rabeaaj wät ta hā:

—Hēd n'aa manu gemuun, Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do nadoo do ōm? Hēd n'aa manu gemuun Eriij p'ooj ub hawät do paa nadoo do ōm, nanāng P'op Hagā Do ky n'aa rod nadoo do na-āāj hē ōm? —nāk mā sa kyyh.

26 Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ÿ ti hŷy, bē ŷ nu gemuun naēng me —nāng mäh. —Ti awät bē mahang bē nahapäh doo. 27 Ti né ti jawén ŷ hana doo, tak'ēp hyb n'aa jawyk do bahānh ŷy. Hā ŷy, ŷ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ŷ haja bā ta tsyym suun kabo n'aa ŷ do bā —nāng mäh.

28 Ta ti reaanh doo, panang Betanija hād nāng doo bā tii, tamii Joradān hād nāng do ta myyjé. Tii bā m' Jowāw nu gemuun bong mā ta wē han'aa doo.

Jowāw nu gahem'uun do her'oot do Jesus ky n'aa hahŷy

29 Ti m' jati péh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do hapäh ta wē hana doo. Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bē hegāā, —nāng mäh —P'op Hagā Do mas'āā b'éé t'aah hadoo, badāk hahŷy hā habong do nesaa do sa hā hanāng do hado hōm doo†† —nāng mā Jowāw Jesus ky n'aa hā. 30 —Hahŷ né hē ta ti ŷ her'oot do paa kā, hahŷy da ŷ baher'oot noo gó: “Jawén ŷ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahānh ŷy, tawäd dāg né hē pój ŷy jé do hyb n'aa”, ŷ hanāng do paah. 31 —Dooh paa ŷ hapēē nā bā nanāng hyb n'aa jawyk do hahŷy tado bā. Ÿ wén nu gemuun bong tame, takametēēh hyb n'aa Isaraéw buuj sa hā —nāng mā Jowāw.

32 Ti m' Jowāw ky hado kän:

§ 1:20 Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, ramaneēēnh Mesijas . Gereg kyy me ramaneēēnh Kristo. “P'op Hagā Do h'yyb dāng doo”, tahanāng pé m' ti. ** 1:23 Isajas 40.3 †† 1:29 P'ooj ub, Jesus hewäd hyng do pooj jé, P'op Hagā Do mejūū b'éé t'aah radaj'ēep nesaa do sa mo haj'aa sām. B'éé t'aah majyyw hyb n'aa P'op Hagā Do mabaan hōm nesaa do ramoo bong do paah. B'éé t'aah jawén buuj dāg Jesus. Jesus dajēp nesaa do ēr moo bok do hyb n'aa. Ta majyyw hyb n'aa kā P'op Hagā Do bawug hōm sahōnh hē nesaa do ēr moo bok doo. Ti hyb n'aa, b'éé t'aah gó Jowāw wén eh'ūūm Jesus ky n'aa.

—P'op Hagä Do Sahee y hapäh hÿ pong jé naa tabahyng ta wë gurii-i hadoo. Ta hä tabaym. ³³ Pooj jé, dooh y hapëë nä bä ti tado bä. Hahÿy da paa y P'op Hagä Do maher'oot, y paa tamejüü tame y nu gemuun hyb n'aa: “Aj'yy wë Sahé y ahyy bä, ta wë tabaym mabahapäh bä”, näng P'op Hagä Doo, “ti né hë tii kä tabanoo sa hä Sahé yÿ kä sa h'yyb tym gó tabajëë suun hyb n'aa, Sahé yÿ h'yyb mahüüm hyb n'aa kä sa hä”, näng P'op Hagä Do hä yÿ. ³⁴ Y hapäh ta ti Jesus wë kä. Ti hyb n'aa baad y baher'oot ta ky n'aa kä: P'op Hagä Do T'aah né hë ti hÿyh —näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

Pooj jé Jesus sii habok do sa ky n'aa hahÿyh

³⁵ Ti m' jati péh, p'aa hënh mä Jowāw nu gahem'uun do tii bä tabawät. Pawóp hë m' ta ma matëg rahada. ³⁶ Jesus tabës bä Jowāw bahapäh bä m', taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Bë hegää! P'op Hagä Do mas'ää b'éé t'aah hadoo —näng mä Jowāw.

³⁷ Ti m' ta ma matëg ramaa napäh bä m' Jowāw her'oot doo, Jesus sii m' rababoo kän. ³⁸ Ta jawén p'aa hënh Jesus baheg'ääs bä m', ta jawén han'aa do tabahapäh bä m', tabeaanh sa hä:

—H'ëed bë karën? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Rabi[‡] —näk mäh, —nyy bä mabagä? —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—B'ëep, bë hegää —näng mäh.

Ti m' rabahôm ta sii, ti m' rabaheg'ääs tabahe'yÿh doo. Ti m' rabaym ta pa, tūūh däg do hyb n'aa papÿÿj, 4 oor m'.

⁴⁰ Aj'yy Ān-Deréh häd näng doo, Simaw Peed häd näng do hÿÿj, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do maa napäh do seeh, Jesus sii hawäd däk do seeh.

⁴¹ Ti m' nawayw hë Ān-Deréh bahôm ta hÿÿj tesoos, Simaw. Ti m' tabaw'yyt bä kä, taky hadoo ta hä:

—Āä aw'yyt Mesijas rahanäng doo —näng mäh. (Kristo, P'op Hagä Do h'yyb däng doo, tahanäng pé ti Mesijas.)

⁴² Ti m' Ān-Deréh mahüüm kän Simaw Jesus wë kä. Ti m' Jesus begää däk Simaw wë, ti m' taky hadoo ta hä:

—Ōm né Simaw. Jowāw häd näng do t'aah ōm^{SS} —näng mäh. —Hÿ jawén Sepas a häd kä —näng mäh. (Peed rahanäng pé ti ta tii, sa kyy me ti Sepas. “Pä” rahanäng pé m' tii.)

Pirip, Natanajéw daheeh Jesus naënh do panyyng n'aa hahÿyh

⁴³ Ti m' jati pé Jesus h'yyb däng Garirej häj n'aa hënh tabahôm. Tabahôm pooj jé tahapäh mä aj'yy Pirip häd näng doo.

—Hata y ōm hÿÿ kä —näng mä Jesus ta hä.

⁴⁴ Betsaj-Da panang häd näng doo bä naa ti Pirip. Ti né hë na-ääj hë Ān-Deréh Peed sa panang. Sét panang buuj né tii. ⁴⁵ Ti m' aj'yy seeh, Natanajéw häd näng do hä Pirip kataa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Āä awyyd kän Mosees erii wät do paa gó kaher'oot doo kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa gó kaher'oot do na-ääj hë —näng mäh. —Jesus né ti ta tii, Nasaréh häd näng do panang hënh naa, Joséh t'aah —näng mä Pirip Natanajéw hä.

[‡] 1:38 “Āä ma matëg” rahanäng pé m' ti Rabi. Raweh'ëeh do ky n'aa tii. ^{SS} 1:42 Jowāw see ta ti Simaw yb. Dooh Jowāw nu gahem'uun do paa tado bä. Dooh na-ääj hë ti Jesus ma metëek do seeh, Jowāw häd näng do tado bä. Hajök Jowāw häd enäh doo.

46 —Nasaréh hēnh naa? —nāng mā Natanajéw. —Nasaréh bā naa dooh baad hadoo do ana bā —nāng mā Natanajéw.

Ti m' Pirip ky hadoo ta hā:

—Hamāh, ēr hegāā —nāng mā Pirip.

47 Ti m' rabahōm. Ti m' Jesus bahapāh bā Natanajéw kaja nā bā, taky hadoo:

—Wāt ta ti Isaraéw buuj heh'āāt ub doo. Dooh tawad'ii bā, dooh tajejēn bā —nāng māh.

48 Ti m' Natanajéw ky hadoo:

—Nyy d' ŷ mabahapāh? —nāng mā Jesus hā.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ōm Pirip aw'yyt do pooj jé, ōm ŷ bahapāh joom wiigo hād nāng do yt hā —nāng mā Jesus.

49 Ti m' Natanajéw hyb n'aa meuj wāt, ti m' taky hadoo:

—Ma matēg! —nāng māh —Ōm né P'op Hagā Do T'aah. Ōm né hē Isaraéw buuj sa wahē n'aa —nāng māh.

50 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ŷ mah'yy ka'eeh, joom wiigo yt hā ōm ŷ bahapāh ŷ banāng do hyb n'aa? —nāng māh. —Ti bahānh da mabahapāh da meuj n'aa nāng doo —nāng māh.

51 Ti m' Jesus ky hado kån:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Wē gasēets hōm do bē bahapāh da. P'op Hagā Do āās rabehyng rabesēek Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do wē, bē hapāh da —nāng mā Jesus sa hā.

2

Naēng kawapēen dāk do panyyg n'aa hahŷŷh

1 Ti m', jati hawāt hadoo hā, panang Kanah hād nāng doo bā, Garirej hāj n'aa bā, ramoo bong ket'ēē do jām waa n'aa, ta tā n'aa. Jesus ŷŷn awāt tii bā, raket'ēē do jām noo gó. 2 Jesus, ta ma matēg sii hē, rabats'yyt jām hēnh. 3 Ti bahānh, tabahēj jēng uwa bēeh hejooñh doo. Ti m' Jesus ŷŷn ky hadoo Jesus hā:

—Ahēj jēng uwa bēeh hejooñh doo —nāng mā Jesus ŷŷn.

4 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hēd n'aa tii hā ŷ mamaher'oot? —nāng māh. —Dooñ takaja nā bā hejój ŷŷ ŷ metēeh doo —nāng māh.

5 Tii bā m', ta ti tób yt moo bo n'aa hā m' Jesus ŷŷn ky hadoo:

—Bē moo boo da sahōnh hē bē tamejūū doo —nāng mā ta ŷŷn kyyh sa hā.

6 Tób yt hā ti abēeh ji ma poo oow see pé naēng hood pā s'ēēb. Sa moo hetsyd, sa waa hood getsyd naēng n'aa. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do ky n'aa né tii. Tamawoob hē raat ken'yyh tahyb n'aa pé ta ti ta gabuuj. 7 Ti m', tii b' moo heb'ooñh do sa hā Jesus ky hadoo:

—Bē gedu bēh naēng ta hood gó —nāng mā Jesus.

Ti m' ragedu bēeh sahōnh hē. 8 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē agób ta uuh. Bē mahūūm jām kaser n'aa wē —nāng mā ta kyyh.

Ti m' ramahūūm kån ta wē ta uuh. 9 Ti m' jām kaser n'aa tameēek naēng paah, uwa bēeh hejoj dāk doo. Dooh tahapēē bā n'yy hēnh naa tii. Tii bā moo heb'ooñh doo, ti rahapāh ta tii. Ti m' dawē hā aj'yy katēē do tanaēnh, 10 ti taky hadoo ta hā:

—Pooj jé ji heno uwa bēeh hejooñh do baad hadoo doo. Ta jawén, baad rabeēg bong bā kā, rahād kanahapēē bong bā kā, ji heno baad nadoo doo. Ōm

tii, dooh tii d' madoo bā. Menytyw hōm baad had'op do tagadēeg ub —nāng mā ta kaser n'aa kyyh aj'yy katēē do hā.

¹¹ Pooj jé Jesus du doo do tapahuunh do ta tii. Ta tii hā kā tametā kån tak'ēp hadoo do ta hejój, ti hyb n'aa ta ma matēg ta hā rah'y'y kae padäg kån. Panang Kanah häd nāng doo bā, Garirej hāj n'aa bā ti ta tii.

P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó hes'ëem do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti jawén mäh, panang Kapar-Naüm häd nāng doo hēnh Jesus rabahōm ta ÿÿn, ta hÿÿj, ta ma matēg sa daheeh. T'ÿi hēnh mā tabaym pawóp hē ta äh.

¹³ Tabedaa dāk bā Pas-kowa* häd nāng do Judah buuj rahyb n'aa esee doo, Jesus bahōm kån mā Jerusarēnh hēnh. ¹⁴ P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā, kahadē doo gó, wahoo gó, tabahapäh mā booj yb, b'éé, gurii-i hes'ëem doo. Dajēer meb'aanh doo, tii b' né rabat'oonh, Jesus hapäh. ¹⁵ Ti m' tabarig dāk ta tyd tamehewyyh hyb n'aa. Ti m' tabahabēë bong booj yb, b'éé sii hē. Ti m' tabaüj bēeh mā dajēer rabaheb'aanh do tyng n'aa. Jé pad'y'yt hē taparara bong mā moweed, Jesus mo haj'aa. ¹⁶ Ti m' taky hadoo gurii-i hes'ëem do hā: —Bē manā ti j'eep! —nāng mäh. —Ji es'ëem do tób n'aa bē adoo manā Ee tób! —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

¹⁷ Ti m' ta ma matēg rahyb n'aa es'ee däg kån P'op Hagä Do kyy kerih do hā kerih doo: “ÿ gawats'iik da tak'ēp ÿ kamahån do hyb n'aa a tób n'aa.”†

¹⁸ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rabana Jesus wē, ti m' raky hadoo ta hā: —Jaa kyy gó hahÿÿ d' mabad'oo? —nāk mā sa kyyh. —Mametā ää hā meuj n'aa nāng do heen n'aa, P'op Hagä Do ky gabuuj tado bā —nāk mā sa kyyh.

¹⁹ —Ej —nāng mā Jesus. —Bē karēn bā, bē apyn hōm hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob hē tabado dāk bā ta äh, ÿ tamaa sooh p'aa hēnh —nāng mā Jesus.

²⁰ —Nyy d' ti ta tii? —nāk mā Judah buuj wahē n'aa sa kyyh. —46 ta baab ramoo bok rabahaja sooh hyb n'aa. Tamawoob mā ta äh matamaa sooh p'aa hēnh? —nāk mā sa kyyh Jesus hā.

²¹ Dooh P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarēnh bā hasooh do paa tado bā, Jesus hanāng péh. Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē ti ta her'oot. ²² Ta jawén, Jesus ganā wät jawén paa bā kā m', ta ma matēg rahyb n'aa newē kån ta ti ta her'oot doo. Tii bā kā m' raky dahé kån Jesus her'oot do paa kā. Raky daheeh na-äaj hē P'op Hagä Do kyy kerih doo kā.

²³ Ti m', Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó, Jerusarēnh bā Jesus baym bā, hajök h'y'y kae kån ta hā, hajōng tapehuunh do rahapäh do hyb n'aa. ²⁴ Dooh Jesus h'y'yb dahé bā sa hā, baad tabahapäh do hyb n'aa sa h'y'yb. ²⁵ Dooh hyb n'aa rabaher'oot pé Jesus hā badāk hahÿÿ hā habong do sa ky n'aa, baad Jesus bahapäh do hyb n'aa sa h'y'yb.

3

Aj'yy Nikodēm häd nāng do sii Jesus ber'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

* **2:13** Pas-kowa ramaneëēnh doo, Isaraéw buuj rahyb n'aa esee do P'op Hagä Do t'yyd mehīn doo, rabah'ūum do Esit bā naa. Pas-kowa ratab'ëēs noo gó m' ranaheb'ooch mā b'éé t'aaah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa m' tii. Ti noo gó m' ratab'ëēs né hē m' pāw makuj tamah doo. Séd hā m' rataheb'ëēs.

† **2:17** Saaw-Mo 69.9 hā takerii dāk tii. Dawi kyy gó Jesus beh'ūum. Tak'ēp Jesus kamahån P'op Hagä Do tób n'aa. Baad takarēn P'op Hagä Do rahyb n'aa esee ta ti yt hā. Dooh tagenaag bā ta see hyb n'aa tii bā ramoo bong doo.

¹ Ti m', ti awät mä aj'y Nikodēm häd näng doo, Pariséw sa seeh, Judah buuj sa wahë n'aa see m'. ² Atsëm tabana Jesus wë, ti taky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näng mäh —ää hapäh, òm P'op Hagä Do mejüü, ää mama metëek hyb n'aa. Ta ti ää wén hapäh, dooh hajaa pé ta tii d' mapahuunh doo da P'op Hagä Do nawäd bä ta sii —näng mä Nikodēm kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Dooh hajaa pé P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji do bä, p'aa hënh ji nenny bä. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo —näng mä Jesus Nikodēm hä.

⁴ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii? —näng mäh. —Nyy da p'aa hënh ji benäng, wah'ëë däk do ji? Ny daa p'aa hënh ji bajëe suun ji ýyn wog gó, p'aa hënh ji benäng hyb n'aa? —näng mä Nikodēm kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji do bä, ji h'yyb ji nennyw bä nesaa do mahänh, P'op Hagä Do Sahee ji h'yyb gó tanajëe suun bä na-ääj hë. * Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo —näng mäh. ⁶ —Aj'y hã hana doo, ta da hadoo né hë tii. P'op Hagä Do Sahee hã hana doo, P'op Hagä Do taah hedo padëek tii. ⁷ Ti hyb n'aa mahyb n'aa meuuj manäh, “Taw'ääts hë p'aa hënh bë benäng do hadoo”, ý hanäng do hä —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tabahëm do ky n'aa gó òm ý maher'oot p'aa hënh ji benäng do ky n'aa. Tabahëm do tabahëm takarën hënh. Ji maa napëe né paawä ta kyyh, dooh ji hapëe bä n'yy hënh tahana, dooh ji hapëe bä nyy bä tabaym. Ti hadoo P'op Hagä Do Sahee gó p'aa hënh henäk do sa hä† —näng mä Jesus Nikodēm hä.

⁹ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii?

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Isaraéw buuj sa ma matëg né paawä òm, dooh tagah'ood bä a hä? —näng mäh. ¹¹ —Né hup ý né hë hahý òm ý maher'oot doo: Ää her'oot ää hapäh do ky n'aa, ää hapäh do ää matym me na-ääj hë. Ti hadoo né hë, dooh bë gado bä ää her'oot doo —näng mäh. ¹² —Òm ý maher'ood wät badäk hahýy bä ky n'aa, dooh ý maky dahë bä. Nyy da da ý bë ky daheeh hý pong jé ky n'aa ý her'ood bä? —näng mäh. ¹³ —Dooh hewäd sëek pé hý pong jé. Dooh ta ky n'aa her'oot péh. Jääm né hë hawät t'ii hënh Aj'y Hadoo Do Hý Pong Jé Hana Doo. ¹⁴ P'ooj ub, tabanawäng bä, aw'y heen n'aa Mosees gadahäng p'op, b'aa hä, ta wë rahegää bä ranadejöp hyb n'aa. Ti hadoo né da b'aa hä, p'op, rabepëem däk da Aj'y Hadoo Do Hý Pong Jé Hana Doo, ¹⁵ sahõnh hë ta hä h'yy ka'eeh do redëb had'ytyt hyb n'aa hý pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁶ Tak'ëp badäk hahýy hä habong do P'op Hagä Do kamahän. Ti hyb n'aa taban'oo däg kån sét hadoo do ta T'aah, sahõnh hë ta hä h'yy ka'eeh do tabanesaa hënh ranahõm hyb n'aa, rabedëb had'ytyt hyb n'aa hý pong jé P'op Hagä Do pa kä. ¹⁷ Taky n'aa etyy hyb n'aa nado nesaa do sa hä P'op Hagä Do wén mejö hyng ta T'aah badäk hahýy bä. Tawén mejö hyng, ta hä rabedëp hyb n'aa nesaa do mahänh —näng mä Jesus kyyh.

* **3:5** Hahýy d' Gereg kyy me, Jowāw erih doo me: “Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ääs doo gó ji ajëe suun bä, naëng me ji nenny bä, P'op Hagä Do Sahee me ji nenny bä na-ääj hë.” Hahýy da ta ti naëng ky n'aa: Ji kahetsyyd wät do hadoo naëng me hasus do mahänh, ji h'yyb ji benäm nesaa do mahänh.

† **3:8** Hahýy d' tahananëg pé tii: Dooh né paawä ji hapëe bä nyy d' ti p'aa hënh rabenäng do hadoo, wyt ta maab hë sa h'yyb tym kawareem kån P'op Hagä Do Sahee an'oo bä.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—DooH P'op Hagä Do ky n'aa ety bä nesaa doo hênh, ta T'aah hã h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk taky n'aa etyy do sa hã nesaa doo hênh, ta T'aah hã h'yy kana'eeh do sa hã. Ta wén ky n'aa etyy nesaa doo hênh sa hã, sét had'os do ta T'aah hã rah'yy kana'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁹ —Hahÿ hyb n'aa P'op Hagä Do rejää da sa hã: Ta t'aah, ji h'yyb tym bag, baad hadoo do P'op Hagä Do gen'aak do ji hã tametëeh doo, kajaa badäk hahÿ hã habong do sa mahang. Ti hado né paawä, dooh rakamahän bã ta ti bag. Rakamahän badagyp do hadoo doo, nesaa do ramoo bong do hyb n'aa.

²⁰ Nesaa do moo heb'ook doo, dooh rakamahän bã ta bag. DooH rakarên bã ta bag hadoo doo gó rabooh, nesaa do ramoo bok do kamanetëeh hyb n'aa.

²¹ Baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëek doo da habok doo, tabawak bã hadoo doo gó rababok, P'op Hagä Do ky gabuuj né ta ti ramoo bong doo, takametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus Nikodëm hã.

Jesus ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ta jawén mäh, Jesus, ta ma matëg daheeh raberéd hõm mä Jerusarên panang. Panang bahänh, Judah häj n'aa bã tabaym dó ta ma matëg daheeh. Ta tii bã tanu gemuun bong ta wë han'aa doo. ²³ Ti noo gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät panang Anon häd näng doo bã, panang Sarîm häd näng do nedaa bã, tamii maeh do hyb n'aa tii bã. Hajök Jowāw wë han'aa ranu kemuun hyb n'aa.

²⁴ (Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëet do pooj jé tii.) ²⁵ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg raky ked'aak Judah buuj see sii. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do mejüü nyy da ji behop ji h'yyb enyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti p'ää raky ked'aak. Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

²⁶ —Äã ma matëg —näk mä Jowāw hã. —Aj'yy tamyyj däk hã makahataa doo, maky n'aa her'oot do paah, ta ti na-ääj hë nu gemuun hÿÿ kä. Sahõnh hë rabahõm kãn ta wë. DooH äã wë rana boo bã —näk mä Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ta hã.

²⁷ Ti m' Jowāw ky hadoo ênh:

—P'op Hagä Do né hë ti hanoo ji hã ji moo wät do pan'aa. P'op Hagä Do ky gabuuj né hë ti tamoo wät doo. ²⁸ Bë hapäh né hë, bë ma napäh né hë bë hã ÿ her'oot do paah. P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado ÿ hÿÿh, näng paa ÿÿh. P'op Hagä Do mejüü ÿ ta pooj jé, näng paa ÿÿh. ²⁹ —Raketëe do jãm n'aa rabajãm noo gó, ta patug pan'aa wë né ta ÿÿm pan'aa bahõm. Aj'yy najiis, jãm h'yyb mahüüm n'aa, tsebee kãn katëe do pan'aa kyyh hã. Katëe do najiis tsebé do hadoo ÿ hÿÿh —näng mä Jowāw. —Baad ÿ tsebee kãn sahõnh hë rabahõm do hyb n'aa ta wë. ³⁰ Taw'ääts hë rahyb n'aa jawyyg magyys hë ta tii. Ti yd jé taw'ääts hë ÿ rahyb n'aa sakog magyys hë —näng mä Jowāw.

³¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ênh:

—Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hë sa bahänh ta tii. Badäk hahÿÿ bã naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bã naa ti ÿ hajaa ÿ her'ood bã. Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hë bahänh hadoo doo, ³² ti né hë sahõnh hë tabaher'oot t'ï hênh tahapäh doo, tamaa napäh do ky n'aa. Ti hado né paawä, dooh ragado bã taher'oot doo. ³³ ÿ gadoo ti hÿ pong jé hana do her'oot doo. Te hub né hë P'op Hagä Doo, baad ÿ ky däng. ³⁴ ÿ P'op Hagä Do mejüü ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa. Baad tabanoo hã ÿ ta Sahee. Ti hyb n'aa, te hub né hë bë hapäh Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. ³⁵ —P'op Hagä Do kamahän ta T'aah. Sahõnh hë bagä n'aa tabahadoo ta Yb an'oo bã. ³⁶ P'op Hagä Do T'aah hã h'yy ka'eeh doo,

edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa hÿ pong jé. Nabuj keh'ûûm doo, ta hä h'yy kana'eeh doo, dooh da t'îî hënh raboo bã. Rahob had'yyt hë da nesaa doo, P'op Hagä Do an'oo bã —näng mä Jowāw kyyh.

4

Samarija häj n'aa buuj ÿÿnh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', hajōō dāk Jesus ma matëg, Jowāw nu gahem'uun do ma matëg bahānh däg, Jowāw bahānh däg na-āāj hë Jesus ranu gemuun doo, Parisëw raky n'aa napëë kån. ² (DooH m' Jesus nu gemuun bã. Ta ma matëg ti nu gemuun Jesus wë han'aa doo.) ³ Jesus heen n'aa nyy dāk bã m', Parisëw raky n'aa napāh bã kã, teréd hōm Judah häj n'aa. Garirej häj n'aa hënh tabahōm kån p'aa hënh. ⁴ Ta tyw n'aa Samarija häj n'aa tabëë doo me m' tabahōm.

⁵ Ramahōm me m', rakajaa panang Sikar häd näng doo bã, Samarija häj n'aa bã. Hëej Jakóh ta t'aah Joséh hã tanoo do paa nedaa hënh ti panang. ⁶ Tii bã ti majat mä naëng Jakóh gagots dāk do paah. Jesus akaaj dāk mäh, dawëë rababok do hyb n'aa. Ti m' Jesus baso dāk naëng majat do pa. Wasyg këë mäh.

⁷⁻⁸ Ti nuuj jé ta ma matëg rabahōm panang hënh, sa waa rabetsëë hyb n'aa. Ti m' naëng majat bã ÿÿnh, Samarija buuj, kajaa mä naëng tabagóp hyb n'aa. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na ÿ eëg naëng uuh —näng mäh.

⁹ Ti m' ÿÿnh hyb n'aa newëë teanh do hyb n'aa. DooH Judah buuj raherod bã Samarija buuj sa sii.* Ti hyb n'aa m' taky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa mabetsëë hã ÿ naëng? —näng mäh. —Ōm Judah buuj, ÿ ti Samarija buuj —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mahapëë bã paawä ji matym n'aa P'op Hagä Do anoo do ji hã, mahapëë bã paawä hahÿ naëng hetsëë do a hã, metsëë paawä ta hã naëng. Ji h'yyb ed'ëep do naëng n'aa paawä tanoo a hã —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—Ny ta hood? T'ōp hahÿ naëng majat. N'yy hënh naa mabagóp ti naëng menooh doo? —näng mäh. ¹² —Ër wahë makū Jakóh gagots jat hahÿ naëng. Ti mo haj'aa paah, ti ti hanoo paa āā hã. Ti ti heëek paah, ta taah reëek paah, ta masāāh reëek paa hahÿ naëng. Ër wahë makū bahānh g'eeh ōm? —näng mä ÿÿnh kyyh.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Majat hahÿ naëng heëek doo, p'aa hënh da tahoo kaaj dāk —näng mäh.

¹⁴ —Naëng ÿ anoo do heëek doo, dooh da tahoo kaaj wäd bã. Naëng ÿ anoo do tawäd had'yyt hë da sa h'yyb tym gó.† Tanoo sa hã hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa sa h'yyb tym edëb had'yyt hë —näng mä Jesus.

¹⁵ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—Na ta ti naëng ÿ karën, ÿ hoo nakaaj wät hyb n'aa, ÿ nana wät hyb n'aa, ÿ nagób wät hyb n'aa hahÿ naëng —näng mä ÿÿnh kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Abaaj hōm! Mahahëen nã a patug —näng mä Jesus.

¹⁷ —DooH ÿ patug nyy bã —näng mä ÿÿnh kyyh.

* **4:9** DooH Judah panaa heh'äat do Samarija buuj rado boo bã. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj ragado bã sa mahang, dooh raherod bã sa sii. DooH Judah buuj raganaag bã Samarija buuj. DooH na-āāj hë Samarija buuj raganaag bã Judah buuj. † **4:14** P'op Hagä Do Sahee tii, naëng hadoo do Jesus anoo doo.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē ōm, “Dooh y patug nyy bä”, hanäng do ōm —näng mäh. ¹⁸—Ji ma poo oow pé paa a pat'uuk. Hÿy kã mapa gã doo, dooh né hē a patug tado bã. Ehub né hē ōm ti hedoo doo —näng mã Jesus.

¹⁹ Ti m' yÿnh ky hadoo ênh ta hã:

—P'op Hagã Do ky n'aa rod ti ōm —näng mäh. ²⁰—Sooh nanäng waëë jó äã wahë makü rahyb n'aa jew'yuk P'op Hagã Doo. Bëëh, Judah buuj, Jerusarênh bã m' ji hyb n'aa jaw'yuk, bé nooh. Nyy da a hã? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Baad y baher'oot a hã, y maky dahé. Ti awät da ti noo gó, dooh da P'op Hagã Do ji Yb ji hyb n'aa jewyyg wäd bã nanäng waëë jó, Jerusarênh bã na-ääj né da —näng mäh. ²²—Bëëh, Samarija buuj, dooh bë hapëë bã ta ti bë hyb n'aa jew'yuk doo. Äã hahÿ Judah buuj, äã hapäh ta ti äã hyb n'aa jew'yuk doo. Äãh, Judah buuj, äã mahang né hē ti taganyyh sahõnh hē sa h'yub tym dëëb —näng mäh. ²³—Ti awät da ti noo gó kã, da hē né hē ta du däk, baad P'op Hagã Do ji Yb hyb n'aa jaw'yuk doo, P'op Hagã Do Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ääj hē rahyb n'aa jew'yuk da. Ta ti hedoo do P'op Hagã Do ji Yb karên. ²⁴Sahee né hē ti P'op Hagã Doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē ta hã hyb n'aa jew'yuk doo, ta Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ääj hē P'op Hagã Do rahyb n'aa jew'yuk —näng mã Jesus yÿnh hã.

²⁵ Ti m' yÿnh ky hadoo:

—ÿ ky n'aa napäh ti awät da Mesijas (Kristo, P'op Hagã Do H'yub Däng Do ramaneëënh doo) —näng mäh. —Takajaa bã, sahõnh hē da ër tamaher'oot —näng mã yÿnh kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ né ti hÿ Mesijas, a sii her'oot do né hē —näng mã Jesus.

²⁷ Tii bã kã m', Jesus ma matëg rakajaa. Rahyb n'aa meuunh mã yÿnh sii Jesus ber'oot do hyb n'aa. Rahyb n'aa meuuj né paawä, dooh m' reaaj bã ta hã yÿnh hã taher'oot doo.

²⁸ Ti m' yÿnh beréd häng ta naëng hood, myyj hënh tabajëng. Takajaa bã m' tabaher'ood kãn myyj bã haj'eenh do sa hã. Ti m' taky hadoo:

²⁹—Hamäh, ër hegãã aj'yÿ sahõnh hē y moo wät do paa y tamaher'oot doo —näng mäh. —Kristo, P'op Hagã Do H'yub Däng Do hyb n'aa hadoo ti ta tii —näng mäh.

³⁰ Ti m' rabahõm kãn rabaheg'ääs hyb n'aa kã.

³¹ Ti nuuj jé Jesus ma matëg ramejō bong tabawa wät hyb n'aa ta waa:

—Mawa wäd a waa, ma matëg! —näk mã sa kyyh.

³² Ti Jesus ky hadoo sa hã:

—Ti anäng wa y bë nahapäh doo —näng mã ta kyyh.

³³ Ti m' sa da hadoo do hã ta ma matëg rabeaanh:

—Ramana wät g'eeh ta waa? —näk mã sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—Ta ti hã y mejō hyng do karên do y moo wät. Y karên y bahajaa hã y tamejū doo. Ti né hē wa y hadoo doo, y hanäng doo. Ti né hē hëp y hejój —näng mäh. ³⁵—Hahÿy da bë ky hetëg: “4 nã ta kamarab n'aa takata däk hyb n'aa joom tym”, bë nooh. —Bë hegãã, bok ta ti hajök wë y han'aa doo. Joom ag hahõõ däk do hadoo tii. Kaja kãn ji ataa P'op Hagã Do wë, joom ag ji ataa do hadoo. ³⁶Ta ti wë y hataa do gadoo da tamoo wät do sãm. Hÿ pong jé, P'op Hagã Do pa ragadoo da edëb had'yyt doo, wë y hata däk doo. Jé P'op Hagã

Do kyyh sa h'yyb tym gó hejoom do hadoo doo, hã ȳ h'yy ka'eeh do taa n'aa na-āāj né hē, séd hã da rah'yy gadejah. ³⁷ Te hub né hē hahȳ sa ky hetëg: “Ta see tejóm n'aa, ta see tataa n'aa.” ³⁸ Tii da da bë hã kä. Bë ȳ mejüü bë bataa hyb n'aa bë nejoom doo. Ta wób ti moo bong tii.‡ Ta wób ramoo bok do sãm bë gado kãn —näng mã Jesus ta ma matëg hã.

Hajök Samarija buuj Jesus hã h'yy kae padëëk do ky n'aa hahȳȳh

³⁹ Ti m', hajök Samarija buuj, ta ti panang buuj, rah'yy kae padäg kãn mã Jesus hã, ȳȳnh maher'oot do hyb n'aa sa hã. Hahȳȳ d' mã ȳȳnh kyyh sa hã: “Sahõnh hë ȳ tamaher'oot ȳ moo wät do paah”, näng paa m' ȳȳnh sa hã. ⁴⁰ Ti m', Jesus wë panang buuj rakajaa bä, rabetsëë ta hã sa panang bä tabaym hyb n'aa. Tii bä kä, pawóp hë ta äh tabayyw wät. ⁴¹ Ti bahãnh kä, hajök panang buuj rah'yy kae kãn, sa hã Jesus her'oot do hyb n'aa. ⁴² Ti m' ȳȳnh hã raky hadoo:

—Maher'oot do hyb n'aa nado wäd äã wén ky daheeh. Äã wén ky daheeh hȳȳ kä, ta kyyh äã maa napäh do hyb n'aa. Sahõnh hë badäk hahȳȳ hã habong do sa h'yyb tym dëëb né hë ti hahȳȳ kä, äã hapäh hȳȳ kä —näk mã sa kyyh ȳȳnh hã.

Aj'yy hyb n'aa jawyk do t'aah nahëë näng do panyyg n'aa hahȳȳh

⁴³ Pawóp däg kä m' ta ä kä sa panang bä tatab'ëës doo, Jesus bahõm kãn Garirej häj n'aa hënh. ⁴⁴ Hahȳȳ d' mã Jesus her'oot do paah: “Ta häj n'aa bä dooh ragado bä P'op Hagä Do ky n'aa rod.” ⁴⁵ Ti m', Garirej häj n'aa bä takajaa bä, ragadoo Jesus. Rawén gadoo, sahõnh hë Jesus pahuunh doo, Pas-kowa Jerusarënh bä ratab'ëës noo gó, rabahapäh do hyb n'aa paah.

⁴⁶ P'aa hënh mã Jesus bahõm ënh panang Kanah häd näng doo hënh, naëng, uwa bëëh matsing do tawareem paa bä. Ti awät aj'yy hyb n'aa jawyk doo, sa häj n'aa wahë n'aa kaser n'aa. Nahëë näng ta t'aah. Kapar-Naüm panang bä m' tabagä ti ta t'aah. ⁴⁷ Ti m' aj'yy ky n'aa napäh bä Jesus kajaa do Garirej häj n'aa bä, Judah häj n'aa bä naa, panang Kanah hënh tabahõm Jesus wë. Ti m' Jesus hã tabetsëë ta sii tabahõm, ta t'aah nahëë tabahahëen hõm hyb n'aa. P'eets mã ta t'aah dajëb paawä.

⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë nahapëë bä tak'ëp hadoo do ji pehuunh doo, dooh né da bë ky dahé bä ënh —näng mã Jesus kyyh.

⁴⁹ —Hyb n'aa jawyk doo, —näng mã aj'yy —hamä si ȳȳ, tah ȳ nadajëp hyb n'aa —näng aj'yy kyyh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm. Has'oo däk da a t'aah. Nadajëb da a t'aah —näng mã Jesus.

Aj'yy ky dahé kãn Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa tababaaaj hõm kãn. ⁵¹ Ti m' ta tyw n'aa me, ta hõo bä, takata däk mã ta karom sa hã, ta tób hënh han'aa doo.

—Has'oo däk a t'aah —näk mã ta hã.

⁵² Ti m' tabeaanh sa hã:

—Nyy b' akëë papȳȳj, ta nahëë badoo wät? —näng mäh.

—Tsém né hë, atëh këë —näk mã sa kyyh.

⁵³ Ti m' aj'yy hyb n'aa newëë, tii b' akä däk né hë m' Jesus baher'oot ta hã: “Has'oo däk da a t'aah”, tabanäng. Ti m' aj'yy, ta tób yt hã haj'eenh do na-āāj mã rah'yy kae padäg kãn Jesus hã.

‡ 4:38 Ta wób paa ti rer'oot sa hã P'op Hagä Do kyyh, tahanäng pé tii.

⁵⁴ Pawóp däg kä m' Jesus pahuunh do Garirej häj n'aa bä takajaa bä, Judah häj n'aa hēnh naa.

5

Aj'yy nawät do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ta jawén Jesus bahóm kán Jerusarēnh hēnh, Judah buuj rahyb n'aa esee do ratab'ēēs hyb n'aa. ² Kahadē panang Jerusarēnh häd näng doo. Panang noo seeh, B'éé Sa Tyw N'aa häd näng do pa ti majat karaj'aa bä mahan'yyts its. Betés-Da mä karaj'aa häd. Eberew* kyy me tii. Ta w'oo hä 4 tób hatoonh kawōōt doo, sét hē ta hoo gad'oo bä hasooh. ³ Ta ti yt hā hajök nahēē enäh. Sa mahang ty temah doo, nabong doo, k'yy gedóm doo. [Ta tii bä ragada mä naēng ketaam doo. ⁴ Ta see pé noo gó m' P'op Hagä Do ääs bahyng mäh, tabetaam hyb n'aa naēng. Tabetaam jawén paa bä, pooj jé tame hahop do has'oo däk mä nahēē näng do paah.] ⁵ Nahēē enäh do sa mahang ti asooh mä aj'yy, 38 däg ta baab ta nahēēh. Nawäd tii. ⁶ Ti m' Jesus bahapäh bä aj'yy hasooh doo, taky n'aa napäh bä p'ooj däg ta nahēēh taky hadoo ta hä:

—Makarēn mabahas'oo däk? —näng mäh.

⁷ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooch ÿ haja bä —näng mäh. —Dooch ÿ masa pé naēng ketaam jawén paa bä, ÿ bahop hyb n'aa. ÿ kakoon nuuj jé, ta see bahop pój ÿÿ jé. Ti hedo had'yyt hē —näng mä aj'yy kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—As'ēeg g'ēēd! —näng mäh. —Mado däg a tyng. Awäd däg —näng mä Jesus kyyh aj'yy hä.

⁹ Nayyw hē m' tabas'ēeg g'ēēd kán, tado däk ta tyng kä, awäd däg kán mäh.

Saab noo gó m' ta tii, Judah buuj rakamehehāk do hä. ¹⁰ Ti hyb n'aa Judah buuj sa wahē n'aa raky hadoo aj'yy hä:

—Saab naga hē. Dooch ēr ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ji tyng ji atón bä Saab hä —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo sa hä:

—Aj'yy ÿ haso däk do ky hadoo hä ÿÿ: “Mado däg a tyng. Awäd däg”, näng hä ÿÿ —näng mä aj'yy.

¹² Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa ti ta ti a hä hedoo doo? —näk mäh.

¹³ Dooch m' aj'yy hapēē bä. Dooch wäd mä tii bä Jesus. Hajök do mahang tabawäd däk.

¹⁴ Ti noo gó né hē m', badawēd däk, Jesus hapēē kán aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa bä. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mahegāā. Ōm has'oo däk —näng mäh. —Mamoo wäd wäd manä nesaa doo, ti bahānh tanahadoo hyb n'aa nesaa do a hä —näng mä Jesus kyyh aj'yy hä.

¹⁵ Ti m' aj'yy bahóm kán. Tamaher'oot mä Judah buuj sa wahē n'aa sa hä, Jesus ta ti haso däk doo.

¹⁶ Tii bä kä m' Jesus raky n'aa hajēēw kán, ranu mer'ood kán, Saab hä tahaso däk do hyb n'aa aj'yy. ¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Ee moo wäd had'yyt hē. ÿ na-āāj né hē ÿ moo wäd had'yyt hē —näng mäh.

* 5:2 Judah buuj sa kyyh ji maneēnh Eberew. Badäk hahÿÿ hä Jesus bawät noo gó, tamawoob hē kyyh rahe'ood Judah häj n'aa bä: Eberew kyyh, Aramew kyyh, Gereg kyyh. Eberew kyyh ti sa kyyh heh'āat doo.

18 Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa, tak'ēp kā Judah buuj sa wahē n'aa rakarēn radajēeb kān. Pooj jé, dooh Saab tatay bā sa hā, ta jawén kā P'op Hagā Do m' ta yb mäh, tanooh. Sa hā, P'op Hagā Do hadoo mäh, tanooh.

P'op Hagā Do T'aah hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahȳh

19 Ti m' Jesus ky hadoo Judah buuj sa wahē n'aa hā:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ȳh, P'op Hagā Do T'aah, dooh daj ȳh hē ȳ hajaa péh. Jāām né hē ȳ moo wāt Ee, P'op Hagā Do moo wāt do ȳ hapäh doo. Ee moo wāt do né hē ti ȳ moo wāt. ²⁰ Ee, P'op Hagā Doo, ȳ takamähän. Sahōnh hē tamoo wāt doo, hā ȳ tametēeh. Hahȳ aj'ȳȳ ȳ haso dāk do bahānh da, hā ȳ P'op Hagā Do banoo ȳ moo wāt hyb n'aa. Bē hyb n'aa meunh da ta tii. ²¹ Dejēp do genā bong, Ee an'oo bā. Rabadēb had'ȳyt doo kā, tanoo. Ti hadoo né ȳh, P'op Hagā Do T'aah, ȳ anoo rabadēp, ȳ h'yyb dāng do sa hā. ²² Ee nado ta wób ky n'aa etyy. Hā ȳȳ, T'aah hā, Ee banoo sahōnh hē ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa. ²³ Ta tii d' tawén d'oo ȳ raweh'ēeh, ȳ rahyb n'aa jew'ȳyk hyb n'aa ta hā raweh'ēeh doo da, ta hā rahyb n'aa jew'ȳyk doo da. P'op Hagā Do T'aah waneh'ēeh doo, dooh né hē tawehēē bā ēnh Ee P'op Hagā Doo, hā ȳ mejō hyng doo —näng mā Jesus sa hā.

²⁴ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ȳ her'oot do gad'oo doo, hā ȳ mejūū do hā h'yy ka'eeh doo, edēb had'ȳyt do ta hā dāg, tawād had'ȳyt hē da h̄ȳ pong jé P'op Hagā Do pa. Dooh nesaa do hā taky n'aa kety dāk da. Dooh banesaa doo hēnh tahōm wād bā. Edēb had'ȳyt hē kā ta h'yyb tym. P'op Hagā Do pa da tabawād had'ȳyt hē kā —näng mā ta kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ti awät da ti noo gó, da hē né hē tadu dāk, P'op Hagā Do hā h'yy gatamah doo, dejēp do hadoo doo, ramaa napäh da kēh ȳȳ, P'op Hagā Do T'aah kyyh. Kēh ȳ ky dah'eeh doo, edēb had'ȳyt hē da sa h'yyb tym. ²⁶ Ee, P'op Hagā Do hanaa né hē ji edēp doo. Ti hadoo né hē ta T'aah hā hana doo, P'op Hagā Do an'oo bā. ²⁷ Hā ȳȳ, T'aah hā P'op Hagā Do banoo ȳ hyb n'aa jawyk hyb n'aa, sahōnh hē sa hā ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa, Aj'ȳȳ Hadoo Do H̄ȳ Pong Jé Hana Do ȳ bahadoo do hyb n'aa. ²⁸ Bē hyb n'aa meuuj manā ta ti ȳ her'oot do hā. Ti awät da ti noo gó, P'op Hagā Do T'aah kyyh sahōnh hē dejēp do paa ramaa napäh da.† ²⁹ Tii bā da ragenā bong. Baad hadoo do moo heb'oooh do paah, h̄ȳ pong jé da, P'op Hagā Do pa raboo had'ȳyt hē da. Nesaa do moo heb'oooh do paah, tabanesaa hēnh da raky n'aa kety dāk.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Dooh ȳ hajaa pé ti daj ȳȳ hē. P'op Hagā Do ȳ tamaher'oot doo da né hē ȳ bad'oo sa hā. Ti hyb n'aa baad ub had'ȳyt hē ta ti sa hā ȳ ky n'aa etyy doo. Hā ȳ mejūū do karēn doo da ȳ bad'oo. Ȳ karēn do jawén nado —näng mā Jesus.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh Judah buuj wahē n'aa sa hā:

—Daj ȳȳ hē kēh ȳ n'aa ȳ her'ood bā paawā, dooh paawā baad tado bā tii. ³² Ti awät nā ta seeh baad ub kēh ȳ n'aa her'oot doo. P'op Hagā Do né tii. Te hub né hē kēh ȳ n'aa taher'oot doo, ȳ hapäh. ³³ Bē mejūū paa raky n'aa eanh Jowāw wē. Baad Jowāw nu gahem'uun do baher'oot sa hā kēh ȳ n'aa. ³⁴ Dooh hyb n'aa ȳ karēn pé badāk hahȳȳ bā naa kēh ȳ n'aa rod, tii d' ȳ wén her'oot. Ȳ wén ky dāng Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paa hā kēh ȳ n'aa, taher'ood wāt do bē ky daheeh hyb n'aa, bē h'yyb tym bedēp hyb n'aa nesaa do mahānh.

† 5:28 Ta jawén tii, p'aa hēnh Jesus bahyng bā.

³⁵ Ji bag bawag dāk do hadoo Jowāw nu gahem'uun do ma metēek doo. Pooj jē dó, bē tsebee bong tama metēek do hā —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

³⁶ Ti m' taky hadoo:

—Baad ub né paawā Jowāw nu gahem'uun do baher'ood wāt kēh ŷ n'aa, ti anāng ta bahānh hadoo do kēh ŷ n'aa metēeh doo. Hā ŷ Ee P'op Hagā Do anoo do ŷ pehuunh do pan'aa né tii. ŷ pehuunh do hā ji bahapāh ŷ P'op Hagā Do mejō hyng do ŷ ti hŷȳh. ³⁷ Ee, P'op Hagā Doo, hā ŷ mejō hyng doo, baad ub na-āāj hē taheer'oot kēh ŷ n'aa. Dooch noo gó bē maa napāh pé ta kyyh. Dooch noo gó ta mamets bē ty gahapāh péh. ³⁸ Dooch bē h'yyb tym gó tayyw bā ta kyyh, tamejūū do hā bē ky nadaheeh do hyb n'aa. ³⁹ Baad né paawā bē ma kametēek P'op Hagā Do kyy kerih do hā. Tii d' bē wén ma kametēek, tii hā bē aw'yot bē ed'oo bē edēb had'yot do P'op Hagā Do wē. Hajōō nuu me né hē bē ner'ood paawā, dooch bē h'yy ganyy bā kēh ŷ n'aa hā ta hā taheer'oot do hā! ⁴⁰ Kēh ŷ n'aa ti taheer'ood né paawā, dooch bē ana bā wē ŷȳ, edēb had'yot do ŷ banoo hyb n'aa bē hā.

⁴¹ Ti m' taky hadoo:

—ŷ raj'aa etsē do jawén nado ŷ bawāt. ⁴² ŷ h'yyb hapāh bēeh! Dooch bē kamahān bā P'op Hagā Do bē h'yyb gó. ⁴³ Ee kyy gó né paawā ŷ bahyng, dooch ŷ bē gado bā. Ta seeh, ta daaj hē ta ky gabuuj gó hana doo, ti paawā bē gadoo. ⁴⁴ Bē gen'aak bē da hadoo do bē hā raj'aa etsēē bā. Dooch bē hyb n'aa p'eed bā bē ky n'aa, P'op Hagā Doo, sét had'op do her'oot do hā. Ti hyb n'aa bē nahajaa hā ŷ bē h'yy ka'eeh doo.

⁴⁵ —Bē ŷ ky n'aa tapaa bē edoo manā Ee, P'op Hagā Do wē. ŷ nado tii, bē hā ky n'aa tapaa doo. Mosees hā ti bē h'yy kejāg ub. Ti né hē da bē taky n'aa tapaa. ⁴⁶ Mosees bē ky dahé bā paawā, ŷ né paawā bē ky daheeh. Mosees né hē kēh ŷ n'aa herih do paah. ⁴⁷ Dooch bē ky dahé bā ti terih do paah. Ti hyb n'aa bē wén ky nadaheeh ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus kyyh Judah buuj sa wahé n'aa sa hā.

6

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahŷȳh

¹ Ta jawén kā m', karaj'aa Garirej hād nāng do Jesus batsēg hōm. Tiberijas karaj'aa hād seeh. ² Hajōk Jesus jawén habok, hajōng tapehuunh doo, nahēē enāh do taheso padēek do na-āāj hē rabahapāh do paa hyb n'aa. ³ Ti m', Jesus ta ma matēg daheeh rabasēek waēē hā. Tii b' rabaym, ti m' rabehyy b'ēeh. ⁴ Edaa dāk mā Judah buuj Pas-kowa rataheb'ēēs doo. ⁵ Ti m' Jesus baheg'āās, hajōk ti han'aa doo. Ti m' Pirip hā taky hadoo:

—N'yy hēnh da ēr betsēē hajōk do sa waa? ⁶ —nāng mā Jesus, Pirip tamettyy hyb n'aa. Jesus hapāh ta h'yyb gó nyy d' tabad'oo.

⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—8 kamarab ji moo wāt do sām dooch tahaja nā bā sa waa sām —nāng mā Pirip.

⁸ Ti m' ta ma matēg seeh, Ān-Deréh, Simaw Peed hŷȳj, ky hadoo mäh:

⁹ —Gēēt hŷ karapee. Ti anāng ta wē its ji ma poo oow pé pāw ned'ēēd is doo, sewada hād nāng do s'ēēb. Tah'ȳyb pawóp hē. Tahaj'as mā ti hajōk do hā? —nāng mā ta kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē mejō rabehyy b'ēeh jawii jó —nāng mäh.

Baeh jawii tii bā. Ti m' rabehyy b'ëeh. 5 miw ajyy tahyb n'aa pé tii bā hab'ëeh doo. ¹¹ Ti m' Jesus basog dāk pāw, P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āats hē Ee. Man'oo dāk āā waa —nāng mäh.

Ti m' taban'oo kån hab'ëeh do sa hā. Ti hadoo né tah'ÿȳb ēnh. Wog enā hōm mā sahōnh hē. ¹² Rabahajaa bā kā rawēh doo, Jesus ky hadoo:

—Bē ata dāg mad'aak doo, takanerejāā hyb n'aa —nāng mā Jesus.

¹³ Ti m' mad'aak do ta ma matēg rata hōm kån kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm doo. Ji ma poo oow hadoo do paa madaag kån hajōng pāw bód.

¹⁴ Ti m' hajōk do rabahapāh bā Jesus pahuunh doo, raky hadoo:

—Hahÿ né hē P'op Hagā Do ky n'aa rod badāk hahÿ̄ hēnh hana doo, kerih do hā tahe'oot doo —nāk mā sa kyyh.

¹⁵ Jesus h'yyb gó tabahapāh bā, tak'ēp rah'yyb tatug paawā sa hāj n'aa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa, ta mab hē kā p'op tabasēek waēē jó sa mahānh.

Tamii pong jé Jesus bawāt do panyyg n'aa hahÿ̄h

¹⁶ Tūūh dāg kā m', Jesus ma matēg rabawēēj kån karaj'aa hēnh. ¹⁷ H'oo gó m' ragatsēg t'oonh, Kapar-Naūm hād nāng do panang nemuun rabatsēg paawā. Badajuu dāk mäh. Dooch m' Jesus awēēj nā bā sa wē. ¹⁸ Ti m', tak'ēp bah'ood ty gahēm. Tewēep maadaka. ¹⁹ Dawēē péj rababoo dāk bā kā, Jesus rahapāh. Tamii pong jó tabana sa wē. Ti m' tak'ēp rabeÿ̄m bong. ²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē eÿ̄m manāh! Ÿ̄ ti hÿ̄h —nāng mäh.

²¹ Ti m' rah'yyb tsebee kån tagatsēg sooh bā sa sii. Ti m', nayyw hē rakaja kån jajé raty gapad'ēek hēnh.

Ji h'yyb tym dēēb panyyg n'aa Jesus hanāng do hahÿ̄h

²² Ti m' jati péh, hajōk do tamyyj dāk hā ha'yym do Jesus mā resoos. Tsém hadoo, sét né h'oo tii bā hajat. Ti gó né hē Jesus ma matēg rabatsēg hōm. Dooch m' Jesus gatsēg so bā sa sii, sa hā. Ti hyb n'aa m' tii bā aym, red'oo. ²³ Ti noo gó né hē panang Tiberijas hād nāng doo bā naa marakate wób ranu kajāk, pāw rabawa p'aa hēnh tabanāng hēnh. Tsém hadoo pāw rabawa do paah, Jesus P'op Hagā Do hā taky n'aa etsēē do jawén paa bā. ²⁴ Ti m' rah'yy kadaw'uuh, dooh né hē m' Jesus tii bā, dooh ta ma matēg tii bā. Ti m' ragatsēg tooj kån marakate gó. Panang Kapar-Naūm tabanāng hēnh rabatsēg hōm kån mäh, t'ÿ̄ hēnh Jesus rabesoos hyb n'aa.

²⁵ Karaj'aa ta myyj jé Jesus rabaw'yyt bā kā m' raky hadoo ta hā:

—Ma matēg, —nāk mäh —nyy b' akā makajaa? —nāk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ÿ né hē hahÿ̄ her'oot doo: Ÿ̄ pehuunh do hā bē h'yy genā dāk do hyb n'aa nado ÿ bē wén esoos. Ÿ̄ bē wén esoos, pāw hā bē wog enā padēek do hyb n'aa. ²⁷ Taw'āats hē dooh bē waa hā had'yyt hē bē h'yyb padäg. Nayyw hē takarejāā tii. Taw'āats hē bē h'yyb padäg had'yyt hē ji h'yyb tym edēh had'yyt do hanoo do hā. Kanarejā tii. Ÿ̄h, Aj'yy Hadoo Do Hÿ̄ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hē bē hā hanoo tii. Ee, P'op Hagā Do ky gabuuj gó ÿ moo wāt —nāng mā Jesus sa hā.

²⁸ Ti m' rabeaanh Jesus hā:

—H'ēēd ti P'op Hagā Do karēn āā moo bok? —nāk mā sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahÿ̄ da P'op Hagā Do karēn bē hā: Takarēn bē h'yy ka'eeh tamejō hyng do hā —nāng mā Jesus.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Āã karēn mametä ta heen n'aa. Mapahuunh do äã bahapäh bä kä, òm äã ky daheeh. H'ëed mametëeh äã hä? ³¹ Ēr wahë makū na-äãj hë rawa paa pāw hadoo do Manah häd näng doo, tabanawäng hēnh rahabok noo gó. Hahÿy da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ky n'aa hä: “Tanoo sa hä hÿ pong jé hana do pāw.”* Ti bahānh ti äã karēn mametëeh —näk mä sa kyyh Jesus hä.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Moses nado ti hanoo ta ti pāw hÿ pong jé hana doo. Ee mo haj'aa ti ta ti pāw. Ee né hë ti hÿy, bë hä han'oo kån pāw heh'äät do hÿ pong jé hana doo. ³³ Badäk hahÿy bä hahyng doo, badäk hahÿy hä habong do sa h'yyb hed'ëep doo, ti né kä ta ti Pāw heh'äät kä P'op Hagä Do anoo doo.

³⁴ Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Man'oo had'yyt hë ta ti äã hä, maky däng doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ né ti pāw hadoo do edëb had'yyt hë hanoo doo. Wë ÿ hana doo, dooh tasa wäd bä. Hä ÿ h'yy ka'eeh doo, dooh tahoo kaaj wäd bä —näng mäh. ³⁶ —ÿ her'ood wät né paa bë hä, dooh hä ÿ bë h'yy kae bä, ÿ bë hapëë né paawä.

³⁷ Ti hadoo né hë, wë ÿ rabana da sahõnh hë Ee anoo do hä ÿÿ. Dooh da ÿ mak'yyts bä wë ÿ han'aa doo. ³⁸ Baad ÿ wén gadoo sa hä, P'op Hagä Doo, hä ÿ mejõ hyng do karēn do ÿ moo wät hyb n'aa. Dooh daj ÿÿ hë ÿ karēn do jawén nado. ³⁹ Hahÿy da P'op Hagä Do karēn hä ÿÿ: Dooh takarēn bä hä ÿ tanoo do see tabanesaa hēnh tahõm bä, ÿ an'oo bä. Takarēn ÿ genyy bong sahõnh hë hä ÿ tanoo doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa rababoo had'yyt hyb n'aa, sahõnh hä ta sām tabanoo noo gó. ⁴⁰ Ee P'op Hagä Do karēn sahõnh hë ta T'aah hä h'yyb padëek doo, ta T'aah hä ky dah'eeh doo, redëb had'yyt hë kä hÿ pong jé ta pa. Sahõnh hë ta sām ragadoo bä kä, ÿ genyy boo kån P'op Hagä Do wë, hä ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus.

⁴¹ Ti m' hajõk do raky n'aa hajēm, “ÿ pāw hadoo doo, hÿ pong jé naa hahyng doo”, tahanäng do hyb n'aa. ⁴² Hahÿy d' mä sa kyyh rabaher'oot bä:

—Hahÿ ta see nado ti hÿy. Joséh t'aah né hë ti hÿy —näk mäh. —Āã hep'ëeh ti ta yb, äã hep'ëeh ti ta ÿÿn. H'ëed hyb n'aa, “Hÿ pong jé naa ÿÿh”, tabanäng? —näk mä sa kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jāām ti bë kyyh, bë ky kak'ëe doo —näng mäh. ⁴⁴ —Dooh hajaa pé wë ÿ hana péh, hä ÿ h'yy ka'eeh péh, Ee, mejõ hyng do ÿÿh, wë ÿ tanatsyyd bä sa h'yyb tym. Jāām hë hajaa wë ÿ rana bä, Ee h'yyb tatug bä wë ÿÿ. Hä ÿ h'yy ka'eeh do ÿ genyy bong da, P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa, sahõnh hä ta sām ÿ banoo noo gó. ⁴⁵ Hahÿy da P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ji ta h'yyb tatuk do ky n'aa: “Sahõnh hë sa hä P'op Hagä Do ma metëek da.”† Ti hyb n'aa, sahõnh hë Ee ma metëek do maa new'ëe doo, sa h'yyb gó renäm doo, wë ÿÿ da rabana, hä ÿÿ da rah'yy ka'eeh. ⁴⁶ Dooh hapäh pé Ee, P'op Hagä Doo. Jāām né hë ÿÿh, P'op Hagä Do wë naa hahyng do hapëë wät —näng mä Jesus hajõk do sa hä.

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hä ÿ ky dah'eeh do redëb had'yyt da hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa. ⁴⁸ ÿ né ti pāw hadoo do edëb had'yyt hë hanoo doo.

* 6:31 Esodo 16.4, Nemijas 9.15, Saaw-Mo 78.24-25 † 6:45 Isajas 54.13

⁴⁹ Tabanawäng hēnh pāw hadoo Manah hād nāng do bē wahē makū rawa né paawā, dejēp né hē. ⁵⁰ Hahy pāw hadoo do hy pong jé naa hahyng do hawa doo, dooh tadajēb bā ta h'yyb tym, dooh tabanesaa hēnh tahōm bā. ⁵¹ Y né hē ta ti pāw hadoo do ji hed'ēep doo, hy pong jé naa hahyng doo. Sahōnh hē hahy pāw hawa doo, raboo had'yyt hē da hy pong jé P'op Hagā Do pa. Hup y ta ti pāw y anoo do y dajēp bā, badāk hahy hā habong do hy pong jé rabadēb had'yyt hyb n'aa P'op Hagā Do pa —nāng mā Jesus.

⁵² Ti m' tak'ēp Judah buuj raky kakā bong, tii da Jesus edoo do hyb n'aa. Hahy d' mā sa kyyh:

—Nyy da hahy aj'yy banoo ēr bawēh hyb n'aa ta dab? —nāk mā sa kyyh.

⁵³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup y né hē hahy y her'oot doo: Aj'yy Hadoo Do Hy Pong Jé Hana Do dab bē nawēē bā, ta majyyw bē neēg bā, dooh bē haja bā hy pong jé bē nu kajäg bā P'op Hagā Do pa. ⁵⁴ Jé dap y hawēh doo, majyw y heēek doo, hy pong jé edēb had'yyt da P'op Hagā Do pa. Y ganyw wāt da P'op Hagā Do wē, sahōnh hā ta sām y banoo noo gó kā. ⁵⁵ Tanawē heh'āāt hadoo dap y y. Ji heēk do heh'āāt hadoo majyw y y. ⁵⁶ Jé dap y hawēh doo, majyw y heēek doo, séd hā dāg ta h'yy kata dāk hā y y. Y na-āāj da ta h'yyb gó y bawād kām. ⁵⁷ Ee hā tabana hedēp doo. Ti né hē y tamejūū. Ta hyb n'aa y bedēp. Ti hadoo né hē, hā y h'yy kamasoo doo, edēp da hēp y n'aa. ⁵⁸ Gēēt hahy pāw hadoo do hy pong jé hana doo. P'ooj ub bē wahē makū rawa do paa nahado ti h'yh. Rawa né paawā ti dejēp. Hahy pāw hawa doo, tawād had'yyt hē da P'op Hagā Do pa ⁵⁹ —nāng mā Jesus, tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metēek noo gó, Kapar-Naūm panang bā.

Hajōk Jesus heréd hōm do panyyg n'aa hahy h

⁶⁰ Ta ti Jesus her'oot do ramaa newē dāk bā, hajōk Jesus ma matēg wób raky hadoo māh:

—Ti bahānh hēeh ta ti taher'oot doo. Dooh ky daheeh pé ta ti hedoo doo —nāk mā sa kyyh.

⁶¹ Ta ma matēg wób kawaj'āān gó rabaher'oot ta kyyh p'āā Jesus bahapāh bā m' ta h'yyb gó m', taky hadoo sa hā:

—Y her'oot do hā bē h'yy kejäg bong? ⁶² Bē h'yy kejäg bong tan'oo bā, nyy da da bē baher'oot y y h, Aj'yy Hadoo Do Hy Pong Jé Hana Do bē bahapāh bā, p'aa hēnh hy pong jé tabasēek bā? ⁶³ P'op Hagā Do Sahee ti ji h'yyb tym hed'ēep doo. Ji daaj hē ji hejōj me dooh ji hajaa péh. P'op Hagā Do Sahee hā naa né hē ti ta ti kēh y y, bē hā y her'oot doo, hy pong jé, P'op Hagā Do pa ji edēb had'yyt hē hanoo doo. Te hub né hē kēh y y. ⁶⁴ Ti hadoo né hē, bē mahang dooh raky dahē bā —nāng mā Jesus.

Ta tii da Jesus wén her'oot, pooj jé Jesus hapēē dāk do hyb n'aa ta h'yyb gó sa mahang ky nadah'eeh doo. Tahapēē dāk né hē ēnh ta majiū moo gó haēēnh do pan'aa.

⁶⁵ Ti m' Jesus ky hado kām:

—Ti hyb n'aa bē hā y bedoo, dooh hajaa pé wē y hana pé Ee natatug bā —nāng mā Jesus.

⁶⁶ Ti noo gó né kā m' hajōk heréd hōm Jesus. Dooh ta sii raboo boo bā. ⁶⁷ Ti m' 12 hedoo do ta ma matēg hā Jesus beaaj wāt:

—Bē na-āāj bē karēn bē bahōm mahānh y y? —nāng māh.

⁶⁸ Ti m' Simaw Peed hād nāng do ky hadoo ta hā:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näng mäh —jaa sii äã bahõm kãn? Õm ti her'oot ji h'yyb tym hedëb had'yyt do ky n'aa hä. ⁶⁹ Õm né hë baad had'op doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, äã ky daheeh. Äã hapëë däk né hë tii —näng mä Peed kyyh.

⁷⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hë, bëëh, 12 hedoo doo, wë yÿ y asëew hõm doo. Sét hë bë mahang Dijab[†] karom!

⁷¹ (Judas, Simaw Ikarijot häd näng do t'aah ky n'aa ti taheer'oot. 12 hedoo do see né tii, ta jawén Jesus taky n'aa her'ood däk do pan'aa kä maji hä.)

7

Judah buuj rahyb n'aa esee do rataheb'ëës doo hënh Jesus bahõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén kä Jesus bawäd kãn mä Garirej häj n'aa hënh. Dooch m' takarën tahõm bä Judah häj n'aa hënh, ta tii bä wahë n'aa rakarën radaj'ëep do hyb n'aa. ² Tabedaa däk bä m', bag'aad me tób Judah buuj rabahemak do rataheb'ëës doo, ³ Jesus hÿÿj raky hadoo mä ta hä:

—Ayyw manä babä. Taw'ääts hë Judah häj n'aa hënh mabahõm, mapahu-unh do a hataa rabahapäh hyb n'aa. ⁴ Ji karën bä ji raky n'aa ets'ëeh, dooh ji jejën bä ji moo wät doo. Taw'ääts hë sahõnh hë rabaheg'ääs ti mapahuunh doo —näk mä sa kyyh.

⁵ Ta hÿÿj na-ääj hë dooh m' rah'yy kae bä ta hä, tii d' rawén edoo.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch takaja nä bä ti noo gó y bahõm doo. Bëëh, bë h'yyb karën do noo gó né hë bë bahõm. ⁷ Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'ëeh doo, dooh bë hä rakamajë bä. Wë y rawén kamaj'i, nesaa do ramoo heb'ooch do ky n'aa, nesaa do rahyb n'aa nahew'ëë do ky n'aa y her'oot do hyb n'aa. ⁸ Bë ahõm ta ti rataheb'ëës hënh. Dooch y ahõm nä bä ta t'i hënh. Dooch takaja nä bä ti noo gó y bahõm doo —näng mä Jesus kyyh ta hÿÿj sa hä.

⁹ Ta ti taheer'oot do jawén paa bä m', Jesus baym dó Garirej häj n'aa bä.

¹⁰ Ti m', ta hÿÿj rabahõm jawén paa bä, Jesus bahõm kãn. Kejën do hadoo tabahõm, ta wób ranahapäh bä. ¹¹ Ti m' rahyb n'aa esee do rataheb'ëës hënh Judah buuj sa wahë n'aa resoos mä Jesus. Rabesoos bä m' rabeaanh n'yy hënh Jesus.

¹² Jé pad'yyt hë hajök do wób raheer'oot mä Jesus ky n'aa hä.

—Ky enyym —näk mä ta wób.

—Dooch —näk mä ta wób. —Ji tawadii tii —näk mäh.

¹³ Kaja hë m' rabahesëenh ta ky n'aa, sa wahë n'aa rajeÿÿm do hyb n'aa.

¹⁴ Rataheb'ëës do hõö bä, 4 ta ä däg, Jesus bahõm kãn mä P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Tii bä tama met'ëëg kãn. ¹⁵ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rahyb n'aa meuunh, ti m' raky hadoo:

—Nyy d' hajõng tabahajaa, ma kamanet'ëëg né paawä hahÿ aj'yy? —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

† **6:70** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng péh ti Dijab. * **7:2** Sét ta baab ken'yyh Judah buuj rabahemak tób bag'aad me, tabanawäng hënh sa wahë makü rababok do paa rahyb n'aa esee hyb n'aa.

—Hā ŷ naa nado ti ŷ ma metēek doo. Hā ŷ mejūū do hanaa né tii. ¹⁷ P'op Hagā Do gen'aak do karēn moo wāt doo, ti tahapāh da ta h'yyb gó, P'op Hagā Do hanaa tado bā, hana ŷ tado bā ŷ ma metēek doo. ¹⁸ Jé ta daaj hē, ta ky gabuuj her'oot doo, ta hā raweh'ēeh do hyb n'aa tii. Ti hadoo nado ta hā mejūū do raweh'ēeh karēn doo. Dooh ji tawad'ii bā ta tii hā. Dooh j'ooj madāk do tado bā ta h'yyb. Baad had'op do tii —nāng mā Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Mosees né hē bē hā hanoo P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hado né paawā, dooh bē ky dahé bā. H'ēed hyb n'aa ti bē karēn ŷ bē daj'ēep? Ta ky n'aa bē ky dahé bā paawā, dooh paawā bē karēn bā ŷ bē dajēeb bā —nāng mā Jesus kyyh Judah buuj sa wohē n'aa sa hā.

²⁰ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Karap'aar h'yyb nesaa do a hā anāng! Dooh ōm daj'ēep péh —nāk mā sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sét hē ŷ pahuunh do hyb n'aa Saab hā, bē h'yy kejāg bong. ²² Bē na-āāj né hē Saab hā né bē moo bok. Bē taah masuuj noo byyh kahōk do heen n'aa Saab noo gó tado bā, tii hā né hē bē moo bok, Mosees mejūū do hyb n'aa. (Mosees nado du n'aa tii. Mosees pooj jé habong do paa er wahē makūūh, ti ti du n'aa.) ²³ H'yy kā bē hā ŷ beaanh: Saab hā bē an'oo bā ji t'aah masuuj noo byyh ji gahōg bā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, h'ēed hyb n'aa ti bē kawajāan wē ŷy, Saab hā aj'yy baad ŷ ahub dāk do hyb n'aa? ²⁴ Daap hē ŷ bē ky n'aa ety manāh. Taw'āats hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do hā bē baheg'āas ta ky n'aa —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

Rahyb n'aa newēē P'op Hagā Do H'yyb Dāng do Jesus tado bā ky n'aa hahȳh

²⁵ Ti m' Jerusarēnh panang buuj wób raky hadoo:

—Hahȳ nado aj'yy radaj'ēep rahanāng doo? ²⁶ Ti babā tabagēēt ēnh. Hajōō mahang tabaher'ood né paawā, dooh sa kyy pé ta hā. Ēr wahē n'aa rahyb n'aa newē dāk apāh, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, Kristo hād nāng do tado bā tii? ²⁷ Nyy d' ti h'yy eh? Āā hapāh ti hahȳ aj'yy n'yy hēnh naa. Kristo hād nāng do kajaa bā, dooh ji hapēē bā n'yy hēnh tahana —nāk mā sa kyyh.

²⁸ Ti hyb n'aa m', P'op Hagā Do tób n'aa bā Jesus ma metēek bā taky hadoo, tak'ēp mā ta kyyh:

—Bē hapāh mā ŷy, bē nooh. Bē hapāh mā n'yy hēnh naa ŷy, bē nooh. Dooh kēh ŷ gabuuj tado bā h'yy bahyng. Ti awāt né hē ta ti hā ŷ mejō hyng doo. Te hub né hē ta tii. Tahajaa ji h'yy kasadēē bā taky dāng do hā. Ti dooh bē hapēē bā. ²⁹ ŷ ti hapāh. ŷ wén hapāh, ta wē naa ŷ bahyng. ŷ tamejō hyng —nāng mā Jesus sa hā.

³⁰ Tii d' tabedoo do hyb n'aa m', sa wahē n'aa rakarēn ramoo maso dāg paawā. Dooh hajaa pé ta hā, dooh nā tadajēp do noo gó tado nā bā do hyb n'aa. ³¹ Sa wahē n'aa rakarēn ramaso dāg né paawā, hajōk mā ta hā h'yy kae padēek. Hahȳ da m' sa kyyh:

—Kristo, P'op Hagā Do Ky Dāng Do kajaa bā, dooh tapehuuj da hahȳ pehuunh do bahānh† —nāk mā sa kyyh.

³² Ti m' Pariséw ramaa napāh bā ta tii da Jesus ky n'aa rabaher'oot bā, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa daheeh ramejūū, P'op Hagā Do tób n'aa warahén n'aa Jesus ramasoo hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

† 7:31 Sa hā m', Jesus né hē ti Kristo.

—ÿ aym nã bẽ pa, ta jawén ÿ babaaj hõm hã ÿ mejõ hyng do wẽ. ³⁴ ÿ da bẽ esoos tii bã. Dooh da ÿ bẽ awyyd bã, bẽ nahajaa do hyb n'aa bẽ ahõm bã ÿ hawät hẽnh —nãng mã Jesus.

³⁵ Ti m' Judah buuj sa wahẽ n'aa rabaher'oot ta tii d' tedoo do ky n'aa. Dooh tagah'ood nã bã sa hã taher'oot doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—N'yy hẽnh g'eeh tabahõm ãã naw'yyt, tahanãng doo? Gereg sa panang hẽnh g'eeh ti tahahõm, ẽr wakããn wób rahabong hẽnh? Gereg buuj g'eeh tama met'ëeg kãn? ³⁶ Nyy d' tahanãng pé ti: “ÿ da bẽ esoos tii bã. Dooh da ÿ bẽ awyyd bã, bẽ nahajaa do hyb n'aa bẽ ahõm bã ÿ hawät hẽnh”, tahanãng doo? —nãk mã sa kyyh.

³⁷ Tagadëëg ub rataheb'ëes do ã n'aa, tak'ẽp rahyb n'aa jew'yyk. Tii bã kã m', ti noo gó kã m' Jesus bas'ëeg gëet. Ti m' taky hadoo, tak'ẽp mã ta kyyh:

—Taw'ãäts hẽ hoo kaanh do hadoo do ta hã, wẽ ÿ tabana tabeëk do hadoo hyb n'aa. ³⁸ Hahÿÿ da P'op Hagã Do kyy kerih doo: “Hã ÿ h'yy ka'eeh do h'yyb gó naa ganyyh da ji h'yyb bed'ëep do naëng n'aa” —nãng mã Jesus.

³⁹ P'op Hagã Do Sahee tahanãng pé tii, Jesus hã h'yy ka'eeh do ta jawén ragadoo doo kã. Dooh Jesus an'oo nã bã ti noo gó P'op Hagã Do Sahee, dooh tadajëb nã bã, dooh taganã wäd nã bã, dooh P'op Hagã Do wẽ takawehëe dãk doo hẽnh tas'ëeg nã bã do hyb n'aa.

⁴⁰ Jesus her'oot do ta wób ramaa napãh bã m', raky hadoo:

—Hahÿ né ti P'op Hagã Do ky n'aa rod, P'op Hagã Do Ky Dãng Doo —nãk mã sa kyyh.

⁴¹ Ta wób mã raky hadoo:

—Hahÿ né hẽ Kristo hãd nãng doo —nãk mã sa kyyh.

—Dooh. Garirej hãj n'aa hẽnh naa nado Kristo bana —nãk mã ta wób. ⁴² —Dawi panaa da ta ti Kristo. Panang Berẽnh hãd nãng doo bã naa, Dawi panang paa bã naa Kristo bana da, nãng P'op Hagã Do kyy kerih do hã‡ —nãk mã sa kyyh.

⁴³ Sa h'yyb retyn hõm kãn mã Jesus ky n'aa hã. ⁴⁴ Ta wób rakarẽn paawã Jesus ramaso dãk. Ti hadoo né hẽ m', dooh ta hã moo dãng péh.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa warahén n'aa, ramejõ nã do Jesus ramasoo hyb n'aa paawã, abaaj h'ũũm P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa sa wẽ, Pariséw sa wẽ na-ããj hẽ. Ti m' rabeaanh sa hã:

—Hẽd n'aa bẽ manana wät? —nãk mã sa kyyh warahén sa hã.

⁴⁶ Ti m' warahén raky hadoo:

—Dooh noo gó her'oot pé ta ti aj'yy her'oot doo da —nãk mã sa kyyh.

⁴⁷ Ti m' Pariséw raky hadoo warahén sa hã:

—Bẽ na-ããj hẽ tawadii? —nãk mãh. ⁴⁸ —Dooh ẽr wahẽ n'aa raky dahé bã ta hã. ãã Pariséw, ãã na-ããj hẽ dooh ãã ky dahé bã ta hã. ⁴⁹ H'yy gatamah ti hajõk do ta hã ky dah'eeh doo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do rahapëe bã, ti rawén süüt. P'op Hagã Do was'ee bong ti ta ti hajõk doo —nãk mã Pariséw sa kyyh warahén sa hã.

⁵⁰ Ti m' sa seeh, Nikodẽm hãd nãng doo, Jesus wẽ hegãã wät doo, ky hadoo ta wób sa hã:

‡ 7:42 Se hub né hẽ raher'oot doo. Berẽnh panang bã né hẽ Kristo hãd nãng do benãng, P'op Hagã Do kyy kerih do ky dãng. Rawén ky nadah'eeh, dooh rahapëe bã do hyb n'aa Berẽnh panang bã né hẽ Jesus benãng. Sa hã m' Garirej hãj n'aa bã naa Jesus, tii bã tabawëe gëet do hyb n'aa.

⁵¹ —Dooh ēr ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā daap hē ēr ky n'aa ety bā ēr da hadoo doo. Taw'āāts hē pooj jé ēr beaanh ta hā tamoo wāt doo, tama metēēk doo, ēr ky n'aa napāh hyb n'aa —nāng mā Nikodēm.

⁵² Ti m' ta wób raky n'aa rejā kán, ti m' raky hadoo ta hā:

—Ōm na-āāj né hē apāh Garirej hēnh naa? —nāk mäh. —P'op Hagā Do kyy kerih do hā mahegāā bā, mabahapāh, P'op Hagā Do ky n'aa rod dooh Garirej hāj n'aa hēnh naa tana bā —nāk mā sa kyyh Nikodēm hā.

[⁵³ Ti m' sahōnh hē rabahōm sa tób hēnh.

8

Ŷynh ta patug nadoo do sii haŷyħ do raky n'aa tapaa do panyyg n'aa hahŷyħ

¹ Ti m' Jesus baym panang bahānh péj, waēē Oriib hād nāng doo bā. ² Jati péh, bāp paah, Jesus bahōm ēnh p'aa hēnh P'op Hagā Do tób n'aa hēnh. Hajōk kata dāk ta wē, P'op Hagā Do tób n'aa w'oo hā. Ti m' tabahyy sooh, ti m' tama met'ēēg kán. ³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo, Pariséw sa daheeh, ramanaa ŷynh ta patug nadoo do sii haŷyħ doo, ta wób raw'yyt doo. Ti m' ŷynh ramejūū hajōō gó tabag'ēēd dāk hyb n'aa. ⁴ Ti m' Jesus hā raky hadoo:

—Ma matēg, —nāk mäh —hahŷ ŷynh raw'yyt ta patug nadoo do sii tabaŷyħ bā —nāk mäh. ⁵ —Ēr ky n'aa jaw'yyk do hā ēr Mosees mejūū, pā me ji daj'ēēp ta ti hedoo do hyb n'aa. Nyy da a hā pé ji bad'oo? —nāk mā sa kyyh.

⁶ Ta tii da rawén ke'aanh, rakarēn Jesus kyyh hā rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ky n'aa. Ti m' Jesus nu wajakoo sooh, tama poo me tūū taberih. ⁷ Raky n'aa h'ūūm do hyb n'aa, as'ēēg gēēt, ti m' taky hadoo sa hā:

—Taw'āāts hē bē mahang nesaa do h'yyb gó nanāng doo, ti pooj jé hakut pā me —nāng mā Jesus sa hā.

⁸ Ti m' p'aa hēnh tanu wajakoo sooh ēnh. Tūū m' taberih p'aa hēnh. ⁹ Ta tii d' Jesus bedoo bā sa hā, rabahōm kán sēt kenāh hōm. Wahēh hedoo do ti pooj jé hah'ūūm. Jāām né hē haym Jesus. Ŷynh hayyw gēēt ta pa. ¹⁰ Ti m' Jesus as'ēēg gēēt, ti m' ŷynh hā taky hadoo:

—N'yy hēnh ta wób? Dooh ōm ky n'aa etyy péh? —nāng mā Jesus ta hā.

¹¹ —Dooh. Tabad'op hē —nāng mā ŷynh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ŷ na-āāj hē, dooh ōm ŷ ky n'aa ety bā. Ahōm kā. Meréd hōm hŷy kā nesaa do sahōnh hē —nāng mā Jesus ta hā.]

Jesus badāk hahŷy bā habong do sa h'yyb tym bag hadoo do ky n'aa hahŷyħ

¹² Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'oot kata b'ēēh do sa hā. Hahŷy d' mā ta kyyh: —Badāk hahŷy hā habong do sa h'yyb bag hadoo ŷyħ. Hā ŷ ky dah'eeh doo, dooh tabad'op hē badagyp do hadoo doo gó, nesaa doo gó, raboo bā tii. Ti anāng da sa wē sa h'yyb bag, P'op Hagā Do wē ji ted'ēēp doo, ta pa ji bawād had'yyt hē hanoo doo —nāng mā Jesus kyyh.

¹³ Ti m' Pariséw raky hadoo ta hā:

—A mab hē, a daaj hē maky n'aa her'oot a ky n'aa —nāk mäh. —Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā ji mab hē, ji daaj hē, ji ky n'aa ji her'ood bā. Ti hyb n'aa taw'āāts hē nado ta ti maher'oot doo —nāk mā sa kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Map ŷy hē, daj ŷy hē, kēh ŷ n'aa ŷ her'ood né paawā, né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo. Ŷ hapāh ti n'yy hēnh ŷ bana, ŷ hapāh ti n'yy hēnh ŷ bahōm, né hup ŷ né hē ŷ wén nāng. Bē tii, dooh bē hapēē bā n'yy hēnh ŷ hana, n'yy hēnh

ÿ bahōm. ¹⁵ ÿ bë ky n'aa tapaa j'ooj hanäng do hä bë hapäh do hä. ÿ dooh ÿ ky n'aa tapaa péh. ¹⁶ Sa hä ÿ ky n'aa ety bä paawä, baad paawä ÿ ky däng sa hä, map ÿÿ hē nadoo do hyb n'aa ÿ ky n'aa etyy. Ti anäng hä ÿ ky masa doo. Ee, hä ÿ mejō hyng doo, ti né hē ÿ taky masa —näng mäh. ¹⁷ —Pawóp hē ajyy séd demuun raher'ood bä, baad ub tii, ji ky daheeh sa kyyh, bë ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo. ¹⁸ Tii d' né hē ää bad'oo. ÿ her'oot këh ÿ n'aa. Ee, hä ÿ mejō hyng doo, ÿ taky masa këh ÿ n'aa hä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

¹⁹ Ti m' rabeaaj kän:

—N'yy hēnh a yb? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch ÿ bë hapëë bä. Dooch né hē Ee bë hapëë bä ênh —näng mäh. —ÿ bë hapëë bä paawä, Ee na-ääj hē paawä bë hapäh —näng mä Jesus kyyh.

²⁰ P'op Hagä Do matym n'aa rabeheeno do hood basooch do pa Jesus baher'oot tii, tama met'ëek bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä. Rakarēn né paawä ramasoo, dooh ta hä moo däng péh. Rawén moo nadäng, dooh takaja nä bä tadajëp do heen n'aa kä.

²¹ Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'ood wät sa hä:

—ÿ da ahōm bë mahānh. ÿ d' bë esoos. Nesaa do anäng nä da bë hä bë dejëp.

ÿ hahōm hēnh, dooh bë haja bä bë ahōm bä —näng mä Jesus.

²² Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa rakeaj kän mä sa hä hē né hē. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh: “ÿ hahōm hēnh dooh bë haja bä bë ahōm bä”, tahanäng doo? Ta daaj hē g'eeh takadaj'ëep? —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

—Babä naa bë ti hÿÿh. P'op naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa bë ti hÿÿh. ÿ ti dooh. Dooch badäk hahÿÿ bä naa tado bä ÿÿh. ²⁴ Nesaa do anäng nä da bë hä bë dejëp, näng ÿÿh. ÿ né hē ti hawäd had'yyt do bë ky nadahé bä, bë da dejëp né hē nesaa do bë h'yyb tym gó anäng nä —näng mä Jesus.

²⁵ Ti m' raky gakog hōm:

—Jaa ênh òm? —näk mä sa kyyh.

—Pooj jë bë ÿ maher'oot do né hē —näng mä Jesus.

²⁶ Ti m' taky hadoo ênh:

—Ti anäng nä wë ÿÿ hajōng nä bë ÿ ky n'aa tapaa do pan'aa —näng mäh. —Te hub né hē hä ÿ mejō hyng do her'oot doo. Tahajaa ji h'yy kasadëë bä taky däng do hä. ÿ tamaher'oot do né hē ti ÿ her'oot do badäk hahÿÿ hä habong do sa hä —näng mä Jesus.

²⁷ Dooch m' rah'yy genä bä ta Yb ky n'aa Jesus her'oot bä. ²⁸ Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op, b'aa hä Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë basäg häng do jawén paa bä, ÿ né hē ti hawäd had'yyt do tii bä bë h'yy genä kän. Dooch daj ÿÿ hē ÿ moo wät péh, ÿ her'oot péh, ti noo gó kä bë bahapäh. Ti noo gó kä bë bahapëë kän hahÿÿh: Jääm hē ÿ her'oot bë hä, Ee ÿ tama met'ëek doo. ²⁹ Hä ÿ mejō hyng do awäd had'yyt hē si ÿÿ. Dooch ÿ teréd bä, tagen'aak do ÿ moo wäd had'yyt do hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁰ Ta ti tabaher'oot bä m', hajök h'yy kae padäg kän ta hä.

Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom, ky n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Judah buuj ta hä h'yy kae padëek do hä Jesus ky hadoo:

—ÿ ma metëek do bë ky dahé had'yyt bã, hëp ÿ hata heh'äät padäg bë tii bã.
 32 Bë hapäh da tii bã baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bë da ted'ëep, baad bë babok hyb n'aa kã —näng mã Jesus sa hä.

33 Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa tii da mabaher'oot? Abaraãm panaa né hë ti ääh. Dooh noo gó ta wób sa karom kanep'aak do ää ado bã. Nyy d' mahanäng pé ta ti maher'oot doo? —näk mã sa kyyh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom né kã tii. 35 Dooh da ta kariw n'aa tób yt hã ta karom awäd had'yyt hë. Jääm né hë ta t'aah hadoo do ti haym ta tób bã. 36 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah bë tedëeb bã, baad né tii bã bë baboo kãn, nesaa do karom nado boo bëeh —näng mãh. 37 ÿ hapäh, Abaraãm panaa né ti bëeh. Ti hado né paawä, ÿ bë karën ÿ bë daj'ëep, baad takanejäk do hyb n'aa bë h'yyb gó ÿ ma metëek doo. 38 Bë ÿ ma metëek Ee metëek do hä ÿÿ. Bë tii, bë yb wë bë ma kametëek doo, ti bë moo bok —näng mã Jesus sa hä.

39 Ti m' raky hadoo:

—Abaraãm ti ää wahë makũũh —näk mã sa kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Abaraãm panaa bë do bã paawä, Abaraãm bad'oo doo da paawä bë bad'oo —näng mã Jesus. 40 —Baad hadoo do ky n'aa, hä ÿ P'op Hagä Do an'oo däk do bë ÿ maher'oot. Tii d' né paawä ÿ metëek bë hä, bë karën ÿ bë daj'ëep. Dooh paa ta tii da Abaraãm adoo bã. 41 Bë yb moo wät do ti ta ti bë moo bok doo —näng mã Jesus sa hä.

Ti m' raky hadoo:

—Ää yb daap nado. Jääm né hë P'op Hagä Do ää Yb. Ta taah heh'äät ää —näk mã sa kyyh.

42 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do tado bã paawä bë Yb, bë kamahän paawä ÿÿh, P'op Hagä Do wë ÿ bana do hyb n'aa. Dooh këh ÿÿ gó tado bã ÿ bahyng. Ti né hë ti hä ÿ mejó hyng doo. 43 Hëd n'aa ti taganahoot bë hä, ÿ her'oot doo? Bë h'yyb gó tawén ganahoot, këh ÿ bë ganadoo do hyb n'aa. 44 Dijab taah bëeh. Takarën do bë karën bë moo bok. P'ooj ub, tadu däk noo gó, dahej'ëep do né paa tii. Dooh baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa tagenaag bã. Dooh baad hadoo do ky n'aa ta h'yyb gó tabawäd bã. Daap tamenyyh bã, ta kyyh né hë ti ta her'oot doo. Daap menyyh do tii. Daap menyyh do yb né tii. 45 Baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa ÿ bë ky nadaheeh. 46 Jaa bë mahang hajaa pé nesaa do hä ÿ taky n'aa tapa bã? Baad hadoo do ky n'aa ÿ her'oot. H'ëed hyb n'aa ÿ bë ky nadaheeh? 47 P'op Hagä Do taah hedoo do ramaa newëe P'op Hagä Do her'oot doo. Bë tii, dooh P'op Hagä Do taah bë do bã, ti hyb n'aa bë wén maa nanewëe ta kyyh —näng mã Jesus kyyh sa hä.

48 Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo Jesus hä:

—Baad né ää ky kajäk. Samarija buuj né òm! * Karap'aar h'yyb nesaa do a hä adäk! —näk mã sa kyyh Jesus hä.

49 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Dooh karap'aar h'yyb nesaa do adäg bã hä ÿÿ —näng mãh. ÿ ti hÿÿh, ÿ weh'ëeh Ee. Bë tii, ÿ bë ky n'aa rejää. 50 Dooh ÿ as'ũud bã ÿ raweh'ëeh doo.

* **8:48** Sa majĩ hadoo Samarija buuj. Dooh ragenaag bã Samarija buuj. Samarija buuj né òm Jesus hä rawén her'oot, raky n'aa ej'ees hyb n'aa.

Sét hē ti hawät ŷ raweh'ëeh karēn doo. Ti né hē ti taky däng ji hā baad ji hado bä, baad ji nado bä. Bē nado ti ky kajäk doo. ⁵¹ Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ ma metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb wäd bä —näng mä Jesus sa hä.

⁵² Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo:

—Ää hapäh né hē hŷŷ kä, karap'aar h'yyb nesaa do a hä adäk né hē —näk mäh. —Abaraäm dajëp paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod dejëp né paah, ti hadoo né hē, jé mama metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb bä, näng òm. ⁵³ Ää wahë makü Abaraäm bahänh g'eeh òm? Abaraäm dajëp paah, ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paah. Jaa òm a hä péh? —näk mä sa kyyh.

⁵⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Daj ŷŷ hē ŷ kawehëë bä paawä, dooh taw'ääts hē tado bä ta tii. Ee, bē h'yy kaha'eeh bē hanäk doo, ti né ti ŷ taweh'ëeh. ⁵⁵ Dooh bē hapëë bä tii. ŷ ti hapäh. “Dooch ŷ hapëë bä”, ŷ noo bä paawä, ŷ paawä noo kanesa bē nemuun. ŷ hapäh né hē ti P'op Hagä Doo. ŷ ky daheeh ta kyyh. ⁵⁶ Abaraäm, bē wahë maküüh, tseebe wät ŷ kajaa noo gó tabahapäh bä. Tahapäh né paah† —näng mä Jesus.

⁵⁷ —Òm ky kew'oonh ta ti maher'oot do hä —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa. —Dooch mawah'ëë nä bä, dooh 50 ta baab mado nä bä, mahapäh mä Abaraäm a nooh —näk mä sa kyyh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hado kän:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Abaraäm benäng do pooj jé ŷ awäd däg né hē! —näng mä Jesus sa hä.

⁵⁹ Ti m' ta ti ramaa napäh bä, rabasog padëek pä, ta hä radewëes hyb n'aa paawä, radajëeb paawä. Ti Jesus kejën hōm. Ahōm P'op Hagä Do tób n'aa bä naa.

9

Ty tamah do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Tamahōm me tabahapäh aj'yy ty tamah doo. Ta hä d' né hē m' tabenäng bä. ² Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ma matëg —näk mäh. —H'ëed hyb n'aa hahŷ aj'yy tawén ty tamah tabenäng? Ta yb, ta ŷŷn nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, ta daaj hē apäh nesaa do tamoo wät do hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch, ti hyb n'aa nado ti hahŷ tabahadoo —näng mäh. —Ty tamaa gó tawén enäng, ta hä P'op Hagä Do hejój kametëeh hyb n'aa —näng mäh. ⁴ —Taw'ääts hē tabawak nä bä ér moo bok, hä ŷ mejō hyng do karēn doo. Ti awät tabadajuuh, du daa d' ji moo wät péh.* ⁵ Badäk hahŷŷ hä habong do sa h'yyb tym bag hadoo ŷŷh, badäk hahŷŷ hä ŷ bawät nä bä —näng mä Jesus kyyh.

⁶ Ta ti taky hadoo do jawén paa bä, tūū tabetsós wät. K'ääts me tamekuuj wät, ti m' aj'yy matym hä tahawug hōm mä ta uuh.

⁷ —Ahōm kä —näng mä aj'yy hä. —Mahetsyyd a matym naëng majat do Siroéh häd näng doo me —näng mä Jesus aj'yy hä.

† 8:56 2.000 ta baab Jesus bewäd hyng do pooj jé Abaraäm bawät paah. P'op Hagä Do metëeh paa Abaraäm hä, badäk hahŷŷ bä tabawät nä bä. * 9:4 Taw'ääts hē ji moo wät ji bahajaa nä bä, tahanäng pé m' tii.

(“Mejūū doo”, tahananġ pé ti Siroéh.) Ti m' aj'yy bahōm kån, tahetsyyd wät mäh, tabahapëë däg kån mäh. Ti m' tababaaġ hōm kån ta tób hēnh.

⁸ Ti m', ta tób pa haj'eenh doo, pooġ jé dajëēr tabehetsë bā hep'ëeh do paa m' rahapäh mä aj'yy. Ti m' raky hadoo:

—Hahÿ nado dajëēr hetsë do paah? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti né m' ta wób sa hä. Ta wób raky hadoo:

—Dooh ti tado bā —näk mäh. —Ta da hed'op —näk mäh.

—ÿ né tii —näng mä aj'yy ty tamah do paa kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaaj kån:

—Nyy da mabahapëë däk? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Aj'yy, Jesus ramanëënh doo, mekuuj wät k'ääts, tii bā matym ÿÿ hä tahawug hōm ta uuh. Siroéh hēnh ÿ tamejūū, ÿ bahets'yyt hyb n'aa. ÿ ahōm, ÿ hetsyyd wät, ti ÿ bahapëë däg kån —näng mä aj'yy kyyh.

¹² —Ny tawät ti aj'yy? —näk mä ta hä.

—Dooh ÿ hapëë bā —näng mä aj'yy kyyh.

Parisëw rabeaanh do aj'yy ty tamah do paa hä ky n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ramahūūm mä aj'yy ty tamah do paa Parisëw sa wë. ¹⁴ Saab né hë paa m' k'ääts Jesus mekuuj wät, aj'yy taty nä däk. ¹⁵ Ti m' aj'yy hä Parisëw rabeaanh nyy da ta matym nyy däg kån. Ti m' aj'yy ky hadoo:

—K'ääts me matym ÿ tabahawug wät. ÿ hetsyyd wät. Hÿÿ kã ÿ bahapëë däk —näng mäh.

¹⁶ Ti m' Parisëw wób raky hadoo:

—Dooh P'op Hagã Do mejūū do tado bā ta ti aj'yy. Dooh Saab hä ky n'aa kajew'yyk do taky dahé bā —näk mä sa kyyh.

Ti m' ta wób raky gadoo:

—Nesaa do moo hew'ëët do tado bā paawã, dooh paawã tahaja bā hahÿ hadoo do meuj n'aa näng do tapahuuj bā —näk mä ta wób sa kyyh.

Séd h'yyb nehedo boo m' Jesus hä.

¹⁷ Ti m' p'aa hēnh rabeaaj wät aj'yy hä:

—Nyy d' mabaher'oot ta ti aj'yy ky n'aa? Ōm né ti tamatym nä däk —näk mä sa kyyh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—P'op Hagã Do ky n'aa rod né hë tii —näng mäh.

¹⁸ Dooh nä Judah buuj sa wahë n'aa raky dahé nä bā aj'yy ty tamah doo, dooh né hë m' raky dahé nä bā aj'yy ty nyy däk doo. Ti hyb n'aa m' ta yb, ta ÿÿn ranaëëġ kån. ¹⁹ Ti m' rabeaanh sa hä:

—Bë t'aah né hahÿÿh? —näk mäh. —Hahÿ né hë ti ty tamah do bë hanäk doo, tabenäng noo gó? Nyy da tabahapëë däk hÿÿ kã? —näk mä sa kyyh ta yb sa hä.

²⁰ Ti m' ta yb raky hadoo:

—Äã t'aah né ti ta tii. Ta hä d' né hë tabenäng —näk mäh. ²¹ —Dooh äã hapëë bā nyy da taty nyy däk, jaa ty nä däk. Ta hä bë eaaj. Wah'ëë tii, karapee nado. Tahajaa taher'ood bā ta daaj hë ta ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²² Hahÿÿ d' paa m' Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh: “Äã ado nyyh da, Jesus ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Do hanäng doo. Dooh da äã gado wäd bā tób P'op Hagã Do panyyġ äã yd naherot do yt hä”, näk mä sa kyyh. Ti hyb n'aa m' ta yb tii da rawén edoo. Judah buuj sa wahë n'aa rajeÿÿm. ²³ Ti hyb n'aa m', “Wah'ëë däg. Ta daaj hë tabaher'oot”, rawén näng.

²⁴ Ti m' p'aa hēnh ēnh ranaēēnh sa wē ty tamah do paah. Ti m' raky hadoo ta hā:

—P'op Hagā Do hā maky dēē te hub tado bā! Baad maher'ood! —nāk mäh.
—Āā hapäh né hē, nesaa do moo hew'ēēt do ti ta ti aj'yy —nāk mā sa kyyh.

²⁵ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooħ ŷ hapēē bā nesaa do moo hew'ēēt do tado bā, nesaa do moo hew'ēēt do tanado bā. Sét hē ti ŷ hapäh: Ty tamaa né paa ŷŷh, ŷ taty nā dāk —nāng mā aj'yy Pariséw sa hā.

²⁶ Ti m' p'aa hēnh rabeaanh ēnh:

—Nyy da tabad'oo? Nyy da ōm taty nā dāk? —nāk mäh.

²⁷ —Bē ŷ maher'ood wāt. Dooħ ŷ bē ky dahé bā. Hēd n'aa bē karēn p'aa hēnh ŷ baher'oot? Bē na-āāj né hē bē karēn ta ma matēg bē bahadoo? —nāng mā aj'yy sa hā.

²⁸ Ti m' raky n'aa rejāā aj'yy. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Ōm ti ta ma matēg! Mosees ma metēēk do āā ti hŷŷh! ²⁹ P'op Hagā Do her'oot paa Mosees hā. Ti ti āā hapäh, āā ky n'aa napäh. Ta ti aj'yy, dooħ āā hapēē bā n'yy hēnh naa tii —nāk mā sa kyyh.

³⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—B'ēs ky kewooj éh. ŷ né matym nyy dāg paawā tamo haj'aa, dooħ m' bē hapēē bā, bē nooħ. ³¹ Ji hapäh né ti hahŷŷh: Dooħ P'op Hagā Do maa newē bā nesaa do moo heb'ooħ doo. P'op Hagā Do weh'ēēh doo, takarēn do moo heb'ooħ doo, ti né hē ti tamaa newēē. ³² Pooj jé tadu dahāng noo gó, dooħ ji ky n'aa napäh pé ty tamah doo gó henāng do hapēē dāk doo —nāng mäh. ³³ —P'op Hagā Do wē naa tanado bā paawā, dooħ paawā tahajaa péh, tabad'op hē —nāng mā aj'yy kyyh sa wahé n'aa sa hā.

³⁴ Ti m' raky gadoo:

—Nesaa do a hā anāng mabenāng, āā mama metēēk? —nāk mā sa kyyh aj'yy hā.

Ti m' rah'eed nyyh mā P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Dooħ m' ran'oo wād bā tajēē wād bā p'aa hēnh tii hēnh.

H'yy ganehot do sa ky n'aa hahŷŷh

³⁵ Ti m' Jesus ky n'aa napäh aj'yy rah'eed nyyh doo. Aj'yy tamamuun bā, taky hadoo ta hā:

—Ōm h'yy ka'eēh Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do hā? —teaanh mā ta hā.

³⁶ Ti m' aj'yy ty tamah do paa ky hadoo:

—Jaa tii? ŷ mamaher'ood, ta hā ŷ h'yy ka'eēh hyb n'aa —nāng mā ta kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mahapäh paah. ŷ tii, a sii her'oot doo —nāng mäh.

³⁸ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—A hā ŷ h'yy kae dāg kän, hyb n'aa jawyk doo —nāng mäh.

Ti m' ta taron nuu me m' aj'yy bahyy hāng Jesus wē, Jesus taweh'ēēh hyb n'aa.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ŷ wén hyng babā, ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa sa hā, ty temah do ŷ ty nā padēēk hyb n'aa, matym enāh do ranahapäh hyb n'aa, rah'yy ganahoot hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

⁴⁰ Ti m' Pariséw wób ta sii habong do ramaa napäh taher'oot doo. Ti m' rabeaanh ta hā:

—Nyy d' mahanāng pé tii? Āā sii hē ty temah mahanāng? —nāk mā sa kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ty temah do bê hado bã paawä, bê h'yy ganah'ood bã paawä, bê h'yyb haj'aa hê nado tii, hã ÿ bê h'yy kana'eeh doo —näng mäh. “Äã hapäh, äã h'yy ganäng a hã”, bê hanäk do hyb n'aa, bê h'yyb haj'aa hê né hê hã ÿ bê h'yy kana'eeh doo —näng mã Jesus kyyh Pariséw sa hã.

10

B'éé hagã n'aa heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh, panyyg ky n'aa gó tabenaa wät:

—Né hup ÿ né hê hahÿ ÿ her'oot doo: B'éé hood kahadê do noo me najëë suun doo, ta hadê pong jé gatsék doo, baretsék do tii, kamaj'ï do tii. ² Ta noo me hajëë suun doo, ti né hê ta masãh b'éé hagã n'aa. ³ B'éé hagã n'aa kajaa bã kã, ta noo hagã n'aa tagas'ëes ta nooh tabajëë suun hyb n'aa. Ta masãh hã ramaa napäh ta kyyh, sét ken'y'yyh tanaëenh bã sa häd me. Ti tamahüüm kãn ta masãh ta w'oo hã. ⁴ Sahõnh hê ta masãh tamanyyh do jawén paa bã kã, sa pooj jé tabahöm, tamahüüm kãn. Ta masãh ah'üüm sa hagã n'aa jawén, ta kyyh ramepäh do hyb n'aa. ⁵ Tabad'op hê rahöm ramanepäh do jawén. Waj'aa bong ta mahãnh, raky manepäh do hyb n'aa.

⁶ Ta ti ky n'aa me Jesus baher'oot sa hã. Dooh m' tagah'ood bã Pariséw sa hã taher'oot doo. ⁷ Ti hyb n'aa m', p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ÿ né hê hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ né hê b'éé hood noo hadoo. ⁸ Sahõnh hê pój ÿÿ jé heboo nä doo, ma matëg oow hedoo doo, P'op Hagã Do H'yyb Däng do hanäk do na-ãäj, baretsëg paa tii, kamaj'ï paa tii.* Dooh paa raky dahé bã sa kyyh, b'éé ky nadah'eeh do hadoo sa hagã n'aa nadoo doo. ⁹ ÿ né hê b'éé hood noo hadoo. Wë ÿ nu däng doo, edëb had'yyt hê kã nesaa do mahãnh. P'op Hagã Do wë da tanu däng. Baad tabajëng, baad tabanyyh, tawyyd had'yyt hê baad hadoo doo, sa waa b'éé raw'yyt do hadoo. H'yyb nyyw gó, neÿÿm doo gó, tabawäd kãn P'op Hagã Do matym gó kã. ¹⁰ Hets'ëëk do rabana rabets'ëëk hyb n'aa, radej'ëëp hyb n'aa, ragawats'iik hyb n'aa. Ti no n'aa rabana. Dooh ti ÿ hado bã. ÿ ahyng babä ÿ bed'ëëp hyb n'aa, baad hadoo doo gó rababoo had'yyt hyb n'aa —näng mã Jesus.

¹¹ Ti m' taky hadoo ênh:

—ÿ né hê b'éé hagã n'aa baad hadoo doo. B'éé hagã n'aa baad hadoo doo kan'oo däk da, tadajëp ta masãh hyb n'aa. ¹² Sa karom, b'éé tabahag'ãas ramejüü doo, ta sãm tagadoo hyb n'aa, dooh b'éé hagã heh'äät tado bã. B'éé danäh nado tii. Eÿÿm wät tii, waj'aa wät tabanas'aa b'éé hek'ook do tabahapäh bã. Teréd bëeh b'éé. Tii bã awad japuk b'éé seeh, tii bã ta wób jé pad'yyt hê rawaj'aa bong ta ti hyb n'aa. ¹³ Ta sãm hyb n'aa paa ti sa karom bahag'ãas b'éé. Dooh b'éé tahyb n'aa p'eed bã. Ti hyb n'aa tawajaah. ¹⁴⁻¹⁵ ÿ ti hÿÿh, b'éé hagã n'aa heh'äät hadoo. Ee, P'op Hagã Doo, ÿ tamepäh, ÿ na-ãäj hê ÿ mepäh Ee, P'op Hagã Doo. Ti hadoo né hê baad ÿ mepäh masãh haa. Masãh haa na-ãäj né hê, baad né hê ÿ ramepäh. Daj ÿÿ hê ÿ kan'oo däk, ÿ dajëp hyb n'aa masãh haa sa hyb n'aa. ¹⁶ Ti abong nä masãh haa hedoo do wób, bong hahÿ wób nado tii.† Ti na-ãäj né da ÿ manaa wë ÿÿ. Raky daheeh né da ÿÿh. Séd hã däg da rakata padëëk, hã ÿ h'yy ka'eeh doo. Sét né hê da ÿÿh, sa hagã

* **10:8** Jesus ewäd hyng do pooj jé, hajök rawad'ii paawä Judah buuj. “ÿ ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo”, näk paa sa kyyh. Daap ramenyh tii. Sa ky n'aa né hê Jesus her'oot hahÿÿ hã. † **10:16** Judah buuj wób nadoo doo, ta jawén ta hã h'yy ka'eeh do tii.

n'aa. ¹⁷ ǃ Ee kamahān. ǃ tawén kamahān, daj ǃǃ hē ǃ kan'oo dāk ǃ dajēp hyb n'aa, p'aa hēnh ǃ bedēb wāt hyb n'aa. ¹⁸ Dooch hajaa pé ǃ daj'ēep péh. Daj ǃǃ hē ti ǃ kan'oo dāk dajēb hā. ǃ hajaa ǃ kan'oo dāg bā dajēb hā. ǃ hajaa p'aa hēnh ǃ ganā wāt p'aa hēnh ǃ edēb wāt hyb n'aa. Tii d' né hē Ee mejūū ǃ bad'oo —nāng mā Jesus kyyh.

¹⁹ Ti m' p'aa hēnh séd h'yyb nehedo boo Jesus hā, Jesus kyyh hyb n'aa. ²⁰ Hahǃǃ da hajōk do wób sa kyyh:
—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hā adāk. Baad h'yyb nado. Hēd n'aa bē maa newēē ti ta kyyh? —nāk mā sa kyyh.

²¹ Ti m' ta wób raky hadoo:
—Dooch. Dooch ti taky hado bā karap'aar h'yyb nesaa do hadāk doo. Dooch karap'aar h'yyb ta ti hadoo do taher'ood bā. Dooch karap'aar h'yyb haja bā ty tsehēt do raty nā padāg bā —nāk mā ta wób sa kyyh.

Jesus kyyh raganadoo do ky n'aa hahǃǃh

²² Ti m', Jerusarēnh bā P'op Hagā Do tób n'aa hyb n'aa ratsebē do rataheb'ēēs do kajaa. Tabahahēēm bawāt noo gó m' tii. ²³ Jesus awāt P'op Hagā Do tób n'aa yt hā, Saromāw hād nāng doo bā. ²⁴ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa ranu get'ēē dāk Jesus. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jāām hē, āā mah'yyb manepā wād manāh! Baad ub āā mamaher'ood hǃǃ kā ōm P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do mado bā —nāk mā sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:
—Bē ǃ maher'ood wāt, dooh bē ky dahé bā —nāng māh. —Ee ky gabuuj ta ti ǃ pehuunh doo. Ti ti metēēh kēh ǃ n'aa. ²⁶ Baad kēh ǃ n'aa rametā né paawā bē hā, dooh bē ky dahé bā. Bē wén ky nadaheeh, dooh masāh haa b'éeé wób bē do bā. ²⁷ Masāh haa b'éeé raky daheeh ǃǃh. ǃ mepāh masāh haa. ǃ rahadaa had'yit hē. ²⁸ Sa hā ǃ banoo edēb had'yit do P'op Hagā Do pa. Tabad'op hē rahob bā tabanesaa hēnh. Dooch hajaa pé masāh haa moh ǃǃ gó naa tado hōm bā. ²⁹ Ee, masāh haa hanoo doo, tak'ēp takabaj'aa sahōnh hē sa bahānh. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé masāh haa tado hōm bā Ee moo gó naa. ³⁰ ǃǃh, Ee, sét āā —nāng mā Jesus.

³¹ Ti m', p'aa hēnh Judah buuj wób, Jesus majīi hedoo doo, rabasog padēēk pā, ta hā radewēēs hyb n'aa paawā, tadajēp hyb n'aa paawā. ³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hajōng baad hadoo do Ee ky gabuuj ǃ pehuunh do ǃ metā wāt bē hā. Ny hadoo do ǃ pahuunh do p'āā bē karēn ǃ bē daj'ēep? —nāng mā Jesus sa hā.

³³ Ti m' Judah buuj wahē n'aa raky hadoo:
—Baad hadoo do mamoo wād wāt do hyb n'aa nado ōm āā daj'ēep pā me. Ōm a wén kut pā me, P'op Hagā Do maky n'aa rejāā do hyb n'aa. Aj'y y né paawā ōm, “ǃ P'op Hagā Doo”, mabanāng —nāk mā sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:
—Hahǃǃ da P'op Hagā Do her'oot paa sa hā, bē ky n'aa jaw'y yk do hā takerih: “P'op Hagā Do hadoo bēēh.”* ³⁵ Ti né hē P'op Hagā Do kyyh. Bē hapāh né hē, dooh P'op Hagā Do kyy kerih do ji haja bā ji ahǃǃd bā. Ti hyb n'aa, ajy y tamejūū do hā P'op Hagā Do ky n'aa hadoo ta hād n'oo dāg bā, ³⁶ hēd n'aa, “P'op Hagā Do maky n'aa rejāā”, bē banāng hā ǃǃ, “ǃ P'op Hagā Do T'aah”, ǃ hanāng do hyb n'aa? ǃ né hē, Ee P'op Hagā Do asēēw hōm doo, tah'y yb dāng doo, wawēē hē tamejō hyng doo. ³⁷ ǃ moo nawād bā paawā Ee, P'op Hagā Do

moo wät doo, bë ky dahé manä y̆y̆h. ³⁸ Ee moo wät do y̆ moo wäd bä, y̆ bë ky nadahé nä bä, taw'ääts hë bë ky daheeh y̆ pehuunh do metëeh do hä, hëp y̆y̆ gó Ee bawät, Ee h'yyb gó y̆ bawät, baad bë bahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

³⁹ Ti m' p'aa hënh rakarën ramoo maso däk Jesus ta kyyh p'ää. Dooh m' rahaja bä. Jesus ahöm sa mahänh.

⁴⁰ Ti m' Jesus batsëg höm p'aa hënh tamii Joradän häd näng do ta myyj jé. Ta myyj däk hä, Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät paa bä tabaym dó.

⁴¹ Hajök an'aa ta wë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh né paawä Jowāw nu gahem'uun do pehuuj bä, te hub né hë sahönh hë hahy aj'yy ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paah —näk mä sa kyyh.

⁴² Tii bä m', hajök rah'yy kae däk Jesus hä.

11

Aj'yy Rasaro häd näng do panyyg n'aa hahy̆y̆h

¹ Ti m', ti awät aj'yy Rasaro häd näng doo. Nahëë näng mä Rasaro. Panang Betanija häd näng doo bä tabawät ta änh Maah-Ta, Marija daheeh. ² Ta ti né hë Marija, Jesus tsyym hah'ook do buu benyym doo me, ta sëen me tahawug höm doo. ³ Ti m', Rasaro änh ramejüü Jesus rapanäk. Hahy̆y̆ d' mä sa kyyh:

—Mahegää, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo. Nahëë näng a najiis makamahän doo —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus maa napäh bä kä ta ky n'aa taky hadoo:

—Rasaro madajëp do nado ti ta nahëeh. Rasaro wén nahëë näng, P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa na-ääj hë da ta hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Maah-Ta, Maah-Ta änh, Rasaro, Jesus kamahän né paawä, ⁶ dooh nayyw hë tahyb n'aa jöh bä. Pawóp nä ta äh tatab'ëes, Rasaro nahëë näng do taky n'aa napäh bä. ⁷ Ta jawén kä Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hamäh, p'aa hënh ër bah'üüm Judah häj n'aa hënh, Rasaro rahabok hënh —näng mä Jesus kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —nag'aap hë Judah buuj sa wahë n'aa rakarën öm radaj'ëep. Hëd n'aa t'ii hënh makarën mababaaj höm? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti m' panyyg gó Jesus ky hadoo:

—Badawëet adëb bä tabawag. Adëb bä ji awäd bä, baad ji bawät. Dooh ji tsyym poo däng péh, badäk hahy̆ bag n'aa yt ji bawät do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁰ —Badagyp doo gó ji awäd bä, daap ji tsyym poo kejäk, ta bag badoh do hyb n'aa ta hä —näng mä Jesus kyyh.*

¹¹ Ti m', ta ti Jesus her'oot do jawén paa bä, taky hadoo ënh:

—Ër najiis Rasaro aä jëng. Y̆ ahöm dó t'ii hënh y̆ mebeë nyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹² Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Ää wahë n'aa, —näk mäh —tabay̆y̆h bä, has'oo däk da —näk mä sa kyyh.

* **11:10** Dooh Jesus majiï rahaja bä, dooh na-ääj hë Nesaa Do Yb haja bä Jesus hä raj'aa ketsëë bä Jesus moo wät do nahänh nä bä, tahanäng pé m' tii. Ta see ky n'aa Jesus her'oot na-ääj hë ta tii da. Jesus né ti badäk hahy̆ hä habong do bag n'aa hadoo. Jesus sii ji nawäd bä, gadagyp doo gó hawät do hadoo ji. Nesaa do j'aa ketsë tii bä ji hä.

13 Dajëp né hë Rasaro, näng Jesus. Aÿÿh ta ma matëg red'oo. 14 Ti m' baad ub Jesus baher'ood kân sa hâ:

—Dajëp Rasaro ÿ hanäng doo —näng mäh. 15 —Baad tanyy ÿ badoh t'î hënh tadajëp do hâ, hâ ÿ bë h'yy kae kân hyb n'aa kâ —näng mäh. —Hamäh, ër ah'üüm t'î hënh —näng mä Jesus kyyh.

16 Ti m', Toméh, “Kawareeh” ramaneënh doo, ky hadoo ta wób sa hâ:

—Hamä ta sii, ta sii ër dejëp hyb n'aa† —näng mä Toméh kyyh.

17 Ti m' panang Betanija bedaa däk bä, Jesus ky n'aa napäh, ji meheet pé däg mä ta äh Rasaro pä gabaho doo gó radakä jëng doo.

18 Edah panang Betanija, Jerusarënh bä naa. 19 Ti hyb n'aa hajök Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, ta wób na-ääj mä an'aa Maah-Ta wë, Marija wë rah'yyb en'yym hyb n'aa, rahyb n'aa natón hyb n'aa sa hÿÿj maküüh. 20 Ti m' Maah-Ta ky n'aa napäh bä Jesus kajaa, anyyh mä ta tób bä naa, ahöm ta wë. Marija ahäng mä sa tób yt hâ.

21 Ti m' Maah-Ta kajaa Jesus wë kä, ti m' taky hadoo ta hâ:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magëë bä paawä, dooh paawä hãÿ ÿ dajëb bä —näng mäh. 22 —Ti hadoo né hë paawä, ÿ hapäh, P'op Hagä Do anoo né da a hâ sahõnh hë ta hâ maky n'aa etsëë doo —näng mä Maah-Ta kyyh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta hâ:

—Ganä wät da a hÿÿj —näng mäh.

24 Ti m' Maah-Ta ky hadoo:

—ÿ hapäh, ganä wät né da sahõnh hë ragenä bong do hâ kä P'op Hagä Do betyn bong do hâ kä banäm doo hënh, banesaa doo hënh —näng mä Maah-Ta.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ta hâ:

—ÿ né da hanoo ta ti genyy bong doo. ÿ né ti hedëb had'yyt hanoo doo. Hâ ÿ h'yy ka'eeh doo, dajëb né paawä, tawäd had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. 26 Hahÿ hedëp nä doo, hâ ÿ h'yy ka'eeh doo, tabad'op hë da tadajëp ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa had'yyt hë da tabawäd kân —näng mä Jesus.

Ti m' Maah-Ta hâ tabeaaÿ kân:

—Maky daheeh ta ti ÿ her'oot doo? —näng mäh.

27 —ÿÿ, Hyb N'aa Jawyk Doo. ÿ ky daheeh òm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah —näng mä Maah-Ta kyyh Jesus hâ.

28 Ti m' ta ti tabaher'oot do jawén paa bä kä m' Maah-Ta bahöm, ta änh Marija tanaëënh hyb n'aa. Ta m'aa hënh mä tanaëënh, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg kajaa. Ta kyy gó òm ÿ naëënh —näng mä Maah-Ta ta änh hâ.

29 Ti m', Marija maa napäh bä ta tii, nanyw hë m' tabas'ëëg gëët, ahöm kân mä Jesus wë. 30 Dooch Jesus ajëë suun nä bä panang bä. Ta hâ Maah-Ta mamuun doo bä tabagëët nä. 31 Ti m' Judah buuj tób bä hat'oonh doo, Marija h'yyb en'yym doo, rabahapäh bä nanyw hë Marija bas'ëëg gëët bä, tabanyyh bä, rabahöm kân ta jawén. Kamag hakëë hënh hahöm red'oo mäh. T'î hënh haoot red'oo mäh.

32 Ti m', Marija kajaa bä kä Jesus bagëët bä, ta taron nu paa me tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magëë bä paawä, hãÿ ÿ dooh paawä tadajëb bä —näng mäh.

† 11:16 Dooch tahajöö nä bä ta äh, t'î hënh Jesus majii rakarën radaj'ëëp Jesus. T'î hënh Jesus matëëh do hyb n'aa, Jesus radaj'ëëp Toméh ed'oo. Ti hyb n'aa tii da tawén edoo sa hâ.

³³ Ti m' Jesus bahapäh bä Marija haoot doo, Judah buuj Marija sii han'aa do na-ääj hē ha'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb, tak'öp tahyb n'aa tón wät. Tahyb n'aa esów wät. ³⁴ Ti m' tabeajj kân:

—Nyy bä bē dakä jëng? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—B'ëöp, mahegää, Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus baód wät.

³⁶ Ti m' Judah buuj raky hadoo:

—Bē hegää, tak'öp paa takamahän —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Ty tamah do taty nä däk, tanoo. Héd n'aa tananoo hahÿ tanadajëp hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³⁸ P'aa hēnh ēnh baad nado wäd Jesus h'yyb. Tak'öp tahyb n'aa tón takajaa bä kamag basuun bä. Pā gabaho doo gó radakä jëng. Pā gatsabak doo me ranoo gatsëe däk. ³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē noo gatsë do hōm —näng mäh.

Ti m' Maah-Ta, dajëp do änh, ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —buu banes'aa däg. Ji meheet pé däg ta äh tadajëp —näng mä Maah-Ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ÿ mah'yy kae bä, mahapäh da P'op Hagä Do kabaj'aa doo —näng mä Jesus Maah-Ta hā.

⁴¹ Ti m' ranoo gasëets hōm kân. Ti m', p'op Jesus ty dëe wät taky n'aa etsëe hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē Ee. Mamaa napäh, maky daheeh ÿ ky n'aa etsëe doo. ⁴² ÿ hapäh né hē ÿ mamaa napäh, ÿ maky dahé had'yyt hē. Ta tii d' ÿ wén edoo, babā hab'ëeh do sa hyb n'aa, òm né hē ti ÿ mejō hyng do raky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hā.

⁴³ Ti m' ta ti tabedoo do jawén paa bä kâ, tak'öp tanaëej kân mäh:

—Rasaro! —näng mäh. —Anäh! —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' dajëp do paa anä kân. Kahapōōs ta mooh, ta tsyym sii hē pään hawak doo me. Ta matym na-ääj mä kahabën pään me.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē apyn hōm pään, baad tabahōm hyb n'aa kâ —näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' hajök Judah buuj Marija heg'ääs do Jesus pahuunh do hapäh doo, ta hā rah'yy kae padäg kân. ⁴⁶ Ta wób ah'üüm mä Pariséw sa wë, ramaher'oot mä Jesus mo haj'aa ky n'aa hā.

Jesus hā Pariséw rakamaj'ü do panyyg n'aa hahÿh

⁴⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Pariséw daheeh ratsyyd bong Sinedirijo ajyy n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, séd hā rakata padëek hyb n'aa. Rakata däk bä kâ m', raky hadoo mäh:

—Nyy d' ér bad'oo? Bē hegää! Hajōng hahÿ aj'yy pehuunh doo. ⁴⁸ Ér hyb n'aa nap'eed had'yyt bä tapehuunh do hā, sahōnh hē da rah'yy kae padëek ta hā, sa wahë n'aa tabahado däk hyb n'aa. Roma buuj warahén n'aa kamajë bong da ää hā tii bä. Rado hōm da P'op Hagä Do tób n'aa. Rado hōm da ää hāj n'aa —näk mä sa kyyh.

⁴⁹ Ti m' sa seeh, Kajapas häd näng doo, ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äat do ky hadoo sa hā:

—Dooh bë hapäh péh —näng mäh. ⁵⁰ —Dooh bë h'yy genä bä? Taw'ääts hē ta ti sét né hē dajëp, sahõnh hē Judah buuj ranadejëp hyb n'aa —näng mä Kajapas kyyh.

⁵¹ Ta daaj hē tahajaa do hyb n'aa nado ta tii d' tabaher'oot. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo ta hã ti tabaher'oot hyb n'aa, ta pooj jé Jesus ky n'aa hã. Jesus dajëp da Judah buuj sa hyb n'aa tahanäng pé m' tii d' taher'oot doo. ⁵² Tadajëp Judah buuj sa hyb n'aa had'yyt nado. Tata däk séd hã da na-ääj hē sahõnh hē P'op Hagä Do taah hedoo do jé pad'yyt hē habong doo.

⁵³ Ti jawén paa bä kä m', Kajapas her'oot jawén paa bä kä m', Judah buuj wahë n'aa rabaher'ood kån nyy da da Jesus radaj'ëëp.

⁵⁴ Ti hyb n'aa, dooh Jesus awäd wät bä sahõnh hē mahang kä. Ti hyb n'aa ahõm kån mä ta ma matëg sa sii kä panang Eparajim häd näng do tabanäng hënh, tabanawäng do nab'yy hënh kä. T'ii hënh rabaym dó.

⁵⁵ Tabeäa däk bä Pas-kowa häd näng do Judah buuj rataheb'ëës doo, hajök hah'üüm mä Jerusarënh hënh, t'ii hënh ratab'ëës hyb n'aa. Pas-kowa pooj jé rabahõm, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad ratab'ëës hyb n'aa. ⁵⁶ Jesus mä resoos P'op Hagä Do tób n'aa yt hã rabab'ëeh bä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy da bë hä? Ana g'eeh da Pas-kowa ër tab'ëës bä? —näk mäh.

⁵⁷ Tii da rawén edoo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh ramejüü do hyb n'aa ramaher'oot hyb n'aa Jesus rahapëë bä. Rakarën paawä ramaher'oot ramaso däk hyb n'aa.

12

Buu benyym do Marija ah'ook do Jesus tsyym hã panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ji moo oow see pé ta äh Pas-kowa häd näng do pooj jé, Jesus matëh kån panang Betanija häd näng doo hënh, Rasaro taganny wät do panang bä. ² Takajaa bä kä m', Jesus najiis ramoo bok Jesus raweh'ëeh do tä n'aa. Maah-Ta manaa ti hat'oonh do sa waa, sa tä. Rasaro asooh sa mahang. ³ Ti m' Marija bado däk buu benyym do hood. Häd eh ta hood.* Tak'ëp ky n'aa gebah, heh'äät, joom nah-do häd näng do s'ëëb ti buu benyym doo. Ti m' tabahah'ook Jesus tsyym hã. Ti m' tatsyym hawug hõm ta sëen me. Jé pad'yyt hē däg tób yt hã buu benyym do buu bewäd däk.

⁴ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, Jesus ma matëg seeh, ta jawén Jesus tahaëj däk doo, ky hadoo:

⁵ —Hëd n'aa buu benyym do takanes'ëëm? 300 moweed k'ääts tëg hawak paawä ta sãm. Ta sãm ji an'oo paawä kas'ut do sa hã —näng mä Judas kyyh.

⁶ Kas'ut do tat'yyd mehÿin do hyb n'aa nado ta tii da tawén her'oot. Baretsëg tii. Jesus sa dajëër hagä n'aa Judas. Tahes'ook mä ta gó radahep'ëë doo.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na magëd ti ÿÿnh. Ý radakä jëng noo gó buu benäw n'aa tii d' tabad'oo.

⁸ Kas'ut do aboo had'yyt hē bë mahang. Ý ti hÿÿh, dooh bë mahang ý awäd wäd bä had'yyt hē —näng mä Jesus Judas hã.

⁹ Ti nuuj jé m' hajök Judah buuj raky n'aa napëë däk Betanija bä Jesus bawäd däk doo. Ti m' rabana kån Jesus rabaheg'ääs hyb n'aa. Rasaro, dajëp

‡ 11:55 Tii da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü paah. * 12:3 Riit gó ji ety bä, ta baa bä tagadäk.

do paah, Jesus ganyy wät do rabaheg'ääs hyb n'aa na-ääj né hē. ¹⁰⁻¹¹ Rasaro hyb n'aa hajök Judah buuj rahyb n'aa eréd hōm sa wahē n'aa. Jesus hā m' rah'y y kae padäg kån. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa Rasaro sii hē rakarēn radaj'ëep.

Baad Jesus ragadoo Jerusarēnh bā panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m', jati pé hajök doo, Pas-kowa hyb n'aa Jerusarēnh hēnh han'aa doo, Jesus raky n'aa napäh hana do Jerusarēnh hēnh. Ta hōō bā tabawäd däk.

¹³ Madyyk g'aad hadoo do rakekyt mäh, an'y y h mā panang bā naa, Jesus ragadoo hyb n'aa. Ti m' raky hadoo, tak'ëp sa kyyh:

—P'op Hagä Do ää j'aa etsé! —näk mäh. —Ky n'aa kedēng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh. —Ky n'aa kedēng, Isaraēw buuj sa wahē n'aa! —näk mäh sa kyyh.

¹⁴ Ti m' jumeto t'aah jó Jesus baso kån. Tii d' né paa ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih doo. Hahÿÿ da takerih:

¹⁵ “Bē eÿÿm manä Sijōn‡ buuj.
Bē hegää! Bē wahē n'aa ti awät da.
Jumeto t'aah jó tabana.”§

¹⁶ Pooj jé dó, dooh Jesus ma matēg rah'y y genä nā bā ta ti P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hā kametä wät ti noo gó. Ta jawén, Jesus dajëp, Jesus ganä wät, Jesus basëek do jawén paa bā kã, rahyb n'aa es'ee däg kån ta ti ta ky n'aa kerih doo, ta hā kametëeh doo.

¹⁷ Ti m' hajök do wób, hap'ëeh do Rasaro Jesus ganyy wät doo, rahe'oot mā ta wób sa hā. ¹⁸ Ti hyb n'aa kã m', ta ti Jesus pahuunh do raky n'aa napäh do hyb n'aa, hajök an'y y h panang bā naa Jesus ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' Pariséw raky n'aa jōg bong sa da hadoo do hā. Hahÿÿ d' mā sa kyyh:

—Bē hegää! Dooh ää haja bā hahÿÿh. Sahōnh hē ta wē rabahōm kån —näk mā sa kyyh.

Gereg buuj wób rakarēn do raheg'ääs Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'y y h hyb n'aa han'aa do sa mahang ti abong mā Gereg buuj wób. ²¹ Pirip wē rabana. Betsaj-Da panang bā, Garirej hāj n'aa bā naa ti Pirip. Ti m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näk mäh —ää karēn Jesus ää bahegää paawä —näk mäh.

²² Ti m' Pirip ahōm Än-Deréh wē, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' Än-Deréh bahadaa hōm Pirip. Jesus wē rabahōm ramaher'oot hyb n'aa Gereg buuj rakarēn doo. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Kaja däk hÿÿ kã ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do dajëp doo, baad ÿ P'op Hagä Do wén weh'ëeh da —näng mäh. ²⁴ —Né hup ÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Tiriig ag k'ääts gó takanajäg bā, k'ääts gó ta bóg nadajëb bā, ta mab hē, sét hē had'y y t hē tabaym ti ta ag. Ta bóg dajëb bā, papuu j ganyy h bā, tii bā hajōng ta ag ganä kån ta hanaa** —näng mäh. ²⁵ —Jé badäk hahÿÿ hā ji hawät do hā tak'ëp kamahän doo, dooh da tanu deē bā P'op Hagä Do wē. Badäk hahÿÿ hā ji hawät do hā kamanahän doo, edëb had'y y t da P'op Hagä Do pa.

† 12:13 Saaw-Mo 118.25-26 ‡ 12:15 Jerusarēnh panang ti Sijōn . Isaraēw buuj na-ääj hē kã ramaneëëj kån Sijōn . § 12:15 Sakarija 9.9 ** 12:24 Ta ky n'aa hā né hē Jesus her'oot ta tii. Jesus né hē tiriig ag hadoo. Jesus nadajëb bā paawä, dooh takahūm boo tii bā ta hā h'y y kae'eh doo, tahanäng pé tii.

²⁶ Jé karēn pé wē ŷ moo wāt péh, taw'āāts hē hēp ŷ hata had'yyt hē. ŷ bawāt bā tabawād had'yyt hē da wē ŷ moo wāt doo. Ee weh'ēeh da tii —nāng māh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hŷŷ kā, taw'āāts hē nado hēp ŷŷ. Nyy da da kēh ŷŷ P'op Hagā Do hā? “Ee, ŷ medeēb nesaa do ŷ ahob mahānh, ŷ dajēb mahānh”, nāng g'ee d' ŷŷh? Dooh. ŷ dajēp hyb n'aa né hē ŷ bahyng —nāng mā Jesus.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo P'op Hagā Do hā:

—Ee, mametā baad had'op do ōm, tak'ēp kabaj'aa do sahōnh hā —nāng mā Jesus kyyh.

Ti m', hŷ pong jé naa tamaa ena kyyh. Hahŷŷ da m' ta kyyh:

—ŷ metā wāt. P'aa hēnh da ŷ metēeh ēnh —nāng māh.

²⁹ Darung mā hajōk do tii bā hab'ēeh do sa hā.

—Āās ti her'oot ta sii —nāk mā ta wób sa kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hēp ŷ n'aa nado ti kyy ber'oot. Bē hyb n'aa ti taber'oot, bē ky daheeh hyb n'aa —nāng mā Jesus.

³¹ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hŷŷ kā kajaa dāk P'op Hagā Do ky n'aa etyy do badāk hahŷŷ hā habong do ta hā h'yy kana'eeh doo. Da hē kā Nesaa Do Yb, badāk hahŷŷ hā habong do hā mejūū do kahabēē hōm kán. ³² ŷŷ kā, p'op kajatsēk do hā, b'aa hā, ŷ radahēē dāk bā, ŷ naēēnh da wē ŷŷ sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong doo —nāng mā Jesus.

³³ Ta tii d' tawén her'oot, tametēeh hyb n'aa nyy da tadajēp.

³⁴ Ti m' hajōk do raky hadoo:

—Āā ky n'aa napāh P'op Hagā Do kyy kerih doo. Kristo hād nāng doo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, awād had'yyt hē m', dooh tadajēb bā takerih doo gó taher'ood bā. Hēd n'aa Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do p'op radahāng, mabanāng? —nāk mā sa kyyh.

³⁵ Ti m' panyygy ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hā:

—Kana hēn doo nā ta bag bawāt nā bē mahang.†† Taw'āāts hē bē babok tabawak nā bā, badajung do‡‡ adēē poojé bē hā. Ta tii d' ŷ wén her'oot bē hā, tabadajuu gó hawāt doo, dooh tabahapēē bā do hyb n'aa n'yy hēnh tahahōm.

³⁶ Bē mahang ta bag bawāt nā bā, taw'āāts hē bē h'yy ka'eeh ta hā tabahajaa nā bā, ta bag taah^{§§} bē bahadoo hyb n'aa —nāng mā Jesus hajōk do sa hā.

Ta ti taher'oot do jawén paa bā kā m', Jesus bahōm kán hajōk do sa mahānh. Ta m'aa hēnh mā tabawād dāk, ta ma matēg ta sii.

Hēd n'aa Jesus hā rah'yy kana'eeh do panyygy n'aa hahŷŷh

³⁷ Hajōng ta metēē n'aa Jesus pehuu né paawā sa matym gó, ta wób dooh rah'yy kae padāg bā ta hā. ³⁸ Rawén h'yy kana'eeh, Isajas, P'op Hagā Do ky n'aa rod makū her'oot do paa kametēeh hyb n'aa. Hahŷŷ da Isajas baher'oot paa P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do kyyh:

“Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo,
dooh raky dahé bā ēr her'oot doo.

†† **12:35** Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē ti taher'oot. Jesus né hē ti ji bag hadoo. ‡‡ **12:35** Tabadajung doo, Nesaa Do Yb hejōj ji tamasoo doo. Jesus, sa bag hadoo, edaa dāk ti noo gó takado hōm, P'op Hagā Do wē tamatēeh. Jesus hā rah'yy kanae bā, Nesaa Do Yb moo gó rababok tii bā. Tabadajuu gó ji bawāt do hadoo tii. §§ **12:36** Jesus né hē ti ta bag hadoo. Ta hā h'yy ka'eeh doo, ta karapee, ta bag taah.

Dooh rah'yy genä bā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do hejój sa hā kametëeh doo.”***

³⁹ Rawén nahajaa rah'yy ka'eeh, hahÿÿ da Isajas erii wät do paa hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁰ “P'op Hagä Do gatsëë dāk sa matym, ranahapäh hyb n'aa.
P'op Hagä Do gatsëë dāk sa h'yyb tym,
rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa,
rah'yy kawanareem hyb n'aa.
Rah'yy kadawuung bā paawä hā ÿÿ,
rah'yy kawereem bā paawä,
ÿ h'yyb wareem paawä, baad rababok hyb n'aa kã.”†††

⁴¹ Ta tii da Isajas wén her'oot paah, Jesus hejój, Jesus bag tak'ëp gabarëeh do tabahapäh do hyb n'aa dawëë naa. Ti m' ta ky n'aa né m' ti ta her'oot, Isajas hā.

⁴² Dooh né paawä hajök do raky dahé bā, hajök Judah buuj wahë n'aa sii hë rah'yy kae padäg kån Jesus hā. Dooh ra her'ood bā Jesus hā rah'yy ka'eeh doo, Parisëw rajeÿÿm do hyb n'aa. Rahabëë nyh tii bā sa h'yyb, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Sa h'yyb gó ub rah'yy ka'eeh. ⁴³ Sa hā baad ub sa da hadoo rawehëë bā sa hā. Dooh denaa hë ragenaag bā P'op Hagä Do ji taweh'ëeh do hā.†††

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo, tak'ëp ta kyyh:

–Jé hā ÿ h'yy ka'eeh doo, hā ÿ had'yyt nado tah'yy ka'eeh. Hā ÿ mejüü do hā né hë tah'yy ka'eeh tii. ⁴⁵ ÿ hapäh doo, hā ÿ mejüü do na-ääj né hë tahapäh. ⁴⁶ Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, badäk hahÿÿ hā habong do sa h'yyb bag ÿ bahadoo hyb n'aa, sahõnh hë hā ÿ h'yy ka'eeh do badagyp doo gó ranaym hyb n'aa. ⁴⁷ Dooh ÿ tado bā hā ÿ ky nadah'eeh do ky n'aa etyy doo. ÿ wén hyng babä, nesaa do ÿ ky n'aa etyy do jawén nado badäk hahÿÿ hā habong do sa hā. ÿ wén hyng ÿ bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahån. ⁴⁸ Ti anäng né hë ÿ ty n'aa ges'yyk doo, ÿ her'oot do ganadoo do sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hā ÿ her'ood wät do né hë ti sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hā ÿ her'ood wät do paa ky n'aa etyy sa hā, P'op Hagä Do banoo noo gó sahõnh hā ta sãm. ⁴⁹ Ta ti ÿ ma metëek doo, këh ÿ gabuuj nado. Ee, ÿ mejö hyng doo, ti né hë hanoo hā ÿÿ, ÿ tamejüü ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, “sa ky n'aa etyy n'aa däg, ÿ her'ood wät doo”, ÿ wén näng. ⁵⁰ ÿ hapäh né hë hahÿÿh: Ee kyyh ji ted'ëep, ji bawäd had'yyt hë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ÿ tamejüü do ÿ her'oot do pan'aa, ti né hë ÿ her'ood had'yyt hë.

13

Ta ma matëg sa tsyym Jesus hets'yyt do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' sét wäd Pas-kowa ratab'ëës do äh. Jesus hapäh ta h'yyb gó, kaja däk ti noo gó taberéd däk hyb n'aa badäk hahÿÿh, ta Yb wë tabasëek hyb n'aa kã. Jesus kamahån bong né paa ta ma matëg badäk hahÿÿh hā ta sii habok doo. Ta tii d' né kã m' tametëeh sa hā tak'ëp takamahån doo.

² Atsëm mä Pas-kowa tä n'aa rabawëh. Dijab h'yyb tatug däk mä Simaw t'aah, Judas Ikarijot, Jesus tabahaëënh hyb n'aa. ³ Jesus hā ta Yb an'oo däk sahõnh hë ta hejooj, Jesus hapäh. P'op Hagä Do hā tabana, p'aa hënh tamatëeh

*** 12:38 Isajas 53.1 ††† 12:40 Isajas 6.10 ††† 12:43 Ti hyb n'aa rajejën Jesus hā rah'yy ka'eeh doo, ta wób rakawanajään hyb n'aa sa wë.

ta wē Jesus hapäh na-ãäj hē. ⁴ Ti m' Jesus bas'ëëg gëet, tado nyh ta saroor j'ooj hadäk doo. Tawaho däk mä ta baa bä pään ji kamehewuuk doo. ⁵ Ti m' naëng tagedu jat ta hood gó, ti m' ta ma matëg sa tsyym tahetsyyd kån. Ti m' tabawug hõm ta hã hadäk doo me.

⁶ Simaw Peed wē takajaa bä kä m', Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tsym ŷ sii hē mabahets'yyt? —näng mäh.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Doo mah'yy ganny nä bä hahŷ ŷ moo wät doo. Ta jawén da mabahapäh —näng mäh.

⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Doo. Tabad'op hē tsym ŷ mahetsyyd* —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—A tsyym ŷ nahetsyyd bä, dooh hëp ŷ hata mado wäd da —näng mä Jesus ta hã.

⁹ Ti m' Simaw Peed ky hado kån:

—Tii d' madoo bä, ŷ karën paawä sahõnh hē ŷ mabahets'yyt! —näng mä Peed kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hehob wät doo, baad däg ta hã sahõnh hē. Jããm né hē ta tsyym tahets'yyt nä. Baad däg bë hã. Jããm né hē sét hē bë see baad nadoo —näng mä Jesus.

¹¹ Jesus hapäh mä ta hã haëënh doo. Ti hyb n'aa, “Doo sahõnh hē baad tado bä”, tawén näng.

¹² Jesus bahaja däk bä sa tsyym tahets'yyt doo, p'aa hënh tadadäk ta saroor j'ooj hadäk doo, ahyy sooh p'aa hënh, ti m' taky hadoo:

—Bë hapäh nyy d' tahanäng pé ta ti ŷ moo wät do bë hã? —näng mäh. ¹³ —ŷ bë maneëënh “Ma matëg”, “Hyb N'aa Jawyk Doo”, näk bëëh. Baad né ti bë kyyh. Ti né hē ŷŷh. ¹⁴ ŷŷh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bë ma matëg né paawä, bë tsyym ŷ hetsyyd wät. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bë na-ãäj hē da bë hetsyyd bë h'yy kanatëë tsyym. ¹⁵ Taw'ääts hē ŷ metä wät doo da da bë bad'oo.† ¹⁶ Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Dooh sa karom sa kariw n'aa bahãnh tanu gadäg bä. Doo sa panäg sa hã mejüü do sa bahãnh tado bä.‡ ¹⁷ Bë hapëë däg kån ta tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng da ta tii da bë moo hedo bä.

Ta majüü moo gó rahaëënh do ky n'aa Jesus her'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Doo sahõnh hē bë ky n'aa had'yyt tado bä ta ti ŷ her'ood wät doo. ŷ hapäh ta ti sahõnh hē ŷ asëëw däk doo. Hahŷŷ da P'op Hagä Do kyy kerih do ŷ asëëw hõm do see ky n'aa: “Si ŷ hawa do ŷ tahyb n'aa wareem däk.”§ Kametä kån ta ti kerih doo gó ta ky n'aa kä. ¹⁹ Ta pooj jé ta ti bë ŷ maher'oot, kametëëh do pooj jé, takametä däg bä, ŷ né hē Hawäd Had'yyt Do bë ky daheeh hyb n'aa. ²⁰ Jé ŷ mejüü do gadoo doo, ŷ na-ãäj né hē tagadoo. ŷ gadoo doo, hã ŷ mejüü do tagadoo. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mäh.

* **13:8** Peed wén ganadoo paawä, ji karom moo heb'oooh do mo n'aa me Jesus bad'oo sa hã. Hyb n'aa jawyk Jesus, Peed matym gó. † **13:15** Ji da hadoo do ji masa, tahanäng pé tii. Doo ji daaj hē ji kawehëë bä. Doo hahŷŷ da ji kyyh: “Doo ta ti ŷ moo wäd bä. Ta karom nado ŷŷh.” Doo tii da ji kyyh. Ji da hadoo do ji masa sahõnh hã. ‡ **13:16** Doo Jesus bahãnh rado bä, tahanäng pé tii.

§ **13:18** Saaw-Mo 41.9

²¹ Jesus bahajaa bā kā m' ta ti ta her'oot doo, baad nado wād ta h'yyb. Ti m' baad taba her'oot sa hā:

—Bē see ŷ tahaēēn da majī moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus sa hā.

²² Ti m' sa daaj hē ta ma matēg raky kakā bong. Dooh rahapēē bā jaa ky n'aa ta ti ta her'oot doo. ²³ Sa kanatēē, Jesus tak'ēp kamahān do asooh p'eets hē Jesus pa. ^{**} ²⁴ Ti m' ta moo me Simaw Peed hād nāng do beheet, p'eets hē hasooh do hā tabeaanh hyb n'aa ta hā jaa ti tahedoo doo. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Mameeaj ta hā jaa péh —nāng mā Peed kyyh.

²⁵ Ta ti Peed mejū doo, p'eets hē takatahā dāk ta hā, tabeaanh hyb n'aa. Ti m' tabeaanh:

—Jaa tii, Hyb N'aa Jawyk Doo? —nāng mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hahŷ pāw ŷ heh'oos do ŷ hanoo doo. Ti né kā —nāng mā Jesus.††

Ti m' tabehoots kán, tan'oo kán Judas Ikarijot hā, Simaw t'aa hā kā.‡‡

²⁷ Judas gado dāg sii hē m', Nesaa Do Yb bajēē suun ta h'yyb tym gó.

Ti m' Judas hā Jesus ky hadoo:

—Nayyw hē mamoo wād mamoo wāt doo kā —nāng mā Jesus kyyh ta hā.

²⁸ Tii bā hat'ooh doo, dooh m' rah'yy genā bā tii d' Jesus bedoo do Judas hā.

²⁹ Sa dajēēr wē nāng do ta ti Judas. Ti hyb n'aa Jesus mejō hōm Pas-kowa waa n'aa hata hetsēē, red'oo mäh. Kasuud is do sa hā dajēēr tanoo, ta wób red'oo mäh. ³⁰ Ti m', pāw tagadoo do jawén paa bā, Judas bahōm kán. Badajuu dāk.

Papuu ky n'aa jawyk do ky n'aa hahŷŷh

³¹ Judas banyh do jawén paa bā kā Jesus ky hadoo ta wób sa hā:

—Kametā dāg kán hŷŷ kā Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ēp hadoo do ta kabaj'aa doo, tak'ēp raweh'ēēh doo. P'op Hagā Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, kametā dāk Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do hyb n'aa.

³² P'op Hagā Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, ta hyb n'aa kametā dāg bā, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, kametā dāk da P'op Hagā Do an'oo bā. Nayyw hē ŷ P'op Hagā Do weh'ēēh.

³³ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tah haa hedoo doo, dooh tabadawēd wād bā bē mahang ŷ bawāt doo. Bē esóts né paawā da ŷŷh, dooh bē haja nā bā bē ahōm bā ŷ hawāt hēnh. Tii d' né hē ta ti ŷ her'oot do paa Judas buuj sa wahē n'aa hā —nāng mäh. ³⁴ Papuu ky n'aa jawyk do bē hā ŷ mejūū: Taw'āāts hē bē kamahān ta wób. Taw'āāts hē bē ŷ kamahān doo da bē kamahān ta wób. ³⁵ Ta wób bē kamahān do hā, ma matēk ŷŷ bēēh, tii hā da sahōnh hē rabahapāh —nāng mäh.

³⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo ta hā:

—N'yy hēnh mabahōm, Hyb N'aa Jawyk Doo? —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh tahaja nā bā ŷ hahōm hēnh mahōm bā nag'aap hē. Ta jawén da, jawén ŷ mabana kán —nāng mā Jesus Peed hā.

³⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

** **13:23** Jowāw tii. †† **13:26** Kaja hē apāh Jesus her'oot ta ti Jowāw hā. Ta wób apāh dooh ramaa napēē bā Jowāw hā Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa dooh rah'yy genā bā Jesus bedoo do Judas hā. ‡‡ **13:26** Simaw see ti Judas Ikarijot yb. Simaw Peed nado.

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —hëd n'aa tanahajaa nayyw hë ÿ ahôm bâ a sii? —nāng mäh. —ÿ radajëeb bâ a hyb n'aa, na madajëeb its ÿÿh. A hyb n'aa né hë ÿ kan'oo dāk —nāng mā Peed.

³⁸—Ôm dajëp né da hëp ÿ n'aa? —nāng mā Jesus. —Karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —nāng mā Jesus kyyh Peed hã.

14

Ta ma matëg Jesus h'yyb en'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

¹Ti m' sahõnh hë ta ma matëg sa hã Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa tón manäh. Taw'ääts hë bë h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do hã. Hã ÿ na-ääj hë taw'ääts hë bë h'yy kae had'yyt hë. ²Hÿ pong jé, Ee tób bâ, tabawät bâ, ti anāng hajõng bë baym doo. T'ĩ hënh ÿ basëek bë pooj jé, ÿ benäm hyb n'aa bë baym do hood. Tii d' tanado bâ paawä ÿ her'oot paawä bë hã. ³ÿ basëek bë tyw n'aa ÿ benäm hyb n'aa. Tii bâ ÿ matëeh da bë ÿ mahüüm hyb n'aa wë ÿÿ, ÿ bawät bâ bë babok hyb n'aa na-ääj hë. ⁴Bë hapäh né hë ta tyw n'aa ÿ mahôm doo —nāng mā Jesus kyyh.

⁵Ti m' Toméh ky hadoo ta hã:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —doo hã hapëë bâ n'yy hënh mabahôm. Ti hyb n'aa nyy da äã bahapäh ta ti ta tyw n'aa? —nāng mā Toméh kyyh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hë ta tyw n'aa, ÿ né hë ta hub her'oot doo, ÿ né hë hanoo hedëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Jääm né hë hëp ÿ n'aa Ee wë ji nu dāng. ⁷Baad ub ÿ bë mepëë bâ, bë mepäh na-ääj hë Ee. Sét né hë ääh. Hÿÿ kã bë mepëë dāk, bë ty gepëë dāk na-ääj hë Ee —nāng mā Jesus sa hã.

⁸Ti m' Pirip ky hadoo:

—Mametä äã hã a Yb. Jääm né ti äã karën, Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mā Pirip.

⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bäp peej né paawä ÿ bawäd dāk bë sii, dooh ÿ mamepëë nä bâ, Pirip? —nāng mäh. —Tahapëë dāk do ÿÿh, Ee na-ääj hë tahapëë dāk. H'ëed hyb n'aa ti mabedoo, “Mametä äã hã a Yb”, mabanāng? ¹⁰Doo h maky dahé bâ? Ee h'yyb gó ÿ bawät, hëp ÿÿ gó Ee bawät. Bë hã ÿ her'ood wät doo, këh ÿ gabuuj had'yyt nado tii. Ee kyyh né hë tii. ÿ moo wät doo, Ee, hëp ÿÿ gó had'yyt hawät doo, ti né hë moo wät tii. ¹¹Taw'ääts hë bë ky daheeh, Ee h'yyb gó ÿ bawät, hëp ÿÿ gó Ee bawät, ÿ hanāng doo. Bë ky nadahé nä bâ, taw'ääts hë bë ky daheeh ÿ pehuunh do hyb n'aa. ¹²Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hã ÿ h'yy ka'eeh do tamoo wät da ÿ moo wät do paah. ÿ moo wät do paa bahänh da tamoo wät tii kã, Ee wë ÿ basëek do hyb n'aa kã.* ¹³Sahõnh hë hät ÿÿ gó bë etsëë do ÿ moo wät da bë hã, ÿ moo wät do hã Ee kawehëë dāk hyb n'aa. ¹⁴Sahõnh hë hät ÿÿ gó hã ÿ bë ets'ëë bâ, ÿ ky daheeh né hë, ÿ anoo né hë.

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

* **14:12** Ta yb wë Jesus basëek do jawën paa bâ, tamejõ hyng P'op Hagä Do Sahee, ta hã h'yy ka'eeh do h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm kãn Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajõk h'yy kae padäg kãn Jesus hã, P'op Hagä Do Sahee an'oo bâ. Ti hyb n'aa, ÿ moo wät do paa bahänh da tamoo wät tii kã, Jesus wén nāng.

—Ŷ bē kamahān bā, bē ky daheeh da ŷ mejūū doo —nāng mäh. ¹⁶⁻¹⁷ —Ee hā ŷ etsēē da, tii bā da bē hā taban'oo kån bē masa n'aa seeh, bē sii tabawād had'yyt hyb n'aa. P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do né tii. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do dooh rahaja bā ragado bā ta Sahee, ranahapāh do hyb n'aa, ramaa nanapāh do hyb n'aa na-āāj hē. Bē ti bē mepāh, bē sii tabawāt do hyb n'aa, ta jawén kã bē h'yyb gó tabajēē suun kån. ¹⁸ Dooch bē ŷ eréd bā. Dooch da kabarii boo bē do bā. P'aa hēnh da ŷ bana bē wē.† ¹⁹ Dooch tabadawēd nã bā, tii bā badāk hahŷŷ hā dawēē P'op Hagā Do mahānh habong do dooh ŷ rahapēē wād bā. Bē hapāh da ŷ tii. Ŷ awād had'yyt do hyb n'aa, bē na-āāj hē bē aboo had'yyt hē da. ²⁰ Ŷ ganā wāt noo gó, Sahé ŷŷ ŷ mejūū noo gó, tii bā da bē bahapāh Ee h'yyb gó ŷ bawāt. Hēp ŷŷ gó bē babok, bē h'yyb gó ŷ bawāt bē bahapāh na-āāj né hē ti noo gó. Séd ěr h'yyb hedoo. ²¹ Kēh ŷ gadoo doo, ky daheeh doo, ti né hē ta ti hā ŷ kamahān doo. Hā ŷ kamahān doo, Ee kamahān da. Ŷ na-āāj hē ŷ kamahān tii. Ta hā ŷ banoo, tah'yy gahoot hyb n'aa hā ŷŷ.

²² Ti m' Judas see (Ikarijot nadoo doo), ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —h'ēēd hyb n'aa āā hā had'yyt hē mabanoo a hā ji h'yy ganāng doo, ta wób sa hā dooh? —nāng mā Judas see kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ŷ kamahān do ky daheeh né hē ŷ ma metēēk doo. Ee kamahān ti ta tii. Āā an'aa da ta wē. Ta h'yyb tym gó da āā babok. Jāām hē hā ŷ kamahān do hā ŷ banoo tah'yy ganāng hyb n'aa hā ŷŷ. ²⁴ Hā ŷ kamanahān doo, dooh taky dahé bā ŷ ma metēēk doo. Ti hyb n'aa, dooh sa hā ŷ an'oo bā hā ŷ rah'yy genāh hyb n'aa. Kēh ŷ nado ta ti bē maa newēē doo. Ee, hā ŷ mejūū do kyy né tii.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Ta ti bē ŷ maher'ood wāt, babā bē sii ŷ bawāt nã bā. ²⁶ Bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee, kēh ŷŷ gó Ee P'op Hagā Do mejūū doo, ti né da bē tama metēēk sahōnh hā. Sahōnh hē bē hā ŷ her'ood wāt do paah, bē hyb n'aa newēē tan'oo bā bē hā.

²⁷ H'yyb n'yym do ŷ banoo bē hā. Bē wē da tabaym. Ŷ anoo hēp ŷ nãw bē hā. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do nahapāh do ranoo do nahado tii. Bē h'yy ketón manāh. Bē eŷŷm manāh —nāng mā Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Bē maa napēē bok hahŷ bē hā ŷ her'ood wāt doo: “Ŷ da ahōm, tii bā p'aa hēnh ŷ bana bē wē”, nāng ŷŷh. Ŷ bē kamahān bā paawā, bē paawā tseb'ee Ee wē ŷ basēēk do hyb n'aa. Ŷ hyb n'aa jawyk do bahānh Ee hyb n'aa jawyk.

²⁹ Ta pooj jé bē ŷ maher'ood wāt, tametēēh bā kã bē h'yy ka'eeh hyb n'aa hā ŷŷ. ³⁰ P'eets dāg Nesaa Do Yb, badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā mejūū doo. Ti hyb n'aa, dooh tabadawēd wād bā ŷ her'oot bē hā. Dooch Nesaa Do Yb haja bā hā ŷŷ. ³¹ Daj ŷŷ hē ŷ kan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē hā ŷ Ee mejūū do ŷ ky daheeh do hyb n'aa, Ee ŷ kamahān do hyb n'aa. Taw'āāts hē sahōnh hē dawēē P'op Hagā Do mahānh habong do rabahapāh ŷ ky daheeh Ee, ŷ kamahān Ee.

Ti m' Jesus ky hado kån:

—Hamāh, ěr ah'ūūm ta s'ee hēnh.

† 14:18 P'op Hagā Do Sahee gó Jesus bana sa wē p'aa hēnh, tahanāng pé m' tii.

15

Jesus joom uwa hād nāng do hadoo do ky n'aa hahȳh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom uwa patuuh heh'āat hadoo ȳh. Ee, uwa danāh, ta hā moo wāt doo. Uwa tyd hadoo hā ȳ h'yy ka'eeh doo. ² Uwa tyd, tyt ȳ hadoo do neaak do Ee gakyd hōm da. Uwa tyd, tyt ȳ heaak do baad taban'ȳh. Ta poo gekyd hōm, baad tabeak hyb n'aa ta bahānh kā. ³ Baad dāg bēeh. Tabenyw dāk bēeh, bē ȳ ma metēek do hyb n'aa. ⁴ Ȳ karēn séd hā bē h'yy kata dāg had'ȳyt hā ȳy, tii bā ȳ h'yy kata dāg had'ȳyt hē bē hā kā. Dooh uwa tyd haja bā ta m'aa hēnh teag bā. Taw'āats hē ta patuuh hā tadāg had'ȳyt hē. Ti hadoo bē hā. Dooh bē haja bā joom heaak do bē hado bā, dooh bē haja bā P'op Hagā Do gen'aak do bē moo boo bā, hā ȳ bē h'yy kanata bā.

⁵—Ȳ nē hē uwa patuuh hadoo. Tyt ȳ hadoo bēeh. Hā ȳ had'ȳyt h'yy kata dāk doo, ta hā ȳ h'yy kata dāk doo, ti ta ti baad heaak do hadoo. Ta tii d' ȳ wén her'oot, dooh bē daaj hē bē hajaa péh. Hā ȳ bē nayyw bā, dooh bē hajaa péh. ⁶ Hā ȳ h'yy kanata wāt doo, uwa tyd kaw'oong hōm, tsawyy bēeh do hadoo da tii. Ti hedoo do rabataa, tēeg hōō gó radewāts toonh, tii bā tabahōō jēng. ⁷ Hā ȳ had'ȳyt hē bē h'yy kata dāg bā, ȳ ma met'ēeg wāt do bē h'yyb gó tayyw bā, bē ky dahé bā, bē ky n'aa ets'ēē bē karēn do né hē, tii bā bē gadoo né hē. ⁸ Baad bē beaak do hadoo do hā Ee kaweh'ēeh. Bē eaak do hadoo do hā bē kametēeh hēp ȳ hata hadoo bēeh.*

⁹—Ee ȳ takamahān doo da bē ȳ kamahān. Taw'āats hē ȳ kamahān do bē h'yyb gó tabawād had'ȳyt hē. Bē eréd manā tii hā. ¹⁰ Bē hā ȳ mejūū do bē ky dahé bā, ȳ kamahān do awād had'ȳyt da bē h'yyb tym gó. Dooh bē eréd bā tii bā. Bē gado had'ȳyt hē tii bā bē ȳ kamahān doo. Taw'āats hē ȳ bad'oo doo da bē bad'oo: Hā ȳ Ee mejūū do ȳ ky daheeh. Ti hyb n'aa Ee kamahān do awād had'ȳyt hē hēp ȳ tym gó. Ti hyb n'aa, dooh ȳ eréd bā takamahān do hā. ¹¹ Ta ti bē hā ȳ her'ood wāt, ȳ tsebé doo da bē tsebé hyb n'aa, baad bē tsebee had'ȳyt hē hyb n'aa. ¹² Hahȳ ti ȳ mejūū doo: Bē kamahān bē da hadoo doo, bē ȳ kamahān doo da. ¹³ Jāām né hē tak'ēp kamahān doo, jé ta najiis sa hyb n'aa dajēp doo, ȳ bad'oo doo da. ¹⁴ Najis haa né hē bēeh, ȳ mejūū do bē ky dahé bā. ¹⁵ Dooh “karom ȳy” ȳ maneēej wād bēeh. Dooh sa karom rahapēē bā sa kariw n'aa h'yyb. “Najis haa” bē ȳ wén maneēēh, sahōnh hē hā ȳ Ee maher'oot do ȳ tabēj dāk do hyb n'aa bē hā. ¹⁶ Bē nado ti ȳ hasēew wāt doo. Ȳ ti hasēew bong bēeh. Bē ȳ wén sēew hōm, ȳ mejūū joom heaak do hadoo bē bahadoo hyb n'aa. Joom ag kanarejāā do hadoo ti ȳ karēn bē hā.† Tii bā da sahōnh hē hāt ȳy gó bē ky n'aa etsēē doo, Ee anoo da bē hā. ¹⁷ Bē ȳ mejūū bē kamahān bē da hadoo doo.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do bē wē rakamajē bā, bē hyb n'aa es'ee, pooj jé hā ȳ rakamajē bong. ¹⁹ Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do wób bē ado bā paawā, bē paawā rakamahān, sa da hadoo do rakamahān doo da. Dooh sa wób bē ado boo bā. Bē ȳ asēew hōm sa mahānh. Ti hyb n'aa bē hā rakamaj'ī. ²⁰ Bē hyb n'aa es'ee bē hā ȳ her'oot do paah. Dooh sa karom ta kariw n'aa bahānh tanu

* **15:8** Ji da hadoo do ji masa, ji da hadoo do ji kamahān, P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt, ji heaak do ky n'aa. † **15:16** Hahȳ joom ag kanarejāā do hedoo do ji hā: Ji da hadoo do ji kamahān doo, ji tsebé doo, baad ji bawāt doo, P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt doo. P'op Hagā Do matym gó dooh tahēej bā tii.

gadäg bā, nāng paa ŷ bē hā. Ta wób ŷ rano n'aa masoo paah. Bē na-āāj né da rano n'aa masoo né da. Ta wób, kēh ŷ raky dahé wāt paah. Bē na-āāj da raky daheeh. ²¹ Hēp ŷ n'aa da bē rano n'aa masoo, hā ŷ mejō hyng do ranahapāh do hyb n'aa. ²² ŷ nahyy bā paawā, sa hā ŷ naher'ood bā paawā, dooh P'op Hagā Do ky n'aa ety bā sa hā nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hŷŷ kā, ŷ ahyy wāt do hyb n'aa, panyyg hanām do ŷ maher'ood wāt do hyb n'aa sa hā, dooh da sa kyy pé sa hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó. Sa h'yyb haj'aa hē tii d' rabad'oo. ²³ Hā ŷ kamaj'ī doo, Ee hā na-āāj hē takamaj'ī. ²⁴ Sa mahang tak'ēp ŷ pehuuj wāt. Dooh hajaa pé ta tii da pehuunh péh, ŷ pehuunh doo. Ta ti ŷ panehuuŷ bā paawā, dooh paawā P'op Hagā Do ky n'aa ety bā sa hā, nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hŷŷ kā, rahapēē wāt né hē ŷ pehuunh doo. Ti hadoo né hē hā ŷŷ, Ee hā na-āāj hē rakamajē bong. ²⁵ Ta tii da rawēn d'oo, P'op Hagā Do kyy kerih do kametā dāk hyb n'aa. Hahŷŷ da takerih: “Daap hē hā ŷŷ rakamajē dāk”, † nāng mā kerih doo gó.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēeh do kajaa bā kā, taher'oot da kēh ŷ n'aa. Ee hanaa ŷ mejūū da bē wē. ²⁷ Bē na-āāj hē ŷ karēn bē her'ood hōm kēh ŷ n'aa, pooj jé, ŷ du doo noo gó bē baboo had'yyt do hyb n'aa si ŷŷ.

16

¹—Sahōnh hē ta ti bē hā ŷ wén her'oot, bē h'yy kanerét hyb n'aa hā ŷ bē h'yy ka'eeh doo. ² Bē da rahabēē nyh tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Ta ti bahānh da ti awāt nā. Ti awāt ti noo gó, P'op Hagā Do rah'yyb en'yyim red'oo da bē radejēeb bā. ³ Ta ti hedoo do ramoo bong da, Ee daheeh ŷ ranahapāh do hyb n'aa sa h'yyb gó. ⁴ Hahŷ ŷ wén her'ood wāt bē hā, takametā wāt bā kā, bē hyb n'aa esee hyb n'aa bē ŷ maher'ood wāt do paah. ŷ wén naher'oot nā paah, ŷ awāt nā do hyb n'aa bē sii.

P'op Hagā Do Sahee ji hā metēeh do ky n'aa hahŷŷh

⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hŷŷ kā ŷ basēek hā ŷ mejō hyng do wē. Ti hado né paawā, dooh ŷ bē eaaj bā n'yy hēnh ŷ bahōm. ⁶ Bē h'yy ketón up ta ti bē hā ŷ her'ood wāt do hyb n'aa. ⁷ Né hup ŷ né hē hahŷ bē ŷ maher'oot doo: Baad tanyy bē hā Ee wē ŷ basēek. ŷ nas'ēeg bā, dooh paawā bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee ana bā bē wē. ŷ basēek bā kā ŷ mejō hyng bē wē. ⁸ Takajaa bā kā, badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā baad tametēeh ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hā. Tametēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hā. Tametēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'āā. ⁹ Ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hā, hā ŷ rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. ¹⁰ P'op Hagā Do Sahee metēeh da sa hā, ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hā, Ee wē ŷ basēek hyb n'aa, ŷ bē nahapāh hēnh kā. ¹¹ P'op Hagā Do Sahee metēeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'āā, Nesaa Do Yb, sa hā mejūū do hā, P'op Hagā Do ky n'aa ety dāg kán do hyb n'aa nesaa doo.

¹² Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hajōng nā paawā ŷ her'oot bē hā, dooh bē haja nā bā bē gado bā. ¹³ P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēeh do kajaa bā kā, sahōnh hē baad

hadoo do ky n'aa bē da tametēek. Dooh ta ky gabuuj tado bā ta her'oot doo. Hana ŷ naa tamaa napāh do bē d' tamaher'oot. Taher'oot na-āāj da ta jawén hana do ky n'aa. ¹⁴ ŷ da tahyb n'aa jaw'yyk. ŷ tawén hyb n'aa jaw'yyk, hana ŷŷ tagadoo, tatab'ēēs hyb n'aa bē hā. ¹⁵ Sahōnh hē Ee wē hanāng doo, ma ŷ had'yyt hē. Ti hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee gadoo ma ŷŷ, bē hā tatab'ēēs hyb n'aa, ŷ wén nāng —nāng mā Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Nayyw hē denaa hē, dooh da ŷ bē hapēē wād bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bē bahapāh ēnh —nāng mā Jesus.

¹⁷ Ti m' ta ma matēg wób raky hadoo sa da hadoo do sa hā:

—Nyy d' tahanāng pé tii éh, “Nayyw hē denaa hē m', dooh da ŷ bē hapēē wād bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bē bahapāh ēnh”, tahanāng doo? Nyy d' tahanāng péh, “Ee wē ŷ basēek hyb n'aa”, tahanāng doo? —nāk mā sa kyyh.

¹⁸ Ti m' sa m'aa hēnh rakaner'ood kån:

—Nyy d' tahanāng pé g'eeh, “Nayyw hē denaa hē”, tahanāng doo? Dooh āā h'yyb mepēē bā ti ta her'oot do hā —nāk mā sa kyyh.

¹⁹ Jesus hapāh rakarēn reaanh ta hā. Ti m' taky hado kån:

—Bē karēn paawā bē eanh ta ti ŷ her'oot do hā? Hahŷŷ da paawā bē kyy bē h'yyb gó: “Nyy d' tahanāng pé tii éh, ‘Nayyw denaa hē dooh da ŷ bē hapēē wād bā kā. Nayyw hē denaa hē da p'aa hēnh ŷ bē bahapāh ēnh’, tahanāng doo”, nāk bē kyyh. ²⁰ Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Bē da a'oot, bē da h'yy ketón. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do tseb'ee da ti noo gó kā. Bē h'yy ketón né paawā da, bē h'yy katón do kawareem da tsebé do hā. ²¹ ŷŷnh wog mahŷŷnh ajān henāng doo kā, kajaa do hyb n'aa ti noo gó tabenāng doo. Ta t'aah henāng do jawén paa bā kā, tamabaan hōm tak'ēp ta mahŷŷj tahoop do paah, tak'ēp tasebé do hyb n'aa kā. ²² Ti hadoo né da bē hā: Hŷŷ kā bē d' h'yy ketón. ŷ bē bahapāh bā p'aa hēnh kā, tii bā bē tseebe kån. Dooh hado hōm pé ta ti bē tsebé doo. ²³ Ti noo gó kā, dooh hā ŷ bē ets'ēē wāt péh. Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Ee, P'op Hagā Do banoo da bē hā sahōnh hē hāt ŷŷ gó bē ets'ēē doo. ²⁴ Dooh bē ets'ēē ná pé hāt ŷŷ gó. Bē ets'ēē da. Bē gadoo né hē da, tii bā baad da bē tseebe kån.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'ood bong paah. Ti awāt da ti noo gó, dooh da bē ŷ maher'ood wād bā ta tii da. Baad ub, kejēn do hadoo nado da bē ŷ maher'ood kån Ee ky n'aa hā. ²⁶ Ti noo gó bē ets'ēē da hāt ŷŷ gó. Dooh hyb n'aa da bē ŷ ky masa pé ta hā. ²⁷ Ta daaj hē bē Ee kamahān. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa bē ŷ ky masa péh, ŷ wén nāng. Bē Ee wén kamahān, ŷ bē kamahān do hyb n'aa, P'op Hagā Do hanaa ŷ bahyng bē ky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē. ²⁸ Ee, P'op Hagā Do wē naa ŷ bahyng badāk hahŷŷ bā. Badāk hahŷŷ hā ŷ bawād wāt. Hŷŷ kā ŷ beréd dāk badāk hahŷŷh. Ee wē ŷ basēek p'aa hēnh —nāng mā Jesus kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ma matēg raky hadoo:

—Baad hŷŷ kā mabaher'ood wāt. Panyyg gó nado wād. ³⁰ Sahōnh hē mabahapāh, āā hapāh hŷŷ kā. Ji eanh do pooj jé mabahapēē dāk ji karēn do ji eanh doo. P'op Hagā Do hanaa ōm tii hā āā bahapāh, āā wén ky daheeh —nāk mā sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ky dahē dāg né h̄ȳ kā. ³² Ti awāt da ti noo gó, kaja kán, bē waj'aa bong doo kā bē tób hēnh. Map ŷȳ hē da ŷ bē beréd wāt. Tii d' né paawā, map ŷȳ hē nawād ŷȳh. Ee si ŷ awāt. ³³ Ta ti P'op Hagā Do Sahee ky n'aa bē ŷ wén maher'ood wāt, h'yyb nyyw gó bē babok hyb n'aa, si ŷȳ séd bē h'yyb hedoo do hyb n'aa. Badāk hah̄ȳ hā bē ahoop né da nesaa doo. Ti hado né paawā, bē h'yy gadeja da, badāk hah̄ȳ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā ŷ j'aa ketsē do hyb n'aa.*

17

Jesus ky n'aa etsēē do panyyg n'aa hah̄ȳh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kā ta ti ta her'oot doo, wē hā taty dāg, ti m' P'op Hagā Do hā taky n'aa ets'ēē kán:

—Ee, —nāng mäh —kaja kán ŷ dajēp doo kā sahōnh hē sa hyb n'aa. Mametā a T'aah tak'ēp ta makamabaj'aa doo. ŷ mawehēē, ōm a T'aah weh'ēēh hyb n'aa, makabaj'aa do kametēēh hyb n'aa. ² Hā ŷ maban'oo dāk sahōnh hē badāk hah̄ȳ hā habong do ŷ bag'āās hyb n'aa, ŷ bedēēb had'yyt hē hyb n'aa a wē, hā ŷ manoo doo. ³ Hah̄ȳ hedēb had'yyt hadoo do rawén gadoo: Ōm, jāām hē sét had'op doo, P'op Hagā Do heh'āāt do rabahapäh do hyb n'aa. Jesus Kristo, mamejō hyng do rabahapäh do hyb n'aa na-āāj né hē. ⁴ ŷ haja dāk sahōnh hē hā ŷ mamejūū doo. Tii hā ōm ŷ wehēē dāk badāk hah̄ȳ bā. ⁵ H̄ȳ kā Ee, man'oo tak'ēp ŷ kabaj'aa hyb n'aa a matym gó, p'ooj ub, badāk hah̄ȳ madu dahāng do pooj jé, a pa ŷ bawāt noo gó, ŷ kabaj'aa doo da.

⁶ A ky n'aa ŷ metā wāt badāk hah̄ȳ hā habong do wób hā, hā ŷ manoo do sa hā. A karapee paa tii, ti man'oo dāk do hā ŷȳ. A ky n'aa raky dahē dāk. ⁷ Sahōnh hē hā ŷ man'oo dāk doo, a hanaa né ti rabahapēē dāk h̄ȳ kā. ⁸ Ti rawén hapäh, sa hā ŷ tab'ēēs do hyb n'aa a kyyh hā ŷ manoo do paah, ti ragadoo. Baad rabahapäh, a wē naa né hē ŷȳh. Ōm né hē ŷ mejō hyng doo, raky daheeh.

⁹ A hā ŷ ky n'aa etsēē sa hyb n'aa. Dooh ŷ ky n'aa ets'ēē bā badāk hah̄ȳ hā dawēē a mahānh habong do sa hyb n'aa. Hā ŷ manoo do sa hyb n'aa ŷ ky n'aa etsēē, a karapee rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰ Sahōnh hē karapé haa, a karapee né tii. A karapee, karapé haa. Sa hyb n'aa ŷ kawehēē dāk. ¹¹ Dooh da badāk hah̄ȳ bā ŷ ayyw wad bā, a wē da ŷ bas'ēēg kán. Ti d' hayyw kán badāk hah̄ȳ bā. Ti hyb n'aa, Ee, tsyt hē hawāt do ōm nesaa do mahānh, mamō n'aa jesu da a hejój me, hā ŷ manoo doo me né hē, séd hā rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yyb hedoo doo da. ¹² Sa mahang ŷ hawāt noo gó, ŷ mo n'aa jesu bong a hejój me, hā ŷ manoo doo me. Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hā. Jāām hē sét hē nesaa do hā h'yy kawareem. Karejāā do pan'aa né tii. Ti tawén hadoo, a kyy kerih do kametēēh hyb n'aa. ¹³ H̄ȳ kā da, dooh sa mahang ŷ awād wāt bā kā. A wē da ŷ bas'ēēg kán. Badāk hah̄ȳ bā ŷ bawāt nā bā ŷ her'oot nā ta tii, ŷ tsebē do baad sa h'yyb gó tabawāt hyb n'aa. ¹⁴ ŷ an'oo dāk sa hā a kyyh. Badāk hah̄ȳ hā habong do a hā h'yy kana'eeh do kamajē dāk sa hā, sa wób ranahado bong do hyb n'aa, sa see ŷ nahadoo do hadoo né tii. ¹⁵ Dooh ŷ ets'ēē bā mabasog hōm hyb n'aa badāk hah̄ȳ bā habong do sa mahānh. Jāām né hē ŷ etsēē a hā, mamō n'aa jesuu hyb n'aa Nesaa Do ŷb mahānh. ¹⁶ Badāk hah̄ȳ hā habong do a hā h'yy kana'eeh do wób nado tii, ta ti see ŷ nahadoo doo da.

* **16:33** Badāk hah̄ȳ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā Jesus j'aa ketsēē kán. Nesaa do ŷb hā, sa hā mejūū do hā Jesus j'aa ketsēē kán na-āāj hē.

17 Tsyt hē mabetyn dāk hanām do ky n'aa me, magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. A kyyh né hē ti hanām do ky n'aa. 18 Badāk hahÿÿ bā mamejō hyng doo da ÿÿh, tii da ÿ mejūū sa hā badāk hahÿÿ hā habong do sa mahang. 19 Sa hyb n'aa ÿ kan'oo dāk, tsyt hē magen'aak do ÿ moo wāt hyb n'aa, ta ti na-āāj hē baad tsyt hē magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. 20 Sa hyb n'aa had'yyt nado ÿ ky n'aa etsēē. ÿ ky n'aa etsēē na-āāj né hē ta jawén hā ÿ h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, hahÿ sa kyyh hyb n'aa h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa. 21 ÿ ky n'aa etsēē sahōnh hē hā ÿ h'yy ka'eeh doo, séd hā rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yyb hedoo doo da. Hēp ÿÿ gó mabawāt, a h'yyb gó ÿ bawāt doo da. ÿ karēn séd hā rah'yy kata dāk ēr hā, badāk hahÿÿ hā habong do rabahapāh hyb n'aa ōm né hē hā ÿ mejō hyng doo. 22 Tak'ēp baad hadoo do hā ÿ man'oo dāk do paa ÿ an'oo dāk né sa hā, séd hā rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yyb hedoo doo da. 23 Sa h'yyb gó ÿ bawāt. Hēp ÿÿ gó mabawāt. ÿ karēn baad ub, séd hā rah'yyb hedoo, ÿ mamejō hyng ta wób rabahapāh hyb n'aa, hā ÿ h'yy ka'eeh do hā makamahān ÿ makamahān do hadoo, ta wób rabahapāh hyb n'aa — nāng mā Jesus taky n'aa etsēē bā.

24 Ti m' taky hado kán ta yb hā:

—Ee, —nāng mäh —ÿ karēn ÿ bawāt bā rababok hā ÿ manoo doo. ÿ karēn rabahapāh ÿ kabaj'aa doo, bak ÿ tak'ēp gabarēeh doo, badāk hahÿ madu dahāng noo gó pooj jé, ÿ makamahān do hyb n'aa hā ÿ man'oo dāk do paah. 25 Ee, baad had'op do had'yyt moo wāt do ōm. Badāk hahÿÿ hā dawēē a mahānh habong doo, dooh né paawā ōm rahapēē bā sa h'yyb gó, ÿ ti hapāh ōm. B'ēeh hahÿ rahapāh ÿ mamejō hyng doo. 26 A ky n'aa ÿ metā wāt sa hā. A ky n'aa ÿ metā had'yyt hē da sa hā, ÿ makamahān do sa h'yyb gó tabawāt hyb n'aa, ÿ na-āāj hē sa h'yyb gó ÿ bawāt hyb n'aa.

18

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m', Jesus bahajaa bā kā taky n'aa etsēē doo, ahōm kán mā ta ma matēg sa daheeh. Kapÿÿj madarong doo, Kidorōn hād nāng doo rabatség hōm. Tii bā tabanāng joom Oriib hād nāng doo. Tii bā, joom banāng bā Jesus baym.

2 Judas, Jesus haēēj dāk do tahapāh mā Jesus bahe'yym doo. Hajōō nuu me ta tii bā Jesus bahew'ēēt ta ma matēg sa daheeh. 3 Ti m' Judas bahōm kán joom banāng bā. Warahén, ta wób P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa ramejūū doo, Pariséw ramejūū do na-āāj hē tamanaa. Bag enāh rabana. Kuman yt hā m' rabana.

4 Jesus hapāh ta h'yyb gó sahōnh hē ta hā rabad'oo doo. Ti hyb n'aa m' sa wē tabahōm, ti m' tabeaa j kán:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —nāng mäh.

5 Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —nāk mā sa kyyh.

—ÿ né hÿÿh —nāng mā Jesus sa hā.

(Sa mahang Judas, ky ken'yym doo gó haēēj dāk do bagēēt.) 6 “ÿ né hÿÿh” Jesus her'ood sii hē, sa jawén p'aa hēnh rakajäk tūū.

7 Ti m' Jesus beaanh ēnh p'aa hēnh:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —nāng mäh.

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —nāk mäh p'aa hēnh sa kyyh.

8 Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hÿÿh, ÿ hanäng do bë hä —näng mäh. —No na ÿ tado bä, bë an'oo hata haa rabahôm hyb n'aa —näng mä Jesus sa hä.

⁹ (Ta tii d' Jesus wén edoo, “Dooch h'y'y kawareem pé nesaa do hä”, ta yb hä taher'ood wät do paa kametëeh hyb n'aa.) ¹⁰ Ti m' Simaw, Peed häd näng do bado däk ta sën-jeer, ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd hôm mä aj'y'y Maw-Kó häd näng doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom tii. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo Peed hä:

—Menyww däg a sën-jeer. Dooch g'eeh ÿ gado bä ÿ ahoop doo, Ee anoo doo? —näng mä Jesus ta hä.

Anas wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hë ramaso däk Jesus. Ramoo maw'yyd däg kån, ¹³ tii bä pooj jé ramahüüm aj'y'y Anas häd näng do wë. Kajapas mayb ti Anas. Ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. ¹⁴ Ta ti Kajapas né hë ta ti her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa sa hä, “Taw'ääts hë sét hë dajëp sahõnh sa hë hyb n'aa”, hanäng doo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Simaw, Peed häd näng doo, Jesus ma matëg see sii tabahôm warahén sa jawén. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hep'ëeh do ta ti ta ma metëek do seeh. Ti hyb n'aa rabanoo tabajëe suun tób wahoo gó, kahadë doo gó, Jesus ramajë sun doo gó. ¹⁶ Peed gada ta noo bä. Jesus ma matëg seeh, tób danäh hep'ëeh doo, anyyh p'aa hënh maruus ta noo hagä n'aa wë tabetsëe hyb n'aa Peed bajëe suun hyb n'aa. Ti m' tamajë sun kån Peed.

¹⁷ Ti m' maruus, ta hadë noo hagä n'aa ky hadoo Peed hä:

—Nanäng aj'y'y ma matëg see nado õm? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooch ta ma matëg see ÿ do bä —näng mäh.

¹⁸ Tak'ëp tabahahëem ti atsëm. Ti hyb n'aa tób danäh karom, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hë ragahõ sooh tëeg sëh. Tëeg noo pa rabab'ëeh rakatëng hyb n'aa. Peed agëet katëng sa pa.

Sa wahë n'aa Jesus hä teanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti nuuj jé m', tób gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do eanh mä Jesus ta ma matëg ky n'aa, tametëek do ky n'aa na-ääj hë. ²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë ramaa napëe had'yyt hë ÿ her'ood wät doo —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë, P'op Hagä Do tób n'aa yt hë na-ääj hë ÿ ma met'ëeg wät paah. Dooch kejën gó ÿ her'ood bä —näng mäh. ²¹ —Hëd n'aa hä ÿ bë beanh? Bë eaaj këh ÿ maa new'ëe do sa hä. Ta ti rahapäh ÿ her'ood wät doo —näng mä Jesus kyyh.

²² Ta tii d' Jesus baher'oot do hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa see Jesus ta tapa ewyh wät, ti taky hadoo:

—Tii da ji kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hä? —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mametä nesaa do ky n'aa ÿ her'ood bä. Baad hadoo do ÿ her'oot do p'ää ÿ matapa ewyyh? —näng mä Jesus ta hä.

²⁴ Ti m' Anas mejüü mä ramahüüm Jesus, Kajapas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë. Moo kamewyyt nä m' Jesus.

P'aa hēnh Peed ky n'aa jejēn do Jesus panyyg n'aa hahȳȳh

²⁵ Ti m' tēeg noo pa Peed katēng bā, rabeaaj kån mā ta hā:

—Ta ma matēg see nado ōm? —nāk mäh.

Ti m' Peed ky n'aa jejēn:

—Dooh. Ta ma matēg see nado ȳȳh —nāng mäh.

²⁶ Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āat do karom seeh, Peed nabuuj gakyd hōm do wakāän ky hadoo:

—Ōm nado ta ti ȳ hapäh do ta sii, joom mahang? —nāng mā ta kyyh.

²⁷ Ti m' p'aa hēnh Peed ky n'aa jejēn ēnh. Tii bā karaak ky ganā kån, tabah'ȳȳ kån.

Pirato hād nāng do wē Jesus ramahūūm kån do panyyg n'aa hahȳȳh

²⁸ Ti m', Kajapas tób bā naa ramahūūm kån Jesus aj'ȳȳ Roma buuj Judah hāj n'aa bagā n'aa tób hēnh, Pirato hād nāng do wē. Jati pé bāp paa m' tii. Judah buuj wahē n'aa Jesus man'aa doo, dooh rajēē pā bā Roma buuj tób gó. Rakarēn mā baad ratayy rabawēh nā do hyb n'aa Pas-kowa tā n'aa.* ²⁹ Ti hyb n'aa Pirato banyȳh sa wē, ti m' taky hadoo:

—H'ēēd p'āā bē ky n'aa tapaa hahȳ aj'ȳȳ? —nāng mäh.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Moo nesaa do tanado bā, dooh paawā āā haēēj bā a hā —nāk mā sa kyyh.

³¹ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bē né hē ky n'aa etyy ta hā bē ky n'aa jaw'ȳȳk do banoo doo da —nāng mäh.

—Dooh āā haja bā āā dajēēb bā. Dooh Roma buuj ky n'aa jaw'ȳȳk do an'oo bā —nāk mā sa kyyh Pirato hā.

³² Tii d' tawēn hado kån, nyy d' tadajēp Jesus her'ood wāt do paa kametā wāt hyb n'aa.†

³³ P'aa hēnh Pirato bajēē suun tób gó, Jesus tanaēēnh mā ta wē, teaaj kån:

—Ōm Judah buuj sa wahē n'aa? —nāng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—A ky gabuuj hē ti meaanh? Ōm ta wób ramaher'oot do kēh ȳ n'aa hyb n'aa mabeaanh? —nāng mā Jesus.

³⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Judah buuj nado ȳ h̄ȳȳh —nāng mäh. —A wakāän, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa ti ōm haēēnh hā ȳȳ. H'ēēd p'āā? —nāng mā Pirato.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Badāk hahȳȳ bā nado ȳ bag'āās doo. Badāk hahȳȳ bā tado bā paawā, karapé haa ȳ ramo n'aa jesu paawā Judah buuj sa wahē n'aa sa mahānh. Badāk hahȳȳ bā nado ȳ bag'āās doo —nāng mäh.

³⁷ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bā, ōm né hē hāj n'aa wahē n'aa? —teanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē ōm tii d' hanāng. Baad hadoo doo, heh'āat do ky n'aa ȳ her'oot hyb n'aa ȳ benāng, ti hyb n'aa né hē ȳ bahyng badāk hahȳȳ bā. Baad hadoo do ky n'aa gen'aak do ky daheeh ȳ her'oot doo —nāng mā Jesus Pirato hā.

* **18:28** Dooh Judah buuj ky n'aa jaw'ȳȳk do an'oo bā, Judah buuj nadoo do tób bā rabajēē pā bā. Hasus do hadoo sa hā P'op Hagā Do matym gó red'oo, tii d' radoo bā. Ta ti hedoo doo, dooh rahaja bā Pas-kowa tā n'aa rawēē bā. † **18:32** Judah buuj radajēēb bā paawā, pā me paawā ramakut. Roma buuj radejēēp, b'aa kajatsēk do hā rabepēēm dāk. B'aa kajatsēk do hā Jesus dajēp, ta daaj hē paa tabaher'oot.

³⁸ Ti m' Pirato ky hadoo:

—H'ëed ti baad hadoo do mahanäng? —näng mäh.

Ti m' nawayw hē Pirato banyyh Judah buuj sa wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Dooch ŷ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy doo —näng mäh. ³⁹ —Pas-kowa bē teheb'ëes do hā bē mehejō ŷ bado nyh ŷ dawäts geët do seeh. Bē karēn ŷ ado nyh bē matym n'aa Judah buuj wahē n'aa ramaneënh doo? —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' raky hadoo, tak'ëp mā rageënh:

—Ta ti nado ää karēn! —näk mäh. —Barabas häd näng do ti ää karēn! —näk mäh.

Roma buuj wē h'yy kawereem do see paa ti Barabas.

19

Jesus raky n'aa ety däk do b'aa hā tadajëp hyb n'aa panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' Pirato mejüü Jesus rabahewyyh. ² Ti m' hetëk do moo m' warahén ramap'ööd däk, ta nuu gó m' radaso kån. Ti m' radasuun jëng ta hā ta hatsë hahiin doo.* ³ Ti m' hajōo nuu me m' rabena ta wē raky n'aa ej'ees hyb n'aa. Hahÿh d' mā sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahē n'aa! —näk mäh.

Ti m' ratapa ewyyh hajōo nuu me.

⁴ Ti m' p'aa hēnh Pirato ber'oot Judah buuj sa sii:

—ŷ manyyh da hÿh kã bē wē ta w'oo hā, dooch ŷ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy do hā bē bahapäh hyb n'aa —näng mäh.

⁵ Ti m' ta nu gaheen n'aa hetëk do mooh, ta hatsë hahiin doo gó tabanyyh bā, Pirato ky hadoo sa hā:

—Bē hegāā! Geët hahÿ aj'yy —näng mäh.

⁶ Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, P'op Hagā Do tób n'aa hagā n'aa Jesus rabahapäh bā, nawayw hē rageëej bong:

—Mepëem däg, mepëem däg! —näk mäh.

Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bē né hē hepëem däk. ŷ ti dooch ŷ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy do hā —näng mā Pirato.

⁷ Ti m' Judah buuj wahē n'aa raky kah'üüm ta hā:

—Ää ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hyb n'aa taw'ääts hē tadajëp né hē, P'op Hagā Do T'aah tabanäng do hyb n'aa —näk mā sa kyyh.

⁸ Pirato maa newë däk bā tii da, tak'ëp mā tabeyym tii bā kã. ⁹ Ti m' p'aa hēnh tabajëe suun tób gó, ti m' Jesus hā tabeaanh:

—N'yy hēnh naa òm? —näng mäh.

Jesus kawanaj'ään né paawä, dooch m' taky gado bā. ¹⁰ Ti m' Pirato ky hadoo ta hā:

—Dooch maky gado bā? Mahapäh né hē, ŷ hajaa ŷ mejō bā òm raberéd hõm hyb n'aa, ŷ hajaa na-ääj hē ŷ mejō bā òm rabepëem däk —näng mā Pirato.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Dooch paawä mahaja bā hā ŷÿ, P'op Hagā Do nan'oo bā. Ti hyb n'aa, ŷ haëej däk do sa hā, a hā hanäng do nesaa do bahänh sa hā —näng mā Jesus Pirato hā.

¹² Ti m' ta ti Pirato maa newë däk bā takarēn paawä taberéd hõm Jesus. Tak'ëp mā Judah buuj rageëej had'yyt hē tii bā:

* **19:2** Raky n'aa mes'uunh do ky n'aa m' ti hetëk do moo ramap'ööd däk do ta nuu gó radasooh doo. Sa wahē n'aa soog ky n'aa ti ta tii. Ti hadoo né hē ënh ta hatsë hahiin doo. Sa wahē n'aa hatsë ky n'aa né ti ta tii ënh.

—Ta ti ajyy meréd hōm bā, dooh Sesa, sahōnh hē bā wahē n'aa h'yyb hata mado bā. Hāj n'aa wahē n'aa hanāng doo, Sesa tahyb n'aa wareem —nāk mā sa kyyh.

¹³ Ti m' Pirato maa napāh bā m' ta tii, tamanyyh Jesus, ahyy sooh mā ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó. Pā ta yt ta tii bā. (Eberew kyy me ramaneēēnh ta ti Gabatah.) ¹⁴ Pas-kowa rataheb'ēes do pooj jé noo gó m' tii. Wasyk mäh. Ti m' Pirato ky hadoo Judah buuj sa hā:

—Géēt hahy bē wahē n'aa —nāng mäh.

¹⁵ Ti m' raky hadoo tak'ēp:

—Mado hōm, mado hōm, mepēēm däg! —nāk mäh.

—Bē wahē n'aa y epēēm dāk g'eeh? —nāng mā Pirato.

Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa raky hadoo: —Jāām né hē sét hē āā wahē n'aa, Sesa! —nāk mäh.

¹⁶ Ti m' tagadēēg ub kā, Jesus Pirato bahaēēj däg kån sa hā takepēēm dāk hyb n'aa.

Jesus rabepēēm dāk do panyyg n'aa hahyŷh

Ti m' warahén sa hā kā takahaēēj dāk Jesus. ¹⁷ Ta daaj hē Jesus besoo hōm b'aa rahepēēm dāk do pan'aa ta hā. Ji Nu Gabóg K'yy ramaneēēnh doo hēnh ramahūm. (Eberew kyy me ramaneēēnh ta tii bā Gogota.) ¹⁸ Tii bā rabepēēm dāk b'aa kajatsék do hā kā. B'aa kajatsék do wób hā rabepēēm dāk na-āāj hē pawóp hē ajyy. Hub hēnh ta see hahāng, s'yŷ hēnh ta see hahāng. Hōō gó Jesus kahepēēm dāk do bahāng.

¹⁹ Pirato kyy gó raberii bong ta heen n'aa, ti m' p'op, Jesus nu gad'oo pong jé, rabepēēm dāk. Hahyŷ da m' takerih ta hā: “Jesus, Nasaréh buuj, Judah buuj wahē n'aa hahyŷh.” ²⁰ Edah tii, Jerusarēnh bā naa. Ti hyb n'aa hajök ner'ood bong kerih doo. Tamawoob hē kyyh takamerih doo: Eberew kyy me, Ratīn kyy me, Gereg kyy me. ²¹ Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa rabahōm kån Pirato wē, ti m' raky hadoo:

—Merii manāh: “Judah buuj sa wahē n'aa”, hanāng doo da. Taw'āāts hē merii: “Ta daaj hē Judah buuj sa wahē n'aa tabanāng hahy ajyy” —nāk mā sa kyyh.

²² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'āāts hē y erii wāt doo. Dooh y ahŷyŷd wād bā —nāng mā sa hā.

²³ Ti m' Jesus warahén rabepēēm dāk do jawén paa bā m', rabasog hōm ta saroor. Retyn hōm ji meheet pé hadoo do sa hā. Sét hē, ta hatsé, mad'aak kanasuu doo. ²⁴ Ti m' raky hadoo:

—Dooh ēr as'ēēd bā hahyŷh. Hamäh, masuuj ēr moo bong ēr bahapāh hyb n'aa jaa wē tabaym —nāk mā sa kyyh.

Ti tawén hadoo, P'op Hagā Do kyy kerih do kametēēh hyb n'aa. Hahyŷ da takerih ta ti ky n'aa:

“Rabetyn hōm sa hā hē saror yŷ.
Masuuj ramoo bong saror y hyb n'aa.”†

Tii da né hē warahén ramoo boo kån.

²⁵ B'aa kajatsék do Jesus hadäk do dewē hā, ti ab'ēēh ta yŷn, ta kaat, Keropas hād nāng do yŷm Marija hād nāng doo, Marija Madarēn hād nāng do daheeh.

²⁶ Ti m' Jesus bahapāh bā ta yŷn, ta ma matēg seeh, tak'ēp takamahān do rabab'ēēh bā, Jesus ky hadoo ta yŷn hā:

† 19:24 Saaw-Mo 22.18

—Gëet ta ti a t'aah —näng mäh.

²⁷ Ti m' ta ma matëg hã m' taky hadoo:

—Gëet ti a yÿn —näng mä Jesus ta yÿn ky n'aa hã.

Tii bã kä, ta ti tagado kãn Jesus yÿn ta tób bã kä, tabahag'ãas hyb n'aa kä.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿh

²⁸ Ta jawén kä, sahõnh hë tabahaja däk bã kä tamoo wät do paah, P'op Hagã Do kyy kerih do kameteëh hyb n'aa kä taky hado kãn: "Yÿ hoo kaanh", näng mäh. ²⁹ Ti asooh tii bã uwa s'ëëb oow. Ti m' raheh'oos sapum doo, Jesus hã rabanoo hyb n'aa. B'aa isop häd näng do hã radadäk, ti rabanoo p'op, Jesus beëek hyb n'aa ta naëng hadoo. ³⁰ Jesus beëek do jawén paa bã, taky hadoo:

—Jãam né kä y moo wät doo —näng mäh.

Ti m' ta nu wakoo däg kãn, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

³¹ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahenyww hõm Saab hã rakamehehãk hyb n'aa. Tak'ëp ratayy ti noo gó, Pas-kowa noo gó tabadoo do hyb n'aa. Dooh Judah buuj rakarên bã Saab hã rapadäg nå bã kepëem padëek doo. Ti hyb n'aa rabetsëë Pirato hã tamejũũ hyb n'aa warahén ragetëh bong hyb n'aa sa tsyym k'yy, nayyw hë radejëp hyb n'aa. Rabetsëë rasog hyk hyb n'aa sa kamag Saab du doo do pooj jé. ³² Ti m' Pirato mejũũ warahén sa tsyym k'yy ragetëh bong hyb n'aa. Ti m' Jesus pa hadäk do ragetëh bong ta tsyym k'yy, ta jawén mä ta see tsyym k'yy. ³³ Jesus tsyym k'yy ragetëh paawã, tii bã rabahapãh Jesus dajëp. Dooh Jesus ratsyym k'yy getëh boo bã. ³⁴ Ti warahén bejõh kãn ta baa bã. Ti m' majyyw banyyh naëng mahang. Dajëp né kä m'. ³⁵ Aj'yy ta ti hapãh doo, baad tabaher'oot ta ti ky n'aa. Dooh daap tamenã bã. Ta ti aj'yy hapãh né hë, te hub né hë taker'oot doo. Ta ti tawén erii wät hahÿh hã, bë na-ããj bë ky daheeh hyb n'aa, bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³⁶ Jesus tsyym wén ganeteëh, P'op Hagã Do kyy kerih doo gó kerih do kameteëh hyb n'aa. Hahÿh d' paa m' takerên ta ky n'aa: "Doooh da ta k'yy gatëh is péh." ³⁷ Rawén baa ejooh, hahÿ kerih do paa kameteëh hyb n'aa: "Raheg'ãas da rabaa ejooh do wë." [§]

Jesus radakã jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿh

³⁸ Tii bã kä, Jesus kamag n'aa paa Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj hadoo doo, bets'ëë kãn Pirato hã. Jesus h'yyb hata ta ti Joséh. Dooh tametã bã ta h'yyb, ta hã tah'yy ka'eeh doo, tajeÿÿm do hyb n'aa Judah buuj sa wahë n'aa wób. Ti m' Pirato bahaëëj däk ta hã. Ti m' Joséh bana, tado hyy kãn mä Jesus kamag n'aa paah. ³⁹ Nikodëm Joséh hata. Nikodëm né hë tii, p'ooj ub Jesus heg'ãas do atsëm. Nikodëm manaa mä 35 m' ta nu jawyng b'aa s'ëëb buu benyym doo. Aroë ramaneëënh do s'ëëb, miir ramaneëënh do s'ëëb ta ti buu benyym. ⁴⁰ Ti m' Jesus kamag n'aa paa rahabën däk pãän me, hawak doo me, rino häd näng do s'ëëb. Buu benyym mä ta hã. Judah buuj rabahed'oo doo da né hë rabad'oo Jesus kamag n'aa hã. ⁴¹ Jesus rabepëem däk doo bã ti anäng joom. Ti mahang tagadäk papuuj kamag hood, pä gó ragagots däk doo. ⁴² Saab pooj jé, Judah buuj rabahenyww hõm noo gó tado hyb n'aa, p'eets hë ta ti kamag n'aa hood tagadäk do hyb n'aa na-ããj hë, tii b' né radasuun jëë kãn Jesus kamag n'aa.

‡ 19:36 Esodo 12.46, Numeros 9.12, Saaw-Mo 34.20 § 19:37 Sakarija 12.10 hã takerii däk tii. Dooh warahén raky n'aa napëë bã ta ti kerih doo. P'op Hagã Do né hë hanoo, kerih do kameteëh hyb n'aa.

20

Jesus ganā wāt do panyyg n'aa hahȳh

¹ Ti m' bāp paah, met'uuh hā, badajung nā, Marija Madarēn hād nāng do bahōm kån pā gabaho doo hēnh, Jesus kamag n'aa radasuun jēng hēnh. Taheg'āās mäh, noo gasēets hōm gabaho do ty gatsē. ² Ti m' tawaj'aa jēng Peed, Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do daheeh rabab'ēeh hēnh. Ti m' taky hadoo pawóp hadoo do sa hā:

—Rado nyyh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kamag n'aa. Dooh āā hapēē bā n'yy hēnh ramahūūm —nāng mā ta kyyh.

³ Ti m' Peed, Jesus ma matēg see daheeh ah'ūūm mā Jesus kamag n'aa hood gadāk hēnh. ⁴ Waj'aa h'ūūm. Tak'ēp Jesus ma matēg see wajaah ta pooj jē. Peed pooj jē takajaa. ⁵ Ta noo bā takajaa bā, dooh tajēē suun bā. Nu hyy dāk, tabahēg'āās ta gó. Tahapāh pāān hewak doo, rino hād nāng do s'ēeb. ⁶ Ti m' Peed, duu hēnh hana do kaja nā. Gabaho doo gó tabajēē suun. Pāān hewak doo, Jesus kamag n'aa ramahabēn dāk do paah, tahapāh. ⁷ Pāān hawak doo, ta mamets jesuu n'aa paah, tahapāh na-āāj hē. Ti asooh tsyt hē, baad takamatēh dāk. ⁸ Tii bā m' Jesus ma matēg seeh, pooj jē kajaa doo, bajēē suun kån. Ta ti tabahapāh bā kā, Jesus ganā wāt do taky dahé kån. ⁹ (Dooh tagah'ood nā bā sa hā P'op Hagā Do kyy kerih doo gó tاهر'oot doo, Jesus ganā wāt da hanāng doo.)

Marija Madarēn hā Jesus kasee do panyyg n'aa hahȳh

¹⁰ Ti m' rabajēk sa tób hēnh. ¹¹ Marija Madarēn baym kamag hood paa noo bā. Aoot mäh. Ta ód gó tanu hyy dāk gabaho doo gó tageg'āās hyb n'aa. ¹² Tii bā m' pawóp hē āās tabahapāh. Hewak mā sa saroor. At'oonh mā Jesus kamag n'aa basooh do paa bā m'. Ta nuu hēnh tabanāng hēnh mā ta seeh, ta tsyym tabanāng hēnh ta seeh. ¹³ Ti m' āās rabeaanh ta hā:

—H'ēēd p'āā mabaoot? —nāk mäh.

Ti m' taky hadoo:

—Rado hōm wahē y n'aa. Dooh y hapēē bā n'yy hēnh rahed'oo —nāng mā Marija Madarēn.

¹⁴ Ti m' ta jawén p'aa hēnh tabegāā wāt. Taheg'āās mā Jesus tii bā hageēt. Dooh m' tah'yy ganyoy bā Jesus tado bā. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—H'ēēd p'āā mabaoot? Jaa ta ti mesoos doo? —nāng mäh.

Ta tii bā joom mahang moo hew'ēēt do ted'oo mäh. Ti hyb n'aa taky hadoo ta hā:

—Ōm tado bā ti hado nyyh, maher'ood hā y n'yy hēnh mamahūūm, y behēen hyb n'aa ta kamag n'aa —nāng mā Marija Madarēn.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Marija! —nāng mäh.

Ti m' Marija ty kaw'ōōd dāk ta wē, ti m' Eberew kyy me* taky hadoo:

—Raboni! —nāng mäh. (“Ma matēg”, tahanāng pé m' tii.)

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Moo dēē manā hā ȳy —nāng mäh. —Dooh Ee wē y ewād s'ēeg nā bā. Ahōm

hāj haa hēdo padēek do sa wē. Hahȳh da maher'ood sa hā kēh y n'aa: “Ȳ asēek Yp ȳ wē, bē Yb na-āāj, P'op Hagā Do ȳ h'yy kaha'eeh doo, bē h'yy kaha'eeh do wē”, tii da a kyyh —nāng mā Jesus ta hā.

¹⁸ Ti m' Marija Madarēn bajēng Jesus ma matēg sa wē. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tahapāh mā tanooh. Tapanāk sa hā Jesus kyyh.

* 20:16 Judah buuj sa kyyh ti Eberew kyyh.

Ta ma matëg hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti noo gó né hë m', met'uuh hã, atsëm, séd hã Jesus ma matëg rakata padëëk. Baad ranoo gatsëë däk ta tëg me tób nooh, sa wahë n'aa rajeyÿm do hyb n'aa. Ti m' Jesus kas'ee g'ëed kãn sa mahang, ti m' takedëng sa hã:

—Taw'ãäts hë bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

20 Takedëng do jawén paa bä tametëeh sa hã ta mooh, ta baa. Tak'ëp ta ma matëg ratsebee bong Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rabahapäh bä kã.

21 P'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh. —Ee ÿ tamejüü doo da, bë ÿ mejüü hÿÿ kã —näng mäh.

22 Ti m' tapahuunh sa wë, ti m' taky hadoo:

—Bë gado P'op Hagä Do Sahee —näng mäh. 23 —Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do sa mo haj'aa, P'op Hagä Do mabaan né sa hã. Bë hyb n'aa manabaan bä sa hã, dooh P'op Hagä Do mabaan bä sa hã —näng mäh.

24 12 hedoo do sa seeh, Toméh häd näng doo, “Kawareeh” ramaneëenh doo, dooh sa mahang Jesus kasee bä. 25 Ti m' ta wób rabaher'oot bä Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahapäh doo, dooh taky dahé bä.

—Atapuwa tyw n'aa ÿ nahapëë bä ta moo hã, moh ÿÿ me ÿ manep'aa bä atapuwa tyw n'aa ta moo hã, ta baa rejooh do tyw n'aa na-ãäÿ hë, dooh ÿ ky dahé bä! —näng mã Toméh.

26 Ti m' met'uuh see hã, p'aa hënh ta ma matëg rakata p'ëë tób gó. Toméh sa sii kã. Noo gatsëë né paawä tób, Jesus kas'ee g'ëed kãn sa mahang, ti m' takedëng sa hã:

—Bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

27 Ti m' Toméh hã taky hadoo:

—Mamep'aa hahÿÿh —näng mäh. —Mahegãä moh ÿÿ. Magadahëë a mooh, mamep'aa bah ÿÿ bä —näng mäh. —Maky sëew manäh! Maky dahé! —näng mã Jesus Toméh hã.

28 Ti m' Toméh ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do òm! —näng mã Toméh kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ mahapäh do hyb n'aa mawén ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé ÿ ranahapëë né paawä ky dah'eeh doo —näng mã Jesus.

30 Hajõng nä Jesus pehuunh ta ma matëg rabahapäh bä. Doooh ta ti takerii bä hahÿÿ hã. 31 Hahÿÿ hã kerih do wén kerii wät, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah bë ky daheeh hyb n'aa. Ta hã bë h'yy kae bä, bë d' edëb had'yyt hë P'op Hagä Do wë Jesus hyb n'aa.

21

Karaj'aa nabyy hã Jesus kas'ee wät do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ta jawén Jesus kas'ee wät p'aa hënh ta ma matëg sa hã karaj'aa Tiberijas* häd näng do nabyy me. Hahÿÿ d' paah: 2 Simaw Peed häd näng doo, Toméh (“Kawareeh” ramaneëenh doo), Natanajéw häd näng doo (panang Kanah, Garirej häj n'aa bä hana doo), Sebedew häd näng do taah, pawóp hë Jesus ma matëg wób, séd hã rababoo däk. 3 Ti m' Simaw Peed ky hadoo sa hã:

—Tah'ÿÿb ÿ es'aak —näng mäh.

* 21:1 Karaj'aa häd see Garirej, ta häd see Genesaréh. Tamawoob hë ta häd.

–Ej. A sii āā bah'ūūm –näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' rabaw'ēēnh. H'oo yb gó ragatsēg t'oonh. Ti m' rabesaag kán. Resaag had'yyt hē paawā atsēm, dooh sa mo haj'aa péh.

⁴ Bāp paa Jesus bag'eēd kán karaj'aa takēēn hā. Dooh ta ma matēg rah'yy genā bā Jesus tado bā.

⁵ Ti m', tii b' naa Jesus naēēnh:

–Najis haa –nāng mäh. –Ākā, bē mo haj'aa? –nāng mäh.

–Tabad'op hē āā mo haj'aa –näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' taky hadoo:

–Taw'āāts hē hub hēnh tabanāng hēnh bē datu karahi, tii bā bē mo haj'aa enāh da –nāng mäh.

Tii d' rabad'oo bā kā, hajōng tah'ÿÿb karahi gó. Dooh rahaja bā rej'ooj nā bā, tak'ēp hajōng do hyb n'aa tah'ÿÿb.

⁷ Ti m' Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do ky hadoo Peed hā:

–Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do né tii –nāng.

Ti m' Simaw Peed hād nāng do maa napāh bā kā Jesus tii, tahanāng doo, nayyw hē tadadāg dāk ta hatsē pooj jé tado nyyh dó. Ti tabahop tame, Jesus wē tabatsóm hōm hyb n'aa. ⁸ Ta wób ah'ūūm ta jawén h'oo gó. Edah ta nabyyh. 100 meet tahyb n'aa péh. Ti hyb n'aa karahi rabejoonh tame naa. ⁹ Rakajaa bā kā ta nabyy me, tēēg sēh hahōng do rahapāh. Tah'ÿÿb kejā ta jó. Pawóp na-āāj pāw tii b' hatoonh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

–Bē mana tah'ÿÿb bē mo haj'aa wób –nāng mäh.

¹¹ Ti m' Simaw Peed gatsēk h'oo gó. Tii b' naa tabej'ooj nā kán karahi. Hajōng tah'ÿÿb hew'āp do ta gó. 153 tah'ÿÿb. Jawyg né paawā, dooh karahi gekog boo bā. ¹² Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

–B'ēēp bē ana, bē awēēh –nāng mäh.

H'yyb e'ÿÿm “Jaa ōm?” rawén neaanh. Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do né sa hā. ¹³ Ti m' Jesus bado dāk pāw, tah'ÿÿb daheeh, ti m' taban'oo dāk sa hā.

¹⁴ Tamawoob nuu me dāg tii, Jesus kasee do sa hā, taganā wāt do jawén paa bā.

Peed sii Jesus her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Rabahaja dāk bā rawēh doo, Jesus ky hadoo mā Simaw Peed hā:

–Simaw, Jowāw t'aah, ta wób ÿ rakamahān do bahānh ÿ makamahān? –nāng mäh.

–ÿÿ –nāng mā Peed. –Mahapāh né hē ōm ÿ gen'aak –nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

–Mahagāā masāh ÿ b'éé taah hedo padēēk doo –nāng mäh.

¹⁶ P'aa hēnh Jesus beaanh ta hā:

–Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né makamahān? –nāng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

–ÿÿ –nāng mäh. –Mahapāh né hē ōm ÿ gen'aak –nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

–Mahagāā masāh ÿ b'éé hedo padēēk doo –nāng mäh.

¹⁷ Ti m' tamawoob nuu me dāg k' tabeaanh ēnh:

–Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né magen'aak? –nāng mäh.

Peed hyb n'aa tón wāt mā tamawoob nuu me, “ÿ makamahān?” tahanāng do hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —sahõnh hē mabahapäh. Mahapäh né hē õm ÿ gen'aak doo —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ÿ b'éé hedo padëek doo —näng mäh. ¹⁸ —Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Mapapunh nä bã mabeheh'yyh, mabaheh'ũüm mah'yyb dång doo hēnh. Mawah'éé däk bã kã, madajoom da a mooh, õm da ramaw'yyd däk, makanarēn hēnh õm da ramahũüm —näng mã Jesus ta hã.

¹⁹ (Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da Peed dajëp, tadajëp do hã P'op Hagã Do kawehëe däk hyb n'aa.)

Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Hamäh, jawén ÿ ahõm —näng mäh.

Jesus ma matëg baad Jesus kamahån do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Dawë hã Jesus sii Peed bawät bã kã, ta jawén p'aa hēnh tabegãã wät. Tahapäh Jesus ma matëg baad Jesus kamahån do sa jawén hana doo. (Ti né hē ta ti Jesus ma matëg Pas-kowa tä n'aa rabawëh noo gó p'eets hē takatahã däk Jesus hã, “Jaa ti õm haëēnh doo, Hyb N'aa Jawyk Doo”, heaanh doo.) ²¹ Ta ti Peed bahapäh bã, tabeaanh mã Jesus hã:

—H'ëed hado da ër jawén hana do hã? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ karēn bã paawä tanadajëb bã, p'aa hēnh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bã kã, hëd n'aa ti a hã? ÿ karēn ti õm hëp ÿ hata had'yyt hē —näng mã Jesus Peed hã.

²³ Ta tii d' Jesus her'oot do hyb n'aa, raheh'ood hõm kån Jesus ma matëg sa mahang, dooh m' ta ti Jesus ma matëg dajëb bã. Dooh tii d' Jesus edo bã. Jããm hē hahÿÿ da Jesus kyyh: “ÿ karēn bã paawä tanadajëb bã, p'aa hēnh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bã kã, hëd n'aa ti a hã”, näng paa m' Jesus ta hã.

²⁴ ÿ né hē ti ta ti ma matëg. ÿ né hē ta ti Jesus ky n'aa her'oot doo. ÿ né hē hahÿ ta ky n'aa herii wät doo. Baad ÿ bahapäh, te hub né hē sahõnh hē ta ky n'aa ÿ erii wät doo.

²⁵ Hajõng Jesus moo wäd wät do ÿ nerii wät doo. Hã ÿÿ, ji erii bã paawä sahõnh hē, dooh paawä badäk hahÿ tahaja wäd bã ta tyw n'aa, ji erii bã sahõnh hē. Jããm hē kã.

Atos Jesus mejũũ do ramoo bok do paa panyyg n'aa hahỹỹh

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁻² Teopiro, õm ti ÿ ma erih. Pooj jé ÿ erii wät doo gó, ÿ erii wät sahõnh hẽ Jesus mo haj'aa paah, tama metëek do paa na-ãaj hẽ, hỹ pong jé Jesus bas'ëeg kãn P'op Hagä Do an'oo bã. Hỹ pong jé tabasëek do pooj jé, P'op Hagä Do Sahee kyy gó, tamejũũ do sa hã, tasëew hõm do sa hã, Jesus maher'ood hõm nyy d' rabad'oo da. Sahõnh hẽ ti ÿ erii wät, pooj jé ÿ erih do hã.*

³ Ti m' Jesus dajëp jawén paa bã kã m', Jesus kas'ee wät sa hã. Baad takas'ee wät sa hã. Baad tametëeh sa hã rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, edëb wät né hẽ rabahapäh hyb n'aa. Hajõõ nuu me takametëeh sa hã. 40 m' ta ãh takas'ee wät sa hã. Taher'oot mã sa hã ji P'op Hagä Do bag'ãas do ky n'aa, ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa. ⁴ Ti m', ta see pé noo gó m', sa sii tabawëh noo gó m', hahỹỹ d' mã tamejũũ sa hã:

—Panang Jerusarënh bã bẽ ayyw dó. T'ũ hënh da bẽ gada Ee ky n'aa enooh doo, ta Sahee, bẽ hã ÿ her'oot do paah. ⁵ Hahỹ né hẽ ti ÿ her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Dooch ta ãh hajõõ bã, bẽ hã P'op Hagä Do banoo ta Sahee bẽ h'yyb tym gó, bẽ tah'yyb mahũũm hyb n'aa” —nãng mã Jesus ta mejũũ do sa hã.

⁶ Ti m' ta see pé noo gó, rakata padëek bã séd hã, tamehej'ũũ do reaanh Jesus hã. Hahỹỹ d' mã sa kyyh:

—Hahỹỹ hã mabanoo ãã hã, Isaraéw buuj hã, ãã wahë n'aa, ãã tabahag'ãas hyb n'aa? —nãk mã sa kyyh ta hã.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bẽ panyyg enãh do jawén tado bã, Ee ky däng do heen n'aa ta hejój hã. Dooch ti hyb n'aa tado bã. ⁸ P'op Hagä Do Sahee bajëë suun bã bẽ h'yyb tym gó, tii bã da bẽ h'yyb tym hejooñh, këh ÿ n'aa bẽ baher'oot hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bẽ her'ood da panang Jerusarënh bã, Judah haj n'aa bã, Samarija haj n'aa bã na-ãaj da. Badäk hahỹ haw'ãats hẽ da bẽ baher'oot këh ÿ n'aa —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

⁹ Ti m' ta ti taher'oot do jawén paa bã kã m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé. Sa matym gó né hẽ tabasëek. Wë puh ejën wät mã rawén nahapëë wäd kãn. ¹⁰ Rabahag'ãas bã Jesus hasëek doo, nayyw hẽ m' rakasee pawój hẽ ajyy sa pa. Hewak mã sa saroor. Æas mã tii. ¹¹ Ti m' Æas raky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa babã bẽ bab'ëeh, wë hã bẽ baheg'ãas, Garirej buuj? —nãk mãh. —Ti né hẽ Jesus bẽ mahang hawät doo, hỹ pong jé hasëek doo, ti né hẽ da paa me hahyng. Bẽ hapäh do hadoo tabasëek, ti hadoo né da tabahyng p'aa hënh —nãk mã Æas sa kyyh sa hã.

Judas Ikarijot jawén buuj resoos do panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m', tii b' naa, waëë joom oriib banäng doo bã naa, rababaaj nã Jerusarënh panang hënh. Daweë nado m' tii. Judah buuj sa hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanoo do rabehëb'ooch do Saab hã, ti pënh mã tii. ¹³ Ti m' rakajaa bã m', rabajëë p'ëë mã ta gawakõ p'op gadäk doo gó, rabahej'eenh

* 1:1-2 Rukas ti mo haj'aa hahỹ kerih doo. Jesus ky n'aa hanãm do tii, pooj jé terii wät doo.

doo hēnh. Hahÿÿ d' paa m' kata j'eenh do sa häd: Peed, Jowāw, Tsijaag, Ān-Deréh, Pirip, Toméh, Batoroméw, Matew, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw Serot, Judas Tsijaag t'aah. ¹⁴Sahōnh hē ta ti rakahet'aa, Jesus wakāän, Marija (Jesus ÿÿn), ÿÿj wób sa sii, séd hā raky n'aa etsēē hyb n'aa.

¹⁵⁻¹⁶Ti m', ta see pé noo gó Jesus hā h'yy ka'eeh do rakataa séd hā. (120 hyb n'aa hadoo mā ti kata pad'ēék doo.) Ti m' Peed bas'ēēg geēt sa mahang, ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē maa newē kēh ÿÿ, wakān haa —näng mäh. —P'ooj ub ēr wahē makū Dawi häd näng doo, P'op Hagā Do Sahee kyy gó taher'oot Judas Ikarijot makū ky n'aa, P'op Hagā Do kyy kerih do paa gó. Dawi erih do paah, P'op Hagā Do kyy kerih doo gó, ti d' né paa Judas ky n'aa. Jesus maso däk do metēē n'aa ti Judas Ikarijot. ¹⁷Āā see paa né tii, āā kanatēē paah. ¹⁸(Jesus majī sa moo gó tan'oo däk do sām n'aa me tamets'ēē hōm tób hood pan'aa. Ti m' ta jawén tabadēē hyng p'op naa ta nuu paa me. Sahōnh mā taganabāh hōm. Ta j'aa tyd mā gatsék. ¹⁹Ti m' sahōnh hē Jerusarēnh buuj raky n'aa napāh bā m', ta häd ramaneēēnh “ta majjyw hood” ta tób hood paah. Sa kyy me ramaneēēnh Akaredām) —näng mā Peed kyyh.

²⁰Ti m' taky hadoo ēnh:

—P'op Hagā Do kyy kerih do paa hā, Saaw-Mo hā, takerii däk Judas Ikarijot ky n'aa. Hahÿÿ da takerii däk:

“Ta tób paah, dooh ta yt hagēē wät pé.”†

Saaw-Mo see hā takerii däk hahÿÿ da:

“Taw'āāts hē ta see ta jawén buuj”,‡ näng mā Peed kyyh, P'op Hagā Do kyyh taher'oot do Saaw-Mo hā.

²¹⁻²²Ti m' Peed ky hadoo:

—Ti hyb n'aa, taw'āāts hē ēr esoos hapāh do seeh, Jesus Jowāw nu gam-hem'uun do nu gemuun noo gó, Jesus hawāt noo gó āā mahang, tabasēék jawén paa bā hapāh doo. Ti né hē da āā ky hata. Āā sii her'oot do pan'aa, Jesus ganā wät do tadajep jawén paa bā ky n'aa —näng mā Peed kyyh sa hā.

²³Ti m' rah'yy kajäk pawóp hē ajyy. Hahÿÿ d' paa m' sa häd: Joséh, Bar-Saba ramaneēēnh doo (ta häd see ramaneēēnh Jus-To). Ta see häd mā Matsijas.

²⁴⁻²⁵Ti m' hahÿÿ da Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa etsēē:

—Jesus, baad mah'yyb hapāh āā sahōnh hē —näk mäh. —Mametā jaa ta ti masēew däk do Judas jawén buuj, mamejūū do see tabadoo hyb n'aa ta jawén buuj. Dooh Judas makūū mamejūū do see tado wäd bā. Ahōm nesaa do tamoo wät do sām tagadoo hēnh —näk mā sa kyyh Jesus hā.

²⁶Ti m' pā taah hē raberii padēék sa häd. Ti m' ramekuuj bong pā taah, ti m' pā t'aah adēē hyng tūū. Ti m' rabaheg'āās. Matsijas häd mā ta hā. Ti hyb n'aa 12 rabado däg kán p'aa hēnh Jesus mejūū doo.

2

Jām Pēn-Tekos häd näng do noo gó P'op Hagā Do Sahee bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹Ti m', jām Pēn-Tekos häd näng do noo gó m', séd hā m' sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do rakata padēék sét tób yt hā. ²Ti m' nyyw hē, hÿ pong jé naa ky

ganä däk bah'ood tak'ëp hana do ky hadoo mäh. Tób rayd t'oonh do haw'ääts hē m' maa ena ta ti kyyh. ³Ti m' rabahapäh, tēeg hōō hadoo mä tabehūūm sa hā. ⁴Ti m' sahōnh hē kat'aa do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajēng, tabanyy däk hyb n'aa. Baad mä sa h'yyb tamahūūm. Ti m' radu doo ta wób sa kyy me rer'oot doo. P'op Hagä Do Sahee anoo do hadoo sa hā, ti hadoo né m' rer'oot.

⁵Ti noo gó m' ti abong mä Jerusarēnh panang bä Judah buuj, P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, badäk hahy haw'ääts hē hāj n'aa bä naa han'aa doo.

⁶Ti m' bah'ood hadoo do kyyh ramaa napäh bä m', séd hā m' rakata padēek. Ramaa napäh Jesus hā h'yy ka'eeh do ramer'oot mä sa kyy me. Sahōnh hē hāj n'aa s'ee hēnh han'aa do sa kyy me m' ramer'oot. Ti hyb n'aa m' rameuuj bong. ⁷Tak'ëp rameuuj bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hado hyy eh? —näk mäh. —Sahōnh hē her'oot doo, Garirej hāj n'aa buuj né ti hyy —näk mäh. ⁸—H'ëed hyb n'aa ti rabahajaa sahōnh hē er kyyh rer'oot bä? Er maa napäh rer'oot do er kyyh —näk mä sa kyyh. ⁹—Er mahang ti abong Par-Tos hāj n'aa babuj n'aa, Medija hāj n'aa bá naa, Mesopotām babuj n'aa, Judah hāj n'aa bá naa, Kapados hāj n'aa babuuj, Pōn-Tus hāj n'aa babuuj, Asija hāj n'aa babuuj, ¹⁰Pirikija hāj n'aa bá naa, Pam-Pirija hāj n'aa bá naa, Esit hāj n'aa bá naa, Ribija hāj n'aa Sirené nedaa bá naa ta wób —näk mäh. —Ti abong na-ääj hē panang Roma häd nāng doo bá naa ta wób. ¹¹(Er mahang ti abong Judah buuj heh'äät ub doo. Ta wób Judah buuj nadoo do né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh Judah buuj rabahed'oo doo da.) Tsyt dēeg hā, Keret häd nāng doo bá naa ta wób. Arab hāj n'aa babuuj ta wób. Er sahōnh hē er maa napäh er kyy me P'op Hagä Do tak'ëp hāj'ap do mo hāj'aa rer'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹²Ti m' sahōnh hē rah'yyb manepēe bong. Rameuuj bong mäh. Ti m' sa da hadoo do hā rabeaanh:

—H'ëed hado hahy eh? —näk mäh.

¹³Doo. Ti a'oom sa h'yyb —näk mä ta wób. Raky n'aa e'ees mäh.

¹⁴Ti m' Peed, 11 hedoo do Jesus mejūū do wób, sa sii tabas'ēeg gēet. Ti m' kata pad'ēek do sa hā tabaher'oot. Tak'ëp mä ta kyyh. Ti m' taky hadoo:

—Judah buuj, wakān haa, Jerusarēnh buuj na-ääj hē, baad bē maa newē bē y maher'oot doo —nāng mäh. —Y her'oot bē hā hahy bē hapäh do ky n'aa —nāng mäh. ¹⁵—Ha'oom doo, bē ed'oo hahy ajyy. Doo raoom bä. Bāp paa nä. Doo ji aoom bä nayyw hē bāp paah. ¹⁶Hahy bē hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Jowēw häd nāng do her'oot do paah. Hahy da m' ta kyyh:

¹⁷“Sahōnh hē tagawatsig pooj jé, nāng mä P'op Hagä Doo,

y anoo da Sahé y sahōnh hē badäk hahy haw'ääts hē habong do sa hā.

Bē taah, bē toog na-ääj hē raher'oot da ta jawén ganyyh do ky n'aa.

S'ëeh hadoo da pahēew sa hā.

Wahēh s'ëeh enāh da.

¹⁸Wē y moo bok do sa hā né da y banoo da ti noo gó Sahé yy.

Y anoo ajyy sa hā, yyj sa hā na-ääj hē.

Ti hyb n'aa ta jawén ganyyh do pan'aa raher'oot da.

¹⁹Wē hā y pehuunh da tak'ëp had'op doo.

Tūū ta heen n'aa y metēeh da.

Majyyw, tēeg hōōh, atsyg na-ääj hē y metēeh da.

²⁰Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ahyng do pooj jé,

ti noo gó né hē, papỹỹj badagyb dāk da.
 Kamarab ty hahiin majyyw hado dāk da.
 Tak'ēp da tabanām, hetsooh né hē da,
 gabarēeh do bag hadoo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hahyng noo gó.
²¹ Sahōnh hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā ky n'aa etsēē doo,
 wē yỹ da sa h'yyb tym edēp ȳ an'oo bā.”*

²² Ti m' Peed ky hadoo ēnh:

—Isaraéw buuj, bē maa newē hahỹỹh —nāng mäh. —Jesus Nasaréh buuj pehuunh tak'ēp hadoo doo. Tametēeh P'op Hagä Do hejój. P'op Hagä Do né hē ti hanoo ta ti ta hā, baad P'op Hagä Do h'yyb dāng ta hā ji bahapäh hyb n'aa. Bē hapäh né hē tii. ²³ Ti né hē Jesus ran'oo dāk do bē moo gó, p'ooj ub P'op Hagä Do h'yyb dāng do hadoo né hē. Ti né hē Jesus bē daj'ēep doo, bē epēm dāk doo. Ajyy P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yuk do ky nadah'eeh do bē mejüü repēm dāk. ²⁴ Tii da bē badoo né paawä, Jesus ganä wät dejēp do mahang P'op Hagä Do an'oo bā. Tadajēp jawén paa bā, edēb wät P'op Hagä Do an'oo bā. Tii d' tawén d'oo, dooh dajēb haja bā taj'aa ketsēē bā Jesus hā. ²⁵ Hahỹỹ da ēr wahē makū Dawi her'ood dāk do paa Jesus ky n'aa:

“Matym yỹ gó Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ȳ hapäh had'yyt hē,
 pój yỹ jé tabahōm. Hup yỹ hēnh tabawät do hyb n'aa, dooh ȳ h'yyb eỹỹm bā.

²⁶⁻²⁷ Ti hyb n'aa ȳ h'yy gadajang,

ti hyb n'aa ȳ ma ejām ȳ tsebē do hyb n'aa.

Dooch kamak ȳ n'aa meréd bā ȳ radakä jēng doo hēnh.

Dooch man'oo bā a karom tsyt hē a wē moo wät do ta kamag n'aa karejā bā.

Ti hyb n'aa, dooh ȳ eỹỹm bā ȳ dajēb né paawä.

²⁸ Hā ȳ mametēeh ta tyw n'aa hỹ pong jé hahōm doo,

ji awäd had'yyt doo hēnh.

Tak'ēp ȳ tsebē a matym gó man'oo bā”,† nāng mä Dawi Jesus ky n'aa hā.

²⁹ Ti m' Peed baher'oot ēnh sa hā:

—Wakān haa —nāng mäh. —Wyt ta maab hē ti ȳ her'oot do bē hā. Èr wahē makū Dawi, ta ti her'oot do paah, dajēp. Radakä jēng. Da hē ti anāng nā ēr panang bā ta kamag n'aa paa hood. ³⁰ Noo ese ti Dawi makūūh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh. Dooch ta daaj hē ta ky n'aa taher'ood bā. Tahapäh né hē ky kaneh'ỹỹt doo me P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa ta hā. Ti awät, P'op Hagä Do ky n'aa enooh ta hā, Dawi panaa see ēr wahē pan'aa tabahadoo hyb n'aa ta jawén buuj. ³¹ Ta jawén hawät do tahapäh do hyb n'aa Dawi makū wén her'ood dāk, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Do ky n'aa, Kristo dajēp do jawén paa bā ganä wät do ky n'aa. Dooch P'op Hagä Do H'yyb Dāng Do radakä jēng doo hēnh tayyw bā, tanooh. Dooch ta kamag n'aa karejā bā, tanooh. ³² Ta ti Jesus, ta ky n'aa bē hā ȳ her'oot doo, ti né hē P'op Hagä Do an'oo bā edēb wät p'aa hēnh. Taganä wät jawén paa bā, āā sahōnh hē āā bahapäh, ta ky n'aa āā wén maher'oot. ³³ Hỹ pong jé tabasēek P'op Hagä Do an'oo bā. P'op Hagä Do hub hēnh tabasooch P'op Hagä Do an'oo bā, ta sii tabag'āās hyb n'aa. Tii bā ta Yb an'oo dāk ta Sahee ta hā, ēr hā taky n'aa enooh do paah. Ti né hē hỹỹ kā tanoo do āā hā kā. Ti né hē ti bē maa newēē doo, babā bē hapäh doo. ³⁴ Dooch Dawi makū hỹ pong jé hasēek do tado bā. Ti hadoo né hē hahỹỹ da ta kyyh:

* ^{2:21} Jowéw 2.28-32 † ^{2:28} Saaw-Mo 16.8-11

“Wahëh ȳy hã P'op Hagä Do ky hadoo:
 ‘Aso hup ȳy hënh, si ȳ mabag'ääs hyb n'aa.

³⁵ Tii bã kã da a majĩ da ȳ nes'ëëm,
 òm da raky daheeh ȳ an'oo bã.’”[‡]

Tii da né Peed kyyh Dawi erih do paa hã P'op Hagä Do kyyh.

³⁶ Ti m' Peed ky hado kãn sa hã:

—Isaraëw buuj, wakãn haa, bë ȳ maher'oot baad ub, bë sahõnh hë baad bë bahapãh hyb n'aa ti hahȳȳh: Ta ti Jesus, bë epëëm däk doo, P'op Hagä Do an'oo däk tak'ëp hyb n'aa jawyk tabado däk hyb n'aa, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dãng Do tabado däk hyb n'aa na-ããj hë —nãng mã Peed kyyh.

³⁷ Ti m' kat'aa do ramaa napãh bã m' Peed kyyh, tak'ëp mã rah'yy ketón bong. Ti m' rabeaanh Peed sa hã:

—Wakãn haa, —nãk mãh —nyy da ër bad'oo hỹy kã?

³⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ääts hë bë h'yy kawareem P'op Hagä Do wë. Taw'ääts hë Jesus Kristo häd gó bë ranu gemuun hõm, ta ti heen n'aa. Tii da nesaa do bë h'yyb tym gó hanãng do P'op Hagä Do awug hõm da. Tii bã da tanoo da ta Sahee bë hã —nãng mãh. ³⁹ —Bë hã, bë panaa hã, ta wób hã na-ããj hë dawëë habong do P'op Hagä Do mahãnh taky n'aa enooh paa ta Sahee. Sahõnh hë tanaëënh do sa hã taky n'aa enooh ta tii —nãng mã Peed kyyh kata padëëk do sa hã.

⁴⁰ Ti m' hajõng Peed her'oot nã sa hã. Tak'ëp tabetsëë sa hã rah'yy kawareem hyb n'aa. Hahỹy da ta kyyh:

—Bë kedëëb, ky nes'aa do sa nemuun bë P'op Hagä Do narejãã hyb n'aa —nãng mãh.

⁴¹ Ti m' ranu gemuun hõm mã Peed her'oot do gad'oo doo. Kata dãg kãn mã P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa hã. Kata däk doo kã ti noo gó tahyb n'aa pé 3 miw. ⁴² Baad mã rahyb n'aa matakëë 12 hedoo do Jesus mejũũ do rama metëëk do hã. Séd hã had'yyt hë rababong. P'op Hagä Do sii raber'oot, ta hã raky n'aa etsëë. Raganebãh hõm pãw, sahõnh hë rabawa, Jesus sa hyb n'aa dajëp do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

⁴³ Hajõk do rameuuj bong mã Jesus mejũũ do rametëëk doo, rapehuunh do hyb n'aa. Tak'ëp né hë rapehuunh mãh. ⁴⁴ Séd hã rababok Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Sahõnh hë sa ma sa hã né hë rabetyn. ⁴⁵ Ti m' res'ëëm sa ma sa wë hanãng doo. Ta sãm retyn hõm mã sahõnh hã, wë bedoh do sa hã. ⁴⁶ P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, séd hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa had'yyt hë. Sa tób yt hã séd hã sa tã rabawëh, sa waa rabawa, rah'yyb tsebé do hyb n'aa, baad tabahadoo do hyb n'aa sa h'yyb. ⁴⁷ P'op Hagä Do rama ejãm, P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa raheer'oot. Sahõnh hë ta wób ragen'aak Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Ti m' Jesus an'oo bã ta hã h'yy ka'eeh do kahũũm magyys hë.

3

K'yy gadóm do Peed haso däk do panyyg n'aa hahỹȳh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, tug bã, Peed Jowãw daheeh rabah'ũũm P'op Hagä Do tób n'aa hënh, P'op Hagä Do hã Judah buuj raky n'aa hetsë do heen n'aa gó m'. ² Tób wahoo n'aa hadë noo bã aj'yy k'yy gadóm do bahãng. Ta hã d' né hë takenãng noo gó. Ta noo “Hanãm Doo” ramaneëënh doo bã tabahãng. T'ĩ hënh ramana had'yyt hë, dajëër tabetsëë hyb n'aa hejëng do sa hã. ³ Ti

m' tabahapäh bä Peed Jowāw daheeh hajëë p'ëë doo, tetsëë mä sa hä. ⁴ Ti m' rabaheg'ääs ta hä, ti m' Peed ky hadoo:

—Mahegää ää wë —näng mäh.

⁵ Ti m' aj'yy hyb n'aa matakä däk mäh. Ranoo ted'oo dajëër ta hä. ⁶ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Dooh wë ÿ hanäng pé k'ääts tég gabarëëh doo, hewak do na-ääj hë. Wë ÿ hanäng do ÿ anoo da Jesus Kristo, Nasaréh buuj ky gabuuj: Awäd däg! —näng mäh.

⁷ Tii bä m' Peed moo ej'ooj sëëk mäh. Ta hub me m' tamoo ej'ooj sëëk. Ti m' nawayw hë ta tsyym bahub däk. ⁸ Tabas'ëëg gëët bä getsëg wät mäh. Ti m' tadu doo tabawäd däk. Ajëë suun kân mä sa sii P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, awäd däk mäh, getsëk mä tawäd bä. P'op Hagä Do m' taj'aa etsëë wät. ⁹ Ti m' sahõnh hë rabahapäh bä hawäd däk doo, P'op Hagä Do taj'aa etsëë däk bä, ¹⁰ raky hadoo:

—Ti né paa ër hep'ëëh doo, tób noo bä “Hanäm Do” häd näng doo bä hahäng doo, dajëër hetsë doo —näk mä sa kyyh.

Ti m' rahyb n'aa meuuj bong mä hawäd däk do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' ta tii kä aj'yy hawäd däk doo, dooh m' teréd bä Peed Jowāw daheeh. Ti m' sahõnh hë t'ii hënh rawaj'aa padëëk, raheg'ääs hyb n'aa. Saromāw häd näng doo bä rabab'ëëh. ¹² Ti m' Peed rabab'ëëh bä m' ranu sabug däk. Ti hyb n'aa m' Peed ky hadoo sa hä:

—Isaraëw buuj —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bë meuunh? H'ëed hyb n'aa ää wë bë baheg'ääs? Ää ky gabuuj bë ed'oo, baad P'op Hagä Do hä ää h'yy kasadä do hyb n'aa bë ed'oo, ti aj'yy bawäd däk —näng mäh. ¹³ —P'op Hagä Doo, Abaraäm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo, ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, ti hanoo tak'ëp Jesus kawehëë däk hyb n'aa. Ti né hë bë an'oo däk paa ta wób sa moo gó tadajëp hyb n'aa. Baad né paawä Pirato beréd hõm tabahõm, bë ty n'aa ges'yyk. ¹⁴ Bë h'yy kawareem baad had'op do wë, P'op Hagä Do karënh doo da hawät do wë. Bë mejüü Pirato beréd hõm ta da hadoo do dahej'ëep doo, Jesus jawén buuj. ¹⁵ Bë daj'ëep paa ji hed'ëep doo. Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do an'oo bä taganä wät p'aa hënh. Ää sahõnh hë, baad ub ää bahapäh ta tii, ta ky n'aa ää wén maher'oot. ¹⁶ Jesus häd gó ää h'yy ka'eeh do hyb n'aa, hahÿ aj'yy bë hep'ëëh do wén k'yy hub däk. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus häd gó né hë tawén has'oo däk, baad ub bë bahapäh doo kä —näng mä Peed sa hä.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Wakän haa —näng mäh. —ÿ hapäh, dooh bë h'yy ganyy bä, bë wahë n'aa na-ääj hë, tii da bë bad'oo do paa Jesus bë rejää noo gó. ¹⁸ Tii da né hë takaja däk P'op Hagä Do an'oo bä, ta pooj jé sahõnh hë ta ky n'aa rod raher'oot do paa Kristo ky n'aa hä. Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop mä da dajëb, raher'oot paah. ¹⁹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë t'yyd kamehün bë bad'oo do hä. Bë h'yy kawareem, P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh, nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë tah'yyb en'yyim hyb n'aa, ²⁰ Jesus, Kristo, p'ooj ub bë hyb n'aa tasëm do P'op Hagä Do mejüü hyb n'aa bë mahang —näng mäh.

²¹ Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Hÿ pong jé Jesus bagä nä, takajaa bä kä sahõnh hë P'op Hagä Do benäm doo. Tii da né hë p'ooj ub taky däng tabad'oo ta ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do raher'oot do hä. ²² Hahÿÿ da m' taky n'aa enooh do Mosees her'oot do hä: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿ hadoo doo da Tak'ëp Hyb N'aa

Jawyk Doo, P'op Hagä Do bë h'yy kaha'eeh do an'oo bä bë mahang ganyyh da. Bë ky dahé da ta kyyh taheer'oot doo. ²³ Jé ta hä ky nadaheeh doo, dooh né hë P'op Hagä Do gado wäd bä ta karapee mahang",* näng Mosees kyyh —näng mä Peed.

²⁴ Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, Samuëw, P'op Hagä Do ky n'aa rod wób na-ääj hë Samuëw jawén her'oot doo, raheer'oot paah, da hë ér mahang Jesus bad'oo doo. ²⁵ Bë né hë ti gadoo do pan'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa ta ky n'aa rod sa hä. Bë né hë ti gadoo do pan'aa ér wahë makû sii P'op Hagä Do kaner'oot doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do paa ér wahë makû Abaraâm hä: "Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do raky n'aa kedëng da a panaa see† hyb n'aa",‡ näng mäh.

²⁶ Ti m' taky hado kân:

—Ta t'aah P'op Hagä Do ganyy wät jawén paa bä, pooj jé tamejüü bë wë, bë taky n'aa edëng hyb n'aa, bë tah'yyb wareem hyb n'aa nesaa do bë moo bok do mahãnh.

4

Sinedirijo ajyy n'aa raky ge'ÿÿm do Peed Jowãw daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh doo, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, Sadusëw häd enäh do na-ääj hë, an'aa Peed Jowãw daheeh rabaher'oot bä hajök do mahang. ² Tii kä m', han'aa do tak'ëp mä rakawajãän, Peed Jowãw daheeh rama metëëk do hyb n'aa ti Jesus edëb wät dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bä.* ³ Ti m' rameso padëëk Peed Jowãw daheeh. Tüüh däg mä papÿÿj rawén dewäts bëëh dó, jat'iip hadoo rabaher'oot hyb n'aa. ⁴ Ti hadoo né hë, hajök raky daheeh Jesus ky n'aa Peed raheer'oot doo. Kahüüm magyys hë Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ⁵ miw däk mä tahyb n'aa péh.

⁵ Ti m' jati pé Judah buuj sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ääj hë, Jerusarënh bä rakata padëëk rabaher'oot hyb n'aa. ⁶ Ti abok sa mahang P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do Anas häd näng doo, Kajapas, Jowãw, Aresân, ajyy wób na-ääj hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wakãän. ⁷ Ti m' ramejüü ramena b'ëëh Peed Jowãw daheeh sa wë. Ti m' radu doo reaanh doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëëd hejój me, jaa kyy gó aj'yy k'yy gadóm do bë haso däk? —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' baad mä Peed P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Ti m' Peed ky gadoo:

—Bëëh, Judah buuj bag'ääs doo, bëëh, sa wahë n'aa hedoo doo —näng mäh

⁹ —ää bë eanh nahëë näng do hä baad ää moo bok do ky n'aa. Bë karën mä bë bahapäh nyy da tabahas'oo däk. ¹⁰ ÿ her'oot baad ub bë hä, baad bë bahapäh hyb n'aa, sahõnh hë Isaraëw buuj na-ääj hë: Jesus Kristo, Nasaréh buuj, bë epëëm däk do paah, P'op Hagä Do an'oo bä ganä wät do hejój gó né hë tabahas'oo däk hahÿÿ aj'yy bë mahang hag'ëëd däk doo —näng mäh. ¹¹ —Jesus né hë ti pä hadoo, bëëh, tób n'aa tehem'aa do hedoo do ty n'aa ges'yyk

* **3:23** Dew-Teronom 18.15, 18, 19 † **3:25** Jesus né hë ti Abaraâm panaa see, taky däng doo. ‡ **3:25** Genesis 22.18, 26.4 * **4:2** Sadusëw sa hä ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä p'aa hënh.

doo, hÿÿ kã pã ta ba n'aa, mesoo n'aa hado dãk doo —nãng mã Peed kyyh, P'op Hagã Do kyy kerih do paa hã.†

¹² Ti m' taky hadoo ênh:

—Jããm hẽ Jesus hãd gó ji P'op Hagã Do bed'ëep nesaa do mahãnh ta wẽ ji basëek hyb n'aa. Dooch ta see pé badãk hahÿ haw'ããts hẽ ji h'yyb tym hed'ëep doo —nãng mãh.

¹³ Ti m' sa wahẽ n'aa rameuuj bong, h'yyb neÿÿm doo me Peed Jowãw daheeh raheer'oot rabahapãh bã, dooh né paawã tak'ëp rama kamet'ëeg bã, ky n'aa netsã né paawã. Peed raheer'oot do hã, Jesus sii rababong do paa sa wahẽ n'aa rahapãh. ¹⁴ Sa mahang né hẽ aj'yy has'oo dãk do bagëet. Baad rabahapãh ti has'oo dãk né hẽ, ti hyb n'aa dooh sa kyy péh. ¹⁵ Ti m' ramejũ Peed Jowãw daheeh raban'yyh dó. Ti m' sa wahẽ n'aa rakaner'oot nyy d' rabad'oo. ¹⁶ Ti m' raky hadoo:

—Nyy d' er bad'oo sa hã? Sahõnh hẽ Jerusarënh buuj raheen n'aa enã hahÿ baad rapahuunh doo. Dooch tahaja bã er ky n'aa jejën bã —nãk mãh. ¹⁷ —Taw'ããts hẽ er meduuk sa hã, ranaher'ood bong hyb n'aa ta wób sa hã Jesus hãd gó, rapahuunh do ky n'aa kanah'uum hyb n'aa —nãk mã Judah buuj sa wahẽ n'aa sa kyyh, sa daaj hẽ rakaner'ood bã.

¹⁸ Ti m' ramejũ Peed Jowãw daheeh rabajëe p'ëe p'aa hënh. Ti m', tak'ëp ramejũ sa hã ranaher'oot hyb n'aa, rama manetëek hyb n'aa Jesus hãd gó.

¹⁹ Ti m' Peed raky hadoo:

—Bẽ daaj hẽ bẽ hyb n'aa newẽ baad hadoo do P'op Hagã Do matym gó. Bẽ mejũ do hã ãã ky daheeh, P'op Hagã Do mejũ do hã ãã ky daheeh? ²⁰ Dooch ãã haja bã ãã ky n'aa eréd bã ãã her'oot do ãã maa napãh do hã, ãã hapãh do hã —nãk mã Peed sa kyyh.

²¹ Ti m' p'aa hënh rage'yÿm sa hã. Rage'yÿm jawén paa bã m', raberéd hõm rabah'uum hyb n'aa. Dooch rahapëe bã nyy d' rabad'oo Peed Jowãw daheeh rarejãã hyb n'aa, hajõk do P'op Hagã Do raj'aa etsé do hyb n'aa, aj'yy has'oo dãk do hyb n'aa. ²² Aj'yy has'oo dãk doo, 40 bahãnh dæg ta baab n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëe do panyyng n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Peed Jowãw daheeh raberéd hõm jawén paa bã kã m', rabahõm sa najiis hedoo do sa wẽ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wẽ. Ti m' rabaher'oot sa hã sahõnh hẽ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahẽ n'aa, Judah buuj sa wahẽ n'aa wób sa kyyh. ²⁴ Ti m' raky n'aa napãh bã m', séd hã m' raky n'aa etsëe P'op Hagã Do hã. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hẽ mabag'ããs doo —nãk mãh. —A mo haj'aa sahõnh hẽ badãk hahÿÿh, wẽ, akajar na-ããj hẽ, sahõnh hẽ ta hã habong do na-ããj hẽ. ²⁵ Hahÿÿ da maher'ood wãt paa a Sahee kyy gó, a karom kyy hã, Dawi, ãã wahẽ makũ kyy hã, a wẽ rah'yy kawapëen do ky n'aa:

“H'ëed hyb n'aa badãk hahÿ haw'ããts hẽ habong doo,
Judah buuj nadoo doo, rakawajããh?
H'ëed hyb n'aa daap hẽ rahyb n'aa newëe
nyy d' rah'yy kawereem P'op Hagã Do wẽ,
ta hã raky nadaheeh hyb n'aa.

²⁶ Badãk hahÿ haw'ããts hẽ hãj n'aa sa wahẽ n'aa rakataa séd hã,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wẽ,
Kristo, Tãh'yyb Dãng Do wẽ na-ããj hẽ,
rakamaj'ii hyb n'aa.”‡

† 4:11 Saaw-Mo 118.22 hã takerii dãk tii, Peed ky dãng doo. ‡ 4:26 Saaw-Mo 2.1-2

²⁷ —Te hub né hē —näk mäh. —Babä panang bä, ää wahë n'aa Eröts häd näng do kataa Pirato sii, Isaraéw buuj nadoo do sii, Isaraéw buuj sii na-ääj hē rah'y'y kawapëen hyb n'aa a karom tsyt hē a wë kasëew däk do wë, Jesus wë, mah'y'yb däng do wë. ²⁸ P'ooj ub maky däng do paa hadoo doo da né hē rabad'oo. ²⁹ Mahapäh né hē ää rage'y'ym doo. A karom né hē ääh. Man'oo baad ub, h'y'yb ne'y'ym doo me, a ky n'aa ää baher'oot hyb n'aa. ³⁰ Man'oo ää hä a hejój, nahëë enäh do ää baheso hyb n'aa, ää pehuunh hyb n'aa, ää moo bok hyb n'aa ji hyb n'aa meuunh doo, Jesus a karom tsyt hē a wë kasëew däk do häd gó —näk mä sa kyyh raky n'aa etsëë bä.

³¹ Rabahajaa bä raky n'aa etsëë doo, rabab'ëeh bä katajus wät mä k'ääts. Tii bä kä m', P'op Hagä Do Sahee sahõnh hē sa hä tak'ëp mä sa h'y'yb tamahüüm. Ti m' h'y'yb ne'y'ym doo me rabaheer'ood kån P'op Hagä Do ky n'aa.

Séd rah'y'yb hedoo padëek do panyyg n'aa hahÿh

³² Ti m', séd rah'y'yb hedoo sahõnh hē Jesus hä h'y'y ka'eeh doo. Jé ma enäh do ky en'yym ta wób sa hä. Dooh sa mab hē sa ma tado bä, sahõnh hē sa ma hadoo. ³³ Tii kä m' 12 hedoo do Jesus mejüü doo, P'op Hagä Do hejój me raheer'oot mä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät do ky n'aa. Baad P'op Hagä Do moo wät sa hä, baad tabahag'ääs sa hä. ³⁴ Dooh kas'uut pé sa mahang. Ta see pé noo gó ken'y'yh, jé tób see enäh doo, tób hood pan'aa enäh do na-ääj hē, resëem hõm mä tii. ³⁵ Ta sãm ramanaa Jesus mejüü do sa wë, rabets'ëë hõm hyb n'aa wë bedoh do sa hä.

³⁶ Sa mahang ti awät Rewi panaa, tsyt dëeg hä Tsi-Peré häd näng doo bä henäng doo. Joséh mä ta häd. Jesus mejüü do rahäd n'oo däk Béh-Nabéh. ("Ji h'y'yb en'yym doo", tahanäng pé ti Béh-Nabéh.) ³⁷ Béh-Nabéh besëem hõm tób hood pan'aa ta ma paah, ti m' ta sãm tamanaa Jesus mejüü do sa wë, rah'y'yb däng doo da rabad'oo hyb n'aa ta me.

5

Ananijas Sapira daheeh rawad'ii paawä do panyyg n'aa hahÿh

¹ Sa mahang ti awät mä aj'y'y seeh. Ta häd mä Ananijas. Ta y'ym Sapira häd näng do daheeh resëem hõm mä na-ääj hē tób hood pan'aa, sa ma paah. ² Ta y'ym daheeh rakaner'oot jawén paa bä m', Ananijas manaa mä ta sãm uuh Jesus mejüü do sa wë. Ta uuh sa wë tabaym.

³ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Ananijas, —näng mäh —ny hadoo Satanás, Nesaa Do Yb, õm tah'y'yb mahüüm P'op Hagä Do Sahee mawadii hyb n'aa paawä? A wë tabaym tób hood pan'aa a ma paa sãm, a hä rep'aak do uuh. ⁴ A h'ëed né hē paa ti tób hood pan'aa. Ta sãm, mesëem hõm do jawén paa bä, a ma né hē paawä. H'ëed hyb n'aa, sahõnh hē a hä rep'aak do mets'ëë däk maken'ooh? Dooh ää tado bá ti mawadii doo, P'op Hagä Do ti mawad'ii paawä —näng mä Peed kyyh ta hä.

⁵ Ananijas maa napäh bä m' Peed her'oot doo, adëë hyng mä tũü, dajëp mäh. Ti m' sahõnh hē raky n'aa napäh bä m' ta tii, raje'y'ym bong mä tak'ëp.

⁶ Ti m' pahëew wób rabana, rahabën däk mä ta hub, ti m' radakä jëng mäh.

⁷ Nayyw hē denaa hē Ananijas makü y'ym bajëë suun mä tób gó, Peed rabab'ëeh bä. Dooh m' ta heen n'aa nyy bä ta patug dajëp doo. ⁸ Ti m' Peed eeahn ta hä:

—Baad maher'ood hä y'ÿ —näng mäh. —Jääm né hē hahÿ tób sãm, a patug daheeh bë gadoo doo? —näng mäh.

—Ÿÿ. Ti né hē ta sām —näng mä Ÿÿnh.

⁹Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—H'ëed hyb n'aa bē kaner'oot bē metyy hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee? —näng mäh. —Mahegää, bok ta ti a patug dakä jëk doo. Õm da ramahüüm hÿÿ kä —näng mä Peed Sapira hā.

¹⁰Ti m' Sapira badëe hyng Peed bagëet bā, dajëp mäh. Pahëew hedoo do rabajëe p'ëe bā, rahapäh mä Sapira dajëp doo. Ti m' ramanyyh, radakä jëng ta patug makū pa. ¹¹Ti m' sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ta wób heen n'aa enäh do na-ääj hē rajeÿÿm bok mäh.

Jesus mejüü do hajõng ranahëe esog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' Jesus mejüü doo, 12 hedoo doo, hajõng mä rapehuunh. Meuj n'aa näng do ramoo bok hajõk do sa mahang. Jesus hā h'yy ka'eeh do rakahet'aa mä tób P'op Hagä Do rayd hyb n'aa esee do yt hā, Saromāw häd näng doo bā.

¹³Ta wób, ragenaag né paawä Jesus hā h'yy ka'eeh doo, dooh sa sii rakata bā, h'yyb e'ÿÿm do hyb n'aa. ¹⁴Ti hadoo né hē m' ajyy, Ÿÿj, Jesus hā h'yy ka'eeh do ka'oot. ¹⁵Ti m' nahëe enäh do ramena tyw n'aa hahäd hā. Sa tyng jó m' radatoonh, Peed tabës bā, ta wób sa hā ta maëts badäng hyb n'aa. ¹⁶Hajõk panang Jerusarënh nedaa bā haj'eenh do han'aa. Ramena nahëe enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahad'ëek do na-ääj hē. Ti m' sahõnh hē rabaheso hõm.

Jesus mejüü do Judah buuj wahë n'aa rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, Sadusëw häd enäh do ta sii habong do na-ääj hē rah'yy kajewëets kån Jesus mejüü do sa wë. ¹⁸Ti m' ramoso padëek, ti m' ragadahew'ëes doo gó m' radewäts b'ëeh. ¹⁹Ti m' atsëm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do ääs tanoo gasëets nyh mä Jesus mejüü doo. ²⁰Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā. T'ÿÿ hënh bē her'ood hajõk do sa hā hahÿÿ ji bawät do papuuy ky n'aa, ji h'yyb näm do Jesus an'oo däk do ky n'aa. Sahõnh hē bē her'ood sa hā —näng mä ääs kyyh.

²¹Ti m' tabawag hõm bā kä rabahõm P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā, ääs mejüü doo da sa hā. Ti m' radu doo rama mëtëek doo.

Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, ta sii habong doo, ranaëenh sahõnh hē Isaraëw buuj sa wahë n'aa, séd hā rakata padëek hyb n'aa. Sahõnh hē sa wahë n'aa ramaneëenh Sinedirijo. Tii bā m' ramejüü rahahëen Jesus mejüü do radewäts b'ëeh do paa bā. ²²Ti m' warahén rakaja hõm bā t'ÿÿ hënh, dooh m' rawyyd bā. Ti m' rababaaj nä, raky n'aa manaa. ²³Ti m' raky hadoo:

—Ää kaja hõm bā, baad tanoo katsë. Ta noo bā warahén rabab'ëeh. Ää noo gasëets hõm bā, dooh ta gó hab'ëeh péh! —näk mä sa kyyh.

²⁴P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa wób raky n'aa napäh bā m' tii, h'yyb manepëe boo m'. Ti m' rakaner'oot:

—Nyy d' tii éh? —näk mäh.

²⁵Ti nuuj jé m' ta see kajaa, ti m' taky hadoo:

—Ajyy bē dewäts b'ëeh do paa ti ab'ëeh P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā. Hajõk do hā rama mëtëek —näng mäh.

²⁶Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, ta sii moo bok do daheeh rahahëen mä 12 hedoo do Jesus mejüü doo. Rakaja hõm bā, baad raber'oot sa sii, dooh m' rarahejä bā. Rajeÿÿm hajõk doo, Jesus mejüü do

sa kyyh maa new'ëë doo. Pä me ramakut red'oo do hyb n'aa, 12 hedoo do rarahejä bä paawä. ²⁷ Ti m' rakaja hõm bä, ramenaä Sinedirijo ajyy n'aa rabat'oonh bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do beanh hyb n'aa sa hä. Ti m' ta ti ky hadoo sa hä:

²⁸ —Tak'ëp bë ää mejüü paa ää ky n'aa jaw'yyk doo me, bë ma manetëek hyb n'aa ta ti aj'yy ky n'aa. “Tabad'op hë da bë her'ood”, näk paa ää kyyh bë hä. Ti hadoo né hë bë nabuj keh'üüm. Sahõnh hë Jerusarënh buuj sa hä bë met'ëeg hõm nanäng Jesus ky n'aa. Ää daj'ëep ta ti aj'yy bë ky n'aa h'üüm. Ää hä bë ky n'aa tapaa —näng mä ta kyyh.

²⁹ Ti m' Peed, ta wób Jesus mejüü do na-ääj hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh ti ää ky daheeh. Dooh tahaja bä ajyy sa kyyh ää ky dahé bä, ää hä ramejüü do baad tanu nadëë bä P'op Hagä Do mejüü do hä —näk mäh. ³⁰ —P'op Hagä Doo, ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, Jesus ganä wät dejëp do sa mahang tan'oo bä. Ti d' né hë Jesus bë epëem däk do paa b'aa kajatsëk do hä. ³¹ P'op Hagä Do wehëë däk tii. Hÿ pong jë tabasëek tan'oo bä. P'op Hagä Do hub hënh tabasooch ta sii sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa tan'oo bä. Ji h'yyb tym deëb tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä, P'op Hagä Do hä Isaraéw buuj rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus an'oo bä, nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo tabasog hõm hyb n'aa. ³² Ää sahõnh hë ää bahapäh ta tii. P'op Hagä Do Sahee, ta hä ky dah'eeh do sa hä P'op Hagä Do an'oo däk doo, ti na-ääj hë tahapäh sahõnh hë tii —näk mä Peed sa kyyh.

³³ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed rahe'oot doo, tak'ëp mä rakawajään. Rakarën mä radej'ëep. ³⁴ Ti m' Pariséw see sa mahang hawät do as'ëeg gëet mäh. Ti m' tabahe'oot sa hä. Gamarijéw mä ta häd. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do seeh. Hyb n'aa jawyk Isaraéw buuj sa mahang. Ti m' tamejüü 12 hedoo do raman'yyh dó. ³⁵ Ti m' taky hadoo ta da hadoo do sa hä:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Isaraéw buuj —näng mäh. —Baad bë hyb n'aa newë bë bad'oo do sa hä —näng mäh. ³⁶ —Bë hyb n'aa newë p'ooj ub du n'aa doo, Tew-Das häd näng doo. Ky n'aa etsëeh paa m', tanooh. 400 ajyy tahyb n'aa pé ta sii habok do paah. Ti m' radajëëb kân. Radaj'ëep jawén paa bä m', ta sii habok do paa ketyng bong. Tadajëp bä, ahëëj jëng sahõnh hë. ³⁷ Ta jawén, sahõnh hë häj n'aa babuuj rabetsén noo gó, du n'aa do ta see Judas häd näng doo, Garirej buuj. Ti hadoo né hë tii. Ta wób ta sii rababok. Ti na-ääj hë radajëëb kân. Ti m' ta sii habok do paa ketyng bong mä na-ääj hë. ³⁸ Ti hyb n'aa ÿ baher'oot bë hä: Na maboh. Bë eréd rabahõm hyb n'aa. Aj'yy du n'aa do tado bä ti rametëek doo, ti ramoo bok doo, tii b' gawatsik da —näng mäh. ³⁹ —P'op Hagä Do du n'aa do tado bä, dooh bë haja bä bë medug bä sa hä —näng mäh. —Baad bë matakä, ji hapäh mä ti P'op Hagä Do hä bë kamaj'ii —näng mä Gamarijéw kyyh sa hä.

⁴⁰ Ti m' raky daheeh ta kyyh. Ti hadoo né hë, 12 hedoo do ramenaä, ti m' ramejüü rabaheyyh. Ti m' ramejüü mä sa hä ranaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Ti m' raberéd hõm rabahõm hyb n'aa.

⁴¹ Ti m' Jesus mejüü do raban'yyh Sinedirijo sa mahang hab'ëeh do paah. Tseb'ee mä rabaheyyh jawén paa bä, P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo rabahe'oop hyb n'aa Jesus ky n'aa. ⁴² Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sa tób hënh na-ääj hë rahe'oot ta äh hä had'yyt hë, rama metëek Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa.

6

Resoos do 7 ajyy Jesus mejüü do ramoo masa hyb n'aa panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti noo gó Jesus hã h'yy ka'eeh do kah'üüm. Sa mahang ti abong mã Judah buuj, ta s'ee hënh hena doo, Gereg kyyh her'oot doo. Ta ti m' ramaher'oot mã Jesus mejüü do sa hã ta tii bã babuuj sa ky n'aa. Hahÿh da m' sa kyyh:

—Patug tema bong do sa waa rabahetsëh doo bã, dooh ran'oo bã ãã sii habok do sa hã —nãk mã sa kyyh.

² Ti m' 12 hedoo do ramejüü sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata padëek séd hã, sa hã rabaher'oot hyb n'aa. Ti m' raky hadoo:

—Dooh baad tado bã ãã eréd bã P'op Hagä Do kyyh ãã metëek doo, sa waa ãã betséeh hyb n'aa paawä. ³ Ti hyb n'aa, wakãn haa, ãã karën bë esoos bë mahang ajyy bë hep'ëeh do h'yy genäh doo, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm doo. Ti ãã mejüü sa hã rabetsëeh hyb n'aa sa waa. ⁴ ãã né hë, ãã ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do sii ãã ber'oot. ãã né hë ãã ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa —nãk mã sa kyyh.

⁵ Ti m' baad mã sa hã raher'oot doo. Tii bã m' rasëm mã Es-Tew häd näng doo. Tak'ëp paa m' tah'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã. Baad P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm mã tii. Hahÿh d' mã rasëm do wób sa häd: Pirip, Porokoro, Nikanóh, Timom, Paramenas, Nikoraw. ãn-Tijoka panang häd näng doo hënh naa ta ti Nikoraw. Jesus hã tah'yy ka'eeh do pooj jé, Judah buuj nado né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyc do taky dahé däk Judah buuj rabahed'oo doo da. ⁶ Ti m' rabasëm jawén paa bã, ramehüüm kãn mã Jesus mejüü do sa wë. Tii bã kã m', Jesus mejüü do sa moo radatoonh sa nuu gó, raky n'aa etsëe sa hyb n'aa.

⁷ Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa kah'üüm. Nayyw hë Jerusarënh bã takah'üüm Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Hajök P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do wób rah'yy kae kãn Jesus hã.

Es-Tew ramaso däk do panyyg n'aa hahÿh

⁸ Ti m', baad mã P'op Hagä Do hejój awät Es-Tew häd näng do h'yyb gó. Baad mã P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Es-Tew pehuunh, meuj n'aa näng do heen n'aa tamoo wät hajök do sa mahang. ⁹ Ti m' Judah buuj wób, ta wób sa karom paah, radu doo Es-Tew raky gedak. Ti asooh tsyt hë sa tób P'op Hagä Do panyyg ti rayd naherot do yt hã. Sa sii ti abong Sirené panang buuj wób, Aresãn-Dirija panang buuj wób, Siris häj n'aa buuj wób, Asija häj n'aa buuj wób. ¹⁰ Es-Tew mã raky hüüm paawä, dooh m' rahaja bã. Es-Tew P'op Hagä Do Sahee h'yy gan'yyc do hyb n'aa rawén nahajaa.

¹¹ Ti m' ramaher'oot ajyy wób sa hã, daap ramenyyc hyb n'aa Es-Tew ky n'aa.

—Hahÿh da bë her'ood —nãk mãh. —“ãã maa napäh Mosees, P'op Hagä Do na-ããj hë Es-Tew ky n'aa rejãã doo”, denoo da —nãk mã sa kyyh.

¹² Ti m' Judah buuj, Judah buuj sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ããj hë rakawajãan Es-Tew wë ta ti ajyy sa kyyh hyb n'aa. Ti m' ramaso däk, ti m' ramahüüm Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, sa wahë n'aa wë.

¹³ Ti m' ramejüü ta wób, noo kanesa doo, daap ramenyyc hyb n'aa Es-Tew ky n'aa sa wahë n'aa hã. Ti m' daap mehen'yyc do raky hadoo:

—Dooh hahÿ aj'yy eréd bã taky n'aa rejãã do P'op Hagä Do tób n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do na-ããj hë —nãk mãh. ¹⁴ —ãã maa napäh ta kyyh. P'op Hagä Do tób n'aa Jesus Nasarëh buuj ahäj jëng da, tanooh. Ky n'aa jaw'yyc

do Mosees metëek do Jesus ahÿÿd hõm da, tanooh —näk mä noo kanesa do sa kyyh.

¹⁵ Ti m' sahõnh hẽ Sinedirijo ajyy n'aa, t'ii hẽnh hat'oonh doo, baad mä raty padëek Es-Tew wẽ. Ta mamets, ääs mamets hado däk mä sa hã.

7

Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hã panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äat do eanh Es-Tew hã:

—Äkä, se hub né hẽ ta ti raher'oot do a ky n'aa? —näng mäh.

² Ti m' Es-Tew ky hadoo:

—Wakân haa, yp ÿ hyb n'aa hed'oo doo, bë maa newë këh ÿÿ —näng mäh. —P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ sa bahãnh hadoo doo, kas'ee wät ër wahë makü Abaraãm hã, Mesopotãm häd näng do häj n'aa bã Abaraãm bawät nä bã, Arãn panang hẽnh takahÿÿd gä do pooj jé. ³ Hahÿÿ d' paa m' P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Maberéd däg mabawät do paah, a wakãan, a yb tób paah. Ahõm da hëej s'ee hẽnh, òm ÿ metëeh hẽnh”, * näng mä P'op Hagä Do ta hã. ⁴ Ti m' taberéd däk Kaw-Dew sa häj n'aa, Mesopotãm häd näng doo, ti m' tabahõm Arãn panang häd näng doo hẽnh. Ta yb dajëp do jawén paa bã, P'op Hagä Do manaa wawëe hẽ ër babong do häj n'aa bã. ⁵ Dooch P'op Hagä Do an'oos pé ta hã, hëej uuh hadoo pé paawä, taky n'aa enooh né hẽ paawä hahÿ hëej ta panaa pan'aa sa häj n'aa pan'aa, Abaraãm dajëp jawén paa bã. Tii d' taky n'aa enooh ta hã, dooh nä né paawä Abaraãm t'aah nyy nä bã ti noo gó. ⁶ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Sa häj n'aa nadoo hẽnh da a panaa rababok da. Tak'ëp da ramejüü sa hã 400 ta baab noo gó. Ta si n'aa hẽ da ramoo bok da t'ii hẽnh. Rarahejãä da t'ii hẽnh a panaa. ⁷ ÿ abaanh da ta sãm ta tii d' moo hed'oo do sa hã. ÿ rahejãä da. Ti jawén paa bã, tii b' naa a panaa rababaaj nä bã wawëe hẽ. Babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk da”, † näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã —näng mä Es-Tew kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti m' Abaraãm P'op Hagä Do mejüü sa taah ramasuuj noo byyh ehõk, P'op Hagä Do karapee rabahadoo do heen n'aa. Ti hyb n'aa m' Abaraãm t'aah, Isak häd näng doo, 8 tabado däk bã ta ãh, Abaraãm masuuj noo byyh hõg hõm. Tii d' né hẽ kä Isak Jakóh yb. Jakóh kä, ta häd see Isaraéw, 12 hedoo do radu na do Isaraéw buuj sa panaa. ⁹ Ti né hẽ Jakóh taah, ër wahë maküüh, rahyb n'aa jewës do sa hÿÿj Joséh. Ti hyb n'aa rabesëem hõm Esit häj n'aa hẽnh, ta si n'aa hẽ tamoo wät hyb n'aa t'ii hẽnh. Ti hadoo né hẽ, P'op Hagä Do hagãä had'yyt hẽ Joséh. ¹⁰ Joséh P'op Hagä Do ed'ëep sahõnh hẽ nesaa do mahãnh. Tah'yy gan'yyh. Baad Esit häj n'aa wahë n'aa, Paraóh ramaneënh do gadoo, P'op Hagä Do an'oo bã. Ti hyb n'aa Paraóh an'oo bã kä sahõnh hẽ Esit häj n'aa hagä n'aa, ta tób hagä n'aa na-ãäj hẽ tabahadoo hyb n'aa. ¹¹ Ta jawén ji hasaah do bawäd kãn Esit häj n'aa bã, Kanaãh häj n'aa bã na-ãäj hẽ. Sahõnh hẽ m' rabahoop sah. Dooch m' ër wahë makü sa waa rawyyd bã. ¹² Tii bã kä, Jakóh ky n'aa napäh bã joom s'ëeb Esit bã hanäng doo, tamejüü ër wahë makü t'ii hẽnh sa waa rabetsëe hyb n'aa. ¹³ Ti m', ta jawén, p'aa hẽnh t'ii hẽnh rabahõm bã kä sa waa hets'ëe doo, Joséh baher'ood kãn sa hã sa hÿÿj né hẽ. Tii bã Paraóh na-ãäj hẽ heen n'aa nyy däk Joséh wakãan hã, Joséh yb hã. ¹⁴ Tii bã kä m', Joséh mejüü ramanaa ta yb, ta wakãan had'yyt hẽ Esit hẽnh. 75 sahõnh

* 7:3 Genesis 12.1 † 7:7 Genesis 15.13-14

hē han'aa do paah. ¹⁵ Ti m' Jakóh rakahÿyd j'eenh Esit bã. T'ĩ hēnh tadajēb kãn. Tii b' né paa m' ěr wahē makū radejēb kãn. ¹⁶ Sa kamag paa ramahũũm p'aa hēnh Sikēm panang hēnh. Gabaho doo gó, Sikēm bã Amoor taah sa hã Abaraãm ets'ēē hõm do paa radaboo jēng sa kamag n'aa —nāng mã Es-Tew kyyh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Tabedaa dāk bã kã Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh do kajaa doo, tak'ĕp ěr wahē makū panaa rakaood bong Esit hãj n'aa bã. ¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó Esit hãj n'aa wahē n'aa see tadu doo tabag'ãās doo. Dooh m' ta ti ky n'aa napēē bã Joséh makũũh. ¹⁹ Ta ti sa wahē n'aa tawedii ěr wahēh makũũh, tarejãã na-ããj hē. Tamejũũ sa taah papuuj henyys do raberéd is, radejēp hyb n'aa. ²⁰ Ti noo gó m' tabenāng Mosees hãd nāng doo. Anãm ti karapee. Ta yb, ta ÿyn rawã wãt, rejēn sa tób bã tamawoob hē kamarab. ²¹ Ranahaja wãd bã rejēn doo, raberéd tu ta hood gó jawii mahang. Tii bã kã, Paraóh toog rabawyyd kãn, taw'ēēh mãh, ta t'aah hadoo tan'oo bã. ²² Sahõnh hē Esit buuj rahajaa do rama metēēk ta hã. Tak'ĕp tii bã kã tahyb n'aa jawyk tahe'oot do hã, tamoo wãt do hã. ²³ 40 ta baab Mosees bahado dāk bã, takarēn tabahēg'ãās ta wakããn, Isaraéw buuj. ²⁴ Takajaa bã, tahapãh ta wakããn see Esit buuj see rejãã. Ti hyb n'aa ta sãm baanh. Tanaboh jat Esit buuj. ²⁵ Ta h'yyb gó Mosees ed'oo, ta wakããn raheen n'aa enãh P'op Hagã Do ti mejũũ tabed'ĕp sa hã Esit buuj sa moo gó naa. Dooh rah'yy genã bã. ²⁶ Jat'iip hadoo tabahapãh pawóp hē Isaraéw buuj kep'uuk doo. Mosees karēn paawã dooh ti d' radoo bã. “Wakããn haa”, nāng, “bē wakããn had'yyt hē. H'ēēd hyb n'aa bē kamaj'ĩĩ?”, nāng. ²⁷ Ta see rejãã do aũj hõm mã Mosees, ti m' taky hadoo ta hã: “Jaa g'eeh hanoo ãã wahē n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa? ²⁸ Ÿ makarēn manaboh jat Esit buuj tsēm hē manaboh jat doo da?”, ‡ nāng mãh. ²⁹ Ti m' aj'yy kyyh Mosees maa napãh bã, kejēn hõm Midijãn hãj n'aa hēnh. T'ĩ hēnh tabag'ēēd dæg kãn ta wakããn nadoo do sa mahang. T'ĩ hēnh takat'ēē dāk. Pawóp hē ta taah.

³⁰ Ti m' Es-Tew ky hadoo ěnh:

—40 ta baab jawén paa bã P'op Hagã Do ãās kasee Mosees hã tēēg hõ gó, b'aa tũũ nu dæg is do kadoo doo gó naa. Banawäng bã, waēē Sinaih hãd nāng do nedaa bã tii. ³¹ B'aa kado né paawã, dooh m' taooj jēē bã Mosees bahapãh bã, tahyb n'aa meuunh mãh. T'ĩ hēnh tabahõm bã, p'ees hē tabahēg'ãās hyb n'aa, tamaa napãh mã Tak'ĕp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh her'oot do ta hã: ³² “Ÿ né hē P'op Hagã Doo, a yb h'yy kaha'eeh doo. Ÿ né hē P'op Hagã Doo, Abaraãm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo”, § nāng mãh. Mosees kajajãn wãt mã tak'ĕp tabeyÿm wãt do hyb n'aa. Dooh tahegãã bã t'ĩ hēnh, eÿÿm wãt do hyb n'aa m'. ³³ Ti m' P'op Hagã Do ky hadoo ta hã: “Makabo nã a tsyym suun, majó geēt do k'ããts ma ÿ hadoo do hyb n'aa, tsyt hē takasēew dāk ti wē ÿÿ. ³⁴ Ÿ hapãh né hē ny hadoo karapé haa rarejãã do Esit hãj n'aa bã. Ÿ maa napãh sa kyyh rah'yy kame'oot doo. Ti hyb n'aa hÿ pong jé naa ÿ bahyng ÿ bed'ĕep hyb n'aa Esit buuj sa moo gó naa. Ti hyb n'aa kã, Esit hēnh õm ÿ mejũũ, karapé haa t'ĩ hēnh naa mabasog nyh hyb n'aa”, ** nāng mã P'op Hagã Do kyyh Mosees hã, nāng mã Es-Tew.

³⁵ Ti m' Es-Tew ky hadoo ěnh:

‡ 7:28 Esodo 2.14 § 7:32 Esodo 3.6 ** 7:34 Esodo 3.5, 7, 8, 10

–Ti né hē ti Mosees ta wakāān raty n'aa ges'yyk do paah. “Jaa hanoo āā wahē n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”, nāk paa sa kyyh ta hā. Āās b'aa kadoo doo gó Mosees hā kasee do kyyh hā P'op Hagā Do mejūū sa wahē n'aa pan'aa Mosees bahadoo hyb n'aa, Esit buuj sa moo gó naa ta wakāān tabed'ēēp hyb n'aa. ³⁶ Ti né hē Mosees ēr wahē makū manyyh do Esit hāj n'aa bā naa. Tapahuunh paa m', hyb n'aa meuj n'aa nāng do tametēēh Esit bā, akajar Hahiin Do hād nāng doo bā, tabanawāng bā na-āāj hē 40 ta baab noo gó m'. ³⁷ Ti né hē ti Mosees hahȳy da Isaraéw buuj hā ky hadoo doo: “P'op Hagā Do ky n'aa rod ȳ hadoo do P'op Hagā Do an'oo bā bē mahang ganyyh da.”†† ³⁸ Ti né hē ti Mosees Isaraéw buuj sa mahang hawāt do paa tabanawāng bā rakata padēēk noo gó, waēē Sinaih hād nāng doo bā āās her'oot do gadoo doo. Ti né hē ti ēr wahē makū sa mahang hawād wāt doo. Ti né hē gadoo do paa P'op Hagā Do kyyh ji edēb had'yyt hē hanoo doo, ēr wahē makū sa hā tama metēēk hyb n'aa. ³⁹ Ti hadoo né paa m', dooh paa m' ēr wahē makū raky dahē bā Mosees. Raty n'aa gesygg wāt mā Mosees. Rakarēn mā rababaaj hōm p'aa hēnh Esit hēnh. ⁴⁰ Ti m' ta h̄ȳj hā, Arāw hād nāng do hā ramejūū: “Mamoo wād ēr h'yy kaha'eeh do pan'aa, ēr pooj rababok hyb n'aa. Dooh ji hapēē bā h'ēēd hado ta ti aj'yy Mosees hā, Esit hāj n'aa bā naa ēr manyyh doo”,‡‡ nāk mā sa kyyh. ⁴¹ Ti noo gó m' ramoo wād kān kabariih, booj yb t'aah heen n'aa. Tii bā m' sa masāāh wób raneboh bēēh, raju toonh kabarii sa mo haj'aa raweh'ēēh hyb n'aa. ⁴² Ti hyb n'aa m' dawē hā P'op Hagā Do wén kanā dāk sa mahānh. Tanoo mā wē hā habong do rahyb n'aa jew'yyk. Ti hadoo né hē takerii dāk P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hā:

“Isaraéw buuj,
hā ȳ g'eeh ti bē banoo ta ti bē ejuu doo
40 ta baab banawāng hēnh bē babok noo gó?

⁴³ Hā ȳ nado ti bē banoo.

Bē kabarii Morók hād nāng do tób n'aa its ti bē mahang bē manaa hōng.
Kabarii Repā hād nāng do sagōōh n'aa hā bē h'yy kaha'eeh.
Ta ti né hē kabarii bē mo haj'aa, sa hā bē h'yy ka'eeh hyb n'aa.
Ti hyb n'aa bē ȳ ah'eed n'yyh da bē hāj n'aa bā naa.

Bē ȳ mejūū da Babirōn panang bahānh.”§§

Tii da né hē P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hā —nāng mā Es-Tew kyyh.

⁴⁴ Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

–Tabanawāng bā ēr wahē makū rababok noo gó, P'op Hagā Do sa hā kahesē do tób n'aa ramahūūm mā sa sii. P'op Hagā Do mejūū doo da Mosees hā, P'op Hagā Do metēēh do hadoo ta hā waēē hā, tii d' né paa ratama. ⁴⁵ Josuwéh sa wahē n'aa tabahadoo noo gó, ēr wahē makū ramanaa sa sii ta ti tób hahȳ hāj n'aa bā. Ti noo gó Josuwéh bado hōm ta wób sa hāj n'aa, P'op Hagā Do habēē n'yyh do sa hāj n'aa. Tii bā kā, ta ti tób ēr hāj n'aa bā aso had'yyt hē. Asooh nā paa m' na-āāj hē Dawi ēr wahē makū sa wahē n'aa tabahadoo noo gó. ⁴⁶ Baad P'op Hagā Do hyb n'aa gadoo mā Dawi. Ti tetsēē mā P'op Hagā Do hā, tanoo hyb n'aa P'op Hagā Do Jakóh panaa rah'yy kaha'eeh do tób n'aa pā s'ēēb tatamaa sooh hyb n'aa. ⁴⁷ Tii d' Dawi karēn né paawā, ta t'aah Saromāw hād nāng do tii, P'op Hagā Do tób n'aa tatamaa sooh

†† 7:37 Dew-Teronom 18.15

‡‡ 7:40 Esodo 32.1

§§ 7:43 Amos 5.25

doo. ⁴⁸ Ta tób n'aa tamoo wäd né paawä, dooh P'op Hagä Do Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do agëë bã tób ji tamaa sooh do yt hä. Tii d' né hë ta ky n'aa rod see her'oot paa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁹ “Wë, ÿ bag'ããs do tyng.
Badäk hahÿ hëej, tsym ÿ tyng hadoo.
Tii d' tahadoo do hyb n'aa,
ny hadoo pé tóp ÿ pan'aa ti bë karën ti bë tamaa sooh doo?
Ny yt hä bë ed'oo ÿ kameh'ãäk?

⁵⁰ ÿ né hë sahõnh hë mo haj'aa nãng doo”, *** nãng mã P'op Hagä Do kyyh,
nãng mã Es-Tew.

⁵¹ Ti m' Es-Tew ky hado kãn Sinedirijo ajyy n'aa sa hä:

—Nabuj keh'üüm bëeh! Ganah'ood bë hä. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do do h'yy hadoo bë h'yyb. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, ta kyyh maa nanapäh do hadoo bëeh. Bë wahë makü hadoo né bëeh. P'op Hagä Do Sahee hä bë kamaj'ii, bë wahë makü rabad'oo do paa hadoo né hë. ⁵² Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do bë wahë makü rarejãä. P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do karën doo da hawät do kajaa do ky n'aa her'oot doo, bë wahë makü radej'ëep paah. Hÿÿ kã, Baad Had'op Do kajaa bã kã, bë h'yy kawareem ta wë, bë dajëeb kãn. ⁵³ ããs n'oo däg né paawä bë hä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yuk doo, dooh bë ky dahé bã —nãng mã Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hä.

⁵⁴ Ti m' Es-Tew kyyh ramaa napäh bã m', tak'ëp mã rah'yy gaëej bong. Kawaj'ãän bong mã ta wë. ⁵⁵ Ti m' Es-Tew P'op Hagä Do Sahee baad tah'yyb mahüüm. Ti m' wë hä tabaheg'ããs, ti m' tabahapäh P'op Hagä Do hejój, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo. Tahapäh Jesus hageët do P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bã. ⁵⁶ Ti m' taky hadoo:

—Bë hegãä! —nãng mãh. —Wë kas'ëës do ÿ hapäh. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ hapäh na-ãäj hë, P'op Hagä Do hub hënh —nãng mãh.

⁵⁷ Ti m' sa nabuuj ragetsëë padëek sa moo me. Tak'ëp mã rageëenh. Ta wë m' rawaj'aa padëek. ⁵⁸ Ti m' Es-Tew rabado nyh panang bã naa. Ti m' rabakut pä me, tadajëp hyb n'aa. Ti m' Es-Tew ky n'aa daap menyh do sa hatsë hebaan doo, sa hä padëek doo, rakebo bëeh rabakut hyb n'aa pä Es-Tew hä. Aj'yy wanehëh nã doo, Saw-Ru häd nãng doo, enãm ti nuuj jé sa saroor hebaan doo.

⁵⁹ Ti m' rabakut bã, Es-Tew ky n'aa etsëë mãh. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, magado hëp ÿ tym —nãng mãh.

⁶⁰ Ti m' ta taron nu paa me tabahyy hãng. Ti m' tak'ëp mã taky hadoo:

—Jesus hyb n'aa jawyk doo, sãm ÿ mabaaj manã sa hä —nãng mãh.

Ti m' tadajëb kãn.

8

¹ Taw'ãäts mã Saw-Ru hä Es-Tew dajëp doo.

Jesus hä h'yy ka'eeh do Saw-Ru rejãä do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti noo gó né hë m' radu doo rarejãä do Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Jerusarënh panang bã. Ti hyb n'aa m', sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do raketyn bong Judah häj n'aa bã, Samarija häj n'aa bã na-ãäj hë. Jããm hë Jerusarënh bã ha'yym 12 hedoo do Jesus mejüü doo. ² Ti m', Es-Tew radaj'ëep jawén paa bã

m', ta wób P'op Hagä Do weh'eëh do rabahôm, radakä jëng hyb n'aa Es-Tew kamag n'aa. Tak'ëp mä rabaód bong ta hyb n'aa. ³Saw-Ru kä, tarahejää Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Sahônñ hë tabaheg'ääs tób yt hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do tabesoos hyb n'aa. Tamejüü mä radewëës Jesus hä h'yy ka'eeh doo, ajyy yÿj sii hë.

Samarija buuj raky n'aa napäh do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

⁴Ti m' ketyn bok do rabaher'oot Jesus ky n'aa ramahôm me. ⁵Ti m' sa seeh, Pirip häd näng doo, bahôm kân panang hënh Samarija häd näng do häj n'aa bä. T'ï hënh tabaher'oot sa hä Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. ⁶Ti m' panang buuj rabahapäh bä Pirip pehuunh doo, baad mä ramatakëë ta kyyh. ⁷Pirip hebë karap'aar h'yyb nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo. Rabenyh bä sa hä hanäng doo, tak'ëp mä rageënh. Hajök k'yy gedóm doo, seäk do heso hóm. ⁸Ti hyb n'aa tak'ëp panang buuj ratsebë.

⁹Pirip kaja pooj jë sa mahang ti awät aj'yy Simaw häd näng doo, mehëm do paah. Hajök mä tawahed'ii Samarija buuj. Ta daaj hë, ta hä hë takasab'ee, ta hä hë tahyb n'aa jawyk do hyb n'aa. ¹⁰Sahônñ hë, hyb n'aa jewyk doo, hyb n'aa sekog is do na-ääj hë raky daheeh mä ta kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta ky n'aa:

—Ta ti aj'yy gó P'op Hagä Do hejój tak'ëp hadoo do kametëeh —sa nooh.

¹¹Bäp peej däg tamehëm doo me panang buuj Simaw wedii, rawén ky süüt. ¹²Pirip kajaä bä kä, taher'oot mä sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa hanäm doo, Jesus Kristo ky n'aa hanäm do na-ääj hë. Ti m' raky daheeh bä Jesus ky n'aa, ranu gemuun hóm ajyy yÿj na-ääj hë. ¹³Mehëm do paa na-ääj hë taky daheeh Jesus ky n'aa. Ti sii hë ranu gemuun wät. Ti m' jé pad'yyt hë tabawäd däg kân Pirip sii. Tameuunh tak'ëp Pirip pehuunh doo, hyb n'aa meuj n'aa näng do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁴Ti m' Jesus mejüü do Jerusarënh bä haj'eenh do raheen n'aa enäh bä m' Samarija buuj raky daheeh do P'op Hagä Do ky n'aa, ramejüü mä Peed Jowäw daheeh, t'ï hënh rabaheg'ääs hyb n'aa. ¹⁵Rakaja hóm bä t'ï hënh, raky n'aa etsëë Samarija buuj Jesus hä rah'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo hyb n'aa ta Sahee sa h'yyb gó. ¹⁶Dooh nä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó, ranu gemuun up Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do häd gó. ¹⁷Ti m' Peed Jowäw daheeh moo tooj wät mä sa nuu gó. Ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë suun kân mä sa h'yyb tym gó.

¹⁸Ti m' Simaw mehëm do paa bahapäh bä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb tym gó hajëng do ramoo toonh bä sa nuu gó, takarën paawä m' tanoo sa hä dajëër, tii d' ranoo tabahajaa hyb n'aa. ¹⁹Hahÿÿ d' mä ta kyyh Peed sa hä:

—Bë an'oo hä yÿ, tii da y bahajaa hyb n'aa, y moo sooh bä sa nuu gó, P'op Hagä Do Sahee bajëng hyb n'aa sa h'yyb tym gó —näng mä mehëm do paa kyyh.

²⁰Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ääts hë paawä òm a dajëër daheeh P'op Hagä Do aw'oong hóm baad tanadoo hënh, ji matym n'aa ji hä P'op Hagä Do anoo do makarën metsëë do hyb n'aa dajëër me —näng mäh. ²¹Baad nado a h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa dooh ää sii mamoo wäd bä —näng mäh. ²²—Meréd hóm ta ti nesaa doo, tii d' mabahed'oo doo da. Maky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä. Tii bä da apäh òm tat'yyd mehïñ, tii bä da apäh nesaa do mahyb n'aa newëë do tado hóm. ²³ÿ hapäh né hë a h'yyb gó hanäng doo. Òm h'yy gaënh mah'yy kajew'ëës do hyb n'aa. Nesaa do òm tah'yyb mahüüm.

24 Ti m' Simaw ky hadoo:

—ÿ karēn paawä bē ky n'aa ets'ēē hēp ŷ n'aa, bē her'oot do tanadäng hyb n'aa hā ŷŷ —näng mäh.

25 Ti m' Jesus ky n'aa rahe'oot jawén paa bä, P'op Hagä Do kyyh rametēek jawén paa bä, Peed Jowāw daheeh rababaaj hōm kän Jerusarēnh hēnh. Samarija buuj sa panang bä ramabaaj hōm me, ranu kejäk doo bä, rahe'oot Jesus panyyg hanām doo.

Etsijop häj n'aa buuj hā Pirip her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

26 Ti m', ta jawén Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do äās see her'ood kän mä Pirip hā. Ti m' äās ky hadoo:

—Ahōm banawäng do tyw n'aa me Gasa hēnh hahyng do Jerusarēnh bä naa —näng mäh.

27 Ti m' Pirip bahōm kän. Ta tyw n'aa me takataa mä aj'yy hā, Etsijop häj n'aa buuj. Hyb n'aa jawyk ti aj'yy. Etsijop buuj sa wahē n'aa ŷŷnh, Kän-Das häd näng do kaser n'aa. Sa wahē n'aa dajēer hagä n'aa ti aj'yy. Jerusarēnh hēnh tahewäd nä, P'op Hagä Do tahyb n'aa esee do hyb n'aa. 28 Tamabaaj nä me kä, ta hood gó kawaaro takyyk doo gó tabasooch bä, taner'oot P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paah. 29 Ti m' P'op Hagä Do Sahee ber'oot Pirip h'yyb gó:

—Ahōm nä ta wē —näng mäh.

30 Ti m' takata däk bä ta hā, tamaa napäh taner'oot do Isajas erih do paah. Ti m' tabeaanh ta hā:

—Äkä, mamaa napäh ti maner'oot doo? —näng mäh.

31 Ti m' aj'yy hadoo do ky hadoo Pirip hā:

—Nyy da ti ŷ maa napäh? Dooch metēek pé hā ŷ ta ky n'aa —näng mäh.

Ti m' tabatsyyd kän Pirip gatsäg sooh hyb n'aa ta pa.

32 Hahŷŷ d' ti aj'yy ner'oot doo:

“B'éé radaj'ēep do hadoo ta tii.

B'éé t'aah hadoo, dooh ta kyy pé ta wii ragekää bä.

Ti hadoo tii. Dooch ter'ood bä.

33 Rarejäa, rej'ees ta ky n'aa.

Sahōnh hē tak'ēp baad nadoo do ramoo bok ta hā.

Dooch P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo da tado bä ti ramoo bok ta hā.

Dooch da her'oot pé ta panaa ky n'aa, radaj'ēep do hyb n'aa.”*

34 Ti m' aj'yy beaanh Pirip hā:

—Jaa ky n'aa Isajas her'oot? Ta daaj hē ta ky n'aa, ta see ky n'aa apäh? —näng mäh.

35 Ti m' Pirip du doo tahe'oot do taner'oot do hā, P'op Hagä Do kyyh see hā, sahōnh hē Jesus panyyg hanām do ky n'aa. 36 Ti m' ratabēs bä naēng banäng bä aj'yy ky hadoo:

—Babä tí majat naēng —näng mäh. —Tahajaa ŷ manu gemuun? —näng mäh.

[37 Ti m' Pirip ky hadoo:

—Tak'ēp mah'yy kae bä, tahajaa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do t'aah né hē Jesus Kristo —näng mäh.]

38 Ti m' aj'yy mejüü ta sii habok do rabaym hyb n'aa. Tii bä kä m', rabawēēj bēēj kän tame. Ti m' Pirip nu gemuun wäd kän. 39 Ti m' rabas'oob n'yyh bä

* 8:33 Isajas 53.7-8

tame naa Pirip P'op Hagä Do Sahee mahüüm kän. Dooh aj'yy hapëë wäd bä. Ahöm kän mä tahahöm hënh. Tsebé mä tahöm bä. ⁴⁰ Ti m' Pirip ganä wät panang Asot häd näng doo bä. Ti m' tabahöm kän Sesareja hënh. Tamahöm me m' taher'oot Jesus panyyg hanäm do sahõnh hë panang bä.

9

Saw-Ru hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó né hë Saw-Ru h'yy kaneréd tahëhõ Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tadej'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hä ² tetsëë rerih do raky n'aa jaw'yyk doo, tabahöm hyb n'aa panang Damas-Ko häd näng doo hënh. T'ïi hënh takarën paawä tametëéh kerih doo, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, tamoo mesoo hyb n'aa paawä, tamanaa hyb n'aa paawä Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh. Takarën paawä tamanaa ajyy ÿÿj sii hë. ³ Ti m' tabedaa däk bä Damas-Ko, tii bä gabarëeh do ta bag p'op naa gabar'ëeng wät ta hahäd hä. ⁴ Tüü m' tabadëë jat tii bä. Ti m' tamaa napäh kyyh ta hä her'oot doo:

—Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejäã?

⁵ —Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mä Saw-Ru.

—ÿ né hë, Jesus marejäã doo —näng mäh. ⁶ —As'ëeg g'ëed! Ahöm nä panang hënh. T'ïi hënh rabaher'oot a hä nyy da mabad'oo do pan'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁷ Ta sii habok do ramaa napëë né paawä ta ti kyyh, dooh m' rahapäh péh. Ti hyb n'aa rah'yyb panado bong. ⁸ Tii bä m' Saw-Ru as'ëeg gëet. Tahegää paawä, dooh tahapëë wäd bä.* Ti hyb n'aa ramoo maso hõm tabawät hyb n'aa. Ti m' ramahüüm kän Damas-Ko panang hënh. ⁹ T'ïi hënh nawa wäd, neëg wäd, ty tamaa wäd, tamawoob hë m' ta äh.

¹⁰ Ti m', Damas-Ko bä ti awät mä Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Ananijas häd näng doo. Ti m' Jesus kasee ta hä ta s'ëeh hadoo doo gó. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ananijas —näng mäh.

—H'ëed? Bä agëët ÿÿh, Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm aj'yy Judas häd näng do tób hënh. Ta tyw n'aa “Dajang Doo” häd ramaneëënh do hahäd hä ta tób basooh. T'ïi hënh mameaaj aj'yy Saw-Ru häd näng doo, Tas hënh naa. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë. ¹² Ta s'ëeh hadoo doo gó tahapäh aj'yy Ananijas häd näng do hajëë suun doo, ta nuu gó ta mooh tadasooh doo, p'aa hënh tabahapëë däk hyb n'aa —näng mä Jesus Ananijas hä.

¹³ Ti m' Jesus kyyh tamaa napäh bä m', Ananijas ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hajõng ta ky n'aa raheer'oot hä ÿÿ. Sahõnh hë ÿ ky n'aa napäh nesaa do tamoo wät do Jerusarënh bä, a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näng mäh.

¹⁴ —Wawëë hë tabana hÿÿ kä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa raky n'aa jaw'yyk doo me tabana, tadewäts bëeh hyb n'aa a häd gó h'yy ka'eeh doo —näng mä Ananijas kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm nä. Ahöm né hë t'ïi hënh. ÿ asëew däk panäk ÿ n'aa tabahadoo hyb n'aa, këh ÿ n'aa tabaher'oot hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, sa wahë n'aa

* **9:8** Tawén nahapëë wät, Jesus bag gabarëeh do tahapäh do hyb n'aa.

sa hã, Isaraew buuj sa hã na-ããj hẽ —nãng mãh. ¹⁶ —ÿ metëeh da ta hã tak'ëp tabahoop do pan'aa hëp ÿ n'aa —nãng mã Jesus.

¹⁷ Ti m' Ananijas bahôm kãn Saw-Ru yt gã doo hënh. Tabajëë suun jawén paa bã m', ta moo tadasooh Saw-Ru nuu gó. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Saw-Ru, wakãn ÿ hado dák òm hÿÿ kã —nãng mãh. —Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, ta tyw n'aa me a hã kasee doo, ti né hẽ ÿ tamejũũ a wẽ ÿ bana hyb n'aa, p'aa hënh mabahapëë dák hyb n'aa, P'op Hagã Do Sahee a h'yyb tym gó tabajëng hyb n'aa —nãng mãh.

¹⁸ Ti m' nawayw hẽ m' Saw-Ru matym gó naa kajãg bëeh tah'ÿÿb pãd hadoo. Ti m' p'aa hënh tabahapëë dæg kãn. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' ranu gemuun wät. ¹⁹ Ti m' tabawëh jawén paa bã m', h'yyb hejooj dæg kãn p'aa hënh. Ti m' Damas-Ko panang bã tabaym dó Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang.

²⁰ Ti m', nawayw hẽ Saw-Ru du doo taker'oot do tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hã. P'op Hagã Do T'aah né hẽ Jesus, tamaher'oot mã kat'aa do sa hã. ²¹ Sahõnh hẽ maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mãh. Hahÿÿ d' mã raky n'aa her'ood bong:

—Ti né pa doo aj'yy Jesus hãd gó h'yy ka'eeh do rejãã do Jerusarënh bã. Ti né paa wawëë hẽ hana doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh tamahũũm hyb n'aa, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó tahaëënh hyb n'aa? —nãk mãh.

²² Ky n'aa jawyk doo me Saw-Ru her'ood magyys hẽ tii bã sa hã. Jesus né hẽ ti P'op Hagã Do Ky Dãng Doo, baad ub tametëeh sa hã. Ti hyb n'aa Judah buuj Damas-Ko bã haj'eenh do h'yyb manepëë bong ta kyyh hã.

²³ Ti m', hajõõ ta ã jawén paa bã Judah buuj rakaner'oot radaj'ëëp hyb n'aa Saw-Ru. ²⁴ Ti hadoo né hẽ, Saw-Ru ky n'aa napãh rakaner'oot doo. Adëb bã, atsëm na-ããj hẽ ta majũũ ragada sa panang tyw n'aa noo bã, radaj'ëëp hyb n'aa paawã m'. ²⁵ Ti m' Saw-Ru Jesus hã h'yy ka'eeh do rabah'yyh ta hadë n'aa hã naa arook gó. Tii bã kã m' tabahôm kãn.

²⁶ Takaja hõm bã Jerusarënh hënh, takarën paawã m' Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang tabawãd dák. Sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do rajëÿÿm mã ta hã. Dooh raky dahé bã te hub tado bã Jesus hã Saw-Ru h'yy ka'eeh doo.

²⁷ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do seeh, Béh-Nabéh hãd nãng doo, mahũũm mã Saw-Ru, tametëeh hyb n'aa Jesus mejũũ do sa hã. Béh-Nabéh her'oot sa hã Jesus kasee do Saw-Ru hã ta tyw n'aa me Damas-Ko hënh tahahôm noo gó ky n'aa, Saw-Ru hã Jesus her'oot do ky n'aa na-ããj hẽ. Béh-Nabéh her'oot na-ããj hẽ sa hã, nyy da h'yyb neÿÿm doo me Jesus ky n'aa Damas-Ko bã Saw-Ru her'ood wät. ²⁸ Ti m' Saw-Ru bayyw kãn Jerusarënh hënh. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang tabawãd dæg kãn. Neÿÿm doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do hãd gó tabaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁹ Ti m' tabaher'oot Judah buuj ta s'ee hënh hena doo, Gereg kyyh her'oot do sa hã. Ky kedak sa sii. Ti m' rakarën paawã m' radaj'ëëp. ³⁰ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa napãh bã radaj'ëëp rakarën doo, ramahũũm kãn Saw-Ru panang Sesareja hãd nãng doo hënh. Tii b' naa ramejũũ panang Tas hãd nãng doo hënh.

³¹ Ti m' baad rababok Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Judah hãj n'aa bã, Garirej hãj n'aa bã, Samarija hãj n'aa bã habong doo. Dooh rarejã bã. Ti m' baad rah'yy kae kãn, dooh rah'yyb eÿÿm bã P'op Hagã Do Sahee an'oo bã. Jesus hã h'yy ka'eeh do kah'ũũm P'op Hagã Do Sahee an'oo bã. P'op Hagã Do hã raweh'ëeh baad rababok do hã.

Eneas Peed haso dák do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' sahõnh hẽ panang Peed beg'ããs, Jesus hã h'yy ka'eeh do tabahehëen hyb n'aa. Tamahõm me tabeg'ããs Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Rida hãd nãng do bã habong doo. ³³ T'ĩ hẽnh tamamuun aj'yy Enejas hãd nãng doo. K'yy gadóm mã tii. 8 ta baab tabasoooh ta tyng jó. ³⁴ Ti m' Peed ky hadoo ta hã: —Enejas, Jesus Kristo õm tahaso dãk —nãng mãh. —As'ëëg g'ëed, menyww a tyng majasoooh doo —nãng mãh.

Ti m' nayyw hẽ Enejas bas'ëëg gëët. ³⁵ Ti m' Rida panang buuj, Sarõn panang buuj na-ããj hẽ, rabahapãh bã kã Enejas has'oo dãk doo, rah'yy kae kãn Jesus hã.

Doh-Kas panyyg n'aa hahÿh

³⁶ Ti noo gó, panang Jopéh hãd nãng doo bã, ti awät ÿñh Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Ta hãd mã Tabita. Gereg kyyh ramaneëënh mã Doh-Kas. Baad mã tamoo wät, tamasaa had'yyt hẽ kas' uut doo. ³⁷ Ti noo gó kã ta nahëë nãng, ti tadajëp. Ti m' rabahets'yyt ta kamag n'aa paah, ti m' ramasãg kãn ta gawakõ p'op gadãk doo gó. ³⁸ Ti m' Rida panang bã Peed bawät Jopéh buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa napãh bã, ramejũũ pawóp hẽ ajyy Peed rabats'yyt hyb n'aa. Jopéh nedaa bã ti Rida panang. Ti m' rakajaa bã raky hadoo Peed hã:

—Nayyw hẽ ãã karën mabahõm Jopéh hẽnh —nãk mãh.

³⁹ Ti m' Peed bahõm kãn sa sii. Takajaa bã m' ramasãg kãn kamag hasoooh hẽnh. Ti m' ÿj j patug tema bok do Peed hã ranu sabug dãk. Raba'oot bã m' rametëeh ta hã tamo haj'aa paa sa saroor tahedëp noo gó. ⁴⁰ Ti m' Peed mejũũ mã raban'yyh dó. Ta taron nu paa me m' tabahyy hãng, taky n'aa etsëë mãh. Taheg'ããs kamag wë, ti m' taky hadoo:

—Tabita, as'ëëg g'ëed! —nãng mã Peed.

Tabita begãã dãk mã tii bã. Peed tabahapãh bã, nu gas'ëëg sooh. ⁴¹ Ti m' Peed moo ej'ooj sëëk. Ti m' tanaëëj kãn mã Jesus hã h'yy ka'eeh doo, patug tema bok doo. Tametëeh sa hã tabedëb dãk bã kã. ⁴² Jé pad'yyt hẽ Jopéh panang bã raky n'aa napãh ta tii, ti hyb n'aa m' hajök rah'yy kae kãn mã Jesus hã. ⁴³ Ti m' Peed bayyw g'ëed kãn hajõng ta ãh ta ti panang bã, Simaw, sa masããh byyh s'ëëb tahem'aa do tób bã.

10

Aj'yy Kóh-Nerijo hãd nãng do panyyg n'aa hahÿh

¹ Panang Sesareja hãd nãng doo bã m' ti awät mã aj'yy Kóh-Nerijo hãd nãng doo. Isaraéw buuj nado m' tii. Roma buuj warahén n'aa 100 hadoo do sa wahë n'aa. Itarija warahén n'aa t'ĩ hẽnh kat'aa do sa hãd. ² P'op Hagã Do hã Kóh-Nerijo h'yy ka'eeh, Judah buuj rah'yy ka'eeh do hadoo. Sahõnh hẽ ta tób yt haj'eenh do rah'yy ka'eeh na-ããj hẽ P'op Hagã Do hã. Kóh-Nerijo heno mã dajëër kas' uut do Judah buuj sa mahang habong do sa hã. P'op Hagã Do hã m' taky n'aa hetsë. ³ Ti m', ta see pé noo gó m', tug bã m', ta s'ëeh hadoo do tabahapãh. Ta s'ëë gó baad mã tabahapãh P'op Hagã Do ããs ta wë hana doo. Hahÿh d' ããs kyyh ta hã:

—Kóh-Nerijo —nãng mãh.

Ti m' h'yyb eÿm doo me Kóh-Nerijo heg'ããs ããs wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëed, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo? —nãng mãh.

⁴ Ti m' ããs ky hadoo:

—P'op Hagã Do gadoo a kyyh ta hã maky n'aa hetsë doo. Tahapãh na-ããj hẽ kas' uut do sa matym n'aa sa hã maheno doo —nãng mãh. ⁵ —Mamejõ a

sii moo heb'ooch do wób Jopéh hēnh rabahōm hyb n'aa, aj'y Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ⁶ Simaw, sa masāñ byy s'ëeb tahem'aa do tób bā tabagā. Akajar nabyy me ta tób basooh —näng mā āās kyyh ta hā.

⁷ Ti m' āās dawuh jawén paa bā kā m', Kóh-Nerijo naēēnh pawóp hē ta sii moo heb'ook doo, warahén see sii hē P'op Hagā Do hā h'y ka'eeh doo. Ta karom see né hē m' ti warahén. ⁸ Ti m' taher'oot sa hā sahōnh hē tahapāh doo. Ti m' tamejū Jopéh panang hēnh rabahōm hyb n'aa.

⁹ Ti m' jati péh, Kóh-Nerijo mejū do rabadāa dāk bā Jopéh hēnh, Peed basēek tób jó, basatē doo bā, taky n'aa etsēē hyb n'aa. Wasyk mäh. ¹⁰ Asa dāk mäh. Takarēn paawā m' ta tā tabawēh. Ta tā ramoo boo nuuj jé m' s'ëeh hadoo tahapāh. ¹¹ Ti m' ta s'ëeh hadoo doo gó m' tahapāh wē noo kas'ëes doo. Ti m' hỹ pong jé naa ta hood pāñ hadoo do bahyng tabagēet bā. Ta sasu hā ta hood pāñ kamewyyt. ¹² Ta gó tabanäng mā har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hē. Ta mahang ti anäng Judah buuj raky n'aa jaw'yik do hyb n'aa ranawēh doo.

¹³ Ti m' tamaa napāh kyyh her'oot do ta hā:

—As'ëeg g'ëed. Manaboh a tā —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

¹⁴ —Dooh Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooh y hewē bā nesaa doo, maganen'aak doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' kyyh ber'oot p'aa hēnh:

—Mamanēej manā nesaa doo me, baad tabahado dāk P'op Hagā Do anoo doo —näng mäh.

¹⁶ Tamawoob nuu me m' ta ti kyy ber'oot ta hā. Ti m' nyyw hē hỹ pong jé pāñ hadoo do basēek p'aa hēnh. ¹⁷ Ti m' Peed hyb n'aa newēē nyy d' tahanäng pé ti ta s'ëeh. Ti nuuj jé né hē m' Kóh-Nerijo mejū do rakajaa Simaw häd näng do tób noo bā. Ramana me m' rabeaanh Simaw tób. ¹⁸ Ti m' rabeaaj kån Peed tagēē bā.

¹⁹ Ti m' Peed hyb n'aa newēē nā bā ta s'ëeh hadoo doo, P'op Hagā Do Sahee ky hadoo ta hā ta h'yyb gó:

—Tamawoob hē ajyy òm resoos —näng mäh. ²⁰ —As'ëeg g'ëed, ahyy sa wē. Ahōm né hē sa sii, y né hē mejū a wē rabana hyb n'aa —näng mā P'op Hagā Do Sahee.

²¹ Ti m' Peed bahyy kån sa wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Y né hē bē eanh doo —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bē wén n'aa? —näng mäh.

²² Ti m' ajyy raky hadoo:

—Kóh-Nerijo häd näng doo, 100 hedoo do warahén sa wahē n'aa seeh, āā tamejū —näk mäh. —P'op Hagā Do hā tah'y ka'eeh. Baad hadoo do moo hew'ëet do ta ti aj'y. Sahōnh hē Judah buuj raj'aa etsē ta hā. P'op Hagā Do āās see kas'ee wät mā ta hā. Ta hā tamejū mā òm ranaēēnh hyb n'aa, ta tób hēnh mabeg'āās hyb n'aa, ta hā mabaheer'oot hyb n'aa P'op Hagā Do ky n'aa —näk mā sa kyyh.

²³ Ti m' Peed batsyyd kån tób hēnh, t'ī hēnh rabawēh, raba'yỹh hyb n'aa. Ti m' jati pé Peed bahōm kån sa sii. Jesus hā h'y ka'eeh do wób, Jopéh panang bā habong do rahada mäh.

²⁴ Ti m' jat'iip hadoo rakajaa Sesareja panang bā. T'ī hēnh Kóh-Nerijo, ta wakāñ, ta najiis tats'yit do ragada mäh. ²⁵ Ti m' Peed kajaa bā Kóh-Nerijo tób bā, Kóh-Nerijo ahyy häng tūh ta taron nu paa me, Peed taweh'ëeh hyb n'aa.

²⁶ Ti m' Peed mejū tabas'ëeg gēet hyb n'aa, ti m' taky hadoo ta hā:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Aj'yy yÿh. A da hadoo do né hë yÿh. P'op Hagä Do nado yÿ hÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ber'oot bä m' ta sii, ajëë suun mä tób gó. Ti m' hajök do t'ÿ hënh kat'aa do tabahapäh. ²⁸ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hë, Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä Judah buuj nadoo do mahang Judah buuj raboo bä. Dooh tan'oo bä sa tób yt hã Judah buuj ajëë suun bä. Ti hadoo né hë, s'ëeh hadoo doo gó yÿ P'op Hagä Do metëek yÿ mananeënh hyb n'aa baad nadoo doo, P'op Hagä Do ganadoo doo, ta wób —näng mäh. ²⁹ —Ti hyb n'aa yÿ ranaëej bä, yÿ gadoo yÿ rats'yyt doo. Nayyw hë yÿ bana —näng mäh. —Maher'ood h'ëed hyb n'aa yÿ maneënh —näng mä Peed kyyh.

³⁰ Ti m' Kóh-Nerijo ky hadoo:

—Ji meheet pé ta ä däg, da hë, tug bä yÿ ky n'aa etsëë bä, tii bä póy yÿ jé takasee aj'yy. Gabarëeh ta saroor. ³¹ Ti taky hadoo hã yÿ: “P'op Hagä Do maa napäh a kyyh ta hã maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ääj hë kas'uut do sa matym n'aa sa hã maheno doo”, näng. ³² “Mamejõ a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hënh rabahöm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. Simaw, sa masãäh byy s'ëeb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh”, näng ääs kyyh hã yÿ. ³³ Ti hyb n'aa nayyw hë yÿ mejüü òm ranaënh hyb n'aa. Baad tanyy né hë ti mabana —näng mäh. —Sahõnh hë äã kata däk P'op Hagä Do matym gó, äã matakëë hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü do maher'oot do äã hã —näng mä Kóh-Nerijo kyyh.

³⁴⁻³⁵ Ti m' Peed du do kãn taher'oot do sa hã:

—Baad yÿ bahapäh hÿy kä, sahõnh hë badäk hahÿ haw'ääts hë häj n'aa babuuj ta hã h'yy ka'eeh doo, baad hadoo do moo b'ook do P'op Hagä Do gadoo. Séd hã ji P'op Hagä Do gadoo —näng mä Peed.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ky n'aa napäh P'op Hagä Do taher'oot do äã hã, Isaraéw buuj sa hã: Jesus Kristo dajëp ji hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh P'op Hagä Do majüü ji do boo bä. Tahajaa ta najüü ji hado däg bä hÿy kä. Sahõnh hë badäk hahÿy hã habong do sa wahëh ti Jesus. ³⁷ Bë ky n'aa napäh né hë Jesus moo wäd wät do Judah häj n'aa bä, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do jawén paa bä Garirej häj n'aa bä ji nu gemuun hõm do ky n'aa. ³⁸ P'op Hagä Do hejój, ta Sahee na-ääj hë Jesus Nasaréh buuj tah'yyb mahüüm, P'op Hagä Do an'oo bä. Jé pad'yyt hë baad hadoo do Jesus moo wäd wät. Taheso sahõnh hë Dijab* rejää doo. Sahõnh hë ta ti Jesus bahajaa, ta sii P'op Hagä Do bawät do hyb n'aa. Bë ky n'aa napäh né hë ta tii. ³⁹ Baad äã bahapäh sahõnh hë Jesus moo wäd wät do Judah buuj sa häj n'aa bä, Jerusarënh panang bä na-ääj hë. Ti hyb n'aa äã wén her'oot äã hapäh doo. Ta jawén kä rabepëem däk b'aa hã kajatsék do hã, tadajëp hyb n'aa. ⁴⁰ Tadajëp jawén paa bä, tamawoob däg ta äh, taganä wät P'op Hagä Do an'oo bä. Ta jawén takas'ee kãn äã hã P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴¹ Dooh sahõnh hë Judah buuj sa hã takas'ee bä. Jääm hë äã hã takasee, ääh, P'op Hagä Do asëëw bong doo, ta t'aah ky n'aa äã baher'oot hyb n'aa. Äã wëë bong, äã eëg bong Jesus sii taganä wät do jawén paa bä —näng mä Peed.

⁴² Ti m' taky hadoo ënh:

—Äã tamejüü ta ky n'aa äã baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã. Äã tamejüü äã maher'oot hyb n'aa, ti né hë ti sahõnh hë hedëp doo, dejëp do paa na-ääj

* **10:38** Gereg kyy me ramaneënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

hē sa ky n'aa etyy n'aa P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴³ Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'ood wät paa ta ky n'aa. Hahÿÿ da raher'oot doo: Jé ta hã h'yy ka'eeh do sa h'yyb tym gó hanäng do nesaa do P'op Hagä Do awug hõm da, sa hyb n'aa Jesus dajëp do hyb n'aa.

⁴⁴ Ti m' Peed er'oot nä m', sahõnh hē ta kyyh maa new'ëë do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Peed sii han'aa doo, rameuuj bong mãh, P'op Hagä Do Sahee Judah buuj nadoo do sa h'yyb gó tabajëng do hyb n'aa. ⁴⁶ Ramaa napäh mã kyy wób me rer'oot doo, P'op Hagä Do raj'aa etsë doo. ⁴⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooch hewaata pé ranu kemuun hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee bajëng do hyb n'aa sa h'yyb gó, èr hã tabajëng do hadoo —näng mã Peed.

⁴⁸ Ti m' Peed mejüü ranu gemuun hyb n'aa Jesus Kristo häd gó. Ti m' retsëë sa sii Peed baym hyb n'aa dó.

11

Peed maher'oot do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Jesus mejüü doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah hãj n'aa bä habok do na-ããj hē raky n'aa napäh Judah buuj nadoo do na-ããj hē ragadoo do P'op Hagä Do panyyg. ² Ti m' Peed kaja hõm bã kä Jerusarënh hënh, Judah buuj wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo, masuuj noo byyh kehök doo, ranabuuj gedoo mã Peed. ³ Hahÿÿ d' mã sa kyyh ta hã:

—Hëd n'aa mabajëë suun Judah buuj nadoo do sa tób gó? Hëd n'aa mabawëh sa sii? —näk mãh.

⁴ Ti m' baad Peed baher'oot sa hã sahõnh hē tahapäh do tahewäd nä hënh. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

⁵ —Panang Jopéh häd näng doo bã ÿ bagëë wät bã, ÿ ky n'aa etsëë bã, s'ëeh hadoo hã ÿÿ. ÿ hapäh hÿ pong jé naa tabahyng, ÿ bagëët bã, ta hood pãän hadoo doo. Ta sasu hã pãän kamewyyt. ⁶ Baad ÿ baheg'ãäs h'ëed ta gó hanäng péh. Tii bã har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hē ÿ hapäh ta gó. Ta mahang ti anäng èr ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa èr nawëh doo. ⁷ Ti ÿ maa napäh kyyh her'oot do hã ÿÿ: “As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä”, näng mã hã ÿÿ. ⁸ Ti ÿ ky hadoo: “Dooch Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooch ÿ hewë bã nesaa doo, maganen'aak doo”, näng kéh ÿÿ. ⁹ Tii bã hÿ pong jé naa kyyh her'oot p'aa hënh hã ÿÿ: “Mamaneëëj manã nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo”, näng mã ta kyyh. ¹⁰ Tamawoob nuu me ta ti kyyh ber'oot hã ÿÿ. Ti m' nyyw hē hÿ pong jé pãän hadoo do basëek p'aa hënh. ¹¹ Ti noo gó né hē tamawoob hē ajyy, Sesareja hënh naa ramejüü doo, rakajaa ÿ bagä bã. ÿ rahahëen rawén n'aa. ¹² Tii bã P'op Hagä Do Sahee ÿ tamejüü sa sii né hē ÿ bahõm hyb n'aa. Ti ãã bahõm kãn. B'ëeh hahÿ ji ma poo oow see pé ajyy èr hÿÿj hedoo doo, si ÿ rabahõm. Séd hã ãã bajëë p'ëë aj'yy tób yt hã. ¹³ Ti aj'yy baher'oot ãã hã ta tób yt tahapäh do ããs, hahÿÿ da m' ta sii her'oot doo: “Mamejõ Jopéh panang hënh Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ¹⁴ Taher'oot da a hã nyy da bê P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahãnh, ta sii bê baboo had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé, õm, a tób yt haj'eenh doo”, näng ããs ta hã —näng mã Peed kyyh tamaher'oot do sa hã.

¹⁵ Ti m' ahõm nä Peed kyyh:

—ÿ du doo bã ÿ her'oot do sa hã, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, pooj jé èr h'yyb gó tabajëng do hadoo. ¹⁶ Ti ÿ hyb n'aa esee Jesus her'oot do

paah: “Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Hÿÿ kā bē hā P'op Hagā Do anoo da ta Sahee bē h'yyb tym gó.” ¹⁷ Sa hā P'op Hagā Do an'oo dāk ta Sahee, ēr hā tan'oo dāk doo da, Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā hā h'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do hā ŷ hajēm g'eeh tamo haj'aa hadoo do hyb n'aa? —nāk mā Peed sa hā.

¹⁸ Ti m' ramaa napäh bā m' Peed her'oot doo, dooh m' ranabuuj gedo boo bā kā. Ti m' radu doo P'op Hagā Do raj'aa etsē. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Judah buuj nadoo do hā na-āāj hē P'op Hagā Do anoo ta hā rah'yy kawapēen, ta hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa, edēb had'yyt do ragadoo hyb n'aa kā P'op Hagā Do pa —nāk mā sa kyyh.

Ān-Tijoka bā habong do Jesus hā h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Jesus hā h'yy ka'eeh do rarejāā doo, Es-Tew radaj'ēep noo gó, raketyn bong. Sa wób Penisija hād nāng do hāj n'aa hēnh rabahōm, ta wób tsyt dēeg hā Tsi-Peré hād nāng doo hēnh rabahōm, ta wób panang Ān-Tijoka hād nāng doo hēnh rabahōm. T'ī hēnh jāām hē Judah buuj hā ramaher'oot Jesus ky n'aa.

²⁰ Ti hadoo né hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do wób, Tsi-Peré, Sirené hād enāh doo bā naa, ah'ūūm Ān-Tijoka hēnh. T'ī hēnh rabaher'oot Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hā kā. ²¹ P'op Hagā Do hejój sa hā tabawāt, ti hyb n'aa hajök raky dahé dāk panyyg hanām doo. Jesus hā rah'yy kae padäg kån.

²² Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do raky n'aa napäh bā ta tii, ramejūū Béh-Nabéh, Ān-Tijoka hēnh tabaheg'āās hyb n'aa. ²³ Ti m', t'ī hēnh Béh-Nabéh kajaa bā, tahapäh P'op Hagā Do ky n'aa edēe bong hanām doo me Judah buuj nadoo doo. Ti hyb n'aa tatsebee wät. Ti m' baad tabaher'oot sa hā, t'öp madāk doo me rahyb n'aa hüūm had'yyt hē hyb n'aa Jesus. ²⁴ Ky enyym mā ti Béh-Nabéh. Baad mā P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm, baad tah'yy ka'eeh Jesus hā. Hajök t'ī hēnh rah'yy kae kån Jesus hā.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh bahōm kån Tas hēnh, Saw-Ru hesoos doo. ²⁶ Tabaw'yyt bā m' tamana kån Ān-Tijoka panang hēnh. Ti m' sét ta baab rababoo kån ta tii bā Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang. Hajök do sa hā rama metēek Jesus ky n'aa. Ān-Tijoka bā né kā pooj jé radu doo ramaneēēnh do Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Kristo karapee.

²⁷ Ti noo gó P'op Hagā Do ky n'aa rod rabana Ān-Tijoka hēnh, Jerusarēnh hēnh naa. ²⁸ Sa seeh, Agab hād nāng doo, as'ēeg gēet, P'op Hagā Do Sahee kyy gó taher'oot sa hā, ana ji hasaah do pan'aa sahōnh hē hēej Roma buuj rabag'āās doo bā. Te hub né hē, Roma buuj sa wahē n'aa Karaw-Dijo hād nāng do bag'āās noo gó rabas'aah né hē. ²⁹ Tii kā m', Jesus hā h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bā habok do ramasaa kån Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Judah hāj n'aa bā habong doo. Sahōnh hē ranoo rahajaa do pénh. ³⁰ Ti m' ramejūū Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh ramahūūm ramasa doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do Judah hāj n'aa bā habong do sa wahē n'aa wē.

12

Eróts mejūū radaj'ēep paawā Peed panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti noo gó Judah buuj sa wahē n'aa Eróts hād nāng do du doo tarejāā do Jesus hā h'yy ka'eeh do wób. ² Tamejūū mā radaj'ēep Tsijaag sēn-jeer me. Jowāw hÿÿj mā ti Tsijaag. ³ Ti m' Eróts bahapäh bā kā ti Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do ragen'aak Tsijaag tadj'ēep doo, tamejūū na-āāj hē ramaso

däk Peed. Pāw makuj temah do rabawa do ratab'ëes noo gó m' tii. ⁴ Ti m' ramaso däk jawén paa bá tamejüü radawäts gëet. Ti m' tamejüü 16 warahén, ji meheet pé ken'yyh raketyn hóm, rabahag'ääs hyb n'aa Peed. Takarén né paawä Pas-kowa ratab'ëes jawén paa bá tamejüü Peed ramanaa, hajök do sa matym gó ta hã taky n'aa etyy hyb n'aa. ⁵ Ti m' ragadahew'ëes doo gó Peed ag'ëed nuuj jé, tak'ëp né hë Jesus hã h'yy ka'eeh do P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëe ta hyb n'aa.

⁶ Ti m' atsëm, Eróts ky däng do pooj jé, hajök do sa matym gó Peed taky n'aa etyy do paawä, Peed aÿyh mã warahén sa hõh gó. Hub hënh warahén seeh, s'ÿÿ hënh ta seeh. Pawóp hë haak sapuuw hadoo doo me Peed ramoo maw'yyd däk. Warahén sa hã taty padëek. Warahén wób ragadahew'ëes do noo bá rabab'ëeh rabahag'ääs hyb n'aa. ⁷ Ti m', nayyw hë m' P'op Hagä Do ääs kas'ee wät. Ragadahew'ëes doo gó m' ta bag ganyyh. Ti m' ääs meheb Peed karapa hã, taty gawëej däk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Nayyw hë, h'yy kabawaad wäd! As'ëëg g'ëed! —näng mäh.

Ti m' nanyw hë haak sapuuw hadoo doo, ta moo hã padëek do paah, keréd bëeh tüü. ⁸ Ti m' ääs ky hadoo ta hã:

—Madadäg a saroor, a tsyym suun —näng mäh.

Ti m' Peed dadäk ta saroor, ta tsyym suun. Ti m' ääs ky hadoo ënh:

—Madadäg a hatsë a hã, jawén ÿ ana! —näng mäh.

⁹ Ta jawén Peed banä kån ragadahew'ëes doo gó naa. Dooh tah'yy ganyy bá te hub tado bá né hë ääs moo wät doo. Ta s'ëeh hadoo tahapäh ted'oo.

¹⁰ Ratab'ëes pooj jé hab'ëeh do warahén. Ta jawén hab'ëeh do ratab'ëes né hë m' tii d' ënh. Ti m' rakajaa bá ta noo sapaar s'ëeh ty katsë doo, panang hënh ji bahöm bá kã, ta daaj hë tanoo kasëets hóm. Ti m' ratabëej ná kån mäh. Dawëe péj rababoo däk bá kã m', ääs badoo wäd kån, ta pooj jé hawät doo.

¹¹ Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh. Ta h'yyb gó m' taky hadoo:

—Hÿÿ kã baad ub ÿ bahapëe kån. P'op Hagä Do mejüü ta ääs ÿ tabed'ëep hyb n'aa Eróts moo gó naa, ÿ rarejã do paawä Judah buuj sa mahãnh —näng mäh ta h'yyb gó.

¹² Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh bá m', tabahöm Marija häd näng do tób hënh. T'ii hënh hajök kata b'ëeh raky n'aa etsëe hyb n'aa. Marija häd näng doo, Jowāw Maah-Ko häd näng do ÿÿn. ¹³ Ti m' sa tób nooh, ta tyw n'aa tabës bá nasoo doo me Peed naëenh. Tanoo edas mäh. Ti m' maruus, sa karom Rode häd näng do banyyh tabahag'ääs hyb n'aa. ¹⁴ Tamaa napäh bá Peed noo ged'op, tsebee wät do hyb n'aa p'aa hënh tamatëh hóm tapanäk hyb n'aa ta wób sa hã Peed ti agëet tób noo bá. H'yyb manepëe wät do hyb n'aa, dooh m' tanoo gasëets wät tób nooh. ¹⁵ Ti m' ta wób raky hadoo maruus hã:

—Öm ky kew'oonh —näk mäh.

—Dooh. Né hup ÿ né hë. Peed né hë —näng mã maruus.

—Dooh Peed tado bá —näk mäh. —Ääs ta hã hag'ääs do apäh —näk mäh.

¹⁶ Ti nuuj jé m' Peed naëenh ná tób noo bá. Ti m' ranoo gasëets kån, ti m' Peed rahapäh, ti m' h'yy gabedo bong mäh. ¹⁷ Ta moo me m' Peed meduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' ta her'oot sa hã ny hadoo P'op Hagä Do manyh ragadahew'ëes doo gó naa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maher'ood Tsijaag, ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh do sii hë —näng mäh.

Ti m' sa hã taba her'oot jawén paa bá, ahöm kån ta s'ee hënh.

¹⁸ Ti m' tabawag hóm bá kã, tak'ëp warahén rah'yyb manepëe bong, h'yyb e'ÿÿm b'ëeh mã Peed badoo wät do hyb n'aa m'. ¹⁹ Ti m' Eróts mejüü rabesoos

hyb n'aa. Dooch m' rawyyd bä. Ti m' hajöng Eróts eanh warahén sa hä, ti m' tamejüü radej'ëep sahönh hē warahén hag'ääs do paah.* Ti m' ti jawén paa bä Eróts beréd däk dó Judah häj n'aa. Sesareja panang hēnh tabeg'ääs dó.

Eróts dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Eróts paa kamajë wät Tiir panang, Sidön panang babuj n'aa sa hä. Ti m' Tiir panang, Sidön panang babuj n'aa, baad ub rakaner'oot rabaher'oot hyb n'aa Eróts sii, Eróts kamanajë wät hyb n'aa sa hä. Tii d' rawén d'oo sa waa hyb n'aa, Eróts häj n'aa bä retsëe do hyb n'aa. Ti m' pooj jé rakaner'oot Baras häd näng do sii, Eróts hä tabetsëe hyb n'aa tan'oo bä ta sii raber'oot hyb n'aa. Eróts karom, ta masa n'aa Eróts weh'ëeh do ti Baras. ²¹ Ti m' Eróts ky däng sa hä, ta sii raber'oot hyb n'aa. Ti m' ti noo gó tadadäk sa wahë n'aa saroor n'aa, ti m' tabaher'oot hajök do sa hä. ²² Ti m' maa new'ëe do tak'ëp mä sa kyyh:

—Ta ti her'oot doo, dooch aj'y y tado bä! P'op Hagä Do hadoo né hē tii! —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Eróts gadoo sa kyyh, “P'op Hagä Do öm”, hanäk doo. Tsebee wät ti hyb n'aa. Dooch tawehëe bä P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa ti noo gó né hē kä, nyyw hē, P'op Hagä Do ääs an'oo bä ta nahëe nyy kän. Tii bä m', tadajëb kän as'ood no haj'aa.

²⁴ P'op Hagä Do ky n'aa ahöm tii bä. Jé pad'yyt hē tii bä rabaher'oot.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahaëej däk jawén paa bä dajëer Än-Tijoka buuj Jesus hä h'y ka'eeh do mejüü doo, rababaaj nä kä Än-Tijoka hēnh. Sa sii ramahüüm kän Jowäw Maah-Ko häd näng doo.

13

Jesus ky n'aa mahüüm do rasëm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Än-Tijoka bä, Jesus hä h'y ka'eeh do sa mahang ti anäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyyh ma metëek doo. Hahÿÿ da m' sa häd: Béh-Nabéh, Simijäw “byyh hasus doo” ramaneëenh doo, Rusijo (panang Sirené häd näng doo hēnh naa), Manaën (Eróts Garirej häj n'aa wahë n'aa daheeh hawäng do paah), Saw-Ru kä. ² Ti m' ta see pé noo gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahyb n'aa jew'yyk bä, ranoo kanawa doo me Jesus rahyb n'aa esee bä, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo sa h'yyb gó:

—Tsy t hē, wē yÿ bë asëew Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh. Ti anäng y karën do ramoo bok doo, y wén naëenh —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

³ Ti m' raky n'aa etsëe jawén paa bä, ratayy do ji noo kanawa doo me Jesus ji hyb n'aa esee hyb n'aa jawén paa bä, sa moo radatooj kän Béh-Nabéh Saw-Ru* sa nuu gó.† Ti m' raky n'aa edëe wät rabahöm hyb n'aa kä.

Tsy t dëeg hä Jesus ky n'aa raheer'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahöm kän P'op Hagä Do Sahee mejüü doo da. Ti m' panang Serew-Sija häd näng doo hēnh rabaw'ëenh. Tii b' naa ragatsëg t'oonh marakate gó rabatsëg höm hyb n'aa tsyt dëeg hä Tsi-Peré häd näng doo hēnh. ⁵ Rakaja höm bä panang Saramin häd näng doo bä, raheer'oot mä P'op Hagä Do panyyg tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä. Jowäw Maah-Ko sa sii m' tabawät, tamasa hyb n'aa sa hä.

* **12:19** Hajöng Eróts wén eanh sa hä, tahapäh hyb n'aa ranoo kanesa bä. Peed ramasa ragada-hew'ëes doo gó tabanyyh ted'oo apäh. Ti noo gó radej'ëep né hē ragada-hew'ëes doo gó hageët do hagä n'aa, ta see kejën nä bä sa mahänh. * **13:3** Saw-Ru häd see Paw-Ro. † **13:3** Sa moo radatooj bong, P'op Hagä Do Sahee hejój sa sii tabawät hyb n'aa.

⁶ Ti m' tsyt dëeg ratabëej däk, Pap panang bä rakajaa. T'ĩ hënh ramamuun mä sëew oow, Judah buuj seeh. Bar-Jesus mä ta häd. Gereg sa kyy me Erimas ramaneëenh. P'op Hagä Do panyyg rod mä tanooh. Noo kanesa do tii. ⁷ Sesijo Paw-Ro, tsyt dëeg hä buuj sa wahë n'aa sii tamoo wät. H'y ganäng mä ti sa wahë n'aa Sesijo Paw-Ro häd näng doo. Ti m' tamejüü ta wë ranaëenh hyb n'aa Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh, ta hä rabaher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. ⁸ Ti m' ta ti aj'yy sëew oow, Erimas häd näng doo, dooh tagenaag bä raheer'oot doo. Takarën paawä dooh sa wahë n'aa h'yy kae bä Jesus hä. ⁹ Ti m' baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm Saw-Ru, Paw-Ro ramaneëenh doo. Ti m' baad Paw-Ro baheg'ääs sëew oow wë. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hä:

—Dijab t'aah òm! Baad hadoo do ganen'aak do òm. Ky nesaa òm, noo kanes'ats òm —näng mäh. —Mawareem had'yyt hë g'eeh baad hadoo do Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do metëek doo? —näng mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo ënh ta hä:

—A wë Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb wareem däk. Òm da ty tamaa wät dó. Ti noo gó dooh mahapëe wäd bä papÿÿj bag —näng mä Paw-Ro kyyh.

Ti m' nayyw hë Erimas ty tamaa wäd kån. Tesóts wät mä nayyw hë moo takyyk do pan'aa. ¹² Ti m' sa wahë n'aa bahapäh bä aj'yy ty tamaa wät doo, Jesus hä tah'yy kae däg kån. Tameuuj wät mä Jesus ky n'aa hä.

Än-Tijoka s'ee hënh raheboo nä do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Pap bä naa Paw-Ro rabatsëg hõm tamyyj däk hä, Peh-Ke häd näng doo hënh, Pam-Pirija häj n'aa bä. Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä rakajaa bä, Jowäw Maah-Ko eréd bong mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh, Jerusarënh hënh tababaaj hõm hyb n'aa. ¹⁴ Peh-Ke bä naa Paw-Ro rabahõm panang Än-Tijoka s'ee hënh, Pisidija häj n'aa bä. Ti m' Saab hä, Judah buuj rakamehehäk do hä, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ta yt hä m' rabat'oönh. ¹⁵ Ti m' tób yt hä kat'aa do see taner'oot mä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do bód, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do bód na-ääj hë. Taner'ood wät do jawén paa bä, tób sa wahë n'aa rabats'yyt Paw-Ro raheer'oot hyb n'aa rakarën bä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Ää wakään —näk mäh. —Tanyy bä bë wë bë her'oot pé babä hat'oönh do ratsebé hyb n'aa, bë her'ood —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro bas'ëeg geët. Ta moo me m' tameduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ääj hë P'op Hagä Do hä hyb n'aa es'ee doo —näng mäh. ¹⁷ —P'op Hagä Do Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do tasëew hõm paa ër wahë maküüh. Tak'öp rakaood bong P'op Hagä Do an'oo bä Esit bä, sa wakään nadoo do sa mahang rababong noo gó. Ti m' t'ĩ hënh häj n'aa bä naa ta hejóme ër wahë makü taman'y'yyh. ¹⁸ 40 m' ta baab rababong tabanawäng bä, P'op Hagä Do baad taheg'ääs sa hä. ¹⁹ Hëej Kanaäh häd näng doo bä 7 t'ĩ hënh habong do paa sa wahë n'aa sa karapee sii hë ër wahë makü nu gad'eet, P'op Hagä Do an'oo bä. Èr wahë maküü hä tan'oo däk sa häj n'aa paah. ²⁰ 450 ta baab tabado däk bä kä ër wahë maküü tasëew hõm do jawén paa bä tii.

—Ta jawén P'op Hagä Do anoo sa hä ajyy ky n'aa etsëeh do sa mahang ky n'aa etyy doo. Tii d' tabahadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Samuéw bawäd däg bä kä. ²¹ Ti m' ër wahë makü rabetsëe, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa sa wahë n'aa pan'aa. Ti m' P'op Hagä Do banoo né hë Sauh häd näng doo, Kis

häd näng do t'aah, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Bën-Jamih häd näng do panaa ti Sauh. 40 ta baab Sauh bag'ääs. ²² Ta jawén tado hõm Sauh, Dawi ta jawén buuj P'op Hagä Do an'oo bã, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Hahÿy da m' P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa: "ÿ karën doo da Dawi bawät ÿ hapäh. Tamoo wät da sahõnh hë ÿ karën doo", näng mã P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa hã —näng mã Paw-Ro kyyh.

²³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dawi panaa see P'op Hagä Do mejõ kãn, Isaraéw buuj sa h'yyb tym dëeb, taky n'aa enooh do paa hadoo. Jesus né hë tii. ²⁴ Jesus du doo do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa ta her'oot doo, Jowäw nu gahem'uun do häd näng do her'oot sahõnh hë Isaraéw buuj sa hã, raberéd hõm hyb n'aa ta ti nesaa doo. Tanu gemuun hõm nesaa do raberéd hõm do heen n'aa. ²⁵ Sahõnh hë ta hã P'op Hagä Do mejüü do tametëék do pan'aa tabahajaa bã, Jowäw nu gahem'uun do ky hadoo: "Jaa ÿ bë hã?", näng mãh. "Dooh bë hyb n'aa newëe do tado bã ÿÿh. Dooh P'op Hagä Do H'yyb Däng Do tado bã ÿÿh. Ti awät da jawén ÿÿ. ÿ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa, dooh ÿ haja bã ta tsyym suun ÿ kabo nã bã", näng mã Jowäw nu gahem'uun do kyyh —näng mã Paw-Ro sa hã.

²⁶ Ti m' ahõm nã Paw-Ro kyyh:

—Wakãn haa, Abaraãm panaa, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hã hyb n'aa hesé doo, bë na-ääj hë, bë sahõnh hë bë maa newë. Èr hã né hë P'op Hagä Do an'oo däk èr panyyg näng hyb n'aa nyy da ji h'yyb tym Jesus bed'ëep. ²⁷ Jerusarënh panang buuj, sa wahë n'aa na-ääj hë, dooh rah'yy ganyy bã jaa ti Jesus. Dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk. Tii da takajaa Saab hã had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã P'op Hagä Do ky n'aa rod sa kyy kerih do raner'oot doo. ²⁸ Dooh rawyyd bã né paawã dajëb hã Jesus raky n'aa ety hyb n'aa, retsëe Pirato hã tamejüü radaj'ëep hyb n'aa. ²⁹ Sahõnh hë ta ky n'aa kerih do paa P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta hã rabad'oo do jawén paa bã, rabado hyy kãn Jesus húb b'aa hã naa. Ti m' radasuun jëng pä gabaho doo gó. ³⁰ Ti m' taganá wäd kãn p'aa hënh, P'op Hagä Do an'oo bã. ³¹ Tadajëb pooj jé, hajök ta sii hah'üüm Garirej hãj n'aa bã naa Jerusarënh hënh. Sa hã né hë Jesus kas'ee wät hajõng ta äh, taganá wät do jawén paa bã. Ti né hë rahapäh doo, hÿÿ kã ra her'oot Jesus ky n'aa Isaraéw buuj sa hã —näng mã Paw-Ro kyyh.

³²⁻³³ Hahÿy panyyg hanãm do äã her'oot bë hã. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do èr wahë maküü hã, ti né hë hÿÿ kã tan'oo däk èr sa panaa paa hã. Ti d' né hë tabad'oo Jesus ganã wät tan'oo bã kã. Hahÿy hadoo ta ky n'aa kerih do Saaw-Mo 2 hã:

"Tah ÿ õm. A yb ÿ hado däk naga hë."§

³⁴ Ta pooj jé P'op Hagä Do her'ood däk ta t'aah ganã wät do ky n'aa, ta kamag karejã mahãnh. Hahÿy da takerii däk ta ti ky n'aa:

"Õm ÿ ky n'aa edëng, baad had'op doo me, ky kaneh'ÿÿt doo me, Dawi hã ÿ ky n'aa enooh do paa me."***

‡ **13:27** Raneherod né paawã P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji h'yyb tym dëeb ky n'aa, nyy da rarahejãã, nyy da radaj'ëep, dooh rah'yy genã bã. Jesus radaj'ëep noo gó kaja däk P'op Hagä Do maher'oot do paah. § **13:32-33** Saaw-Mo 2.7 *** **13:34** Isajas 55.3

³⁵ Hahÿ̄ da na-ããj hē takerii dāk P'op Hagä Do kyyh see hā:

“Dooh man'oo bā a karom,
tsyt hē a wē moo wāt do ta kamag n'aa karejā bā.”††

³⁶ Dooh Dawi ta daaj hē ta ky n'aa tado bā ti ta her'oot doo. P'op Hagä Do karēn doo da né hē sahōnh hē Dawi moo wāt tahawāt noo gó. Ta jawén tadajēb kán. Ta wahē makū rahabong hēnh tabas'ëëg kán. Karejā dāk ta kamag n'aa. ³⁷ Tii d' nado dejēp do mahang ganā wāt P'op Hagä Do anoo do hā. Dooh ta ti ta kamag n'aa karejā bā.

³⁸ —Ti hyb n'aa wakān haa, —näng mäh —baad ÿ karēn bē heen n'aa nyy dāk hahÿ̄ ÿ her'oot do bē hā: Jesus dajēp do hyb n'aa, taganā wāt do hyb n'aa, P'op Hagä Do awug hōm da sahōnh hē nesaa do ji h'yyb tym gó hanāng doo. ³⁹ Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, dooh tahaja bā baad ji hado däg bā tan'oo bā P'op Hagä Do matym gó. Jé h'yy ka'eeh do Jesus hā, baad tabahado dāk hÿ̄ ká P'op Hagä Do matym gó —näng mäh. ⁴⁰ —Baad bē hyb n'aa matakā bē hā takanajaa hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod ra her'oot do paah. Hahÿ̄ d' paa ra her'oot P'op Hagä Do kyyh:

⁴¹ “Bē maa newē kēh ÿ ty n'aa ges'yyk doo.
Bē meuj da! Bē dejēb ká!

ÿ moo wāt da bē habong do noo gó sét hadoo doo,
tabad'op hē da bē ky dahé, bē rapanäg né hē paawā ta ky n'aa.”‡‡

—Tii d' né hē P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hā —näng mā Paw-Ro tób yt hat'oond do sa hā, Jesus ky n'aa raky nasēm hyb n'aa.

⁴² Ti m' Paw-Ro bahajaa bā ta her'oot doo, anā kán mā Béh-Nabéh daheeh. Raban'yyh bā m' tób gó naa, t'īi hēnh hat'oond do rabatsyyd kán, Saab see hā p'aa hēnh rabaher'oot hyb n'aa ta ti panyyg. ⁴³ Tób P'op Hagä Do panyyg rayd na herot do wahē n'aa kat'aa do hā rakedēē hōm jawén paa bā, sahōnh hē raban'yyh do jawén paa bā, hajōk Judah buuj, Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk do na-ããj hē, rahadaa hōm Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky n'aa jebaanh sa sii hah'ūūm do sa hā, rahyb n'aa nerét hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa ramaa napēē wāt doo.

⁴⁴ Ti m' Saab see hā ká, hajōk panang buuj kat'aa, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ëē doo. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj rabahapäh bā m' hajōk do kat'aa doo, h'yy kajewēets bong Paw-Ro sa hā. Ti m' raky hadoo:

—Dooh te hub tado bā Paw-Ro ra her'oot doo —nāk mäh. —Noo kanesa tii —nāk mā sa kyyh.

Raky n'aa rejāā mā Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. ⁴⁶ Ti m' h'yyb neÿÿm doo me Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky gadoo:

—ãã her'ood wāt P'op Hagä Do panyyg pooj jé bē hā. Dooh bē karēn bā bē gado bā. Dooh bē karēn bā bē h'yyb tym hedēb had'yyt doo. Ti hyb n'aa hÿ̄ ká ãã bahōm kán, ãã baher'ood kán Judah buuj nadoo do sa hā ká —nāk mäh.

⁴⁷ —Tii d' né hē ãã P'op Hagä Do mejūū kerih do hā:

“ÿ an'oo bā òm sahōnh hē Judah buuj nadoo do sa h'yy ganā n'aa mabahadoo hyb n'aa.

Tii d' ŷ bad'oo, mamahũũm hyb n'aa kēh ŷ n'aa dawēē habong do sa hā, ŷ bed'ēēp hyb n'aa sa hā nesaa do mahānh, si ŷ had'yyt hē rababok hyb n'aa kā.”ŠŠ

⁴⁸ Ti m' Judah buuj nadoo do ramaa napāh bā ta tii, ratsebee bong.

—Baad ub P'op Hagā Do ky n'aa —nāk mā sa kyyh.

Ti m' sahōnh hē P'op Hagā Do asēēw hōm doo, edēb had'yyt do ragadoo hyb n'aa ta pa, raky dahé kån Jesus ky n'aa. ⁴⁹ Ti m' rahe'ood kån Jesus ky n'aa panang bā, panang nedaa bā haj'eenh do sa hā na-āāj hē. ⁵⁰ Ti m' Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do rabahōm kån ŷŷj ky n'aa etsēēh doo, P'op Hagā Do hyb n'aa esee do wē, panang bā ky n'aa etsēēh do ajyy n'aa sa wē na-āāj hē. Rahe'ood had'yyt hē sa hā rah'yy kawereem hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh sa wē, rabah'eed h'ũũm hyb n'aa ta s'ee hēnh. Ti m' tii d' né hē rabad'oo. Rahe'ed n'yyh sa panang bā naa. ⁵¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ratapyng hōm k'āats sa tsyym suun hā padēēk doo. Tii d' rawén d'oo baad nado ta wób sa mo haj'aa sa hā, rahanāng péh. Ti m' rabahōm kån panang Ikonijo hād nāng doo hēnh. ⁵² Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do ratsebee bong. Baad mā P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahũũm kån.

14

¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh rakajaa bā panang Ikonijo hād nāng doo bā, rabahōm tób P'op Hagā Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hā, rabahed'oo doo da. Baad rabaher'oot t'ĩ hēnh Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajōk Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-āāj hē, raky daheeh Jesus ky n'aa.

² Ti m' Judah buuj Jesus ky n'aa ganadoo doo, rah'yyb metsēēh Judah buuj nadoo doo, rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wē. ³ Ti hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabaym ta tii bā hajōng ta āh. H'yyb neŷŷm doo me rabaher'oot Jesus ky n'aa. Ti m' Jesus anoo sa hā rabahajaa hyb n'aa rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa P'op Hagā Do kyy gó né hē ti P'op Hagā Do ky enyym do ky n'aa rahe'oot doo.

⁴ Ti m' panang buuj wób raky daheeh Paw-Ro rahe'oot doo, ta wób raky daheeh Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh doo. ⁵ Ti m' Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh doo, Judah buuj nadoo doo, sa wahé n'aa sii hē rakaner'oot Paw-Ro Béh-Nabéh rarejāā hyb n'aa, pā me rabakut hyb n'aa. ⁶ Ti m' Paw-Ro raky n'aa napāh bā m' tii, rakejēn hōm hēēj bód Rikonikas hād nāng doo hēnh, panang Ris, Derebé hād enāh doo hēnh, ta tii bā hāj n'aa hēnh. ⁷ T'ĩ hēnh na-āāj mā rahe'oot Jesus ky n'aa hanām doo.

Paw-Ro rakut do pā me panyyg n'aa hahŷŷh

⁸ Ti m', Ris bā Paw-Ro her'oot do maa new'ēē do sa mahang aj'yy k'yy gadóm do bahāng. Ta hā d' né hē tahenāng noo gó. Dooch noo gó tabawād bā. ⁹ Tamaa newēē mā Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro baheg'āas ta wē. Tah'yyb hapāh né hē, aj'yy h'yy ka'eeh Jesus hā tabahub dāk hyb n'aa. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hā:

—As'ēēg g'ēēd! —nāng mäh.

Ti m' nanyw hē tabas'ēēg gēēt mäh. Ti m' tadu doo hawād dāk doo.

¹¹ Ti m' hajōk do rahapāh bā Paw-Ro mo haj'aa, tak'ēp mā raky kakā bong. Sa kyy me raky hadoo:

—P'op habong doo, ēr h'yy kaha'eeh do ahyy b'ēēh. Ajyy gó rakesok —nāk mäh.

¹² Béh-Nabéh ramaneënh Sewus häd me, rah'yy kaha'eeh doo. Paw-Ro ramaneënh Er-Mes häd me, rah'yy kaha'eeh do seeh, Paw-Ro ti her'ood ub do hyb n'aa. ¹³ Ti m' tób Sewus rahyb n'aa esee do yt hä moo hew'ëet do tamanaa booj yb, b'aa ts'oooh sii hē, sa panang noo bā. Panang babuj n'aa sii hē takarēn paawā tajuu booj yb, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Panang nedaa bā tób Sewus rahyb n'aa esee do basooh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahapäh bā m', ras'ëed hōm sa daaj hē sa saroor tii da raganen'aak do heen n'aa. Ti m' rawaj'aa bong sa mahang. Rawaj'aah bā m' tak'ëp mā rageënh:

¹⁵ —H'ëed hyb n'aa tii d' bē bad'oo? —näk mäh. —Ajyy né hē āāh, bē da hadoo doo! —näk mäh. —Bē āā panāk āā wén na, bē beréd hōm hyb n'aa hahy daap hē bē h'yy kaha'eeh doo. Dooch redéb bā tii. Taw'ääts hē P'op Hagä Do hä, hedëp do hä bē h'yy kawareem, sahōnh hē pahuunh do hä bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. Sahōnh hē badāk hahy'yh, wē, akajar na-āāj hē, sahōnh hē ta hä habong do na-āāj hē P'op Hagä Do mo haj'aa. ¹⁶ P'ooj ub rakarēn doo da paa P'op Hagä Do banoo rababok sahōnh hē badāk hahy haw'ääts hē häj n'aa babuu. ¹⁷ Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do ta daaj hē takametëeh sa hä. Tametä had'yyt hē baad had'op do sa hä tanoo doo me. Ti né hē mejüü naëng badoos doo. Ti né hē hanoo bē joom baad tawén eaak. Ti né hē bē waa hanoo. Ti né hē bē h'yyb tsebé tan'oo bā —näk mā Paw-Ro sa kyyh.

¹⁸ Ti m' rahe'ood wäd né paawā, p'eets ub paawā raky nadaheeh. P'eets ub paawā rabajuu né hē booj yb sa hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' rabaher'oot nā bā, Paw-Ro sa majī, Judah buuj, kaja nā. Ān-Tijoka, Ikonijo panang häd enäh doo bā naa rabana. Ti m' rahe'oot hajök do sa hä, rah'yy kawapëen hyb n'aa Paw-Ro sa wē. Ti m' hajök do rakawaj'ään bong Paw-Ro sa wē. Paw-Ro rakud kän pä me. Dajëp red'oo rawén takyg hōm panang bahānh. Tii b' raberéd jat. ²⁰ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do kata b'ëeh mā Paw-Ro pa. Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëet. P'aa hēnh tabahōm ënh panang hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahōm kän panang Derebé häd näng doo hēnh.

Paw-Ro rababaaj hōm do Ān-Tijoka hēnh panayy n'aa hahy'yh

²¹ Ti m', ta ti panang bā rahe'oot Jesus ky n'aa hanām doo. Hajök mā Jesus hä h'yy kae kän rahe'oot do hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rababaaj hōm kän Ris bā, Ikonijo hēnh, Ān-Tijoka hēnh. ²² Ti m' ramabaaj nā me, panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä baad raky n'aa edëe dāk, ranerët hyb n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh doo. Baad rabaher'oot ratsebé hyb n'aa. Hahy' d' mā na-āāj hē ramaher'oot sa hä: “Hajōng né da ji ahoop P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa.” ²³ Sahōnh hē panang ramatebēs me, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rasëew hōm Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. Ti m' raky n'aa etsëe sa hyb n'aa. Ranoo kanawa doo me m' Jesus rahyb n'aa esee. Hahy' d' mā sa kyyh:

—Baad mahagāā hahy a hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näk mäh.

²⁴ Ti m' ratabēs Pisisidija häj n'aa bā. Ti m' rakajaa Pam-Pirija häj n'aa bā. ²⁵ Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bā rahe'oot Jesus ky n'aa. Tii b' naa rabaw'ëenh mā panang Atarija häd näng doo hēnh. ²⁶ Tii bā ragatsëg tooj kän marakate gó. Ti m' rabatsëg hōm kän Ān-Tijoka hēnh, rahana doo hēnh. Ān-Tijoka bā né hē Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa ets'ëe wät do paa Paw-Ro sa hyb n'aa, baad P'op Hagä Do bahag'ääs hyb n'aa sa hä. Tii b' naa né hē

ti ramejũũ do paah, jé pad'yyt hẽ rabaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Paw-Ro rabahajaa do hyb n'aa rababaaj nã kãn. ²⁷ Rakajaa bã kã m' Ān-Tijoka bã, ramejũũ Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata padëek hyb n'aa. Ti m' rahe'oot sa hã sahõnh hẽ P'op Hagã Do mo haj'aa sa hã raheboo nã hẽnh. Rahe'oot na-ããj hẽ m', Judah buuj nadoo do sa hã Jesus an'oo dæg kãn ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²⁸ Ti m' hajõng ta ãh Ān-Tijoka bã Paw-Ro rabaym Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang.

15

Jerusarënh bã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakaner'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti noo gó ajyy wób rakajaa Ān-Tijoka bã, Judah hãj n'aa hẽnh naa. Ti m' radu doo rama metëek Judah buuj nadoo do hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do hã. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Taw'ããts hẽ bẽ masuuj noo byyh ehõk Mosees ky n'aa jaw'yyk do metëek doo da. Tii da bẽ moo naboo bã, dooh bẽ P'op Hagã Do edëeb bã ta wẽ —nãk mãh.

² Dooh Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ragenaag bã rahe'oot doo. Ky kedag bok sa sii ta ti hyb n'aa. Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bã habong do rabasëew hõm Paw-Ro, Béh-Nabéh, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Jerusarënh hẽnh rabahõm hyb n'aa. T'ĩ hẽnh ramejũũ rabahõm, masuuj noo byyh kahõk do ky n'aa rabeaanh hyb n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ do sa hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa t'ĩ hẽnh habong do sa hã.

³ Ti m' rabahõm kãn. Ramahõm me m', Penisija hãd nãng do hãj n'aa bã, Samarija hãd nãng do hãj n'aa bã na-ããj hẽ rahe'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy da Judah buuj nadoo do wób h'yy kae padëek P'op Hagã Do hã. Jesus hã h'yy ka'eeh do panang bã habok do raky n'aa napãh bã tii, tak'ep ratsebee bong.

⁴ Ti m' Paw-Ro rakaja hõm bã kã Jerusarënh hẽnh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, sa wahẽ n'aa na-ããj hẽ, 12 hedoo do Jesus mejũũ do na-ããj hẽ baad ragadoo. Ti m' Paw-Ro rahe'oot mã sa hã sahõnh hẽ ramoo bok do hã P'op Hagã Do mo haj'aa do ky n'aa raheboo nã hẽnh. ⁵ Ti m' Pariséw wób Jesus hã h'yy ka'eeh do raky hadoo:

—Taw'ããts hẽ ji mejũũ Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do sa hã, sa masuuj noo byyh ehõg hõm. Taw'ããts hẽ na-ããj hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh —nãk mã sa kyyh.

⁶ Ti m', ti hyb n'aa m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa na-ããj hẽ rakata b'ëeh rabaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. ⁷ Ti m' bãp peej dæg raky n'aa her'oot do jawén paa bã, Peed as'ëeg gëet, ti m' taky hadoo:

—Wakãn haa —nãng mãh. —Bẽ hapãh né hẽ p'ooj ub ÿ P'op Hagã Do asëm do ÿ baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã, rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hã. ⁸ P'op Hagã Doo, ji h'yyb tym hapãh doo, tametëeh tagadoo na-ããj hẽ Judah buuj nadoo doo. Tanoo ta Sahee sa h'yyb tym gó tabajëng doo, èr hã tanoo do hadoo. ⁹ Dooh ta see hadoo pé èr hã, sa hã na-ããj hẽ. P'op Hagã Do awug hõm sa h'yyb tym gó hanãng doo, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, èr h'yyb tym gó hanãng do P'op Hagã Do awug hõm do hadoo, èr h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus hã. ¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bẽ gahëen Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do ramoo bok hyb n'aa ta ti èr nahajaa doo, èr wahẽ makũ na-ããj hẽ ranahajaa doo? H'ëed hyb n'aa bẽ

karēn P'op Hagä Do bë metyy? ¹¹ Dooh taw'ääts hē tado bä —näng mäh. — Dooh ər moo bok do hyb n'aa tado bä ər h'yyb tym P'op Hagä Do bed'ëep. Jesus hyb n'aa, ər Jesus kamahän do hyb n'aa tii. Ti hadoo né hē sa hä, Judah buuj nadoo do sa hä —näng mä Peed kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hē bag hēnh rababē hõm ramaa newëe bä Béh-Nabéh Paw-Ro daheeh raheh'oot doo. Paw-Ro raheh'oot mä rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, P'op Hagä Do hejój me ramoo bok doo, Judah buuj nadoo do sa mahang. ¹³ Rabahajaa bä raheh'oot doo, Tsijaag ky hadoo mäh:

—Bë maa newë kēh ȳy, wakān haa —näng mäh. ¹⁴—Peed her'ood wät nyy da P'op Hagä Do t'yyd mehĩn wät Judah buuj nadoo doo, sa mahang P'op Hagä Do karapee rabadoo hyb n'aa. ¹⁵ Ta ti taheh'oot do baad tanu däng P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hä. Hahȳy da takerii dāk:

¹⁶ “Ta ti jawén ȳ matëeh da.

Hajõo ta baab né paawä dooh Dawi panaa rabagää boo bä,

p'aa hēnh Dawi panaa see sa wahë n'aa tabahado dāk ȳ an'oo bä da.*

¹⁷⁻¹⁸ Tii da ȳ wén d'oo, Judah buuj wób,

sahõnh hē Judah buuj nadoo do sii hē,

karapé haa pan'aa hedoo doo,

ȳ rabesoos hyb n'aa', näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

p'ooj ub taky däng do moo wät doo.”†

¹⁹ —Ti hyb n'aa, —näng mä Tsijaag —hä ȳy péh, taw'ääts hē dooh ta bahänh ər mejõ bä Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy kae padëek do sa hä.

²⁰ Taw'ääts hē ər erih ranawēh hyb n'aa P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ääts hē ər erih rana'ȳyh hyb n'aa sa ȳym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii. Ranawēh hyb n'aa sa masāah dab, har'ëeng dab, ranaboh bä ta majyyw gatsëe dāk doo. Taw'ääts hē ər erih na-ääj hē ranawēh hyb n'aa majyyw. ²¹ Tii d' ər wén erih, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raner'ood had'ȳyt hē däg panang haw'ääts hē Saab hä had'ȳyt hē, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. Ti hyb n'aa raheen n'aa nyy dāk né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä —näng mä Tsijaag kyyh sa hä.

Judah buuj nadoo do rama erih do panyyg n'aa hahȳyh

²² Ti m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rasëew hõm sa wób, ramejũũ hyb n'aa Béh-Nabéh Paw-Ro sa sii, Ān-Tijoka hēnh. Rasēm do häd hahȳyh: Judas Bar-Saba häd näng doo, Siras daheeh. Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wób tii. ²³ Ti m' sa hä ramejũũ rerih doo kä. Hahȳy ti rama erih doo:

“Ääh, 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ääj hē, bë wakään hedoo ääh. Bëeh, Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka panang bä habong doo, Sirija häj n'aa bä, Siris häj n'aa bä habok do na-ääj hē ää ma erih. Ää edëng bëeh.

* **15:16** Tób hadëe hyng do paah, p'aa hēnh ji tama sooh do ky n'aa gó tabeh'ũũm Gereg kyy me Dawi panaa ky n'aa. P'op Hagä Do hä Judah buuj raky nadaheeh do hyb n'aa, hajõo ta baab noo gó dooh Dawi panaa rabagää boo bä paa Judah häj n'aa bä. Tii bä kä, ta ky n'aa rod raheh'oot do hä, ti awät da Dawi panaa seeh, p'aa hēnh sa hä tabag'ääs doo, P'op Hagä Do ky däng. Jesus né ti ta ti Dawi panaa P'op Hagä Do ky däng doo. † **15:17-18** Amos 9.11-12

24 “Āã heen n'aa enäh babä naa t'ĩ hēnh heboo nã doo. Āã heen n'aa enäh, ajyy raheer'oot doo me baad nado wäd bē h'yyb ran'oo bā. Bē h'yyb manepēē boo ran'oo bā. Dooch āã kyy gó tado bā ta ti rama metēēk doo. 25 Ti hyb n'aa baad ub babä āã kaner'oot, bē wē āã mejūū hyb n'aa āã wób, Paw-Ro Béh-Nabéh ēr najiis bē mejūū do sa sii rabahōm hyb n'aa. 26 P'eets ub radejēēb paawä Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa rabaher'ood hōm do hyb n'aa, dooch Paw-Ro Béh-Nabéh rah'yyb eỹm bā, dooch rah'yy geje hōm bā. 27 Āã mejūū Judas Siras daheeh raky masa hyb n'aa āã erih do hā. 28 Baad ub né hē P'op Hagä Do Sahee metēēh āã hā, āã ganahēēn hyb n'aa bē hā tak'ēp hejooñh doo. Āã hā na-āaj hē baad ub P'op Hagä Do Sahee metēēh doo. Jāām hē bē tayy hahỹ āã her'oot do bē hā: 29 Taw'āats hē bē nawēh P'op Hagä Do hā h'yy kana'eēh do sa kabarii raweh'ēēh do tā n'aa. Taw'āats hē bē nawēh bē masāah dab, har'ēēng dab bē naboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manā ta majyyw. Bē aã manā bē ỹm nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Ta ti bē ky dahé bā, taw'āats hē. Jāām hē kã āã erih doo.”

30 Ti m' Jesus mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa daheeh ramejūū Paw-Ro, Béh-Nabéh, Judas, Siras daheeh rabahōm hyb n'aa. Ti m' rabahōm kãn. Ti m' rakajaa bā Ān-Tijoka bā, ramejūū sahōñh hē Jesus hā h'yy ka'eēh do sэд hā rakata padēēk hyb n'aa. Ti m' ranoo sa hā 12 hedoo do rama erih doo. 31 Ti m' Jesus hā h'yy ka'eēh do t'ĩ hēnh kata dāk do raner'ood bong kerih doo. Ti m' ratsebee bong ta ky n'aa hyb n'aa. 32 Ti m' Judas, Siras daheeh, baad mā ramaher'oot Jesus hā h'yy ka'eēh doo, baad ub, tsebē doo gó rababok hyb n'aa, rah'yy ganejē hōm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod né hē m' ti Judas, Siras daheeh. 33 Ti m', hajōng ta āh t'ĩ hēnh rabaym do jawén paa bā m', Jesus hā h'yy ka'eēh do kedēē bong, rababaaaj hōm hyb n'aa Jerusarēnh hēnh. Sa hā rakedēē bong bā m' raky hadoo:

—Baad tanyy né hē ti bē bana. Baad āã karēn P'op Hagä Do bē taky n'aa edēng. H'yyb nãm doo me āã karēn bē babaaaj hōm —nāk mäh.

Ti m' ta wób rababaaaj hōm kãn. [34 Siras aym dó.] 35 Ti m' Paw-Ro, Béh-Nabéh rabaym Ān-Tijoka bā. T'ĩ hēnh rama metēēk ta wób sa sii Jesus ky n'aa.

Jesus hā h'yy ka'eēh do rabeg'āās panang raheboo nã doo hēnh panyyg n'aa hahỹh

36 Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ky hadoo Béh-Nabéh hā:

—Hamäh, ēr ah'ũum p'aa hēnh ēr heboo nã do paa hēnh. Jesus hā h'yy ka'eēh do ēr heg'āās, jé pad'yyt hē Jesus ky n'aa ēr her'oot do paa hēnh. Ēr heg'āās baad raboo bā —näng mäh.

37 Ti m' Béh-Nabéh karēn paawä Jowāw Maah-Ko bahōm sa sii. 38 Paw-Ro hā dooch baad tado bā, Pam-Pirija bā Jowāw Maah-Ko, sa sii hawät do paah, teréd bong do hyb n'aa. 39 Dooch rah'yyb däng do tado bā, ti hyb n'aa raketyn bong. Béh-Nabéh, Jowāw Maah-Ko daheeh rabatsēg hōm tsyt dēēg hā Tsi-Peré häd näng doo hēnh. 40 Ti m' Paw-Ro hata kã Siras. Ti m' ratsyym kasok bā m' Jesus hā h'yy ka'eēh do Ān-Tijoka bā habong do raky hadoo sa hā:

—Baad ub bē P'op Hagä Do kamahãn. Baad ub bē tabahag'āās —nāk mäh.

41 Ti m' Sirija häd näng do hā n'aa bā, Siris häd näng do hā n'aa bā rakajetsēg hōm. Rakajetsēk me Paw-Ro maher'oot Jesus hā h'yy ka'eēh do panang bā habong do sa hā, baad rababok hyb n'aa, ratsebē hyb n'aa, rah'yy kae magyys hē hyb n'aa.

16

¹ Ti m' panang Derebé häd näng doo hënh Paw-Ro rabeboo nä jawén paa bä, rabahöm panang Ris häd näng doo hënh. Tii bä tamamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Tsimoot häd näng doo. Ta yÿn mä Judah buuj. Ta yb mä Gereg buuj. ² Jesus hä h'yy ka'eeh do Ris bä habong doo, Ikonijo bä habong do na-ääj hë, baad mä rabaher'oot Tsimoot ky n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro karën Tsimoot ahöm sa sii. Pooj jé tamejüü ta masuuj noo byyh kahög höm, Judah buuj t'ï hënh häj n'aa bä habong do sa hyb n'aa, sahönh hë rahapäh do hyb n'aa Gereg buuj Tsimoot yb. Dooch takarën bä Judah buuj rakawajään ta hyb n'aa. ⁴ Ti m' sahönh hë panang ramatebës me raher'oot rama erih do ky n'aa 12 hedoo do Jesus mejüü doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ääj hë Jerusarënh bä habong doo, rerih doo. ⁵ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh doo, panang haw'ääts hë habong doo, tak'ëp mä rah'yy kae kän Jesus hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do kahüüm had'yyt hë.

Paw-Ro s'ëeh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ti m', dooh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä raher'oot Jesus ky n'aa Asija häj n'aa bä. Ti hyb n'aa m' ratabës Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa. ⁷ Misija häj n'aa bahëej jëng bä, rakarën paawä Bitinija häj n'aa hënh rabahöm. Ti hadoo né hë dooh m' Jesus Sahee an'oo bä. * ⁸ Ti hyb n'aa Misija häj n'aa bä rakajetsëg w'ëenh. Panang Torowas häd näng doo hënh mä rabaw'ëenh. ⁹ Tii bä, panang bä, atsëm, Paw-Ro s'ëeh hadoo mä ta hä. Ta s'ëë gó tahapäh mä aj'yy hageët doo, Paw-Ro hats'yyt doo. Hahÿÿ d' mä aj'yy hageët do kyyh: "B'ëep Masedonija häj n'aa hënh. Ää mamasaa", näng mäh. ¹⁰ Paw-Ro s'ëeh hadoo do tahapäh do jawén paa bä, nayyw hë ää benyyw höm ää h'ëed, ää tsyyim kasok hyb n'aa Masedonija hënh hah'üüm doo. Ää hä, P'op Hagä Do ti ää naëenh doo, Masedonija babuj n'aa hä ää baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa.†

ÿÿnh Ridija häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', tii b' naa ää gatsëg t'oonh marakate gó. Ti m' nayyw hë ää batsëg höm tsyt dëeg hä Samotaras häd näng doo hënh. Ti m' jat'iip hadoo ää kajaa panang Newaporis häd näng doo bä. ¹² Tii b' naa ää bahöm kän panang Pirip häd näng doo hënh. Jääm né hë ky n'aa etsëeh ta ti panang Masedonija häj n'aa bä. Hajök Roma buuj t'ï hënh rababong. Tii bä ää baym pawóp hë ta äh. ¹³ Ti m' Saab hä, Judah buuj rakamehehäk do hä, panang bahänh ää babok. Tamii me ää baw'ëenh. Ää hä, tamii takëen hä Judah buuj rakat'aa P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëe hyb n'aa.‡ Ta tii bä kata b'ëeh do ää mamuun bä, tüü ää bab'ëeh sa pa. Ti m' ää du doo ää her'oot do Jesus ky n'aa, yÿj tii bä kata b'ëeh do sa hä. ¹⁴ Sa mahang ti ahäng yÿnh Ridija häd näng doo, Panang Tijatira häd näng doo bä naa. Pään hebaan do hahiin do hesäm do tii. Judah buuj nado né paawä, P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ti m' baad tahyb n'aa gadoo Paw-Ro her'oot doo, Jesus an'oo bä. ¹⁵ Ti m' ranu gemuun wät ta wakään daheeh. Ti m' ää tabats'yyt sa tób hënh. Ti m' Ridija ky hadoo:

—Bë hä y' h'yy kae bä né hë Jesus hä, y' karën paawä bë ayyw dó tóp y' yt hä —näng mäh.

* **16:7** Sa h'yyb gó m' rabahapäh tii. † **16:10** Rukas ti hahÿ erii wät doo. Masedonija hënh Paw-Ro rabahöm do pooj jé Rukas kata däk sa hä. Sa sii tabawäd kän. ‡ **16:13** Pawóp its rado bä Judah buuj ta wób sa panang bä haj'eenh doo, dooh ratamaa bä P'op Hagä Do panyyg raneherót do tób n'aa. Tamii nabyy me rakahet'aa, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

Ky kah'ũm ãã hã, ãã wén ym.

Paw-Ro, Siras daheeh, radewäts b'ëeh do panyyg n'aa hahÿh

¹⁶ Ti m' ta see pé noo gó Judah buuj raky n'aa hetsë hënh ãã bahõm bã, ãã mamuun maruus. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Noo ese karap'aar h'yyb nesaa do an'oo bã. Taher'oot ta wób sa hã h'ëed hado ta jawén rababok doo. Ti hyb n'aa ta kariw n'aa hajõng dajëër ragedak. ¹⁷ Paw-Ro sii hë, ãã sii hë, ta ti maruus bowäd had'yyt hë. Äã sii tabawät bã tak'ëp tageëenh:

—P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Bahãnh Hadoo Do wë moo heb'ook do hahÿ ajyy. Raheer'oot bê hã nyy da P'op Hagä Do bê tabed'ëep nesaa do mahãnh, ta wë bê basëek hyb n'aa! —näng mã maruus.

¹⁸ Hajõng ta äh tii da tabed'oo. Ti m' Paw-Ro tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa taher'oot do hã, Paw-Ro ty kaw'õöd däk ta wë, ti m' taky hadoo karap'aar h'yyb nesaa do hã:

—Jesus Kristo häd gó õm ÿ mejũ mabanyyh hyb n'aa maruus hã hadäk doo —näng mãh.

Ti m', nyyw hë karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn.

¹⁹ Ti m' ta kariw n'aa rabahapäh bã m', dooh ragedag wäd bã dajëër, § rameso padëek Paw-Ro, Siras daheeh. Ti m' ramahũm panang buuj raka-het'aa bã, hyb n'aa jew'yyk do sa wë. ²⁰ Hyb n'aa jew'yyk doo, ji ky n'aa etyy do sa matym gó raky n'aa tapaa sa hã. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Hahÿ Judah buuj rametëek ër panang buuj sa hã rakamaj'ĩ hyb n'aa.

²¹ Rametëek na-ãäj hë rabahed'oo doo da ër nahajaa doo. Dooh taw'ääts hë tado bã ër gado bã. Roma buuj ëër —näk mã sa kyyh.

²² Ti ky hedoo né hë hajõk do sa kyyh. Tii bã kã m', hyb n'aa jew'yyk do ramejũ rakebo bëeh Paw-Ro Siras sa saroor rabahewyyh hyb n'aa. ²³ Ti m' tak'ëp rabahewyyh do jawén paa bã, ramejũ radewäts b'ëeh. Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa hã ramejũ, baad tabahag'ääs Paw-Ro Siras daheeh. ²⁴ Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa dewäts b'ëeh t'õp gadäg ub doo gó. Ti m' b'aa gó ji tsym tyw n'aa ragegots padëek doo gó tadabong sa tsym.

²⁵ Ti m' atsëm ub, gawak'aap, Paw-Ro Siras daheeh raky n'aa etsë mãh, P'op Hagä Do hã rama ejãm mãh. Ta wób radewäts b'ëeh do rama newëe sa kyyh. ²⁶ Tii bã, nyyw hë, tak'ëp tabana k'ääts katajuus doo. Pã ragadahew'ëes do mesoo n'aa katajus wät na-ãäj hë. Ti m' ragadahew'ëes do nooh, noo kasëets hõm ta daaj hë katajuus do hyb n'aa. Haak sapuuw hedoo do radewäts b'ëeh do sa moo hã padëek do paah, kajäg bëeh tũ. ²⁷ Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa ty gawëej däk bã, tahapäh bã ragadahew'ëes do noo gasëets hõm doo, tado däk sën-jeer ta daaj hë takadaj'ëep hyb n'aa paawä. Sahõnh hë raban'yyh ted'oo. ²⁸ Ti m' tak'ëp Paw-Ro beëenh:

—Kadajëeb manä a daaj hë! —näng mãh. —Sahõnh hë ääh, babä äã bab'ëeh —näng mãh.

²⁹ Ti m' aj'yy betsëe ta bag, ti m' tawaj'aa suun, ti m' ahyy häng ta taron nu paa me Paw-Ro Siras sa wë. ³⁰ Ti m' taman'yyh ragadahew'ëes doo gó naa. Teanh mã tii bã:

—Nyy d' ÿ bad'oo hëp ÿ tym P'op Hagä Do bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh, ta wë ÿ basëek hyb n'aa? —näng mãh.

§ 16:19 Noo ese do paa hyb n'aa, ta wób rabena maruus wë, tamaher'oot hyb n'aa sa hã ny hadoo sa pooj jé hawät doo. Maruus kariw n'aa hã rep'aak sa hã tamaher'oot hyb n'aa. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn do jawén paa bã, dooh maruus noo ese wäd bã. Ti hyb n'aa né hë ta kariw n'aa rakawajãan Paw-Ro sa wë.

³¹ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do hã mah'yy kae. Tii bã a h'yyb tym P'op Hagã Do ed'ëep da, ta wë mabawât hyb n'aa da, òm a tób yt hã haj'eenh do na-ããj hë —nãk mäh.

³² Ti m' raher'oot ta hã, ta tób yt habong do sa hã na-ããj hë Jesus ky n'aa. ³³ Ti m' ti noo gó né hë, atsëm ub, Paw-Ro Siras sa rog rahewyyh do haj'aa paah, ragadahew'ëes do hagã n'aa hetsyyd hõm. Ti m' nyyw hë ranu gemuun wât ta wakãan daheeh. ³⁴ Ti jawén Paw-Ro Siras daheeh tamahüüm mã ta tób hënh. Ti m' tanoo sa waa. Ti m' tak'ëp tatseebee kãn ta wakãan daheeh, P'op Hagã Do hã rah'yy kae däk do hyb n'aa.

³⁵ Ti m' jati péh, hyb n'aa jew'yyk do ramejüü warahén wób, ragadahew'ëes do hagã n'aa wë, tabasog nyyh hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do paah, Paw-Ro Siras daheeh raban'yyh hyb n'aa. ³⁶ Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa her'oot Paw-Ro hã:

—Hyb n'aa jew'yyk do ý ramejüü, òm Siras daheeh ý basog nyyh ragadahew'ëes doo gó naa, baad bë bah'üüm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë anäh, h'yyb nyyw gó bë ahõm —näng mäh.

³⁷ Ti m' Paw-Ro baher'oot warahén panäk do sa hã:

—Bë hapäh né hë Roma buuj ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh tahaja bã Roma buuj rahewyyh bã ranaher'oot nã bã raky kes'ëem do ky n'aa. Roma buuj né paawã ããh, ãã rahewyyh sahõnh hë sa matym gó, dooh né paawã ãã hã ran'oo bã ãã her'oot ãã ky n'aa. ãã radewäts b'ëeh tii bã ragadahew'ëes doo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bã ãã hã, hÿy kã rakarën kejèn do hadoo ãã bahõm. Dooh baad tado bã. ãã karën rabana wawëe hë, sa daaj hë ãã ramanyyh hyb n'aa —näng mã Paw-Ro kyyh panäk do sa hã.

³⁸ Ti m' warahén rabahõm kãn, raher'oot mã sa hã. Ti m' hyb n'aa jew'yyk do raky n'aa napäh bã, Paw-Ro Siras daheeh Roma buuj, tak'ëp mã rabeÿÿm bong.** ³⁹ Ti m' rabahõm Paw-Ro sa wë, raber'oot hyb n'aa sa sii. Ti m' raky hadoo:

—Ãã karën bë hyb n'aa mabaan hõm ãã mo haj'aa bë hã. Bë kawaj'ãan manã ãã wë —nãk mã sa kyyh.

Ti m' baad hadoo doo me retsëe rabahõm hyb n'aa sa panang bã naa. ⁴⁰ Paw-Ro raban'yyh bã ragadahew'ëes doo gó naa, Ridija tób hënh rabahõm. T'ii hënh rikat'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii. Baad ub mã rabaher'oot sa hã, rah'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' rabahõm kãn.

17

Jesus hã h'yy kana'eeh do radu n'aa kamaj'ü do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Paw-Ro ramahõm me ratabës Æm-Piporis häd näng do panang, Aporonija häd näng do panang na-ããj hë. Kaja hõm kãn mã panang Tesaronika häd näng doo bã. Tii bã ti asooh tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo. ²⁻³ Ti m', t'ii hënh Paw-Ro rabahõm Judah buuj rakamehehãk do hã, rabahed'oo doo da. Tamawoob hë Saab noo gó P'op Hagã Do kyy kerih do paa hã Paw-Ro metëeh sa hã, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Do ky n'aa. Tamaher'oot mäh, tametëeh Kristo dajëp né hë, ganã

** **16:38** Rawén jeÿÿm bong, rabahewyyh bã, dooh rahapëe bã Roma buuj rado bã. Daap hë ramejüü rabahewyyh. Daap hë radewäts b'ëeh. Dooh tii da Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bã Roma buuj hã radoo bã.

wät né hē tadajëp jawén paa bä, ta ky n'aa kerih däk doo da né hē. Ti m' taky hadoo:

—Jesus, ta ky n'aa y her'oot do bë hä, ti né hē Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mäh.

⁴ Ti m' Judah buuj wób raky daheeh Jesus ky n'aa. Séd rah'yyb hedo däg kän Paw-Ro sa hä. Hajöng Gereg buuj P'op Hagä Do hyb n'aa hes'ee do na-ääj hē raky dahé kän Jesus ky n'aa. Ti hadoo ênh hajök yÿj ky n'aa etsëeh doo.

⁵ Ti hyb n'aa m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do rah'yy kajewëets kän. Rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa rabats'yyt panang bä habong do moo nesaa doo, ti m' radu n'aa kamaj'ï do panang bä. Ti m' rawaj'aa hóm Jasôn häd näng do tób hënh. Rakarên paawä Paw-Ro Siras daheeh tii bä haj'eenh do ramesoo, ramahüüm hyb n'aa panang buuj rakahet'aa bä. ⁶ Ti m' dooh rawyyd bä Paw-Ro Siras daheeh. Ti hyb n'aa ramaso däk Jasôn, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób na-ääj hē. Ramahüüm mä panang wahë n'aa sa wë. Tak'ëp mä rageëenh:

—Hahÿ ajyy badäk hahÿ haw'ääts hē kamaj'ï doo, hÿÿ kä babä rakaja nä —näkä mäh. ⁷ —Gëët hahÿ Jasôn ats'yyt, ta tób yt hä rabaj'eenh hyb n'aa. Sahôn hē hahÿ ajyy dooh raky dahé bä Sesa.* Sa noo m' ti anäng ji wahë n'aa seeh, Jesus ramaneëenh doo —näkä mäh.

⁸ Ti m' ramaa napäh bä ta tii, hajök do t'ï hënh kat'aa doo, panang wahë n'aa na-ääj hē rah'yy ganapö kän. ⁹ Ti m' ramejüü Jasôn, ta wób na-ääj hē, rep'aak raberéd hóm hyb n'aa. Reréd hóm mä tii bä.

Bereja häd näng doo hënh Paw-Ro rabahôm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' atsëm, Jesus hä h'yy ka'eeh do tii bä habong do sa kyyh gó Paw-Ro rabah'üüm Bereja hënh. Rakajaa bä, rabahôm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. ¹¹ Ti m', Judah buuj Bereja bä habong do ky en'ymm Tesaronika habong do sa mahänh. Baad ragadoo Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hä raner'ood had'yyt hē, rabahapäh hyb n'aa te hub tado bä sa hä Paw-Ro her'oot doo. ¹² Ti m' hajök Judah buuj rah'yy kae kän Jesus hä. Hajök yÿj Gereg buuj ky n'aa etsëeh doo, ajyy na-ääj hē Gereg buuj, h'yy ka'eeh né hē tii da ênh. ¹³ Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo, panang Tesaronika habong doo, raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot do P'op Hagä Do ky n'aa Bereja däg bä, Bereja hënh rabana. Ti m' radu n'aa Bereja buuj rakamaj'ï hyb n'aa Paw-Ro sa wë. ¹⁴ Ti m' nayyw hē Jesus hä h'yy ka'eeh do ramejüü Paw-Ro bawëenh akajar nabyy me. Ti hadoo né hē, Siras Tsimoot daheeh rabaym dó Bereja bä. ¹⁵ Paw-Ro sii hah'üüm do paah, had'aa doo, panang Atën häd näng doo bä rabebë nä. Tii b' naa rababaaj nä. Rakajaa bä raher'oot Paw-Ro kyyh Siras, Tsimoot sa hä, nayyw hē rabah'üüm hyb n'aa, Atën bä rakataa hyb n'aa Paw-Ro hä.

Atën bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Paw-Ro gadaa nuuj jé Atën bä, h'yy katón wät mä tahapäh do hyb n'aa hajöng Atën buuj sa kabarii. Sa panang haw'ääts hē anyy had'yyt hē. ¹⁷ Ti hyb n'aa m' tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä Paw-Ro ky wönh Judah buuj, Gereg buuj P'op Hagä Do hä hyb n'aa hes'ee do na-ääj hē. Panang buuj rakahet'aa bä, rabaheb'ëeh bä, Paw-Ro ky wönh ta äh hä had'yyt hē t'ï hënh kat'aa doo. ¹⁸ Ti m' Epikuréw häd enäh do ma matëg wób, Es-Toj-Ko häd enäh do ma matëg wób raky ked'aak mä Paw-Ro hä. Ti m' ta wób raky n'aa rejää. Hahÿÿ d' mä reaanh:

—H'ëéd hahÿ tar'ood yÿn karën taher'oot? —näkä mäh.

* 17:7 Roma buuj sa wahë n'aa hyb n'aa jawyk do ti Sesa.

Ti m' ta wób raky hadoo:

—Häj n'aa s'ee hēnh rah'y'y kaha'eeh do sa ky n'aa taheer'oot. Ta ti sa hā ji h'y'y ka'eeh takarēn, tahyb n'aa péh —nāk mäh.

Tii d' rawén her'oot, Jesus ky n'aa hanām doo, Jesus ganā wāt do ky n'aa na-āāj hē Paw-Ro maher'oot do hyb n'aa sa hā.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro rabatsyyd hōm Arejopak häd näng doo hēnh, ma matēg sa wahē n'aa rakahet'aa doo hēnh. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hā:

—Āā karēn paawā āā bahapäh mama metēek do ky n'aa. Dooh āā ky n'aa napēē nā bā ta tii —nāk mäh. ²⁰ —Ōm ky kew'oonh maher'oot do hā. Āā karēn āā hapäh h'ēēd ky n'aa tii —nāk mäh.

²¹ (Atēn buuj, ta s'ee hēnh naa hena do panang bā habong do na-āāj hē maa kereed had'y'yt hē papuu j hadoo do ky n'aa ramaa newē bā, raheer'ood bā na-āāj hē. Ti hado had'y'yt hē. Dooh ramoo boo bā. Ti hyb n'aa m' Paw-Ro rabats'y'yt.)

²² Ti m' Paw-Ro bas'ēeg geēt Arejopak bā, ti m' taky hadoo sa hā:

—Atēn buuj —näng mäh. —Ÿ hapäh ti bē maa ker'eet bē wehēē bā bē h'y'y kaha'eeh doo —näng mäh. ²³ —Ÿ hawāt noo gó bē panang bā, Ÿ hapäh sahōnh hē bē kabariih. Ÿ hapäh na-āāj hē bē h'y'y kaha'eeh do hā bē ma heju do tyng n'aa. Ÿ hapäh sa mahang bē ma heju do tyng n'aa seeh, hahȳy da ta hā kerih doo: “P'op Hagä Do Ji Nahapäh Do Ji Ma Heju Do Tyng N'aa Hahȳy!” Ta ti né hē P'op Hagä Doo, bē hyb n'aa esee doo, dooh né paawā bē hapēē bā, ti ky n'aa né hē ti Ÿ her'oot bē hā —näng mäh.

²⁴ —P'op Hagä Doo, sahōnh hē badäk hahȳy mo haj'aa näng doo, badäk hahȳy hā habong do tamo haj'aa. Sahōnh hē badäk hahȳy haw'ääts hē habong do sa wahē n'aa tii. Sahōnh hē tabag'ääs. Dooh ta ti tagēē bā tób ji tama doo, ji yd hyb n'aa esee do yt hā. ²⁵ Dooh hyb n'aa ta hā ji masa péh, sahōnh hē ji bahānh tabahadoo do hyb n'aa. Ti né hē ti hanoo ēr hā ēr bedēp hyb n'aa. Ti né hē ti sahōnh hē hanoo do ēr hā. ²⁶ Sét hē aj'y'y du na do sahōnh hē badäk hahȳy hā n'aa bā habong do P'op Hagä Do an'oo bā, badäk hahȳy hā rababong hyb n'aa. P'op Hagä Do né hē hanoo ny noo gó rababong doo, sa panang rababong do pan'aa na-āāj hē. ²⁷ P'op Hagä Do wén d'oo tii da, P'op Hagä Do baad ji esóts bā né hē, apäh ji baw'y'yt, baad ji hyb n'aa newē bā né hē tii. Dooh né paawā dawēē P'op Hagä Do awäd bā ēr mahānh. ²⁸ P'op Hagä Do hyb n'aa ēr bedēp. P'op Hagä Do hyb n'aa né hē ēr babok. Tii d' né hē bē see erih do paah: “P'op Hagä Do panaa ēēr”, näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

—P'op Hagä Do panaa hadoo do hyb n'aa ēēr, ti hyb n'aa dooh taw'ääts hē tado bā kabarii hadoo ji ed'oo P'op Hagä Doo. Dooh kabarii ji daaj hē ji moo wāt do tahado bā. Dooh kabarii k'ääts tēg gabarēēh do s'ēēb, k'ääts tēg hawak do s'ēēb, pä s'ēēb hadoo do tahado bā P'op Hagä Doo. ³⁰ P'ooj ub P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan hōm tii da ji adoo bā. Hȳy ká ti dooh. Hȳy ká tamejūū sahōnh hē badäk hahȳy haw'ääts hē habong do reréd hōm nesaa doo, ta hā rah'y'y ka'eeh hyb n'aa ká. ³¹ Tii da tawén mejūū, taky däng do hyb n'aa ti awät nā. Ti awät ti noo gó taky däng, sahōnh hē badäk hahȳy hā habong do ta matym gó rakata b'ēēh bā. Ti noo gó ká tamejūū da aj'y'y, tah'y'yb däng doo, taky n'aa etyy hyb n'aa sahōnh hē badäk hahȳy haw'ääts hē habong doo. Baad ub né hē da tabaheer'oot. Dooh tesōōts bā. Ti né hē ti ta h'y'yb däng doo, sahōnh hē ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do metēēh sahōnh hē sa hā. Hahȳy

da P'op Hagä Do metëeh ta tii: Tah'yyb Däng Do ganä wät dejëp do mahang, tan'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh.

³² Ti m' ganä wät do ky n'aa ramaa napäh bä tadajëp jawén paawä, ta wób raky n'aa ej'ees mä Paw-Ro. Ta wób ká raky hadoo:

—Taw'ääts hë. Jääm hë dó —näk mäh. —Ää karën ta jawén ää mamaher'oot p'aa hënh ta ti ky n'aa —näk mäh.

³³ Ti m' Paw-Ro bahôm panang buuj ma mehetëk do sa wahë n'aa rakahet'aa doo bä naa. ³⁴ Ta wób raky daheeh taher'oot doo, ti m' rahadaa hôm mä Paw-Ro. Sa mahang ti awät mä ma mehetëk do sa wahë n'aa seeh, Dijonis häd näng doo. Sa mahang ti awät mä na-ääj hë y̆nh, Damaris häd näng doo, ta wób na-ääj hë.

18

Korîn bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahy̆h

¹ Ti m', ti jawén paa bä, Paw-Ro bahôm kân Atën bä naa Korîn hënh. ² Ti m', t'îi hënh mä takataa Judah buuj seeh hä, Akira häd näng do hä. Panang Põn-Tus häd näng doo bä tabenäng paa tii. Akira, ta y̆m Pisiir häd näng do daheeh, papuuj nä rakajaa Itarija häj n'aa hënh naa. Itarija bä naa rawén n'yyh, Roma buuj sa wahë n'aa, Karaw-Dijo häd näng do ah'eed h'üüm do hyb n'aa sahôn hë Judah buuj, Roma bä habong doo. Ti m' Paw-Ro beg'ääs sa wë.

³ Ramoo bok doo péh, ti né hë Paw-Ro moo wät. Ti hyb n'aa sa pa tabagä, séd hä ramoo bok hyb n'aa. Tób pan'aa pään s'ëeh, ji kah'y̆t bá ji mahüüm do ji sii, ratema. ⁴ Ti m' Saab had'yyt hë Paw-Ro ahôm had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. T'îi hënh taky wõnh Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Takarën né paawä Jesus hä rah'y'y ka'eeh.

⁵ Ti m' Siras Tsimoot daheeh rakaja ná bá m' Masedonija häj n'aa hënh han'aa doo, Paw-Ro moo yyw kân tamoo wät do paah, Jesus ky n'aa hanäm do tama met'ëég had'yyt hë hyb n'aa. Judah buuj sa hä taher'ood had'yyt hë, sa hä tametëeh Jesus né hë ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ⁶ Ti hadoo né hë m', dooh Judah buuj rakarën bá ramaa newë bá. Radu doo rakamaj'îi do ta hä. Raky n'aa rejää mäh. Ti hyb n'aa ta tsapoog ta hä hadäk do tatapyng wät sa wë, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bá tii d' rad'oo do heen n'aa. Ti m' ta ky hadoo sa hä:

—Bë h'yyb haj'aa hë né hë ti dawëë bë baboo hôm P'op Hagä Do mahänh. Këh y̆ gabuuj nado —näng mäh. —Y̆ her'ood wät baad ub bë hä. Hÿy kä y̆ her'oot Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hä ká —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁷ Ti m' Paw-Ro banä kân tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä naa. Ti m' tabahôm kân aj'yy Tisijo-Jus häd näng do tób hënh. Judah buuj nado m' tii. P'op Hagä Do m' tahyb n'aa esee tii hä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do pa ta tób basooh. ⁸ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa, Kiris-Po häd näng do h'yy kae kân Jesus hä. Ti hadoo né hë m' sahôn hë ta tób yt haj'eenh doo. Ti m' hajök na-ääj hë Korîn babuj n'aa Jesus hä rah'y'y ka'eeh, ta ky n'aa ramaa napäh jawén paa bá. Ti m' ranu gemuun bong.

⁹ Ti m' ta see pé noo gó, atsëm, s'ëeh hadoo Paw-Ro hä. S'ëeh hadoo doo gó Jesus ber'oot Paw-Ro sii. Hahy̆ d' mä ta kyyh Paw-Ro hä:

—Eÿym manäh. Maher'ood had'yyt hë këh y̆ n'aa. Maky n'aa eréd manäh.

¹⁰ Y̆ awäd had'yyt hë a sii. Dooh da a hä moo dang péh. Dooh da òm rarejä

bä. Babä babuj n'aa sa mahang hajök ÿ raky daheeh da —näng mä Jesus kyyh Paw-Ro hä.

¹¹ Ti hyb n'aa sét hē ta baab, ji ma poo oow see pé ta kamarab n'aa ta jó, Paw-Ro bayyw kân Korîn bä, P'op Hagä Do kyyh tama metëek hyb n'aa.

¹² Ti m', aj'yy Garijo häd näng doo, Akaja häj n'aa bä wahē n'aa noo gó, Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do rakamaj'ii Paw-Ro hä. Ti m' Paw-Ro ramaso däk, ramahüüm mä sa häj n'aa wahē n'aa Garijo häd näng do wē. Rakarēn paawä m' Garijo ky n'aa etyy Paw-Ro. ¹³ Ti m' Garijo hä raky hadoo: —Hahÿ aj'yy ky kah'üüm ér panang bä habong do sa hä, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa ää ky n'aa jaw'yyk do nanoo doo da —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro du do paawä taher'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa, Garijo ky hadoo Judah buuj sa hä:

—Tamo haj'aa kadoo bä paawä, tak'ëp nesaa do tamoo wäd wäd paawä, ÿ maa newē né paawä bë kyyh, Judah buuj. ¹⁵ Jääm hē kyyh p'ää, sa häd p'ää, bë ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa p'ää bë ky ked'aak. Ti hyb n'aa bë daaj hē bë hyb n'aa newē nyy d' bë bad'oo. Dooh ÿ ky n'aa ety bä ta ti hedoo doo —näng mäh.

¹⁶ Ti m' tabah'eed n'yyh Judah buuj. ¹⁷ Ti m' aj'yy Sotenés, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa see wē rah'yy kawereem, rahewyh wät mä Garijo moo hew'ëet do tób n'aa w'oo hä. Dooh Garijo hyb n'aa p'eed bä rabahewyyh bä.

Än-Tijoka hēnh Paw-Ro babaaj hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' ti jawén Paw-Ro aym nä hajōng ta äh Korîn bä. Ti m' Paw-Ro kedëe wät Jesus hä h'yy ka'eeh do Korîn bä habong do sa hä. Ti m', Pisiir Akira sa daheeh ragatsëg t'oonh marakate gó häj n'aa Sirija häd näng doo hēnh hahōm doo. Marakate atsëg pooj jé, Paw-Ro ahooh bëeh ta sëen, panang Sēn-Kerej häd näng doo bä. Báp peej däk tanahoh ta sëen, P'op Hagä Do hä taky däng do paa hyb n'aa.* ¹⁹ Ti m' atsëg hōm kân. Ti m' rakajaa panang Epeso häd näng doo bä. T'ii hēnh Pisiir Akira daheeh rabayyw kân. Paw-Ro kä ahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti m' taky wōnh Judah buuj t'ii hēnh kat'aa doo. ²⁰ Ti m' rabats'yyt bä sa sii tabaym dó, dooh m' takarēn bä. ²¹ Tób ty naa tabanyyh bä taky hadoo sa hä:

—P'aa hēnh da ÿ bana P'op Hagä Do karēn bä —näng mäh.

Ti m' tagatsëg sooh marakate hatsëk doo gó, häj n'aa Sirija häd näng doo hēnh hahōm doo gó. ²² Panang Sesareja häd näng doo bä rakaja hōm bä, Paw-Ro gatsëg nyyh. Ti m' tabas'oob kân Jerusarēnh hēnh, Jesus hä h'yy ka'eeh do t'ii hēnh habong do taheg'ääs hyb n'aa m'. Tii b' naa Än-Tijoka hēnh mä tabahōm. ²³ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ahōm Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa hēnh. Tamahōm me, panang banäng bä taheg'ääs sahōnh hē panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Tah'yyb en'yyim mä sa hä. Taher'oot mä sa hä, baad ub Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Aj'yy Aporos häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ta see pé noo gó, aj'yy, Judah buuj, Aporos häd näng do kajaa panang Epeso häd näng doo bä, panang Pisiir Akira daheeh rabaym do paa bä. Panang Aresän-Dirija häd näng doo bä tabenäng paa ti Aporos. Ky mepäh ter'ood bä. Baad tabahapäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. ²⁵ Heen n'aa näng né hē Jesus ky n'aa. Tak'ëp h'yyb hedoo doo me tabaher'oot sa hä, baad tama metëek Jesus ky n'aa na-ääj hē, jääm né hē paawä tahapëe paawä Jowāw nu

* 18:18 Tabëej däk ta ky däng do heen n'aa, tawén hoo bëeh ta sëen.

gahem'uun do nu gemuun do ky n'aa. ²⁶ Ti m' neŷŷm doo me tabaher'oot Jesus ky n'aa, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. Ti m' taher'oot do Pisiir Akira daheeh ramaa napäh bä m', rabatsyyd kân sa tób hênh. T'ï hênh rabaher'oot baad ub né hê P'op Hagä Do ky n'aa ta hä, tanahapäh nä doo.

²⁷ Ti m' ta see pé noo gó Aporos karên tabatsëg hõm Akaja häj n'aa hênh. Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Epeso bä habong do raky hadoo:

—Taw'ääts né hê mabahõm —näk mäh.

Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Akaja bä habong do hä rama erih, baad ragadoo hyb n'aa Aporos. Ti m' takajaa bä t'ï hênh Aporos masa Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Jesus hä rah'yy kae padëek tii, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa sa wë. ²⁸ Aporos ky wõnh Judah buuj. Sahõnh hê ramaa napäh bä baad tabaher'oot, baad tametëeh Judah buuj sa hä, Jesus né hê ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hä tametëeh tii. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj sa kyy pé taher'oot do hä.

19

Epeso bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m', Korîn bä Aporos bawät noo gó, Paw-Ro bahõm panang Epeso häd näng doo hênh. Ta tyw n'aa waëë me tabës doo me tamahõm. T'ï hênh tamamuun Jesus ky n'aa ky dah'eeh do wób. ² Ti m' teanh sa hä:

—Äkä, bë gado däk P'op Hagä Do Sahee bë du doo noo gó bë ky daheeh doo? —näng mä Paw-Ro.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh ää ky n'aa napëë nä bä tanyy bä P'op Hagä Do Sahee —näk mäh.

³ Ti m' Paw-Ro eanh mä sa hä:

—H'ëed hadoo doo me ti bë ranu gemuun bong? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun doo da —näk mäh.

⁴ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Jowäw nu gemuun doo, nesaa do ji beréd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do hä ji h'yy ka'eeh do heen n'aa. Jowäw nu gahem'uun do maher'oot paa maa new'ëë do sa hä, ta jawén hana do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro.

⁵ Ti m' raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, ranu gemuun hõm kân mä Jesus häd gó kä. ⁶ Ti m' Paw-Ro dasooh ta moo sa nuu gó, ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë kân sa h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa kyy wób rer'ood wät dó. P'op Hagä Do ky n'aa m' raher'oot na-ääj hê. ⁷ 12 m' ajyy tahyb n'aa pé m' tii.

⁸ Tamawoob hê ta kamarab Paw-Ro ahõm had'yyt hê tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hênh. H'yyb neŷŷm doo me baad tabaher'oot sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa.

⁹ Ti m' sa mahang ti abong nabuj keh'üüm doo. Dooh m' rakarên bä raky dahé bä Jesus ky n'aa. Ti m' ta wób maa napäh bä, raky n'aa rejää Jesus ky n'aa, papuuj hadoo do ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro ahõm sa mahänh. Ti m' tatsyyd h'üüm Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tób Tirän häd näng do yd ma mehetëk doo hênh. T'ï hênh tabaher'ood had'yyt hê sa hä Jesus ky n'aa. ¹⁰ Pawóp mä ta baab tabaher'oot t'ï hênh. Ti hyb n'aa m', sahõnh hê Judah buuj, Judah buuj nadoo do Asija häj n'aa bä habong doo, raky n'aa

napäh Jesus ky n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do an'oo bä tak'ëp Paw-Ro pehuunh. ¹² Paw-Ro saroor tapadedëek do sii hë radaso bä nahëe nang do hä, has'oo däk tan'oo bä. Karap'ar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hë tabahebë Paw-Ro saroor hä.

¹³ Ti m' Judah buuj wób, jé pad'yyt hë karap'ar h'yyb nesaa do hebë doo, rakarën paawä karap'ar h'yyb nesaa do rahebë Jesus häd gó. Hahÿÿ da m' sa kyyh karap'ar h'yyb nesaa do sa hä:

—Jesus, Paw-Ro ky n'aa her'oot do häd gó, òm äã mejüü maberéd hóm hyb n'aa mahadäk doo —näk mäh.

¹⁴ Tii d' hed'oo do 7 ajyy, Judah buuj Sewah häd nang do taah. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa see m' ti Sewah. ¹⁵ Ti m' ta see pé noo gó karap'ar h'yyb nesaa do see ky gadoo mä sa hä:

—ÿ hapäh ti Jesus. ÿ ky n'aa napäh ta ti Paw-Ro —näng mäh. —Bë ti dooh. Dooh ÿ mepëe bä bëeh —näng mäh.

¹⁶ Ti m' aj'yy, karap'ar hä hadäk do her'oot doo, sa hä tawaj'aa däk. Tak'ëp tabahejoonh karap'ar h'yyb nesaa do ta hä adäk do hyb n'aa, ti hyb n'aa taj'aa ketsë sa hä. Tarejäã tak'ëp sa hä, ti hyb n'aa rawaj'aa n'yyh bag hënh tób gó naa. Majyyw ratag nyyh raban'yyh bä. ¹⁷ Ti m' sahõnh hë Epeso bä habong do Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë raky n'aa napäh bä m' rabeÿÿm bong. Raweh'ëeh mä tak'ëp Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁸ Ti m' hajök Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, sahõnh hë ramaa napäh bä rakawoom nesaa do sa mo haj'aa. ¹⁹ Hajök mehëm do paa ramenaa sa h'ëed kerih doo. Ta hä tabanäng ramehëm do ky n'aa paah. Ti m' sahõnh hë rabahapäh bä m' rabaju toonh sahõnh hë ta ti hedoo do kerih doo. Ta hyb n'aa pé 50 miw moweed k'ääts tég hawak do s'ëeb raju toonh do sãm paah. ²⁰ Tii bä kä m', ky n'aa etsä däg kän mä Jesus ky n'aa. Jé pad'yyt däg kä ta ky n'aa tii bä. Hajök h'yy ka'eeh doo kä Jesus hä.

²¹ Ta ti jawén paa bä Paw-Ro h'yyb däng tabeg'ääs Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa hënh. Tii b' naa takarën Jerusarënh hënh tabahóm. Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä jawén paa bä, ÿ beg'ääs nä Roma panang —näng mäh.

²² Ti m' ta sii moo bok do wób, Tsimoot, Eras häd enäh do tamejüü Masedonija häd nang do häj n'aa hënh rabahóm hyb n'aa ta pooj jé. Ti nuuj jé m' Paw-Ro baym dó Asija häj n'aa bä.

Demeet du n'aa do rakamaj'ï do Paw-Ro sa wë panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' ti noo gó Epeso bä hajök kamaj'ï Jesus ky n'aa hyb n'aa. ²⁴ Aj'yy Demeet häd nang do du n'aa rakamaj'ï doo. K'ääts tég hawak do moo hew'ëet do tii. Tób taah its sa kabarii Dijään* häd nang do tób n'aa mo n'aa me tatema tób taah its. Demeet, ta moo hataa daheeh ratehem'aa sa kabarii tób n'aa its. Hajõng ta sãm ragedak. ²⁵ Ti m' Demeet maher'oot ta sii moo heb'ook doo, ta wób na-ääj hë k'ääts tég hawak do s'ëeb moo heb'oooh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë hapäh né hë ti baad ub ër gedak ër moo bok do sãm —näng mäh. ²⁶ —Bë ky n'aa napäh na-ääj hë Paw-Ro häd nang do her'oot do hä. Taher'oot sa hä, kabarii ji moo wät doo, dooh ji h'yy kaha'eeh do pan'aa tado bä. Hajök ky dah'eeh ta kyyh hä, Epeso panang buuj had'yyt hë nado. Asija häj n'aa bä, jé pad'yyt hë da raky daheeh ta kyyh —näng mäh. ²⁷ —Ji äm n'aa hoop da taher'oot do hä. Hajõ magyys hë ky dah'eeh da ta kyyh hä, dooh da ër moo

* 19:24 Ta ti Dijään häd nang doo, Epeso buuj sa kabarii rah'yy kaha'eeh doo.

bok do hã raky dahé wäd bä. Dooh da na-ãäj hê Dijãän tób n'aa, tak'ëp haj'ap doo, rawehëë wäd bä. Dijãän, Asija häj n'aa bä, sahõnh hê häj n'aa bä rah'yy kaha'eeh doo, ti na-ãäj hê, dooh da rah'yy kae wäd bä, dooh da rawehëë wäd bä. Ta häd ky n'aa etsëeh do paa ahëej jëng da —näng mä Demeet kyyh.

²⁸ Ti m' Demeet her'oot do ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rakawajãän Paw-Ro wê. Ti m' radu doo rageëenh doo:

—Tak'ëp haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ãäs doo! Tak'ëp haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ãäs doo! —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' ti hyb n'aa, nyyw hê sahõnh hê Epeso buuj rageëenh mäh. Ky kak'ëë mä tak'ëp. Ti m' rameso padëëk ajyy Gajo, Aris-Tako häd enäh doo, Masedonija häj n'aa bä naa Paw-Ro had'aa doo. Ti m' Epeso buuj ramahũüm rakahet'aa doo bä. ³⁰ Ti m' Paw-Ro karën paawä t'ii hënh tabahõm, hajök do hã tabaher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hê, dooh m' Jesus hã h'yy ka'eeh do ran'oo bä tahõm bä t'ii hënh, äm n'aa näng do hyb n'aa. ³¹ Ta ti häj n'aa wahë n'aa wób sii hê, Paw-Ro najiis, rapanäk ta hã tanahõm hyb n'aa, takamanew'aa hyb n'aa sa mahang.† ³² Daap hê kat'aa do rageëenh. Ta see hadoo ta wób sa kyyh, ta see hadoo ta wób sa kyyh. Hajök sa mahang dooh rahapëë bä h'ëed hyb n'aa t'ii hënh rakata padëëk daap hê. ³³ Ti m' Judah buuj sa mahang kata padëëk do ramejũũ aj'yy Aresän häd näng doo, hajök do hã tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' kata däk do wób raher'oot Aresän hã nyy da ta kyyh sa hã. Ti m' Aresän moo me tamedug paawä, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa, sa hã tamaher'oot hyb n'aa paawä. ³⁴ Ti m' Judah buuj rabahapäh bä Aresän, radu doo rageëenh doo:

—Tak'ëp haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ãäs doo! Tak'ëp haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ãäs doo! —näk mä sa kyyh.

Séd ky hedoo mä rageëenh, pawóp oor. Dooh rakarën bä ramaa newë bä sa hã Aresän maher'oot do paawä.

³⁵ Ti m' panang wahë n'aa hyb n'aa jawyk do medug kãn. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë maa newë këh jÿ, Epeso buuj —näng mäh. —Sahõnh hê häj n'aa buuj rahapäh ti Dijãän tób n'aa hagã n'aa ër panang buuj. Ër hag'ãäs na-ãäj hê ta heen n'aa hadoo doo, pä s'ëëb, wê hã naa hadëë jat doo. ³⁶ Sahõnh hê raky n'aa napäh ta tii. Dooh ta ky n'aa jejen péh. Ti hyb n'aa taw'ãäts hê bag hënh bë bab'ëeh. Ti hyb n'aa dooh bë hyb n'aa jób bä bë moo bok do hã sa hã. ³⁷ Hahÿ ajyy bë manaa doo, dooh Dijãän tób n'aa yt hã retsëeg hõm péh. Dooh raky n'aa rejä bä ër h'yy kaha'eeh doo —näng mäh. ³⁸ —Demeet wê, ta hataa ta sii moo b'ook do sa wê tanyy bä ta wób raky n'aa tapaa do ky n'aa, taw'ãäts hê hyb n'aa jewyk do ji ky n'aa etyy n'aa wê rabahõm. Ti anäng na-ãäj hê Roma buuj sa wahë n'aa seeh. Taw'ãäts hê sa hã rabaher'oot. ³⁹ Tanyy nä bä bë her'oot do seeh, taw'ãäts hê bë her'oot sahõnh hê Epeso buuj rakahet'aa noo gó ër ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da. ⁴⁰ Äm n'aa näng Roma buuj sa wahë n'aa ër raky n'aa tapaa, hajõõ gó bë ky ked'aak doo. Ër reaaj bä h'ëed hyb n'aa tak'ëp bë geëenh, dooh ër her'oot péh, dooh hyb n'aa péh —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hado kãn sa hã:

—Jãäm hê. Taw'ãäts hê bë abaa j h'ũüm —näng mäh.

† 19:31 Rajeÿÿm mä Paw-Ro radajëë bä, kata b'ëeh doo hã.

20

Masedonija häj n'aa hēnh, Keres häj n'aa hēnh Paw-Ro bahōm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' kawejān do paa rababaaj hōm jawén paa bā sa tób hēnh, Jesus hā h'yy ka'eeh do Paw-Ro ats'yyt mā ta wē rabana hyb n'aa. Ti m' baad tabaher'ood dāk sa hā, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' takedēe hōm sa hā. Ahōm kån mā tii bā Masedonija häj n'aa hēnh. ² Tamahōm me panang bā taher'oot Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Hajōng baad hadoo do taher'ood dāk sa hā. Ti m' Gereg buuj sa häj n'aa bā takajaa. ³ Tamawoob hē kamarab tabaym dó tii bā. Ti m' takarēn tagatsēg so paawā marakate gó Sirija häj n'aa hēnh hahōm doo gó. Tagatsēg so pooj jé, heen n'aa nyy dāk Judah buuj rano n'aa masoo do hā. Ti hyb n'aa tahyb n'aa newē dāk tababaaj hōm Masedonija häj n'aa bā tabēs doo me ta tyw n'aa. ⁴ Ta sii habaaj h'ūūm do sa hād hahÿÿ da: Sopater (panang Bereja hād nāng doo bā naa, Piho hād nāng do t'aah), ta see Aris-Tako, ta see Sekūn (panang Tesaronika hād nāng doo bā naa), ta see Gajo (panang Derebé hād nāng doo bā naa), ta see Tsimoot, ta see Tikiko, ta see Toropimo (Asija häj n'aa hēnh naa). ⁵ Āā pooj jé rabahōm ti nuuj jé. Āā ragadaa kån panang Torowas hād nāng doo bā. ⁶ Tii bā, pāw makuj n'aa tamah do āā tab'ēēs jawén paa bā, āā gatsēg t'oonh Pirip bā naa marakate gó. Ji moo séd hēnh ta ā jawén paa bā, āā kataa sa hā panang Torowas hād nāng doo bā. ⁷ ta āh āā baym dó tii bā.

Hadēe hyng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' met'uuh hā āā kata b'ēeh Jesus hā h'yy ka'eeh do sa sii, pāw āā ganebāh hōm hyb n'aa, Jesus āā hyb n'aa esee hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro baher'ood kån Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Jati pé tatsyym kadoo do hyb n'aa, taher'oot do dawēēt. ⁸ Āā kata dāk tób gó p'op gadāk doo gó, ta bag banāng hēnh. ⁹ Ti m' atsēm ub, gawak'aap, pahēew Ew-Tiko hād nāng doo, tób noo bā hasooh doo, aā jēng tabasooh bā, Paw-Ro her'oot do dawēēt do hyb n'aa, ty jawyg dāk do hyb n'aa m'. Ti m' tabadēe hyng p'op naa. Dajēp. ¹⁰ Ti m' Paw-Ro bahyng, ahyy hāng, tawaké dāk dajēp do hā. Ti m' taky hadoo: —Bē eÿÿm manāh. Edēp! —nāng māh.

¹¹ Ti m' Paw-Ro rabas'ēēg kån p'aa hēnh tób gawakō p'op gadāk doo gó. Tii bā āā hā Paw-Ro ganebāh hōm kån pāw, sahōnh hē āā bawa. Ti m' p'aa hēnh tabaher'oot, tabawag hōm bā kā taky yyw dāk. Ti m' tatsyym kadoo. ¹² Ti m' marahud hadēe hyng do paa ramahūūm kån ta tób hēnh. Edēp tabahōm. Sahōnh hē rah'yy gadejah.

Epeso buuj sa hā Paw-Ro kedēe wāt do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ta pooj jé tii bā āā bah'ūūm marakate gó. Panang Asós hād nāng doo hēnh āā bah'ūūm. Tii bā āā gada Paw-Ro, tagatsēg sooh hyb n'aa āā sii. Tii da ta kyyh āā hā. Takarēn mā takanaa hēej hā. ¹⁴ Asós bā takajaa bā, āā mahūūm kån marakate gó. Panang Mitirēn hād nāng doo hēnh āā bahōm. ¹⁵ Jat'iip hadoo āā tsyym kasok ēnh, āā kaja hōm kån tsyt dēeg hā Kiw hād nāng do nedaa bā. Jat'iip hadoo āā batsēg hōm kån tsyt dēeg hā, Samos hād nāng doo hēnh. Jati pé āā kaja hōm kån panang Mirét hād nāng doo bā kā. ¹⁶ Dooh Paw-Ro karēn bā Epeso bā āā nu kajāg bā. Nayyw hē takarēn mā takaja hōm Jerusarēnh hēnh. Tahaja bā m' takarēn Pēn-Tekos ratab'ēēs do pooj jé takajaa Jerusarēnh hēnh. ¹⁷ Ti m', Mirét bā naa Paw-Ro mejūū ranaēēnh

hyb n'aa Epeso bā habong do Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ¹⁸ Ti m', Mirét bā rakajaa bā, Paw-Ro ky hadoo sa hā:

—Bē hapāh né hē nyy da ŷ bawād had'yyt hē bē mahang Asija hāj n'aa bā ŷ kajaa noo gó naa —nāng mäh. ¹⁹—Jesus hā ŷ moo wād had'yyt hē, ta ky n'aa ŷ her'ood had'yyt hē. Dooch né ŷ h'yy kasabé bā. Jesus ky n'aa ŷ her'oot bā, hajōō nuu me ŷ h'yyb heoot Jesus hā rah'yy ka'eeh tak'ēp ŷ karēn do hyb n'aa. Tii da né hē ŷ bad'oo, hajōō nuu me né hē paawā ŷ bahoop Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do sa moo gó. ²⁰ Dooch ŷ ky n'aa eréd bā ŷ her'oot do baad hadoo do ky n'aa bē hā. Sahōnh hē baad hadoo do bē ŷ ma met'ēeg wāt. Bē tób yt hā bē ŷ metēek, sahōnh hē ramaa napāh. ²¹ Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa hā na-āāj hē ŷ baher'oot nesaa do raberéd hōm hyb n'aa, P'op Hagā Do hā rah'yy kawereem hyb n'aa, Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²² Jerusarēnh hēnh ŷ bahōm hŷy ká ŷ P'op Hagā Do Sahee mejūū. Dooch ŷ hapēē bā h'ēed hado hā ŷ t'ī hēnh. ²³ Jāām né hē ŷ hapāh, sahōnh hē panang ŷ bewād nā hēnh, ŷ P'op Hagā Do Sahee maher'oot ŷ da radawāts gēēt, tak'ēp da ŷ bahoop, tanooh. ²⁴ Ti hadoo né hē paawā, dooch ŷ h'yyb n'aa p'eed bā ŷ hedēp do hā. Jāām hē ŷ karēn ŷ bahajaa, Jesus Hyb N'aa Jawyk Do hā ŷ tamejūū doo. ŷ tamejūū ŷ baher'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hā P'op Hagā Do kamahān do ky n'aa —nāng mā Paw-Ro kyyh.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—ŷ hapāh baad ub, dooch da ŷ bē hapēē wād bā bē mahang her'oot do paa P'op Hagā Do ji tabag'āās do ky n'aa —nāng mäh. ²⁶—Ti hyb n'aa baad ŷ baher'oot bē hā. Kēh ŷ gabuuj nado tii, ta wób sa h'yyb tym P'op Hagā Do wē tanas'ēeg bā. ²⁷ Sahōnh hē bē hā ŷ her'ood wāt sahōnh hē P'op Hagā Do karēn doo. Dooch ŷ ky n'aa jejēn péh. ²⁸ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē baad ub bē bahag'āās bē daaj hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā na-āāj hē, sa wahē n'aa bē bahadoo hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Taw'āāts hē bē hagāā baad ub P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh doo. Sa hyb n'aa paa Jesus kan'oo dāk, tadajēp sa hyb n'aa, ta karapee rabahado padēek hyb n'aa. ²⁹ ŷ hapāh hahŷy: ŷ bahōm jawén paa bā, bē mahang an'aa da ta wób. Tabanas'aa b'ée hek'ook do hadoo da. Dooch da rat'yyd mehūn bā Jesus hā h'yy ka'eeh doo. ³⁰ Bē mahang na-āāj né hē ta wób radu doo da rawareem do P'op Hagā Do kyyh, sa hā ká Jesus hā h'yy ka'eeh do raky sūūt hyb n'aa. ³¹ Ti hyb n'aa, baad bē hyb n'aa matakā da! Bē hyb n'aa es'ee nyy da tamawoob hē ta baab noo gó had'yyt hē ŷ ky n'aa jebaanh sahōnh hē bē hā sēt ken'yyh. Ta see pé noo gó ŷ h'yyb heoot doo me ŷ ky n'aa jebaanh, baad ŷ karēn do hyb n'aa paawā bē h'yy ka'eeh Jesus hā —nāng mā Paw-Ro sa hā.

³² Ti m' taky hado kän:

—ŷ karēn P'op Hagā Do bē tahag'āās. ŷ karēn P'op Hagā Do ji wē ky enyym do panyyg n'aa bē h'yyb gó tawād had'yyt hē. Ti né hē tan'oo bā baad bē h'yy kae magyys hē Jesus hā. Tan'oo dāk da bē hā baad hadoo doo, ta karapee tasēew hōm do sa hā taky dāng doo —nāng mäh. ³³—Dooch hēp ŷy gó ŷ karēn pé paa ta wób sa dajēer, ta wób sa saroor —nāng mäh. ³⁴—Bē hapāh né hē ny hadoo ŷ moo wāt daj ŷy hē, ma ŷ sām hā, hata ŷ ma sām hā. ³⁵ Sahōnh hē ŷ bad'oo do hā ŷ metēeh bē hā, bē bahapāh hyb n'aa, tak'ēp né hē ji moo wāt ji masa hyb n'aa kas'uut doo. Bē hyb n'aa es'ee Jesus kyyh: “Ji tsebee né paawā ji hā ran'oo bā ji karēn doo, ta bahānh ji tsebé da ta wób hā ji an'oo bā rakarēn doo”, nāng mā Jesus —nāng mā Paw-Ro kyyh.

³⁶ Ta ti Paw-Ro her'oot do jawén paa bä m', ahyy häng ta taron nuu me, ta wób na-ääj hē m'. Ti m' taky n'aa etsēē. ³⁷ Sahōnh hē rabaód bong, rawaké wät, redēē wät. ³⁸ Tak'ēp rawén h'yy ketón bong Paw-Ro her'oot do hā, dooh raty gepēē wäd bä taher'oot do hyb n'aa. Ti m' rabahadaa wēēnh marakate gó tagatsēg sooh bä.

21

¹ Ti m', ää kedēē bong jawén paa bä Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa Epeso bä naa han'aa do sa hā, ää gatsēg tooj kán marakate gó. Ää gagēd hōm ub tsyt dēēg hā, Kos häd näng doo hēnh. Jat'iip hadoo ää bahōm tsyt dēēg hā, Rodes häd näng doo hēnh. Tii b' naa ää bahōm panang Pataar häd näng doo hēnh. ² Pataar bä ää baw'yyt marakate Penisija häj n'aa hēnh hahōm doo. Ti m' ää gatsēg tooj kán ta gó. ³ Ää matsēk me ää hapäh tsyt dēēg hā, Tsi-Peré häd näng doo, ji s'ÿÿ hadäk hēnh. Ää ahōm kán Sirija häj n'aa hēnh. Marakate gabuuj ramesóob nuuj jé, ää as'oop panang Tiir häd näng doo hēnh. ⁴ Tii bä ää mamuun Jesus hā h'yy ka'eeh do tii bá habong doo. ⁷ ta äh ää baym dó sa pa. Ti m' P'op Hagä Do Sahee baher'oot Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā nyy d' rabad'oo Paw-Ro hā Jerusarēnh hēnh. Ti hyb n'aa m' raky hadoo Paw-Ro hā:

—Ahōm manä Jerusarēnh hēnh —näk mäh.

⁵ Ti m', ⁷ ta äh tabado däk bä, ää bawēēj kán. Jesus hā h'yy ka'eeh do ajyy, sa ÿÿm, sa taah ää rahadaa w'ēēnh hood jó. Hood jó ää behyy bēēh ää taron nuu paa me, ti ää ky n'aa etsēē. ⁶ Ti m' ää kedēē bong sa hā. Ti m' ää gatsēg tooj kán marakate gó. Tii bá ää hadaa w'ēēnh do rabas'ooob kán sa tób hēnh.

⁷ Tiir bá naa marakate bahōm, Toremajida bá tanu däng. Ta tii bá ää beg'ääs Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wē. Sét adēb bá ää tab'ēēs sa sii. ⁸ Jat'iip hadoo ää kaja hōm panang Sesareja häd näng doo bá. Pirip, Jesus ky n'aa rod tób bá ää ba'ÿÿm. ⁷ ajyy Jesus mejüü do sa hata see ti Pirip. ⁹ Ji meheet pé Pirip toog, marahud. Rahajaa raheer'ood bá ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do Sahee an'oo bá. ¹⁰ Hajōō däk ää äh Pirip tób bá, takaja nä Judah häj n'aa hēnh hana doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Agab häd näng doo. ¹¹ Ää pa tabana gēēt bá, tapyn hōm Paw-Ro baa wyd. Ti m' ta daaj hē ta mooh, ta tsyym takamaw'yyd gēēt ta me. Ti m' taky hadoo:

—Hahÿ baa wyd näng do danäh, hahÿÿ da da Judah buuj ramaw'yyd däk Jerusarēnh bá. Ran'oo däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, P'op Hagä Do Sahee her'oot —näng mä Agab kyyh.

¹² Ta ti ää maa napäh bá, ta wób na-ääj hē ta tii bá hab'ēēh doo, ää sahōnh hē ää ky kah'üüm Paw-Ro hā, tanahōm hyb n'aa Jerusarēnh hēnh. ¹³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Héd n'aa bē ba'oot? Tak'ēp ÿ h'yy katón bē an'oo bá —näng mäh. —Dooh ÿ eÿÿm bá ÿ ramaw'yyd däk do hā. Rakarēn bá ÿ radajēēb bá Jerusarēnh bá, ÿ dajēp né hē Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa. Dooh ÿ eÿÿm bá —näng mäh.

¹⁴ Dooh ää taky dahé bá. Ti hyb n'aa dooh ää ky kahüüm boo bá ta hā. Ti m' ää ky hadoo:

—Na manä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb däng do hadoo ta hā —näk ääh.

¹⁵ Ti m' ää benyyw hōm ää h'ēēd, ti m' ää tsyym kasog kán Jerusarēnh hēnh hah'üüm doo. ¹⁶ Jesus hā h'yy ka'eeh do wób, Sesareja bá habong doo, ah'üüm ää sii. Ää ramahüüm a'ÿÿy bap peej Jesus hā h'yy kae däk do tób hēnh, t'ii hēnh

ãã ba'ÿÿh hyb n'aa. Ta häd Masõn. Tsytt dëëg hä Tsi-Peré häd näng doo bä tabana.

Tsijaag wë Paw-Ro beg'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' ãã kaja hõm bä kä Jerusarënh bä, baad Jesus hä h'yy ka'eeh do ãã ragadoo. ¹⁸ Jat'iip hadoo ãã beg'ããs Paw-Ro sii Tsijaag tób hënh. T'ÿ hënh rakata b'ëeh sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa. ¹⁹ Ti m' Paw-Ro kedëng sa hä. Baad ub tabaher'oot sa hä sahõnh hë tamoo wät do hä P'op Hagä Do mo haj'aa Judah buuj nadoo do mahang. ²⁰ Ta ti ramaa napäh bä m', raj'aa etsë P'op Hagä Do hä. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Mahapäh né hë, ãã wakään, hajök Judah buuj babä rah'yy kae padëëk Jesus hä. Ti hadoo né hë sahõnh hë raky kah'üüm Mosees ky n'aa jaw'yyk doo da ji bad'oo hyb n'aa. ²¹ Raheer'oot mä sa hä, mametëëk mä jé pad'yyt hë habong do Judah buuj sa hä, Judah buuj nadoo do sa mahang habong do sa hä, Mosees kyy kerih do raky nadaheeh hyb n'aa. Raheer'oot mä sa hä, dooh m' makarën bä sa taah masuuj noo byyh ranoo ehög hõm. Raheer'oot mä na-ãäj hë, maher'oot mä sa hä ti dooh ër bad'oo doo da radoo bä —näk mä Tsijaag sa kyyh.

²² Ti m' raky hadoo ënh:

—Taw'ãäts hë ër hyb n'aa newëë nyy da ër bad'oo. Raky n'aa napäh da õm kaja nä doo. ²³ Ti hyb n'aa taw'ãäts hë ãã her'oot doo da mabad'oo —näk mä Paw-Ro hä. —Ti abong ji meheet pé ajyy ãã mahang sa sëen hehoh doo, P'op Hagä Do tób n'aa raky däng do ahëëj jëng do heen n'aa. ²⁴ Sa sii ahõm P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Mamoo wäd sa sii ër ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, bë h'yyb bë benäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ãäts hë sa hyb n'aa mepaag hõm rama ejuu do pan'aa, sa sëen rabeheh hyb n'aa. Tii d' madoo bä, sahõnh hë rabahapäh da raheer'oot do a ky n'aa dooh se hub tado bä. Rahapäh da maky daheeh né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁵ Judah buuj nadoo doo kä, ãã ma erii wät nyy da rabad'oo do pan'aa. Hahÿÿ da ãã kyy kerih doo: “Taw'ãäts hë bë nawëh P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ãäts hë bë nawëh bë masãäh dab, har'ëëng dab, bë naboh bä ta majyyw gatsëë däk doo. Bë awëë manä ta majyyw. Bë aã manä bë ÿÿm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii” —näk mä Tsijaag tób bä kata b'ëeh do sa kyyh.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hä Paw-Ro ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro mahüüm ta ti ajyy. Tamoo wät sa sii Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hënh, tapanäk hyb n'aa ta tii bä moo b'ook do sa hä, ny noo gó tabahãnh P'op Hagä Do matym gó sa h'yyb rabenäm doo. Tapanäk mä na-ãäj hë sa hä ny noo gó P'op Hagä Do hä rama ejuu doo.

²⁷ P'eets ub paawä m' tabahëëj jëng bä ta ti 7 ta äh, Paw-Ro rabenyww bong do ä n'aa, Judah buuj wób, Asija häj n'aa hënh han'aa doo, rabahapäh mä Paw-Ro P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ti m' hajök do t'ÿ hënh kata b'ëeh do rah'yyb tatuk Paw-Ro wë rakamaj'ÿ hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro wë rawaj'aa padëëk. ²⁸ Rageëënh bä m' raky hadoo:

—Äã bë masaa Isaraéw buuj! —näk mäh. —Hahÿ né hë aj'yy jé pad'yyt hë hawät doo, tametëëk do kamaj'ÿ ãã hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä na-ãäj hë, hahÿÿ hä na-ãäj hë P'op Hagä Do tób n'aa hä. Hÿÿ kä na-ãäj hë tamanaa Judah buuj nadoo do wawëë hë, P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ta yd rejää tan'oo bä —näk mä sa kyyh.

²⁹ Tii da rawén ky hadoo, pooj jé rabahapäh Paw-Ro sii Epeso buuj, Toropimo häd näng doo, panang bä rababong bä. Paw-Ro mahüüm red'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hä.

³⁰ Ti m' sahõnh hē panang buuj rakawajään. Jé pad'yyt hē rabana, rawaj'aa padëek P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ramaso däg kån mä tii bä Paw-Ro, ramahüüm mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä. Ti m' nawayw hē ranoo gatsëe däk ta nooh. ³¹ Ranaboh nuuj jé paawä Paw-Ro, Roma buuj warahén n'aa wahë n'aa hä rapanäk mä Jerusarēnh buuj kamaj'ī do ky n'aa. ³² Ti m' warahén sa wahë n'aa tanaëēnh mä warahén wób, warahén sa wahë n'aa wób na-ääj hē. Ti m' rawaj'aah Jerusarēnh buuj sa wë. Rabahapäh bä m' warahén sa wahë n'aa sa sii han'aa doo, moo yyw padëek mä Paw-Ro rej'ää doo. ³³ Ti m' warahén sa wahë n'aa kaja nä bä tamaso däk Paw-Ro, ti m' tamejüü ramoo maw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me. Ti m' teaanh mäh:

—Jaa hahy aj'yy? H'ëed hado tamo haj'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' ta see hadoo ta wób rageëēnh, ta see ky n'aa hadoo ta wób sa kyyh. Dooh m' warahén sa wahë n'aa h'yyb mepëe bä ta ky n'aa hä, tak'ëp rageëēnh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa tamejüü ramahüüm warahén tób n'aa yt hä. ³⁵ T'ī hēnh rakaja hõm bä, tób gó ji basëek do tyng n'aa jó, warahén ratóg sëek mä Paw-Ro, hajök do ta hä rapahuut do hyb n'aa. ³⁶ Ti m' hajök do rageëj nä:

—Ji daj'ëep, ji daj'ëep! —näk mäh.

³⁷ Ti m' warahén ramajëe suun pooj jé Paw-Ro beaanh sa wahë n'aa hä Gereg kyy me:

—ÿ karēn paawä ÿ her'oot a hä —näng mäh.

Ti m' warahén sa wahë n'aa eaanh:

—Mer'oot Gereg kyyh? —näng mäh. ³⁸ —Õm nado Esit buuj kamaj'ī do du n'aa do nag'aap hē denaa hē? Õm nado ti mahüüm do 4 miw heb'ooh do banawäng doo hēnh? —näng mäh.

³⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh. ÿ nado tii —näng mäh. —Judah buuj ÿ ti hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä naa, Siris häj n'aa bä naa ÿÿh. Panang ky n'aa etsëeh do buuj ÿÿh —näng mäh. —ÿ karēn paawä man'oo ÿ baher'oot hyb n'aa sa hä —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' warahén sa wahë n'aa an'oo kån tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro bag'ëed däk tsyym tyng n'aa jó. Ti m' tameduuk ta moo me, bag hēnh rababë däk hyb n'aa. Ti m' bag hēnh rababë däk bä, tadu doo ta her'oot do Eberew kyy me.* Ti m' taky hadoo:

22

¹ —Wakān haa, yp ÿ hyb n'aa hedoo doo. Bë maa newë kēh ÿÿ. Hä ÿ rakamaj'ī do ky n'aa ÿ her'oot —näng mäh.

² Ti m' ramaa napäh bä m' ter'oot do Eberew kyy me, sa kyy me, bag hēnh rababë däg magyys hē tii bä. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

³ —Judah buuj né ÿ hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä, Siris häj n'aa bä ÿ benäng. Babä Jerusarēnh bä ÿ bawäng. Gamarijéw* baad ub né hē ÿ tama metëek ër wahë makū ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa. Baad ub né hē ÿ karēn paa ÿ h'yyb n'yyim P'op Hagä Doo, da hē bë bad'oo doo da né hē. ⁴ ÿ rejää

* **21:40** Judah buuj sa kyyh hel'äat do ramaneēnh Eberew kyyh. Judah buuj na-ääj hē rer'oot Aramew kyyh. Sa wób na-ääj hē rahajaa rer'ood bä Gereg kyyh. * **22:3** Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehëtek do ky n'aa etsëeh do ti Gamarijéw. Atos 5.34 hä takerii däk ta ky n'aa.

né paa Jesus hã h'yy ka'eeh doo, radejöp hyb n'aa. Ý mesoo paa ýÿj, ajyy, ý deweës ragadahew'ees doo gó. ⁵ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa hel'hãät doo, ër wahë n'aa na-ããj hë rahapäh tii. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot do bë hã. Hã ý raban'oo däk paa kerih doo, ramejüü do ky n'aa, ý banoo hyb n'aa ër wakãän, Judah buuj, panang Damas-Ko häd nang doo bã habong do sa hã. Ti t'ii hënh ý bahöm paah, ý mena paawã Jesus hã h'yy ka'eeh doo, rarejãä hyb n'aa Jerusarënh hënh —näng mä Paw-Ro sa hã.

⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti, wasyk, ý bedaa däk bã Damas-Ko, tii bã wë hã naa gabarëeh do ta bag gabar'ëeng wät hahät ýÿ. ⁷ Tüü ý badëë jat tii bã. Ti ý maa napäh kyyh, hã ý her'oot doo: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ý marejãä?” näng mä kyyh hã ýÿ. ⁸ “Jaa òm?”, näng ýÿh. “Ý né hë Jesus, Nasarëh buuj marejãä doo”, näng mäh. ⁹ Si ý habok do rahapëë né paawã ta bag, dooh rah'yy ganyy bã kyyh hã, hã ý her'oot do hã. ¹⁰ Ý eaanh tii bã: “Nyy d' ý bad'oo, Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ýÿh. Ti taky hadoo hã ýÿ: “As'ëeg g'ëed. Ahöm nä panang hënh. T'ii hënh rabaher'oot a hã nyy da mamoo wät do pan'aa hã ýÿ”, näng mä Jesus kyyh hã ýÿ. ¹¹ Ý hapäh ta bag tak'ëp gabarëeh do hyb n'aa ý wén ty tamaa wät. Ti hyb n'aa hata haa ý ramoo maso höm Damas-Ko hënh ää bah'üüm hyb n'aa.

¹² —Aj'yy Ananias häd nang do ý taheg'ãäs. Baad ta ti Ananijas ky dahé had'yyt hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ti panang bã habong do Judah buuj raweh'ëeh ti Ananijas. ¹³ Pa ý tabag'ëed däk bã taky hadoo: “Wakän ýÿ, Saw-Ru, mabegãä däk p'aa hënh!” näng mäh. Ý bahapëë däg kãn nayyw hë tii bã. ¹⁴ Ti m' taky hadoo ënh hã ýÿ: “P'op Hagã Do ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, ti né hë hasëew wät òm, mabahapäh hyb n'aa takarën doo, mabahapäh hyb n'aa P'op Hagã Do karën doo da hawät doo,† mamaa napäh hyb n'aa ta ti ta kyyh. ¹⁵ Òm né hë da Baad Had'op Do rod n'aa sahõnh hë sa hã. Maher'ood da mamaa napäh doo, mahapäh do ky n'aa”, näng mä ta kyyh hã ýÿ. ¹⁶ Ti m' taky hadoo: “Magadaa wäd manäh. Ahöm nä òm ranu gemuun wät hyb n'aa. Òm ranu gemuun bã, Jesus hã mabetsëë a hã hanäng do nesaa do tabawug höm hyb n'aa”, näng ta kyyh hã ýÿ.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Jerusarënh hënh ý babaaj nä bã, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã ý bahöm ý ky n'aa etsëë hyb n'aa. Ta tii bã s'ëeh hadoo hã ýÿ. ¹⁸ S'ëeh hadoo doo gó ý hapäh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Hah'ÿy da ta kyyh hã ýÿ: “Nayyw hë! Ahöm nä Jerusarënh bã naa. Doooh da raky dahé bã kèh ý n'aa maher'oot doo”, näng mä hã ýÿ. ¹⁹ Ti ý ky gadoo: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë ajyy babã habong do rahapäh nyy da ý bahöm do paa sahõnh hë tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hã, a hã h'yy ka'eeh do ý deweës hyb n'aa, ý rejãä hyb n'aa. ²⁰ Radaj'ëep noo gó a ky n'aa rod paa Es-Tew häd nang doo, ý na-ããj hë sa da h'yyb hadoo. Ý né paa pä me hakut do sa saroor henãm”, näng kèh ý ta hã. ²¹ Ti taky hadoo hã ýÿ: “Ahöm nä, òm ý mejüü dawëë, Judah buuj nadoo do sa mahang”, näng mäh.

²² Ti m', jããm né hë ramaa newëë do Paw-Ro her'oot doo. Judah buuj nadoo do sa mahang Paw-Ro Jesus mejüü Paw-Ro her'oot hyb n'aa, radu doo mä rageëeh doo:

—Doooh taw'ãäts hë tado tawäd bã badäk hah'ÿy hã! Taw'ãäts hë tadajöp! —näk mä Paw-Ro maji sa kyyh.

† 22:14 Jesus né hë ti P'op Hagã Do karën doo da hawät doo.

²³ Ti m' rageënh. Sa hatsë sa hã padëek do ratepyh, rakawajãän do heen n'aa. K'ãäts rehaa p'op. ²⁴ Ti hyb n'aa, warahén sa wahë n'aa mejõ kãn Paw-Ro ramajëë suun warahén tób n'aa yt hã. Tamejũ mã rahewyyh. Tamejũ mã reaanh ta hã h'ëed hyb n'aa ta majĩ tii da rawén geënh. ²⁵ Ti m' ramaw'yyd dæk bã rahewyyh do pan'aa paawã, Paw-Ro eanh warahén wahë n'aa see hã:

—Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh bë hewyh bã Roma buuj seeh, bë nahapëë nã bã tamo haj'aa kadoo bã? —nãng mãh.

²⁶ Ti m' warahén sa wahë n'aa see maa napãh bã Paw-Ro her'oot doo, nayyw hë tabahõm kãn warahén sa wahë n'aa heh'ãät ub do wë. Ti m' teanh ta hã:

—Nyy da mabad'oo hahÿ aj'yy hã? Roma buuj né hë ti hÿÿh —nãng mãh.

²⁷ Ti m' sa wahë n'aa heh'ãät ub do bahõm Paw-Ro wë. Ti m' tabeanh:

—Te hub né hë, Roma buuj né hë õm? —nãng mãh.

—ÿÿ. Roma buuj né hë ÿÿh —nãng mã Paw-Ro kyyh.

²⁸ Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'ãät ub do ky hadoo:

—Tak'ëp ÿ bepaag hõm paah, Roma buuj ÿ bahadoo hyb n'aa —nãng mãh.

Ti Paw-Ro ky hadoo ta hã:

—Roma hãj n'aa bã ÿ benãng, ti hyb n'aa ÿ benãng noo gó naa Roma buuj né ÿ hÿÿh —nãng mãh.

²⁹ Ti m' hewyyh do paawã nayyw hë m' raberéd geët Paw-Ro. Sa wahë n'aa eÿÿm wät tah'yy ganyy bã Roma buuj né ti tamejũ ramoo maw'yyd dæk do haak sapuuw hadoo doo me.‡

Sinedirijo ajyy n'aa hã Paw-Ro her'oot do ky n'aa hahÿÿh

³⁰ Ti m' jati pé warahén sa wahë n'aa heh'ãät ub do mejũ ramanyyh Paw-Ro. Takarën mã ta heen n'aa nãng baad ub h'ëed p'ãã Judah buuj Paw-Ro hã raky n'aa tapaa. Ti m' tamejũ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób, rakata b'ëeh hyb n'aa, Sinedirijo hãd enãh doo. Ti m' Paw-Ro tamanaa rabab'ëeh bã.

23

¹ Ti m' baad ub mã Paw-Ro baheg'ãas Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Wakãn haa —nãng mãh. —P'ooj ub ÿ bawät do hadoo né hë ÿ da hë. Baad ub hëp ÿ tym P'op Hagã Do matym gó —nãng mãh.

² Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ãät doo, Ananijãs hãd nãng doo, mejũ mãh, Paw-Ro pa hab'ëeh do Paw-Ro ranoo gewyyh hyb n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ta hã:

—P'op Hagã Do õm hewyyh da! Ta hadë hawak doo me j'ooj hë rep'ees do hadoo õm! * Õm tii bã hasooh ÿ maky n'aa etyy hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da. Ti hadoo né hë, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do maky dahé bã, ÿ mamejũ ÿ rabaheyyh hyb n'aa. Dooh tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã —nãng mã Paw-Ro kyyh ta hã.

⁴ Ti m' Paw-Ro pa hab'ëeh do raky hadoo Paw-Ro hã:

—Õm ky neÿÿm maky n'aa rejã bã P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ãät doo! —nãk mãh.

⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

‡ 22:29 Dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bã Roma buuj see ramaw'yyd bã ranahapãh nã bã tamo haj'aa kadoo bã. Ti hyb n'aa warahén sa wahë n'aa wén eÿÿm wät. * 23:3 J'ooj madäk do ta h'yyb tym, Paw-Ro hanãng pé panyyg ky n'aa gó tãher'oot doo.

—Wakān haa, dooh ŷ hapēē bā P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa heh'āät do tado bā. P'op Hagā Do kyy kerih do hā hahŷŷ da takerih: “Maky n'aa rejā manā bē wahē n'aa”† —nāng mäh.

⁶ Ti m' Paw-Ro hapāh do hyb n'aa ti anāng ta wób Saduséw, ta wób Pariséw sa mahang, taky hadoo kat'aa do sa hā:

—Wakān haa, —nāng mäh —Pariséw né ti ŷ hŷŷh. Pariséw t'aah ŷŷh —nāng mäh. —Hā ŷ rawén ky n'aa tapaa, ŷ gada do hyb n'aa dejēp do ragenā bong doo —nāng mäh.

⁷ Tii da ta her'oot do hyb n'aa, radu doo raky ked'aak do Pariséw Saduséw sa mahang. Ti hyb n'aa rakety n b'ēēh mā sa wahē n'aa ta tii bā kata padēēk doo. ⁸ (Saduséw sa hā ji dajēp jawén paa bā, dooh ji ganā wād bā. Sa hā, dooh āās. Sa hā dooh na-āāj sahee péh. Pariséw sa hā kā, ji dajēp jawén paa bā ji ganyyh nā p'aa hēnh. Ti anāng na-āāj hē sa hā āās, sahee na-āāj hē.)

⁹ Ti hyb n'aa raky ked'aak mā ta ti p'āā. Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk do wób, Pariséw wób as'ēēg b'ēēh mäh. Tak'ēp mā sa kyyh. Hahŷŷ d' mā sa kyyh:

—Doooh hahŷ a'jyy nesaa do tamoo wād bā. Ji hapāh mā āās her'ood bā ta hā. Ji hapāh mā tii, sahee her'ood bā ta hā —nāk mā sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Pariséw Saduséw kamajē dāg mā tak'ēp. Ti m' warahén sa wahē n'aa beŷŷm wāt, rejes wāt ted'oo Paw-Ro. Ti hyb n'aa tamejūū warahén rabahōm rabej'ooj nyyh hyb n'aa Paw-Ro, warahén tób hēnh ramahūūm hyb n'aa p'aa hēnh.

¹¹ Ti m' atsēm kā, Jesus kasee Paw-Ro hā. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Eŷŷm manāh! —nāng mäh. —Maher'oot do hadoo kēh ŷ n'aa babā Jerusarēnh bā, ti hadoo né hē da maher'ood panang Roma hād nāng doo bā —nāng mā Jesus ta hā.

Paw-Ro Judah buuj wób radajēēb paawā panyyg n'aa hahŷŷh

¹² Ti m' jati péh, Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do wób rakaner'oot Paw-Ro radaj'ēēp hyb n'aa. P'op Hagā Do hā raky dāng radaj'ēēp né hē. Ti m' raky hadoo:

—Doooh d' ēr awa bā, dooh d' ēr eēg bā ēr nanaboh nā bā Paw-Ro —nāk mā sa kyyh.

¹³ Tahyb n'aa pé 40 ajyy ti h'yyb hedoo doo. ¹⁴ Ti m' rabahōm P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wē na-āāj hē. Ti m' raky hadoo sa hā:

—P'op Hagā Do hā āā ky dāng, dooh āā awa bā, dooh āā eēg bā Paw-Ro āā nanaboh nā bā —nāk mäh. ¹⁵ —Āā karēn paawā Sinedirijo ajyy n'aa sii hē bē ky n'aa etsēē warahén sa wahē n'aa hā, Paw-Ro tamanaa hyb n'aa bē bab'ēēh bā. Taw'āāts hē bē her'oot bē karēn baad bē ky n'aa napāh ta ky n'aa, bē keno da —nāk mäh. —Āā gadaa dāk da ta baa bā, āā daj'ēēp hyb n'aa bē hab'ēēh hēnh takajaa do pooj jē —nāk mā sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro s'aah ky n'aa napāh rahe'oot doo. Ti m' tabahōm kån warahén sa tób hēnh, Paw-Ro tapanāk hyb n'aa. ¹⁷ Ti m' Paw-Ro naēēnh warahén sa wahē n'aa seeh. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Mamahūūm hahŷ pahēēw bē wahē n'aa wē. Ti anāng panyyg tahe'oot pé ta hā —nāng mā Paw-Ro.

¹⁸ Ti m' warahén wahē n'aa see mahūūm kån pahēēw sa wahē n'aa heh'āät ub do wē. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Paw-Ro, ər maso gëet doo, ỹ tanaëej nä, taher'oot hä ỹỹ, ỹ manaa hyb n'aa hahỹ pahëew a wë. Ti anäng mä panyyg taher'oot pé pan'aa a hä —näng mäh.

¹⁹ Ti m' pahëew warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do moo takyng hõm ramaa nanapäh hënh. Teanh mäh:

—H'ëed ti makarën maher'oot hä ỹỹ? —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ky hadoo:

—Judah buuj kaner'ood bong a hä raky n'aa her'oot hyb n'aa Paw-Ro mamahüüm hyb n'aa Sinedirijo ajyy n'aa rakahet'aa hënh. Rakarën mä paawä raky n'aa napëe magyys hë Paw-Ro ky n'aa, ken'ooch da. ²¹ Maky dahé manä da. 40 ajyy tahyb n'aa pé ragadaa däk radaj'ëep hyb n'aa. Kejën rabë bä. P'op Hagä Do hä raky däng dooh rawa bä, dooh reëg bä rananaboh nä bä Paw-Ro. Da hë ti abë padëek. Ragadaa däk maher'oot do pan'aa sa hä —näng mä Paw-Ro s'aah kyyh warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do hä.

²² Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do edëe wät pahëew. Ti m' taky hadoo:

—Maher'ood manä ỹ mapanäk doo —näng mäh.

²³⁻²⁴ Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do naëehn pawóp hë warahén sa wahë n'aa. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë etyn hõm da 200 warahén tsyym me hah'üüm péh, 70 kawaaro jó hah'üüm do ta wób, 200 jook yt hä hah'üüm doo, kawaaro Paw-Ro jahõm pé sii hë da, atsëm rabahõm hyb n'aa panang Sesareja häd näng doo hënh —näng mä ta kyyh.

Ti m' tamejüü baad ub ramahüüm hyb n'aa Paw-Ro, sa wahë n'aa Peris häd näng do wë. ²⁵ Tamejüü sa hä tama erih do Peris. Terih doo, hahỹỹ da m':

²⁶ “ÿ, Karaw-Dijo Risijas, ỹ edëng õm Peris, hyb n'aa jawyk doo, Sesa kyy gó babä bag'ääs do õm. ²⁷ Õm ỹ panäk hahỹỹ da: Judah buuj ramaso däk hahỹ aj'yy. Rakarën paawä radaj'ëep. Ti ỹ ky n'aa napäh bä Roma buuj tado bä, ỹ bahõm warahén sii hë ỹ bed'ëep hyb n'aa sa moo gó naa. ²⁸ ÿ karën paawä ỹ heen n'aa näng h'ëed hyb n'aa rakamaj'ĩ ta hä, ti hyb n'aa ỹ wén mahüüm paa Judah buuj wahë n'aa sa wë. ²⁹ Tii bä ỹ heen n'aa nyy däk raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa raky kes'ëem. Dooch tamo haj'aa kadoo bä ji daj'ëep hyb n'aa paawä. Dooch tamo haj'aa kadoo bä na-ääj hë ji dawäts gëet hyb n'aa. ³⁰ Tii bä ỹ ky n'aa napäh rakarën radaj'ëep. Ti hyb n'aa nyyw hë ỹ mejõ hõm a wë. ÿ maher'oot da ta maj'ĩ, a wë rabahõm a sii raber'oot hyb n'aa ta ky n'aa”, näng mä terih do hä.

³¹ Ti m' warahén sa wahë n'aa mejüü doo da rabadoo kån. Ramahüüm kån mä atsëm Paw-Ro. Ti m' panang An-Tiparis häd näng doo bä rakajaa. ³² Tii b' naa, jati péh, warahén tsyym me hah'üüm do rababaaj nä p'aa hënh sa tób hënh. Kawaaro jó hah'üüm do ramahüüm kån tii bä Paw-Ro. ³³ Rakaja hõm bä Sesareja bä, ran'oo däg kån sa wahë n'aa ma erih do Peris hä. Ti m' rahaëënh Paw-Ro ta hä. ³⁴ Ti m' Peris ner'ood kån kerih doo, ti m' teanh mä Paw-Ro hä ny hado tabanäng hënh tabana, Roma häj n'aa. Siris hënh naa tabana Paw-Ro her'oot bä m', ³⁵ Peris ky hadoo ta hä:

—ÿ maa newëe da a ky n'aa a hä kamaj'ĩ do rakaja nä bä —näng mäh.

Ti m' tamejüü Eróts, Judah buuj sa wahë n'aa tób haeh do yt hä warahén rabahag'ääs hyb n'aa Paw-Ro.

24

Peris hä Paw-Ro her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' 5 ta ä jawén paa bä, Ananijas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kajaa nä Sesareja bä. Ta sii tamanaa mä Judah buuj sa wahë n'aa wób, sa ky n'aa rod Ter-Turus häd näng do na-ääj hë. Ti m' raky n'aa tapa kân Paw-Ro ta ti häj n'aa bagä n'aa matym gó. ² Ti m' Paw-Ro ramana geët bä, Ter-Turus häd näng do du doo ta her'oot do Peris hä. Paw-Ro taky n'aa tapaa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Baad tanyy né hë, a hyb n'aa baad ub ää hä ää häj n'aa bä. Dooh kamajÿÿ péh. Öm h'yy ganäng do hyb n'aa, baad tawén hadoo ää hä, ää häj n'aa bä. ³ Jé pad'yyt hë ää häj n'aa bä ää h'yy gadajang a mo haj'aa hyb n'aa, Peris, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. ⁴ —Dooh ää karën bä öm ää h'yyb panasä bä. Ti hyb n'aa ää karën paawä kanahën d'os hë mamaa newë ää her'oot doo. ⁵ Geët hahÿÿ aj'yy, kamajÿÿ do du na do tii, ää hä. Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bä Judah buuj rakamajÿÿ sa hä hë tan'oo bä. Aj'yy Nasaréh buuj ky s'üüt doo, ta wób sa wë h'yy kawareem hóm do sa wahë n'aa see hahÿÿh. ⁶ Takarën paawä tan'oo bä baad tanado wät P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa ää wén maso däk. [⁷ Ää karën paawä ää ky n'aa etyy ää ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. Ti nuuj jé warahén sa wahë n'aa, Risijas häd näng doo, ta warahén sii hë tabana. Ää hä rawaj'aa padëëk, Paw-Ro rabej'ooj hóm hyb n'aa ää mahänh. ⁸ Tamejüü ta hä ky n'aa tapaa do a wë rabahóm.] Baad hahÿÿ aj'yy hä meajj bä, maheen n'aa näng da ää ehub né hë ää ky n'aa tapaa do hä —näng mä Ter-Turus kyyh Peris hä.

⁹ Ti m' Judah buuj, Jerusarënh bä han'aa doo, raky masa Ter-Turus. Raky n'aa tapaa ënh Paw-Ro. Te hub né hë m' Ter-Turus her'oot doo, sa nooh.

¹⁰ Ti m' sa wahë n'aa Peris häd näng do mejüü Paw-Ro ber'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hajöð däg ta baab ää häj n'aa bä baad maky n'aa etyy. Ti hyb n'aa h'yyb neÿÿm doo me ÿ her'oot a hä këh ÿ n'aa hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa hä —näng mäh. ¹¹ —12 ta ä nä ÿ kaja nä Jerusarënh bä, P'op Hagä Do ÿ hyb n'aa esee hyb n'aa. Makarën bä mameajj ÿ kajaa noo gó ÿ rahapäh doo, te hub né hë ta ti ÿ her'oot do mabahapäh hyb n'aa. ¹² B'ëeh hahÿÿ hä ÿ kamajÿÿ doo, dooh noo gó ÿ rahapëë bä ÿ ky kedag bä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Dooh noo gó ÿ rahapëë bä ÿ kamajë bä tób P'op Hagä Do panyyy rayd naherot do yt hä, panang bä na-ääj hë. ¹³ Hahÿÿ ajyy dooh rahaja bä rametä bä te hub tado bä hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa.

¹⁴ Hÿÿ kä, dooh ÿ ky n'aa jejën bä, ÿ hyb n'aa jaw'yyk né hë P'op Hagä Doo, ää wahë makü rah'yy kaha'eeh doo. Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ky n'aa ÿ ky daheeh.* Ta wób wë ää h'yy kawareem hóm ramaneëëj né paawä ta tyw n'aa papuuj, sahõnh P'op Hagä Do kyy kerih do ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky daheeh. ¹⁵ Hä ÿ kamajÿÿ do ragada do hadoo né hë ÿ gada dejëp do ragenä bong doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. P'op Hagä Do karën doo da habong do paah, baad nabok do paa na-ääj hë da ää gada ragenä bong doo. ¹⁶ Sahõnh hë da ragenä bong do hyb n'aa, baad ub had'yyt hë ÿ karën ÿ bawät, hëp ÿÿ gó baad had'yyt hë tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hä, ta wób sa hä na-ääj hë —näng mä Paw-Ro.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

* **24:14** Jesus ky n'aa né hë ti "ta tyw n'aa papuuj" ramaneëënh doo.

—Hajõng ta baab hãj n'aa s'ee hënh ÿ bewäd nä. Ta jawén ÿ babaaj hõm p'aa hënh Jerusarënh hënh, kasuud is do Judah buuj sa mahang habong do sa matym n'aa ÿ tajooh hyb n'aa, P'op Hagä Do hä ÿ ma ejuu do hyb n'aa na-ããj hë. ¹⁸⁻¹⁹ Ti né hë ÿ bad'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sahõnh hë ÿ bahajaa jawén paa bä äã ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji h'yyb banyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Dooch hajök do tado bä si ÿ habok doo. Dooch na-ããj hë ÿ kamajë bä ta wób sa wë. Daap ramenyyh hä ÿ raky n'aa tapaa doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä né hë ÿ bag'eëd däk Judah buuj wób Asija hãj n'aa hënh naa ÿ rabahapäh bä. Taw'ääts hë né hë paawä ta ti né hë ajyy wawëë hë rabana, hä ÿ raky n'aa tapaa hyb n'aa tanyy bä sa wë hä ÿ raky kes'eëm péh. Ti né hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ÿ raky n'aa tapaa do paah. ²⁰ Ta ti ranan'aa do hyb n'aa, na b'ëëh hahý raher'ood ny hadoo pé rahapäh ÿ mo haj'aa kadoo bä Sinedirijo ajyy n'aa raky kes'eëm do hä ÿÿ. ²¹ Jääm né hë hahýÿ da këh ÿÿ Sinedirijo ajyy n'aa sa hä: “Dejöp do ragenä bok do ÿ gada do hyb n'aa, hä ÿ raky n'aa etyy bë matym gó”, nang paa këh ÿ sa hä. Nepäh ta tii hä rawyyd bä sa hä baad nadoo do mo haja ÿÿ —näng mä Paw-Ro kyyh.

²² Ti m', baad Peris ky n'aa napäh né hë Jesus ky n'aa, ta tyw n'aa papuu ramaneënh doo. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä taky hadoo:

—Jääm hë dó —näng mäh. —Warahén sa wahë n'aa Risijas häd nang do kajaa bä, ÿ baher'oot da nyy da ÿ bad'oo õm raky n'aa tapaa do hä —näng mä Peris kyyh.

²³ Ti m' Peris mejüü warahén sa wahë n'aa see rabaheg'ääs nä Paw-Ro. Hahýÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Taw'ääts hë bë eréd tabawät hyb n'aa, tabeg'ääs hyb n'aa. Bë an'oo na-ããj hë ta najiis rabeg'ääs ta wë rabanoo hyb n'aa takarën doo —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta jawén, p'aa hënh Peris bana Paw-Ro wë. Ta ÿÿm sii hë tabana. Dusir mä Peris ÿÿm häd. Judah buuj mä ti ta ÿÿm. Ti m' tamejüü Paw-Ro ranaëënh. Tamaa newëë mä Paw-Ro her'oot doo, ji h'yy ka'eeh do Kristo Jesus hä ky n'aa. ²⁵ Ti m' Paw-Ro baher'oot bä baad ub ji bawät do ky n'aa, ji h'yy keb'aah do ky n'aa, ta jawén ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa na-ããj hë, Peris eÿÿm wät mäh. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hë dó. Ahõm nä. ÿ karën bä, ÿ mejüü da õm ranaëënh p'aa hënh —näng mä ta kyyh Paw-Ro hä.

²⁶ Peris karën paawä Paw-Ro anoo dajëër ta hä, taberéd hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' hajõõ nuu me tanaëënh ta wë Paw-Ro sii taber'oot hyb n'aa. ²⁷ Ti m' pawóp hë ta baab tabahado däk bä, Posijo-Pes Peris jawén buuj däg. Peris sa wahë n'aa tabadoo do paa tabanyyh bä, teréd geët Paw-Ro, Judah buuj tah'yyb en'yym hyb n'aa.

25

Roma buuj sa wahë n'aa see sii Paw-Ro ber'oot do panyyg n'aa hahýÿh

¹ Ti m' tamawoob hë tabahado däg bä ta äh Pes Peris jawén buuj tabahado däg bä, Jerusarënh hënh tabahõm kån Sesareja panang häd nang doo bä naa. ² Ti m' Jerusarënh bä takajaa bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób na-ããj hë, rabahõm ta wë. Paw-Ro raky n'aa tapaa ta matym gó. ³ Ky kah'üüm mä ta hä, rakarën doo da tabad'oo hyb n'aa. Rakarën né paawä Pes mejö nä Paw-Ro Jerusarënh hënh. Rakarën né paawä radaj'ëöp Paw-Ro tana bä ta tyw n'aa me. ⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Dooh —näng mäh. —Sesareja bä Paw-Ro bagëet. T'ïi hënh da ÿ babaaj hõm p'aa hënh nayyw hë. ⁵ Taw'ääts hë né paawä bë wahë n'aa wób rabah'üüm si ÿÿ, t'ïi hënh raky kes'ëem hyb n'aa tamo haj'aa kadoo bä —näng mäh.

⁶ Ti m' ji moo sahõnh hë ta ä jawén paa bä, Pes babaaj hõm kån Sesareja hënh. Ti m' jat'iip hadoo Pes bana sooh ji hã raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Ti m' tamejüü ranaëej nä Paw-Ro. ⁷ Paw-Ro bana gëet bä, Judah buuj, Jerusarënh bä naa han'aa do ranu sabug däk tabagëet bä. Ti m' radu doo tak'ëp Paw-Ro raky n'aa tapaa. Hajõng mä nesaa do tamo haj'aa, sa nooh. Daap mä ramenyyh. Dooh m' rahaja bä rametä bä se hub tado bä ti raher'oot doo.

⁸ Ti m' ta daaj hë Paw-Ro ky n'aa kaher'oot sa hã:

—Dooh ÿ mo haj'aa kad'oo pé Judah buuj raky n'aa jaw'y'yk do hã. Dooh ÿ mo haj'aa kadoo bä P'op Hagä Do tób n'aa hã. Dooh ÿ mo haj'aa kadoo bä Sesa, Roma buuj sa wahë n'aa heh'ääts ub do hã —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁹ Ti m', Pes h'yyb enäw paawä Judah buuj. Ti hyb n'aa hahÿÿ da m' ta kyyh Paw-Ro hã:

—Makarënh mabahõm Jerusarënh hënh, t'ïi hënh ÿ maa newëë hyb n'aa õm raky n'aa tapaa doo, õm ÿ ky n'aa etyy hyb n'aa? —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Babä ÿ bagëet hÿÿ kä, raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Babä né hë ji ky n'aa etyy Sesa kyy gó, Roma buuj sa wahë n'aa heh'ääts ub do kyy gó. Babä né hë ÿ maky n'aa etyy. Baad mabahapäh né hë, dooh ÿ mo haj'aa kadoo bä Judah buuj sa hã. ¹¹ ÿ mo haj'aa kadoo bä paawä, dajëb hã ÿ maky n'aa ety bä ta hyb n'aa, ÿ gadoo né da ÿ radaj'ëep doo. Se hub tanado bä hã ÿ raky n'aa tapaa doo, dooh Roma buuj raky n'aa jaw'y'yk do an'oo bä sa moo gó ÿ rahaëënh. ÿ karënh Sesa né hë ÿ taky n'aa etyy —näng mä Paw-Ro kyyh.

¹² Ti m' Pes beaanh ta hã masa do sa hã nyy d' rabad'oo. Ti m' rakaner'oot do jawén paa bä Pes ky hadoo Paw-Ro hã:

—Makarënh mä Sesa õm taky n'aa etyy. Ti hyb n'aa t'ïi hënh né da mabahõm ta wë —näng mäh.

Judah buuj sa wahë n'aa hã Pes her'oot do Paw-Ro ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta jawén, ta see pé noo gó, Judah buuj sa wahë n'aa heh'ääts ub do Agaripa häd näng doo, ta änh Berenis häd näng do daheeh rabana, Sesareja hënh rabeg'ääs hyb n'aa Pes wë. ¹⁴ Hajõo ta äh t'ïi hënh rabajeej bong. Ti hyb n'aa Agaripa hã Pes baher'oot Paw-Ro ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Ti agëet babä aj'y'y Peris eréd gëet do paah —näng mäh. ¹⁵ —Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hë raher'oot hã ÿÿ ta hã raky kes'ëem do ky n'aa. Rakarënh né paawä dajëb hã ji ky n'aa etyy —näng mäh.

¹⁶ —ÿ her'oot sa hã, dooh Roma buuj ramejõ bä rarejã bä nayyw hë ji hã. Pooj jé ji ky naa etyy n'aa an'oo bä ta matym gó ji hã ky n'aa tapaa do ji ky gadoo. Tii d' né këh ÿ sa hã. ¹⁷ Ti m' wawëë hë rakaja nä bä, nayyw hë, jati péh, ÿ mejüü Paw-Ro ramanaa, ta hã ky kes'ëem do rabab'ëeh bä. ¹⁸ Ta hã raky n'aa tapaa bä, dooh ÿ h'yyb däng do tado bä raky n'aa tapaa doo. ¹⁹ Raky n'aa hajëm rah'y'y kaha'eeh do ky n'aa hã. Raky n'aa hajëm na-ääj hë dajëp do ky n'aa, Jesus häd näng doo. Paw-Ro her'ood bä edëp mäh, tanooh. ²⁰ Dooh ÿ hapëë bä nyy da ÿ bad'oo ta ti hedoo do hã. Ti hyb n'aa ÿ beaanh ta hã takarënh bä Jerusarënh hënh tabahõm, t'ïi hënh raky n'aa etyy hyb n'aa. ²¹ Ti m' Sesa

hã Paw-Ro ky däng. Takarën mä Sesa ky n'aa etyy ta hä. Ti hyb n'aa ȳ mejüü rabahag'ääs nä Sesa wë ȳ manejö nä bä —näng mä Pes kyyh.

²² Ti m' Agaripa ky hadoo:

—Ȳ karën paawä ȳ maa newëë ta ti aj'yy her'oot doo —näng mäh.

—Taw'ääts hë. Jat'iip né da mamaa newëë ta her'oot doo —näng mä Pes.

²³ Ti m' jat'iip hadoo Agaripa, Berenis daheeh rabajëë p'ëë ta gawakō gaeh doo gō, raky n'aa tapaa do ky n'aa rabaherōt bā. Rabajëë p'ëë bā, baad ub t'ī hēnh kat'aa do raweh'ëeh Agaripa, Berenis daheeh. Sa sū m' rabajëë p'ëë warahén sa wahë n'aa ky n'aa etsëeh doo, ajyy panang buuj ky n'aa etsëeh do na-ääj hë. Ti m' Pes häd näng do mejüü Paw-Ro ramanaa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Agaripa, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo, bëeh, ää mahang kata b'ëeh doo, bë hegää hahy aj'yy —näng mäh. —Jerusarënh hēnh, babä Sesareja bā na-ääj hë sahōnh hë Judah buuj hä ȳ raky n'aa her'oot ȳ dai'ëep hyb n'aa. Tak'ep sa kyyh rabetsëë hä ȳy —näng mäh. ²⁵ —Hā ȳy, dooh tamo haj'aa pé tadajëb bā. Ti hadoo né hë, Sesa ky n'aa etyy ta hä taky däng do hyb n'aa, ȳ h'yyb däng Roma hēnh, Sesa wë né hë ȳ mejüü. ²⁶ Tii da né da ȳ bad'oo. Ti hadoo né hë, dooh wë ȳ ta ky n'aa ȳ ma erih pé Sesa hä. Ti hyb n'aa ȳ mana gëët bë matym gō. A wë né hë ȳ mana gëët Agaripa, hajōng ta hä ër eaanh do jawén paa bā, ȳ bahapäh hyb n'aa h'ëed ȳ ma erih pé ta ky n'aa hä. ²⁷ Dooh taw'ääts hë tado bā ta si n'aa hë ȳ mejō bā Paw-Ro, ta hä ky n'aa tapaa do ky n'aa tamah doo me —näng mä Pes kyyh Agaripa sa hä.

26

¹ Ti m' Agaripa ky hadoo Paw-Ro hä:

—Maher'ood a daaj hë a ky n'aa —näng mäh.

Ti m' Paw-Ro meduuk ta moo me, bag hēnh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' ta du doo ta her'oot doo:

² —Ȳ h'yy gadajang né hë Agaripa, naga hë ȳ her'oot do hyb n'aa Judah buuj hä ȳ raky n'aa tapaa do ky n'aa mamaa napäh bā —näng mäh. ³ —Ȳ h'yy gadajang na-ääj hë, baad mabahapäh do hyb n'aa nyy da ëër, Judah buuj, ër bahed'oo doo da. Mahapäh né hë h'ëed p'ää ëër, Judah buuj, ër ky ked'aak. Ti hyb n'aa ȳ karën paawä h'yyb jawyk doo me da ȳ mamaa newëë —näng mäh.

⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Sahōnh hë Judah buuj rabahapäh nyy da ȳ bawäd wät ȳ karapee noo gō naa häj ȳ n'aa bā ȳ bawäng doo bā, Jerusarënh bā na-ääj hë. ⁵ Bāp peej däg ȳ rabahapäh né hë. Rakarën bā rahajaa ra her'ood bā nyy da ȳ bawät paah. Baad had'op, ta wób sa bahānh Pariséw raky daheeh Moses ky n'aa jaw'yyk do ër mahang. Pariséw sa see né hë paa ȳy. Rababok doo da ȳ bawäd wät paah. ⁶ Hȳy kã hä ȳ raky n'aa etyy, ȳ gada do hyb n'aa ër wahë maküü hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁷ Isaraéw taah 12 hedoo do du na do sa panaa ragada P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, P'op Hagä Do rawén hyb n'aa jewyyg had'yyt hë. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ȳ gada do hyb n'aa né hë Judah buuj hä ȳ rawén ky n'aa tapaa —näng mäh.

⁸ Ti m' teaanh mäh:

—H'ëed hyb n'aa bë mahang habong do sa hä dooh P'op Hagä Do haja bā dejëp do ragenä boo bā p'aa hēnh tan'oo bā? —näng mä ta kyyh.

⁹ —P'ooj ub ȳ na-ääj hë sa da hadoo né paa ȳy. Ti noo gō hä ȳ taw'ääts hë sahōnh hë ȳ hajaa doo me ȳ karën ȳ rejää Jesus Nasaréh buuj häd. ¹⁰ Tii d' né paa ȳ bad'oo Jerusarënh bā. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa

wahë n'aa kyy gó hajök Jesus hä h'yy ka'eeh do ÿ dewäts b'ëeh. Radejëeb bä, ÿ karën né hë paa radejëp. ¹¹ Hajöo nuu me jé pad'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do basooh hënh ÿ bahöm paah, ÿ rejää hyb n'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang habong doo. ÿ rejää doo me ÿ karën né paawä Jesus hä raky n'aa rejää. Tak'ëp né hë ÿ kawajään paa sa wë. Ti hyb n'aa ÿ bahöm panang s'ee hënh, Judah buuj häj n'aa tanadoo hënh, ÿ rejää hyb n'aa t'ii hënh —näng mäh.

¹²—Ti ta see pé noo gó ÿ bahöm Damas-Ko hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó ÿ bahöm t'ii hënh, Jesus hä h'yy ka'eeh do ÿ rejää hyb n'aa paawä. ¹³Ti m' wasyk, ta tyw n'aa me ÿ bahöm bä, tii bä ÿ bahapäh wë hä naa ta bag tak'ëp gabarëeh do hahät ÿÿ hä, hata haa sa hä na-ääj hë. Papyÿj gabarëeh do bahänh ta ti bag. ¹⁴Tüü ää kajäg b'ëeh tii bä. Ti ÿ maa napäh kyyh, hä ÿ her'oot do Eberew kyy me: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejää? A daaj né hë maker'ook ÿ maky nadahé bä, booj yb gasööm do hä tedats bä ta jawén p'aa hënh hadoo.” ¹⁵Ti ÿ eanh ta hä: “Jaa öm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ÿÿh. Ti taky hadoo: “ÿ né hë Jesus, marejää doo. ¹⁶As'ëeg g'ëed! A hä ÿ wén kas'ee wät öm ÿ asëew wät do hyb n'aa. Öm ÿ asëew wät, hëp ÿ n'aa mamoo wät hyb n'aa, ta wób sa hä mabaheer'oot hyb n'aa mahapäh do ÿ hÿÿ kä. Maher'ood sa hä na-ääj hë ÿ metëek nä do a hä ky n'aa. ¹⁷Öm da ÿ ed'ëep Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa moo gó naa öm rarejää bä. Judah buuj nadoo do sa mahang öm ÿ mejüü hÿÿ kä, ¹⁸mamaher'oot hyb n'aa sa hä. Ty temah do hadoo, gadagyp do hadoo doo gó habok do hadoo tii. ÿ karën mabaheer'oot sa hä këh ÿ n'aa, rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, gadagyp do hadoo doo gó ranaboo bong hyb n'aa, Nesaa Do Yb manejö wät hyb n'aa sa hä, P'op Hagä Do karën doo da rababok hyb n'aa, ta bag näng hënh hadoo gó rababoo däk hyb n'aa, hä ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do ÿ bawug höm hyb n'aa. Tii bä da P'op Hagä Do karapee, hä ÿ rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tsyt hë ta wë tasëew höm do rabahado padëek hyb n'aa da”, näng Jesus kyyh hä ÿÿ.

¹⁹Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Ti hyb n'aa, nyyw né hë ÿ ky daheeh Jesus mejüü do wë hä naa, hä ÿ takasee bä. ²⁰Nyyw hë kä ÿ baher'ood kän Jesus ky n'aa Damas-Ko bä habong do sa hä, ta jawén Jerusarënh bä habong do sa hä, sahönh hë Judah häj n'aa bä habong do sa hä kä. ÿ maher'oot na-ääj hë Judah buuj nadoo do sa hä. Sa hä ÿ her'oot nesaa do raberéd höm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä. ÿ her'oot sa hä, baad rababok hyb n'aa, baad ub ji bahapäh hyb n'aa nesaa do reréd höm doo, P'op Hagä Do hä rah'yy kae däk doo. ²¹Ti hyb n'aa né hë, Jesus mejüü do ÿ moo wät do hyb n'aa, ÿ Judah buuj ramaso däk P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä kahadë doo gó, ti ÿ radajëeb paawä.

²²Ti hadoo né hë ÿ P'op Hagä Do masaa had'yyt hë, da hë na-ääj hë. Ti hyb n'aa né hë babä ÿ wén gëet, ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa ky n'aa etsëeh do sa hä, ky n'aa netsëeh do sa hä na-ääj hë. Dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod makü rer'oot do paa bahänh, Mosees her'oot do paa bahänh ÿ her'ood bä. ²³Ti raher'oot né hë P'op Hagä Do H'yyb Däng Do dajëp do ky n'aa. Jääm né hë pooj jé dejëp do mahang taganä wät do hyb n'aa, tamaher'oot da Judah buuj sa hä, Judah buuj nadoo do sa hä na-ääj hë, nyy da ta bag hadoo doo gó rababok hyb n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh.

²⁴Ti m' Pes ky gakog höm Paw-Ro. Ti m' taky hadoo:

—Ōm ky bawad dāk tak'ēp mama kameteēk do haj'aa! —nāng mā Pes kyyh Paw-Ro hā.

²⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh —nāng mäh. —Dooh ŷ ky bawad bä. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo. Baad tabadāng ji h'yyb gó baad ji hyb n'aa newē bä —nāng mäh. ²⁶ —Mameajj paawä Agaripa hā. Baad ub tabahapäh ŷ her'oot do ky n'aa. Ti hyb n'aa tahajaa baad ŷ baher'oot ta hā. Hā ŷŷ, ta heen n'aa nāng né hē ŷ her'oot do ky n'aa hā. Dooh kejēn doo gó tawād wād hahŷ Jesus ky n'aa ŷ her'oot doo. Sahōnh hē raheen n'aa enāh —nāng mā Paw-Ro.

²⁷ Ti m' Paw-Ro beanh Agaripa hā:

—Maky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa rod n'aa raheer'oot do paah? —nāng mäh. —Maky daheeh né hē, hā ŷŷ —nāng mäh.

²⁸ Ti m' Agaripa ky hadoo:

—Nayyw hē med'oo g'eeh mahajaa ŷ mah'yyb tatug bä Kristo hā h'yy ka'eeh do see ŷ bahado dāk hyb n'aa? —nāng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Nayyw hē tado bä, nayyw hē tanado bä, P'op Hagä Do hā ŷ ky n'aa etsēē ōm, ta wób ŷ ramaa newēē do na-āāj hē, da ŷ rabahado padēēk hyb n'aa. Dooh hahŷŷ da, ŷ moo kamewyyt doo da tado bä —nāng mā Paw-Ro.

³⁰ Ti m' Agaripa, Pes, Berenis, sahōnh hē sa pa hab'ēēh do as'ēēg b'ēēh. ³¹ Ti m' raban'yuh ta gawakō gó naa. Sa m'aa hēnh rakaner'oot bä raky hadoo:

—Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji dajēēb bä. Dooh hyb n'aa ji dawäts gēēt péh —nāk mäh.

³² Ti m' Agaripa ky hadoo Pes hā:

—Taky nahado bä paawä Sesa ky n'aa etyy hyb n'aa ta hā raky n'aa tapaa do ky n'aa hā, taw'āäts hē paawä ji eréd hōm tabahōm hyb n'aa —nāng mäh.

27

Paw-Ro ramejō hōm do Roma hēnh panyyng n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Itarija hāj n'aa hēnh, Roma panang hēnh āā ramejūū raky dāng do jawén paa bä, rahaēēj dāk Paw-Ro, radewäts b'ēēh do wób na-āāj hē warahén sa wahē n'aa see Jurijo hād nāng do moo gó, Roma hēnh Paw-Ro tamahūūm hyb n'aa. “Sesa warahén n'aa” ramanēēēnh do sa see ti Jurijo. ² Ti m' panang Adaramit hād nāng doo bä naa āā gatsēg t'oonh marakate gó, Asija hāj n'aa hēnh hahōm doo gó. Āā sii hahōm na-āāj hē aj'y y Aris-Tako hād nāng doo. Masedonija hāj n'aa bä, panang Tesaronika hād nāng doo bä naa tii. ³ Ti m' jati pé āā kajaa panang Sidōn hād nāng doo bä. Āā kajaa bä Sidōn bä, Jurijo ky enyym Paw-Ro hā. Tanoo tabeg'āās hyb n'aa pong hēnh ta najiis sa wē, ta hā rabanoo hyb n'aa ta wē badoh doo. ⁴ Āā tsyym kasok bä, āā habok hēnh bah'ood ty gahēm. Ti hyb n'aa tsyt dēēg hā, Tsi-Peré hād nāng do nu masee me āā kenaa bong. ⁵ Ti m' āā batsék bá āā tabēs Siris, Pam-Pirija hād enāh do hāj n'aa. Ti m' āā kaja hōm panang Mira hād nāng doo bä, Risija hāj n'aa bä.

⁶ Ta tii bä warahén sa wahē n'aa baw'y y marakate panang Aresān-Dirija hād nāng doo bä naa, Itarija hāj n'aa hēnh hahōm doo. Ti m' tamejūū āā gatsēg t'oonh, tii gó āā bah'ūūm hyb n'aa. ⁷ Ti m', hajōng ta āh kaja hē āā bahōm séd bá āā karip do hyb n'aa, bah'ood āā habok hēnh taty gahēm do hyb n'aa. Tak'ēp né hē marakate gó moo b'ook do ramoo bok āā kaja hōm hyb n'aa panang Kinid hād nāng do nedaa bä. Dooh bah'ood an'oo bá āā ty gahōm hēnh āā ahōm bä. Ti hyb n'aa s'ŷŷ tabanāng hēnh āā bah'ūūm. Tsyt dēēg hā

Keret, Saramone häd enäh do hoo gad'oo bä äã tabës. Tii da äã wén d'oo, tsyt dëeg hä Keret häd näng do nu masee me äã kenaa bong hyb n'aa. ⁸ Kaja hë äã bahôm is Keret nabyy me. Tak'ëp né hë marakate gó moo b'ook do ramoo bok marakate bahôm hyb n'aa. Ti m' äã kaja hôm kân Datyww Banäm Do häd näng doo bä. Panang Raseja häd näng do nedaa bä däg tii.

⁹ Tabëej hôm ta äh rakahej'aa do paawä Itarija häj n'aa hënh. Tabëej hôm Jôm Kipur* rataheb'ëes doo. Äm n'aa nyy däk ji atsëg bä akajar, edaa däk do hyb n'aa tabahahëem do bawät doo. Tabahahëem do noo gó tak'ëp bah'ood bana. Ti hyb n'aa Paw-Ro ky hadoo mã sa hä:

¹⁰ —Hä yÿ pé da, dooh da baad tado bä ër hahÿ hah'üüm doo. Èr da ta see hadoo, ër da kamana'uuh marakate hä, ta gabuuj hä, ër na-ääj hë da. Taw'ääts hë babä ër ba'yym dó —näng mã Paw-Ro.

¹¹ Paw-Ro maher'ood né paawä sa hä, dooh warahén sa wahë n'aa karën bä tamaa newë bä ta kyyh. Taky daheeh marakate poo masoo n'aa, marakate danäh daheeh. ¹² Dooh baad tado bä ratabëej bä tabahahëem do noo gó “Datyww Banäm Do” häd näng doo bä. Ti hyb n'aa hajök do rakarën rabah'üüm, rakajaa hyb n'aa paawä panang Pënis häd näng doo bä, t'ï hënh ratab'ëes hyb n'aa paawä tabahahëem do noo gó. Pënis bä marakate ranu kahej'ëek, tsyt dëeg hä Keret häd näng doo bä. T'ï hënh dooh tabahëm bä tagajarah hyb n'aa.

¹³ Tii bä, tadu doo bä tabahëm do raty gahôm hënh, ratsebee bong, h'yy kahasë bong. Rah'yib däng doo da né hë red'oo mäh. Ti m' resäg toonh marakate mesoo n'aa. Ti m' rabahôm kân tsyt dëeg nabyy me. ¹⁴ Dawë péj rababoo däg bä kã tak'ëp bah'ood bana kân. Tsyd dëeg hadäk hënh naa tabana. Rahepëë däk ti bah'ood tak'ëp hen'aa doo. ¹⁵ Ti m' marakate bah'ood bahëm hôm. Dooh äã haja bä äã ahôm bä bah'ood gó. Ti hyb n'aa äã beréd hôm bah'ood marakate tamahüüm hyb n'aa. ¹⁶ Ti m', tsyt dëeg nad'ëed is doo, Kaw-Da häd näng do nu masee me äã kenaa bong bä bah'ood an'oo bä, tii bä äã bahaja kân äã ej'ooj nã kân h'oo yb marakate duu me hadäk doo. T'ï hënh dooh denaa hë né paawä bah'ood tabahëm bä, ti hadoo né hë tak'ëp äã bej'ooj nã kân. ¹⁷ Ti m' ta gó rabatóg so kân h'oo marakate agyyb jëë bä hood n'aa. Ti m' ta mawyd n'aa hewëeh doo me ramew'yyd hôm marakate hä tagananabëeh hyb n'aa, maadaka tak'ëp hejoonh do hyb n'aa. Rajeÿÿm na-ääj hë marakate adëë kã bä hood jó, hood Sirit häd näng do jó. Ti hyb n'aa rabaw'oong bëenh marakate yb mesoo n'aa sekeek doo. Tii bä raberéd hôm bah'ood ty gahëm hënh marakate bahôm. ¹⁸ Ti m', tak'ëp ketaam do hyb n'aa maadaka marakate hä, jat'iip hadoo rakud bëenh marakate gabuuj tagasakog däk hyb n'aa. ¹⁹ Tamawoob hë tabado däg bä ta äh, sa daaj hë rabaw'oong bëenh marakate gó ramoo mabok do nahëë paah. ²⁰ Poo hajëë had'yyt hë. Dooh papÿÿj ty ganã wäd bä, sagööh dooh ji hapëë boo bä, ny nemuun äã bahôm äã bahapäh hyb n'aa paawä. Kaneréd bah'ood. Ti hyb n'aa sahôn hë äã dejëp äã ed'oo.

²¹ Hajöö däg ta äh ranawa bong do jawén paa bä, Paw-Ro bas'ëeg gëet tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë né paawä ÿ bë ky dahé ÿ baher'ood wät bä ër nahôm hyb n'aa paawä Keret bä naa. ÿ bë ky dahé bä paawä, dooh né hë paawä bë kamanau bä bë aw'oong bëenh do hä —näng mäh. ²² —Ti hado né hë paawä,

* **27:9** Jôm Kipur häd näng do Judah buuj rataheb'ëes, nesaa do kawug hôm do rahyy n'aa esee hyb n'aa.

bē h'yy ketón manäh. Dooh da dajëp pé ër seeh. Jääm hē marakate karejā hōm da —näng mäh. ²³ —Naga hē, atsēm, P'op Hagä Doo, ŷ hyb n'aa jaw'yyk doo, mejüü ääs, ta karom seeh, hā ŷ takasee hyb n'aa. ²⁴ Hahÿÿ da ääs kyyh: “Eÿÿm manä Paw-Ro. Sesa hā da makametëeh nā. A hyb n'aa da P'op Hagä Do bed'ëep sahōnh hē marakate gó habok doo”, näng mä ääs kyyh. ²⁵ Ti hyb n'aa bē tsebee, bē h'yy kahasē. ŷ h'yy ka'eeh né hē P'op Hagä Do hā. ŷ hapäh baad ub, hā ŷ ääs her'oot do hadoo né hē da ër hā. ²⁶ Hood jó, tsyt dëeg hā bah'ood tapooh da marakate —näng mä Paw-Ro.

²⁷ Ti m' 14 däg ää äh, ää bah'ood mahüüm akajar Adirijat häd näng doo bä. Ti atsēm ub, edaa däk hëej badäk marakate gó moo b'ook do rahyb n'aa hapäh. ²⁸ Ti m' rametyy tetyy n'aa me. 36 meet mä tahajaa rametyy bä. Ta bahānh rametyy p'aa hēnh. Ta yd jé däg: 27 meet däg mäh. ²⁹ Rajeÿÿm mä pä hā tatapóh bä. Ti hyb n'aa ji meheet pé raw'oong bëenh marakate mesoo n'aa, ta duu hēnh kanehō doo. Ti m' raky n'aa etsëe nayyw hē tabawag hōm hyb n'aa paawä. ³⁰ Ti m' marakate gó moo b'ook do radawäts tuu paawä h'oo yb. Marakate poo hā rabahō ta mesoo n'aa ken'ooh. Rakarën paawä rakejën hōm sa mahānh. ³¹ Tii bä warahén sa wahë n'aa hā, warahén sa hā na-ääj hē Paw-Ro ky hadoo mäh:

—Marakate gó moo b'ook do ranayyw bä, dooh da bē edëb bä —näng mäh.

³² Ti m' warahén ragekyd bong h'oo mesoo n'aa. Tame tabahop ran'oo bä.

³³ Ti m' tapaj'ëe bä däg, Paw-Ro etsëe sahōnh hē rabawa hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—14 ää ä däg dooh bē awa boo bä, bē h'yy ketón padëek do hyb n'aa. ³⁴ Ti hyb n'aa, tak'ëp ŷ betseë bē hā bē bawa hyb n'aa bē waa. Taw'ääts hē bē h'yyb hejooj padäg bē bedëp hyb n'aa —näng mäh. —Edëp da bëeh, baad ub da sahōnh hē —näng Paw-Ro.

³⁵ Ti m' Paw-Ro baher'ood wät jawén paa bä sa hā, tado däk päw, ti m' taky n'aa ets'ëe wät P'op Hagä Do hā sahōnh hē ramaa napäh bä. Taganabäh hōm tii bä, tii b' tabawa kän. ³⁶ Ti m' ta wób rah'yy kahasē bong, rabawa kän tii bä. ³⁷ Sahōnh hē marakate gó habok do 276 ajyy. ³⁸ Ti m' rah'yy kajäk do pénh sahōnh hē rabawa bong do jawén paa bä, radewäts bëenh tiriig, marakate häd gasakog däk hyb n'aa.

³⁹ Ti m' tabawag hōm bä kä, marakate gó moo b'ook doo, dooh rahapëe bä tsyt dëeg. Tii b' rahapäh tagajaro h yb hood banäng bä. Rah'yy kajäk t'ii hēnh marakate badäng hyb n'aa paawä. ⁴⁰ Ti m' ragekyd bong ta mesoo n'aa. Ti m' rapyn hōm ta du ewöd n'aa ramaw'yyd däk do paah. Ti m' ragaj'eej däg kän pään gaeh do tah'üüm doo, ta poo bä hadäk doo. Tii bä kä, marakate bahōm kän hood hanäng hēnh. ⁴¹ Ti m' hood wajau do hā marakate baadëe këe. Hood jó ta poo baa këe. Ti hyb n'aa ta duu hēnh takameb'ood wät maadaka an'oo bä.

⁴² Tii bä kä, warahén rakarën radejëeb paawä radewäts b'ëeh do paa ramahüüm do sa sii, ranatsóm hōm hyb n'aa sa mahānh. ⁴³ Ti hadoo né hē dooh sa wahë n'aa an'oo bä radejëeb bä, Paw-Ro tat'yyd mehüün do hyb n'aa. Ti m' warahén sa wahë n'aa mejüü jé hatsóm do rakajäk hyb n'aa tame, rabatsóm hōm hyb n'aa hood hakëe hēnh. ⁴⁴ Ta wób, nats'oom do tamejüü sekeek do hā rakamesoo hyb n'aa, rabahōm hyb n'aa hood hakëe hēnh. Tii da né hē kä sahōnh hē ää kaja nā kän hëej hā.

28

Tsyт деег хā Maw-Ta hād nāng doo bā rabaym dó panyyg n'aa hahȳh

¹ Sahōnh hē āa babē padēek bā ta nabyy me, āa heen n'aa enā dāg Maw-Ta ta ti tsyt деег hād. ² Ti m' tsyt деег bā habong do ky en'yym sahōnh hē āa hā. Ti m' naēng adoos do hyb n'aa, bahahēem do hyb n'aa, ragahō jat tēeg, āa rats'yyt āa katēng hyb n'aa. ³ Paw-Ro kab'ood dāk tēeg. Tadawāts toonh bā hahōng doo me, batēē dāk do hyb n'aa aw'y'y bana tadawāts toonh do mahang, ta moo hā tabegēēj dāk bā adāg dāk. ⁴ Ti m' tsyt деег bā habong do rabahapāh bā aw'y'y ta moo hā kas'ēē dāk doo, rahe'oot rabab'ēeh bā:

—Hahȳ aj'y'y tahyb n'aa pé ji naheb'oooh doo. Kedēēb wād né hē paawā akajar me naa, hyȳ kā da tadajēb kān ji sām heb'aanh do an'oo bā —nāk mäh.

⁵ Ti m' aw'y'y Paw-Ro tsawyh wāt tēeg hōō me ta moo hā kas'ēē dāk doo. Doo hadateej bā ta hā, baad tabawāt. ⁶ Ti m' tsyt деег buuj ragada ta moo dap'uung s'ēeg bā, ragada na-āaj hē tadagōn jēē bā. Bāp peej ragada ta hā. Doo hadateej bā ta hā, ti hyb n'aa m' ta see hado dāk rahyb n'aa newē dāk ta hā. Tak'ēp haj'ap do red'oo mäh.

⁷ Ta tii bā p'eets hē ti anāng hēej uuh, Pubirijo hād nāng do ma. Tsyт деег buuj sa wahē n'aa tii. Baad āa tagadoo ta tób bā. Tamawoob hē āa āh ta tii bā. ⁸ Ta yb nahēē nāng tagēē bā. Oom ta hā, w'oo gatsēg ta hata. Ti m' Paw-Ro beg'āas tahagā hēnh. Ti m' taky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā ta nahēē hyb n'aa. Taky n'aa ets'ēē wāt jawén paa bā ta moo tadasooh ta nuu gó. Ti m' aj'y'y bahas'oo dāk. ⁹ Ti jawén paa bā tsyt деег hā haj'eenh doo, nahēē en'ȳyh doo, an'aa Paw-Ro wē. Heso hōm né m' tii d' ēnh. ¹⁰ Baad ub āa tsyt деег buuj raweh'ēeh. Ta jawén kā, āa tsyym kasok bā, āa hā rabanoo sahōnh hē āa mahūūm doo, āa batsēg hōm do waa n'aa na-āaj hē.

¹¹ Tamawoob hē kamarab tsyt деег hā āa baj'eenh do jawén paa bā, āa gatsēg t'oonh marakate gó Aresān-Dirija hēnh hana doo gó, tsyt деег hā tabahahēem noo gó tab'ēēs doo. Marakate poo hā sa kabarii kawareeh do sa heen n'aa badāk, Kas-Tor, Porus hād enāh doo. ¹² Ti m' āa kajaa panang Sirakus hād nāng doo bā. Tamawoob hē āa āh tii bā āa tab'ēēs. ¹³ Tii b' naa āa bahōm ta nabyy me had'yyt hē. Ti m' āa kajaa panang Resijo hād nāng doo bā. Jati pé bah'ood bana, āa ty gahōm hēnh tabahēm. Ti m' jat'iip hadoo āa kaja hōm panang Putewori hād nāng doo bā. ¹⁴ Tii bā āa kat'aa Jesus hā h'y'y ka'eeh do sa hā. Āa rats'yyt āa baym hyb n'aa dó 7 ta āh sa pa. Tagadēeg ub kā Roma bā āa kaja hōm kán. ¹⁵ Jesus hā h'y'y ka'eeh do Roma bā habong do heen n'aa enā dāk né hē āa ky n'aa hā. Ti hyb n'aa rawén na, āa ragadoo hyb n'aa panang Apijo hād nāng doo bā, panang buuj rakahet'aa doo bā. Ta wób āa ragadaa dāk Tamawoob hē Taber-Nas hād nāng doo bā. Ti m' Jesus hā h'y'y ka'eeh do Paw-Ro bahapāh bā, tatsebee wāt, ti m' P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Taw'āats hē mamejō ná do hyb n'aa Jesus hā h'y'y ka'eeh doo —nāng má do ta kyyh.

¹⁶ Āa kaja hōm bā Roma bā, ranoo ta m'aa hēnh Paw-Ro bagā. Sét hē warahén ta hagā n'aa.

Roma bā Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahȳh

¹⁷ Ti m' tamawoob hē dāg mā ta āh, Paw-Ro mejūū ranaēēnh hyb n'aa sahōnh hē Judah buuj sa wahē n'aa, Roma bā habong doo. Ti m' rabana bā, Paw-Ro ky hadoo sa hā:

—Wakān haa —näng mäh. —Dooh ŷ mo haj'aa kad'oo pé ér wakān sa hā, ér wahē makū rabahed'oo do paa hā na-āāj hē. ŷ ramaso dāk Jerusarēnh bā, tii bā ŷ ran'oo dāk Roma buuj sa moo gó. ¹⁸ Hā ŷ rabeaanh jawén paa bā, rakarēn né hē paawā ŷ raberéd hōm. Dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā ta hyb n'aa ŷ radaj'ēep hyb n'aa paawā, ti hyb n'aa rakarēn ŷ raberéd hōm. ¹⁹ Dooh Judah buuj, ér wakān, rakarēn ŷ reréd hōm bā. Ti hyb n'aa ŷ betsēē, Sesa hā ŷ taky n'aa etyy, hā ŷ raky tapaa do ky n'aa hā. ŷ ti dooh ŷ ky kes'ēem pé ér wakān sa hā. ²⁰ Ti hyb n'aa ŷ mejūū bē ranaēēnh ŷ baher'oot hyb n'aa bē hā —näng mäh. —Isaraéw buuj sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do ragada do ŷ gada hyb n'aa né hē babā ŷ wén géēt ŷ moo kamewyyt haak sapuuw hadoo doo me —näng mā Paw-Ro.

²¹ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa Roma bā habong do raky hadoo Paw-Ro hā:

—Dooh āā gadoo pé kerih do Judah hāj n'aa bā naa a ky n'aa. Dooh na-āāj hē ér wakān t'īī hēnh naa han'aa do rer'ood bā baad nadoo pé a ky n'aa —nāk mäh. ²² —Āā karēn paawā āā maa napāh h'ēēd hado a hā pé papuuj hadoo do ky n'aa. Jé pad'yit hē baad nadoo doo me rabaher'oot ta ti papuuj ky n'aa hā —nāk mäh.

²³ Ti m' raky kajäg dāk Paw-Ro her'oot do pan'aa hā. Raky kajäk do noo gó hajōk mā kat'aa Paw-Ro hagā hēnh. Tabaher'oot bā, bāp paa tadu doo, tug bā taky keréd hōm mäh. Taher'oot mā sa hā ji P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa. Baad ub mā tabaher'oot sa hā. Mosees erii wāt do paa mahang, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do paa mahang na-āāj hē taner'oot sa hā, Jesus né hē P'op Hagā Do H'y'yyb Dāng Doo, raky daheeh hyb n'aa. ²⁴ Sa mahang raky daheeh mā Paw-Ro her'oot do hā. Ta wób mā dooh raky dahé bā. ²⁵ Séd h'y'yyb nahedoo maa new'ēē do sa mahang. Paw-Ro her'oot do jawén paa bā Isajas erih do paa P'op Hagā Do Sahee kyyh, radu doo hah'ūūm doo. Hahy' d' mā Paw-Ro her'oot sa hā P'op Hagā Do Sahee kyyh Isajas hā:

²⁶ “Ahōm da sa wē. Hahy' da da mamaher'ood sa hā:
‘Bē maa napēē né paawā, dooh bē maa newē bā.

Bē hegāā né paawā, dooh bē hapēē bā', noo da sa hā.

²⁷ Sa h'y'yyb tym gó abaa padēēk do hado dāk.

Dooh d' rah'yy kadawuung wād bā.

Sa nabuuj ragetsēē hōm.

Sa matym ty kajaā hōm.

Tii da tanado bā paawā,

rabahapāh né paawā,

ramaa napēē né paawā,

h'yy kadewuung né paawā,

wē y'yy rah'yy kawereem né paawā

hā ŷ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Hā y'yy rah'yy kasadēē bā paawā ŷ t'y'yyd mehīn sa hā.”*

²⁸ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

—ŷ karēn bē heen n'aa enāh hahy' hā: Hy' ká da, ji P'op Hagā Do ed'ēep do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hā da takaher'oot. Ti raky daheeh da —näng mā Paw-Ro.

* **28:27** Isajas 6.9-10

[²⁹ Ti m' ta tii da Paw-Ro baher'oot jawén paa bá sa hã, ah'ũũm mäh. Ky ked'aak mä ramahõm me sa da hadoo do hã.]

³⁰ Ti m' pawóp hẽ ta baab sa tób bá Paw-Ro bagëë wät. Tapaag had'yyt mä ta sãm tób danäh hã. Baad mä tagadoo sahõnh hẽ ta wè heg'ããs doo. ³¹ H'yyb neỹm doo me ta her'oot P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa. Dooh hewaät péh ta hã. Tametëek mä Jesus Křisto Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa. Jããm hẽ kã hahỹ panyyg.

Roma

Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Roma häd näng doo bã habong do hã, Paw-Ro ma erih do hahÿh

¹ Paw-Ro, Kristo Jesus karom ÿ ti hÿh. Hã ÿ P'op Hagã Do h'yyb däng, Jesus mejũũ do ÿ bahadoo hyb n'aa. Tsyt hẽ ÿ P'op Hagã Do asẽew däk, ta panyyg hanãm do panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. ²⁻⁴ Ta T'aah, Jesus Kristo, ẽr Wahẽ N'aa ky n'aa né hẽ ta ti panyyg hanãm doo. Jesus kajaa do pooj jé P'op Hagã Do ky n'aa rod rerih do hã P'op Hagã Do ky n'aa eno däk paa ta ti ta panyyg hanãm doo. Tak'ẽp hanãm do ta kyy kerih do hã rerih paa ta tii. Ji dá hadoo

Jesus bahado däk noo gó, Dawi panaa né paa tii. P'op Hagã Do T'aah kabaj'aa do na-ãäj hẽ Jesus, P'op Hagã Do Sahee, tak'ẽp hanãm do metã wät. Dejẽp do mahang Jesus ganã wät do hã tametã wät tii. ⁵ Jesus hyb n'aa P'op Hagã Do ky enyym wẽ ÿÿ. Ta hyb n'aa, hã ÿ taban'oo däk na-ãäj hẽ Jesus mejũũ do ÿ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ maher'oot hyb n'aa, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus raky daheeh hyb n'aa kã. ⁶ Ti sa wób né hẽ bẽeh, P'op Hagã Do naẽej wät doo, Jesus Kristo karapee rabahadoo hyb n'aa. ⁷ ÿ edeng bẽ sahõnh hẽ, panang Roma häd näng doo bã habong doo, P'op Hagã Do kamahãn doo, P'op Hagã Do naẽej wät doo, tsyt hẽ ta wẽ bẽ babok hyb n'aa. ÿ karẽn P'op Hagã Do ẽr Yb, Jesus Kristo Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do na-ãäj hẽ ky en'yym bẽ hã. ÿ karẽn baad ub Kristo bẽ rah'yyb en'yym.

⁸ Pooj jé ÿ ky däng do hahÿh: Jesus Kristo häd gó, P'op Hagã Do ÿ h'yy kaha'eeh do hã ÿ j'aa etsẽ, jé pad'yyt hẽ badäk hahÿh bã rabaher'oot do hyb n'aa nyy da baad ub P'op Hagã Do hã bẽ h'yy ka'eeh. ⁹⁻¹⁰ Bẽ ÿ ky n'aa ets'ẽẽ had'yyt hẽ. P'op Hagã Do hapãh ÿ ky n'aa ets'ẽẽ bẽeh. Ta wẽ t'õp hẽp ÿÿ gó naa ÿ moo wät, ta T'aah ky n'aa ÿ maher'ood hõm. Ta hã ÿ ky n'aa ets'ẽẽ, takarẽn bã tabanoo hyb n'aa ta tyw n'aa, bẽ ÿ bahehẽen hyb n'aa. ¹¹ Ta ti ÿ wén her'oot, tak'ẽp ÿ karẽn do hyb n'aa bẽ ÿ bahapãh, P'op Hagã Do Sahee hã hana doo me bẽ ÿ masa hyb n'aa baad bẽ h'yy kae had'yyt hẽ hyb n'aa. ¹² Hahÿh d' ÿ hanäng pé tii: ÿ karẽn bẽ ÿ h'yyb en'yym, baad ÿ h'yy ka'eeh do bẽ bahapãh bã. ÿ karẽn na-ãäj hẽ ÿ bẽ h'yyb en'yym bẽ h'yy ka'eeh doo me, séd demuun ẽr h'yyb tsebẽ hyb n'aa kã. ¹³ Wakãn haa hedoo doo, ÿ karẽn bẽ bahapãh, hajõõ nuu me paa ÿ h'yyb däng bẽ ÿ bahehẽen, baad Kristo hã bẽ panang buuj wób rah'yy ka'eeh ÿ anoo hyb n'aa, ta wób Judah buuj nadoo do mahang ÿ bad'oo do paa hadoo. Hajõõ nuu me ÿ paa h'yyb däng bẽ ÿ bahehẽen paawã, dooh ÿ haja ná bã wẽ ÿ ahõm bã. Ti anyy had'yyt hẽ ÿ tahewaat doo.

¹⁴ Hã ÿ kamejõ däk, sahõnh hẽ sa hã Kristo ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa, panang bã haj'eenh do rado bã, daap habong do rado bã, ma kamet'ëek do rado bã, ma kamanet'ëeg do rado bã na-ãäj hẽ. ¹⁵ Ti hyb n'aa, tak'ẽp ÿ h'yyb hedoo, bẽ hã na-ãäj hẽ Kristo ky n'aa hanãm do ÿ maher'oot hyb n'aa, bẽeh, Roma bã haj'eenh do hã.

¹⁶ Dooh ÿ nu mebyy bã Kristo ky n'aa hã. ÿ wén nu manebyng, ta ky n'aa hã kametã däk do hyb n'aa P'op Hagã Do hejój. Ta tii me tabed'ëep sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Pooj jé dó tabed'ëep Judah buuj, tii bã tabed'ëep na-ãäj hẽ Judah buuj nadoo doo. ¹⁷ P'op Hagã Do hejój né hẽ ti ta ti ÿ wén her'oot, Kristo ky n'aa hanãm do met'ëeh do hyb n'aa nyy da baad ji bahado

däk P'op Hagä Do matym gó, jáãm hē Kristo hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Jáãm hē edēb had'yyt da, jé ta hā h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó”, * nāng kerih doo.

¹⁸ Hÿ pong jé naa P'op Hagä Do metēeh takawajāãn sahōnh hē ta panyyg kanadah'eeh do sa wē, nesaa do moo heb'ook do sa wē na-āāj hē. Baad hadoo do ky n'aa rah'yyb panas'eēh nesaa doo gó rababok doo me. ¹⁹ P'op Hagä Do rajāã da ta tii, rahapäh do hyb n'aa paawä P'op Hagä Do hā ji hapäh doo, sahōnh hē sa hā P'op Hagä Do metä wät do hyb n'aa. ²⁰ Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, P'op Hagä Do pehuuj wät do hā takametä däk P'op Hagä Do hā ji nahapäh doo. Ta hejój gawanatsik doo, sahōnh hē sa bahānh ta kabaj'aa do na-āāj hē kametä däk ÿ hanāng péh. Tamo haj'aa hā ji h'yy ganāng hyb n'aa ta hā. Ti hyb n'aa, dooh da tahaja bä ji ky hado bä, “Dooh P'op Hagä Do ÿ hapēē bä”, ji noo bä. ²¹ Rahapēē né paawä P'op Hagä Doo, dooh rawehēē bä ta hā, dooh na-āāj hē raj'aa etsēē bä ta hā tanoo do hyb n'aa sa hā. Daap hadoo do ti rahyb n'aa newē däk. Dooh rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do hā. ²² H'yy genäh redoo né paawä sa hā hē rahegāã bä, h'yy gatema padäg. ²³ Dooh rakarēn wäd bä rawehēē bä P'op Hagä Doo, kabaj'aa doo, hawäd had'yyt doo. P'op Hagä Do rahyb n'aa eréd hōm, tii bä kabarii ajyy nahejooj is do heen n'aa hā, taw'ēēd heen n'aa hā, ta babo n'aa heen n'aa hā na-āāj hē rah'yy kawereem kån, ta tii hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

²⁴ Ti hyb n'aa kã P'op Hagä Do anoo nesaa doo, tak'ēp nu meby n'aa nāng do sa h'yyb tym tak'ēp karēn do ramoo bok sa hā hanāng doo me. Sa hub, sa hā hanāng doo, baad nado wäd ran'oo bä, tak'ēp nesaa do ta tii me sa da hadoo do sii hē ramoo bok do hyb n'aa. ²⁵ Rahyb n'aa eréd hōm P'op Hagä Do ky n'aa baad hadoo doo, heh'āät ub doo, tii bä daap hadoo do hā rah'yy kawereem däk, P'op Hagä Do pehuuj wät do rawēn hyb n'aa jewyyg kån. P'op Hagä Doo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo, dooh rahyb n'aa jewyyg wäd bä –ti né hē paawä ji j'aa etsēē had'yyt doo. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'āäts hē.

²⁶ Tii d' rabad'oo do hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo doo, nu meby n'aa nāng doo, ramoo bok hyb n'aa kã sa h'yyb tym tak'ēp karēn doo da. ÿÿj sii hē reréd hōm baad hadoo do sa patug wē rababok doo, P'op Hagä Do karēn doo da paawä. ÿÿj wób ÿÿj wē rababoo däg kån. ²⁷ Tii d' na-āāj hē ajyy wób rabad'oo. Reréd hōm sa ÿÿm wē rababok doo, P'op Hagä Do karēn doo da paawä. Tak'ēp rah'yy karēn ajyy wób wē rababok. Tak'ēp nu meby n'aa nāng do ajyy wób ramoo bok ajyy wób sa sii. Ti hyb n'aa rahoop nesaa do ramoo bok do sãm.

²⁸ Tii d' had'yyt nado. Rakanarēn do hyb n'aa P'op Hagä Do rabahapäh, ramakyy do hyb n'aa P'op Hagä Do hā ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo do rahyb n'aa newēē hyb n'aa, nu meby n'aa nāng do ji moo nawät do ramoo bok hyb n'aa kã. ²⁹ Séd dó sa h'yyb gó nesaa péh. Tak'ēp rakarēn nesaa do ramoo bok ta wób sa hā. Sa h'yyb karēn do jawén rababok. Tak'ēp raky nes'aa däk. Tak'ēp ta wób sa ma rahyb n'aa jewēts däk. Ta wób wē rakarēn rakamaj'ī. Sa h'yyb gó had'yyt hē kaj'ōök do bawät. Rakarēn rawad'ii had'yyt hē ta wób. Nesaa do rahyb n'aa newē had'yyt hē ta wób sa wē. Ta wób na-āāj hē ranu mer'oot. ³⁰ Ta wób raky n'aa rejāã. Tak'ēp rakamajē däk P'op Hagä Do wē. Ta wób sa bahānh ranu gapad'ēēk red'oo do hyb n'aa, ta wób raky n'aa rejāã, ta wób rarejāã. Ta wób sa bahānh ranu

* 1:17 Habakuk 2.4

gapad'ëek red'oo. H'yy kasab'ee. Rahyb n'aa newëë nyy da nesaa do ramoo bok. Dooh raky dahé bã sa yb, sa yÿn. ³¹ H'yy gatamah. Ky keh'yÿt. Dooh rakamahân bã ta wób. Dooh rat'yÿd mehÿn bã ta wób. ³² Rahapëë né paawä dajëb hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy ta ti hedoo do nesaa do moo b'ook doo, dooh reréd bã ta tii. Tii d' had'yÿt nado rabad'oo. Taw'ääts hë na-ääj hë sa hã, ta wób, sa nemuun baad nadoo do ramoo boo bã.

2

Sahõnh hë badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bëeh, Judah buuj wób, ta wób nesaa do moo heb'ooh do bë ky n'aa etyy. Ti hadoo né hë, dooh da bë kyy pé P'op Hagä Do matym gó ji taky n'aa etyy noo gó. Ta wób bë ky n'aa ety bã, bë daaj hë né hë bë ky n'aa ketyy, bë na-ääj hë bë moo bok do hyb n'aa ta wób bë p'ää ky n'aa etyy doo. ² Èr hapäh, daap hë hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do moo b'ook doo. Tahapäh do hyb n'aa taky n'aa etyy sahõnh hë. ³ Ti hyb n'aa, kabaj'aa nadoo do bëeh, nesaa do moo heb'ooh do ky n'aa etyy doo, bë na-ääj hë bë moo bok ta wób bë p'ää ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa, dooh né da bë kedëeb bã bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh. ⁴ Bë makyys apäh tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do bë wë, ji tahyb n'aa b'aah doo? Dooh tagah'ood bã bë hã, bë wë tawén ky enyym, ta wë bë h'yy kawareem hyb n'aa paawä ta hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kã? ⁵ Bë nabuj keh'ÿüm do hyb n'aa, bë h'yy kawanareem do hyb n'aa na-ääj hë, bë an'oo bã tak'ëp bë P'op Hagä Do rejãã da takawajãã noo gó, sahõnh hë tanes'õos doo me P'op Hagä Do ky n'aa etyy do kajaa bã kã. ⁶ Rabad'oo do pënh da P'op Hagä Do anoo da ta sãm sahõnh hë sa hã. ⁷ Ti anãng tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hã hana do gada doo, ta wë rakaweh'eëh gad'aa doo, h'yyb nadajëp do ragadoo rakarën doo. Ta tii hã rah'yy kajäk do hyb n'aa, h'yy kanerët doo me baad hadoo do ramoo boo had'yÿt hë. Ta ti hedoo do sa hã P'op Hagä Do anoo da edëb had'yÿt do ta pa. ⁸ Ti anãng ta wób. Sa hã hë ub rahyb n'aa newëë tii. Baad hadoo do P'op Hagä Do her'oot do raty n'aa ges'yÿk. Nesaa do jawén rababok. Ta ti hedoo doo, ta kawaj'ãã gó tak'ëp P'op Hagä Do rejãã da. ⁹ Tak'ëp rabahoop da sahõnh hë nesaa do moo heb'ooh doo, Judah buuj pooj jé, * Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Tak'ëp baad nadoo do adãng da sahõnh hë sa hã. ¹⁰ Sahõnh hë baad hadoo do moo bok do hã, tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do anoo da. Rakawehëë däk da P'op Hagä Do matym gó. H'yyb nãm do P'op Hagä Do anoo da sa hã. Pooj jé, Judah buuj baad hadoo do moo wät do hã tabad'oo da tii, tii bã Judah buuj nadoo do hã na-ääj hë. ¹¹ Dooh P'op Hagä Do asëëw bã ji mahang. Judah buuj ji do bã, Judah buuj ji nado bã, sét né hë ji ta hã.†

¹² P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do Mosees hã kan'oo däk do nahapäh do nesaa do moo b'ook doo, dawëë da rababoo had'yÿt hë P'op Hagä Do mahãnh, ta ky n'aa jaw'yÿk do dooh né paawä rahapëë bã. Hÿÿ kã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do hapäh do nesaa do moo b'ook doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do ky n'aa etyy da sa hã. ¹³ Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do maa new'ëp do nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do ky dah'eeh do tii, baad hedo padëëk do

* **2:9** Pooj jé Judah buuj du d'oo da rahoop doo. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yÿk do rahapäh do hyb n'aa né paawä, dooh raky dahé bã. † **2:11** Baad hadoo do moo b'ook doo, baad hadoo do ragadoo né da ta hanaa. Nesaa do moo b'ook doo, nesaa do ragadoo né da ta hanaa.

ta matym gó. ¹⁴ Ta see pé noo gó Judah buuj nadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do nahapäh doo, ramoo bok ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, dooh paawä rahapëë bä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tii da ta see pé noo gó rawén d'oo, sa h'yyb sa hä mejüü do hyb n'aa. ¹⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ramoo bong bä, rametëéh tii hä, ti anäng né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do sa h'yyb gó. Sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hä hë, baad nadoo do ramoo boo bä. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newëë do metëéh da sa hä, baad tado bä, baad tanado bä rabad'oo do paah. ¹⁶ Ta tii d' tabawät sahõnh hë ji h'yyb gó ji jejën do paa Kristo Jesus metyy noo gó, P'op Hagä Do ky gabuuj gó. Tii da né da tabahadoo, ta ky n'aa hanäm do y maher'ood hõm do hä metëéh.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do Judah buuj raky nadaheeh do ky n'aa hahÿh

¹⁷ Bë m' Judah buuj, bë wób sa nooh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä bë daap yyp. P'op Hagä Do bë hapäh do hyb n'aa bë h'yy kasab'ee. ¹⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ma kametëëk do hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do bë bahapäh, tak'ëp baad hadoo do bë bahapäh na-ääj hë. ¹⁹ Ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa hadoo bëéh, bë hä péh.† Badagyp doo gó habok do sa bag hadoo bëéh, bë hä péh. ²⁰ P'op Hagä Do nahapäh do hä bë metëéh baad hadoo doo. Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hapäh do hyb n'aa, sahõnh hë bë bahapäh, sahõnh hë baad hadoo do bë bahapäh na-ääj hë. Ti hyb n'aa, nahapäh doo, karapee hadoo do sa ma matëg hadoo bëéh. ²¹ Ti hyb n'aa kä, hëd n'aa bë hä hë bë ma manetëëk, ta wób ma metëëk do bëéh? Hëd n'aa bë bets'ëëk, ti bë baher'oot ta wób nets'ëëk? ²² Hëd n'aa bë yÿm nadoo do sii bë beÿÿh, sa yÿm nadoo do sii ranaÿÿh ta wób bë maher'ood bä? Hëd n'aa sa kabarii tób n'aa yt hä hanäng do bë bets'ëëk, tak'ëp kabarii ganen'aak do bëéh? ²³ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä bë h'yy kasab'ee, ti hadoo né hë, dooh bë wehëë bä P'op Hagä Doo, bë ky nadaheeh do hyb n'aa ta ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁴ Ta tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, bë hä kametä däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo: “Bë hyb n'aa Judah buuj nadoo do raky n'aa rejää P'op Hagä Doo.”§

²⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do bë ky dahé bä, tii bä taw'ääts hë né hë ji masuuj noo byyh ji gahök doo, P'op Hagä Do karapee ji bahadoo do heen n'aa. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky nadahé bä, ji masuuj noo byyh kahõg hõm né paawä, dooh ji P'op Hagä Do gado bä. Masuuj noo byyh kanehök do hado däk ji tii bä, Judah buuj né paawä ji. ²⁶ Hÿÿ kä, ta wób, Judah buuj nadoo doo, masuuj noo byyh kanehök doo, ramoo boo bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, tii bä sa masuuj noo byyh kehök do hadoo rabahadoo padëëk tii, P'op Hagä Do hä. P'op Hagä Do gadoo né da ta tii. ²⁷ Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta masuuj noo byyh kanahõg né paawä, bë da taky n'aa etyy P'op Hagä Do matym gó. Bë tawén ky n'aa etyy da, bë ky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, bë hapëë né paawä ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, anyy né paawä bë hä na-ääj hë ji masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. ²⁸ Ta ti y wén her'oot, dooh Judah buuj heh'äät ji do bä P'op Hagä Do matym gó, jääm hë j'ooj madäk doo me Judah buuj rabahed'oo doo da ji bad'oo do hyb n'aa. Ti hadoo P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do hä: Dooh j'ooj madäk doo me ji masuuj noo byyh kahök do tado bä tii. ²⁹ Jé ta h'yyb gó naa P'op

† **2:19** Judah buuj nadoo do ramaneëënh “ty temah doo”. P'op Hagä Do karën paa Judah buuj rah'yyb mahüüm Judah buuj nadoo doo, ta ky n'aa rahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa bëéh, Paw-Ro wén näng. § **2:24** Isajas 52.5, Esekijew 36.22

Hagä Do karën do moo wät doo, ti né hē Judah buuj heh'äät doo. P'op Hagä Do Sahee baad hadoo do hä ji tah'yyb wareem däk doo, ti né hē P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät doo. Jääm hē j'ooj madäk doo me tamejüü doo da ji masuuj noo byyh ji gahök doo, dooh ta karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do tado bä. Ta wób raganado bä né paawä ta ti hedoo doo, P'op Hagä Do gadoo né da jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo.

3

Dooh P'op Hagä Do ky kahÿÿd bä taky däng do hä ky n'aa hahÿÿh

1 Nyy d' ÿ hanäng pé ta tii hä? Daap hē g'eeh Judah buuj P'op Hagä Do asēew hōm ta wób sa mahang? Daap hē g'eeh ji masuuj noo byyh ji kahök do heen n'aa, Judah buuj hä tan'oo däk doo? 2 Dooh. Dooh tii d' tado bä ÿ hanäng péh. Hajōng baad hadoo do ti anäng né hē ää Judah buuj wē, ta wób wē nanäng doo. Ta ti hajōng baad hadoo do mahang hahÿ ti ta bahānh baad hadoo doo: Judah buuj hä takan'oo däk P'op Hagä Do kyyh.

3 Hÿÿ kä, Judah buuj wób raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh, dooh wäd g'eeh hÿÿ kä P'op Hagä Do moo wäd wäd bä sa hä taky däng doo? P'op Hagä Do ky kahÿÿt g'eeh hÿÿ kä sa hä taky däng doo? 4 Dooh. Dooh P'op Hagä Do ky kahÿÿd bä taky däng doo. Baad hadoo do ta her'ood had'yyt hē. Sahōnh hē badäk hahÿÿ bä habong do ti daap men'yyh doo. Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, Dawi makū kyyh P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Maher'oot bä, baad ub né a kyyh ji bahapäh da.

Öm da j'aa ketsē öm raky n'aa tapaa bä”† —näng Dawi kyyh.

5 Hÿÿ kä, baad nadoo do er moo bok do hä wyt ta maab däg, dooh tii da P'op Hagä Do bad'oo. Baad had'op sahōnh hē P'op Hagä Do bad'oo doo, ji nahadoo do hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, nyy da ji kyyh tii bä nesaa do hä ji taky n'aa ety bä? “Taw'äats hē nadoo do P'op Hagä Do bad'oo, ää tarejää do hyb n'aa”, näng g'eeh ji? (Badäk hahÿÿ bä habok do hyb n'aa newēē doo da, reaanh doo da, ÿ her'oot ti ÿ erih do hä.) 6 Dooh. Baad had'yyt hē P'op Hagä Doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh P'op Hagä Do haja bä paawä badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa ety bä. 7 Hÿÿ kä, hahÿÿ da apäh da ÿ her'ood wät do maa newēē do see ÿ taky gadoo: “Ji nawäd bä baad hadoo do ky n'aa metēeh doo da, ta bahānh baad had'op P'op Hagä Do ji bahapäh tii hä. P'op Hagä Do kawehēē däg kån baad nadoo do ji moo wät do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hēd n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do ji moo wät do hyb n'aa”, näng mä ta kyyh. 8 “Taw'äats hē nesaa do er moo bok. Baad hadoo do du n'aa tii”, näk mä ta wób. “Baad had'op P'op Hagä Doo, kametēeh tii hä”, näk mäh. Tii d' mä ÿ ma mehetek doo, sa nooh. Daap ramenyyh keh ÿ n'aa hä, ÿ raky n'aa rejää. P'op Hagä Do rejää né da tii da hyb n'aa newēē doo, tii da her'oot doo!

Dooh baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

9 Hÿÿ kä, ta wób sa bahānh g'eeh ääh, Judah buuj, P'op Hagä Do matym gó? Dooh, tabad'op hē. Nesaa do mejüü sahōnh hē ji hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hē. ÿ metä däg kån ta tii. 10 Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä:

* 3:1 Tëg eh do 2, tég nad'ēēd is do 25-29 hä terii wät do ky n'aa Paw-Ro ah'üüm nä babä. † 3:4 Saaw-Mo 51.4

“Dooh baad hawät pé P'op Hagä Do karën doo da!

¹¹ Dooh baad hadoo do hä h'yy kadaw'uuh péh.

Dooh P'op Hagä Do hä hyb n'aa newëë péh.

¹² Sahõnh hë dooh rahyb n'aa newë wäd P'op Hagä Doo.

Dawë hä rababoo hõm ta mahãnh.

Nes'aa padäg sahõnh hë.

Dooh baad hadoo do moo wät péh!

Dooh sét had'os pé baad hadoo do moo wät péh.”[‡]

¹³ “Kamag hood noo gasëëts däk do hadoo sa r'ood. Dajëb ta hanaa.

Ramer'oot doo me rawedii ta wób.”[§]

“Aw'yy p'yym mahÿÿj hadoo sa kyyh.”^{***}

¹⁴ “Sa noo me raky n'aa was'ee had'yyt hë,

h'yy gaëëj gó rabaher'oot.”^{††}

¹⁵ “Nayyw hë radej'ëëp ta wób.

¹⁶ Rahahõm hënh ragawats'iik sahõnh hë,

nesaa do ta wób rahoop ran'oo bä.

¹⁷ Dooh h'yyb nyyw gó ta wób wë raboo bä.”^{‡‡}

¹⁸ “Dooh P'op Hagä Do rawehëë bä,

doo P'op Hagä Do rajeÿÿm bä sa h'yyb gó.”^{§§}

Tii d' P'op Hagä Do kyyh.

¹⁹ Hÿÿ kä, ër hapäh hahÿÿh: Sahõnh hë né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo, ta kyyh her'oot doo, ta ky n'aa jaw'yyk do gado däk do sa hä né hë ti tabaher'oot, Judah buuj hä ti tabaher'oot.^{***} Tii d' tawén hadoo, bag hënh sahõnh hë rababë däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó. Dooh da sa kyy péh. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da. ²⁰ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji moo wät do hä, dooh da baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä ji h'yy kadaw'uuh nesaa do ji h'yyb gó hanäng do hä.^{†††}

Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji hado däk P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

²¹ Hÿÿ kä P'op Hagä Do metä däk nyy da ji hajaa baad ji bahado däk ta matym gó. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa nado tii. Ti hadoo né hë, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do na-ääj hë, raher'oot paa ta ti ky n'aa hä. ²² P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä. Sahõnh hë né hë ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.^{‡‡‡} Dooh P'op Hagä Do asëëw bä ji mahang Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä. ²³ Sahõnh hë né hë ramoo boo däk nesaa doo. Dawëë sahõnh hë rababoo däk tak'ëp baad hadoo do mahãnh, sa hä P'op Hagä Do

[‡] **3:12** Saaw-Mo 14.1-3, 53.1-3, Ekeresijas 7.20

§ **3:13** Saaw-Mo 5.9

****** **3:13** Saaw-Mo 140.3

^{††} **3:14** Saaw-Mo 10.7

^{‡‡} **3:17** Isajas 59.8

§§ **3:18** Saaw-Mo 36.1

******* **3:19** Tëg nad'ëëd

is do 10 hanaa kerii däk doo, Judah ky n'aa na-ääj hë. Ti na-ääj hë baad nadoo do ramoo bong do tii.

^{†††} **3:20** Saaw-Mo 143, Garata 2.16

^{‡‡‡} **3:22** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä hahÿÿ da:

3:22 Tahajaa na-ääj hë ji erii bä hahÿÿ da:

“P'op Hagä Do

anoo baad ji bahado däk ta matym gó, baad had'yyt hë Jesus Kristo bad'oo do hyb n'aa. Sahõnh hë né hë ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.”

anoo do paawä. §§§ 24 Ti hado né paawä, bag hēnh P'op Hagä Do banoo baad sahōnh hē rabahado padēek hÿÿ kã ta matym gó, tak'ēp ji wē taky enyym do hyb n'aa, Kristo Jesus ēr hyb n'aa dajēp do hyb n'aa ēr tedēeb wät do hyb n'aa nesaa do mahānh. 25 Ta T'aah P'op Hagä Do an'oo wät, ēr wē P'op Hagä Do kawajāan do ēr hyb n'aa tabahoop hyb n'aa, ēr hyb n'aa tadajēp hyb n'aa kã. Baad ēr bahado dāk hÿÿ kã P'op Hagä Do matym gó, ēr hyb n'aa Jesus dajēp ēr ky dahé bã. Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, baad had'op sahōnh hē tamoo wät doo, tametēeh hyb n'aa. P'op Hagä Do sa hã tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa, Kristo kajaa do pooj jé dooh tabaaj bã nesaa do ramoo bok do mabaj. 26 Ta T'aah P'op Hagä Do wén n'oo dāk, baad had'op sahōnh hē tamoo wät doo, tametēeh hyb n'aa hÿÿ kã. Baad ub né hē P'op Hagä Doo. Ti hadoo, baad rabahado padēek na-āāj hē ta matym gó tan'oo bã, Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

27 Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé ta hã hē tah'yy kasabé bã. Ji hã hē ji wén nahajaa ji h'yy kasab'ee doo, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo do hyb n'aa baad ji bahado dāk do P'op Hagä Do matym gó. Kristo bad'oo do hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado dāk ta matym gó. Ti hyb n'aa dooh ji haja bã ji hã hē ji h'yy kasabé bã. 28 Ýÿ. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bã. 29 Judah buuj had'yyt nado P'op Hagä Do bag'āās. Sahōnh hē ta wób na-āāj hē né hē tabag'āās. 30 Sét ub P'op Hagä Doo. Baad rabahado padēek tan'oo bã ta matym gó Judah buuj ta hã h'yy ka'eeh doo, Judah buuj nadoo do ta hã h'yy ka'eeh do na-āāj hē. 31 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh apāh ji karēn wät ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo dāk do paa ý hanäng pé g'eeh? Dooh. Ti bahānh ēr ky daheeh hÿÿ kã ta ky n'aa jaw'yyk doo.*

4

Abaraām h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

1 Taw'āāts hē ēr hyb n'aa newē nyy da Abaraām, āā Isaraéw buuj wahē makūūh, baad hado dāk paa P'op Hagä Do matym gó. 2 Baad Abaraām hado däg bã paawä P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejūū do tamoo wät do hyb n'aa paawä, tii d' tado bã paawä, tahajaa paawä ta hã hē tah'yy kasabé bã. Ta hã hē tah'yy kasabé bã paawä, dooh P'op Hagä Do matym gó tado bã paawä tii. 3 Hahÿÿ da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do hã takerii dāk Abaraām ky n'aa: “Abaraām ky dahé kãn Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kã m', baad tawén hado dāk P'op Hagä Do matym gó”,* näng kerih doo.

4 Hÿÿ kã, ji moo wät do ky n'aa gó bē ý maher'oot: Ji moo wäd wät do hyb n'aa ji gado bã ji moo wät do sãm, tii bã ta sãm ji gadoo doo, dooh daap hē ji gadoo do tado bã tii. Dooh bag hēnh ji gadoo do tado tii. Ji moo wät do sãm né hē tii. Ti hadoo baad ji hado dāk do hã P'op Hagä Do matym gó. Baad ji bahado däg bã paawä baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa, tii bã dooh bag hēnh tado wäd bã paawä tii. 5 P'op Hagä Do né hē ti hanoo, baad rabahado padēek baad nadoo do paah. Ta hã h'yy ka'eeh doo, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē baad tabahado dāk ti P'op Hagä Do matym gó, ta ky n'aa jaw'yyk do

§§§ 3:23 Tak'ēp hanām do P'op Hagä Do h'yyb däng Adāw hã tabanoo hyb n'aa, ta panaa hã na-āāj hē. Ta jawén, Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa, dooh ta ti tagado wäd bã. * 3:31 Jesus hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji hajaa hÿÿ kã baad ji ky dahé bã ta ky n'aa jaw'yyk doo. * 4:3 Genesis 15.6

mejũũ do tamoo wät do hyb n'aa nado. ⁶ Tii d' né hē Dawi makũ baher'oot paah. Ky n'aa kedēng mäh, baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. Hahỹỹ da m' Dawi kyyh Saaw-Mo hā kerih doo:

⁷ “Ky n'aa kedēng tii, sa hā P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan do ta ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do paah, baad nadoo do ramoo bok do paa P'op Hagä Do awug hõm doo.

⁸ Ky n'aa kedēng tii, baad nadoo do ramoo bok do paa Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do netsén doo”, näng Dawi kyyh.†

⁹ Ỹ eanh hỹỹ kã, jããm hē sa masuuj noo byyh kehök do ti ky n'aa kedēng g'eeh? Doooh. Judah buuj nadoo doo, sa masuuj noo byyh kanehök doo, ti na-ããj hē raky n'aa kedēng. Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē baad tawén hado däk P'op Hagä Do hã, ẽr ky hadoo paah. ¹⁰ Bẽ hyb n'aa newẽ, ny noo gó baad Abaraãm hado däk P'op Hagä Do matym gó? Ta masuuj noo byyh gahök jawén paa bã, ta masuuj noo byyh tagahök do pooj jé? Ti pooj jé né hē, dooh ta jawén tado bã. ¹¹ Ta jawén tii, Abaraãm hã takan'oo däk sa masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. Ta masuuj noo byyh kanahök nã bã, P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad tabahado däk do metẽẽ n'aa tii. Ti hyb n'aa, sahõnh hē sa masuuj noo byyh kanehög né paawã, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padẽẽk do P'op Hagä Do matym gó, sa wahẽ makũ hado däk Abaraãm. ¹² Sahõnh hē sa masuuj noo byyh kehök doo, Abaraãm masuuj noo byyh kanahök nã bã h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ããj hē Abaraãm panaa.

¹³ Doooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hyb n'aa tado bã, Abaraãm hã, Abaraãm panaa hã na-ããj hē, P'op Hagä Do ky n'aa enooh sahõnh hē badäk hahỹ ta danãh rabahadoo hyb n'aa. Doooh. Ta ti P'op Hagä Do wén ky n'aa enooh sa hã, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padẽẽk P'op Hagä Do matym gó hyb n'aa tii.‡ ¹⁴ Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã daab 'yyp do rado bã paawã ti Abaraãm hã taky n'aa eno däk do gadoo doo, tii bã daap hē paawã ji h'yy ka'eeh doo, daap hē na-ããj hē paawã tii bã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. ¹⁵ Doooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo ỹ wén näng, nesaa do hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ji tawén ky n'aa etyy, baad ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bã. Tanyy bã ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky nadahé had'yyt hē né hē ta mahang. ¹⁶ Ti hyb n'aa kã, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo. Jããm hē tak'öp ji wẽ P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa tii. Tii d' tawén hadoo, sahõnh hē Abaraãm panaa ragadoo hyb n'aa Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah. Tii bã Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapãh do Jesus hã h'yy ka'eeh do ragadoo tii. Ta wób, Judah buuj nadoo doo, Abaraãm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ããj hē ragadoo. Sahõnh hē P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ makũ ti Abaraãm.

¹⁷ Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã: “Hajõng hãj n'aa buuj sa yb da õm ỹ an'oo bã”,§ näng mäh. Ẽr yb né hē ti Abaraãm, P'op Hagä Do Abaraãm h'yy kaha'eeh do matym gó. Ti né hē P'op Hagä Doo, dejẽp do hed'ẽp doo. Ti né hē ky n'aa enooh badoh nã doo. ¹⁸ Tabẽẽj däg né paawã ta baab n'aa rabetaah do pan'aa, Abaraãm ky daheeh hyb n'aa tagadaa had'yyt

† 4:8 Saaw-Mo 32.1-2 ‡ 4:13 Genesis 17.4-6, Genesis 22.17-18 § 4:17 Genesis 17.5

hē ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa hajōng häj n'aa buuj sa yb tabahado dāk, ta hā P'op Hagä Do her'oot doo da né paah: “Metsén sagōōh, mahaja bä. Ti hawób da a panaa”,** näng paa P'op Hagä Do ta hā. ¹⁹ Abaraām hā péh, dajēp do hadoo ta hub, tahyb n'aa newē bä. P'eets däg 100 ta baab däg ti noo gó. Sarah wog dajēp hadoo na-āāj hē, Abaraām hā. Ti hadoo né hē, baad ub Abaraām h'yy ka'eeh P'op Hagä Do hā. ²⁰ Dooch taky seewä bä ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Tak'ēp P'op Hagä Do hā tah'y'yy kae dāk. Ta hā tah'y'yy ka'eeh doo me tawehēē dāk P'op Hagä Doo. ²¹ P'op Hagä Do hajaa né hē tamoo wäd bä taky däng doo, baad Abaraām bahapēē däg kán ta h'yyb gó. ²² Ti hyb n'aa né hē baad tawén hado dāk P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, takerii dāk do né hē. ²³ Abaraām hyb n'aa had'y'yt nado takerii dāk ta tii. ²⁴ Takerii dāk ēr hyb n'aa na-āāj hē, ēēr, baad ta matym gó hado dāk doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. Takerii dāk ēr hyb n'aa, Jesus ēr wahē n'aa dejēp do mahang taganä wät hanoo do hā h'yy ka'eeh doo. ²⁵ Jesus né ti nesaa do ēr h'yyb tym gó hanäng do hyb n'aa dajēb hā kan'oo dāk do paah. Jesus né ti dejēp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bä, baad ēr bahado dāk hyb n'aa ká P'op Hagä Do matym gó.

5

P'op Hagä Do najiis ēr bahado dāk do ky n'aa hah'y'yh

¹ Ti hyb n'aa ká, baad ēr bahado dāk do hyb n'aa ká P'op Hagä Do matym gó ta hā ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do najiis ēr bahado dāk h'y'yh ká. Dooch ta majiī ēr hado boo bä. Ēr Wahē N'aa Jesus Kristo hyb n'aa tii. ² Ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa Kristo an'oo dāk, papuuj gó, h'yyb nyyw gó ēr babok hyb n'aa ká, P'op Hagä Do ēr wē ky enyym do matym gó. Tsebee gó baad ēr gada P'op Hagä Do kabaj'aa do ēr gadoo ta sii. ³ Ti hyb n'aa had'y'yt nado ēr tsebé. Baad nadoo do ēr ahob bä, ēr tsebé na-āāj hē. Ēr hapäh, baad nadoo do ji ahoop doo, nyyw hē ji h'yy ganajēē hōm tan'oo bä. ⁴ Nyyw hē ji h'yy ganajēē hōm doo, baad P'op Hagä Do hā ji bawäd däg had'y'yt hē tan'oo bä. Baad ji bawäd dāk do hyb n'aa, baad ji gadaa kán baad hadoo do ji gadoo do ta jawén. ⁵ Ta jawén ēr gadoo do baad ēr gada do hyb n'aa, dooch da ēr h'yy ketón bä ēr gadoo do hā, baad ēr h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahän do bawäd dāk do hyb n'aa. Ta Sahee ēr h'yyb tym gó tabawäd dāk P'op Hagä Do an'oo bá do hyb n'aa tii. ⁶ Bē hegää, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó, ēr nahaja bá ēr daaj hē ēr kedēēb bá, Kristo dajēp nesaa do moo heb'ooch do sa hyb n'aa. ⁷ Dooch nyyw hē ji aw'y'yt pé baad hawät do see hyb n'aa dajēp péh. Ti hado né paawä ji aw'y'yt apäh ky enyym do see hyb n'aa dajēp péh. ⁸ Tii d' nado P'op Hagä Do hā! Hah'y'yh da P'op Hagä Do metēēh ēr takamahän doo: Kristo dajēp ēr hyb n'aa, nesaa do ēr bahadoo nä noo gó. ⁹ H'y'yh ká, baad ēr bahado dāk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Kristo ēr hyb n'aa tadajēp do hyb n'aa, baad né hē ēr da ted'ēep nesaa do hā ji taky n'aa etyy do mahänh. ¹⁰ P'op Hagä Do majiī ēr bahadoo nä noo gó, ta najiis ēr bahado däg kán tan'oo bä, ēr hyb n'aa ta T'aah dajēp do hyb n'aa. Ti bahänh h'y'yh ká ēr da ted'ēep banesaa hēnh ēr ahōm mahänh, ta najiis ēr bahado dāk do hyb n'aa ká. Tii d' tawén hadoo, taganä wät do jawén paa bä, p'aa hēnh Kristo bawäd dāk do hyb n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do āā j'aa etsē, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa. Jesus Kristo hyb n'aa né hē P'op Hagä Do najiis ēr bahado dāk. Ta hyb n'aa, dooch P'op Hagä Do majiī ēr do boo bä.

**

Adāw ky n'aa Kristo ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹² Sét hē aj'yy nesaa do du n'aa badäk hahÿÿ bã.* Nesaa do hyb n'aa kä, dajëb du däk. Tii bã sahõnh hē badäk hahÿÿ bã haj'eenh do sa wē dajëb banyy däg kån, nesaa do sahõnh hē ramoo boo däk do hyb n'aa. ¹³ Ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã P'op Hagä Do an'oo däk do pooj jé tanyy däg né hē nesaa do badäk hahÿÿ bã. Nesaa do badäk hahÿÿ hã habong do ramoo boo däg né hē. Tii hadoo né hē, ta ky n'aa jaw'yyk takanan'oo ná bã do hyb n'aa sa hã, dooh P'op Hagä Do etsén ná bã sa hã nesaa doo. ¹⁴ Dooh né paawä taketsén bã nesaa do ti noo gó, radejëp né hē. Adāw bã naa, Mosees bawät bã kä, sahõnh hē radejëp. Dooh né paawä sa wób P'op Hagä Do mejüü do raky nadahé bã Adāw bad'oo do paa da, radejëp né hē. Kristo, ta jawén kajaa do häd hadoo ti Adāw, pawóp hadoo do radu n'aa do hyb n'aa ji wē ratab'ëes doo. ¹⁵ Tii d' tahado né paawä, baad hadoo doo, bag hēnh ér gadoo do Kristo du n'aa doo, dooh Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa tadu n'aa do hadoo tahado bã. Sét hē aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa hajök do hã dajëb banyy däg kån. Ti bahãnh hÿÿ kä P'op Hagä Do ji wē taky enyym do tabës hajök do sa wē. Ji matym n'aa bag hēnh ji hã kanoo do na-ãaj hē tabës hajök do sa hã, sét hadoo doo, Jesus Kristo, ky enyym do hyb n'aa ér wē. ¹⁶ Bag hēnh P'op Hagä Do anoo do ji hã, dooh Adāw du n'aa do hadoo do tahado bã. Sét hē nesaa do Adāw moo wät doo, nesaa do hã ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy tan'oo bã. Tii d' nado bag hēnh P'op Hagä Do ji hã tanoo do hã. Hajöõ nuu me badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do raky nadaheeh do jawén paa bã, taky enyym doo gó bag hēnh ji hã P'op Hagä Do anoo ji matym n'aa, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. ¹⁷ Sét hē hadoo do ky nadaheeh do hyb n'aa, dajëb j'aa ketsë paa ji hã. Hÿÿ kä sét hadoo do see hyb n'aa, Jesus Kristo hyb n'aa, baad ér da j'aa ketsë nesaa do hã kä badäk hahÿÿ bã ér babok bã. Ér tii kä tak'ëp ji wē P'op Hagä Do ky enyym do gadoo doo. Ér tii kä baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó kä.

¹⁸ Sét hē aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hē raky n'aa kety däk paa dajëb hã. Ti hadoo na-ãaj hē sét hē, Kristo, baad hadoo do tamoo wät do hyb n'aa,† sahõnh hē rahajaa baad rabahado padëëk P'op Hagä Do matym gó, rabadëb had'yyt hē hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa kä. ¹⁹ Sét hē ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hē baad nadoo do moo heb'oooh do rabahado padëëk. Ti hadoo na-ãaj hē, sét hē ky daheeh do hyb n'aa, hajök baad rabahado padëëk da P'op Hagä Do matym gó.

²⁰ Hÿÿ kä Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã. Ta ti tawén kan'oo däk, ji bahapäh hyb n'aa nyy da tak'ëp baad nadoo tabahadoo nesaa do ji moo wät doo. Nesaa do kah'üüm noo gó, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wē taky enyym do kahüüm kån. ²¹ Nesaa do mejö had'yyt hē paa ji hã. Dajëb tamanaa ji wē. Hÿÿ kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wē taky enyym do wén kahüüm kån, taky enyym do j'aa ketsë hyb n'aa kä. P'op Hagä Do ji wē taky enyym do ér tamejüü hÿÿ kä, baad ér bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ér edëb had'yyt do tamanaa ér wē, Jesus Kristo ér Wahë N'aa hyb n'aa.

6

Nesaa do hã ér dejëp Kristo sii ky n'aa hahÿÿh

* 5:12 Adāw tii. † 5:18 ji hyb n'aa tadajëp do tii, baad hadoo do tamoo wät doo.

¹ Nesaa do kah'ũũm bã kä, ti bahãnh P'op Hagã Do ji wê taky enyym do kah'ũũm kãn, nãng ȳyh. Taw'ããts hê g'eeh nesaa do ẽr moo bok nã, ẽr wê P'op Hagã Do ky enyym do kah'ũũm hyb n'aa, ȳ hanãng pé g'eeh tii? ² Dooh. Dooh né taw'ããts hê tado bã tii. Ẽr dajẽp paa nesaa do hã. Ti hyb n'aa, taw'ããts hê nado nesaa doo gó ẽr aboo nã bã. ³ Dooh g'eeh bẽ hapẽẽ bã sahõnh hê Jesus hãd gó ẽr nu kemuun bong doo, sêd ẽr h'y'yb hedo dãk Kristo Jesus dajẽp do hã? Ẽr dajẽp hadoo ta sii. ⁴ Ti hyb n'aa, ẽr ranu gemuun bong doo me ẽr kadakã jẽng hadoo Kristo sii. Ta tii d' tawẽn d'oo, papuuj gó ẽr babok hyb n'aa hỹỹ kã, dejẽp do mahang ta Yb kabaj'aa doo me Kristo ganã wãt do hadoo. ⁵ Tii da sêd ẽr h'y'yb hedo bã tadajẽb hã, sêd hã na-ããj né hê ẽr h'y'yb hedoo da taganã wãt do hã. ⁶ B'aa hã takepẽẽm dãk Kristo sii ẽr h'y'yb sãg Adãw hana doo, ẽr h'y'yb sãg hejój gawatsig hõm hyb n'aa, nesaa do ẽr hã tamanejõ wãt hyb n'aa kã sa kariw n'aa sa karom mejũũ doo da. ⁷ Tii d' tawẽn hadoo, dooh nesaa do haja wãd do hyb n'aa dejẽp do hã tamejõ bã. ⁸ Hỹỹ kã, Kristo sii ẽr dejẽp do hyb n'aa hadoo, ta sii ẽr babok na-ããj hê baad ẽr gada.* ⁹ Kristo ganã wãt do hyb n'aa, dooh tadajẽb wãd bã kä, ẽr bahapãh. Dooh dajẽb haja wãd bã Kristo. ¹⁰ Sét nuu me paa Kristo dajẽp, nesaa do ẽr moo bok do hejój tagawats'iik hyb n'aa. Dooh hyb n'aa tadajẽb wãt pẽh. Taganã wãd kãn. Tawãd had'yyt hỹỹ kã, P'op Hagã Do taweh'ẽeh hyb n'aa kã. ¹¹ Ti hadoo né da bẽeh. Taw'ããts hê hahỹỹ da bẽ hyb n'aa newẽ: "Ȳ dajẽb wãt nesaa do ji moo hew'ẽet do hã. Kristo Jesus hã ȳ h'y'ya kata dãk do hyb n'aa, P'op Hagã Do ȳ weh'ẽeh hyb n'aa ȳ bawãd had'yyt hỹỹ kã", nãk da bẽeh, bẽ h'y'yb gó.

¹² Ti hyb n'aa kã, bẽ an'oo manã nesaa do bẽ moo hew'ẽet do paa badãk hahỹỹ bã bẽ hub n'aa tamejõ bã. Bẽ ky dahé manã nesaa do bẽ hub karẽn doo. ¹³ Bẽ an'oo manã nesaa do hã bẽ moo hedoo doo, bẽ tsyym hedoo doo, bẽ hub hedoo do na-ããj hê. Bẽ an'oo manã baad nadoo do ta tii me bẽ moo bok. Bẽ genã bong hadoo dajẽb moo gó naa. Ti hyb n'aa, taw'ããts hê bẽ daaj hê bẽ kan'oo dãg P'op Hagã Do karẽn doo da bẽ babok hyb n'aa. Taw'ããts hê P'op Hagã Do hã bẽ an'oo bẽ moo hedoo doo, bẽ tsyym hedoo doo bẽ hub na-ããj hê, baad hadoo do ta tii me bẽ moo bok hyb n'aa kã. ¹⁴ Ta ti ȳ wẽn her'oot, dooh nesaa do ji h'y'yb sãg karẽn do bẽ hã tamejõ wãd bã, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bẽ tah'y'yb mahũũm wãt do hyb n'aa. P'op Hagã Do ji wê taky enyym do ti bẽ tah'y'yb mahũũm kãn hỹỹ kã. ¹⁵ Hỹỹ kã ẽnh, tahajaa g'eeh nesaa do ẽr moo boo nã bã p'aa hẽnh, dooh wãd Mosees ky n'aa jaw'yyk do ẽr tah'y'yb mahũũm wãd do hyb n'aa, P'op Hagã Do ji wê taky enyym do ji tah'y'yb mahũũm kãn do hyb n'aa? Dooh. Dooh taw'ããts hê tado bã tii. ¹⁶ Baad bẽ bahapãh ti hahỹỹh: Ta hã bẽ ky daheeh doo, ta ti bẽ kariw n'aa hadoo. Ta karom bẽeh. Nesaa do ji h'y'yb sãg karẽn do karom bẽ do bã, bẽ da dajẽp.† P'op Hagã Do karom bẽ do bã, P'op Hagã Do bẽ da tagadoo ta wẽ, baad dãg bẽ ta matym gó tan'oo bã. ¹⁷ P'op Hagã Do ȳ j'aa etsẽ, pooj jé nesaa do ji h'y'yb sãg karẽn do karom bẽ bahado né paawã, bẽ h'y'yb gó naa bẽ ky dahé dãk hỹỹ kã bẽ ãã ma met'ẽeg wãt doo. ¹⁸ Baad bẽ baboo dãk. Dooh nesaa do ji h'y'yb sãg karẽn do bẽ hã tamejõ wãd bã. Baad hadoo do P'op Hagã Do karẽn do karom bẽ hỹỹ kã.

¹⁹ Sa kariw n'aa ky n'aa gó, sa karom ky n'aa gó, bẽ ȳ maher'oot, nayyw hê ganahoot do hyb n'aa bẽ hã, bẽ daaj hê bẽ h'y'yb nahejooj nã do hyb n'aa.

* **6:8** Papuuj hadoo do ji bawãt do Kristo sii, badãk hahỹỹ bã tadu doo né paawã ta hã ẽr h'y'ya ka'eeh noo gó naa, ti awãt nã ẽr gadoo do hỹ pong jé ẽr hub papuuj nadajẽp doo. † **6:16** Nesaa do ji h'y'yb sãg karẽn do karom ji do bã, dooh P'op Hagã Do wẽ ji nu dẽẽ bã, tahanãng pé ti bẽ da dajẽp.

P'ooj ub, bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, ta see hedoo do na-ããj hë bë anoo paah, nu meby n'aa nãng doo, ky n'aa jaw'yyc do nanoo do bë moo bok hyb n'aa ta tii me. Nesaa do karom hadoo paa bëeh. Bë an'oo hÿy kã bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë né hë, baad hadoo do P'op Hagã Do karën do bë moo bok hyb n'aa ta tii me, tsyt hë, nesaa do mahãnh, P'op Hagã Do wë bë babok hyb n'aa kã. ²⁰ Pooj jé, nesaa do ji h'yyb sãg karën do karom bë bahadoo noo gó, dooh baad hadoo do P'op Hagã Do karën do mejõ bã bë hã. ²¹ H'ëed baad hadoo do bë gadoo ti noo gó ta ti hedoo do hanaa, ta hyb n'aa hÿy kã bë nu mebyng doo? Dooh baad hadoo do bë gado bã ta ti hedoo do hanaa. Ji dajëp, banesaa hënh ji ahõm ta ti an'oo bã! ²² Hÿy kã, dooh nesaa do bë hã tamejõ wãd bã. Baad bë baboo dãg kãn. P'op Hagã Do karom bë bahado dãk. Tsyt hë, baad P'op Hagã Do wë bë baboo dãk ta ti an'oo bã. Ti hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagã Do pa kã bë da aboo had'yyt hë. ²³ Banesaa hënh, dawëë P'op Hagã Do mahãnh ji h'yyb tym bawãd had'yyt hë, baad nadoo do ji moo wãt do sãm. Tii d' nado ji matym n'aa P'op Hagã Do ji hã tanoo doo. Hÿ pong jé, ta pa had'yyt hë ji bawãt P'op Hagã Do an'oo bã, ër wahë n'aa Kristo Jesus hã ër h'yy kata dãk do hyb n'aa.

7

Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyc do tado wãd bã ër hã mejüü do ky n'aa hahÿyh

¹ Wakãn haa hedoo doo, bëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyc do hapãh do hã ÿ maher'oot. Ti hyb n'aa bë hapãh né hë hahÿyh: Ta ky n'aa jaw'yyc do jããm hë ji hã tamejüü, ji edëp nã bã. ² Ýñh kat'ëë dãk do ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Ta patug bawãt nã bã, dooh ta ky n'aa jaw'yyc do an'oo bã ta see hã takat'ëë bã. Ta patug dajëp bã kã, tii bã dooh ta ky n'aa jaw'yyc do geãm wãd bã. ³ Ti hyb n'aa kã, aj'yy see hã takat'ëë bã paawã ta patug bawãt nã bã, "Nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug nadoo do sii hahÿyh doo", ramaneëenh tii bã ta ti ýñh. Tii d' nado ta patug dajëb bã. Ta patug dajëp jawén paa bã, dooh ta ky n'aa jaw'yyc do geãm wãd bã ta see tagat'ëë bã. Ta patug dajëp bã kã, dooh nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug nadoo do sii hahÿyh do tado wãd bã, ta see hã ýñh kat'ëë bã.*

⁴ Ti hyb n'aa kã, wakãn haa hedoo doo, bë na-ããj hë bë dajëp paa hadoo Mosees ky n'aa jaw'yyc do hã Kristo sii, P'op Hagã Do an'oo bã. Tii d' tawén hadoo, ta see hã bë h'yy kata dãk hyb n'aa hÿy kã. Kristo, dejëp do mahang ganã wãt do hã bë h'yy kata dãk hyb n'aa, baad hadoo do P'op Hagã Do weh'ëeh do ër moo bok hyb n'aa kã. ⁵ Pooj jé, ër h'yyb sãg karën doo da ër babok noo gó, nesaa do tak'ëp ër h'yyb karën doo, ta ky n'aa jaw'yyc do nanoo do hyb n'aa tak'ëp ji karën doo, awãt né paa ër hã. Nesaa do dajëb hanoo do ër moo bok ti noo gó. ⁶ Hÿy kã, ër dajëb wãt do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyc do ër tamesoo do paa hã, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyc do ër hã tamejõ wãd bã. Papuuj gó P'op Hagã Do wë ër moo bok hÿy kã, ta Sahee ër tah'yyb mahüüm do hyb n'aa. Dooh pooj jé ji bahed'oo doo da, ky n'aa jaw'yyc do hã takerii dãk doo da tado wãd bã, P'op Hagã Do wë ër moo bok doo.

⁷ Nyy d' ÿ hanãng pé tii? Nesaa g'eeh P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyc do Mosees hã kan'oo dãk doo? Dooh. Dooh nesaa do tado bã. Mosees ky n'aa jaw'yyc do tanado bã paawã, dooh ji hapëë bã paawã ny hadoo do nesaa do P'op Hagã Do matym gó. Dooh paawã ji hapëë bã baad nado ji h'ëed nadoo

* **7:3** Jããm hë ji edëp nã bã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ji hã tamejüü, Paw-Ro hanãng pé ta tii hã.

do hä ji h'yyb däk doo, "Mah'yyb däg manä a da hadoo do ma hä"[†] ta ky n'aa jaw'yyk do naher'ood bä paawä. ⁸ Ti hadoo né hē, nesaa do tyw n'aa esóts kán, tii bá hajöng baad nadoo do ji h'yy karēn do hedoo do hä ji h'yyb däg däk tan'oo bá, "Mah'yyb däg manä a h'ēēd nadoo do hä", ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hyb n'aa. Ky n'aa jaw'yyk do badoo bá nesaa do hä ji moo ge'yým doo, tii bá dooh nesaa do ji tah'yyb tatug bá. ⁹ Pooj jē, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hä y h'yy ganahoot ná bá, dooh y hyb n'aa p'eed bá y bawät doo. Ta jawén, ta ky n'aa jaw'yyk do y bahapäh bá ká, nesaa do banyy däg kán hēp y tym gó. ¹⁰ Tii bá y dajēb wät hadoo, dawēē P'op Hagä Do mahānh y bawäd kán, y hanäng pé tii. P'op Hagä Do mejüü doo, ta hä ji edēb had'yyt hē paawä ji ky dahé bá, dajēb tamana kán wē yŷy, tii b' y bahapēē däk. ¹¹ Hahŷy da tii: Nesaa do ji h'yyb gó hanäng do y tawadii. Y hajaa, y ed'oo, y ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo, P'op Hagä Do pa y bawäd had'yyt hē hyb n'aa ta jawén. Tii bá, y nahajaa do hyb n'aa tii, dajēb hä y ky n'aa kety däg kán, dawēē P'op Hagä Do mahānh y kety n hōm. Ti hyb n'aa, nesaa do y tawadii ta tii hä, y wén näng. ¹² Ti hyb n'aa ká, dooh nesaa do tado bá P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo. Tsyt hē, nesaa do mahānh tii. Tsyt hē, nesaa do mahānh P'op Hagä Do mejüü doo. Baad had'op do tii. Taw'ääts hē tii. ¹³ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, baad hadoo do an'oo bá g'eeh y dajēb kán hadoo, dawēē P'op Hagä Do mahānh y bawäd däk? Dooh. Dooh ta ti tado bá ta ti hanoo doo. Nesaa do tii, tahana y dajēp, dawēē P'op Hagä Do mahānh y bawäd däk doo. Baad hadoo do y bahapäh bá ká, nesaa do y tah'yyb tatug wät baad hadoo do y ky nadaheeh hyb n'aa, nesaa do nas'aa né hē ji bahapēē däk hyb n'aa ká. Ti hyb n'aa ká, tak'ēp nas'aa né hē nesaa doo, P'op Hagä Do mejüü do metä däk.

¹⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hanaa tado bá nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ēr hapäh. Tii d' nado yŷh. Badäk hahŷy bá naa yŷh, ji daaj hē ji karēn do jawén hawät doo. Nesaa doo, kariw y n'aa hadoo. Tak'ēp tamejō had'yyt hē hä yŷy. ¹⁵ Dooh y h'yy ganyy bá y bahed'oo do hä. Y karēn do y moo wät doo, dooh y moo hew'ēēd bá. Tak'ēp y ganen'aak doo, ti né ti y moo wät doo. ¹⁶ Y kanarēn do y moo wät do tahadoo do hyb n'aa, tii bá, "Te hub né hē, baad ub P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo", näng yŷh. ¹⁷ Dooh y tado wäd bá ta ti baad nadoo do moo wät doo. Nesaa do hēp y tym gó hawät do ti ta ti moo wät doo. ¹⁸ Y hapäh né hē, dooh baad hadoo pé hēp y ság gó hawät péh. Ta ti y wén hapäh, y karēn né hē paawä baad hadoo do y moo wät, dooh y haja bá. ¹⁹ Baad hadoo do y karēn do nado ti y moo hew'ēēt doo. Y kanarēn doo, nesaa doo, ti ti y moo wäd had'yyt hē. ²⁰ Hŷy ká, y kanarēn do tado bá ti y moo hew'ēēt doo, dooh y tado wäd bá ta ti moo wät doo. Nesaa do hēp y tym gó hawät do moo wät ti ta tii.

²¹ Ti hyb n'aa ká, hahŷy da hēp yŷy gó awäd had'yyt hē y bahapäh: Baad hadoo do y karēn bá y moo wäd paawä, nesaa do hēp yŷy gó takametēēh, y tahewaat, baad hadoo do y moo nawät hyb n'aa. ²² Hēp yŷy gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do y gen'aak. ²³ Ti hadoo né hē, hä yŷy hē awät na-āāj hē, y hapäh, hejój see péh, baad hadoo do y hyb n'aa newēē do y gen'aak do majīl hadoo doo. Nesaa do hēp yŷy gó hanäng do y moo wäd had'yyt hē tan'oo bá tii.

[†] 7:7 Esodo 20.17, Dew-Teronom 5.21 † 7:14 Tēg nad'ēēd is do 14 bá naa, tēg nad'ēēd is do 23 tadu däk bá, Paw-Ro her'oot doo, ti hadoo né hē sahōnh hē ji hä. Ēr daaj hē, dooh ēr haja bá ēr moo boo bá P'op Hagä Do karēn doo. Jāām hē Kristo hä ji h'yy kata däg bá, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó.

Ŷ tamaso had'yyt hē tii hā. ²⁴ Tak'ēp baad nado né hē ŷŷh! Jaa ŷ hed'ēēp da dajēb hejój mahānh hup ŷŷ gó hawāt doo? ²⁵ P'op Hagā Do wē ŷ tsebé. Ti né ti ŷ hed'ēēp doo, ēr Wahē N'aa Jesus Kristo hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kā, hahŷŷ da ti hā ŷŷ ŷ hapāh doo: Hēp ŷŷ gó ŷ karēn ŷ ky daheeh P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hē, nesaa do ji moo hew'ēēt do hejój karēn do hēp ŷ sīg moo wāt.

8

Baad ji bawād had'yyt hē P'op Hagā Do wē ta Sahee an'oo bā ky n'aa hahŷŷh

¹ Ti hyb n'aa kā, dooh P'op Hagā Do ky n'aa ety wād bā kā banesaa hēnh jé Kristo Jesus hā h'yy kata dāk doo. ² Banesaa hēnh ēr tawén ky n'aa nety wāt, P'op Hagā Do Sahee hejój, ji edēb heh'āāt do hanoo doo, ēr tabedēēb wāt do hyb n'aa nesaa do ji moo hew'ēēt do hejój mahānh, dajēb mahānh* na-āāj hē. Kristo Jesus hyb n'aa tii d' tabad'oo. ³ Nahejoonh do hyb n'aa ēr h'yyb sīg, ēr nahajaa do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ēr ky dahé bā, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do haja bā ēr tedēēb bā nesaa do hejój mahānh. Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do ēr tedēēb wāt hŷŷ kā. Hahŷŷ da tabad'oo tii: Ta T'aah tamejō dāk ēr mahang. Nahejoonh doo gó, ji hadoo doo da né hē tabana. P'op Hagā Do mejō dāk nesaa do mabaj tadajēp hyb n'aa. Dajēb hā ta T'aah taky n'aa ety dāk nesaa do ji moo wāt do hyb n'aa. ⁴ Tii d' tawén d'oo, baad had'op, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo da, ēr bahado dāk hyb n'aa, ēēr, ta Sahee h'yyb mahūūm doo da habok doo, ji h'yyb sīg karēn doo da nado.

⁵ Jé sa h'yyb sīg karēn doo da habok doo, sa h'yyb sīg karēn do hā had'yyt hē rah'yyb padēēk. Jé P'op Hagā Do Sahee karēn doo da habok doo, ta Sahee karēn do hā rah'yyb padēēk. ⁶ Ji da dajēp, dawēē P'op Hagā Do mahānh ji bawād dāg had'yyt hē ji h'yyb sīg an'oo bā. P'op Hagā Do Sahee kā ji tah'yyb mahūūm bā, ji edēb had'yyt hē P'op Hagā Do pa ta Sahee an'oo bā. H'yyb nyyw gó ji bawāt tan'oo bā na-āāj hē. ⁷ Ji h'yyb sīg nesaa do gen'aak doo, P'op Hagā Do majī. Dooh taky dahé bā P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh na-āāj hē tahaja bā taky dahé bā. ⁸ Ti hyb n'aa, sa h'yyb sīg karēn doo da habok doo, dooh rahaja bā ran'oo bā P'op Hagā Do tsebé sa wē.

⁹ P'op Hagā Do Sahee ti bē tah'yyb mahūūm doo. Dooh ji h'yyb sīg tado wād bā bē tah'yyb mahūūm doo. P'op Hagā Do Sahee ti bē tah'yyb mahūūm doo kā, bē h'yyb gó ta Sahee awād bā tii. Kristo Sahee sa h'yyb gó badoh doo, dooh Kristo karapee rado bā. ¹⁰ Bē h'yyb gó Kristo awād bā, bē hub dajēb né da paawā nesaa do hyb n'aa, bē da edēb had'yyt hē hŷ pong jé P'op Hagā Do Sahee an'oo bā, baad bē bahado dāk do hyb n'aa P'op Hagā Do matym gó. ¹¹ Dejēp do mahang Kristo ganā wāt hanoo do Sahee bē h'yyb gó tawād bā, tii bā Kristo ganā wāt hanoo do genā hōm tan'oo bā na-āāj hē badāk hahŷŷ bā bē hub n'aa paah. Ta Sahee bē h'yyb gó hawāt doo me tii d' tabad'oo da.

¹² Ti hyb n'aa kā wakān haa hedoo doo, taw'āāts hē dooh ēr ky dahé boo bā ji h'yyb sīg ji hā mejūū doo. Taw'āāts hē dooh ēr aboo boo bā ji h'yyb sīg karēn doo da. ¹³ Ta ti ŷ wén her'oot, ji h'yyb sīg karēn doo da bē aboo bā, bē da dajēp, dawēē da bē baboo had'yyt hē tii bā P'op Hagā Do mahānh. Hŷŷ kā, P'op Hagā Do Sahee hejój me bē medug bā nesaa do ji karēn doo, tii bā bē da aboo had'yyt hē P'op Hagā Do sii. ¹⁴ Sahōnh hē P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm doo, P'op Hagā Do taah tii. ¹⁵ Dooh sa karom sa kariw n'aa tak'ēp sa

* **8:2** Dawēē P'op Hagā Do mahānh ji bawāt do mahānh ji tedēēb wāt, tahanāng pé ti dajēb mahānh ēr tedēēb wāt doo.

hã mejũũ do jeỹĩm do hadoo bẽ hado bã, ta Sahee bẽ gado dãk do an'oo bã. Ta Sahee, bẽ hã tan'oo dãk doo, P'op Hagã Do taah dæg bẽ tan'oo bã kã. Ti né hẽ ta Sahee an'oo bã, “Ee” ẽr maneẽenh P'op Hagã Doo, ẽr Yb. ¹⁶ P'op Hagã Do taah né hẽ ẽer, baad P'op Hagã Do Sahee metẽeh ẽr h'yyb tym hã. ¹⁷ Ta taah ẽr bahadoo do hyb n'aa, ẽr gadoo da ta taah hã P'op Hagã Do ky dæg doo. Kristo sii ẽr gadoo da ta hã P'op Hagã Do an'oo dãk doo. Kristo sii ẽr ahob bã, ta sii da ẽr babok ta bag tak'ẽp gabarẽeh doo gó, ta sii da ẽr kabaj'aa.

Tak'ẽp hetsooh do ta jawén ji gadoo do ky n'aa hahỹh

¹⁸ Da hẽ ẽr ahoop doo, dooh its tii hã yỹ péh, tak'ẽp hetsooh doo, kabaj'aa do ta jawén ẽr hã kametã dãk do matym gó. ¹⁹ Sahõnh hẽ P'op Hagã Do pahuunh do paa tsebee gó ragada tak'ẽp hetsooh doo, kabaj'aa do P'op Hagã Do taah ragadoo do noo gó kã. ²⁰ Sahõnh hẽ P'op Hagã Do pahuunh do ta ti tawén gada, P'op Hagã Do ky n'aa was'ee wãt do hyb n'aa sahõnh hẽ tapehuunh doo, baad tawén nado wãd. P'op Hagã Do né hẽ tii, tii d' had'oo do paah.† Ti hadoo né hẽ, ti awãt ti noo gó sahõnh hẽ baad tabahado dãk da p'aa hẽnh, tapehuunh do gad'aa, P'op Hagã Do an'oo bã. ²¹ Ta ti kajaa bã kã, P'op Hagã Do ed'ẽep da sahõnh hẽ tapehuunh do paa takarejã mahãnh. Tak'ẽp hetsooh doo gó, kabaj'aa doo gó P'op Hagã Do taah rababok bã kã, sahõnh hẽ kapahuuj wãt do na-ããj kã ragadoo baad hadoo do sa nemuun.

²² Ẽr hapãh, sahõnh hẽ badãk hahỹh bã P'op Hagã Do pahuunh do paa ahoop yỹnh ajãh mahỹyji taahoop do hadoo. ²³ Ti had'yyt nado hahoop. Ẽr na-ããj hẽ ẽr ahoop. Ẽer, ti nuuj jé P'op Hagã Do Sahee gadoo doo, ta jawén hỹ pong jé ẽr gadoo do metẽe n'aa, ẽr ahoop baad ẽr gadaa nuuj jé ta wẽ P'op Hagã Do ẽr tagadoo bã kã. Ta taah ẽer, ẽr gada. Ẽr gada papuuj ẽr hã dæg. ²⁴ Ẽr tedẽeb wãt do hyb n'aa ẽr gada né hẽ ta tii. Ẽr gado dæg bã paawã ẽr hã taky n'aa enooh doo, dooh hyb n'aa ta ti ji gadaa wãt péh. Dooh ji gadaa bã ji gado dãk doo. ²⁵ Ẽr ganadoo nã do hyb n'aa, baad ẽr gada sahõnh hẽ ẽr hã taky n'aa enooh do takajaa bã kã. Dooh ẽr h'yy gejẽ hõm bã.

²⁶ Ẽr gadaa nuuj jé P'op Hagã Do Sahee ẽr tamasa, nahejoonh do hyb n'aa ẽr h'yyb. Dooh ẽr hapẽe bã nyy da taw'ãats hẽ ji ky n'aa etsẽe. Ti hadoo né hẽ, ji kyyh nadoo doo me P'op Hagã Do Sahee taky n'aa etsẽe ẽr hyb n'aa. ²⁷ P'op Hagã Doo, ẽr h'yyb tahapãh doo, tamaa napãh ta Sahee kyyh ẽr h'yyb gó naa. P'op Hagã Do karẽn doo da né hẽ ta Sahee ky n'aa etsẽe, P'op Hagã Do karapee tsyt hẽ ta wẽ kasẽew dãk do sa hyb n'aa.

²⁸ Ẽr hapãh, sahõnh hẽ né hẽ ji hã kametẽeh doo, baad nadoo do sii hẽ, baad tabahado dãk da P'op Hagã Do an'oo bã ta hã kamahãh do sa hã, tanaẽenh do sa hã. Ẽr tanaẽej wãt, ji hã tah'yyb dæg do takaja dãk hyb n'aa kã. ²⁹ Sahõnh hẽ tadu dæg do pooj jé, P'op Hagã Do hapẽe dãk do sa hã P'op Hagã Do h'yyb dæg, ta T'aah hadoo rabahadoo hyb n'aa, hajõk do ta wakããh hedoo do sa hỹyji wah'ẽeh hadoo do ta T'aah tabahadoo hyb n'aa.‡ ³⁰ P'op Hagã Do h'yyb dæg do ta pooj jé, ti na-ããj hẽ tanaẽej kãh. Tanaẽej wãt doo, baad rabahado padẽek ta matym gó tan'oo bã. Baad hado dãk do ta matym gó tan'oo dãk doo, kabaj'aa da, ta bag tak'ẽp gabarẽeh do mahang rababoo dãk da tan'oo bã.

³¹ Tii d' P'op Hagã Do bad'oo do hyb n'aa ji hã, wyt ta maab hẽ hahỹh: P'op Hagã Do bahag'ããs do hyb n'aa ẽer, dooh hajaa pé ẽr hã. ³² Dooh P'op Hagã

† 8:20 Tapahuunh do paa P'op Hagã Do wén ky n'aa was'ee wãt, Adãw, P'op Hagã Do pahuunh do hagã n'aa, tamejũũ do taky nadaheeh do paa hyb n'aa. ‡ 8:29 P'ooj ub, dooh nã badãk hahỹh bã habong pé né paawã, ji P'op Hagã Do hapẽe dãk né hẽ.

Do baa es'īi bā sēt hadoo do ta T'aah. Dajēb hā tahaēēnh paa ēr sahōnh hē hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tanoo né da ji hā na-āāj hē sahōnh hē ta seeh, takarēn doo da ēr bahajaa ēr babok hyb n'aa. ³³ Jaa g'eeh hajaa P'op Hagā Do hasēēw hōm do hā taky n'aa tapa bā? P'op Hagā Do tii, baad rabahado padēēk tan'oo bā ta matym gó. ³⁴ Kristo Jesus ēr hyb n'aa dajēp do paah, p'aa hēnh ganā wāt doo, P'op Hagā Do hub hadāk hēnh hasooh doo, ēr hyb n'aa taky n'aa etsēē. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé banesaa hēnh ēr taky n'aa ety bā. ³⁵ Jaa g'eeh hajaa Kristo ēr takamahān do mahānh ēr tetyn bā? Ji ahoop doo, baad nadoo do ji wē kajaa doo, ji rarejāā doo, ji asaah doo, ji saroor tamah doo, ām n'aa nāng doo, ji radaj'ēēp do na-āāj hē, dooh tabad'op hē tahaja bā Kristo ēr takamahān do mahānh ēr tetyn bā. ³⁶ Hahy takerii dāk doo da né hē P'op Hagā Do hā Dawi her'oot do kameteēh ēr hā:

“A hyb n'aa dajēb gó had'yyt hē āā babok,
b'ée radahej'ēēp doo hēnh ramahūūm doo da ran'oo bā āā hā.”^S

³⁷ Ta ti hedoo do bawād bā né paawā ēr hā, baad ēr j'aa ketsēē had'yyt hē, P'op Hagā Doo, ēr hā kamahān doo, an'oo bā. ³⁸ Baad y bahapāh hahy hēp yy gó: Dooch hajaa pé ēr hā P'op Hagā Do kamahān do mahānh ēr tetyn hōm bā. Dooch dajēb haja bā, dooh ji awāt do haja bā, dooh āās rahaja bā, dooh nesaa do hejój enāh do rahaja bā, dooh da hē ji wē hawāt do haja bā, dooh ji pooj jé hawāt do haja bā, dooh hejój n'aa enāh do rahaja bā. ³⁹ dooh p'op habong do hejój enāh do rahaja bā, dooh tūū habong do hejój enāh do rahaja bā, dooh na-āāj hē P'op Hagā Do pahuunh do see haja bā tii. Kristo Jesus, ēr wahē n'aa hā takametēēh ēr hā P'op Hagā Do kamahān doo. Dooch hajaa pé ēr hā takamahān do mahānh ēr tetyn hōm bā.

9

Isaraēw buuj ky n'aa hahȳh

¹ Séd hā y h'yy kata dāk do hyb n'aa Kristo hā, né hup y né hē hahȳ y her'oot do hā. Dooch daap y menā bā. Hēp yy gó P'op Hagā Do Sahee bawāt do hyb n'aa, te hub né hē hahȳ y her'oot doo, baad hēp y metēēh hā yy: ² Tak'ēp né hē y hyb n'aa tón, y ahoop hēp yy gó ³⁻⁴ wakān haa, Isaraēw buuj sa hyb n'aa. Tahaja bā paawā, y gadoo paawā y ky n'aa kawas'ee dāk doo, y gado paawā dawēē Kristo mahānh y bawād hōm doo, wakān haa, Isaraēw buuj sa hyb n'aa, ti raky n'aa kawanas'ee bong hyb n'aa paawā, Kristo karapee rabahado padēēk hyb n'aa paawā. P'op Hagā Do asēēw hōm do tii, ta taah rabahadoo hyb n'aa paawā. Sa hā né hē P'op Hagā Do metā wāt ta bag tak'ēp gabarēēh doo, ta kabaj'aa doo. Sa wahē n'aa sii P'op Hagā Do kaner'ood wāt paa nyy da tabad'oo sa hā. Sa hā paa taban'oo dāk ta ky n'aa jaw'yyk doo. Sa hā P'op Hagā Do metēēh paa nyy da takarēn ji hyb n'aa jaw'yyk ta hā. Sa hā né hē hajōng baad hadoo do P'op Hagā Do ky n'aa enooh paah. ⁵ Abaraām, Isak, Jakóh né ti sa wahē makūūh. Isaraēw buuj sa see né hē ti Kristo, ji da hadoo tabahado dāk do hyb n'aa. P'op Hagā Doo, sahōnh hē sa bahānh hadoo doo, ji j'aa etsēē had'yyt do ti Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo. Yy. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

⁶ Hyy kā, Isaraēw buuj mahang hajōk raganadoo do hyb n'aa Jesus, dooh takaja bā g'eeh sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, Jesus raganadoo do metēēh apāh? Dooch. Tii d' bē edoo manāh. P'op Hagā Do moo wāt né hē

sa hã taky däng doo. Bê hyb n'aa newê hahÿÿh: Dooh sahõnh hê Isaraéw buuj panaa, Isaraéw buuj heh'äät rado bã P'op Hagä Do hã, dooh sahõnh hê P'op Hagä Do karapee rado bã. ⁷ Abaraãm panaa rabahado né paawä, dooh sahõnh hê Abaraãm panaa heh'äät do rado bã. Jããh hê ta wób tii, Abaraãm panaa heh'äät do P'op Hagä Do hã. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng paa Abaraãm hã: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”* ⁸ Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh sahõnh hê Abaraãm hanaa P'op Hagä Do karapee rado bã. Jããh hê P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa henäk do P'op Hagä Do karapee heh'äät tii. ⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã taky däng do paah: “Wät hahÿÿ hã, ta baab, p'aa hênh da òm ÿ bahehêên. Òm ÿ bahehêên bã p'aa hênh, t'aah nyy däk da a ÿÿm Sarah”,† näng mã P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã taky n'aa enooh doo.

¹⁰ Ta ti hã had'yyt hê nado ji bahapäh nyy da P'op Hagä Do basëew hõm ta karapee. Sét hê Rebéka taah sa yb, Isak aã wahê n'aa maküüh. ¹¹⁻¹² Sét hê né paawä sa yb, ta taah kawareeh henäk do pooj jé, dooh nã baad hadoo do ramoo boo nã bã, dooh nã baad nadoo do ramoo boo nã bã na-ããj hê, P'op Hagä Do ky hadoo Rebéka hã: “Wah'êéh hadoo doo, ta jawén nã karom da”,‡ näng mãh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do h'yyb däng do kaja däk hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng do né hê ti tanaëéh doo. Dooh ramoo bok do hyb n'aa tado bã sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng doo. ¹³ Tii da né hê P'op Hagä Do kyy kerih do bód see her'oot: “Jakóh ÿ kamahän wät. Esauh dooh ÿ genaag bã.”§

¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, “Dooh baad hadoo do P'op Hagä Do moo wäd ji hã”, näng g'eeh ji kyyh? Dooh. Taw'ääts hê tii da dooh ji edo bã. ¹⁵ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo Mosees hã: “ÿ ky enyym da jé ÿ h'yyb däng do hã. ÿ t'yyd mehÿin da jé ÿ h'yyb däng do hã”,** näng mã ta kyyh. ¹⁶ Ti hyb n'aa, ji karên do hyb n'aa nado ji tabasëm. Dooh tak'ëp ji hyb n'aa tam'aah do hyb n'aa tado bã na-ããj hê. Jããh hê ji tat'yyd mehÿin do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén sëm. ¹⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Paraóh hã ta kyy kerih doo gó: “Òm ÿ asëew hõm, hejój ÿÿ ÿ metëéh hyb n'aa né hê a hã, hât ÿ ky n'aa etsëéh hyb n'aa na-ããj hê badäk hahÿ haw'ääts hê”, näng mã ta kyyh. ¹⁸ Ti hyb n'aa kã, P'op Hagä Do t'yyd mehÿin tah'yyb däng do hã, ranabuj keh'üüm tan'oo bã tah'yyb däng doo.

¹⁹ “Tii d' tado bã, h'ëéd hyb n'aa èr P'op Hagä Do ky n'aa tapaa nã? Dooh ji haja bã P'op Hagä Do h'yyb däng do wê ji h'yy kawareem bã”, näng apäh bê kyyh hã ÿÿ. ²⁰ Bê ÿ eanh ênh: Jaa bê ajyy its, P'op Hagä Do bê ky gedag bã? “Héd n'aa tii da ÿ mabewyd wät”, näng g'eeh apäh manajuu kyyh hewyt do hã?†† ²¹ Dooh. Takarên doo da né hê hewyt do moo wät tsäng me. Takarên bã, sét ta pan'aa me tabewyt hanäm do hood ta seeh, hanäm do hood nado ta seeh.

²² Ti hadoo P'op Hagä Do hajaa tamoo wäd bã ji hã takarên doo da. P'op Hagä Do karên bã tahajaa paawä tametëéh ta kawajãän do nesaa do sa wê, tahajaa paawä tametä bã ta hejój, sa hã tamoo wät do hã. Ti hadoo né hê tak'ëp h'yyb jawyg gó tagada, nayyw hê tanarejãä hyb n'aa sa wê takawajãän doo, ta jawén tarejãä doo. ²³ Tii da P'op Hagä Do bad'oo tak'ëp ta kamabaj'aa do tametëéh hyb n'aa jé tat'yyd mehÿin do sa hã, ta pooj jé tenäm doo, tak'ëp hetsooh do ta jawén ragadoo hyb n'aa. ²⁴ Ta ti sa wób né èër, Judah buuj

* 9:7 Genesis 21.12 † 9:9 Genesis 18.10, 14 ‡ 9:11-12 Genesis 25.23 § 9:13 Marakijas 1.2-3

** 9:15 Esodo 33.19 †† 9:20 Isajas 29.16, 45.9

mahang, Judah buuj nadoo do mahang na-ããj hê ta wê tasëew bong doo. ²⁵Tii d' né paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Osejas häd näng do berii wät paa P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' paa ta kyyh:

“Karapé haa ÿ maneëënh da, karapé haa nadoo do paah.
ÿ kamanahän do paa ÿ maneëënh da ÿ kamahän doo”,^{‡‡} näng ta kyyh.

²⁶ Hahÿÿ da na-ããj hê P'op Hagä Do her'oot paah:

“Ti awät da ti noo gó kä,
karapé haa ÿ nanäng do paa ÿ naëëj däk da karapé haa däg.”^{§§}

²⁷ Isaraéw buuj hä kä, hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot:

“Hood tég hawób hado né paawä Isaraéw buuj,
jäãm né da sa wób P'op Hagä Do ed'ëëp.

²⁸ Tii d' tawén hadoo,
nayyw hê né hê Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gawats'iik da sa häj n'aa buuj.
Jäãm né da sa wób ked'ëëp”,^{***} näng mä Isajas kyyh.

²⁹ Isajas her'oot do paa hadoo né kä. Hahÿÿ d' paa ta kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
Sahõnh hê Haj'ap Do taneréd bã paawä ër wób rabadëp hyb n'aa
ër panaa näng hyb n'aa,
Sodoma, Gomoha hado däg paawä ëër.
Ër paawä gawatsig jëng.”^{†††}

³⁰ Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Judah buuj nadoo doo, dooh né paawä resóts bã nyy da baad rabahado padëëk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad rawén hado däg kän hÿÿ kä ta matym gó, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. ³¹ Isaraéw buuj kä, tak'ëp rah'yyb padäg né paawä Mosees ky n'aa jaw'yik do mejüü doo da rababok hyb n'aa, baad rabahado padëëk hyb n'aa paawä P'op Hagä Do matym gó, dooh baad rahado padäg bã ta matym gó. ³² Hëd n'aa ti rawén nahajaa? Rawén nahajaa, dooh rah'yy ka'eeh doo me resóts bã tii. Jäãm hê ramoo bok do hä rakarën baad rabahado padëëk ta matym gó. Ti hyb n'aa, ta tii hä tak'ëp rah'yyb padëëk do hyb n'aa, dooh tagah'ood bã sa hä h'ëed hyb n'aa Kristo dajëp, Jesus rawén makyys. Ta see hä tak'ëp ji h'yyb däk do hyb n'aa pä hä ji tsyym poo heo, ji adëë hyng do hadoo tii. ³³ Tii d' né hê takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Bë hyb n'aa matakä.
Sijõn bã^{†††} ÿ daj'aat da pä, ta hä ratsyym poo heo hyb n'aa.
Ta hä ratsyym poo heo da.
Ti hadoo né hê, ta tii hä h'yy kasadä doo,

^{‡‡} 9:25 Osejas 2.23 ^{§§} 9:26 Osejas 1.10 ^{***} 9:28 Isajas 10.22-23 hanaa Paw-Ro erii wät doo.
^{†††} 9:29 Isajas 1.9 ^{†††} 9:33 Jerusarënh panang ti Sijõn . Isaraéw buuj na-ããj hê kä ramaneëëj kän Sijõn .

dooh da tanu mebyy bä”, näng ta kyyh. SSS

10

¹ Wakän haa hedoo doo, bë ý maher'oot hahÿÿh: Tak'ëp paawä ý karën Isaraëw buuj rabadëp P'op Hagä Do wë. Tii d' né hë ý ky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä sa hyb n'aa. ² Ý hapäh né hë sa ky n'aa ý wén her'oot hahÿÿh: Tak'ëp né hë rakarën paawä P'op Hagä Do rah'yyb en'yyim. Ti hadoo né hë, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do h'yyb däng do hä. ³ Dooh rah'yy gah'ood bä nyy da P'op Hagä Do bad'oo baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. Ratyw n'aa esoos nyy da rabad'oo, sa daaj hë baad rabahado padëëk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, dooh rakarën bä ragado bä P'op Hagä Do benyyw däk doo, baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. ⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ji tah'yyb mahüüm doo, Kristo an'oo bä. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hä h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëëk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.*

⁵ Hahÿÿ da Mosees erii wät do paa ta ky n'aa jaw'yyk do hä hana do baad ji bahado däk do ky n'aa: “Jé hahÿÿ hä kamejüü do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa”, † näng ta kyyh. ⁶⁻⁷ Ta see hadoo Mosees kyyh seeh, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do matym gó ji bahado däk do ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh: “Hahÿÿ da medoo manäh, 'Jaa hasëëk pé hÿ pong jé? Jaa hahyng pé t'öp dejëp do rababong bä?’ ” näng mäh. Hahÿÿ d' tahanäng pé Mosees kyyh: Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä. ‡ Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä. § ⁸ Hahÿÿ da takerii däk: “Dawëë nado a mahänh panyyg hanäm doo. A h'yyb gó tabawät, a kyyh hä tabawät”, ** näng kerih doo. †† Ta ti né hë ti panyyg hanäm do ji ky daheeh do pan'aa, ää maher'ood hõm doo. ⁹ Hahÿÿ da ää panäk sahõnh hä: T'öp, a h'yyb gó naa ta wób ramaa napäh bä, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, manoo bä, dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do an'oo bä baad a h'yyb gó maky dahé bä na-ääj hë, tii bä òm da P'op Hagä Do ed'ëëp nesaa do mahänh, òm da ted'ëëp ta wë. ¹⁰ Ji tawén ed'ëëp, ji h'yyb gó né hë ji ky daheeh do hyb n'aa baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ji tawén ed'ëëp na-ääj hë, ji noo me ji her'oot do hyb n'aa, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.” ¹¹ Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Sahõnh hë né hë ta hä h'yy kasadä doo, dooh da ranu mebyy bä”, †† näng P'op Hagä Do kyyh. ¹² Séd hä P'op Hagä Do gadoo ta hä h'yy kasadä doo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Sé t né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë sa wahë n'aa. Baad taky n'aa edëng sahõnh hë ta hä ky n'aa ets'ëë doo. ¹³ Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Sahõnh hë Tak'ëp

SSS **9:33** Isajas 8.14, 28.16 daheeh ta ti kerii däk. Jesus ky n'aa né ti pä ky n'aa gó teh'üüm doo. Hajök Isaraëw buuj sa hä, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do dajëb bä b'aa kajatsëk do hä. Ky n'aa kawas'ee däk sa hä b'aa hä dajëp doo. Ti hyb n'aa Jesus rawén makyy, rawén ganadoo. Panyyg gó Isajas erii wät doo da, hajök Isaraëw buuj ratsyym poo heo do hadoo. * **10:4** Hahÿÿ da na-ääj hë tahajaa ji erii bä tii: “Kristo hä takaja däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hä h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëëk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.” † **10:5** Rewitikos 18.5

‡ **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa. § **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä, Kristo ganä wäd kán do hyb n'aa. ** **10:8** Nahejooj baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, kerih do hä ji bahapäh. †† **10:8** Dew-Teronom 30.14 †† **10:11** Isajas 28.16 hä takerii däk tii. Dooh da ranu mebyy bä ta matym gó rabë bä, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, tahanäng pé tii.

Hyb N'aa Jawyk Do hä ky n'aa ets'ëë doo, wë ÿÿ da sa h'yyb tym edëp ÿ an'oo bä."§§

¹⁴ Ti hado né paawä, nyy d' raky n'aa etsëë g'eeh, dooh ta hä rah'yy kae bä? Nyy da Jesus Kristo hä rah'yy ka'eeh da g'eeh, dooh raky n'aa napëë bä ta ky n'aa? Nyy da raky n'aa napäh da, tananny bä ta ky n'aa sa hä maher'oot doo?

¹⁵ Nyy da rabaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm do ta wób sa hä, P'op Hagä Do manejö bä ramaher'oot hyb n'aa? Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta ti ky n'aa: "Taw'ääts hë, baad ub ta ti panyyg hanäm do panäg n'aa kajaa doo",*** näng kerih do hä.

¹⁶ Taw'ääts hë né paawä tii, dooh sahõnh hë Isaraéw buuj ragado bä P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Tii da né hë Isajas her'oot do paah. Hahÿÿ d' mä ta kyyh P'op Hagä Do hä: "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, dooh raky dahé bä ër her'oot doo",††† näng mäh. ¹⁷ Ti hadoo né hë, ji h'yy ka'eeh doo, panyyg hanäm do ji maa newëë do hä tabana. Kristo kyyh né hë ti panyyg hanäm doo.

¹⁸ Hÿÿ kä, hajök Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa ÿ eanh hahÿÿh: Dooh g'eeh rapanyyg enä hõm Kristo ky n'aa hä? Rapanyyg enä hõm né hë. Hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hä rapanyyg enä hõm né hë ji bahapäh:

"Badäk hahÿÿ bä haw'ääts hë sa kyyh këh ÿ n'aa bawäd däk.
Dawëë sa kyyh kaja däk këh ÿ n'aa hä."†††

¹⁹ Hÿÿ kä, rapanyyg enä hõm né paawä, dooh apäh Isaraéw buuj rah'yy genä bä Kristo ky n'aa hä, rawén ganadoo? Dooh. Dooh tii d' tado bä. Pooj jé dó hahÿÿ da paa Mosees baher'oot P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hä:

"Ta wób buuj hä da,
p'ooj ub karapé haa nadoo do hä,
bë da h'yy kajew'ëës ÿ an'oo bä.
ÿ anoo da bë kawajään ta wób buuj wë
bë hä h'yy gatamah doo",§§§ näng mäh.

²⁰ Ta jawén, baad ub Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj nadoo do ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

"Hä ÿ hyb n'aa napeet do paa ÿ d' rawyyd kän sa h'yyb me.
ÿ kametä däk hä ÿ hyb n'aa napeet do paa hä",* näng mäh.

²¹ Isaraéw buuj ky n'aa hä kä hahÿÿ da Isajas erii wät P'op Hagä Do kyyh:

"Moh ÿÿ ÿ an'oo had'yyt paa nabuj keh'üüm do sa wë,
hä ÿ h'yy kawereem do sa wë, ÿ masa do hyb n'aa paawä."†

11

Isaraéw buuj ta jawén P'op Hagä Do t'yyd mehÿn do ky n'aa hahÿÿh

§§ **10:13** Jowéw 2.32 *** **10:15** Isajas 52.7 ††† **10:16** Isajas 53.1 ††† **10:18** Saaw-Mo 19.4 §§§ **10:19** Dew-Teronom 32.21 * **10:20** Isajas 65.1 † **10:21** Isajas 65.2. Isaraéw buuj rapanyyg enä né paawä, rah'yy genä né paawä, ranabuj keh'üüm do hyb n'aa rawén ganadoo Kristo ky n'aa hanäm doo.

¹ Hahÿÿ da ÿ eaanh hÿÿ kã: P'op Hagã Do mak'yyts kãn g'eeh ta karapee, Isaraéw buuj? Dooh. Dooh P'op Hagã Do mak'yyts bã. Bë hegãã ÿÿh. ÿ na-ããj hë Isaraéw buuj, Abaraãm makü panaa seeh, Bën-Jamih 12 hedoo do Isaraéw taah see panaa ÿÿh. ² Dooh P'op Hagã Do mak'yyts bã ta karapee p'ooj ub tasëew hõm doo. Bë hapäh né hë P'op Hagã Do kyy kerih doo gó P'op Hagã Do hã Eriij her'oot do paah. Hahÿÿ da Eriij makü kyyh P'op Hagã Do hã, Isaraéw buuj taky n'aa tapaa bã: ³ "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, radejëëb kãn sahõnh hë a ky n'aa rod hedoo doo. Rarejã bëëh a wë ji ma ejuu do tyng. Sét né hë ÿ mad'aak a ky n'aa rod sa see paah. ÿ na-ããj hë hÿÿ kã rakarën radaj'ëëp",* nãng mã Eriij kyyh. ⁴ Ti m' hahÿÿ da P'op Hagã Do ky gadoo Eriij: "ÿ asëew däk tsyt hë wë ÿÿ 7 miw ajyy. Ta ti dooh sa taron nuu me rehyy bë bã ta wób sa kabarii Baaw häd nãng do wë",† nãng mã P'op Hagã Doo. ⁵ Ti hadoo né hë da hë. P'op Hagã Do asëew hõm Isaraéw buuj sa wób, sa wë taky enyym do hyb n'aa. ⁶ Hÿÿ kã, sa wë taky enyym do hyb n'aa tado bã P'op Hagã Do wén sëew hõm tii, dooh sa daaj hë baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa tado bã. Ji moo wät do hyb n'aa tado bã paawã, tii bã dooh ji wë taky enyym do hyb n'aa had'yyt hë tado wäd bã.

⁷ Hahÿÿ da tabawät, da hë, Isaraéw buuj mahang: Dooh Isaraéw buuj rawyyd bã ti resoos doo.‡ Jããm hë sa wób, P'op Hagã Do asëew hõm do rawyyd kãn tii. Ta wób dooh rah'yy gah'ood bã. Abaa padëëk sa h'yyb P'op Hagã Do an'oo bã. ⁸ Hahÿÿ da P'op Hagã Do kyyh do hã takerii däk sa ky n'aa:

"Dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagã Do an'oo bã.
Matym enã né paawã, dooh sa h'yyb gó rahapëë bã.
Nabuu enã né paawã, dooh ramaa napëë bã." §

⁹ Dawi na-ããj hë her'oot paa Isaraéw buuj h'yy ganahoot do sa ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh sa ky n'aa hã, P'op Hagã Do hã taky n'aa etsëë bã:

"Man'oo sa tä, sa waa tak'ëp hanaak do na-ããj hë,
h'yy kanap'eed gó rababok tan'oo bã,
raganadaa bã baad nadoo do rabahoop hyb n'aa,
nesaa do ramoo bok do sãm ragadoo hyb n'aa kã.

¹⁰ Man'oo sa matym gabah'üüd däk, ranahapäh hyb n'aa.
Man'oo ta wób karom rabahadoo hyb n'aa."***

¹¹ Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dawëë P'op Hagã Do mahãnh rababoo däg had'yyt hë g'eeh hÿ jawén? Dooh. Dooh da raboo däg had'yyt hë dawëë P'op Hagã Do mahãnh. Jesus ky n'aa raganadoo do hyb n'aa, resõöts hõm do hyb n'aa, ta wób, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagã Do edëëb kãn hÿÿ kã ta wë, sa wë Isaraéw buuj rah'yy kajew'ëës hyb n'aa.†† ¹² Isaraéw buuj resõöts hõm do hyb n'aa P'op Hagã Do ky n'aa edëë kãn hÿÿ kã badäk hahÿÿ bã habong do Isaraéw buuj nadoo doo. Isaraéw buuj raganadoo do hyb n'aa P'op Hagã Do sa hã tanoo do paawã, baad P'op Hagã Do ky n'aa edëë kãn hÿÿ kã Isaraéw buuj nadoo doo. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë hyb n'aa newë nyy da tak'ëp ti bahãnh baad ub tabahadoo sahõnh hë ér hã, p'aa hënh P'op Hagã

* **11:3** 1 Reis 19.10, 14 † **11:4** 1 Reis 19.18 ‡ **11:7** Isaraéw buuj ratyw n'aa esoos, baad rabahadoo hyb n'aa P'op Hagã Do matym gó. § **11:8** Dew-Teronom 29.4, Isajas 29.10 ** **11:10** Saaw-Mo 69.22-23 †† **11:11** Rah'yy kajew'ëës bã da rat'yyd kamehÿin, tii bã da Jesus ragadoo.

Do wê Isaraéw buuj rah'yy kawereem bä kä, Jesus hä rah'yy kae padëék bä kä.

¹³ Bëeh, Isaraéw buuj nadoo do hä ÿ maher'oot hÿÿ kä. ÿ Kristo asëew hõm, ÿ tamejüü, Isaraéw buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ ma metëék hyb n'aa. Ti hyb n'aa tak'ëp ÿ kamahän ta ti hä ÿ tamejüü doo, tak'ëp ÿ wén hyb n'aa tam'aa. ¹⁴ Tii d' ÿ wén d'oo, ÿ karën ÿ an'oo bä paawä wakän ÿ wób, Isaraéw buuj, bë wê rah'yy kajew'ëes. Bë wê rah'yy kajewëets bä, rat'yud kamehÿin, Jesus hä rah'yy ka'eeh ÿ karën paawä, sa wób rabadëp hyb n'aa. ¹⁵ Da hë hajök Isaraéw buuj P'op Hagä Do etyn hõm ta mahänh, Jesus raganadoo do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ti nuuj jé, hajök Isaraéw buuj nadoo do wób, ta majÿ hedoo do paah, tii kä ratyw n'aa nyy däk P'op Hagä Do najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Ta jawén, Isaraéw buuj rat'yud kamehÿin bä kä, Kristo hä rah'yy kae bä kä, p'aa hënh da P'op Hagä Do gadoo ti ta wê. Tak'ëp tabahetsooh da ti noo gó kä. Dejëp do paa genä bong do hadoo da tii! ¹⁶ Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot Isaraéw buuj ky n'aa: Tsyt hë P'op Hagä Do wê kasëew däg bä päw pan'aa uuh ta hä kan'oo däk doo, tii bä tsyt hë na-ääj hë ta wê kasëew däk sahõnh hë mad'aak doo. Tsyt hë P'op Hagä Do wê kasëew däk do tado bä joom patuuh, tii bä tsyt hë ta wê kasëew däk na-ääj hë joom moo sahõnh hë.††

¹⁷ Joom oriib häd näng do hadoo P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj. P'op Hagä Do gekyd hõm joom moo wób. Tii bä bëë kä, Isaraéw buuj nadoo doo, oriib häd näng do daap hawäng do moo hadoo do tets'aa däk joom tëeg heh'äat hä, joom moo heh'äat do mahang. Ta täg, joom kóm hana doo, tabës hÿÿ kä bë hä na-ääj kä.‡‡ ¹⁸ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë mak'yyts manä joom moo hedoo do P'op Hagä Do gekyd hõm doo, Isaraéw buuj. Bë h'yy kasabé manäh. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Dooh bë tado bä joom patuuh hej'oonh doo. Joom patuuh ti bë hä hej'oonh doo.

¹⁹ Hahÿÿ da apäh h'yy kasab'ee doo gó bë see ky hadoo hä ÿÿ: "P'op Hagä Do gakyd hõm joom moo wób, Isaraéw buuj, ÿÿh, Isaraéw buuj nadoo doo, joom hä tabats'aa däk hyb n'aa, ÿ tagadoo hyb n'aa", näng apäh bë see kyyh.

²⁰ Te hub né paawä tii, P'op Hagä Do wén gekyd hõm tii, rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Òm P'op Hagä Do wén gadoo Kristo hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'äats hë mahyb n'aa eäm, a hä hë h'yy kasabé manäh. ²¹ P'op Hagä Do t'yud manehÿin bä joom moo, Isaraéw buuj h'yy kana'eeh doo, òm na-ääj hë dooh da tat'yud mehÿin bä P'op Hagä Do mahyb n'aa eréd hõm bä.

²² Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Ky enyyw né paawä P'op Hagä Do ji wê, dooh tahaja bä ji manesuj bä. P'op Hagä Do ky n'aa ety wät Isaraéw buuj Kristo ganadoo doo. Ky ennym bë hä Isaraéw buuj nadoo doo. Taky enyyw had'yyt hë bë hä, bë manabaan bä hahÿÿh: Jääm hë taky ennym do hyb n'aa bë tawén gadoo. Ta ti bë mabaan bä, bë hä hë bë du do bä bë h'yy ka'eeh, bë na-ääj hë P'op Hagä Do etyn hõm da, joom moo ji gakyd hõm do hadoo. ²³ Isaraéw buuj h'yy kana'eeh do paa rah'yy kawereem bä, p'aa hënh rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä, tii bä P'op Hagä Do gadoo p'aa hënh tii, joom moo joom tëeg hä ji ets'aa däk doo da. P'op Hagä Do hajaa tii d' tadoo bä sa hä. ²⁴ Bëeh, daap hawäng do

†† **11:16** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Tsyt hë P'op Hagä Do wê kasëew däk paa Abaraäm, Isak, Jakóh, Isaraéw buuj sa wahë n'aa. Ti hyb n'aa sa panaa na-ääj hë kasëew bong tsyt hë ta wê. Hahÿÿ na-ääj hë: Tsyt hë P'op Hagä Do wê kasëew padëék jääm hë pooj jé Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Isaraéw buuj né tii. Ti hyb n'aa, tsyt hë P'op Hagä Do wê kasëew padëék sahõnh hë pooj jé h'yy ka'eeh do sa wakään.

‡‡ **11:17** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: P'op Hagä Do asog hõm Isaraéw buuj wób. Isaraéw buuj nadoo do tagadoo sa jawén buuj. Hÿÿ kä ti ragado däk na-ääj hë sa sii Abaraäm hä, Abaraäm panaa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

b'aa oriib moo hedoo doo, P'op Hagä Do gakyd bëëh, tii bä bë tets'aa däk joom oriib häd näng do heh'äät do tëëg hä, joom moo nahado né paawä bë p'ooj ub. Ta tii da P'op Hagä Do haja bä tamoo wäd bä, ta bahänh tahajaa Isaraéw buuj, joom oriib heh'äät do moo hedoo doo, p'aa hënh tets'aa bä ta tëëg hä.***

Ta jawén Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëëp do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Wakän haa hedoo doo, ÿ karën bë bahapäh hahÿ pooj jé ji nahapäh nä doo, bë hä hë bë h'yy kasabé mahänh: Hajök Isaraéw buuj wób nabuj keh'üüm dó, dooh Jesus hä rah'yy gah'ood nä bä, sahõnh hë ta ti Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do pan'aa ta hä rah'yy kae padäg bä kä. ²⁶ Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ëëp da ta wë sahõnh hë Isaraéw buuj. Tii da né hë P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Panang Sijõn††† häd näng doo bä naa kajaa da ji h'yyb tym dëëb.

Tado hõm da P'op Hagä Do ganen'aak do Isaraéw panaa ramoo bok doo.

²⁷ Hahÿ ti sa hä ÿ ky n'aa enooh doo, sa hä ÿ bad'oo doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do ÿ ado hõm bä kä”,††† näng P'op Hagä Doo.

²⁸ Jesus Kristo ky n'aa hanäm do raganadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do majÿí dó ti Isaraéw buuj, bëëh, Isaraéw buuj nadoo doo, tyw n'aa enäh hyb n'aa, Kristo hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do asëëw hõm do hyb n'aa sa wahë maküüh, P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë Isaraéw buuj, sa wahë maküü hä taky n'aa enooh do hyb n'aa. ²⁹ Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do ado hõm bä sa hä tanoo do paah. Dooh na-ääj hë tah'yy kahÿÿd bä tasëëw hõm do sa hä. ³⁰ Isaraéw buuj raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehÿin bëëh, p'ooj ub ta hä ky nadah'eeh doo. ³¹ Hÿÿ kä, Isaraéw buuj na-ääj hë raky nadaheeh do wób rabahado padëëk do hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehÿin da sa hä, bë P'op Hagä Do t'yyd mehÿin doo da. ³² Sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do nabuj keh'üüm, P'op Hagä Do metä kån. Dooh sa daaj hë rahaja bä rakedëëb bä, ti hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehÿin sahõnh hë.

P'op Hagä Do Paw-Ro j'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

³³ Tak'ëp né hë P'op Hagä Do ky enyym!

Tak'ëp baad ub sahõnh hë tamoo wät doo.

Sahõnh hë P'op Hagä Do hapäh.

Dooh ji haja bä ji h'yy ganyy bä nyy da

P'op Hagä Do h'yyb däng tamoo wät doo.

Dooh ji haja bä ji h'yy gah'ood bä h'ëed hyb n'aa

P'op Hagä Do bad'oo tamoo wät doo.

³⁴ “Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh maher'oot pé ta hä nyy da tabad'oo.”§§§

³⁵ “Dooh hanoo pé P'op Hagä Do hä, tamab'aanh péh!”*

³⁶ Tii d' tawén hadoo, sahõnh hë ta hanaa had'yyt hë.

Ti né hë sahõnh hë mo haj'aa näng doo.

Ta no n'aa had'yyt hë.

Taw'ääts hë ta hä ji j'aa etsëë had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

*** **11:24** P'aa hënh P'op Hagä Do hajaa tagadoo ta wë Isaraéw buuj Jesus hä rah'yy kae bä kä, tahanäng pé tii. ††† **11:26** Jerusarënh häd see ti Sijõn. Isaraéw buuj ti na-ääj hë ramaneëënh Sijõn.

††† **11:27** Isajas 59.20-21, 27.9, Jeremüj 31.33-34. §§§ **11:34** Isajas 40.13 * **11:35** Jóh 41.11

12

Tsyt hē P'op Hagä Do wē ji awät do ky n'aa hahÿh

¹ Ti hyb n'aa kä wakän haa, P'op Hagä Do er tat'yyd mehīn do hyb n'aa, tak'ep ŷ betseē bē kan'oo dāk hyb n'aa P'op Hagä Do hā, ta wē bē baboo had'yyt hē hyb n'aa. Taw'āats hē tsyt hē, nesaa do mahānh, tagen'aak doo da bē babok. Tii da né hē P'op Hagä Do ji hyb n'aa jewyyg heh'āat doo. Tii da né hē ta Sahee karēn P'op Hagä Do ji hyb n'aa jaw'yyk. ² Bē aboo manā badāk hahÿh hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rababok doo da. Bē an'oo bē P'op Hagä Do h'yyb h'ÿt, papuu, P'op Hagä Do karēn do bē hyb n'aa newēē hyb n'aa. Tii bā bē hapāh da P'op Hagä Do karēn doo. Taw'āats hē, baad had'op, P'op Hagä Do tsebé hanoo do ti P'op Hagä Do karēn doo. ³ Taky ennyym doo gó ŷ P'op Hagä Do asēew hōm do hyb n'aa ta mejū do ŷ bahadoo hyb n'aa, hahÿh da ŷ etsēē bē hā: Bē kawehēē manā bē hā hē. P'op Hagä Do anoo do pénh bē h'yy ka'eeh doo, bē hyb n'aa newēē. ⁴ Hahÿ hyb n'aa ta ti ŷ etsēē bē hā: Sét hē né paawā ji, hajōng ji hā hanāng doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, ji matym hedoo doo. Ta see ti ji mooh moo wät doo. Ta see ti ji tsyym bad'oo doo. Ta see pan'aa ji matym, ta see pan'aa ji nabuu. ⁵ Ti hadoo er hā: Hajōk né paawā ēer, sét hē Kristo hub hadoo ēer, sét hē Kristo karapee ēer, ta hā er h'yy kata dāk do hyb n'aa. Hajōk né paawā ēer, séd hā er kata dāk er da hadoo do hā, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo do séd hā ji hā takata dāk doo da. Ti hyb n'aa, bē kawehēē manā bē hā hē ŷ wén nāng. ⁶ Ta ky ennyw gó P'op Hagä Do an'oo dāk er hā ta Sahee hejój gó ji hajaa doo. Er hā tetyn hōm ta Sahee ky gabuu gó er hajaa doo. Ti hyb n'aa kā, er see hā P'op Hagä Do an'oo däg bā P'op Hagä Do metēeh do ta wób hā tamaher'oot hyb n'aa, taw'āats hē ta h'yy ka'eeh do pénh tamaher'oot tii. ⁷ Ji hā tan'oo däg bā ta wób ji masa doo, tii bā taw'āats hē ji masa né hē. Ji hā tan'oo däg bā ta wób ji ma metēek hyb n'aa, taw'āats hē ji ma metēek né hē. ⁸ Ji hā tan'oo däg bā ta wób ji h'yyb en'nyym hyb n'aa, tii bā taw'āats hē ji h'yyb en'nyym né hē ta wób. Ji hā tan'oo däg bā bedoh do sa hā ji masa hyb n'aa, taw'āats hē baad né hē ji masa. Ji hā tan'oo däg bā ta wób sa wahē n'aa ji bahadoo hyb n'aa, taw'āats hē h'yyb hedoo doo me ji bag'āās. Ji hā tan'oo däg bā ta wób ji t'yyd mehīn hyb n'aa, taw'āats hē tsebee gó tii d' ji bad'oo.

⁹ Taw'āats hē bē h'yyb gó naa bē kamahān bē da hadoo doo. Bē kamahān manā nesaa doo. Taw'āats hē baad hadoo do bē kamahān had'yyt hē. ¹⁰ Taw'āats hē ji wakāān baad ji kamahān doo da bē kamahān bē da hadoo doo. Bē wehēē bē da hadoo doo, bē hā hē bē kaweh'ēeh do bahānh.

¹¹ Taw'āats hē tak'ep bē hyb n'aa tam'aah P'op Hagä Do wē bē moo bok do hā. Bē h'yyb nahūūj manāh, bē moo nahūūj manāh. Taw'āats hē bē h'yyb gó naa, h'yyb hedoo doo me bē moo boo Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do wē.

¹² Baad hadoo do bē gadoo da ta jawén bē bahapāh do hyb n'aa, taw'āats hē h'yyb tsebee gó bē aboo had'yyt hē. Taw'āats hē h'yyb jawyg gó bē gadoo baad nadoo do bē ahob bā. Bē eréd manā bē ky n'aa etsēē doo.

¹³ Bē masaa bē wē hanāng doo me P'op Hagä Do karapee, tsyt hē ta wē kasēew bong doo, bedoh doo. Taw'āats hē baad bē gadoo bē tób yt nu kejāk doo.

¹⁴ Bē ky n'aa edēē bē hā rejāā doo. Taw'āats hē bē ky n'aa edēē tii. Bē ky n'aa was'ee manāh.

¹⁵ Taw'āats hē bē tsebee tsebé do sa sii. Bē aód ha'oot do sa sii.

¹⁶ Taw'ãäts hê baad bê babok ta wób sa wê, séd bê h'yyb hedoo hyb n'aa. Sa bahãnh bê nu gadäk bê edoo manäh. Taw'ãäts hê ta wób sa yd jé had'os do sa da bê h'yyb hedoo. Bê hajaa ta wób mahãnh bê edoo manäh.

¹⁷ Baad nadoo do bê hã ramoo boo bã, bê mabaa j manã baad nadoo doo me. Taw'ãäts hê bê hyb n'aa newê nyy da baad hadoo do bê moo bok ta wób sa matym gó. ¹⁸ Taw'ãäts hê sahõnh hê bê hajaa doo me bê tyw n'aa esoos nyy da bê bad'oo, hanãm gó bê babok hyb n'aa sahõnh hê sa wê. ¹⁹ Wakãh haa hedoo do ÿ kamahãh doo, bê mabaa j manã baad nadoo do bê hã ramoo bok bã. P'op Hagã Do ti hanoo ta ti hedoo do sãm. Tii da né hê kerih doo gó P'op Hagã Do kyyh:

“ÿ né hê ti ta sãm habaanh doo.

ÿ né hê ti baad nadoo do ta sãm hanoo doo”,* nãng mã P'op Hagã Doo.

²⁰ P'op Hagã Do kyyh her'oot doo da né bê bad'oo. Hahÿÿ da ta kyyh:

“A majĩ asa bã,

man'oo ta hã ta waa.

Tahoo kaaj bã,

man'oo ta nãeng.

Nu mebyng da tii bã,

baad nadoo tamoo wãt do paa hyb n'aa.”†

²¹ Bê an'oo manã nesaa do j'aa ketsê bê hã. Taw'ãäts hê bê j'aa ketsê nesaa do hã baad hadoo doo me.

13

Hyb n'aa jewyk do sa hã ji ky daheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ãäts hê bê sahõnh hê bê ky daheeh hyb n'aa jewyk do ji rabag'ããs doo. Ta ti ÿ wén mejũũ, dooh P'op Hagã Do ky gabuuj nadoo pé ji wahê n'aa. P'op Hagã Do né hê ti hanoo ji wahê n'aa rabahadoo hyb n'aa. ² Ti hyb n'aa sa wahê n'aa wê h'yy kawareem doo, P'op Hagã Do hanoo do wê né hê tah'yy kawareem. Tii d' hedoo do sa daaj hê raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me. ³ Baad moo bok doo, dooh hyb n'aa rajeÿÿm pé hyb n'aa jewyk do hedoo doo. Baad nadoo do moo bok do ti ti he'ÿÿm sa hã. Baad ub, neÿÿm doo gó ji karên bã ji awãd bã ji wahê n'aa wê, taw'ãäts hê baad hadoo do ji moo wãt, tii bã ji wahê n'aa tsebê da ji wê. Ji moo wãt do hã da raj'aa etsê tii bã. ⁴ P'op Hagã Do karom hadoo ji wahê n'aa hedoo doo, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa ji hã. Hÿÿ kã, baad nadoo do ji moo wãd bã, taw'ãäts hê ji eÿÿm sa hã, rahajaa do hyb n'aa ji rarejãã. P'op Hagã Do karom, nesaa do moo bok do rejãã do hadoo tii. ⁵ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hê ji ky daheeh né hê ji wahê n'aa. Ji ranarejãã hyb n'aa had'yyt hê nado ji ky daheeh. Ji wén ky daheeh na-ããj hê, ji h'yyb ji hã taky n'aa tapa mahãnh. ⁶ Ti hyb n'aa, ji gadoo do uuh ji an'oo had'yyt hê ji hã j n'aa bag'ããs do sa hã. Sa hã ji wén noo ta tii, P'op Hagã Do karom hadoo rabahadoo do hyb n'aa, raty kanewad had'yyt hê do hyb n'aa rabag'ããs do hã. ⁷ Taw'ãäts hê bê an'oo né hê dajêër ji hã j n'aa bag'ããs do ramejũũ doo. Taw'ãäts hê na-ããj hê baad ji weh'êeh hyb n'aa jewyk do ji hã bag'ããs doo.

* 12:19 Dew-Teronom 32.35 † 12:20 Proweh-Bijos 25.21-22

⁸ Bê kûūt enä manäh. Tabad'op hê bê kûūt enäh. Jääm hê ji da hadoo do ji kamahän do ti bê kûūt hado had'yyt hê sa wê. Ta ti ȳ wén her'oot, ta da hadoo do kamahän doo, taky dahé däk do hyb n'aa sahõnh hê P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. ⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: "Aä manä ta see ȳym sii. Madajëeb manä a da hadoo doo. Etsëeg manäh. H'yyb däg manä a da hadoo do h'ëëd hê."* Ta ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, ta ky n'aa jaw'yyk do wób na-ääj hê, hahÿ sét hadoo do tamejüü do hä takaja däk: "Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da."[†] ¹⁰ Jê kamahän doo, dooh baad nadoo do tamoo wäd bä ta da hadoo do hä. Ti hyb n'aa, jê kamahän do ky dahé däg kân P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. ¹¹ Taw'ääts hê bê ȳ maher'ood wät doo da bê babok, da hê ër babok bä Kristo matëeh do ji gadaa had'yyt hê bê hapäh do hyb n'aa. Bê h'yy kanap'eed manä h'ÿÿh do rah'yy kanaepet doo da. Taw'ääts hê bê h'yyb hedoo, ji h'yyb näm do hadoo. Èr du doo noo gó Jesus hã ër h'yy ka'eeh doo, häd badawëet nä ta wê ji Kristo ed'ëep doo. Hÿÿ kã häd edaa däk. Ti hyb n'aa taw'ääts hê bê h'yyb hedo bê ȳ maher'ood wät doo da bê babok hyb n'aa. ¹² Panyyg ky n'aa gó bê ȳ maher'oot tii: Edaa däk atsëm bahänh doo, edaa däk tabawak, ti hyb n'aa, taw'ääts hê ër erét badagyp hadoo do ji moo wät do paah.[‡] Taw'ääts hê baad hadoo doo gó ër babok, ta bag gó ër babok do hyb n'aa. Ji kuman hadoo ti baad hadoo doo, ta me nesaa do hä ji j'aa ketsë doo. ¹³ Taw'ääts hê baad ër babok, adëb bä, ta bag gó, ji awät do hadoo. Taw'ääts hê dooh ji aoom bä jarakë hedoo do hä. Taw'ääts hê dooh ta bahänh ji awëë bä na-ääj hê. Taw'ääts hê dooh ër aä bä ji ȳym ji patug nadoo do sii. Taw'ääts hê dooh ër moo boo nu meby n'aa nang doo. Taw'ääts hê dooh ër aboo bä séd ji h'yyb nahedoo doo gó ji da hadoo do hä, dooh ta wób hã ër h'yy kajewëets na-ääj hê. ¹⁴ Bê an'oo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, bê h'yyb gó tabawäd had'yyt hê, bê tah'yyb mahüüm, Kristo bawät doo da bê babok hyb n'aa kä. Bê an'oo manä nesaa do ji h'yyb säg karën do bê h'yyb gó tawäd bä, nesaa do bê moo boo mahänh.

14

Nÿy da ji bawät ji da hadoo do wê ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ääts hê bê gadoo ji hä P'op Hagä Do karën do hä baad h'yy ganehot nä doo. Bê ky kedag manä sa sii sa hä baad hadoo do p'ää. ² Ta wób sa hä tahajaa sahõnh hê ji awëë bä. Tii d' nado ta wób sa hä. Baad h'yy ganehot nä do sa hä, dooh ji awëë bä ta dab. ³ Sahõnh hê haw'aa doo, sahõnh hê hawëh doo, taw'ääts hê dooh ramak'yyts bä ta dab nawëh doo. Ti hadoo ënh ta dab naw'ëeh doo, taw'ääts hê dooh raky n'aa ety bä baad nadoo do hä ta dab haw'ëeh doo, P'op Hagä Do gado däk do hyb n'aa sahõnh hê haw'aa doo, sahõnh hê hewëh doo. ⁴ Karom ky n'aa gó bê ȳ maher'oot ta tii: Dooh taw'ääts hê tado bä ta see karom ji nabuuj gedo bä, baad tamoo nawäd bä ji edoo bä. P'op Hagä Doo, ta kariw n'aa ti ta her'oot da baad tawäd bä, baad tanawäd bä. Baad däg da tabahadoo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hajaa do hyb n'aa baad had'yyt hê tabahado däk tan'oo bä.

⁵ Ta wób rahyb n'aa jew'yyk ta äh see ta äh wób mahänh. Ta wób sa hä, séd uuh had'yyt hê ji äh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hê baad bê bahapäh bê h'yyb gó h'ëëd hyb n'aa bê bad'oo bê bahed'oo doo. ⁶ Ta ä see hyb n'aa jaw'yyk doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo. Sahõnh hê hawëh doo, sahõnh hê hawa doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do

* 13:9 Esodo 20.13-15, 17, Dew-Teronom 5.17-19, 21 † 13:9 Rewitikos 19.18 ‡ 13:12 Badagyp hadoo doo, sahõnh hê nesaa pé tii.

hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ãäj hê, ta waa, ta tä hyb n'aa P'op Hagä Do hä taj'aa etsê do hyb n'aa. Ta dab nawêh doo, Tak'êp Hyb N'aa Jawyik Do taweh'êeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ãäj hê. P'op Hagä Do hä na-ãäj hê taj'aa etsê tii. ⁷ Dooch êr daaj hê êr ta danäh êr do bä êr aboo bä, êr dajêb bä na-ãäj hê. Dooch ji daaj hê ji h'yyb en'yyim hyb n'aa ji awäd bä, ji dajêb bä. ⁸ Badäk hahÿÿ bä êr abok doo, Tak'êp Hyb N'aa Jawyik Do êr h'yyb en'yyim hyb n'aa tii, êr dajêb na-ãäj né hê. Ti hyb n'aa kä, badäk hahÿÿ bä êr abok bä, êr dajêb bä na-ãäj hê, Tak'êp Hyb N'aa Jawyik Do ma had'yyt hê êêr. ⁹ Ti hyb n'aa né hê Kristo wén dajêp, tawén ganä wät, sahõnh hê sa wahê n'aa tabahadoo hyb n'aa, dejêp do sa wahê n'aa, edêp do sa wahê n'aa na-ãäj hê.

¹⁰ Ti hyb n'aa, h'êêd hyb n'aa bê ky n'aa etyy bê wakään hadoo do ta dab tabawêh do hyb n'aa? Bêê kä, baad h'yy ka'eeh doo, h'êêd hyb n'aa bê makyyis bê wakään hadoo do ta dab tanawêh do hyb n'aa? Êr sahõnh hê, êr da kametä däk P'op Hagä Do matym gó êr taky n'aa etyy hyb n'aa, êr hä tabaher'oot hyb n'aa tagado bä, taganado bä êr moo bok do paah. ¹¹ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Baad ÿ ky däng, dooh ÿ ky kahÿÿd bä”, näng mä Tak'êp Hyb N'aa Jawyik Doo, “sahõnh hê rabehyy b'êeh da sa taron nu paa me pój ÿÿ jé.

Sahõnh hê raj'aa etsê da P'op Hagä Doo”, näng mä P'op Hagä Do kyyh.*

¹² Ti hyb n'aa kä, êr sahõnh hê, sét ken'yyh da P'op Hagä Do hä êr da kaner'oot êr babok do paa hä.

¹³ Ti hyb n'aa taw'ääts hê êr erét êr da hadoo do êr ky n'aa etyy doo. Taw'ääts hê baad bê hyb n'aa matakä, tabad'op hê bê moo boo mahänh, tabad'op hê bê her'ood mahänh baad nadoo do hä h'yyb tatuk do bê seeh.

¹⁴ Jesus, Tak'êp Hyb N'aa Jawyik Do hä ÿ h'yy kata däk do hyb n'aa, baad ub hêp ÿÿ gó ÿ bahapäh hahÿÿh: Ji awa do mahang, ji awêh do mahang, dooh ti hanäng pé baad nado wäd ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. Baad ub ti sahõnh hê. Ti hadoo né hê, jé hahÿÿ da hyb n'aa newêê doo: “Hahÿÿ dooh ji awêê bä. Dooch P'op Hagä Do karên bä ji awêê bä”, tanoo bä ta h'yyb gó, tii bä taw'ääts hê nado tawêê bä. Baad nado däk ti ta hä. ¹⁵ Bê awa do hyb n'aa, bê awêh do hyb n'aa bê wakään hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bê h'yyb rejã bä, tii bä dooh kamahän gó bê aboo booh. Bê an'oo manã bê awêh do hyb n'aa bê wakään hedoo doo, sa hyb n'aa Kristo dajêp doo, baad rawén h'yy kanae wät. ¹⁶ Ti hyb n'aa hahÿÿ ÿ etsêê bê hä: Bê adoo manã bê wakään hedoo do h'yyb rejãä doo, baad né paawä ti bê hä. Taw'ääts hê bê h'yyb bê meso, baad hadoo do bê hä hyb n'aa, ta wób Jesus hä h'yy kana'eeh do bê raky n'aa rejã mahänh. ¹⁷ Ta ti ÿ wén etsêê bê hä, ji awa do hyb n'aa nado, ji nawa do hyb n'aa nado, ji eêek do hyb n'aa nado tabag'ääs doo bä ji P'op Hagä Do gadoo. Ti nado P'op Hagä Do karên do ji hä. P'op Hagä Do ji tabag'ääs bä, takarên ta Sahee ji tah'yyb mahüüm do hyb n'aa baad ji bawät ta matym gó, h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wê, tsebee gó ji bawät na-ãäj hê. ¹⁸ Ta tii da Kristo wê moo bok do rah'yyb en'yyim P'op Hagä Doo. Baad ub da na-ãäj hê ta wób raher'oot ta tii d' hawät do sa ky n'aa.

¹⁹ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hê h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wê hanoo do hä êr h'yyb padêek, êr moo booh. Taw'ääts hê êr h'yyb padêek na-ãäj hê êr moo bok êr da hadoo do masa do hä, Jesus hä êr h'yy ka'eeh do takah'üüm hyb n'aa. ²⁰ Bê rejã manã bê da hadoo do h'yyb gó P'op Hagä Do

* 14:11 Isajas 45.23

moo wät doo, bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa sa hä baad nadoo doo. Tahaja né paawä sahõnh hë ji awa bä, ji awëë bä, dooh taw'ääts hë tado bä ji awëë bä, ji awa bä ta see h'yyb panas'ëeh doo, baad tah'yy kanae wät hanoo doo.† ²¹ Taw'ääts hë dooh ji eëg bä uwa s'ëeb, taw'ääts hë dooh ji awëë bä ji tä, ta ti ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do tah'yyb tatug bä. Taw'ääts hë tabad'op hë èr moo boo èr da hadoo do baad nadoo do hä tah'yyb tatuk doo.

²² Baad tado bä a hä sahõnh hë hedoo pé ji awëë bä, uwa s'ëeb ji eëg bä, taw'ääts hë tii. P'op Hagä Do hapäh a h'yyb. Mamejõ manä ta wób ragadoo a hä pé baad hadoo doo. Ky n'aa kedëng jé ta hä hë ky n'aa kanatapaa doo, ta hä pé baad hadoo do p'ää. ²³ Tii d' nado h'yy ketyn doo gó ta tä tawëë bä, ta hä pé ji nawëh doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo, h'yy ka'eeh doo me tanadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. Sahõnh hë ji h'yy ka'eeh doo me nadoo do ji moo wät doo, baad nado ti P'op Hagä Do matym gó.

15

¹ Taw'ääts hë èer, baad P'op Hagä Do hä h'yy kasadä doo, èr gadoo, èr masa èr da hadoo do baad nado nä P'op Hagä Do hä h'yy kasadä doo. Taw'ääts hë dooh èr karën do jawén èr abooh. ² Taw'ääts hë èr sahõnh hë èr h'yyb en'yyim èr wakään hedoo doo, baad tabadoo hyb n'aa sa hä, baad P'op Hagä Do hä rah'yy kasadä hyb n'aa kä. ³ Kristo na-ääj hë, dooh ta daaj hë tah'yyb en'yyim do jawén nado paa tabawät. Ta wób tamasa hyb n'aa paa ti tabawät, hahÿ kerih do paa metëeh doo da né hë: “Jó yÿ tabadäng òm raky n'aa rejää doo.

ÿ né hë gado däk, a hä tanadäng hyb n'aa”,* näng kerih do paah. ⁴ Sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerii däk doo, takerii däk èr tama metëek hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me, ta kyy kerih doo gó hana do ji h'yyb näm doo me èr gada hyb n'aa baad hadoo do èr hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁵ P'op Hagä Do hä, ji h'yy ganajëng do hanoo doo, ji tah'yyb en'yyim doo, ÿ ky n'aa etsëë, séd bë h'yyb hedo had'yyt hë tan'oo bä, Kristo Jesus bawäd wät doo da bë babok hyb n'aa, ⁶ sét hadoo doo me bë h'yyb, sét hadoo doo me bë kyyh, P'op Hagä Doo, èr Wahë N'aa Jesus Kristo Yb, bë j'aa etsë hyb n'aa kä.

⁷ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hë bë gadoo bë da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo, bë Kristo gado däk doo da. Taw'ääts hë tii da bë bad'oo P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa. ⁸ Bë hyb n'aa newë bë ÿ maher'oot doo: Kristo bana kån Judah buuj tamasa hyb n'aa, te hub né hë P'op Hagä Doo, tametëeh hyb n'aa, Judah buuj sa wahë maküü hä P'op Hagä Do ky däng do takaja däk hyb n'aa, ⁹ Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, sa wë tat'yyd mehÿn do hyb n'aa. Tii da né paa takerii däk ta ti ky n'aa:

“Ti hyb n'aa a hä ÿ j'aa etsë da Judah buuj nadoo do mahang.
Òm ÿ ma ejam da.”†

¹⁰ Hahÿÿ da na-ääj hë takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,
bë tseebe P'op Hagä Do karapee sa sii, Judah buuj sa sii.”‡

† **14:20** Hahÿÿ d' apäh Paw-Ro hanäng péh: Ji awëë bä ji da hadoo do tavy doo, ji h'yyb tatuk tabawëh hyb n'aa ta hä pé ji nawëh doo. Tii bä ta hä hë, ta daaj hë ta h'yyb ky n'aa tapaa, tii d' tabad'oo do hyb n'aa. Tii bä teréd hõm Jesus hä tah'yy ka'eeh doo, ta daaj hë, ta hä hë ta h'yyb ky tapaa do hyb n'aa, baad nado tamoo wät ted'oo do hyb n'aa. * **15:3** Saaw-Mo 69.9 hä takerii däk ti P'op Hagä Do hä kahe'oot do paah. † **15:9** 2 Samuëw 22.50, Saaw-Mo 18.49 ‡ **15:10** Dew-Teronom 32.43

11 Hahÿy da na-ããj hẽ takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,
bẽ j'aa etsëë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Sahõnh hẽ badäk hahÿy hã habong doo,
bẽ j'aa etsëë ta hã.”[§]

12 Hahÿy d' paa Isajas baher'oot:

“Ganyyh da Jesé panaa mahang
Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.
Ta hã da rah'yy kasadä.”^{**}

13 P'op Hagä Do hã, baad taky n'aa enooh do ji gada hanoo do hã ÿ ky n'aa etsëë bẽ h'yy gadajang tan'oo bã, h'yyb nyw gó bẽ babok tan'oo bã bẽ hã, ta hã bẽ h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ta ti ÿ wén ky n'aa etsëë, ta Sahee hejój me tan'oo bã baad ub had'yyt hẽ bẽ gada hyb n'aa ër hã taky n'aa enooh doo.

14 Wakān haa hedoo doo, baad ÿ bahapāh hahÿ hẽp ÿÿ gó: Bẽ ky enyyw had'yyt né hẽ bẽ da hadoo do wẽ, baad bẽ bahapāh nyy da P'op Hagä Do karēn ji bawāt, baad bẽ bahajaa bẽ maher'oot bẽ da hadoo doo, baad rababok hyb n'aa. ¹⁵ Ti hadoo né hẽ, dooh né hẽ ÿ ky n'aa eām bã bẽ ÿ ma erii wāt do hã, ta ti bẽ mabaan mahānh. Tii da bẽ ÿ wén ma erii wāt, ta ky enyym doo gó P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa hã ÿÿ. ¹⁶ Judah buuj nadoo do mahang Kristo Jesus panāg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do matym n'aa manaa do hadoo ÿÿh. Judah buuj nadoo do hã ÿ maher'oot P'op Hagä Do panyyg hanām doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo P'op Hagä Do gen'aak do rabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó moo wāt do hyb n'aa, tsyt hẽ nesaa do mahānh kasëew hõm do rabahadoo hyb n'aa kã.

¹⁷ Ti hyb n'aa, ti anāng ÿ h'yy kasab'ee do pan'aa Kristo Jesus hejój gó P'op Hagä Do wẽ ÿ moo wāt do hyb n'aa. ¹⁸ Ti hadoo né hẽ, jāām hẽ ÿ h'yy kasab'ee ÿ moo wāt do hã Kristo moo wād wāt do hyb n'aa. Ta ky n'aa sa hã ÿ maher'oot do hyb n'aa, sa mahang ÿ moo wād wāt do hyb n'aa, Kristo an'oo bã Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hã raky daheeh hyb n'aa. ¹⁹ Ta heen n'aa hejój gó, meuj n'aa nāng do hejój gó, P'op Hagä Do Sahee hejój gó ÿ moo wād wāt sa mahang. Jerusarēnh bã naa, Iririko hād nāng do hāj n'aa bód hēnh kã baad ÿ baher'ood hõm sahõnh hẽ sa hã Kristo panyyg hanām doo. ²⁰ Hahÿy da had'yyt hẽ ÿ bahed'oo: ÿ karēn ÿ maher'oot Kristo ky n'aa ta wób ranaher'oot nã bã, ta wób ramoo bok do jó ÿ moo nawāt hyb n'aa. ²¹ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk do da ÿ karēn ÿ bad'oo. Hahÿy da takerii däk:

“Panyyg tamah do rahapāh da,
Ta ky n'aa nanapāh do h'yy kadew'uuh da.”^{††}

²² Raky n'aa nanapāh nã bã ÿ maher'ood hõm do hyb n'aa Kristo ky n'aa, dooh paa tahaja bã bẽ wẽ ÿ hegāã bã. ²³ Hÿy kã, ÿ haja dāk do hyb n'aa babā Kristo ky n'aa ÿ maher'oot doo, hajõõ dāk hyb n'aa na-ããj hẽ ta baab ÿ karēn

§ 15:11 Saaw-Mo 117.1 ** 15:12 Isajas 11.10. Dawi makū yb ta ti Jesé. Jesus né ti Jesé panaa Judah buuj nadoo do bag'ããs doo. †† 15:21 Isajas 52.15

do bë wë ȳ baheg'ããs, ²⁴ ȳ karën paawä bë panang bä ȳ nu däng dó Es-Päj häj n'aa bä ȳ mahôm me, bë ȳ bahehëen hyb n'aa. Bë ȳ bahehëen do jawén paa bä, banadawëd né paawä, ȳ karën paawä ȳ bë masa Es-Päj hënh ȳ bahôm doo. ²⁵ Jerusarënh hënh ȳ bahôm dó pooj jé, Jesus hä h'yy ka'eeh do t'ĩ hënh habong do sa matym n'aa ȳ tajooch hyb n'aa. ²⁶ H'yyb tsebë doo me Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa bä habong do rabata padëek dajëer, Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ramasa hyb n'aa. ²⁷ Sa daaj hë, sa h'yyb gó naa ramasa. Taw'ãäts hë né hë ti ramasa sa hä, raküüt enäh do hadoo do hyb n'aa sa wë. Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do sa hyb n'aa né hë Judah buuj nadoo do ragado däk sa h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do Sahee hä hana doo. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ti ramasa hÿy kä Judah buuj hä sa wë hanäng doo me, ramabaanh do hadoo. ²⁸ Sa matym n'aa ȳ tajooch do jawén paa bä, baad sahôn hë dajëer ragado däk ȳ bahapäh bä kä, ȳ tsyym kadoo da Es-Päj häj n'aa hënh ȳ bahôm doo. Ta hõö bë ȳ nu däng dó bë panang bä, bë ȳ baheg'ããs hyb n'aa. ²⁹ Baad ȳ bahapäh hahÿh: Bë wë ȳ kajaa bä, tak'ëp bë da Kristo ky n'aa edëng da hëp ȳ n'aa. ³⁰ Hÿy kä wakän haa hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa karapee ër bahadoo do hyb n'aa, ër da hadoo do ër kamahän P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa na-ääj hë, tak'ëp ȳ betseë bë hä, si ȳ P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëe had'yyt hë hëp ȳ n'aa. ³¹ Bë ky n'aa ets'ëe ȳ P'op Hagä Do mo n'aa jesuu hyb n'aa Judah häj n'aa bä habong do Jesus hä h'yy kana'eeh do sa mahänh.† Bë ky n'aa ets'ëe na-ääj hë, baad Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ragadoo hyb n'aa sa matym n'aa sa wë ȳ mahüüm doo. ³² Taw'ãäts hë tii da bë ky n'aa ets'ëe, P'op Hagä Do karën bä, h'yy gadajaa gó bë wë ȳ kajaa hyb n'aa, bë mahang ȳ h'yy kameh'ääk hyb n'aa, p'aa hënh ȳ h'yyb hedo däk hyb n'aa kä. ³³ Hÿy kä ȳ karën P'op Hagä Doo, ji tah'yyb en'yym doo, bë mahang tabawät. Ȳy. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë.

16

Sa hä Paw-Ro hyb n'aa esee do ky n'aa hahÿh

¹ Bë ȳ maher'oot ër änh hadoo do Pëb häd näng do ky n'aa. Baad tabawät. Jesus hä h'yy ka'eeh do panang Sën-Kerej häd näng doo bä habong do sa masa n'aa see tii. ² Taw'ãäts hë bë gadoo bë wë takajaa bä, bë nemuun Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä tah'yy kata däk do hyb n'aa. Taw'ãäts hë baad bë gadoo Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tsyt hë ta wë kasëew däk do ji gadoo doo da. Taw'ãäts hë bë masaa ta hä, hajöng do tamasaa wät do hyb n'aa. Ȳ na-ääj hë tamasaa wät.

³ Bë maher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ȳ hyb n'aa esee sa hä. Nemon ȳy Kristo Jesus wë ramoo bok tii. ⁴ Rahapëe né paawä dajëp sa hä péh, ti hadoo né hë ȳ ramasa. Ȳh, sahôn hë Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do na-ääj hë, ää tsebë sa wë, baad hadoo do ää hä rabad'oo do hyb n'aa. ⁵ Taw'ãäts hë hät ȳy gó bë edëe na-ääj hë Jesus hä h'yy ka'eeh do Akira sa tób bä kahet'aa doo.

Bë maher'ood najis ȳy, Epenet häd näng doo, ȳ hyb n'aa esee ta hä. Häj n'aa bód Asija häd näng doo bä, jääm hë pooj jé Kristo hä h'yy ka'eeh do ti Epenet. ⁶ Hät ȳy gó bë edëe Marija, tak'ëp bë hyb n'aa moo wät do paah. ⁷ Hät ȳy gó bë edëe nemon ȳy Isaraew buuj hedoo doo, Än-Doroniko, Junijas häd enäh doo, si

† **15:31** Tii d' tawén etsëe sa hä, Judah buuj wób, Jesus hä h'yy kana'eeh doo, rakawajään do hyb n'aa ta wë. Rano n'aa masoo Paw-Ro.

ÿÿ radewäts b'ëeh do paah. Ky n'aa etsëeh tii, Jesus mejüü do sa mahang. Pó jÿÿ já Kristo hä rah'yy kae padëek tii.

⁸Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Âm-Pijat häd näng doo, ÿ kamahän doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä tah'yy kata däk do hyb n'aa. ⁹Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Uh-Bän häd näng doo, ër sii Kristo wë moo wät doo. Hät ÿÿ gó bé edëe najis ÿÿ Es-Takis häd näng doo. ¹⁰Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Aperes häd näng doo, h'yy kanerët doo me baad had'yyt hë Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Aris-Tob häd näng doo tób yt hä haj'eenh doo. ¹¹Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Erodijôn häd näng doo, nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo. Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Nar-Sis häd näng doo tób yt hä haj'eenh doo Jesus hä h'yy ka'eeh doo.

¹²Hät ÿÿ gó bé edëe ÿÿj Tiripena, Tiriposa häd enäh doo. Tak'ëp ramoo bok do ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. Hät ÿÿ gó bé edëe ÿÿnh Peh-Sid häd näng doo, najis ÿÿ, tak'ëp né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë moo wät doo.

¹³Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Rupu häd näng doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë kasëew hóm doo. Hät ÿÿ gó bé edëe na-ääj hë ta ÿÿn. Ta t'aah hadoo ÿ tagadoo paah. ¹⁴Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Asīn-Kirito, Peregōn, Er-Mes, Patorobas, Er-Mas häd enäh doo. Hät ÿÿ gó bé edëe na-ääj hë ër hÿÿj hedoo do P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa sa sii kahet'aa doo. ¹⁵Hät ÿÿ gó bé edëe aj'yy Pirorogo häd näng doo, ÿÿnh Jurija häd näng doo, aj'yy Neru häd näng doo, ta änh daheeh. Hät ÿÿ gó bé edëe na-ääj hë aj'yy Orim-Pas häd näng doo, sahōnh hë P'op Hagä Do karapee wób sa sii kahet'aa do na-ääj hë.

¹⁶Baad bé kedëe bé da hadoo do hä. Sahōnh hë Kristo hä h'yy ka'eeh do já pad'yyt hë kahet'aa do bé m' rahyb n'aa esee.

¹⁷Wakān haa hedoo doo, ÿ etsëe bé hä, bé kanä séd ji h'yyb nahedoo hanoo do sa mahānh, ji rah'yyb panas'ëeh do mahānh na-ääj hë, ta see hadoo, bé gado däk do hadoo nado ma met'ëek doo. Bé ky dahé manā sa hä. Dawëe bé kanä sa mahānh. ¹⁸Dooh Kristo, ër Wahë N'aa wë ramoo bok tii. Sa h'yyb karën do jawén rababok. Ky kamep'ëeh doo me, ji hä raj'aa etsë doo me rawedii baad manatakëe doo.

¹⁹Kristo hä h'yy ka'eeh do já pad'yyt hë habong do raky n'aa napëe däk baad bé ky dahé däk Kristo ky n'aa, ti hyb n'aa ÿ h'yy gadajang. Ti hadoo né hë, baad hadoo do hä ÿ karën paawä bé h'yy ganäng, taw'ääts hë bé nahapäh do hadoo nesaa doo. ²⁰Edaa däk P'op Hagä Doo, h'yyb nyw gó ji bawät hanoo doo, bé j'aa ketsë tan'oo bä Nesaa Do Yb hä. Jesus, ër Wahë N'aa ky enyym da bé hä.

²¹Tsimoot, si ÿ moo wät doo, bé m' tahyb n'aa esee. Nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo, Rusijo, Jasōn, Sosipater häd enäh doo, ti na-ääj hë bé m' rahyb n'aa esee.

²²ÿÿh, Tesijo häd näng doo, hahÿ Paw-Ro mejüü do herih doo, bé sii Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo hä h'yy kata däk doo, bé ÿ hyb n'aa esee.

²³Aj'yy Gajo häd näng doo bé m' tahyb n'aa esee. Baad ta tób bä ÿ tagado had'yyt hë. Sahōnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do babä habong doo, ti na-ääj hë baad tagadoo. Eras, panang dajëer hagä n'aa, ër hÿÿj hadoo do Kuwar-To häd näng do na-ääj hë, bé m' rahyb n'aa esee. [²⁴ÿ karën Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ky enyym sahōnh hë bé wë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.]

²⁵Hÿÿ kä, taw'ääts hë ër j'aa etsë P'op Hagä Doo. Ti né hë tahajaa panyyg hanäm do ÿ maher'oot doo me, Jesus Kristo ky n'aa me, baad bé h'yy kae had'yyt hë tan'oo bä. P'ooj ub dooh rahapëe nä bä ta ti ky n'aa. ²⁶Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod reri do paa hä kametä däk P'op Hagä Do panyyg hanäm doo, sahōnh hë rabahapäh hyb n'aa. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do mejüü do

hyb n'aa, kaheer'ood dāk sahōnh hē badāk hahỹy hã habong do sa hã, Kristo hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, raky daheeh hyb n'aa na-ããj né hē. ²⁷Taw'ããts hē P'op Hagã Doo, sét hadoo do tak'ëp h'yy ganäng doo, ji j'aa etsëe had'yyt hē Jesus Kristo hyb n'aa. Ỹy. Tii d' né hē. Taw'ããts hē. Jããm hē kã.

1 Korin

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korin häd näng doo bã habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahÿyh

Ji matym n'aa ji hã Jesus anoo do ky n'aa hahÿyh

¹ Paw-Ro ÿ ti hÿyh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa ÿ tanaëenh doo, Kristo Jesus mejüü do see ÿ bahado däk hyb n'aa, ta ky n'aa ÿ baher'ood hõm hyb n'aa kä. Ër hÿyh hadoo do Sotenés häd näng do sii bẽ ÿ edëng, ² bẽeh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korin häd näng do panang bã habong doo. Tsyt hẽ, ta wẽ bẽ tabetyn hõm Kristo Jesus bad'oo do hyb n'aa.* Sahõnh hẽ jé pad'yyt hẽ ãr Wahë N'aa Jesus Kristo hã j'aa hets'ëe do sii hẽ bẽ tabetyn hõm tsyt hẽ, ta wẽ had'yyt hẽ bẽ babok hyb n'aa. Sahõnh hẽ ãr wahë n'aa né hẽ ti Jesus. Jé pad'yyt hẽ habong do sa Wahë N'aa, ãr Wahë N'aa na-ãaj hẽ. ³ ÿ karën P'op Hagä Do ãr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ãaj hẽ ky en'yyim bẽ hã. ÿ karën baad bẽ rah'yyb en'yyim.

⁴ P'op Hagä Do hã ÿ tsebee had'yyt hẽ bẽ hyb n'aa, baad bẽ wẽ taky enyym do hyb n'aa Kristo Jesus hyb n'aa. ⁵ Kristo hyb n'aa, baad tabanoo bẽ hã ta ky n'aa baad bẽ bahajaa bẽ baher'oot, baad tabanoo bẽ hã takarën do baad bẽ bahapäh hyb n'aa, baad tagahoot hyb n'aa bẽ hã. ⁶ Baad bẽ gado däk Kristo ky n'aa bẽ hã ãã her'ood wät do paah. Te hub né hẽ kä bẽ hã kä. ⁷ Ti hyb n'aa kä, hÿyh kä bẽ h'yyb gó tabanyy däk sahõnh hẽ P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do ji hajaa doo, baad bẽ gadaa nuuj jé Jesus Kristo, ãr Wahë N'aa p'aa hënh tabahyng bã kä. ⁸ Baad had'yyt hẽ Jesus Kristo bẽ tah'yyb hej'oonh, baad bẽ baboo had'yyt hẽ hyb n'aa, tagadëg ub, takajaa bã kä, baad had'yyt hẽ bẽ hã tabahapäh hyb n'aa, tanaw'yyt hyb n'aa bẽ hã taky n'aa tapaa do ky n'aa. ⁹ P'op Hagä Doo, bẽ tanaëenh do Jesus Kristo ãr Wahë N'aa sii bẽ babok hyb n'aa, dooh bẽ teréd bã. Tamoo wät né hẽ ji hã taky däng doo.

Sa h'yyb gó raketyn hõm do ky n'aa hahÿyh

¹⁰ Wakän haa, ãr Wahë N'aa Jesus Kristo kyy gó tak'ëp ÿ betsëe bẽ hã, séd hã bẽ h'yyb hedoo hyb n'aa, bẽ h'yy kanetyn hyb n'aa, séd hã had'yyt hẽ bẽ babok hyb n'aa. ¹¹ ÿnh Korowéh häd näng do karapee ÿ rapanäk bẽ ky n'aa. Bẽ ky ked'aak bẽ mahang, sa nooh. ¹² Hahÿyh d' mä bẽ kyyh: “Paw-Ro karapee ããh”, näk mä bẽ wób sa kyyh. “Aporos karapee ããh”, näk mä bẽ wób. “Peed karapee ããh”, näk mä ta wób. “Kristo karapee ããh”, näk mä ta wób kä. H'yy kasab'ee doo gó ta tii d' bẽ kyyh. ¹³ Ketyn hõm g'eeh ti Kristo bẽ hã? ÿ g'eeh, Paw-Ro, bẽ hyb n'aa b'aa kajatsék do hã kepëem däk do paah? Hät ÿy gó paa bẽ ranu gemuun? Dooh. ¹⁴ Taw'ãäts hẽ hã ÿy, ÿ tsebé, dooh bẽ ÿ nu gemuun bã do hyb n'aa. Jããm hẽ ajyy Kiris-Po, Gajo häd enäh do ÿ nu gemuun paah. ¹⁵ Taw'ãäts hẽ dooh bẽ ÿ nu gemuun boo bã ÿ wén näng, hät ÿy gó bẽ nu kemuun bẽ naher'oot hyb n'aa. ¹⁶ ÿ hyb n'aa es'ee däk hÿyh kä Es-Tepanas tób yt hẽ habong do na-ãaj hẽ ÿ nu gemuun paah. ¹⁷ Dooh ta wób ÿ nu gemuun do hyb n'aa tado bã tii, Kristo mejüü do hã ÿy. Ta ky n'aa hanäm do ÿ baher'ood hõm ti ÿ tamejüü doo. Ta ky n'aa ÿ baher'oot bã, dooh ÿ her'ood bã badäk hahÿyh hã hanaa ji hajaa doo me, b'aa kajatsék do hã Kristo dajëp do hejój hã maa

* ¹² Ji hyb n'aa tadajëp, ji hyb n'aa taganä wät, tahanäng pé ti Kristo bad'oo doo.

newëe do raj'aa etsëe hyb n'aa. Dooh ŷ karēn bā kēh ŷ tak'ēp ŷ haj'ap do hā raj'aa etsëe bā.

¹⁸ B'aa kajatsëk do hā Kristo dajëp do ky n'aa, daap hadoo do ky n'aa banesaa hēnh hahōm do sa hā. Ēr hā kā, banesaa mahānh ted'ëep do hā, P'op Hagā Do hejój kametā dāk ta tii hā. ¹⁹ Tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo gó. Hahŷŷ da ta kyyh:

“ŷ ahāj jēng da tak'ēp hajaa do rahapāh doo.

H'yy ganāng do sa h'yyb ŷ makyys da”, † nāng kerih do hā.

²⁰ Ākā, nyy da P'op Hagā Do h'yyb tak'ēp hep'ëeh do sa hā? Mosees ky n'aa jaw'yk do ma mehëtëk do sa hā ēnh? Badāk hahŷŷ hā tak'ēp h'yy ganāng doo gó her'oot do sa hā ēnh? P'op Hagā Do wareem dāk badāk hahŷŷ hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do tak'ēp rahajaa doo. H'yy gatamah do h'yyb hado dāk rahajaa do paa tan'oo bā. ²¹ Tak'ēp tabahajaa doo gó P'op Hagā Do anoo badāk hahŷŷ hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do ta hā ranahapāh hyb n'aa sa h'yyb gó rahajaa doo me. P'op Hagā Do h'yyb dāng ted'ëep ta wē ta ky n'aa hyb n'aa ta hā h'yy ka'eeh doo, daap ta wób redoo né paawā Kristo ky n'aa.

²² Judah buuj rakarēn kapehuunh doo, meuj n'aa nāng doo, rabahapāh raky daheeh hyb n'aa. Judah buuj nadoo do resoos tak'ēp ji hajaa doo, raky daheeh hyb n'aa. ²³ Tii d' né hē paawā rakarēn, āā maher'ood had'yyt hē Kristo b'aa kajatsëk do hā kepëem dāk do ky n'aa. Ta ti ky n'aa Judah buuj tah'yyb rejāā. Judah buuj nadoo do sa hā, daap mā ta ti Jesus dajëp do ky n'aa. ²⁴ P'op Hagā Do h'yyb dāng do sa hā kā, Judah buuj rado bā, Judah buuj nadoo do rado bā na-āāj hē, Kristo hā kametā dāk P'op Hagā Do hejój, P'op Hagā Do hajaa do na-āāj hē. ²⁵ Daap hedoo do P'op Hagā Do wē hanāng do red'oo doo, badāk hahŷŷ hā habong do tak'ēp rahajaa do bahānh tii. P'op Hagā Do nahejooj red'oo doo, badāk hahŷŷ hā habong do tak'ēp sa hejój bahānh né hē tii.

²⁶ Bē hyb n'aa es'ee wakān haa bē P'op Hagā Do asëew hōm noo gó. Ti noo gó dooh tahajōō bā bē mahang tak'ēp hajaa doo, badāk hahŷŷ hā habong do h'yy kasab'ee do sa matym gó. Ti noo gó dooh tahajōō bā bē mahang hyb n'aa jew'yk doo. Dooh bē mahang tahajōō bā ky n'aa etsëeh do ti noo gó. ²⁷ P'op Hagā Do asëew hōm ta wē badāk hahŷŷ hā habong do sa hā h'yy gatamah doo. Ta tii d' tawén d'oo, tak'ēp haj'aa do rakadad'uu hyb n'aa P'op Hagā Do wē kā. P'op Hagā Do wén sëew hōm ta wē badāk hahŷŷ hā habong do sa hā hyb n'aa sakog is doo, hejooonh do rakadad'uu hyb n'aa. ²⁸ P'op Hagā Do asëew hōm badāk hahŷŷ hā raty n'aa ges'yk doo, hyb n'aa sekog is doo. P'op Hagā Do asëew hōm ky n'aa nets'ās doo, ky n'aa etsëeh do ky n'aa netsā bong hyb n'aa ta hā. ²⁹ Tii d' tawén d'oo, tabad'op hē ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bā sa hā hē P'op Hagā Do matym gó. ³⁰ P'op Hagā Do né hē ti h'yyb ta dāk bëeh, Kristo Jesus hā. Kristo hā kametā dāk P'op Hagā Do hajaa doo. Kristo hyb n'aa né hē ji tabed'ëep. Kristo hyb n'aa né hē baad tabahado dāk ēr h'yyb tym P'op Hagā Do matym gó. Kristo hyb n'aa tsyt hē ēr baboo kān P'op Hagā Do wē. Kristo né hē ti ēr hed'ëep do nesaa do mahānh. ³¹ Ti hyb n'aa kā, “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'āats hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā takasab'ee.” ‡ P'op Hagā Do kyy kerih do hā tii da ta kyyh.

† 1:19 Isajas 29.14 ‡ 1:31 Jeremij 9.24

2

B'aa kajatsëk do hä Kristo dajëp do ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakån haa, bë wë ÿ kajaa noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë hä ÿ baher'oot hyb n'aa, dooh ÿ her'ood bä tak'ëp ma kamet'ëek do rer'oot doo da. Dooh na-ãñj hë ÿ her'ood bä tak'ëp hajaa do kyy da. ² Tii d' ÿ wén d'oo, hahÿÿ da ÿ h'yyb däng bë mahang ÿ bawät noo gó do hyb n'aa: Jääm hë Jesus Kristo ky n'aa, b'aa kajatsëk do hä tadjajëp do ky n'aa ÿ karën bë ÿ maher'oot. ³ Bë mahang ÿ bawät bä ÿ nahejooj its, ÿ kajajän paa ÿ eÿÿm do hyb n'aa.*

⁴ Ta ky n'aa bë ÿ panäk noo gó, bë ÿ ma metëek noo gó, dooh badäk hahÿÿ hä habong do tak'ëp hajaa do kyy me bë ÿ maher'ood bä bë ÿ h'yyb wareem hyb n'aa, bë ky daheeh hyb n'aa. Dooh. Bë ÿ maher'oot noo gó, P'op Hagä Do Sahee hejój tametëeh bë h'yyb gó te hub né hë ta ky n'aa ÿ her'oot doo. ⁵ Tii da ÿ wén d'oo paah, P'op Hagä Do hejój hyb n'aa bë h'yy ka'eeh hyb n'aa, dooh badäk hahÿÿ hä habok do hajaa do hyb n'aa nado.

Ta Sahee hyb n'aa ji hapäh P'op Hagä Do ji h'yyb gó ky n'aa hahÿÿh

⁶ Ti hado né paawä, baad Jesus Kristo ky n'aa hapäh doo, ky dah'eeh do sa mahang ää her'oot né hë kyyh tak'ëp hajaa doo. Dooh badäk hahÿÿ hä hanäng do hajaa do tado bä, dooh badäk hahÿÿ hä habong do sa wahé n'aa hajaa do tado bä ää ma metëek doo. Ahëej jëes da ta ti sa wahé n'aa hejój. Edah ta ti sa wahé n'aa ragawatsig jëng. ⁷ P'op Hagä Do tak'ëp hajaa do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do ti ää her'oot doo.† Kejën né paawä tii, badäk hahÿÿ hä habong do sa mahänh, sahõnh hë tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb däng ta ti èr hä, ta tii gó èr j'aa etsë hyb n'aa.

⁸ Dooh badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa wahé n'aa rah'yy genä bä ta ti P'op Hagä Do hajaa do hä. Ta hä rah'yy genä bä paawä, dooh paawä repëem däg bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, kabaj'aa doo. ⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Dooh noo gó rahapäh doo,
dooh noo gó ramaa newëë doo,
dooh noo gó rahyb n'aa newëë doo,
ti né hë ti P'op Hagä Do enäm do ta hä kamahän do sa hä”,‡ näng kerih doo.

¹⁰ Ti né hë ti ta ti ta Sahee me P'op Hagä Do metä wät paa ää hä. Sahõnh hë P'op Hagä Do Sahee hag'ääs. P'op Hagä Do h'yyb ji nahapäh do sii hë taheg'ääs, tahapäh. Ti hyb n'aa tahajaa tametëeh ji hä. ¹¹ Dooh hapäh pé ta wób hyb n'aa newëë doo. Jääm né hë hapäh ji daaj hë ji h'yyb. Ti hadoo né hë P'op Hagä Do hyb n'aa newëë do hä. Jääm né hë ta Sahee hapäh. ¹² Hÿÿ kä, dooh badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rahyb n'aa newëë do tado bä ää gado däk doo. Ta Sahee né hë ti P'op Hagä Do anoo do èr hä, taky enyym doo gó baad èr hä tabanoo do èr bahapäh hyb n'aa. ¹³ Ta ti ky n'aa èr hä tama metëek do ää her'oot P'op Hagä Do Sahee anoo doo me. Dooh badäk hahÿÿ hä hanäng do ji hajaa doo me tado bä. P'op Hagä Do Sahee hanaa, P'op Hagä Do Sahee ää hä tanoo doo me ää tab'ëes baad hadoo do ky n'aa. ¹⁴ Jé P'op Hagä Do Sahee ta h'yyb gó badoh doo, dooh tagado bä P'op Hagä Do Sahee hä hana doo. Daap hadoo do ti ta hä. Dooh tah'yy ganyy bä ta

* **2:3** Paw-Ro wén eÿÿm apäh sa mahang tabawät noo gó, dooh takarën bä tesõots bä P'op Hagä Do ta hä mejüü do hä. Dooh Paw-Ro karën bä ta hä raj'aa etsëë bä. Jesus hä takarën raj'aa etsë. † **2:7** Jesus Kristo ky n'aa né hë tii. ‡ **2:9** Isajas 64.4

hã, jããm hẽ P'op Hagã Do Sahee ji tah'yy gan'yyh do hyb n'aa ta ti hã. ¹⁵ P'op Hagã Do Sahee sa h'yyb gó hanäng doo, ti né hẽ h'yy gan'yyh sahõnh hẽ P'op Hagã Do Sahee hana doo. Ta wób, sa h'yyb tym gó P'op Hagã Do Sahee nawät doo, dooh rah'yyb mepëë bã P'op Hagã Do Sahee hanäng do sa hã. ¹⁶ Ti d' né hẽ P'op Hagã Do kyy kerih do hã:

“Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh ta hã ma metëëk péh.”[§]

Ër tii, ër h'yyb gó Kristo h'yyb bawät. Ti hyb n'aa ër wén h'yy genäh ta hã hana doo.

3

Séd hã Jesus wë Paw-Ro ramoo bok do ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakân haa, bẽ panang bã ÿ bewäd nã noo gó, dooh ÿ haja bã paawä bẽ ÿ maher'ood bã P'op Hagã Do Sahee h'yyb mah'üüm do sa hã ji her'oot doo da. Bẽ ÿ maher'oot paa sa h'yyb karën do jawén habok do sa hã ji her'oot doo da. Karepé taah h'yyb hedoo nã bẽ ti noo gó. Dooh nã Kristo baad bẽ hapëë nã bã, ÿ hanäng péh. ² Jããm hẽ hãd nahejoonh doo me bẽ ÿ metëëk paa P'op Hagã Do hã hana doo, ta bii gamyyj ub ji anoo do hadoo karapee t'aah hã. Dooh ÿ haja bã hejoonh do bẽ ÿ ma met'ëëg bã. Karapee t'aah ta tä tanahajaa nã do hadoo bẽ ti noo gó. Tii d' ÿ wén d'oo, taganahoot nã do hyb n'aa bẽ hã. Da hẽ na-ääj hẽ, dooh tagah'ood nã bã bẽ hã, ³ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagã Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nã do hyb n'aa bẽ h'yyb. Bẽ mahang h'yy kajew'ëës nã, bẽ kaj'õök nã. Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagã Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nã bẽ h'yyb ta ti tametëeh. P'op Hagã Do nahapäh do rababok doo da bẽ babok nã. ⁴ “ÿ Paw-Ro karapee”, näng bẽ seeh. “ÿ Aporos karapee”, näng ta seeh. P'op Hagã Do nahapäh do rababok doo da bẽ babok nã ta ti metëeh.

⁵ Jaa Aporos bẽ hã péh, jaa ÿ bẽ hã péh, bẽ p'ää kajew'ëës doo? P'op Hagã Do karom ub äã ti hÿÿh. Äã hyb n'aa, äã ma metëëk do hyb n'aa, bẽ h'yy kae däg kãn Jesus Kristo hã. Äã moo bok P'op Hagã Do anoo do äã hã. Hã ÿ tanoo do ÿ moo wät, Aporos hã tanoo do tamoo wät. ⁶ Ji joom ky n'aa gó bẽ ÿ maher'oot. Ta tym hejoom do hadoo ÿÿh. Naëng hataag n'aa hadoo Aporos. Tii d' äã badoo né paawä, dooh äã tado bã joom hawäng do hanoo doo. P'op Hagã Do ta ti hanoo. ⁷ Ti hyb n'aa, joom tym hejoom do nado hyb n'aa jawyk, dooh na-ääj hẽ naëng hataag n'aa hyb n'aa jawyg. Jããm hẽ P'op Hagã Do hyb n'aa jawyk, joom hawäng do hanoo doo. ⁸ Séd hã joom tym hejoom doo, naëng hataag n'aa ramoo bok. Ti hadoo né hẽ, ramoo bok do pénh ragadoo da ta sãm P'op Hagã Do hanaa. ⁹ Séd hã äã moo bok P'op Hagã Do wë. P'op Hagã Do geëw hadoo bëeh. P'op Hagã Do tób n'aa hadoo bëeh, äã tamaa sooh doo. ¹⁰ Hã ÿ taky enyym do hyb n'aa P'op Hagã Do an'oo däk hã ÿÿ, pã s'ëeh me tób tahem'aa do sa wahé n'aa hado däk ÿ bahadoo hyb n'aa. Pã tób hejój n'aa ÿ at'ëëg sëek do hadoo. Ti jó ta wób ratamaa sëek do hadoo tób. ÿ du doo do hã ramoo bok ÿ hanäng pé.* Taw'ääts hẽ sahõnh hẽ baad rahyb n'aa matakëë

§ 2:16 Isajas 40.13 * 3:10 Tób ji tamaa sooh do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot Jesus ky n'aa ta wób hã ji ma metëëk doo. Paw-Ro ti pooj jé Kristo ky n'aa Korin buuj hã tamaher'oot doo. Ta jawén ta wób rama met'ëëg magyys hẽ, baad Korin buuj rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hã. Ti hyb n'aa, ÿ du doo do hã ramoo bok, Paw-Ro wén näng.

nyy da tób hadoo do hã ramoo bok. ¹¹ Ti anyy däk tób hejój n'aa hadoo. Jesus Kristo né hē tii. Dooh hajaa pé tób hejój n'aa see moo wät péh. Ti hyb n'aa, "Taw'ääts hē baad rahyb n'aa matakéē nyy da ta hã ratamaa sēēk", ý wén näng. ¹² Tób hejój n'aa hã ta wób rat'ēēg sēēk apäh pä ky n'aa gebah do s'ēēb hadoo doo me, k'ääts tēg gabarēēh do s'ēēb hadoo doo me, k'ääts tēg hawak do s'ēēb hadoo doo me. Ta wób rat'ēēg sēēk apäh ta hã b'aa hadoo doo me, bag'aad hadoo doo me, jawii hadoo doo me. ¹³ Jesus matēēh bā kā, tii bā da ramoo bok do tametyy, baad tado bā, baad tanado bā. Ti noo gó kametēēh da ramoo bok doo, nyy da. Tēēg hōō hadoo doo gó kametā dāk da baad tado bā ramoo bok doo, baad tanado bā. Ramoo bok do tēēg hōō hadoo do metyy da. ¹⁴ Ta see tatama do tanaooj jēē bā, tagadoo da tamoo wät do sām baad hadoo doo. ¹⁵ Tatama do taooj jēē bā, dooh da tagado bā tamoo wät do sām, Jesus edēēb né paawā ta hã. Tedēēb né paawā, aj'yy tób kataa hōm do mahānh ked'ēēp do hadoo ta hã. Sahōnh hē ta wē hanäng do aooj jēng do hadoo.

¹⁶ P'op Hagā Do tób n'aa hadoo bēēh, Jesus hã h'yy ka'eēh doo. P'op Hagā Do Sahee bē mahang tabawät. Dooh g'eeh bē hapēē bā ta tii? ¹⁷ P'op Hagā Do tób n'aa hadoo do rejāā doo, † P'op Hagā Do rejāā na-āāj hē, baad had'op, tsyt hē ta wē ketyñ dāk do hyb n'aa P'op Hagā Do tób n'aa. Bē né hē ti P'op Hagā Do tób n'aa.

¹⁸ Bē kawad'ii manäh! Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagā Do hã h'yy kana'eēh do sa matym gó tak'ēp hajaa ted'oo doo, taw'ääts hē teréd hōm ta tii da tahyb n'aa newēē doo. Taw'ääts hē paawā h'yy gatamah do hadoo tabahadoo P'op Hagā Do nahapäh do sa matym gó, P'op Hagā Do matym gó kã h'yy ganäng do tabahadoo hyb n'aa kã. ¹⁹ Tii d' ý wén näng, h'yy gatamaa né hē P'op Hagā Do matym gó ta hã h'yy kana'eēh do h'yy genäh red'oo doo. Tii d' né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo gó: "P'op Hagā Do no n'aa masoo hadoo tak'ēp hajaa doo, rah'yy kamep'ēēh doo me." ‡ ²⁰ Hahÿÿ da na-āāj hē takerii dāk: "Daap né hē tak'ēp hajaa do sa h'yyb, P'op Hagā Do hapäh." § ²¹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hē dooh bē h'yy kasabé wäd bā bē ma matēg sa hyb n'aa, sa karapee bē bahadoo hyb n'aa. Sahōnh hē P'op Hagā Do an'oo dāk bē hã: ²² Ý Paw-Ro, Aporos, Peed, sahōnh hē badäk hahÿÿ hã hanäng do P'op Hagā Do pahuunh doo, ji edēp doo, ji dajēp doo, da hē ji bawät nā bā, hÿ jawén hawät doo. Sahōnh hē tii, bē matym n'aa né hē tii. ²³ Bēē kã, Kristo ma hadoo bēēh, Kristo karapee bēēh. Kristo kã, P'op Hagā Do ma hadoo, P'op Hagā Do t'aah kã.

4

Jesus mejūū do sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hē hahÿÿ da bē h'yyb āā hã, bē ma matēg hedoo do sa hã: Kristo kaser n'aa, sa hã kan'oo dāk do P'op Hagā Do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do rama metēēk hyb n'aa āāh. ² Hÿÿ kã, taw'ääts hē baad had'yyt hē sa kariw n'aa kaser n'aa hedoo do ramoo bok sa hã kamejūū doo. ³ Ýÿ kã, baad g'eeh ý moo wät? Dooh ý hyb n'aa p'eed bā ý moo wät do hã bē hyb n'aa newēē doo. Dooh na-āāj hē ý hyb n'aa p'eed bā ta wób sa h'yyb hã ýÿ. Dooh na-āāj hē daj ýÿ hē ý kamety bā. ⁴ Dooh hēp ý tym ý taky n'aa tapaa pé ý moo wät do hã. Ti hadoo né hē, ta ti dooh tametā bā baad had'yyt hē ý moo wäd bā.

† 3:17 P'op Hagā Do tób n'aa hadoo do rejāā doo, Jesus hã h'yy ka'eēh do raketyn hōm hanoo do tii. Ky ked'aak do hanoo do tii. Séd hã ranaboo bong do hanoo doo. ‡ 3:19 Jóh 5.13 § 3:20 Saaw-Mo 94.11

Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti ŷ tametty doo. Ti né hē her'oot baad tado bā, baad tanado bā ŷ moo wāt doo. ⁵ Ti hyb n'aa taw'āats hē Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé, dooh bē h'yy kajāg bā baad tado bā, baad tanado bā ta wōb moo bok doo. Kristo kajaa bā kā tametēeh da sahōnh hē ji h'yyb gó kejēn doo. Tametēeh da na-āāj hē ji hyb n'aa newēē do paa hā. Ti noo gó, sa hā tahapāh do pénh P'op Hagā Do j'aa etsē da sahōnh hē sa hā kā.

⁶ Wakān haa, ŷ erii wāt do do bē p'āā ky ked'aak do ky n'aa, ny hado āā Aporos daheeh. Bē hyb n'aa né hē ti ŷ baher'ood wāt tii da, jāām hē P'op Hagā Do kyy kerih do hā takerih doo da bē bad'oo hyb n'aa. Takerih do hā bē matakā bā, tii bā dooh bē kasabé bā bē ma matēg hyb n'aa. Dooh tii bā bē hyb n'aa jewēts bā ma matēg wōb. ⁷ Ta wōb sa bahānh nado bēeh. Sahōnh hē bē wē hanāng doo, P'op Hagā Do anoo do tii. Bag hēnh bē gadoo sahōnh hē bē wē hanāng doo. Ti hyb n'aa h'ēēd hyb n'aa bē h'yy kasab'ee bē hanaa bē hanāk doo?

⁸ Bē wē anyy dāg is sahōnh hē bē h'yyb karēn do bē ed'oo g'eeh? Tak'ep bē wē anyy dāg is P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do bē ed'oo g'eeh? Sa wahē n'aa sa bahānh hado dāg is do bēeh, bē ed'oo g'eeh? Āā bē gakog hōm is bē ed'oo. ŷ karēn paawā te hub tado bā, sa wahē n'aa sa bahānh hadoo do né hē ŷ karēn paawā bēeh. Tii bā paawā bē sii āā bag'āās. ⁹ Āā tii, dooh sa wahē n'aa sa bahānh hedoo do āā ado bā. Hā ŷ duu hēnh, sahōnh hē sa yd jé had'os do P'op Hagā Do an'oo bā āā Jesus mejūū do hedoo doo. Kaneb'ooh do jawén paa bā, j'aa kets'ēē do rabajēk bā sahōnh hē sa matym gó, duu hēnh radej'ēēp do hood hēnh sa majī ramahūūm do hadoo āāh. Sahōnh hē, ajyy, āās na-āāj hē āā rahag'āās.*

¹⁰ Kristo āā ky daheeh do hyb n'aa, h'yy gatamah do āāh, ta wōb sa matym gó. Bēē kā, tak'ep hajaa do bē ed'oo, Kristo karapee bē bahadoo do hyb n'aa. Dooh āā haj'as pé ta wōb sa hā. Bēē kā, tak'ep hej'oonh do hadoo bē ed'oo. Bēeh, bē raweh'ēeh. Āāh, āā raty n'aa ges'yyk. ¹¹ P'ooj ub, da hē na-āāj hē, āā as'aah, āā hoo k'aanh. Ta sāg its āā saroor. Āā rarejāā. Dooh āā panang péh. ¹² Tak'ep āā moo bok āā waa sām hā. Āā raky n'aa was'ee bā, āā ky n'aa edēng sa hā. Āā rarahejā bā, h'yyb jawyk doo me āā gadoo tii. ¹³ Āā raky n'aa rejā bā, baad hadoo doo me āā ky gadoo. Nesaa doo, hesus doo, badāk hahŷŷ hā habong do raw'oong hōm do hadoo āāh, ran'oo bā.

¹⁴ Bē ŷ nu meb'yyh do jawén nado ta ti ŷ berih. Bē ŷ ma metēēk hyb n'aa tii. Tah haa ŷ kamahān do hadoo bē hā ŷ an'oo bā. ¹⁵ Tanyy bā né paawā hajōk bē ma matēg, sét ub né hē bē yb hadoo. Bē yb hado dāk ŷŷh, Kristo ky n'aa hanām do bē ŷ maher'ood wāt do hyb n'aa ta karapee bē bahado dāk do hyb n'aa kā. ¹⁶ Ti hyb n'aa ŷ karēn paawā ŷ bawāt doo da né hē bē babok. ¹⁷ ŷ mejūū da Tsimoot bē wē. Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hā āā h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tah ŷŷ ŷ kamahān do hado dāk tii. Baad had'yyt hē tamoo wāt. P'aa hēnh da Tsimoot bē tamaher'oot nyy da ŷ bawād had'yyt hē, Kristo hā ŷ h'yy kata dāk do hyb n'aa. Jé pad'yyt hē Jesus Kristo hā h'yy ka'eeh do sa hā ŷ ma mehetēk doo da né hē ŷ bawāt.

* **4:9** Rakaneb'ooh do jawén paa bā, raj'aa ketsē bā, tseebe gó Roma buuj sa warahén rakametēeh rabajēk bā panang hēnh. Duu hēnh ramenaa sa majī. Sa majī wōb radej'ēēp sahōnh hē sa matym gó. Sahōnh hē panang buuj rabahōm radej'ēēp do hood hēnh. Ta ti ky n'aa me Paw-Ro wén eh'ūūm, Paw-Ro bahānh dāg Korin buuj red'oo do hyb n'aa. Paw-Ro bahānh dāg ragadoo P'op Hagā Do Sahee hana do red'oo. Paw-Ro hyb n'aa jawyk do bahānh dāg red'oo.

18 Ý negãã wäd bë wë, bë wób red'oo. Ti hyb n'aa kä, kasab'ee do hä sa hä hë rayd kaweh'eëh. 19 T'ii hënh da nayyw hë ý bahôm bë wë, P'op Hagä Do karën bä. Ý kajaa bä da, ý heg'ããs da P'op Hagä Do hejój sa wë tanyy bä, sa kyypp apäh sa r'ood hä. 20 P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji do bä, dooh ji her'oot do hä ji hapäh do tado bä. P'op Hagä Do hejój gó ji bawät do hä ji bahapäh. 21 Nyy da bë karën ý bad'oo bë hä ý kajaa bä? Bë gen'aak tak'ëp bë ý hajëëw bä? Kamahän doo gó, ky enyym doo gó bë hä ý her'ood bä bë karën?

5

Baad nadoo sa see bawät do ky n'aa hahÿÿh

1 Ý ky n'aa napëë däk tak'ëp nesaa do bë see moo wät. Ta yb ýÿm sii tabahe'ÿÿh mäh. Ta wób mahang, P'op Hagä Do ranahapëë né paawä, dooh tii da radoo bä. 2 Ti awäd né hë paawä ta tii da bë mahang, bë h'yy kasab'ee nä? Taw'ãäts hë paawä bë h'yy katón ta ti hyb n'aa. Taw'ãäts hë paawä bë ah'eed hóm ta ti hadoo doo, bë mahang tanawät hyb n'aa. 3 Ý nawäd né hë paawä bë mahang, ý hyb n'aa newëë do bë mahang tabawät. Jesus häd gó ý ky n'aa ety däk ta ti aj'yy hä, ý badoo né paawä bë mahang. 4 Bë kahet'aa bä kä, bë mahang hëp ý bawät bä, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hejój bë sii tabawät bä, 5 tii bä da taw'ãäts hë bë ah'eed hóm bë mahänh, Nesaa Do Yb moo gó bë haëej, tarejãã hyb n'aa ta hä, ta h'yyb tym bedëp hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matëëh noo gó.

6 Baad nado ta ti bë h'yy kasab'ee do bë hajaa do hä, ta ti hadoo do awäd bä bë mahang. Sét ub né paawä nesaa do moo wät do bë mahang, sahônñ hä tah'yyb rejãã. Pãw makuj n'aa hadoo tii. Nad'ëed its né paawä ta makuj n'aa, jë pad'yyt hë takamekuuj däk pãw pan'aa mahang. 7 Taw'ãäts hë bë ah'eed hóm bë mahänñ nesaa do moo wät doo, nesaa do hä ta wób h'yyb tatuk doo, pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hóm doo da Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do karapee nesaa do nanäng doo, P'op Hagä Do wë kasëew bong do bë bahadoo hyb n'aa, pãw makuj n'aa tamah do P'op Hagä Do wë kasëew däk doo da. Ta tii d' ý wën edoo, Kristo ër hyb n'aa dajëp P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa, b'éé t'aah Pas-kowa noo gó radahej'ëëp do hadoo. 8 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër tabedëëb wät do ër hyb n'aa esee do hyb n'aa, taw'ãäts hë ër erët sahônñ hë nesaa doo, ky nesaa do na-ããj hë pooj jé ër bahed'oo doo, Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hóm do hadoo. Taw'ãäts hë papuuj gó ër babok, baad hadoo do ër her'oot, j'ooj madäk doo me nado, pãw makuj n'aa tamah doo me Pas-kowa Judah buuj rahyb n'aa esee doo da.

9 Pooj jé mo haja ýÿ hä, bë ý ma erih doo gó, bë ý mejüü séd hä bë nabok hyb n'aa ta ýÿm nadoo do sii he'ÿÿh do sa sii, ta patug nadoo do sii he'ÿÿh do sa sii. 10 Dooh Jesus Kristo nahapäh do sa ky n'aa ý her'ood bä, ta wób sii he'ÿÿh doo, tak'ëp sa wë hanäng do kah'üüm do karën doo, hets'ëek doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo. Tsyt hë, dawëë ta ti hedoo do mahänñ ji karën bä ji awäd bä, jããm hë ji hajaa badäk hahÿ ji eréd hóm bä paawä. 11 Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh hanäk do sa ky n'aa ý her'oot, ta wób sii he'ÿÿh doo, tak'ëp sa wë hanäng do kah'üüm do kar'ëën doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, ta wób ky n'aa rejãã doo, ha'oom doo, hets'ëek doo. Bë awëë manä na-ããj hë ta ti hedoo do sa sii. 12-13 Dooh ý ky n'aa ety bä Jesus Kristo karapee nadoo doo. P'op Hagä Do ky n'aa ety tii. Taw'ãäts hë bë nemuun h'yy ka'eeh do Jesus hä nesaa do moo wät do bë ky n'aa ety bë meduuk doo me. P'op Hagä Do kyy kerih doo

gó kerih doo da bë bad'oo: "Bë ah'eed hõm nesaa do moo wät doo, bë mahang tanawät hyb n'aa."*

6

Sa da hadoo do raky n'aa tapaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë see ky n'aa tapa bä, h'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do nahapäh do wë tamahüüm ta ti ky n'aa, ramasa hyb n'aa? Dooh tii d' ji adoo bä. Taw'ääts hë paawä Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh do wób wë bë mahüüm ta ti ky n'aa, bë ramasa hyb n'aa. ² Dooh g'eeh bë hapëë bä, P'op Hagä Do nahapäh do hä Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' tado bä, P'op Hagä Do nahapäh do bë ky n'aa etyy bä da, dooh g'eeh bë haja bä bë mahang hawät do ky n'aa katep'aa doo, bë her'ood bä baad hadoo doo, baad nadoo doo? Ta ti dooh tahejooj bä. ³ Dooh g'eeh bë hapëë bä ääs sii hë da èer, Jesus hä h'yy ka'eeh doo, èr ky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' hadoo do hyb n'aa, badäk hahÿÿ hä hawät do p'ää ji ky kedak doo, ti bahänh baad èr bahajaa èr her'ood bä baad hadoo doo, baad nadoo doo. ⁴ Ti hyb n'aa, tanyy bä bë mahang badäk hahÿÿ hä ji hawät do p'ää bë ky ked'aak doo, h'ëed hyb n'aa bë mahüüm ta ky n'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do sa matym gó hyb n'aa sakog is do sa wë, hyb n'aa jewyng né paawä ta wób sa hä? ⁵ Tii d' ÿ wén her'oot bë hä, bë nu mebyy bok hyb n'aa. Dooh g'eeh bë mahang tanyy bä hapäh doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa, Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang raky ked'aak bä? ⁶ Ti anyy né paawä bë mahang baad hadoo do her'oot doo, bë see ky n'aa tapaa ta da hadoo doo, hyb n'aa jewyk do P'op Hagä Do panyyg ky nadah'eeh do sa matym gó. Jesus Kristo panyyg hanäm do bë ky n'aa rejää tii d' bë bad'oo do hä.

⁷ Dooh paawä Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang ji mejö bä ji da hadoo do raky n'aa etyy. Tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, tak'èp bë besöôts hõm Kristo karèn do hä. Taw'ääts hë paawä bag hënh bë gadoo baad nadoo do bë hä ramoo bok doo. Taw'ääts hë paawä kawanajään doo gó bë gadoo bë rawadii doo. ⁸ Taw'ääts hë né paawä tii da bë bad'oo, bë né hë ti ta wób wad'ii doo, bë né hë ti baad nadoo do moo bok do ta wób sa hä. Bë hÿÿj hedoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä tii d' bë bad'oo.

⁹ Nepäh bë hä, dooh P'op Hagä Do gado bä tabag'ääs bä nesaa do moo heb'oooh doo? Bë kawad'ii manä da. Ta patug nadoo do sii, ta ÿÿm nadoo do sii he'ÿÿh doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, ta patug h'yyb rejää doo, ta ÿÿm h'yyb rejää doo, aj'yy ÿÿnh ked'oo do ta see aj'yy tagadoo doo, aj'yy, aj'yy sii he'ÿÿh doo, ¹⁰ hets'ëek doo, tak'èp tahyb n'aa h'üüm doo, ha'oom doo, ta wób ky n'aa rejää doo, ta wób wad'ii do na-ääj hë, dooh rahaja bä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rado bä. ¹¹ Ta ti sa wób paa né paawä bë wób pooj jé, hÿÿ ká bë h'yyb tym kahawug däk nesaa do mahänh. Tsyt hë, ta wë bë P'op Hagä Do benyyw däk. Baad hado däk bë h'yyb tym ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä. Jesus Kristo, Tak'èp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ta tii, P'op Hagä Do èr h'yy kaha'eeh do Sahee hyb n'aa na-ääj hë.

Ji hub ky n'aa hahÿÿh

¹² "Sahõnh hë ÿ karèn do ÿ hajaa ÿ moo wät. Dooh ky n'aa jaw'yyk do ÿ moo ge'ÿÿm péh", näk bë wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hë baad ub ji hä. Te hub né hë, sahõnh hë ÿ hajaa ÿ moo wät ÿ karèn doo. Ti hado né paawä, dooh taw'ääts hë tado bä ÿ h'yyb karèn do mejö bä hä ÿÿ. ¹³ "Ji waa ji wog

* 5:12-13 Dew-Teronom 17.7, 19.19, 21.21, 22.21, 23, 24.7

gó hajëng do pan'aa. Ji wog ji waa gejëng do pan'aa", nãk ta wób. Te hub né paawã tii, ti awãt ti noo gó P'op Hagã Do ahãj jëng tii. Dooh tii da ji hub hã. Dooh taw'ããts hë tado bã ji hub gado bã ji ým nadoo do hã, ýnh ta patug nadoo do hã. Dooh né hë. Ji hub, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ji moo wãt do hyb n'aa tii. Ji hub Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hag'ããs. ¹⁴ Ta hejój me Jesus hub P'op Hagã Do bed'ëep doo da taganã wãt hyb n'aa, ti hadoo da ër hub na-ããj hë tabed'ëep da ër genã bong hyb n'aa.

¹⁵ Nepãh bë hã, ër hub, Kristo hub uuh hadoo? Taw'ããts hë g'eeh tii bã Kristo hub uuh ji do dãg bã, ýnh hajök do sii he'yýh do hã ji h'yy gedag bã? Dooh. ¹⁶ Nepãh bë hã, ýnh hajök do sii he'yýh do tah'yy gedag bã, sét tabahado dãk ta sii? Sét hado dãk sa hub. Hahýý da P'op Hagã Do kyy kerih doo: "Pawóp hadoo doo, sét rabahado padëek da."* ¹⁷ Ti nado ti nanãng kã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata dãk doo. Sét tabahado dãk ta h'yyb tym Jesus h'yyb tym hã.

¹⁸ Tabad'op hë da bë aã bë ým nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Baad bë kanã da ta ti hedoo do mahãnh. Sahõnh hë nesaa do ji moo wãt doo, nesaa do ji hyb n'aa newëe do na-ããj hë dooh ji hub tarejã bã tii. Tii d' nado ji ým, ji patug nadoo do sii ji baýýh do hã. Ta ti tarejãã ta hã hë ji hub. ¹⁹ Nepãh bë hã, P'op Hagã Do Sahee tób hadoo bë hub? Bë h'yyb gó ta Sahee bë hã P'op Hagã Do anoo do bawãt. ²⁰ Dooh bë hub danãh bë do bã. P'op Hagã Do ma dãg bëeh. Tak'ëp tabepaag hõm bë sãm, b'aa kajatsék do hã Jesus dajëp noo gó. Ti hyb n'aa da, taw'ããts hë P'op Hagã Do bë weh'ëeh bë hub me.

7

Ji kat'ëe dãk do ky n'aa hahýýh

¹ Hýý kã, ý bë ma erih do hã ý bë eanh do ky n'aa bë ý maher'ood kãn. "Taw'ããts hë apãh dooh aj'yy awãd bã ta ým wë?",* nãk bë kyyh bë eanh doo.† ² Hahýý da bë ý maher'oot: Hajök baad nadoo doo da rababok do hyb n'aa, hajök sa ým nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'yýh do hyb n'aa ý hanãng péh, taw'ããts hë sahõnh hë ajyy sa ým wë rababok nã, sahõnh hë ýýj sa patug wë rababok nã. ³ Taw'ããts hë ajyy sa ým ragadoo, sa wë rababok. Ti né hë baad ub, raket'ëe padëek do hyb n'aa. Ti hadoo ënh ýýj sa hã. Taw'ããts hë sa patug ragadoo, sa wë rababok. ⁴ Ji ým, dooh ta hub danãh tado bã. Ta patug ti ta danãh. Ti hadoo ënh ji patug hã. Ta patug, dooh ta hub danãh tado bã. Ta ým ti ta danãh. ⁵ Taw'ããts hë ket'ëe padëek doo, dooh rakajesyg bã ta patug daheeh. Jããm hë ratayy pawóp its ta ãh rakarën bã, baad pooj jé rakaner'ood bã, P'op Hagã Do hã raky n'aa etsëe hyb n'aa ti noo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bã kã, taw'ããts hë p'aa hënh séd hã raba'yýh sa ým daheeh, Nesaa Do Ýb h'yyb natatuk hyb n'aa, ranahajaa do hyb n'aa ji h'yy keb'aah do hã. ⁶ Bë karën bã tii, pawóp its ta ãh bë tayy. Dooh bë ý mejüü do tado bã ti ý her'oot doo. ⁷ Hã ýý péh, ý karën paawã sahõnh hë da ý rabahadoo.‡ Ti hadoo né hë ý karën doo da nado. Séd uuh had'yyt hë

* **6:16** Genesis 2.24 * **7:1** Hahýý d' Gereg kyy me takerii dãk tii: "Taw'ããts hë apãh dooh aj'yy moo dëe bã ýnh hã?" Ji ým wë ji bawãt do ky n'aa ta tii. Ti hadoo né hë hahýý da ta wób ratab'ëes ta tii: "Taw'ããts hë apãh dooh aj'yy ýnh hã takat'ëe bã?" † **7:1** Ta tii da rawén eaaj wãt, baad P'op Hagã Do ji tagadoo red'oo ji ým wë ji nawãd wãd bã, Jesus hã ji h'yy kae dãg kãn do hyb n'aa, nayyw hë Jesus matëeh red'oo do hyb n'aa na-ããj hë. ‡ **7:7** Dooh Paw-Ro ým nyy bã. Tahajaa tah'yy keba bã. Ti hyb n'aa tii da tawén her'oot.

nado ëer, P'op Hagä Do an'oo bä. P'op Hagä Do anoo ta wób sa hã raketëë hyb n'aa, ta wób sa hã tabanoo rakanetëë hyb n'aa, y hanäng péh.

⁸ Hÿy kã, marahud bong do bê mahang habok do sa hã, patug tema bong do sa hã na-ãaj hë y erih hahÿy: Taw'ãats hë paawã rakanet'ëë bong y kanatëë doo da. ⁹ Ti né hë paawã kèh y sa hã, ranahaja bã rah'y y keba bã, taw'ãats hë raketëë né hë. Baad nado sa hã aj'y y tado bã, yÿnh tado bã, rahyb n'aa newë had'y y tã rakarën do hã. Ti hyb n'aa, taw'ãats hë raketëë né hë tii d' tado bã.

¹⁰ Ket'ëë padëek do sa hã hahÿy da y mejüü (kèh yÿ gó nado tii, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ti mejüü): Taw'ãats hë yÿj dooh reréd bã sa patug! ¹¹ Ti hadoo né hë, ta patug teréd bã paawã, dooh tahaja bã ta see hã takat'ëë bã. Takanarën bã ta mab hë tawãd bã, taw'ãats hë ta patug paa sii taber'oot, p'aa hënh tagadoo hyb n'aa, p'aa hënh séd hã rababok hyb n'aa. Taw'ãats hë ajyy dooh reréd bã na-ãaj hë sa yÿm. ¹² Ta wób sa hã y mejüü hahÿy, (dooch Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tado bã ti mejüü doo, kèh y tii): Ta yÿm h'y y kanae bã Jesus hã, ta sii had'y y tã hë ta yÿm karën bã tawãd bã, tii bã taw'ãats hë dooh teréd bã ta yÿm. ¹³ Ti hadoo ënh yÿj sa hã ënh. Yÿnh patug h'y y kanae bã Jesus hã, ta sii had'y y tã hë ta patug karën bã tawãd bã, tii bã taw'ãats hë dooh teréd bã ta patug. ¹⁴ Ta tii da y wén mejüü, ta patug h'y y kanae né paawã, tsyt hë ti takasëew däk do hyb n'aa P'op Hagä Do wë, ta yÿm hyb n'aa, Jesus hã ta yÿm h'y y ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo ënh yÿj sa hã kã. Ta yÿm Jesus hã tah'y y kanae bã né paawã, tsyt hë ti takasëew däk P'op Hagä Do wë, ta patug hyb n'aa, Jesus hã ta patug h'y y ka'eeh do hyb n'aa. Tii d' tanado bã paawã, nes'aa né paawã tii bã bê taah P'op Hagä Do matym gó. Dooch ranes'aa bã P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hë, P'op Hagä Do wë rakasëew padëek bê taah. ¹⁵ Hÿy kã, Jesus hã h'y y kana'eeh do karën bã teréd hõm bã ta patug, na mahüüm tii bã. Ta mahãnh tahõm bã, na mahüüm. Jesus hã h'y y kana'eeh do karën bã teréd hõm bã ta yÿm, na mahüüm tii bã. Ta mahãnh tahõm bã, na mahüüm. P'op Hagä Do asëew hõm ëer, ta hã h'y y ka'eeh doo, h'y y nyyw gó ër babok hyb n'aa sahõnh hë sa wë. ¹⁶ Bëeh, yÿj Jesus hã h'y y ka'eeh doo, ji hapãh mã da bê hyb n'aa da ta jawén bê patug rah'y y ka'eeh da Jesus hã. Bëeh, ajyy Jesus hã h'y y ka'eeh doo, ji hapãh mã da bê hyb n'aa da ta jawén bê yÿm rah'y y ka'eeh da Jesus hã.

¹⁷ Taw'ãats hë ër hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo doo da ër babok hyb n'aa ër P'op Hagä Do basëew däk noo gó, tii da né hë ër baboo had'y y tã hë. Ti né hë ti y mejüü do jé pad'y y tã hë Jesus hã h'y y ka'eeh do sa hã. Sét gó y mejüü ta ti ky n'aa hã. ¹⁸ Hahÿy d' y hanäng: Aj'y y ta masuuj noo byyh kahõg hõm do tado bã P'op Hagä Do basëm noo gó Jesus hã tah'y y ka'eeh hyb n'aa, taw'ãats hë. Na manã tii. Dooch hyb n'aa ji jejën pé tii. Aj'y y masuuj noo byyh kanahõk do tado bã P'op Hagä Do naëenh noo gó, taw'ãats hë na-ãaj hë. Dooch hyb n'aa pé ta ti ramoo bok ta hã. ¹⁹ Dooch P'op Hagä Do gahëen bã ji hã ji masuuj noo byyh kahõg hõm doo, kanahõk doo. Jãam hë tagahëen ji hã tamejüü do ji ky daheeh doo. ²⁰ Ji kan'y y doo da ji P'op Hagä Do basëm noo gó, tii da taw'ãats hë sahõnh hë Jesus hã h'y y ka'eeh do rababoo had'y y tã hë. ²¹ Ji kariw n'aa karom ji do bã paa ji P'op Hagä Do basëew hõm noo gó, taw'ãats hë. Dooch ji hyb n'aa tón bã sa karom ji bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, ji kariw n'aa karën bã ta da hadoo ji do bã, ta karom ji nado wãt hyb n'aa, ti bã taw'ãats hë ji gadoo tii. ²² Ji kariw n'aa karom ji do bã paa ji P'op Hagä Do basëew hõm noo gó, ji Jesus edëeb kã hÿy kã nesaa do mahãnh, Jesus wë ji moo wãt hyb n'aa kã. Kariw n'aa tamah do ji do bã paa ji P'op Hagä Do naëenh noo gó, Kristo karom hado däk ji hÿy kã. ²³ Tak'ëp P'op Hagä Do bepaag hõm bê hyb

n'aa b'aa kajatsëk do hä Jesus dajëp noo gó, ta karapee bë bahadoo hyb n'aa. Ti hyb n'aa bë an'oo manä ta wób bë ramejüü. ²⁴ Ti hyb n'aa wakän haa, bë marahud nä bä, bë ket'ëë hóm bä, kariw n'aa mejüü do bë do bä, kariw n'aa tamah do bë do bä bë P'op Hagä Do basëew hóm noo gó, tii da né hë bë babok.

²⁵ Hyÿ kä kanetëë nä do ky n'aa hä, bë eanh doo, bë ÿ maher'ood kän. Bë ÿ maher'oot doo, dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü do tado bä. Dooh ër hä tamejô bä ta ti ky n'aa hä. Bë ÿ maher'oot, hä ÿÿ pé baad hadoo do ta ti ky n'aa hä. Jesus ky enyym do hyb n'aa hä ÿÿ, ÿ tah'yy gan'yyh. Ti hyb n'aa, baad ub ta ti ÿ her'oot doo. ²⁶ Da hë nesaa do ji ahoop do hyb n'aa, hä ÿÿ pé taw'ääts hë paawä dooh raket'ëë bä kanetëë nä doo. ²⁷ Tii d' tado né paawä, ji ÿÿm nyy bä, taw'ääts hë dooh ji mejô hóm ji mahänh. Ji ÿÿm nanyy nä bä, taw'ääts hë dooh ji esóts bä ji ÿÿm pan'aa, hä ÿÿ péh. ²⁸ Ti hadoo né hë, ji kat'ëë bä, dooh nesaa do tado bä ta ti P'op Hagä Do matym gó. Maruus kat'ëë bä, dooh na-ääj hë nesaa do tamoo wäd bä ta tii hä P'op Hagä Do matym gó. Ti hadoo né hë, hajöng nesaa do ket'ëë padëëk do rahoop da badäk hahÿÿ hä rababok bä. ÿ karën paawä bë ÿ mo n'aa jesuu ta ti mahänh.

²⁹ Wakän haa, hahÿÿ d' ÿ hanäng péh: Edaa däk Jesus matëeh doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë paawä ÿÿm enäh do tii hä had'yyt hë nado rah'yyb padëëk hÿ jawén. ³⁰ Taw'ääts hë paawä h'yy ketón doo, tii hä had'yyt hë nado rah'yyb padëëk hÿ jawén na-ääj hë. Tseb'ee doo, tii hä had'yyt hë nado rah'yyb padëëk hÿ jawén. Taw'ääts hë sa ma hets'ëë doo, sa ma hä had'yyt hë nado rah'yyb padëëk. ³¹ Taw'ääts hë badäk hahÿÿ hä hanäng do hä moo bok doo, tii hä rah'yyb padäg had'yyt hë nado hÿ jawén. Ta tii da ÿ wén näng, gawatsik do hyb n'aa da badäk hahÿÿh, sahönh hë ta hä hanäng do na-ääj hë.

³² ÿ karën paawä bë hyb n'aa tón manä badäk hahÿÿ hä bë babok do hä. Kanetëë doo, Jesus gen'aak do hä rah'yyb padëëk, ramoo bok, Jesus rah'yyb en'yyim hyb n'aa. ³³ Ajyy ÿÿm enäh doo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä rah'yyb padëëk, sa ÿÿm rah'yyb en'yyim hyb n'aa. ³⁴ Pawóp hë hadoo do hä rah'yyb padäg kän. Sa ÿÿm, Jesus na-ääj hë rakarën rah'yyb en'yyim. Ti hadoo ënh ÿÿj sa hä kä. ÿÿj patug tema bong doo, maruus na-ääj hë, Jesus gen'aak do hä rah'yyb padäg had'yyt hë, tsyt hë, Jesus hä ub ramoo bok hyb n'aa sahönh hë sa wë hanäng doo me. ÿÿj patug enäh doo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä rah'yyb padëëk, sa patug rah'yyb en'yyim hyb n'aa. ³⁵ Bë ÿ h'yy ge'ÿÿm hyb n'aa nado ÿ wén erih ta tii. Bë hyb n'aa né hë, baad tabadoo hyb n'aa bë hä, ÿ wén erii wät tii. ****** Baad Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë bë moo bok hyb n'aa bë tamasa tii hä. Ta hä had'yyt hë ÿ karën bë h'yyb padäg. Dooh ÿ karën bä bë h'yyb panas'ëeh péh.

³⁶ Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bä ta ÿÿm pan'aa hä: “Dooch baad tado bä äm ÿ pan'aa hä ÿ bad'oo doo”, p'eets hë na-ääj hë tatabëej däg bä ta j'ooch baab n'aa tagatëë do pan'aa, takarën bä tagat'ëë bä, taw'ääts hë raketëë né

§ 7:23 Ta wób ramejüü Korin buuj sa hä rakanet'ëë bok hyb n'aa, sa masuuj noo byyh ragahög hóm hyb n'aa na-ääj hë. Ta ti ji moo wäd bä, baad ji P'op Hagä Do gadoo, baad ji tagen'aak, sa nooh. Ta bahänh rakarën ran'oo. Dooh te hub tado bä ta tii d' mejüü do sa kyyh. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejüü raky nadaheeh hyb n'aa ta ti hedoo do sa kyyh. Ji P'op Hagä Do gadoo ji kat'ëë bä, ji kanat'ëë bä na-ääj hë. Ji tagadoo Judah buuj ji do bä, ta wób buuj ji do bä na-ääj hë. ****** **7:35** Dooh Paw-Ro karën bä ji tah'yy geäm bä ji kanatëë hyb n'aa. P'op Hagä Do an'oo bä ji hä ji katëë hyb n'aa, ji katëë né hë.

hē. Dooh nesaa do tado bā ta tii, P'op Hagā Do matym gó.†† 37 Aj'yy see ta daaj hē, ta wób mejūū do nado kā tii, tahyb n'aa newē dāg bā ta ŷŷm pan'aa hā, taganatēē hyb n'aa, tahaja bā tah'yy keba bā, nyy d' tabad'oo tahyb n'aa newē bā kā, tii bā taw'āāts hē rakanetēē. Ti na-āāj hē baad hadoo do tamoo wāt. 38 Ket'ēē padēek doo, baad né ti sa hā. Kanatēē doo kā, marahud kā, ti baad tabad'oo ŷŷm nāng do mahānh.

39 Taw'āāts hē ŷŷnh kat'ēē dāk doo, ta patug sii had'yyt hē tabawād kán tabedēp nā bā. Ta patug dajēb bā, ta jawén paa bā kā, tahajaa ta see hā takat'ēē bā, Jesus hā h'yy ka'eeh do see tado bā tii. 40 Hā ŷŷ péh, ta bahānh baad ub ta hā takanat'ēē wād bā. Tii d' né hē hā ŷŷ. P'op Hagā Do Sahee hēp ŷŷ gó na-āāj hē tabawāt. Ta wób sa h'yyb gó had'yyt hē nado.‡‡

8

Kabarii hā Jesus hā h'yy kana'eeh do ranoo do ky n'aa hahŷŷh

1 Kabarii rah'yy kaha'eeh do tā n'aa ky n'aa hā bē ŷ maher'oot hŷŷ kā. “Ēr sahōnh hē, ēr h'yy genāh, hajōng baad hadoo do ēr wén hapāh”, nāk bē wób. Te hub né hē paawā tii, ji h'yy kasab'ee hajōng ji hapāh do an'oo bā! Tii d' nado ji kamahānh doo. Ji kamahānh do ta wób tamasa. 2 H'yy ganāng ted'oo doo, dooh tah'yy ganyu nā bā heh'āāt ub. 3 Ti nado P'op Hagā Do kamahānh doo. P'op Hagā Do kamahān ti ta tii.

4 Kabarii hā kan'oo dāk do ky n'aa kā, ji awēē bā, ji nawēē bā. Dooh sa kabarii redēb bā ēr hapāh. Jāām hē sét ub P'op Hagā Doo. Dooh ta see péh. 5 Sa hā ti anyy né hē paawā sa hā kabaj'aa pé badāk hahŷŷ hā, wē hā na-āāj hē, hajōō né hē paawā sa hā pé kabaj'aa doo, raweh'ēēh do na-āāj hē, 6 ēr, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā kā sét ub P'op Hagā Doo, ta Yb, sahōnh hē pahuunh doo, ta hyb n'aa ēr babok doo. Jāām hē sét ub né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo, papuuŷ gó ēr babok hanoo doo.

7 Tii d' tahado né paawā, dooh sahōnh hē rahapēē bā tii. Ta wób dooh ramabaan nā bā pooj jé rabahed'oo do paa kabarii hā rah'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, da hē na-āāj né hē, kabarii hā kan'oo dāk do tā uuh rawēē bā, kabarii ratayy sa hā sa h'yyb gó. Tii bā sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hā hē ta ti an'oo bā, dooh baad tado nā bā do hyb n'aa sa h'yyb. 8 Te hub né hē, ji awēē do hyb n'aa, ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Ji nawēē bā, dooh ta wób sa yd jé ji hado dāg bā P'op Hagā Do matym gó. Ji awēē bā, dooh sa bahānh ji do bā ta matym gó. 9 Ti hadoo né hē, sahōnh hē bē hajaa bē bad'oo bē edoo né paawā, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā bē babok do hā, baad Jesus ranahapāh nā do bē h'yyb natatuk hyb n'aa baad nadoo do hā. 10 Jesus hā h'yy ka'eeh do wób sa hā, dooh taw'āāts hē tado bā ji awēē bā kabarii tā n'aa. Nayyw hē, daap hē sa h'yyb tym ky n'aa tapaa sa hā ramoo bok do hā. Ōm ti hapāh, ji awēh do ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Mahapāh na-āāj hē dooh kabarii redēb bā. Ti hadoo né hē ōm rahapēē bā kabarii tób n'aa yt hā hawēh doo, mah'yyb metsā kán sa hā, rabawēh tii bā kā a nemuun kabarii hā kan'oo dāk doo. Tii bā sa h'yyb ky

†† 7:36 Hahŷŷh da na-āāj hē ji hajaa ji erii bā tii, aj'yy ky n'aa tado bā taher'oot doo: “Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bā ta ŷŷm pan'aa hā: ‘Doooh baad tado bā ām ŷ pan'aa hā ŷ bad'oo doo’, tanahaja bā tah'yy keba bā, takarēn bā takat'ēē bā, taw'āāts hē raketēē né hē. Doooh nesaa tado bā tii, P'op Hagā Do matym gó.” ‡‡ 7:40 Ti noo gó Korīn panang bā ta wób raky sēm Paw-Ro her'oot doo. Sa hā, sa h'yyb gó had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee bawāt. Sa hā hē rah'yy kasab'ee. P'op Hagā Do Sahee hēp ŷŷ gó na-āāj hē tabawāt, Paw-Ro wén her'oot, terih do raner'oot bā, raky nasēm hyb n'aa.

n'aa tapa kån sa hã hẽ, raweh do hyb n'aa sa hã ji naweh doo. ¹¹ Tii bã kã, a hÿÿj hadoo do baad h'yy kana'eeh nã doo, ta hyb n'aa Kristo dajep do tarejã dåk mahajaa med'oo do hyb n'aa. ¹² Ta tii da nesaa do mamoo wãd bã a hÿÿj hadoo do wẽ, ta h'yyb tym ta hã hẽ taky n'aa tapaa man'oo bã, tii bã da Kristo wẽ né hẽ nesaa do mamoo wãd dæg kån! ¹³ Ti hyb n'aa, ÿ awẽh do tah'yyb tatug bã nesaa do hã hÿÿ hadoo doo, dooh ÿ awẽẽ wãd bã ta dab, hãÿ ÿÿ ÿ h'yyb natatuk hyb n'aa nesaa do hã.

9

Jesus mejüü do see heh'äät Paw-Ro ky n'aa hahÿÿh

¹ Nepäh bë wób hã Jesus mejüü do see ÿ do bã? Dooh ta wób mejüü pé hã ÿÿ. Dooh g'eeh Jesus Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do ÿ hapëẽ wãd matym ÿÿ me? Hëp ÿ n'aa nado g'eeh Jesus hã bë h'yy kae dæg kån? ² Jesus mejüü do heh'äät ub ÿ nado bã paawã ta wób sa hã, bë hã kã Jesus mejüü do né hẽ ÿÿh. Bë hã né hẽ ji hapäh Kristo mejüü do né hẽ ÿÿh. Hëp ÿ n'aa Jesus hã bë h'yy kae dåk do hyb n'aa.

³ Hahÿÿ da ÿ ky gadoo, hã ÿ hedoo do Jesus mejüü do nado ÿÿh, hanäk doo: ⁴ Dooh g'eeh äã haja bã bë hanaa äã gado bã äã waa, äã karën bã paawã?

⁵ Dooh g'eeh taw'ääts hẽ tado bã, äã karën bã paawã, äã rahadaa bã ji ÿÿm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Jesus mejüü do wób rabad'oo doo da? Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj, Peed na-ääj hẽ rabad'oo doo da? ⁶ Jããm hẽ g'eeh ÿÿh, Béh-Nabéh daheeh, äã waa sãm hã moo bok doo?

⁷ Dooh warahën ta daaj hẽ hep'aak pé ta waa! Ta sii moo wät do ti hep'aak. Joom danãh hã ênh? Ny hadoo do g'eeh joom danãh rananoo pé ta joom ag nepóh péh? B'éé hag'ääs doo ênh? Ny hadoo pé ti b'éé hag'ääs do rananoo pé ta masããh bii gamyyj neëk péh? ⁸ Panyyg gó ÿ her'ood wät doo, ÿ had'yyt hẽ nado ti her'oot. Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó tii da né hẽ takerih. ⁹ Hahÿÿ da Mosees ky n'aa jaw'yyk doo: "Taw'ääts hẽ ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd dæg bã tanawa hyb n'aa."* Jããm hẽ booj yb hyb n'aa g'eeh P'op Hagã Do mejüü ta tii? ¹⁰ Èr hyb n'aa nado g'eeh ti taher'oot tii? ÿÿ. Èr hyb n'aa né hẽ ta ti takerii dæk. Booj yb takyyk doo me k'ääts wapën doo, joom ag tahes'ooj hõm do na-ääj hẽ, ramoo bok bã ragahëen joom ag uuh. ¹¹ Ti hadoo ênh äã hã. P'op Hagã Do Sahee hã hana do bë h'yyb gó äã ejoom hõm do hadoo.† Ta bahãnh dæg bë edoo dæk, bë hanaa äã gahëen bã hÿÿ kã äã waa hedoo doo, äã saroor hedoo doo? ¹² Ta wób bë mahang Jesus ky n'aa ma mehetëk doo, ta tii hã bë masa. Taw'ääts hẽ nado g'eeh ti sa bahãnh äã bë masaa paawã? Ti hadoo né hẽ, dooh noo gó äã daab yb bã bë hã. Dooh. Hejooj né paawã ta ti äã hã, äã gadoo sahõnh hẽ äã hã hejooñh doo, Kristo ky n'aa hanãm do äã nahewaat hyb n'aa.‡

¹³ Dooh g'eeh bë hapëẽ bã, P'op Hagã Do tób n'aa hënh ramanaa do waa uuh ta yt moo heb'ook do ragadoo sa waa pan'aa? Ti hadoo ênh P'op Hagã Do hã rama ejuu do tyng hã moo b'ook doo. P'op Hagã Do hã kan'oo dæk do uuh sa tä. ¹⁴ Ti hadoo ênh Jesus ky n'aa hanãm do ma mehetëk do hã. Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do mejüü, sa hã ma mehet'ëek do hanaa ragadoo sa waa hedoo doo, sa saroor hedoo doo. ¹⁵ Ti hado né paawã, dooh ta tii hã ÿ daab yb bã.

* **9:9** Dew-Teronom 25.4 † **9:11** Jesus ky n'aa hanãm do sa hã tamaher'oot doo, sa hã tama metëek doo, tahanäng pé tii. ‡ **9:12** Paw-Ro, Béh-Nabéh daheeh, dooh radaab yb bã Korin buuj hã. Tak'ep ramoo bok sa waa sãm hã, sa hã radaab nayyp hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ta see pé noo gó rahoop baad nadoo doo.

Dooh na-ããj hê ta ti ȳ erii bã, ta tii hã ȳ hê masa hyb n'aa. Ȳ h'yy gadajang, bag hênh Jesus ky n'aa ȳ maher'oot do hyb n'aa. Dooh ȳ gahêen péh. Taw'ããts hê paawã ȳ dajêp ta ti ȳ h'yy gadajang do rado hõm do pooj jé. ¹⁶ Dooh ȳ haja bã ȳ h'yy kasabé bã Jesus ky n'aa hanãm do ȳ maher'oot do hã. P'op Hagã Do ȳ tamejũũ ȳ maher'oot hyb n'aa. Tak'êp baad nado hã ȳy, ta ky n'aa ȳ naher'ood bã ta wób sa hã. ¹⁷ Ȳ karên do hyb n'aa tado bã paawã ta ky n'aa ȳ her'oot doo, tii bã ȳ haja paawã ȳ gahêen bã ta sãm. Dooh ti hyb n'aa tado bã. Ȳ P'op Hagã Do mejũũ do hyb n'aa, hã ȳ tabanoo do hyb n'aa ta ky n'aa ȳ wén her'oot ta ky n'aa. ¹⁸ Ny hadoo ta sãm hã ȳy? Jããm hê hahȳy kã ta sãm: Ȳ tsebé doo, bag hênh Jesus ky n'aa hanãm do ȳ maher'oot do hyb n'aa. Ta ky n'aa hanãm do ȳ panãk bã, ȳ ma metêek bã, dooh ȳ gahêen bã ȳ ramasa doo, dooh na-ããj hê ȳ mejõ bã ȳ ramasa, ȳ haja né paawã ȳ mejõ bã Jesus mejũũ do ȳ bahadoo do hyb n'aa.

¹⁹ Dooh ajyy hÿy kã hã ȳ mejũũ péh, sa hanaa ȳ ganadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hê, daj ȳ hê ȳ kan'oo dák, sahõnh hê sa karom ȳ bahadoo hyb n'aa, hajõk Jesus wê ȳ manaa hyb n'aa paawã. ²⁰ Hahȳ ȳ hanãng pé tii: Judah buuj mahang ȳ awãd bã, sa da hado dák ȳy, Kristo wê ȳ manaa hyb n'aa Judah buuj. Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do tamanejõ né paawã hã ȳy, sa ky n'aa jaw'yyk do ȳ ky daheeh, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do wób Kristo wê ȳ manaa hyb n'aa. ²¹ Judah buuj nadoo do Mosees ky n'aa jaw'yyk do nahapãh do mahang ȳ awãd bã, sa da hadoo ȳ bahadoo, Jesus wê ȳ manaa hyb n'aa ta tii. Dooh P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ȳ ado bã ti hyb n'aa. Kristo ky n'aa jaw'yyk do ȳ ky dahé had'yyt hê. ²² Baad h'yy ganehot ná do sa hã, sa da ked'oo né ȳy, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa Jesus hã. S̄ Sahõnh hê ta wób rababok doo da, ti ked'oo né ȳy, sa wób Jesus wê ȳ bed'ëep hyb n'aa. ²³ Sahõnh hê ta tii da ȳ wén d'oo, Jesus ky n'aa hanãm do kah'ũũm hyb n'aa, baad hadoo do ta hã hana do ȳ gadoo hyb n'aa sahõnh hê ta ti ky dah'eeh do sa nemuun.

²⁴ Bê hapãh né hê, ratsyym kasã bã kã, sahõnh hê rawaj'aa né hê paawã, jããm hê sét hê gadoo ta sãm, pooj jé kajaa doo. Taw'ããts hê bê waj'aah do hadoo j'aa ketsé do wajaah doo da, ta sãm bê gadoo hyb n'aa P'op Hagã Do hanaa. ²⁵ Sahõnh hê tsyym kas'ȳy kar'ëen doo, baad rahyb n'aa matakëé. Tii d' rawén d'oo, j'aa ketsé do soog n'aa ragadoo hyb n'aa, karejã né paawã ti nayyw hê. ** Èer kã, èr wén hyb n'aa matakëé, nahãnh do sãm èr gadoo hyb n'aa. ²⁶ Ti hyb n'aa daap wajaah do nahado ȳy. Kep'uuk do daap hê hetuu do nahado ȳy. ²⁷ Dooh. Hã ȳy hê ȳ ketuu hadoo, †† hup ȳy ȳ taky daheeh hyb n'aa. Tii da hã ȳy hê baad ȳ wén kan'yyh, ȳy kã ta sãm ȳ nahasõg hõm hyb n'aa, ta wób sa hã ȳ maher'oot wãt, ȳ ma met'ëeg wãt do jawén paa bã Jesus ky n'aa hanãm doo.

10

Taw'ããts hê Isaraew buuj rabed'oo do paa èr nad'oo do ky n'aa hahȳy

¹ Ȳ karên bê hyb n'aa newé hahȳ wakãn haa: Sahõnh hê èr wahé makũ rababok paa ta ti wanakud yt hã. Sahõnh hê rabatsëg hõm ta ti akajar “Hahiin

§ 9:22 Pooj jé 8.7 hã Paw-Ro her'oot ta ti hedoo do sa ky n'aa. Sa h'yy ky n'aa tapaa nãh, dooh baad Jesus hã rah'yy kadawuung ná bã do hyb n'aa. ** 9:25 Paw-Ro bawãt noo gó, kas'ȳy do j'aa ketsé do nuu hã radasooht ta soog bag'aad kap'õj dák doo, taj'aa ketsé do heen n'aa. Nayyw hê tatsawyy jëng ta ti sa soog, nayyw hê takarejã. Ti ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot sa hã. †† 9:27 Baad takan'yyh tahanãng pé ti ta hã hê taketuu do hadoo.

Doo” häd näng doo. ² Sahõnh hẽ nu kemuun bok hadoo wanakud gó, akajar gó na-ãáj hẽ Mosees sa wahë n'aa tabahadoo bã kä. ³ Sahõnh hẽ paa rabawa sa waa P'op Hagä Do hanaa.* ⁴ Sahõnh hẽ paa rabeëk naëng P'op Hagä Do hanaa. Pã hada do hadoo sa hã, P'op Hagä Do mo haj'aa gó ganyyh do hã naa rabeëk. Kristo né hẽ paa ti pä. ⁵ Sahõnh hẽ tii d' rabadoo né paawä, P'op Hagä Do dooh tagenaag bã hajök do sa hã. Ti hyb n'aa hajök dejëp. Jé pad'yyt hẽ banawäng doo bã sa kamag n'aa tawén nyy hõm.

⁶ Sahõnh hẽ ta ti bawäd wät, ër tama metëek do heen n'aa, nesaa do hã ër h'yyb nadäg wät hyb n'aa, ta ti rabad'oo doo da. ⁷ Bë tametëeh, kabarii hã bë h'yyb panadëek hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Hahÿÿ da takerih ti ky n'aa: “Ehyy t'oonh mã rabawa, rabeëk hyb n'aa. Tii bã m' rabajäm, ramas'uunh”,† näng kerih do hã.‡ ⁸ Ër tametëeh, ji nayÿh hyb n'aa ji yÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii, sa wób rabad'oo do paa da. Ti noo gó né hẽ, sét adëb bã, 23 miw dejëp ta ti ramoo bok do hyb n'aa. ⁹ Pooj jé hawäd wät do ër tametëeh, Kristo ër manetyy hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Rametyy do hyb n'aa radejëp aw'yy tég haj'aa mahÿÿj. ¹⁰ Bë h'yy kawapëen manä bë nu gabóg wë, sa wób rabad'oo do paa da. Dejëp tii, P'op Hagä Do mejüü do ãäs an'oo bã.

¹¹ Sahõnh hẽ ta ti bawäd wät paa ër wahë maküü hã, ta ti ër tama metëek do heen n'aa. Ta ti tawén kerii däk ëer, tagadëeg ub noo gó habok do tamaher'oot hyb n'aa, ër hyb n'aa matakëe hyb n'aa, baad ër kan'yhyh hyb n'aa, rabad'oo do paa da ër nad'oo hyb n'aa. ¹² Ti hyb n'aa, baad hawät ted'oo doo, taw'ãäts hẽ baad tahyb n'aa matakëe, nesaa do tamoo nawät hyb n'aa ta ti ramoo bok do paa da. ¹³ Bë hã kametyy doo, ji sahõnh hẽ hã kametyy do hadoo né hẽ tii. Dooh ta wób hã kametyy do bahñh tado bã. Baad ji P'op Hagä Do kamahñ had'yyt hẽ. Dooh tah'yy gajëe hõm bã ji hã. Tahajaa né hẽ ta hã ji h'yy kasadëe bã. Dooh P'op Hagä Do an'oo bã ta bahñh hadoo doo, bë nahajaa do bë tametyy. Kametyy do bë wë takajaa bã, bë da P'op Hagä Do masa, bë bahajaa hyb n'aa baad bë kan'yhyh doo.

¹⁴ Ti hyb n'aa kä, najis haa, taw'ãäts hẽ baad bë kanäh, kabarii hã bë h'yy kae mahñh. ¹⁵ Baad hyb n'aa newëe do bëeh. Ti hyb n'aa, bë daaj hẽ bë hyb n'aa newë te hub tado bã hahÿ ÿ erih doo: ¹⁶ Jesus majyyw heen n'aa, ta hyb n'aa P'op Hagä Do ër j'aa etsë doo, ër beëk bã, sét uuh had'yyt hẽ ëer, Kristo majyyw ër gadoo bã. Pãw, Jesus hub heen n'aa ër ganebëeh bã, sét uuh had'yyt hẽ ëer, Jesus hub ër gadoo bã. ¹⁷ Hajöð né paawä ëer, sét né hẽ päw ër awa doo, ti hyb n'aa sét uuh had'yyt hẽ ëer. ¹⁸ Bë hyb n'aa newë Israéw buuj rabahed'oo doo. P'op Hagä Do hã kan'oo däk do hawëh doo, sét hã rah'yy kata däk P'op Hagä Do hã kanoo do hã. ¹⁹ Nyy d' ÿ hanäng péh? Ji tayy ta tä kabarii hã ran'oo däk doo? Kabarii edëp ÿ hanäng pé g'eeh? ²⁰ Dooh. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Kabarii hã P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ranoo doo, karap'aar h'yyb nesaa do hã takan'oo däk né hẽ tii. Dooh P'op Hagä Do hã takan'oo däg tii. Hahÿÿ da na-ãáj hẽ ÿ her'oot: Dooh ÿ karën bã karap'aar h'yyb nesaa do weh'ëeh do h'yyb hataa bë hado bã. ²¹ Dooh bë haja bã pawóp hã bë h'yyb däng bã. Dooh bë haja bã bë eëg bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanäng do uuh, karap'aar h'yyb nesaa do hã kanoo do uuh na-ãáj hẽ! Dooh bë haja bã bë awa bã Tak'ëp Hyb N'aa

* **10:3** Banawäng hënh rababok noo gó P'op Hagä Do anoo paa sa waa. Ta ti sa waa ramaneëñh Manah. † **10:7** Esodo 32.6 ‡ **10:7** Kabarii hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta tii d' rabad'oo. Rejäm doo, ramas'uunh doo, sa äj nadoo do sii tii. Israéw buuj nadoo do rabad'oo doo da rabad'oo.

Jawyk Do hub heen n'aa uuh, karap'aar hã kan'oo däk do na-ãäj hê! ²² Ta tii d' bê adoo nä bã, bê karên apäh bê anoo P'op Hagä Do hyb n'aa jewës, tah'yy kawajään bê wê? P'op Hagä Do bahänh bê ed'oo g'eeh bëëh?

²³ “Sahõnh hê ji karên do ji hajaa ji moo wäd bã. Dooch ky n'aa jaw'yyk do ji moo ge'ÿÿm péh”, nãk bê wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hê baad ub ji hã. Sahõnh hê ji karên do ji haja né paawä ji moo wät, dooh hajaa pé ge'ÿÿm pé paawä, dooh sahõnh hê ji hã masa pé P'op Hagä Do karên doo da ji bawät do hã. ²⁴ Dooch ji karên do jawén ji awäd bã. Ta wób sa wê baad hadoo doo, ti né hê bê moo booh.

²⁵ Taw'ääts hê hahÿÿ da bê bad'oo: Bê awëë sahõnh hê rahesãm doo hênh naa. Bê eaaj manä n'ÿÿ hênh naa tii. Bê an'oo manä bê h'yyb bê taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁶ Ta tii d' ÿ wén edoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa: “Badäk hahÿÿh, sahõnh hê ta hã hanäng do na-ãäj hê, P'op Hagä Do ma.”[§]

²⁷ Jesus hã h'yy kana'eeh do òm tatsyyd bã ta tób hênh ta sii mabawèh hyb n'aa, makarên bã ti mabahòm. Taw'ääts hê mawëë sahõnh hê. Man'oo manä a h'yyb òm taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁸ Hÿÿ kã, hahÿÿ d' bê ramaher'ood bã paawä: “Hahÿ kabarii hã kan'oo däk do hahÿ ji tä”, raher'ood bã, mawëë manä d' tii bã, òm a'ÿÿ maher'oot do hyb n'aa, ji h'yyb ji taky n'aa tapaa do hyb n'aa na-ãäj hê. ²⁹ Ta see h'yyb hyb n'aa ti ÿ bedoo, a h'yyb hyb n'aa nado. Bê an'oo manä bê h'yyb bê taky n'aa tapa, ÿ hanäng. Hahÿÿ da apäh bê kyyh hã ÿÿ: “H'ëed hyb n'aa ÿ an'oo bã ta see h'yyb ÿ taky n'aa tapaa ÿ natayy do hyb n'aa, ÿ awèh do hyb n'aa? ³⁰ ÿ awëë bã tä ÿÿ, ta hyb n'aa P'op Hagä Do hã ÿ ky n'aa ets'ëë wät doo, h'ëed hyb n'aa ÿ raky n'aa tapaa, P'op Hagä Do wê tsebé doo me ÿ bawèh do hyb n'aa?”, näng apäh bê kyyh. ³¹ Hahÿÿ da kèh ÿ bê hã: Taw'ääts hê P'op Hagä Do bê weh'ëeh sahõnh hê bê moo bok do hã, bê awëë bã, bê eëg bã na-ãäj hê. ³² Bê moo boo manä baad nadoo do hã ta wób h'yyb tatuk doo, Judah buuj rado bã, Judah buuj nadoo do rado bã, P'op Hagä Do tarapee bê panang bã habong do rado bã na-ãäj hê. ³³ ÿ bad'oo doo da né hê, sahõnh hê ta wób ÿ h'yyb en'yym doo da bê bad'oo. Hã ÿÿ hê ÿ h'yy ken'yym do jawén nado ÿ bawät. Baad hadoo do ti ÿ karên ta wób sa hã, sa h'yyb tym bedèp hyb n'aa Jesus Kristo wê kã.

11

¹ Taw'ääts hê ÿ bawät doo da bê babok, Kristo bawät doo da ÿ bawät do hadoo.

Nÿÿ d' rabad'oo rakahet'aa bã do ky n'aa hahÿÿh

² ÿ tsebé bê hã, ÿ bê hyb n'aa es'ee had'yyt hê do hyb n'aa. ÿ tsebé na-ãäj hê, bê ÿ ma met'ëëg wät do bê ky daheeh do hyb n'aa. ³ Ti hadoo né hê, hahÿ ÿ karên bê bahapäh: Kristo, sahõnh hê ajyy sa nu gabóg. Ajyy, ÿÿÿ sa nu gabóg. P'op Hagä Doo, Kristo nu gabóg. ⁴ Ajyy sa nu kajesuu doo me raky n'aa ets'ëë bã, sa nuu kajesuu doo me P'op Hagä Do ky n'aa ratabëëj bã na-ãäj hê, Kristo, sa nu gabóg, dooh rawehëë bã tii hã. ⁵ ÿÿÿ kã raky n'aa ets'ëë bã, P'op Hagä Do ky n'aa ratabëëj bã na-ãäj hê, sa nuu ranajesu bã, sa patug, sa nu gabóg, dooh rawehëë bã tii hã. ÿÿÿ sa nuu rahab wät do hadoo tii, tanu mebyng do heen n'aa tii.* ⁶ ÿÿnh nu kanajesuu doo, taw'ääts hê ta sëen tagek'ää bëëh. Tanu

§ 10:26 Saaw-Mo 24.1. Sahõnh hê P'op Hagä Do hanaa tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa tahajaa ji awëë bã sahõnh hê. * 11:5 Paw-Ro bawät noo gó, Korin panang bã rahap ÿÿÿ sa nuuh, nesaa do ramoo boo bã. Tii d' rawén d'oo, ranu mebyng hyb n'aa.

meby n'aa nyy bā ŷŷj hā sa sēen ragekāā doo, rahab bēeh doo, taw'āāts hē sa nuu rajesuu. ⁷ Ta da hadoo P'op Hagā Do pahuunh aj'yy. Ajyy sa hyb n'aa P'op Hagā Do kawehēē dāk. Ti hyb n'aa, ajyy dooh ranu kajesu bā Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā. ŷŷj sa hā kā, sa hyb n'aa ajyy rakawehēē padēēk.† ⁸ ŷŷnh hanaa nado aj'yy. Aj'yy tahana ti ŷŷnh. ⁹ ŷŷnh hyb n'aa nado aj'yy kapahuuj kān. ŷŷnh kapahuuj wāt aj'yy hyb n'aa. ¹⁰ Ti hyb n'aa né hē, āās rahapāh do hyb n'aa na-āāj hē, taw'āāts hē ŷŷj ranu kajesuu hyb n'aa jawyk do heen n'aa. ¹¹ Tii d' tahado né paawā, Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, sa m'aa hēnh nado ŷŷj ajyy sa mahānh. Ti hadoo ēnh ajyy sa hā. Sa m'aa hēnh nado ŷŷj sa mahānh. ¹² Ta ti ŷ wén her'oot, aj'yy hanaa ŷŷnh ganyyih doo da, ŷŷj hanaa ajyy na-āāj hē tii d' raganyyih. Sahōnh hē ta ti tabana P'op Hagā Do hanaa.

¹³ Bē hyb n'aa newē baad tado bā, Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā, ŷŷj raky n'aa ets'ēē bā sa nuu kanajesuu doo me. ¹⁴ Badāk hahŷŷ hā ji bad'oo doo, P'op Hagā Do anoo doo, ti na-āāj hē tametēēh hahŷŷh: Baad nado ajyy sa hā sa sēen dewēēt doo me raboo bā. Sēen dewēēt do ajyy hā tawaneh'ēēh do haj'aa. ¹⁵ Sēen dewēēt doo, ŷŷj sa hetsó ti ta tii. P'op Hagā Do an'oo dāk ti sa hā, sa nu jesuu n'aa. ¹⁶ Ta ti hedoo do p'āā karēn do ky ked'aak do hā hahŷŷ da ŷ baher'oot: Dooch ta see mo n'aa me āā adoo bā, P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habok do na-āāj hē, dooh ta see mo n'aa me rabahed'oo Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā.

Jesus ji hyb n'aa esee do heen n'aa rataheh'ēēs do ky n'aa hahŷŷh

¹⁷ Hahŷŷ hā bē ŷ metēēk doo, dooh bē hā ŷ j'aa etsēē bā. Ta tii d' ŷ wén her'oot, teg'yyys baad nadoo do bē kahet'aa bā. ¹⁸ Pooj jé ŷ ky n'aa napāh, dooh m' séd hā bē h'yyb hedo bā. Bē m' h'yy ketyn hōm bē kahet'aa bā. Ta mahang ŷ ky daheeh ŷ rapanāk doo. ¹⁹ (Dooch ji ky sēēw its bā! Taw'āāts hē bē h'yy ketyn hōm, P'op Hagā Do matym gó baad hadoo do bē mahang habong do rakametā dāk hyb n'aa.) ²⁰ Bē kahet'aa bā, dooh Jesus ji hyb n'aa esee do waa n'aa tado wād bā bē awa doo. ²¹ Bē awa bā, dooh m' bē gadaa bā ta wób. Sa pooj jé bē karēn bē bawa bē waa. Ti hyb n'aa, ta wób rabas'aah nā bā, ta wób a'oom kān ta bahānh reēēk do haj'aa. ²² Dooch g'eeh bē tób enā bā, bē yd wa péh, bē yd eēēk péh? Bē ty n'aa ges'yky P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh do kahet'aa doo. Bē nu meb'yyh kas'oot do bē mahang habong doo. Nyy da kēh ŷ bē hā? Bē ŷ j'aa etsē g'ee da ta tii da bē bad'oo do hyb n'aa? Dooch. Dooch né hē bē ŷ j'aa etsēē bā.

²³ Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ŷ gadoo doo, ti né hē ti ŷ tabēj wāt do bē hā. Hahŷŷ né hē ti ŷ gadoo ta ky n'aa: Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, atsēm, ta majīl moo gó takahaēēnh noo gó, tabado dāk pāw, ²⁴ ti m' ta hyb n'aa taky n'aa ets'ēē wāt do jawén paa bā, taganabāh hōm, ti m' taky hadoo: “Hup ŷŷ, bē hyb n'aa ŷ an'oo dāk do heen n'aa hahŷŷh. Hahŷŷ da d' bē bad'oo, ŷ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa”, nāng mäh. ²⁵ Ti hadoo ēnh, rabawēh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado dāk ēnh uwa bēeh hood ti m' taky hadoo: “Majyw ŷŷ, ŷ anoo do ŷ dajēp noo gó heen n'aa hahŷŷh. Papuuŷ sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do tii kā. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagā Do ky dāng.‡ Hahŷŷ bē eēg had'yyt bā hŷ jawén, tii d' bē bad'oo ŷ bē hyb n'aa

† 11:7 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, taw'āāts hē ranu kajesuu Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā. ‡ 11:25 P'ooj ub Mosees sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyyw ta heen n'aa. Papuuŷ hahŷŷ ji hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo.

eesee hyb n'aa", näng mä Jesus. ²⁶ Ta ti pāw bē awa bā, ta ti ta hood gabuuj uuh bē eēg bā, bē her'ood hōm Jesus dajēp do ky n'aa p'aa hēnh tamatēeh bā kā.

²⁷ Ti hyb n'aa, daap hē ta ti pāw hawa doo, ta ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanäng do uuh heēek doo, nesaa do tamoo wād dāk tii hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub wē, ta majyyw wē na-āāj hē. ²⁸ Taw'āats hē ji daaj hē ji h'yyb ji hyb n'aa newē bā baad tado bā pāw uuh ji awa do pooj jé, majyyw heen n'aa ji eēek do pooj jé. ²⁹ Hahy hyb n'aa ta ti y wén her'oot: Daap hē ji awa bā, daap hē ji eēg bā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub ky n'aa ti ji hyb n'aa nanewē bā, ji daaj hē ji ky n'aa katakyk baad nadoo doo me. ³⁰ Ti hyb n'aa né hē hajök bē mahang nahejooj boo, hajök bē mahang nahēē enāh, ta wób dejēp. ³¹ Jesus heen n'aa ēr gadoo do pooj jé ēr daaj hē ēr hyb n'aa newē bā baad ēr h'yyb tado bā, dooh tii bā ēr P'op Hagä Do rejā bā. ³² Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hā taky n'aa etyy bā, nesaa do tanoo ēr hā ēr tama metēek hyb n'aa, badäk hahy hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do sa nemuun ēr tanarejāā hyb n'aa ta jawén kā.

³³ Ta tii kā, wakān haa, taw'āats hē bē gada ta wób, bē kahet'aa bā Jesus heen n'aa bē bawa hyb n'aa. ³⁴ Bē bas'aah bā, taw'āats hē bē tób yt hē bē bawa séd hā bē kahet'aa do pooj jé Jesus heen n'aa bē tab'ēēs hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa nesaa do bē hā.

Y kajaa bā kā, ky n'aa see y baher'oot bē hā.

12

P'op Hagä Do Sahee hā hana do ji hajaa do ky n'aa hahy hē

¹ Hyy kā wakān haa, baad y karēn bē bahapāh P'op Hagä Do Sahee hejój gó ji hajaa doo. ² Bē hapāh, p'ooj ub, Jesus hā bē h'yy kana'eeh nā noo gó, ta s'ee hēnh bē rah'yyb mahūum had'yyt hē, kabarii nedēp do hā bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³ Ti hyb n'aa y karēn bē bahapāh hahy hē: P'op Hagä Do Sahee hejój gó her'oot doo, dooh Jesus taky n'aa was'ee bā. Dooh na-āāj hē ji haja bā, "Jesus né hē ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo", ji her'ood bā P'op Hagä Do Sahee hejój gó tanado bā ji hā.

⁴ Ti anäng hajōng ta wób hedoo do ji hajaa ji moo wāt doo, P'op Hagä Do Sahee anoo doo. Sét né hē P'op Hagä Do Sahee tahana tii hā. ⁵ Ti anäng ta wób hajōng ji mamasa doo. Ti hadoo né hē, jāām né hē sét ub Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr wē moo wāt doo. ⁶ Ti anäng hajōng ta wób ji hajaa ji moo wāt doo. Ti hadoo né hē, sét ub ti P'op Hagä Do ta ti ji hā hanoo doo, ta tii me ta wē ji moo wāt hyb n'aa. ⁷ P'op Hagä Do Sahee hā hana doo, sahōnh hā takan'oo dāk sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do tamasa hyb n'aa. ⁸ Ta see hā P'op Hagä Do Sahee anoo tak'ēp hajaa doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Ta see hā P'op Hagä Do Sahee anoo h'yy ganäng doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. ⁹ P'op Hagä Do Sahee, sét hadoo doo, anoo ta see hā baad tah'y ka'eeh hyb n'aa. Ta see hā tabanoo ta wób tabaheso hyb n'aa. ¹⁰ Ta see hā P'op Hagä Do Sahee anoo ta hejój me tapehuunh hyb n'aa. Ta see hā tabanoo P'op Hagä Do kyyh tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hā tabanoo tabahapāh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bā, sahee see tado bā ti her'oot doo. Ta see hā tabanoo kyy wób me, ji h'yy kanadaw'uuh doo me, tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hā tabanoo kyy wób me kaher'oot do tatab'ēēs hyb n'aa maa new'ēē do sa hā. ¹¹ Sét né hē P'op Hagä Do Sahee sahōnh hē ta ti hanoo doo. Tah'y yb däng doo da né hē sahōnh hē sa hā tabanoo tii.

Sahõnh hē ēēr, Jesus uuh hadoo do ky n'aa hahȳȳh

¹² Hajõõ né paawä ji hä, ji noo hedoo doo, ji nabuuj hedoo doo, ji matym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, sét né hē ji. Ti hadoo ênh Kristo hä, Kristo hä h'yy ka'eeh do sa hä. ¹³ Èr wób, Judah buuj. Èr wób, ta wób buuj. Èr wób, ta wób sa karom hedoo doo. Èr wób, kariw n'aa temah doo. Tii d' tahadoo né paawä, èr nu kemuun bong P'op Hagä Do Sahee an'oo bä, sét Jesus hub hadoo èr bahadoo hyb n'aa. Sét né hē ti P'op Hagä Do Sahee èr gadoo doo.

¹⁴ Hajõng né hē ji hä hanäng do ji uuh. Sét uuh had'yyt nado ji uuh. ¹⁵ Ji tsyym ky hado bä paawä: “Ta moo ȳ nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh ȳ do bä”, ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawä. ¹⁶ Ji nabuuj ky hado bä paawä: “Ta matym see ȳ nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh ȳ do bä”, ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawä. ¹⁷ Sahõnh hē ji hä hanäng do ji matym tado bä paawä, nyy da paawä ji maa newëë tii bä? Sahõnh hē ji hä hanäng do ji nabuuj tado bä paawä, nyy da ji matsyh̄ȳk tii bä? ¹⁸ Sahõnh hē ji hä hanäng do ji uuh P'op Hagä Do bat'ëëg hõm ji hä, tah'yyb däng doo da. ¹⁹ Séd uuh had'yyt hē tado bä paawä ji hä, dooh paawä ji hub had'yyt hē tado bä. ²⁰ Hahȳȳ da né hē: Hajõng né paawä ji hä hanäng do ji uuh, sét né hē ji.

²¹ Ji matym dooh tahaja bä taky hado bä ji moo hä: “Dooh hyb n'aa òm ȳ karèn péh.” Dooh na-ääj hē ji moo haja bä ji tsyym hä taky hado bä: “Dooh hyb n'aa òm ȳ karèn péh.” ²² Ta ti ji hä hanäng do uuh nahejooj is doo, ti né hē ti baad ji karèn up doo. ²³ Ji uuh ji hä ky n'aa netsëeh doo, baad ji weh'ëeh. Ta wób hä ji manetëeh doo, baad ji ban'yuh. ²⁴ Ji uuh wób ji metëeh doo, dooh hyb n'aa baad ji ban'yuh péh. Baad P'op Hagä Do benyyw hõm ji hä hanäng doo, ta ti ji hä häd ky n'aa netsëeh hedoo do rakawehëë däk hyb n'aa. ²⁵ Tii da tawén d'oo, ji hä takanetyh hõm hyb n'aa, sahõnh hē ji hä hanäng do séd demuun baad rakahag'ääs hyb n'aa na-ääj hē. ²⁶ Sét hē ji hä hanäng do ji uuh nesaa do tahob bä, sahõnh hē séd demuun rabahoop. Ta see ji uuh kawehëë däg bä, sahõnh hē ji uuh wób taw'ääts hē sa hä.

²⁷ Bë sahõnh hē, Kristo hub hadoo bëeh. Sét ken'yuh bëeh, ta uuh hadoo. ²⁸ Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh do sa mahang P'op Hagä Do banoo, pooj jé Jesus mejüü do rabad'oo doo. Ta jawén ta ky n'aa herot doo. Ta jawén ta ky n'aa ma mehetëk doo. Ta jawén rapehuunh do haj'aa doo, ta wób rabaheso hajaa doo, ta wób masa doo, ta wób h'yyb mahüüm n'aa hedoo doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do hajaa her'oot do na-ääj hē. ²⁹ Sahõnh hē g'eeh Jesus mejüü do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa rod had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa ma mehetëk do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh rabahajaa rapehuuj had'yyt hē? ³⁰ Sahõnh hē g'eeh rahajaa ta wób rabaheso? Sahõnh hē g'eeh kyy wób rahajaa rer'ood bä? Sahõnh hē g'eeh rahajaa kyy wób me kaher'oot do ratabëj bä? ³¹ Dooh. Taw'ääts hē ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee ji hä hanoo do ta bahänh had'op do hä, ta wób masa do hä, bë h'yyb padäg. Pooj jé dó bë ȳ metëeh hȳy kã sahõnh hē ta bahänh baad hadoo doo:

13

Ji kamahän do ky n'aa hahȳȳh

¹ Ajyy sa kyy me, ääs sa kyy me na-ääj hē ȳ haja bä né paawä ȳ her'ood bä, ȳ kamanahän bä paawä, dooh taw'ääts hē tado bä. Jääm hē sapaar redas do ky hado däk ȳ tii bä. ² P'op Hagä Do ky n'aa ȳ haja bä né paawä ȳ maher'ood

bä, P'op Hagä Do Sahee hä ŷ tabanoo do hyb n'aa tii, ji nahapäh do hä ŷ h'yy ganny bä paawä, sahõnh hē ŷ hapēē bä paawä, tak'ēp ŷ h'yy ka'eeh do hyb n'aa wäēē hä ŷ haja bä paawä ŷ mejō bä takahŷyd häng, ta wób ŷ kamanahän bä paawä, daap paawä ŷyŷ. ³ Sahõnh hē wē ŷ hanäng do kas'uut do sa hä ŷ an'oo bä paawä, haj ŷy hē paawä ŷ kan'oo däk ŷ rabaju tēē, ŷ kamanahän bä, daap paawä ti hä ŷy.

⁴ Kamahän do kanejäg. Kamahän do ky enyym. Dooh tah'yy kajewēets bä. Dooh ta hä hē taj'aa etsēē bä. Dooh takasabé bä. ⁵ Tawaneh'eēh do nado. Dooh ta daaj hē takarēn do jawén tawäd bä. Dooh nayyw hē takawaj'ään bä. Dooh tah'yy gaēēj bä ta wób sa wē. ⁶ Dooh tasebee bä baad nadoo do hä. Baad hadoo do hyb n'aa tasebé. ⁷ Kamahän doo, dooh tah'yy gajēē hõm bä. Ta wób hä tah'yyb eeh had'yyt hē. Tagadaa had'yyt hē. H'yyb jawyk doo gó sahõnh hē tagadoo.

⁸ Kamahän doo, dooh tahēēj bä. Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do ji hajaa doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do ji hajaa ji her'oot doo, ji hapäh do na-ääj hē. Ahänh da tii. ⁹ Da hē ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do na-ääj hē, ta uuh ub tii. ¹⁰ Baad had'op do heh'äät do kaja bä kä, tii bä kä, dooh hyb n'aa ji karēn wät pé ta uuh hadoo doo. ¹¹ Hahŷ hadoo tii: ŷ karapee noo gó, karepé raber'oot doo da ŷ ber'oot paah, karepé rahyb n'aa newēē doo da ŷ hyb n'aa newēē paah. ŷ wah'eē wät bä kä ŷ eréd hõm ta ti karapee ŷ h'yyb hadoo do paah. ¹² Da hē, dooh baad er hapēē nä bä P'op Hagä Doo, japow gó ji heg'ääs do hadoo. Ta jawén da er bahapäh baad ub kä, heh'äät kä. Da hē, jāām hē ta uuh ŷ bahapäh. Ta jawén da, sahõnh hē ŷ bahapäh ta hä, ŷ P'op Hagä Do hapäh doo da né hē.

¹³ Hŷy kä tamawoob hē hadoo do ti haym: Ji h'yy ka'eeh doo, ji gada doo, ji kamahän doo. Ji kamahän doo, sa bahänh baad had'op do tii.

14

Ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee hana do ky n'aa bód hahŷyŷh

¹ Taw'ääts hē kamahän do hä baad bē h'yyb padäg. Taw'ääts hē P'op Hagä Do Sahee hä hana do ji hajaa do hä bē h'yyb padäg na-ääj hē. Pooj jé, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do hä baad ub bē h'yyb padäg. ² Hahŷ hyb n'aa ta ti ŷ wén her'oot: Kyy wób me her'oot doo, dooh ta wób tamaher'ood bä. P'op Hagä Do sii taber'oot tii hä. Dooh maa napäh pé ta ti ta her'oot doo. Ji nahapäh do ky n'aa ta her'oot tii, P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. ³ Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do hä. Ta wób hä ti ramaher'oot. Ta ti ji tamasa, ji h'yy ka'eeh do kah'üüm hyb n'aa. Ji tamaher'oot, baad ji bawät hyb n'aa. Ji tah'yyb en'yym. ⁴ Kyy wób me her'oot doo, ta daaj hē, ta hä hē takamasa tii, P'op Hagä Do ky n'aa kah'üüm hyb n'aa ta h'yyb gó. P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do tamasa ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó takah'üüm hyb n'aa. ⁵ ŷ karēn paawä sahõnh hē bēēh, bē bahajaa kyy wób me bē baher'oot. Ti hadoo né hē, tak'ēp ŷ karēn P'op Hagä Do ky n'aa bē her'oot. Kyy wób me kaher'oot do bahänh baad hadoo P'op Hagä Do ky n'aa her'oot doo.* Kyy wób me kaher'oot doo, ta ky n'aa nyy d' tahanäng pé ji her'ood bä, Jesus hä h'yy ka'eeh do kahet'aa do ramaa napäh hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó kah'üüm hyb n'aa, ti na-ääj hē baad ub.

* 14:5 P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do baad ub tawén doo, kyy wób me kaher'oot do bahänh, hajõng tamasa do hyb n'aa.

⁶ Ti hyb n'aa wakān haa, bē wē ŷ kajaa bā, kyy wób me bē ŷ maher'ood bā paawā, nyy d' paawā bē tamasa tii? Dooh paawā bē tamasaa bā. Hā ŷ P'op Hagā Do metēeh doo, ji hajaa do ky n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa, ji ma metēek do ky n'aa bē ŷ maher'oot do na-āāj hē, ti bē tamasa. ⁷ Ji gamehŷh do ky n'aa me, ji etēn do ky n'aa me na-āāj hē tii d' bē ŷ metēeh ŷ hanāng pé tii, ta ti hedēp do nado né paawā. Baad ranetēn bā, baad ragamanehā bā, nyy da ta wób rabahapāh ti teh'ūūm doo? ⁸ Ti hadoo né hē torōm-bet hād nāng do hā. Nyy da g'eeh warahén rah'y'y genā bā kaneb'oooh doo hēnh tanaēj bā, baad torōm-bet ragamanehā bā? ⁹ Ti hadoo né hē bē hā. Kyy wób me ta wób bē maher'ood bā, nyy da ramaa napāh ta ti ky n'aa, nyy d' tahanāng péh? Daap hē ti bē baher'oot kyy wób me. ¹⁰ Hajōng ti anāng kyyh badāk hahŷy hā. Baad hyb sahōnh hē tii, maa napāh do sa hā. ¹¹ ŷ kyy maa nanapāh doo, ta tii hā, ŷ ta s'ee hēnh naa, ta s'ee hēnh naa ŷ ta hā. ¹² Ti hadoo né hē bē hā. Tak'ēp bē karēn P'op Hagā Do Sahee hana do bē gado bā do hyb n'aa, taw'āāts hē bē h'y'yb padāg sahōnh hē Jesus hā h'y'y ka'eeh do masa do hā.

¹³ Ti hyb n'aa kyy wób haj'aa doo, taw'āāts hē raky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā, tabanoo hyb n'aa na-āāj hē sa hā rabahajaa hyb n'aa ratab'ēēs do nyy d' tahanāng pé tii. ¹⁴ Kyy wób me P'op Hagā Do hā ŷ ky n'aa etsēē bā, hēp ŷ tym ti ky n'aa etsēē. Dooh ŷ hapāh pé ŷ her'oot doo. ¹⁵ Nyy d' ŷ bad'oo ti tahado bā? Hahŷy da ŷ bad'oo: ŷ da ky n'aa etsēē hēp ŷ tym me, ŷ hapāh doo me na-āāj hē da ŷ ky n'aa etsēē. P'op Hagā Do ŷ ma ejām da hēp ŷ tym me, ŷ hapāh doo me na-āāj hē. ¹⁶ Jāām hē a h'y'yb tym gó P'op Hagā Do maj'aa etsēē bā, nyy da ōm raky masa ranahapēē bā maher'oot doo? ¹⁷ Baad né paawā P'op Hagā Do maj'aa etsē, kyy wób me maher'oot doo, dooh ta wób tamasaa bā rah'y'y ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa.

¹⁸ P'op Hagā Do ŷ j'aa etsē, sahōnh hē bē bahānh ŷ bahajaa kyy wób me ŷ maher'oot do hyb n'aa. ¹⁹ Ti hadoo né hē, Jesus hā h'y'y ka'eeh do mahang, hā ŷy, taw'āāts hē ji ma poo oow pé kyyh ji maa napāh do ŷ her'ood bā ŷ ma metēek bā, 10 miw kyyh ji maa nanapāh do mahānh.

²⁰ Wakān haa, karepē h'y'y gatamah do bē hado manā P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do hā. Taw'āāts hē wah'ēē h'y'yb hadoo bēēh, ta ti hā. Taw'āāts hē nesaa do hā bē h'y'y gatamah karapee t'aah h'y'y gatamah do hadoo. ²¹ Hahŷy da P'op Hagā Do kyy kerih do hā:

“Ji nahapāh do kyy me,
ta s'ee hēnh naa do sa kyy me, ŷ maher'oot da karapé haa.
Ti hadoo né hē da, dooh da raky dahé bā ŷy'h”,[†]
nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

²² Ti hyb n'aa kā, kyy wób me kaher'oot doo, Jesus hā h'y'y kana'eeh do metēē n'aa, ta hā h'y'y ka'eeh do metēē n'aa nado. P'op Hagā Do ky n'aa ji her'oot doo, Jesus hā h'y'y ka'eeh do metēē n'aa tii, ta hā h'y'y kana'eeh do metēē n'aa nado. ²³ Séd hā Jesus hā h'y'y ka'eeh do rakata bā kā, kyy wób me sahōnh hē rer'ood bā paawā, ti ta seeh, nahapāh doo, Jesus hā h'y'y kana'eeh do na-āāj hē tajēē suun bā tii bā, sahōnh hē bē meraa bong hadoo ted'oo da. ²⁴ Jesus hā h'y'y kana'eeh doo, nahapāh do na-āāj tajēē suun bā P'op Hagā Do ky n'aa sahōnh hē rer'ood nuuj jé, kametā dāk tii bā ta hā nesaa do ta h'y'yb tym gó hanāng doo. Ky n'aa kety dāk tii bā sahōnh hē bē her'oot do hyb n'aa. ²⁵ Kametā dāk tii bā sahōnh hē ta h'y'yb tym gó tahyb n'aa newēē do pooj jé ji

[†] 14:21 Isajas 28.11-12

nahapäh doo. Ta taron nu paa me tabahyy häng da, P'op Hagä Do taj'aa etsë hyb n'aa. "P'op Hagä Do awät né hë bë mahang", näng da.

²⁶ Wakän haa, taw'ääts hë hahÿÿ da bë bad'oo bë kahet'aa bä: Ta see P'op Hagä Do hä tama ejäm, ta see ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa, ta see her'oot P'op Hagä Do ta hä tametëeh doo, ta see her'oot kyy wób me, ta see tab'ëes kyy wób me kaher'oot do nyy d' tahanäng péh. Taw'ääts hë sahõnh hë ta tii d' ji bad'oo, sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do h'yyb gó P'op Hagä Do ky n'aa takah'üüm hyb n'aa. ²⁷ Kyy wób me raher'ood bä, jããm né hë pawóp hë, tamawoob hë ti her'oot. Taw'ääts hë sét ken'yuh raber'oot. Tii bä, taw'ääts hë ta see tab'ëes nyy d' tahanäng péh. ²⁸ Tabadoo bä ta ky n'aa tab'ëes doo, nyy d' tahanäng pé ti tab'ëes doo, taw'ääts hë bag hënh tabasoooh bë kahet'aa bä kyy wób me her'oot doo. Taw'ääts hë ta m'aa hënh, ta tób hënh taber'oot P'op Hagä Do sii.

²⁹ Taw'ääts hë pawóp hë, tamawoob hë raher'oot P'op Hagä Do ky n'aa. Taw'ääts hë ta wób ramatakëe, ta ti taher'oot do baad tado bä. ³⁰ Sa mahang hat'oonh do gado bä ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do ky n'aa, taw'ääts hë pooj jë her'oot do ky ym, ta ti hasooh do ber'oot hyb n'aa kä. ³¹ Ta tii da sét ken'yuh bë baher'oot P'op Hagä Do ky n'aa, bë sahõnh hë bë ma kametëek hyb n'aa, bë h'yyb hedo magyys hë hyb n'aa. ³² P'op Hagä Do ky n'aa rod rahajaa rah'yy kamedug bä, rahajaa ragadaa bä rabaher'oot hyb n'aa. ³³ Dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä ta ti jé pad'yit hë kaher'oot doo, baad nahõm doo. Baad hadoo do ji h'yyb n'yym doo, ti ti P'op Hagä Do hanaa.

Sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yit hë habong do rabahed'oo doo da, ³⁴ taw'ääts hë ÿÿj dooh rer'ood bä séd hã rakahet'aa bä. Taw'ääts hë bag hënh rabab'ëeh. Dooh taw'ääts hë tado bä her'ood bä ji kahet'aa bä. Taw'ääts hë ÿÿj raky daheeh ajyy, Mosees ky n'aa jaw'yuk do her'oot doo da. ³⁵ Tanyy bä sa hä reanh doo, taw'ääts hë sa tób hënh sa patug hä rabeanh, dooh taw'ääts hë tado bä do hyb n'aa ji kahet'aa bä ÿÿj rer'ood bä.

³⁶ Bë hanaa bë ed'oo g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa hanäm doo? Jããm hë bë tii, ta ti gadoo do bë ed'oo g'eeh? ³⁷ P'op Hagä Do ky n'aa rod ta hä pé ted'oo doo, P'op Hagä Do Sahee hanaa gadoo do ted'oo doo, taw'ääts hë tah'yy kadaw'uuh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü do né hë ti ÿ erii wät doo. ³⁸ Hahÿ manatakëe doo, dooh né hë ji hyb n'aa p'eed bä tii.

³⁹ Ti hyb n'aa kä, wakän haa, taw'ääts hë P'op Hagä Do ky n'aa bë her'oot do hä bë h'yyb padäg. Bë medug manä kyy wób me rer'ood bä. ⁴⁰ Ti hado né hë paawä, baad bë adoo ti ta tii, ta tyw n'aa näng bä.

15

Jesus ganä wät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿÿ kä, wakän haa, ÿ karën bë hyb n'aa esee Jesus Kristo ky n'aa hanäm do bë ÿ ma met'ëeg wät do paah, bë gadoo do paah. Ta ti né hë bë h'yy ka'eeh do mejój n'aa. ² Ta ti ky n'aa hanäm do ed'ëep bë h'yyb tym P'op Hagä Do wë, baad bë hyb n'aa matakä bä tii, bë neréd bä ÿ ma metëek do ky n'aa. Tii d' tanado bä, daap bë h'yy ka'eeh.

³ Jããm hë baad hadoo do ta ky n'aa ÿ gadoo do ti bë hä ÿ tab'ëes doo. Hahÿ né hë tii: Kristo dajëp nesaa do ër moo bok do sãm, P'op Hagä Do kyy kerih do ta pooj jé taher'oot doo d' né kä. ⁴ Ti m' radakä jëng, ti m' tamawoob däg kä ta ä kä taganä wät p'aa hënh, pooj jé P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né kä. ⁵ Ti jawén mäh, Peed hä takas'ee wäd kån. Ti jawén mäh, 12

hedoo do sa hã takasee ênh. ⁶ Ti bahãnh mäh, séd noo gó 500 ta ma matëg sa hã takas'ee wäd kãn. Hajöng sa wób ed'ëep nã hahÿ ÿ berih bã. Hap'ëeh do wób radejëb kãn. ⁷ Ti m' takasee Tsijaag hã, sahõnh hë tamejëü do hedoo do sa hã na-ãäj hë. ⁸ Tagadëeg ub takas'ee kãn hã ÿÿ, ÿ ajãn s'oo hadoo do hã. ⁹ Sa yd jé had'os do ÿÿh, Jesus mejüü do sa mahang. Dooh paawä ÿ ramaneëëj bã Jesus mejüü doo, P'op Hagä Do karapee ÿ rejää do paa hyb n'aa. ¹⁰ Ti hadoo né hë, ta mejüü do see da hë ÿ wén hado däk, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa hã ÿÿ. Daap hyb n'aa nado ta ti hã ÿ taky enyym doo. Dooh. Ta wób moo bok do bahãnh ÿ moo wäd wät. Ti hadoo né hë, dooh ÿ tado bã ti moo wät doo. Hã ÿ P'op Hagä Do ky enyym do hanaa tii. ¹¹ Hÿÿ kã ÿ tado bã bê hã maher'ood wät doo, ta wób rado bã, ti né hë ti ta ky n'aa äã her'oot doo. Ti ky n'aa né hë ti bê ky dahé bong doo.

Jesus ganä wät do ky n'aa ta wób raky sëm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Kristo ganä wät äã her'ood bã, h'ëed hyb n'aa dooh ji ganä bã dejëp do mahang bê wób sa kyyh? ¹³ Te hub tado bã ta ti bê wób her'oot doo, ji ganänã bã paawä, Kristo na-ãäj hë paawä dooh paawä taganä wäd bã tii bã. ¹⁴ Kristo ganänã wäd bã paawä, daap paawä tii bã äã maher'ood hõm do ta ky n'aa. Daap hë na-ãäj hë paawä bê h'yy ka'eeh doo. ¹⁵ Kristo ganänã wäd bã paawä, noo kanesa do paawä äã tii bã, Kristo ganä wät P'op Hagä Do an'oo bã äã ma metëek do hyb n'aa. Dejëp do ganänã bã paawä, dooh Kristo ganä wäd P'op Hagä Do an'oo bã paawä. ¹⁶ Dejëp do ganänã bã, dooh paawä Kristo ganä wäd bã. ¹⁷ Kristo ganänã wäd bã paawä, daap hë paawä bê h'yy kae däk ta hã. Ti tahado bã paawä, dooh na-ãäj hë takawug bã nesaa do bê h'yyb tym gó hanäng do paah. ¹⁸ Te hub tado bã paawä ta tii, gawatsig hõm paawä Kristo hã h'yy ka'eeh do sa maküüh. ¹⁹ Jããm hë da hë, badäk hahÿÿ hã ji bawät nã bã Kristo hanaa ji gahëen bã, tii bã taw'ääts hë paawä tak'ëp, sahõnh hë mahãnh, èr rat'yyd mehiin paawä.

²⁰ Tii d' nado. Kristo ganä wät né hë dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bã. Pooj jé dejëp do mahang ganä wät do tii. Ta wób na-ãäj hë genyyh do metëë n'aa tii. ²¹ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot tii: Sét hë aj'yy ji dajëp do du na doo. Ti hadoo na-ãäj hë sét hë aj'yy see ji ganyyh do dejëp do mahang du na doo. ²² Adãw hyb n'aa sahõnh hë ji dejëp. Ti hadoo ênh Kristo hyb n'aa kã sahõnh hë ragenyyh da. ²³ Sahõnh hë genyyh do bahãnh, pooj jé ganä wät do Kristo. Ta jawén, Kristo kajaa bã kã, ta hã h'yy ka'eeh do ragenä boo kãn da. ²⁴ Tii bã kã, badäk hahÿ gawatsik do kaja kãn. Kristo j'aa ketsë do jawén paa bã sahõnh hë mejüü do ji nahapäh do sa hã, sahõnh hë bag'ääs do ji nahapäh do sa hã, sahõnh hë hejój enäh do ji nahapäh do sa hã na-ãäj hë, tii bã tabag'ääs do Kristo bahaëëj kãn da P'op Hagä Do ta Yb hã kã. ²⁵ Kristo bag'ääs da sahõnh hë ta majiï hã taj'aa ketsë bã kã. ²⁶ Tagadëeg ub kã majiï tagawats'iik doo, dajëb. ²⁷ Ta ti ÿ wén her'oot, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa: "Sahõnh hë ta tsyym yt hã P'op Hagä Do an'oo bã tabag'ääs hyb n'aa."* "Sahõnh hë tabag'ääs" tabaheer'oot bã, dooh P'op Hagä Do ta Yb sii hë tado bã tii, ti né hë hanoo do hyb n'aa ta hã sahõnh hë tabag'ääs doo. ²⁸ Takajaa bã kã sahõnh hë Kristo bag'ääs doo kã, ti noo gó kã, ta daaj hë ta Yb yd jé da tanu gadäg kãn. Tii d' tawén hadoo, ta Yb, sahõnh hë ta hã han'oo däk doo, tabag'ääs hyb n'aa, sahõnh hë bahãnh tabahado däk hyb n'aa kã, sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa kã.

* 15:27 Saaw-Mo 8.6

²⁹ Hÿÿ kã, ji gananá bã paawã, nyy da rabad'oo da dejëp do hyb n'aa nu kemuun doo? Dejëp do ganená bã paawã, hëd n'aa tii d' rawén d'oo?† ³⁰ Ji gananá bã paawã, dooh hyb n'aa pé had'yyt hë ÿ ahoop doo. Ji ganã wät do hyb n'aa ÿ wén gadoo Jesus hyb n'aa ÿ ahoop doo. ³¹ Dajëb gó had'yyt hë ÿ bawät tak'ëp ÿ rarejãã do haj'aa. Né hup ÿ né ta ti ÿ her'oot do bë wén hapäh, ÿ h'yy kasab'ee do hyb n'aa bë hyb n'aa Kristo Jesus ër Wahë N'aa hyb n'aa. ³² H'ëed hyb n'aa ÿ kamety wät paa ajyy tabanas'aa hedoo do sa sii Epeso panang bã, jããm hë badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä ÿ h'yyb däg bã paawã, ji gananá bã paawã? Ji gananá bã paawã, se hub né hë paawã hahÿÿ da sa ky hetëg: "Hamäh, ër awëeh, hamäh, ër eëg jati ër dejëb kãn do hyb n'aa."‡

³³ Bë an'oo manã bë rawad'ii. "Nesaa do moo heb'oooh do sii ji awäd bã, sa da h'yyb hadoo da ji, baad né paawã ji bawät pooj jé." ³⁴ Taw'ãäts hë p'aa hënh bë h'yyb bë an'oo baad hadoo do hä. Bë moo boo manã wäd nesaa doo. Ta ti ÿ wén mejüü, bë wób ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagã Do sa h'yyb gó. Bë nu mebyy bok hyb n'aa ÿ wén her'oot ti.

³⁵ Hahÿÿ da apäh da ta wób rabeanh: Nyy da dejëp do paa ragenã bok? Nyy hadoo do sa hub? ³⁶ Baad nadoo do heanh do tii! Joom tym ji ejoom doo, dooh taganá bã ta bóg nadajëb bã. ³⁷ Tiriig tym, joom tym wób na-ããj hë ji ejoom bã, dooh ta gajewëë tado bã ji ejoom doo. Ta tym ub ti ji ejoom doo. ³⁸ P'op Hagã Do bad'oo nyy d' tabahadoo joom, tah'yyb däng doo da. Joom tym ta wób hedoo tawëë bã. Ta see hadoo ta seeh, ta see hadoo ta seeh. ³⁹ Ti hadoo ënh ti anäng ta wób hedoo ta dab. Ta see hadoo ji dab, ta see hadoo har'ëeng dab, ta see hadoo taw'ëed dab, ta see hadoo na-ããj hë tah'ÿÿb dab. ⁴⁰ Ta wób hedoo wë hä habong do bag. Ta wób hedoo badäk hahÿÿ hä habong doo. Ta see hadoo wë hä habong do sa hetsóh. Ta see hadoo badäk hahÿÿ hä habong do sa hetsóh. ⁴¹ Ta see bag hadoo papÿÿj, ta see bag hadoo kamarab, ta see bag hadoo sagõöh. Sagõöh wób ta wób hedoo ta matym.

⁴² Ti hadoo né da dejëp do mahang ji ganyyh do hä. Karejãã ji kamag ji dakã jëng doo. Taganyyh bã kã, kanarejã wäd. ⁴³ Nas'aa ji kamag ji dakã jëng bã. Tak'ëp tabahetsooh taganyyh bã kã. Nahejooj its ji dakã jëng bã. Hejoooh taganyyh bã kã. ⁴⁴ Dab näng ji kamag ji dakã jëng doo. Taganyyh bã kã, papuuj däg ji hub P'op Hagã Do Sahee ed'ëep doo. Ji hub dab näng do tanyy bã, tii b' ti anäng na-ããj hë ji hub papuuj P'op Hagã Do Sahee ed'ëep doo. ⁴⁵ Hahÿÿ da takerih doo gó: "Jããm pooj jé aj'yy, Adãw, hedëb geët doo."§ Tagadëëg ub Adãw hedoo doo, Kristo, ji edëp do hanoo do Sahee hado däk ti. ⁴⁶ Pooj jé dó tabanyy däk ji hub dab näng doo. Ta jawén ji hub papuuj, P'op Hagã Do Sahee ed'ëep doo. ⁴⁷ Jããm pooj jé aj'yy, badäk hahÿÿ hä tsäng hanaa. Aj'yy ta jawén hana doo, Kristo, hÿ pong jé naa tii. ⁴⁸ Badäk hahÿÿ hä habong doo, Adãw k'ãäts gó hana do hadoo ti sahõnh hë. Hÿ pong jé hana do hadoo da ër hub papuuj hÿ pong jé naa ër gadoo doo. ⁴⁹ Da hë, badäk hahÿÿ hä ër babok nã bã, Adãw hadoo nã ëër. Ti hadoo né hë da, ti awät ti noo gó, hÿ pong jé hana do hadoo da ëër.

⁵⁰ Hahÿÿ ti ÿ her'oot, wakãn haa: Dab näng doo, majyyw näng doo, dooh da tanu dëë bã P'op Hagã Do bag'ããs bã. Karejãã doo, dooh tagado bã nadajëp doo. ⁵¹ Bë hyb n'aa matakã da! Bë ÿ maher'oot ji nahapäh do hä: Dooh ër

† 15:29 Dooh ji hapëë bã ta tii d' hed'oo doo. Dooh Paw-Ro met'ëëg bã dejëp do hyb n'aa ji nu kemuun bã. Jããm né hë ti ky n'aa gó tabeh'üüm ji ganã wät do ky n'aa. ‡ 15:32 Ji h'yyb karën doo da né hë ji moo wät tahanäng pé ti sa ky hetëg doo. Ji gananá bã paawã, se hub né hë tii bã paawã raher'oot doo.

sahõnh hē ēr dejēb bā. ** Ti hadoo né hē, sahõnh hē ēr da kawareem. ⁵² Nanyw hē ti ji kawareem doo, ji ty watsig wād sii hē, tagadēēg ub torõm-bet hād nāng do ky ganyyh bā kā. Torõm-bet ky ganā sii hē da sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do dejēp do paa ragenā boo kån da. Ta ti dooh radejēb boo bā kā. Tī ēēr kā, ti noo gó hedēp nā doo, ēr kawareem boo kån, hedēb had'yyt do ēr gadoo hyb n'aa kā. ⁵³ Karehejāā do kawareem da kanarejāā do hā. Dejēp do kawareem da nadajēp do hā kā. ⁵⁴ Ta ti bawāt bā kā, karehejāā do kawareem bā kā kanarejāā do hā, dejēp do rakawareem bā kā nadajēp do hā kā, tii bā kā hahy kerih do ky dāng do paa kā kaja kån:

“Dajēb gawatsig kån.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa ketsēē kån ta hā.”††

⁵⁵ “Dajēb, ny maj'aa ketsē doo?

Dajēb, ny a hejój ji mamarahejāā doo?”‡‡

⁵⁶ Nesaa do ji moo wāt doo, ji hyb n'aa newēē doo, ti né hē dajēb mahȳȳj. Ky n'aa jaw'yyk doo, nesaa do ji moo wāt do hejój. ⁵⁷ P'op Hagā Do hā ēr j'aa etsē. Ti né hē hanoo ēr j'aa ketsē doo, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa.

⁵⁸ Ti hyb n'aa kā, wakān haa ȳ kamahān doo, taw'āāts hē bē h'yy kahejój. Bē an'oo manā bē tahwaan do hā, bē h'yy ganejēw hõm hyb n'aa. Taw'āāts hē bē moo boo had'yyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē sahõnh hē bē wē hanāng doo me, daap hē nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok doo, bē bahapāh do hyb n'aa.

16

Ta wób ji masa do dajēē n'aa ky n'aa hahȳȳh

¹ Hȳȳ kā, P'op Hagā Do karapee Judah hāj n'aa bā habong do ji masa do dajēē n'aa ky n'aa bē ȳ ma erih. Taw'āāts hē Garata hād nāng do hāj n'aa hēnh habong do Jesus hā h'yy ka'eeh do ȳ mejūū doo da, bē na-āāj hē tii d' bē bad'oo. ² Taw'āāts hē sét met'uuh hā ken'yyh bē betyn hõm tsyt hē bē dajēē uuh bē gadoo do pénh. Hajõng tado bā bē gadoo doo, hajõng do ta uuh bē betyn hõm tsyt hē. Kanahēn d'os hē tado bā, dooh denaa hē. Taw'āāts hē bē ata ȳ kajaa do pooj jé. ³ Tii bā, ȳ kajaa bā kā, ȳ erih do ȳ mejūū da ajyy ta ti dajēē Jerusarēnh hēnh ratajooh do bē asēēw hõm do sa sii, baad t'ii hēnh ragadoo hyb n'aa. ⁴ Taw'āāts hē tado bā, ȳ na-āāj hē ȳ ahõm. Ȳ d' rahadaa hõm tii bā.

⁵ Ȳ h'yyb dāng Masedonija hāj n'aa ȳ jatsēk. T'ii hēnh ȳ bewād nā do jawén paa bā, bē wē ȳ bahõm kån bē ȳ baheg'āās hyb n'aa. ⁶ Badawēēt apāh da ȳ bawāt bē pa. T'ii hēnh hyb n'aa hadoo da tarab'ēēr ȳ tab'ēēs. Tii bā ȳ bē masa da ȳ bahõm hēnh. ⁷ Dooh ȳ karēn bā ȳ h'yy kajóh gó bē wē ȳ beg'āās doo, ti hyb n'aa nanyw hē ȳ wén nahõm nā bē wē. Ȳ karēn paawā badawēēt ȳ bawāt bē pa, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn bā tii. ⁸ Ti nuuj jé ȳ baym da babā Epeso panang bā, jām Pēn-Tekos hād nāng do kajaa bā kā. ⁹ Tyw n'aa nāng babā hā ȳȳ, baad Jesus ky n'aa ȳ beher'oot hyb n'aa, hajók né paawā ȳ raganen'aak.

¹⁰ Tsimoot kajaa bā bē wē, taw'āāts hē baad bē gadoo bē mahang, baad tabahadoo hyb n'aa ta hā. Tii d' ȳ wén etsēē bē hā, ȳ moo wāt doo da Tsimoot moo wāt na-āāj hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē. ¹¹ Bē an'oo manā bē wób raty n'aa gesygy Tsimoot hā. Taw'āāts hē hanām doo gó bē kedēē hõm, wē ȳ

** 15:51 Jesus matēēh noo gó ta hā h'yy ka'eeh do ky n'aa ti taher'oot. †† 15:54 Isajas 25.8

‡‡ 15:55 Osejas 13.14

tababaaĵ hōm hyb n'aa. Ēr wakāān wób Jesus hā h'yy ka'eeh do sa sii takajaa ŷ gada.

¹² Ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eeh do Aporos hād nāng do hā kā. Tak'ēp ŷ betseē ta hā, tabahōm hyb n'aa ěr wakāān sa sii bē rabahehēen bā. Dooh m' takarēn nā bā tahōm bā. Baad tahaja bā m' tabahōm.

¹³ Taw'āats hē baad bē kanāh. Taw'āats hē baad had'yyt hē bē h'yy kae. Bē h'yyb eŷŷm manāh. Bē h'yy kahejój. ¹⁴ Taw'āats hē kamahān gó bē moo bok sahōnh hē bē moo bok doo.

¹⁵ Bē hapāh, Es-Tepanas ta tób yt hā haj'eenh do sii hē jāām hē pooj jé ti Akaja hāj n'aa bā Jesus hā rah'yy kae padēek doo. Bē hapāh nyy da ramasaa had'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Tak'ēp ŷ betseē bē hā, wakān haa, ¹⁶ bē ky dahé ta ti hedoo doo. Bē ky dahé na-āāj hē ta wób ta ti hedoo do sa sii Jesus ky n'aa hā moo b'ook doo. ¹⁷ ŷ h'yy gadajang ajyy Es-Tepanas, Por-Tunat, Akajo hād enāh do bē wē naa wē ŷ rakajaa bā kā, bē jawén buuj, hā ŷ ramasa do hyb n'aa. ¹⁸ Baad ŷ rah'yyb en'yyim, bē rah'yyb en'yyim doo da. Taw'āats hē bē weh'ēeh ta ti hedoo doo.

¹⁹ Jesus hā h'yy ka'eeh do Asija hāj n'aa bā habong do bē m' rahyb n'aa esee. Akira, ta ŷŷm Pisiir hād nāng do daheeh, bē nemuun séd hā h'yyb hedoo do Jesus Kristo hā, tak'ēp mā bē rahyb n'aa esee. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa tób bā kahet'aa doo, ti na-āāj hē bē m' rahyb n'aa esee tii da. ²⁰ Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do babā habong do bē m' raky n'aa edēng. Baad bē kedēē bē da hadoo do hā.

²¹ ŷ Paw-Ro, moh ŷŷ me ti hŷ ŷ berii kān.* Bē ŷ hyb n'aa esee.

²² Ky n'aa kawas'ee dāk da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kamanahān doo. B'ēep matēh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo!

²³ ŷ karēn, Jesus, ěr wahē n'aa ky enyym bē hā.

²⁴ ŷ kamahān bē sahōnh hē nemon ŷŷ séd hā h'yyb hedoo do Kristo Jesus hā. Jāām hē kā.

* **16:21** Paw-Ro bawāt noo gó dooh sa daaj hē rerii bā, rahaja né paawā rerii bā. Sa masa n'aa reriĥ sa ma matēg esok doo. Paw-Ro esok do teri n'aa erii kān. Tagadēēg ub kā, tabahajaa bā kā, Paw-Ro gadoo teriĥ do nahēeh, ta daaj hē taberiĥ hyb n'aa tahyb n'aa esee do ky n'aa. Ta tii hā rabahapāh, Paw-Ro kyĥ né hē sahōnh hē ta tii hā kerii dāk doo. Paw-Ro mo haj'aa né hē rabahapāh.

2 Korin

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korin häd näng doo bã habong do hã ta jawén Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ Paw-Ro ÿ ti hÿÿh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa ÿ tanaëënh doo, Kristo Jesus mejüü do see ÿ bahado däk hyb n'aa, ta ky n'aa ÿ baher'ood hõm hyb n'aa kã. Ær hÿÿh hadoo do Tsimoot häd näng do sii bë ÿ edëng bëeh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korin häd näng do panang bã habong doo. Sahõnh hë Akaja häd näng do häj n'aa bã P'op Hagä Do tsyt hë ta wë tabasëew hõm do ãã edëng na-ããj hë.

² ÿ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'yym bë hã. ÿ karën baad bë rah'yib en'yym.

P'op Hagä Do ji tah'yib en'yym do ky n'aa hahÿÿh

³ Taw'ääts hë ër j'aa etsë P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né hë ji yb ji hã t'yyd mehÿin doo. Ti né hë P'op Hagä Do ji tah'yib enãw had'yit doo. ⁴ Sahõnh hë baad nadoo do ãã wë tadëë bã, ãã tah'yib enãw had'yit hë, ta wób ãã bahajaa hyb n'aa ãã h'yib en'yym hyb n'aa, baad nadoo do sa wë tadëë bã, ãã hã P'op Hagä Do h'yib en'yym doo me.

⁵ Jesus ahoop do ãã wë tabës doo da, ãã wë tabës na-ããj hë Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do ër tah'yib en'yym doo. ⁶ Nesaa do ãã ahob bã, bë hyb n'aa né hë ti ãã bahoop. Bë h'yib enyym hyb n'aa tii, bë bedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh na-ããj hë. P'op Hagä Do ãã tah'yib en'yym bã, bë hyb n'aa né hë ti ãã tah'yib en'yym doo. H'yib jawyk doo me ãã ahoop do ãã gadoo bë bahapäh bã, bë da h'yib enyww bok. Ti hyb n'aa, h'yib jawyk doo me bë gado had'yit hë da nesaa do bë ahoop doo. Jesus hyb n'aa ãã ahoop doo, ti né hë bë ahoop na-ããj hë. ⁷ Baad ãã bahapäh hahÿ bë hã: Æã nemuun bë ahob bã ãã ahoop doo, ji P'op Hagä Do h'yib en'yym do bë gadoo ãã nemuun na-ããj hë. Ti hyb n'aa, dooh bë h'yy gejë hõm bã Jesus hã ãã hapäh, nesaa do bë ahob né paawã.

⁸ Wakãn haa, ÿ karën bë bahapäh tak'ëp nesaa do Asija häj n'aa bã ãã wë kajaa doo. Tak'ëp né hë ti nesaa do ãã hã kametyy doo. Dooh ãã haja wäd bã ta hã. Dooh paa ãã gadaa bã ãã edëp doo. ⁹ Æã d' dejëp ãã ed'oo paa ãã h'yib doo. Æã wë ta ti wén wäd wät, ãã hã hë ãã h'yy kasanadã hyb n'aa, P'op Hagä Do hã, dejëp do genyy bong do anoo do hã, ãã h'yy kasadã hyb n'aa kã. ¹⁰ Ti né hë tii, dajëb mahãnh ãã tedëëb wät doo. Æã d' ted'ëëp nã. Ta hã ãã h'yib eh, ãã ted'ëëp hÿ jawén ¹¹ ãã bë masaa bã, ãã bë ky n'aa etsëë doo me. Tii bã kã, hajök raj'aa etsë da P'op Hagä Doo, ãã ted'ëëp do hyb n'aa, hajök do sa kyyh P'op Hagä Do gadoo do hyb n'aa.

Paw-Ro maher'oot do h'ëed hyb n'aa tawén ky kahÿÿd wät sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹² Hahÿ hyb n'aa ãã kasab'ee: J'ooj madäk doo me nado ãã baboo bong bë mahang, ta wób sa mahang na-ããj né hë. Baad ãã h'yib metëeh ta ti ãã hã. Dooh ãã jejën bã ãã h'yib. Tii da ãã wén bok, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa ãã wë. Dooh badäk hahÿÿ hã habong do hajaa do hã ãã h'yib ee bã. ¹³⁻¹⁴ Dooh kejën pé bë ãã ma erih do mahang. Wyt ta maab hë bë ÿ ma erii

wät do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. Bë ner'oot doo, bë maa napäh do na-ãäj né hë, ti né hë. Doooh kejën péh. Hÿÿ kä, bë häd hapëë däg né paawä ää h'yyb, ÿ gada da baad ää h'yyb bë bahapäh nä, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyäk Do matëeh noo gó kä, ää hyb n'aa bë h'yy kasab'ee hyb n'aa, bë hyb n'aa ää h'yy kasab'ee doo da ti noo gó.

¹⁵ Hëp ÿÿ bë hapäh ÿ ed'oo do hyb n'aa, hä ÿ bë h'yy ka'eeh ÿ ed'oo do hyb n'aa na-ãäj hë, ÿ hyb n'aa newë däk paa bë ÿ bahehëen Masedonija bä ÿ kajaa do pooj jé. ÿ hyb n'aa newë wät paah, pawóp nuu me bë ÿ bahehëen paawä, pawóp nuu me baad hadoo do hyb n'aa bë hä paawä. ¹⁶ ÿ h'yyb däng paa Masedonija hënh ÿ mahöm me bë ÿ bahehëen, ÿ matëeh me na-ãäj hë, ÿ bë masa hyb n'aa Judah häj n'aa hënh ÿ bahöm bä. ¹⁷ Tii d' né ÿ h'yyb dëë paawä, ÿ ky kahÿÿd wät. Daap ÿ h'yyb däng bë ed'oo g'eeh, ÿ wén ky kahÿÿd wät? J'ooj madäk doo me bë ed'oo g'eeh "ÿÿ" ÿ banäng, hëp ÿÿ gó "doooh"? Ky kahehät do bë ed'oo ÿÿh? ¹⁸ Bë hä ÿ her'oot doo, ta ky n'aa bë ÿ maher'oot do na-ãäj né hë, ky kahÿÿt do nado. P'op Hagä Doo, ji hä ky kaneh'ÿÿt doo, ji hä h'yy kaneh'ÿÿt doo, hapäh te hub né hë ÿ her'oot doo. ¹⁹ P'op Hagä Do T'aah, Jesus Kristo, ta ky n'aa bë mahang Siras, Tsimoot sa daheeh ÿ maher'oot doo, dooh taky kahÿÿd bä ji hä. Taky däng doo, ti né hë tamoo wäd had'yyt hë. Ti hadoo ääh, ta ky n'aa rod hedoo doo. ²⁰ Sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji hä, Kristo moo wäd wät. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër j'aa etsë bä, "ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë", * ër wén näng ta hä, Jesus Kristo häd gó. ²¹ P'op Hagä Do né hë tii, ääh, bë na-ãäj né hë baad tah'yyb ta däk do Kristo hä, ër h'yy kanerët hyb n'aa ta hä. Ää hä tah'yyb däng, tsyt hë ta wë ää moo bok hyb n'aa. ²² Èr ta ma däg tan'oo bä. Tan'oo däk dó ër h'yyb gó ta Sahee, ta jawén, hÿ pong jé ër gadoo do metëë n'aa.

²³ P'op Hagä Do hä ÿ ky däng hahÿÿh: Bë hyb n'aa né hë, bë ÿ nahajëm hyb n'aa, bë panang hënh ÿ wén nahöm wät p'aa hënh. Né hup ÿ né hë ti ÿ her'oot doo. ²⁴ Bë ää karën ää mejüü hyb n'aa nado bë h'yy kaha'eeh do hä ÿ wén näng ta tii. Baad bë h'yy kae däg kån Jesus hä, ää hapäh. Jääm hë ää karën bë ää masa, baad bë tsebë hyb n'aa.

2

¹ Ti hyb n'aa, hëp ÿÿ gó ÿ ky hadoo hahÿÿ da: "Doooh ÿ ahöm wäd bä sa wë ÿ bahehëen hyb n'aa", näng ÿ hëp ÿÿ gó. Doooh ÿ karën bä bë ÿ bahehëen do bë h'yy ketón tan'oo bä.* ² Bë h'yy katón do ÿ an'oo bä paawä, jaa hanaa tii bä ÿ tsebë doo? Bë né hë ti tsebë do hanoo do hä ÿÿ. ³ Ti hyb n'aa né hë, pooj jé bë ÿ ma erii wät doo gó, ta tii da bë ÿ wén ma erii wät, bë wë ÿ kajaa bä kä, ÿ h'yy katón bë an'oo mahähn hä ÿÿ, bë paawä ti tsebë do hanoo do hä ÿÿ. ÿ tsebë doo da bë da tsebë nemon ÿÿ, baad ÿ gada bë sahönh hë wë. ⁴ Tak'ëp ÿ h'yy katón doo gó, ÿ aoot doo me ta ti bë ÿ ma erii wät paah. Bë h'yy katón ÿ an'oo bä do hyb n'aa nado bë ÿ wén ma erii wät, pooj jé ÿ erii wät do hä. Bë ÿ wén ma erii wät, tak'ëp bë ÿ kamahän ÿ erii wät do hä bë bahapäh hyb n'aa.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

* **1:20** P'ooj ub, da hë na-ãäj nä, P'op Hagä Do ji j'aa etsë bä, Amen ta wób resok. "ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë" tahanäng pé ti amen. * **2:1** Korin buuj Paw-Ro bahehëen bä paawä ti noo gó, Korin buuj Paw-Ro nabuuj gedo paawä baad ranabok do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta tii da Paw-Ro wén erii wät.

⁵ Ta ti aj'yy, bē mahang ji h'yy katón do du na doo, ŷ had'yyt hē nado ti h'yy katón tan'oo bā. Hajōk bē wób h'yy ket'oon tan'oo bā. Dooh ŷ karēn bā ŷ her'ood bā, bē sahōnh hē bē h'yy ket'oon tan'oo bā, ta bahānh ŷ naher'oot hyb n'aa. ⁶ Hŷŷ kā, ta ti aj'yy hā kā, jāām né ti hajōk bē wób ta hā nesaa do ky n'aa etyy doo.† ⁷ Taw'āats hē bē hyb n'aa mabaan hŷŷ kā tamoo wāt do paah. Taw'āats hē bē h'yyb enāw ta hā, tah'yy ganajēē hōm hyb n'aa tak'ēp tah'yy katón do an'oo bā. ⁸ Ti hyb n'aa tak'ēp ŷ betsēē bē hā, bē metēēh hyb n'aa ta hā bē kamahān doo. ⁹ Bē ŷ wén ma erii wāt paah, aj'yy nesaa do moo wād wāt do bē ky n'aa etyy hyb n'aa, bē ŷ metyy hyb n'aa, ŷ bahapāh hyb n'aa ŷ bē ky dahé bā. ¹⁰ Bē hyb n'aa mabaan bā ta ti aj'yy moo wād wāt do paah, ŷ na-āāj da ŷ hyb n'aa mabaan ta hā. ŷ hyb n'aa mabaan doo, tanyb bā ŷ hyb n'aa mabaan péh, ŷ hyb n'aa mabaan tii, Kristo matym gó, baad tabadoo hyb n'aa bē hā. ¹¹ Tii da ŷ wén d'oo, Nesaa Do Yb ēr tawanadii hyb n'aa.‡ Baad ēr bahapāh né hē nesaa do tahyb n'aa newēē do ji hā.

Tiit Paw-Ro esoos do ky n'aa hahŷŷh

¹² Panang Torowas hād nāng doo bā ŷ kajaa bā Kristo ky n'aa hanām do ŷ maher'oot hyb n'aa, tyw n'aa nāng ta tii bā hā ŷŷ, baad ŷ maher'oot hyb n'aa ta ky n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bā. ¹³ Ti hadoo né hē, dooh baad tado ná bā hēp ŷŷ, Tiit, hāj ŷ hadoo do tii bā ŷ mamuun ŷ ed'oo doo, ŷ naw'yyt do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ŷ kedēē hōm sa hā. Ti Masedonija hāj n'aa hēnh ŷ bahōm kān, Tiit ŷ besoos hyb n'aa.

J'aa ketsē do ky n'aa gó Paw-Ro eh'ūūm do ky n'aa hahŷŷh

¹⁴ P'op Hagä Do hā ŷ j'aa etsē, āā tamahūūm hado had'yyt hyb n'aa Kristo sii, Kristo j'aa ketsē do tametēēh bā kā. Jé pad'yyt hē, āā hyb n'aa P'op Hagä Do maher'ood hōm Kristo ky n'aa, buu benyym do jé pad'yyt hē bewād dāk do hadoo.§ ¹⁵ P'op Hagä Do hā, Kristo buu benyym do hadoo āā banesaa do mahānh hedēp do sa mahang, banesaa hēnh hah'ūūm do sa mahang na-āāj né hē. ¹⁶ Banesaa hēnh hah'ūūm do sa hā,** dajēp do babuu hadoo āāh. Banesaa do mahānh hedēp do sa hā, Kristo ky n'aa ky dah'eeh do sa hā, hedēp do babuu hadoo āāh. Dooh hajaa pé ta daaj hē ta hejój gó ta ti tamoo wād bā. ¹⁷ Āā wén hajaa tii, P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa āā hā. Dooh ta sām jawén āā maher'ood hōm P'op Hagä Do ky n'aa, hajōk ta wób rabahed'oo doo da. Séd āā h'yyb hedoo Kristo hā. T'ōp hanāng doo me āā baher'oot P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do mejūū do āā bahadoo do hyb n'aa.

3

¹ P'aa hēnh āā daaj hē āā j'aa etsē bē ed'oo g'eeh ta ti ŷ erii wāt do hyb n'aa? Āā hyb n'aa karēn g'eeh, ta wób rabahed'oo doo da, āā manaa bē hā sa mo haj'aa kerih doo, rerii wāt do bē ner'oot jawén paa bā, baad āā bē gadoo hyb

† 2:6 Jāām né tii Paw-Ro wén her'oot, ta ti aj'yy t'yyd kamehūūn wāt do hyb n'aa, nesaa do teréd hōm do hyb n'aa. ‡ 2:11 Ji kanarēn bā ji hyb n'aa mabaan do ji da hadoo do hā, Nesaa Do Yb hā ji anoo tii bā ta tyw n'aa ji tawadii hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āats hē ji mabaan ji da hadoo do moo wāt doo.

§ 2:14 Rakaneb'oooh do jawén paa bā, raj'aa ketsē bā, tsebee gó Roma buuj sa warahén wahē n'aa sa warahén sii hē rakametēēh rabajēk bā panang hēnh. Buu benyym do rejuu ti noo gó. Jé pad'yyt hē ratabēh bā buu benyym do bewād dāk. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro bēh'ūūm Jesus ky n'aa tاهر'ood hōm doo. Warahén sa wahē n'aa j'aa ketsē do hadoo ti Kristo. Ta sii P'op Hagä Do mahūūm hadoo Paw-Ro, ta wób Jesus mejūū do na-āāj hē, ta t'aaah j'aa ketsē do ky n'aa ramaher'oot hyb n'aa. ** 2:16 Kristo ky n'aa ky nadah'eeh do ti banesaa hēnh hah'ūūm doo.

n'aa? Bè mo haj'aa kerih do ãã hyb n'aa karèn pé apäh, ta wób rabahed'oo doo da, panang s'ee hënh baad ãã ragadoo hyb n'aa? Dooh. ² Dooh hyb n'aa ãã karèn pé ta wób mo haj'aa kerih doo, baad ãã ragadoo hyb n'aa sa wë. Bè hä né hë sahõnh hë rabahapäh nyy da ãã babok, nyy da ãã ma metëek. Baad däg bë baboo däk bë ãã ma met'ëeg wät do hyb n'aa rabahapäh bä, ãã d' ragadoo. Baad bë babok do hä ãã h'yyb kametä däk. ³ Wyt ta maab hë: Bè hä Kristo ky n'aa ãã ma met'ëeg wät do hyb n'aa, Kristo mo haj'aa kerih do hado däk bëeh, ta wób hä kametä däk doo. Dooh ta nahëë me kerih do tado bä tii. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do Sahee bë h'yyb gó taban'oo däk P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, ý hanäng doo. P'ooj ub, pä gatsebak do hä takerii däk paa ta ky n'aa jaw'yyk doo. Hÿÿ kä ji h'yyb gó tabawäd däg kän, ji tah'yyb mahüüm hyb n'aa.

⁴ Bè ãã ma met'ëeg wät do hyb n'aa, Kristo hä bë h'yy kae padëek baad ãã bahapäh P'op Hagä Do matym gó Kristo an'oo bä. ⁵ Ti hadoo né hë, ãã daaj hë hyb n'aa nado tii. ãã daaj hë, dooh ãã hajaa péh. P'op Hagä Do hanaa ãã hajaa doo. ⁶ Ti né ti hanoo ãã hä, papuuj taky n'aa enooh do ky n'aa panäg n'aa ãã bahadoo hyb n'aa. Pooj jé taky n'aa enooh do kerih do nahado papuuj taky n'aa enooh doo. Papuuj hä, P'op Hagä Do Sahee moo wät hÿÿ kä ji h'yyb tym gó. Pooj jé kerii däk do paah, ji h'yyb tym dajëp tan'oo bä. * Papuuj taky n'aa enooh do hä kä, ji h'yyb tym ted'éep P'op Hagä Do Sahee an'oo bä kä.

⁷ P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do mahang ta ky n'aa jaw'yyk do kajaa, pä gatsebak do hä kerih do paah. Dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, gabarëeh do mahang takajaa. Tak'ëp gabarëeh do hyb n'aa, dooh paa m' Isaraëw buuj rahaja bä bap peej Mosees mamets rahegää bä ta ky n'aa jaw'yyk do tagadoo noo gó, gabarëeh do ta mamets hä kametëeh do kahäj né paawä. ⁸ Hÿÿ kä, tak'ëp ti bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ta Sahee ji h'yyb gó moo wät doo, ji h'yyb tym hedëp do hanoo doo. ⁹ Ti hyb n'aa kä, baad ub tado bä paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, tak'ëp tii bä ta bahãnh baad ub, tabahetsooh hÿÿ kä papuuj taky n'aa enooh doo kä, baad däg ji h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. ¹⁰ Tak'ëp né hë ta bahãnh baad ub, tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh ta ti papuuj ji hä taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa ta tii hä ji mety bä, dooh wäd its hÿÿ kä ta ky n'aa jaw'yyk do p'ooj ub kan'oo däk doo. ¹¹ Gabarëeh do mahang kaja däk paa kah'ënh doo, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do nahãnh doo.

¹² Tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do baad ãã bahapäh do hyb n'aa, neÿÿm doo me baad ãã baher'oot ta ky n'aa. ¹³ P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh Isaraëw buuj sa hä Mosees maher'oot jawén paa bä, ta mamets tajahes'uu pään sawas'aap doo me, gabarëeh do kah'ënh do ta mamets hä hadäk do wë raty kanejak hyb n'aa. Tii d' nado ãã bad'oo papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hä. Neÿÿm doo me ãã baher'oot ta ky n'aa. ¹⁴ Ta bag gabarëeh do Isaraëw buuj rahapëë né paawä ti noo gó, dooh m' rah'yy kadawuung bä, dooh m' rah'yy gah'ood bä. Da hë na-ããj nã, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kerih do kaner'oot bä, kajesuud do hadoo sa h'yyb, rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa ta hä. Jääm hë Kristo hä ji h'yy kae bä

* **3:6** Ji h'yyb tym dajëp tawén näng, ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bä sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do paah. Ji ky nadaheeh do hyb n'aa, ji taky n'aa ety dawëë had'yyt hë P'op Hagä Do mahãnh ji h'yyb tym bawät hyb n'aa, tak'ëp nesaa do ji h'yyb tym ahob had'yyt hë hyb n'aa.

takado hõm ta ti ji h'yy kajasuu do hadoo do paah. ¹⁵ Da hẽ na-ããj nã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do kerih do kaner'oot bã, kajesuu do hadoo sa h'yyb. ¹⁶ Tii d' tado né paawã. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wẽ ji h'yy kawareem bã, ta hã ji h'yy ka'eeh hyb n'aa kã, kado hõm kãn ti ji h'yy kajasuu doo. ¹⁷ Ta ti tawén hadoo, P'op Hagã Do Sahee né hẽ ti ta ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do Sahee bawät bã, baad dæg ji bawäd däk tan'oo bã. Dooj ji hewad wät péh. ¹⁸ Ti hyb n'aa eër kã, ta hã h'yy ka'eeh doo, ër mamets jesuu n'aa tamah doo me ër hã takametã kãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsó gabarëeh doo. Ër kawareem had'yyt hẽ, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ër bahadoo do kahüüm had'yyt hyb n'aa. Kahüüm had'yyt hẽ ta bag gabarëeh do hadoo ër hã kametëeh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Do Sahee hadoo do hã hana doo.†

4

¹ Ti hyb n'aa kã, ãã wẽ P'op Hagã Do ky enyym do hyb n'aa papuuj taky n'aa enooh do rod n'aa ãã bahadoo tanoo do hyb n'aa, dooh ãã h'yy gejë hõm bã. ² Dooj né hẽ ãã h'yy gejë hõm bã. ãã eréd hõm kejën doo gó moo kaheb'oooh doo, nu meby n'aa nãng doo. Dooj ãã wad'ii bã ta wób. Dooj ãã ehÿyd bã P'op Hagã Do kyy kerih doo. Baad ub ãã baher'oot baad hadoo do ky n'aa. Baad ãã babok P'op Hagã Do matym gó sahõnh hẽ sa hã kametã däk. Jé hyb n'aa matakëe do hapäh tii. ³ Baad né paawã ãã baher'oot panyyg hanãm doo, dooh tagah'ood nã bã ta wób sa hã, jããm hẽ taganahoot banesaa hënh hah'üüm do sa hã. ⁴ Bag hadoo Kristo tak'ëp kabaj'aa do ky n'aa. P'op Hagã Do hadoo né hẽ ti Kristo. Ti hadoo né hẽ Nesaa Do Yb, badäk hahÿy hã P'op Hagã Do hã h'yy kana'eeh do hã mejüü doo, tan'oo bã panyyg hanãm do hã rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa. Tii d' Nesaa Do Yb wén d'oo, ta ti bag hadoo do ranahapäh hyb n'aa. ⁵ Dooj ãã ky n'aa tado bã ti ãã maher'ood hõm doo. Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ji Wahë N'aa, ti ãã ky n'aa her'ood hõm doo. ãã tii, bë karom hadoo Jesus hyb n'aa. ⁶ P'op Hagã Doo, “Ganã ta bag badagyp do mahang” her'oot do paah,* ti né hẽ ti ër h'yyb gó ta bag ganyyh hanoo doo, P'op Hagã Do hejój hã, tak'ëp ta kabaj'aa do hã, ta bag gabarëeh do Kristo mamets hã kametëeh do hã ãã h'yy kadaw'uuh hyb n'aa.

⁷ Ta ti tak'ëp hanãm doo, ta bag gabarëeh doo, ta hejój na-ããj hẽ, kan'oo däk ãã hã, ãã nahejoonh do hã. Tii d' tawén d'oo, P'op Hagã Do hanaa ji bahapäh hyb n'aa sahõnh hẽ bahãnh hadoo do hejój, ãã hanaa nado. ⁸ Nesaa do jé pad'yyt hẽ ãã ahob né paawã, ãã medëp né hẽ. Dooj né paawã ãã ad'oo péh, dooh ãã h'yy gejë hõm bã. ⁹ ãã rano n'aa mahes'oo né paawã, dooh P'op Hagã Do ãã teréd bã. ãã maji ãã radewäts né paawã tüü, dooh rahaja bã ãã h'yy gejë hõm bã ran'oo bã. ¹⁰ ãã ahoop do hyb n'aa, ãã kata dæg had'yyt hẽ Jesus dajëp do hã, Jesus edëp do kametã däk hyb n'aa ãã hã. ¹¹ Hahÿ hyb n'aa y wén her'oot tii: ãã hedëp doo, dajëb gó had'yyt ãã babok Jesus hyb n'aa, Jesus edëp do ãã hã kametã däk hyb n'aa, ãã nahejooj is do hã. ¹² Ti hyb n'aa dajëb gó ãã babok, edëb heh'ãät do bë gadoo hyb n'aa.

† 3:18 Hahÿy da na-ããj hẽ tahajaa ji erii bã tæg nad'ëed is do 18: Ti hyb n'aa sahõnh hẽ eër, ta hã h'yy ka'eeh doo, japow gó ji heg'ãas do hadoo ër baheg'ãas Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsó gabarëeh doo. Ër mamets jesuu n'aa tamah doo me ër heg'ãas. Ër hegãã nuuj jé, ër kawareem had'yyt hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ër bahadoo do kahüüm had'yyt hyb n'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Do Sahee hadoo doo, ti né hẽ ta ti hanoo do ër hã. * 4:6 Badäk hahÿ tapahuunh noo gó tii d' ta kyyh.

¹³ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “ÿ h'yy kae däk, ti hyb n'aa ÿ wén her'ood wät”,[†] näng kerih do hä. Ti hadoo äã na-ããj hē. Äã wén her'oot Jesus ky n'aa, äã h'yy kae däk do hyb n'aa. ¹⁴ Äã her'oot ta tii, hahÿÿ d' äã bahapäh do hyb n'aa: Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät hanoo doo, äã na-ããj hē da genä bok tan'oo bā da Jesus nemuun. Tii b' bē sii hē äã tamahüüm da ta wē, ta matym gó ër tametēeh hyb n'aa kã. ¹⁵ Bē hyb n'aa né hē sahõnh hē ta ti ÿ ahoop doo, baad tabahadoo hyb n'aa bē hä. Tii d' tawén d'oo P'op Hagä Do ji hä taky enyym do ky n'aa gad'oo do kah'üüm hyb n'aa. Tii bā kã, hajök tseb'ee da P'op Hagä Do wē, P'op Hagä Do j'aa ketsēē däk hyb n'aa kã.

¹⁶ Ti hyb n'aa dooh äã h'yy gejë hõm bā. Äã hub kahäj jēē né paawä, äã h'yyb papuuj hado däg had'yyt hē. ¹⁷ Äã wén h'yy ganejë hõm, kanahën d'os hē hadoo do ër ahoop do nayyw hē tabēs do ër hä tabanoo tak'ëp baad hadoo do nahänh doo. Dooch its ti ji ahoop doo, tak'ëp baad hadoo do matym n'aa. ¹⁸ Ti hyb n'aa dooh äã h'yyb padäg bā ji hapäh do hä.* Ji nahapäh do hä äã h'yyb padēek.† Ji hapäh do ahänh. Ji nahapäh doo, dooh tahëej bā. Tawäd had'yyt hē.

5

Ër hub papuuj ky n'aa hahÿÿh

¹ Ër hub badäk hahÿÿ bā hanäng do dajëp bā, ti anyy däk ër hapäh, hÿ pong jé ër hub papuuj gawanatsik do P'op Hagä Do mo haj'aa. Ajyy mo haj'aa nado tii kã. ² Ti nuuj jé, badäk hahÿÿ bā ër babok nã bā, hejoonh ër hä. Tak'ëp ër karën hÿ pong jé hub n'aa ër gadoo, ër kah'ÿÿt ³ ër hub papuuj däg hyb n'aa. Tii bā, dooh da ër hub tamaa bā. ⁴ Da hē, ta säg gó ër babok nã bā ër ahoop nã. Hejoonh ër hä. Nyy d' ÿ hanäng péh? Ër karën ër dejëp ër hub tamah hyb n'aa, ÿ hanäng pé g'eeh? Dooch. Hÿ pong jé hub n'aa ër karën paawä nayyw hē ër gadoo, dahej'ëep do kawareem däk hyb n'aa nadajëp do hä kã, edëb had'yyt do hä kã.* ⁵ P'op Hagä Do né hē tii, edëb had'yyt do ër gadoo hyb n'aa ër tawén pehuuj wät doo. Ti nuuj jé tan'oo däk dó ër h'yyb gó ta Sahee, ta jawén hÿ pong jé ër gadoo do metēeh doo.

⁶ Ti hyb n'aa baad ër gahëen had'yyt hē ër pooj jé ër gadoo do pan'aa. Da hē ër babok nã bā, dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do pa ër aboo nã bā ër hapäh. ⁷ Badäk hahÿÿ bā ër babok nã bā, ta hä ër h'yy kae had'yyt hē, dooh né paawä ji hapëē nã bā ji matym me ji hä taky däng doo. ⁸ Tsebee gó ër gahëen né hē ër gadoo do pan'aa. Tak'ëp ër karën paawä ër berét badäk hahÿÿ bā ër babong nã doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do pa had'yyt ër baboo däk hyb n'aa kã. ⁹ Ti hyb n'aa tagen'aak do hä tak'ëp ër h'yyb padēek, tatsebé hyb n'aa ër wē kã. Ta tii hä ër h'yyb padēek, badäk hahÿÿ bā ër hub n'aa gó ër babok nã bā, badäk hahÿÿ bā ër hub n'aa ër beréd hõm bā na-ããj hē né hē. ¹⁰ Tagen'aak do hä

[†] **4:13** Saaw-Mo 116.10 hä takerii däk tii. Hajõng nesaa do Saaw-Mo 116 erii wät do paa ahoop paah. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsēē dajëb mahänh tabedëp hyb n'aa. Ti hadoo Paw-Ro bad'oo na-ããj hē. Hajõng nesaa do tabahoop. Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Paw-Ro eréd bā Jesus ky n'aa hanäm do taker'oot doo, tama metēek doo. † **4:18** Dooch badäk hahÿÿ hä ji ahoop do hä rah'yyb padäg bā, Paw-Ro hanäng péh. § **4:18** Hÿ pong jé ji gadoo do hä rah'yyb padēek, Paw-Ro hanäng péh. * **5:4** Hahÿÿ d' Paw-Ro hanäng péh: Taw'äats hē paawä ji hä, badäk hahÿÿ bā ji bawät nã bā Jesus matēeh. Tii d' tado bā, ji hub dahej'ëep do kawareem däk nadajëp do hä.

ër wén h'yyb padäg had'yyt hë, ër sahõnh hë ër da kametä däk do hyb n'aa Kristo matym gó ër taky n'aa etyy hyb n'aa, ji gadoo hyb n'aa badäk hahÿÿ hä ër babok nä bã baad hadoo do ji moo wäd wät do mabaj, baad nadoo do ji moo wäd wät do sãm na-ääj hë.

Ji P'op Hagä Do gadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Ji weh'ëeh né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do baad äã bahapäh, ti né hë ti ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ti hyb n'aa äã h'yy kah'üüm ta wób hä äã her'oot doo, Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Baad äã P'op Hagä Do bahapäh, dooh ÿ ky kenäw bã. T'öp madäk doo me, baad hadoo doo me ÿ bawät P'op Hagä Do hapäh. Bë na-ääj né hë bë hapäh tahyb n'aa péh. ¹² Dooh äã daaj hë äã j'aa ketsëë bã p'aa hënh bë matym gó. Dooh. Jääh hë äã anoo bë hä ta tyw n'aa, äã hyb n'aa bë h'yy kasab'ee hyb n'aa, bë bahajaa hyb n'aa bë ky gadoo j'ooj hë madäk do hä j'aa kehets'ëë doo, ma matëg oow, t'öp ji h'yyb gó hanäng do hyb n'aa napeet doo. ¹³ Äã h'yyb mera ta wób redoo bã, na rahe'ood. P'op Hagä Do hyb n'aa tii bã ti äã h'yyb mera doo. Baad tado bã äã h'yyb, bë hyb n'aa né tii, baad tabahadoo hyb n'aa bë hä. ¹⁴ Kristo kamahän do äã tah'yyb mahüüm. Hahÿÿ da baad äã bahapäh: Sét hë dajëp sahõnh hë sa hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahõnh hë dejëp do hadoo.† ¹⁵ Sahõnh hë sa hyb n'aa tawén dajëp, papuuj ji bawät do gadoo doo, sa hä hë ranaboo bong hyb n'aa. Kristo hä, sa hyb n'aa dajëp do hä, sa hyb n'aa ganä wät do hä kã rababoo däg kãn hyb n'aa kã. ¹⁶ Ti hyb n'aa, hÿÿ kã dooh äã da hadoo do äã hyb n'aa hüüm wäd bã P'op Hagä Do nahapäh do do sa da hadoo do rahyb n'aa h'üüm doo da. P'op Hagä Do nahapäh doo da né paawä Kristo ÿ hyb n'aa hüüm wät paah,‡ dooh tii da ÿ adoo wäd bã. ¹⁷ Kristo hä h'yy kata däk doo, papuuj däg tii kã. Gawatsig hõm ji h'yyb säg hejój. Papuuj däg ji hÿÿ kã. ¹⁸ P'op Hagä Do hanaa sahõnh hë ta tii. Ti né hë ti P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa p'aa hënh ta wë ër tagadoo doo, ta majiï ër nahado wät hyb n'aa, ta najiis ër bahado däk hyb n'aa kã. P'op Hagä Do anoo äã hä, ta wób äã maher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa hanäm doo. ¹⁹ Hahÿÿ ti ta ky n'aa: Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do gadoo ta wë badäk hahÿÿ hä habong doo, ta majiï ranado bong hyb n'aa, ta najiis rabahado padëëk hyb n'aa kã. Dooh tetsén wäd bã sa hä nesaa do ramoo bok doo. Tamabaan hõm kãn. Ti tamejüü äã hä, ji tagadoo do ky n'aa äã baher'ood hõm hyb n'aa kã ta wób sa hä. ²⁰ Ti hyb n'aa Kristo rod n'aa äãh. Ta mejüü do äãh. Äã her'oot do hä P'op Hagä Do bë tamaher'oot. Kristo ky gabuuj gó tak'ëp äã betseë bë hä, bë banoo hyb n'aa bë P'op Hagä Do h'yyb wareem ta wë, ta najiis bë bahado padëëk hyb n'aa kã. ²¹ Kristo, tabad'op hë nesaa do moo nawät doo, nesaa do ër moo bok do sãm tabahado däk P'op Hagä Do an'oo bã, Kristo hyb n'aa baad had'op ër bahado padëëk hyb n'aa kã P'op Hagä Do matym gó.

6

¹ Ti hyb n'aa kã, P'op Hagä Do masa n'aa äã bahadoo do hyb n'aa, tak'ëp äã betseë bë hä, daap hë bë ganadoo hyb n'aa P'op Hagä Do anoo doo, bë hä taky enyym doo. ² Tii da ÿ wén her'oot, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa:

† **5:14** Dooh ji h'yy gakog hõm do ky n'aa tado bã hahÿÿ hä Paw-Ro her'oot doo. Dooh ji hub dajëp do ky n'aa tado bã. Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Èr hyb n'aa Kristo dajëp nesaa do ër moo bok do sãm. Hÿÿ kã, Kristo hä h'yy ka'eeh doo, ta hä rah'yy kata däk do hyb n'aa, radejëp do hadoo nesaa do hä. Ti hyb n'aa nesaa do ji h'yyb säg karën do ji ky nadahé wät. P'op Hagä Do Sahee ji hä metëëh do ji ky dahé kãn hÿÿ kã. Dooh ji karën doo da ji awäd wäd bã tahanäng pé tii, tég nad'ëëd is do 15 hä kerii däk doo da.

‡ **5:16** Ta hä Jesus kasee do pooj jé, a'jyy ub Jesus, Paw-Ro ed'oo.

“Ôm ȳ gadoo do noo gó kajaa bā kā,
 ȳ maa newē wāt maky n'aa etsēē doo.
 Ôm ȳ bed'ēep do noo gó kajaa bā kā,
 ȳ masaa wāt ôm.”*

Bē maa newē baad ub! Da hē né kā ji tagadoo do noo gó kā. Da hē né kā ji tabed'ēep do noo gó kā.

Baad ub Paw-Ro rababok hejooñh do rahob né paawā ky n'aa hahȳh

³ Doo h̄ āā moo bong pé ta wób h'ȳyb hewaata péh, P'op Hagā Do ky n'aa hanām do āā maher'oot do raky n'aa narejāā hyb n'aa. ⁴ P'op Hagā Do karom āā bahadoo do hyb n'aa, sahōñh hē sa hā āā metēēh nyy da tak'ēp h'ȳyb jawyk doo me baad ub āā babok, baad nadoo do āā ahob bā, āā wē badoh do āā ahob bā, dooh āā ad'oo pé né paawā, ⁵ āā rahewyh bā, āā radewāts bē bā, hajōk do rakamajē bā āā hā, tak'ēp āā moo bok do hā, ty jawyk do āā ahob bā, āā basaah bā na-āāj né hē. ⁶ Doo h̄ āā moo boo bā nu meby n'aa nāng doo. Kristo ky n'aa āā hapāh. Āā h'ȳy kanējāg. Ta wób wē āā ky en'yym. P'op Hagā Do Sahee āā tah'ȳyb mahūūm. Baad ub, t'ōp madāk doo me āā kamahñ ta wób. ⁷ Baad hadoo do āā her'oot. P'op Hagā Do hejōj gó āā babok. P'op Hagā Do karēn doo da ji bawāt doo, āā kuman hadoo. Tii me āā kamej'oonh. Tii me āā mesoo. ⁸ P'op Hagā Do wē āā moo bok āā raweh'ēēh bā, āā rawanehēē bā na-āāj hē. P'op Hagā Do wē āā moo bok baad raher'ood bā āā ky n'aa, āā raky n'aa rejā bā na-āāj né hē. Ta wób mā āā wedii, ta wób sa hā. Ti hadoo né hē baad hadoo do ky n'aa āā her'oot. ⁹ Āā ky n'aa netsā né paawā ta wób sa hā, P'op Hagā Do baad āā tabahapāh. Dajēb gó āā baboo né paawā, āā edēp nāh. Āā rahewyh né paawā, dooh āā dejēb bā. ¹⁰ H'ȳy katón n'aa nāng né paawā, āā tsebee had'ȳyt hē. Āā kasuud its né paawā, hajōk do hā āā banoo hajōng baad hadoo doo.† Doo h̄ né paawā āā wē hanāng péh, ti anyy had'ȳyt hē P'op Hagā Do karēn do āā wē.

¹¹ Baad bē āā maher'oot najis haa, Korin buuj. Doo h̄ āā jejēn bā āā h'ȳyb. Tak'ēp bē āā kamahñ né hē. ¹² Āā nado bē hā kasaē doo. Bē ti kasaē āā hā. ¹³ Ji taah ji maher'oot doo da né hē ȳ maher'oot bēēh: Ȳ karēn paawā bē ȳ kamahñ doo da bē kamahñ ȳh.

Doo h̄ séd hā ji h'ȳyb hedo bā Jesus hā h'ȳy kana'eeh do sa hā ky n'aa hahȳh

¹⁴ Taw'āāts hē bē kamekuuj manāh, taw'āāts hē séd hā bē h'ȳyb hedo manā Jesus hā h'ȳy kana'eeh do sa hā. Tii d' ȳ wén her'oot, dooh séd gó tanu deē bā baad had'op do ji moo wāt doo, P'op Hagā Do mejūū do ji ky nadaheeh do hā. Doo h̄ tanu deē bā ta bag gadagyp do hā. ¹⁵ Séd h'ȳyb nahedoo Kristo, Nesaa Do Yb daheeh. Séd h'ȳyb nahedoo Jesus hā h'ȳy ka'eeh doo, Jesus hā h'ȳy kana'eeh do daheeh. ¹⁶ Doo h̄ tahaja bā séd hā rah'ȳyb hedo bā P'op Hagā Do tób n'aa, kabarii daheeh. Ēr tii, P'op Hagā Do hedēb had'ȳyt do tób n'aa hadoo. Ta daaj né hē P'op Hagā Do her'oot ta tii. Hahȳh da ta kyy kerih doo gó taky dāng ji hā:

“Sa h'ȳyb gó da ȳ bawāt, sa mahang da ȳ bawāt.
 Ȳ da P'op Hagā Do rah'ȳy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii.”‡

* **6:2** Isajas 49.8 † **6:10** Doo h̄ dajēer tado bā ti ta wób sa hā ranoo doo. Jesus ky n'aa hanām do Paw-Ro maher'oot do ragado bā, h'ȳyb n'yym doo, h'ȳyb tym nadajēp do P'op Hagā Do pa ragadoo. Ti ky n'aa né tii. ‡ **6:16** Rewitikos 26.12, Jeremij 32.38, Esekijew 37.27

17 “Ti hyb n'aa, bē anā da hā ŷ h'yy kana'eeh do sa mahang naa. Taw'āāts hē da tsyt hē bē babok”, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh. “Baad bē kanā baad nadoo do mahānh, tii bā da bē ŷ gadoo”,^S nāng māh.

18 “Tii da bē adoo bā, bē yb da ŷ tii bā. Bē da tah haa, bē da tok haa, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahōnh Hē Haj'ap Do kyyh, ji taky n'aa enooh doo.”**

7

1 Najis haa, ēr hā ta ti taky n'aa enooh do hyb n'aa, taw'āāts hē ēr enyyw hōm ēr hā rejāā doo, ēr h'yyb rejāā do na-āāj hē. P'op Hagā Do ēr weh'ēeh do hyb n'aa, taw'āāts hē ēr kan'oo dāg had'yyt hē ta hā, tsyt hē, ta wē had'yyt ēr babok hyb n'aa kā.

Paw-Ro tsebé do ky n'aa hahŷyħ

2 Taw'āāts hē paawā baad bē kamahān āāh! Dooh baad nadoo do āā moo boo bā sa hā. Dooh āā rejā bā sa hā. Dooh āā wad'ii bā sa hā. 3 Bē ŷ ky n'aa etyy do hyb n'aa nado ti ŷ wén erih. ŷ her'ood dāk né paa baad bē āā kamahān. Bē āā kamahān had'yyt hē ēr bedēp bā, ēr dejēb bā na-āāj hē. 4 ŷ hapāh bē gadoo ŷ her'oot doo. Ti hyb n'aa neŷŷm doo me bē ŷ maher'oot. Bē hyb n'aa ŷ kasab'ee. Tak'ēp ŷ h'yyb nyyw dāg kán, ŷ tseebe kán. Sahōnh hē baad nadoo do āā ahob né paawā, tak'ēp ŷ h'yy gadajang.

5 Masedonija hāj n'aa bā āā kaja hōm noo gó, dooh kameh'āāk do āā hā. Jé pad'yyt naa ji h'yyb panas'ēeh do kejāk āā wē. Āā wē ta wób rah'yy kawareem. Āā h'yyb gó h'yy katón badāk. 6 Ti hadoo né hē, P'op Hagā Doo, h'yy ketón do h'yyb en'yyim doo, āā tah'yyb en'yyim Tiit kajaa do hā, bē wē tabewād nā do jawén paa bā. 7 Tiit kajaa do had'yyt nado ŷ tah'yyb en'yyim doo. ŷ wén h'yy gadajang, ŷ wén h'yyb nyyw dāk na-āāj hē, Tiit mā bē h'yyb en'yyim, tanooh. Tak'ēp mā ŷ bē hyb n'aa esee, tanooh. Tak'ēp mā bē h'yy ketón bong baad nadoo do bē mahang hawād wāt do hyb n'aa. Tak'ēp mā bē h'yyb tseb'ee wē ŷŷ, nāng ta kyyh. Ti hyb n'aa kā, tak'ēp ŷ wén tseebe kán hŷŷ kā.

8 Pooj jé bē ŷ ma erih do hā bē hyb n'aa tón boo né paawā, dooh ŷ t'yyd kamehīn bā tii da bē ŷ ma erih do hā. Pooj jé dó ŷ t'yyd kamehīn dó ŷ erih do bē hyb n'aa tón bong tan'oo bā ŷ bahapāh bā, banadawéd né paawā bē h'yy ket'oon doo. 9 Tii d' tahado né paawā, ŷ h'yy gadajaa kán hŷŷ kā. Bē hyb n'aa tón do hyb n'aa nado ŷ wén h'yy gadajaa kán. ŷ wén h'yy gadajang, bē hyb n'aa tón do hyb n'aa bē t'yyd kamehīn bong baad nadoo do hā. Bē hyb n'aa tón do P'op Hagā Do gadoo. Ti hyb n'aa kā, dooh nesaa pé āā moo boo bā bē hā bē ŷ ma erih doo me. 10 Ji h'yy katón do P'op Hagā Do gadoo doo, ji h'yy kawareem baad hadoo do wē tan'oo bā. Baad hadoo do wē ji h'yy kawareem doo, ji h'yyb tym tabed'ēep tan'oo bā kā. Ti hyb n'aa dooh ji jesyng bā ta ti hedoo do ji h'yy katón doo. Ji gadoo né hē. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo, ji h'yyb tym dajēp tan'oo bā. * 11 Bē hegāā bē h'yy ket'oon do bē hā P'op Hagā Do anoo do tan'oo bā bē hā: Bē h'yy katón do hyb n'aa, nyyw hē bē karēn nesaa do bē ado hōm bē mahānh, dooh bē karēn bā nesaa do moo bok do h'yyb hataa bē do bā, tak'ēp

^S 6:17 Isajas 52.11, Esekijew 20.34, 41 ** 6:18 2 Samuélw 7.8, 14 * 7:10 Tii d' tawén hadoo, sa h'yyb kawanareem do hyb n'aa. Ta ti hedoo do ji h'yy katón doo, dooh tan'oo bā ji t'yyd kamehīn hyb n'aa nesaa do ji moo wād wāt do hā.

bē ganen'aak nesaa do bē mahang hawād wāt doo. Bē h'yy katón do hyb n'aa bē h'yyb eÿm bong, tak'ēp bē karēn ŷ bē bahapāh, tak'ēp bē h'yy kahasāāb baad hadoo do bē moo bok hyb n'aa, nayyw hē bē karēn nesaa do moo wāt do ky n'aa kety dāk. Sahōnh hē ta tii me bē metā wāt, bē h'yyb haj'aa hē nado wād nesaa do bē mahang hawād wāt doo.

¹² Pooj jé bē ŷ ma erii wāt doo, pooj jé bē gadoo doo, aj'yy nesaa do moo wāt do had'yyt hyb n'aa nado ŷ wén erii wāt. Ta ti aj'yy h'yyb rejā dāk do hyb n'aa had'yyt nado hyb n'aa na-āāj hē. Ta ti bē ŷ wén ma erii wāt paah, bē h'yy kadaw'uuh hyb n'aa, bē h'yyb baad hadoo do bē metēeh hyb n'aa kā āā wē P'op Hagā Do matym gó. ¹³ Ti hyb n'aa dooh āā h'yy ketón boo bā. Āā h'yyb tseb'ee.

Ŷy. Dooh āā h'yy ketón boo bā. Āā h'yyb nyyw padēek né hē. Tak'ēp āā tsebee na-āāj hē tak'ēp Tiit h'yy gadajaa kán āā bahapāh do hyb n'aa. Tiit wén h'yy gadajang, bē sahōnh hē bē h'yyb en'yyim do hyb n'aa ta hā. ¹⁴ Bē ŷ j'aa etsé paa Tiit hā. Ŷ her'oot doo da né hē bē ky n'aa, ti né hē bē metēeh Tiit hā. Dooh ŷ bē nu meby bā. Te hub né hē sahōnh hē bē ŷ maher'ood wāt doo. Bē hyb n'aa ŷ j'aa etsé doo, te hub né hē na-āāj hē kametā dāk hÿy kā. ¹⁵ Ta bahānh Tiit bē takamahān kán tahyb n'aa newē bā nyy da baad bē ky daheeh ta kyyh, baad bē gadoo bē mahang, bē h'yyb eÿm doo gó bē weh'ēeh ta hā. ¹⁶ Ŷ h'yy gadajang, bē hā baad ji hajaa ji h'yyb eh hyb n'aa.

8

Ji etsēeh do ky n'aa hahÿyĥ

¹ Hÿy kā wakān haa hedoo doo, āā karēn bē āā maher'oot nyy da Kristo hā h'yy ka'eeh do Masedonija hāj n'aa bā habong do rabad'oo P'op Hagā Do ky enyym do sa h'yyb gó hawāt do an'oo bā. ² Tak'ēp nesaa do rahob né paawā, tak'ēp ratsebē. Tak'ēp ratsebē do hyb n'aa tak'ēp ramasa sa wē hanāng doo me. Tak'ēp rabetsēeh, kasuud its né paawā. ³ Baad bē ŷ maher'oot sa ky n'aa. Rahajaa do pénh né hē rabanoo. Ti bahānh rabanoo, rahajaa do bahānh. Sa h'yyb gó naa, sa daaj hē né hē ti tak'ēp rabetsēeh. ⁴ Rets'ēē had'yyt hē āā hā, āā banoo hyb n'aa ramasa hyb n'aa Kristo karapee Judah hāj n'aa bā habong doo. Baad ul sa hā ti ji masa doo. ⁵ Āā hyb n'aa newēē do bahānh rabad'oo. Sa daaj hē rakan'oo dāg pooj jé Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn do ramoobok hyb n'aa, āā karēn do na-āāj hē. P'op Hagā Do karēn doo da né hē ji hā, tii da rabad'oo. ⁶ Ti hyb n'aa kā tak'ēp āā betsēē Tiit, pooj jé du doo do bē tah'yyb mahūūm dajēer masa n'aa bē ataa do hā, bē tah'yyb mahūūm p'aa hēnh, ta ti bē masa do dajēer n'aa takaja dāk hyb n'aa. ⁷ Tak'ēp bē gado dāk baad hadoo doo: Tak'ēp bē h'yy ka'eeh. Tak'ēp bē bahajaa bē baher'oot P'op Hagā Do ky n'aa. Baad bē bahapāh ji hā P'op Hagā Do karēn doo. Tak'ēp bē h'yy kahas'āāp baad hadoo do bē moo bok hyb n'aa. Tak'ēp āā bē kamahān. Ti hyb n'aa, ŷ karēn paawā tak'ēp na-āāj hē bē banoo ta wób ji masa doo. Taw'āāts hē ti ji hÿyĥ hedoo do ji masa doo. ⁸ Dooh bē ŷ mejō bā ta wób bē masa hyb n'aa. Jāām hē ŷ karēn bē ky n'aa napāh nyy da sa h'yyb hedoo doo me ta wób ramasa sa da hadoo doo, bē na-āāj hē baad bē kamahān bē da hadoo do bē metēeh hyb n'aa. ⁹ Taw'āāts hē paawā ta wób bē masaa, bē hapāh do hyb n'aa nyy da er Wahē N'aa Jesus Kristo bad'oo do paah. Taky enyym do hyb n'aa ji wē, sahōnh

hē ta wē anyy wäd né paawä, kasuud is tabahado däk bë hyb n'aa, tak'ëp baad hadoo do bë wē tabanyy däk hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó.*

10-11 Ta baab tabeëj hõm do hä, bë né ti jããm pooj jé dajëer hat'aa do du d'oo doo. Bë né ti pooj jé kar'ëen mas'aa doo. Ti hyb n'aa, hä ýý taw'ãäts hē tsebé doo gó bë du doo doo da né hē bë bahajaa hýý kä bë du doo do paah. Taw'ãäts hē bë hajaa do bë anoo. 12 Bë h'yyb n'oo bä, P'op Hagä Do gadoo da bë hajaa do bë anoo doo. Dooh P'op Hagä Do gahëen bä bë hä bë wē badoh doo. 13 Dooh ää karën bä ta wób hä bë banoo do hyb n'aa, bëë kä ti hahoop badoh doo. Ää karën paawä séd demuun tabanäng sahõnh hē sa wē. 14 Da hē bë wē hanäng do masa sa hä. Ta jawén bë wē tananyy bä, bë d' ramasaa kãn ta mabaj. Tii bä kä, séd demuun tabanäng sahõnh hē sa wē. 15 Tii d' tabaher'oot P'op Hagä Do kyy kerih do hä:

“Dooh mad'aak pé hajõng do hat'aa do sa wē.
Kanhën d'os hē hat'aa doo, dooh badoh pé sa wē ënh.”†

16 P'op Hagä Do ý j'aa etsë Tiit hä tabanoo do hyb n'aa bë tahyb n'aa esee bë ý hyb n'aa esee do hadoo da. 17 Tiit gadoo ää etsëe do ta hä, bë wē tabahõm hyb n'aa. Tak'ëp tah'yyb hedoo bë wē tabeg'ãäs hyb n'aa. Ta hä ää eanah do pooj jé, ta daaj hē tahyb n'aa newë däk bë wē tabahõm hyb n'aa. 18 Tiit sii ää mejüü da ää hýýj ky n'aa hadoo do jé pad'yyt hē Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang ky n'aa etsëeh doo, Jesus ky n'aa hanãm do hä tamoo wät do hyb n'aa. 19 Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do rasëew hõm ta ti hýýj ky n'aa hadoo doo, ää tabahada hyb n'aa Jerusarënh hënh dajëer kata däk do ää tajooh bä kä. Ta ti sa masa n'aa ää tajooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ää weh'ëeh hyb n'aa, baad ää karën ää masa ër wakãän Jesus hä h'yy ka'eeh doo, ää metëeh hyb n'aa na-ãäj né hē.

20 Ää hýýj hedoo do ää d' rahada, ta wób daap rah'yy genä mahãnh dajëer ää mahüüm do hä. 21 Baad ää matakëe, baad hadoo do ää moo bok hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, ajyy sa matym gó na-ãäj hē. 22 Tiit sa sii ää mejüü nä ää hýýj seeh. Hajõo nuu me ää mety däk tii. Baad tah'yyb hedo had'yyt hē ta wób tamasa hyb n'aa. Baad bë hä tah'yyb ee däk do hyb n'aa, tak'ëp tah'yyb hedo däk dajëer bë bataa do hä bë tamasa hyb n'aa. 23 Tiit hä kä, hëp ý hata ti bë hä ý moo wät do hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do mejüü do ta wób, ajyy Tiit had'aa doo. Kristo raweh'ëeh do tii. 24 Ti hyb n'aa kä, taw'ãäts hē kamahãn gó bë gadoo bë wē rakajaa bä kä. Taw'ãäts hē bë metëeh ta wób Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt habong doo, dooh daap hē tado bä bë ää j'aa etsë doo.

9

1 Dooh hyb n'aa bë ý ma erih pé Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do bë masa do ky n'aa hä. 2 Ý hapäh né hē nyy da tak'ëp bë h'yy karën ta wób bë masa. Bë ý j'aa etsë paa Masedonija häj n'aa bä habong do

* 8:9 Wawëe hē Jesus bewäd hyng do pooj jé, tak'ëp takabaj'aa. Tii bä kä, ajyy tabahado däk, dajëe kãn ji tabed'ëep hyb n'aa. Tii d' tahanäng pé ti kasuud is do tabahado däk. Taw'ãäts hē ji hyb n'aa newëe nyy da tak'ëp ji Jesus t'yyd mehün, ji na-ãäj ji t'yyd mehün hyb n'aa ji da hadoo do. † 8:15 Esodo 16.18. Päw hadoo Manah häd näng do P'op Hagä Do mo haj'aa doo, tabanawäng hënh Isaraëw buuj rababok noo gó ky n'aa gó Paw-Ro beh'üüm. Ti noo gó kanhën d'os hē Manah hat'aa doo, dooh badoh péh. Hajõng hat'aa doo, dooh mad'aak pé sa wē.

ër wakãan hedoo do sa matym gó. P'ooj ub ta baab tabëej hõm do hã, bëeh, hëej Akaja häd näng do babuuj,* bë du doo bë karën bë masa doo, näng këh ÿ sa hã. Hajök Masedonija häd näng do häj n'aa babuuj ër wakãan hedoo doo, raky n'aa napäh bä baad bë karën bë masa ta wób, ti na-ãäj hë rah'yyb hedo padëek ramasa hyb n'aa. ³ Ta wób bë karën bë masa ÿ hapëë né paawä, ÿ mejüü Tiit ta hataa daheeh bë wë, bë ramasa hyb n'aa dajëer bë bataa do hã, ta ti hã bë ÿ j'aa etsë do paa daap tanadoo hyb n'aa, ÿ kajaa do pooj jé bë h'yyb bë matakä däk hyb n'aa. ⁴ Ër hÿÿj hedoo do wób, Masedonija häj n'aa buuj, si ÿ rakajaa bä bë wë, ÿ d' nu mebyy wät da bë nahaja nä bä, dajëer bë nata nä bä, baad bë ky n'aa ÿ her'ood wät do paa hyb n'aa. Bë na-ãäj né da bë nu mebyy bong sa wë, bë nahaja nä bä. ⁵ Ti hyb n'aa ÿ hyb n'aa newë däk, taw'ääts hë ta ti ajyy ÿ mejüü äã pooj jé, bë ramasa hyb n'aa, kamasa do dajëer n'aa bë bataa hyb n'aa, bë ky kajäk do paah. Tii bä, kaja däk da äã pooj jé. Bë etsëeh do metëë n'aa däg ti ta tii kä, bë ramejüü do hyb n'aa nado.

⁶ Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Kanahën d'os hë hejoom doo, kanahën d'os hë ta ag tabataa ënh. Hajöng hejoom doo, hajöng né ta ag tataa.† ⁷ Taw'ääts hë sahõnh hë bëeh, bë banoo bë h'yyb gó bë h'yy kajäk doo. Taw'ääts hë dooh bë an'oo bä bë h'yyb nanoo doo me. Bë ramejüü do hyb n'aa nado bë banoo. Bë daaj hë bë banoo. Ta ti ÿ wën erih, P'op Hagä Do kamahän do hyb n'aa tsebee gó hanoo doo. ⁸ P'op Hagä Do hajaa bë hä tabanoo sahõnh hë baad hadoo doo, tabanny had'yyt hyb n'aa sahõnh hë bë karën doo, tamad'aak hyb n'aa, sa wë bedoh do bë masa hyb n'aa. ⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do paa hets'ëeh do sa ky n'aa hã:

“Etsëeh da wë bedoh do sa hã.
Ky ennyw had'yyt hë.” ‡

¹⁰ P'op Hagä Doo, joom jóm hã ta joom tym hanoo doo, ji waa hanoo do na-ãäj hë, bë hã da tabanoo hajöng bë ma, ta tii me tak'ëp bë masa hyb n'aa wë bedoh do sa hã. ¹¹ Hajöng hedoo pé da tabanoo bë hã, bë betseh had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsë da, sa hã bë anoo do äã tajooch bä sa wë. ¹² Ta ti bë masa do tamasa da Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habok do sa wë bedoh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do ratsebë da, bë masa do an'oo bä da. ¹³ P'op Hagä Do hä raj'aa etsë da. P'op Hagä Do rawén j'aa etsë da, baad bë ky daheeh Kristo panyyg hanäm do bë h'yy kaha'eeh bë hanäk doo, bë masa do metëeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsë na-ãäj da, sa hã, ta wób sa hã na-ãäj hë bë betsëeh do hyb n'aa. ¹⁴ Tak'ëp kamahän gó bë da raky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã, P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa bë wë, sa hã bë wën masa. ¹⁵ P'op Hagä Do hã äã j'aa etsë ër matym n'aa tak'ëp hanäm do ër hã tanoo do hyb n'aa. Tak'ëp baad ub tii. Ti hyb n'aa dooh ji kyy pé ta ky n'aa ji her'ood bä.§

10

Paw-Ro ky gadoo ta hã ky sëm do ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ eÿÿm do m' bë mahang ÿ bawät bä, näk mä ta wób sa kyyh. Dawëë ÿ bawät bä kä, ÿ neÿÿm kä ÿ erih do hã, näk sa kyyh, ÿ ranu mer'oot bä. ÿ né hë,

* **9:2** Akaja häj n'aa bä Korin panang badäk. † **9:6** Ji jeoom do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot ji masa do ky n'aa. Taw'ääts hë ji etsëeh. Baad ub P'op Hagä Do banoo hets'ëeh do sa hã. ‡ **9:9** Saaw-Mo

112.9 § **9:15** Jesus né tii, ji matym n'aa tak'ëp hetsooh doo.

Paw-Ro, Kristo ji tah'y'yyb en'yym do kyy gó, ji hã ky enyym do kyy gó, ² tak'ëp y' h'yy kah'üüm bë hã, p'aa hënh bë y' bahehéén bë kã, bë an'oo manã kyyh tak'ëp hadoo doo me y' gadoo hyb n'aa y' nu mer'oot doo. P'op Hagã Do nahapãh do h'y'yyb karën do jawén habok doo da ãã babok, nãk ãã nu mer'oot do sa kyyh. Kyyh tak'ëp hadoo doo me da y' gadoo tii, y' h'y'yyb däng. ³ Badãk hahy'yy bë ãã baboo né paawã, dooh ãã kamety bë sa hã badãk hahy'yy hã habong do P'op Hagã Do nahapãh do rabahed'oo doo da sa maji' hã. ⁴ ãã kuman ãã kametty doo, dooh badãk hahy'yy hã habong do kuman tahado bã. Dooh. P'op Hagã Do hejój me ãã gawats'iik sa mejój. ⁵ ãã gawats'iik rahyb n'aa newëe doo, rah'üüm doo, sahõnh hë h'yy kasab'ee do hewaato do P'op Hagã Do rabahapãh nanoo doo. Sahõnh hë ji hyb n'aa newëe do ãã no n'aa masoo hadoo, ji maji' ji no n'aa masoo doo da, ãã meduuk y' hanäng péh, ji h'y'yyb ky daheeh hyb n'aa kã Kristo. ⁶ Baad bë ky dahé däg bã kã, ãã nabuuj gedoo da ky nadah'eeh nã doo.

⁷ Taw'ãäts hë bë hyb n'aa matakã wyt ta maab hadoo doo!* H'yy kasab'ee doo gó, “ãã ti Kristo karapee” hanãk doo, taw'ãäts hë hahy' rahyb n'aa newëe: ãã na-ããj hë Kristo karapee. Dooh ãã bahãnh rado bã. ⁸ Ta bahãnh y' h'yy kasabé bã paawã, ta hyb n'aa jaw'y'yyk do Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hyb n'aa ãã hã, dooh hyb n'aa y' nu mebyng péh. Ta hyb n'aa jaw'y'yyk do ãã hã taban'oo dãk, bë h'yy ka'eeh do kah'üüm ãã anoo hyb n'aa, bë ãã rejãã hyb n'aa nado. ⁹ Bë y' ma erih doo me, bë y' e'y'ym do hyb n'aa nado. Tii d' bë hyb n'aa newë manãh. ¹⁰ Hahy'yy da sa kyyh y' ranu mer'oot bã: “Tak'ëp ji tamejüü. Ky n'aa jaw'y'yyk doo gó, kejy'yyk doo gó Paw-Ro ji tama erih. Tii bã ji mahang tawãd bã, nahejooj däg its. Dooh baad her'oot do tado tii”, nãk. ¹¹ Ta tii d' her'oot do taw'ãäts hë tahyb n'aa newëe hahy'yyh: Dawëe ãã babok bã ãã erih doo da, tii da na-ããj ãã bad'oo bë mahang ãã aboo däg bã p'aa hënh.

¹² Dooh y' haja bã “sa da y' hado bã” y' noo b'ãts, sa hã hë j'aa kehets'ëe doo. Dooh y' haja b'ãts sa hã hë y' kamety b'ãts.† Sa hã hë rakamety y' doo, sa hã hë raheg'ãas do ny hadoo do sa bahãnh hadoo doo, h'yy gatemah ti tametëh.

¹³ ãã hã kã, dooh ta bahãnh ãã kasabé bã. Dooh ãã kasabé bã ãã hã P'op Hagã Do nanoo do hã. Jããm hë ãã kasab'ee ãã hã P'op Hagã Do anoo do hã ãã moo bok hyb n'aa. Bë panang bã na-ããj hë tabanoo ãã moo bok hyb n'aa.

¹⁴ ãã hã P'op Hagã Do anoo do bahãnh nado ãã baboo dãk. ãã tii, pooj jé bë wë kaj'aa doo, Kristo ky n'aa hanãm do bë hã maher'oot doo. ¹⁵ Dooh na-ããj hë ãã kasabé bã ta wób ramoo bok do hã. Hahy' ti ãã karën doo: Bë h'yy ka'eeh do kahüüm bã kã, ãã karën ãã moo bok do tak'ëp takah'üüm na-ããj hë, ¹⁶ panang wób hënh, bë panang bahãnh Jesus ky n'aa hanãm do ãã maher'oot hyb n'aa kã, ta wób ranaher'oot nã bã. Dooh ãã karën bã ãã kasabé bã ta wób ramoo bok do hã, sa hã P'op Hagã Do anoo doo hënh. ¹⁷ “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'ãäts hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã takasab'ee.”‡ ¹⁸ Ta hã hë h'yy kasab'ee do nado ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa etsë doo, ti né ti ta wë tagadoo doo.

11

“Jesus mejüü do y'yyh” daap hanãk do ky n'aa hahy'yyh

* **10:7** Wyt ta maab hadoo do hã rahyb n'aa matakã bã, tii bã dooh ragado bã paawã ma matëg oow. Tii bã Paw-Ro Jesus mejüü do heh'ãät ub rahapãh paawã. † **10:12** Paw-Ro ej'ees doo gó tabeh'üüm. Tii da tawén edoo, sa hã hë raj'aa etsë do hyb n'aa. Paw-Ro bahãnh mã rahyb n'aa jawyk sa nooh. ‡ **10:17** Jeremij 9.24

¹ Bê badoo dāk doo da ŷ karēn paawā bē gadoo nā hād h'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā.* ² Tak'ēp bē ŷ kamahān do hyb n'aa ŷ karēn bē gadoo tii. P'op Hagā Do hanaa ji kamahān doo me né hē bē ŷ kamahān. Ti hyb n'aa, dooh ŷ an'oo bā bē rawad'ii. Maruus aj'yy manepāh nā do baad hawāt do hadoo bēēh. Maruus yb hadoo ŷŷh. Bē ŷ haēēj dāk do hadoo sēt ub aj'yy hā, Kristo hā, bē patug hadoo tabahadoo hyb n'aa da. ³ Ti hadoo né hē, ky ken'yym doo gó bē da rawedii ŷ jeŷŷm, jāām hē sēt hā, Kristo hā baad bē h'yyb nadāg wāt hyb n'aa, Ewa aw'yy wad'ii wāt do paa hadoo da. ⁴ Tii d' ŷ wén her'oot, Jesus ky n'aa seeh, āā ma met'ēēg wāt do nadoo do raheer'ood bā, ti nayyw hē bē gadoo. Nayyw hē na-āāj hē bē gadoo sahee seeh, bē gado dāk do paa nadoo doo. Nayyw hē bē gadoo panyyg seeh, bē āā panāk do nadoo doo. ⁵ Dooh né hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ŷŷh. ⁶ Dooh né paawā tak'ēp herot do tado ŷŷh, hajōng ŷ hajaa do ŷ hapāh doo. Hajōō nuu me né hē ŷ metā wāt ti bē hā.

⁷ Bē sām noo do hyb n'aa nado ŷ her'oot do P'op Hagā Do ky n'aa bē hā. Dooh bē ŷ mejō bā ta sām bē an'oo bā hā ŷŷ. Daj ŷŷ hē ŷ kadaduu ŷ moo wāt do hā, bē kawehēē dāk hyb n'aa. Nesaa do g'eeh bē hā, tii d' ŷ ad'oo doo? ⁸ Jesus hā h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habong do hā ŷ daab yyp, sa dajēē ŷ ado hōm hadoo, ŷ ramasa hyb n'aa Jesus ky n'aa bē ŷ maher'oot hyb n'aa. ⁹ Bē mahang ŷ bawāt noo gó, wē ŷ tabadoh bā ŷ karēn doo, dooh bē hā ŷ daab yb bā. Ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eeh do Masedonija hāj n'aa bā naa hana do ŷ ranoo ŷ karēn doo. Dooh paa ŷ karēn bā bē hā ŷ daab yb bā, tanajawyk hyb n'aa bē jō. Hŷ jawén dooh na-āāj hē bē hā ŷ daab yb bā. ¹⁰ Kristo ky n'aa hanām do hēp ŷŷ gó tabawāt. Ti hyb n'aa, dooh Akaja hāj n'aa bā habong pé ŷ ky meduuk péh, ŷ ky dāng, bē hā ŷ daab nayyp do hyb n'aa ŷ h'yy kasab'ee do hā. ¹¹ H'ēēd hyb n'aa ti ta ti ŷ her'oot? Bē ŷ kamanahān do hyb n'aa g'eeh? Dooh. P'op Hagā Do hapāh bē ŷ kamahān.

¹² ŷ ad'oo do paah, ŷ badoo had'yyt hē da. Dooh da ŷ gado bā ta sām, sa daaj hē Jesus mejūū do rakamaneēēnh do ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bā āā nemuun ramoo bok rabanāng do hyb n'aa. ¹³ Kristo mejūū do heh'āāt nadoo do tii. Bē rawedii ramoo bok do hā. Kristo mejūū do ked'oo do tii. ¹⁴ Dooh ŷ hyb n'aa meujj bā rabahed'oo do hā. Nesaa Do ŷb sii hē tahajaa takawareem bā āās ta bag gó hawāt do ji ed'oo hyb n'aa, ji tawadii hyb n'aa. ¹⁵ Ti hyb n'aa, dooh ŷ hyb n'aa meujj bā Nesaa Do ŷb karapee baad moo bok do rabahed'oo rakeno bā. Ti hedoo do ragadoo da nesaa do ramoo bok do sām.

Nesaa do tahoop do hyb n'aa Paw-Ro kasab'ee do ky n'aa hahŷŷh

¹⁶ ŷ ab'aanh pooj jé ŷ her'ood wāt doo: Bē hyb n'aa newē manā ŷ h'yy gatamah doo! Ti hadoo né hē, ŷ h'yy gatamah do bē ed'oo nā bā paawā, taw'āāts hē ŷ bē gadoo h'yy gatamah do bē gadoo doo da, ŷ na-āāj hē ŷ h'yy kasab'ee hyb n'aa. ¹⁷ Kēh ŷŷ, ŷ h'yy kasab'ee doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ber'oot doo da nado. H'yy gatamah do ber'oot doo da ŷ baher'oot. ¹⁸ Hajōk ma matēg oow bē mahang habong do rah'yy kasab'ee. Bādāk hahŷŷ hā habong do rah'yy karēn do jawén habok do rabahed'oo doo da rah'yy kasab'ee. Hŷŷ kā, ŷ na-āāj da ŷ h'yy kasab'ee.† ¹⁹ Bē ti h'yy genāh bē edoo né paawā, tsebee gó bē gadoo h'yy gatamah doo. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē gadoo na-āāj hē

* **11:1** Dooh Paw-Ro genaag bā ta daaj hē tah'yy kasabé bā. Ti hyb n'aa, hād h'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā, tawén nāng. Ta daaj hē tah'yy kasab'ee, Korin buuj sa hā tametēēh hyb n'aa ma matēg oow rawedii sa hā. † **11:18** Tii da Paw-Ro wén d'oo, Korin buuj rah'yy genāh hyb n'aa ma matēg oow sa hā.

ÿÿh, ÿ h'yy kasabé bã. ²⁰ Bë gadoo tak'ëp bë hä mejüü doo, sa karom hadoo bë ran'oo bã. Bë gadoo bë dajëer hä daab 'yyp doo, bë wad'ii doo, bë bahãnh nu gapad'ëek kar'ëen doo, bë rejãã doo, bë ratapa ewyuh doo. ²¹ ÿ häd nu mebyys ÿ nahaj'as do hyb n'aa bë hä ÿ moo wäd bã ta tü da bë hä ramoo bok doo.[‡]

Äã kanahën its né paawä ta tü hä, ta ti neÿÿm doo me rap'ää kasab'ee doo, ÿ na-ääj hë ÿ hajaa neÿÿm doo me ÿ p'ää kasabé bã. H'yy gatamah do hadoo ÿ baher'oot ta tü. ²² Eber buuj had'oo mäh, sa nooh. ÿ na-ääj hë Eber buuj. Isaraew buuj had'oo mäh, sa nooh. ÿ na-ääj hë Isaraew buuj. Abaraãm panaa had'oo mäh, sa nooh. ÿ na-ääj hë Abaraãm panaa. ²³ Kristo karom had'oo mäh, sa nooh. ÿ Kristo karom heh'äät do sa bahãnh. (H'yy gatamah do her'oot do hadoo ÿ baher'oot ta tü da.) Tak'ëp sa bahãnh ÿ moo wäd wät. Sa bahãnh hajöo nuu me ÿ radawäts geët, Jesus ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa. Sa bahãnh hajöo nuu me tak'ëp ÿ rabahewyuh. Hajöo nuu me dajëb gó ÿ bewäd nä. ²⁴ Ji ma poo oow pé nuu me ken'yuh 39 nuu me ÿ rabahewyuh ta tyd me, Judah buuj hä. [§] ²⁵ Tamawoob nuu me ken'yuh b'aa t'aah me ÿ rabahewyuh. ^{**} Sét nuu me ÿ radajëeb paawä, pä me ÿ ramakut. Tamawoob nuu me marakate ÿ gahöm do tabegyb jëk. Sét adëb bã, sét atsëm ÿ batu tame. ²⁶ Hajöo nuu me ÿ bawät. Äm n'aa näng hä ÿÿ, tamü ÿ mawät doo. Äm n'aa näng hä ÿÿ, moo nesaa do sa hyb n'aa. Äm n'aa näng hä ÿÿ, häj ÿ n'aa buuj wób sa hyb n'aa. Äm n'aa näng hä ÿÿ, Judah buuj nadoo do wób sa hyb n'aa. Äm n'aa näng hä ÿÿ, panang bã. Äm n'aa näng hä ÿÿ, ranabok hënh ÿ bawät bã. Äm n'aa näng hä ÿÿ, akajar me ÿ bawät bã. Äm n'aa näng hä ÿÿ, Jesus hä h'yy ka'eeh do ken'oooh do sa mahang. ²⁷ Tak'ëp ÿ moo wäd wät. Tak'ëp ÿ bakaanh ÿ moo wät do hyb n'aa. Hajöo nuu me ÿ naÿÿh. ^{††} Sah, hoo kaanh do na-ääj hë ÿ bahoop. Hajöo nuu me ÿ waa tamah. Hajöo nuu me ÿ bahoop hahëem doo. Hajöo nuu me dooh saroor hebaan do wë ÿÿ, ÿ kahat'ëeh hyb n'aa. ²⁸ Sahõnh hë ÿ ahoop do wób bahãnh ti anäng nä sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yut habong do sa hyb n'aa ÿ hyb n'aa tón do had'yut hë, Jesus karën doo da rababok ÿ karën do hyb n'aa paawä. ²⁹ Rah'yuh kanejó bã kä Jesus hä rah'yuh ka'eeh do hä, ÿ t'yud mehüin sa hä, ÿ hyb n'aa tón hëp ÿÿ gó sa hyb n'aa. Nesaa do ta see moo wäd bã rah'yuh tatuk do hyb n'aa, tak'ëp ÿ h'yy katón ta ti hedoo do hyb n'aa.

³⁰ ÿ h'yy kasabé bã, jããm hë né hë ÿ h'yy kasab'ee da ÿ nahejooj is do metëeh do hä. ³¹ Dooch daap ÿ menä bã P'op Hagä Do ji j'aa etsëe had'yut doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy kaha'eeh doo, ta Yb, hapäh. ³² Damas-Ko panang hënh ÿ hewäd nä noo gó, panang bagä n'aa sa wahë n'aa Aretas häd näng do wë moo wät do mejüü panang hadë do noo bã warahén ÿ ragada ÿ ramasoo hyb n'aa. ³³ Tii d' radoo né paawä, arook gó Jesus hä h'yy ka'eeh do ÿ rabahy g'ëed is tüü, panang hadë pong jé naa. Tii bã ÿ kejën hõm is sa mahãnh.

‡ **11:21** Ma matëg oow sa kyyh hyb n'aa Paw-Ro wén ej'ees. Nahejooj its Paw-Ro, sa nooh. Dooch Paw-Ro nu mebyy heh'äät tado bã. Häd nu mebyng tawén näng, ma matëg oow ramoo bok do hä rah'yuh genäh takarën do hyb n'aa. **§ 11:24** Jããm né hë 40 nuu me ji bahewyuh do séd noo gó, Judah häj n'aa buuj ky n'aa jaw'yuk do an'oo bã rasãm baan. Ranesöots hõm hyb n'aa ti yd jé rabsén. 39 nuu me rabahewyuh. **** 11:25** Roma buuj ti ky n'aa ety do b'aa me rabahewyuh. **†† 11:27** Ta see pé noo gó Paw-Ro moo wät atsëm ta waa sãm hä. Ta see pé noo gó Jesus ky n'aa tama metëek atsëm. Ta see pé noo gó taky n'aa etsëe atsëm, ti hyb n'aa ty jawyg tabahoop.

12

¹ Dooḥ né paawā ŷ genaag bā, ahōm nā ŷ h'yy kasab'ee do ran'oo bā, daap né paawā ti ta tii. Bē ŷ maher'oot hŷy ká s'èēh hadoo do Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hā ŷy. Bē ŷ maher'ood kán na-āāj hē hā ŷ tametēēh doo. ² ŷ hapāh aj'yy Kristo hā h'yy ka'eeh doo. 14 dāg ta baab tabēēj hōm doo, P'op Hagā Do mahūūm dó hŷ pong jé, ta wē. Dooḥ ŷ hapēē bā ta h'yyb tym ub tado bā t'īī hēnh hasēēk doo, ta hub sii hē tado bā. P'op Hagā Do ti hapāh. ³⁻⁴ ŷ hapāh né hē hŷ pong jé P'op Hagā Do masāk. (ŷ ab'aanh, dooḥ ŷ hapēē bā ta h'yyb tym ub tado bā t'īī hēnh hasēēk doo, ta hub sii hē tado bā.) T'īī hēnh ta ti aj'yy* maa napāh kyyh ji nahajaa do ji her'ood bā, P'op Hagā Do nanoo do ji er'ood bā.† ⁵ Ti hadoo do aj'yy hyb n'aa ŷ haja paawā ŷ kasabé bā. Hā ŷy hē dooḥ ŷ h'yy kasabé bā. Hā ŷy hē ŷ kasabé bā paawā, jāām hē ŷ h'yy kasab'ee da ŷ nahejooj is do metēēh do hā. ⁶ ŷ karēn bā paawā hā ŷy hē ŷ h'yy kasabé bā, h'yy gatamah do nado né paawā ŷyḥ, né hup ŷ né hē paawā ta ti ŷ h'yy kasab'ee do hā. Ti hado né paawā, dooḥ ŷ h'yy kasabé bā. Dooḥ ŷ karēn bā ta bahānh ŷ rahyb n'aa newē bā. Jāām né hē hā ŷ rahapāh ŷ moo wāt doo, ŷ her'oot do na-āāj hē.

⁷ Hā ŷy hē ŷ h'yy kasabé mahānh, tak'ēp hetsooh do kametā dāk do hyb n'aa hā ŷy, P'op Hagā Do anoo hā ŷy nesaa do ŷ ahoop doo, sasēng tēg ejooḥ do hadoo ji. Nesaa Do Yb mejūū do tii, ŷ tarejāā hyb n'aa, hā ŷy hē ŷ h'yy kasabé mahānh. ⁸ Tamawoob nuu me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā ŷ betsēē tabado hōm hyb n'aa ta ti ŷ ahoop doo. ⁹ Tii d' né paawā, hahŷy da ta kyyh hā ŷy: “Jāām hē né hē ŷ ky ennyim do a hā, sahōnh hē hejój ŷy baad takametā dāk do hyb n'aa nahej'oonh do sa hā”, nāng ta kyyh hā ŷy. Ti hyb n'aa kā, tsebee gó ŷ h'yy kasab'ee ŷ nahejooḥ do hā, Kristo hejój bawāt hyb n'aa hā ŷy. ¹⁰ Ti hyb n'aa kā ŷ tsebé Kristo hyb n'aa nahejooḥ do ŷ ahob bā, Kristo hyb n'aa ŷ raky n'aa rejā bā, Kristo hyb n'aa wē ŷ badoh do ŷ ahob bā, Kristo hyb n'aa ŷ rarahejā bā, Kristo hyb n'aa dooḥ ŷ ad'oo pé na-āāj hē. ŷ nahejooj bā, hēp ŷ tym hā ŷ bahejooḥ.

¹¹ H'yy gatamah do her'oot doo da ŷ ber'ood dāk. Bē né ti han'oo tii d' ŷ wén her'oot. Bē né paawā tii baad her'oot do kēh ŷ n'aa hā. Dooḥ its né paawā ŷyḥ,‡ dooḥ tabad'op hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ŷyḥ. ¹² H'yyb jawyk doo me ŷ moo wād wāt bē mahang Jesus mejūū do heh'āāt ji do bā metēēh doo: Hetsooh do P'op Hagā Do hanaa ŷ metā wāt, meuj n'aa nāng do ŷ moo wād wāt, ŷ pehuunh do na-āāj hē. ¹³ Ny hadoo do ŷ moo wād wāt ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh do hā, bē hā ŷ moo nawād wāt doo? Jāām né hē hahŷy bē hā ŷ nad'oo doo: Bē ŷ daab nayyp doo! Bē mabaan ta ti hyb n'aa bē ŷ ky n'aa rejāā hadoo doo.§

* **12:3-4** Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē Paw-Ro her'oot. Ti né ti aj'yy hŷ pong jé P'op Hagā Do masāk doo. Kejēn doo gó Paw-Ro wén her'oot, dooḥ takarēn bā tah'yy kasabé bā do hyb n'aa. † **12:3-4** P'op Hagā Do wén nanoo kyyh tamaa napāh do ter'ood bā, tak'ēp tabahetsooh do hyb n'aa. Dooḥ ēr haja nā bā ta ti hadoo do ēr gado bā badāk hahŷy hā ēr babok nā bā. ‡ **12:11** Dooḥ its né paawā ŷyḥ Paw-Ro wén her'oot wāt, dooḥ né ji hajaa péh P'op Hagā Do tanado bā paawā. Ta ti tabaher'oot bā tapes'āap na-āāj hē ta hā ky n'aa rejāā doo. “Dooḥ its Paw-Ro”, nāk sa kyyh. § **12:13** Sahōnh hē ta wób sa mahang tamoo wād wāt doo, Korīn buuj mahang na-āāj tamoo wād wāt. Jāām hē dooḥ tadaab yb bā sa hā. Ta wób hā ti tadaab yyp. Ti hyb n'aa apāh dooḥ baad Paw-Ro kamahān sa hā ta wób red'oo. Bē mabaan bē hā ŷ daab nayyp doo Paw-Ro baher'oot bā, tahād ky n'aa ej'ees. Nesaa do nado ti ji da hadoo do ji daab nayyp doo.

¹⁴ Tamawoob nuu me däg bē ȳ bahehēen da h̄ȳȳ kā. P'aa hēnh dooh né da bē ȳ daab yb bā ēnh. Bē ma nado ti ȳ karēn. Bē ti ȳ karēn sa yb sa taah karēn doo da. Ji taah ned'ēed is do nado sa yb sa ȳyn karēn do hanoo doo. Sa yb ti sa taah nad'ēed is do karēn do hanoo doo. **¹⁵ Baad ȳ h'yyb hedoo sahōnh hē ȳ ah'ēēnh wē ȳ hanāng doo, ȳ kan'oo dāk bē hā bē ȳ masa hyb n'aa. Ȳ eaanh h̄ȳȳ kā bē hā: Doo denaa hē ȳ bē kamahān, tak'ēp bē ȳ kamahān do mabaj?

¹⁶ Hah̄ȳȳ d' mē bē mahang habong do sa nooh: "Te hub né hē. Doo bē tadaab yb bā. Doo né paawā bē tadaab yb bā, kamatakēē doo me bē tawedii", nāk sa kyyh. ¹⁷ Ajyy bē wē ȳ mejūū do hā bē ȳ wadii bē hā? ¹⁸ Tak'ēp paa ȳ betsēē Tiit bē wē tabahōm hyb n'aa. Āā h'yyb hata ȳ mejūū ta sii ti noo gó. Bē Tiit wadii, bē hā péh? Sét hēp ȳȳ Tiit daheeh. Séd h'yyb hedoo āā babok Tiit daheeh. Doo bē āā wad'ii bā.

¹⁹ Ta ti āā wén her'oot bē hā, āā kawoom hyb n'aa bē ed'oo g'eeh? Doo. Doo ti hyb n'aa tado bā. Séd āā h'yyb hedoo Kristo hā. T'ōp hanāng doo me āā baher'oot sahōnh hē āā her'oot doo. P'op Hagā Do maa napāh āā her'oot doo. Najis haa, sahōnh hē āā bad'oo doo, bē hyb n'aa né hē tii, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā, Jesus hā bē h'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa paawā. ²⁰ Ȳ ēȳm, bē wē ȳ kajaa bā, ta see hadoo bē h'yyb hā ȳȳ da. Tii bā, dooh na-āāj hē bē genaag da bē ȳ maher'ood bā. Ȳ aw'yyt apāh da bē mahang kaj'ōōk doo, h'yy kajew'ēes doo, kawajāān doo, séd hā h'yyb nahed'oo doo, ta wób ky n'aa rejāā doo, kasab'ee doo, kamanejūū do na-āāj hē. Ȳ hyb n'aa newē bā, ȳ hyb n'aa tón ta ti hedoo do ȳ awyyd bā da bē mahang. ²¹ Ȳ ēȳm da, bē wē ȳ kajaa bā p'aa hēnh da ȳ nu mebyng bē hyb n'aa P'op Hagā Doo, ta hā ȳ h'yy kaha'eeh do an'oo bā. Ȳ hyb n'aa tón da ȳ ēȳm, pooj jé nesaa do moo bok do rat'yyd kamaneh'ūūn do hyb n'aa baad nadoo do ramoo bok do hā, sa ȳȳm sa patug nadoo do sii rabeȳȳh do hā, nu meby n'aa nāng do hā, sa matym gó ramoo bong doo.

13

Tagadēēg ub Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hah̄ȳȳh

¹ Tamawoob nuu me däg hah̄ȳȳ bē ȳ bahehēen doo. Ȳ kajaa bā, sahōnh hē ky n'aa katēp'aa do bē mahang hanāng doo, pawóp hē, tamawoob hē ta rod n'aa raheer'oot da te hub tado bā. * ² Ȳ ab'aanh, pooj jé, pawóp nuu me däg bē ȳ bahehēen noo gó nesaa do moo boo bok do sa hā ȳ maher'ood wāt doo. Ta ti moo hedoo doo, bē sahōnh hē na-āāj hē, ȳ maher'oot hah̄ȳȳ da: Dooh da ȳ t'yyd mehīn bā pooj jé du d'oo do nesaa do moo bok doo, ta wób na-āāj h̄ȳȳ kā nesaa do moo bok doo. ³ Doo da bē ȳ t'yyd mehīn bā. Bē karēn mäh, bē ȳ metēēh Kristo tado bā hā ȳ her'oot doo, bē nooh. Nahejooj nado Kristo bē wē. Hejooonh né hē bē mahang. ⁴ Nahejooonh doo gó b'aa kajatsēk do hā kepēm däg né paawā, ti awād had'yyt h̄ȳȳ kā P'op Hagā Do hejój hyb n'aa. Ti hadoo né hē āā hā. Kristo nahejooj hā séd hā āā h'yyb hēdo né paawā, bē wē da āā

**
12:14 Korin buuj Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Paw-Ro taah hadoo. Doo Paw-Ro karēn bā sa dajēer tagado bā. Takarēn tamasa sa hā, baad Jesus hā rah'yyb padēēk hyb n'aa. Sa yb hadoo Paw-Ro, ta hyb n'aa Jesus hā rah'yy kae dāk do hyb n'aa. *

13:1 Tii d' né ji bad'oo P'op Hagā Do kyy kerih do ji tamaher'oot, ta see ta da hadoo do taky n'aa tapa bā. Dew-Teronom 19.15 hā takerii dāk tii. Doo hē ky dahē bā sét hē her'ood bā. Jāām hē ji ky daheeh pawóp hē, tamawoob hē hadoo doo, te hub né hē ranoo bā ky n'aa katapaa do ky n'aa. Tii da P'op Hagā Do kyy kerih do wén mejūū, daap hē ji ky n'aa tapa mahānh ji da hadoo do.

babok Kristo sii P'op Hagä Do hejój hyb n'aa. Bë wë äã kajaa bä, ta hejój gó da äã babok bë wë.[†]

⁵ Taw'ääts hë bë ti bë hä hë bë kamety, bë hyb n'aa newë, Jesus hä bë h'yy kae bä heh'äät ub. Dooh g'eeh bë hapëë bä, Jesus Kristo bë h'yyb gó awät? Ta nehuh tado bë bë hegäã bä, dooh Kristo hä h'yy ka'eeh do heh'äät do bë do bä. ⁶ Wyt ta maab hë bë hä ý gada, bë hapäh Jesus mejüü do heh'äät do ýyh.[‡] ⁷ P'op Hagä Do hä äã ky n'aa etsëë, baad nadoo do bë moo nabok hyb n'aa. Dooh äã ky n'aa ets'ëë bä ta tii, baad bë mahang äã moo boo bok do ta wób rabaher'oot hyb n'aa. Dooh. Tii d' äã wén ky n'aa etsëë, baad hadoo do bë moo bok hyb n'aa. Ti né hë ti äã karën doo. Dooh ý hyb n'aa p'eed bä, baad nadoo äã moo boo bok doo, ta wób redoo bä. Jääm né hë ý karën, baad bë babok doo. ⁸ Tii d' ý wén her'oot, dooh äã haja bä baad hadoo do äã geãm bä. Jääm hë äã hajaa äã moo bok baad hadoo do masa doo, kah'üüm do hanoo doo. ⁹ Tseebe gó äã gadoo äã nahejoonh doo. Jääm hë äã karën, baad Jesus hä bë h'yy ka'eeh. Äã ky n'aa etsëë bëëh, bë t'yyd kamehīn hyb n'aa baad nadoo do hä, p'aa hënh baad ub bë babok hyb n'aa. ¹⁰ Hahý mo haja ýý kerih do bë ý ma erih bë wë ý kajaa do pooj jé, bë wë ý kajaa bä kä, dooh hyb n'aa bë ý nabuuj gedoo pé hyb n'aa ky n'aa jawyk doo me, hä ý kan'oo dák doo me. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo ta ti ý ky n'aa jaw'yuk doo, baad hadoo do ý moo wät hyb n'aa bë hä, bë h'yy ka'eeh do kah'üüm hyb n'aa. Hä ý tabanoo ta ti ta ky n'aa jaw'yuk do bë h'yyb tym gó hanäng do ý rejää hyb n'aa nado.

Paw-Ro kedëë hōm do ky n'aa hahýh

¹¹ Tagadëëg ub, wakän haa, bë tseebe. Taw'ääts hë bë t'yyd kamehīn baad nadoo do bë moo boo bok do hä. P'aa hënh baad hadoo do bë moo boo hýy kä. Bë ky dahé hahýh hä, bë ý ma erih do hä bë ý maher'oot do ta hä. Taw'ääts hë séd bë h'yyb hedo. Taw'ääts hë hanäm doo gó bë babok bë da hadoo do wë. Tii bä da P'op Hagä Doo, ta hanaa ji kamahän doo, ta hanaa ji h'yyb näm doo, awät da bë mahang.

¹² Taw'ääts hë baad ub, hanäm doo gó bë edëë sahōnh hë bë da hadoo doo.

¹³ Sahōnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do babä habong do bë rahyb n'aa esee.

¹⁴ Ý karën, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym do bë h'yyb gó tabawät. Ý karën ji P'op Hagä Do kamahän do sahōnh hë bë h'yyb gó tabawät. Ý karën na-ääj hë séd hä ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do Sahee ji hä hanoo do sahōnh hë bë h'yyb gó tabawät. Jääm hë kä.

[†] **13:4** Korīn panang bä habong do wób raky sëm Paw-Ro. Dooh raky dahé bä. Nesaa do rakarën ramoo bok nä. Ti hyb takajaa do pooj jé Paw-Ro maher'oot sa hä. Pooj jé dó tat'yyd mehīn né paawä, dooh da tat'yyd mehīn wäd bä nabuj keh'üüm do sa hä. Kristo hejój gó Paw-Ro ky n'aa ety da hýy kä sa hä takajaa bä. [‡] **13:6** Korīn buuj wób ramejüü Paw-Ro metëeh Jesus mejüü do heh'äät do tado bä. Ti Paw-Ro mejüü sa daaj hë sa hä hë rakametyy rabahapäh hyb n'aa Jesus hä rah'yy kae bä, Jesus hä rah'yy kanae bä. Jesus hä rah'yy kae bä tii bä rabahapäh Paw-Ro Jesus mejüü do heh'äät tii, Paw-Ro hyb n'aa Jesus hä rah'yy kae dák do hyb n'aa.

Garata

Jesus hã h'yy ka'eeh do Garata häd näng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ Jesus mejüü do see ÿ ti hÿ Paw-Ro. Ajyy ÿ rasëew hõm do hyb n'aa nado Kristo mejüü do see ÿ wén hado däk. Ajyy sa kyy gó nado tii. Jesus Kristo kyy gó né tii. P'op Hagä Do ta Yb, dejëp do mahang Jesus ganä wät hanoo do kyy gó na-ãäj hë.

² Èr hÿÿj hedoo do pa ÿ habong do sa sii ÿ edëng bëeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Garata häj n'aa bã jé pad'yyt hë bë panang bã kahet'aa doo.

³ ÿ karën P'op Hagä Do èr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ãäj hë ky en'yyim bë hã. ÿ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yyim. ⁴ Jesus né hë tii, P'op Hagä Do èr Yb karën doo da, ta daaj hë takan'oo däk dajëb hã, nesaa do èr moo bok do sãm, èr tabed'ëep hyb n'aa, da hë Nesaa Do Yb mejüü doo da habok doo da èr naboo bong hyb n'aa kã. ⁵ Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä ji j'aa etsëe had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

Moses ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawereem do ky n'aa hahÿÿh

⁶ ÿ hyb n'aa tón, nayyw hë né hë bë du doo do hyb n'aa bë beréd hõm P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa né hë bë wë taky enyym, bë tagadoo doo. Panyyg see bë ky dahé däg kãn. ⁷ Jesus panyyg hanäm do tii, ta wób sa noo né paawä, dooh panyyg hanäm do tado bã. Ta wób rakarën bë rawedii. Rakarën rah'ÿÿt Kristo ky n'aa hanäm doo. ⁸ Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hë jé ta see hadoo Jesus ky n'aa hanäm do ma metëek doo, bë ãã ma met'ëeg wät do paa nadoo doo. ÿ tado bã paawä, ääs wë hã hana do tado bã paawä na-ãäj hë ta see hã ma metëek doo, ky n'aa kawas'ee däk da. ⁹ ÿ ab'aanh pooj jé bë äã maher'ood wät doo: Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hë jé ta see hadoo Kristo ky n'aa hanäm do bë tamaher'ood bã, pooj jé bë gadoo do nahadoo doo! Tabanesaa hënh hahõm do ti ma matëg oow.

¹⁰ Ta ti ÿ erih do hã wyt ta maab hë, dooh hã ÿ raj'aa etsë do jawén ÿ awäd bã. P'op Hagä Do ÿ taj'aa etsë ÿ karën. Ta wób ÿ karën ÿ h'yyb en'yyim g'eeh? Dooh. Da hë ÿ karën nã bã paawä ta wób ÿ h'yyb enäw up, dooh Kristo karom ÿ do bã paawä.

¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿ wakãn haa: Kristo ky n'aa hanäm do bë ÿ ma met'ëeg wät doo, dooh ajyy sa hanaa tado bã. ¹² Dooh aj'yy tado bã hã ÿ tab'ëes do ta panyyg. Dooh ÿ rama met'ëeg bã ta tii. Jesus Kristo né hë tii, ta ti metëeh do hã ÿÿ.

¹³ Bë ky n'aa napäh paa nyy da p'ooj ub Judah buuj ky n'aa jew'yyk do mejüü doo da ÿ bawäd wät. Bë ky n'aa napäh nyy da tak'ëp ÿ paa rejää P'op Hagä Do karapee, Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Bë ky n'aa napäh na-ãäj hë tak'ëp ÿ karën paawä Kristo hã h'yy ka'eeh do ÿ gawats'iik ti noo gó. ¹⁴ Tak'ëp paa ÿ ma kamet'ëeg wät Judah buuj ky n'aa jew'yyk doo, baad paa ÿ ky daheeh. Ti hyb n'aa ÿ akog bong paa hajök Judah buuj nemon ÿÿ ma kamet'ëek doo. Tak'ëp paa ÿ karën ÿ ky daheeh sahõnh hë äã wahë makü metëek do hã. ¹⁵⁻¹⁶ Tii bã kã, tii da né hë ÿ bawäd né paawä, P'op Hagä Do metä wät hã ÿ ta T'aah, ÿ tah'yy gan'yyh ta hã tan'oo bã, Judah buuj nadoo do hã ta ky n'aa

ÿ maher'oot hyb n'aa. P'ooj ub, än ÿ wog gó ÿ basuun ná bá, tsyt hē ÿ P'op Hagā Do asēew dāk. Taky enyym do hyb n'aa hā ÿÿ, nes'aa né paawā ÿÿ, hā ÿ tabanoo ta wē ÿ moo wāt hyb n'aa. Tii bá, ta T'aah hā ÿ tametēeh P'op Hagā Do h'yyb dāng noo gó, dooh ÿ eaaj bá ajyy sa hā nyy d' ÿ bad'oo. ¹⁷ Dooch na-āāj hē Jerusarēnh hēnh ÿ ahōm bá, pój ÿÿ jé Jesus mejūū do rabahado padēek do sa wē ÿ beaanh hyb n'aa paawā. Dooch. Nayyw hē ÿ bahōm paa Arab hād nāng do hāj n'aa hēnh. Ta jawén, tii b' naa Damas-Ko panang hēnh ÿ babaaj hōm kán.

¹⁸ Tii bá ká, tamawoob hē ta baab jawén paa bá, Jerusarēnh hēnh ÿ bahōm kán, Peed ÿ baheg'āās hyb n'aa. ¹⁵ ta āh ta pa ÿ baym. ¹⁹ Ta tii bá na-āāj hē ÿ bahapāh Tsijaag, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj.* Jesus mejūū do wób, dooh ÿ hapēē bá ti noo gó. ²⁰ P'op Hagā Do matym gó bē ÿ maher'oot: Te hub né hē hahÿ ÿ erih doo. Dooch ÿ noo kanesa bá. ²¹ Ta jawén ÿ bahōm kán Sirija, Siris hād enāh do sa hāj n'aa hēnh. ²² Kristo hā h'yy ka'eeh do Judah buuj hāj n'aa bá, jé pad'yyt hē sa panang hēnh rakahet'aa doo, dooh ÿ rahapēē ná bá ti noo gó. ²³ Jāām hē hahÿ ÿ raky n'aa napāh. Hahÿÿ d' sa kyyh: “Aj'yy p'ooj ub āā tarahejāā doo, hÿÿ ká tama met'ēeg kán Kristo ky n'aa p'ooj ub takarēn do tagawats'iik do paah”, nāk mā sa kyyh. ²⁴ Ta ti ÿ raky n'aa napāh bá, P'op Hagā Do raj'aa etsē hēp ÿ n'aa.

2

¹ Ti m', 14 ta baab jawén paa bá, p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh ÿ bahōm. Béh-Nabéh sii ÿ bahōm. Tiit ÿ mahūūm si ÿÿ. ² T'ī hēnh ÿ wén hōm, P'op Hagā Do metēeh hyb n'aa taw'āāts hē né hē ÿ bahōm. Ta tii bá ÿ ats'yyt Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa ky n'aa nāng doo, ÿ maher'oot hyb n'aa sa hā nyy da Kristo ky n'aa hanām do Judah buuj nadoo do hā ÿ ma mehet'ēek doo. ÿ wén maher'oot, ÿ karēn ÿ baheg'āās séd rah'yyb hedo bá hā ÿÿ, ÿ ma mehet'ēek do hā. Séd rah'yyb nahedo bá paawā ÿ ma mehet'ēek do hā, daap paawā tii bá ÿ ma met'ēeg wāt doo, da hē ÿ ma metēek do na-āāj hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do wób ÿ da raky sēm do hyb n'aa ta ti raky n'aa napāh bá. ³ Séd hā sa wahē n'aa hedoo do rah'yyb hedoo né hē hā ÿÿ, ÿ ma mehet'ēek do hā. Dooch ēnh ramejō bá Tiit, t'ī hēnh si ÿ hewād ná doo, ta masuuj noo byyh kahōg hōm bá, Judah buuj nado né paawā. ⁴ Ta wób ti tii d' karēn paawā tabad'oo. Jesus hā h'yy ka'eeh do noo né tii. Ēr mahang rakamekuuj bong rabaheg'āās hyb n'aa nyy da Kristo Jesus hyb n'aa, dooh sa ky n'aa jaw'yyk do ēr jeÿÿm wād bá, neÿÿm doo gó ēr wén boo kán. Rakarēn paawā p'aa hēnh sa ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo da ji bawāt. Rakarēn paawā sa ky n'aa jaw'yyk do karom hadoo ji bahado dāk p'aa hēnh. ⁵ Tii d' rakarēn né paawā, dooh tabad'op hē āā ky dahé bá sa kyyh, bē hyb n'aa, Kristo ky n'aa hanām doo, baad hadoo doo, baad tabenyw dāk hyb n'aa, ta panyyg kamanekuuj dāk hyb n'aa.

⁶ Jerusarēnh bá Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang rahy n'aa jew'yyk do sa hā, sa wahē n'aa ky n'aa nāng do sa hā, baad ub ÿ ma mehet'ēek doo. Dooch ÿ ma mehet'ēek do jó ramejūū péh. (Ta ti ÿ her'ood né paawā, dooh ÿ ky s'ūūd bá sa hā Jesus sii rababok do paa hyb n'aa. Séd gó P'op Hagā Do ji tagadoo. Ky n'aa etsēeh doo, ky n'aa nets'ās do na-āāj hē tagadoo.) ⁷ Dooch né hē ÿ ma mehet'ēek do jó ramejūū péh, ÿ hanāng. Rahapāh, hā ÿ P'op Hagā Do anoo, Kristo ky n'aa hanām do ÿ ma metēek hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa mahang, Peed hā tabanoo do hadoo Judah buuj mahang tama metēek hyb n'aa. ⁸ P'op Hagā Doo, Peed tahej'oonh doo, Judah buuj mahang Jesus

* 1:19 Tsijaag, Jesus hÿÿj. Sét hē sa ÿÿn.

mejũũ do tabahadoo hyb n'aa, ŷ na-ããj né hẽ tahej'oonh Judah buuj nadoo do sa mahang Jesus mejũũ do ŷ bahadoo hyb n'aa, rabahapäh. ⁹ Ti m', Tsijaag, Peed, Jowãw daheeh, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa enãh doo, rabahapäh bã nyy da P'op Hagã Do ŷ tasẽew hõm tsyt hẽ, Judah buuj nadoo do mahang ŷ moo wãt hyb n'aa, Béh-Nabéh daheeh ŷ ragadoo sa h'yyb hataa ãã bahado dák hyb n'aa kã. Sa moo hub me ãã redẽng tii bã, ãã ragadoo rametẽeh hyb n'aa ta tii hã. Sa sii ãã kaner'oot noo gó, baad ub sa hã Judah buuj nadoo do mahang ŷ Béh-Nabéh daheeh ãã moo bok hyb n'aa. Ti nuuj jé Judah buuj mahang ramoo bok tii. ¹⁰ Dooch ãã hã ramejõ bã. Jããm hẽ ãã hã retsẽẽ, Jesus hã h'yy ka'eeh do kas' uut do Jerusarẽnh panang bã habong do ãã hyb n'aa esee hyb n'aa, ãã masa hyb n'aa. Tii d' né da tak'ẽp ŷ karẽn up ŷ bad'oo.

¹¹ ãn-Tijoka panang bã ãã wẽ Peed baheg'ããs noo gó, Peed ŷ nabuuj gedoo baad nadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. ¹² Pooj jé dó baad Peed awa had'yyt hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah buuj nadoo do sa sii. Tii bã kã, ãn-Tijoka bã rakajaa ajyy Tsijaag hep'ẽeh doo. Ti m' ta ti ajyy rakajaa bã kã, dawẽ hã Peed bawãd dák Judah buuj nadoo do sa mahãnh. Dooch sa sii tawa wãd bã, Judah buuj wób ji masuuj noo byyh kahõk do hã ky kah'ũũm do tajejũm do hyb n'aa. ^{*} ¹³ Tii bã Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do ta tii bã habong doo, Peed mo n'aa me rabadoo dák na-ããj hẽ. J'ooj madák doo me ti noo gó Peed bad'oo doo da tii d' na-ããj hẽ rabad'oo. Dawẽ hã rababoo dák Judah buuj nadoo do sa hũjy hedoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh. † Béh-Nabéh sii hẽ sa h'yyb hata dæg ti noo gó.

¹⁴ Ti m', dooh baad hadoo doo, Kristo ky n'aa hanãm do metẽeh doo da raboo boo bã ŷ bahapäh bã, sa hũjy hedoo do raty n'aa gesyyg dák † ŷ bahapäh bã, sahõnh hẽ sa matym gó Peed hã ŷ ky hadoo: “Judah buuj né paawã õm, Judah buuj nadoo doo da mabawãd dák. Meréd hõm Judah buuj raky n'aa jaw'yyk doo. H'ẽed hyb n'aa hũjy kã, mabad'oo do hã, makarẽn mamejũũ Judah buuj nadoo do ẽr hũjy ky n'aa hedoo doo, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ragadoo sa hã magadoo hyb n'aa, õm né heréd hõm paawã tii? [§] ¹⁵ Te hub né hẽ, Judah buuj taah ẽr bahadoo do hyb n'aa Judah buuj né hẽ ẽer. Dooch ta wób, baad nadoo do moo heb'ooch do ẽr ado bã. ^{**} ¹⁶ Dooch né paawã baad nadoo do moo heb'ooch do ẽr ado bã paawã, ẽr hapäh, jããm hẽ Jesus Kristo hã

^{*} **2:12** Ti noo gó, Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do wób ramejũũ Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh ragahõg hõm, jããm hẽ tii bã P'op Hagã Do gadoo Judah buuj nadoo do red'oo do hyb n'aa. Judah buuj wób, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tii da ramejũũ Judah buuj nadoo do rabad'oo, Judah buuj wób Jesus hã h'yy kana'eeh do rajeyũm do hyb n'aa. Sa hã rawẽn jejũm, ta ti rarejãã sa ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh doo. † **2:13** Ti noo gó, jããm hẽ Judah buuj rabawa Judah buuj nadoo do sa sii, Judah buuj nadoo do sa masuuj noo byyh ragahõg hõm bã. Tii da né sa ky n'aa jaw'yyk do mejũũ. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang dooh tii d' tahado wãd bã. Séd gó ji P'op Hagã Do gadoo Jesus hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ããts hẽ né hẽ paawã Judah buuj nadoo do sii Peed bawa. Ta tii bã heg'ããs do Peed raky n'aa her'oot ta wób sa hã Peed jejũm. Ti hyb n'aa dooh takarẽn bã Judah buuj nadoo do sii tawa bã heg'ããs do sa matym gó. Ti hyb n'aa tsyt hẽ tabawãd dák, tahapẽẽ né paawã dooh ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hyb n'aa ji P'op Hagã Do gadoo. † **2:14** Rawẽn ty n'aa ges'yyk, dooh Garata hãj n'aa buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh kehõg bã. Ti hadoo né hẽ P'op Hagã Do gadoo na-ããj hẽ sa hã Peed hapẽẽ né paawã, ta ty n'aa ges'yyk ta sii wa do paah, ta wób tajejũm do hyb n'aa. J'ooj madák do ta h'yyb. § **2:14** Dooch né paawã Peed her'ood bã Judah buuj nadoo do sa hã sa masuuj noo byyh ragedõg hõm hyb n'aa, tii d' tahanãng pé dawẽẽ tabawãd dák do sa mahãnh, Judah buuj wób rakajaa bã. ^{**} **2:15** Judah buuj ramaneẽenh ta wób “baad nadoo do moo heb'ooch doo”, sa ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do hyb n'aa.

ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado dāk P'op Hagä Do matym gó. Jääm hē Jesus hyb n'aa ji tagadoo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bä. Èr na-ääj hē, Judah buuj, Kristo Jesus hā èr h'yy kae dāk baad èr bahado dāk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, èr tagadoo hyb n'aa. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hā èr daab yb wäd bä. Dooh hajaa pé baad tabahado dāk P'op Hagä Do matym gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do taky daheeh do hyb n'aa. ¹⁷ Hÿÿ kã, èër, Judah buuj hedoo doo, Kristo hyb n'aa kã èr karèn do hyb n'aa baad èr bahado dāk P'op Hagä Do matym gó, baad nadoo do moo heb'oooh do èr bahado dāk Judah buuj nadoo do nemuun, nãk èr buuj wób. Nyy d' rahanäng pé ta tii? Kristo hyb n'aa g'eeh nesaa do moo heb'oooh do èr bahado dāk? Dooh. Dooh tii d' tado bã! ¹⁸ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ji bahadoo, p'aa hēnh ji du do bã Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā ji daab yb bã, pooj jé ji eréd hõm doo.†† ¹⁹ Dooh taw'ääts hē tado bã p'aa hēnh ÿ du do bã ÿ daap yyp Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā. Mosees ky n'aa jaw'yyk do dajëb hã ji taky n'aa etyy do hyb n'aa, ÿ paa dajëb wät hadoo ta hã.‡‡ Hÿÿ kã, tamanejõ wät do hyb n'aa hã ÿÿ, ÿ hajaa P'op Hagä Do karèn doo da ÿ bawät. ²⁰ Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé ti ta ky n'aa jaw'yyk do hã ÿ paa dajëb wät do hadoo ÿ baher'oot bã: Kristo sii ÿ kepëem dāk do hadoo b'aa kajatsék do hã tadajëp noo gó. Gawatsig hõm pooj jé ÿ bawät do paah. Kristo ti hÿÿ kã hëp ÿÿ gó hawät doo. Da hē, badäk hahÿÿ bã ÿ bawät nã bã, ÿ h'yy kae had'yit hē P'op Hagä Do T'aah hã, hã ÿ kamahãn do hã, hëp ÿ n'aa dajëp do hã.§§ ²¹ Jääm hē P'op Hagä Do èr wé taky ennym do hyb n'aa baad èr wén hado dāk ta matym gó. Dooh ÿ ty n'aa gesyng bã ta tii. Ta ti ÿ wén her'oot, ji haja bã paawä baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, tii bã daap paawä Kristo dajëp!”, näng ma ÿ Peed hã.

3

¹ H'yy ganahoot nã do hadoo bëeh, Garata buuj! Tak'ëp bë rawad'ii bong bë wén nahapëe wät baad hadoo doo! Jaa bë hã wadii? Baad ub né paa bë ÿ ma met'ëeg wät Jesus Kristo ky n'aa b'aa, kajatsék do hã ji hyb n'aa dajëp doo. ² Sét ub ti ÿ eanh bë hã hÿÿ kã: P'op Hagä Do anoo bë hã ta Sahee, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa g'eeh, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta ky n'aa bë maa napäh noo gó? ³ Tak'ëp bë h'yy ganahoot? Bë du do dāk noo gó Kristo hã bë h'yy ka'eeh doo, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee bë wén gadoo. Ta Sahee bë tah'yib mahüüm. Bë karèn apäh hÿÿ kã bë daaj hē bë hajaa doo me bë bahajaa pooj jé bë du doo doo? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hã g'eeh bë karèn bë daap yyp hÿÿ kã? ⁴ Hajõng baad hadoo do bë bahapäh paa bë mahang. Daap hē g'eeh ta ti bë hã? ÿ karèn paawä bë bahapäh, dooh daap hē tado bã. ⁵ Wyt ta maab hē, ta Sahee P'op Hagä Do wén noo bë hã, hanãm do tawén pehuunh bë mahang,

†† **2:18** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: P'aa hēnh ji daab yb bã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hã, ta ti ji eréd wät do jawén paa bã, tii bã né hē nesaa do moo heb'oooh do ji bahado dāk né hē, ji nahajaa do hyb n'aa sahõnh hē ji ky dahé bã. Dooh Jesus hã ji daap yyp do hyb n'aa tado bã nesaa do moo heb'oooh do ji hado bã. ‡‡ **2:19** Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejõ wäd bã ji hã Paw-Ro hanäng péh.

§§ **2:20** Ti hadoo èr hã na-ääj hē. Paw-Ro bawät do hã èr tametëeh nyy da taw'ääts hē èr sahõnh hē èr babok. * **3:4** Dooh ji hapëe bã baad ub nyy d' tahanäng pé tég nad'ëed is do 4 hã kerih doo. Sét né paawä Gereg kyyh, pawóp hē ta ky n'aa ta see pé noo gó. Hahÿÿ da na-ääj hē tahajaa ji erii bã: “Daap hē g'eeh tak'ëp bë ahob wät doo, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë rarejää noo gó? ÿ karèn paawä bë bahapäh, dooh daap hē tado bã bë ahoop do paah.”

Kristo hã bẽ h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyp do bẽ ky daheeh do hyb n'aa tado bã.

⁶ Bẽ hyb n'aa newẽ Abaraãm bad'oo doo. P'op Hagã Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né kã m', baad tawén hado dák paa P'op Hagã Do matym gó. ⁷ Ti hyb n'aa kã, tii d' h'yy ka'eeh doo, Abaraãm karapee kã. ⁸ P'ooj ub P'op Hagã Do kyy kerih do hã kaher'ood dák paah, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sii hẽ da baad rabahado padëek da P'op Hagã Do matym gó. Hahÿÿ da Kristo ky n'aa hanãm do P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot paa Abaraãm hã: “A hyb n'aa né da sahõnh hẽ badák hahÿÿ hã habong do ky n'aa kedëng da”, [§] nãng kerih doo. ⁹ Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh do tii, Abaraãm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ragadoo da Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa edëng do paah.

¹⁰ Tii d' nado sahõnh hẽ tii, Mosees ky n'aa jaw'yyp do raky daheeh do hã daab 'yyp doo. Ky n'aa kawas'ee dák tii. Tii d' né hẽ P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot ti ky n'aa: “Ky n'aa kawas'ee dák sahõnh hẽ ajyy, ÿÿj, sét né paawã resõôts bã sahõnh hẽ P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyp doo gó kerih do mahang. Sét nuu me né paawã resõôts hõm bã, raky n'aa kawas'ee dák da”, ^{**} nãng kerih doo. ¹¹ Ti hyb n'aa, wyt ta maab hẽ, dooh baad ji bahado dák P'op Hagã Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyp do hã ji daap yyp do hyb n'aa. Ti né hẽ ti P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot doo. Hahÿÿ da takerii dák ta ti ky n'aa: “Jããm hẽ edëb had'yyp da, jé ta hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado dák do P'op Hagã Do matym gó”, ^{††} nãng kerih doo. ¹² Hÿÿ kã, Mosees ky n'aa jaw'yyp do mejũũ do ji moo wät doo, dooh ji h'yy ka'eeh do tado bã. Ramoo bok do hã radaab yyp ky n'aa jaw'yyp do ky dah'eeh kar'ëen doo. Hahÿÿ da takerii dák P'op Hagã Do kyy kerih doo gó ta ti ky n'aa: “Jé hahÿÿ hã kamejũũ do moo wät doo, edëb né paawã da ta hyb n'aa.” ^{‡‡}

¹³ Ër paa ky n'aa kawas'ee dák Mosees ky n'aa jaw'yyp do mejũũ do ër nahajaa do hyb n'aa ër ky dahé bã. Tii bã kã, ër Kristo bedëeb wät ër ky n'aa kawas'ee dák do mahãnh. Ta hã tabadãng ër ky n'aa kawas'ee dák do Kristo an'oo bã, ër hã tanadëe wät hyb n'aa. Ër hyb n'aa Kristo ky n'aa kawas'ee dák paa ÿ wén nãng, hahÿÿ da P'op Hagã Do kyy kerih do hyb n'aa ta ti ky n'aa: “Ky n'aa kawas'ee dák da sahõnh hẽ b'aa hã sa kamag padëek doo”, ^{§§} nãng kerih doo. ¹⁴ Ër ky n'aa kawasee do mahãnh ër Kristo Jesus bedëeb wät do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ ragadoo hÿÿ kã Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa edëng doo. Hÿÿ kã, ër sahõnh hẽ, ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa ër gadoo P'op Hagã Do Sahee taky n'aa enooh do paah.

¹⁵ Kaner'oot do ky n'aa jaw'yyp doo gó bẽ ÿ maher'oot Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh do ky n'aa, wakãh haa. Sa da hadoo do sii rakaner'ood bã, ramoo boo bã kerih do rakaner'oot do heen n'aa, sa häd ta hã raberih bã hyb n'aa jewyik do sa matym gó, tii bã dooh hajaa pé ta ti tahÿÿd bã. Dooh na-ããj hẽ ta jawén sa see haja bã kaner'oot do heen n'aa hã taberih nã ta ky n'aa papuuj, pooj jé, ta da hadoo do sii rakaner'oot do bód nadoo doo. Ti hadoo Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh do hã. ^{***} ¹⁶ Abaraãm hã, ta panaa hã na-ããj hẽ P'op Hagã Do ky n'aa enooh paah, ta hyb n'aa sahõnh hẽ badák

† 3:6 Genesis 15.6 ‡ 3:7 Abaraãm karapee, P'op Hagã Do karapee, Isaraëw buuj sa hã. Ti hyb n'aa jé h'yy ka'eeh do tii, P'op Hagã Do karapee heh'ãat doo, Paw-Ro wén nãng. § 3:8 Genesis 12.3, 18.18, 22.18 ** 3:10 Dew-Teronom 27.26 †† 3:11 Habakuk 2.4 ‡‡ 3:12 Rewitikos 18.5 §§ 3:13 Dew-Teronom 21.23 *** 3:15 Dooh kahÿÿt pé tii. Dooh ta bahãnh hanoo péh.

hahÿy hã habong do raky n'aa kedëng. Dooh paa P'op Hagã Do ky dëë bã hajök do ta panaa sa hyb n'aa, ta ti taky n'aa enooh doo. Sét hë ta panaa hyb n'aa taky däng.^{†††} Kristo né hë ti sét hadoo do Abaraãm panaa, ta hyb n'aa ji wén ky n'aa kedëng. ¹⁷ Hahÿy d' ti ÿ hanäng péh, dooh P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa hahÿyt pé ÿ noo bã: Abaraãm sii P'op Hagã Do kaner'ood wät paah. Baad P'op Hagã Do ky däng ta hã. Taky däng ta hã, dooh taky kahÿyd bã ta hã taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa, ta ky n'aa jaw'yik doo, 430 ta baab jawén paa bã Mosees hã kan'oo däk doo, dooh tahaja bã tahÿyd bã pooj jé Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo. ¹⁸ Abaraãm hã P'op Hagã Do ky n'aa edëng do ër wë tatabëej bã paawã Mosees ky n'aa jaw'yik do ji ky daheeh do hyb n'aa, ji haja bã paawã tii, tii bã dooh P'op Hagã Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tado wäd bã. P'op Hagã Do ky n'aa enooh do hyb n'aa né hë Abaraãm gadoo P'op Hagã Do ky n'aa edëng do ta hã. P'op Hagã Do wén ky n'aa edëng Abaraãm, P'op Hagã Do ky enyym do hyb n'aa ta hã.

¹⁹ Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa g'eeh takan'oo däk ta ky n'aa jaw'yik doo? Tawén kan'oo däk, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa paawã. Takan'oo däk dó, Kristo, Abaraãm panaa, kanajaa ná bã. Ti panaa hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo. P'op Hagã Do anoo paa ta ky n'aa jaw'yik do ääs sa hã, Mosees hã raban'oo däk hyb n'aa. P'op Hagã Do ky n'aa rod Isaraéw buuj sa wë, sa ky n'aa rod P'op Hagã Do wë na-ääj hë ti Mosees. ²⁰ Hÿy kä, sét hë tado bã, ta daaj hë taky n'aa enooh doo, dooh ji hyb n'aa karën pé ji ky n'aa rod. Sét ub né hë P'op Hagã Doo, ta daaj hë Abaraãm hã tamaher'oot do ta hã taky n'aa enooh doo.

²¹ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yik do h'yy kawareem g'eeh pooj jé taky n'aa enooh do paa hã? Dooh! Dooh ta hã tah'yy kawareem bã. P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yik do haja bã paawã ji edëb had'yyt do ji hã tan'oo bã, tii bã kä baad ër bahado däg né hë paawã P'op Hagã Do matym gó ta ky n'aa jaw'yik do ër ky daheeh do hyb n'aa. ²² Dooh né hë tahaja bã ta tii. P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot, nesaa do ji h'yyb gó ji karën do ji hã tamejō had'yyt hë. Ti hyb n'aa, jãäm hë Jesus Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji gadoo P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo.

²³ Kristo ewäd hyng do pooj jé, ti nuuj jé, Mosees ky n'aa jaw'yik do äã tamoo masoo hadoo. Äã tadewäts bëëh hadoo. Äã tahag'ääs ti nuuj jé, tób rayd ragadahew'ëes do hagã n'aa tabad'oo doo da, P'op Hagã Do ër hã tametëeh bã kä Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä hÿy kä, baad ji bahado däk ta matym gó. ²⁴ Kristo ewäd hyng do pooj jé, äã hagã n'aa hadoo ti nuuj jé Mosees ky n'aa jaw'yik doo, nesaa do äã moo nabok hyb n'aa. Hÿy kä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa, baad ër bahado däk P'op Hagã Do matym gó ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ²⁵ Hÿy kä, Kristo hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä, Kristo hã ër daap yyp do hyb n'aa kä, dooh hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yik do ër tahagã wäd bã.

²⁶ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagã Do taah bë sahōnh hë, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Séd bë h'yyb hedo däk hÿy kä Kristo Jesus hã. ²⁷ Bë nu kemuun bong bã séd hã bë h'yy kata däk hyb n'aa Kristo sii, Kristo hadoo bë bahado däk hÿy kä. ²⁸ Séd uuh had'yyt ër hÿy kä Kristo Jesus hã ër h'yy kata däk do hyb n'aa: Judah buuj ji do bã, Judah buuj nadoo do ji do bã, sa kariw n'aa ji do bã, sa karom ji do bã, a'ÿy ji do bã, ÿÿnh ji do bã na-ääj hë. Séd uuh had'yyt né hë ji. ²⁹ Kristo karapee bë bahado däk do hyb n'aa, Abaraãm panaa heh'äät

hadoo bë bahado dāk. Ti hyb n'aa Abaraām hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do do paa tabës hÿÿ kã bë hã.

4

¹ Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot ji hã tabës do ky n'aa: Ji t'aah, sahõnh hë ta yb ma gadoo do pan'aa, sa karom bahãnh nado ta karapee noo gó, sahõnh hë ta yb ma ta ma hado däg né paawä ta jawén. ² Ta yb ky däng do noo gó kanajaa nä bã, ta hagä n'aa mejüü ta t'aah hã ti nuuj jé. Ta ma tagadoo do pan'aa ti nuuj jé hag'ããs do hã taky daheeh. Dooh ta t'aah haja bã tah'yy karën do tamoo wäd bã. ³ Ti hadoo ër hã. Kristo ër tabed'ëep do pooj jé, karapee t'aah hadoo ëer. Badäk hahÿÿ hã nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ër hã tamejüü ti noo gó. Ta ti kamejüü do karom hadoo nä ëer ti noo gó. ⁴ Tii bã kã, P'op Hagä Do ky däng do noo gó kajaa bã kã, P'op Hagä Do mejüü ta t'aah. Ýÿn näng, ji da tabahadoo hyb n'aa. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo bã tabenäng, ⁵ äã tabed'ëep hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ky n'aa kawas'ee dāk do paah, P'op Hagä Do taah ër bahadoo hyb n'aa kã. ⁶ P'op Hagä Do taah ër bahadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do mejüü ta t'aah Sahee ër h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Ti né hë, ta Sahee an'oo bã, "Ee" P'op Hagä Do ër maneëenh hyb n'aa. ⁷ Ti hyb n'aa kã, dooh ji hã mejüü do karom mahado wäd bã. P'op Hagä Do t'aah kã òm. Ta t'aah mabahado dāk do hyb n'aa, sahõnh hë ta taah sa hã tabanoo doo, a hã da tabanoo na-ããj hë.

⁸ Pooj jé, P'op Hagä Do bë nahapäh nä bã, bë h'yy kaha'eeh do sa karom hadoo paa bëeh, P'op Hagä Do nado né paawä ta tii. ⁹ Hÿÿ kã, P'op Hagä Do bë hapäh hyb n'aa bë h'yyb gó, (bë P'op Hagä Do hapäh do hyb n'aa ÿ hanäng), h'ëed hyb n'aa p'aa hënh bë h'yy kawareem ta ti ky n'aa jaw'yyk do nahejooñ doo, daap hadoo do wë? Bë karën apäh ta ti hedoo do bë tamejüü p'aa hënh, p'ooj ub bë babok doo da? ¹⁰ Tsyt hë däg bë basëew dāk ta äh, bë daaj hë bë tayy hyb n'aa. Kamarab heen n'aa bë teb'ëes, ji joom ji ataa do hedoo do heen n'aa bë teb'ëes, tsyt hë däg bë basëew dāk ta see pé noo gó ta baab.* ¹¹ Bë ÿ hyb n'aa tón! Daap hë apäh ÿ ma met'ëeg wät Kristo ky n'aa bë mahang?

¹² Tak'ëp ÿ betsëe bë hã, wakän haa, ÿ bad'oo doo da taw'ãäts hë bë bad'oo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã ÿ daab yb wäd bã. Pooj jé ta tii hã bë daab nayyp do hado dāk ÿÿh.

Pooj jé baad ÿ bë gadoo. ¹³ Bë hapäh né hë, ÿ nahëe näng do hyb n'aa ti noo gó bë häj n'aa bã ÿ bewäd nä. Ti noo gó né hë pooj jé bë ÿ maher'ood wät Kristo ky n'aa hanäm doo. ¹⁴ Nahäh ÿÿ taw'ãäts hë nado né paawä bë hã ti noo gó, dooh né paa ÿ bë ty n'aa gesyyg bã. Baad ÿ bë gadoo ti noo gó. P'op Hagä Do äãs bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah. Kristo Jesus bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah. ¹⁵ Tak'ëp bë tsebë ti noo gó. H'ëed hyb n'aa bë tsanebee bong? Ti noo gó, bë haja bã paawä, bë matym sii hë bë ado nyh paawä hã ÿÿ bë banoo hyb n'aa. ¹⁶ Bë hã, bë maji hado dāk g'eeh ÿ hÿÿ kã, baad hadoo do bë ÿ maher'oot do hyb n'aa?

¹⁷ Tak'ëp né paawä nanäng ma matëg oow bë rah'yyb en'yym bë gadoo hyb n'aa sa hã, dooh bë hyb n'aa tado bã bë rah'yyb en'yym doo. Rakarën paawä bë hyb n'aa wareem ÿÿh, sa hã bë h'yyb en'yym hyb n'aa, sa hã bë maa newëe hyb n'aa kã. ¹⁸ Taw'ãäts hë had'yyt hë ji rah'yyb en'yym doo, baad hadoo do hyb n'aa tado bã tii. Hÿÿ kã, bë mahang ÿ badoh bã, bë an'oo manä baad

* **4:10** Ta ti hedoo do rateb'ëes do hyb n'aa P'op Hagä Do gadoo red'oo.

nadoo do jawén bë rah'yyb en'yyim doo. ¹⁹ Tah haa hadoo do ȳ kamahän doo, ȳynh ajän benyy däg bä ta mahȳynh do tahoop doo da, p'aa hënh ȳ bahoop bë hyb n'aa, Kristo bawäd wät doo da bë baboo däk bä kä. ²⁰ Dooch ȳ haja bë bë wë ȳ ahöm bä, ti hadoo né hë ȳ karën paawä bë wë ȳ bahöm, baad bë sii ȳ ber'oot hyb n'aa. Ta ti ȳ wén her'oot, dooch ȳ hapëë wäd bä nyy d' ȳ bad'oo bë hä.

²¹ Bëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hä mejüü kar'ëen doo, bë hä ȳ eanh hahȳyh: Dooch bë hapëë bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo? ²² Pawóp mä Abaraäm taah, näng kerih do hä. Ta ȳym karom Agah häd näng do sii ta t'aah seeh, ta ȳym heh'äät do Sarah häd näng do sii ta t'aah seeh. ²³ Ta ȳym karom sii tawén eta däk, ta ȳym karom hä ta t'aah wén nyy däk, nyy d' rabad'oo sa daaj hë rahyb n'aa newë däk do hyb n'aa. Ta ȳym heh'äät do sii tawén eta däk, tii da P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paa hyb n'aa ta hä.

²⁴ Ta ti ky n'aa gó tahajaa ji ma met'ëëg bä. Pawóp hë hadoo do ȳyj, Agah, Sarah, pawóp hë hadoo pé P'op Hagä Do sa sii kaner'ood däk do hadoo, Abaraäm sii, Mosees sii kaner'ood däk doo. Waëë Sinaih häd näng doo bä ta ky n'aa jaw'yyk do sa hä tanoo doo, Agah hadoo tii. Sahönh hë Sinaih bä kanoo do hä daap yyp doo, tak'ëp rabahoop kamejüü doo. ²⁵ Agah, waëë Sinaih häd näng do hadoo, Arab häj n'aa bë hahäng doo. Agah hadoo Jerusarënh panang da hë. Agah, Agah panaa tak'ëp sa hä ramejüü do rahoop doo da paa, Jerusarënh buuj da hë rahoop tak'ëp kamejüü doo. Sa karom hadoo Jerusarënh buuj. ²⁶ Hȳy kä, Jerusarënh hȳ pong jé hana doo,† Sarah, kamanejüü do nahoop do hadoo tii. Jerusarënh hȳ pong jé hana do karapee ëer, Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Dooch kamejüü do ër ahob bä. ²⁷ Ti ky n'aa né hë P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk. Hahȳy da takerih:

“H'yy gadajaa da òm, ȳynh netaah doo, taah nanäng doo.

Tsebee gó mageëenh, òm ajän mahȳyj nahoop doo.

H'yy gadajaa da, tsebee ȳ wén näng, ta bahänh hajök do ȳynh reréd höm do taah.

Dooch denaa hë ȳynh patug näng do taah.”‡

²⁸ Ti hyb n'aa kä, bëeh, wakän haa hedoo doo, Isak hadoo bëeh, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tabenäng doo. P'op Hagä Do taah bë wén hado däk, Abaraäm hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky bajawaa hyb n'aa. ²⁹ P'ooj ub, Abaraäm t'aah Agah sii, nyy d' rabad'oo sa daaj hë rahyb n'aa newë däk do hyb n'aa henäng doo, Is-maëw, rejä wät ta t'aah Sarah sii P'op Hagä Do Sahee ky gabuuj gó henäng doo. Ti hadoo da hë. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä daap yyp do ër rarejäã, P'op Hagä Do Sahee ër h'yyb gó hanäng doo. ³⁰ Hȳy kä, hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa: “Mah'eed höm ȳynh karom ta t'aah daheeh. Dooch ȳynh karom t'aah gado bä ta yb hanaa ta ȳym heh'äät do t'aah nemuun”,§ näng kerih doo.** ³¹ Ti hyb

† 4:26 Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh do ky n'aa né hë tii. Jé Kristo hä h'yy ka'eeh doo, dooch tahob wäd bä ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp kamejüü doo. ‡ 4:27 Isajas 54.1 hä takerii däk ta tii. Hahȳy d' kerih do hanäng péh: Ȳynh reréd höm do taah, Jesus hä h'yy ka'eeh do hadoo. Hajöë däk tii. Ȳynh patug näng do taah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä ky dah'eeh do hadoo. Dooch Jesus hä rah'yy kae bä tii. Hajök Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä ky dah'eeh do bahänh. § 4:30 Genesis 21.10

** 4:30 P'ooj ub, Agah, Is-maëw daheeh sa ky n'aa ta ti kerih doo. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro pes'äap ma matëg oow sa mahang habong doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hä karën mejüü doo. Dooch ta ti hedoo do ji gado bä ji mahang, tahanäng péh. Dooch P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragado da tii.

n'aa wakān haa, tak'ēp ta hā kamejūū do taah nado ēēr.†† Baad hawāt do taah, kamanejūū do na hoop do taah ēēr.‡‡

5

¹ Kristo ēr tabed'ēēp tak'ēp ēr hā kamejūū do ēr ahoop do mahānh, baad ēr babok hyb n'aa kā. Ti hyb n'aa bē an'oo manā ta see hā bē rah'yyb mahūūm. Bē gado manā tak'ēp kamejūū do rakarēn bā p'aa hēnh bē gadoo.

² Bē hyb n'aa matakā bē ŷ maher'oot doo! ŷŷh, Paw-Ro, baad bē ŷ maher'oot hahŷŷh: Masuuj noo byyh kahōg hōm do bē gado bā, daap hē da bē hā tii bā Kristo ji hyb n'aa dajēp doo. ³ Sahōnh hē ajyy sa masuuj noo byyh kahōg hōm do gadoo do sa hā ŷ ab'aanh ŷ maher'ood wāt doo: Ta ti bē gado bā, kamejō dāk bē hā tii bā sahōnh hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do wób bē ky daheeh na-āāj hē. ⁴ Bēēh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do hyb n'aa kar'ēēn do baad bē bahado dāk paawā P'op Hagā Do matym gó, dawēē bē baboo dāg kán Kristo mahānh. Ji hā P'op Hagā Do ky enyym do bē ty n'aa gesygg dāg kán.

⁵ Eēr kā, baad ēr gada P'op Hagā Do Sahee an'oo bā, Kristo hā ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ēr bahado dāk P'op Hagā Do matym gó. ⁶ Séd hē ji h'yy kata dāg bā Kristo Jesus hā, ji masuuj noo byyh kahōg hōm do hyb n'aa nado ji tagadoo, ji masuuj noo byyh kanahōg hōm do hyb n'aa nado ji tagadoo na-āāj hē. Séd hā né hē ji ta hā. Jāām hē takarēn do ji hā, baad ji h'yy kae heh'āāt do ta hā, ji da hadoo do ji kamahān do hā kametēēh doo.

⁷ Baad paa bē babok pooj jé. Jaa bē tahewad kán baad hadoo do ky n'aa bē ky nadahé wāt hyb n'aa? ⁸ Ta ti bē hā raky kah'ūūm doo, dooh P'op Hagā Do bē tanaēēnh do hanaa tado bā. ⁹ Nad'ēēd its né paawā pāw makuj n'aa, jé pad'yyt hē dāg takamekuuj dāk.* ¹⁰ Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā ŷ h'yy kasadā do hyb n'aa, baad ŷ bahapāh hēp ŷŷ gó, ŷ hyb n'aa newēē doo da bē da hyb n'aa newēē na-āāj hē, séd bē h'yyb hedoo da hā ŷŷ. Doo da ta see hadoo bē hyb n'aa newēē bā da. P'op Hagā Do rejāā da bē h'yyb manepēē bong hanoo doo, hyb n'aa jawyg né paawā ta ti ta wób sa hā.

¹¹ Wakān haa, ŷ na-āāj hē ŷ mejō nā bā paawā ta wób ramasuuj noo byyh kahōg hōm hyb n'aa, te hub tado bā paawā tii, dooh paawā Judah buuj ŷ rarahejā bā. ŷ ma met'ēēg nā bā paawā taw'āāts hē né hē ji masuuj noo byyh kahōg hōm doo, tii bā Kristo b'aa hā kajatsēk do hā dajēp do ky n'aa, dooh paawā Judah buuj tah'yyb rejā wād bā. ¹² Ta ti ajyy ji masuuj noo byyh kahōg hōm do mejūū doo, ta ti ky n'aa me bē h'yyb manepēē bong hanoo doo, taw'āāts hē paawā sahōnh hē sa hā hanāng do ragahōg hōm.

¹³ Bēēh, wakān haa, P'op Hagā Do bē tatsyyd wāt ky n'aa jaw'yyk hedoo do tak'ēp ji mejūū do bē hā tamanejō wāt hyb n'aa, baad bē babok hyb n'aa kā. Doo nesaa do ji h'yyb sāg karēn do jawén ji awāt do hyb n'aa tado bā tii d' tabad'oo ēr hā. Doo. Tak'ēp ky n'aa jaw'yyk do ji hā tamejūū do mahānh ji tawén ed'ēēp, kamahān gó ēr masa hyb n'aa ēr da hadoo doo. ¹⁴ Ta tii d' ŷ wén her'oot, sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo, hahŷ sét hē hadoo do tamejūū do hā kametā dāk: "Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da."† ¹⁵ Bē hyb n'aa matakā! Bē kamanahān bā bē da hadoo doo, bē

†† **4:31** Tak'ēp Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū do nado ēēr, tahanāng pé tii. ‡‡ **4:31** P'op Hagā Do taah ēr hado dāk, ta hā ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tahanāng pé tii. Eēr tawén gadoo, tak'ēp ēr wē taky enyym do hyb n'aa, nes'aa né paawā ēēr. *

5:9 Hahŷŷ d' Paw-Ro hanāng péh: Kanahēn d'os hē né paawā baad nadoo do ma matēg oow rama met'ēēg bā, ta s'ee hēnh da rah'yyb mahūūm hajōk doo.

† **5:14** Rewitikos 19.18

mahang ta see kamajē bā ta see wē, ta see rejā bā ta see tabanas'aa mo n'aa me, tii bā da bē d' gawatsik.

Taw'āāts hē ji anoo P'op Hagā Do Sahee ji tah'yyb mahūūm do ky n'aa hahȳȳh

¹⁶ Ti hyb n'aa kā bē ȳ maher'oot hahȳȳ da: Bē an'oo P'op Hagā Do Sahee bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa, tii bā da dooh bē moo boo bā nesaa do bē h'yyb sāg karēn doo. ¹⁷ Nesaa do ji h'yyb sāg karēn doo, dooh takarēn bā P'op Hagā Do Sahee karēn doo. P'op Hagā Do Sahee dooh takarēn bā na-āāj hē nesaa do ji h'yyb sāg karēn doo. Pawóp hadoo do kamajī ji h'yyb gó, ti hyb n'aa dooh bē haja bā bē moo boo bā ti bē karēn paawā bē moo bong doo. ¹⁸ P'op Hagā Do Sahee bē tah'yyb mahūūm bā bē an'oo bā, dooh ky n'aa jaw'yyk do bē hā tamejō wād bā.

¹⁹ Wyt ta maab hē nesaa do sa h'yyb sāg karēn do jawén habok do moo bok doo: Sa ȳym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'ȳȳh, nesaa do nu meby n'aa nāng do sa hā hanāng doo me ramoo bong, dooh rah'yy keba bā ta ti hedoo do hā. ²⁰ Kabarii hā rah'yy ka'eeh, raweh'ēeh. Ramehēm. H'yy gaēēj gó rababok, ky ked'aak, ta wób hā rah'yy kajew'ēēs. Nayyw hē rakawajāān. Ta wób sa bahānh rakarēn ranu gapad'ēek, dooh rakarēn bā séd rah'yyb hedo bā ta wób sa hā. ²¹ Ta wób wē hanāng do raty ge-eh. Jarakē hedoo do hā rabaom. Ta bahānh rabawēh, rabeēek. Hajōng nā ti hedoo do ramoo bong na-āāj hē. P'aa hēnh tak'ēp péj bē ȳ maher'oot: Tii d' hawāt doo, dooh da P'op Hagā Do gado bā tabag'āās doo bā.

²² Tii d' nado rabad'oo P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm doo. P'op Hagā Do Sahee hanaa ji kamahān doo, baad ji tsebé doo, ji h'yyb nām doo, nayyw hē kawanajāān doo, ji ky ennym doo, baad ji da hadoo do ji gadoo doo, h'yy kaneh'ȳyt doo, ²³ kaja hē denaa hē ji h'yyb ji mahūūm do ji da hadoo do wē, ji h'yyb ji meduuk do na-āāj hē. Dooh ky n'aa jaw'yyk pé ta ti hedoo do meduuk péh. ²⁴ Kristo Jesus karapee hedoo doo, dooh nesaa do sa h'yyb sāg karēn do jawén raboo boo bā. Reréd hōm nesaa do sa h'yyb tak'ēp karēn doo. B'aa kajatsék do hā repēm dāk hadoo ta tii. ²⁵ Ti hyb n'aa, papuuj gó er babok P'op Hagā Do Sahee anoo do hyb n'aa, taw'āāts hē h̄ȳ kā er ky daheeh né hē P'op Hagā Do Sahee er hā metēeh do er h'yyb gó. ²⁶ Taw'āāts hē dooh er h'yy kasabé bā. Taw'āāts hē dooh er mety bā er da hadoo doo. Taw'āāts hē dooh er h'yy kajewēets bā er da hadoo do wē.

6

Ji da hadoo do ji masa do ky n'aa hahȳȳh

¹ Wakān haa, nesaa do bē see moo wād bā, tii bā taw'āāts hē bēeh, P'op Hagā Do Sahee h'yyb mah'ūūm doo, bē maher'ood ta hā nesaa do taberéd hōm hyb n'aa, p'aa hēnh tabanoo hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm ta hā. Taw'āāts hē kaja hē denaa hē bē h'yyb bē mahūūm ta hā bē maher'oot bā. Ta ti hedoo do hyb n'aa ta see mamaher'oot bā, taw'āāts hē h̄ȳ kā er ky daheeh né hē daaj hē, nesaa do om sii hē tah'yyb natatuk hyb n'aa. ² Bē masaa bē da hadoo doo, hejoonh do ta wē takametēeh bā. Tii d' bē adoo bā, Kristo ky n'aa jaw'yyk do bē ky dahé dāg kān.*

³ Hyb n'aa sakog is do seeh, "Ȳ hyb n'aa jawyk", ta h'yyb gó taky hado bā, ta daaj hē takawadii. ⁴ Taw'āāts hē ji daaj hē ji moo wāt do hā ji hyb n'aa

* **6:2** Hahȳȳ Kristo ky n'aa jaw'yyk doo: "Taw'āāts hē bē ȳ kamahān doo da bē kamahān ta wób." Jowāw 13.34.

newëë baad ji do bä. Baad ji do bä, ji hegãã bä ji daaj hë, tii bä ji moo wät do hä tahajaa ji tsebë. Dooh hyb n'aa pé tii bä ta wób rababok do hä ji kametty. ⁵Taw'ääts hë sét ken'yuh ji, ji gadoo, ji moo wät P'op Hagä Do anoo do ji hä ji moo wät hyb n'aa. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa pé ta wób ramoo bok do hä ji kametty y wén näng.

⁶Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh ma kamet'ëek do ramasa sa ma matëg, sa wë hanäng do uuh me.

⁷Bë hä hë bë kawad'ii manäh! Dooh hajaa pé P'op Hagä Do wadii péh. Ji ejoom doo, ti né hë ti ta jawén ji ataa doo. ⁸Hahȳy d' y hanäng péh: Jé sa h'yyb säg karën do jawén habok doo, ti hanaa né hë ragadoo da tak'ëp rahob had'yuyt doo. Jé P'op Hagä Do Sahee karën do jawén habok doo, ragadoo da ji edëb had'yuyt do P'op Hagä Do pa. ⁹Ti hyb n'aa, taw'ääts hë dooh ër h'yy gejë hõm bä baad hadoo do ër moo bok do hä. Èr h'yy ganejë bä, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó ër gadoo da baad hadoo doo. ¹⁰Ti hyb n'aa kä, ër haja bä, taw'ääts hë baad hadoo do ër moo boo had'yuyt bä sahõnh hë sa hä. Taw'ääts hë ti bahãnh tii d' ër bad'oo, ër masa, ër nemuun Kristo hä h'yy ka'eeh do sa hä.

Tagadëëg ub Paw-Ro maher'oot do hahȳy

¹¹Bë hegãã hahȳ bë ner'ood bä, tég ewëëh do hä moh ȳy me bë y ma erii kãh hahȳ tagadëëg ub do bód.†

¹²Ta tii d' karën do bë ramajũũ bë masuuj noo byyh bë kahõg hõm hyb n'aa, jããm hë ta wób rah'yuyb en'yym do hyb n'aa tii d' rawén mejũũ. Dooh rakarën bä Judah buuj wób, tak'ëp ta ti mejũũ do sa hä rarahejãã Kristo b'aa hä kajatsëk do hä dajëp do ky n'aa hyb n'aa. ¹³Sa daaj hë dooh raky dahé bä Mosees ky n'aa jaw'yuyk doo, ti hadoo né hë rakarën bë gadoo bë masuuj noo byyh kahõg hõm doo, ta ti bë gadoo do hyb n'aa Judah buuj wób sa matym gó rah'yuy kasab'ee hyb n'aa. ¹⁴Ȳy kä, jããm hë y karën y h'yy kasab'ee b'aa kajatsëk do hä Jesus Kristo, Èr Wahë N'aa dajëp do hyb n'aa. B'aa kajatsëk do hä Kristo dajëp do hyb n'aa, sahõnh hë badäk hahȳy hä ji h'yyb karën do dajëb kãh hadoo hä ȳy. Ȳ na-ããj né hë y dajëb wät hadoo ta ti hedoo do hä. Dooh ta ti jawén y awäd wäd bä. ¹⁵Ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hä nado ti ji hyb n'aa matakëë doo, ji masuuj noo byyh kanahõg hõm do hä nado na-ããj hë. Dooh its ti P'op Hagä Do matym gó. Jããm hë taw'ääts hë ji hyb n'aa matakëë papuuj gó ji bawät do hä, P'op Hagä Do Sahee anoo doo. ¹⁶Ta tii hä hyb n'aa matakëë do sa hä, papuuj gó habok do sa hä, h'yyb nãm do y karën P'op Hagä Do anoo. Ȳ karën P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn tii. Ti né hë ta karapee heh'ãat doo.

¹⁷Hup ȳy hä ti anäng rok ȳ tyw n'aa paah, Jesus hyb n'aa ȳ rarahejãã doo.‡ Ti hyb n'aa, h̄y jawén, dooh ȳ karën wäd bä ran'oo bä, bë hyb n'aa h'yy katón do y ahob wäd bä.

¹⁸Ȳ karën ër Wahë N'aa Jesus Kristo ky enyym sahõnh hë bë hä, wakãh haa hedoo doo. Jããm hë kä.

† **6:11** Paw-Ro bahed'oo doo da, tamaher'oot baad herih hajaa do hä nyy da raberih hyb n'aa ta kyyh. Tii bä kä, tagadëëg ub, ta daaj hë tado däk ji merih do nahëeh, tagadëëg ub hadoo do ta daaj hë taberih hyb n'aa. Ti hyb n'aa tii da Paw-Ro wén her'oot ta tii. ‡ **6:17** Ma matëg oow rah'yuy kasab'ee masuuj noo byyh kahõg hõm do heen n'aa hä. Sa hä, ti ti metëeh baad ji do bä P'op Hagä Do matym gó. Dooh its ta tii. Paw-Ro hub hä rahapãh hajõng ta rog tyw n'aa paah, tak'ëp rarahejãã do paa haj'aa. Jesus panyyg hanãm do hyb n'aa Paw-Ro ahoop tii. Tii hä rahapãh ny hadoo do baad Jesus ky daheeh doo.

Epeso

Jesus hã h'yy ka'eeh do Epeso häd näng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ Paw-Ro ÿ ti hÿÿh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejüü do see ÿ hado däk doo. ÿ edëng bëeh, Epeso panang bã habong do tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew hõm doo, Kristo Jesus hã h'yy kata däk doo, ta hã h'yy kanerët doo.

² Äã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë ky en'yyim bë hä. Äã karën baad bë rah'yyb en'yyim.

Kristo hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ky n'aa hahÿÿh

³ Taw'ääts hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né ta ti tabag'ääs doo bã ër taky n'aa edëng do sahõnh hë baad hadoo doo me, hÿ pong jé hana doo me, badäk hahÿÿ bã naa nadoo doo me. Ër taky n'aa edëng, Kristo hã ër h'yy kata däk tabanoo do hyb n'aa.

⁴ Hahÿÿ da tabad'oo ër hã: Sahõnh hë badäk hahÿÿ tapahuunh do pooj jé, Kristo hyb n'aa ër tabasëew hõm ta wë. Ër tabasëew hõm tsyt hë, nesaa do mahãnh, baad had'op doo da ër babok hyb n'aa ta matym gó. Ër takamahãn do hyb n'aa, ⁵ sahõnh hë tapahuunh do pooj jé, Jesus Kristo hyb n'aa ër hã tah'yyb däng, ta taah ër bahadoo hyb n'aa kã. Tii d' tawén d'oo, tii da tah'yyb däng do hyb n'aa, tii da takarën do hyb n'aa. ⁶ Ta wë ër tabasëew hõm, ta taah ër bahado däk tabanoo na-ääj hë, tak'ëp taky enyym do hyb n'aa ji j'aa etsë hyb n'aa ta hã. Baad ër wë taky enyym hõm ta T'aah hyb n'aa, takamahãn doo. ⁷ Ta T'aah hyb n'aa, ta T'aah majyyw me ër tabed'ëep nesaa do mahãnh. Ta T'aah ër hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, tabawug hõm nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng doo. Tii d' tawén d'oo, tak'ëp taky enyym do hyb n'aa. ⁸ Tak'ëp né hë ër wë taky enyym hõm. Sahõnh hã ër tah'yy gan'yyh, sahõnh hã ër h'yy kadaw'uuh tan'oo bã. ⁹ P'op Hagä Do karën do hyb n'aa tametä wät ër hã nyy da tah'yyb däng tabad'oo Kristo hyb n'aa. Pooj jé, dooh hapäh pé tah'yyb däng doo. ¹⁰ Hahÿÿ ti P'op Hagä Do h'yyb däng tabad'oo: Tah'yyb däng do noo gó kajaa bã kã, sahõnh hë, hÿ pong jé habong doo, badäk hahÿÿ hã habong do na-ääj hë, séd hã da tabata däk, sahõnh hë sa nu gabóg Kristo bahado däk hyb n'aa kã.

¹¹ Kristo hyb n'aa, äã P'op Hagä Do asëew hõm ta karapee äã bahadoo hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo, p'ooj ub tah'yyb däng do hyb n'aa tii da äã hã tabad'oo. Takarën doo da né hë P'op Hagä Do moo wät sahõnh hë. ¹² Äã tabasëew hõm ta wë, P'op Hagä Do kabaj'aa do äã j'aa etsë hyb n'aa, äã pooj jé Kristo hã h'yy kae däk doo. ¹³ Kristo hyb n'aa, bë hã na-ääj hë taban'oo däg kãn ta karapee bë bahadoo hyb n'aa hÿÿ kã. Baad hadoo do ky n'aa, ji tabed'ëep do panyyg n'aa hanãm do bë maa napäh bã, Kristo hã bë h'yy kae däk bã kã, bë hã taban'oo däg kãn ta Sahee taky n'aa enooh do paah. ¹⁴ Ta jawén, ta karapee P'op Hagä Do baad tabed'ëep noo gó kajaa bã kã, ër gadoo da sahõnh hë ër hã taky n'aa enooh doo. Pooj jé dó ër hã tabanoo ta Sahee, ta jawén ër gadoo do metëë n'aa. Sahõnh hë ta ti tawén d'oo, ta kabaj'aa do ji j'aa etsë hyb n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëe do ky n'aa hahÿh

¹⁵ Ti hyb n'aa, ÿ ky n'aa napäh bã Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã bẽ h'yy kae däk doo, sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do bẽ kamahãn ÿ ky n'aa napäh bã na-ãäj hẽ, ¹⁶ ÿ paa du doo P'op Hagã Do hã ÿ j'aa etsë bẽ hyb n'aa. Dooh ÿ eréd bã bẽ hyb n'aa P'op Hagã Do ÿ j'aa etsë doo. P'op Hagã Do hã ÿ ky n'aa etsëe bã, bẽ ÿ ky n'aa ets'ëe had'yyt hẽ. ¹⁷ P'op Hagã Do ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ër Yb tak'ëp kabaj'aa doo, tak'ëp baad hadoo do hã ÿ ky n'aa etsëe, ta Sahee me bẽ tah'yy gan'yyh hyb n'aa, bẽ hã tagahoot hyb n'aa na-ãäj hẽ, baad P'op Hagã Do bẽ bahapäh hyb n'aa kã. ¹⁸ Bẽ hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëe, bẽ h'yy kadaw'uuh P'op Hagã Do an'oo bã, bẽ hapäh hyb n'aa ny hadoo do baad hadoo do ta jawén bẽ gadoo do pan'aa bẽ P'op Hagã Do wén naëej wät.* Æã karën bẽ bahapäh tak'ëp hajõng doo, tak'ëp hetsooh do ta karapee tsyt hẽ ta wẽ kasëew bong do sa hã taky n'aa enooh doo, ta jawén ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Æã ky n'aa etsëe na-ãäj hẽ bẽ bahapäh hyb n'aa, tak'ëp sahõnh hẽ bahãnh hadoo do ta hejój eër, ta hã h'yy ka'eeh do hã tanoo doo. Ti né hẽ ta ti ta hejój tak'ëp ta kabaj'aa doo me tametëeh doo, ²⁰ dejëp do mahang Kristo ganã wät tan'oo bã. Ta ti hejój me né hẽ, hÿ pong jé, ta hub hadäk hënh, takaweh'ëeh doo bã, Kristo basooh P'op Hagã Do an'oo bã, ²¹ sahõnh hẽ kabaj'aa do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hẽ bag'ãas do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hẽ hejój enäh do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hẽ mejüü do ji nahapäh do sa bahãnh Kristo bahado däk hyb n'aa kã. Sahõnh hẽ hyb n'aa jewyk doo, da hẽ habong doo, ta jawén habong do na-ãäj hẽ, sa bahãnh hyb n'aa jawyk Kristo bahadoo P'op Hagã Do an'oo bã na-ãäj hẽ. ²² Sahõnh hã Kristo mejüü P'op Hagã Do an'oo bã, sa hã taj'aa ketsëe däk do hyb n'aa. Sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do sa nu gabóg Kristo, P'op Hagã Do an'oo bã. ²³ Kristo hã h'yy ka'eeh doo, Kristo hub hadoo, ta tsyym hadoo, ta moo hadoo. Sa hyb n'aa baad sahõnh hẽ takaja däk Kristo wẽ, ta hã rakata däk hyb n'aa. Kristo né hẽ ti sahõnh hẽ baad takaja däk hanoo doo.

2

¹ Bëeh, dejëp do hadoo bẽ h'yyb tym p'ooj ub P'op Hagã Do hã, tamejüü do bẽ ky nadaheeh do hyb n'aa, baad nadoo do bẽ moo bok do hyb n'aa na-ãäj hẽ. ² Nesaa do bẽ moo heb'ooh paah, badäk hahÿh hã habong do P'op Hagã Do hã h'yy kana'eeh do rabahed'oo doo da né hẽ. Ti noo gó bẽ paa ky daheeh Nesaa Do Yb, karap'ar h'yyb nesaa do wẽ hã habong do sa wahë n'aa, P'op Hagã Do hã ky nadah'eeh do sa h'yyb mejüü doo. ³ Æã na-ãäj hẽ, Æã sahõnh hẽ, ky nadah'eeh do sa da h'yyb hadoo paa Æãh, Jesus hã Æã h'yy kana'eeh nã bã. Nesaa do Æã hub karën do jawén, Æã h'yyb säg karën do jawén na-ãäj hẽ Æã babok paah. Nesaa hyb n'aa ji h'yyb ji henäng noo gó naa, Æã na-ãäj hẽ P'op Hagã Do rejãã paawã, sahõnh hẽ ta wób sa nemuun.

⁴ Ti hado né paawã, P'op Hagã Do tak'ëp ji tat'yyd mehüin doo, tak'ëp ër takamahãn do hyb n'aa ⁵ ër tabedëeb wät hadoo Kristo sii ër dejëp do hadoo noo gó. Dajëp hadoo paa eër, P'op Hagã Do mejüü do ër ky nadaheeh do hyb n'aa. (Jããm hẽ bẽ hã taky enyym do hyb n'aa bẽ tawén edëeb wät nesaa do mahãnh. Dooh bẽ hanaa tado bã tii.) ⁶ Kristo sii ër ganã wät hadoo tan'oo bã, Kristo Jesus sii hÿ pong jé ër bat'ooh hadoo tan'oo bã na-ãäj hẽ,* Kristo

* **1:18** Badagyp do hadoo doo gó ji bawät nã noo gó, ji P'op Hagã Do naëenh Jesus hã ji h'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do takarën tabanoo do hyb n'aa ji hã. Hajõng baad hadoo do na-ãäj hẽ takarën tabanoo ji hã. * **2:6** Ta sii ër bag'ãas hyb n'aa, ta sii hÿ pong jé ër bat'ooh tan'oo bã.

hã er h'yy kata däk do hyb n'aa. ⁷ Tii d' tawén d'oo, tak'ep, sahõnh hẽ bahãnh hadoo do taky ennyim do hỹ jawén sahõnh hã takametëeh hyb n'aa. Er hã Kristo Jesus bad'oo do hã kameta däk tak'ep ji wẽ taky ennyim doo. ⁸ Jããm hẽ bẽ hã taky ennyim do hyb n'aa bẽ tedëeb wät nesaa do mahãnh, bẽ h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta hã. Dooch bẽ hanaa tado bã tii. P'op Hagä Do anoo tii, ji matym n'aa hadoo. ⁹ Dooch baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji tawén keh'ëep, ji daaj hẽ ji hã hẽ ji h'yy kasabé mahãnh. ¹⁰ P'op Hagä Do mo haj'aa ëer. Papuuji er tapehuunh Kristo Jesus hyb n'aa, baad hadoo do er moo bok hyb n'aa hỹy kã. P'op Hagä Do ennyw däk paa er pooj jé ta ti baad hadoo do er moo bok do pan'aa.

Séd rah'yyb hedo däg kãn sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh do ky n'aa hahỹyh

¹¹ Ti hyb n'aa, bëeh, Judah buuj nadoo doo, "Masuuj noo byyh kanehök do" bẽ ramaneënh do Judah buuj hã, sa daaj hẽ "Masuuj noo byyh keh'ëep do" rakamaneënh do hã, bẽ hyb n'aa newë nyy da pooj jé bẽ babok do paah. (Ta ti Judah buuj bad'oo doo, sa daaj hẽ sa hã hẽ ramoo bok do tii.) ¹² Ti noo gó, dooch Kristo bẽ hapëë bã. Dooch Isaraëw buuj, P'op Hagä Do karapee uuh bẽ do bã. Dooch bẽ gado bã ti noo gó Isaraëw buuj sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, sa uuh bẽ nadoo do hyb n'aa. Badäk hahỹy bã bẽ baboo né paawã, dooch baad hadoo do bẽ gada pé ti noo gó, daap bẽ babok, dooch P'op Hagä Do bẽ hapëë bã ti noo gó. ¹³ Hỹy kã, Kristo Jesus hã bẽ h'yy kata däk do hyb n'aa, bëeh, pooj jé dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong doo, p'eets hẽ, ta wẽ bẽ tamana kãn, Kristo ji hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa.

¹⁴ Kristo né ti hanoo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do rakamanajë bong hyb n'aa. Séd uuh hẽ er bahado däk tan'oo bã kã. Pooj jé ti anäng ta baa besuu n'aa hadoo, sa h'yyg gó Judah buuj dooch ragado bã Judah buuj nadoo do hanoo doo. Dooch séd rah'yyb hedo bã pooj jé, rakamaj'ĩ paah. Hỹy kã Jesus ado hõm ta baa besuu n'aa hadoo doo. ¹⁵ Hahỹy d' tabad'oo tii: Ji hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, dooch Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, hajõng hedoo do hã ji tamejũ do hyb n'aa tado wäd bã P'op Hagä Do ji tagadoo, Kristo an'oo bã. Tii d' tawén d'oo papuuji hadoo do takarën. Takarën sét rabahado padëëk Judah buuj Judah buuj nadoo doo, ta hã rah'yy kata däk do hyb n'aa. Tii d' tabad'oo do hyb n'aa, tado hõm rakamaj'ĩ doo. ¹⁶ B'aa kajatsëk do hã tadajëp do hyb n'aa, tado hõm kãn rakamaj'ĩ doo. P'op Hagä Do najiis rabahado padëëk tan'oo bã, b'aa kajatsëk do hã tadajëp do hyb n'aa. Dooch ta maj'ĩ rahado boo bã tan'oo bã, ta hã h'yy ka'eeh doo. ¹⁷ Kristo ewäd hyng, ta ky n'aa hanãm do ji tamaher'oot hyb n'aa. Ta ky n'aa hanãm do an'oo bã h'yyb nyyw gó ji bawät P'op Hagä Do wẽ, ta wób sa wẽ na-ãaj hẽ. Bẽ hã, dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do paa hã, ãã Judah buuj hã, P'op Hagä Do ky n'aa napäh do hã na-ãaj hẽ tamaher'ood wät ta ti ky n'aa. ¹⁸ Hỹy kã Kristo hyb n'aa, sahõnh hẽ ëer, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãaj hẽ, er hajaa er ana bã er Yb hỹ pong jé hawät do matym gó,† sét ub ta Sahee hyb n'aa, er gadoo doo.

¹⁹ Ti hyb n'aa kã, bëeh, Judah buuj nadoo doo, dooch ta wób buuj bẽ do wäd bã. P'op Hagä Do karapee uuh né hẽ bẽ hỹy kã. P'op Hagä Do taah né hẽ bëeh, ta wób sa nemuun. ²⁰ Tsäng s'ëeb, tób pan'aa ta hejój n'aa jó ji at'ëëg häng do hadoo bëeh. Jesus mejũ doo, Jesus ky n'aa rod na-ãaj hẽ, ta ti tób hejój n'aa hadoo. Pã yb, sahõnh hẽ tób mesoo doo, Kristo Jesus né hẽ tii. ²¹ Sahõnh hẽ ëer, er h'yy kata däk Kristo hã. Kristo hyb n'aa, p'op gadat'ëë sëek do hadoo tób pan'aa hadoo do ëer, P'op Hagä Do tób n'aa hadoo er bahadoo hyb n'aa,

† 2:18 Ji ky n'aa ets'ëë bã tii, ji ma ejãm bã, P'op Hagä Do ji j'aa ets'ëë bã na-ãaj hẽ.

tsyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē kasēew dāk doo. ²² Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa, bēeh, Judah buuj nadoo doo, bē na-āāj hē séd hā bē h'yy kata dāk sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do wób sa sii, P'op Hagā Do tób n'aa hadoo ēr bahadoo hyb n'aa kā. Ta Sahee ēr mahang tabawād kån.‡

3

¹ Ti hyb n'aa kā, ȳyh, Paw-Ro, Judah buuj nadoo do hā Kristo Jesus ky n'aa ȳ ma metēek do hyb n'aa ȳ radawäts gēet doo, ȳ ky n'aa etsēē bē hyb n'aa.

P'op Hagā Do h'yyb dāng do Paw-Ro hā takametā dāk do ky n'aa hahȳh

² Hā ȳ P'op Hagā Do anoo, bēeh, Judah buuj nadoo do ȳ ma metēek hyb n'aa ji wē taky enyym do ky n'aa. Hā ȳy, bē ky n'aa napāh hā ȳ tan'oo dāk doo.

³ Ta h'yyb dāng doo, pooj jé ji nahapāh nā do P'op Hagā Do metā wāt hā ȳy. Ganapog is doo me bē ȳ ma erii dāk ta ti ky n'aa hā nag'aap hē. ⁴ Bē ner'ood bā, bē hyb n'aa matakā bā, bē hapāh da, baad ȳ bahapāh Kristo ky n'aa pooj jé ji nahapāh doo. ⁵ P'ooj ub, ji wahē makūū hā dooh P'op Hagā Do metā bā paa nyy da tah'yyb dāng tabad'oo doo, da hē ta Sahee me Jesus mejūū do sa hā, ta ky n'aa rod sa hā na-āāj hē tametēeh do pénh. Tsyet hē ta wē tasēew hōm do sa hā tametā kån. ⁶ Hahȳ ti da hē tametēeh doo: Jesus ky n'aa hanām do ragado bā, séd hā rah'yy kata dāk Kristo Jesus hā. Ti hyb n'aa kā, Judah buuj nadoo do ragadoo da Judah buuj sii P'op Hagā Do sa hā taky n'aa edēng doo. Sét hē Jesus hub hadoo rabahado padēek Judah buuj sa sii. Sét né hē P'op Hagā Do karapee rabahado padēek. Judah buuj sa sii ragadoo da h̄ȳy kā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo.

⁷ P'op Hagā Do ky enyym do hyb n'aa wē ȳy, ta hejój hā ȳ tabanoo do hyb n'aa, hā ȳ taban'oo dāk ta ti ky n'aa hanām do panāg n'aa ȳ bahadoo hyb n'aa. ⁸ Sahōnh hē P'op Hagā Do karapee sa yd jé had'os do né paawā ȳyh, P'op Hagā Do anoo hā ȳy, Judah buuj nadoo do sa hā ȳ maher'oot hyb n'aa Kristo tak'ēp ky enyym doo, tak'ēp kabaj'aa do ky n'aa. Dooh ji haja bā baad ji h'yy kadawuung bā Kristo wē hanāng do hā. Jāām hē ta uuh hā ji h'yy kadaw'uuh, tak'ēp ta bahānh baad tabahadoo do hyb n'aa. ⁹ P'op Hagā Doo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo, hā ȳ tabanoo ta wób ȳ maher'oot hyb n'aa nyy d' tabad'oo tah'yyb dāng doo, p'ooj ub sahōnh hē badāk hahȳy bā habong do paa hā tamanetēeh doo, ta h'yyb gó tenām doo. ¹⁰ Tii d' P'op Hagā Do wén d'oo, h̄ȳy kā, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa kametiā dāk hyb n'aa wē hā habong do kabaj'aa do sa hā, wē hā bag'āās do sa hā na-āāj hē, P'op Hagā Do h'yy ganāng sahōnh hē hā. ¹¹ P'ooj ub, sahōnh hē tadu dahāng do pooj jé P'op Hagā Do h'yyb gó tabanny dāk doo da né hē tabadoo kån ta tii, Kristo Jesus, Ēr Wahē N'aa bad'oo do hā. ¹² Kristo hā ēr h'yy kata dāk do hyb n'aa, ta hā ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa na-āāj hē, h'yyb neȳym doo me ēr hajaa ēr ana bā P'op Hagā Do matym gó ēr ky n'aa ets'ēē bā, ēr ma ejām bā. Dooh ge'ȳym pé ji. ¹³ Ti hyb n'aa ȳ etsēē bē hā, bē h'yy gejē hōm manāh, nesaa do ȳ radawäts gēet doo bā bē hyb n'aa ȳ ahoop do hyb n'aa, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā ta ti ȳ ahoop doo. Taw'āāts hē bē tsebee ta ti hyb n'aa.

¹⁴ Ti hyb n'aa kā, taron ȳ nu paa me ȳ bahyy hāng ēr Yb h̄ȳ pong jé hawāt do wē, bē hyb n'aa ȳ ky n'aa etsēē hyb n'aa. ¹⁵ Ta ti ēr Yb an'oo bā h̄ȳ pong jé habong doo, sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do na-āāj hē rababok hyb

‡ 2:22 Hahȳ tahanāng pé ti tēg nad'ēēd is do 20, 21, 22 hā kerii dāk doo: Sét ken'ȳyh sahōnh hē ēēr, ēr ky daheeh Kristo ky n'aa Jesus mejūū doo, ta ky n'aa rod na-āāj hē ēr hā rama met'ēēg wāt doo. Kristo hyb n'aa né hē séd hā ēr h'yy kata dāk. P'op Hagā Do karapee, tsyt hē ta wē kasēew bong do ēr bahado dāk Kristo an'oo bā. Ta Sahee me P'op Hagā Do awāt h̄ȳy kā ēr mahang.

n'aa. ¹⁶ Tak'ëp ër Yb kabaj'aa, tak'ëp baad ub. Ti hyb n'aa y ky n'aa etsëe ta Sahee me bë tah'yib hej'oonh hyb n'aa. ¹⁷ Äã ky n'aa etsëe na-ääj hë bë h'yib gó Kristo bawäd had'yyt hë hyb n'aa, ta hä bë h'y y ka'eeh do hyb n'aa. Äã ky n'aa etsëe bëeh, baad had'yyt hë bë kamahän hyb n'aa, kamahän gó sahõnh hë bë moo bok hyb n'aa, ¹⁸ sahõnh hë P'op Hagä Do karapee wób sa sii baad bë h'y kadaw'uuh hyb n'aa tak'ëp baad had'op ji Kristo kamahän do hä. ¹⁹ Äã karën paawä bë bahapäh ta ti ji Kristo kamahän doo, dooh né paawä ji haja bä sahõnh hë ji hapëe bä, ta bahänh baad ub tabahadoo do hyb n'aa. Ji hä takamahän do bë bahapäh y wén karën, baad bë h'yib gó P'op Hagä Do bawät hyb n'aa, P'op Hagä Do bawät doo da né hë bë baboo däk hyb n'aa kä.

²⁰ Ta hä ër hajaa ër ky n'aa etsëe do bahänh, ër hajaa ër hyb n'aa newëe do bahänh tak'ëp P'op Hagä Do hajaa tamoo wät ër mahang, ta hejój me ër h'yib gó hawät doo me. ²¹ Äã karën Jesus hä h'y y ka'eeh do sa hyb n'aa, Kristo Jesus hyb n'aa na-ääj hë P'op Hagä Do kawehëe däg had'yyt hë. Yy. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

4

P'op Hagä Do karën doo da ji bawät do ky n'aa hahyÿh

¹ Ti hyb n'aa, yÿh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa y ma metëek do hyb n'aa y radawäts gëet doo, tak'ëp y betseë bë hä P'op Hagä Do ta wë tats'yyt do sa hä takarën doo da né hë bë babok. ² Taw'ääts hë dooh né hë bë h'y kasabé bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë bë h'yib bë mahüüm ta wób sa wë. Nayyw hë bë kawaj'ään manäh. Taw'ääts hë kamahän gó bë gadoo, ta wób bë ganen'aak do ramoo boo né paawä bë hä. ³ Séd ër h'yib hedo däk P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë hyb n'aa tam'aah, h'yib nyiw gó had'yyt hë bë babok ta wób sa wë, tanahänh hyb n'aa séd bë h'yib hedoo doo. ⁴ Sét né hë Jesus hub hadoo ëer, ta hä h'y y ka'eeh doo. Sét né hë P'op Hagä Do Sahee ër gadoo doo. Ti hadoo na-ääj hë, sét né hë baad hadoo do bë gada do ta jawén bë gadoo do pan'aa, bë P'op Hagä Do wén naëej wät. ⁵ Sét né hë ër Wahë N'aa, Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Sét né ër h'y y ka'eeh doo. Sét né hë ër nu gahem'uun doo. ⁶ Sét né hë P'op Hagä Doo, sahõnh hë ta hä h'y y ka'eeh do sa Yb, sahõnh hë tabag'ääs doo, sahõnh hä moo wät doo, sahõnh hë ër h'yib gó hawät doo.

⁷ Tii d' tahado né paawä, sét nado ër hä tanoo do ër hajaa doo. Kristo h'yib däng doo da, sahõnh hë sa hä tabanoo ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee anoo doo. ⁸ Ti hyb n'aa né hë hahyÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot paah:

“P'op tabasëek noo gó,
duu hënh rabana ta maji wób tameso padëek do tan'oo bä.
Tii bä sa matym n'aa taban'oo däg kän ta karapee hä.”*

⁹ (Hahyÿ d' tahanäng pé ti p'op tabasëek doo: Tabasëek do pooj jé badäk hahyÿ bä Kristo bewäd hyng. ¹⁰ Ti né hë ti hÿ pong jé hasëek do sahõnh hë sa bahänh tabahadoo däk hyb n'aa, sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa kä.) ¹¹ Ti né hë ti ta wób hä tabanoo ta mejüü do rabahadoo hyb n'aa. Ta wób hä tabanoo P'op Hagä Do Sahee sa hä metëeh do her'oot doo. Ta wób hä tabanoo ta panyyg hanäm do jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm hyb n'aa. Ta wób hä tabanoo Jesus hä h'y y ka'eeh do sa hagä n'aa, sa ma matëg rabahadoo hyb n'aa. ¹² Ti hadoo

*

pé tawén noo sa hä, P'op Hagä Do karapee ramasa hyb n'aa, takarën do ta karapee rahajaa ramoo bok hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo na-ääj hë, Kristo hä h'yy ka'eeh do rah'yy kahej'oonh hyb n'aa, baad rah'yy ka'eeh, baad raky dahé magyys hë hyb n'aa, ¹³ sahõnh hë ëër, séd hä ër h'yyb hedo däg kån hyb n'aa ër h'yy kaha'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah ër hapäh do hyb n'aa. Aj'yy h'yyb mapëë däk do hadoo ër bahado däk tii bä, Kristo hado däk né hë ër bahadoo hyb n'aa kä. ¹⁴ Tii bä, dooh karepé ër hado boo bä kä. Dooh h'oo t'aah hadoo ër hado boo bä, jé pad'yyt hë maadaka maeh do mahüüm doo, jé pad'yyt hë bah'ood ahëm hõm doo. Dooh ajyy ji hä wad'ii doo, h'yy kamep'ëëh doo me panyyg hahup nadoo do rama mehet'ëëk do ër ky dahé wäd bä, ÿ hanäng péh. ¹⁵ Hÿÿ kä, taw'ääts hë kamahän gó ër ber'oot ër maa newëë baad hadoo do ky n'aa, sahõnh hë ta tii hä ër h'yyb mepëë däk hyb n'aa, Kristo hadoo ër bahado däk hyb n'aa kä. Ta hä h'yy ka'eeh do sa nu gabóg né ti Kristo. ¹⁶ Ta hub hadoo ëër. Sahõnh hë ji hä hanäng doo, ji tsyyim hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji jarää masoo baad tabahadoo hyb n'aa. Sahõnh hë ji hä hanäng do baad rado bä, baad ub tii bä ji, ji hejooonh. Ti hadoo ër hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do hä: Kamahän gó ër sahõnh hë ër moo boo bä Kristo, ër nu gabóg, sét ken'yyh ër hä tanoo doo, tii bä ër da h'yy kahej'oonh, baad ër h'yy kae magyys hë, baad ër ky dahé magyys hë.

¹⁷ Ti hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó tak'ëp péj bë ÿ mejüü, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rababok doo da bë aboo boo manä wäd! Daap hadoo do rahyb n'aa newëë do jawén rababok tii. ¹⁸ H'yy gatamah baad hadoo do hä. Nabuj keh'üüm do hyb n'aa, dooh rah'yy kadawuung bä, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do hä. Ti hyb n'aa dooh rahapëë bë na-ääj hë papuu jé gó ji awät doo, ji hä P'op Hagä Do anoo doo. ¹⁹ Rawao däk nesaa do ramoo bok do hä. Ti hyb n'aa dooh ranu mebyy wäd bä nesaa do ramoo bok do hä. Sa h'yyb karën do jawén rababoo had'yyt hë. Hajõng hedoo pé nu meby n'aa näng do ramoo boo had'yyt hë. Dooh rah'yy keba bä ta ti hedoo do hä. Kah'üüm ta ti nesaa do rakarën doo. ²⁰ Bëë kä, dooh ta ti rababok doo da bë aboo boo bä do hyb n'aa Kristo bë wén hapëë däk bë h'yyb gó. ²¹ Bë ky n'aa napäh né hë Kristo ky n'aa. Bë ää ma met'ëëg wät nyy da takarën bë babok, ta hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa Jesus hanaa bë ää ma met'ëëg wät doo. ²² Bë ää ma met'ëëg wät, bë beréd hõm hyb n'aa pooj jé bë babok do paah, ji h'yyb karën do ji tawadii do hyb n'aa baad nado wäd doo. ²³ Bë ää ma met'ëëg wät, bë an'oo bë P'op Hagä Do h'yyb wareem. ²⁴ Bë ää ma met'ëëg wät, bë gadoo hyb n'aa kä bë h'yyb tym papuu jé, P'op Hagä Do mo haj'aa ta da hadoo tabahadoo hyb n'aa. Baad had'op ji bawät, P'op Hagä Do karën doo da ji bawät ta ti an'oo bä. Baad hadoo do hanaa ta tii da ji bawät doo.

²⁵ Ti hyb n'aa bë noo kanesa manäh. Taw'ääts hë bë noo gehub bë da hadoo do sii bë er'ood bä, séd uuh ër sahõnh hë ër bahadoo do hyb n'aa. ²⁶ Bë kawaj'ään bä, bë an'oo manä baad nadoo do bë moo boo ta ti hyb n'aa. Kawaj'ään bë hyb n'aa hüüm manäh. Bë h'yyb ehód manä bë kawaj'ään doo. ²⁷ Bë an'oo manä ta tyw n'aa Dijab† hä, bë tah'yyb natatuk hyb n'aa.

²⁸ Pooj jé hets'ëëk doo, taw'ääts hë dooh tetsëëg wäd bä. Taw'ääts hë tamoo wät hÿÿ kä, ta wë tabanäng hyb n'aa, wë bedoh do tamasa hyb n'aa kä.

²⁹ Bë esog manä nesaa do ta wób h'yyb rejää doo. Jääm hë baad hadoo doo, ta wób masa do bë her'ood. Ji da hadoo do h'yy katón bä, ji h'yyb en'yym ji

† 4:27 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahananäng pé ti Dijab.

her'oot doo me. Tatsebee bā, tsebé doo me ji ber'oot. Ti hōm do had'yyt hē. Tii d' bē bad'oo baad tanu dāng hyb n'aa maa new'ēē do sa hā. ³⁰ Bē er'ood manāh, bē moo boo manā na-āāj hē P'op Hagā Do Sahee h'yy katón hanoo doo. Ta Sahee P'op Hagā Do anoo dó ēr hā, ēr ta karapee tametēeh hyb n'aa. Tanoo dó ēr hā baad ēr tabed'ēēp bā kā. ³¹ Taw'āāts hē bē eréd hōm sahōnh hē bē manabaan doo, h'yy ganapūū doo, ji kawajāān doo, ky ked'aak doo, ta see ji ky n'aa rejāā do na-āāj hē. Taw'āāts hē bē eréd hōm né hē bē da hadoo do bē pan'aa takyyk doo. ³² Taw'āāts hē h'yyb nyyw gó bē gadoo ta wób. Taw'āāts hē bē t'yyd mehīn bē da hadoo doo. Taw'āāts hē bē mabaan hōm baad nadoo do ta wób bē hā rabad'oo doo, nesaa do bē moo bok do paah Kristo hyb n'aa P'op Hagā Do mabaan hōm doo da né hē.

5

¹ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē P'op Hagā Do bad'oo doo da né hē bē bad'oo, ta taah tak'ēp takamahān do bē bahadoo do hyb n'aa. ² Taw'āāts hē kamahān gó bē babok, Kristo ēr takamahān doo da né hē, ta daaj hē takan'oo dāk doo, ēr hyb n'aa tadajēp hyb n'aa. P'op Hagā Do h'yy gadajang Jesus hā, ta daaj hē takan'oo dāk do hyb n'aa ēr hyb n'aa tadajēp noo gó.

³ Bē aā manā bē yīm nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Bē moo boo manā nesaa do nu meby n'aa nāng do bē hā hanāng doo me. Bē hyb n'aa hūūm manā bē ma. Tabad'op hē ti hedoo do bē moo boo manāh. Dooh bē er'ood bē da hadoo do sii ta ti hedoo do ky n'aa. Dooh tii da P'op Hagā Do karapee tsyt hē ta wē tasēew hōm do raboo bā. ⁴ Bē er'ood manā nesaa do nu meby n'aa nāng doo. Daap hadoo do na-āāj hē, taw'āāts hē dooh bē her'ood. Taw'āāts hē dooh bē ky masuuj bā nu meby n'aa nāng doo me ta wób rakawew'aam hyb n'aa. Dooh tii da rer'ood bā Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Taw'āāts hē hahȳy da bē bad'oo: P'op Hagā Do wē ēr tsebé baad hadoo do ēr hā tanoo do hyb n'aa. ⁵ Baad y karēn bē bahapāh hahȳy: Sa yīm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii hē ȳy doo, nesaa do nu meby n'aa nāng do sa hā hanāng doo me ramoo bong doo, sa ma rahyb n'aa h'ūūm do na-āāj hē, dooh ragadoo bā Kristo P'op Hagā Do daheeh rabag'āās doo bā. Sa ma rahyb n'aa h'ūūm doo, kabarii hā h'yy kaha'eeh do hadoo, sa ma hā rah'ȳy padēek do hyb n'aa. Dooh P'op Hagā Do hā rah'ȳy kae heh'āat ta tii. ⁶ Bē gado manā ky kamep'ēeh doo me bē rakarēn bā bē rawad'ii bā, ji hajaa nanāng nesaa do ji moo wād bā rahe'ood bā. Ta ti hedoo do hyb n'aa né hē P'op Hagā Do rejāā da nabuj keh'ūūm doo. ⁷ Ti hyb n'aa sa da bē h'ȳy hedo manāh.

⁸ Badagyp do hadoo doo gó bē babok paah. Hȳy kā ta bag hadoo doo gó bē baboo dāk Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'ȳy kata dāk do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē ta bag hadoo doo gó né hē bē babok. ⁹ Ta bag gó ji awād bā, baad ji ky enyym, baad hadoo do P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt, dooh ji noo kanesa bā, dooh ji wad'ii bā. ¹⁰ Baad bē hyb n'aa newē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn do hā bē h'ȳy kadaw'uuh hyb n'aa. ¹¹ Bē moo boo manā badagyp do hadoo doo gó habok do ramoo heb'ooh doo. Dooh baad hadoo do ta ti hanaa. Bē maher'ood sa hā, bē metāh sa hā, baad nado rabahapāh hyb n'aa ta ti badagyp hadoo doo gó moo kahew'ēēt doo. ¹² (Nu meby n'aa nāng kejēn doo gó ramoo heb'ooh do ky n'aa ji her'ood bā.) ¹³⁻¹⁴ Ti hadoo né hē, sa hā ji maher'ood bā, ji metā bā sa hā nyy da P'op Hagā Do karēn ji hā, nesaa do né hē ti ramoo bok doo, rabahapāh da tii bā. Ta bag banāng bā ji manyyh do badagyp doo gó kejēn do hadoo tii. Ta bag metēeh, ji bahapāh da nyy hadoo ta tii. Ti hyb n'aa hahȳy da ta wób sa kyyh:

“Ty gawëej däg haÿÿh do ðm.
 Ganã da dejëp do mahang hawãt do ðm.
 Tii bã Kristo bag adãng da a hã.”*

¹⁵ Ti hyb n'aa, taw'ããts hë baad bë hyb n'aa matakã nyy da bë babok. H'yy gatamah do rababok doo da bë aboo manãh. Taw'ããts hë P'op Hagã Do karën do hã h'yy genãh do rababok doo da bë babok. ¹⁶ Ta tyw n'aa nyy bã baad hadoo ji moo wãt hyb n'aa, taw'ããts hë bë moo boo né hë baad hadoo doo, nesaa do jé pad'yyt hë takah'ũum kãn do hyb n'aa da hë. ¹⁷ Ti hyb n'aa bë h'yy gatema manãh. Taw'ããts hë bë h'yy kadaw'uuh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën do hã. ¹⁸ Bë eëg manã hejooonh do bë ba'oom hyb n'aa. Ji baoom do ji tah'yyb mahũum nesa do ji her'uut, nesaa do ji moo wãt hyb n'aa, ji tarejãã na-ããj hë. Taw'ããts hë P'op Hagã Do Sahee tii, bë an'oo baad bë tah'yyb mahũum hyb n'aa. ¹⁹ Tii bã, Saaw-Mo hã hanãng do kejãm do ky n'aa me, ta see pé P'op Hagã Do ji ma ejãm do ky n'aa me na-ããj hë bë maher'ood ta wób.† Tii bã, bë h'yyb gó naa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë j'aa etsë, bë ma ejãm. ²⁰ Tii bã, P'op Hagã Do Sahee bë tah'yyb mahũum do hyb n'aa, taw'ããts hë ër Wahë N'aa Jesus Kristo hãd gó had'yyt hë bë h'yy gadeja P'op Hagã Do ër Yb wë. Taw'ããts hë sahõnh hë hyb n'aa bë h'yy gadeja ta wë. ²¹ Kristo bë weh'ëeh do hyb n'aa taw'ããts hë bë da hadoo do bë ky daheeh. Taw'ããts hë kawanajãã doo gó bë gadoo bë ramaher'ood bã.

ÿÿj hã tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

²² ÿÿj, taw'ããts hë bë ky daheeh bë patug, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë ky daheeh doo da. ²³ Ta ÿÿm nu gabóg ta patug, Kristo, ta hã h'yy ka'eeh do sa nu gabóg hadoo doo da. Kristo hub hadoo do ta hã h'yy ka'eeh doo. Kristo sa h'yyb tym dëeb. ²⁴ Taw'ããts hë Kristo hã h'yy ka'eeh do ta hã raky daheeh doo da sahõnh hã sa ÿÿm raky daheeh sa patug.

Ajyy hã tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Ajyy, taw'ããts hë bë kamahãn bë ãj, Kristo ta hã h'yy ka'eeh do takamahãn doo da, ta daaj hë sa hyb n'aa takan'oo däk doo, ²⁶ tsyt hë ta wë tabasëew hõm hyb n'aa, baad sa hã tabenãm hyb n'aa. Ta ky n'aa hyb n'aa sa hã tabenãm. Naëng me tabenãm hadoo sa hã.‡ ²⁷ Tii d' tawén d'oo, tak'ëp hanãm gó takarën ta hã h'yy ka'eeh do rababoo däg kãn, ta wë tagadoo noo gó. Takarën dooh hesus hedoo doo pé sa mahang hanãng. Takarën dooh baad nadoo do sa mahang hanãng péh. Tsyh hë nesaa do mahãnh, baad had'op doo da rababoo däk takarën. ²⁸ Taw'ããts hë ajyy rakamahãn sa ãj, Jesus bad'oo doo da né hë ta hã h'yy ka'eeh do wë. Taw'ããts hë sa hã hë rakamahãn doo da ajyy rakamahãn sa ãj. Jé ta ÿÿm kamahãn doo, ta daaj hë ti takamahãn ta hã hë. ²⁹ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh ta daaj hë, ta hub ty n'aa ges'yyk péh. Ji waa ji esoos ji bahejooonh hyb n'aa, baad ji hag'ããs ji hub hã. Ti hadoo Kristo bad'oo ta hã h'yy ka'eeh do hã, baad ji tabahag'ããs. ³⁰ Sét ken'yyh ëer, ta hub uuh hadoo ëer. ³¹ Hahÿÿ da takerii däk Genesis hã: “Ti hyb n'aa kã m' aj'yy kã sa yb sa ÿÿn mahãnh kã sa m'aa hënh kã, tagatëë hyb n'aa ta ÿÿm kã. Raketëë jawén paa bã sét rabahado padëek ta ÿÿm daheeh”,§ nãng kerih doo. ³² Tak'ëp

* **5:13-14** Gadagyp do hadoo doo gó habok doo, haÿÿh do hadoo, dejëp do hadoo na-ããj hë P'op Hagã Do ranahapãh do hyb n'aa. Kristo ky n'aa ji gado bã ji ty gawëej däk do hadoo, ji ganã wãt do hadoo.

† **5:19** Ta wób ji h'yyb en'yym hyb n'aa tii, sahõnh hë ratsebë hyb n'aa na-ããj hë. ‡ **5:26** Ji nu kemuun

do ky n'aa tii. § **5:31** Genesis 2.4

tabahetsooh ta ti kerih do ky n'aa see pooj jí ji nahapäh doo. Hã yÿ, Kristo, ta hã h'yy ka'eeh doo, séd h'yyb hedoo do ky n'aa ta ti ta her'oot na-ãáj hê. ³³Te hub né paawä ta tii, ketëë do sa ky n'aa na-ãáj hê ta her'oot. Ti hyb n'aa sahõnh hê bê ajyy, taw'ääts hê bê kamahän bê äj bê hã hê bê kamahän doo da. Taw'ääts hê yÿj raweh'ëeh sa patug.

6

Karapee, pahëew, maruus, sa yb hã na-ãáj hê tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹Karapee, pahëew, maruus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karapee bê bahadoo do hyb n'aa, bê ky dahé bê yb, bê yÿn. Taw'ääts hê né hê ta tii da bê bad'oo. ²Hahÿÿ da kerih do hã: “Mawehëë a yb, mawehëë a yÿn.” Jáãm pooj jí P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky dahé bã baad hadoo do ji gadoo taky däng do tii. ³Hahÿÿ da ji hã taky däng: “Mawehëë bã a yb, mawehëë bã a yÿn òm wäd dawëët da badäk hahÿÿ bã.”*

⁴Bëeh, sa yb, bê ejäg manä bê taah rah'yy ganapõ mahänh. Taw'ääts hê baad bê baw'ëeh baad bê maher'ood sa hã, baad rababok hyb n'aa. Bê ma met'ëëg sa hã nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën ji bawät.

Sa karom hã, sa kariw n'aa hã na-ãáj hê tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

⁵Bëeh, sa karom, bê ky dahé bê kariw n'aa. Baad bê wehëë sa hã. J'ooj madäk doo me bê moo boo manäh bê ramejüü doo. Kristo bê ky daheeh doo da bê ky dahé bê kariw n'aa. ⁶Taw'ääts hê dooh jáãm hê bê ky daheeh bê moo bok do tahegää bã, bê hã taj'aa etsë bê karën paawä do hyb n'aa. Kristo karom bê bahadoo do hyb n'aa, bê h'yyb gó naa, P'op Hagä Do karën doo da bê moo boo sahõnh hê. ⁷T'öp bê h'yyb gó naa, tsebé doo me, bê moo boo bê ramejüü doo. Taw'ääts hê Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wê bê moo bok ta ti bê h'yyb gó, ajyy wê had'yyt nado. ⁸Hahÿ bê hyb n'aa newë: Sahõnh hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo da baad hadoo do ji moo wäd wät do mabaj, ta see karom ji do bã, sa karom ji nado bã na-ãáj hê.

⁹Bëeh, sa kariw n'aa hedoo doo, bê karom bê raweh'ëeh doo da bê wehëë na-ãáj hê sa hã. Bê eãm manä bê karom, sét né hê ji Kariw N'aa hÿ pong jí hawät do bê bahapäh do hyb n'aa. Bê karom sa Kariw N'aa, bê kariw n'aa na-ãáj hê né tii. Ta ti dooh tasëew bã ji mahang. Séd gó tagadoo sahõnh hê. Ti hyb n'aa tabad'oo doo da bê bad'oo.

Ji mo n'aa jesuu n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹⁰Tagadëëg ub bê y maher'oot hahÿÿh: Bê h'yy kahejój Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa, tak'ëp hadoo do ta hejój hanaa. ¹¹Kanëb'oooh do pooj jí sahõnh hê ta mo n'aa jesuu n'aa warahén dadäk doo da, ta kuman tado däk doo da, bê dadäg hadoo bê mo n'aa jesuu n'aa, bê ado däg bê kuman hadoo do bê hã P'op Hagä Do an'oo däk doo, Dijab karën bã bê tawadii, bê hã tanahajaa hyb n'aa, ta hã bê j'aa ketsë hyb n'aa. ¹²Ta ti y wén her'oot, dooh ajyy ër majiï rado bã. Karap'aar h'yyb nesaa do hedoo do hyb n'aa jewyk doo, nesaa do hejój n'aa näng doo, badäk hahÿÿ bã badagyp do hadoo doo gó habok do hã bag'ääs doo, ti né hê ër majiï. Kabaj'aa hedoo do nesaa do wê hã habong doo, ti né hê na-ãáj hê ër majiï. ¹³Ti hyb n'aa, bê ado däg sahõnh hê bê mo n'aa jesuu n'aa, bê kuman hadoo do na-ãáj hê P'op Hagä Do anoo doo, nesaa do bê wê takajaa noo gó nesaa do bê hã tanahajaa hyb n'aa, sahõnh hê bê bahajaa bã kã, bê j'aa ketsë hyb n'aa kã. ¹⁴Baad bê hyb n'aa matakä däg.

* 6:3 Dew-Teronom 5.16

Bë ehub had'yyt hë bë her'oot do hã, ër majĩ wë bë bahej'oonh hyb n'aa. Warahén ta baa wyd tadadäk doo da tii, tanahewaat hyb n'aa. Warahén ta h'yyb gatsapoog n'aa tadadäk doo da baad takan'yyh hyb n'aa, baad had'op bë aboo baad bë kan'yyh hyb n'aa. ¹⁵ Warahén ta tsyym suun tapadedëek doo da takahej'oonh hyb n'aa, tii da baad bë gado panyyg hanäm doo, h'yyb nyiw gó ji bawät hanoo doo, nesaa do hã bë h'yy kahej'oonh hyb n'aa. ¹⁶ Warahén gatoj jesuu n'aa hadoo ji h'yy ka'eeh doo. Bë h'yy kae né hë. Bë h'yy kae bä bë hajaa bë meduuk gatoj hadoo do hahöng do Nesaa Do Yb hanaa. Bë h'yy kae bä, bë hajaa bë medug bä Nesaa Do Yb bë tah'yyb tatuk doo. ¹⁷ Warahén ta soog sapaar s'ëeb tadadäk doo da, baad bë hyb n'aa newë had'yyt hë bë Jesus edëeb wät né hë nesaa do mahänh. Bë ado däg na-ääj hë P'op Hagä Do Sahee anoo do sën-jeer, P'op Hagä Do kyyh. ¹⁸ Bë er'ood had'yyt hë P'op Hagä Do sii, bë hã ta Sahee h'yyb mahüüm doo da. Bë ky n'aa ets'ëë bë tamasaa had'yyt hë hyb n'aa. Bë hyb n'aa matakä had'yyt hë. Bë h'yy gejë hóm manäh. Bë ky n'aa ets'ëë had'yyt hë ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

¹⁹ Taw'ääts hë hëp ý n'aa na-ääj hë bë ky n'aa ets'ëë, ý ber'oot bä, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa hã ý ý her'oot do pan'aa, h'yyb neýým doo me ta ky n'aa hanäm do pooj jé ji nahapäh do ta wób hã ý maher'oot hyb n'aa. ²⁰ Ta ti ky n'aa hanäm do rod n'aa ýyh, Jesus mejüü doo, ý rawén dawäts gëët. Hëp ý n'aa bë ky n'aa ets'ëë, ta ky n'aa hanäm do h'yyb neýým doo me ý baher'oot hyb n'aa, hã ý Jesus karën doo da.

Paw-Ro kedëë hóm do ky n'aa hahÿÿh

²¹ Tikiko, ër hÿÿj hadoo do baad ër kamahän doo, baad ää sii Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë moo wät doo, bë da tamaher'oot sahönh hë këh ý n'aa. ²² Bë wë ý mejüü tabahóm bë tamaher'oot hyb n'aa nyy da babä ää babok, bë tah'yyb en'yyim hyb n'aa na-ääj hë.

²³ Ää karën h'yyb näw, kamahän doo, baad h'yy ka'eeh do na-ääj hë P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ranoo bë hã hãj haa hedoo doo. ²⁴ Ää karën sahönh hë ër Wahë N'aa Jesus Kristo hã had'yyt kamahän do wë P'op Hagä Do ky enyym. Jääm hë kä.

Pirip

Jesus hã h'yy ka'eeh do Pirip hãd nãng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ Paw-Ro, Tsimoot daheeh, Kristo Jesus karom hedoo do ããh, ãã edëng bë sahõnh hë, tsyt hë P'op Hagã Do wë kasëew bong doo, Kristo Jesus hã h'yy kata padëek doo, panang Pirip hãd nãng doo bã haj'eenh doo. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa masa n'aa tii bã haj'eenh do ãã edëng na-ããj hë.

² ÿ karën P'op Hagã Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'nyim bë hã. ÿ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'nyim.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

³ P'op Hagã Doo, ÿ h'yy kaha'eeh do wë ÿ h'yy gadajang bë ÿ hyb n'aa hesë bã. ⁴ Bë ÿ ky n'aa ets'ëë bã, h'yy gadajaa gó had'yyt hë ÿ ky n'aa etsëë bë sahõnh hë, ⁵ bë du doo noo gó naa Jesus hã bë h'yy ka'eeh do ÿ bë masa do hyb n'aa Kristo panyyg hanãm do ÿ maher'oot hyb n'aa. ⁶ Baad ÿ bahapãh hahÿÿh: Bë h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagã Do du doo doo, kaja dãk da tan'oo bã Jesus Kristo matëeh bã kã. ⁷ Taw'ããts hë né hë tii da ÿ hyb n'aa newëë sahõnh hë bë wë, bë ÿ kamahãn do hyb n'aa tak'ëp. Bë sahõnh hë ÿ bë masa ÿ moo wat do hã, taky ennym doo gó hã ÿ P'op Hagã Do an'oo dãk do hã. ÿ bë masa ragadahew'ëës doo gó ÿ bagëët bã. ÿ bë masa na-ããj hë, hyb n'aa jew'yyk do sa matym gó ÿ ag'ëed bã Jesus panyyg hanãm do ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hë ÿ metëeh hyb n'aa sa hã. ⁸ Tak'ëp paawã ÿ karën bë ÿ bahapãh, Kristo Jesus ji kamahãn doo da bë ÿ kamahãn do hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ti ÿ her'oot do P'op Hagã Do hapãh.

⁹ P'op Hagã Do hã bë ÿ ky n'aa etsëë, bë kamahãn do takah'üüm hyb n'aa. Bë ÿ ky n'aa etsëë, bë tah'yy gan'yyh hyb n'aa. Bë ÿ ky n'aa etsëë, bë bahapãh hyb n'aa ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo. ¹⁰ Tii d' ÿ wën ky n'aa etsëë, baad had'op do bë bahapãh hyb n'aa, baad had'op bë babok hyb n'aa na-ããj hë Kristo matëeh bã kã. ÿ karën dooh bë hã raw'yyt pé bë hã raky n'aa tapaa pé bë babok do hã Kristo matëeh bã kã. ¹¹ Tii d' ÿ wën ky n'aa etsëë na-ããj hë, baad had'op tabahadoo hyb n'aa had'yyt hë sahõnh hë bë bad'oo doo. P'op Hagã Do hã sahõnh hë raj'aa etsëë hyb n'aa, P'op Hagã Do kawehëë dãk hyb n'aa na-ããj hë baad hadoo do bë hã rabahapãh bã. Jesus Kristo hanaa né hë ta ti baad ji awät do had'yyt doo.

Jesus ky n'aa kah'üüm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Hÿÿ kã wakãn haa hedoo doo, ÿ karën bë bahapãh hahÿÿh: Baad nadoo do wë ÿ kajaa doo, dooh tahewad bã Jesus ky n'aa hanãm doo. Baad nadoo do wë ÿ kajaa doo, Jesus ky n'aa hanãm do jé pad'yyt hë takah'üüm tan'oo bã. ¹³ Sahõnh hë warahën Roma buuj sa wahë n'aa tób haeh do hag'ããs doo, panang buuj na-ããj hë, rabahapëë däg kãn Kristo hyb n'aa ti ÿ radawãts gëët. ¹⁴ Ragadahew'ëës doo gó ÿ bagëët do hyb n'aa hajök ër hÿÿj hedoo do babã habong do rah'yyb hedo padëek, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy kasadëë padëek, neÿÿm doo gó rawén her'ood hõm hÿÿ kã P'op Hagã Do ky n'aa.

¹⁵ Sa wób rabaheer'oot Kristo ky n'aa rahyb n'aa jewës do hyb n'aa yÿh, bahãnh yÿ rakarën ranu gapad'ëek do hyb n'aa na-ããj hë. Ta wób rabaheer'oot Kristo ky n'aa y ramasa rakarën do hyb n'aa, ta ky n'aa takah'üüm hyb n'aa.

¹⁶ Tii d' rawén d'oo y rakamahãn do hyb n'aa. Y radawäts geët P'op Hagä Do an'oo bã rabahapãh, Kristo ky n'aa hanãm do y mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hë y metëeh hyb n'aa ta wób sa hã. Ta ti rabahapãh do hyb n'aa y ramasa.

¹⁷ Ta wób rawén her'oot Kristo ky n'aa, bahãnh yÿ ranu gapad'ëek rakarën do hyb n'aa. Baad hadoo do hyb n'aa nado sa h'yyb Kristo ky n'aa rabaheer'oot doo. Tii da rawén d'oo rakarën né paawã baad nadoo do y bahob magyys hë ragadaheew'ëes doo gó. ¹⁸ Na manã ti ta tii. Sa h'yyb baad nadoo doo me rer'ood bã, sa h'yyb baad hadoo doo me ta wób rer'ood bã, taw'ãäts hë Kristo ky n'aa takaher'ood hóm. Kristo ky n'aa takaher'ood hóm do hyb n'aa y h'yy gadajang, sa h'yyb baad nadoo doo me ta wób rabaheer'ood né paawã.

Y d' h'yy gadajaa had'yyt hë, ¹⁹ baad nadoo do babã y ahoop do takawareem dæg da baad hadoo do hã y bahapãh do hyb n'aa. Y da reréd hóm baad y bahóm hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do hã y bë ky n'aa etsëe do hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee Jesus Kristo hã hana do y tamasa do hyb n'aa na-ããj hë. ²⁰ Baad hëp yÿ gó y gada, dooh y her'oot pé P'op Hagä Do matym gó y nu mebyw wät doo. Neÿÿm doo gó y karën paawã y her'oot hyb n'aa jewyk do sa matym gó, Kristo hyb n'aa y raky n'aa ety bã. Y karën Kristo kawehëe dæg had'yyt hë hëp y n'aa, y bedëp do hã, y radajëeb bã na-ããj hë. ²¹ Tii d' y wén her'oot, Kristo y weh'ëeh hyb n'aa y wén wät. Y dajëb bã, ta bahãnh baad ub ti hã yÿ, Kristo wë y bawät hyb n'aa tii bã kã. ²² Badäk hahÿÿ bã y bawät nã bã, y ma panäk nã, y ma metëek nã Kristo ky n'aa. Y haja bã paawã y asëew bã y bad'oo doo, dooh y hapëe bã ny hadoo do y karën: Badäk hahÿÿ hã y awäd had'yyt doo, y dajëp doo. ²³ Pawóp hadoo do baad ub hã yÿ! Y karën paawã y dajëp, Kristo pa y bawät hyb n'aa. Ti ti baad had'op do hã yÿ. ²⁴ Ti hadoo né hë, baad tabahadoo hyb n'aa bë hã, taw'ãäts hë badäk hahÿÿ bã y bawät nã bã. ²⁵ Ti né hë taw'ãäts hë hã yÿ. Ti hyb n'aa y hapãh, badäk hahÿÿ bã y awät nã, bë y masa nã Kristo hã bë h'yy ka'eeh do kah'üüm hyb n'aa, bë h'yy gadajang hyb n'aa na-ããj hë Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ²⁶ Tii bã da, p'aa hënh bë mahang y bawät bã, tak'ëp Kristo Jesus wë bë h'yy gadajang da hëp y n'aa.

²⁷ Hahÿÿ ti sahõnh hë bahãnh y karën do bë hã: Y karën baad ub bë babok, Kristo ky n'aa hanãm do hã bë ma kametëek doo da. Tii d' bë aboo bã, bë wë y ahóm bã, jããm hë dawëe naa y ky n'aa napãh bã bë ky n'aa, baad had'yyt hë bë h'yyb tym Jesus hã y bahapëe kã. Séd bë h'yyb hedoo tii b' y bahapëe kã. Séd hã bë hyb n'aa tam'aah, er h'yy ka'eeh do Kristo ky n'aa hanãm do hana do ma matëg oow rawanareem hyb n'aa. ²⁸ Dooh da bë jeÿÿm bë hã h'yy kawareem doo, tii b' y bahapëe kã na-ããj né kã. P'op Hagä Do gawats'üik da bë wë h'yy kawareem doo, bë hã rejãã doo. Sa wë bë neÿÿm do metëeh sa hã ta tii. Bë hã kã, bë da P'op Hagä Do ed'ëep bë neÿÿm do metëeh. P'op Hagä Do né hë ti sahõnh hë ta ti hanoo doo. ²⁹ P'op Hagä Do anoo bë hã Kristo hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo na-ããj hë Kristo hyb n'aa bë ahoop bë hã rarejãã doo. ³⁰ Bë hã rah'yy kawareem kã hã y rah'yy kawareem doo da. Ti hadoo hã y kametëeh nã babã, bë ky n'aa napëe kã hÿÿ kã.

2

Taw'ãäts hë Kristo bad'oo do paa da ji bad'oo do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kā, bē h'yyb enyyw dāk do hyb n'aa Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa, bē h'yy kanatón wāt do hyb n'aa Kristo bē takamahān do hyb n'aa, séd bē h'yy kata dāk do hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee hā, Kristo ky enyym do hyb n'aa bē hā, bē tat'yid mehīn do hyb n'aa na-āāj hē, ² ŷ karēn séd bē h'yyb hedo had'yit hē, bē kamahān bē da hadoo doo, séd hā bē babok, séd hā bē h'yyb padāg. Tii da bē adoo bā, baad ŷ h'yy gadajaa kán tii bā. ³ Ta wób sa bahānh bē nu gapad'ēek hyb n'aa nado bē bad'oo sahōnh hē bē bad'oo doo. Bē h'yy kasabé manā bē moo bok do hā. Bē kadad'uu ta wób sa hā. Bē hyb n'aa jewyyg ta wób bē hā hē bē hyb n'aa jaw'yyk do bahānh. ⁴ Bē karēn do hā had'yit nado bē h'yyb padāg. Taw'āāts hē ta wób karēn do hā na-āāj hē bē hyb n'aa newē.

⁵ Taw'āāts hē Kristo Jesus h'yyb hadoo bē h'yyb:

⁶ Ta Yb, P'op Hagā Do hado né paawā ti Kristo Jesus,

tagadoo P'op Hagā Do tanahadoo doo, aj'yy gó takesok hyb n'aa.

⁷ Sahōnh hē h̄y pong jé hanāng do raweh'ēeh do taberéd hōm paah.

Tii bā sa karom hado dāk aj'yy tabahado dāk noo gó.

⁸ Aj'yy tabahado dāk bā, ta daaj hē takadad'uu kán.

Baad P'op Hagā Do taky daheeh do hyb n'aa tagadoo radaj'ēep doo.

B'aa kajatsék do hā tagadoo radaj'ēep, nesaa do moo heb'oooh do radej'ēep doo da.

⁹ Ti hyb n'aa sahōnh hē sa bahānh Kristo bahado dāk P'op Hagā Do an'oo bā.

Sahōnh hē hyb n'aa jewyk do sa bahānh dāg Kristo P'op Hagā Do an'oo bā.

¹⁰ Tii da P'op Hagā Do wén d'oo,

sahōnh hē h̄y pong jé habong doo,

badāk hah̄y hā habong doo,

t'ōp habong do dejēp do paa na-āāj hē,

sa taron nu paa me rabehyy b'ēeh hyb n'aa Jesus raweh'ēeh hyb n'aa,

¹¹ "Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do sahōnh hē bag'āās do ti Jesus Kristo",

sahōnh hē rabaher'oot hyb n'aa.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagā Doo, Jesus Kristo Yb, kawehēē dāk hyb n'aa.

¹² Ti hyb n'aa kā, najis haa, baad bē ky dahé dāk do paa hadoo, heŷŷm doo me, kajajān doo me tak'ēp bē hyb n'aa tam'aah ji P'op Hagā Do edēeb wāt do hyb n'aa ji moo hew'ēet do hā.* Taw'āāts hē tii da bē bad'oo bē mahang ŷ bawād had'yit nado. Taw'āāts hē bē mahang ŷ nawāt bā ta bahānh bē hyb n'aa tam'aah h̄y kā ta tii hā. ¹³ P'op Hagā Do ti hanoo bē karēn bē moo bok tagen'aak doo. Tanoo na-āāj hē takarēn do bē bahajaa hyb n'aa.

¹⁴ Taw'āāts hē bē h'yyb tsebé doo me bē moo boo sahōnh hē. Bē ky n'aa jēew manāh. ¹⁵ Tii d' ŷ mejūū bē hā, dooh hyb n'aa bē raky n'aa tapaa péh, baad had'op bē bahado dāk hyb n'aa, P'op Hagā Do taah nesaa do nanāng do bē bahadoo hyb n'aa kā, badāk hah̄y bā nesaa do hedoo doo, nesaa do moo heb'oooh do mahang bē babok bā. Sagōoh gadagyp doo gó wē hā bag padēek do hadoo bēeh, sa mahang, ¹⁶ P'op Hagā Do wē ji edēb had'yit do ky n'aa sa hā bē baher'oot bā. Taw'āāts hē tii da né hē bē babok, tii da né hē bē bad'oo, Kristo kajaa bā. ŷ da h'yy kasab'ee, daap hē nado tak'ēp bē hyb n'aa ŷ moo wād wāt ŷ bahapāh bā kā. ¹⁷ Babā ŷ ahoop do tamasaa bā P'op Hagā Do hā bē

* **2:12** Heŷŷm doo me, kajajān doo me ji wén moo wāt tii, ji nes'ōos hyb n'aa. Masuuj nado tii. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot.

h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta wë bë moo bok doo, tii bã ÿ h'yy gadajang, bë sii ÿ tsebë. ¹⁸ Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë h'yy gadejah, bë tsebee si ÿÿ.

Tsimoot ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ gada, nayyw hë Tsimoot bë wë ÿ mejüü tan'oo bã. Bë wë ÿ karën ÿ mejüü, bë tah'y'yb en'yym hyb n'aa, ÿ na-ääj hë ÿ h'y'yb nyw däk hyb n'aa bë ky n'aa tamanaa bã. ²⁰ Jääm hë Tsimoot, pa ÿ hawät doo, baad bë tahyb n'aa newëë doo, baad hadoo do bë wë karën doo. Dooh ta see pé Tsimoot hadoo doo. ²¹ Ta wób jääm hë sa hã hë rahyb n'aa newëë. Sa hã baad hadoo do rahyb n'aa newëë. Dooh Jesus Kristo karën do rahyb n'aa newë bã. ²² Tii d' nado Tsimoot. Bë hapëë däk nyy da baad ub Tsimoot bawät. Baad ub sa t'aah sa yb sii moo wät doo da Tsimoot moo wät wät si ÿÿ Jesus ky n'aa hanäm do hã. ²³ Ti hyb n'aa kã, ÿ bahapäh bã kã nyy d' hã ÿ rabad'oo, ÿ karën Tsimoot ÿ mejüü bë wë. ²⁴ Ti hado né paawä, baad Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ gada, ÿ na-ääj hë nayyw hë bë wë ÿ bahöm tan'oo bã.

Epaporodit ky n'aa hahÿÿh

²⁵ ÿ hyb n'aa newë däk, taw'ääts hë häj ÿ hadoo do Epaporodit häd näng doo, ÿ tamasa hyb n'aa wë ÿ bë mejüü do paah, tababaaj höm bë wë. Warahén rabad'oo doo da, si ÿÿ ti tamo n'aa jesuu panyyg hanäm doo. ²⁶ Bë wë ÿ mejüü tababaaj höm tak'ëp sahõnh hë bë tahyb n'aa esee do hyb n'aa. Tahyb n'aa tón, nahëë näng paa bë ky n'aa napëë däk do hyb n'aa. ²⁷ Te hub né hë. Nahëë näng né paah. P'eets hë paawä tadajëp. Tawén nadajëp P'op Hagä Do t'yyd mehüün ta hã. ÿ na-ääj hë P'op Hagä Do t'yyd mehüün, ÿ h'yy kanatón hyb n'aa ta bahänh tadajëb bã paawä. ²⁸ Ti hyb n'aa kã, nayyw hë ÿ mejüü bë wë tababaaj höm, bë bahapäh bã kã bë h'yy gadajang hyb n'aa. Tii bã da, bë h'yy gadeja kãn do hyb n'aa da, dooh da tak'ëp ÿ hyb n'aa tón wäd bã. ²⁹ Taw'ääts hë h'yy gadajaa gó bë gadoo da, ji hÿÿj Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk do ji gadoo doo da. Taw'ääts hë bë weh'ëeh ta ti hedoo doo, ³⁰ p'eets hë paawä tadajëp do hyb n'aa Kristo wë tamoo wät do hyb n'aa. ÿ Tamasa bë jawén buuj bë nahajaa do hyb n'aa ÿ bë masaa bã. Tahapëë né paawä dajëp ta hã péh, ti hadoo né hë ÿ tamasa.

3

Dooh ji daab yb bã ji daaj hë ji hajaa do hã ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿÿ kã wakän haa, ta see ky n'aa bë ÿ ma erih: Taw'ääts hë bë h'yy gadeja Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã bë h'yy kata däk do hyb n'aa! Dooh ÿ h'yy ganapõ däg bã p'aa hënh ÿ erii bã pooj jé bë ÿ maher'ood wät doo. Baad ti bë hã, bë ÿ ma erih do bë tamo n'aa jesuu do hyb n'aa, ta see da bë rama met'ëëg mahänh.

² Bë hyb n'aa matakä ajyy nesaa do moo bok doo, awaar nesaa do hedoo doo, ji hub kekyyt doo,* bë rawad'ii mahänh. ³ Èr ti P'op Hagä Do karapee heh'äät doo. Dooh sa masuuj noo byyh kahök do hã daap yyp do rado bã ti P'op Hagä Do karapee heh'äät doo. Èër, ta Sahee h'y'yb mahüüm do hyb n'aa P'op Hagä Do hyb n'aa jew'y'yk doo, Kristo Jesus hã kasab'ee doo, èr ti P'op

* **3:2** Ma matëg oow Paw-Ro pes'ääp. Ji hub rakekyyt tawén her'ood bã, ajyy Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do hã raky kah'üüm, sa masuuj noo byyh ragehök hyb n'aa Judah buuj rabahed'oo doo da. Jääm hë tii da P'op Hagä Do gadoo ji, sa hã. Dooh se hub rado bã. Daap ti rama metëëk doo. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejüü rahyb n'aa matakëë sa mahänh.

Hagä Do karapee heh'äät doo. Ër ti ta karapee heh'äät doo, ji hä hē ji moo wät do hä, ji daaj hē ji hajaa do hä na-ääj hē daab nayyp doo. ⁴ Ý haja né paawä ý daab yb bä ji daaj hē ji hajaa do hä. Sa daaj hē rahajaa do hä radaab yyp rahajaa redoo bä, ý sa bahänh ý hajaa ta tii hä ý daab yb bä ý karēn bä paawä. ⁵ Masuj ý noo byyh ragahōg hōm 8 ta äh ý bahadoo bä kä.† Isaraéw buuj ýyh. Bēn-Jamih panaa ýyh. Eber buuj heh'äät né ýyh. Parisēw see né ýyh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh doo. ⁶ Tak'ēp ý karēn do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do sahōnh hē raky daheeh, ý rejää paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo.‡ Dooch raw'yyt pé hä ýy ý raky n'aa tapaa péh, baad ý ky daheeh do hyb n'aa paa sahōnh hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Baad däg ýy Mosees ky n'aa jaw'yyk do matym gó.

⁷ Ti hadoo né hē, sahōnh hē tii, ti noo gó ý kamahän doo, dooh wäd ti hä ý hyy kä Kristo ý bahapēē däk do hyb n'aa. ⁸ Ti had'yyt nado, sahōnh hē né hē p'ooj ub ý daab yyp doo, dooh its hä ý hyy kä Kristo Jesus, wahē ý n'aa, ý hapēē däg kán do hyb n'aa. Sahōnh hē bahänh né hē ti Kristo ji bahapäh doo. Kristo hyb n'aa ý eréd hōm sahōnh hē pooj jé ý kamahän doo. Hesus do ji aw'oong hōm do hadoo sahōnh hē ti hä ýy, Kristo baad ý bahapäh hyb n'aa da, ⁹ ta hä ý h'yy kata däk hyb n'aa. Ta hä ý h'yy kata däk do hyb n'aa kä, dooh ý tyw n'aa esóts wäd bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ý ky daheeh do hyb n'aa baad ý bahado däk P'op Hagä Do matym gó. Baad ý hado däk hyy kä P'op Hagä Do matym gó, Kristo hä ý h'yy kae däk do hyb n'aa. P'op Hagä Do hanaa né hē ti baad ji hado däk do ta matym gó. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē tii. ¹⁰ Baad ý karēn Kristo ý bahapäh. Hahyy da ti ý karēn: Ý karēn ý bahapäh hä ýy hē ta hejój taganä wät noo gó tagadoo doo. Ý karēn ý bahapäh hä ýy hē Kristo ahoop doo. Ý karēn ý bahapäh hä ýy hē tadajēp doo. Kristo dajēp paa ēr hyb n'aa, ti hyb n'aa ý radajēēb bá ta hyb n'aa, ý karēn ý gadoo né ti na-ääj hē. ¹¹ Sahōnh hē ta ti ý karēn ý bahapäh hä ýy hē, ta jawēn ý P'op Hagä Do gan'yyh hyb n'aa dejēp do mahang.

Ji pooj jé hawät do hä tak'ēp ji hyb n'aa matakēē do ky n'aa hahyyh

¹² Dooch baad Kristo hadoo ý hado nä bá. Dooch baad had'op do ý hado nä bá. Ti hadoo né hē, tak'ēp ý hyb n'aa tam'aah Kristo Jesus hadoo ý bahado däk hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa ý tabasēēw hōm. ¹³ Wakän haa hedoo do Kristo hä h'yy ka'eeh doo, hä ýy, dooh ta ti ý haja nä bá. Dooch baad Kristo hadoo ý hado nä bá. Ti hadoo né hē, tsyym kas'yy do rabahed'oo doo da ý badoo had'yyt hē. Dooch ý hyb n'aa matakä bá jó ý hadäk hēnh. Dooch ý hyb n'aa newē bá pooj jé ý bawät do hä, ý hanäng péh. Pój ýy jé hawät do hä tak'ēp ý hyb n'aa matakēē. ¹⁴ Tak'ēp ý hyb n'aa tam'aah ta sām ý gadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa. Hahy ta sām ý gadoo hyb n'aa ý tawēn naēēj wät doo: Hyy pong jé ý d' bawäd had'yyt hē Kristo Jesus hyb n'aa.

¹⁵ Ti hyb n'aa, sahōnh hē ēē, baad Jesus hä h'yy kae däk do hedoo doo, ý hyb n'aa newēē doo da, nag'aap hē ý erii wät doo da taw'ääts hē ēr hyb n'aa newē. Ta see hadoo bē hyb n'aa newē nä bá ý erii wät do hä, tii bá da, P'op Hagä Do metēēh da bē hä, baad né ti ý erii wät doo. ¹⁶ Ti hado né paawä, taw'ääts hē ēr ky daheeh ēr hä P'op Hagä Do metä wät do pénh né hē.

† 3:5 Tii d' né paa Isaraéw buuj rabahed'oo P'op Hagä Do karapee see karapee t'aah tabahadoo hyb n'aa. Tii d' né paa P'op Hagä Do mejüü sa hä. ‡ 3:6 Tii d' Paw-Ro d'oo paah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do Jesus hä h'yy ka'eeh do ragawats'iik rakarēn ted'oo do hyb n'aa ti noo gó.

¹⁷ Taw'ääts hē ȳ bawät doo da séd gó bē babok, wakān haa hedoo doo. Taw'ääts hē bē hyb n'aa matakā āā babok doo da habok do sa hā, rababok doo da bē na-āāj hē bē babok hyb n'aa. ¹⁸ Baad habok do hā bē hyb n'aa matakā ȳ wén nāng, hajōk ti anāng b'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do ky n'aa majū rababok doo da habok doo, Kristo hā rah'y'y ka'eeh sa noo né paawā. Hajōō nuu me bē ȳ maher'ood wät tii. H'y'y kameoot doo me ȳ ab'aanh tii. ¹⁹ P'op Hagā Do gawats'iik da tii. Rawa do hā, rawēh do hā, reēek do hā, ta see rakarēn do hā rah'y'yb padäg had'y'yt hē, P'op Hagā Do hā nado. Nu meby n'aa nāng do hā rah'y'y kasab'ee. Badāk hahȳy hā hanāng do hā rah'y'yb padēek. ²⁰ Ta ti hedoo do rababok doo da bē aboo manāh. H'y pong jé babuuj ti ēer. Tii b' naa, h'y pong jé naa tabahyng, baad ēr gada Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr h'y'yb tym dēēb. ²¹ Ta hejój me sahōnh hē tabag'āās. Ta ti tahejooj me ēr hub nahejooonh do tawareem da, ta hub kabaj'aa do hadoo ēr hub bahadoo hyb n'aa kā.

4

¹ Ti hyb n'aa, wakān haa hedoo do ȳ kamahān doo, tak'ēp ȳ hyb n'aa esee doo, baad bē aboo had'y'yt hē bē ȳ maher'ood wät doo da né hē. Bē h'y'y keréd manā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā. Najis haa, bē hyb n'aa né hē ȳ h'y'y gadajang. Bē hyb n'aa né da ȳ kawehēē dāk.

Sa hā Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hahȳy

² Tak'ēp ȳ betsēē ȳyñh Ewodija hād enāh doo, ȳyñh Sīn-Tike hād nāng do daheeh, séd rah'y'yb hedoo hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā rah'y'y kata dāk do hyb n'aa. ³ Ōm, baad si ȳ Kristo wē moo wät doo, ȳ etsēē a hā ta ti ȳy mamaasaa, séd rah'y'yb hedoo padēek hyb n'aa p'aa hēnh. Si ȳy tak'ēp rahȳb n'aa tam'aah paa Jesus ky n'aa hanām do āā her'ood hōm hyb n'aa. Aj'y'y Keremen hād nāng do sii, ta wób sa sii na-āāj hē, hawād had'y'yt do gadoo do heen n'aa hā sa hād kerii dāk do sa sii āā paa ramasa ta ti ȳy.

⁴ Taw'ääts hē bē h'y'y gadejah, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'y'y kata dāk do hyb n'aa. P'aa hēnh bē ȳ maher'oot: Bē h'y'y gadejah. ⁵ Taw'ääts hē kaja hē denaa hē bē h'y'yb bē mahūūm sahōnh hē sa wē, ta tii da bē babok sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa. Edaa dāk Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matēeh doo. ⁶ Taw'ääts hē dooh bē hyb n'aa tón péh. Bē er'ood had'y'yt bā P'op Hagā Do sii, bē ky n'aa ets'ēē ta hā bē karēn doo. Bē j'aa etsē na-āāj hē ta hā sahōnh hē bē hā tabanoo do hyb n'aa. ⁷ Tii bā da P'op Hagā Do hā hana do ji h'y'yb n'yym doo, sahōnh hē ji hajaa do bahānh hadoo do mo n'aa jesuu da bē h'y'yb, bē h'y'y kanatōn hyb n'aa kā Kristo Jesus hā bē h'y'y kata dāk do hyb n'aa.

⁸ Tagadēeg ub, wakān haa hedoo doo, sahōnh hē baad hadoo do hā bē h'y'yb padäg. Sahōnh hē ji weh'ēēh do hā, sahōnh hē P'op Hagā Do matym gó te hub hedoo do hā bē h'y'yb padäg. Sahōnh hē nesaa do nanāng do hā, sahōnh hē hanām do hā bē h'y'yb padäg. Sahōnh hē baad tabahadoo do hyb n'aa ky n'aa etsēēh do hā na-āāj hē bē h'y'yb padäg. Baad had'op do hā, baad tabahadoo do hyb n'aa ji j'aa etsē do hā bē h'y'yb padäg na-āāj hē. ⁹ Bē ȳ ma metēek doo da, hā ȳ naa bē gado dāk doo da na-āāj hē bē aboo. Hā ȳ naa bē maa napāh doo da, wē ȳ bē bahapāh doo da na-āāj hē bē aboo. Tii bā da ji h'y'yb nāw P'op Hagā Do hā hana do bē hā tabawät da.

Ramasa do hyb n'aa Paw-Ro h'y'y gadajang do ky n'aa hahȳy

¹⁰ Tak'ēp ȳ h'y'y gadajang Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā, h'ȳy kā, bāp peej tabado dāk bā kā, p'aa hēnh ȳ bē hyb n'aa es'ee wät do hyb n'aa, ȳ bē masa.

Pooj jé ŷ bē hyb n'aa es'ee wād né paawā, dooh ta tyw n'aa pé ŷ bē masa hyb n'aa paah. ¹¹ Dooh ta ti ŷ erii bā wē ŷ badoh do hyb n'aa. Dooh. ŷ h'yy gadajaa kån sahõnh hē hā ŷ kametēeh do hā, baad tabadoo bā, baad tanado bā na-āāj hē. ¹² ŷ hapēē dāg kån nyy d' ŷ bad'oo wē ŷ badoh bā, wē ŷ tamad'aak bā na-āāj hē. ŷ haja dāk ŷ h'yy gadajang sahõnh hē wē ŷ kametēeh do hā, ŷ wog nyy bā, ŷ asa bā na-āāj hē, sahõnh hē ji karēn do wē ŷ tanyy bā, wē ŷ badoh bā na-āāj hē. ¹³ Sahõnh hē ŷ hajaa Kristo ŷ tah'yyb hej'oonh do hyb n'aa.

¹⁴ Ti hadoo né hē, taw'āats hē né hē ŷ bē masaa wāt tabahejoonh bā hā ŷŷ. ¹⁵ Bēeh, Pirip panang buuj, bē hapāh né hē, papuuj nā Jesus ky n'aa hanām do bē gado dāk noo gó, hēej Masedonija hād nāng do ŷ beréd hōm noo gó, jāām hē bē ti Jesus hā h'yy ka'eeh do wób mahang, ŷ masa doo, ta s'ee hēnh Jesus ky n'aa ŷ ma metēek hyb n'aa bē mahang ŷ ma met'ēeg wāt doo da. ¹⁶ Tesaronika panang bā ŷ bawāt noo gó, pawóp nuu me bē mejō wāt paa matym ŷ n'aa ŷ bē masa hyb n'aa wē ŷ badoh do hyb n'aa. ¹⁷ Dooh hahŷ ŷ erii bā p'aa hēnh matym ŷ n'aa bē mejūū hyb n'aa. Dooh ti hyb n'aa tado bā hahŷ ŷ erih doo. ŷ karēn baad bē P'op Hagā Do ky n'aa edēng ŷ bē masa do hyb n'aa. ¹⁸ ŷ gado dāk sahõnh hē wē ŷ bē mejō wāt doo. ŷ gahēen do bahñnh ti ta tii. Ta bahñnh wē ŷ ti anyy dāk hŷŷ ká wē ŷ bē mejō hōm do an'oo bā, Epaporodit tajoooh doo. P'op Hagā Do h'yy gadajang bē masa do hā. P'op Hagā Do matym n'aa buu benyym do hadoo, P'op Hagā Do gadoo do hadoo tii.* ¹⁹ P'op Hagā Do ŷ h'yy kaha'eeh doo, Kristo Jesus hyb n'aa bē hā da tabanoo sahõnh hē bē wē badoh doo, bē h'yyb gó badoh do na-āāj hē. Tak'ep hetsooh do ta wē hanāng do pénh né bē hā d' tabanoo.

²⁰ Taw'āats hē P'op Hagā Do er h'yy kaha'eeh do hā, er Yb, er j'aa etsēē had'yyt hē. ŷŷ. Tii d' né hē. Taw'āats hē.

Sa hā takedēē hōm do ky n'aa hahŷŷh

²¹ Taw'āats hē bē edēē sahõnh hē Kristo Jesus hyb n'aa tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew padēek doo. Er hŷŷj hedoo do babā pa ŷ habong do bē m' rahyb n'aa esee. ²² Sahõnh hē tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew bong do hahŷ panang bā habong do bē m' rahyb n'aa esee na-āāj hē. Roma sa wahē n'aa Sesa ramaneēenh do wē moo b'ook doo, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, baad bē m' rahyb n'aa esee.

²³ ŷ karēn Jesus Kristo, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, ky enyym bē hā. Jāām hē ká.

* **4:18** P'ooj ub, buu benyym do Isaraéw buuj rama ejuu P'op Hagā Do raj'aa etsē hyb n'aa. Tii da takerii dāk Esodo hā. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ūūm.

Korosa

Jesus hã h'yy ka'eeh do Korosa häd näng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ Paw-Ro ÿ ti hÿÿh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejüü do see hado däk doo. Ër hÿÿj hadoo do Tsimoot häd näng do daheeh ² ÿ edëng bëeh, wakän haa hedoo doo, äã nemuun Kristo hã h'yy kata padëek doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, ta hã h'yy kanerët doo, Korosa panang bã habong doo. ÿ karën P'op Hagä Do ër Yb ky ennyem bë hã. ÿ karën baad ub bë tah'yyb en'yyem.

³ P'op Hagä Doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa Yb hã äã ky n'aa etsëe bã bë hyb n'aa, äã h'yy gadeja had'yyt hë ta wë bë hyb n'aa, ⁴ Kristo Jesus hã bë h'yy kae däk äã ky n'aa napäh do hyb n'aa, sahõnh hë ta hã h'yy ka'eeh do bë kamahän äã ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ääj hë. ⁵ Jesus hã bë wén h'yy ka'eeh, ta wób bë wén kamahän, baad hadoo do ta jawén bë gadoo bë gada do hyb n'aa. Hÿ pong jé P'op Hagä Do ennyw hõm tii, bë hã tabanoo hyb n'aa. Bë ky n'aa napëe däk hÿ pong jé ji gadoo do ky n'aa, baad hadoo do ky n'aa, Jesus Kristo ky n'aa hanäm doo ⁶ bë wë takajaa noo gó. Badäk hahÿ haw'ääts hë ta ky n'aa hanäm do kah'üüm. Jé pad'yyt hë panyyg ky dah'eeh do baad hadoo do hã tah'yyb wareem hõm tii. Tii da né hë na-ääj hë tabad'oo bë mahang, pooj jé ta ky n'aa bë maa napäh noo gó naa, ji wë P'op Hagä Do ky ennyem do ky n'aa hã baad bë h'yy kadaw'uuh noo gó naa. ⁷ Epararas, äã sii Kristo wë moo wät doo, bë paa tama met'ëeg wät ta ti panyyg hanäm doo. Baad Epararas moo wät. Dooh tah'yy gajëe bã bë hyb n'aa Kristo wë tamoo wät do hã. ⁸ Äã tamaher'oot nyy da ta wób bë kamahän P'op Hagä Do Sahee an'oo bã.

Sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëe do ky n'aa hahÿÿh

⁹ Ti hyb n'aa, bë ky n'aa äã ky n'aa napäh bã, äã du doo paa P'op Hagä Do hã äã ky n'aa etsëe bë hyb n'aa. Dooh äã eréd bã bë hyb n'aa äã ky n'aa etsëe doo. Äã etsëe P'op Hagä Do hã ta Sahee hã hana do ji hapäh doo me, ta Sahee hã hana do ji h'yy ganäng doo me na-ääj hë bë tah'yy gan'yyh takarën do hã, baad bë bahapäh hyb n'aa. ¹⁰ Tii d' äã wén ky n'aa etsëe, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ta karapee hã takarën doo da né hë bë babok hyb n'aa, sahõnh hë bë moo bok do hã tah'yy gadajang hyb n'aa, sahõnh hë baad hadoo pé bë moo bok hyb n'aa had'yyt hë, baad P'op Hagä Do bë bahapäh hyb n'aa kã bë h'yyb gó. ¹¹ Äã ky n'aa etsëe na-ääj hë, tak'ëp ta kabaj'aa do hejój me bë tah'yyb hej'oonh hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm mahänh ta hã, bë h'yyb jawyk hyb n'aa, tsebee gó sahõnh hë bë gadoo hyb n'aa, ¹² ër Yb hÿ pong jé hawät do wë bë h'yy gadajang hyb n'aa. Ti né hë ti ta karapee sa sii bë gadoo tan'oo bã ji hã taky n'aa enooh doo, hÿ pong jé ta bag bawät bã ji gadoo do pan'aa. ¹³ Ër ted'ëep Nesaa Do Yb moo gó naa, badagyp hadoo do bag'ääs doo. Ta T'aah takamahän do ër hã tabagää kán, P'op Hagä Do an'oo bã kã. ¹⁴ Ta T'aah hyb n'aa ër tabedëeb kán. Ta hyb n'aa kawug hõm nesaa do ër moo bok doo kã.

Kristo sahõnh hë sa bahänh ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ta T'aah gó kametä däk P'op Hagä Do ji nahapäh doo. P'op Hagä Do hadoo né hë tii. Sahõnh hë kapahuuj däk do pooj jé tawäd né hë. Sahõnh

hē kapahuuj dāk do bahānh tanu gadāk. ¹⁶ Ti né hē tii, sahōnh hē h̄y pong jé hanāng doo, h̄y pong jé habok doo, badāk hah̄ȳy bā hanāng doo, badāk hah̄ȳy bā habok do na-āāj hē pahuuj wāt doo. Ji hapāh doo, ji nahapāh do na-āāj hē tapehuuj bong, wē hā bag'āās do ji nahapāh do rado bā, kabaj'aa do ji nahapāh do rado bā, mejūū do ji nahapāh do rado bā, hyb n'aa jewyk do ji nahapāh do rado bā na-āāj hē. Ti né hē sahōnh hē pehuuj bong doo. Ta hyb n'aa né hē sahōnh hē tapahuuj wāt doo. ¹⁷ Sahōnh hē pooj jé tawād né hē. Ta hyb n'aa né hē sahōnh hē tapahuuj wāt do baad tawén hadoo. ¹⁸ Ta hā h'y'y ka'eeh doo, ta hub, ta mooh, ta tsyym hedoo doo, sa nu gabóg tii. Ti né hē sahōnh hē ta hā h'y'y ka'eeh do du na doo. Ti né hē jāām hē pooj jé dejēp do mahang ganā wāt doo,* sahōnh hē sa bahānh hyb n'aa jawyk tabahadoo hyb n'aa. ¹⁹ Tii d' tawén hadoo, ta da had'op ta T'aah bahadoo P'op Hagā Do karēn do hyb n'aa. ²⁰ P'op Hagā Do karēn na-āāj hē, ta T'aah hyb n'aa, sahōnh hē badāk hah̄ȳy bā hanāng doo, badāk hah̄ȳy bā habong doo, h̄y pong jé hanāng do na-āāj hē baad tabahadoo p'aa hēnh ta wē, baad ub p'aa hēnh sahōnh hē rababok hyb n'aa ta wē kā. Ta najiis rabahado padēek tan'oo bā† ta T'aah majyyw hyb n'aa, b'aa kajatsēk do hā tadajēp do hyb n'aa.

²¹ Bēē kā, dawēē bē babok paa P'op Hagā Do mahānh Kristo hā bē h'y'y kana'eeh nā noo gó. P'op Hagā Do majīī paa bēēh, bē h'y'yb gó, nesaa do bē moo bok do hyb n'aa paah. ²² Ti hadoo né hē, h̄ȳy kā ta najiis bē bahado dāk tan'oo bā Kristo, aj'y'y gó ewād hyng do bē hyb n'aa dajēp do hyb n'aa. Ta najiis bē bahado dāk tan'oo bā. Tii d' tawén d'oo, tsyt hē ta wē bē babok hyb n'aa, baad had'op bē bahadoo hyb n'aa ta matym gó, dooh bē rap'āā ky n'aa tapaa pé hyb n'aa ta matym gó. ²³ Baad bē h'y'y kae had'yyt bā tii. Baad bē gahēen bā had'yyt hē panyyg hanām do hā bē hā P'op Hagā Do ky n'aa eno dāk doo. Ti né ti ta panyyg, Jesus ky n'aa, bē maa napēē wāt doo, badāk hah̄ȳy haw'āāts rapanāg hōm doo. Ta ti panāg n'aa see hadō dāk ŷ ti h̄y Paw-Ro.

Kristo hā h'y'y ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ahoop do ky n'aa hah̄ȳy

²⁴ ŷ tsebē da hē ŷ radawāts gēēt doo bā, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā ŷ ahoop doo. ŷ karēn ŷ bahajaa Kristo hā ŷ tan'oo dāk doo, ta hā h'y'y ka'eeh do sa hyb n'aa, ta hub, ta mooh, ta tsyym hedoo do sa hyb n'aa ŷ ahoop do pan'aa. ²⁵ Kristo hā h'y'y ka'eeh do sa masa n'aa ŷ bahado dāk, hā ŷ P'op Hagā Do banoo do hyb n'aa baad ub sahōnh hē ta kyyh bē hā ŷ ma metēek hyb n'aa. ²⁶ Hā ŷ tabanoo tah'y'yb dāng doo, nyy d' tabad'oo ji hā, ŷ ma metēek hyb n'aa. Kristo ewād hyng do pooj jé dooh ji hapēē nā bā ta h'y'yb dāng doo. Dooh P'op Hagā Do h'y'yb dāng do kamētā nā bā ti noo gó ēr wahé makūū hā. Ta karapee hā h̄ȳy kā takametā wāt. ²⁷ P'op Hagā Do h'y'yb dāng ta karapee hā tametēeh tak'ēp baad hadoo do sahōnh hē Judah buuj nadoo do wē h̄ȳy kā tamoo wāt doo. Hah̄ȳy da ta ti tak'ēp baad hadoo do ta h'y'yb dāng doo: Bē h'y'yb gó, ta hā h'y'y ka'eeh do h'y'yb gó Kristo bawād dāk, Judah buuj nadoo do né paawā bēēh! Ti hyb n'aa bē né da gadoo tak'ēp baad hadoo do h̄y pong jé.

²⁸ Kristo ky n'aa āā panāk. Sahōnh hā āā maher'oot tak'ēp péj baad raky daheeh hyb n'aa. Tak'ēp hajaa doo me sahōnh hē sa hā āā ma metēek. Tii d' āā wén d'oo, Kristo hā h'y'y kata dāk do baad had'op rabahado padēek P'op Hagā Do matym gó āā karēn do hyb n'aa. ²⁹ Tii d' āā karēn do hyb n'aa, tak'ēp had'yyt hē ŷ hyb n'aa tam'aah, Kristo hejój me hēp ŷȳ gó baad hawāt doo me.

* **1:18** Jesus ganā wāt do pooj jé ta wób ragenā boo né paawā, p'aa hēnh radejēp. Jāām pooj jé Kristo dejēp do mahang ganā wāt doo, nadajēb wāt doo. † **1:20** Ta T'aah hā h'y'y ka'eeh do tii.

2

¹Ŷ karĕn bĕ bahapĕh nyy da tak'ĕp ŷ ky n'aa etsĕĕ, tak'ĕp ŷ hyb n'aa tam'aah bĕ hyb n'aa, Raw-Diseej panang buuj sa hyb n'aa na-ĕĕj hĕ, jĕ Jesus hĕ h'yy ka'eeh do ŷ ranahapĕh do wĕb sa hyb n'aa na-ĕĕj hĕ. ²Tii d' ŷ wĕn d'oo, ŷ karĕn rah'yy kej'oonh. Ŷ karĕn kamahĕn gŕ sĕd rah'yyb hedoo. Tii d' ŷ wĕn d'oo na-ĕĕj hĕ, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa pooj jĕ ji nahapĕh do P'op Hagĕ Do h'yyb dĕng do hĕ. Ŷ karĕn baad rabahapĕh ta tii. Baad ŷ karĕn Kristo rabahapĕh, ŷ hanĕng doo. ³Sahŕnh hĕ P'op Hagĕ Do hĕ ji hapĕh doo, baad ta hĕ ji h'yy ganĕng doo, jĕĕh hĕ Kristo hĕ ji baw'yyt. ⁴Ta ti bĕ ŷ wĕn maher'oot, sa kyyh baad ji ed'oo doo me bĕ rawad'ii mahĕnh. ⁵Ŷ nawĕd nĕ paawĕ bĕ mahang, ŷ hyb n'aa newĕĕ do bĕ mahang tabawĕt. Ŷ tsebĕ baad ub bĕ babok ŷ ky n'aa napĕh do hyb n'aa. Sĕd h'yyb hedoo mĕ bĕĕh. Ŷ tsebĕ na-ĕĕj hĕ dooh nĕ hĕ bĕ h'yy gejĕ hŕm Kristo hĕ bĕ h'yy ka'eeh do hĕ ŷ ky n'aa napĕh doo.

Ji bawĕt do papuuj ky n'aa hahŷŷh

⁶Ti hyb n'aa kĕ, Kristo Jesus bĕ gado dĕk do hyb n'aa bĕ wahĕ n'aa tabahadoo hyb n'aa, taw'ĕĕts hĕ bĕ awĕd had'yyt hĕ ta hĕ h'yy kata dĕk do rababok doo da. ⁷Baad nĕ hĕ bĕ h'yy kata dĕk Jesus hĕ joom kŕm baad joom tamasoo do hadoo. Taw'ĕĕts hĕ bĕ an'oo bĕ h'yyb gŕ Jesus bawĕt do takahŷŷm magyys hĕ. Taw'ĕĕts hĕ bĕ an'oo baad bĕ h'yy kae had'yyt hĕ baad hadoo do ky n'aa hĕ bĕ rama met'ĕĕg wĕt doo da nĕ hĕ. Taw'ĕĕts hĕ tak'ĕp bĕ h'yy gadeja had'yyt hĕ P'op Hagĕ Do wĕ, bĕ hĕ tanoo do hyb n'aa.

⁸Bĕ hyb n'aa matakĕ ta s'ee hĕnh bĕ rah'yyb mahŷŷm mahĕnh rama metĕĕk doo me. Baad ji edoo nĕ paawĕ rahyb n'aa newĕĕ doo, rama metĕĕk doo, daap hĕ ti ta tii. Ji rawediĭ ta tii hĕ. Sa wahĕ makŷ ma mehetĕk doo gŕ rabeh'ŷŷm rama metĕĕk doo. Badĕk hahŷŷ hĕ, nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawĕt do ky n'aa jaw'yyk doo gŕ rabeh'ŷŷm rama metĕĕk doo. Doooh Kristo hanaa tado bĕ ta tii. ⁹P'op Hagĕ Do had'op do Kristo, aj'yy tabahado dĕk doo. ¹⁰Hŷŷ kĕ, Kristo hĕ bĕ h'yy kata dĕk do hyb n'aa, ti anyy dĕk bĕ h'yyb gŕ sahŕnh hĕ P'op Hagĕ Do karĕn doo. Sahŕnh hĕ kabaj'aa do ji nahapĕh doo, hyb n'aa jewyk do ji nahapĕh do na-ĕĕj hĕ sa bahĕnh ti Kristo. ¹¹Judah buuj ajyy sa masuuj noo byyh ragehŕk P'op Hagĕ Do karapee rabahado padĕĕk do metĕĕ n'aa. Kristo hĕ bĕ h'yy kata dĕk do hyb n'aa bĕ hĕ na-ĕĕj hĕ ti anyy dĕk ta metĕĕ n'aa hadoo. Sa mo haj'aa nado tii. Kristo ado hŕm nesaa do ji h'yyb sĕg karĕn doo. Ti nĕ sametĕĕ n'aa hadoo bĕ hĕ hanĕng doo. ¹²Bĕ nu kemuun bong bĕ bĕ radakĕ jĕng hadoo Kristo sii. Bĕ genĕ bong do hadoo Kristo sii p'aa hĕnh bĕ nu gawĕĕj dĕk doo. Ta tii d' tawĕn hadoo P'op Hagĕ Do hejŕj hĕ, Kristo ganĕ wĕt hanoo do hĕ bĕ h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ¹³P'ooj ub, nesaa do bĕ moo heb'oooh do hyb n'aa, nesaa do bĕ h'yyb karĕn do kanado hŕm do hyb n'aa na-ĕĕj hĕ, dejĕp do hadoo bĕ h'yyb tym P'op Hagĕ Do hĕ. Tii bĕ kĕ, Kristo sii bĕ ganĕ wĕt hadoo P'op Hagĕ Do an'oo bĕ. Sahŕnh hĕ nesaa do ĕr moo wĕt do tamabaan hŕm ĕr hĕ kĕ. ¹⁴P'op Hagĕ Do awug hŕm ĕr kŷŷt heen n'aa kerih do hadoo doo, nesaa do wĕ ĕr taky n'aa etyy do paah. Hahŷŷ da tabawug hŕm: Tado dĕk ĕr kŷŷt heen n'aa, tii bĕ tabepĕĕm dĕk hadoo b'aa kajatsĕk do hĕ. Jesus dajĕp do hyb n'aa dajĕp hŷŷ kĕ ĕr kŷŷt ĕr hĕ ky n'aa ketyy do paah. ¹⁵P'op Hagĕ Do ado hŕm sahŕnh hĕ nesaa do kabaj'aa do ji nahapĕh doo, nesaa do hyb n'aa jewyk do ji nahapĕh do sa hejŕj. B'aa kajatsĕk do hĕ Kristo dajĕp doo me P'op Hagĕ Do j'aa ketsĕĕ dĕk sa hĕ. Kristo dajĕp noo gŕ

sahõnh hē sa matym gó P'op Hagä Do metä wät hadoo ta majiï, sa hã taj'aa ketsëe däk do rabahapäh hyb n'aa.*

¹⁶ Ti hyb n'aa bë maa newë manä bë raky n'aa tapa bä bë awa do hä, bë eëek do hä,† rabahed'oo doo da bë nad'oo hyb n'aa. Bë maa newë manä na-ääj hē bë raky n'aa tapa bä sét ta baab ken'yyh rataheb'ëes doo, kamarab papuuj rataheb'ëes doo, Saab rataheb'ëes do na-ääj hē bë natabëj bã. ¹⁷ Jääm hē ta pooj jé hawät do metëë n'aa ti ta ti Judah buuj rataheb'ëes doo, ratayy doo. Kristo kajaa do pooj jé heen n'aa tii. Sahõnh hē ta ti kaja däk Kristo hä, ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta ti ji karën wät péh. ¹⁸ Bë maa newë manä bë raky n'aa ety bä j'ooj madäk doo me rakadad'uu gen'aak do hä, ääs raweh'ëeh gen'aak do hä. S'ëë gó rameboon do hyb n'aa hyb n'aa jewyk mäh, sa nooh. Rahyb n'aa newëë do hä, sa hanaa hē rakasab'ee. ¹⁹ Ta ti hedoo doo, dawëë rababoo däg kän, Kristo, ër nu gabóg mahänh. Dooh rah'yy kata wäd bã ër nu gabóg hã. Kristo hã h'yy ka'eeh doo, ta hã h'yy kata däk doo, sa h'yyb rahej'oonh, rahüüm had'yyt hē rah'yy ka'eeh doo, raky dahé magyys hē na-ääj hē Kristo an'oo bã P'op Hagä Do karën doo da. Ji nu gabóg hēnh hanaa ji jarää sahõnh hē ji hã masoo doo. Tii d' Kristo bad'oo ta hã h'yy ka'eeh do hä. Ta hã h'yy ka'eeh do tabaa g'ääs, ta hã rakata däk tan'oo bã.

²⁰ Kristo hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa, bë na-ääj hē bë dejëb bong hadoo pooj jé ji bawät do hä. Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa badäk hahÿÿ hã habong do Kristo nahapäh do rababok doo da bë babok nä? Hëd n'aa bë gadoo raky n'aa jaw'yyk do mejüü doo? ²¹ "Bë ado manäh! Bë awa manäh! Bë moo dëë manäh!", näng raky n'aa jaw'yyk doo. ²² Gawatsik do hä, hahänh do hä ji tamejüü do tii. Sa hanaa ta ti ji ramejüü doo, ji hã rama metëek doo. Dooh P'op Hagä Do hanaa tado bã. ²³ Tak'ëp hajaa do ky n'aa jew'yyk do ji ed'oo ta tii. Ji daaj hē P'op Hagä Do ji weh'ëeh ji karën ta ti hedoo do ky n'aa jew'yyk do an'oo bã. Ji daaj hē ji kadaduu tan'oo bã. Ji daaj hē ji karehejää tan'oo bã ta tii. Baad né paawä ta mahang ramoo bok doo, ti hyb n'aa baad ji hyb n'aa manatakä bã, baad ub ji ed'oo ji hã ramejüü doo. Ti hadoo né hē nahejooj ta ti hedoo do ky n'aa jew'yyk doo. Dooh tahaja bã nesaa do ji h'yyb säg karën do hä ji h'yy keba bã tan'oo bã.

3

Taw'ääts hē hÿ pong jé hanäng do hä ji h'yyb däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Kristo sii bë ganä wät hadoo do hyb n'aa, h'yyb tym papuuj P'op Hagä Do hä hana do bë gado däk do hyb n'aa ÿ hanäng péh, taw'ääts hē hÿ pong jé hanäng do hä bë h'yyb padäg, P'op Hagä Do hub hadäk hēnh Kristo basooh bã. ² Taw'ääts hē hÿ pong jé hanäng do hä bë h'yyb padäg, badäk hahÿÿ bã hanäng do hä nado. ³ Taw'ääts hē tii da bë bad'oo bë dajëp paa hadoo do hyb n'aa. Bë h'yyb papuuj tenyyw däk hÿÿ kä Kristo sii P'op Hagä Do wë kä. Dooh ta wób rahapëë nä bã ta ti bë h'yyb papuuj. ⁴ Kristo, bë h'yyb papuuj han'oo

* **2:15** Tii da né hē Roma buuj rabad'oo sa majiï hä. Sahõnh hē sa matym gó rametëeh sa majiï, sa hã raj'aa ketsëe däk sahõnh hē rabahapäh hyb n'aa. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'üüm Nesaa Do Yb hä, Nesaa Do Yb kabaj'aa do hä, P'op Hagä Do j'aa ketsëe däk do ky n'aa. † **2:16** Tii d' Paw-Ro wén her'oot, ma matëg oow rama metëek do hyb n'aa. Sa noo ji tassy ji awa doo, ji eëek doo, baad ji P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa. Dooh hyb n'aa pé ji tassy péh. Kristo dajëp do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén gadoo, ji tassy do hyb n'aa nado. Dooh jarakë hedoo do ky n'aa tado bã hahÿÿh. Panyyg bód see hä ji tamaher'oot jarakë hedoo do ky n'aa.

däk do matëeh bä kä, sahõnh hë sa matym gó ta sii bë kametä däk tii bä. Kristo kabaj'aa doo da bë da kabaj'aa na-ãäj hë ti noo gó kä.

⁵ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë gawats'iik sahõnh hë baad nadoo do badäk hahÿÿ hã ji h'yyb säg karën doo. Bë aã manä bë ÿÿm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Bë moo boo manä nesaa do nu meby n'aa nãng do bë hã hanãng doo me. Taw'ääts hë bë gawats'iik ta wób hedoo pé nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Bë hyb n'aa hũum manä bë ma. Jé ta ma hã hyb n'aa h'ũum doo, ta ma hã tah'yy ka'eeh tii, dooh P'op Hagä Do hã tah'yy kae bä. ⁶ Ta ti hedoo do hyb n'aa né hë P'op Hagä Do rejää da nabuj keh'ũum doo. ⁷ P'ooj ub, Kristo bë nahapäh na bä, tii d' paa bë babok. ⁸ Hÿÿ kä, taw'ääts hë bë eréd hõm sahõnh hë hahÿ hedoo doo: Ji kawajään doo, ji h'yy ganapũ doo, sahõnh hë ji da hadoo ji par'aa takyyk doo, ta see ji ky n'aa rejää doo, baad nadoo do ji er'oot do na-ãäj hë. Taw'ääts hë bë eréd hõm né hë tii. ⁹ Daap bë menä manä bë da hadoo do hã, bë eréd hõm do hyb n'aa bë h'yyb säg baad nadoo do ji moo wät hanoo doo. ¹⁰ Bë h'yyb tym papuuj bë tah'yyb mahũum hÿÿ kä. P'op Hagä Do mo haj'aa ta ti er h'yyb tym papuuj. P'op Hagä Do ah'ÿÿt er h'yyb tym papuuj, ta da hado had'ÿÿt hë tabahadoo hyb n'aa kä, baad P'op Hagä Do er bahapäh hyb n'aa na-ãäj hë. ¹¹ Papuuj er P'op Hagä Do mo haj'aa do hyb n'aa, séd gó P'op Hagä Do ji tagadoo, Judah buuj ji do bä, Judah buuj nadoo do ji do bä, masuuj noo byyh kahõk do see ji do bä, masuuj noo byyh kanehõk do see ji do bä, ta see buuj ji do bä, ma kamanetëek do ji do bä, ta see karom ji do bä, sa karom ji nado bä na-ãäj hë. Sahõnh hë er h'yyb tym gó Kristo bawät. Sahõnh hë bahãnh hadoo do tii.

¹² Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do bë bahadoo do hyb n'aa, tak'ëp bë takamahãn do hyb n'aa, taw'ääts hë bë t'yyd mehũin bë da hadoo doo. Taw'ääts hë bë ky ennym ta wób sa wë. Taw'ääts hë dooh né hë bë h'yy kasabä bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahũum ta wób sa wë. Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó bë gadoo sahõnh hë. ¹³ Taw'ääts hë kamahãn gó bë gadoo ta wób ramoo boo né paawä bë hã bë ganen'aak doo. Taw'ääts hë bë mabaan hõm baad nadoo do ta wób bë hã rabad'oo doo, nesaa do bë moo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mabaan hõm doo da né hë bë hã. ¹⁴ Taw'ääts hë bë kamahãn bë da hadoo doo, sahõnh hë mahãnh. Baad ub séd ji h'yyb hedo däk ji kamahãn do an'oo bä.

¹⁵ Bë an'oo h'yyb n'yym doo, Kristo bë hã han'oo däk doo, bë tah'yyb mahũum sahõnh hã, P'op Hagä Do bë tatsyyd wät do hyb n'aa h'yyb nyyw gó bë babok hyb n'aa. Kristo karapee séd h'yyb hedoo do takarën bë bahadoo. Taw'ääts hë bë h'yy gadeja P'op Hagä Do wë. ¹⁶ Bë an'oo bë h'yyb gó baad ub sahõnh hë Kristo ky n'aa bawät, bë an'oo bë tah'yyb mahũum. Taw'ääts hë tak'ëp h'yy ganãng doo me bë ma metëek ta ky n'aa bë da hadoo do hã. Taw'ääts hë tak'ëp h'yy ganãng doo me tak'ëp péj bë maher'ood na-ãäj hë bë da hadoo doo, baad raky daheeh hyb n'aa. Taw'ääts hë Saaw-Mo hã hanãng do kejãm do ky n'aa, ta see pé P'op Hagä Do ji ma ejãm do ky n'aa na-ãäj hë bë ma ejãm. Taw'ääts hë h'yy gadajaa gó bë ma ejãm P'op Hagä Doo. ¹⁷ Sahõnh hë bë moo bok doo, sahõnh hë bë her'oot do na-ãäj hë, taw'ääts hë Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do ky gabuuj gó bë bad'oo. Jesus er taky masa ta Yb wë. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë j'aa etsë né hë P'op Hagä Doo, er Yb, bë hã tanoo do hyb n'aa.

ÿÿj hã, ajyy hã, karapee hã na-ãäj hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸ ÿÿj, taw'ääts hë bë ky dahé had'ÿÿt hë bë patug. Tii d' né da taw'ääts hë bë bahed'oo bë h'yy kata däk do hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã. ¹⁹ Ajyy,

taw'ääts hē bē kamahān had'yyt hē bē äj. Bē ejāg manā bē äj. ²⁰ Karapee, pahēew, maruus, taw'ääts hē sahōnh hā bē ky daheeh bē yb, bē yŷn, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tsebē do hyb n'aa bē ky dahē bā. ²¹ Bē sa yb, bē ejāg had'yyt manā bē taah, rah'yy geēj mahānh bē wē. Tii d' bē adoo bā, dooh rah'yyb hedo boo baad hadoo do ramoo bok do hā.

Sa karom hā tamaher'oot do ky n'aa hahŷŷh

²² Bēeh, sa karom, taw'ääts hē bē ky dahē had'yyt hē bē kariw n'aa. Bē moo bok do rahegāā bā had'yyt nado bē ky daheeh, bē hā raj'aa etsē bē karēn do hyb n'aa. Taw'ääts hē bē h'yyb gó naa bē ky daheeh sa hā, j'ooj madāk doo me nado. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bē weh'ēeh do hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē moo bok sa wē. ²³ Taw'ääts hē t'öp, bē h'yyb gó naa bē moo bok sahōnh hē. Taw'ääts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok ta ti bē h'yyb gó, ajyy wē had'yyt nado, ²⁴ ta hā naa bē gadoo da baad hadoo do bē moo bok do mabaj bē bahapāh do hyb n'aa. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē né hē, Kristo wē né ti bē moo bok doo. ²⁵ Hŷŷ kā, baad nadoo do moo wāt do gadoo né da nesaa do tamoo wād wāt do sām. Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagā Do asēew bā ji mahang.

4

¹ Bēeh, sa kariw n'aa hedoo doo, taw'ääts hē baad bē bad'oo bē karom hā, baad bē an'oo na-āāj hē sa hā. Bē wad'ii manāh. Bē na-āāj né hē bē Kariw N'aa nāng hŷ pong jé kā. Bē hyb n'aa newē tii. Taw'ääts hē bē karom hā bē bad'oo, bē kariw n'aa hŷ pong jé hawāt do bē hā tabad'oo doo da.

Nyy da raky n'aa etsēē doo, nyy da rababok do ky n'aa hahŷŷh

² Bē h'yy gejē hōm manā P'op Hagā Do sii bē er'oot do hā. Bē hyb n'aa matakā had'yyt hē bē ky n'aa etsēē bā. Taw'ääts hē bē h'yy gadeja had'yyt hē P'op Hagā Do wē bē hā tanoo do hyb n'aa. ³ Taw'ääts hē āā na-āāj hē bē ky n'aa ets'ēē, P'op Hagā Do tyw n'aa gas'ēēs hyb n'aa Kristo ky n'aa pooj jé ji nahapāh do āā baher'oot hyb n'aa. Ta ti ky n'aa hanām do ŷ ma metēēk do hyb n'aa ŷ rawén dawäts geēt. ⁴ ŷ bē ky n'aa ets'ēē, baad ub, hā ŷ Jesus karēn doo da né hē, ta ky n'aa ŷ baher'oot hyb n'aa. ⁵ Baad ub, h'yy ganāng doo me bē aboo had'yyt hē Jesus hā h'yy kana'eeh do sa wē. Ta tyw n'aa nyy bā tii da had'yyt hē ŷ karēn bē bad'oo. ⁶ Taw'ääts hē ky enyym doo gó had'yyt hē bē er'ood ta wób sa sii. Taw'ääts hē baad bē er'ood sa sii, rahyb n'aa newēē hyb n'aa bē her'oot doo. Tii d' bē adoo bā, bē hapāh da nyy da bē ky gadoo bē hā reaanh doo.

Sa wē Paw-Ro mejūū do sa ky n'aa hahŷŷh

⁷ Ēr hŷŷj hadoo do Tikiko hād nāng do bē da tamaher'oot sahōnh hē kēh ŷ n'aa. Ēr hŷŷj hadoo do āā kamahān do tii. Āā sii baad Kristo wē moo wāt do tii. Dooah tah'yy gajēē bā, bē hyb n'aa, Kristo wē tamoo wāt doo. ⁸ Bē wē ŷ mejūū tabahōm, bē tamaher'oot hyb n'aa nyy da babā āā babok, bē tah'yyb en'yyim hyb n'aa na-āāj hē. ⁹ Ta sii ŷ mejūū Onesīm hād nāng doo, bē panang buuj seeh. Ēr hŷŷj hadoo do āā kamahān doo, baad hadoo do hā h'yy kanerét do tii. Sahōnh hē babā ky n'aa bē da ramaher'oot.

Sa hā rahyb n'aa esee do ky n'aa hahŷŷh

* ^{4:5} Tii d' takarēn ji bad'oo, ta wób ji h'yyb tatuk hyb n'aa Jesus ky n'aa ragadoo hyb n'aa.

¹⁰ Aj'yy Aris-Tako häd näng doo, pa ÿ radawäts gëet do bë m' tahyb n'aa esee. Maah-Ko, Béh-Nabéh j'oooh na-ääj hē bë m' tahyb n'aa esee. (Bë ÿ maher'ood wät paa nyy d' bë bad'oo Maah-Ko kajaa bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hē baad bë gadoo.) ¹¹ Jesus, Jus-To ta häd seeh, ti na-ääj hē bë m' tahyb n'aa esee. Jääm né ti ajyy Judah buuj Jesus hä h'yy ka'eeh doo, si ÿÿ P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa ma met'ëek doo. Baad ÿ ramasa ÿ rah'yyb en'yyim. ¹² Epararas, bë seeh, Kristo Jesus wë moo wät doo, bë m' tahyb n'aa esee. Tak'ëp taky n'aa hetsë bë hyb n'aa, baad had'op had'yyt hē bë babok hyb n'aa, baad ub bë bahapäh hyb n'aa na-ääj hē P'op Hagä Do karën do bë hä. ¹³ Tak'ëp Epararas hyb n'aa tam'aah bë hyb n'aa, Raw-Diseej panang bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-ääj hē, Ijerap panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-ääj hē. ÿ hapäh tii, ÿ wën j'aa etsë ta hä. ¹⁴ Najis ÿÿ, mediko, Rukas häd näng doo, aj'yy Demas häd näng do daheeh ti na-ääj hē né hē m' bë rahyb n'aa esee. ¹⁵ Bë maher'ood ër hÿÿj hedoo do Raw-Diseej panang bä haj'eenh do sa hä ÿ hyb n'aa esee. Bë maher'ood na-ääj hē ÿÿnh Nîm-Pa häd näng do hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do ta tób bä kahet'aa do sa hä na-ääj hē, ÿ hyb n'aa esee sa hä.

¹⁶ Hahÿ bë ÿ ma erih do bë ner'ood wät do jawén paa bä bë mahang, ÿ karën bë mejō hōm Jesus hä h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bä haj'eenh do sa wë, t'îi hēnh takaner'oot hyb n'aa. Taw'ääts hē tii bá bë ner'oot na-ääj hē kerih do Raw-Diseej buuj hä ÿ ma erii wät doo.

¹⁷ Hahÿÿ da bë maher'ood këh ÿÿ, aj'yy Akipo häd näng do hä: "Taw'ääts hē mabahajaa a hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do mamoo wät do pan'aa." Tii d' né da bë kyyh ta hä.

¹⁸ ÿ Paw-Ro, moh ÿÿ me tagadëeg ub ÿ berii kân hahÿ bë ÿ hyb n'aa esee do ky n'aa. ÿ karën paawä ÿ bë ky n'aa ets'ëë ragadaheew'ëes doo gó ÿ bagëet do hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyyim da bë hä. Jääm hē kä.

1 Tesaronika

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika häd näng doo bä habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahÿÿh.

¹ ÿ Paw-Ro, Siras, Tsimoot daheeh, ãã edëng bëeh, Tesaronika panang bä habong doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo, P'op Hagä Do ër Yb hã h'yy kata däk doo. ãã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'ÿym bë hä. ãã karën baad bë rah'ÿyb en'ÿym.

Paw-Ro ratsebé Jesus hã rah'ÿy ka'eeh do hyb n'aa ky n'aa hahÿÿh

² P'op Hagä Do hã ãã ky n'aa etsëë bä, ãã tseebe had'ÿyt hë ta hã bë hyb n'aa. ³ P'op Hagä Do ër Yb hã ãã ky n'aa etsëë bä, ãã hyb n'aa es'ee had'ÿyt hë baad bë babok doo, Jesus hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ãã hyb n'aa esee tak'ëp bë moo heb'ooh bä bë da hadoo do bë masa hyb n'aa, bë kamahän do hyb n'aa sa hä. ãã hyb n'aa newëë na-ããj hë, baad nadoo do bë ahob né paawä, dooh né hë bë hyb n'aa eréd Jesus Kristo ër Wahë N'aa hã bë h'yy ka'eeh doo, p'aa hënh tabahÿng bë bahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hã ãã tsebé. ⁴ ãã wakään, P'op Hagä Do kamahän doo, ãã hapäh, bë P'op Hagä Do asëew hõm ta karapee bë bahadoo hyb n'aa. ⁵ ãã wén hapäh tii, Jesus ky n'aa hanäm do bë ãã maher'oot noo gó, ãã kyy me had'ÿyt nado ãã baher'oot. P'op Hagä Do Sahee hejój banoo ãã hä, ãã bahajaa hyb n'aa ãã her'oot doo. Se hub né hë Jesus ky n'aa baad ãã bahapäh ãã h'ÿyb gó. Bë bahapäh nyy da ãã babok bë mahang. Baad ãã babok do hã bë bahapäh te hub né hë Jesus ky n'aa ãã manaa doo. ⁶ ãã wén hapäh na-ããj hë bë P'op Hagä Do asëew hõm doo, ãã babok doo da, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bawäd wät doo da bë baboo däg kån do hyb n'aa. P'op Hagä Do Sahee hana do ji tsebé doo me bë gado däk Jesus ky n'aa, ta wób bë rarahejã né paawä ta hyb n'aa. ⁷ Ti hyb n'aa, sahõnh hë Masedonija häd näng do häj n'aa bä, Akaja häd näng do häj n'aa bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, rahapëë däk hÿÿ kã tak'ëp P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh bë h'yy ka'eeh do hadoo. ⁸ Bë hanaa né hë Jesus ky n'aa Masedonija, Akaja häj n'aa bä raky n'aa napëë hõm doo. Jé pad'ÿyt hë raky n'aa napëë kån P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa, dooh ãã her'ood wäd bä bë ky n'aa, sahõnh hë raky n'aa napëë däk do hyb n'aa P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eeh doo. ⁹ Sa daaj hë rabaher'ood kån jé pad'ÿyt hë bë hä ãã baher'ood wät doo, baad bë mahang ãã babok doo. Raher'ood kån na-ããj hë, bë eréd hõm kabarii hã bë h'yy ka'eeh doo, P'op Hagä Do hã, hedëp do hã, heh'äät hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kã. P'op Hagä Do karën do bë moo bok hÿÿ kã, ta hã bë hyb n'aa jew'ÿyk hÿÿ kã, sa nooh. ¹⁰ Raher'oot na-ããj hë ta T'aah, dejëp do mahang ganã wät do P'op Hagä Do an'oo bä, bë gada tamatëeh hÿÿ pong jé naa. Jesus bë gada, ji tamo n'aa jesuu doo, nesaa do hã ta hã h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety mahänh.

2

Baad Tesaronika panang bä Paw-Ro rababok do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bëeh, ãã wakãän, bë hapäh ti dooh daap hë tado bä bë mahang ãã her'oot do Jesus ky n'aa. Hajök ky dah'eeh. ² Pooj jé Pirip häd näng do panang bä ãã rarejä né paawä, ãã raky n'aa rejä né paawä, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo, ãã tah'yib ne'yïm. Ti hyb n'aa bë ãã maher'oot ta ky n'aa hanäm doo, hajök bë panang buuj ãã rahyb n'aa wareem né paawä. ³ Sahõnh hë sa hã ãã ky padäg hë Jesus hä rah'yï ka'eeh hyb n'aa, dooh daap hë ãã menä bä. Ji es'õõs do nado tii. J'ooj madäk do nado ti ãã wén her'oot P'op Hagä Do ky n'aa. Æã karën do jawén nado. Dooh bë ãã wad'ii bä. ⁴ Æã P'op Hagä Do metyy paah, ti ãã hä tah'yib däng ta panyyg hanäm do ãã baher'oot hyb n'aa sahõnh hë sa hã. Ti hyb n'aa ta panyyg ãã baher'oot bä, dooh ta wób gen'aak do ky n'aa ãã her'ood bä. P'op Hagä Do gen'aak do ti ãã her'oot doo. Ti né hë ti ãã h'yib metyy doo. ⁵ Dooh noo gó ãã h'yib manep'ëeh péh. Bë hapäh né hë, dooh tii da ãã adoo bä. Dooh noo gó ãã ky ken'yym sa ma hyb n'aa, Jesus ky n'aa ãã baher'oot bä. Æã ehub né hë ãã her'oot do P'op Hagä Do hapäh. ⁶ Dooh ãã bë j'aa etsë do jawén ãã aboo bä. Dooh ãã ta wób raj'aa etsë do jawén ãã aboo bä.

⁷ Kristo mejüü do ãã bahadoo do hyb n'aa, ãã karën bä paawä, ãã haja né paawä bë hã ãã mejö bä. Ti hadoo né hë, dooh tii d' ãã karën bä. Bë mahang ãã babok noo gó baad ãã ky enyym bë hã. Ji yïñ ji takamahän do hadoo, ⁸ bë ãã kamahän tak'ëp. Bë ãã panäk paa P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Baad ãã h'yib bë ãã masa hyb n'aa. Tii da ãã wén d'oo tak'ëp ãã kamahän do hyb n'aa bëeh. ⁹ Æã wakãän, bë hapäh nä tak'ëp ãã moo bok ãã ma, ãã waa sãm hã, bë mahang ãã habok noo gó. Adëb bä, atsëm ãã moo bok ãã waa sãm hã. Tii da ãã wén d'oo, bë hã ãã ganada hyb n'aa ãã waa, ãã h'ëed, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ãã her'ood nuuj jé bë hã. ¹⁰ Bë hapäh, P'op Hagä Do hapäh na-ãäj hë hah'yïh: Baad ub né hë, P'op Hagä Do karën doo da ãã babok paa bë mahang, Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang. Dooh hyb n'aa ãã hã raky kes'ëem péh. ¹¹⁻¹² Bë hapäh na-ãäj hë, bä mahang ãã babok noo gó bë ãã h'yib enäw had'yit hë, bë ãã mejüü tak'ëp péj sét ken'yih, ji yb ji hã tabad'oo do hadoo, P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Tii da ãã karën bë babok, bë P'op Hagä Do atsyyg wät do hyb n'aa tabag'ãas do karapee bë bahadoo hyb n'aa, ta sii, hÿ ponyg jé ta bag hetsooh do gabarëeh do mahang bë babok hyb n'aa.

¹³ P'op Hagä Do ky n'aa bë hã ãã baher'oot noo gó, ãã kyyh nado ti bë hã. P'op Hagä Do kyyh bë hã, bë wén ky daheeh. Te hub né hë tii. P'op Hagä Do kyyh né hë ti bë maa newëe doo, ãã her'oot doo. Ta kyy me né hë P'op Hagä Do bë tah'yib h'yït, bëeh, ta hã h'yy kasadä doo. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hã ãã tseebe had'yit hë. ¹⁴ Æã wakãän, Jesus ky n'aa bë ky daheeh ãã wén hapäh, Judah häj n'aa bä habong do Jesus hä h'yy ka'eeh do hado däk do hyb n'aa bëeh. Jesus hyb n'aa bë wakãän bë rarahejãä, sa hã sa wakãän rarahejãä do hadoo Jesus hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, Kristo Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä habong do rahoop sa wakãän moooh, Jesus hä rah'yï ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hÿ kã bë ahoop né hë bë wakãän Jesus hä h'yy kana'eeh do sa moooh, P'op Hagä Do panyyg bë ky daheeh do hyb n'aa. ¹⁵ Nanäng Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do kyy gó né hë radaj'ëep Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tii d' né paa sa wahë makü rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod wób sa hã. Radej'ëep né paah. Tii d' né hë ãã hä hÿy kã. Æã kejën bong ran'oo bä hajöng panang bä. Dooh P'op Hagä Do gen'aak do ramoo boo bä. Sahõnh hë badäk hah'yï hä habong do majïi däg. ¹⁶ Judah buuj nadoo do hã P'op Hagä Do panyyg hanäm do ãã baher'oot bä, P'op Hagä Do bed'ëep

hyb n'aa sa h'yyb tym, ta wë rababok hyb n'aa, ãã rameduuk Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do hã. Tii d' had'yyt rawén d'oo do hyb n'aa ta bahãnh dæg sa hã hanäng do nesaa doo. Ti hyb n'aa edaa däk ta sãm baj sa hã P'op Hagä Do banoo doo.

Tak'ëp Paw-Ro rakarën rabaheg'ãas Tesaronika buuj ky n'aa hahÿyh

¹⁷ Æã wakãän, banadawöd ãã bah'üüm ran'oo bã bè mahãnh, tak'ëp ãã h'yy ketón bong, ji t'aah dajëp do ji h'yy katón do hyb n'aa hadoo. Dooch né paawä bè mahang ãã aboo boo bã, bè ãã hyb n'aa esee. Tak'ëp ãã karën bè ãã baheg'ãas. ¹⁸ Æã h'yyb gó ãã karën paawä bè ãã bahehëen. Hajöo nuu me hëp ÿÿ ÿ karën paawä ÿ bahöm bè wë. Æã wén nahöm, Nesaa Do Yb ãã tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa. ¹⁹ Tak'ëp ãã wén karën bè ãã baheg'ãas, bè hyb n'aa né hë ãã j'aa etsë, bè hyb n'aa né hë ãã tsebë. Baad P'op Hagä Do hã bè h'yy ka'eeh nã Jesus matëeh noo gó ãã gahëen. Baad had'yyt hë Jesus hã bè h'yy ka'eeh do hyb n'aa ãã tsebë da, ãã j'aa etsë da Jesus Kristo, ër wahë n'aa, p'aa hënh tabahyng noo gó ji mo haj'aa tabaheg'ãas bã. ²⁰ Te hub né hë, bè hyb n'aa né hë ãã kasab'ee, bè hyb n'aa né hë ãã tsebë. Ti hyb n'aa ãã karën bè ãã baheg'ãas.

3

¹⁻² Ti hyb n'aa, tak'ëp ãã h'yy katón bã bè hyb n'aa, ãã hyb n'aa newëe Tsimoot ãã mejüü bè wë. Ti nuuj jé Atën häd näng do panang bã ÿ baym Siras daheeh. Æã hÿÿj hadoo né hë ti Tsimoot. Æã moo hadoo né tii, P'op Hagä Do karën do moo wät doo. Kristo ky n'aa taher'oot. Æã mejö höm bè tah'yyb tsebë hyb n'aa, baad had'yyt hë Jesus hã bè h'yy ka'eeh hyb n'aa, ³ bè h'yy ganejë höm hyb n'aa, baad nadoo do bè ahoop do hyb n'aa. Bë hapäh né hë, Jesus Kristo hã ji h'yy kae bã, ji rarahejãã. Ti né hë P'op Hagä Do h'yyb däng ji hã, baad ji h'yyb tawapëen hyb n'aa. ⁴ Bë mahang ãã babok noo gó, hajöo nuu me bè ãã maher'oot ji da rarejãã Jesus hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Æã her'oot do paa ta ti bè hã, ta ti né kã. ⁵ Bë h'yy gejë höm ÿ ed'oo bè rarahejãã do hyb n'aa. Nejaa wäd hëp ÿÿ ÿ gamada me bè ky n'aa. Ti hyb n'aa ÿ mejüü Tsimoot bè wë, bè taheg'ãas Jesus hã bè h'yy kae nã bã. ÿ h'yyb eÿÿm Nesaa Do Yb, ji h'yyb tahet'uuk doo, bè tah'yyb tatug bã bè hyb n'aa eréd höm bã Jesus. ÿ h'yyb eÿÿm Satanas bè tah'yyb met'ëëg höm bã. Daap paawä tii bã ãã ma met'ëëg bong Jesus ky n'aa bè hã.

⁶ Hÿÿ kã, nag'aap hë Tsimoot kaja nã bè wë hana doo. Baad bè ky n'aa tabaheh'oot. Baad Jesus hã bè h'yy ka'eeh tanooch, baad ta wób bè kamahãnh tanooch. Bë hyb n'aa es'ee had'yyt hë m' ããh, tanooch. Tak'ëp mã bè karën bè wë ãã baheg'ãas, tanooch. Tii d' né ãã karën né hë. ⁷ Ti hyb n'aa, ãã wakãän, tak'ëp ãã rarahejãã né paawä ãã tseebe kãn bè ky n'aa hanãm do hyb n'aa. Jesus hã bè h'yy ka'eeh nã do hyb n'aa ãã wén tsebë. ⁸ Hÿÿ kã dooh ãã h'yy ketón boo bã. Æã tseb'ee hÿÿ kã, baad Jesus hã bè h'yy kae had'yyt do hyb n'aa. ⁹ "Taw'ãäts hë òm ee. Baad mah'yyb mahüüm sa h'yyb tym. Æã mah'yyb tym tseb'ee sa hyb n'aa", nãk ãã P'op Hagä Do hã. Tak'ëp P'op Hagä Do ãã j'aa etsë bè hyb n'aa. ¹⁰ Hajöo nuu me tak'ëp P'op Hagä Do hã ãã betseë, p'aa hënh bè ãã baheg'ãas tan'oo bã, bè ãã ma metëëk hyb n'aa bè nahapäh nã doo, baad had'yyt hë Jesus hã bè h'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

¹¹ P'op Hagä Do ër Yb hã, Jesus ër Wahë N'aa hã na-ããj hë ãã ky n'aa etsëë, rabado höm hyb n'aa sahõnh hë ãã tahewaat doo, tabahajaa hyb n'aa bè wë

ãã bah'ũm. ¹² Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ãã ky n'aa etsëë, sahõnh hë bê da hadoo do tak'ëp bê kamahãn magyys hë hyb n'aa, tak'ëp bê ãã kamahãn doo da. ¹³ Æã ky n'aa etsëë bê h'yyb tym tabehej'oonh hyb n'aa, ta karapee sii hë Jesus ër Wahë N'aa kajaa bã kã, ji naw'yyt hyb n'aa bê hã raky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagã Do ër Yb matym gó, baad ub, tsyt hë ta wë bê babok do hyb n'aa.

4

P'op Hagã Do karën doo da ji bawäd had'yyt hë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿÿ kã ãã wakãän, ta see ky n'aa bê hã ãã ma erih. Jesus kyy gó tak'ëp ãã betseë paa bê hã, P'op Hagã Do karën doo da bê baboo had'yyt hë, bê ãã ma metëëk do paa hadoo da. Tii d' né hë bê babok ãã hapäh. Hÿÿ kã, ta bahãnh ãã karën bê an'oo bã. ² Tii d' ÿ wén etsëë bê hã, bê hapäh do hyb n'aa Jesus ky gabuuj gó bê hã ãã mejũũ do paah.

³ P'op Hagã Do karën sahõnh hë baad nadoo do bê eréd hõm, baad hadoo do bê gadoo, baad had'yyt hë bê babok hyb n'aa kã. Dooh P'op Hagã Do karën bã bê aã bã bê ÿÿm, bê patug nadoo do sii. ⁴ Takarën bê sahõnh hë bê h'yy keb'aah bê ÿÿm nadoo do hã, bê patug nadoo do hã. P'op Hagã Do karën baad ub, tsyt hë, ta wë bê baboo had'yyt hë, P'op Hagã Do hã, ta wób hã na-ããj hë weh'ëeh doo da. ⁵ P'op Hagã Do sa h'yyb gó nahapäh do bê hado manäh. Nesaa do sa h'yyb tii. Rah'yy karën pé sii rabahe'ÿÿh. ⁶ Dooh ta tii da ji wad'ii ji da hadoo doo. Ta da hadoo wadii péh, ta da hadoo do ÿÿm sii haÿÿh péh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rajãã da, baad ãã maher'oot do paa né hë bê hã. ⁷ Ær P'op Hagã Do atsyid wät, baad had'yyt hë ër babok hyb n'aa ta wë. Dooh ër tatsyyd bã nesaa doo gó ër babok hyb n'aa. ⁸ Ti hyb n'aa jé hahÿÿ ãã ma metëëk do taky nadahé bã, a'ÿÿ kyyh had'yyt hë nado taky nadaheeh, P'op Hagã Do kyyh ti taky nadaheeh doo! P'op Hagã Doo, ta Sahee baad had'op do bê hã hanoo do ti taky nadaheeh!

⁹ Dooh hyb n'aa bê ãã ma erih pé ji da hadoo do ji kamahãn do ky n'aa, P'op Hagã Do ma met'ëëg wät do hyb n'aa bëeh, bê kamahãn hyb n'aa bê da hadoo doo. ¹⁰ Æã hapäh, sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do Masedonija häj n'aa bã habong do bê kamahãn. Ti hado né paawã, ãã wakãän, tak'ëp ãã betseë bê hã ta bahãnh bê kamahãn hyb n'aa bê da hadoo doo. ¹¹ Ta äh hã had'yyt hë bê hyb n'aa newë nyy da bê bad'oo, tak'ëp baad ub bê babok hyb n'aa bê da hadoo do wë, bê du nen'aa hyb n'aa bê tah. Taw'ãäts hë bê ma hã bê moo bok, bê waa enäh hyb n'aa, bê h'ëëd enäh hyb n'aa, bê ãã ma metëëk do paa da né hë ãã habok noo gó bê mahang. Taw'ãäts hë ta tii hã bê h'yyb padäg had'yyt hë. ¹² Tii da bê ãã wén mejũũ, ta äh hã had'yyt hë baad bê babok Jesus hã h'yy kana'eeh do rahegãã bã kã, baad bê raweh'ëeh hyb n'aa, ta wób hã bê daab yb mahãnh n'aa na-ããj hë.

Jesus matëëh do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Æã wakãän, ãã karën baad bê bahapäh Jesus hã h'yy ka'eeh do dejëp do sa ky n'aa. Dooh ãã karën bê h'yy ketón bã dejëp do hã, ta wób, Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo da. Tak'ëp rawén h'yy ketón tii, rapanyyyg kanadaheeh do hyb n'aa ji ganã wät do ky n'aa. Ji dajëp jawén paa bã, dooh baad hadoo do ragahëen péh. ¹⁴ Jesus dajëp, tii bã taganã wät p'aa hënh ãã hapäh. Ti hyb n'aa ër hapäh hahÿÿh: Jesus hã h'yy ka'eeh do paa dejëp doo, genã bong da p'aa hënh sa kamag paa P'op Hagã Do an'oo bã. Hÿÿ pong jé Jesus masäk ta sii P'op Hagã Do an'oo bã. ¹⁵ Bë ãã maher'oot Jesus, Tak'ëp

Hyb N'aa Jawyk Do ãã tama metëek doo: Ëër, babä hedëp nä do Jesus p'aa hënh tamatëeh bä, dooh da ër mamuun ta hä, ta hä h'yy ka'eeh do dejëp do sa pooj jé. ¹⁶ Ta daaj hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bahyng da wawëë hë hÿ pong jé naa. Ti noo gó da ji maa napäh da ta hejój Jesus mejüü doo. Tak'ëp da ta kyyh. Ti noo gó né da ji maa napäh ääs sa wahë n'aa kyyh. Ti noo gó né da toröm-bet häd näng doo, P'op Hagä Do ma, gamehÿÿh do ji maa napäh da. Tii bä kä, Kristo hä h'yy ka'eeh do dejëp do paa kä genä hõm kån sa kamag paah. ¹⁷ Tii bä nadejëp nä doo, as'ëëg kån sa sii wë puh mahang P'op Hagä Do an'oo bä, wë hä, Jesus ër wahë n'aa, ër gadoo hyb n'aa. Tii bä kä, hÿ pong jé ta sii had'yyt ër baboo kån. ¹⁸ Ti hyb n'aa bë da hadoo do hä bë h'yyb tsebee ji ganä wät do ky n'aa hä.

5

¹ Dooh hyb n'aa ny noo gó Jesus bahyng do ky n'aa ãã berih péh, ãã wakään. ² Baad bë bahapëë däk ta ti ky n'aa. Bë hapäh, nayyw hë da Jesus kajaa. Ji ganada bä takajaa. Hets'ëëk do atsëm kajaa do ji ganada do hadoo tii. ³ Ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh do rah'yy kanap'eed gó raky hadoo bä: "Taw'ääts hë, h'yyb nyyw däk badäk hahÿÿ hä habong doo. Dooh ër heÿÿm péh", rabanäng bä, tii bä kä da, nayyw hë P'op Hagä Do mo haj'aa adäng sa hä tak'ëp nesaa doo. Nayyw hë da tii. ÿÿnh wog mahÿÿnh nayyw hë ganä däk do hadoo da. Nayyw hë da P'op Hagä Do mo haj'aa adäng sa hä tak'ëp nesaa doo. Dooh da rahaja bä rakejën bä ta ti mahänh.

⁴ Jesus hä h'yy kana'eeh doo, badagyp do hadoo doo gó habok doo, Jesus kajaa do ganah'ëen do nahado bëeh. Ti hyb n'aa dooh bë h'yy gabadoo bä Jesus kajaa do hä, hets'ëëk do hä ji h'yy gabadoh do hadoo. ⁵ Ta bag hadoo doo gó habok do bëeh, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hä bë h'yy kadaw'uuh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh bë h'yy gabadoo bä Jesus kajaa bä. Atsëm habong doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hä h'yy kanadew'uuh do hyb n'aa badagyp do hadoo doo gó habong do nahado ëër. ⁶ Ti hyb n'aa taw'ääts hë dooh ji h'yy kanap'eed bä Jesus kajaa do hä ta wób rabad'oo doo da. A'ÿÿh do hadoo tii. Taw'ääts hë ër hyb n'aa matakëë. Taw'ääts hë ër h'yyb ër mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karën do jawén ër nabok hyb n'aa. ⁷ Ha'ÿÿh doo, atsëm ti rabaÿÿh. Jarakë hedoo do he'ëëk doo, atsëm ti rakanahapëë bong ta mahÿÿj hyb n'aa. Atsëm buuj hadoo né tii, badagyp do hadoo doo gó habok doo. ⁸ Ëër, dooh tii da ër hado bä. Adëb bä buuj hadoo ëër, baad hadoo do P'op Hagä Do karën do hapäh doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër h'yyb ër mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karën do jawén ër nabok hyb n'aa. Taw'ääts hë baad ër kan'yyh, sa h'yy gatsapoog me, sa nu gasu me na-ääj hë warahëh rakan'yyh doo da hadoo. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Taw'ääts hë baad ër h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do hä. Taw'ääts hë ta wób ër kamahän had'yyt hë. Taw'ääts hë Jesus ër ted'ëep sahõnh hë P'op Hagä Do rejää do mahänh ër gahëen had'yyt hë.*

⁹ Ta ti ÿ wén her'oot, ër P'op Hagä Do asëew hõm ër tarejää hyb n'aa nado. Ër tasëew hõm ër tabed'ëep hyb n'aa ta wób tarejää noo gó, ër hyb n'aa Jesus Kristo ër Wahë N'aa, dajëp do hyb n'aa. ¹⁰ Ër hyb n'aa Jesus wén dajëp, ta sii ër babok hyb n'aa. Jesus matëeh bä ër edëb nä bä, ër dejëb bä na-ääj hë, ta sii né da ër babok. ¹¹ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër ted'ëep do hyb n'aa, bë da hadoo do hä bë h'yyb tsebee. Bë da hadoo do hä bë h'yyb masaa. Tii da bë bad'oo doo da né hÿÿ kä.

* 5:8 Tii d' ji adoo bä, dooh da nesaa do ji moo wäd bä.

¹² Āã wakãän, tak'ëp äã betsëë bë hä, bë wehëë bë mahang tak'ëp moo bok doo, bë da h'yyb hadoo doo Jesus hä h'yy ka'eeh doo bë ma met'ëek doo, bë h'yyb mah'üüm doo. ¹³ Bë wehëë, bë kamahän, tak'ëp ramoo bok doo hyb n'aa bë ramasa hyb n'aa. H'yyb näm doo gó bë aboo bë da hadoo doo wë.

¹⁴ Āã wakãän, tak'ëp äã betsëë bë hä, tak'ëp peej bë maher'ood Jesus hä h'yy ka'eeh doo moo nehõnh doo ramoo bok hyb n'aa sa ma sãm hä, sa waa sãm hä. Bë h'yyb tsebee jé h'yyb nahed'oo doo. Bë masaa kanahën doo nä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Bë hyb n'aa ejäg manäh bë da hadoo doo hä. ¹⁵ Bë abaa manä nesaa doo bë wë moo wät doo hä. Taw'ääts hë bë ky ennyim bë da hadoo wë, ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh doo sa wë na-ääj né hë.

¹⁶ Taw'ääts hë bë h'yyb tsebee had'yyt hë. ¹⁷ Taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë had'yyt hë. ¹⁸ Taw'ääts hë P'op Hagä Do wë bë tsebee had'yyt hë, baad tabadoo bä bë hä, baad tanado bä bë hä na-ääj hë. Tii d' né hë P'op Hagä Do karën bë hä, Kristo Jesus karapee, Jesus ky dah'eeh doo bë bahadoo doo hyb n'aa.

¹⁹ Bë medug manä P'op Hagä Do Sahee. ²⁰ Bë ty n'aa gesyyg manä bë ramaher'oot doo, P'op Hagä Do Sahee metëeh doo rahanäng doo. ²¹ Ti hadoo né hë, bë mety sahõnh hë raher'oot doo, P'op Hagä Do Sahee hanaa né hë tadoo bä bë bahapäh hyb n'aa. Tii bä bë gadoo te hub hadoo doo. ²² Taw'ääts hë nadoo doo, P'op Hagä Do kyy kerih doo hä baad kanejäk doo, bë gado manäh. P'op Hagä Do Sahee kyy gó nadoo tii bä.

²³ P'op Hagä Do hä, ta karapee tah'yyb n'yyim doo, ý ky n'aa etsëë tsyt hë baad had'yyt hë, takarën doo da bë babok tan'oo bä. Ý ky n'aa etsëë, tabanoo hyb n'aa bëëh, bë h'yyb tym sii hë, baad tabahadoo hyb n'aa Jesus Kristo ër Wahë N'aa matëeh bá kä, ji naw'yyt hyb n'aa bë hä raky n'aa tapaa doo ky n'aa. ²⁴ P'op Hagä Do bë tanaëënh doo, dooh tah'yy gajëë hõm bá ji hä. Tahajaa né hë ta hä ji h'yy kasadëë bá. Ti hyb n'aa ý hapäh baad ub, tamoo wät né hë ta hä ý etsëë doo.

Paw-Ro rakedëë bong do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Āã wakãän hedoo doo, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä ääh. ²⁶ Āã karën baad bë edëë äã kyy gó sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ²⁷ Jesus ky gabuuj gó ý betsëë bë hä, bë ner'oot hyb n'aa hahÿÿ äã ma erih doo sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh doo sa hä. ²⁸ Tagadëëg ub äã karën, Jesus Kristo, ër Wahë N'aa ky ennyim bë hä. Jääm hë kä.

2 Tesaronika

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika häd näng doo bä habong do hã ta jawén Paw-Ro rama erih do hahÿh.

¹ ÿ Paw-Ro, Siras, Tsimoot daheeh, ãã edéng bëeh, Tesaronika panang bä habong doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo, P'op Hagä Do ër Yb hã h'yy kata däk doo.

² Æã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'yym bë hã. Æã karën baad bë rah'yyp en'yym.

P'op Hagä Do wë Paw-Ro ratsebë do ky n'aa hahÿh

³ Æã wakään, hajõõ nuu me P'op Hagä Do wë ãã tsebë bë hyb n'aa. Baad né tii d' ãã bad'oo. "Taw'ããts hë õm. Ky enyym õm sa hã", nãk ãã kyyh P'op Hagä Do hã. Æã tsebë ta hã, Jesus hã bë h'yy kae magyys hë do hyb n'aa, bë da hadoo do bë kamahän magyys hë do hyb n'aa na-ããj né hë. ⁴ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do wób sa hã ãã her'ood bä bë ky n'aa, ãã j'aa etsë bëeh. Æã her'oot sa hã, h'yyp jawyg gó bë babok, dooh bë h'yy gejë hõm päwä Jesus hã bë h'yy ka'eeh do hã, bë ta wób rarahejä né paawä, kanahën né paawä bë hã hajõõ nuu me.

⁵ Baad ub da P'op Hagä Do ky n'aa etyy sahõnh hë, ji bahapäh ta tii hã. Baad ub sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hyb n'aa, bë hã P'op Hagä Do anoo da hÿ pong jé, tabag'ãas doo bä, ta sii bë baboo had'yyt hë hyb n'aa. Tabag'ãas do karapee bë bahadoo do hyb n'aa, da hë bë ahoop baad nadoo doo. ⁶ Baad ub P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë sa hã ta sãm. Baad ub P'op Hagä Doo. Dooh tesõõts hõm bä. Tarahejäã da bë hã rejää doo. ⁷ Bë hã kã, da hë baad nadoo do hah'oop doo, baad bë babok da tan'oo bä. Ti hadoo tabanoo da ãã hã na-ããj hë. Tii d' tabad'oo da Jesus, ër Wahë N'aa bahyng noo gó ta ããs tak'ëp haj'ap do sii hë hÿ pong jé naa tëëg hõõ mahang. ⁸ Tii bä kã, P'op Hagä Do nahapäh doo, Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa hanãm do ky nadah'eeh do P'op Hagä Do rejä kãn da. ⁹ Sa hã ta sãm tabaaj kãn da. Tarejä had'yyt hë kã. Rahob had'yyt hë kã tamo haj'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mahänh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hejój mahänh, ta bag hetsooh do gabarëeh do mahänh P'op Hagä Do ah'eed h'üüm da tii. ¹⁰ Tii d' tabad'oo, p'aa hënh Jesus bahyng noo gó kã, sahõnh hë ta karapee, ta hã h'yy ka'eeh doo, ta hã raweh'ëeh hyb n'aa, ta hã rakasab'ee hyb n'aa. Ti noo gó ta hã j'aa etsë do wób né da bëeh, ta ky n'aa bë hã ãã her'oot do bë ky dahé däk do hyb n'aa.

¹¹ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do hã hajõõ nuu me ãã ky n'aa etsëë bëeh. Æã ky n'aa etsëë, bë hã tabanoo hyb n'aa baad, ta karapee rababok doo da bë babok hyb n'aa, bë tawén tsyyd bong. Æã ky n'aa etsëë na-ããj hë, ta hejój me tabanoo bë hã sahõnh hë baad hadoo do ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë moo bok bë karën do bë bahajaa hyb n'aa. Æã ky n'aa etsëë, baad hadoo bë hyb n'aa newëë do bë bahajaa hyb n'aa.

¹² Tii d' ãã wén ky n'aa etsëë, bë hyb n'aa Jesus ër Wahë N'aa kawehëë däk hyb n'aa, bë na-ããj hë bë kawehëë däk hyb n'aa ta hyb n'aa. P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë, ji wë raky en'yym nes'aa né paawä ji. Ti hyb n'aa tii d' tawén hadoo.

2

Aj'yy h'yy kawareem do yb ky n'aa hahÿh

¹⁻² Hÿh kã äã wakãän hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa p'aa hënh tabahyng do ky n'aa kã, ta wë ër mamuun do ky n'aa kã, äã karën dooh nanyw hë bë h'yyb manepëë boo bã Jesus ewäd hyng p'aa hënh ranoo bã, daap ramenã bã. P'op Hagã Do Sahee ti ta ti metëëh do sa hã ranoo bã paawã, äã maher'oot ranoo bã, sa hã äã ma erih ta ti ranoo bã paawã, bë ky dahë manãh! Daap ramenyyh. ³ Bë h'yyb manepëë manã raheh'oot do hã.

Jesus matëëh do pooj jé, hajök badäk hahÿ haw'ãäts hë habong do P'op Hagã Do hã rah'yy kawareem da. Aj'yy, h'yy kawareem do yb, sahõnh hë P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kasee da pooj jé. Jesus gawats'iik da tii. ⁴ P'op Hagã Do majiÿ yb da tii. P'op Hagã Do hã tah'yy kawareem da. Sahõnh hë rah'yy kaha'eeh do bahãnh takarën tanu gadäk. Ta daaj hë, ta hã hë tah'yy ka'eeh da. P'op Hagã Do tób n'aa yt hã da tabajëë suun. Tii bã da tabasoo, takarën da sahõnh hë tabag'ãäs hyb n'aa. "ÿ né hë P'op Hagã Doo", nãng da, daap tamenyyh bã sahõnh hã.

⁵ Doo hë hyb n'aa es'ee boo bã, hajõo nuu me ti ky n'aa paa ÿ baher'oot bë hã bë mahang ÿ hawäd wät noo gó?

⁶ Bë hapäh, da hë ti anãng nã ta ti aj'yy h'yy kawareem do yb hewaata doo, jããm né hë takasee hyb n'aa P'op Hagã Do h'yyb dãng bã. ⁷ Badäk hahÿh bã habong do rah'yy ganenã né paawã, da hë Nesaa Do Yb du do däk tah'yyb metëëk sa hã, P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawareem hyb n'aa. Tii d' tahado né paawã, h'yy kawareem do yb tahewaata do tamasoo nã tii, takanasee hyb n'aa nã. Ta ti tameso had'yyt hë, P'op Hagã Do bado hõm bã kã ta ti h'yy kawareem do yb tamasoo doo. ⁸ Tii bã da h'yy kawareem do yb, sahõnh hë P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kas'ee kãn da badäk hahÿh bã. Ti hadoo né hë Jesus gawats'iik da ti ta kyy me. Ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang Jesus matëëh do hyb n'aa, Jesus bado hõm da sahõnh hë nanãng hejój.

⁹ H'yy kawareem do yb kasee bã da, Nesaa Do Yb anoo da ta hã tak'ëp ta hejój. Tapehuunh da. Meuj n'aa nãng da tamo haj'aa. Baad kahed'oo tapehuunh doo. ¹⁰ Hajõng baad nadoo doo me tawediÿ da tabanesaa doo hënh hah'üüm doo. Tabanesaa hënh rawén hõm, P'op Hagã Do ky n'aa hanãm do raky nadaheeh, raganen'aak do hyb n'aa. P'op Hagã Do ky n'aa hanãm do raky dahë bã paawã, P'op Hagã Do ed'ëep paawã ta wë. ¹¹ P'op Hagã Do raky nadaheeh do hyb n'aa, rah'yyb manepëë bong P'op Hagã Do an'oo bã. Ti hyb n'aa, rah'yyb manepäh do hyb n'aa, raky daheeh da h'yy kawareem do yb kyy kã. ¹² Tii d' tawén hadoo, sahõnh hë panyyg hanãm do ky nadah'eeh doo, baad nadoo doo gó rababok gen'aak doo, tabanesaa hënh P'op Hagã Do ky n'aa etyy hyb n'aa kã.

Doo hadoo do hã ji h'yy gajëë hõm bã do ky n'aa hahÿh

¹³ Äã wakãän hedoo doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamahãn doo, hajõo nuu me P'op Hagã Do wë äã tsebë bë hyb n'aa. Sahõnh hë tadu dahãng do noo gó bë tasëew hõm, bë h'yyb tym tabed'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagã Do wë äã wén tsebë. Bë h'yyb tym tabed'ëep, tsyt hë baad had'op bë babok ta Sahee an'oo bã do hyb n'aa, panyyg heh'ãät ub do bë ky daheeh do hyb n'aa na-ããj hë. ¹⁴ P'op Hagã Do bë tatsyyd bong Jesus ky n'aa hanãm do bë hã äã maher'oot doo me. Bë tatsyyd bong, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hejój gó, ta bag gabarëëh doo gó Jesus sii bë babok hyb n'aa. ¹⁵ Ti hyb n'aa, wakãn haa,

bë h'yy gejë hõm manäh. Bë eréd manä baad bë ky daheeh do sahõnh hë bë hä ää metëek doo, ää ma erih doo me, ää her'oot doo me na-ääj hë.

¹⁶⁻¹⁷ Jesus Kristo, ër Wahë N'aa hä, P'op Hagä Do ër Yb hä na-ääj hë ää ky n'aa etsëë bëëh, bë rah'yyb en'yyim hyb n'aa, bë rah'yyb hej'oonh hyb n'aa baad hadoo do bë moo boo had'yyt hë hyb n'aa, baad hadoo do bë her'ood had'yyt hë hyb n'aa na-ääj hë. P'op Hagä Do ër Yb, ti né ti ër takamahän doo. Ër wë taky enyym do hyb n'aa, ër h'yyb enyww däg had'yyt hë tan'oo bä, baad hadoo do ër hä taky däng do ër gahëen tan'oo bä.

3

Paw-Ro karën sa hyb n'aa raky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ää wakään, ta see ky n'aa ää erih hÿÿ kä. Bë ky n'aa ets'ëë ään, nayyw hë jë pad'yyt hë sahõnh hë rapanyyg enä hõm hyb n'aa Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa jë pad'yyt hë baad ta ky n'aa ragadoo hyb n'aa bë gado däk doo da. ² Bë ky n'aa ets'ëë na-ääj hë ään, ää Jesus bed'ëep hyb n'aa ajyy ky nesaa do sa moo mahänh. Tii d'ÿ wén etsëë, dooh sahõnh hë Jesus hä rah'yy kae bä do hyb n'aa.

³ Dooh Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy gajëë hõm bä ji hä. Tamoo wät né hë ji hä taky däng doo. Bë da tah'yyb hej'oonh bë nerét hyb n'aa ta hä bë h'yy ka'eeh doo. Bë da tamo n'aa jesuu Nesaa Do Yb mahänh. ⁴ Bë ää ky daheeh Jesus an'oo bä. Ää hapäh, bë moo boo had'yyt né hë bë hä ää mejüü doo. ⁵ Jesus hä ää ky n'aa etsëë, bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa, bë P'op Hagä Do kamahän baad ub bë bahapäh hyb n'aa, Kristo h'yy ganajëng doo da baad nadoo do tabahoop noo gö, bë h'yy ganejë hyb n'aa na-ääj hë.

Jesus hä h'yy ka'eeh do moo nehõnh do ky n'aa hahÿÿh

⁶ Ää wakään, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gö bë ää mejüü, bë kamanekuunh hyb n'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do moo nehõnh do sa mahang, ää ma metëek doo da nabok doo. ⁷ Tii da ää wén mejüü, bë hapäh né hë taw'ääts hë ää babok doo da bë babok. Dooh ää moo nehõj bä bë mahang ää babok noo gö. ⁸ Dooh ää awa bä bë waa bag hënh. Tak'ëp ää moo bok ää waa säm hä adëb bä, atsëm na-ääj né hë, bë ää daap yb mahänh. ⁹ Ää karën bä paawä, taw'ääts hë né hë paawä bë hanaa ää gadoo. Taw'ääts hë paawä tii da, dooh tii da ää karën ää adoo bä. Ää daaj hë ää waa säm, ää ma säm hä ää wén moo bok, ää hä bë bahapäh hyb n'aa nyy da baad ub ji bawät. ¹⁰ Bë mahang ää babok noo gö hahÿÿ da bë ää maher'oot: "Bë an'oo manä moo nawät pé ta tä, ta waa", näk ään. ¹¹ Tii da ää wén mejüü, ää ky n'aa napäh do hyb n'aa raher'oot doo. Ti abong mä ta wób moo nabok do bë mahang, sa nooh. Boo kahah'üünh né hë tii. Sa da hadoo do rah'yyb panas'ëeh. ¹² Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gö ää mejüü ta ti hedoo doo, tii da ranabok hyb n'aa. Taw'ääts hë dooh sa da hadoo do rah'yyb panasä bä. Taw'ääts hë sa waa säm hä ramoo bok. ¹³ Bëë kä, ää wakään baad habong doo, bë h'yy gejë hõm manä baad hadoo do bë moo bok do hä.

¹⁴ Bë wakään hedoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do see ky nadahé bä hahÿÿ ää ma erih doo gö ää mejüü doo, taw'ääts hë bë metäh sahõnh hë sa matym gö. Bë aboo manä ta sii, tanu mebyng hyb n'aa.* ¹⁵ Sahõnh hë sa matym gö bë metä né paawä, bë ty n'aa gesyng manä ta hä. Dooh bë majiï tado bä. Bë wakään

* **3:14** Ta ti hadoo do sii ji wén nawät, tanu mebyng hyb n'aa. Tanu mebyy bä, ta h'yyb tawareem kân baad ub tabawät hyb n'aa kä.

had'yyt hē. Taw'āāts hē bē maher'ood ji wakāān ji kamahān do ji maher'oot doo da.

Sa hā Paw-Ro kedēē hōm do ky n'aa hahȳȳh

¹⁶ P'op Hagā Do hā āā ky n'aa etsēē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ji h'yyb nyyw hanoo do bē tah'yyb nāw had'yyt hē. Āā ky n'aa etsēē, bē mahang Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bawād had'yyt hyb n'aa.

¹⁷ Ȳ Paw-Ro, bē ȳ hyb n'aa esee. Tagadēēg ub, moh ȳy me né hē ȳ berii kån ȳ bahed'oo doo da. Tii d' bē bahapāh mo haja ȳy. Hahȳ hadoo né hē ȳ erih do mo haja ȳy.

¹⁸ Āā karēn Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ky enyyw had'yyt hē sahōnh hē bē hā. Jāām hē kā.

1 Tsimoot

Pooj jé Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

1-2 Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus mejũũ do seeh, ỹ edëng òm Tsimoot, hëp ỹ n'aa Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado dāk doo. Kristo mejũũ do see ỹ wén hado dāk, P'op Hagä Doo, èr h'yyb tym dëëb, Kristo Jesus, ta hã èr h'yy kasadä do ỹ ramejũũ do hyb n'aa.

Ỹ karën P'op Hagä Do èr Yb, Kristo Jesus èr Wahë N'aa na-ääj hë ky en'yym a hã. Ỹ karën òm rat'yyd mehĩn, baad òm rah'yyb n'yym.

Ma matëg oow ky n'aa hahỹh

³ Masedonija häd näng do häj n'aa hënh ỹ bahòm noo gó tak'ëp ỹ betsëë doo da a hã Epeso häd näng do panang bã mabaym hyb n'aa, tii da p'aa hënh ỹ betsëë a hã, t'ĩ hënh mabaym hyb n'aa, mameduuk hyb n'aa ajyy ta see hadoo Jesus ky n'aa ma met'ëëk doo. ⁴ Maher'ood sa hã raberéd hòm hyb n'aa panyyg heh'äät ub nadoo doo, noo kanesa doo. Maher'ood sa hã na-ääj hë, sa wahë makũ sa häd ketsén do nahänh do raberéd hòm hyb n'aa. Ky kedak do du n'aa do tii. Dooch tamasaa bã P'op Hagä Do karën do hã. Jääm né hë P'op Hagä Do hã ji h'yy kae bã, takarën do ji bahapäh. ⁵ Tii da ỹ karën mamejũũ sa hã, sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ĩ hënh habong do rakamahän hyb n'aa sa da hadoo doo. Ỹ karën sa da hadoo do rakamahän, baad hado dāk do hyb n'aa sa h'yyb tym, t'öp madäk doo me rah'yy ka'eeh do hyb n'aa na-ääj hë. ⁶ Dooch tii da raboo boo bã nanäng ma matëg oow, daap hadoo do rawén her'ood kãn. ⁷ Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do rakarën rabahado paawä, sa daaj hë na-ääj hë dooh rah'yyb mepëë bã rahe'oot do hã. Baad rabahapäh ji ed'oo rahe'oot doo. Ti hado né hë paawä, dooh rah'yyb mepëë bã rahe'oot do hã.

⁸ Baad ub né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do èr hapäh, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da ji mahũũm bã ti ji h'yyb tym gó. ⁹ Dooch P'op Hagä Do an'oo bã ta ky n'aa jaw'yyk do takarën doo da habong do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo ta ky n'aa jaw'yyk do hahỹ sa hyb n'aa: Ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do sa hyb n'aa, ta hã h'yy kawereem do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hyb n'aa, nesaa do moo bok do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do waneh'ëeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do raky n'aa rejää do sa hyb n'aa, sa yb sa ỹn ta wób na-ääj hë dahej'ëep do sa hyb n'aa, ¹⁰ sa ỹm, sa patug nadoo do sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ajyy ajyy sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ta wób ramesoo rabesëëm h'ũũm do hyb n'aa sa hyb n'aa, daap men'yyh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do häd gó daap raky kajäk do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do banoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, baad hadoo do ky n'aa hã baad kanejäk do hyb n'aa na-ääj hë. ¹¹ Baad hadoo do ky n'aa ỹ hanäng doo, baad tabadäng P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do hã. Ti né hë ta T'aah ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do anoo hã ỹy, ỹ metëëk hyb n'aa ta wób sa hã. P'op Hagä Doo, baad had'op doo, èr weh'ëeh do ky n'aa né tii.

Paw-Ro P'op Hagä Do t'yyd mehĩn do ky n'aa hahỹh

¹² Ỹ tsebë Kristo Jesus èr wahë n'aa wë, ỹ tah'yyb hejooñh doo. Ta hã pé baad had'yyt hë ỹ moo wät ỹ tamejũũ doo, ti hyb n'aa hã ỹ tah'yyb däng ta ky n'aa ỹ baher'ood hòm hyb n'aa. ¹³ P'ooj ub ta hã ỹ ky n'aa rejä né paawä, ta karapee ỹ no n'aa maso né paawä, ỹ rejä né paawä sa hã, Jesus Kristo ỹ

tat'yud mehīn, dooh ta hā ŷ h'yy kae nā bā do hyb n'aa, dooh ŷ h'yy ganyy nā bā P'op Hagā Do t'aah tado bā do hyb n'aa. ¹⁴ Tak'ēp né hē ēr Wahē N'aa ky enyym hā ŷŷ, nes'aa né paawā ŷŷ. Hā ŷ tabanoo baad ŷ h'yy ka'eeh hyb n'aa ta hā. Hā ŷ tabanoo na-āāj hē, baad ta wób ŷ kamahān hyb n'aa. Séd hā ji h'yy kata dāg bā Kristo Jesus hā, tii d' né hē tabanoo ji hā.

¹⁵ Te hub né hē hahŷŷh, taw'āāts hē ji ky daheeh: Kristo Jesus ewād hyng ēr mahang, nesaa do moo bok do tabed'ēēp hyb n'aa nesaa do mahānh. Ta ti nesaa do moo heb'ook do sa bahānh baad nadoo do paa ŷŷh. ¹⁶ Ti hadoo né hē, ŷ tat'yud mehīn, ŷ sa bahānh nesaa do moo wāt do paah. ŷ tawén t'yud mehīn, ta wób rahegāā bā, rahapāh hyb n'aa dooh Jesus Kristo ty n'aa gesyyg bā ji. Baad ub Kristo. Hā ŷ tabad'oo do hā rabahapāh hŷŷ kā, dooh h'yy kejŷŷk pé ta hā. ŷ tat'yud mehīn bā, ta wób ta hā h'yy ka'eeh do na-āāj da tat'yud mehīn, edēb had'yud do ta pa ragadoo hyb n'aa.

¹⁷ P'op Hagā Do né hē sahōnh hē bag'āās doo. Ti né hē hawād had'yud doo, nadajēp doo, ji nahapāh doo. Sét ub né tii. Dooh ta see péh. Taw'āāts hē ji wehēē had'yud hē. Taw'āāts hē ta hā ji j'aa etsēē had'yud hē. ŷŷ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

¹⁸⁻¹⁹ Tsimoot, tah ŷ hadoo doo, ōm ŷ mejūū hahŷŷh, baad mamoo wād, baad mama met'ēēg, baad awād, baad mameduug ta s'ee hēnh ma metēēk do na-āāj hē. Taw'āāts hē Jesus hā mah'yy kae had'yud hē. Baad awād, a h'yyb tym ōm taky n'aa natapaa hyb n'aa. Ōm ŷ mejūū do baad tanu kejāk P'op Hagā Do kyyh hā p'ooj ub a hā ta rod n'aa rahe'oot doo. Ta wób dooh raky dahé bā sa h'yyb tym sa hā metēēk doo. Ti hyb n'aa gawatsig jēng Jesus hā rah'yy ka'eeh do paah. ²⁰ Ti hedoo do mahang ti abong ajyy Imenēw Aresān hād enāh doo. ŷ ah'eed h'ūūm, Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang ranabok hyb n'aa. Nesaa Do Yb moo gó ŷ bahaēj dāk. Tii d' ŷ wén d'oo sa hā, rabahapāh hyb n'aa, dooh P'op Hagā Do ji ky n'aa rejā bā.

2

P'op Hagā Do hā ji ky n'aa etsēē do ky n'aa hahŷŷh

¹ Pooj jé tak'ēp péj ŷ betséē a hā, P'op Hagā Do hā ji ky n'aa etsēē, P'op Hagā Do sii ji ber'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hyb n'aa. Taw'āāts hē na-āāj hē P'op Hagā Do ji j'aa etsē sahōnh hē sa hyb n'aa. ² Taw'āāts hē ji hāj n'aa wahē n'aa ji ky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā. Ta wób wahē n'aa hedoo do ji ky n'aa etsēē né tii d' ēnh. Taw'āāts hē ji ky n'aa etsēē né tii, baad ub, h'yyb nyuw gó, P'op Hagā Do karēn doo da, tsyt hē ta wē ēr bahajaa ēr babok hyb n'aa. ³ P'op Hagā Do ji h'yyb tym dēēb gen'aak ta hā ji ky n'aa etsēē doo. Baad ti ta hā. ⁴ Takarēn sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do tabed'ēēp nesaa do mahānh. Takarēn baad hadoo do ky n'aa rabahapāh hyb n'aa. ⁵ Jāām né hē sét hē P'op Hagā Doo. Jāām né hē sét hē sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do rod n'aa P'op Hagā Do wē, P'op Hagā Do wē ji mahūūm doo. Kristo Jesus, aj'yy gó kesok do né hē tii. ⁶ Ta daaj hē ti takan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do tabed'ēēp hyb n'aa. Ta daaj hē takan'oo dāk dajēb hā ēr ted'ēēp do sām. Ti né hē ta T'aah ky n'aa, tah'yyb dāng noo gó badāk hahŷŷ hā habong do sa hā P'op Hagā Do metēēh doo. ⁷ Ta ti ky n'aa ŷ baher'oot hyb n'aa ŷ P'op Hagā Do wén séēw hōm, ta ky n'aa rod, ta mejūū do ŷ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sa hā ŷ ma metēēk hyb n'aa Jesus hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa kā. ŷ tasēēw hōm panyyg baad hadoo do ŷ ma metēēk hyb n'aa sa hā. Dooh daap ŷ menā bā. Né hup ŷ né hē tii.

⁸ Ti hyb n'aa ŷ karĕn jĕ pad'yyt hĕ rakahet'aa bĕ P'op Hagĕ Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, baad ub ajyy raky n'aa etsĕĕ. P'op Hagĕ Do wĕ sa moo ragadabĕĕh bĕ p'op raky n'aa etsĕĕ bĕ, taw'ĕĕts hĕ baad ub sa h'yyb tym P'op Hagĕ Do matym gó. Taw'ĕĕts hĕ ky n'aa ets'ĕĕ doo, dooh rakawaj'ĕĕn bĕ ta wób sa wĕ, dooh raky kedag bĕ ta wób sa hĕ. ⁹ Rakahet'aa bĕ P'op Hagĕ Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, ŷ karĕn ŷŷj dooh rakametĕ bĕ sa saroor hyb n'aa. Taw'ĕĕts hĕ dooh rapadedĕg bĕ nu meby n'aa nĕng doo. Taw'ĕĕts hĕ taw'ĕĕts hadoo do rapadedĕĕk. Taw'ĕĕts hĕ dooh rakametĕ bĕ ta see mo n'aa hado dĕk do sa sĕĕn ramahetsooh doo me. Taw'ĕĕts hĕ dooh rakametĕ bĕ k'ĕĕts tĕg gabarĕĕh do s'ĕĕh me, perora hĕd nĕng doo me, saroor tak'ĕp ky n'aa gebah doo me na-ĕĕj hĕ.* ¹⁰ Taw'ĕĕts hĕ ŷŷj P'op Hagĕ Do hĕ raky daheeh rahanĕng do ta wób ramasa. Ti nĕ sa hetsó sa hĕ. ¹¹ Taw'ĕĕts hĕ bag hĕnh, rakanasab'ee doo gó rama kametĕĕk P'op Hagĕ Do ky n'aa. ¹² Dooch ŷ an'oo bĕ ŷŷj rama met'ĕĕg bĕ ajyy. Dooch ŷ an'oo bĕ ŷŷj ramejō bĕ ajyy. Bag hĕnh ŷ karĕn ŷŷj rabab'ĕĕh, ramaa newĕĕ, Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do rakahet'aa bĕ. ¹³ Tii d' ŷ wĕn edoo, pooj jĕ P'op Hagĕ Do pahuuj wĕt Adĕw, ta jawĕn Ewa. ¹⁴ Dooch ajyy tado bĕ Nesaa Do Yb wadii doo. Ewa nĕ paa ti tawadii. Ewa nĕ paa P'op Hagĕ Do mejūū do ky nadaheeh doo. ¹⁵ Ti hadoo nĕ hĕ rahet'aa hĕ do hyb n'aa P'op Hagĕ Do ed'ĕĕp da nesaa do mahĕnh, Kristo hĕ rah'yy kae had'yyt bĕ, ta wób rakamahĕn had'yyt bĕ, rakanasabĕ bĕ, P'op Hagĕ Do karĕn doo da rabok bĕ.

3

Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do sa wahĕ n'aa ji asĕĕw hōm do ky n'aa hahŷŷh

¹ Te hub nĕ hĕ hahŷŷh: Jĕ karĕn pé ta h'yyb gó Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do sa wahĕ n'aa, sa hagĕ n'aa tabahadoo hyb n'aa, baad ub nĕ tii. ² Ti hyb n'aa, taw'ĕĕts hĕ baad ub tabawĕt Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do sa hagĕ n'aa tabahadoo karĕn doo. Taw'ĕĕts hĕ dooh baad nadoo do rahapĕh pé ta hĕ. Taw'ĕĕts hĕ sĕt ub ta ŷŷm. Taw'ĕĕts hĕ dooh ta ŷŷm tawad'ii bĕ ŷŷnh see sii. Taw'ĕĕts hĕ kaja hĕ denaa hĕ ta h'yyb tamahūūm. Taw'ĕĕts hĕ tah'yy keb'aah nesaa do hĕ. Taw'ĕĕts hĕ ta wób hĕ baad ta h'yyb, ta hĕ raweh'ĕĕh hyb n'aa. Taw'ĕĕts hĕ baad tagadoo ta wób ta tób yt hĕ. Taw'ĕĕts hĕ tahajaa ta wób tama metĕĕk P'op Hagĕ Do panyyg hĕ. ³ Taw'ĕĕts hĕ dooh jarakĕ hedoo do heĕĕk do tado bĕ. Taw'ĕĕts hĕ da dooh kapeh'uuk do tado bĕ. Taw'ĕĕts hĕ ta wób baad taky n'aa en'yyim, dooh tamebaaj bĕ. Taw'ĕĕts hĕ dooh dajĕĕr tahyb n'aa hūūm bĕ. ⁴ Taw'ĕĕts hĕ baad tah'yyb mahūūm ta panaa. Taw'ĕĕts hĕ ta taah tametĕĕk raky daheeh hyb n'aa sa yb, baad raweh'ĕĕh hyb n'aa sa yb. ⁵ Ta panaa baad h'yyb manahūūm doo, dooh tahaja bĕ Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do tah'yyb mahūūm bĕ. ⁶ Dooch taw'ĕĕts hĕ tado bĕ papuuj Jesus hĕ h'yy kae dĕk do sa wahĕ n'aa. Papuuj Jesus hĕ h'yy kae dĕk do tado bĕ paawĕ, nepĕh ta daaj hĕ, ta hĕ hĕ tah'yy kasabĕ bĕ. Tah'yy kasabĕ bĕ, P'op Hagĕ Do ky n'aa etyy da, Dijab* taky n'aa etyy do paa hadoo. ⁷ Taw'ĕĕts hĕ Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh sa wahĕ n'aa pan'aa baad rabaher'oot sa ky n'aa, ta wób sa hĕ, Jesus hĕ h'yy kana'ĕeh do sa hĕ na-ĕĕj nĕ hĕ. Dooch hyb n'aa raky n'aa rejĕĕ pé tii bĕ. Tii bĕ dooh Dijab haja bĕ sa hĕ.

Jesus hĕ h'yy ka'ĕeh do wahĕ n'aa sa masa n'aa sa ky n'aa hahŷŷh

* **2:9** Tii da Paw-Ro wĕn mejūū, ŷŷj wĕ ta wób raty gapanad'ĕĕk hyb n'aa, ta s'ee hĕnh sa h'yyb nawĕt hyb n'aa. * **3:6** Gereg kyy me ramaneĕĕnh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanĕng pé ti Dijab.

⁸ Ti hadoo Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa sa hã. Taw'ãäts hë ta wób weh'ëeh do tii. Taw'ãäts hë ky kaneh'ÿÿt doo. Taw'ãäts hë dooh jarakë hedoo do heëek do tado bã. Taw'ãäts hë dooh tawad'ii bã dajëer tagadoo hyb n'aa. ⁹ Taw'ãäts hë baad rababoo had'yyt hë, sa h'yyb tym ky n'aa natapaa hyb n'aa sa hã. Taw'ãäts hë sa h'yyb gó rabenyyw had'yyt hë baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo, ër ky daheeh doo. ¹⁰ Taw'ãäts hë pooj jé ji metyy ta ti ajyy. Tii bã, baad ramoo boo bã, baad raboo bã, ji anoo Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang ramasa hyb n'aa. ¹¹ Ti hadoo na-ãäj hë Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa masa n'aa sa ÿÿm. Taw'ãäts hë ta wób weh'ëeh do tii. Taw'ãäts hë dooh ta wób ranu mer'ood. Taw'ãäts hë kaja hë denaa hë sa h'yyb ramahüüm, baad rababok hyb n'aa. Taw'ãäts hë sahõnh hë ramoo bok do hã baad né hë ramoo bok.

¹² Taw'ãäts hë sét ub ta ÿÿm, Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa hã. Taw'ãäts hë baad tah'yyb mahüüm ta taah, ta tób yt haj'eenh do na-ãäj hë. ¹³ Baad ub Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa ramoo boo bã, ta wób raweh'ëeh da, ta wób raky daheeh da sa hã. H'yyb neÿÿm doo me rahajaa tii bã raheer'ood bã nyy da Kristo Jesus hã ji h'yy ka'eeh doo.

Ta T'aah ky n'aa P'op Hagä Do metëeh do hahÿÿh

¹⁴ Nayyw hë ÿ karën a wë ÿ bahõm. Ti hadoo né hë õm ÿ ma erih hahÿÿh, ¹⁵ ÿ tahewad bã mabahapäh hyb n'aa ÿ erih do hã, nyy da P'op Hagä Do karën ta karapee rababok. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do karapee né tii, panyyg hanäm do ta wób hã metëeh doo, panyyg hanäm do mo n'aa jesuu doo. ¹⁶ Tak'ëp tabahetsooh né hë ta T'aah ky n'aa ër hã P'op Hagä Do metëeh doo:

“Aj'yy gó Kristo kas'ee wät.

Baad had'op do né hë Kristo P'op Hagä Do Sahee metëeh.

Ãäts rahapäh.

Ta ky n'aa raheer'ood hõm badäk hahÿÿ häj n'aa babuuj sa hã.

Badäk hahÿÿ haw'ãäts hë habong do wób rah'yy kae däk ta hã.

Hÿ pong jé ta wë tabasëek P'op Hagä Do an'oo bã.”

4

Ajyy j'ooj madäk doo me wedii do sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Baad ub P'op Hagä Do Sahee metëeh hahÿÿh: Hÿ jawén ta wób raberéd hõm da ër ky daheeh do Jesus ky n'aa. Raky daheeh da noo kanesa do sahee, Nesaa Do Yb karapee metëek doo. ² Ajyy j'ooj madäk doo me wedii do né hë metëek ta tii. Nes'aa däg sa h'yyb rawén hyb n'aa nap'eed wät taw'ãäts hë hadoo do hã. ³ Ramejüü ji kanatëë. Ramejüü ji nawa ji nawëh ta nawë wób. Dooh taw'ãäts hë tado bã ta ti rametëek doo. P'op Hagä Do pahuuj wät ta ti ji waa, ji tä, baad hadoo do ky n'aa hapäh do ky dah'eeh do ratsebë doo me ragadoo hyb n'aa. ⁴ Baad né hë sahõnh hë P'op Hagä Do pahuunh doo. Ti hyb n'aa dooh ji jesyk péh. Taw'ãäts hë sahõnh hë ër gadoo P'op Hagä Do hã ër h'yyb tsebë doo me ji waa, ji tä hyb n'aa. ⁵ Sahõnh hë baad däg ta ti ji waa, ji tä, P'op Hagä Do tii da taky hadoo do hyb n'aa, ji waa ji tä ji ky n'aa etsëe do hyb n'aa na-ãäj hë ta hã.

Nyy da Kristo Jesus karom baad hadoo do ji bahadoo do ky n'aa hahÿÿh

⁶ Ta ti ÿ mejüü doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã mama met'ëeg bã, Kristo Jesus karom baad hadoo do hado däk da õm. A h'yyb hejój n'aa Jesus ky n'aa

ër ky daheeh doo. A h'yyb hejój n'aa baad hadoo do ky n'aa maky daheeh doo. ⁷ Mah'yyb ehód manä P'op Hagä Do nahapäh do sa panyyg hä, h'yy gatamah do sa panyyg hä. Mah'yyb ehód had'yyt hē P'op Hagä Do karēn do hä, baad takah'üüm hyb n'aa a h'yyb tym gó P'op Hagä Do karēn doo. ⁸ Taw'ääts hē ji hub ji metēék ji karajan hyb n'aa. Taw'ääts hē ta bahānh ji ma kametēék P'op Hagä Do karēn do hä. Baad ub ti ji hä wawēē hē ji bawät nä bā, h'yy pong jē ji awäd bā na-āāj hē. ⁹ Te hub né hē ta tii. Taw'ääts hē sahōnh hē ky daheeh. ¹⁰ Baad ub P'op Hagä Do karēn do ër ma kametēék do hyb n'aa tak'ēp ër moo bok, tak'ēp ër ma metēék, baad ër baher'oot ta ky n'aa. Doooh ër h'yy gejē bā ta hä. P'op Hagä Do hedēb had'yyt do hä ër h'yy kasadā. Sahōnh hē sa h'yyb tym dēēb tii. Jesus hä h'yy ka'eeh do ti ted'ēēp. ¹¹ Mama met'ēēg, mamejō na-āāj hē sa hä sahōnh hē om ŷ ma erih doo.

¹² Man'oo om raty n'aa gesyyg manä pahēew nä mabahadoo do hyb n'aa. Baad awäd, baad hadoo do maher'ood, baad ub ta wób makamahān, baad ub Jesus hä mah'yy kae, baad menyyw a h'yyb tym, a hä Jesus hä h'yy ka'eeh do rabahapäh hyb n'aa nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät. ¹³ ŷ kanajaa nä bā, ŷ karēn maner'ood had'yyt hē P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä. Maher'ood sa hä ta ky n'aa. Mama met'ēēg sa hä. ¹⁴ Baad mahyb n'aa matakä P'op Hagä Do Sahee anoo do a hä mamoo wät hyb n'aa. A hä tabanoo tii, P'op Hagä Do ky n'aa rod a hä raheer'oot noo gó a hä tah'yyb däng do mamoo wät do pan'aa, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa a nuu gó sa moo radatoonh* noo gó. ¹⁵ Baad mamoo wäd ta ti om ŷ mejüü doo. Ta hä had'yyt hē h'yyb däg. Tii bā da, Jesus karēn do hä a h'yyb kahüüm magyys hē tii b' sahōnh hē rabahapäh.

¹⁶ Baad kanä a daaj hē. Baad manä ti mametēék doo, baad had'yyt hē mametēék hyb n'aa. Tii d' had'yyt hē madoo bā, P'op Hagä Do ed'ēēp da om. Mametēék do ky dah'eeh do na-āāj hē ted'ēēp da nesaa do mahānh.

5

¹ Manabuuj gedo manä ajyy wehēh hedoo doo. Kaja hē denaa hē mamer'ood sa hä. A yb hadoo man'oo bā sa hä. Ajyy wanehēh nä doo, hanām gó er'ood sa hä. A h'yyj ky n'aa hadoo man'oo bā. ² ŷj wehēh hedo padēēk doo, baad er'ood sa hä, a ŷŷn hä maber'oot doo da. ŷj wanehēh nä doo, baad er'ood sa hä. A ānh ky n'aa hadoo man'oo bā. Baad had'op doo da mabad'oo sa hä.

Patug tema bong do sa ky n'aa hahŷŷh

³ Mamasaa ŷj patug tema bok do sa mab hē haj'eenh doo, wakāän temah doo. ⁴ ŷŷnh patug tamah do ta taah nyy bā, ta tataah nyy bā, taw'ääts hē ti né hē mas'aa ta hä. Taw'ääts hē ti né hē mas'aa sa wakāän, tii da P'op Hagä Do karēn do hyb n'aa ji hä. Taw'ääts hē sa yb, sa ŷŷn, sa oow, sa hoonh ramasa. Raned'ēēd is noo gó ramasa do paa ramebaanh do tii. P'op Hagä Do gen'aak tii d' ji adoo bā. ⁵ ŷŷnh patug tamah do wakāän tamah doo, kamanasa doo, P'op Hagä Do hä tadaab yyp. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsēē adēb bā, atsēm na-āāj hē tamasa hyb n'aa ta hä. ⁶ ŷŷnh patug tamah do ajyy hä had'yyt h'yyb dāk doo, edēb né paawā, dajēp do hadoo ta h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. ⁷ Mamaher'ood patug temah doo, raky daheeh hyb n'aa ŷ mejüü doo, ta wób raky n'aa natapaa hyb n'aa sa hä. ⁸ Jé wakāän nang péh, tamanasa do ta

* 4:14 Tsimoot P'op Hagä Do asēew hōm do heen n'aa tii.

wakään, ta yb, ta ȳyn nahag'ääs doo, teréd hõm Jesus ky n'aa ér h'yy kaha'eeh doo. Jesus hã h'yy kana'eeh do bahãnh dæg sa h'yyb nesaa do hã.

⁹ Ji erih ȳynh patug tamah do häd ji masa do pan'aa sa häd kerih do heen n'aa hã, 60 ta baab bahãnh tabahado däk bã, ta patug makü wanadii do paah, ¹⁰ taky n'aa etsã bã baad hadoo do tamoo wät do hã, baad ub ta taah tawã bã, baad ta wób tagado bã ta tób bã, Jesus hã h'yy ka'eeh do tamasaã bã, tat'yid mehĩn bã kas'uut doo, baad hadoo doo me ta wób tamasaã bã. Tii d' tado bã ji erih ta häd ji masa do pan'aa heen n'aa hã.

¹¹ Taw'ääts hẽ dooh ji erii bã patug tema bong do wanehẽh nã do sa häd ji masa do pan'aa heen n'aa hã. Aj'yy hã rah'yy kejäg bã sa häd ji erii däk do jawén paa bã paawã, reréd hõm da Kristo ma had'yyt ramoo bok do paah, raketẽẽ hyb n'aa p'aa hẽnh. ¹² Ti tahado bã sa daaj hẽ raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me, pooj jé Kristo hã raky kajäk do raky keh'ȳyt do hyb n'aa. ¹³ Moo nehõj padäg da patug temah do wób rawanehẽh nã bã ji masaa bã. Boo kahah'uũnh da ta wób sa tób hẽnh. Ta wób da ranu mer'oot, ta wób da rahe'oot. Ta wób kyy hã da ranu toonh. Rahe'oot da ji nahe'oot doo. ¹⁴ Ti hyb n'aa hã ȳy pé taw'ääts hẽ patug tema bong doo, wanehẽh nã doo, p'aa hẽnh raketẽẽ. Na metaah. Taw'ääts hẽ baad rabahag'ääs sa tób yt haj'eenh doo. Taw'ääts baad had'yyt hẽ rababok, dooh ér majĩ ky n'aa rejãã pé do hyb n'aa èer. ¹⁵ Ta ti y wén her'oot, ȳyj patug tema bong do wób raberéd hõm do hyb n'aa Jesus hã rah'yy ka'eeh do paah. Nesaa Do Yb raky dahé däk.

¹⁶ Ȳynh Jesus hã h'yy ka'eeh doo, patug tamah do tany bã ta wakään mahang, taw'ääts hẽ ti tahag'ääs, tamasa. Dooh taw'ääts hẽ tado bã tadaaba yb bã Jesus hã h'yy ka'eeh do wób sa wẽ. Jesus hã h'yy ka'eeh do wób ramasa ȳyj patug tema bong doo, wakään temah doo. Ta wakään nyy bã, ti né hẽ hag'ääs.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa ky n'aa hahȳh

¹⁷⁻¹⁸ Hahȳy da P'op Hagã Do baher'oot ta kyy kerih doo gó: “Taw'ääts hẽ ji anoo tiriüg uuh tabawa booj yb hã, tiriüg tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd dæg bã tanawa hyb n'aa”, * nãng mã P'op Hagã Do kyyh. “Taw'ääts hẽ moo bok do sa hã ramoo bok do sãm ji banoo”, † nãng mã na-ããj hẽ ta kyy kerih do hã. Ti hyb n'aa na-ããj ji weh'èeh, baad ji banoo Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa baad moo bok do sãm, jé tak'ep Jesus ky n'aa her'oot doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do ma met'èek doo.

¹⁹ Mamaa newẽ manã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa see raky n'aa tapa bã. Pawóp hẽ, tamawoob hẽ tado bã ti ky n'aa tapaa doo, ti mahyb n'aa matakã sa kyyh. ²⁰ Nesaa do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa see moo wäd bã, ji nabuuj gedoo sahõnh hẽ sa matym gó, ta wób rajeỹym hyb n'aa, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa. ²¹ P'op Hagã Doo, Kristo Jesus, äãs P'op Hagã Do pa hab'èeh do na-ããj sa matym gó òm y mejũũ baad maky daheeh hyb n'aa sahõnh hẽ a hã y mejũũ doo. Taw'ääts hẽ baad ub a h'yyb sahõnh hẽ sa hã. Séd demuun maher'ood, séd demuun magado sahõnh hẽ a najiis rado bã, a najiis ranado bã na-ããj hẽ.

²² Mahyb n'aa jóh manã a moo madatoonh do ta see nuu gó, Jesus hã h'yy ka'eeh do wahẽ n'aa tabahadoo hyb n'aa. Mahyb n'aa jóh bã, nepãh òm ta h'yyb hata hado däk nesaa do tamoo wät do paa hã. Taw'ääts hẽ baad makan'yyh, baad had'yyt hẽ mabawät hyb n'aa. ²³ Meëg had'yyt manã naëng.

* 5:17-18 Dew-Teronom 25.4 † 5:17-18 Rukas 10.7

A nahëë hyb n'aa taw'ääts hë mahād eëek na-āāj uwa bëeh hejoonh doo, mah'yy gamahÿÿnh do hyb n'aa, mah'yy gamahÿÿnh do badoo wāt hyb n'aa.

²⁴ Wyt ta maab hë nesaa do ta wób moo bok doo. Ji metyy do pooj jé, baad raboo bā ji bahapāh hyb n'aa, wyt ta maab hë nesaa do ramoo bok doo. Kejën nā nesaa do ta wób moo bok doo. Ta jawén kā ji bahapāh. ²⁵ Ti hadoo né hë baad hadoo do hā. Wyt ta maab hë baad hadoo do ta wób ramoo bok doo. Ta wób baad hadoo do sa mo haj'aa, ta jawén ji bahapāh.‡

6

Karom kanep'aak do Jesus hā h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ääts hë sa karom kanep'aak do baad sa kariw n'aa rawehëë had'yyt hë, P'op Hagā Do ta wób raky n'aa narejāā hyb n'aa, ër metëëk do raky n'aa narejāā hyb n'aa na-āāj hë. ² Dooch taw'ääts hë tado bā sa kariw n'aa raty n'aa gesyng bā séd demuun Jesus hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Taw'ääts hë ta bahānh ramoo bok sa kariw n'aa wë, sa wakāān rabahadoo do hyb n'aa, Jesus hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, sa hā rakamahān do hyb n'aa na-āāj né hë.

Mama met'ëëg ta ti a hā ÿ metëëk doo. Mamaher'ood sahōnh hë sa hā raky daheeh hyb n'aa.

Taw'ääts hë ji h'yy gadajang ji wë hanāng do hā ky n'aa hahÿÿh

³ Jé te hub nadoo do ma metëëk péh, Jesus Kristo ër Wahë N'aa ky n'aa ky nadaheeh péh, P'op Hagā Do ky n'aa ër mahetëk do ky nadaheeh péh, ⁴ ta daaj hë ta hā hë tah'yy kasab'ee tii. Dooch tahapāh pé ta tii. Tak'ëp ta ti hedoo do ragen'aak kyy p'āā raky kedag bā. Nahëë hado dāk ta ti sa hā. Ta ti han'aa hyb n'aa jewës doo, kep'uuk doo, ky n'aa rejāā doo, daap tah'yy ganāng do ta wób hā. ⁵ Ta ti hedoo do raky kedag had'yyt hë. H'yy gatema bok. Ta see hado dāk sa h'yyb. Dooch sa h'yyb tym gó baad hadoo do awād wād bā. P'op Hagā Do hā rawén h'yyb dāk, dajëër hyb n'aa red'oo.

⁶ P'op Hagā Do karën doo da ji aboo bā, tak'ëp baad hadoo do tanoo né ji hā, ji h'yy gadajaa bā ji wë hanāng do hā, dooh ji hyb n'aa hūūm bā ti bahānh. ⁷ Dooch ji manaa pé ji henāng noo gó. Dooch né hë ji mahūūm pé ji dajëp noo gó. ⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad ji tsebé ji waa nyy bā, ji saroor enā bā. ⁹ Ta wób, tak'ëp ma nāng do karën do raky daheeh da Nesaa Do Yb sa hā h'yyb tatuk doo. Kadëë bëeh hadoo da sa h'yyb tym h'yy gatamah doo gó rakarën do hā. Rah'yy karën do nes'aa d' sa hā, kasuud bong da, dooh d' rahyb n'aa jawyg wād bā sa hā, sa daaj hë rakawatsik da. ¹⁰ Dajëër ji kamahān doo, hajōng nesaa do du n'aa do tii. Ta wób, dajëër rakamahān do hyb n'aa, reréd hōm Jesus hā rah'yy ka'eeh doo, sa daaj hë rabahoop rakarehejāā doo, tak'ëp dajëër rakarën do hyb n'aa.

Taw'ääts hë P'op Hagā Do karën do hā ji h'yyb dāk do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Ōm Tsimoot, P'op Hagā Do sii hawāt doo, tii d' madoo manāh. Baad hadoo do hā h'yyb dāg. P'op Hagā Do karën do hā mah'yyb dāg. P'op Hagā Do hā h'yy kae had'yyt hë. Ta wób makamahān had'yyt hë. H'yy gajëë hōm manā P'op Hagā Do karën doo da mabawāt do hā. Kaja hë denaa hë had'yyt hë er'ood ta wób sa hā. ¹² Jé tsyym kas'ÿÿ doo, tak'ëp né hë rawaj'aah raj'aa ketsë do sām ragadoo hyb n'aa. Ti hadoo ÿ karën tak'ëp mah'yyb dāg Kristo

‡ 5:25 Nayyw hë ji nahapāh do hyb n'aa ta see pé noo gó ta wób sa h'yyb, dooh Paw-Ro karën bā Tsimoot hyb n'aa jōh bā Jesus hā h'yy ka'eeh do wahë n'aa pan'aa tabasēm bā.

karapee heh'ää́t do mabahadoo hyb n'aa, edëb had'yyt do magadoo hyb n'aa, hÿ pong jé Jesus sii had'yyt hë mabawät hyb n'aa kä. Ta ti hyb n'aa òm P'op Hagä Do bats'yyt paa hajòk do ramaa newëë bã, baad ub mabaheer'oot noo gó Jesus hä mah'yy ka'eeh doo.

¹³ P'op Hagä Doo, sahõnh hë badäk hahÿÿ hä hanäng do tabed'ëëp. Kristo Jesus ky kaneh'ÿÿt baad hadoo do hä Pon-Sijo Pirato sii taber'oot noo gó. Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Doo, Kristo Jesus daheeh sa matym gó òm ÿ mejüü hahÿÿh: ¹⁴ Baad mamoo wäd òm ÿ mejüü do hä, òm raky n'aa natapaa hyb n'aa mamoo wät do hä Jesus Kristo èr Wahë N'aa matëëh bã kä. ¹⁵ Jesus Kristo matëëh da P'op Hagä Do an'oo bã, tah'yyb däng noo gó. Ti né hë P'op Hagä Doo, sahõnh hë weh'ëëh doo. Jää́m né hë ti sahõnh hë bag'ää́s doo. Sahõnh hë badäk hahÿ wahë n'aa sa wahë n'aa. Hyb n'aa jewyk do sa wahë n'aa. ¹⁶ Sét né hë ti nadajëp doo. Ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang tabawät. Ti hyb n'aa dooh ji haja bã p'eets hë ta hä ji kaja bã. Dooh hapäh péh, tabad'op hë da ji ty gepëëh. Taw'ää́ts hë sahõnh hë raweh'ëëh tii. Taw'ää́ts hë né hë tak'ëp tahaj'ap doo me tabagää́ had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ää́ts hë.

¹⁷ Mamejõ badäk hahÿÿ bã tak'ëp wekâp do sa hä, rah'yy kanasab'ee hyb n'aa. Maher'ood sa hä rah'yy kanasadä hyb n'aa sa ma hä. Nayyw hë tagawatsik tii. Ti hyb n'aa dooh ta hä ji h'yy kasadëë bã. Taw'ää́ts hë P'op Hagä Do hä rah'yy kasadä. Ti né hë tak'ëp hanoo do ji hä sahõnh hë ji karën do ji h'yyb tsebë n'aa. ¹⁸ Mamejõ wekâp do sa hä, baad hadoo doo, masa doo, sa wë hanäng doo me ramoo bong hyb n'aa. Taw'ää́ts hë hajõng do sa mo haj'aa taw'ää́ts hë hadoo doo. Taw'ää́ts hë wë bedoh do ramasa. ¹⁹ Tii d' radoo bã da, ti anäng da ta sãm heh'ää́t do nahänh do ragadoo do pan'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do wë. Edëb had'yyt do ragadoo tii bã.

²⁰ Tsimoot, baad manä a hä P'op Hagä Do anoo doo. Baad kanä P'op Hagä Do panyyg nadoo do daap kaher'oot do mahänh. Maky gado manä karën do a hä ky kedak doo, "h'yy ganäng do ky n'aa" daap ramaneëënh do hä. ²¹ Ta wób raky dahë däk ta ti ky n'aa, ti raberéd hõm Jesus hä rah'yy ka'eeh do paah.

ÿ karën P'op Hagä Do ky enyym bê hä. Jää́m hë kä.

2 Tsimoot

Ta jawén Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹ̃h

¹ Paw-Ro ỹ ti hỹ̃h, P'op Hagã Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see ỹ bahado däk doo. Ỹ tamejũũ ỹ baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã, Kristo Jesus hã ji h'yy kae bã, hỹ pong jé ta pa had'yyt hẽ ji bawät da. Ti né hẽ ti ji hã taky n'aa enooh doo. ² Õm ỹ edëng Tsimoot, tah ỹ hadoo doo, ỹ kamahãn doo.

Ỹ karën P'op Hagã Do ër Yb, Jesus Kristo ër Wahë N'aa na-ããj hẽ ky en'yym a hã. Ỹ karën òm rat'yyd mehĩn, baad òm rah'yyb n'yym.

Taw'ãäts hẽ h'yy ganajëng doo me ji gadoo ji ahoop do ky n'aa hahỹ̃h

³ P'op Hagã Do wẽ h'yy gadajang a hyb n'aa. P'op Hagã Do wẽ ỹ moo wät hëp ỹ hanãm doo me, wahëh ỹ makũ rabahed'oo do paa da. Ỹ hyb n'aa es'ee had'yyt hẽ òm ỹ ky n'aa etsëë bã, adëb bã ỹ ky n'aa etsëë bã, atsëm ỹ ky n'aa etsëë bã. ⁴ Tak'ëp ỹ karën òm ỹ bahegãã paawã, tak'ëp ỹ tsebé hyb n'aa paawã. Hyb n'aa manabaan hã ỹ̃ mabaoot do ër ketyn hõm bã. ⁵ Baad ỹ hyb n'aa esee nyy da t'õp madäk doo me mah'yy ka'eeh Jesus hã. Ỹ hapäh, a hoonh Roots häd näng do hadoo, a ỹ̃n Ew-Nis häd näng do hadoo né hẽ mah'yy kae däk. ⁶ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ p'aa hënh mah'yy kadaw'uuh, baad mamoo wät hyb n'aa P'op Hagã Do Sahee anoo do paa a hã, a nuu gó moh ỹ̃ dasooh noo gó. ⁷ Ta ti ỹ wén näng, P'op Hagã Do Sahee dooh ji eỹ̃m bã tan'oo bã. Ji h'yyb tym tahe'oonh, ta karën do ji bahajaa hyb n'aa. Tanoo ji kamahãn doo. Tanoo ji hã ji bahajaa hyb n'aa ji h'yy keb'aah nesaa do hã. ⁸ Ky hebyy manã Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa maher'oot do hã. Nu mebyy manã hëp ỹ n'aa, Kristo hyb n'aa ỹ radawäts geët do hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ P'op Hagã Do hejój me mabahoop nemon ỹ̃ ër rarejã bã panyyg hanãm do hyb n'aa. ⁹ P'op Hagã Do né hẽ ti ër hed'ëep do paa banesaa do mahãnh. Ẽr tasëew hõm tsyt hẽ ta wẽ, takarën doo da ër babok hyb n'aa. Ji mo haj'aa jawén nado ji tabasëew hõm. Ji tawén sëew hõm, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé tii da takarën do hyb n'aa. Kristo Jesus hyb n'aa taky enyym ër hã, ër takamahãn, nes'aa né paawã ër. ¹⁰ Hỹ̃ kã, Kristo Jesus, ji h'yyb tym dëeb bahyng do hã ër hã taky enyym, ër takamahãn, ër hã tametëeh. Kristo ahãj jëng dajëb hejój paah. Ẽr da genyyh. Ta ky n'aa hanãm do hã tametëeh ër hã ji edëb had'yyt hẽ do tyw n'aa. ¹¹ P'op Hagã Do ỹ tasëew hõm, ta ti ky n'aa rod, Jesus mejũũ do na-ããj hẽ ỹ bahadoo hyb n'aa, ỹ ma metëek hyb n'aa ta ky n'aa. ¹² Ti hyb n'aa ỹ bahoop ỹ radawäts geët doo. Ti hado né paawã ỹ̃h, dooh ỹ hebyy bã ta ti hyb n'aa. Ỹ hapäh ta ti ta hã ỹ h'yy ka'eeh doo, Kristo. Baad ỹ bahapäh ta ti tahajaa baad tabahag'ãas ta ky n'aa hã ỹ tanoo doo, tamatëeh bã kã.

¹³ Menyww had'yyt hẽ a h'yyb gó a hã ỹ ma met'ëeg wät doo. Taw'ãäts hẽ hadoo do ky n'aa né tii. Taw'ãäts hẽ Jesus hã mah'yy kae had'yyt hẽ. Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ makamahãn had'yyt hẽ. Ẽr hajaa Jesus hã ër h'yy ka'eeh, ta wób ër kamahãn, séd ër h'yyb hedoo do hyb n'aa Kristo Jesus hã. ¹⁴ P'op Hagã Do Sahee ër h'yyb gó hawät do hejój me baad manã a hã P'op Hagã Do anoo do paah, ta ky n'aa, ta see hadoo tanadoo hyb n'aa da.

¹⁵ Mahapäh né hē, sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do Asija häd näng do häj n'aa bä hena do ȳ raberéd wät. Pigeer, Emok häd enäh doo, ti na-ääj né hē ȳ reréd wät.

¹⁶ Ȳ karēn Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do t'yyd mehīn Onesip, ta tób yt haj'eenh do na-ääj né hē, hajōd nuu me ȳ h'yy gadajang tan'oo bä do hyb n'aa. Dooh tanu mebyy bä hēp ȳ n'aa, ȳ radawäts gēēt do hā. ¹⁷ Roma bä takajaa noo gó, baad ȳ tabesoos jé pad'yyt hē, ȳ tawyyd kán. ¹⁸ Ȳ karēn Jesus Kristo, ēr wahē n'aa, t'yyd mehīn Onesip hā, sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Baad mabahapäh né hē tak'ēp ȳ Onesip masa paa Epeso häd näng do panang bä.

2

¹ Ōm kā tah ȳ hadoo doo, tak'ēp h'yy kahejój Jesus hā mah'yy ka'eeh do hā. Ōm da Kristo Jesus h'yyb hej'oonh, ky ennyim do hyb n'aa a hā. ² Ta ti mamaa napäh do ȳ metēek doo, hajōk her'oot doo, ȳ karēn matab'ēēs ajyy baad hadoo do sa hā, ta wób rama metēek hajaa doo kā.

³ Warahén baad habok do raky daheeh sa wahē n'aa kyyh, ragadoo na-ääj hē rahoop doo. Ti hadoo taw'ääts hē nemon ȳy magado Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ky n'aa rarejää do na-ääj né hē. ⁴ Warahén baad habok doo, dooh rah'yy kawapēen bä warahén nadoo do ramoo bok do hā. Tii d' rawén d'oo, sa wahē n'aa rah'yyb en'yym do hyb n'aa. Ōm na-ääj hē, Jesus Kristo warahén n'aa hadoo mabahadoo do hyb n'aa, h'yy kawapēen manā Jesus ēr wahē n'aa manejuū do hā. ⁵ Jé tsyym kas'ȳy doo, wajaah doo, dooh tagado bä j'aa ketsē do sām, kas'ȳy do ky n'aa jaw'yyk do taky nadahé bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hē kas'ȳy doo, waj'aah do hadoo mabad'oo. Taw'ääts hē baad maky daheeh Jesus ōm tamejuū doo. ⁶ Taw'ääts hē jé gēew gó tak'ēp moo wät doo, pooj jé tagadoo ta joom s'ēeb. Taw'ääts hē tii d' mabahadoo. Tak'ēp baad ub mama met'ēeg, mamaher'ood Jesus ky n'aa, ta sām magadoo hyb n'aa. ⁷ Mahyb n'aa newē ta ti a hā ȳ her'oot doo. Tii d' madoo bä, ōm P'op Hagä Do h'yy gan'yyh sahōnh hē mabahapäh hyb n'aa takarēn doo.

⁸ Jesus Kristo mahyb n'aa es'ee, ganā wät do dajēp do paa P'op Hagä Do an'oo bä, Dawi makū panaa paah. Ti ky n'aa hanām do rod n'aa ȳy. ⁹ Ti ky n'aa hyb n'aa ȳ rarahejää, ȳ rawén moo maw'yyd dāk haak sapuuw hadoo doo me. Mo haj'aa dahej'ēep do hadoo ȳ ran'oo bä. Tii d' né paawā ȳ rabad'oo, P'op Hagä Do kyyh dooh takamaw'yyd bä. Dooh mesoo péh. Ta ti awäd had'yyt hē badāk hahȳ haw'ääts hē. ¹⁰ Ti hyb n'aa ȳ gadoo né hē ȳ ahoop do sa mo haj'aa. Ȳ wén gadoo tii, P'op Hagä Do asēew hōm do sa hyb n'aa, ramaa napäh hyb n'aa ta ky n'aa, sa h'yyb Kristo Jesus bed'ēep hyb n'aa, banām doo hēnh ta sii ta bag tak'ēp gabarēeh do mahang rababoo had'yyt hē hyb n'aa. * ¹¹ Te hub né hē hahȳh:

Kristo hyb n'aa ji dajēb bä,
ta sii ji baboo dāk da.

¹² Ji gado bä had'yyt hē ji ahoop do Kristo hyb n'aa,
ji bag'ääs da ta sii.

Kristo ji ky n'aa jejēn bä,

ji na-ääj hē ta ky n'aa jejēn da P'op Hagä Do hā.

* **2:10** Paw-Ro ky dawuh bä paawā tanahoop hyb n'aa, dooh paawā raky n'aa napēē bä Jesus ky n'aa. Dooh redēb bä tii bä P'op Hagä Do wē. Ti hyb n'aa Paw-Ro gadoo ta hoop doo.

13 Dooh né paawä baad ji awäd bä had'yyt hē Kristo sii, ji tahagää had'yyt hē, ji takamahän had'yyt hē. Dooh tahaja ta daaj hē taky kehÿÿd bä.

Taw'ääts hē ji moo wät P'op Hagä Do gen'aak do ky n'aa hahÿÿh

14 Mamaher'ood ta wób sa hã a hã ÿ her'oot doo. P'op Hagä Do matym gó mamejō sa hã raky kaned'aak hyb n'aa kyy p'ää. Dooh baad tado bä ji ky kedak doo. Taw'ääts hē nado ti maa new'ëë do sa hã. Tarejää maa new'ëë doo. 15 Taw'ääts hē baad mama met'ëëg P'op Hagä Do ky n'aa, P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa mamoo wät doo. Taw'ääts baad hadoo do moo wëëd mabahadoo. Baad ÿ wén karēn mamoo wät, manu manebyng hyb n'aa mamoo wät do hã, baad ub mama metëëk hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa.

16 Mamaa newë manäh, P'op Hagä Do nahapäh do her'oot doo da her'oot doo, daap hadoo do ky n'aa her'oot doo. Er'ood manä sa sii. Dewë hã magyys hē ta ti hedoo do rababoo däk P'op Hagä Do mahänh. 17 Kah'üüm rama metëëk doo, nahëë saraa ji hã ket'ëë hōm do hadoo. Ti hyb n'aa, awäd manä sa mahang. Imenëw, Piret häd enäh do ta ti hed'oo do sa wób. 18 Reréd hōm baad hadoo do ky n'aa. Èr ganä wät paah, sa nooh. Dooh ji ganä wäd bä ta jawén, sa nooh. Daap ta tii d' rama metëëk. Ti hyb n'aa sa kyyh maa new'ëë do wób dooh baad raky dahé boo P'op Hagä Do panyyg. 19 Tii d' nado P'op Hagä Do kyyh. Te hub né hē tii. Tahajaa ta kyy hã ji h'yy kasadëë bä. Dooh taky kahÿÿd bä. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hapäh ta hã h'yy ka'eeh doo." Hahÿÿ da ji tamejüü: "Taw'ääts hē nesaa do mahänh dawëë rakan'yyh Jesus sa wahë n'aa ramaneënh doo."

20 Tak'ëp ma näng do tób bä ti anäng waa hood k'ääts tég gabarëëh do s'ëëb ta wób, k'ääts tég hawak do s'ëëb ta wób. B'aa s'ëëb, tsäng s'ëëb hedoo do ta wób. Ky n'aa gebah do s'ëëb, hanäm do hood tii. Ky n'aa ganebah do s'ëëb, hanäm do hood nado tii. 21 Ti hadoo Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Ji daaj hē baad ji kanä bä nesaa do mahänh, hanäm do hood hadoo ji. Hanäm do ji moo wät hyb n'aa, ji P'op Hagä Do asëëw hōm tsyt hē. P'op Hagä Doo, èr Kariw N'aa ma hã èr hajaa èr moo boo bä tii bä, tsyt hē èr tabasëëw hōm do hyb n'aa. 22 Ti hyb n'aa baad kanä pahëëw h'yyb hadoo do nesaa do hã mahänh. Taw'ääts hē baad hadoo do hã mah'yyb däg. Mahüüm had'yyt hē Jesus hã mah'yy ka'eeh doo. Mahüüm had'yyt hē P'op Hagä Do makamahän doo, a da hadoo do makamahän do na-äaj né hē. Mahüüm had'yyt hē a h'yyb hanäm do sa hã. Tii da ÿ karēn mabad'oo ta wób sa sii, h'yyb näm doo gó Jesus hã raber'oot do sa sii.

23 Mamaa newë manä daap ke'aanh doo, daap kaher'oot doo. Mahapäh ti né hē du n'aa kawajään doo gó raky kedak doo. 24 P'op Hagä Do sii moo heb'ook doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, taw'ääts hē dooh ky ked'aak do rado bä. Taw'ääts hē kaja hē denaa hē sa h'yyb ramahüüm sahōnh hē sa wë. Taw'ääts hē da baad rama metëëk. Taw'ääts hē dooh renyyw bä h'yy gaëënh doo. 25 Taw'ääts hē kaja hē denaa hē rama metëëk sa hã ganen'aak doo. Nepäh P'op Hagä Do h'yyb wareem bä, baad hadoo do ky n'aa rabahapäh, raky daheeh hyb n'aa. 26 Ta tii kä baad däg p'aa hēnh sa h'yyb tym hanäm do hã kä. Baad rakanä däk tii bä sa hã Dijab[†] wadii do mahänh, tamesoo do paa mahänh. Ta ti hedoo do Dijab mesoo do paa hadoo, takarēn do ramoo bok hyb n'aa.

[†] 2:26 Gereg kyy me ramaneënh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab.

3

Sahõnh hē gawatsig hõm do pooj jé panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Mahyb n'aa es'ee ti hahÿÿh: Sahõnh hē gawatsig hõm do pooj jé, tak'ëp da tanesaa ji hã. ² Sa hã hē had'ÿyt hē rahyb n'aa newëë da ti noo gó. Rahyb n'aa hũũm magyys hē da sa ma. Sa daaj hē raj'aa etsë da. Sa hã hē rah'ÿy kasab'ee da. P'op Hagä Doo, ta wób na-ããj hē raky n'aa rejãã da. Sa yb, sa ÿÿn, dooh d' raky dahé bã. Dooh d' taw'ããts hē tado sa hã ragadoo doo. Dooh da P'op Hagä Do rawehëë bã. ³ Dooh da rakamahãn péh. Maneban sa da hadoo do sa mo haj'aa. Ta wób da ranu mer'oot, raky n'aa rejãã da. Dooh da sa h'ÿyb ramedug bã nesaa do hã. Dooh d' rat'ÿyd mehĩĩn péh. Sahõnh hē da rarejãã rakarën doo da. Dooh d' ragenaag bã baad hadoo doo. ⁴ Baad raky kenãw né paawã, ta wób da raky n'aa her'oot sa majĩĩ hã. Daap hē ragado nyh sa h'ÿyb tym. Sa daaj hē sa hã rabahajaa, sa hã. Rah'ÿy karën do rakamahãn da. Dooh da P'op Hagä Do hã rakamahãn bã. ⁵ P'op Hagä Do karën do ramoo bok ji edoo né paawã, j'ooj madãk doo me tii d' rabad'oo. P'op Hagä Do hejój raty n'aa ges'ÿyk. Dawëë kanã da ta ti hedoo do sa mahãnh. ⁶ Ta ti rah'ÿyb wedii ragadoo hyb n'aa sa tób bã. Tii bã rahajaa rawedii ÿÿj wób h'ÿy gatema doo, ta ti ÿÿj raky sũũt hyb n'aa rahe'oot doo. Ta ti hedoo do ÿÿj hajõng sa hã nesaa doo, nesaa do jawén sa h'ÿyb tym bawät do hyb n'aa. ⁷ Ta ti hedoo do ÿÿj ta tii d' had'ÿyt rakarën rama kameteëk, dooh paawã rahaja bã rah'ÿy kadawuung bã baad hadoo do ky n'aa hã. ⁸ Ta ti hedoo doo ma matëg oow, baad hadoo do ky n'aa majĩĩ tii. Janes, Jãm hãd enãh do hadoo tii, Moses hã rah'ÿy kawapëen do paah. Baad nado wäd ta ti sa h'ÿyb tym. Dooh P'op Hagä Do karën wäd ta tii, heh'ããt ub nadoo do hyb n'aa ta hã rah'ÿy ka'eeh doo. ⁹ Sahõnh hē rah'ÿy genãh da sa hã. Ti hyb n'aa dooh da rahũũm bã ta bahãnh. P'ooj ub habok do paa hadoo da, Janes, Jãm hãd enãh do paah.

Taw'ããts hē ji ky dahé had'ÿyt hē P'op Hagä Do panyyg ji hã rama metëëk doo

¹⁰ Mahapãh né ti ÿ ma metëëk doo, nyy da ÿ bawät do baad ub, h'ëed hyb n'aa ÿ bawät. Mahapãh né ti nyy da ÿ h'ÿy ka'eeh P'op Hagä Do hã, nyy da h'ÿyb jawyk doo gó ÿ bawät wät, nyy da sahõnh hē ÿ kamahãn, nyy da h'ÿy ganajëë hõm doo me ÿ bawät ÿ rarejã né paawã. ¹¹ Mahapãh né hē nyy da ÿ rarejãã, nyy da ÿ bahoop do sa mooh. Mahapãh né hē ti nyy da ÿ rano n'aa masoo panang Æn-Tijoka, Ikonijo, Ris hãd enãh doo bã. Sahõnh hē ta ti ÿ ahoop do mahãnh, ÿ rarejãã do mahãnh ÿ P'op Hagä Do ed'ëep. ¹² Sahõnh hē P'op Hagä Do karën doo da hawät do karën doo, Kristo Jesus karapee rabahadoo do hyb n'aa, rarejãã né da. ¹³ Nanãng ky nesaa doo, j'ooj madãk doo me ky ken'ÿym doo, ti bahãnh dãg da sa hã nesaa doo. Rawedii da ta wób, ta ti rawedii na-ããj né da sa hã. ¹⁴ Õm kã, baad maky dahé had'ÿyt hē ÿ karën, a hã rama metëëk do paa hã. Mahapãh né ti baad a hã mama kameteëk do paah, baad mabahapãh hyb n'aa õm ma metëëk do paah. ¹⁵ Õm karapee noo gó õm rama met'ëëg wät tak'ëp hanãm do P'op Hagä Do kyy kerih doo. Ta ti õm tah'ÿy gan'ÿyh, mabahapãh hyb n'aa nyy da õm P'op Hagä Do bed'ëep Kristo Jesus hã mah'ÿy ka'eeh do hyb n'aa. ¹⁶ Sahõnh hē P'op Hagä Do kyy kerih doo, P'op Hagä Do né hē ti hanoo. P'op Hagä Do né hē ti h'ÿy gan'ÿyh raberih hyb n'aa. Ta tii hã baad ub panyyg hanãm do ji metëëk. Ta tii hã ji metëeh ta wób sa hã resõõts hõm doo. Ta tii hã ji ma metëëk ny hadoo do ji eréd hõm doo. Ta tii hã ji metëeh nyy da P'op Hagä Do karën doo da ji bawät. ¹⁷ Ti hyb n'aa kã,

ramaa newë bä, raky dahé bä, baad né hë P'op Hagä Do karapee rabahajaa ramoo boo bä sahõnh hë baad hadoo do P'op Hagä Do karën doo.

4

¹ Kristo Jesus matëeh bä kä taky n'aa etyy da sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong doo, hedëp doo, dejëp do na-ääj hë. Ti awät do hyb n'aa, tadu doo do hyb n'aa tabag'ääs doo, P'op Hagä Do matym gó, Kristo Jesus matym gó na-ääj hë òm ÿ mejüü hahÿÿh: ² Maher'ood panyyg hanäm do sahõnh hë sa hä. Maher'ood sa hä rakarën bä ramaa newë bä, rakanarën bä na-ääj né hë. Maky geäm sa hä baad ranaboo bä. Manabuuj gedo baad nadoo do moo bok doo. Mah'yyb tsebë sa hä, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa. Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó mama met'ëeg sa hä. ³ Tii d' ÿ wén karën mabad'oo, ti awät do hyb n'aa ti noo gó dooh rakarën bä ramaa newë bä panyyg heh'äät ub do hä ma kamahetëk doo. Resoos da sa ma matëg n'aa, ragen'aak do rama metëëk hyb n'aa sa hä. Tii da rawén d'oo, rah'yy karën doo da rababok do hyb n'aa. ⁴ Raty n'aa ges'yyk da baad hadoo do ky n'aa. Ramaa newë däg kån da panyyg daap menyih doo. ⁵ Òm kä, baad menyiw had'yyt hë a h'yyb tym kä. Magado Jesus hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ahoop do ji raky n'aa rejää doo. Maher'ood Jesus ky n'aa hanäm do ta wób sa hä. Baad mamoo wäd. Magawatsiig hõm sahõnh hë, a hä P'op Hagä Do anoo do mamoo wät do pan'aa. ⁶ Tii d' ÿ wén karën mabad'oo, edaa däk do hyb n'aa ÿ radaj'ëep. P'op Hagä Do hä ÿ kan'oo däk ÿ dajëp bä. ⁷ Tak'ëp wajaah doo, tsyym kas'ÿÿ do hadoo paa ÿÿh. Tak'ëp ÿ moo wäd wät Jesus ky n'aa ÿ her'oot do hä. ÿ haja däk hä ÿ P'op Hagä Do karën doo. Tsyym kas'ÿÿ doo, wajaah do kajaa do hadoo ÿÿh. Dooh paa hëp ÿ ÿ eréd bä Jesus hä ÿ h'yy ka'eeh doo. ⁸ Hÿ jawén, p'aa hënh Jesus bahyng bä, ÿ gadoo da ÿ moo wät do sãm, P'op Hagä Do karën doo da ÿ moo wäd wät do sãm. Jesus Kristo, baad had'op doo, nes'òos doo me sahõnh hë sa hä ky n'aa etyy doo, anoo da hä ÿ tii. Hä ÿ had'yyt nado tabanoo. Tanoo né da ta hä baad gad'aa do sa hä na-ääj né hë.

Tsimoot hä Paw-Ro maher'oot nyy d' rabad'oo ta hä ky n'aa hahÿÿh

⁹ ÿ karën paawä nanyw hë mabana wë ÿÿ, ¹⁰ Demas ÿ teréd wät do hyb n'aa. Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rah'yyb padëëk do hä tah'yyb däg däk, takamahån kån, ÿ tawén eréd hõm. Tesaronika hënh tabahõm. Èr hÿÿj hadoo do Keresën häd näng do ahõm Garata häd näng do häj n'aa hënh. Tiit ahõm Dar-Masija hënh. ¹¹ Jääm né Rukas haym hata ÿÿ. Mabana bä da, ÿ karën mamana a sii Maah-Ko. ÿ karën ÿ tamoo masa. ¹² Tikiko ÿ mejõ hõm Espo panang hënh tabahõm hyb n'aa, t'ii hënh tamasa hyb n'aa. ¹³ Mabana bä da mamana a sii saror ÿ hebaan doo, a'ÿÿy Kar-Pos häd näng do wë ÿ eréd däk doo, panang Torowas häd näng doo bä. Mamana na-ääj hë ma kahé bäh kerih doo, kap'òøj däk doo. Mamana na-ääj hë ta byyh s'ëëb ta hä kerih do na-ääj né hë. Ta ti né tak'ëp ÿ karën up doo.

¹⁴ Aresån, sapaar s'ëëb moo hew'ëët doo, hajõng nesaa do tamoo wät hä ÿÿ. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da tii. ¹⁵ Baad mamatakä òm Aresån narejää hyb n'aa. Tak'ëp né hë tahyb n'aa wareem Jesus ky n'aa èr her'oot do hä. Èr her'oot do majiï né tii.

¹⁶ Jääm né hë pooj jé hä ÿ rakamaj'ii do ky n'aa ÿ her'oot noo gó, tabad'op hë ÿ rahadaa hõm ÿ raky masa hyb n'aa paawä. ÿ karën P'op Hagä Do mabaan hõm ti ÿ ramanasa doo. ¹⁷ ÿ né paawä neheda sa hä, P'op Hagä Do ti ÿ tahada, ÿ tah'yyb hej'oonh. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Jesus ky n'aa ÿ hajaa

ÿ her'oot sahõnh hẽ Judah buuj nadoo do sa hã. Ý P'op Hagã Do ed'ëep ÿ radajëeb mahãnh. ¹⁸ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ÿ ted'ëep da sahõnh hẽ nesaa do mahãnh. H'yyb nyyw gó ÿ tamahũũm da hỹ pong jé tabag'ããs bã. Taw'ãäts hẽ P'op Hagã Do ji j'aa etsëe had'yyt hẽ. Ýÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

¹⁹ Mamaher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ÿ hyb n'aa esee sa hã. Mamaher'ood na-ãäj hẽ Onesip, ta tób yt haj'eenh do na-ãäj né hẽ, ÿ hyb n'aa esee sa hã. ²⁰ Eras baym Korĩn bã. Toropimo ÿ eréd sooh panang Mirét hãd nãng doo bã, nahëe nãng do hyb n'aa. ²¹ Ý karën mahyb n'aa bawaad tabahahëëm do pooj jé makajaa hyb n'aa babã. Ajyy Ew-buh, Pudën, Rĩn hãd enãh doo, ýÿnh Karaw-Dija hãd nãng doo, hajök ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh do na-ãäj hẽ, õm mã rahyb n'aa esee. ²² Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ ky n'aa etsëe a h'yyb tym gó tabawäd had'yyt hẽ hyb n'aa. Ý karën P'op Hagã Do ky enyym sahõnh hẽ bẽ hã. Jããm hẽ kã.

Tiit

Tiit hã Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

¹ Ỹ Paw-Ro, P'op Hagã Do karom seeh, Jesus Kristo mejũũ do see ỹ ti hỹỹh. Ỹ Jesus mejũũ ỹ masa P'op Hagã Do asẽew bong doo, baad ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa P'op Hagã Do karẽn doo da ji bawãt hanoo doo, rabahapãh hyb n'aa. ² Ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa rabahapãh do hyb n'aa, P'op Hagã Do wẽ sa h'yyb tym nadajẽp do ragada. Sahõnh hẽ tadu dahãng do pooj jẽ P'op Hagã Doo, wanadii doo, taky n'aa eno dãk paa ji h'yyb tym hawãd had'yyt do ta wẽ. ³ Hỹỹ kã, tah'yyb dãng do noo gó, ỹ ber'oot do hã P'op Hagã Do metẽeh nanãng taky dãng do paah. P'op Hagã Doo, ẽr h'yyb tym dẽeb h'yyb dãng hã ỹỹ, ỹ tamejũũ, ta ky dãng do ỹ baher'oot hyb n'aa, ỹ wãn metẽek ta wób sa hã.

⁴ Ỹ ky n'aa edẽng õm Tiit, nemon ỹỹ Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado dãk doo. Ỹ karẽn P'op Hagã Do ẽr Yb, Kristo Jesus ẽr h'yyb tym dẽeb na-ããj hẽ ky en'yym a hã. Ỹ karẽn baad õm rah'yyb n'yym.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa ji asẽew hõm do ky n'aa hahỹỹh

⁵ Õm ỹ eréd gẽet tsyt dẽeg hã Keret hãd nãng doo bã, baad nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang hanãng do mabenãm hyb n'aa, tsyt dẽeg bã hanãng do panang bã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa mabasẽew hõm hyb n'aa õm ỹ mejũũ do paa hadoo da. ⁶ Jããm hẽ masẽew baad tawãd bã. Taw'ããts hẽ dooh rahapãh pẽ ta hã baad nadoo doo. Taw'ããts hẽ sèt ub ta ỹỹm Jesus hã h'yy ka'eeh do wahẽ n'aa hã. Taw'ããts hẽ dooh ta ỹỹm tawãd'ii bã ỹỹnh see sii. Ta taah kã, taw'ããts hẽ Jesus hã rah'yy ka'eeh. Taw'ããts hẽ dooh ta taah raky n'aa etsã bã nu meby n'aa nãng do hã. Taw'ããts hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do wahẽ n'aa taah ky dah'eeh do sa yb hã. ⁷ P'op Hagã Do wẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hagã n'aa moo wãt do hyb n'aa, taw'ããts hẽ baad ub had'yyt hẽ tabawãt, dooh rahapãh pẽ ta hã baad nadoo doo. Taw'ããts hẽ dooh h'yy kasab'ee do tado bã ti. Taw'ããts hẽ dooh kawaj'ããn yb tado bã. Taw'ããts hẽ dooh jarakẽ hedoo do heẽek do tado bã. Taw'ããts hẽ dooh kahep'uuk do tado bã. Taw'ããts hẽ dooh dajẽer jawãn hawãt do tado bã. ⁸ Taw'ããts hẽ baad tagadoo ta wób ta tób bã. Taw'ããts hẽ baad hadoo do kamahãn do tii. Taw'ããts hẽ kaja hẽ denaa hẽ ta h'yyb tamahũũm tabawãt do hã. Taw'ããts hẽ baad hawãt do ti ta wób sa wẽ. Taw'ããts hẽ tsyt hẽ P'op Hagã Do wẽ tabawãd had'yyt hẽ. Taw'ããts hẽ tah'yy keb'aah nesaa do hã. ⁹ Taw'ããts hẽ Jesus ky n'aa ẽr ma metẽek do baad taky daheeh, tabahajaa hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa tama metẽek ta wób sa hã, tabahajaa hyb n'aa tah'yyb en'yym sa hã, raky daheeh hyb n'aa ky n'aa heh'ããt ub do ky n'aa, tabahajaa hyb n'aa ky n'aa heh'ããt do majĩ hã tametẽeh res'õõs doo.

¹⁰ Tii da ỹ wãn erih, hajõk rah'yy kawereem dãk do hyb n'aa heh'ããt ub do ky n'aa hã. Daap hadoo do rama met'ẽeg kãn, ta wób rawedii. Ta ti hedoo do sa mahang hajõk ji hã ramejũũ Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ji bawãt. ¹¹ Taw'ããts hẽ ji ky meduuk ta ti hedoo doo. Ji wãn meduuk, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, sa panaa hẽ, raky dahẽ kãn do hyb n'aa nanãng ma matẽg oow panyyg, baad rawãn ky nadahẽ wãt baad hadoo do ky n'aa hã. Dajẽer ragahẽen do hyb n'aa né hẽ ta ti rama metẽek, nu meby n'aa nyy nẽ paawã dajẽer ji gahẽen bã ta hyb n'aa. ¹² Hahỹỹ da tsyt dẽeg hã Keret

häd näng do buuj seeh, noo ese do her'oot paa Keret buuj sa ky n'aa: “Noo kanesa had'yyt hē Keret buuj”, näng mäh. “Tabanes'aa hedoo. Moo nehōj, tsyym nehōj, h'yyb nehōj. Ta bahānh haw'aa doo”, näng mā ta kyyh. ¹³ Te hub né hē Keret buuj sa ky n'aa ta her'oot do paah. Ti hyb n'aa manabuuj gedo Keret buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do daap hadoo do ky dah'eeh doo, baad raky daheeh hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa, ¹⁴ raberéd hōm hyb n'aa Judah buuj panyyg ub hadoo doo, noo kanesa doo. Mamejō reréd hōm hyb n'aa ajyy baad hadoo do ky n'aa ty n'aa ges'yyk do sa hā mejūū doo. ¹⁵ Baad tado bā ji h'yyb tym P'op Hagā Do matym gó, baad dāg sahōnh hē ji hā. H'yyb tym nasaa do hanāng do hā, Kristo Jesus hā h'yy kana'eeh do hā, sahōnh hē nesaa dāg ta hā. Baad nado wād ti sa h'yyb. Nesaa do rahyb n'aa newē had'yyt hē. Dooh rah'yy kamedug wād bā nesaa do hā, baad nado wād do hyb n'aa sa h'yyb tym. ¹⁶ P'op Hagā Do rahapēē né paawā m', sa nooh, ramoo bok do hā daap ramenyyh ji bahapāh. Tak'ēp nesaa do ta ti P'op Hagā Do matym gó. Ti hyb n'aa P'op Hagā Do ganen'aak. Dooh raky dahé bā P'op Hagā Do kyyh. Tabad'op hē baad hadoo do rahajaa pé ramoo boo bā.

2

Baad hadoo do ky n'aa ji tama met'ēek doo da ji bawāt do ky n'aa hahȳyh

¹ Ōm kā, taw'āāts hē baad hadoo do ky n'aa hana do mama met'ēeg Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. ² Ajyy wehēh hedo padēek do sa hā mama met'ēeg, kaja hē denaa hē sa h'yyb ramahūūm hyb n'aa. Mama met'ēeg sa hā, baad rababok hyb n'aa, sa hā ta wób rahewh'ēeh hyb n'aa. Mama met'ēeg sa hā, rah'yy keb'aah hyb n'aa nesaa do hā. Mamaher'ood sa hā, baad ub P'op Hagā Do hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa, ky n'aa hanām do baad ub raky daheeh hyb n'aa. Mamaher'ood sa hā, ta wób rakamahān hyb n'aa baad ub. Mamaher'ood sa hā, rah'yy ganejē hōm hyb n'aa P'op Hagā Do karēn doo da ji bawāt do hā. ³ Ti hadoo ȳȳj wehēh hedo padēek do sa hā kā. Mamaher'ood, P'op Hagā Do karēn up doo da rababok hyb n'aa, P'op Hagā Do hā had'yyt hē rah'yyb padēek hyb n'aa na-āāj né hē. Mamaher'ood sa hā, ta wób ranu maner'oot hyb n'aa. Mamaher'ood sa hā, jarkē hedoo do noo ranahadoo hyb n'aa. Taw'āāts hē baad hadoo do ti ramet'ēek. ⁴ Tii bā kā rahajaa rama met'ēeg bā kā ȳȳj wanehēh nā doo kā, sa patug, sa taah rakamahān hyb n'aa, ⁵ sa h'yyb ramesoo hyb n'aa baad nadoo do ji h'yyb karēn do jawén ranabok hyb n'aa, baad rakan'yyh baad hadoo do hā rababok hyb n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa sa tób bā, raky en'yyim hyb n'aa, sa patug raky daheeh hyb n'aa na-āāj né hē. Taw'āāts hē tii da ȳȳj wanehēh nā do rabad'oo, sa hyb n'aa P'op Hagā Do ky n'aa ta wób raky n'aa narejāā hyb n'aa. ⁶ H̄ȳȳ kā, ajyy wanehēh nā do hā kā. Tak'ēp péj mamaher'ood sa hā, sa h'yyb ramesoo hyb n'aa ji h'yyb karēn do jawén ranabok hyb n'aa. ⁷ Ōm kā tii, taw'āāts hē baad hadoo do mamoo wād had'yyt hē, a hā ta wób rahegāā bā, mabawāt doo da rakarēn rababok hyb n'aa. Mama met'ēeg P'op Hagā Do ky n'aa t'ōp madāk doo me, j'ooj madāk doo me nado. Maky n'aa manesuj manā P'op Hagā Do ky n'aa mamet'ēeg bā. ⁸ Baad mama met'ēeg baad hadoo do ky n'aa, raky nasēm hyb n'aa ōm, a majīī hedoo do ranu mebyng hyb n'aa ranaw'yyt do hyb n'aa baad nadoo do ēr ky n'aa. ⁹ Mamaher'ood sa karom kanep'aak do sa hā, sa kariw n'aa raky dahé had'yyt hē hyb n'aa sahōnh hā. Mamaher'ood sa hā, sa kariw n'aa rah'yyb en'yyim hyb n'aa. Mamaher'ood sa hā, raky ganadoo hyb n'aa sa kariw n'aa. ¹⁰ Mamaher'ood sa hā ranets'ēek hyb n'aa sa kariw n'aa ma.

Taw'ääts hē baad ub rababoo had'yyt hē, sa kariw n'aa rah'yy ganenäh hyb n'aa sa hä. Tii bä, sahõnh hē baad ramoo bok do hyb n'aa, baad ub ta wób rabaher'oot da P'op Hagä Doo, er h'yyb tym dëeb ky n'aa hä.

¹¹ Ta ti ÿ wén erih, tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym ji hä tametëeh, nes'aa né hē paawä ji. Ti hyb n'aa, sahõnh hē badäk hahÿy bä habong do ta hä h'yy ka'eeh do tabed'ëep nesaa do mahãnh, hÿ pong jé ta pa rababok hyb n'aa.

¹² Ji hä tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do hä, ji tametëek ji moo nawäd wät hyb n'aa P'op Hagä Do ganen'aak doo. Ji tametëek badäk hahÿy hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do h'yyb karën do ji beréd hõm hyb n'aa. Ji tametëek ji h'yyb ji mesoo ji h'yyb karën do jawén ji nawät hyb n'aa, baad hadoo do ji moo wät hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do hä ji h'yyb däk hyb n'aa na-ääj né hē badäk hahÿy hä ji bawät nä bä. ¹³ Tii da er babok, baad er gada do hyb n'aa Jesus Kristo ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang p'aa hënh takasee doo. P'op Hagä Do Sahõnh Hē Haj'ap Doo, ji h'yyb tym dëeb né tii.

¹⁴ Ta daaj hē takan'oo däk dajëb hä er hyb n'aa, sahõnh hē nesaa do mahãnh er tabed'ëep hyb n'aa, nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, ta karapee baad hadoo do moo bok do karën do er bahado däk hyb n'aa.

¹⁵ Taw'ääts hē ky n'aa jawyk doo me mama met'ëeg ta ti õm ÿ ma erih doo. Tak'ëp péj mamaher'ood sa hä raky daheeh hyb n'aa mama metëek doo. Manabuuj gedo nabuj keh'üüm doo. Man'oo õm raty n'aa gesygg manäh!

3

Baad hadoo do ji moo wät do ky n'aa hahÿh

¹ Maher'ood Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä, raweh'ëeh hyb n'aa sa häj n'aa wahé n'aa, ta wób hagä n'aa hedoo do na-ääj né hē. Maher'ood sa hä, raky daheeh hyb n'aa ramejüü doo. Mamaher'ood sa hä, moo hahüünh doo gó ramoo boo had'yyt hē hyb n'aa baad hadoo doo. ² Maher'ood sa hä, sa da hadoo do raky n'aa narejää hyb n'aa. Maher'ood sa hä, rakawanejän hyb n'aa ta wób sa wë. Taw'ääts hē raky en'yyim ta wób sa wë. Taw'ääts hē baad raky n'aa en'yyim ta wób sahõnh hē rah'yy kanasab'ee doo gó.

³ P'ooj ub, Jesus er nahapäh nä noo gó, er na-ääj hē dooh paa er h'yy genä bä. Dooch paa er ky daheeh péh. Er paa ta wób rawedii. Dooch paa er haja bä er eréd bä nesaa do ji h'yy karën doo, taw'ääts hē er ed'oo do paa er hä. Nesaa do had'yyt paa er ehat. Ta wób paa er hyb n'aa jewës. Er hyb n'aa ge'ëenh paa ta wób. Tii d' paa rabad'oo ënh er hä. ⁴ Tii bä kä, ji takamahãnh doo, ji wë taky enyym do na-ääj hē P'op Hagä Do er h'yyb tym dëeb metëeh bä kä, ⁵ er tabedëeb wät nesaa do mahãnh. Baad hadoo do er moo bok do jawén nado er tabedëeb wät. Er tat'yyd mehün do hyb n'aa er tabedëeb wät. Hahÿy da er tabedëeb wät: Nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm. P'aa hënh er henäng do hadoo tan'oo bä er h'yyb tym. Papuuj hado däk er babok tan'oo bä. Ta Sahee hejój me tii d' tabad'oo er hä. ⁶ Ky n'aa etsëeh P'op Hagä Doo. Baad tabanoo ta Sahee er h'yyb tym gó, Jesus Kristo er h'yyb tym dëeb hyb n'aa. ⁷ Baad er bahado däk ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, taky enyym do hyb n'aa er wë, nes'aa né paawä ëer. Ta Sahee tabanoo er hä, ta taah er bahadoo hyb n'aa kä. Edëb had'yyt do er gadoo da hÿy kä, baad er bahapäh. ⁸ Te hub né hē ta ti ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, ÿ karën baad had'yyt hē mamet'ëeg ta ti ÿ her'oot doo, baad hadoo do P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do ramoo boo had'yyt hyb n'aa. Baad né hē ta ti kametëek do ky n'aa sahõnh hē badäk hahÿy hä habong do sa hä.

Ta s'ee hēnh ma met'ëek do sa ky n'aa hahÿÿh

⁹ Õm kã tii, maaa newë manã daap kaheer'oot do Judah buuj wahë makü sa häd ketsén do hä. Awäd manã Mosees ky n'aa jaw'y'yk do p'ää ky ked'aak do sa mahang, kawaj'ään gó ky ked'aak do sa mahang. Daap ti ta tii. Ji hä masa do nado tii. Ti hyb n'aa, maaa newë manäh, awäd manã sa mahang, ÿ wén näng. ¹⁰ Taw'ääts hē pawóp nuu me da maky meduuk jé daap rama metëek doo me séd h'y'yb nehedo boo ran'oo bã Jesus hã h'y'yy ka'eeh doo. Õm raky nadahé nã bã, dawëë kanã da sa mahãnh.* ¹¹ Ta ti hedoo do rah'y'yy kawereem kãn baad hadoo do ky n'aa hã. Mahapäh né hē tii. Nesaa do had'y'yt hē sa hã. Sa daaj hē raky n'aa ketyy nesaa do hã. Dooh baad rado bã P'op Hagã Do matym gó.

Tiit hã Paw-Ro kedëë hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹² ÿ mejüü da Aretemas häd näng do a wë. Aretemas ÿ manejõ bã, ÿ mejüü da Tikiko. A wë takajaa bã, ÿ karën, tahaja bã, nayyw hē mabana wë ÿÿ, Nikoporis häd näng doo bã. T'ii hēnh ÿ h'y'yb däng ÿ bahõm, tabahahëem do noo gó ÿ tabës hyb n'aa tii bã. ¹³ Senas häd näng do hã kã, ky n'aa jaw'y'yk do baad hapäh doo, Aporos daheeh ratsyym kasog bã tii b' naa, ÿ karën baad mamasaa sa hã mahajaa doo me. Man'oo sa hã rabatsëk do waa n'aa hedoo doo. ¹⁴ Õm had'y'yt hē nado masa. Taw'ääts hē ér wakãän, Jesus hã h'y'yy ka'eeh do na-ään hē rama kametëek baad hadoo do ramoo bok ramasa hyb n'aa bedoh do sa wë. Taw'ääts hē tii d' ji bad'oo daap ji aboo mahãnh.

¹⁵ Sahõnh hē pa ÿ habok do õm mã rahyb n'aa esee. Mamaher'ood sahõnh hē kamahãnh do äã hã, ér wakãän Jesus hã h'y'yy ka'eeh doo, ÿ hyb n'aa esee sa hã. ÿ karën P'op Hagã Do ky enyym sahõnh hē bē hã. Jããm hē kã.

* **3:10** Ta ti hedoo doo, dooh ji an'oo bã ta wób rama met'ëeg bã. Dawëë ji kan'y'yh sa mahãnh.

Piremon Piremon hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

¹ Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëët doo, ër hỹj hadoo do Tsimoot häd näng do daheeh òm äã edëng Piremon, äã najiis, äã nemuun Jesus sii moo wät doo. ² Äã edëng na-ääj hë Jesus hã h'yy ka'eeh do a tób bã kahet'aa doo,* ër änh hadoo do Apija häd näng do na-ääj hë, aj'yy Akipo häd näng do na-ääj hë baad äã nemuun Jesus wë moo wät doo. ³ Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë ky en'yym bë hã. Ỹ karën baad bë rah'yib en'yym.

⁴ Piremon, òm ỹ ky n'aa etsëe bã, ỹ tseebe had'yit hë P'op Hagä Do ỹ h'yy kaha'eeh do wë. ⁵ Ỹ tsebë, P'op Hagä Do karapee makamahñ ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa, Jesus ër wahë n'aa hã mah'y y kae had'yit hë ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ääj hë. ⁶ Ỹ ky n'aa etsëe òm, Jesus hã mah'y y ka'eeh do hyb n'aa baad mabetsëh had'yit hyb n'aa sa hã, baad mabahapäh do hyb n'aa sahõnh hë baad hadoo do Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do ër hã tanoo doo.† ⁷ Tak'ëp ỹ h'yy gadajaa kãn, tak'ëp ỹ h'yib tseebe kãn wakãn ỹỹ, P'op Hagä Do karapee mah'yib tseb'ee do hyb n'aa.

⁸ Ti hyb n'aa ỹ eanh a hã mamoo wät hyb n'aa hahỹ a hã ỹ ky n'aa etsëe doo. Ỹ karën bã paawä, ỹ mejüü paawä òm, Kristo mejüü do ỹ bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, dooh ỹ karën bã òm ỹ mejö bã. ⁹ Òm ỹ kamahñ do hyb n'aa ỹ eaaj ub a hã. Ỹ Paw-Ro, ỹ wah'ëe däg kã, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëët doo, ¹⁰ ỹ etsëe a hã, baad magado Onesim p'aa hënh a wë takajaa bã.‡ Tah ỹ hado däk tii, Jesus hã tah'y y kae däk do hyb n'aa, Jesus ky n'aa ỹ baher'oot do hyb n'aa ta hã ỹ radawëes doo gó. ¹¹ P'ooj ub dooh baad ub Onesim moo wäd bã a wë. Hỹ kã baad tamoo wät da a wë. Baad tamoo wät wë ỹ na-ääj né hë.

¹² Ỹ mejö nã a wë p'aa hënh. Tak'ëp ỹ kamahñ tii, hã ỹỹ ỹ kamahñ doo da. ¹³ Taw'ääts hë paawä tabaym pa ỹỹ, a jawén buuj ỹ tamasa paawä babä, Jesus hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó ỹ ag'ëed nuuj jé. ¹⁴ Dooh ỹ karën bã pa ỹ a karom tayw bã makanarën bã. Ỹ karën doo da nado. Makarën bã ti ỹ mamasa. ¹⁵ Nepäh P'op Hagä Do an'oo bã Onesim ahõm dó a mahñh, a pa had'yit hë hỹ kã tabawät hyb n'aa. ¹⁶ A karom had'yit hë nado wäd ta tii. A hỹj hado däk hỹ kã Jesus hã tah'y y ka'eeh do hyb n'aa. Ẽr wakään, ër kamahñ do hado däk hỹ kã ti Onesim. Tak'ëp ỹ kamahñ né paawä, òm ta bahñh da makamahñ. A karom makamahñ do had'yit hë nado. A wak'ään däg hỹ kã Jesus hã tah'y y ka'eeh do hyb n'aa.

¹⁷ A h'yib hata hadoo ỹ bahadoo bã a hã, tii bã ỹ karën paawä ỹ magadoo doo da né hë magado Onesim. ¹⁸ Baad nadoo do a hã Onesim an'oo bã paah, ta küüt nyy bã a wë, ỹ d' hep'aak. ¹⁹ Daj ỹ né hë ỹ berih hahỹ moh ỹỹ me, mabahapäh hyb n'aa ỹ erih do hã, ỹ ep'aak né da tii. Ỹ ep'aak né da, mahapäh

* **1:2** Ta tób bã rawén kahet'aa, Jesus rahyb n'aa esee do hyb n'aa. † **1:6** Hahỹ da na-ääj hë ji hajaa ji erii bã tég nad'ëed is do 6: "Ỹ ky n'aa etsëe òm, ta wób hã mamaher'oot hyb n'aa Jesus hã ji h'yy ka'eeh do ky n'aa, baad mabahapäh hyb n'aa sahõnh hë baad hadoo do Kristo hyb n'aa ër hã P'op Hagä Do an'oo däk doo." ‡ **1:10** Piremon karom ti Onesim, kejën hõm do ta mahñh.

né hē ti anāng a kūūt hadoo wē ȳȳ, Jesus hā mah'yy kae dāk do hyb n'aa hēp ȳ n'aa. ²⁰Ti hyb n'aa kā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ȳ karēn paawā baad magado Onesīm. Mah'yyb tsebē ȳȳh, hāj ȳ mabahadoo do hyb n'aa Kristo hā ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ²¹Hahȳ ȳ wén erih, hā ȳȳ pé mamoo wāt né hē da a hā ȳ etsēē doo. Ȳ etsēē do bahānh né da man'oo bā ȳ hapāh. ²²Sét hē ȳ etsēē nā a hā: Ȳ karēn paawā mabenām a tób gawakō see ȳ gagā péh. Ȳ gada da ȳ ran'oo bā ȳ bahōm ȳ radawāts gēēt doo gó naa, P'op Hagā Do hā bē ky n'aa etsēē do hyb n'aa. P'op Hagā Do maa napāh bē ky n'aa etsēē doo.

²³Epararas, pa ȳ Kristo Jesus hyb n'aa radawāts gēēt doo, ōm tahyb n'aa esee māh. ²⁴Maah-Ko, Aris-Tako, Demas, Rukas nemon ȳȳ Jesus ky n'aa her'oot doo, ōm rahyb n'aa esee māh. ²⁵Ȳ karēn Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym bē hā. Jāām hē kā.

Eberew Eber buuj hã kerih do hahỹỹh

Ããs sa bahãnh P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hahỹỹh

¹ P'ooj ub, hajõõ nuu me ër wahë makũũh* hã P'op Hagä Do maher'oot ta ky n'aa rod raheer'oot do hã. Ta see hadoo tamaher'oot paah, ta see hadoo tamaher'oot ta see pé noo gó. ² Hỹỹ kã, da hë kã, ta T'aah hã ër tamaher'ood kãn. Ta T'aah mo haj'aa hã P'op Hagä Do pahuuj wät paa badäk hahỹỹh, wë, sagõõh, papỹỹj, kamarab na-ãäj hë. Sahõnh hë ta wë hanäng do ta T'aah gadoo da P'op Hagä Do ky däng. ³ Ta T'aah hã P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëëh. Ta Yb, P'op Hagä Do hadoo né hë tii. Ta kyyh tak'ëp hejooonh doo me sahõnh hë tapahuuj wät do tamatakëë, baad tabahado had'yyt hë hyb n'aa, baad tanado mahãnh. Nesaa do ër h'yyb gó hanäng do tado hõm do jawén paa bã, hỹ pong jé, P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëëh doo bã tabaso kãn, P'op Hagä Do bag'ããs doo bã. ⁴ Ããs sa bahãnh ti tanu gadäg kãn, tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk do hyb n'aa ããs sa bahãnh P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa. ⁵ Ããs sa bahãnh tawén hadoo, dooh “Tah ỹ õm. A yb ỹ hado däk naga hë”, † P'op Hagä Do anoo bã ããs sa hã. Dooh na-ãäj hë ããs hã “Ỹ né da a Yb, õm kã Tah ỹỹ”, ‡ tanoo bã. Ta T'aah hã ti tabaher'oot. ⁶ Ta kyy kerih do bód see hã hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh badäk hahỹỹ hã ta T'aah wah'ëëh hadoo do tamejũũ noo gó:

“Ỹ karën sahõnh hë ããs raweh'ëëh.”§

⁷ Ããs ky n'aa hã kã hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh:

“Ããs karom ỹỹ, tabahëm do hadoo rabahadoo ỹ an'oo bã.
Tëëg hõõ hadoo ỹ an'oo bã na-ãäj hë karom ỹỹ hã”, nang ta kyyh.**

⁸ Ta T'aah ky n'aa hã kã hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh:

“Õm da tabagã n'aa had'yyt hë, P'op Hagä Doo.
Mabag'ããs do hã baad mamoo wät.
⁹ Baad hadoo do ti makamahãnh doo.
Tak'ëp maganen'aak taw'ãäts hë nadoo doo.
Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, mah'yy kaha'eeh doo,
õm tasëëw hõm,
tak'ëp mah'yy gadajang tan'oo bã a hata mahãnh.”††

¹⁰ Hahỹỹ da na-ãäj hë P'op Hagä Do kyyh ta T'aah ky n'aa hã:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
õm né ti sahõnh hë tadu dahäng noo gó badäk hahỹỹh,
wë, papỹỹj, kamarab, sagõõh na-ãäj hë pahuuj wät doo.

* **1:1** Eber buuj sa wahë makũ tii. Ta wakãan tama erih do hyb n'aa, ër wahë makũũh tawén nang.
Eber buuj sa uuh ti Judah buuj. † **1:5** Saaw-Mo 2.7 ‡ **1:5** 2 Samuëw 7.14 § **1:6** Dew-Teronom 32.43. Saaw-Mo 97.7 ** **1:7** Saaw-Mo 104.4 †† **1:9** Saaw-Mo 45.6-7

11 Ta ti sahõnh hẽ gawatsik da.

Tii d' nado õm. Õm da awäd had'yyt hẽ.
Ji saroor ahãnh do hadoo badäk hahÿÿh,
wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh na-ããj hẽ.

12 Ji hatsë ji apõõs doo da mabad'oo da sa hã.

Mawareem da, ji saroor ji wareem doo da.

Tii d' nado õm.

P'ooj ub mabawät doo da,
tii da mabawäd had'yyt hẽ da.

Dooh makawareem bã.

Õm da awäd had'yyt hẽ."††

13 Dooh noo gó äãs sa hã P'op Hagä Do her'ood bã:

“Aso hup ÿÿ hẽnh, si ÿ mabag'äãs hyb n'aa a majũ ÿ nes'ëëm bã kä.”§§

14 Äãs kä, sahee hedoo doo, P'op Hagä Do mejũũ do moo bok do tii. P'op Hagä Do mejũũ ramasa hyb n'aa ta jawén ta wë hedëp doo.

2

1 Ti hyb n'aa kä, äãs sa bahãnh Jesus bahadoo do hyb n'aa, taw'ääts hẽ ta bahãnh baad ub ër hyb n'aa matakëë ta ky n'aa hanãm do ër maa napäh do hã, ta s'ee hẽnh, dawëë ta mahãnh ër h'yyb nawät hyb n'aa. 2 Ky n'aa jaw'yyk né hẽ P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub äãs Mosees sa hã ratab'ëës doo.* Sahõnh hẽ ta ti ky nadah'eeh doo, ty n'aa ges'yyk doo, raky nadaheeh do pénh né hẽ ragadoo paa baad nadoo do ta sãm. 3 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh da ër kedëëb bã P'op Hagä Do ji tarejäã do mahãnh, tak'ëp baad hadoo do ër ted'ëëp do ky n'aa hã ër hyb n'aa manatakä bã, ta hã ër hyb n'aa nap'eed bã. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hẽ ti pooj jé sa hã tamaher'oot do ta ti ji ted'ëëp do ky n'aa. Ta jawén, Jesus kyyh maa napäh doo, ta hub né hẽ tii, rametä kãn ër hã kä. 4 Ër hã ramaher'oot noo gó, ta metëë n'aa me, meju n'aa nãng doo me, tapehuunh doo me na-ããj hẽ P'op Hagä Do metä kãn te hub né hẽ tii. Ta Sahee hã hana do ji hajaa doo, tah'yyb dãng doo da ji hã tanoo doo, ta tii me na-ããj hẽ tametëëh ta tii.

Ëër, ta wakããn bahadoo Jesus hado däk do ky n'aa hahÿÿh

5 Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Dooh äãs sa hã tado bã P'op Hagä Do an'oo däk rabag'äãs hyb n'aa ta ti papuuj hedoo do ta karapee rababok doo bã, ta jawén hawät doo, ta ky n'aa babä bë ÿ ma erih doo. 6 Dooh äãs hã tan'oo bã ta ti rabag'äãs. Ti anãng P'op Hagä Do kyy kerih doo gó hahÿÿ da taher'oot doo:

“Dooh its ti ajyy.

Ti hadoo né hẽ sa hã mahyb n'aa esee, P'op Hagä Doo.

Dooh its badäk hahÿÿ hã habong doo.

Ti hadoo né hẽ mahag'äãs sa hã.

7 Äãs hyb n'aa jewyk do yd jé kanahën d'os hẽ ajyy rahyb n'aa jewyk man'oo bã.†

†† 1:12 Saaw-Mo 102.25-27 §§ 1:13 Saaw-Mo 110.1 hã takerii däk tii. Ta T'aah hã tabaher'oot ta

tii. * 2:2 P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tii, pä gatsebak do hã kerih do paah. † 2:7 Hahÿÿ da

na-ããj hẽ tahajaa ji erii bã: “Banadawëët do noo gó, äãs hyb n'aa jewyk do yd jé man'oo bã ajyy rahyb n'aa jewyk.”

Ti hadoo né hē, tak'ēp rahyb n'aa jew'yyk, tak'ēp rakawehēē dāk man'oo bā.
⁸ Sahōnh hā rabag'āās man'oo bā",[‡] nāng mā ta kyyh.

Sahōnh hā rabag'āās P'op Hagā Do an'oo bā kā, dooh mad'aak pé rabanag'āās péh. Tii d' tahado né paawā, da hē dooh ēr hapēē nā bā sahōnh hā rabag'āās.
⁹ Ta ti nepā né paawā ēr hā, ēr hapāh Jesus, ta hā ta ti kerii dāk do paa kaja dāk doo. Āās hyb n'aa jewyk do yd jé Jesus bahadoo dó P'op Hagā Do an'oo bā paah, ji wē P'op Hagā Do ky enyym do hyb n'aa sahōnh hē sa hyb n'aa tadajēp hyb n'aa. Hyy kā, tahob wāt do hyb n'aa paa dajēb, tak'ēp Jesus hyb n'aa jawyg dāk, tak'ēp takawehēē dāk.

¹⁰ Taw'āāts hē né hē P'op Hagā Doo, sahōnh hē tahana doo, ta hyb n'aa sahōnh hē hawāt doo, Jesus hā tabad'oo doo: Jesus ahoop do hyb n'aa baad had'op Jesus wén hado kán tan'oo bā, hajōk badāk hahyy hā habong do P'op Hagā Do taah hedoo doo, ta sii ta bag tak'ēp gabarēēh do mahang rababoo padēēk hyb n'aa kā. Jesus sa h'yyb tym dēēb P'op Hagā Do wē. ¹¹ P'op Hagā Do hanaa né hē Jesus, tsyt hē P'op Hagā Do wē ji bawād dāk hanoo doo. Ti hanaa na-āāj hē ji, tsyt hē P'op Hagā Do wē haboo dāk doo. Sét hanaa né hē ēēr. Ti hyb n'aa dooh Jesus nu mebyy bā “wakān haa” tanoo bā ēr hā, ¹² hahyy da ta Yb hā tabaher'oot noo gó:

“Y maher'oot da a ky n'aa wakān haa sa hā.

Ōm y ma ejām da sa hōō gó, a hyb n'aa rakahet'aa doo bā.”§

¹³ Hahyy da na-āāj hē ta kyyh: “Ta hā da y h'yy kasadā”, ** nāng mäh. Tii bā ahōm nā ta kyyh: “Gēēt hahy yy, karapé haa sa sii, hā y P'op Hagā Do anoo doo”,^{††} nāng mäh.

¹⁴ Ta karapee ramajyyw enāh do hyb n'aa, radab enāh do hyb n'aa, sa da hadoo Jesus bahado dāk. Tii d' tawén d'oo tadajēp doo me tagawatsiig hōm hyb n'aa Dijab,^{‡‡} dajēb hejój wē nāng doo, ¹⁵ ēr tabed'ēep hyb n'aa kā ji dajēp ji jeyyim do mahānh. Dajēb ji jeyyim do hyb n'aa, sa karom he'yyim doo gó habok do hadoo paa ēr p'ooj ub. Jesus ēr tabedēēb wāt hyy kā, baad ub, neyyim doo gó ēr babok hyb n'aa kā. ¹⁶ Wyt ta maab hē: Aj'yy Jesus wén hado dāk, Abaraām panaa hedoo do tamasa hyb n'aa. Dooh āās tamasa do hyb n'aa tado bā tii. ¹⁷ Ta wakāān hed'op tawén hado dāk, sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt tabahadoo hyb n'aa P'op Hagā Do wē, sa hā t'yyd mehūn doo, P'op Hagā Do wē baad had'yyt hē moo wāt doo. Sa da hadoo tabahado dāk paah, tadajēp doo me nesaa do ēr moo bok do tabado hōm hyb n'aa. ¹⁸ Jesus ahob wāt do hyb n'aa ta hā Dijab h'yyb tatuk noo gó, Jesus hajaa tamasa bā ji, da hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo. Tahapāh nyy da ji tamasa.

3

Moosee hyb n'aa jawyk do bahānh Jesus hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahyyh

¹ Ti hyb n'aa wakān haa hedoo doo, tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew bong doo, ta jawén, hyy pong jé ta pa bē babok hyb n'aa, taw'āāts hē Jesus hā bē hyb n'aa matakā. P'op Hagā Do ky n'aa rod ēr wē tamejūū do tii. Ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt P'op Hagā Do wē. Ti né hē ēr h'yy kaha'eeh doo. ² Sahōnh hē ta hā P'op Hagā Do mejūū do Jesus moo wād wād had'yyt hē, p'ooj ub

‡ 2:8 Saaw-Mo 8.4-6 § 2:12 Saaw-Mo 22.22 ** 2:13 Isajas 8.17 †† 2:13 Isajas 8.18 ‡‡ 2:14 Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahañāng pé ti Dijab.

Mosees moo wäd wät doo da sahõnh hê P'op Hagä Do tób n'aa yt hã. * ³ Mosees hyb n'aa jawyk do bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Panyyg ky n'aa gó bê ý maher'oot: Tób ky n'aa etsëeh do bahãnh tób tama do ky n'aa etsëeh. ⁴ Any né paawä sahõnh hê tób tahem'aa doo, ti bahãnh ti P'op Hagä Doo, sahõnh hê mo haj'aa nang doo. ⁵ Mosees kã, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hê P'op Hagä Do mejüü doo, tób ta yd kahesé do hã. Mosees moo wät do paa ta metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hã. † ⁶ Kristo hã kã, P'op Hagä Do T'aah, baad tamoo wät P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do hã kã. Èër, Kristo hã h'yy ka'eeh do ti ta tób hadoo doo, neÿÿm doo me èr gadaa bã had'yyt hê èr hã taky däng doo. Èr h'yy ganejë hõm bã èr pooj jé èr gada do hã, èr kasab'ee do hã.

Taw'ãats hê dooh ji aba bã ji h'yyb ky n'aa hahÿÿh

⁷ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta Sahee her'oot doo da:

“Da hê, P'op Hagä Do kyyh bê maa napäh bã,

⁸ bê aba manä bê h'yyb, P'op Hagä Do wê rah'yy kawereem do paa da, banawäng doo bã P'op Hagä Do rametty noo gó.

⁹ Ta tii bã bê wahê makü ý ramehet'yy,

40 ta baab noo gó rahapëe né paawä kabaj'aa do ý moo wäd wät do sa mahang.

¹⁰ Ti hyb n'aa ý kawajãän paa nanäng sa wê.

Hahÿÿ d' paa ý her'oot sa ky n'aa, ‘Ta s'ee hënh had'yyt hê sa h'yyb bawät. DooH rakarën bã rabok bã ý karën doo da’, nang paa kèh ýÿ.

¹¹ Ti hyb n'aa ý kawajãän doo me, ky kaneh'ÿÿt doo me, ý ky däng hahÿÿh:

‘DooH da ý an'oo bã ý benäm doo bã rajëe pä bã. DooH da ý an'oo bã rakamehãäg ý ky däng doo bã’ ”, ‡ nang P'op Hagä Do kyyh.

¹² Wakän haa hedoo doo, bê hyb n'aa matakã nesaa bê h'yyb nahadoo hyb n'aa. Bê hyb n'aa matakã bê h'yy kanae mahãnh, P'op Hagä Do hawäd had'yyt do bê neréd mahãnh. ¹³ Taw'ãats hê bê sahõnh hê bê h'yyb enäw bê da hadoo doo, da hê ji P'op Hagä Do bats'yyt nä bã, bê see ta h'yyb baa mahãnh nesaa do tamoo wät do ta hã wadii do hyb n'aa. ¹⁴ “Bê hyb n'aa matakã P'op Hagä Do bê neréd mahãnh”, ý wén mejüü bê hã, Kristo h'yyb hataa èr bahado däk do hyb n'aa. Kristo h'yyb hataa né hê èër, baad had'yyt hê èr h'yy kasadëe bã ta hã, pooj jé èr du doo noo gó baad èr h'yy kasadä doo da. ¹⁵ Hahÿ tabaHer'oot bã, “Da hê, P'op Hagä Do kyyh bê maa napäh bã, bê aba manä bê h'yyb, P'op Hagä Do wê rah'yy kawereem do paa da”, § ¹⁶ jaa ti P'op Hagä Do kyyh maa napäh doo, ta wê h'yy kawereem doo? Sahõnh hê Esit häj n'aa bã naa Mosees manyyh do né hê tii. ¹⁷ Jaa wê P'op Hagä Do kawajãän 40 ta baab noo gó? Nesaa do moo bok do wê takawajãän. Banawäng doo bã daap sa kamag baboo hõm. ¹⁸ Jaa hã ta ky kaneh'ÿÿt doo me P'op Hagä Do ky hadoo: “DooH ý an'oo bã da ý benäm doo bã rajëe pä bã. DooH da ý an'oo bã rakamehãäg bã pa ýÿ”? Ky nadah'eeh do hã ta ky däng tii. ¹⁹ Rah'yy kana'eeh

* **3:2** Tób P'op Hagä Do yd kahesé do pan'aa P'op Hagä Do ky gabuuj gó Mosees tamaa sooh do apäh ti P'op Hagä Do tób n'aa. Ta see pé noo gó P'op Hagä Do karapee na-ãäj hê ramaneëënh P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa, “baad ub Mosees moo wäd wät P'op Hagä Do karapee sa mahang”, tahananäng pé tii. † **3:5** Hahÿÿ da na-ãäj hê tahajaa ji eri bã tii: “Mosees kã, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hê P'op Hagä do mejüü do P'op Hagä Do karapee tabahag'ãas bã. Mosees moo wät do paa ta metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hã.” ‡ **3:11** Saaw-Mo 95.7-11. § **3:15** Saaw-Mo 95.7-8

do hyb n'aa né hē rawén nahajaa rajëë pä bã P'op Hagä Do benäm doo bã, ër hapäh.

4

¹ Ti hyb n'aa, tanahänh nä do hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, tabenäm doo bã ji h'yyb tym kameh'ääk doo, taw'ääts hē h'yyb eÿÿm doo me baad ër hyb n'aa matakëë, bë see nes'õõs hyb n'aa tii. ² Ta tii d' bë ÿ wén maher'oot, banawäng doo bã sa hã ramaher'oot do paa da, ër hã na-ääj hē ramaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Nanäng dooh ragadoo bã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, raky nadaheeh do hyb n'aa sa wób ky dah'eeh doo da.* ³ Ëër kä, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ky dah'eeh doo, ër gadoo da P'op Hagä Do hanaa ji h'yyb tym kameh'ääk doo. Ky nadah'eeh do sa ky n'aa kä hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do beher'oot:

“Ti hyb n'aa ÿ kawajään doo me ky kaneh'ÿÿt doo me ÿ ky däng hahÿÿh:
‘Dooÿ ÿ an'oo bã da ÿ benäm doo bã rajëë pä bã.
Dooÿ da ÿ an'oo bã rakamehääg ÿ benyyw hõm doo bã.’”†

Raky nadaheeh do hyb n'aa né hē rawén ganadoo sa h'yyb tym kameh'ääk doo. P'ooj ub paah, badäk hahÿÿ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do benyyw däk paa tii.

⁴ P'op Hagä Do benyyw däk paa ta ti ër wén hapäh, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó ta her'oot doo do hyb n'aa setsi däg kä ta ä ky n'aa hã, tapehuunh do jawén paa bã: “Setsi m' ta ä kä tamoo gawatsik. Setsi kä m' ta ä kä, P'op Hagä Do kameh'ääk tapehuunh do hyb n'aa.”‡ ⁵ Ta ti ky n'aa né hē na-ääj hē ta her'oot hahÿÿ da taba her'oot bã: “Dooÿ ÿ an'oo bã da ÿ benäm doo bã rajëë pä bã. Dooÿ da ÿ an'oo bã rakamehääg ÿ benyyw hõm doo bã.”

⁶ P'op Hagä Do benyyw däk né hē ji baym do hood, ji h'yyb tym kameh'ääk doo bã. Pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa hanäm do maa nap'ëëh doo, dooh raky dahé bã, ti hyb n'aa dooh ragadoo bã tii. Ti hadoo né hē, ti abok ná ta wób sa pooj jé P'op Hagä Do benyyw däk rabajëng hyb n'aa ta gó. ⁷ Ti hyb n'aa p'aa hënh P'op Hagä Do anoo ta tyw n'aa ji hã. Da hē ti tabanoo ta tyw n'aa ji hã. Hajõng ta baab jawén paa bã, raky nadaheeh do jawén paa bã, P'op Hagä Do ky däng paa ta tii, Dawi her'oot do hã, pooj jé ÿ erii wät doo. § Hahÿÿ d' ta kyyh:

“Da hē, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bã,
bë aba manä bë h'yyb”,** näng mäh.

⁸ Josuwéh tado bã paawä ti hanoo do rakameh'ääk doo, hëëj sa hã taky n'aa enooh do tado bã paawä rakameh'ääk doo bã, dooh ta jawén P'op Hagä Do her'ood bã paawä ta see pé ky n'aa ji kameh'ääk doo.†† ⁹ Ti hyb n'aa kä, ti anyy däk tsyt hē kasëëw däk do ji h'yyb tym kameh'ääk doo, ta karapee hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo. ¹⁰ Ta ti ji h'yyb tym kameh'ääk doo gad'oo doo, rakameh'ääk da ramoo bok do jawén paa bã sa hã P'op Hagä Do karën doo, P'op Hagä Do kameh'ääk doo da né hē tapehuunh do tabahajaa

* **4:2** Pawóp hē ky dah'eeh paah, Kareb, Josuwéh häd enäh doo. Ta wób dooh raky dahé bã, rawén ganadoo P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. † **4:3** Saaw-Mo 95.11 ‡ **4:4** Genesis 2.2 § **4:7** Pooj jé ÿ erii wät doo tawén näng, tęg eh do 3 hã pawóp nuu me ta ti taberii wät do hyb n'aa. ** **4:7** Saaw-Mo 95.7-8 †† **4:8** Josuwéh ti Kanaäh häj n'aa hënh Isaraéw buuj mahüüm do paah.

do jawén paa bá. ¹¹ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hē tak'ēp ēr hyb n'aa tam'aah ji h'yyb tym kameh'ääk do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ēr gadoo hyb n'aa, nabuj keh'ūūm doo, ky nadah'eeh doo, p'ooj ub habong doo da ēr nabok hyb n'aa.

¹² Ta ti ŷ wén her'oot, awät do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. Tahajaa tabad'oo P'op Hagä Do karēn doo. Sēn-jeer séd demuun tahāw padēek do bahānh P'op Hagä Do kyyh hehām do hadoo. Sēn-jeer t'ōp tabajēng doo da ji k'yy gahūūn gó, t'ōp P'op Hagä Do kyyh bajēng ji h'yyb tym gó. Sahōnh hē ji h'yyb gó hanāng do tametyy, sahōnh hē ji hyb n'aa newēē do tametyy.

¹³ Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do mahang dooh kejēn pé P'op Hagä Do mahānh. Sahōnh hē P'op Hagä Do bahapāh. Sahōnh hē wyt ta maab hē ta matym gó. Ta matym gó ēr kametä dāk da ēr metēeh hyb n'aa ta hā nyy da ēr baboo bok paah.

Jesus ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät P'op Hagä Do wē ky n'aa hahŷŷh

¹⁴ Ti hyb n'aa kä, ti anāng do hyb n'aa Jesus, P'op Hagä Do T'aah, ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wē, hŷ pong jé P'op Hagä Do wē hajēē sun doo, taw'ääts hē dooh ēr h'yy keréd bá Jesus ky n'aa ēr gado dāk do paa hā. ¹⁵ Taw'ääts hē ta tii hā ēr h'yy kanerét ŷ wén nāng, ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wē tabahapāh do hyb n'aa né hē ēr h'yyb nahejooj. Tahapāh ēr hā kametēeh doo, ti na-āāj hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk do paa hyb n'aa sahōnh hā, ēr Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo da né hē. Nesaa Do Yb h'yyb tatug né paawā ta hā, dooh nesaa do Jesus hā. ¹⁶ Ti hyb n'aa taw'ääts hē h'yy kasadā doo me P'op Hagä Do ky enyym do wē ēr bahōm,** ēr tat'yyd mehūūn hyb n'aa, taky enyym doo gó ēr tamasa hyb n'aa baad tanadoo noo gó ēr hā.

5

¹ Sahōnh hē sa ky n'aa rod wahē n'aa P'op Hagä Do wē takasēew hōm sa wakāān mahang, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do matym n'aa ta wē tamanaa hyb n'aa, sa masāāh wób P'op Hagä Do hā tama ejuu hyb n'aa na-āāj hē, nesaa do ramoo bok do kado hōm hyb n'aa. ² Sa da hadoo sa ky n'aa rod tabahadoo do hyb n'aa, sa nemuun h'yyb nahejooj do hyb n'aa, tahajaa kaja hē ta h'yyb tamahūūm bá h'yy gatamah do hyb n'aa hes'ōōs do sa wē. ³ Sa da ta h'yyb nahejooj do hyb n'aa, ta wakāān hyb n'aa had'yyt nado tama ejuu P'op Hagä Do wē. Ta hyb n'aa na-āāj hē ky n'aa jaw'yyk do mejūū P'op Hagä Do hā tama ejuu, nesaa do tamoo wād wāt do kado hōm hyb n'aa.

⁴ Dooh hajaa pé ta daaj hē takasēew bá sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do ti hasēm tii, Arāw tasēew hōm do paa hadoo. ⁵ Ti hadoo Kristo hā. Dooh ta daaj hē takasēew bá, dooh ta daaj hē takawehēē bá sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do né hē tii, “Tah ŷ ōm, hana ŷ ōm”* hanāng do ta hā. ⁶ Hahŷŷ da na-āāj hē Kristo hā P'op Hagä Do baher'oot ta kyy kerih do bód see hā:

“Sa ky n'aa rod wē ŷ had'yyt hē ōm,
Merekisedek,† sa ky n'aa rod wē ŷ hadoo péh”,‡ nāng mā ta hā.

⁷ Badāk hahŷŷ bá Jesus bawät noo gó tak'ēp taky n'aa etsēē P'op Hagä Do hā. Tak'ēp ta kyyh taky n'aa etsēē bá, haoot doo me na-āāj hē taky n'aa etsēē

** **4:16** Ji h'yy kasadā doo me ji ky n'aa etsēē, tahanāng pé ta wē ji bahōm doo. * **5:5** Saaw-Mo 2.7

† **5:6** Genesis 14.17-20 hā takerii dāk ta ti Merekisedek panyyg. ‡ **5:6** Saaw-Mo 110.4

P'op Hagä Do hä, dajëb mahänh ji hed'ëep do hä. P'op Hagä Do ky daheeh taky n'aa etsëe doo, Jesus ky dahé had'yyt hë do hyb n'aa ta Yb karën doo. ⁸P'op Hagä Do T'aah né hë paawä, nesaa do tahoop do hä tahapëe däk nyy d' tahanäng pé P'op Hagä Do hä ji ky daheeh doo. ⁹Sahönh hë ta Yb karën do ta hä kaja däk bä kä, sahönh hë ta hä ky dah'eeh do sa h'yyb tym dëeb tabahado däg kân. P'op Hagä Do pa had'yyt hë da rababok tan'oo bä kä. ¹⁰Sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äat P'op Hagä Do wë, Merekisedek hadoo do Jesus bahado däk P'op Hagä Do an'oo bä.

Ji h'yy ganajëe höm do Jesus hä ky n'aa hahÿÿh

¹¹Hajöng ti anyy däk paawä ta ti ky n'aa bë ÿ maher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hë, hejooñh ji maher'ood bä ta ky n'aa, nayyw hë bë h'yy ganahoot do hyb n'aa ta hä. ¹²Bäp peej däg bë h'yy kae däk do hyb n'aa Jesus hä, ta wób paawä bë ma metëek da hë ta ky n'aa. Ti hadoo né hë, dooh tagah'ood nä bä bë hä. Bë karën p'aa hënh ji ma metëek bë hä. Jääm hë pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa bë rama metëek do paa ji ab'aanh bë karën. Karapee t'aah ta ÿÿn bii gamyyj karën doo, ta tä nawëh nä do hadoo bëeh. ¹³Bii karën nä doo, karapee t'aah hadoo näh, ji hä P'op Hagä Do karën do hä h'yy ganahoot nä doo. ¹⁴Ta dab ti wahëh hedoo do sa tä. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: H'yy gah'ood däk do ramaa napäh sahönh hë P'op Hagä Do kyyh. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newë had'yyt hë do hyb n'aa, rahapëe däk ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo.

6

¹Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër hyb n'aa matakëe baad tagahoot hyb n'aa ër hä sahönh hë ër hä Kristo metëeh doo, baad ër bahaja däk hyb n'aa. Taw'ääts hë dooh ër abaj had'yyt hë jääm hë pooj jé Kristo ky n'aa ër rama metëek doo. Taw'ääts hë dooh p'aa hënh ër abaj jääm hë pooj jé ër ma kamet'ëeg wät doo, daap hadoo do ji moo wät do ji eréd höm do ky n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do hä ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hedoo doo, ²ji nu kemuun do ky n'aa hedoo doo, sa wahë n'aa sa moo radatoonh do sa nu gad'oo bä ky n'aa hedoo doo, dejëp do ragenä bong do ky n'aa hedoo doo, h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety had'yyt hë do ky n'aa hedoo do na-ääj hë. Ër hapëe däk né hë sahönh hë ta tii. ³Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do an'oo bä, ër ma kametëek ër nahapäh nä doo, ër hapäh do takah'üüm hyb n'aa, baad ër bahaja däk hyb n'aa kä.

⁴⁻⁶Ta ti ÿ wén her'oot, dooh tahaja bä kä p'aa hënh P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä Kristo tyw n'aa reréd bä, P'op Hagä Do panyyg hä rah'yy gah'ood däk do paah, P'op Hagä Do hanaa ramepëe däk do paah, P'op Hagä Do Sahee ragado däk do paah, P'op Hagä Do kyyh hanäm do ramepëe däk do paah, Kristo hejój ta jawén tabag'ääs noo gó tametëeh do rahapëe däk do paa na-ääj né hë. Kristo heréd höm doo, dooh tahaja wäd bä p'aa hënh rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, p'aa hënh P'op Hagä Do T'aah b'aa kajatsëk do hä rapëpëm hadoo do hyb n'aa, sahönh hë rabahapäh bä P'op Hagä Do T'aah ta wób raky n'aa rejää ran'oo bä ta tii hä. ⁷P'op Hagä Do ky n'aa edëng gëew naëng tös gado had'yyt doo, ta danäh joom baad hawäng hanoo doo. ⁸Tii d' nado gëew naëng hadoos do gado had'yyt né paawä jääm hë hawäng jawii hedoo doo, sasëng hedoo doo. Dooh gëew baad hadoo do tado bä. Edaa däk P'op Hagä Do ky n'aa wasee tii. Tagadëëg ub tagawats'iik tii.*

* **6:8** Gereg kyy me tabaher'oot, "Tagadëëg ub tagatang." Tagadëëg ub tagawats'iik tahanäng pé tii, Gereg kyy me. Gëew ky n'aa gó ji tamaher'oot Jesus hä h'yy ganejë höm do sa ky n'aa, h'yy gejë höm do sa ky n'aa na-ääj hë.

⁹ Tii d' né ŷ baher'ood paawā najis haa, dooh h'yy gejë hōm do wób bē do bā hā ŷŷ. Baad hadoo do hā, ji h'yyb tym hedēp hanoo do hā bē h'yy kajäk, hā ŷŷ. ¹⁰ Ta ti ŷ wén hapäh bē hā, taw'ääts hē hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do bad'oo ji hā. Dooh da tamabaan bā bē moo bok do paah. Dooh da tamabaan bā ta hā bē kamahān do hyb n'aa ta karapee tsyt hē ta wē kasēew bong do bē masa do paah, da hē bē masa do na-āāj né hē. ¹¹ Ti hadoo né hē, ŷ karēn paawā tsebē doo me, tak'ēp bē h'yyb hedoo doo me had'yyt hē bē bad'oo ta ti bē dajēb bā ká, baad bē gadoo hyb n'aa hŷ pong jé bē gahēen doo. ¹² Dooh ŷ karēn bā bē nehōj padäg bā. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh do bē pooj jé gado dāk do rababok doo da bē babok. Baad rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, h'yy ganajēng doo me rababok do hyb n'aa, ti ragado däg kán P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo ká.

P'op Hagä Do moo wät né hē ji hā taky n'aa enooh do ky n'aa hahŷŷh

¹³ P'ooj ub, Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh noo gó, ta daaj hē, ta häd gó taky däng, dooh taky kahŷŷd bā Abaraām bahapäh hyb n'aa. Dooh P'op Hagä Do bahānh péh, ti hyb n'aa ta häd gó né taky däng. ¹⁴ Hahŷŷ da Abaraām hā taky n'aa enooh: “Ōm ŷ ky n'aa edēng né da. Tak'ēp da takanekan a panaa”, † näng mā ta kyyh. ¹⁵ Tii bā h'yy ganajēng doo me Abaraām gada do jawén paa bā, tagado däg kán ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh dāk do paah. ¹⁶ Baad ji karēn bā ji ky dēē bā, ji bahānh hyb n'aa jawyk do hā ji ky däng, te hub né hē ji her'oot do ta wób rabahapäh hyb n'aa. Tii d' ji adoo bā, dooh ji raky sēew wäd bā. ¹⁷ Tii d' paa P'op Hagä Do bad'oo. Ky kaneh'ŷŷt doo me ta häd gó taky däng, sa hā taky n'aa enooh noo gó. Tii d' tawén d'oo, ta jawén taky n'aa enooh do gadoo doo, dooh sa hā P'op Hagä Do ky kahŷŷd bā baad rabahapäh hyb n'aa. ¹⁸ Dooh P'op Hagä Do ahŷŷd bā ta kyyh. Dooh P'op Hagä Do noo kanesa bā. Pawóp hadoo do P'op Hagä Do wén her'oot ér hā, èer, ta wē kedēeb wät doo, ér h'yy kahejój dāk hyb n'aa, ér pooj jé ér gada do ér nerét hyb n'aa. ¹⁹ Baad ér gahēen ta wē né da ér babok ta jawén. Baad ér gahēen do ér h'yyb tahej'oonh ér h'yy gejë hōm mahānh. Marakate ta jawyyg n'aa mesoo do hadoo bah'ood ahēm hōm mahānh hadoo ti ér h'yy kahej'oonh doo. Ta ti ér kahej'oonh doo, P'op Hagä Do hā takahej'oonh. ²⁰ Ta tii bā, P'op Hagä Do matym gó Jesus bajēē suun ér hyb n'aa, ta majyyw me tabado hōm hyb n'aa nesaa do ér moo boo bok doo. Sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do P'op Hagä Do tób n'aa gawakō t'öp gadäk doo gó sa masāäh majyyw tamahej'ēeh do hadoo né tii. Tii d' Jesus bad'oo do hyb n'aa ér ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät P'op Hagä Do wē tabahado däg had'yyt hē ká, sa ky n'aa rod Merekisedek hadoo péh.

7

Merekisedek ky n'aa hahŷŷh

¹ Panang Sarēm häd näng do wahē n'aa paa ta ti Merekisedek. P'op Hagä Doo, Ta Bahānh Hadoo Do wē sa ky n'aa rod. Abaraām Merekisedek mamuun paa Abaraām babaaj ná bā ta wób sa wahē n'aa sa warahén sii hē taj'aa ketsé jawén paa bā. Tii bā m' Abaraām Merekisedek ky n'aa edēē gēet. ² Ti m' Abaraām bets'ēē hōm ta hā ta majīī hā tado hōm do uuh. Ji moo sahōnh hē ken'yyh do sét hē ken'yyh tets'ēē dāk mā Merekisedek hā. “Sa wahē n'aa, baad had'op do moo hew'ēet doo”, tahanäng pé ti Merekisedek. Sarēm bā wahē n'aa m'. Sarēm bā wahē n'aa, “Sa wahē n'aa rakamanajē bong hanoo

doo, rah'yyb enyyw padëek hanoo doo”, tahanäng pé tii. ³ Dooj ji ky n'aa napëe bã ta yb, ta yÿn. Dooj ji ky n'aa napëe bã ta wahë makû tahana doo. Dooj na-ääj hë ji ky n'aa napëe bã tabenäng do ky n'aa, tadjäp do ky n'aa. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod had'yyt hë P'op Hagä Do wë,* P'op Hagä Do T'aah sa ky n'aa rod had'yyt hë tabahadoo doo da.

⁴ Bë hyb n'aa newë, tak'ëp tahyb n'aa jawyk Merekisedek. Abaraäm, ër wahë makûuh, hyb n'aa jawyg né paawä, tets'ëë hõm ta majiï hã tado hõm do uuh Merekisedek hã. Ji moo sahõnh hë ken'y'yyh do sét hë ken'y'yyh tets'ëë däk mä ta hã. ⁵ Rewi panaa wób, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë hedoo doo, ti rahajaa ragahëen bã sa wakään wë hanäng do uuh, Abaraäm panaa had'yyt né paawä. Tii d' tawén hadoo, tii da Mosees ky n'aa jaw'y'yyk do mejüü do hyb n'aa. ⁶ Merekisedek, Rewi panaa nado né paawä, tagado däk Abaraäm wë hanäng do uuh. Ti m' Merekisedek ky n'aa edëë geët Abaraäm, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do gado däk do paah. ⁷ Hÿÿ kã, wyt ta maab hë hahÿÿh: Ta bahãnh hyb n'aa jawyk do tii, ta yd jé hyb n'aa jawyk do taky n'aa edëng doo.† ⁸ Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë, sa wakään wë hanäng do uuh gah'ëen doo, ajyy ub tii. Rawehëh padëek bã radejép. Merekisedek kã, Abaraäm wë hanäng do uuh gadoo doo, edëb had'yyt hë P'op Hagä Do kyy kerih do metëeh. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod Rewi panaa sa bahãnh tii. ⁹ Hahÿ hyb n'aa na-ääj hë Rewi panaa sa bahãnh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji wén hapäh: Rewi panaa, sa wakään wë hanäng do uuh gah'ëen doo, ti na-ääj hë repaag hõm hadoo Merekisedek hã sa wë hanäng do uuh, dooh nã né paawä Rewi ti noo gó. Merekisedek hã Abaraäm ep'aak do hã rabepaag hõm. Hahÿ hyb n'aa tahajaa ji her'oot tii: ¹⁰ Abaraäm Merekisedek mamuun noo gó, Abaraäm hã nã ta panaa see Rewi.

¹¹ Takaja däg bã paawä sahõnh hë P'op Hagä Do karën do Isaraéw buuj sa ky n'aa rod Rewi hana do ramoo bok do hã, dooh hyb n'aa pé P'op Hagä Do asëm sa ky n'aa rod see Merekisedek hadoo péh, Arãw hadoo pé hadoo doo. Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod hedoo do radu doo noo gó ramoo bok doo, P'op Hagä Do an'oo däk Isaraéw buuj sa hã ta ky n'aa jaw'y'yyk doo. Ta ky n'aa jaw'y'yyk do mahang tamaher'oot nyy da Rewi panaa ramoo bok ta wë. ¹² Ti hyb n'aa, ta see pé sa ky n'aa rod takahÿÿd bã, ta nemuun né hë ky n'aa jaw'y'yyk do kah'ÿÿt. ¹³ Ky n'aa jaw'y'yyk do kah'ÿÿd däg kãn ër wén hapëë kãn, Jesus ër Wahë N'aa, ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do paah, dooh Rewi panaa tado bã. Jakõh t'aah see panaa tii. Ta ti sa mahang dooh noo gó taganã bã sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë. ¹⁴ Ta ti ÿ wén her'oot, wyt ta maab hë do hyb n'aa, Judah hãd nãng do hanaa Jesus ër wahë n'aa. Sa ky n'aa rod ky n'aa Mosees her'oot noo gó, dooh Judah panaa hã taky dëë bã sa ky n'aa rod rabahadoo hyb n'aa. ¹⁵ Wyt ta maab hë, takahÿÿd kãn ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë, Rewi panaa nado wäd. Ti hyb n'aa takahÿÿd däg kãn na-ääj hë ky n'aa jaw'y'yyk doo, ji ky n'aa rod seeh, Merekisedek hadoo pé kaja däk do hyb n'aa kã. ¹⁶ Ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë ti tawén bahado däk, Rewi panaa hyb n'aa nado, Mosees ky n'aa jaw'y'yyk do mejüü doo da. Ji ky n'aa rod Jesus wén hado däk P'op Hagä Do wë, takabaj'aa do hyb n'aa, tawäd had'yyt do hyb n'aa. ¹⁷ Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo do hyb n'aa paa ta hã:

* **7:3** Ji ky n'aa nanapäh do hyb n'aa tabenäng doo, tadjäp doo, awäd had'yyt hë hadoo, dajëb né paawä tii. † **7:7** Abaraäm bahãnh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji bahapäh ta tii hã.

“Sa ky n'aa rod had'yyt hē da wē ȳȳ ōm,
Merekisedek, sa ky n'aa rod wē ȳȳ hadoo péh.”‡

¹⁸ Ti hyb n'aa kā, ta ky n'aa jaw'yyk do pooj jé kan'oo dāk do kado hōm kán h̄ȳȳ kā nahejoonh do hyb n'aa. Dooh tahajaa péh. ¹⁹ Dooh noo gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bá baad had'op ji bahadoo, P'op Hagä Do wē ji bahōm hyb n'aa. Ti bahānh baad hadoo do ta tyw n'aa papuuji P'op Hagä Do an'oo dāk h̄ȳȳ kā. Ta ti ta tyw n'aa me ēr hajaa ēr kaja bá P'op Hagä Do wē.

²⁰ Ta ky kaneh'ȳȳt doo me ta häd gó P'op Hagä Do ky däng paa ta ti papuuji hadoo do taban'oo dāk noo gó. Rewi panaa sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē rabahado padēek noo gó, dooh ta häd gó P'op Hagä Do ky dēē bá tanah'ȳȳt sa hā tanoo do ramoo bok doo. ²¹ Jesus kā ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tabahado dāk bá, ta ky kaneh'ȳȳt doo me P'op Hagä Do ky dēē kán tanah'ȳȳt doo. Hahȳȳ da ta kyyh ta hā:

“Baad ȳ ky däng hahȳȳh,
dooh ȳ h'yy kahȳȳd bá:

‘Sa ky n'aa rod had'yyt hē ōm wē ȳȳ.’ †

²² Ky kaneh'ȳȳt doo me Jesus hā P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, pooj jé Mosees hā taky n'aa enooh do bahānh baad ub h̄ȳȳ kā ta tyw n'aa papuuji P'op Hagä Do wē ji tamahūūm doo, ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Jesus hyb n'aa takaja dāk né hē ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do hā kā, ta see dajēb bá paah, takah'ȳȳt paa ta seeh. Sa wahē n'aa gó radejēp do hyb n'aa, dooh sēt ub haja bá P'op Hagä Do wē tamoo wäd had'yyt bá. ²⁴ Tii d' nado Jesus. Jesus awäd had'yyt hē do hyb n'aa, ji ky n'aa rod had'yyt hē P'op Hagä Do wē. ²⁵ Ti hyb n'aa, baad tabahajaa tedēēb bá ta hyb n'aa P'op Hagä Do wē hah'ūūm doo. Awäd had'yyt hē, sa hyb n'aa taky n'aa etsēē hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo pé né hē ji ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do ji karēn. Baad tabahajaa ēr tamasaa bá sahōnh hā. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Dooh baad nadoo do tamoo wäd bá. Dooh nesaa pé ta hā. Nesaa do moo bok do h'yyb nahado. H̄ȳ pong jé sahōnh hē sa bahānh tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bá. ²⁷ Dooh hyb n'aa pé sa ky n'aa rod wahē n'aa wób rabahed'oo doo da tamoo wäd bá. Ta āh hā had'yyt hē P'op Hagä Do hā rama ejuu paa tii. Pooj jé, sa daaj hē nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama hej'uu, tii bá sa wakāān, Isaraēw buuji nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama eju kán. Tii d' nado Jesus. Sēt nuu me ub nesaa do ta wób ramoo bok do sām tan'oo dāk P'op Hagä Do hā, ta daaj hē takan'oo dāk noo gó sa hyb n'aa tadajēp hyb n'aa.**

²⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū do hā, ajyy sa da hadoo do nemuun h'yyb nahej'oonh do rakasēew dāk sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät P'op Hagä Do wē rabahadoo hyb n'aa. Tii d' nado P'op Hagä Do ky kaneh'ȳȳt doo me taky däng do hā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do jawén kan'oo dāk doo. Ta T'aah tasēew dāk ji ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa kā. Baad had'op had'yyt hē ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do an'oo bá.

8

Jesus ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wē ky n'aa hahȳȳh

‡ 7:17 Saaw-Mo 110.4 † 7:21 Saaw-Mo 110.4 ** 7:27 Dooh hyb n'aa pé hajōō nuu me tii d' tabad'oo.

¹ Hahÿ ti bē ÿ maher'oot do mahang tak'ëp baad hadoo doo: Ti anyy dāk né hē èr ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät doo. Hÿ pong jé, P'op Hagä Doo, Sahõnh Ta Bahãnh Hadoo Do hub hēnh, takaweh'ëeh doo bã tabaso dāk. ² P'op Hagä Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa bã èr ky n'aa rod moo wät, badäk hahÿy bã sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ajyy ratamaa sooh doo bã nado.*

³ Sahõnh hē ji ky n'aa rod wahē n'aa heh'äät do[†] rasēm P'op Hagä Do matym n'aa P'op Hagä Do wē tamanaa hyb n'aa, sa masãäh wób P'op Hagä Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ãäj hē. Ti hyb n'aa taw'ääts hē Jesus Kristo na-ãäj hē manaa P'op Hagä Do matym n'aa. ⁴ Badäk hahÿy bã Jesus awäd nä bã paawä, dooh sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tado bã paawä, anyy dāk do hyb n'aa Rewi panaa P'op Hagä Do hã rama ejuu doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. ⁵ Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa, hÿ pong jé hanäng do häd hadoo do katamaa sooh do yt hã ti ramoo heb'ook. Dooh P'op Hagä Do bawät do heh'äät do tado bã ta ti tób ta yt hã ramoo bok do èr wén hapäh, hahÿy da Mosees P'op Hagä Do maher'oot do paa hyb n'aa: “Mamoo wäd ta tii, hahÿ waëé hã a hã ÿ metëeh do hadoo da, mahapäh do hadoo né hē.”[‡] Heh'äät doo, hÿ pong jé tii. ⁶ Baad ub né paawä sa ky n'aa rod Rewi häd näng do panaa ramoo bok doo, tak'ëp baad ub ti bahãnh Jesus èr ky n'aa rod moo wät doo. Tii d' tawén hadoo, ta tyw n'aa papuuj ta hyb n'aa P'op Hagä Do wē èr kajaa Jesus anoo doo, p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do bahãnh do hyb n'aa.[§] Tak'ëp baad ub ti bahãnh na-ãäj hē èr hã taky n'aa enooh doo.

⁷ Pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do an'oo bã paawä, baad ub sahõnh hē tabahadoo hyb n'aa, tii d' tado bã paawä, dooh hyb n'aa pé paawä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh péh. ⁸ Tii bã, P'op Hagä Do bahapäh bã, dooh né hē raky dahé bã Mosees sa sii takaner'ood wät doo, hahÿy da ta kyyh:

“Ti awät bē pooj jé papuuj Isaraéw buuj sii ÿ kaner'oot doo, Judah buuj sa sii na-ãäj hē.

Ta tyw n'aa papuuj ÿ anoo da sa hã.

⁹ Sa wahé makü sa sii ÿ her'ood wät do paa nahado da tii, ÿ man'yyh noo gó Esit bã naa.

Raky nadaheeh do hyb n'aa paa sa sii ÿ ber'ood wät doo,

ÿ eréd hõm paa sa wahé maküüh”, näng mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁰ “Hahÿy da ta tyw n'aa papuuj

ta jawén Isaraéw buuj sa hã ÿ metëeh doo:

Sa h'yyb gó da ÿ banoo ÿ ky n'aa jaw'yyk doo.

Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da ta tii.

ÿ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo.

Karapé haa d' tii.

¹¹ Ti noo gó da,

dooh hyb n'aa da rama met'ëeg wät sa da hadoo do keh ÿ n'aa hã.

* **8:2** Esodo bód, tég eh do 26 hã takerii dāk ta ti sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa. Ta ti yt hã nado Jesus moo wät. † **8:3** Isaraéw buuj hã rama erih do hahÿy. Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do sa ky n'aa taher'oot tég nad'ëéd is do 3 hã. ‡ **8:5** Esodo 25.40 § **8:6** Hahÿy d' tahanäng pé ti rakaner'oot do ky n'aa: Sinaih waëé hã P'op Hagä Do anoo paa sa hã ta ky n'aa jaw'yyk doo. Isaraéw buuj raky dahé bã, P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hã, taky dang paah. Tii bã ta kyyh ragadoo. “Äã ky daheeh da”, nãk sa kyyh P'op Hagä Do hã.

Dooh hyb n'aa da sa wakãän rama met'ëëg wät pé ÿ rabahapäh hyb n'aa. Sahõnh hë da ÿ rabahapäh.

Hyb n'aa sakog is doo, hyb n'aa jewyk do sii hë ÿ da rahapäh.

¹² Tii d' tawén hadoo,

ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do paah.

Dooh da ÿ hyb n'aa es'ee wäd bã nesaa do ramoo bok do paa."** Näng mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹³ Sa sii takaner'oot do papuuj P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tado hõm pooj jé sa sii takaner'ood wät do paah. Ta säg däg tii. Edah tagawatsik. Ta tyw n'aa papuuj tan'oo däk.

9

Badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti anäng paa pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do paa ky n'aa jaw'yyk doo, ji hã metëeh do nyy da P'op Hagä Do wë ji kajaa, ta hã ji hyb n'aa jaw'yyk hyb n'aa. Ti anäng paa na-ãäj hë badäk hahÿÿ bã P'op Hagä Do raj'aa etsë do tób n'aa, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa ramaneëënh doo.

² Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa katamaa sooh do yt hã, ta gawakõ tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do ramaneëënh doo gó tagadahäng ta bag tyng, pãw tyng n'aa, P'op Hagä Do matym gó kametëeh do pãw n'aa na-ãäj hë. ³ Ta baa besuu n'aa bahãnh tagadäk ta gawakõ tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do heh'ãät doo. ⁴ Tii bã tabahäng k'ãäts tëg gabarëeh do s'ëeb buu benyym do rabahej'uu do tyng n'aa. Tii bã tabahäng ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa na-ãäj hë. K'ãäts tëg gabarëeh do ta hã. Tii gó rabat'oonh hahÿÿh: Manah häd näng do hood k'ãäts gabarëeh do s'ëeb, Manah ta gó, Arãw tatu n'aa ta ts'ooh genã hõm doo, pã gatsebak do na-ãäj hë ta hã Jawéh ky n'aa jaw'yyk do kaherih doo. ⁵ Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa jó rabab'ëeh kabaj'aa do këg enäh do heen n'aa kerubîm ramaneëënh doo. Ta ti ganahaang gó P'op Hagä Do hejój kametëeh. P'op kerubîm këg ragadabëeh, p'op naa sa këg me rajasuu hyb n'aa ta ty gatsë. Ta tii bã, ta ty gatsë jó, P'op Hagä Do awug hõm nesaa do Israeuw buuj ramoo bong doo.* Hÿÿ kã, babã ÿ erih do hã, dooh né paawã tahaja bã sahõnh hë ta ti hedoo do ky n'aa bê ÿ maher'ood bã, ⁶ tii da né hë sahõnh hë ta ti ragadebëeh sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã. Ta gawakõ pooj jé gadäk doo gó sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë rabahej'ëeh ta tii bã P'op Hagä Do wë ramoo heb'ooh do ramoo bok hyb n'aa. ⁷ Ta gawakõ t'õp gadäk doo gó jããm hë hajëe suun sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'ãät doo. Sét ta baab ken'yyh sét nuu me tabajëng ta tii bã. Tabajëe suun bã, tamajë had'yyt hë sa mas'ãã boojyb aj'yy majyyw P'op Hagä Do kahesé doo bã, h'yy gatamah doo gó nesaa do tamoo wät doo, ta wób moo bok do na-ãäj hë kawug hõm hyb n'aa. Majyyw tamanajë bã, dooh né hë tahaja bã tajëe bã tii bã.

⁸ Ta tii hã P'op Hagä Do Sahee metëeh hahÿÿh: P'ooj ub, sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa jaw'yyk do yt hã rababok nã bã, dooh sa hã

** **8:12** Jeremij 31.31-34 * **9:5** Ta noo gatsë pong jé P'op Hagä Do kahesé sa hã. Ta ti tabasooch bã Israeuw buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa rabana nesaa do ramoo bong do P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa, takajesu däk hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta noo gatsë na-ãäj hë ramaneëënh "kajesu n'aa noo gatsë n'aa", kajesu däk do hadoo do hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng do paah.

tagasëets nã bã ta tyw n'aa hadoo ta gawakõ tak'ëp P'op Hagã Do wë kasëew dãk doo hënh. Dooch tagasëets nã bã sa wë ta tyw n'aa P'op Hagã Do wë tahañg pé tii. ⁹ Da hë Kristo hã kaja dãk do metëe n'aa ub sahõnh hë ta tii. Dooch P'op Hagã Do matym n'aa ramehen'aa doo, dooch sa masããh majyyw ta wë ramahen'aa do na-ããj hë tahaja bã baad tabahado dãk tan'oo bã P'op Hagã Do hyb n'aa jew'yyk do sa h'yyb. ¹⁰ Jããm hë ji awëh, ji awa, ji eëek do ky n'aa ub tii. Jããm hë naëng me sa hã renãm do ky n'aa tii. Papuuj kajaa do pooj jé ky n'aa jawyyg n'aa tii. Dooch t'õp ji h'yyb tenyyw bã.

Jesus majyyw ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Kristo kã, baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj kaja dãk do hã ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'ãat P'op Hagã Do wë tabahadoo noo gó, dooch tajëe suun bã P'op Hagã Do tób n'aa gó badãk hahÿÿ bã ajyy tamaa sooh doo gó, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Kristo bajëe suun tak'ëp baad tabahadoo bã. Hÿ pong jé, P'op Hagã Do matym gó né hë tabajëe suun. ¹² Kabara majyyw, booj yb taah majyyw nado ti t'ĩ hënh tamajë sun doo, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Ta majyyw né ti tamajë sun doo, tan'oo dãk doo. Sét nuu me tii d' tabad'oo, P'op Hagã Do wë ër tabedëeb had'yyt hë hyb n'aa. Dooch hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh. ¹³ Kabara majyyw, booj yb aj'yy majyyw, booj yb taah ÿÿnh rajú dãk do paa ooj naëng mahang kamekuuj dãk do na-ããj hë, ta wób sa hã sa ky n'aa rod ratsawyh bã, baad rabahado padëek p'aa hënh. J'ooj hë né paawã rabenyyw bong ratsawyh wät do an'oo bã,† p'aa hënh rahajaa P'op Hagã Do tób n'aa hënh rabahõm. ¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tak'ëp ta bahãnh Kristo majyyw ër h'yyb tabenãm nesaa do ji moo wät do dajëb hanoo do mahãnh, P'op Hagã Do hedëb had'yyt do wë ër moo bok hyb n'aa kã. P'op Hagã Do Sahee hawãd had'yyt do hejój gó ta daaj hë Kristo kan'oo dãk P'op Hagã Do hã tadajëp noo gó. Dooch nesaa pé ta hã.

¹⁵ Ta ti hyb n'aa kã, Kristo né hë ti ta tyw n'aa papuuj P'op Hagã Do wë gasëets hõm doo, P'op Hagã Do asëew hõm do ragadoo hyb n'aa nahãnh doo, P'op Hagã Do ky n'aa enooch do sa hã. Tadajëp do me tabedëeb kãn tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hã mejũũ do noo gó nesaa do ramoo bok do paa mahãnh.

¹⁶⁻¹⁷ Ky n'aa jaw'yyk do ta see erii bã tametëeh hyb n'aa ta me jaa wë tabaym ta ma paa tadajëp jawén paa bã, jããm hë wë ym do gadoo ta ma paah, ta hã ky n'aa kenooch do paa dajëp bã kã. Dajëp né hë sahõnh hë rabahapãh bã, tii bã kerih do paa ky n'aa jawyyg dãg kãn. Kerih do mo haj'aa nang do edëb nã bã, dooch kerih do ky n'aa kajawyyg nã bã. ¹⁸ Tii da p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagã Do kaner'ood wät do hã. Jããm hë tahyb n'aa jawyg dãk sa mas'ãã see radaj'ëep do jawén paa bã. Ta majyyw hyb n'aa taky n'aa jawyg dãk P'op Hagã Do ky dãng doo. Hahÿÿ d' paa tii: ¹⁹ Sahõnh hë P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees maher'ood wät do jawén paa bã m' Israaëw buuj sa hã, tado dãk mã jawii isop hãd nang do mooh, b'éé wii hahiin do sii hë m', ti m' tadatu booj yb taah wób majyyw naëng mahang kamekuuj dãk doo gó. Ti m' P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó tatsawyyh, ti m' Israaëw buuj sa hã tatsawyh hõm mã na-ããj hë. ²⁰ Ti m' Mosees ky hadoo sa hã: “Jawéh kaner'ood wät do bë sii metëe n'aa hahÿ majyyw. Ta kyyh bë gado

† **9:13** Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa, dooch rahaja bã P'op Hagã Do tób n'aa hënh rahõm bã tób kamag nang do yt hã hewãd nã doo, kamag hã, dajëp do paa k'yy hã na-ããj hë moo dãng doo. Rabenyyw bong hyb n'aa, p'aa hënh P'op Hagã Do tób n'aa hënh rabahajaa rabahõm hyb n'aa, ratsawyyh sa hã booj yb taah ÿÿnh hahiin do rajú dãk do paa ooj naëng mahang kamekuuj dãk doo. Ta ti ky n'aa ti babã taher'oot doo.

däk, bë kyyh Jawéh gado däk na-ããj hë hahÿ majyyw metëeh”,‡ näng mäh. ²¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó majyyw tatsawyh hõm doo da, tatsawyh wät na-ããj hë P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa hã, sahõnh hë ta nahëë jó, sahõnh hë ta gó hanäng do jó na-ããj hë. ²² P'eets hë paawä sahõnh hë takenyyw däk P'op Hagä Do wë sa masããh majyyw hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó takerih. Majyyw takanan'oo däg bã, dooh takawug hõm bã nesaa do ji moo wät doo. Tii da né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do baher'oot.

²³ Tii da né hë nag'aap hë ÿ etsén wät do renäm paa P'op Hagä Do mejüü, jáãm hë hÿ pong jé hanäng do heen n'aa hado né paawä ta tii. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, hÿ pong jé hanäng doo, heh'äät doo, jáãm hë takenyyw däk tak'ëp baad hadoo doo me, ji masããh majyyw bahãnh baad hadoo doo me. ²⁴ Ti hyb n'aa, dooh Kristo ajëë suun bã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakó tak'ëp ta wë kasëew däk do ajyy ratamaa sooh doo gó. Hÿ pong jé hanäng do heen n'aa ub ta tii. Hÿ pong jé né hë taheh'äät bã kã Kristo bajëë suun, tanu dëë kãn, t'ii hënh P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etsëë hyb n'aa. ²⁵ Dooh hajõo nuu me hÿ pong jé P'op Hagä Do matym gó Kristo ajëë suun bã ta daaj hë takan'oo däk hyb n'aa, sa ky n'aa rod wahë n'aa Rewi panaa rabahed'oo doo da. Sét ta baab kenäh had'yyt hë sa mas'ãã majyyw me rabahej'ëeh tii, P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakó tak'ëp ta wë kasëew däk doo gó. ²⁶ Hajõo nuu me ta daaj hë Kristo kan'oo däg bã paawä, hajõo nuu me Kristo bahob wät paawä badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuunh noo gó naa. Dooh tii da Kristo adoo bã. Sét nuu me ub, tabedaa däk bã kã badäk hahÿ hã ji hawät do gawatsig hõm noo gó, Kristo kaja däk ta daaj hë takan'oo däk doo me, tadajëp doo me nesaa do tabawug hõm hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh. ²⁷ Sahõnh hë ji, sét nuu me né hë ji dajëp. Ji dajëp jawén paa bã kã P'op Hagä Do ky däng da nyy da ji tabad'oo, baad tado bã, baad tanado bã. ²⁸ Ti hadoo, sét nuu me Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ta daaj hë takan'oo däk dajëb hã, ta dajëp doo me, ta majyyw me, nesaa do hajök do ramoo bok do tabawug hõm hyb n'aa. P'aa hënh da Kristo kajaa. Nesaa do ji moo wät do hyb n'aa nado tii kã. P'aa hënh twén kãn da, ta hã gad'aa do tamahüüm hyb n'aa P'op Hagä Do wë kã, ta tii bã raboo had'yyt hë hyb n'aa kã.

10

Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagsëëts hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Isaraéw buuj hã kan'oo däk do paah, baad hadoo do P'op Hagä Do ky däng do ta jawén kajaa do maëts ub tii. Dooh heh'äät do hÿ pong jé hanäng do tado bã. Ti hyb n'aa dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bã baad had'op rabahadoo tan'oo bã. Dooh baad had'op rabahadoo tan'oo bã sét ta baab kenäh had'yyt hë sa mas'ãã see P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'ooh doo. Ti hado had'yyt né hë ran'oo bã. ² Ta ky n'aa jaw'yyk do haja bã paawä baad had'op rabahadoo tan'oo bã P'op Hagä Do wë han'aa do ta hã rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, dooh hyb n'aa wäd pé paawä sa masããh wób raneboh bëeh, P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa nesaa do sa hã hanäng doo. Sa h'yyb gó hanäng do paa kawug hõm bã paawä, dooh rahyb n'aa es'ee wäd bã paawä nesaa do ramoo bok do paah. ³ Ta tii hã dooh né hë baad ji hado däg P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do matym n'aa ta baab had'yyt hë ramehen'aa doo, nesaa do awät nã sa h'yyb gó rahyb n'aa

eesee tan'oo bä. ⁴ Tii d' tawén hadoo, dooh né hē booj yb aj'yy majyyw haja bä, dooh kabara majyyw haja bä nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tado hóm bä.

⁵ Ti hyb n'aa badäk hahÿÿ bä Kristo kajaa noo gó kä P'op Hagä Do hä taky hadoo:

“Sa masãäh majyyw a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

A matym n'aa a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

Ti hyb n'aa ÿ dab näng ÿ majyyw näng man'oo bä majyw ÿÿ ÿ banoo hyb n'aa ta säm”, näng paa ta kyyh.

⁶ “Dooh magado bä òm rama heju doo.

Dooh magado bä a matym n'aa a wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do mabawug hóm hyb n'aa paawä”, näng mäh.

⁷ “Tii bä hahÿÿ da këh ÿÿh:

‘Mahegã P'op Hagä Doo. ÿ kaja däk,

a kyy kerih doo gó këh ÿ n'aa takerih doo da,

makarën do ÿ moo wät hyb n'aa.’ ”*

⁸ Dooh m' sa masãäh majyyw, dooh m' P'op Hagä Do matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, dooh m' ta wë rama ejuu doo P'op Hagä Do karën bä. Dooh m' na-ãäj hē takarën bä ta matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do tabawug hóm hyb n'aa paawä. Dooh m' ta ti tagado bä, näng mä Kristo kyyh pooj jé. Ti taky hadoo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejō né paawä ta tii d' rabahed'oo. ⁹ Ta jawén hahÿÿ d' mä Kristo kyy kä: “Mahegã P'op Hagä Doo”, näng mäh, “ÿ kaja däk, makarën do ÿ moo wät hyb n'aa kä”, näng mäh. Gawatsig hóm pooj jé sa hä kamejüü do rabahed'oo do paah, ta ti taheer'oot do hä ji bahapäh. P'op Hagä Do gasëets hóm hÿÿ kä ta tyw n'aa papuuj. ¹⁰ P'op Hagä Do karën do Kristo bad'oo do hyb n'aa, ta daaj hē Jesus Kristo kan'oo däk do hyb n'aa èr hyb n'aa tadajëp hyb n'aa, kado hóm nesaa do èr h'yyb tym gó hanäng do paah. Tsyt hē P'op Hagä Do wë èr tabasëew däg kän. Sét nuu me dajëb hä takan'oo däk. Jããm né tii.

¹¹ Ta äh hä had'yyt hē sa ky n'aa rod Arãw panaa hedoo do ramoo bok ramoo heb'oooh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hä. Ta äh hä had'yyt hē rama ejuu rama ejuu do paa péh, dooh né paawä ta ti haja bä nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tawug hóm bä. ¹² Tii d' nado Jesus Kristo bad'oo hÿÿ kä. Sét nuu me ub takan'oo däk nesaa do èr moo bok do hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. Jããm né tii kä. Tii d' tabad'oo do jawén paa bä hÿ pong jé, P'op Hagä Do hub hēnh, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä tabaso däg kän. ¹³ Ti noo gó kä tagada ta majÿ P'op Hagä Do nes'ëem, Kristo raky daheeh P'op Hagä Do an'oo bä kä. ¹⁴ P'op Hagä Do hub hēnh tawén so däg kän, sét nuu me èr hyb n'aa tadajëp doo me baad had'op rabahado padëek tan'oo bä tsyt hē P'op Hagä Do wë kasëew bong doo.

¹⁵ P'op Hagä Do Sahee na-ãäj hē èr tamaher'oot ta ti ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

¹⁶ “Hahÿÿ da papuuj Isaraëw buuj sii ta jawén ÿ kaner'oot doo:

Sa h'yyb gó da ÿ banoo këh ÿ n'aa jaw'yyk doo.

Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da tii”,† näng mäh.

* **10:7** Saaw-Mo 40.6-8 hä takerii däk tii. Kristo kyyh ta Yb hä tii. † **10:16** Jeremii 31.33

17 Ti m' ahõm nã ta kyyh:

“ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do paah.

ÿ mabaan hõm da ÿ mejüü do raky nadaheeh doo”,[‡] nãng mãh.

18 Kristo hyb n'aa P'op Hagã Do mabaan hõm do hyb n'aa baad nadoo do ji moo wãt do paa kã, dooh hyb n'aa wãt pé ramoo heb'oooh do paa sa ky n'aa rod ramoo boo bã nesaa do kado hõm hyb n'aa paawã.

19 Hÿÿ kã wakãn haa hedoo doo, Jesus majyyw hyb n'aa neÿÿm doo gó èr hajaa èr ajèè p'èè hadoo ta gawakõ tak'èp P'op Hagã Do wè kasèèw dãk do hadoo doo gó. P'op Hagã Do matym gó èr hajaa èr ahõm bã had'yyt hë ÿ hanãng péh. ²⁰ Jesus dajèp doo me ta tyw n'aa papuuu P'op Hagã Do wè tagasèèts hõm. Ta baa besuu n'aa tatab'èès tii. [§] Edèb had'yyt hë da jé ta ti tyw n'aa gó P'op Hagã Do wè hahõm doo. ²¹ Ti anãng èr ky n'aa rod P'op Hagã Do wè tak'èp hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé P'op Hagã Do bawãt doo bã bag'ããs doo. ²² Ta ti hyb n'aa, taw'ããts hë èr h'yyb ehub doo me, baad èr h'yy ka'eeh doo me na-ããj hë èr kah'üüm P'op Hagã Do wè. Dooh èr h'yyb èr taky n'aa tapa wãd bã Kristo an'oo bã. Baad èr bahado dãk na-ããj hë P'op Hagã Do matym gó. Ti hyb n'aa èr hajaa P'op Hagã Do wè èr ahõm bã. ^{**} ²³ Taw'ããts hë h'yy ganajèng doo me had'yyt hë èr gada baad hadoo do èr hã taky dãng doo, èr gada èr hanãng doo. Èr hã ky dãng doo, moo wãd had'yyt hë taky dãng doo. ²⁴ Taw'ããts hë èr tyw n'aa esoos nyy d' èr bad'oo èr h'yyb mah'üüm èr da hadoo doo, rah'yyb hadoo hyb n'aa, kamahãn heh'ããt do èr mahang takah'üüm hyb n'aa, baad hadoo do ta wób wè ji moo wãt do takah'üüm hyb n'aa na-ããj hë. ²⁵ Taw'ããts hë dooh èr eréd bã P'op Hagã Do hyb n'aa èr kahet'aa doo, ta wób, h'yy gejë hõm do rabahed'oo doo da. Taw'ããts hë ta wób èr h'yyb en'yyim rah'yy gajèè hõm mahãnh. Taw'ããts hë baad ta bahãnh tii d' èr bad'oo, tabedaa dãk Jesus matèeh do bè bahapãh do hyb n'aa.

²⁶ Bè h'yy gejë hõm manã ÿ wén nãng bè hã, ji h'yyb haj'aa hë Jesus ji mak'yyts bã, nesaa do ji moo wãd nã bã had'yyt hë, ji hapèè dãg né paawã baad hadoo do ky n'aa hã, hÿ jawén dooh tany wãd bã kã P'op Hagã Do hã ji anoo do pan'aa nesaa do ji moo wãt do kawug hõm do sãm. ²⁷ Jããm né hë ti awãt heÿÿm doo gó ji gada P'op Hagã Do ji taky n'aa etyy do baad nadoo do wè. Jããm né da tèèg hõõ tak'èp haju do P'op Hagã Do majiï gawats'iik do ti awãt da ta ti wè. ²⁸ P'ooj ub, Mosees ky n'aa jaw'yyk noo gó, radej'èèp paa sahõnh hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do mak'yyts doo. Tany bã pawóp hë, tamawoob hë ta ti hapãh doo, dooh né rat'yyd meh'iin bã ta ky n'aa jaw'yyk do mak'yyts doo. ²⁹ Nyy da bè hã? Dooh g'eeh ti bahãnh P'op Hagã Do rejã da P'op Hagã Do T'aañ mak'yyts doo, Jesus majyyw ty n'aa ges'yyk doo, P'op Hagã Do Sahee ji tat'yyd meh'iin do ky n'aa rejãã doo? Jesus majyyw né ti ta hyb n'aa ta tyw n'aa P'op Hagã Do wè gasèèts hõm doo. Ta hyb n'aa né hë P'op

[‡] 10:17 Jeremiï 31.34 [§] 10:20 P'ooj ub, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã ti anãng ta baa besuu n'aa pããn hebaan do s'èèb. P'op Hagã Do kahesé doo bã noo gatsé n'aa tii. Dooh ji haja bã ta tii bã ji tabèèj bã. Hÿÿ kã, Kristo hyb n'aa èr hajaa P'op Hagã Do wè èr ahõm bã. ^{**} 10:22 P'ooj ub Isaraéw buuj rabahed'oo do ky n'aa gó tabeh'üüm. P'ooj ub, ranahaja bã P'op Hagã Do tób n'aa hënh rahõm bã baad sa h'yyb nadoo do hyb n'aa, ratsawyyh sa hã booj yb taah ÿÿnh raju dãk do paa ooj naèng mahang kamekuuj dãk doo. Setsi ta ãh tabahado dãk bã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü rabehep. Tii bã kã, baad rabahado padèèk p'aa hënh. Tii bã rahajaa P'op Hagã Do tób n'aa hënh rabahõm. Ti ky n'aa gó tabeh'üüm.

Hagä Do wë rakasëew däk paah. ³⁰ Ër hapäh né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hahÿ her'ood wät doo: “ÿ né ti sa sãm habaanh doo. ÿ né tii.”†† “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da ta karapee”,‡‡ näng na-ääj mäh. ³¹ Tak'ëp ta äm n'aa näng P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do moo gó ji tarejä däg bã!

³² Taw'ääts hë bë hyb n'aa es'ee nyy da baad bë babok p'ooj ub, panyyg hanäm do hä bë h'yy kadaw'uuh jawén paa bã. Tabad'op hë bë h'yy gejë hóm ti noo gó, baad nadoo do bë ahob né paawä. ³³ Bë hyb n'aa es'ee nyy da ta see pé noo gó bë raky n'aa rejää paah, nyy da paa bë rarejäã. Bë nado paa tii, ti noo gó rarejäã doo, bë hyb n'aa esee paah, bë masa paa ta ti hah'oop doo. ³⁴ Ti noo gó bë t'yyd mehīn paa bë da hadoo do radewäts b'ëeh doo, bë masa paa sa hä. Tsebee gó bë gadoo ti noo gó bë ma rado hóm doo, ti bahānh baad hadoo do nahānh do ti awät bë pooj jé hÿ pong jé bë hapäh do hyb n'aa. ³⁵ Ti hyb n'aa bë h'yy gejë hóm manäh. Baad had'yyt hë Jesus hä bë h'yy kae bã, tak'ëp baad hadoo do bë gadoo da. ³⁶ Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó, h'yy ganajëng doo me bë gadoo bë ahoop doo, P'op Hagä Do karën do bë bahaja däk bã kã, bë gadoo hyb n'aa bë hä taky däng doo. ³⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti kyy n'aa:

“Edaa däk da ti hawät do kajaa.

Dooh da tatabëej bã taky däng do noo gó.

³⁸ Karapé haa, matym ÿÿ gó baad hedo padëek doo, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa da rababoo had'yyt hë.

Dooh da ÿ tsebee bã h'yy gajëe hóm do wë”, näng mäh. §§

³⁹ Ëër kã, dooh ta tyw n'aa heréd hóm do ër ado bã, ragawatsig hóm doo hënh hahóm doo gó haboo däk doo. H'yy ka'eeh do ëër, nesaa do mahānh hedëp doo.

11

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ d' tahanäng pé ti ji h'yy ka'eeh doo: Baad ji bahapäh do ti ji h'yyb gó, ji gadoo né da ji pooj jé ji gada doo. Te hub né hë, ti awät né da ji nahapäh doo, baad ji bahapäh ji h'yyb gó. ² Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do wén gadoo ër wahë makūūh.*

³ P'op Hagä Do hä ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, ër hapäh hahÿÿh: Sahōnh hë badäk hahÿÿh, wë, kamarab, papÿÿj, sagōōh na-ääj hë, ta ky gabuuj né hë P'op Hagä Do pehuuj wät. Ji nahapäh doo me tapehuuj wät da hë ji hapäh doo.

⁴ Baad ub Abëw makū h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hadoo do tama ejuu paah, ta hÿÿj Kaīh ma ejuu do nahado. Ti hyb n'aa baad né hë m' Abëw P'op Hagä Do hä. Baad mä P'op Hagä Do hä Abëw ma ejuu doo. Badäk hahÿÿ bã Abëw nawäd wäd né paawä, da hë nã tah'yy ka'eeh do paa ër hä tametëeh nyy da ji h'yy ka'eeh.

⁵ Aj'yy Enók häd näng do P'op Hagä Do masäg kãn ta wë ta hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa paah. Dooh paa Enók dajëb bã. Dawuh up mäh. Dooh rawyyd

†† 10:30 Dew-Teronom 32.35. ‡‡ 10:30 Dew-Teronom 32.36, Saaw-Mo 135.14 §§ 10:38

Habakuk 2.3-4. * 11:2 Ër wahë makūūh tawén erii wät, ta wakāān, Isaraéw buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do tama erih do hyb n'aa. Isaraéw buuj sa wahë makū ti sa ky n'aa tamaher'oot doo.

wäd bā P'op Hagä Do mahũũm do hyb n'aa. P'op Hagä Do Enók h'yyb enāw had'yyt hē tabawāt do hā, ta wē P'op Hagä Do mahũũm do pooj jé.

⁶ Ji h'yy kanae bā, dooh ji haja bā P'op Hagä Do ji h'yyb enāw bā. Jé karēn do P'op Hagä Do wē tahōm bā, jāām né hē tahajaa, P'op Hagä Do awāt né hē taky dahé bā, baad hadoo do P'op Hagä Do anoo ta hā hesoos do hā taky dahé bā.

⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa Nowéh tatamaa jat marakate, ta ȳym, ta taah, ta taah āj raked'ēēp do hood n'aa. Marakate tatamaa jat Nowéh P'op Hagä Do maher'oot jawén paa bā sa pooj jé hana do ranahapāh nā doo. Nowéh h'yy ka'eeh doo, ta metēē n'aa ta wób sa hā. Nesaa do hā ta wób raky n'aa kety dāk, Nowéh h'yy ka'eeh doo da rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad Nowéh wén hado dāk ta matym gó.

⁸ Abaraām h'yy ka'eeh do hyb n'aa tawén ky dahé wāt P'op Hagä Do maher'oot noo gó hēēj s'ee hēnh tabahōm hyb n'aa, hēēj ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo hēnh. Abaraām ky dahé wāt, tatsyym kadoo, dooh né paawā tahapēē bā n'yy hēnh ta ti hēēj badāk. ⁹ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa hēēj ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo bā tabawād wāt ta s'ee hēnh naa hadoo doo da. Ta tii bā jé pad'yyt hē takeh'ȳyt. Sa masāah byyh s'ēēb sa tób rah'ȳyt doo. Tii d' né paa Isak, Jakóh rabad'oo. Sa hā na-āāj hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa hēēj Abaraām hā taky n'aa enooh do paah. ¹⁰ Ta tii d' paa Abaraām rawén bok panang P'op Hagä Do mo haj'aa hā, nahānh doo, h̄y pong jé badāk do ragada do hyb n'aa.

¹¹ Abaraām h'yy ka'eeh do hyb n'aa, neta né paawā ta ȳym Sarah, tabēēj dāg né paawā ta baab n'aa ta ȳym sii tabetaah hyb n'aa, Abaraām panaa nyy dāk, P'op Hagä Do moo wāt né hē ta hā taky dāng do taky daheeh do hyb n'aa. ¹² Ti hyb n'aa kā, edaa dāg né paawā tadajēp do ta t'aah benāng noo gó, sagōōh hawób dāk, hood tēg hawób dāg ta panaa ta jawén kā.

¹³ Abaraām, Isak, Jakóh na-āāj hē radejēp sa hā P'op Hagä Do ky n'aa eno dāk do paa ragadoo do pooj jé. Ti hadoo né hē, rah'yy kae had'yyt hē radejēp bā kā. Ti hyb n'aa, dawēē naa rahapāh hadoo sa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. Tsebee gó ragahēēn ti sa h'yyb gó. Dooh m' badāk hah̄y tado bā sa panang heh'āat, sa nooh. Ta s'ee hēnh naa, ta wób sa hāj n'aa bā habok do hadoo māh, sa nooh. ¹⁴ Sa hāj n'aa pan'aa hes'ooos do tii, ta ti hedoo do her'oot doo. ¹⁵ Dooh hēēj reréd hōm do paa tado bā rah'yyb padēēk doo. Tii d' tado bā paawā, rahaja paawā rababaaj nā p'aa hēnh t'īī hēnh. ¹⁶ Panang h̄y pong jé badāk doo, hēēj reréd hōm do bahānh baad hadoo do resoos. Ti hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do nu mebyy bā, “Ȳ ti rah'yy kaha'eeh doo”, ta her'ood bā. Tenyyw hōm sa panang pan'aa h̄y pong jé.

¹⁷⁻¹⁸ Abaraām P'op Hagä Do metyy noo gó, taju paawā ta t'aah Isak P'op Hagä Do wē. Tii d' tawén doo paawā, baad P'op Hagä Do hā tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Isak, sēt had'os do ta t'aah Abaraām aju paawā, hah̄y da paawā P'op Hagä Do ky hadoo paa ta hā: “Isak hanaa da a panaa heh'āat.”† ¹⁹ Abaraām hā, P'op Hagä Do hajaa dejēp do ragenā boo bā tan'oo bā. Ti hyb n'aa, dooh né paawā Isak tadajēēb bā, ta t'aah tagadoo p'aa hēnh, dajēp do mahang taganā wāt hadoo.

²⁰ P'op Hagä Do hā Isak h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky n'aa edēng Jakóh, Esauh daheeh, sa pooj jé hawāt do hā.

† 11:17-18 Genesis 21.12

²¹ P'op Hagä Do hä Jakóh h'yy ka'eeh do hyb n'aa tadajëb pooj jé taky n'aa edëë wät mä pawóp hadoo do Joséh taah, tii bá m' ta tatu hä tanu hyy häng bá m', P'op Hagä Do taj'aa etsëë kán.

²² Joséh h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tabedaa dák bá tadajëp doo, taky däng mä Esit bá naa Isaraéw buuj raban'yih da ta jawén. P'op Hagä Do hä tah'y y ka'eeh do hyb n'aa tajejüü sa hä nyy d' rabad'oo ta k'yy paa há.

²³ P'op Hagä Do hä Mosees yb, Mosees yÿn rah'y y ka'eeh do hyb n'aa Mosees benäng do jawén paa bá, tamawoob hë kamarab noo gó rajëjën mä Mosees. Anäm mä sa hä sa t'aah. DooH m' rajeyÿm bá häj n'aa wahë n'aa mejüü doo.

²⁴ P'op Hagä Do hä Mosees h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh takarën bá Paraóh toog t'aah ramaneënh karapee tanado wät bá ká. ²⁵ DooH takarën bá nesaa do moo heb'ooH do sa da tah'y yb hado bá. DooH takarën bá sa sii tatsebee bá. Ji wad'iits ti ta tii, ta há. P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj, sa sii rarejää do takarën tagadoo. ²⁶ Tak'ëp baad ub ta há Kristo, P'op Hagä Do H'y yb Däng Do kajaa do tagada do hyb n'aa ta há raky n'aa rejää doo. Tak'ëp ky n'aa gebah do Esit häj n'aa bá hanäng do bahánh ti ta há. Raky n'aa rejää do tawén gadoo, baad hadoo do ta sám tagada do hyb n'aa ta pooj jé. ²⁷ Tah'y y ka'eeh do hyb n'aa né hë tawén eréd hóm Esit häj n'aa. DooH Esit häj n'aa wahë n'aa kawajää do tajeÿÿm do hyb n'aa tado bá. DooH tah'y y gajëë hóm bá, P'op Hagä Do ji nahapäh do tahapëë dák do hyb n'aa. ²⁸ P'op Hagä Do hä tah'y y ka'eeh do hyb n'aa tajejüü Pas-kowa heen n'aa Isaraéw buuj ratab'ëës. Tah'y y ka'eeh do hyb n'aa tajejüü b'éé majyyw repeets hóm sa tób noo bá, dajëb mana do sa taah wah'ëeh hedoo do tanadëj'ëep hyb n'aa.

²⁹ Isaraéw buuj rah'y y ka'eeh do hyb n'aa rabatsëg hóm akajar Hahiin Do häd näng doo me, bawoonh do ji mahóm do hadoo. Esit buuj ká rakarën bá paawä rabatsëg hóm Isaraéw buuj sa jawén, pehäs mä naëng me.

³⁰ Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa Jerikó häd näng do panang hadë pä s'ëeb kajäg bëeh, setsi ta äh noo gó Isaraéw buuj ranu haw'ööd bong jawén paa bá.

³¹ Yÿnh Rahab häd näng doo, hajök do sii he'yÿh do paah, tah'y y ka'eeh do hyb n'aa dooh tadajëb bá ta wób sa sii, panang babuuj P'op Hagä Do ky nadah'ëeh do sa sii. Baad mä Rahab gadoo paa pawóp hadoo do Isaraéw buuj panang begä n'aa. Tamo n'aa jesuu, tajejën.

³² Badawëët paawä Gidejôn, Barak, Sän-Säw, Jepeté, Dawi, Samuéw häd enäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ääj hë sa ky n'aa ji maher'ood bá.

³³ Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa ta ti sa wób rado hóm sa majiï häj n'aa. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do karën doo da ti sa wób rabag'ääs. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragadoo. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do noo mesoo awad. ³⁴ P'op Hagä Do hä rah'y y ka'eeh do hyb n'aa tëeg hōō tak'ëp haju do mahánh sa wób raked'ëep. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa sën-jeer mahánh raked'ëep sa wób. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa, nahej'oonh do paa hejooj padëëk. Rah'y y ka'eeh do hyb n'aa rakarejan sa majiï sii rakaneb'ooH noo gó, sa majiï ranes'ëëm. ³⁵ Yÿj wób p'aa hënh ragadoo sa taah dejëp do mahang genä bong doo.‡

Sahōnh hë ta ti hedoo do ta wób rahapëë né paawä, h'yy ka'eeh do wób rahoop sa hä rarejää doo. Rahob had'yyt hë, dejëp. DooH P'op Hagä Do raky n'aa jejën bá raked'ëep hyb n'aa paawä. Tak'ëp baad ji bawäd had'yyt do hÿ pong jé, ragenä bong bá ká, ti ragahëen. ³⁶ H'yy ka'eeh do wób raky n'aa rejää, rahewyyh. H'yy ka'eeh do wób ramoo mewyyt, ratsyym mewyyt

‡ 11:35 P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä masa do P'op Hagä Do hä rah'y y ka'eeh do hyb n'aa tii.

haak sapuuw hadoo doo me, ragadaheiw'ëes doo gó radewäts b'ëeh. ³⁷ Pá me ramakut h'yy ka'eeh do wób radejöp hyb n'aa. H'yy ka'eeh do wób rabaa gehög hóm seer me. H'yy ka'eeh do wób sên-jeer me radej'ëöp. Jé pad'yyt hē h'yy ka'eeh do wób raked'ëöp sa majī mahānh. Jāām hē b'ée byyh kabara byyh h'yy ka'eeh do wób sa saroor. Dooh sa wē hanoys péh. Kasuud is paah. Rano n'aa masoo, rarahējāā. ³⁸ Banawāng doo bā, waēē mahang, pā yb gabaho doo gó, k'āāts yt hā gabaho doo gó na-āāj hē rababok paah. Dooh rahyb n'aa p'eed bā badāk hahyī bā hanāng doo. Baad had'op ta tii. Badāk hahyī bā habong do wób, P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa bahānh ta tii, baad hadoo doo. ³⁹ Baad ub ta ti sahōnh hē P'op Hagā Do hā, ta hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh paa ragado bā sa hā P'op Hagā Do ky n'aa eno dāk do paah. ⁴⁰ Rawén ganadoo paa ta tii, baad hadoo doo, pooj jé taky n'aa enooh do bahānh, P'op Hagā Do h'yyb dāng do hyb n'aa sa hā ēr hā na-āāj hē, séd demuun baad had'op ēr bahadoo hyb n'aa kā.

12

Dooh ji h'yy gajēē hōm bā baad nadoo do ji ahob né paawā ky n'aa hahyīh

¹ Ti hyb n'aa kā, hajōk h'yy ka'eeh do paah, p'ooj ub habong do paa ēr rahapāp doo hyb n'aa, taw'āāts hē ēr eréd hōm sahōnh hē ji tahewaāt doo, baad nadoo do ji tamasoo do na-āāj hē. Taw'āāts hē h'yy ganajēng doo me P'op Hagā Do karēn doo da ēr aboo had'yyt hē hī jawén, tsyym kas'yī do h'yy ganajēng doo me rawaj'aaah doo da rakajaa bā kā. ² Taw'āāts hē Jesus hā ēr h'yyb padēēk. Ēr h'yy ka'eeh do du na do tii, ēr h'yy ka'eeh do kah'ūūm hanoo do tii. Tak'ēp tsebē do ta pooj jé tagadoo tagada do hyb n'aa tagadoo paa b'aa kajatsēk do hā tadajēp doo. Dooh hyb n'aa Jesus nu mebyng pé ta tii d' tadajēp do hā.* Tii bā kā, P'op Hagā Do sahōnh hē bag'āāns do hub hēnh tabaso kān, takaweh'ēēh doo bā. ³ Bē hyb n'aa newē nyy da dooh Jesus h'yy gajēē hōm bā, tak'ēp ajyy nesaa do moo heb'oooh do ta hā rakamajē né paawā. Bē hyb n'aa newē Jesus, bē h'yy gejē hōm mahānh. ⁴ Bēēh, dooh dajēb bē ahob nā bā nesaa do hā bē h'yy keb'aaah do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē h'yy keb'aaah né hē, bē h'yy gejē hōm manāh. ⁵ Bē mabaan hōm P'op Hagā Do kyyh bē tah'yyb en'yyim do hyb n'aa bē tamaher'oot doo. Bēēh, ta taah hā tabaher'oot tii. Hahyī da ta kyyh ta kyy kerih doo gó:

“Tah yī, mamak'yyts manā mahyīnh do hadoo doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ōm tametēēk doo.
H'yy gajēē hōm manā tak'ēp hadoo doo me ōm tamaher'ood bā, ōm tah'yy geām bā.

⁶ Mahyīnh do hadoo doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do metēēk takamahān do hā.
Sahōnh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo, ta taah hedoo doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hewyyh hadoo ta see pé noo gó tametēēk hyb n'aa”,† nāng ta kyyh.

⁷ Baad nadoo do bē ahoop doo, bē tametēēk do pan'aa tii. Ta taah bē bahado dāk do hyb n'aa, ta t'aaah hā tabad'oo doo da bē hā tabad'oo ta ti metēēh. Sahōnh hē né hē sa taah hedoo do mahyīnh hadoo doo me sa yb

* 12:2 Judah buuj sa hā, b'aa hā ji dajēb bā tak'ēp ji nu mebyng. Sa hā P'op Hagā Do ky n'aa was'ee dāk do tii d' dajēp doo. Ti hadoo né hē, dooh Jesus nu mebyy bā, baad hadoo do ta pooj jé tagada do hyb n'aa. † 12:6 Proweh-Bijos 3.11-12

meteék. ⁸ Mahÿÿnh do hadoo doo me P'op Hagä Do bë tama net'ëëg bã paawä, sahõnh hë ta taah tameteék doo da, tii bã dooh paawä ta taah heh'äät bë do bã. ÿÿnh daap hetaah do taah hadoo paawä bë tii bã. ⁹ Èr karepé noo gó, èr yb badäk hahÿÿ bã hanäng doo, mahÿÿnh do hadoo doo me èr rameteék, èr wén weh'ëeh èr yb. Ti hyb n'aa taw'ääts hë ti bahãnh èr Yb hÿ pong jé hawät do èr ky daheeh, ta pa had'yyt hë èr babok hyb n'aa. ¹⁰ Pawóp its ta baab noo gó ji yb ji rameteék baad hadoo doo me sa hã, èr rabaw'ëeh hyb n'aa. P'op Hagä Doo kä èr tameteék baad tabahadoo hyb n'aa èr hã, baad had'op, tsyt hë nesaa do mahãnh èr babok hyb n'aa kä, tsyt hë nesaa do mahãnh tabawät doo da. ¹¹ Ji hã rameteék doo, ji rahewyyh doo, dooh né hë ji genaag bã ta tii d' ji hã rabad'oo do ti noo gó. Hejooñh ji hã, datés ji hã. Ti hado né paawä, ta jawén kä, P'op Hagä Do mo haj'aa ji ahob wät do hyb n'aa ji h'yy ganyy däk bã kä, tak'ëp h'yyb nyyw gó baad had'op doo gó ji bawät tan'oo bã kä.

¹² Ti hyb n'aa kä, bëeh, h'yyb nahejooj padëek doo, bëeh, h'yyb nahedo padëek doo, taw'ääts hë bë h'yy kahej'oonh, bë h'yyb hedo p'aa hënh. ¹³ Taw'ääts hë tyw n'aa dajang doo me bë babok, h'yyb nahed'oo do rah'yy ganeyé hõm hyb n'aa, p'aa hënh baad had'yyt hë Jesus tyw n'aa gó rababok hyb n'aa kä.

Dooñh ji mak'yyts bã ji P'op Hagä Do maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ H'yyb nyyw gó bë aboo sahõnh hë sa wë. Tsyt hë, nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do wë bë aboo had'yyt hë. Tsyt hë nesaa do mahãnh ji naboo bã, dooh da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji hapëe bã da. ¹⁵ Baad bë masaa bë da hadoo doo, dooh bë mahang makyyts pé ji hã P'op Hagä Do ky ennyim doo. Ji hã P'op Hagä Do ky ennyim do makyyts doo, ta hã h'yy gajëé hõm doo, baad nadoo do tadu n'aa, ta wób tah'yyb tatuk ta nemuun dawëé P'op Hagä Do mahãnh rababok hyb n'aa. ¹⁶ Bë hyb n'aa matakä bë mahang tanaÿÿh hyb n'aa ta ÿÿm nadoo do sii, ta patug nadoo do sii. Bë hyb n'aa matakä bë mahang tananäng hyb n'aa P'op Hagä Do waneh'ëeh do Esauh makü bad'oo doo da. Sét ta waa hyb n'aa tesëem hõm, tan'oo däk ta wah'ëe hadoo do paa ta hÿÿj hã. ¹⁷ Bë hapäh né hë, ta jawén, ta yb ky n'aa edëng takarën bã, dooh ta yb gado wäd bã. Aód né paawä dooh tahaja wäd bã tahÿÿd bã tabad'oo do paañh.

¹⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë h'yy ganajëng doo me baad had'yyt hë èr h'yy ka'eeh. Baad ub né hë ta tyw n'aa papuuj, p'ooj ub Mosees hã kametä däk do bahãnh tii. Dooñh bë kaja däg ji hapäh do waëé bahõõ däk doo bã, tak'ëp tabadagyp doo bã, bah'ood darung do bawät doo bã, èr wahë makü rabad'oo do paa hadoo. ¹⁹ Dooñh bë maa napëé bã b'ëé s'ään gamehÿÿh do ky ka'eeh doo. Dooñh bë maa napëé bã P'op Hagä Do kyyh ãm n'aa näng doo, ta ti ramaa napäh do paa hadoo. Ramaa napäh bã m' rabetsëé P'op Hagä Do ky ym hyb n'aa sa hã tañer'oot doo. ²⁰ Tak'ëp rajeyÿm do hyb n'aa, dooh m' rahaja bã ragado bã P'op Hagä Do mejüü doo: “Dajëp né da waëé hã moo däng doo, bë masãñh see na-ãñh hë dajëp né hë da. Ji akut pä me tadajëp hyb n'aa”, [§] näng paa ta kyyh. ²¹ Tak'ëp mä ta ãm n'aa näng Mosees hapäh doo. Ti hyb n'aa m' taky hadoo: “Tak'ëp ÿ kajajän ta ãm n'aa hã”, ^{**} näng mäh. Ti hadoo paa sa hã.

²² Èr hã kä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëets hõm. Pooj jé sa hã kametä däk do nahado tii. Waëé hadoo ji matym me ji nahapäh do wë, Sijõn häd näng do wë bë kaja däk. Jerusarënh hÿ pong jé badäk doo hënh,

‡ 12:18 Èr wahë maküüh tawén her'oot, ta wakãän Isaraéw buuj tama erih do hyb n'aa hahÿÿh.

§ 12:20 Esodo 19.12-13 ** 12:21 Dew-Teronóm 9.19

P'op Hagä Do hedëb had'yyt do panang wë bë kaja kän. Tak'ëp hajök do ääs tseb'ee doo gó hÿ pong jé rakata padëek doo bã bë kaja kän. ²³ P'op Hagä Do taah wah'ëeh hedoo do sa wë bë kaja däg kän. Hÿ pong jé sa häd kerii däk. Sa wób bë bahado däk. P'op Hagä Do wë bë kaja kän, sahõnh hë badäk hahÿÿ bã habong do ky n'aa etyy doo. Baad habok do paa hÿÿ kã baad had'op do hado däk do sa wë bë kaja kän do hadoo.^{††} ²⁴ Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do Jesus gasëets hõm do wë bë kaja kän. Baad ta majyyw ër h'yyb tym tabenyyw däk. Abéw majyyw nahado, k'ääts gó naa P'op Hagä Do hä tabetsëë P'op Hagä Do babaanh hyb n'aa ta sãm.^{‡‡} Jesus majyyw etsëë hadoo P'op Hagä Do hä tamabaan hõm hyb n'aa sahõnh hë nesaa do ër moo bok do paah. ²⁵ Ti hyb n'aa bë mak'yyts manä Jesus ër tamaher'oot doo. P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh badäk hahÿÿ bã Mosees sa hä tamaher'oot do mak'yyts doo, nesaa do hä raky n'aa kety däk tii. Ti bahãnh ji P'op Hagä Do rejää do ër ahoop da hÿ pong jé naa ër tamaher'oot do ër mak'yyts bã. Dooh ër haja bã ër kejën bã ta ti mahãnh. ²⁶ P'ooj ub waëë Sinaih häd nang doo bã sa sii P'op Hagä Do baher'oot noo gó, tak'ëp badäk hahÿ katajus wät ta ky haj'aa. Da hë kã hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng: “Sét nuu me ti awät nä badäk hahÿ had'yyt nado katajuus ÿ an'oo bã. Wë na-ääj hë katajuus da ÿ an'oo bã”, nang ta kyyh. ²⁷ “Sét nuu me ti awät nä” taher'ood bã, gawatsig da tapehuunh do paa hahãnh doo, naym doo, tahanäng pé tii. Jääm né hë haym nahãnh doo. ²⁸ Ti hyb n'aa, panang banahãnh do ër gadoo da do hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ääs doo bã, taw'ääts hë dooh ër eréd bã P'op Hagä Do ky enyyom do ji hä. Taw'ääts hë takarën doo da, ër j'aa etsë ta hä. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ër hyb n'aa jew'yyk ër hyb n'aa meuunh doo me. Taw'ääts hë ta wë ër kadaduu doo me ër j'aa etsë ta hä. ²⁹ Taw'ääts hë tii d' ër bad'oo, tëëg hõo sahõnh hë tagawats'iik do hadoo P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.

13

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ääts hë bë kamahãnh had'yyt hë bë da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ² Taw'ääts hë baad bë gadoo bë tób bã ta s'ee hënh naa hena doo. Tii d' ta wób rabad'oo do hyb n'aa paah, ääs né ti ragadoo, dooh né paawä rahapëë bã ääs rado bã. ³ Taw'ääts hë ragadahew'ëes doo gó radewäts b'ëeh do bë hyb n'aa esee, bë masaa. Bë hyb n'aa newë nyy d' bë karën paawä bë hä ta wób rado bã, bë tado bã paawä ënh radewäts b'ëeh doo. Bë hyb n'aa newë na-ääj hë rarahejää doo, bë hä pé hado né paawä ta tii.

⁴ Taw'ääts hë bë sahõnh hë bë hyb n'aa jew'yyk ji katëë doo. Masuuj nado tii. Taw'ääts hë ÿÿnh patug dooh ta ÿÿm tawad'ii bã ÿÿnh see wë. Taw'ääts hë ÿÿnh na-ääj hë dooh tawad'ii bã ta patug. Tii d' ÿ wën her'oot, baad nadoo do hä P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo.

⁵ Bë kamahãnh manä dajëër. Taw'ääts hë bë h'yy gadeja bë wë hanäng do hä. Tii d' bë ÿ wën maher'oot, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Dooh òm ÿ eréd bã. A pa had'yyt hë ÿ bawät”,* nang mäh. ⁶ Ti hyb n'aa, hejoonh do ër hä takametä bã, dooh ër hyb n'aa tón bã. P'op Hagä Do hä ër h'yy kasadä do hyb n'aa hahÿÿ da ër hajaa ër ky hadoo:

^{††} **12:23** Jesus hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa hÿ pong jé babuj n'aa ji bahado däk, dooh né paawä t'ii hënh ji awäd nä bã. Ti hyb n'aa né hë sahõnh hë tetsén do wë ji kaja däk tanooh. ^{‡‡} **12:24** Genesis

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do masa ÿ n'aa. Dooh da ÿ eÿÿm bã.
Dooh hajaa pé hã ÿ ramoo bok péh.”†

⁷ Bë hyb n'aa es'ee bë wahë n'aa bë h'yyb mah'üüm do paah, P'op Hagä Do panyyg bë ramaher'oot do paah. Bë hyb n'aa newë nyy da rababok paa radejêp bã kã. Taw'ääts hë rah'yy ka'eeh do paa da bë h'yy ka'eeh.

⁸ Jesus Kristo dooh takahÿÿd bã. P'ooj ub tabawät doo da, da hë na-ããj hë tabawät, hÿ jawén na-ããj hë tabawäd had'yyt da. ⁹ Ti hyb n'aa bë an'oo manä ta s'ee hënh bë rah'yyb mah'üüm hajông hedoo do ta see ky n'aa me rama metëek doo me. Taw'ääts hë ji wë P'op Hagä Do ky ennyim do bë tah'yyb hej'oonh, baad bë h'yy kae had'yyt hë hyb n'aa. Sa waa, sa tá ratayy do hã bë hyb n'aa matakã manäh. Dooh ta ti masaa bã tayy do sa hã. ¹⁰⁻¹¹ Èr wë ti anyy däg kãn nesaa do èr moo bok do hado hõm doo, Jesus, èr hyb n'aa dajêp doo. Sa masãh wób majyyw Judah buuj sa ky n'aa rod wahë n'aa tamah'üüm P'op Hagä Do tób n'aa gawakó t'öp gadäk doo gó P'op Hagä Do matym gó, nesaa do ramoo bok do paa kado hõm hyb n'aa. Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã moo heb'oooh doo, dooh rahaja bã rawëë bã ta ti booj yb, kabara dab. Panang bahãnh rabaju hõm tii. Ta tii pé né hë, P'op Hagä Do matym gó nesaa do hado hõm do ti Jesus. ¹² Ta hã kaja däk sahõnh hë sa ky n'aa rod rabad'oo do paah. Ti hyb n'aa, Jesus na-ããj hë ahob wät panang bahãnh, ta majyyw hyb n'aa tsyt hë P'op Hagä Do wë tabasëew hõm hyb n'aa ta karapee. ¹³ Ti hyb n'aa kã, panang bahãnh Jesus ramah'üüm doo da, ta hã rarejãã do tabahoop hyb n'aa, taw'ääts hë èr na-ããj hë èr eréd hõm Jesus ganadoo do rabahed'oo doo. Taw'ääts hë èr gadoo Jesus hyb n'aa èr raky n'aa rejã bã, Jesus gado däk do paa hadoo ta hã raky n'aa rejãã doo. ¹⁴ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh babä èr panang heh'äät nahãnh do tado bã. Hÿ pong jé èr panang heh'äät do ti èr gada doo. ¹⁵ Jesus èr ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahadoo do hyb n'aa, taw'ääts hë Jesus wë èr bahõm èr j'aa etsëë had'yyt hë hyb n'aa P'op Hagä Doo. Da hë èr j'aa etsë doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo né hë tii, P'op Hagä Do ji hyb n'aa jew'yyk do né hë tii. ¹⁶ Bë moo boo had'yyt hë baad hadoo do bë da hadoo do wë. Bë mabaan manä tii. Bë masaa had'yyt hë ta wób bë wë hanäng doo me. Bë mabaan manä tii. P'op Hagä Do matym n'aa hadoo tii. P'op Hagä Do h'yy gadajang ta tii hã. ¹⁷ Taw'ääts hë bë ky dahé, bë hyb n'aa jewyyg Jesus hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë wahë n'aa hedoo doo. Bë rahagãã had'yyt hë, rahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rakametëeh hyb n'aa ta jawén kã nyy da paa bë rabahag'ääs. Bë an'oo manä bë rahyb n'aa tón, baad nadoo do hyb n'aa ta ti bë hã. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë ky dahé né hë, tsebee gó bë rabahag'ääs hyb n'aa.

¹⁸ Bë ky n'aa ets'ëë äã hyb n'aa P'op Hagä Do hã. Äã hapäh, baad ub äã h'yyb. Baad ub äã baboo had'yyt hë äã karën. ¹⁹ Tak'ëp bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do banoo hyb n'aa nayyw hë ÿ matëeh hyb n'aa bë wë.

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahÿÿh

²⁰⁻²¹ ÿ karën P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw ji hã hanoo doo, bë hã tabanoo sahõnh hë baad hadoo doo, takarën do bë bahajaa bë moo bok hyb n'aa. ÿ karën Jesus Kristo hyb n'aa tamoo wät èr h'yyb gó tagen'aak doo. Ta tyw n'aa papuuj nahãnh do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa Jesus majyyw gasëets hõm do hyb n'aa, p'aa hënh Jesus èr Wahë N'aa ganã wät dejêp do mahang

† 13:6 Saaw-Mo 118.6-7

P'op Hagā Do an'oo bā. B'éé hagā n'aa wahē n'aa heh'āät do ti Jesus.‡ Taw'āäts hē Jesus Kristo ər j'aa etsēē had'yyt hē. Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'āäts hē.

²² Wakān haa hedoo doo, baad bē gado hahỹ bē ỹ ma erih doo gó bē ỹ maher'oot doo. Dooh tadawēd bā ỹ ma erih doo.

²³ Bē ỹ maher'oot, dooh ər hỹỹj hadoo do Tsimoot ragadahew'ēēs doo gó tag'ēēd wād bā. Rado nyyh. Nayyw hē takaja bā babā, ỹ mahũũm da si ỹỹ, bē wē ỹ beg'āās bā.

²⁴ Bē maher'ood āā hyb n'aa esee bē wahē n'aa hedoo doo, sahōnh hē P'op Hagā Do karapee na-āāj hē. Itarija hāj n'aa buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do bē m' rahyb n'aa esee. ²⁵ Ỹ karēn P'op Hagā Do ky ennym bē wē. Jāām hē kā.

‡ 13:20-21 Ɛr hagā n'aa heh'āät tahanāng pé tii.

Tsijaag

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Tsijaag, Jesus wak'ään ma erih do hahÿh

¹ Tsijaag ÿ ti hÿÿh, P'op Hagä Doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sa karom. ¹² Hedoo do Isaraew taah panaa mahang Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë ketyn hõm do ÿ edëng.

Ji hã kametyy do ky n'aa hahÿh

² Wakän haa,* taw'ääts hë baad bë tsebee hajõng hedoo pé ji hã kametyy do bë wë tana bä. ³ Baad P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh do kametyy doo, ji h'yy kahejój had'yyt hë tan'oo bä. Ta ti bë bahapäh do hyb n'aa "taw'ääts hë baad bë tsebee kametyy do hã" ÿ wén näng. ⁴ Taw'ääts hë bë h'yy kahejój had'yyt hë baad tabahado däk hyb n'aa bë h'yyb tym, sahõnh hë ji hã P'op Hagä Do karën do tabanäng hyb n'aa bë h'yyb tym gó, bë wë tabadoo mahänh. ⁵ Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do karën do bë see nahapëë bä, taw'ääts hë tabetsëë P'op Hagä Do hã. Tii bä P'op Hagä Do banoo ta hã tah'yy ganäng hyb n'aa. Baad P'op Hagä Do banoo ji hã kã. Tak'ëp P'op Hagä Do betseëh sahõnh hë sa hã. DooH ji tahajëew bä ji ky n'aa ets'ëë bä. ⁶ Taw'ääts hë hetsëë doo, h'yy ka'eeh doo me taky n'aa etsëë. Taw'ääts hë dooh taky sëew bä P'op Hagä Doo. Maadaka bah'ood ty gahëm hënh tamahüüm do hadoo jé ky sëm doo. ⁷ Ta ti hadoo do dooh tagadoo pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa. ⁸ Pawóp hë hadoo ta ti hedoo pé sa h'yyb. H'yy kehÿyd had'yyt hë ragabok.

⁹ Taw'ääts hë Jesus hã h'yy ka'eeh do kes'uut doo, ky n'aa nets'ëëh doo, rah'yy kasab'ee, P'op Hagä Do matym gó raky n'aa etsä däk tanoo do hyb n'aa. ¹⁰ Taw'ääts hë tak'ëp ma enäh do rah'yy kasab'ee rakadad'uu P'op Hagä Do an'oo wät do hyb n'aa sa hã. Jawii ts'ooH ahëej jëng do hadoo da.† ¹¹ Papÿÿj nu ganä däk bä, tak'ëp tabajuu bä, tsawyy jëng jawii. Tüü ta ts'ooH kajäg jëng. Ahëej jëng tii bä hanäm do ta hã. Ti hadoo né hë tak'ëp ma enäh do sa hã. Sa ma hã ramoo boo nuuj jé né hë ragawatsig jëng.

¹² Ky n'aa kedëng ji, ji h'yy kaneréd bä kametyy do ji wë tana bä. Kametyy do hã ji j'aa ketsëë däk bä kã ji gadoo ji hedëb heh'äät do ta sãm hadoo, ta hã kamahän do hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

¹³ Kametyy do ji wë tana bä, ji tah'yyb tatug bä nesaa do ji moo wät hyb n'aa, taw'ääts hë dooh "P'op Hagä Do ÿ tah'yyb tatuk" ji noo bä. DooH hajaa pé P'op Hagä Do tah'yyb tatug bä nesaa do hã. P'op Hagä Do na-ääj hë dooh ji tah'yyb tatug bä nesaa do hã. ¹⁴ Nesaa do ër h'yyb karën do ti ër tah'yyb tatuk nesaa do wë. Èr tawedi, tii bä ër tah'yyb maso däk nesaa do hã. ¹⁵ Nesaa do ji moo wät do ganyyh tii bä, nesaa do ër h'yyb karën do haj'aa. Nesaa do aee däg bä, nesaa do kah'üüm bä kã, tamana kãn ji h'yyb tym dajëp doo.

¹⁶ Bë daaj hë bë kawad'ii manä wakän haa ÿ kamahän doo. ¹⁷ Sahõnh hë taw'ääts hë hadoo doo, baad had'op do na-ääj hë, p'op naa né hë tabana. P'op Hagä Doo, wë hã hanäng do bag pahuunh do hanaa né hë. Badäk hahÿ bag kawereem né hë paawä, P'op Hagä Do dooh tah'yy kahÿyd bä, dooh ta hã

* **1:2** Wakän haa Tsijaag wén erii wät, ta nemuun Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. † **1:10** Rakadad'uu P'op Hagä Do an'oo bä, sa ma hã rah'yyb naeh hyb n'aa, P'op Hagä Do hã naa sahõnh hë sa wë hanäng do rabahapäh hyb n'aa.

hewaat pé na-ääj hē. ¹⁸ P'op Hagä Do h'yyb däng er h'yyb tym tabed'ëep hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa me, ta karapee tsyt hē tasëew däk do er bahadoo hyb n'aa ta wē, sahōnh hē tapehuunh do mahang, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wē kasëew hōm do hadoo er bahadoo hyb n'aa.

Ji maa new'ëp do nado P'op Hagä Do kyyh ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Wakän haa ÿ kamahän doo, bē hyb n'aa matakä hahÿÿ hä: Taw'ääts hē sahōnh hē ji, ji nayyw hē ji maa newëe. Taw'ääts hē dooh nayyw hē ji er'ood. Taw'ääts hē dooh nayyw hē ji kawaj'ään bä. ²⁰ Kawaj'ään doo, dooh baad ji hawät do P'op Hagä Do ji hä gahëen do an'oo bä. ²¹ Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē eréd hōm hesus hadoo do bē h'yyb tym gó hanäng doo. Bē eréd hōm na-ääj hē nesaa do hedoo do jé pad'yyt hē hanäng doo. H'yy kadaduu doo me bē gado P'op Hagä Do kyyh bē h'yyb gó kan'oo däk doo. Ta ti né hē hajaa bē h'yyb tym tabed'ëep, P'op Hagä Do wē bē nu kajäk hyb n'aa.

²² Ji maa new'ëp do nado P'op Hagä Do kyyh. Taw'ääts hē ji moo wät né hē taher'oot doo. Ta ti maa new'ëp doo, panyyg ky nadaheeh doo, ta daaj hē takawadii. ²³ Hahÿ hadoo P'op Hagä Do kyyh maa new'ëp doo, tamejüü do moo nawät doo: Aj'yy japow me kameg'ääs do hadoo tii. ²⁴ Kameg'ääs, ti tabahōm, ti nayyw hē tamabaan hōm takamegää wät doo. ²⁵ Ta tii d' nado baad matakëe do P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do baad had'op doo, nesaa do mahänh ji ted'ëep doo. Baad tamatakä had'yyt bä, tamanabaan bä, taky dahé hä, sahōnh hē tamoo wät do hä P'op Hagä Do ky n'aa edeng ta hä.

²⁶ P'op Hagä Do karën doo da hawät do ted'oo doo, ta kyy tamanedug bä, ta hä hē takawadii tii. Daap ti ta ti P'op Hagä Do wē tamoo wät do ted'oo doo. ²⁷ Hahÿ ti baad hadoo do heh'äät do P'op Hagä Do er Yb gadoo do er hä: Kabarü, ÿÿnh patug tamaa wäd is do na-ääj hē ji t'yyd mehüin doo, baad tanado bä sa hä. Hahÿ na-ääj hē P'op Hagä Do gadoo do er hä: Ji matakëe ji hä badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do h'yyb karën do mahänh.

2

Dooh ji asëew bä ji gadoo do sa mahang ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakän haa, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä, tak'ëp ji weh'ëeh do hä bē h'yy ka'eeh do hyb n'aa, bē asëew manä bē gadoo do sa mahang. ²⁻³ Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Aj'yy ta moo heen n'aa k'ääts tég gabarëeh do moo däk doo, saroor ky n'aa gebah do dadäk do bē kahet'aa bä takajaa bä, baad bē gado bä, banäm doo bä bē atsyd bä tabasooch hyb n'aa, tii bä aj'yy kasuud is doo, saroor säg dadäk do bē kahet'aa bä tajëe suun bä na-ääj né hē, ti ta hä bē ky hado bä: “Nanäng bä ag'ëed däg, tüü tsym ÿ pa mabahyy häng”, bē noo bä. ⁴ dooh séd demuun bē gado bä bē wē heg'ääs doo. Tii d' bē adoo bä, bē asëew däk bē gadoo do mahang. Baad nado tii. Hyb n'aa jewyk doo, baad hadoo doo, baad nadoo do rod n'aa ky nesaa do hado däk bē tii bä.

⁵ Wakän haa ÿ kamahän doo, bē maa newëe hahÿÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do asëew hōm badäk hahÿÿ hä habong do sa hä kas'uut doo, baad ub Jesus Kristo hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rabahadoo hyb n'aa, ta hä kamahän do sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. ⁶ Bëe kä, bē mak'yyts kän kas'uut doo. Tak'ëp ma enäh do nado g'eeh ti bē hä rejää doo? Ti nado g'eeh ti bē ramahüum do hyb n'aa jewyk do sa wē, bē raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hä? ⁷ Tak'ëp ma näng do né tii, Jesus bē wahë n'aa ky n'aa etsëeh do ky n'aa rahejäa doo.

8 Baad né hē ti bē hā, hahȳ ər Wahē N'aa ky n'aa jaw'y'yyk do baad bē ky dahé bā: “Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da.”* Ta tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo. 9 Ti hyb n'aa, ta see baad bē gado bā ta wób sa mahānh, nesaa do bē moo boo dāk. P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do bē taky n'aa ety dāk tii bā, ta ky n'aa jaw'y'yyk do bē ky nadaheeh do hyb n'aa. 10 Hahȳ hyb n'aa ȳ wén erih ta tii: Sāhōnh hē né hē paawā P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do ky daheeh doo, sét ub taky nadahé bā, sāhōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do ky nadaheeh do tabahado dāk tii. 11 “Aā manā ta seeh ȳym sii”† mejūū doo, “Madajēēb manā a da hadoo doo”‡ ti na-āāj hē tamejūū. Ti hyb n'aa, a da hadoo do madajēēb bā, a ȳym, a patug nadoo do sii naā né hē paawā ōm, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do ky nadaheeh do mabahado dāk né hē ōm. 12 Ta jawén bē hā da P'op Hagā Do ky dāng nyy d' tabad'oo bē hā, bē ky dahé bā, bē ky nadahé bā ta ky n'aa hanām do P'op Hagā Do wē ji ted'ēep doo. Ti hyb n'aa, ji bawāt do hā P'op Hagā Do matakēē do hyb n'aa, bē hyb n'aa matakā bē her'oot do hā, bē babok do hā. 13 Hahȳ hyb n'aa ȳ wén erih ta tii: Ta wób t'yyd manehiīn doo, dooh P'op Hagā Do t'yyd mehīn bā. Ji t'yyd mehīn bā ta wób, dooh tii bā P'op Hagā Do ji taky n'aa ety bā. Ji tat'y'yyd mehīn da.

Ji h'yy ka'eeh do metēē n'aa ky n'aa hahȳȳh

14 Wakān haa, “Jesus hā ȳ h'yy ka'eeh” ji noo bā, baad hadoo do ji moo nawād bā ji h'yy ka'eeh do metēē n'aa, daap ti ta ti ji her'oot doo. Ta ti hedoo do ji h'yy ka'eeh doo, dooh tahaja bā ji tedēēb hā P'op Hagā Do wē. 15 Tanyb bā paawā ji h'ȳȳj hedoo doo, ji ānh hedoo do hahēem doo, saroor hebaan do tema bok do hyb n'aa, has'aah do na-āāj hē, 16 tii bā bē see ky hadoo bā paawā sa hā: “Ahōm kā baad ub, kahatāh, mawog nyy dāg da!”, taky hadoo bā, dooh tanoo pé sa wē bedoh do sa hā, daap hē ta tii d' ta kyyh. 17 Ti hadoo né hē, jāām ub Jesus hā ji h'yy kae bā, baad hadoo do ji moo nawād bā paawā ji h'yy ka'eeh do metēē n'aa, daap hē ti ta ti ji h'yy ka'eeh do ji hanāng doo. Dajēp do hadoo ti ta ti ji h'yy ka'eeh doo.

18 Bē see apāh ky hadoo hā ȳy: “Ta see Jesus hā tah'y'yy ka'eeh, ta see baad hadoo do moo hew'ēēt doo”, nāng apāh. Ta ti hā hahȳȳ d' kēh ȳy: Mametā hā ȳy mahaja bā paawā Jesus hā mah'y'yy kaha'eeh doo, baad hadoo do mamoo nawād do hā. Tii bā da baad hadoo do ȳ moo wāt do hā ȳ metēēh a hā Jesus hā ȳ h'yy ka'eeh doo. 19 Jāām hē sét ub né hē P'op Hagā Doo, maky daheeh, mahanāng? Taw'āāts hē né paawā ta tii, karap'aar h'y'yyb nesaa do na-āāj né hē rahapāh tii. Ti hadoo né hē, kajajān bong P'op Hagā Do raje'ȳym do hyb n'aa. 20 H'y'yy gatamah do ōm! Makarēn ȳ metēēh a hā daap hē ta tii da ji h'yy kae bā, baad hadoo do ji h'yy ka'eeh do metēē n'aa ji moo nawād bā? 21 Bē hyb n'aa newē ər wahē makū Abaraām. P'op Hagā Do mejūū do taky daheeh do hyb n'aa né hē Abaraām baad tabahado dāk paa P'op Hagā Do matym gó, ta t'aah Isak taban'oo dāk noo gó P'op Hagā Do hā tabajuu hyb n'aa paawā. 22 Mahyb n'aa newē, baad P'op Hagā Do hā Abaraām h'y'yy ka'eeh do hyb n'aa taky daheeh na-āāj hē P'op Hagā Do mejūū doo. P'op Hagā Do mejūū do tamoo wāt do hyb n'aa, heh'āāt dāg tah'y'yy ka'eeh doo. 23 Hahȳȳ da P'op Hagā Do kyy kerih do paa hā: “Abaraām ky dahé kān Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kā m', baad tawén hado dāk P'op Hagā Do matym gó.”§ Abaraām moo wāt do hā, taky daheeh do hā, te hub né hē ta ti kerih do kametā dāk. P'op Hagā Do najiis ramaneēēj kān Abaraām.

* 2:8 Rewitikos 19.18 † 2:11 Esodo 20.14, Dew-Teronom 5.18 ‡ 2:11 Esodo 20.13, Dew-Teronom

²⁴ Wyt ta maab hē: P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt do hyb n'aa na-āāj hē baad dāg ji h'yyb tym P'op Hagā Do matym gó. Jāām hē ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa had'yyt nado. ^{**} ²⁵ Ti hadoo Rahab hād nāng do hā, ŷŷnh pooj jé hajōk do sii heŷŷh doo. Tamoo wāt do hyb n'aa baad tawén hado dāk P'op Hagā Do matym gó, sa panang beg'āās do ta tób bā tagadoo do hyb n'aa, ta tyw n'aa see tametēeh hyb n'aa ká kején doo gó rabahōm hyb n'aa.

²⁶ Ji h'yyb tym tamaa wād bā ji dajēp. Ti hadoo ji h'yy ka'eeh do hā. Baad hadoo do ji moo wāt do badoo bā ji hā, dajēp do hadoo tii bā ji h'yy ka'eeh doo.

3

Ji nooh, ji nag'aad ky n'aa hahŷŷh

¹ Wakān haa, bē hapāh hahŷŷh: Ta wób bahānh P'op Hagā Do ky n'aa etyy da ta ky n'aa ma mehetēk do sa hā. ^{*} Ti bahānh taky n'aa etyy do hyb n'aa ta kyyh ma mehetēk do sa hā, taw'āāts hē dooh hajōk bē mahang karēn do ta ky n'aa ma mehetēk rabahadoo hyb n'aa. ² Sahōnh hē ēēr, ēr bes'ōōs hajōng. Hŷŷ kā, aj'yy ta her'oot do hā nes'ōōs doo, baad had'op do tii. Tahajaa sahōnh hē nesaa do mahānh baad takanā bā. ³ Ta meduug n'aa ji dadāg bā kawaro noo hā ji raky daheeh do heen n'aa, ji hajaa ji medug bā ta hā sahōnh hē. ⁴ Marakate na-āāj né hē. Aee né paawā, tak'ēp tabahēm do mahūūm né paawā, ta poo wōj n'aa mahūūm rakarēn hēnh ta du wōd n'aa me, nad'ēēd its né paawā ta tii. ⁵ Ti hadoo ji nag'aad hā. Nad'ēēd its né paawā ji nag'aad, kasab'ee hajōng tahajaa. Bē hyb n'aa newē hahŷŷh: Hēēj baeh do ahōng, nad'ēēd its né paawā ta hōō du n'aa doo. ⁶ Tēēg hōō hadoo ji nooh, ji nag'aad. Séd dō nesaa do ta hanaa. Ji nag'aad ji mer'oot do hanaa né hē hesus do hadoo sahōnh hē ji hā, ji her'oot do hyb n'aa. Nesaa do ji nag'aad her'oot do hanaa, ji karehejāā do sahōnh hē. Tii d' had'yyt hē ji gawāt. Ji madajēp né hē ta ti da. Tēēg hōō tabanesaa do hanāng doo hēnh naa tagahōō do hadoo ji nag'aad. ⁷ Sahōnh badāk hahŷŷ babo n'aa hēēj hā habong doo, tame habong doo, taw'ēēd sii hē ji hajaa ji met'ēēg bā. Pooj jé rahaja dāk tii, da hē na-āāj né hē. ⁸ Ta ti ji haja né hē paawā, ji nag'aad, ji mer'oot doo me, dooh hajaa pé tamet'ēēg bā, dooh hajaa pé tamedug bā. Nesaa do ta ti ji nag'aad. Dooh ji haja bā ta hā. Tawād had'yyt hē. P'yym mahŷŷnh do hadoo ji dahej'ēēp do hadoo ta hanaa. ⁹ Ta tii me ji j'aa etsē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr Yb. Ta tii me na-āāj hē ji ky n'aa wasee ji da hadoo do P'op Hagā Do pahuunh do ta da hadoo doo. ¹⁰ Sét né hē ji noo me naa ti tamanyyh ji j'aa etsē do ky n'aa, ji ky n'aa wasee do ky n'aa na-āāj hē. Dooh taw'āāts hē tado bā ta ti wakān haa. ¹¹ K'āāts gó naa naēng ganyyh doo, dooh séd demuun naēng ganā bā ty ganām doo, naēng ty gasus do na-āāj hē. ¹² Wakān haa, joom dooh ta ag kawereem bā. Dooh wiigo hād nāng do joom eag bā oriib hād nāng do ag. Dooh uwa tyd hā taganā bā wiigo hād nāng do ag. Dooh na-āāj hē naēng ty ganām doo bā naa ty gasus do taganā bā. †

Ji hajaa do heh'āāt do ky n'aa hahŷŷh

^{**} **2:24** Dooh Tsijaag ma met'ēēg bā jāām hē baad hadoo do ji moo wāt do hyb n'aa baad ji hado dāk P'op Hagā Do matym gó. Hahŷŷ ti Tsijaag hanāng péh: Heh'āāt tado bā ji h'yy ka'eeh doo, tii bā baad hadoo do P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt. Jé P'op Hagā Do ji hā karēn do ky nadaheeh doo, dooh tah'yy kae bā heh'āāt. 2.26 hā Tsijaag ji tamaher'oot nyy d' tahananāng péh. ^{*} **3:1** Ta wób bahānh P'op Hagā Do wén gahēen ta ky n'aa ma mehetēk hedoo do sa hā, baad ta kyyh rabahapāh do hyb n'aa.

† **3:12** Ti hadoo ji nag'aad hā. Taw'āāts hē jāām hē baad hadoo do ji er'oot!

¹³ Bē mahang P'op Hagā Do ji hā karēn do tahapäh ted'oo doo, ta tii hā tah'yy ganāng ted'oo doo, taw'āāts hē baad tabawāt do hā tametēeh ta tii. Taw'āāts hē kanasab'ee doo gó baad hadoo do tamoo wāt. P'op Hagā Do karēn do hapäh doo, dooh takasabē bā. ¹⁴ Hÿÿ kā, tak'ēp bē h'yy kajewēets bā, ta wób sa bahānh had'yyt bā bē karēn bā bē h'yy kajäg bā, bē h'yy kasabē manā bē hajaa bē ed'oo do hā. Ta tii d' bē adoo bā, dooh baad hadoo do bē ky dahé wäd bā. ¹⁵ Ta ti hedoo pé ji hajaa doo, dooh hÿ pong jé naa tado bā. Badäk hahÿÿ bā naa tii. Nesaa Do Yb hanaa. ¹⁶ Ji hyb n'aa jewēs do bawāt bā, ji karēn do sa bahānh ji bawāt do bawāt bā, ta tii bā ky ked'aak doo, ta tii bā kaj'ōök do bawāt. Ta tii bā sahōnh hē nesaa do moo kahew'ēet do ji baw'yyt. ¹⁷ Ji hajaa do hÿ pong jé hana doo, ta ti anoo ji hā baad had'op do ji h'yyb tym. H'yyb nyyw gó ji bawāt sahōnh hē sa wē tan'oo bā tii. Dooh h'yy gaēēj me ta wób ji gado tan'oo bā. Ta wób her'oot do baad ji maa newēē ta ti an'oo bā. Ta wób ji t'yyd mehīn had'yyt hē, baad hadoo do ji moo wäd had'yyt hē ta wób hā tan'oo bā. Séd gó ji gadoo ta wób tan'oo bā. Dooh ji h'yyb ji jejēn bā tan'oo bā na-āāj né hē. ¹⁸ H'yyb nyyw gó ta wób sa da hadoo do wē rababok hanoo doo, h'yyb nyyw gó tabejoom do hadoo baad hadoo do sa h'yyb tym gó. P'op Hagā Do gen'aak doo da rababok tii kā.

4

Badäk hahÿ kamahān doo, P'op Hagā Do majī hado dāk tii, ky n'aa hahÿÿh

¹ N'yy hēnh naa ti bē mahang bē kamajī doo, bē kaj'ōök doo? Baad nadoo do bē h'yyb karēn do naa né tii. Baad nadoo do bē h'yyb karēn do bē hā hē takamajī. ² Ti anāng tak'ēp bē h'yyb karēn doo. Dooh bē gado bā. Bē ganadoo do hyb n'aa, bē daj'ēēp bē da hadoo doo.* Bē h'yy kajew'ēets ta wób ma hā. Dooh bē haja bā bē gado bā, ti hyb n'aa bē kaj'ōök, bē kamajī. Bē wén ganadoo bē karēn doo, bē netsēē do hyb n'aa P'op Hagā Do hā. ³ P'op Hagā Do hā bē betsēē bā, P'op Hagā Do nanoo bē hā baad hyb n'aa nado bē etsēē do hyb n'aa. Bē hā hē had'yyt hē bē karēn bē ahānh bē etsēē doo. ⁴ ÿÿnh ta patug wadii doo, h'yyb rejāā do hadoo bēēh! P'op Hagā Do heréd hōm do bēēh. Dooh bē hapēē bā g'eeh, badäk hahÿÿ hā hanāng do kamahān doo, P'op Hagā Do majī hado dāk tii? Jé karēn pé takamahān bā badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do rakamahān doo, P'op Hagā Do majī tabahado dāk. ⁵ Daap hē bē ed'oo g'eeh hahÿ P'op Hagā Do kyy kerih doo? “P'op Hagā Do kamahān, tahyb n'aa jewēs ēr h'yyb tym ēr hā tanoo doo. Takarēn ta hā ub had'yyt ji h'yyb dāk.” ⁶ Tii d' tado né paawā, ta bahānh P'op Hagā Do ēr tamasa ēr tat'yyd mehīn do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hahÿÿ da takerih ta kyy kerih doo gó: “P'op Hagā Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hā. P'op Hagā Do t'yyd mehīn kadad'uu doo, P'op Hagā Do ky ennym sa hā”,† nāng kerih do hā. ⁷ Ti hyb n'aa taw'āāts hē P'op Hagā Do mejūū do bē ky dahé had'yyt hē. Taw'āāts hē bē kahejój Dijab‡ wē, tii bā da wajaah bē mahānh. ⁸ Taw'āāts hē P'op Hagā Do wē bē h'yy katahā, tii bā da bē wē takatahÿÿ na-āāj né hē. Bēēh, nesaa do moo heb'oooh doo, bē eréd nesaa doo. Bēēh, h'yy kes'eenh doo, bē ennyw bē h'yyb tym P'op Hagā Do wē.§ ⁹ Taw'āāts hē bē

* **4:2** Hahÿÿ da 1 Jowāw 3.15 hā takerii dāk: “Ta wakāān wē h'yy gaēēnh doo, dahej'ēēp do hadoo ti P'op Hagā Do matym gó.” Ji h'yyb gó ti tii. † **4:6** Proweh-Bijos 3.34 ‡ **4:7** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng pé ti Dijab. § **4:8** Rawēn h'yy kes'eenh, séd demuun rakarēn do hyb n'aa paawā rakamahān badäk hahÿÿ bā hanāng doo, P'op Hagā Do na-āāj hē.

t'yyd kamehūn, bē h'yy gabedo booh, bē aód ta see hā bē h'yyb padēek do hyb n'aa. Bē kawewaw manāh! Taw'āats hē bē h'yy ketón bē mo haj'aa hā. Bē tsebee manāh! Taw'āats hē bē hyb n'aa tón. ¹⁰ Taw'āats hē bē kadad'u u P'op Hagā Do wē, tii bā da bē taweh'ēeh.

¹¹ Wakān haa, bē ky n'aa rejā manā ta wób. Ta da hadoo do ky n'aa rejāā doo, ta da hadoo do ky n'aa etyy doo, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y yk do taky n'aa rejāā tii, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y yk do taky n'aa etyy tii. ^{**} P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y yk do maky n'aa ety bā, ta ky n'aa jaw'y yk do ky daheeh do nado om tii bā. Hyb n'aa jawyk do baad hadoo doo, baad nadoo do rod n'aa a daaj hē tii bā mabanoo a hā. ¹² Jāām hē sét ub ti ta ky n'aa jaw'y yk do hanoo doo, baad hadoo doo, baad nadoo do ky n'aa rod. Ti né ti hajaa ji ted'ēep, ti né ti hajaa ji tarejāā. Om nado. Jaa om a hā pé a da hadoo do maky n'aa ety bā?

Dooh ji hā hē ji h'yy kasabé bā do ky n'aa hahȳh

¹³ Bē maa newē hahȳh da her'oot doo: “Āā d' ah'ūūm, jati āā bahōm panang hēnh. Sét ta baab āā tab'ēes t'īī hēnh āā es'ēēm āā dajēer enāh hyb n'aa.” ¹⁴ Ta tii da bē h'yyb, ta tii d' bē baher'oot, dooh bē hapēē bā h'ēed hado jat'iip hadoo. Ny hadoo bēeh, badāk hahȳh hā bē babok bā? Wanakud hadoo bēeh. Kanahēn d'os hē taganyyh, ti tadawuh. ¹⁵ Ti hyb n'aa taw'āats hē hahȳh da paawā bē kyyh: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn bā āā babok nā, āā hyb n'aa newēē do āā moo bok tii bā.” ¹⁶ Tii d' nado paawā bē h'yyb da hē. Bē bad'oo do hā bē h'yy kasab'ee. Nas'aa ta ti ji h'yy kasab'ee doo! ¹⁷ Ti hyb n'aa, hajaa do baad hadoo do moo wāt doo, tamoo nawād bā, nesaa do tamoo wād dāk P'op Hagā Do matym gó.

5

Tak'ēp ma nāng do tamaher'oot do ky n'aa hahȳh

¹ Bē maa newē, tak'ēp ma nāng doo! Bē aód, bē awaaw nesaa do ta jawén bē wē takajāk do hyb n'aa da. ² Karejā dāk bē ma. Kamera rejā dāk bē saroor. ³ Hetōd dāk bē wē hanāng do k'āats tēg gabarēeh doo, k'āats tēg hawak doo. Ta ti hetōt do bē da taky n'aa tapaa hadoo P'op Hagā Do matym gó. ^{*} Hetōt do bē da taju toonh, tēg hōō hado dāk. Bē bata dāk bē ma, edaa dāg né hē paawā badāk hahȳ gawatsik doo. ⁴ Dooh paa bē epaag hōm bā moo bok do bē joom hā. Bē maa newē da! Ta sām bē nepaag hōm do eēēj had'yyt hē hadoo bē hā ky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagā Do matym gó. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahōnh hē Haj'ap Doo, maa napēē wāt bē wē moo bok do sa kyyh. ⁵ Sahōnh hē hanām do jawén, ky n'aa gebah do jawén bē baboo bong badāk hahȳh hā bē baboo bong noo gó. Sahōnh hē bē h'yyb karēn do jawén bē baboo bok. Booy yb hepud do ji tā ji daj'ēep do hado dāk bēeh. Tak'ēp da P'op Hagā Do rejāā da bē hyȳ ká. ⁶ Baad habok do wób bē ky n'aa ety dāk nesaa doo me, bē neboh bēeh, dooh né paawā rahejooj bā bē wē.

Ji h'yy ganajēng do ky n'aa hahȳh

^{**} **4:11** Hahȳh da P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y yk do ji da hadoo do ky n'aa hā: “Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān do hadoo”, nāng. Ji da hadoo do ji ky n'aa ety bā, dooh ji da hadoo do ji kamahān bā. Ti hyb n'aa ta tii da Tsijaag wén erii wāt. ^{*} **5:3** Rabaa esīih do hyb n'aa sa ma, jāām hē sa hā hē rakarēn rabah'ēeh do hyb n'aa sa ma karejā dāk. Ta tii me ramosa paawā bedoh do sa hā. Sa hā hē rah'ēeh do hyb n'aa sa hā P'op Hagā Do an'oo dāk doo, baad nadoo do P'op Hagā Do ky n'aa ety da sa hā.

⁷ Bëeh, wakān haa, taw'āāts hē bē h'yy gejë hōm manā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do p'aa hēnh tabahyng do bē gada do hā. Bē hyb n'aa newē nyy da joom hejōm do tagada ta joom ag baad hadoo doo. H'yy ganajēng doo gó tagada naēng hedoos do ta joom heduu n'aa. ⁸ Taw'āāts hē bē na-āāj hē tii da bē bad'oo. Taw'āāts hē h'yyb jawyg gó bē gadoo baad nadoo do bē ahoop doo. Taw'āāts hē bē h'yy gejë hōm manāh, edaa dāk do hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo.

⁹ Wakān haa, bē ky n'aa hajēw manā bē da hadoo doo, bē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa netyy hyb n'aa. Edaa dāk takajaa ji ky n'aa etyy n'aa. ¹⁰ Wakān haa, bē hyb n'aa newē P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub habong doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó her'oot do paah. Bē hyb n'aa newē nyy da h'yyb jawyk doo me rababok rarahejā né hē paawā sa hā. Taw'āāts hē rababok doo da bē babok. ¹¹ Bē maa newē! Āā hā pé P'op Hagā Do ky n'aa edēng ta hā h'yy kanerēt doo, rahob né paawā baad nadoo doo. Bē ky n'aa napāh Jóh h'yy kanerēt doo, nesaa né hē paawā ta hā adāng. Bē ky n'aa napāh né ká nyy da P'op Hagā Do bad'oo ta hā tagadēēg ub ká.† Tak'ēp P'op Hagā Do ky enyym. Baad ji tat'yyd mehūn.

¹² Sahōnh hē bahānh hahy bē y maher'oot wakān haa: Bē ky dēē manā P'op Hagā Do hād gó. Bē ky dēē manā badāk hahy hā hanāng do sa hād gó, ta see hād gó na-āāj hē. “Yy” bē noo bā, “yy” né hē bē h'yyb gó. “Doo” bē noo bā, “doo” né bē h'yyb gó. Jāām ti ji kyyh. Doo hyb n'aa ji ky dāng péh. Taw'āāts hē tii d' had'yyt né hē bē kyyh, bē P'op Hagā Do ky n'aa ety mahānh.

¹³ Baad nadoo do awād bā bē see wē, taw'āāts hē taky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā. Bē mahang tsebē péh, taw'āāts hē P'op Hagā Do tama ejām taj'aa etsē do ky n'aa. ¹⁴ Bē see nahēē nyy bā, taw'āāts hē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahé n'aa tats'yyt ta wē, raky n'aa etsēē hyb n'aa ta hā, ta syj me rahawuuk hyb n'aa ta hā Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó. ¹⁵ Ahub dāk da nahēē nāng do paa ká, ji h'yy ka'eeh doo me ji ky n'aa etsēē do an'oo bā. Baad tabawāt da p'aa hēnh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bā ta hā. Nesaa do nahēē nāng do paa moo wād wād bā paah, P'op Hagā Do mabaan hōm da ti ta hā. ¹⁶ Ti hyb n'aa, bē kawoow ta wób sa hā nesaa do bē moo boo bok doo, bē ky n'aa ets'ēē bē da hadoo doo, tii bā bē bahub dāg kán. Tak'ēp tabahejoonh P'op Hagā Do karēn doo da hawāt do etsēē doo, tak'ēp tabahajaa. ¹⁷ Bē hyb n'aa newē Eriij hād nāng doo. Ēr hadoo né paa tii. Tak'ēp taky n'aa etsēē paa naēng nadoos hyb n'aa. Ti m' tamawoob hē ta baab sēt ta bód tanadots wāt taky n'aa etsēē do haj'aa. ¹⁸ P'aa hēnh taky n'aa etsēē tabadoos hyb n'aa ká, ti m' naēng badots kán p'aa hēnh, sa joom ganyyh p'aa hēnh, tabeag kán.

¹⁹ Wakān haa, baad hadoo do ky n'aa bē see eréd hōm bā, ta see mana bā p'aa hēnh baad hadoo do wē, ²⁰ hahy y karēn ta ti hadoo do hapāh: Nesaa do moo hew'ēēt do h'yy kawapēēn hanoo doo, tabed'ēep ta ti h'yyb, banesaa hēnh tanahōm hyb n'aa. Hajōng nesaa do ta ti moo wād wāt do kamabaan hōm tan'oo bā. Jāām hē ká.

† 5:11 Sahōnh hē Jóh taah dejëp, sahōnh hē ta ma paa dooh wād, Nesaa Do Yb mo haj'aa tametyy hyb n'aa, P'op Hagā Do hā tah'yy keréd hōm hyb n'aa paawā. Doo Jóh hyb n'aa eréd bā P'op Hagā Doo, hajōng nesaa do tahob né paawā. Tii bā ká, tametyy do bahēēj jēng bā ká, P'op Hagā Do banoo ta hā ta taah jawēn buuj. Ta bahānh P'op Hagā Do banoo ta hā ta ma.

1 Peed

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Peed ma erih do hahỹyh

Kedëng do ky n'aa hahỹyh

¹ Peed, Jesus Kristo mejũũ do see ỹ ti hỹyh. Bëeh, P'op Hagã Do asëew hõm doo, badãk hahỹ bë panang heh'ãat nado bahapãh do ỹ edëng, hëej Põn-Tus, Garata, Kapados, Asija, Bitinija hãd enãh doo bã habong doo. ² Bë P'op Hagã Do ër Yb asëew hõm, p'ooj ub tii d' bë hã tah'yyb dãng do hyb n'aa. Ta Sahee bë tah'yyb wareem baad had'op, P'op Hagã Do karën doo da bë baboo magyys hë hyb n'aa, Jesus Kristo bë ky daheeh hyb n'aa kã, ta majyyw hyb n'aa bë h'yyb enyyw dãk hyb n'aa had'yyt hë kã. Ỹ karën tak'ëp P'op Hagã Do ky enyym bë wë, ỹ karën baad had'yyt hë bë tah'yyb en'yym.

Hỹ pong jé ër hyb n'aa P'op Hagã Do enyyw hõm do ky n'aa hahỹyh

³ Taw'ãats hë ji j'aa etsë P'op Hagã Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Tak'ëp ër tãt'yyd mehĩĩn do hyb n'aa, p'aa hënh tabenãng do hadoo tan'oo bã ër h'yyb tym. Papuuj hado dãk ji bawãt tan'oo bã, baad hadoo doo, awãd had'yyt do ta jawén bë gadoo bë gada hyb n'aa. Dejëp do mahang Jesus Kristo ganã wãt do hyb n'aa baad ër gada ta tii. ⁴ Papuuj hado dãk ji bawãt P'op Hagã Do an'oo bã, hỹ pong jé ër hyb n'aa tenyyw hõm do ër gadoo hyb n'aa. Ta ti ër hyb n'aa tenyyw hõm doo, dooh tahëej bã, dooh takarejã bã, dooh tatsawyy bã. ⁵ Ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, ta hejój me bë tamo n'aa jesuu baad bë tabed'ëep bã kã Kristo matëeh bã kã p'aa hënh.

⁶ Papuuj hado dãk ji bawãt bë hã tan'oo dãk do hyb n'aa, bë pooj jé tenyyw dãk do bë gadoo bë bahapãh do hyb n'aa na-ããj hë, bë h'yy gadajang, da hë, pawóp its ta baab noo gó hajõng hedoo pé baad nadoo do bë ahob né paawã. ⁷ Ta ti bë wén hoop, bë h'yy kae heh'ãat né hë kametã dãk hyb n'aa. K'ããts tég gabarëeh do tëeg hõõ me ji ajuu do ji ty ganãw dãk do hadoo ji ahoop doo.* Ti hadoo né hë, k'ããts tég gabarëeh do ky n'aa gebah do bahãnh baad ub bë h'yy ka'eeh doo. (K'ããts tég gabarëeh do gawatsik da tëeg hõõ me ji ty genãw né paawã.) Ti hyb n'aa kã, heh'ãat tado bã bë h'yy ka'eeh doo, bë hã P'op Hagã Do j'aa etsë da, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó bë babok tan'oo bã da, bë da taweh'ëeh na-ããj hë Jesus Kristo kajaa noo gó kã.

⁸ Dooch né paawã bë hapëë bã paa Jesus Kristo bë matym me, bë kamahãn ta hã. Da hë na-ããj hë, nepã né paawã bë hã, ta hã bë ky daheeh, ta hã bë h'yy kasadã, tak'ëp bë wén h'yy gadajang. Tak'ëp né hë bë h'yy gadajang. Dooch bë kyy pé tak'ëp bë h'yy gadajang do hyb n'aa. ⁹ Bë h'yy gadajang, bë gadoo do hyb n'aa ta hyb n'aa bë h'yy ka'eeh doo. Bë gadoo bë h'yyb tym ted'ëep do P'op Hagã Do wë.

¹⁰ Baad ub P'op Hagã Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do rahyb n'aa newëë, rama kametëëk ta ti ji ted'ëep do ky n'aa hã. Ramaher'oot paa ta ti bë hã P'op Hagã Do anoo do ky n'aa hã. ¹¹ Hajõng baad nadoo do Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ahoop da, tak'ëp da takabaj'aa tahoop do jawén paa bã Kristo Sahee metëeh paa P'op Hagã Do ky n'aa rod p'ooj ub, Kristo kajaa do pooj

* ¹⁷ K'ããts tég gabarëeh do ji aju bã, ji bahapãh heh'ãat tado bã. Hesus do anyyh tii bã. Haym k'ããts tég gabarëeh do heh'ãat. Ti hadoo ji hã ji ahoop doo.

jé habong do sa hã. Ti hyb n'aa baad rahyb n'aa matakëë, baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä jaa hã sa hã Kristo Sahee metä wät do takajaa. Baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä ny noo gó da sa hã P'op Hagä Do metä wät do bawät. ¹²Tii bã P'op Hagä Do metëëh sa hã, dooh sa daaj hë rah'yb en'yym do hyb n'aa tado bã ta ti P'op Hagä Do kyy gó rahe'oot doo. Bë hyb n'aa né hë tii, sa jawén paa bã habong do hyb n'aa, P'op Hagä Do metëëh sa hã. P'op Hagä Do kyy gó ta ky n'aa rod rahe'oot do paah, panyyg hanäm do ky n'aa né tii, hÿÿ kã P'op Hagä Do Sahee hejój gó, hÿ pong jé naa P'op Hagä Do mejüü doo, bë ramaher'ood wät doo. Tak'ëp baad tabahadoo do hyb n'aa ta ti ky n'aa, äãs na-ãäj né paawä rakarën rabahapäh ta tii.

¹³Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä had'yyt hë, baad bë hyb n'aa newë had'yyt hë. Taw'ääts hë bë h'yb bë meso bë h'yb karën do jawén bë nabok hyb n'aa. Taw'ääts hë baad had'yyt hë bë gada baad hadoo do Jesus Kristo matëëh noo gó bë gadoo doo. ¹⁴Taw'ääts hë sa taah sa yb raky daheeh do hadoo bë babok P'op Hagä Do wë. Bë ky dahé manä nesaa do bë h'yb säg karën doo, pooj jé Jesus ky n'aa bë nahapäh nä noo gó bë bahed'oo do paah. ¹⁵Taw'ääts hë P'op Hagä Do bë tanaëëj wät doo da né hë bë babok sahõnh hë wë, baad had'op, tsyt hë nesaa do mahãnh. ¹⁶Tii d' ÿ wén her'oot bë hã, hahÿÿ da ta kyy kerih doo P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa: "Taw'ääts hë baad had'op doo da bë baboo had'yyt hë, baad had'op do ÿ bawät do hyb n'aa", † näng P'op Hagä Do kyyh.

¹⁷Bë ky n'aa etsëë noo gó, "Ee" bë maneëënh do hyb n'aa P'op Hagä Doo, ji moo wät do hyb n'aa séd gó sahõnh hë taky n'aa etyy doo, ‡ taw'ääts hë P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk bë ÿÿm gó badäk hahÿÿ bã bë babok nä bã. Bë hapäh, badäk hahÿÿ dooh bë panang heh'ääts do tado bã. ¹⁸Tii da ÿ karën bë babok, bë hapäh do hyb n'aa ny hadoo doo me bë P'op Hagä Do bedëëb wät bë wahë makü hanaa bë gadoo do daap ji bawät do mahãnh. Ta säm hahãnh doo me, k'ääts tég gabarëëh doo me, k'ääts tég hawak doo me nado bë tabedëëb wät. ¹⁹Bë tabedëëb wät Kristo majjyw me. Tak'ëp baad hadoo Kristo majjyw P'op Hagä Do matym gó. B'éë t'aaah anyyw is do baad had'op doo, nesaa do kawug hõm hyb n'aa Judah buuj radahej'ëep do hadoo ti Kristo. ²⁰Sahõnh hë badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuunh do pooj jé P'op Hagä Do ky däng paa ji hyb n'aa da Kristo dajëp. Hÿÿ kã, tabedaa däg bã kã badäk hahÿÿ bã ji hawät do gawatsig hõm noo gó Kristo kaja däk bë tabed'ëep hyb n'aa, ²¹bëëh, ta hyb n'aa P'op Hagä Do hã h'yy kasadä doo. Ti né hë tii, dejëp do mahang Kristo ganä wät hanoo doo. Ti né hë tii, tak'ëp Kristo kawehëë däk hanoo doo. Ti hyb n'aa bë hajaa P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eeh. Bë hajaa ta hanaa baad bë gada ji hã taky däng doo.

²²Hÿÿ kã, Kristo ky n'aa hanäm do bë ky daheeh do hyb n'aa, baad tabenyw däk bë h'yb tym, dooh nesaa do bë h'yb gó tawäd wäd bã. Ti hyb n'aa bë hajaa bë kamahãnh heh'ääts bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa ÿ etsëë bë hã, bë h'yb gó naa baad bë kamahãnh bë da hadoo doo. ²³P'aa hënh bë benäng do hadoo. Papuuj gó bë baboo däg kãn ÿ hanäng péh. Ji yb sa wahëh gó dejëp do hanaa nado ta tii. Nadajëp do hanaa ta tii, P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt do nahãnh do hanaa. ²⁴Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti ky n'aa hã:

† **1:16** Rewitikos 11.44-45, 19.2, 20.7 ‡ **1:17** Dooh P'op Hagä Do asëëw bã ji mahang. Baad hadoo do moo bok doo, baad hadoo do hã taky n'aa etyy. Baad nadoo do moo bok doo, baad nadoo do hã taky n'aa etyy.

“Jawii hadoo sahõnh hē badäk hahÿÿ hä habong doo.

Jawii ts'oooh hahänh do hadoo sa hetsóh, sa hejój.

Jawii tsawyy jëng. Tüü ta ts'oooh kajäk.

²⁵ Tii d' nado P'op Hagä Do kyyh.

P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt hē”, § näng kerih doo.

Jesus ky n'aa hanäm do bē ää maher'ood wät do né hē ti P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt doo.

2

¹ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hē bē eréd hõm sahõnh hē ji moo nesaa doo, ta wób ji wedii doo, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym doo, ta wób ma ji hyb n'aa jewës doo, ta see ji nu mer'oot doo, ji ky n'aa rejää do na-ääj hē. ² Taw'ääts hē karapee t'aah bii tak'ëp takarën doo da tak'ëp bē h'yyp padäg P'op Hagä Do kyyh hä. Taw'ääts hē P'op Hagä Do kyyh panyyg kamanekuunh do hä had'yyt hē bē h'yyp padäg, papuuj bē babong do kah'üüm hyb n'aa had'yyt hē, tagadëeg ub, hÿ pong jé ta wē bē tabed'ëep hyb n'aa kä. ³ Bē hapëë däk né hē, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym né hē ji wē.

⁴ Taw'ääts hē bē ana had'yyt hē Kristo wē. Awäd had'yyt né tii. Pā nahänh do hadoo tii. Badäk hahÿÿ bā habong do raty n'aa gesyyp né paawä, P'op Hagä Do asëew hõm do tii. P'op Hagä Do kamahän do tii. ⁵ Ta wē bē ana had'yyt hē do hyb n'aa, pā nahänh do tób pan'aa hadoo bē hä na-ääj hē. P'op Hagä Do Sahee tób hadoo bē bahado däk P'op Hagä Do an'oo bā, ër mahang ta Sahee bawät do hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo bē hä, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew bong do hadoo bē bahadoo hyb n'aa, ta Sahee hejój me P'op Hagä Do bē j'aa etsë hyb n'aa, ta hä bē hyb n'aa jew'yik hyb n'aa kä. P'op Hagä Do gadoo da ta hä bē j'aa etsë doo, Jesus Kristo kyy gó bē bana do hyb n'aa. ⁶ Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa hä. Hahÿÿ da takerii däk:

“Bē hyb n'aa matakä. Sijõn* bā ÿ daj'aat da pä.

Pā tób ba n'aa, tób mesoo n'aa kasëew däk doo, tak'ëp ji kamahän do tii.

Ta tii hä h'yy kasadä doo, dooh da tanu mebyy bā”, näng kerih doo.†

⁷ Bëeh, P'op Hagä Do her'oot do ky dah'eeh doo, bē kamahän ta ti pä hadoo doo, bē kamahän Kristo ÿ hanäng péh. Tii d' nado panyyg ky nadah'eeh do sa hä. Sa hä kaja däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo:

“Pā tób n'aa tahem'aa do ty n'aa ges'yik doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.”‡

⁸ Hahÿÿ da na-ääj hē takerii däk:

“Ta ti pä hadoo do hä ratsyym poo heo da.

Tüü rakajäk da ta ti pä yb an'oo bā.”§

Rawén tsyym poo heo do hadoo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do raky nadaheeh do hyb n'aa. Tii da né hē P'op Hagä Do h'yyp däng sa hä.

§ 1:25 Isajas 40.6-8 * 2:6 Jerusarënh panang ti Sijõn . Isaraéw buuj na-ääj hē ramaneëehh Sijõn .

† 2:6 Isajas 28.16. ‡ 2:7 Saaw-Mo 118.22 § 2:8 Isajas 8.14

⁹ Bëë kä, P'op Hagä Do karapee tsyt hë, nesaa do mahänh P'op Hagä Do wë kasëew bong do bëeh. P'op Hagä Doo, sahõnh bag'ääs do karën do bë moo bok, Isaraëw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë moo bok do hadoo. P'op Hagä Do ma né hë bëeh. Bë P'op Hagä Do asëew hõm, tak'ëp baad hadoo do tamoo wät do ta wób hã bë metëeh hyb n'aa. Ti né hë ti bë tanaëej wät doo, ta bag tak'ëp hetsooh do mahang bë babok hyb n'aa, bëeh, gadagyp do hadoo doo gó habok do paah. ¹⁰ P'op Hagä Do karapee nado bë p'ooj ub. Ta karapee däg bë hÿy kä. P'ooj ub dooh bë tat'yud mehÿin ná bã. Bë tat'yud mehÿin kân hÿy kä.

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿyh

¹¹ Najis haa, badäk hahÿ nadoo do hyb n'aa bë panang heh'äät doo, tak'ëp ÿ betsëë bë hã, bë ky dahé manä nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Ji h'yyb tym majÿi ta ti ji h'yyb säg karën doo. ¹² Taw'ääts hë baad ub bë babok P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do sa mahang. Tii bã, bë raky n'aa tapa né paawä, nesaa do bë moo bok raheer'ood né paawä, P'op Hagä Do hã raj'aa etsë da sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, baad hadoo do bë moo bok do rabahapäh do hyb n'aa.

¹³ Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ër babok do hã takawehëë däk do hyb n'aa, taw'ääts hë bë ky daheeh sahõnh hë hyb n'aa jewyk do ji rabag'ääs doo. Bë ky dahé Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo. ¹⁴ Bë ky dahé na-ääj hë ta karapee ta kyy gó bag'ääs doo. Sa wahë n'aa heh'äät do mejüü ta tii, baad nadoo do moo b'ook do rarejäã hyb n'aa, baad habok do raweh'ëeh hyb n'aa. ¹⁵ P'op Hagä Do karën baad hadoo do bë moo bong, bë ky meduuk hyb n'aa ta me h'yy ganehot doo, P'op Hagä Do hã h'yy gatamah doo.

¹⁶ Dooch bë hä mejõ wät péh. Bë daaj hë bë bahajaa bë hyb n'aa newë bã nyy da bë babok, ny hadoo do bë moo bok. Ti hadoo né hë, nesaa do bë moo bok do hyb n'aa nado tii. P'op Hagä Do karom bëeh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë takarën doo da bë babok. ¹⁷ Taw'ääts hë sahõnh hë bë weh'ëeh ta wób. Taw'ääts hë bë kamahän bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë P'op Hagä Do tak'ëp bë hyb n'aa jew'yyk. Taw'ääts hë bë weh'ëeh Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo.

Sa karom Jesus hã h'yy ka'eeh do Peed maher'oot do ky n'aa hahÿyh

¹⁸ Bëeh, sa karom, h'yyb eÿÿm doo me P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa, taw'ääts hë bë ky dahé bë kariw n'aa. Taw'ääts hë bë kariw n'aa ky en'yyim do had'yit nado bë ky daheeh. Taw'ääts hë ky nes'aa do na-ääj hë bë ky dahé. ¹⁹ Ta tii d' ÿ wén her'oot, P'op Hagä Do tsebë do hyb n'aa ji wë, ta hyb n'aa ji gado bã daap ji hã rarejäã doo. ²⁰ Hÿy kä, bë h'yyb haj'aa hë tado bã bë hã rarejäã doo, dooh bë hã raj'aa etsë pé h'yyb jawyg gó bë gado bã tii. Hÿy kä, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa tado bã bë hã rarejäã doo, h'yyb jawyg gó bë gado bã, tii bã P'op Hagä Do tsebë da bë wë, bë da taky n'aa edëng. ²¹ Bë P'op Hagä Do naëej wät h'yyb jawyk doo gó bë gadoo hyb n'aa bë rarejäã doo, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa. Bë hyb n'aa newë hahÿyh: Kristo na-ääj hë ahob wät. Bë hyb n'aa né hë tabahob wät. Tabawäd wät do hã bë hã tametëeh nyy da bë babok. Tabawäd wät doo da takarën bë babok. ²² Dooch Kristo hã nesaa péh. Dooch tanoo kanesa bã. ²³ Ta hã raky n'aa rejää bã, dooh tamebaaj bã. Rarejäã noo gó, dooh teäm bã ta majÿi. P'op Hagä Do moo gó takan'oo däk. Ti né hë ta jawén sahõnh hë baad ky n'aa etyy

** **2:13** Sesa ramaneëenh ti noo gó Roma buuj sa wahë heh'äät doo, hajõng häj n'aa bã bag'ääs doo.

†† **2:22** Isajas 53.9

doo, Jesus hapäh. ²⁴ B'aa kajatsäk do hä Kristo bahob wät nesaa do er moo bok do paah, er dejep hyb n'aa hadoo nesaa do hä, er ky nadahé wät hyb n'aa nesaa doo, y hanäng pé tii, baad hadoo er babok hyb n'aa kä. Tahob wät ta rog bë bahub padëek hyb n'aa. ²⁵ B'éé nepä bong do hadoo bë p'ooj ub. Hÿÿ kä bë P'op Hagä Do mana kån p'aa hënh b'éé hagä n'aa heh'äät do wë. Kristo, bë hagä n'aa wë bë tamana kån.

3

Ajyy, yÿj sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Yÿj, bë na-ääj hë. Taw'ääts hë bë ky dahé bë patug. Tii bä, tanyy bä sa mahang P'op Hagä Do kyyh ganadoo nä doo, ta jawén tahyb n'aa pé Kristo hä rah'yy ka'eeh rabahapäh bä kä nyy da baad sa äj rababok. Dooh hyb n'aa sa yÿm ky n'aa h'üüm pé sa patug rah'yy ka'eeh hyb n'aa, ² ta ti rahapäh do hyb n'aa da nyy da baad had'op bë babok P'op Hagä Do bë weh'ëeh do hyb n'aa. ³ Taw'ääts hë dooh j'ooj hë ji padedëek do bë hetsóh. Hahÿÿ d' y hanäng pé tii: Taw'ääts hë dooh ta see mo n'aa hadoo pé ji sëen bë ramahetsóh do tii. Taw'ääts hë dooh k'ääts tég gabarëeh do s'ëëb, saroor tak'ep ky n'aa gebah do na-ääj hë bë hetsóh. ⁴ Taw'ääts hë bë h'yyb gó hanäng doo me bë kahets'ooh. Kaja hë bë h'yyb bë mahüüm do ta wób sa wë, h'yyb jawyg gó bë babok do na-ääj hë, ti né hë bë hetsó nahänh doo. Ti né hë tak'ep baad hadoo P'op Hagä Do matym gó. ⁵ Tii da né p'ooj ub yÿnh baad P'op Hagä Do karën doo da habong doo, ta hä h'yy kasadä do rabahed'oo paah. Baad rababok doo, ti sa hetsóh. Sa patug paa raky daheeh. ⁶ Tii d' paa m' Sarah bad'oo. Ta patug, Abaraäm paa m' taky daheeh. "Wahëh y n'aa", ta patug tamaneëeh. Sarah hadoo bëeh, baad hadoo do bë moo boo bä, dooh hyb n'aa bë jeÿÿm pé P'op Hagä Do hä bë h'yy kasadä do hyb n'aa.

⁷ Bëë kä, yÿm näng doo, taw'ääts hë baad ub bë babok bë yÿm wë. Bë hapäh, dooh denaa hë rahejooj bä bë mahänh. Taw'ääts hë bë weh'ëeh bë yÿm bë nemuun ragadoo do hyb n'aa ji edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa, taky enyym doo gó ji P'op Hagä Do anoo doo. Taw'ääts hë tii da bë aboo bë yÿm wë, bë ky n'aa etsëe do P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa.*

Sahõnh hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

⁸ Bë sahõnh hë y maher'ood kån hÿÿ kä. Y karën séd bë h'yyb hedoo had'yyt hë. Y karën bë h'yyb en'yym bë da hadoo doo, baad tanado bä sa hä. Y karën bë kamahän bë da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë bë t'yyd mehüün bë da hadoo doo. Taw'ääts hë bë kadad'uu bë da hadoo do sa wë. ⁹ Nesaa do ramoó boo bä bë hä, bë abaaj manä nesaa doo me. Bë raky n'aa rejä bä, bë abaaj manä ky n'aa rejä doo me. Taw'ääts hë bë abaaj bë ky n'aa edëng doo me. Ta tii da baad ub bë babok hyb n'aa né hë bë P'op Hagä Do wén naëej wät. Ta tii da baad bë aboo bä, bë da P'op Hagä Do ky n'aa edëng. ¹⁰ Tii d' y wén her'oot, ti né hë ti Saaw-Mo hä ji hä taky dang doo:

"Jé karën do tsebee gó hawät doo,
jé karën do baad tawäd bä,
taw'ääts hë dooh ta wób taky n'aa rejä bä.
Taw'ääts hë dooh tawäd'ii bä.

¹¹ Tii d' karën doo, taw'ääts hë teréd hõm nesaa doo.
Taw'ääts hë baad hadoo do tamoo wäd kån.

* **3:7** Ji rejä bä ji yÿm, ji ky n'aa rejä bä, ji hajëew bä, dooh P'op Hagä Do gadoo bä ta hä ji ky n'aa etsëe doo.

Taw'ääts hē h'yyb nyyw gó had'yyt hē tabawät ta wób sa wē.

¹² Tii d' tawén hadoo,

baad had'yyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bahag'ääs baad habok doo.

Tagadoo ta hā raky n'aa etsēē doo.

Tii d' nado nesaa do moo b'ook do sa hā.

Tanoo baad ranabok hyb n'aa", nāng kerih doo.†

¹³ Baad hadoo do bē karēn bā bē moo boo bā, dooh bē hā baad nadoo do ramoo bok péh. ¹⁴ Ti hado né paawā, baad hadoo do bē moo bok do hyb n'aa bē ahoop ran'oo bā, bē da P'op Hagā Do ky n'aa edēng. Bē eŷym manā sa hā. Bē hyb n'aa tón manā bē hā ramoo bok doo. ¹⁵ Taw'ääts hē Kristo bē hyb n'aa jew'yyk bē h'yyb gó. Ti né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do sahōnh hē hag'ääs doo. Taw'ääts hē bē maher'ood had'yyt hē sahōnh hē sa hā, h'ēed hyb n'aa Kristo hā bē h'yy kasadā, reaaj bā bē hā. ¹⁶ Sa hā bē maher'oot bā, taw'ääts hē kaja hē bē h'yyb bē mahūum sa wē. Taw'ääts hē bē weh'eēh he'aanh doo. Taw'ääts hē baad bē aboo had'yyt hē bē h'yyb bē hā hē taky n'aa tapa mahānh. Tii bā nu mebyk da nesaa doo me her'oot do baad bē babok do ky n'aa hā. Kristo hā h'yy kata dāk do hyb n'aa baad bē babok do hyb n'aa bē ky n'aa rejāā do nu mebyk da.

¹⁷ Taw'ääts hē né hē ji ahoop nesaa do ji moo wät do sām. Ti hadoo né hē, ta bahānh baad ub baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji ahob bā, tii d' P'op Hagā Do karēn bā ji hā. ¹⁸ Ta tii d' ŷ wén her'oot, sét nuu me Kristo bahoop dajēb. Kristo, baad had'op doo, baad nadoo do habok do sa hyb n'aa tabahoop dajēb, P'op Hagā Do wē bē tamanaa hyb n'aa. Ta hub radajēeb wät paah. Tii bā taganā wät p'aa hēnh P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. ¹⁹⁻²⁰ Ta Sahee gó, Kristo maher'oot paa panyyg ky nadah'eeh do Nowéh hawät noo gó habong do sa hā, h'yyb jawyg gó P'op Hagā Do gada noo gó marakate kajaa bā kā.‡ Raky nadaheeh do hyb n'aa paah, tabanesaa hēnh sa h'yyb tym P'op Hagā Do dewäts hōm. Tahag'yyp noo gó, marakate gó pawóp its, 8 hedoo doo, raked'ēep naēng hag'yyp do mahānh. ²¹ Naēng mahānh Nowéh raked'ēep do paah, ji nu kemuun do heen n'aa hadoo tii, da hē nesaa do mahānh ji tamed'ēep doo. Ji ehop do hasus do mahānh nado ti ji nu kemuun doo. Ji wén nu kemuun, ji h'yyb tym baad hado dāk do ji betsēē hyb n'aa P'op Hagā Do hā. Jesus Kristo ganā wät do hyb n'aa ēr edēb bong nesaa do hā ji P'op Hagā Do ky n'aa ety mahānh. ²² Hŷ pong jé Jesus Kristo basēek, P'op Hagā Do hub hadäk hēnh, tabag'ääs doo bā tabawäd däg kån. Ääs, sahōnh hē kabaj'aa do hejój enäh do hā na-āāj hē tamejō däg kån.

4

P'op Hagā Do hyb n'aa ji bawät do ky n'aa hahŷȳh

¹ Ti hyb n'aa kā, Kristo ahob wät do hyb n'aa badäk hahŷȳ bā tabawät noo gó, taw'ääts hē Kristo h'yyb hado dāk bē h'yyb. Taw'ääts hē bē gadoo bē ahoop doo. Jé hahob wät doo, dooh nesaa do hā tah'yyb däg wäd bā had'yyt hē. ² Dooch nesaa do ji h'yyb karēn do jawén tawäd wäd bā badäk hahŷȳ bā tabawät nā bā, P'op Hagā Do karēn do hā tah'yyb däg kån. ³ Jääm hē dó p'ooj ub bē moo bok do paah, P'op Hagā Do sa h'yyb gó nahapäh do rabad'oo doo da. Tii d' bē moo boo manā wäd. Sa ŷŷym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii

† 3:12 Saaw-Mo 34.13-17 ‡ 3:19-20 Dooch baad ji hapēē bā nyy da Peed hanāng péh. Hahŷȳ da apäh tahanāng pé tii: Panyyg ky nadah'eeh do Nowéh maher'oot paa rat'yyd kamehīn hyb n'aa paawā. Nowéh her'oot do hā Kristo Sahee her'oot paah.

rabahe'ÿÿh tii. Sa h'yyb karën do jawén ta ti hedoo do rababok. Jarakë hedoo do hã rabaoom. Ta bahãnh rabawëh, rabeëëk. Jãm ramoo bok rah'yy karën doo da rabeëëk hyb n'aa. Sa kabarii raweh'ëëh hyb n'aa tak'ëp taw'ääts hë nadoo do ramoo bok. ⁴ Hÿÿ kä, rahapäh do hyb n'aa dooh ta tii da sa sii bë aboo boo hä, bë rahyb n'aa meuunh, bë raky n'aa rejää. ⁵ Da hë bë raky n'aa rejä né hë paawä, ti awät da ti noo gó P'op Hagä Do matym gó rabab'ëëh bä rakaher'oot hyb n'aa ta hã kä. P'op Hagä Do hedëp nä doo, dejëp do paa sii hë ky n'aa etyy do wë kä rakaher'ood kãn. Baad nadoo do ta sãm ragadoo da. ⁶ Sahõnh hë raky n'aa kety däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó, Kristo hã h'yy ka'eeh do paa dejëb bong do hã na-ääj hë takaher'ood däk paa rababok nä noo gó Kristo ky n'aa hanäm doo. Ta ky n'aa hanäm do takaher'ood däk paa sa hã, dajëb hã sa hub ky n'aa ety däg né hë paawä sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong doo da, sa h'yyb tym bedëp hyb n'aa P'op Hagä Do pa, takarën doo da.

⁷ Edaa däg kãn sahõnh hë tagawatsik doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad bë hyb n'aa newë, baad bë hyb n'aa matakä. Taw'ääts hë bë h'yyb bë mesoo ji h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa, baad ub bë bahajaa hyb n'aa bë ky n'aa etsëë. ⁸ Hahÿ ti tak'ëp ÿ betseë bë hä: ÿ karën tak'ëp bë kamahãn bë da hadoo doo. Jé kamahãn doo, hajõng baad nadoo do tahyb n'aa mabaan ta da hadoo do hä. ⁹ Taw'ääts hë tsebee gó bë gadoo bë tób yt hã bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Bë ky n'aa jõg manä ta ti p'ää. ¹⁰ Taw'ääts hë sahõnh hë bëëh, hë masaa ta wób P'op Hagä Do Sahee hanaa bë gado däk doo me. Hajõng tanoo ër hã ër moo mabok hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad bë bad'oo bë gadoo doo me, sa kaser n'aa baad moo bok doo da sa kariw n'aa hanoo doo me hadoo. ¹¹ Bë kahet'aa bä, P'op Hagä Do ky n'aa ta wób maher'oot doo, taw'ääts hë hahÿÿ da tahyb n'aa newëë: "P'op Hagä Do kyyh né hë ti ÿ her'oot doo", näng da ta h'yyb gó. Dooh taky gabuuj tado bä. Bë mahang ta wób masa doo, taw'ääts hë P'op Hagä Do hejój me ta hã tanoo doo me tamasa. Taw'ääts hë tii da né hë bë bad'oo tii, Jesus Kristo bë tamasa do hyb n'aa P'op Hagä Do j'aa ketsëë däk hyb n'aa. ÿ karën Jesus Kristo kawehëë däg had'yyt hë. ÿ karën sahõnh hë sa bahãnh tabahejoonh, takabaj'aa. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

¹² Najis haa, bë h'yy gabedo manä bë wë kametyy do bawät do hyb n'aa, bë hã rakamajë bä, bë rarejä bä. Ji ahoop né hë. ¹³ Taw'ääts hë bë tsebee Kristo ahoop do hã séd bë h'yyb hedoo däg bä kä. Tii bä kä, Kristo matëëh bä kä, ta kabaj'aa do kametëëh bä kä, tak'ëp da bë tsebé da. ¹⁴ Kristo hyb n'aa bë raky n'aa rejä bä, bë P'op Hagä Do ky n'aa edëng da, ta Sahee tak'ëp kabaj'aa do bë hã tabawäd had'yyt hë do hyb n'aa. ¹⁵ Nesaa do bë ahob bä, taw'ääts hë dooh ta see bë daj'ëëp do hyb n'aa tado bä bë ahoop doo, dooh bë ets'ëëk do hyb n'aa tado bä, dooh nesaa do bë moo bok do hyb n'aa tado bä, dooh na-ääj hë ta wób hä bë nu so bä do hyb n'aa. ¹⁶ Hÿÿ kä, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa tado bä nesaa do bë ahoop doo, tii bä taw'ääts hë dooh bë nu mebyy bä. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hã bë j'aa etsë Kristo hã h'yy ka'eeh do bë bahadoo do hyb n'aa. ¹⁷ Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, pooj jé ta karapee taky n'aa etyy da. Kaja däk hÿÿ kä ëër, ta karapee, taky n'aa etyy doo. Pooj jé ta karapee taky n'aa ety bä, tii bä ta wób, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ky nadah'eeh doo, dooh da rakedëëb bä. ¹⁸ Baad P'op Hagä Do matym gó habok do rakedëëb né paawä, hejoonh né tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh doo, nesaa do moo b'ook doo, dooh né da rakedëëb bä. ¹⁹ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do karën doo da hah'oop doo, taw'ääts hë baad

hadoo do had'yyt hē ramoo bok. Taw'āāts hē P'op Hagā Doo, ji pahuuj wāt do hā rah'yy kasadēē had'yyt hē. Ti dooh ji taky n'aa eh'yyd bā. Tamoo wāt né da ji hā taky dāng doo.

5

Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, ta wób na-āāji hē tamaher'oot do ky n'aa hah'yyh

¹ Bē nemuun Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa see ŷ bahadoo do hyb n'aa, Kristo ahob wāt do ŷ hapāh do hyb n'aa paah, Kristo sii ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó ta pa ta jawén ŷ bawāt do hyb n'aa, ŷ maher'oot bēēh, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ² Baad bē hagāā P'op Hagā Do karapee bē hā P'op Hagā Do anoo do bē bahag'āās hyb n'aa. P'op Hagā Do masāāh b'éé hadoo tii.* H'yyb hedoo doo me, P'op Hagā Do karēn doo da bē hagāā sa hā. Taw'āāts hē dooh bē hā kamejūū do hyb n'aa tado bā. Ta sām jawén hyb n'aa nado tii. Bē hagāā sa hā baad bē h'yyb gó. ³ Bē hyb n'aa newē hah'yyh: Sa danāh sa hā tak'ēp mejūū do nado bēēh. P'op Hagā Do karapee ti bē hag'āās doo. Taw'āāts hē baad bē babok, bē hā rabahapāh hyb n'aa nuy da baad ji bawāt. ⁴ Tii bā kā, Kristo, b'éé hagā n'aa sa wahē n'aa kajaa bā kā, Kristo matēēh bā kā, bē kawehēē dāk sahōnh hē sa matym gó tan'oo bā. Ta ti bē hā tanoo doo, dooh tahēēj bā. ⁵ Bēē kā, papuuj hedoo doo, taw'āāts hē bē ky dahē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa hedoo doo.

Bē sahōnh hē, pahēew hedoo doo, maruus hedoo doo, wahēh hedoo do na-āāji hē, taw'āāts hē bē kadad'uu séd demuun bē da hadoo do wē. Sa bahānh bē edoo manā bēēh, hah'yy da P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa:

“P'op Hagā Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hā.

P'op Hagā Do t'yyd meh'īn kadad'uu doo,

P'op Hagā Do ky enyym sa hā.”†

⁶ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bē kadad'uu P'op Hagā Do tak'ēp hejooonh do wē, bē taweh'ēēh hyb n'aa tah'yyb dāng do noo gó kajaa bā kā. ⁷ Baad ub bē P'op Hagā Do bahag'āās. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē kadad'uu ta wē, bē an'oo ta wē sahōnh hē bē hyb n'aa newēē doo, bē hyb n'aa natón hyb n'aa.

⁸ Taw'āāts hē baad bē hyb n'aa newē, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā. Awad kawajāān do reāw hād nāng do hadoo, jé pad'yyt hē hawāt do ta tā hesoos do tabawēh hyb n'aa hadoo bē maj'īl Dijab.‡ Tesoos jé tarejāā hyb n'aa.

⁹ Taw'āāts hē bē kahejój ta wē. Bē an'oo manā bē tah'yyb wareem. Baad bē h'yy kae had'yyt hē Jesus Kristo hā. Bē hapāh, jé pad'yyt hē badāk hah'yy hā bē wakāān hedoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do rahoop bē ahoop doo da. Jé pad'yyt hē bē wakāān hedoo do rarejāā. ¹⁰ Banadawēēt bē ahob wāt do jawén paa bā, p'aa hēnh da baad tabahado dāk sahōnh hē bē hā P'op Hagā Do an'oo bā da. Baad ub bē h'yy kae had'yyt hē tan'oo bā. Bē da tah'yyb hej'oonh. Doo da bē h'yy gejē hóm bā tan'oo bā. P'op Hagā Doo, tak'ēp ji wē taky enyym doo, bē tanaēēj wāt ta pa ta bag tak'ēp gabarēēh do mahang bē babok hyb n'aa, Jesus

* 5:2 Ji masāāh b'éé ji nahagāā bā, jé pad'yyt hē rababoo dāk sa waa jawén. Rakanapēē boo tii bā. Dooah rahapēē wāt sa tyw n'aa. Ti hyb n'aa ta hagā n'aa hagāā had'yyt hē. Ti hadoo Jesus hā h'yy ka'eeh do hā. Ti hyb n'aa b'éé ky n'aa gó tabeh'ūūm. † 5:5 Proweh-Bijos 3.34 ‡ 5:8 Gereg kyy me ramaneēēh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng pé ti Dijab.

Kristo hã bë h'yy kata däk do hyb n'aa. ¹¹ Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ P'op Hagã Do bagãã had'yyt hẽ. Ýÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

Sa hã Peed kedëë hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Siras ÿ tamasa wät hahÿ bë ÿ ma erih do hã. Hãÿ ÿ hadoo do h'yy kaneh'ÿÿt do tii, hã ÿÿ. Ganapog is doo me bë ÿ ma erii wät bë ÿ h'yyb en'yym hyb n'aa. P'op Hagã Do ky enyyw had'yyt hẽ bë hã ÿ erii wät do hã bë ÿ metëeh. Taw'ãäts hẽ taky enyym doo gó bë aboo had'yyt hẽ. Bë h'yy gejë hõm manäh.

¹³ Jesus hã h'yy ka'eeh do Babirõn§ panang bã habong doo, bë nemuun P'op Hagã Do wë kasëew bong doo, bë m' rahyb n'aa esee. Maah-Ko, tah ÿ hadoo do bë m' tahyb n'aa esee na-ããÿ hẽ. ¹⁴ Taw'ãäts hẽ baad bë edëë bë da hadoo doo.

ÿ karën bëeh, Kristo hã h'yy kata padëek doo, h'yyb nyw gó bë babok. Jããm hẽ kã.

2 Peed

Ta jawén Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Peed ma erih do hahỹ̃yh

1 Simaw Peed, Jesus Kristo karom, ta mejũũ do see ỹ ti hỹ̃yh. Ỹ edeng bëeh, ãã nemuun Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh doo. Baad had'op ti Jesus Kristo P'op Hagã Do er h'yy kaha'eeh doo, er h'yyb tym dëeb. Baad had'op tabahadoo do hyb n'aa er hã tabanoo P'op Hagã Do hã er h'yy ka'eeh hyb n'aa. Tak'ëp baad ub ta ti er h'yy ka'eeh do er hã tanoo doo. ² P'op Hagã Doo, Jesus er Wahë N'aa na-ããj hë bë bahapäh do hyb n'aa bë h'yyb gó, ỹ karën tak'ëp P'op Hagã Do ky enyym bë wë, ỹ karën baad had'yyt hë bë tah'yyb en'yyym.

Tak'ëp ji hyb n'aa tam'aah baad had'yyt hë ji bawät hyb n'aa ky n'aa hahỹ̃yh

³ Ta hejój me P'op Hagã Do an'oo däk er hã sahõnh hë baad hadoo doo, ji bahajaa hyb n'aa papuuj gó, takarën doo da ji bawät hyb n'aa. Ta ti tawén n'oo däk er hã, Kristo, er tanaëej wät do er hapëe däg kãn do hyb n'aa er h'yyb gó. Ta kabaj'aa doo me, tak'ëp taky enyym doo me er tanaëej wät ta karapee er bahadoo hyb n'aa. ⁴ Ta kabaj'aa do hyb n'aa, tak'ëp taky enyym do hyb n'aa na-ããj hë, tak'ëp baad hadoo doo, tak'ëp ji kamahän do taky däng paa er hã. Ta ti er hã taky däng do an'oo bã, baad P'op Hagã Do bawät doo da er babok hyb n'aa. Er hã taky däng do tan'oo bã na-ããj hë er bedëp hyb n'aa, Jesus hã h'yy kana'eeh do sa h'yyb karejãã do mahänh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do jawén rababok do hyb n'aa sa h'yyb karejãã tii.

⁵ Ta ti hyb n'aa né hë, taw'ääts hë tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah takah'ũũm hyb n'aa bë h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë baad had'yyt hë bë babok. Taw'ääts hë bë hyb n'aa tam'aah bë h'yy ganäng hyb n'aa P'op Hagã Do karën do hã. ⁶ Taw'ääts hë bë h'yyb bë mesoo, bë h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa. Taw'ääts hë h'yy ganajëng doo me bë baboo had'yyt hë. Taw'ääts hë P'op Hagã Do karën doo da bë babok. ⁷ Taw'ääts hë bë kamahän bë wakãän hedoo doo, bë nemuun Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë bë kamahän sahõnh hë ta wób. ⁸ Sahõnh hë ta ti takah'ũũm bã had'yyt hë bë h'yyb gó, dooh daap hë tado da tii bã Jesus Kristo, er Wahë N'aa bë hapäh doo. Baad hadoo ta hanaa tii. ⁹ Tii d' nado ỹ etsén wät doo da nabok do hã. Baad rabanahapäh do hadoo tii. Ty temah do hadoo.* Ramabaan nesaa do sa hã hanäng do paa kawug hõm doo. ¹⁰ Ti hyb n'aa, wakän haa hedoo doo, taw'ääts hë ta bahänh bë hyb n'aa tam'aah, P'op Hagã Do naëej wät do wób né bëeh, bë metëeh hyb n'aa, P'op Hagã Do asëew hõm do wób né bëeh, bë metëeh hyb n'aa. Sahõnh hë ta ti bë hã ỹ ets'ëe wät do bë moo boo bã, dooh né da bë h'yy keréd hõm bã P'op Hagã Do hã. ¹¹ Tii bã, baad bë P'op Hagã Do gadoo da Jesus Kristo, er Wahë N'aa, er h'yyb tym dëeb tabagãã had'yyt doo bã.

Te hub né hë Jesus mejũũ do rama metëek do ky n'aa hahỹ̃yh

¹² Bë hapëe däg né paawä bë ỹ ma erii wät do ky n'aa, baad bë gado däg né paawä bë h'yyb gó baad hadoo do ky n'aa bë rama met'ëeg wät doo, ỹ karën bë hyb n'aa es'ee had'yyt hë ta tii. Dooh ỹ h'yy gajëe hõm bã bë ỹ maher'oot doo, bë manabaan hyb n'aa. ¹³ Hã ỹỹ, taw'ääts hë tii da bë ỹ maher'ood

* 1:9 Dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagã Do karën do hã, tahanäng pé tii.

had'yyt hē badāk hahÿÿ bā ÿ bawät nä bā, ¹⁴ edaa dāk ÿ bahapäh do hyb n'aa badāk hahÿÿ bā ÿ bawät do gawatsik. Ër Wahë N'aa, Jesus Kristo metä wät ta ti hā ÿÿ. ¹⁵ Edaa dāk ÿ dajëp doo. Ti hyb n'aa ÿ karën sahõnh hē ÿ moo wät ÿ hajaa doo, badāk hahÿÿ bā ÿ bawät nä bā, ÿ dajëp jawén paa bā na-ääj hē bē hyb n'aa es'ee had'yyt hē hyb n'aa ta ti bē ÿ maher'ood wät doo.

¹⁶ Ër Wahë N'aa Jesus Kristo hejój ky n'aa bē ää maher'oot noo gó, p'aa hēnh da tamatëeh bē ää maher'oot bā, dooh sa panyyg ub h'yy ganyg gó sa daaj hē rahyb n'aa newëe do ää ky s'üüd bā. Ää daaj hē né hē ää matym me ää bahapäh tak'ëp ta kabaj'aa doo, ¹⁷⁻¹⁸ waëë P'op Hagä Do wē kasëew hõm do jó. Ta tii bā P'op Hagä Doo, ta Yb, weh'ëeh ta hā, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó tabawät tabanoo na-ääj hē. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh ta hā: “Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän up doo. Baad ÿ h'yy gadajang ta wë”,[†] näng mäh. Ää daaj hē ää maa napäh ta kyyh, Jesus sii ta tii bā ää bab'ëeh bā.

¹⁹ Ta ti ää bahapäh, ta ti ää maa napäh do hyb n'aa na-ääj hē, ta bahänh baad ää bahapäh te hub né hē Kristo matëeh do ky n'aa hā P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paah. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä baad bē hyb n'aa matakä Kristo ky n'aa rerih do paa hā. Ta bag atsém ta tyw n'aa ji hā tametëeh do hadoo rerih do paah. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do hā bē hyb n'aa matakä bā bē da hapäh ny hadoo do ji ky daheeh, ny hadoo do noo kanesa doo. Taw'ääts hē rerih do bē ky dahé had'yyt hē Kristo matëeh bā ká. Tii bā ká, baad Kristo bē da tah'yy gan'yyp P'op Hagä Do hā. Watom tapaj'ëe bā hana do hadoo bē hā Kristo. ²⁰ Hahÿ ti baad ÿ karën bē hyb n'aa newëe: Dooh sa hanaa tado bā P'op Hagä Do kyy kerih doo gó ta ky n'aa rod rerii bong do paah. ²¹ Dooh sa hanaa tado bā ta jawén hawät do ky n'aa raheer'oot do paah. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm paa tii, P'op Hagä Do kyyh ramaher'oot hyb n'aa.

2

Ma matëg oow ky n'aa hahÿÿh

¹ Isaraëw buuj mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod oow, noo kanesa doo, rababong do paa hadoo, bē mahang na-ääj hē ti anäng da ma matëg oow. Ky kamep'ëeh doo me rama metëek da te hub nadoo doo. Kristo, sa kariw n'aa, sa danäh, tadjëp doo me tedëeb wät do sa hā, ramakyy da. Jé sa kyyh maa newëe do reréd hõm da Jesus hā rah'yy ka'eeh do paah. Ti hedoo do ma matëg oow nayyw hē sa daaj hē sa ky n'aa katakyyk baad nadoo do hā. Gawatsig hõm da. ² Hajök da ky s'üüt ma matëg oow. Nu meby n'aa näng do ma matëg oow ramoo bok do ramoo bok da na-ääj hē. Sa hyb n'aa Jesus hā h'yy kana'eeh do baad nadoo doo me raheer'oot da ta tyw n'aa heh'äät doo. ³ Tak'ëp ta sām hā rah'yy kajäk do hyb n'aa, sa panyyg sa daaj hē rahyb n'aa newëe doo me ma matëg oow bē da rawedii, bē wē hanäng do bē anoo hyb n'aa sa hā. P'ooj däg P'op Hagä Do h'yyb dëe dāk nesaa do hā taky n'aa etyy ta tii. P'op Hagä Do rejää né da tii. Dooh da rakedëeb bā. ⁴ DooH P'op Hagä Do t'yyd mehün bā ääs wób p'ooj ub nesaa do moo bok doo. Tabanesaa hēnh tadewäts bëeh tii, t'öp gadagyp doo gó. Ta tii bā ragada P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hā. ⁵ DooH na-ääj hē P'op Hagä Do t'yyd mehün bā ta hā waneh'ëeh do p'ooj ub habok doo, hag'yyp do tamejüü noo gó sa wë. Jääm hē Nowéh tabed'ëep naëng hag'yyp do mahänh, setsi ta sii habok do sii hē. Nowéh tii, ta wób tamaher'ood had'yyt hē P'op Hagä Do karën doo da rababok

† 1:17-18 Matew 17.5, Maah-Ko 9.7, Rukas 9.35

hyb n'aa paawä. ⁶ P'op Hagä Do ky n'aa etyy paa panang Sodoma, Gomoha häd enäh do ta babuj n'aa sii hē tēēg hōō me, sahōnh hē tagawatsig hōm hyb n'aa. Jāām hē ta ooj mad'aak paah, tak'ēp hadoo do tamo haj'aa haj'aa. Sa hā tabad'oo do hā matetēeh nyy da tamoo wät da P'op Hagä Do waneh'ēeh do sa hā. ⁷ Jāām hē panang buuj mahang tabed'ēep Róh, baad ub, P'op Hagä Do karēn doo da hawät doo. Tak'ēp Róh h'yy katón paa tak'ēp baad nadoo do nanäng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do ramoo bong do hyb n'aa sa hā hanäng doo me. ⁸ Sa mahang Róh bawät paah. Ta āh hā had'yyt hē Róh, P'op Hagä Do karēn doo da hawät do ahoop paa ta h'yyb gó, tahapäh do hyb n'aa, tamaa napäh do hyb n'aa na-āāj hē nesaa do panang buuj ramoo bok doo. ⁹ Hÿÿ kã, ta tii da P'op Hagä Do t'yyd manehiün do hyb n'aa paa nesaa do moo heb'oooh doo, tii da tabed'ēep do hyb n'aa paa baad habok doo, ji hapäh hahÿÿh: P'op Hagä Do hajaa né hē takarēn doo da habok do tabed'ēep hejooon do sa hā kametyy do mahānh. P'op Hagä Do hajaa na-āāj hē tarejã had'yyt hē nesaa do moo heb'oooh doo, sahōnh hē taky n'aa etyy noo gó kajaa bã kã.* ¹⁰ Tarejã do mahang tak'ēp sa bahānh tarejã da nesaa do sa h'yyb säg karēn do jawén habok do hyb n'aa nu meby n'aa näng do sa hā hanäng doo me moo bok doo, baad nahado bong do hajaa do P'op Hagä Do matym gó. Sa bahānh P'op Hagä Do rejãä da tamejüü do mak'yyys doo.

Sa hā hē ma matēg oow rah'yy kasab'ee. Rah'yy karēn doo da ramoo bok. Dooch raky daheeh péh. Dooch rajeÿÿm pé ta tii. Ti hyb n'aa, dooh rajeÿÿm bã kabaj'aa do nes'aa padēek do raky n'aa rejã bã. ¹¹ Aās kã, ma matēg oow sa bahānh hejooj né paawä, sa bahānh rahyb n'aa jewyng né paawä, dooh raky n'aa rejãä doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó raky n'aa tapa bã kabaj'aa do nes'aa padēek doo. ¹² Har'ēēng hadoo ti ma matēg oow. Dooch har'ēēng rah'yy genã bã. Ti abong har'ēēng ji masoo hyb n'aa, ji naboooh hyb n'aa. Har'ēēng h'yy ganenäh do hadoo ma matēg oow ÿ wén näng, tak'ēp baad nadoo doo me rabaher'oot ranahapäh do hã. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do gawats'iik da tii, har'ēēng ji naboooh do hadoo. ¹³ P'op Hagä Do rejãä da ta tii, ta wób rarahejãä do mabaj. Baad ub sa hã pé adēb bã sii hē rah'yy karēn doo da rababok, baad nado né paawä, nu meby n'aa nyy né paawä ti rah'yy karēn doo. Séd hã bē bawēh noo gó ragen'aak baad nadoo do sa h'yyb säg karēn do ramoo bok bē sii rawēē bã. Baad nado ta wób raher'oot da bē ky n'aa tii d' bē mahang rababok do hyb n'aa. Tak'ēp bē nu mebyk ran'oo bã. ¹⁴ ÿÿj sa patug wad'ii do hã rah'yyb padēek had'yyt hē sa wē rababok hyb n'aa. Dooch reréd nesaa doo. Rah'yyb tatuk sa da rah'yyb hedoo hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh baad nahapäh do hyb n'aa nayyw hē h'yy keh'ÿÿt doo. Sa h'yyb ramet'ēēg dāk, sa h'yyb karēn do rahyb n'aa h'üüm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa was'ee padēek do tii! ¹⁵ Reréd hōm ta tyw n'aa baad hadoo doo. Ti hyb n'aa baad nadoo do jawén rababoo dāk. Barãm, Beor t'aah, p'ooj ub hawät do mo n'aa me rabad'oo. Tak'ēp Barãm h'yyb dāk paa ta sãm hã, Isaraéw buuj majiü ta hã raky kajäk doo, Isaraéw buuj taky n'aa wasee hyb n'aa paawä. ¹⁶ Ta sãm, ta hã raky kajäk do jawén tabahōm bã, ta tyw n'aa baa bã, P'op Hagä Do nabuuj gedoo mã ta hã. Hahÿÿ d' paa tii: Jumeto, ta mas'ãä tajawät doo, aj'yy kyy me tamaher'oot paah, dooh né paawä jumeto rahaja bã raher'ood bã. Jumeto meduuk P'op Hagä Do ky n'aa rod Barãm häd näng doo, tamoo nawät hyb n'aa tak'ēp baad nadoo doo.

* **2:9** Jesus matēeh noo gó P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sahōnh hē badäk hahÿÿ hã habok do paah, aās sii hē. Nesaa do moo heb'oooh do taky n'aa etyy da banesaa hēnh rahob had'yyt hē hyb n'aa. Nahēēj tii bã rahoop doo.

17 Naëng k'ääts gó naa ganyyh do mawooj däk do hadoo ta ti ma matëg oow. Naëng poo mahauk do tabës do hadoo. Ji wad'ii do tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do enyyw däk sa hyb n'aa tak'ëp badagyp doo, tadowäts bëeh hyb n'aa gadagyp doo gó. 18 Daap hadoo do ti raheer'oot doo. Ti hadoo né hë, kyyh tak'ëp hetsooh do rakamasab'ee do ji ramaher'oot, ta tii me rah'yyb tatuk hyb n'aa nag'aap hë baad nadoo do habok do mahãnh kedëeb bong doo, nag'aap hë Jesus hã h'yy kae padëek doo, baad P'op Hagä Do kyyh hã h'yy ganenãh nã doo. Tahajaa, nãk mã sa kyyh, ji aã bã ji ýým, ji patug nadoo do sii ji h'yyb säg karën doo da né hë. Ta tii da rah'yyb tatuk sa hã. 19 Hahÿÿ da raky kajäk sa kyyh maa newëe do sa hã: “Äã ma metëek do bë gado bã, baad ub da bë babok tii bã. Dooh mejõ wät pé bë hã”, nãk sa kyyh. Tii d' né paawä ta wób hã raky kajäk, nesaa do sa h'yyb karën do karom ti ma matëg oow. Nesaa do mejõ had'yyt hë sa hã. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Ji hã j'aa ketsë doo, ti né hë ji hã mejüü doo. Nesaa do sa h'yyb karën do j'aa ketsëe däk sa hã. Ta ti sa hã mejüü do ti ramoo boo had'yyt hë. 20 Hahÿÿ hyb n'aa ý wén her'oot ta tii da sa ky n'aa hã: Pooj jé ër Wahë N'aa, ër h'yyb tym dëeb, Jesus Kristo rabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó, reréd hõm dó nesaa do badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rabahed'oo doo, baad nado wäd ji bahadoo hanoo doo. P'aa hënh kã ta ti nesaa do j'aa ketsëe bã sa hã, p'aa hënh nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, tak'ëp baad nado boo hÿÿ kã, p'ooj ub baad nadoo do rababok do bahãnh kã. 21 Taw'ääts hë paawä ranahapäh baad hadoo do ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë ji tamahüüm doo. Dooh né paawä baad tado bã ji nahapëe bã ta tyw n'aa baad hadoo doo, sa hã paawä taw'ääts hë tii. Hahÿÿ hyb n'aa ý her'oot ta tii: Rahapëe däg né paawä baad hadoo do ta tyw n'aa, p'aa hënh raberéd hõm tak'ëp hanãm do P'op Hagä Do mejüü doo. Ti hyb n'aa ta tyw n'aa nahapäh do bahãnh P'op Hagä Do rejää da hÿÿ kã sa hã. 22 Sa hã kametä däk hahÿÿ pawóp hadoo do ji ky hetëg doo: “Awaar ad'ëeb jëng tehëen wät do paah.”† “Too yb hasus do mahãnh hehob wät doo, p'aa hënh da tsapab gó takahep'ut.”‡

3

Jesus matëeh noo gó ky n'aa hahÿÿh

1 Najis haa, pawóp däg bë ý ma erih do hahÿÿh. Pooj jé bë ý ma erii wät doo, hahÿÿ na-ääj hë bë ý wén ma erih, bë hyb n'aa esee hyb n'aa pooj jé kaher'oot do paah, baad ub bë hyb n'aa newëe hyb n'aa. 2 Ý karën bë hyb n'aa esee p'ooj ub P'op Hagä Do ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do raheer'oot do paah. Ý karën bë hyb n'aa esee na-ääj hë Jesus, ër Wahë N'aa, ër h'yyb tym dëeb mejüü do paah, ajyy Kristo mejüü do bë wë heboo nã do bë hã ma met'ëeg wät doo. 3 Taw'ääts hë baad bë bahapäh hahÿÿh: Jesus matëeh do pooj jé ti abok da nesaa do sa h'yyb karën do jawén habok doo, Jesus matëeh do ky n'aa rawajehëet doo. 4 Hahÿÿ da d' sa kyyh: “Matëeh mãh, taky däng paah. Te hub tado bã, ny tawät? Bë hegãã”, nãk, “ër wahë n'aa ër pooj jé habong do dejëb kãn. Ti hadoo né hë, paa hado had'yyt hë. Dooh takaja bã tamatëeh do pooj jé metëe n'aa.* Paa hado had'yyt hë badäk hahÿÿ kapahuuj wät noo gó naa”,

† 2:22 Pooj jé reréd hõm nesaa do ramoo bok doo, ta jawén p'aa hënh ramoo bok, tahanäng pé tii.

‡ 2:22 Pooj jé rakaarën Jesus awug hõm nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo, ta jawén p'aa hënh ramoo bok nesaa doo, tahanäng pé tii. * 3:4 Matew tëg eh do 24 hã takeri däk Jesus her'oot do takajaa do pooj jé metëe n'aa. Dooh ta ti kaja däg sa nooh, ta ti rawén wajehëet Jesus matëeh do ky n'aa. Nayyw hë Jesus matëeh, ta hã h'yy ka'eeh do wób red'oo. Nayyw hë takanaja bã kã, ta wób raky sëm Jesus ky däng do paah.

näk da sa kyyh. ⁵ Dooch rakarën bä rah'yy kadawuung bä, P'op Hagä Do ky haj'aa p'ooj ub wë kapahuuj wät doo. Dooch rakarën bä rah'yy kadawuung bä naëng bä naa k'ääts bawooj däk do ganyyh doo, ta ky haj'aa. Naëng tetyn hõm, bawooj däk do banyy däk hyb n'aa. ⁶ Dooch rakarën bä rahyb n'aa ets'e'e bä naëng hag'yyp doo me P'op Hagä Do gawats'iik paa badäk hahÿ tapahuunh do paah, ta hä habong do sii hë. P'op Hagä Do ky haj'aa tii. ⁷ Wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh, badäk hahÿÿ da hë ji hapäh do P'op Hagä Do enyyw däk, tii d' P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tëëg hõo me ragawatsik hyb n'aa. P'op Hagä Do enäm nä ta tii. Tagawats'iik noo gó kä, sahõnh hë ta hä waneh'ëeh do tagawatsiig kån. ⁸ Bë mabaan manä hahÿ najis haa: P'op Hagä Do hä sét pénh né hë sét ta baab, miw ta baab. ⁹ Dooch P'op Hagä Do hyb n'aa p'eed bä taky däng do tamoo wät hyb n'aa, ta wób red'oo. Tii d' nado. P'op Hagä Do ky däng do tawén kanajaa nä, bë tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa. Dooch né takarën bä gawatsik péh. Takarën sahõnh hë rah'yy kawereem, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa paawä. ¹⁰ Ti hadoo né hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa né da. Rah'yy kanapeet bä, raganadaa bä takajaa da. Ji ganada do hadoo hets'ëek do kajaa. Ti hadoo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo. Nayyw hë wë gawatsik da, hawyp do hadoo. Sahõnh hë adëë bëeh da tak'ëp haju do haj'aa. Tii bä dewuh da. Badäk hahÿÿh, sahõnh hë ta hä hanäng do na-ääj hë P'op Hagä Do ky n'aa ety da tagawatsik hyb n'aa.†

¹¹ Tii da sahõnh hë P'op Hagä Do gawats'iik do hyb n'aa da, taw'ääts hë tsyt hë nesaa do mahänh baad bë babok P'op Hagä Do wë. Taw'ääts hë P'op Hagä Do karën doo da bë babok, ¹² baad bë gadaa nuuj jé Kristo kajaa doo, P'op Hagä Do ky däng do paah. Taw'ääts hë nayyw hë ta ti kajaa bë an'oo bä.‡ Ta ti noo gó kajaa bä kä, wë aooj jëng da. Sahõnh hë adëë bëeh da tak'ëp haju do haj'aa. ¹³ Sahõnh hë ta ti awäd né paawä, ëer, Jesus hä h'yy ka'eeh doo, ër gada wë papuuj, badäk hahÿ papuuj P'op Hagä Do ky däng doo da. Jääm hë baad hadoo doo, P'op Hagä Do karën doo da habok do sa panang tii.

¹⁴ Ti hyb n'aa najis haa, ta ti bë gahëen do hyb n'aa, taw'ääts hë tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah tak'ëp baad ub bë babok hyb n'aa, tak'ëp baad ub bë bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hä. Tak'ëp bë hyb n'aa tamah, h'yyb nyyw gó bë baboo had'yyt hë hyb n'aa ta wë, P'op Hagä Do bahapäh hyb n'aa. ¹⁵ Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: H'yyb jawyg gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gada nä, nayyw hë takanajaa, ji kedëëb wät hyb n'aa banesaa hënh ji taky n'aa ety do mahänh. Tii da na-ääj hë Paw-Ro, ër hÿÿj hadoo do ër kamahän do bë tama erii wät. Bë tama erii wät P'op Hagä Do h'yy gan'yuh doo da ta hä. ¹⁶ Ti ky n'aa né hë tama erii wät sahõnh hë tama erih do hä. Tama erih do mahang ti anäng häd hejooñh doo, tak'ëp ji hyb n'aa manatakä bä, dooh ji maa napëë bä tahanäng péh. H'yy gatamah doo, h'yy keh'ÿÿt doo, rawareem Paw-Ro erii wät doo. Ta see hadoo ta ky n'aa ran'oo bä. Tii da na-ääj hë rawareem P'op Hagä Do kyy kerih do wób. Sa daaj hë sa ky n'aa katakyyk baad nadoo do hä. ¹⁷ Ta ti bë hapëë däk do hyb n'aa, najis haa, taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä, ta s'ee hënh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bë rah'yyb mahüüm mahänh te hub nadoo do rama metëek doo me. H'yy kanehÿÿd né paawä bë da hë, sa kyyh bë maa newë bä, bë da h'yy kah'ÿÿt. Ta tyw n'aa baad hadoo do bë erét da sa kyyh bë maa newë bä. ¹⁸ Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh hä

† **3:10** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: “Badäk hahÿÿh, sahõnh hë ta hä kapahuuj wät do na-ääj hë aooj jëng da.” ‡ **3:12** Ji ky n'aa etsëë, nayyw hë takajaa hyb n'aa. Ji h'yy kawareem P'op Hagä Do wë, takarën doo da had'yyt ji bawät hyb n'aa. Ji h'yy kahas'ääp Kristo ky n'aa ji mahüüm do hä, sahõnh hë badäk hahÿ bë habong do raky n'aa napäh hyb n'aa na-ääj hë, Peed hanäng pé tahyb n'aa péh, taw'ääts hë nayyw hë ta ti kajaa bë an'oo bä, ta her'ood bä.

bě hyb n'aa matakä had'yyt hě, Jesus Kristo, ər Wahë N'aa, ər h'yyb tym dëeb
bë wë taky enyym do takahũum had'yyt hě hyb n'aa, baad Kristo bë bahapäh
hyb n'aa na-ãäj hě bë h'yyb gó. Taw'ãäts hě ti né hě ji j'aa etsëe had'yyt hě!
Ýÿ. Tii d' né hě. Taw'ãäts hě. Jããm hě kä.

1 Jowãw

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Jowãw ma erih do hahỹ̃h

Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa hahỹ̃h

¹ Bê ãã ma erih hahỹ̃h hã, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé hawät do ky n'aa, P'op Hagã Do Kyyh häd näng do ky n'aa.* ãã maa napäh ta kyyh, ãã hapäh na-ãäj hẽ. Baad ãã bahapäh ãã matym me. Ta hã ãã moo däng. Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa né hẽ tii. ² Ji h'yyb tym hed'ëep do ana kãn ãã mahang.† Baad ãã bahapäh né hẽ. Ti hyb n'aa ta ky n'aa ãã wén her'oot baad ub. Hedëb had'yyt do ky n'aa bê ãã maher'oot. P'op Hagã Doo, ta Yb sii tabawäd wät. Ti ana kãn ãã mahang P'op Hagã Do an'oo bã. ³ Bê ãã maher'oot ãã hapäh do ky n'aa, ãã maa napäh do ky n'aa, séd bê h'yyb hedoo hyb n'aa da ãã sii. Séd ãã h'yyb hedoo ta Yb hỹ pong jé hawät do hã. Séd ãã h'yyb hedoo na-ãäj hẽ ta T'aah hã, Jesus Kristo hã. ⁴ Bê ãã wén ma erih hahỹ̃h hã Jesus ky n'aa, tak'ëp ër tsebé hyb n'aa da.

Taw'ãäts hẽ ta bag hadoo doo gó ji bawät do ky n'aa hahỹ̃h

⁵ Bê ãã maher'oot ãã hã Kristo metëek doo. Hahỹ̃h da tametëek ããh: Ta bag hadoo P'op Hagã Doo. Baad ub had'yyt hẽ P'op Hagã Doo, tahanäng pé tii. Dooch badagyp pé ta hã. Tabad'op hẽ nesaa do ta hã, tahanäng pé tii. ⁶ Ti hyb n'aa, séd hã ji h'yyb hedoo P'op Hagã Do hã ji her'ood bã, nesaa doo gó, badagyp do hadoo doo gó ji awäd had'yyt bã, daap ji menyyh tii bã ji her'oot do hã. Dooch baad hadoo do ky n'aa metëek doo da ji awäd bã tii d' ji edo bã. ⁷ Baad ji aboo bã, P'op Hagã Do baad tabawäd had'yyt doo da ta bag hadoo doo gó, séd ji h'yyb hedoo ta hã. Tii bã P'op Hagã Do awug hõm da sahõnh hẽ nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng doo, Jesus, P'op Hagã Do T'aah majyyw me. ⁸ "Tabad'op hẽ nesaa do hã ỹy", ji noo bã, nesaa do ji jejën bã, ji daaj hẽ ji kawadii. Dooch tanyy bã ji h'yyb tym gó baad hadoo do P'op Hagã Do metëeh doo. ⁹ Nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do ji najejën bã, P'op Hagã Do hã ji kawoow bã, tawug hõm da tii. Tamabaan hõm da sahõnh hẽ baad nadoo do ër moo bok do paah. P'op Hagã Do anoo né hẽ taky däng doo. Dooch tahỹ̃d bã ta kyyh. Baad had'op do tii. ¹⁰ "Dooch nesaa do ỹ moo wäd bã" ji ky hado bã, P'op Hagã Do noo kanesa, ji hanäng pé tii. Dooch tii bã ji h'yyb tym gó ta kyyh awäd bã.

2

¹ Tah haa hedoo do bëeh. Bê ỹ ma erii wät tii, nesaa do bë moo nabok hyb n'aa, nesaa do bë hyb n'aa nanewëë hyb n'aa. Ti hado né paawä, nesaa do bë see moo wäd bã, nesaa do tahyb n'aa newë bã, ti anäng Jesus Kristo, P'op Hagã Do karën doo da hawäd up doo, ji ky n'aa rod n'aa P'op Hagã Do ër Yb wë. Ji tamo n'aa jesuu. ² Jesus dajëp ër hyb n'aa. Nesaa do ër moo bok do sãm tadajëp, P'op Hagã Do awug hõm hyb n'aa nesaa do ër hã hanäng doo. Dooch ër hyb n'aa had'yyt tado bã tadajëp. Sahõnh hẽ badäk hahỹ̃h hã habong do sa hyb n'aa na-ãäj né hẽ tadajëp.

* 1:1 Jesus Kristo ky n'aa né tii. † 1:2 Jesus né hẽ tii.

³ P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yk do ji ky daheeh do hā ji bahapāh P'op Hagā Do ji hapēē dāg bā ji h'y'yb tym gó. ⁴ “Ŷ hapāh P'op Hagā Do hēp ŷŷ gó” hanāng pēh, dooh ta ky n'aa jaw'y'yk do taky dahé bā, daap hē ti tameny'yh ta her'oot do hā. Dooh ta h'y'yb tym gó tanyy bā baad hadoo do P'op Hagā Do metēēh doo. ⁵ P'op Hagā Do ji ky dahé bā, ta her'oot doo da ji awād bā, baad tabadāng tii bā ji h'y'yb tym gó P'op Hagā Do kamahān doo. P'op Hagā Do kamahān doo da ji kamahān kán tii bā. Hahŷŷ hā ji bahapāh séd ji h'y'yb hedo bā P'op Hagā Do hā: ⁶ “Séd ŷ h'y'yb hedoo P'op Hagā Do hā”, ji ky hado bā, taw'āats hē Jesus bawād wāt doo da ji bawāt.

⁷ Najis haa, dooh papuuj ky n'aa jaw'yk do bē ŷ ma erii bā. Ta paa né hē bē ŷ ma erih, Jesus hā bē h'y' ka'eeh bē du do noo gó bē gadoo doo, bē hā rama metēēk do paa né hē tii. Bē maa napēē wāt do né hē ta ti bē ŷ ma erih doo. ⁸ Ta paa né hē paawā, papuuj hado dāk hahŷ ky n'aa jaw'yk do bē ŷ ma erih doo. Papuuj dāg ji hapāh Kristo bawāt doo kā, bē babok doo kā na-āāj né hē. Bē eréd hōm nesaa doo. Bē du do dāk baad bē babok doo kā. Nesaa doo, ji h'y' gatamah do na-āāj hē badoo wāt hŷŷ kā. Baad hadoo do ganā dāk ēr h'y'yb gó.

⁹ “Ta bag gó ŷ bawāt”, hanāng pēh, ta da hadoo do Jesus hā h'y' ka'eeh do wē tah'y' gaēēj bā, badagyp do hadoo doo gó tabawāt nā tii. ¹⁰ Ta da hadoo do Jesus hā h'y' ka'eeh do kamahān doo, ta bag hadoo doo gó tabawāt. Dooh ta hā hanāng pēh baad nadoo do hā ta hā h'y'yb tatuk doo. ¹¹ Ta da hadoo do Jesus hā h'y' ka'eeh do wē h'y' gaēēh doo, badagyp do hadoo doo gó ta h'y'yb bawāt. Badagyp do hyb n'aa, nesaa do hyb n'aa, dooh tahapēē bā tahahōm hēnh. Ty tamah do hado dāk.

¹² Tah haa hedoo doo, bē ŷ wén ma erih nesaa do bē h'y'yb tym gó hanāng do P'op Hagā Do awug hōm do hyb n'aa, Kristo ēr hyb n'aa dajēp do hyb n'aa. ¹³ Bē mahang bāp peej dāk Kristo hā h'y' ka'eeh doo, wahēh hedo padēēk bēēh. Bē ŷ wén ma erih, hedēb had'y'yt do bē hapēē dāg kán do hyb n'aa bē h'y'yb tym gó. Bē mahang papuuj nā Jesus hā h'y' kae dāk doo, wanehēh nā do hadoo bēēh. Bē ŷ wén ma erih, Nesaa do Yb hā bē j'aa et'ēēk do hyb n'aa. Bē ŷ ma erih, tah haa hyb n'aa hedoo doo. Bē ŷ wén ma erih ēr Yb hŷ pong jé hawāt do bē hapēē dāg kán do hyb n'aa bē h'y'yb tym gó. ¹⁴ Bē mahang bāp peej dāk Kristo hā h'y' ka'eeh doo, wahēh hedo padēēk doo, bē ŷ wén ma erii wāt hedēb had'y'yt do bē hapēē dāg kán do hyb n'aa bē h'y'yb tym gó. Bē mahang papuuj nā Jesus hā bē h'y' kae dāk doo, wanehēh nā do hadoo, bē ŷ ma erii wāt, bē h'y'yb hej'oonh do hyb n'aa, P'op Hagā Do kyyh bē tah'y'yb mahūm do hyb n'aa, Nesaa Do Yb hā bē j'aa ketsē do hyb n'aa.

Dooh ji kamahān bā badāk hahŷŷ hā hanāng do ky n'aa hahŷŷh

¹⁵ Bē kamahān manā badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'y' kana'eeh do rakamahān doo. Bē kamahān manā badāk hahŷŷ hā hanāng doo. Jé badāk hahŷ kamahān doo, dooh P'op Hagā Do takamahān bā. ¹⁶ Sahōnh hē badāk hahŷŷ hā hanāng do nesaa doo, tak'ēp ji h'y'yb sāg karēn do hedoo doo, ji matym me ji heg'āās doo, tak'ēp ji karēn do hedoo doo, ji ma hā, ji moo wāt do hā ji kasab'ee do hedoo doo, ti sahōnh hē dooh P'op Hagā Do ēr Yb hanaa tado bā. Badāk hahŷŷ hā tabana tii. ¹⁷ Badāk hahŷ gawatsik da. Ta hā hanāng do nesaa do hadoo do ji h'y'yb karēn do gawatsik né tii da ēnh. P'op Hagā Do karēn do ky dah'eeh doo, dooh ragawatsig bā. Aboo had'y'yt hē da.

H'y' kawareem do yb ky n'aa hahŷŷh

18 Tah haa, edah ti noo gó sahōnh hē tagawatsik. Bē ky n'aa napāh, ti pooj jé Kristo majī, Kristo hā h'yy kawareem do yb kasee. Da hē hajōk Kristo hā h'yy kawareem do rakas'ee kán. Ti hyb n'aa ji hapāh, edah sahōnh hē gawatsik doo. 19 Ēr mahang né paawā rababok do paah, dooh né hē ěr wób rado bā. Ēr wób rado bā paawā, dooh paawā ěr reréd bā ěr mahang rababok doo. Ēr mahānh rabahōm. Ti hyb n'aa, dooh ěr wób rado bā ji hapāh.

20 Bē hā Jesus Kristo anoo P'op Hagā Do Sahee bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahōnh hē bē bahapāh panyyg heh'āāt doo, P'op Hagā Do metēēh doo. 21 Dooh bē ŷ wén ma erii bā bē nahapāh do hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa. Bē ŷ wén ma erih, baad bē bahapēē dāk do hyb n'aa né hē baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bā naa nado noo kanesa doo. Bē hapāh né hē tii. Ti hyb n'aa né hē bē ŷ wén ma erih. 22 Baad bē ŷ maher'oot. "Jesus, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do nado", hanāng péh, daap menyih do yb tii. Ti né hē nanāng bē ky n'aa napēē dāk doo, Kristo hā h'yy kawareem doo. P'op Hagā Do T'aah, ta Yb na-āāj hē h'yy kawareem do yb ty n'aa ges'yyk. 23 Ta T'aah ty n'aa ges'yyk doo, dooh P'op Hagā Doo, Jesus Yb tahapēē bā. Ta T'aah gadoo péh, Jesus Kristo Yb na-āāj hē tagadoo.

24 Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bē ky dahé had'yyt hē panyyg heh'āāt doo, p'ooj ub, bē du doo noo gó Jesus hā bē h'yy ka'eeh do bē maa napāh doo. Taw'āāts hē bē h'yyb gó tabaym panyyg heh'āāt doo. Panyyg heh'āāt doo, p'ooj ub bē maa napāh doo, bē h'yyb gó tayyw bā, baad bē enyyw bā, séd bē h'yyb hedo had'yyt da tii bā Jesus hā, Jesus Yb hā. 25 Hahŷ ti ěr hā Kristo ky n'aa enooh doo: Ēr tah'yyb edēēb had'yyt hē, hŷ pong jé ěr baboo had'yyt hyb n'aa ta pa.

26 Ta ti bē ŷ ma erii wāt, bē ŷ maher'oot hyb n'aa bē hā karēn wad'ii do sa ky n'aa hā. 27 P'op Hagā Do Sahee bē hā Kristo anoo doo, baym bē h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta see bē ma metēēk péh. P'op Hagā Do Sahee ti bē tama metēēk sahōnh hā. Baad bē tama metēēk. Dooh daap tado bā. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bē ky dahé had'yyt hē bē tama metēēk doo. Taw'āāts hē Kristo hā bē h'yy kata dāg had'yyt hē.

28 Hŷŷ kā, tah haa hedoo doo, ŷ ab'aanh bē hā: Kristo sii bē aboo had'yyt hē, tamatēēh bā kā, h'yyb neŷŷm gó ta matym gó ěr bab'ēēh hyb n'aa, ěr nu manebyng hyb n'aa ta matym gó ěr bab'ēēh bā. 29 Bē hapāh do hyb n'aa baad had'op do ti Kristo, bē hapāh na-āāj hē P'op Hagā Do taah né hē sahōnh hē baad hadoo do moo bok doo.

3

P'op Hagā Do taah ěēr ky n'aa hahŷŷh

1 Bē hegāā nyy da tak'ěp ěr Yb hŷ pong jé hawāt do ěr takamahān. Tak'ěp ěr takamahān do hyb n'aa P'op Hagā Do taah ěr tamaneēēh. Ti né hē ěēr! Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh doo, dooh ěr rahapēē bā P'op Hagā Do taah ěēr, ranahapāh do hyb n'aa P'op Hagā Doo. 2 P'op Hagā Do taah né hē ěr da hē, najis haa. Dooh né paawā ěr P'op Hagā Do metā nā bā nyy d' tabad'oo da ěr hā, ěr hapāh Jesus Kristo hado dāk da ěēr, tamatēēh bā, baad ub tii kā Jesus ěr bahapāh do hyb n'aa ti noo gó. 3 Sahōnh hē Jesus Kristo hadoo rabahadoo do sa h'yyb gó ragahēēn doo, sa daāj hē rakan'yyh nesaa do mahānh, Jesus baad had'op do hadoo rabahadoo hyb n'aa kā.

4 Nesaa do moo heb'oooh doo, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do wē rah'yy kawareem. Sahōnh hē nesaa do ji moo wāt doo, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do wē h'yy kawareem do tii. 5 Bē hapāh né hē, Jesus bahyng wawēē hē nesaa

do ji moo wät do tabado hōm hyb n'aa. Dooh nesaa do ta hä. ⁶ Ti hyb n'aa Jesus sii hawät doo, dooh nesaa do tamoo hew'ëed bä. Nesaa do moo heb'oooh doo, dooh Kristo tahapëe bä ta h'yyb gó. ⁷ Ti hyb n'aa, tah haa hedoo doo, bë hyb n'aa matakä bë ranawadii hyb n'aa. Baad hadoo do moo heb'oooh doo, baad had'op do né hë tii, Kristo baad had'op do hadoo. ⁸ Nesaa do moo heb'oooh doo, Dijab* karapee tii. Tii d' ji wén hapäh sahōnh hë tadu dahäng noo gó Dijab moo hew'ëet né hë ta ti nesaa doo. P'op Hagä Do T'aah ewäd hyng wawëe hë tagawatsiig hōm hyb n'aa Dijab moo wät doo.

⁹ P'op Hagä Do taah dooh nesaa do ramoo hebo bä, P'op Hagä Do Sahee mahūum do hyb n'aa sa h'yyb. Dooh rahaja bä nesaa do ramoo hebo bä, P'op Hagä Do taah rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰ Hahÿÿ hä ji hapäh P'op Hagä Do taah, ji hapäh na-ääj né hë Dijab karapee: Baad hadoo do moo nawät doo, ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do kamanahän doo, dooh P'op Hagä Do t'aah tado bä.

Ji da hadoo do ji kamahän do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Hahÿ ti bë maa napäh do pooj jé bë du do noo gó Jesus hä bë h'yy ka'eeh doo: Taw'ääts hë ji kamahän ji da hadoo doo. ¹² P'ooj ub hawät do Kaïh makü bad'oo doo da, bë adoo manäh. Nesaa Do Yb karapee né hë tii. Ta hÿÿj tanaboooh. Ta hÿÿj Kaïh wén naboooh, nesaa do Kaïh moo hew'ëet do hyb n'aa. Ta hÿÿj ti baad hadoo do tamoo hew'ëet. ¹³ Ti hyb n'aa, wakän haa, bë h'yy gabedo manä badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bë wë rakawaj'ään bä baad bë babok do hyb n'aa. † ¹⁴ Eër, dooh ër h'yyb tym dajëp do tahado wäd bä. Eër h'yyb tym edëb kän P'op Hagä Do wë. Baad ta ti ër bahapäh, ër wakään Jesus hä h'yy ka'eeh do ër kamahän do hyb n'aa. Ta wakään Jesus hä h'yy ka'eeh do wë h'yy gaëenh doo, dajëp do hadoo nä ta h'yyb tym. ¹⁵ Ta da hadoo do wë h'yy gaëenh doo, dahej'ëep do hadoo ti P'op Hagä Do matym gó. Sa da hadoo do dahej'ëep do sa wë, dooh edëb had'yyt do awäd bä. Dooh P'op Hagä Do wë ras'ëeg bä. Bë hapäh né hë tii.

¹⁶ Hahÿÿ hä ër bahapäh kamahän heh'äät doo: Ta daaj hë Jesus Kristo kan'oo däk dajëb hä ër hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hë ër na-ääj ër kan'oo däk ër da hadoo sa hyb n'aa. ¹⁷ Ji ma nyy bä, ji da hadoo do ta wë badoh do ji t'yyd manehiim bä, dooh P'op Hagä Do hä ji kamahän. ¹⁸ Tah haa, ji kyy me had'yyt nado ji kamahän. Taw'ääts hë ji masa doo me ji kamahän ji wakään Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë ji kamahän heh'äät, j'ooj madäk doo me nado.

¹⁹ Baad ji wakään ji kamahän do hä, baad ji hapäh, baad hadoo do ky n'aa ky daheeh do ji. Baad ji wakään ji kamahän bä, dooh ji h'yyb eÿÿm bá P'op Hagä Do ji hyb n'aa es'ee bä. ²⁰ Dooh ji eÿÿm bá ji h'yyb ji taky n'aa tapa bä paawä. Tii d' tawén hadoo, ji h'yyb tym bahänh P'op Hagä Doo. Sahōnh ji h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do hapäh. ²¹ Najis haa, ji h'yyb ji taky n'aa natapa bä, dooh ji h'yyb eÿÿm bá P'op Hagä Do sii ji er'ood bä. ²² Ta hä ji ky n'aa etsëe do ji gadoo ji hapäh tii bá, tamejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa, tagen'aak do ji moo wät do hyb n'aa. ²³ Hahÿ pawóp hë P'op Hagä Do ji tamejüü: Ta T'aah Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh, ji da hadoo do ji kamahän ji tamejüü doo da. ²⁴ Tamejüü do ky dah'eeh doo, séd hä rah'yyb hedoo P'op Hagä Do hä. Sa h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Ta Sahee ër hä tanoo do hyb n'aa ër hapäh, ër h'yyb gó P'op Hagä Do bawät.

* **3:8** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab. † **3:13** Ji wë rakawajään, Kaïh moo ti ragahōm do hyb n'aa.

4

Ji metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raher'oot do ky n'aa hahÿh

¹ Najis haa, bë ky dahé manä “P'op Hagä Do Sahee kyy gó ÿ baher'oot”, hanäk doo. Taw'ääts hë bë mety ta tii, bë bahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bä sa h'yyb tym gó hanäng doo, P'op Hagä Do Sahee tanado bä. Hajök badäk hahÿh hã ketyñ h'üüm P'op Hagä Do ky n'aa rod oow daap menyh doo. ² Hahÿh hã da bë metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raher'oot doo: Aj'yy gó né hë Jesus Kristo P'op Hagä Do T'aah kesok se hub né hë hanäng doo, ky daheeh doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó né hë ti tabaheer'oot. ³ Aj'yy gó Jesus kesok do ky sëm doo, ky nadaheeh doo, dooh P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä ti tabaheer'oot. Kristo hã h'yy kawareem do yb sahee ti hedoo do h'yyb tym gó tabawät. Bë ky n'aa napäh, ti awät h'yy kawareem do yb. Ti awäd däg kãn badäk hahÿh bä. ⁴ Bë tah haa, P'op Hagä Do karapee né hë bëeh. Ta Sahee bë tah'yyb mahüüm doo, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do h'yyb gó hanäng do bahänh, Dijab bahänh. Ti hyb n'aa, bë h'yy ganyy däg nanäng ma matëg oow sa hã, bë wén ky nadaheeh raheer'oot doo. Bë j'aa etëeg wät sa hã. ⁵ Badäk hahÿh hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do wób tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do ramaa napäh, raky daheeh raheer'oot doo. ⁶ Dooch sa wób ër do bä. P'op Hagä Do karapee ër ti hÿh. P'op Hagä Do hapäh do maa napäh, ky daheeh, ër metëek doo. P'op Hagä Do karapee nadoo doo, dooh ji tamaa newë bä. Ër her'oot do maa new'ëë doo, Sahee baad hadoo do h'yyb mahüüm. Ër her'oot do maa nanew'ëë doo, daap menyh do yb sahee ta h'yyb gó tabawät.

Kamahän do ky n'aa hahÿh

⁷ Najis haa, P'op Hagä Do banoo ër hã ji kamahän doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ji da hadoo do ji kamahän né hë. Ta da hadoo do kamahän doo, P'op Hagä Do karapee né hë tii. Baad P'op Hagä Do tabahapäh ta h'yyb gó. ⁸ P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë. Ti hyb n'aa ta da hadoo do kamanahän doo, dooh P'op Hagä Do tahapëë bä. ⁹ Hahÿh da P'op Hagä Do metëeh ji hã ji takamahän: Ta T'aah sét had'op do tamejüü ër mahang, hÿ pong jé ji awäd had'yyt hyb n'aa ta hyb n'aa. ¹⁰ Hahÿ heh'ääts kamahän doo: Dooch ji tado bä P'op Hagä Do ji kamahän doo. P'op Hagä Do ti ji takamahän. Ta T'aah tamejüü wawëë hë tadajëp hyb n'aa ji hyb n'aa, nesaa do ër moo bok do säm, nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa ta T'aah majyyw me.

¹¹ Najis haa, ta ti hadoo né hë P'op Hagä Do tak'ëp ji takamahän. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ji kamahän ji da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ¹² Dooch noo gó P'op Hagä Do ji ty gepäh péh. Ti hado né hë paawä, ji wakään Jesus hã h'yy ka'eeh do ji kamahän bä, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Baad tabadëë däk tii bä ji h'yyb gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ji kamahän kãn tii bä. Ji h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät. ¹³ Séd ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do hã, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät ji wén hapäh, ta Sahee ji hã tanoo do hyb n'aa. ¹⁴ Ta T'aah P'op Hagä Do mejüü wawëë hë, sahõnh hë badäk hahÿh hã habong do sa h'yyb tym deëb tabahadoo hyb n'aa. Ti né hë ää hapäh ää matym me. Baad ta ky n'aa ää baher'oot. ¹⁵ Ti hyb n'aa, “P'op Hagä Do T'aah né hë Jesus Kristo” hanäng péh, ky daheeh péh, ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät, séd tah'yyb hadoo P'op Hagä Do hã. ¹⁶ Baad ër bahapäh P'op Hagä Do ër takamahän. Ër daab yyp P'op Hagä Do ër takamahän do hã. P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë. Ti hyb n'aa, jé P'op Hagä Doo, ta wakään

na-āāj hē kamahān had'yyt doo, séd tah'yyp hadoo P'op Hagā Do hā. Ta h'yyp gó P'op Hagā Do bawāt.

¹⁷ Jesus Kristo bawāt doo da ér babok badāk hahỹ hā. Ti hyb n'aa baad tabadēē dāk ér h'yyp gó P'op Hagā Do kamahān doo. P'op Hagā Do kamahān doo da ér kamahān kán P'op Hagā Do an'oo bā. Ti hyb n'aa, dooh ér eỹm bā Jesus ji taky n'aa etyy noo gó. ¹⁸ P'op Hagā Do ji kamahān bā, dooh ji eỹm bā. Ji eỹm mabaj nāng do hā. Ti hyb n'aa, baad had'op P'op Hagā Do ji kamahān bā, dooh ȳm ji hā. Ji eỹm bā, dooh baad tadēē nā bā P'op Hagā Do kamahān do ji h'yyp gó. ¹⁹ P'op Hagā Doo, ta wób na-āāj ér wén kamahān, pooj jé P'op Hagā Do ér takamahān do hyb n'aa. ²⁰ “P'op Hagā Do ȳ kamahān” ji ky hado bā, ji da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do wé ji h'yy gaēj bā, daap hē ji menyuh tii bā. Ji wakān ji hapāh do ji kamanahān bā, ny daa ji kamahān P'op Hagā Do ji nahapāh doo. ²¹ Hahỹ da Jesus Kristo mejũ do paa ji: P'op Hagā Do takamahān doo, taw'āats hē ta da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do takamahān na-āāj hē.

5

P'op Hagā Do ji kamahān bā, tamejũ do ji ky daheeh do ky n'aa hahỹh

¹ Sahōnh hē “Jesus né hē ti P'op Hagā Do H'yyp Dāng Doo” hanāk doo, ky dah'eeh doo, P'op Hagā Do taah né hē tii. Ta yb kamahān doo, ta yb taah takamahān na-āāj hē. ² Hahỹ hā ji bahapāh P'op Hagā Do taah, Jesus hā h'yy ka'eeh do ji kamahān bā: P'op Hagā Do ji kamahān bā, tamejũ do ji ky dahé bā na-āāj hē. ³ P'op Hagā Do ji kamahān bā, tamejũ do ji ky daheeh. Nahejooj, ji nahajaa do nado P'op Hagā Do mejũ doo. ⁴ Sahōnh hē P'op Hagā Do taah rahajaa raj'aa etēg bā badāk hahỹ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa hā h'yyp tatuk doo. Jesus hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji j'aa et'ēk badāk hahỹ hā hanāng do nesaa do ji h'yyp tat'uuk doo. ⁵ Jesus P'op Hagā Do T'aah né hē ky dah'eeh doo, jāām né hē ti rahajaa raj'aa etēg bā nesaa do hā badāk hahỹ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do h'yyp karēn doo.

⁶ Jesus Kristo né hē ti wawēē hē hahyng doo, naēng me nu kemuun wāt doo, ta majyyw tan'oo dāk do ji hyb n'aa tadajēp noo gó. Nu kemuun wāt do had'yyt nado tame. Dajēp na-āāj né hē. Tan'oo dāk ta majyyw ji hyb n'aa. Baad P'op Hagā Do Sahee metēeh ji hā ta ti ky n'aa. Te hub né hē had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee. ⁷ Tamawoob hē ta metēē n'aa, te hub né hē Jesus ky n'aa metēeh doo: ⁸ P'op Hagā Do Sahee, tanu kemuun do naēng me, Jesus majyyw tan'oo dāk do tadajēp noo gó. Séd gó rametēeh. ⁹ Aj'yy hapāh do ky n'aa taher'ood bā, ji ky daheeh taher'oot doo. Ti bahān ti P'op Hagā Do her'oot doo. Aj'yy her'oot do nado tii. Ti hyb n'aa, baad ji ky daheeh ta T'aah ky n'aa taher'oot doo. ¹⁰ P'op Hagā Do T'aah hā ky daheeh doo, tenām ta h'yyp gó Jesus ky n'aa P'op Hagā Do metēeh doo. P'op Hagā Do her'oot do ky nadaheeh doo, P'op Hagā Do noo kanesa, tahanāng pé tii, ta T'aah ky n'aa P'op Hagā Do her'oot do taky nadaheeh do hyb n'aa. ¹¹ Hahỹ da ta T'aah ky n'aa P'op Hagā Do metēeh ji hā: Ta T'aah hyb n'aa ji h'yyp tym tabed'ēep, hỹ pong jé ta sii ji awād had'yyt hē hyb n'aa. ¹² P'op Hagā Do T'aah gadoo do ta h'yyp tym gó, hỹ pong jé had'yyt hē tabawād dāk da P'op Hagā Do sii. Ta T'aah ganadoo doo, dooh né hē tagado bā edēb had'yyt do P'op Hagā Do pa.

¹³ Ȳ wén ma erii wāt hahỹ bē hā, P'op Hagā Do T'aah hā h'yy ka'eeh doo, edēb had'yyt do bē gado dāk né hē, baad bē bahapāh hyb n'aa. ¹⁴ P'op Hagā

Do anoo ji hã ji etsëe doo, P'op Hagä Do gen'aak do hã ji h'yyb däg bä ji ky n'aa etsëe bä. Ti hyb n'aa dooh ji h'yyb eÿÿm bä P'op Hagä Do sii ji er'ood bä. ¹⁵ Ji tamaa napäh ër hapäh. Ti hyb n'aa sahõnh hë ta hã ji etsëe do ji gado däk do hadoo. ¹⁶ Ti anäng nasaa do p'ãã näng doo, dawëe ji bawäd hõm P'op Hagä Do mahãnh tanoo doo. Nasaa do ji wakãan moo wäd bä ji hapëe bä, p'ãã näng do tanado bä, taw'ãäts hë ji ky n'aa etsëe ti. Tii bä P'op Hagä Do anoo ta hã edëb had'yyt doo. Nesaa do p'ãã näng doo, dawëe ji bawäd hõm P'op Hagä Do mahãnh tanoo do hyb n'aa nado bë ky n'aa etsëe, ÿ hanäng tii. ¹⁷ Sahõnh hë nesaa do ji moo wät doo, ji hyb n'aa newëe doo, baad nado né hë ti P'op Hagä Do matym gó. Ti hadoo né hë ti anäng nesaa do ji h'yyb gó tanyy bä, dooh tan'oo bä dawëe ji nu gadäk P'op Hagä Do mahãnh.

¹⁸ Ër hapäh, dooh P'op Hagä Do taah ramoo hebo bä nesaa doo, Jesus mo n'aa jesuu do hyb n'aa sa hã. Dooh Nesaa do Yb haja bä tarejä bä sa hã. ¹⁹ P'op Hagä Do karapee ëer, ër hapäh. Nesaa Do Yb mejüü sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, ër hapäh. ²⁰ Ër hapäh na-ãäj hë P'op Hagä Do T'aah ewäd hyng, ji tah'yy ganä däk, P'op Hagä Do heh'äät do ji bahapäh hyb n'aa. Séd ër h'yyb hedoo P'op Hagä Do heh'äät do hã. Séd ër h'yyb hedoo ta T'aah Jesus Kristo hã. Ti ti P'op Hagä Do heh'äät doo. Ti né hë tanoo ji hã ta wë ji h'yyb tym edëb had'yyt doo.

²¹ Ti hyb n'aa tah haa, bë h'yy kae manä ta wób rah'yy kaha'eeh do hã. Jããm hë kä.

2 Jowāw

Ta jawén Jowāw ma erih do hahỹỹh

¹Ỹ, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa ỹ ramaneēēnh doo, ỹ edēng sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do bē panang bā habong do P'op Hagā Do asēēw hōm doo. Baad bē ỹ kamahān. Ỹ had'yyt nado bē kamahān doo. Sahōnh hē baad hadoo do ky n'aa hapāh do bē rakamahān na-āāj hē. ²Baad hadoo do ky n'aa āā h'yyb tym gó tabawāt. Āā h'yyb gó tabawād had'yyt hē. Ti hyb n'aa bē āā kamahān. ³Hahỹỹ da bē ỹ ky n'aa edēng: Ỹ karēn paawā P'op Hagā Do ēr Yb, Jesus Kristo ēr Yb T'aah ēr hā raky en'yym, ēr rat'yid mehīn, h'yyb nām do ranoo ēr hā. Tii d' né hē tabad'oo da ēr hā, baad hadoo do ky n'aa ēr bahapāh, ēr ky daheeh do hyb n'aa, ēr da hadoo do ēr kamahān do hyb n'aa.

⁴Tak'ēp ỹ tsebee wāt baad bē wób rababok ỹ ky n'aa napāh do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metēek doo da rababok, P'op Hagā Do ēr Yb mejūū doo da rababok, ỹ ky n'aa napāh.

⁵Hỹỹ kā wakān haa Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ỹ etsēē bē hā ēr kamahān had'yyt hyb n'aa ēr da hadoo doo. Dooh papuuj ky n'aa jawyk do tado bā tii. Ta paa né hē tii, Jesus hā bē h'yy ka'eeh bē du doo noo gó bē ky n'aa napāh do né hē. ⁶Hahỹ kamahān do heh'āat: P'op Hagā Do mejūū doo da ji bawāt. Ji tamejūū kamahān gó ji bawāt, pooj jé bē maa napāh doo da né hē.

⁷Hajök ma matēg ji wad'ii do raketyn hōm badāk hahỹ haw'āats hē. Sa hā dooh Jesus Kristo, P'op Hagā Do T'aah, ewād hyy bā babā aj'yy gó. Kristo hā h'yy kawareem do yb, ji wadii do yb né hē ti tii d' ma metēek doo. ⁸Ti hyb n'aa, baad bē hyb n'aa matakā bē rawanadii hyb n'aa rametēek do hā. Rametēek do bē ky dahé bā bē hasōg hōm da P'op Hagā Do wē bē moo bok do paa sām. Bē hyb n'aa matakā bē moo bok do sām bē gadoo hyb n'aa sahōnh hē. ⁹Kristo ma metēek do herét doo, ta see dāg metēek doo, dooh ta ti hadoo do h'yyb tym gó P'op Hagā Do awād bā. Kristo metēek do baad ta h'yyb gó tenām doo, ta h'yyb tym gó P'op Hagā Do awāt, ta h'yyb tym gó P'op Hagā Do T'aah bawāt na-āāj hē. ¹⁰Bē wē ma matēg see kaja bā, Kristo metēek do tama net'ēēg bā, bē gado manā bē tób bā. Bē edēē manā ji wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do ji edēng doo da. ¹¹Ta ti hedēng pé ji wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do ji edēng doo da, ta h'yyb hata hado dāk tii, nesaa do tametēek do hā.

¹²Ti anāng nā hajōng nā bē ỹ maher'oot do pan'aa. Ti hadoo né hē, dooh ỹ karēn bā ỹ erih doo gó bē ỹ maher'ood bā. Ỹ karēn bē ỹ bahehēēn ỹ ber'oot hyb n'aa bē sii, tak'ēp ēr tsebē hyb n'aa.

¹³P'op Hagā Do asēēw hōm do babā habong doo, bē wakān hedoo do bē m' rahyy n'aa esee. Jāām hē kā.

3 Jowãw

Gajo hã Jowãw ma erih do hahÿÿh

¹ ÿ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahé n'aa ÿ ramaneëenh doo, ÿ edëng òm Gajo. Baad òm ÿ kamahãn.

² ÿ karën paawã baad a h'yyb P'op Hagã Do wë, najis ÿÿ. ÿ karën paawã dooh manahëë nyy bã. ³ Tak'ëp ÿ tseebe wäd kãn ÿ ky n'aa napãh do hyb n'aa a ky n'aa ër wakããn Jesus hã h'yy ka'eeh do wób raheer'oot doo. Baad had'yyt mã mabawät baad hadoo do ky n'aa metëëh doo da, sa nooh. Dooh m' mah'yy gajëë hõm bã ta hã, sa nooh. ⁴ Tak'ëp né hë ÿ tsebé, baad hadoo do ky n'aa metëëk doo da tah haa hedoo do rababok ÿ ky n'aa napãh bã. Dooh hahÿ hadoo pé tak'ëp ÿ tsebé péh.

⁵ Najis ÿÿ, baad had'yyt hë mamasaa wät ër wakããn Jesus hã h'yy ka'eeh do bahëh'ëen doo, ma metëëk doo, mahep'ëeh do nado né paawã. ⁶ Ta ti raheer'oot babã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy da makamahãn wät sa hã. Taw'ãäts hë P'op Hagã Do gen'aak doo da mamasaa ta ti ër wakããn ramahõm me ramahüüm péh. ⁷ Ta ti rabahõm jé pad'yyt hë Jesus Kristo ky n'aa rabaher'ood hõm hyb n'aa. Dooh ragado bã dajëër hadoo doo, sa waa hadoo do P'op Hagã Do sa h'yyb gó nahapãh do sa hanaa. ⁸ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ër gadoo ta ti hedoo do ër tób yt hã, taw'ãäts hë ër masa sa hã. Tii da ër adoo bã, ër masa baad hadoo do ky n'aa ramaher'ood hõm do hã.

⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do bë panang bã habong do ÿ ma erii wät. Ti hadoo né hë, ta ti Dijoteréh, sa bahãnh karën do nu gadãk doo, dooh ÿ taky dahé bã. ¹⁰ Ti hyb n'aa, bë ÿ bahëh'ëen bã ÿ naëenh da ÿ nabuuj gedoo hyb n'aa nesaa do tamoo wät do hyb n'aa, ãã tanu mer'oot do hyb n'aa, ãã taky n'aa rejãã do hyb n'aa. Hajõng baad nadoo do tamoo wät doo. Dooh tagado bã ër wakããn Jesus hã h'yy ka'eeh do heh'ëen doo. Ta wób rakarën paawã ragadoo, tameduuk raganadoo hyb n'aa. Jé gadoo do tah'eed h'üüm Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh.

¹¹ Najis ÿÿ, taw'ãäts hë hanãm do mamoo wät. Mamoo wäd manã nesaa doo. Baad hadoo do moo wät doo, P'op Hagã Do karapee né hë tii. Nesaa do moo wät doo, dooh P'op Hagã Do tahapëë bã ta h'yyb gó. ¹² Taw'ãäts hë mamasaa Demeet. Jé pad'yyt hë raj'aa etsé ta hã, baad tabawät do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metëëk doo da tabawät. Baad ub tabawät ta ti tametëëh. Äã hã na-ããj né hë, baad äã hã tabawät. Mahapãh né hë, äã ehub né hë äã her'oot doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë mamasaa.

¹³ Ti anãng nã hajõng nã òm ÿ maher'oot do pan'aa. Dooh ÿ karën bã ÿ erih doo gó òm ÿ maher'oot bã. ¹⁴ ÿ karën paawã nayyw hë òm ÿ bahëh'ëen. Tii bã ër ber'oot.

¹⁵ ÿ karën h'yyb nyyw gó baad mabawät. Ër najiis babã habong do òm rahyb n'aa esee mãh. Sét ken'yih mamaher'ood ÿ kedëng najis haa t'ï hënh habong do hã. Jããm hë kã.

Judas Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Judas ma erii wät do hahÿÿh

¹Judas, Tsijaag hÿÿj, Jesus Kristo wë moo wät do see ÿ ti hÿÿh. ÿ edëng bëeh, P'op Hagä Do naëej wät doo, P'op Hagä Do ër Yb kamahän doo, Jesus Kristo mo n'aa jesuu doo. ²ÿ karën ji wë P'op Hagä Do ky ennyim doo, ji tah'yyb n'yyim doo, ji takamahän do na-ãäj hë baad bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hë.

Ma matëg oow P'op Hagä Do waneh'ëeh do sa ky n'aa hahÿÿh

³⁻⁴Najis haa, tak'ëp paa ÿ karën paawä bë ÿ ma erih ër P'op Hagä Do edëeh wät do ky n'aa hã. Tii bã kä, h'yy kamep'ëeh doo me ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang rababoo däg kån ÿ ky n'aa napäh bã kä, nayyw hë ÿ h'yy kahÿÿd däk ÿ erih do hã. Bë ÿ ma erih hÿÿ kä tak'ëp ÿ betsëe hyb n'aa bë hã, baad bë ban'yyh hyb n'aa panyyg hanäm do ër ky daheeh doo, ta karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. Bë an'oo manä ta wób rahÿÿd. Nanäng ajyy rah'ÿÿt ji wë P'op Hagä Do ky ennyim do ky n'aa. Ji wë P'op Hagä Do ky ennyim do hyb n'aa, tahajaa, sa nooh, jé rakarën pé sii raba'ÿÿh. Ramakyys Jesus Kristo, sét hadoo do ër kariw n'aa, ër danäh, ër Wahë N'aa. P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih doo gó takerii däk nyy da nesaa do hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo.

⁵Bë hapëe däg né paawä nyy da takerii däk, ÿ karën bë hyb n'aa esee hahÿÿh: Esit häj n'aa bã naa ta karapee Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do manyyh jawén paa bã, tagawatsiig jëng sa mahang ky sëm do paah, ky nadah'eeh do paah. ⁶Bë hyb n'aa es'ee na-ãäj hë nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bad'oo ääs wób sa hã. Ta ti ääs wób dooh paa rah'yy gadeja bã sa hã P'op Hagä Do anoo do hã rabag'ääs do hã, raty n'aa ges'yyk rababong do paa rawén beréd hóm tii. T'öp gadagyp doo gó baad rakamaw'yyd däg had'yyt hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bã, ta tii bã ragada hyb n'aa sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hã taky n'aa etyy doo. ⁷Ti hadoo panang Sodoma, Gomoha häd enäh do babuuj hã, panang nedaa bã haj'eenh do hã na-ãäj hë. Sa hã P'op Hagä Do rejää do hã takametä däk nyy da P'op Hagä Do bad'oo da tii d' habok do sa hã. Panang buuj rahob had'yyt hë tëëg hõh nadëek doo gó. Tii d' rawén hoop, nanäng ääs rabad'oo doo da rabad'oo paah. Tak'ëp baad nadoo do panang buuj ramoo heb'oooh paa sa hã hanäng doo me. ÿÿj nadoo do sii hë rabahe'ÿÿh paah.

⁸Ta ti hedoo nanäng ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang haboo däk do rabad'oo. Sa s'ëe gó rahapäh do jawén rababok. Sa hub rarejää tak'ëp baad nadoo doo me. Dooh ragado bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji hã tamejüü doo. Raky n'aa rejää kabaj'aa doo.* ⁹Mikéw kä, ääs sa wahë n'aa né paawä, dooh taky n'aa rejää doo me Dijab† taky n'aa tapa bã, Mosees kamag n'aa p'ää

* **1:8** Kabej'aa doo, ääs P'op Hagä Do karapee. Kabej'aa do na-ãäj hë ääs wób nesaa do moo bok do paah, Nesaa Do Yb karom. † **1:9** Gereg kyy me ramaneëehh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab.

Nesaa do Yb daheeh taky kedak noo gó.‡ Jáãm hê hahÿÿ da Mikéw kyyh Nesaa Do Yb hã: “Ôm da Tak'êp Hyb N'aa Jawyk Do nabuuj gedoo.” ¹⁰ Mikéw bad'oo doo da nado nanäng ajyy bê mahang kamekuuj dâk do rabad'oo. Tak'êp baad nadoo doo me raky n'aa rejää ranahapäh do hã. Har'ëeng h'yy ganenäh do hadoo tii. Jáãm hê rahapäh rah'yy karên doo. Jáãm hê ti jawén rababok. Rah'yy karên do jawén rababok doo, ti né ti sa hã rejää doo. ¹¹ Tak'êp baad nado da sa hã! Kãih bawäd wät doo da paa rababok. Dajëêr hã tak'êp rah'yyb padëék do hyb n'aa, Barãm, p'ooj ub hawät do baad nadoo do moo wät do paa bad'oo doo da rabad'oo. Aj'yy, Korah makûûh, Mosees Arãw sa wê h'yy kawareem do paa hadoo ta ti rah'yy kawereem Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wê. Ti hyb n'aa P'op Hagã Do gawats'iik da tii. ¹² Séd hã bê bawëh bã, bê sii rabawëh bã, dooh ranu mebyy bã, tak'êp baad nadoo do ramoo boo né paawä. Pã ji nahapäh do tame hanäng do marakate gah'ood jëng do tahaj'aa hadoo do hedoo ta ti ajyy bê mahang. § B'éé hagã n'aa jáãm hê sa hã hê hyb n'aa newëé do hadoo tii. Naëng poo mahauk do tabës doo, ji tawadii do hadoo tii. Joom beak noo gó neaak do hadoo tii. Joom tsawyy jëng doo, nedëb wät doo, ji tagoo hõm do hadoo tii. ¹³ Maadaka hewëeh do akajar me bah'ood mahûûm doo, ta puh ty gasus do akajar nabyy me rerét do hadoo nanäng ajyy. Ta puh ty gasus do hadoo nu meby n'aa näng do ramoo bok doo. Sagõoh daap ty gehûûm do hadoo ti ajyy.** Tak'êp gadagyp do P'op Hagã Do enyyw hõm sa pooj jé. T'ii hënh raboo had'yyt da.

¹⁴ Hahÿÿ da aj'yy Enók häd näng doo, setsi däg do Adãw bã naa ji etsén bã, tamaher'oot paa ta jawén hawät do hahÿ ajyy nesaa do sa ky n'aa: “Bê hegãã”, näng mäh. “ti awät da Tak'êp Hyb N'aa Jawyk Doo, tak'êp hajök do ta ääs tak'êp baad hedoo do sa daheeh, ¹⁵ sahõnh hê taky n'aa etyy hyb n'aa. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hê, ta matym gó baad nadoo do moo bok doo, ta hã waneh'ëeh do hyb n'aa baad nadoo do moo bok doo. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hê, nesaa do moo heb'oooh do rabahadoo do hyb n'aa baad nadoo do P'op Hagã Do hã raher'oot do hyb n'aa”, näng paa Enók. ¹⁶ Sahõnh hê hã raky n'aa hajëew had'yyt hê. Raher'ood had'yyt hê ti sa hã dooh baad tado bã ti ta wób ramoo bok doo. Nesaa do sa h'yyb karên do jawén rababoo had'yyt hê. Sa hã hê rah'yy kasab'ee sa ky n'aa hã. J'ooj madäk doo me ta wób hã raj'aa etsë ky ken'yym doo me, sa daaj hê rakarên do ragadoo hyb n'aa.

Ji h'yy ganajëé hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹⁷ Najis haa, bê hyb n'aa es'ee Jesus Kristo ër Wahë N'aa mejüü doo, 12 hedoo do bê ramaher'oot do paah. ¹⁸ Hahÿÿ d' paa sa kyyh bê hã: “Jesus matëeh do pooj jé, ti abok da nesaa do sa h'yyb karên do jawén habok doo, bê raky n'aa wajehëet doo”, nãk paa sa kyyh. ¹⁹ Séd bê h'yyb nahedo bong ran'oo bã ta tii. Bê ketyn h'ûûm ran'oo bã. Sa h'yyb säg karên do jawén rababok. Dooh P'op Hagã Do Sahee awäd bã sa h'yyb gó.

‡ **1:9** Hahÿÿ da Judah buuj panyyg see hã takerii dâk ta ti ky n'aa: Mosees dajëp noo gó m' P'op Hagã Do mejüü mã ääs sa wahë n'aa Mikéw, Mosees kamag n'aa tadakã jëng hyb n'aa. Tadakã paawä m', Nesaa Do Yb ana ta wê. Nesaa Do Yb karên mã Mosees kamag n'aa paah. Esit buuj see Mosees naboh jat do paa hyb n'aa m' Mosees mã ta karom, näng mã Nesaa Do Yb kyyh. Tii d' né paawä Nesaa Do Yb karên paawä, dooh m' Mikéw an'oo bã ta hã Mosees kamag n'aa paah. § **1:12** Marakate pä rejää doo da, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób rarejää, tahanäng pé tii. ** **1:13** P'ooj ub akajar me habong do raheg'ääs sagõoh rabahapäh hyb n'aa ny nemuun rabahõm. Dooh tahaja bã ramatakã bã sagõoh daap ty gehûûm do hã. Ti hadoo, dooh ji haja bã ji ky dahé bã nanäng ma matëg oow. Ta s'ee hënh ji rah'yyb mahûûm. Tii d' tahanäng pé tii.

²⁰ Bëeh, najis haa, taw'ääts hē baad had'yyt hē bē h'yyb padäg panyyg hanäm do hä Jesus mejüü do ër hä rama met'ëög wät doo, P'op Hagä Do hä hana doo. Ta tii hä bē h'yyb padäg, bē h'yy kahejój magyys hē hyb n'aa. Bē ky n'aa ets'ëē bē hä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm doo da. ²¹ Taw'ääts hē bē an'oo P'op Hagä Do kamahñ do bē h'yyb gó tabawäd had'yyt hē. Taw'ääts hē edëb had'yyt do bē gada, ër tat'yyd mehññ do hyb n'aa, Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ër hä tanoo doo.

²² Taw'ääts hē bē t'yyd mehññ jé häd ky sëm doo. ²³ Nayyw hē bē maher'ood ta s'ee hēnh sa h'yyb baboo däk doo, téeg hōō nadëk do mahñnh ta ti bē bed'ëep hyb n'aa. Bē t'yyd mehññ ta wób tak'ëp baad nadoo do moo bok doo. Sa hä bē t'yyd mehññ bā, taw'ääts hē h'yyb eÿÿm doo gó baad bē hyb n'aa matakä, nesaa do ramoo bok do bē tah'yyb tatug mahñnh. Taw'ääts hē baad né hē bē kanä tak'ëp nesaa do ramoo bok do mahñnh, ramoo bok do bē tah'yyb tatug mahñnh.^{††}

²⁴⁻²⁵ Sét ub hadoo do P'op Hagä Doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa ër tedëeb wät do hajaa bē tamo n'aa jesuu nesaa do bē moo boo mahñnh. Tahajaa ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó bē tamanaa, tsebee gó ta matym gó bē bab'ëeh hyb n'aa tak'ëp baad hado däk do hyb n'aa bē h'yyb tym. Taw'ääts hē ti né hē ji j'aa etsëe had'yyt hē. Ti né hē had'yyt hē tak'ëp hyb n'aa jawyk do sahñnh hē bag'ääs doo. Ti né hē had'yyt hē kabaj'aa doo, hejooj had'yyt doo. Ti né hē sahñnh hä mejō had'yyt doo. Ýÿ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē. Jääm hē kã.

^{††} **1:23** Hahÿÿ d' Gereg kyy me takerii däk: "Taw'ääts hē sa saroor sii hē bē ty n'aa ges'yyk, nas'aa däk do hyb n'aa tii, nesaa do sa hub me ramoo bok do haj'aa." Baad ji kan'yyh, sahñnh hē nesaa do ramoo bok do ji tah'yyb tatug mahñnh, tahanäng pé tii.

Apokarip

Ta jawén hawät do Jesus metä wät do ky n'aa hahÿÿh

1 Jesus Kristo metëeh do hahÿ kerih doo, ta hä P'op Hagä Do anoo doo, ta hä h'yy ka'eeh doo, ta karom hedoo do sa hä tametëeh hyb n'aa nayyw hē hawät do pan'aa. Jesus Kristo mejō wät ääs ta mejūū do seeh, wē ŷÿ, ŷ ta karom Jowāw, ēr pooj jē hawät do ky n'aa ēr hä tapanāk hyb n'aa. 2 Baad ŷ berii wät sahōnh hē hä ŷ tametëeh doo, ŷ hapäh doo. Hahÿ né hē P'op Hagä Do ēr tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus Kristo metëeh do na-āāj hē. 3 P'op Hagä Do ky n'aa edēng da jē hahÿ ta jawén hawät do ky n'aa ner'oot doo. Ky n'aa kedēng na-āāj hē jē hahÿ maa newēē doo, ky daheeh doo, edaa dāk do hyb n'aa takajaa doo.

4-5 ŷ Jowāw, ŷ edēng Jesus hä h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bā, Asija häd nāng do häj n'aa bā habong doo. ŷ karēn P'op Hagä Do awād had'yyt doo, setsi hedoo do ta Sahee* tabag'āās do tyng n'aa pa hab'ēeh do na-āāj hē, Jesus Kristo na-āāj hē raky en'yym bē hä, ŷ karēn bē rah'yyb en'yym. Jesus Kristo né hē ti baad hadoo do her'oot doo. Tahajaa ji ky dahē bā taher'oot doo. Ti né hē jāām hē pooj jē dejēp do mahang ganā wät doo.† Sahōnh hē badāk hahÿÿ bā habong do sa wahē n'aa wahē n'aa né hē ti.

Tak'ēp ŷ j'aa etsē, ŷ weh'ēeh Jesus ēr hä kamahān doo, tadajēp do hyb n'aa nesaa do ēr moo bok do hejój mahānh ēr tabedēeb wät doo. 6 Tak'ēp ŷ j'aa etsē, ŷ wehēē had'yyt hē Jesus, ta karapee tabag'āās do ēēr, ēr hä tanoo doo. P'op Hagä Do ta Yb wē moo bok doo, ta hä hyb n'aa jew'yyk do ēēr, tan'oo bā. Taw'āāts hē takabajaa had'yyt hē. Taw'āāts hē sahōnh hē tabagāā had'yyt hē. ŷÿ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

7 Bē hyb n'aa matakā da!

Ti awät da Kristo wē puh gabarēeh do mahang.

Sahōnh hē rabahapäh da.

Baa ej'oooh do sii hē rabahapäh da.

Tii bā, sahōnh hē badāk hahÿÿ hä habong do a'oot da ta hyb n'aa.

ŷÿ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

8 “ŷ né hē Aw-Pah, ŷ né hē Omekah. ŷ né hē jāām hē pooj jē hawät doo, ŷ né hē tagadēeg ub hawät doo”,‡ nāng Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo. “ŷ né hē da hē hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén awād had'yyt doo”, nāng mäh.

Aj'yy hadoo do Jowāw bahapäh do ky n'aa hahÿÿh

9 ŷ Jowāw, bē hÿÿj hadoo doo, bē nemuun h'yyb jawyg gó ŷ gadoo ēr hä rarahejāā doo. Bē nemuun Jesus bag'āās do karapee hadoo do ŷÿh. Tsyt dēeg

* 1:4-5 P'op Hagä Do Sahee né hē ti. Setsi hedoo do P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däg bā, baad had'op tahanāng pé ti. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee baad had'op doo, tahanāng pé ti setsi ta Sahee.

† 1:4-5 Jesus ganā wät do pooj jē ta wób ragenā boo né paawā, p'aa hēnh radejēp. Jāām pooj jē Kristo dejēp do mahang ganā wät do nadajēb wät doo. ‡ 1:8 Tii d' né hē Gereg kyy me: ŷ né hē Aw-Pah ŷ né hē Omekah. Gereg kyy me Aw-Pah m' pooj jē hawät do rerih do retsén bā. Tagadēeg ub hadoo do retsén do ti Omekah. Ti hyb n'aa jāām hē pooj jē hawät doo, tagadēeg ub hawät doo, tahanāng pé ti.

hã Pat-Mos häd näng doo hënh majê yÿ y rataj'oo gëet, y maher'ood hõm do hyb n'aa paa P'op Hagä Do ër tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus metëeh do na-ãäj hë. ¹⁰ Ta tii bã y bawät bã, met'uuh hã, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër hyb n'aa esee noo gó, P'op Hagä Do Sahee y tah'yib mahüüm. Tii bã, y jó däk hënh y maa napäh tak'ëp hadoo do kyyh, torõm-bet ky hadoo do ¹¹ hahÿy da ky hadoo doo: “Ma kahé bãh kapõos do hã merii da mahapäh doo. Tii bã mamejõ hã y h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang Asija häd näng do häj n'aa bã habong do sa wë. Mamejõ Epeso, Es-Mirina, Peh-Gamo, Tijatira, Sar-Des, Piradepija, Raw-Diseej häd enäh do panang hënh”, näng ta kyyh.

¹² Tii bã, jawén y p'aa hënh y begãã wät y bahapäh hyb n'aa jaa hã y her'oot doo. Tii b' y hapäh setsi ta bag tyng k'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb. ¹³ Ta bag tyng mahang y bahapäh aj'yy hadoo doo. Dawëet ta saroor, ta tsyym hã tagadäk. K'ãäts tég gabarëeh do ta h'yib mawyd. ¹⁴ Nu hõng. Hawak ta sëen, kawad puw hawak do hadoo. Tak'ëp tabawak. Gabarëeh ta matym, tëg hõh hadoo. ¹⁵ K'ãäts tég hahiin do hadëe jat do hadoo ta tsyym gabar'ëeng. Gawakaa do p'op hana do ky hadoo ta kyyh. ¹⁶ Ta moo hub me setsi sagõõh rapadëek. Ta noo gó naa sën-jeer séd demuun hãw padëek do ganyyh. Papÿÿj wasyk tak'ëp tagabarëeh do hadoo ta mamets gabarëeh.

¹⁷ Aj'yy y bahapäh bã, tüü y badëe jat tii bã ta tsyym pa dajëp do hajad hõm do hadoo. Tii bã ta moo hub tadasooh hã yÿ, ti taky hadoo: “Eÿÿm manäh. Y né hë jããm hë pooj jé hawät doo, y né hë tagadëeg ub hawät doo. ¹⁸ Y né hë Hedëb Had'yit Doo. Y dajëb né paawä, y awäd had'yit hë hÿy kã. Y né hë dejëp do rababong bã, Ades häd näng do tég wë däk doo”, S näng ta kyyh. ¹⁹ “Ti hyb n'aa merii mahapäh doo”, näng ta kyyh hã yÿ. “Merii mahapëe däk doo, mahapäh doo, ta jawén hana do pan'aa na-ãäj hë”, näng ta kyyh. ²⁰ “Õm y maher'oot hÿy kã nyy d' tahanäng pé ta ti setsi hedoo do sagõõh moh yÿ gó mahapëe wät doo, setsi ta bag tyng daheeh”, näng mäh. “Setsi hedoo do sagõõh, setsi ääs hã y h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã habong do hag'ãäs doo. Setsi ta bag tyng, hã y h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã habong doo”, näng ta kyyh.

2

Ta hã h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿh

¹ Ti taky hadoo:

–Hahÿy da merii karom yÿ hã, hã y h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hag'ãäs do hã:

“Hahÿ setsi hedoo do sagõõh ta moo hub me padëek doo, setsi hedoo do ta bag tyng k'ãäts tég gabarëeh do mahang hawät do kyyh: ² Y hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. Tak'ëp P'op Hagä Do wë bë moo bok y hapäh. H'yy ganajëng doo me bë gadoo bë ahoop do y hapäh. Dooch bë gado bã bë mahang nesaa do moo heb'ooh do y hapäh. Bë metä wät, y hapäh, nanäng ajyy daap men'yih doo, 'Kristo mejüü do ää', hanäk doo. Daap ti ramenyih bë hapëe däg kãn. ³ H'yib jawyg gó bë gado had'yit hë baad nadoo do hëp y n'aa bë ahoop doo. Y hapäh, ti dooch bë h'yy gejë hõm bã. ⁴ Ti hadoo né hë, sét hë ti y ganen'aak bë hã: Dooch y bë kamahän wäd bã, pooj jé y bë

§ 1:18 Hahÿy d' Jesus hanäng péh tii: “Y né hë ti dejëp do hã mejüü doo. Y né hë ti her'oot do nyy da y bad'oo Ades häd näng doo bã, dejëp do rababong bã habong do sa hã.”

kamahän wät doo da. ⁵Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē hyb n'aa newē ta ti tak'ēp bē es'ōōs doo, ŷ bē kamanahän wät doo. Taw'ääts hē bē t'yyd kamehün. P'aa hēnh bē moo boo baad hadoo do pooj jé bē moo bok do paah. Bē t'yyd kamanehün bā, ŷ da ana bē wē, ŷ ado hōm da bē bag tyng tabasoo doo bā naa. ⁶Ti hadoo né hē, ti anäng na-ääj hē hahŷ baad bē bad'oo doo: Tak'ēp bē ganen'aak Nikoraw ma metēek do ky s'ūüt doo.* ŷ na-ääj hē tak'ēp ŷ ganen'aak tii.

⁷“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā ŷ anoo da joom ji hed'ēep do ag tabepóh hyb n'aa, P'op Hagā Do panang bā hahäng doo.”†

Ta hā h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bā habong do hā Jesus maher'oot do hahŷh

⁸Ti taky hadoo:

—Hahŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bā habong do hag'ääs do hā:

“Hahŷ da jāām hē pooj jé hawät doo, tagadēeg ub hawät doo, dajēp do paah, p'aa hēnh ganā wät do kyyh: ⁹ŷ hapāh bē hā rarahejāā doo. ŷ hapāh bē kas' uut. Bē kasuud né paawā, bē h'yyb gó ti anäng hajōng baad hadoo doo. ŷ hapāh Judah buuj wób bē rāky n'aa rejāā doo, nesaa do bē ky n'aa ranoo doo. Judah buuj sa noo né paawā, dooh karapé haa heh'äät rado bā tii. Nesaa Do Yb karom né tii. ¹⁰Bē eŷŷm manā bē ahoop do pan'aa. Bē wób radewäts b'ēēh da Dijab‡ an'oo bā da, bē tametyy hyb n'aa, bē h'yy gejē hōm hyb n'aa paawā. Da hē had'yyt ub da ta āh, ji moo sahōnh hē ta āh bē da rano n'aa masoo doo. Taw'ääts hē bē h'yy gejē hōm manā hā ŷŷ, bē radejēeb bā na-ääj hē. Tii bā ŷ anoo da bē hā ji edēb heh'äät do ta sām.

¹¹“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hā j'aa ketsē doo, dooh da tahob bā banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejēp do kamaneēēnh doo.”§

Jesus hā h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bā habong do hā Jesus maher'oot do hahŷh

¹²Ti taky hadoo:

—Hahŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bā habong do hag'ääs do hā:

* **2:6** Dooh ji hapēē wād bā jaa ti Nikoraw. Jāām hē ji hapāh ta ky s'ūüt do ma met'ēek doo. Tahajaa mäh, sa nooh, ji awēē bā ta wób sa kabarii rahyy n'aa jew'yyk do tā n'aa. Tahajaa mā na-ääj hē ji h'yy karēn do sii ji bahe'ŷŷh. Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang rakarēn rakamekuunh. † **2:7** Genesis 2.9 ‡ **2:10** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. § **2:11** Jesus hā ji h'yy kanae bā, ji hub dajēb bā, ji h'yyb tym dajēp hadoo na-ääj hē ta jawén, tēeg hōō hēnh ji P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó. Ji h'yyb tym dajēp doo, dooh tagawatsig bā. Ji ahob had'yyt hē da. Ti hyb n'aa “pawóp nuu me däg radejēp doo” ta ti kamaneēēnh.

“Hahÿy da sën-jeer séd demuun hãw padëek do hanäng do kyyh: ¹³ÿ hapäh, Nesaa Do Yb mejüü doo bä bë panang badäk. ^{**} ÿ hapäh ta ti hejooñh bë hä. Ti hadoo né hë, dooh hä ÿ bë h'yy gejë hõm bä. Dooh noo gó bë eréd wäd hä ÿ bë h'yy ka'eeh doo. Bë seeh, aj'yy Ân-Tipas häd näng doo, baad had'yyt hë këh ÿ n'aa her'oot do paa bë panang bä, Nesaa Do Yb bawät bä radaj'ëep noo gó na-ääj hë dooh bë eréd wäd hä ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

¹⁴ “Ti hadoo né hë, ti anäng ta mahang ÿ ganen'aak doo: Ti anäng bë mahang Barãm, p'ooj ub hawäd wät do metëek doo da habok doo. Isaraéw buuj majï sa wahë n'aa Barak häd näng do hä Barãm metëeh paa nyy da tah'yyb tatuk Isaraéw buuj, nesaa do ramoo bok hyb n'aa. Tametëeh ta hä nyy d' tabad'oo kabarii tä n'aa Isaraéw buuj rabawëh hyb n'aa, nyy d' tabad'oo sa ÿÿm nadoo do sii raba'ÿÿh hyb n'aa, tak'ëp baad nado né paawä ta ti P'op Hagä Do matym gó. ¹⁵ Ti anäng na-ääj hë bë mahang Nikoraw häd näng do karapee ma metëek do ky s'üüt doo. ¹⁶ Taw'ääts hë bë t'yyd kamehïin, bë eréd ta ti nesaa doo, bë gado manä ta ti hadoo do bë mahang. Bë t'yyd kamanehïin bä, nayyw hë ÿ ana da bë wë. Sën-jeer noh ÿÿ gó naa ganyyh doo me ÿ gawats'iik da bë mahang nesaa do moo bok doo. ^{††}

¹⁷ “Bë sahõnh hë, bë maa newë hä ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä, ÿ anoo da Manah häd näng do kején hõm doo. ^{‡‡} Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä ÿ anoo da na-ääj hë pä hawak doo. Pä hä takerii däk da ta häd papuu, jããm hë pä gadoo do hapäh doo.” ^{§§}

Jesus hä h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hä Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹⁸ Ti taky hadoo:

–Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hag'ääs do hä:

“Hahÿÿ da P'op Hagä Do T'aah kyyh, ta matym gabarëeh do tëëg hõh hadoo, k'ääts tëg hahiin do hadëë jat do tak'ëp tagabarëeh do hadoo tsyym näng do kyyh: ¹⁹ÿ hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. ÿ hapäh nyy da ÿÿh, ta wób na-ääj hë bë kamahän. ÿ hapäh nyy da hä ÿ bë h'yy ka'eeh. ÿ hapäh bë da hadoo do bë masa. ÿ hapäh na-ääj hë h'yy ganajëng doo me bë gadoo baad nadoo do bë ahoop doo. Pooj jé bë moo bok do bahänh baad bë moo bok hÿÿ kä wë ÿÿ, ÿ hapäh na-ääj hë.

²⁰ “Ti hadoo né hë, ti anäng hahÿ bë hä ÿ ganen'aak doo: Baad bë gadoo nanäng ÿÿnh nesaa doo, Jesabëw p'ooj ub hawät do tak'ëp nesaa do moo wät do hadoo doo. Këh ÿ n'aa rod ta daaj hë takamaneëenh. Ta ma metëek doo me ta s'ee hënh tah'yyb mahüüm karapé haa. Sa ÿÿm, sa patug nadoo do sii rabahe'ÿÿh tan'oo bä. Hä ÿ h'yy kana'eeh do sa kabarii rahyb n'aa

^{**} **2:13** Ta tii bä Nesaa Do Yb mejüü tawén näng, Roma buuj sa wahë n'aa Sesa ramaneëenh do tak'ëp panang buuj rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Ta tii bä Jesus hä h'yy kana'eeh do tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk na-ääj hë sa kabarii wób, sa hä pé kabaj'aa doo. Sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk panang buuj redoo né paawä, Nesaa Do Yb ti rahyb n'aa jew'yyk doo. Tak'ëp rarejää paa tii bä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ^{††} **2:16** Ta kyyh tak'ëp hejooñh doo, ta ti sën-jeer. ^{‡‡} **2:17** Tabanawäng doo bä Isaraéw buuj rababok noo gó P'op Hagä Do an'oo had'yyt hë sa waa Manah ramaneëenh doo. Sa waa P'op Hagä Do anoo do ky n'aa gó Jesus beh'üüm hÿ pong jé ji awäd had'yyt hë hanoo do ji hä. ^{§§} **2:17** P'ooj ub ranoo pä hawak do jé rats'yyt do sa hä, ti hyb n'aa hÿ pong jé Jesus bag'ääs bä, ta jãm n'aa hënh ji tagadoo tahanäng pé ti tahyb n'aa péh.

jew'yyk do tä n'aa rawëh tan'oo bä na-ääj hë. ²¹ Ý gamedaa wät ta ti ýñh t'yyd kamehñn hyb n'aa paawä. Ti hadoo né hë, dooh tat'yyd kamehñn bä. Dooh takarën bä teréd hóm bä ta patug nadoo do sa sii tabahe'ýñh doo. ²² Ti hyb n'aa nahëë näng da ý an'oo bä. Tak'ëp rabahoop ý an'oo bä da ajyy ta sii ha'ýñh pé rat'yyd kamanehñn bä ýñh sii rabahed'oo do hä. ²³ Ý dej'ëep da ýñh hadoo do karapee, tii bä sahõnh hë hä ý h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë habong do rahapäh da, ý né hë ti t'õp sahõnh hë sa h'yyb gó hanäng do hapäh doo, rahyb n'aa newëë do na-ääj hë hapäh doo. Rabad'oo do pénh ý anoo da ta sãm sahõnh hë sa hä.

²⁴ “Ý maher'oot hýý kä bëeh, Tijatira panang bä habong do hä ý h'yy ka'eeh do wób, ýñh hadoo do ma metëek do ky nas'üüt doo, ‘Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo’*** ramaneënh do ma kamanetëek doo. Baad bë baboo däk do hyb n'aa, dooh ý mejüü pé bë hä. ²⁵ Jáam hë hahý ý karën bë hä: Taw'ääts hë baad bë baboo däk doo da bë aboo had'yyt hë ý matëeh bä kä.

²⁶ “Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä, ý matëeh bä kä ý karën do had'yyt moo wät do hä, ý anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa,††† sahõnh hë badäk hahýý hä habong do tabag'ääs hyb n'aa, ²⁷⁻²⁸ Ee hä ý tan'oo däk doo da ý hyb n'aa jawyk doo. Tak'ëp da j'aa kets'ëë do mejüü da sa hä, dooh rat'yyd mehñn da ky nadah'eeh doo. Rarejää da sa hä manajuu ji ganebëeh doo da tatu me sapaar s'ëeb, rabag'ääs do heen n'aa. Nesaa do hä j'aa ketsë do hä, ý matëeh bä kä ý karën do had'yyt hë moo wät do hä, ý anoo da na-ääj hë watom.†††

²⁹ “Bë sahõnh hë, bë maa newë hä ý h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng má Jesus.

3

Jesus hä h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bä habong do hä Jesus maher'oot do hahýýh

¹ Ti taky hadoo:

—Hahýý da merii karom ýñh hä, hä ý h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bä habong do hag'ääs do hä:

“Hahýý da setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee hä mejüü do kyyh, setsi hedoo do sagõõh hä mejüü do kyyh: Ý hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. Baad bë babok ta wób redoo né paawä, dajëp do hadoo bë h'yyb tym P'op Hagä Do hä, ý hapäh. ² Taw'ääts hë bë h'yy kadawuung baad bë h'yy kana'eeh do hä! Kanahën d'os hë madaag is ná baad hadoo do bë mahang, edaa däk ta ti na-ääj hë gawatsik. Taw'ääts hë bë h'yy kahasaáb, ta ti bë mahang mad'aak do takahejój däk hyb n'aa, tanahanh hyb n'aa. Ý hapëë däg kån hýý kä, bë moo bok do dooh baad had'op do tado bä P'op Hagä Do ý h'yy kaha'eeh do matym gó. ³ Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa es'ee bë gadoo do paah, baad hadoo do bë rama metëek doo. Bë hyb n'aa es'ee bë maa napäh do paah. Bë ky dahé tii. Bë t'yyd kamehñn! Bë h'yy kanadawuung bä, ý

*** **2:24** Ti noo gó ti abong ma matëg oow Jesus ky n'aa heréd hóm doo. Rahapäh mäh, sa nooh, Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo. Ta ti ky n'aa rama metëek jé sa hä ky s'üüt doo. ††† **2:26** Tahajaa na-ääj hë ji erii bá: “Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä, ý karën do moo wät do tadajëp bá kä, ý anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa.” ††† **2:27-28** Dooh baad ji hapëë bá nyy d' Jesus hanäng pé ý anoo da watom tayer'ood bá. Apokarip 22.16 há Jesus ta daaj hë takamaneënh “watom tak'ëp gabarëeh doo”. Ti hyb n'aa, raj'aa etsë do hyb n'aa, ta bag tak'ëp gabarëeh do Jesus anoo da sa hä, tahanäng pé tahyb n'aa péh.

ana da bë wë bë h'yy kanapeet bã, hets'ëek do ji ganada bã takajaa doo da. Dooch bë hapëe bã ny noo gó ÿ kajaa da bë wë.

⁴“Ti hadoo né hë, pawóp its bë mahang, Sar-Des panang bã habong doo, dooh rahasuuts padäg bã sa saroor. Dooch nesaa do ramoo boo hajök bë wób rabahed'oo doo da, ÿ hanäng pé tii. Si ÿÿ rababok da tii. Hawak da sa saroor, baad rababoo däk do sãm.* ⁵Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä sa nemuun ÿ anoo da sa saroor hawak do rapadedëek hyb n'aa. Dooch da ÿ awug hõm bã sa häd edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa hä naa. Ee matym gó, ääs ta karom sa matym gó na-ääj hë hahÿÿ da ÿ her'oot sa ky n'aa hä, ‘Hahÿ karapé haa tak'ëp ÿ kamahän doo’, näng da këh ÿÿ.

⁶“Bë sahõnh hë, bë maa newë hä ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hä h'yy ka'eeh do Piradepija panang bã habong do hä Jesus maher'oot do hahÿÿh

⁷Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do Piradepija panang bã habong do hah'ääs do hä:

“Hahÿÿ da baad had'op doo, tsyt hë nesaa do mahänh hawät doo,† P'op Hagä Do heh'äät do kyyh. Hahÿÿ da sa wahë n'aa tak'ëp hyb n'aa jawyk do makü Dawi häd näng do panang noo tæg danäh‡ kyyh. Dooch hajaa pé ta ti noo gatsë pé ta ti noo gasëets hõm doo. Dooch hajaa pé noo gas'ëes pé ta ti noo gatsëe däk doo. Hahÿÿ da ta kyyh: ⁸ÿ hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. Bë hegää, ÿ noo gasëets däk bë pooj jé ta noo hadoo doo. Dooch hajaa pé ta ti ranoo gatsëe bã.§ Nahejooj its né paawä bëeh, ** ÿ bë ky dahé had'yyt hë, dooh ÿ bë eréd bã. ⁹Nesaa Do Yb karom hä kä, Judah buuj wób noo kanesa doo, Judah buuj sa daaj hë rakamaneëej né paawä karapé haa heh'äät nadoo do ÿ anoo da bë pooj jé rabehty b'ëeh tüü bë raweh'ëeh hyb n'aa, bë ÿ kamahän né hë rabahapäh hyb n'aa. ¹⁰H'yy ganajëng doo me had'yyt hë bë baboo däk do hyb n'aa bë ÿ mejüü do paa hadoo, bë ÿ mo n'aa jesuu da tak'ëp hejooon do mahänh, sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do sa wë kajaa do mahänh. Ta ti tawén kajaa da sa wë, ÿ metyy hyb n'aa sa hä.

¹¹“Edaa däk ÿ kajaa doo. Taw'ääts hë baad bë baboo däk doo da bë aboo had'yyt hë, ranado hõm hyb n'aa bë hä ta sãm bë hä ÿ ky däng doo. ¹²Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä ÿ anoo da P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do tób n'aa ta tu n'aa hadoo tabahadoo hyb n'aa.†† Dooch takado hõm bã. ÿ anoo da ta tii bã tabayyw had'yyt hë. Ta hä ÿ erih da P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do häd. Ta hä ÿ erih da na-ääj hë P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do panang, Jerusarënh papuuj hadoo do häd, hÿ pong jé P'op Hagä Do wë naa hahyng doo. Ta hä ÿ erih da na-ääj hë hät ÿ papuuj.

* **3:4** Hawak, baad had'op do ji bawät do ky n'aa, j'aa ketsë do ky n'aa na-ääj hë. † **3:7** P'op Hagä Do Judah buuj ramaneëehn, “Baad Had'op Doo, Tsytt Hë Nesaa Do Mahänh Hawät Doo”. ‡ **3:7** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jääm hë Jesus tii, panang Jerusarënh papuuj bã ji ajëë suun hanoo doo, Dawi panaa heh'äät do P'op Hagä Do ky däng do paa tabahadoo do hyb n'aa. § **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jesus an'oo däk sa hä ta tyw n'aa, baad P'op Hagä Do wë ramoo bok hyb n'aa. Dooch hajaa pé hewaatt péh. ** **3:8** Dooch rahyb n'aa jewyng bã ta wób sa matym gó, tahanäng pé tii. Dooch rahajõö bã na-ääj hë. †† **3:12** P'op Hagä Do matym gó had'yyt hë j'aa kets'ëe do rababok da, tahanäng pé ti tahyb n'aa péh.

13 “Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hā h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bā habong do hā Jesus maher'oot do hahŷŷh

14 Ti taky hadoo:

—Hahŷŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bā habong do hag'āas do hā:

“Hahŷŷ da Amen‡‡ hād nāng do kyyh. Hahŷŷ da baad hadoo do had'yyt hē her'oot do kyyh. Hahŷŷ da sahōnh hē tadu na do kyyh: 15 ŷ hapāh sahōnh hē bē moo bok doo. Dooh ŷ bē ty n'aa gesyng bā, dooh na-āāj hē tak'ēp ŷ bē kamahān bā. H'yy kanap'eed gó had'yyt hē bē babok wē ŷŷ. Jāām hē naēng hād ju do hadoo bēēh. Taw'āāts hē paawā naēng dagāp do hadoo bēēh. Tii d' tanado bā, taw'āāts hē paawā naēng aju do hadoo bēēh. 16 Ti nahado bēēh. Jāām hē naēng hād ju do hadoo bēēh! Ti hyb n'aa edaa dāk bē ŷ makyys da, naēng hād ju do ji ka-aaw nyyh doo da. 17 Hahŷŷ da bē kyyh, 'Āā ma enāh. Sahōnh hē ti anāng āā wē, āā karēn doo. Dooh hyb n'aa ta see āā karēn péh', nāk bē kyyh. Tii d' né paawā bē h'yyb, dooh bē h'yy kadawuung bā tak'ēp baad nado né bēēh, tak'ēp kasuud is do ji t'yyd mehīn do hadoo bēēh. Dooh bē h'yy kadawuung bā, bē ty temah do hadoo. Nu meby n'aa nāng bē babok doo, saroor tamah do ta si n'aa hē hawāt do hadoo bēēh! 18 Ti hyb n'aa bē ŷ maher'oot hahŷŷ da: Taw'āāts hē hā ŷ bē ets'ēē k'āāts tēg gabarēēh do tēēg hōō me ty nāw dāk doo, bē h'yyb tym gó bē ma enāh heh'āāt hyb n'aa P'op Hagā Do matym gó. Taw'āāts hē hā ŷ bē ets'ēē hawak do bē saroor bē padedēēk hyb n'aa, bē nu manebnyng hyb n'aa ta si n'aa hē bē babok do hadoo do paa hyb n'aa. Taw'āāts hē hā ŷ bē ets'ēē ta biin ji matym gó ji hawuuk doo, bē bahapāh heh'āāt hyb n'aa.

19 “ŷ nabuuj gedoo ŷ kamahān doo. Mahŷŷnh do hadoo doo me ŷ metēēk ŷ kamahān doo. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē tak'ēp bē hyb n'aa tam'aah bē h'yy kawareem hyb n'aa P'op Hagā Do wē, bē erét hyb n'aa j'ooj madāk doo me bē h'yy ka'eeh doo. 20 Bē hyb n'aa matakā da! Tób noo *** bā ŷ bagēēt, ŷ naēēnh. Jé kēh ŷ maa newēē doo, tanoo gasēēts bā, tii bā ŷ d' ajēē suun ta sii ŷ bawēh hyb n'aa.

21 “Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā ŷ anoo da pa ŷŷ, ŷ bag'āās do tyng n'aa jó tabasoo hyb n'aa da, ŷ j'aa ketsēē dāk doo da, Ee bag'āās do tyng n'aa jó ŷ baso dāk doo da.

22 “Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo” —nāng mā Jesus kyyh.

4

Hŷ pong jé P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa Jowāw hapāh do ky n'aa hahŷŷh

1 Ta ti jawén ŷ hegāā wāt, ti hŷ pong jé nooh, noo gasēēts hōm do ŷ bahapāh. Tii bā, pooj jé ŷ maa napāh do kyyh, tak'ēp hadoo do torōm-bet ky hadoo doo, ky hadoo hā ŷŷ: “B'ēēp. As'ēēg wawēē hē, tii bā hŷ jawén hawāt do ŷ

‡‡ 3:14 “ŷŷ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē”, tahanāng pé ti amen. §§ 3:16 P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh doo, naēng dagāp do hadoo. Tak'ēp P'op Hagā Do hā kamahān doo, naēng haju do hadoo. H'yy kanap'eed gó P'op Hagā Do wē hawāt doo, naēng jāām hē hād ju do hadoo. Tak'ēp da Jesus makyys ta ti hedoo doo. Rahapēē né paawā ta ky n'aa, dooh rahyb n'aa p'eed bā. *** 3:20 Ji h'yyb tym ky n'aa tii.

metëeh da a hä.” ² Nanyw hē P'op Hagä Do Sahee ȳ tah'yib mahũm kãn ti**ii** bā. Tii bā ta bagā tyng n'aa ȳ hapäh h̄y pong jé. Ȳ hapäh ta jó hasooh doo. ³ Tak'ep tagabarëeh ta jó hasooh doo, pä gabarëeh do hapëeh do jas-peh häd näng do hadoo, pä ty gahiin do gabarëeh do kor-narina häd näng do hadoo na-ääj hē. Ta tyng w'oo hā ti akëë sarahöd, pä tak'ep gabarëeh do emerald häd näng do gabarëeh doo da. ⁴ Ta bagā tyng n'aa w'oo hā ti atoonh 24 bagā n'aa tyng n'aa wób. 24 sa wahë n'aa ti at'oonh ta jó. Hewak sa saroor. K'ääts tég gabarëeh do s'ëeb sa soog. ⁵ Ta hoo gad'oo bā hasooh do ta bagā tyng n'aa hanaa awyb had'yyt hē, tak'ep tadarung, et'oom. Ta tyng pooj jé ti abëeh setsi ta bag hahöng doo. Setsi P'op Hagä Do Sahee hedoo do tii.* ⁶ Ta tyng pooj jé ti majat akajar paras-ko s'ëeb hadoo, tak'ep taty ganäm pä tég hawak do hadoo. Ta hoo gad'oo bā, ta bagā tyng n'aa w'oo hā ji meheet pé kabaj'aa do ab'ëeh. Séd dó sa hā sa matym, sa mamets hā sa jó hā na-ääj hē ramatym enäh. ⁷ Awad reäw häd näng do hadoo ta see mamets, booy yb hadoo ta see mamets, aj'yy hadoo ta see mamets, wawii kapuuh do hadoo ta see mamets. ⁸ Këg enäh kabaj'aa doo. Ji ma poo oow see pé ken'yyh sa këg. Matym enäh sa këg hā, ta jó ta matym wób, ta yt hā ta matym wób. Adëb bā, atsëm na-ääj hē P'op Hagä Do raj'aa etsëe had'yyt hē. Hahȳ da sa kyyh:

“Tak'ep baad had'op, tsyt hē nesaa do mahänh hawät do Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahönh Hē Haj'ap Doo, p'ooj ub hawät doo, da hē hawät doo, h̄y jawén hawäd had'yyt doo”, näk sa kyyh.

⁹ Ta tii da tabagā tyng n'aa jó hasooh do hawäd had'yyt do kabaj'aa do raj'aa etsë bā, ta hā raweh'ëeh bā, ta hā ratsebë bā, ¹⁰ 24 hedoo do sa wahë n'aa rabehyy bē had'yyt hē tabagā tyng n'aa jó hasooh do pooj jé, hedëb had'yyt do raj'aa etsë hyb n'aa. Rabag'ääs do heen n'aa sa soog radatoonh tabagā tyng n'aa jó hasooh do pooj jé. Tii bā hahȳ da raj'aa etsë P'op Hagä Doo:

¹¹ “Öm né ti sahönh hē pahuuj wät doo. Makarën do hyb n'aa mapahuuj wät sahönh hē. Ti hyb n'aa rawén bok, ti hyb n'aa rawén ganyyh. Ti hyb n'aa taw'ääts hē öm ji j'aa etsë, ji weh'ëeh Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hē öm né hē ti sahönh hē bagää had'yyt doo”, näk sa kyyh.

5

Kerih do kapõds do ky n'aa, B'éé T'aah ky n'aa daheeh hahȳh

¹ Tii bā, tabagā tyng n'aa jó hasooh do moo gó hub hënh ȳ bahapäh kerih do kapõds doo, ta jó, ta gó na-ääj hē kerih doo. Setsi kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kapõds do poo gad'oo hënh.* ² Tii bā, ääs seeh tak'ep

* **4:5** Sé t ub P'op Hagä Do Sahee. Setsi tawén hapäh, numero setsi tak'ep baad had'op tahanäng pé do hyb n'aa. Taw'ääts hē tég eh do 1, tég nad'ëed is do 4-5 ji ner'oot, ta ky n'aa ta tii bā hanäng do sii hē. * **5:1** Sé t hē ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa p'ooj ub rabats'aa däk hyb n'aa jewyk do rerih do hä, jääm hē ta danäh tabapyn hyb n'aa. Hahȳ Jowäw hapäh doo, setsi ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä tabets'aa padëek P'op Hagä Do an'oo bā, jääm hē sahönh hē sa bahänh hyb n'aa jawyk do bapyn hyb n'aa.

kabaj'aa doo, ta kyyh tak'ëp hadoo do me tabeaanh: “Jaa pé tak'ëp hyb n'aa jawyk péh, hahÿ ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kets'aa däk do hado hõm péh, kerih do kapõõs do tabapyn hõm hyb n'aa?”, näng ta kyyh. ³ Dooh ky gadoo péh. Hÿ pong jé, badäk hahÿÿ bä, t'õp dejëp do rababong bä na-ääj hë, dooh tak'ëp baad hadoo do kaw'yyt pé hajaa do kerih do kapõõs do tapyn bä taner'oot hyb n'aa ta hä kerih doo. ⁴ Tii bä tak'ëp ÿ baoot kanaw'yyt do hyb n'aa tak'ëp baad hadoo do kapõõs do hapyn péh, kerih do ner'oot péh. ⁵ Tii bä 24 hedoo do sa wahë n'aa see ky hadoo hä ÿÿ: “Aód manäh. Mahegãã, awad Reãw hadoo doo, Judah buuj sa seeh, Dawi panaa heh'äät doo, ti né hë j'aa ketsë doo. Ti né hë hajaa kerih do kap'õõj däk do tapyn hõm bä. Ti né hë hajaa setsi hedoo do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä kets'aa däk do tado hõm bä”, näng ta kyyh hä ÿÿ.

⁶ Tii bä, P'op Hagä Do bagä tyng n'aa mahang, ji meheet pé kabaj'aa do mahang, 24 hedoo do sa wahë n'aa hoo gad'oo bä ti agëët ÿ hapäh B'éé T'aah. Wyt ta maab hë ta rog tyw n'aa paa radaj'ëëp noo gó. Setsi ta s'ään, setsi na-ääj hë ta matym. Setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee tii,† badäk hahÿ haw'ääts hë kamejüü doo. ⁷ Tii bä B'éé T'aah ana kãn ta tyng jó hasooh do wë kä, tii bä tado däk kerih do kapõõs do ta tyng jó hasooh do moo gó hub hënh hadäk doo. ⁸ Tabado däk bä, ji meheet pé kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-ääj hë rabehyy b'ëeh tüü. Sét ken'yyh rapatsä kãn ji metën doo, buu benyym do hood k'ääts tég gabarëeh do s'ëeb na-ääj hë. Buu benyym do in-sijëen häd näng do ta gó. P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do ta hä raky n'aa etsëë do heen n'aa ta ti buu benyym doo. ⁹⁻¹⁰ Tii bä kä, papuu ky n'aa kä rejäm kãn, B'éé T'aah hä rama ejäm doo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Õm né ti radaj'ëëp do paah.

A majyyw me ta sãm mets'ëë hõm P'op Hagä Do wë,

ajyy, ÿÿj sahõnh hë panaa uuh,

ajyy, ÿÿj sahõnh hë sa kyyh her'oot do uuh,

sahõnh hë häj n'aa babuj uuh,

sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ bä habong do uuh.

A karapee mabag'ääs do rabahado padëëk man'oo bä,

P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do wë ramoo bok,

ta hä rahyb n'aa jew'yyk man'oo bä.

Badäk hahÿÿ bä rabag'ääs da man'oo bä.

Ti hyb n'aa, õm né ti tak'ëp hyb n'aa jawyg däk doo,

kapõõs do hä kerih do magado däk hyb n'aa,

ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä ketsaa do mabado hõm hyb n'aa”, näk sa kyyh.

¹¹ Tii bä ÿ hegãã wät, ÿ maa napëë däk tak'ëp hajök do ääs sa kyyh. Tak'ëp né hë rakanekan ääs. Dooh ji haja bä ji etsén bä. P'op Hagä Do bag'ääs do tyng, kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-ääj hë ranu hawõõt. ¹² Tak'ëp hadoo do sa kyy me ramejäm. Hahÿÿ da rejäm doo:

“B'éé T'aah radaj'ëëp do paah,

taw'ääts hë jãam ub tii, sét hë, sahõnh hë bagãã had'yyt doo.

† 5:6 Taw'ääts hë ji ner'oot tég eh do 1, tég nad'ëed is do 4, ta ky n'aa ta tii bä takerih do sii hë. Sahõnh hë tahapäh doo, tahanäng pé ti setsi hedoo do ta matym. Sahõnh hë tahajaa, sahõnh hä tabag'ääs, tahanäng pé ti setsi ta s'ään.

Taw'ääts hē ti né hē sahōnh hē danāh!
 Taw'ääts hē tak'ēp tahaj'ap do ta h'yyb gó tabawät!
 Taw'ääts hē tak'ēp tabahejooonh!
 Taw'ääts hē ji weh'ēeh, ji hyb n'aa jaw'yyk!
 Taw'ääts hē ta ti ji j'aa etsē!”, nāk sa kyyh.

¹³ Tii bā ŷ maa napāh sahōnh hē kapahuuj wät doo, hŷ pong jé habong doo, badāk hahŷŷ bā habong doo, t'ōp dejēp do rababong bā, t'ōp tamii yt hā habong do na-āāj hē rejām doo:

“Tabagā tyng n'aa jó hasooh do hā, B'éé T'aah hā na-āāj hē,
 ēr j'aa etsē, ēr weh'ēeh, ēr hyb n'aa jawyyg had'yyt hē!
 Ti né hē tak'ēp rabahejooj had'yyt hē”, nāk sa kyyh.

¹⁴ Tii bā ji meheet pé kabaj'aa do raky gadoo: “ŷŷ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē”, nāk sa kyyh. Tii bā 24 wahē n'aa hedoo do rabehyy b'ēeh tüü P'op Hagā Doo, B'éé T'aah hadoo do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

6

Kets'aa dāk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ky n'aa hahŷŷh

¹ ŷ hapāh jāām hē pooj jé kets'aa dāk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé T'aah bado hōm doo. Tii bā ŷ maa napāh ji meheet pé kabaj'aa do see kyyh. Tak'ēp ta kyyh, darung do ky hadoo. “B'ēēp ana!”, nāng. ² ŷ hegāā kǎn, tii bā kawaaro hawak do ti ahāng pój ŷŷ jé, tanaēēnh doo. Karaba ta jó hasooh do atón ta moo gó. Ta jó hasooh do hā takan'oo dāk ta soog.* Ti tabahōm kǎn sahōnh hē ta majūi taj'aa et'ēēk hyb n'aa, sa hāj n'aa hā tamejūū hyb n'aa kā.

³ Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kā, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng. ⁴ Tii bā anā kǎn kawaaro seeh. Hahiin tii. Ta jó hasooh do hā takan'oo bok do sām, jāām hē da sēt its kiw tiriig s'ēeb ta sām. Sēt adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da tamawoob its kiw sewada hād nāng do s'ēeb ta sām.† Ti hadoo né hē, marejā manā joom oriib, joom uwa.” Nāng ta ti kyyh.

⁵ Ketsaa do see hā kā B'éé T'aah bado hōm bā kā, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng. ŷ hegāā kǎn, tii bā kawaaro hasus do ŷ hapēē dāg kǎn. Ji nu metyy do nahēē ta jó hasooh do moo gó. ⁶ Tii bā kā, ji meheet pé kabaj'aa do sa mahang ky ganyyh ji kyyh hād hadoo do hahŷŷ da her'oot doo: “Sēt adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da sēt its kiw tiriig s'ēeb ta sām. Sēt adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da tamawoob its kiw sewada hād nāng do s'ēeb ta sām.† Ti hadoo né hē, marejā manā joom oriib, joom uwa.” Nāng ta ti kyyh.

⁷ Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kā, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng. ⁸ ŷ hegāā kǎn, tii bā kawaaro saw'aak do ŷ hapēē kǎn. Ta jó hasooh do hād Dajēb. Ta jawén tabawät panang Ades hād nāng doo, dejēp do rababong doo bā. Sa hā takan'oo dāk rabahej'oonh hyb n'aa, sēt hē sa see dajēb had'yyt hē ran'oo bā ji meheet pé ken'yyh badāk hahŷŷ bā habong do uuh. Kaneb'oooh doo me, sah mahŷŷj, nahēē mahŷŷj, har'ēeng ji hawēh doo me radej'ēep da.

* **6:2** Hyb n'aa jawyk do heen n'aa, j'aa ketsē do heen n'aa na-āāj hē ta ti soog. † **6:6** Tak'ēp da badāk hahŷŷ bā habong do rabas'aah da, tahanāng pé tii. Tak'ēp ta bahānh taky n'aa gebah ji waa ti noo gó, rejoom do karejā dāk do hyb n'aa.

⁹ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bā kā, rama ejuu do tyng h̄y pong jé hahäng do yt h̄ā ŷ hapäh P'op Hagä Do kyyh ramaher'oot do hyb n'aa, Jesus Kristo ma met'ëëg wät do ranerét do hyb n'aa sa majiĩ radejëeb bong do sa h'y'yb tym. ¹⁰ Hahÿÿ da raky hadoo tak'ëp hadoo doo me sa kyyh: “Äã kariw n'aa sahõnh hê mabag'ääs doo, baad had'op doo, tsyt hê nesaa do mahãnh hawät doo, P'op Hagä Do heh'äät doo, ny noo gó da maky n'aa etyy h̄aj n'aa haw'ääts hê habong do sa h̄ā? Ny noo gó da ta sãm mababaanh, äã radej'ëep do hyb n'aa? H'ëëd pénh g'ee da?”, nāk sa kyyh. ¹¹ Tii bā kā ran'oo dāk sa h̄ā saroor hawak doo, rapadedëek hyb n'aa. Tii bā takaher'ood dāk sa h̄ā, kanahën d'os hê ragada nā hyb n'aa, sahõnh hê sa hataa, sa wakään hedoo do sa majiĩ radej'ëep do pan'aa radejêp bā kā sa h̄ā rabad'oo do paa hadoo.

¹² ŷ hapäh kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bā kā. Tak'ëp k'ääts katajus wät. Tak'ëp papÿÿj ty gamaug dāk, pāän hasus do hadoo. Kamarab ty hahiin dāk, majyyw ty gahiin doo da. ¹³ Sagõõh rakajäk tũũ badäk hahÿÿ bā, wiigo häd näng do ag hapëeh do tũũ kejak doo da bah'ood an'oo bā. ¹⁴ Wê badoo wäd kãn, ma kahé bäh ji apõõs doo da. Sahõnh hê waëe, sahõnh hê tsyt dëëg na-ääj hê rakahÿÿd kãn P'op Hagä Do an'oo bā. ¹⁵ Tii bā sahõnh hê badäk hahÿÿ bā habong do h̄aj n'aa sa wahé n'aa, hyb n'aa jewywk do sii hê, warahën sa wahé n'aa sii hê, ma näng do sii hê, ta wób mejũũ do sii hê, sahõnh hê sa karom, sahõnh hê kariw n'aa temah do sii hê rakejën hõm pā gabeho doo gó sa wób, waëe bā, pā yb mahang sa wób. ¹⁶ Hahÿÿ da rabetsëe waëe h̄ā, pā yb h̄ā na-ääj hê: “Bê kajäg äã jó! Äã bê ejën tabagä tyng n'aa jó hasooh do mahãnh! Äã bê jejën B'éé T'aah äã wê takawajään do mahãnh. ¹⁷ Takaja dāk do hyb n'aa ta sãm baj tak'ëp äm n'aa näng doo, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh ranoo doo. Dooh hajaa pé ked'ëep péh”, nāk da sa kyyh.

7

144 miw kasëw bok do sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawën ŷ hapëe dāk ji meheet pé ääs. Papÿÿj hana hënh ta see bagëët, papÿÿj hahyng hënh ta seeh, ta karawaa me ta seeh, ta karawaa see me ta see bagëët. Ji meheet pé tabahëm do rameso padëek, hëej h̄ā, akajar h̄ā, b'aa h̄ā rabanahëm hyb n'aa. ² Tii bā ŷ hapëe dāk ääs seeh, papÿÿj hana hënh naa hasëek doo. Moo heen n'aa ta h̄ā kerih do ji metsaa doo* P'op Hagä Do hedëb had'yyt do ma tatón ta moo gó. Tii bā ji meheet pé ääs hedoo doo, sa h̄ā takan'oo dāk do hëej h̄ā akajar na-ääj hê rarejää hyb n'aa, tamaher'oot tak'ëp hadoo doo me ta kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh sa h̄ā: ³ “Bê rejä manä nā hëej, akajar, joom. Pooj jé dó ää ets'aa dāk da ta heen n'aa P'op Hagä Do èr h'y'y kaha'eeh do karom sa mabooh h̄ā”, näng ta kyyh. ⁴ Tii b'ÿ maa napëe dāk nyy hê tii, ta heen n'aa sa mabooh h̄ā kets'aa dāk doo. 144 miw mäh, sahõnh hê 12 hedoo do Israaew[†] taah sa panaa mahang.

⁵ Judah panaa mahang 12 miw,

Rubën panaa mahang 12 miw,

Gad panaa mahang 12 miw,

⁶ Aseer panaa mahang 12 miw,

Napatawi panaa mahang 12 miw,

Manaséh panaa mahang 12 miw,

* 7:2 P'ooj ub sa moo heen n'aa h̄ā takerii dāk sa häd heen n'aa. Ta me rabats'aa dāk sa h'ëëd hedoo doo. Ta me na-ääj hê rabats'aa dāk kerih do h̄ā taky n'aa jawyng dāk hyb n'aa. † 7:4 Jakóh né ti Israaew .

7 Simijāw panaa mahang 12 miw,
 Rewi panaa mahang 12 miw,
 Isakah panaa mahang 12 miw,

8 Seburūn panaa mahang 12 miw,
 Joséh panaa mahang 12 miw,
 Bēn-jamih panaa mahang 12 miw na-āāj hē.

Tak'ēp hajōk do Jowāw hapäh do ky n'aa hahȳȳh

9 Ta ti jawén ȳ hegāā wät, tii bā tak'ēp hajōk do ȳ hapäh. Dooh ji haja bā ji etsén bā tak'ēp rabahajōk do hyb n'aa. Sahōnh hē hāj n'aa buuj uuh, sahōnh hē panaa uuh, sahōnh hē né hē badāk hahȳȳ hā habong do uuh, sahōnh hē sa kyyh her'oot do uuh tii. P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa pooj jé, B'éé T'aah pooj jé rabab'ēeh. Hawak sa saroor. Sa moo gó rapatsēē madyyk g'aad hadoo, ratsbé do heen n'aa. 10 Tak'ēp rageēēnh hahȳȳ da:

“P'op Hagā Do ēr h'yy kaha'eeh do
 tabagā tyng n'aa jó hasooh doo,
 B'éé T'aah na-āāj hē ti ēr hed'ēep doo!”, nāk sa kyyh.

11 Sahōnh hē āās rabab'ēeh P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa w'oo hā, 24 hedoo do wahē n'aa w'oo hā, ji meheet pé kabaj'aa do w'oo hā. Tii bā rabehyy b'ēeh tūū, tūū ramaboer ehyy bēeh, tii bā P'op Hagā Do hā raj'aa etsēē kán.

12 Hahȳȳ da sa kyyh:

“Ȳȳ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē!

Ōm, P'op Hagā Doo, āā h'yy kaha'eeh doo,
 ōm āā j'aa etsēē had'yyt hē,
 ōm āā hyb n'aa jewyyg had'yyt hē.

Tak'ēp mahajaa do a h'yyb gó tabawād had'yyt hē.

A wē āā tsebee had'yyt hē sahōnh hē āā hā mabanoo do hyb n'aa.

Ōm āā wehēē had'yyt hē.

Sahōnh hē bagāā had'yyt do ōm.

Tak'ēp mabahejooj had'yyt hē!

Ȳȳ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē!”, nāk sa kyyh.

13 Tii bā 24 hedoo do wahē n'aa see ȳ teeah: “Jaa ti saroor hewak doo gó hab'ēeh doo? N'yy hēnh rahana?”, nāng.

14 Ti ȳ ky gadoo: “Dooh ȳ hapēē bā. Ōm ti hapäh, hyb n'aa jawyk doo”, nāng ȳ ta hā.

Ti hā ȳ taky hadoo: “Ti ti nanāng tak'ēp rabahoop noo gó hahob bong do paah. Sa saroor rahetsȳyd bong, hewak sa saroor ran'oo bā B'éé T'aah majyyw hyb n'aa”, † nāng. 15 “Ti hyb n'aa”, nāng, “P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa pooj jé rabab'ēeh. Ta hā ji hyb n'aa jaw'yyk do tób n'aa yt hā ta hā rahyb n'aa jew'yyk, ta wē ramoo bok adēb bā, atsēm na-āāj hē. P'op Hagā Doo, tabag'āās do tyng n'aa jó hasooh do tabawāt da sa mahang, sa hā tamoo n'aa jesuu da. 16 Dooh rasa boo bā, dooh rahoo kaaj boo bā. Dooh pap'ȳȳj bag tak'ēp baju do rahob boo bā, dooh na-āāj hē tak'ēp batāng do rahob boo bā. 17 Tii d' tawén hadoo, B'éé T'aah, P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa hoo gad'oo bā hageēt do hag'āās da sa hā, b'éé hagā n'aa ta masāāh baad tabahag'āās doo

† 7:14 Jesus sa hyb n'aa dajēp do hyb n'aa kawug hōm sahōnh hē nesaa do sa h'yyb gó hanāng do paah. Tii d' né hē tahanāng pé tii.

da. Tamahūm da ta tii, naeng ji hedēb had'yyt hē hanoo doo hēnh. P'op Hagā Do awug hōm da sa ty nabēeh, ta tii bā dooh ji aód wād bā do hyb n'aa", nāng 24 hedoo do wahē n'aa see kyyh.

8

Setsi dāg do hadoo do kets'aa dāk do ky n'aa hahȳh

¹ Setsi dāg kets'aa dāk do ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé bado hōm bā kā, badatih dāk h̄y pong jé 30 minut tahyb n'aa péh.

² Tii bā setsi hedoo do āās P'op Hagā Do matym gó hab'ēeh do y hapēē kán. Tii bā takan'oo dāk sa hā setsi gameh̄ȳh do nahēeh, torōm-bet hād nāng doo.

³ Tii bā kā, āās see ana kán, rama ejuu do tyng pa tabag'ēed dāk. Buu benyym do ji ejuu do nahēē k'āāts tēg gabarēeh do s'ēeb ta moo gó tatón. Tii bā hajōng buu benyym do in-sijēen hād nāng do takan'oo dāk ta hā, buu benyym do rama ejuu do tyng k'āāts tēg gabarēeh do s'ēeb jó tama ejuu hyb n'aa, P'op Hagā Do karapee ta hā ky n'aa ets'ēē do daheeh P'op Hagā do hā takan'oo dāk hyb n'aa. ⁴ Tii bā āās moo gó naa in-sijēen tsyg as'ēeg kán P'op Hagā Do wē. Atsyg as'ēeg kán ta wē, ta karapee ky n'aa ets'ēē do sa kyyh sii hē. ⁵ Tii bā āās bado dāk buu benyym do nahēeh, rama ejuu do sēh me tah'aa dāk, tii bā kā sahōnh hē hēej haw'āāts hē wē tadawāts hyy kán. Tii bā tetoow kán, daruu dāk, awyby kán, k'āāts katajus kán.

Setsi gameh̄ȳh do nahēē torōm-bet hād nāng do ky n'aa hahȳh

⁶ Tii bā kā, setsi hedoo do āās gameh̄ȳh do nahēē pats'ēē do ramatakā dāk ragameh̄ȳh hyb n'aa.

⁷ Tii bā pooj jé hadoo do āās gameh̄h kán ta gameh̄ȳh do nahēeh. Tii bā kā, naeng tak'ēp dagāp do pā hado dāk doo, tēeg hōo majyyw mahang kamekuuj dāk do na-āāh hē kepyyj hyy kán hēej hēnh. Tamawoob hē hadoo do see aooj jēē kán hēej bód. Tamawoob hē hadoo do hāj n'aa bā hanāng do uuh aooj jēē kán b'aah. Sahōnh hē jawii aooj jēē kán.

⁸ Tii bā āās see gameh̄h kán ta gameh̄ȳh do nahēeh. Tii bā kā, waēē hadoo tak'ēp p'op nu dāk do kadaw'uuh do kadawāts tu akajar me. Akajar bód majyyw hado dāk. ⁹ Tamawoob hē ta me habong do uuh dejēp. Tamawoob hē akajar me habong do marakate uuh karejā bong.

¹⁰ Tii bā āās see gameh̄h kán ta gameh̄ȳh do nahēeh. Tii bā sagōōh tak'ēp haeh doo, ta bag tak'ēp hōō eh do hadoo, p'op naa tabadēē hyng. Tamii wób me, naeng k'āāts gó hana do wób me tabadēē kán. ¹¹ "Datsāng Doo", sagōōh hād. Naeng uuh datsēē kán ta ti haj'aa. Hajōk badāk hahȳh hā habong do radejēp ta ti naeng datsāng do an'oo bā.

¹² Tii bā, āās see gameh̄h kán ta gameh̄ȳh do nahēeh. Tii bā sēt hē papȳy bāh, sēt hē kamarab bāh karejā kán. Pawóp hē papȳy bāh, pawóp hē kamarab bāh mad'aak doo, dooh takarejā bā. Tamawoob nuu me ji etyn bā sagōōh, tamawoob hē hadoo do see karejā wāt. Rababong do paa badagyb dāk. Sēt adēb bā bód, sēt hē atsēm bód dooh bag nāng péh. ¹³ Tii bā, y baheg'āās bā, y maa napāh wawii p'op wē hā kapuuh do kyyh. Hahȳy da ta kyyh: "Tak'ēp baad nado da, tak'ēp baad nado da badāk hahȳy bā habong do sa hā, tamawoob hē āās mad'aak do ragameh̄ȳh do nahēē ragameh̄h bā kā. Tak'ēp baad nado né da sa hā ta ti an'oo bā!", nāng wawii kyyh.

9

¹ Tii bā ji moo séd me hadoo do āās kā gamehā kán ta gamehỹh do nahēeh. Tii bā kā, ỹ hapāh sagōōh tūū, hēēj hā hadāng doo.* Ta hā takan'oo dāk tak'ēp t'ōp gadarong do tabanesaa hēnh noo tēg. ² T'ōp gadarong do banesaa do tanoo gas'ēēs bā, ganyyh tēēg tsyg tak'ēp hadoo doo, p'op hasēēk doo, tēēg hōō tsyg nāng do hadoo. Papyỹj, wē na-āāj hē ta tsyg ty gatsēē dāk. ³ Ta tsyg mahang ragenyyh sabakar. Jé pad'yyt hē, hēēj haw'āāts hē sabakar baboo kán. Sa hā takan'oo dāk sēēj betuuk doo da rabetuuk hyb n'aa. ⁴ Kamejō dāk sa hā jawii, b'aah, joom na-āāj hē ranarejāā hyb n'aa. Kamejō dāk sa hā jāām hē hēēj haw'āāts hē habong do P'op Hagā Do ma heen n'aa sa maboore nanāng do rabetuuk hyb n'aa. ⁵ Doooh takan'oo bā sa hā ta ti radej'ēēp hyb n'aa, jāām hē takan'oo dāk ji moo séd me kamarab noo gó rarahejāā hyb n'aa hēēj haw'āāts hē habong doo. Datés do rahoop, sēēj ji tetuuk do ji ahoop doo da. ⁶ Ta ti bawāt noo gó hēēj haw'āāts hē habong do raty n'aa esoos da radejēp hyb n'aa paawā, tak'ēp rabahoop do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh da rawyyd bā. Rakarēn da radejēb paawā, ti hadoo né hē, dooh rahaja bā radejēb bā.

⁷ Rakaneb'ooh noo gó ji enyyw hōm do kawaaro kaneb'ooh do pan'aa hadoo sabakar. Soog hadoo k'āāts tēg gabarēeh do s'ēēb sa nuu gó hatoonh doo. Ajyy ỹj hād hadoo sa mamets. ⁸ Ỹj sēēn hadoo sa sēēn. Awad reāw hād nāng do hadoo sa tēg. ⁹ Sa h'yyb gatsapoog n'aa, h'yy kasep'ook saapar s'ēēb hadoo. Tak'ēp maa nesaa do sa kēg kyyh, hajōng do kawaaro, kawaaro ratakyk do na-āāj hē kaneb'ooh doo hēnh waj'aah do ky hadoo. ¹⁰ Dōm enāh. Sēēj hadoo sa w'ooh. Sa w'oo hā hana doo me ta mahỹj me hēēj haw'āāts hē habong do rabahoop ran'oo bā ji moo séd me kamarab noo gó. ¹¹ Āās nesaa do t'ōp gadarong doo gó tabanesaa hēnh naa hanyyh doo, sa wahē n'aa. Eberew kyy me ta hād Abadōn. Gereg kyy me ta hād Aporijōn.†

¹² Pooj jé tak'ēp nesaa do s'ēēh hadoo doo gó ỹ hapāh do tabēēj hōm kán. Pawóp hē rahoop do pan'aa ti abong nā.‡

¹³ Ji ma poo oow see pé hadoo do āās gamehā kán tii bā ta gamehỹh do nahēeh. Tii bā, P'op Hagā Do pa hahāng do in-sijēēn rama ejuu do tyng k'āāts tēg gabarēeh do s'ēēb, ta sasu me habēeh do poo gesōm doo bā naa ỹ maa napāh ky ganyyh doo. ¹⁴ Hahỹj da ta ti kyyh ji ma poo oow see pé hadoo do āās hā: “Masood hōm ji meheet pé hedoo do āās tamii maeh do Éw-Parat hād nāng doo bā kamaw'yyd dāk doo”, nāng poo gesōm doo bā naa ganyyh do kyyh. ¹⁵ Tii bā tasood hōm ji meheet pé hadoo do āās, tamawoob hē hadoo do uuh badāk hahỹj hā habong do radej'ēēp hyb n'aa. Ta ti noo gó bē no n'aa dāg né hē, ta ti radej'ēēp hyb n'aa ji meheet pé hedoo do āās P'op Hagā Do enyyw dāk. ¹⁶ Ỹ maa napāh nyy hē sa warahēn kawaaro jó hah'ūūm doo: 200 milhōes.

¹⁷ Hahỹj da säh ỹ hadoo doo gó ỹ hapāh kawaaro, ta jó hah'ūūm doo: Ty gahiin, tēēg hōō ty hahiin do hadoo, jabaruut, saw'aak do na-āāj hē sa h'yy gatsapoog n'aa. Kawaaro sa nuuh, awad reāw nuu hād hadoo. Sa noo gó naa ganyyh tēēg hōō, tēēg tsyg, saw'aak do na-āāj hē. ¹⁸ Tamawoob hē hadoo do uuh badāk hahỹj hā habong do dejēp, tēēg hōō, tēēg tsyg, saw'aak do mahỹj.

* **9:1** Āās see tahyb n'aa pé ti sagōōh. † **9:11** “Rejāā doo,” tahaanāng pé ta hād. ‡ **9:12** Tamawoob hē hadoo do rahoop do pan'aa see 8.13 hā wawii her'oot do paa né tii.

¹⁹ Sa hejój banä kån sa noo gó naa, sa dõm hã naa. Aw'yy hadoo sa dõm. Sa dõm poo gad'oo hã nu enäh. Tii me rarejãã badäk hahÿÿ hã habong doo.

²⁰ Hëej haw'ääts hë habong do wób, nadejöp doo, sahõnh hë ta ti rabahapëë né paawä, dooh rat'yyd kamehĩn bã baad nadoo do ramoo bok do hã. Dooh reréd bã karap'aar h'yyb nesaa do rahyb n'aa jew'yyk doo. Dooh reréd bã sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk doo. K'ääts tég gabarëéh do s'ëëb, k'ääts tég hawak do s'ëëb, k'ääts tég hahiin do s'ëëb, pä s'ëëb, b'aa s'ëëb ta ti sa kabariih. Dooh rahapëë bã, dooh ramaa napëë bã, dooh raboo bã. ²¹ Dooh badäk hahÿÿ bã habong do rat'yyd kamehĩn bã ta wób radej'ëep do hã, ramehëm do hã, sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabeÿÿh do hã, ta wób sa ma rets'ëëk do hã.

10

Kerih do kapõõs do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã äås tak'ëp kabaj'aa do see ÿ bahapäh hÿ pong jé naa hahyng doo.* Wë puh mahang tabahyng. Sarahöd ta nu pong jé tabakëë. Papÿÿj gabarëéh do hadoo ta mamets. Tëëg hõõ hadoo ta tsyym. ² Kerih do kapõõs do paa kapyn hõm do ta moo gó. Ta tsyym hub akajar jó tabahäng. Hëej hã ta tsyym s'ÿÿ bahäng. ³ Tak'ëp ta kyyh, awad reaw häd näng do hahih wät do hadoo, äm n'aa näng doo. Taky ganyyh bã, setsi hedoo do darung do raky gadoo. ⁴ ÿ berih bã paawä setsi hedoo do darung do sa kyyh, ÿ maa napäh kyyh hã ÿÿ, hÿ pong jé naa hahÿÿ da ky hadoo doo: “Merii manä setsi hedoo do darung do rahe'oot doo. Maher'ood manä da”, näng hÿ pong jé naa ky ganyyh do kyyh hã ÿÿ.

⁵ Tii bã, äås akajar jó, hëej hã na-ããj hë hageët do ÿ hapëë wät doo, p'op ta moo hub tagadahëë kån wë hã. ⁶ Tii bã kã, hedëb had'yyt do häd gó, ky kaneh'ÿÿt doo me taky däng. Wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh, badäk hahÿÿh, sahõnh hë ta hã hanäng do sii hë, akajar ta me habong do sii hë pahuuj wät do häd gó né hë taky däng. Hahÿÿ da ta kyyh: “Dooh da P'op Hagä Do gadaa wäd bã. ⁷ Ta gamehÿÿh do nahëë setsi hadoo do äås kã gamehä bã kã, kaja däg kån da P'op Hagä Do h'yyb däng do ji nahapäh nã doo. Ta ky n'aa rod sa hã matetëéh do paa hadoo doo da né da”, näng äås kyyh.

⁸ Tii bã kã, hÿ pong jé naa ky ganyyh do kyyh, pooj jé ÿ maa napäh doo, p'aa hënh taky hadoo hã ÿÿ. “Magado kerih do kapyn däk doo, äås akajar jó, hëej hã tsyym häng do moo gó naa”, näng ta kyyh hã ÿÿ. ⁹ Tii bã ta wë ÿ bahõm, ÿ betsëë kerih do tabanoo hyb n'aa hã ÿÿ. Ti taky hadoo hã ÿÿ: “Mado däg. Makarëëb jëéh. Egëéh da a noo gó, mabaa bëéh hadoo. A wog gó da matsing”, näng ta kyyh. ¹⁰ Tii bã kerih do ÿ bado däk ta moo gó naa, ÿ awa jëng. Egëéh né hë noh ÿÿ gó, mabaa bëéh hadoo. ÿ karëëb jëng jawén paa bã, matsii kån wok ÿÿ gó. ¹¹ Tii bã rë tanyy ky hadoo hã ÿ hahÿÿ da: “Kamejõ däk a hã, p'aa hënh mamaher'oot hyb n'aa ta jawén hana do ky n'aa P'op Hagä Do metëéh do hajök do hëej haw'ääts hë habong do sa ky n'aa hã, hajõng hãj n'aa babuuj sa ky n'aa hã, hajök hedoo do badäk hahÿÿ bã sa kyyh her'oot do sa ky n'aa hã”, näng hã ÿ her'oot doo.

11

Pawóp hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa rod sa ky n'aa hahÿÿh

* **10:1** Badäk hahÿÿ bã naa Jowãw bahapäh tii.

¹ Tii bā takan'oo dāk hā ŷȳ ji metyy n'aa nahēē ji tatu hadoo doo. Ti rē tany ky hadoo hā ŷȳ: “Ahōm, mety P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'y'yk do tób n'aa ta madawēēt doo, ta gagod, h'ēēd pénh tanu dāk. Mamety na-āāj hē P'op Hagā Do hā rama ejuu do tyng. Metsén ta tii bā P'op Hagā Do hyb n'aa jew'y'yk doo, nyy hē. ² Mety manā P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'y'yk do tób n'aa wahoo. Ta ti takan'oo dāk P'op Hagā Do karapēe nadoo do sa hā. 42 ta kamarab n'aa rababep panang Jerusarēnh. Ti hyb n'aa mety manāh.* ³ ŷ mejuū da pawóp hadoo do kēh ŷ n'aa herot doo. Kēh ŷ n'aa ramaher'oot da ta wób sa hā ta ti 1,260 ta ā noo gó.† Saroor hebaan do hejoooh do ji h'y' katón do heen n'aa rapadedēēk da”, nāng ta kyyh. ⁴ Pawóp hadoo do ta ky n'aa rod, pawóp hadoo do joom oriib, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahōnh hē bag'āās do pooj jé habēēh do tii.‡ Pawóp hadoo do ta bag tyng, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahōnh hē bag'āās do pooj jé habēēh do ti na-āāj hē.§ ⁵ Sa majīi rakarēn bā rarahējā bā paawā sa hā, tēēg hōō ganyyh sa noo gó naa sa majīi ragawats'iik hyb n'aa. Tii da radej'ēep sahōnh hē sa hā rarejāā karēn do paawā. ⁶ P'op Hagā Do an'oo dāk sa hā 42 kamarab noo gó naēng nadots wād ran'oo bā, P'op Hagā Do ky n'aa rahe'ood nuuj jé. P'op Hagā Do an'oo dāk majyyw hado dāk ran'oo bā naēng. Tan'oo dāk na-āāj hē sahōnh hē hedoo pé baad nadoo doo me badāk hahy rarejāā. Rakarēn do pénh tii d' rabad'oo P'op Hagā Do anoo sa hā.

⁷ Rabahajaa bā kā P'op Hagā Do ky n'aa ramaher'oot doo, 42 kamarab bahēēj jēng bā kā, tabanas'aa, tak'ēp t'ōp gadarong doo gó naa, tabanesaa hēnh naa hanyyh do kamajīi da sa wē, taj'aa et'ēēk da sa hā, tadej'ēep da. ⁸ Panang ky n'aa etsēēh do tyw n'aa bā abē hōm da sa kamag n'aa. Panang Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do repēēm dāk do paa ti panang ky n'aa etsēēh doo. Sodoma, Esit na-āāj hē ramaneēēnh ta ti panang hād wób.** ⁹ Sahōnh hē né hē badāk hahȳ bā habong doo, ajyy, ŷȳj, sahōnh hē panaa uuh, sahōnh hē sa kyyh her'oot do sa uuh, sahōnh hē hāj n'aa babuj uuh na-āāj hē, tamawoob hē ta āh, sét hē ta bód ta jó noo gó rahēg'āās da sa kamag n'aa paah. Doooh da ran'oo bā sa kamag n'aa radakā jēē bā. ¹⁰ Sahōnh hē badāk hahȳ hā habong do ratsebē da pawóp hadoo do dejēp do paa sa hyb n'aa. Tak'ēp ratsebē do hyb n'aa kā, sa matym n'aa ramejūū da sa da hadoo do wē. Tii d' rawén d'oo tak'ēp rabahoop do hyb n'aa paa pawóp hadoo do ta ky n'aa rod sa moo gó.

¹¹ Ti hado né paawā, tamawoob hē ta āh, sét ta bód ta jó jawén paa bā, ta pahuunh do ji edēb hanoo do P'op Hagā Do hā hana do edēēb bong sa kamag n'aa paah. Edēb bē kán. Tak'ēp rabeŷym bong sahōnh hē ta ti hapāh doo. ¹² Tii bā pawóp hadoo do ramaa napēē wāt kyyh tak'ēp hadoo do h̄y pong jé naa. “Bē as'ēēg wawēē hē”, nāng ta ti kyyh sa hā. Tii bā wē puh mahang rabas'ēēg kán h̄y pong jé sa majīi matym gó.

¹³ Ti noo gó né hē tak'ēp k'āāts katajus wāt. Tób panang bā hatoonh do ji moo sahōnh hē ken'y'yh sét hē kag'ēēd bēēh. 7 miw panang buuj dejēp k'āāts katajuus do haj'aa. Ta wób kā, kedēēb bong do raj'aa etsēē wād kán tii bā P'op Hagā Do h̄y pong jé hawāt doo.

* **11:2** Rawén bep da, raty n'aa ges'y'yk do hyb n'aa P'op Hagā Do tób n'aa wahoo. Rakarēn rarejāā tii. Doooh rahyb n'aa jewyyg bā da, tahanāng pé tii. † **11:3** 1,260 ta āh hedoo doo, 42 kamarab né tii, tēg nad'ēēd is do 2 hā takerii dāk doo. ‡ **11:4** P'op Hagā Do ky n'aa rod Sakarija hād nāng do hapāh do paa ti ta tii. § **11:4** Joom oriib, ta bag tyng pawóp hadoo doo, ta ky n'aa rod sa metēē n'aa tii.

** **11:8** Jerusarēnh panang hā rapes'āap tii.

¹⁴ Tabëej hõm kån pawóp dæg kã tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó y hapäh doo. Tamawoob hë hadoo doo kã ti awät nä.

Setsi dæg do gamehÿÿh do nahëe ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Tii bã setsi hedoo do ääs kã gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã hajõng kyyh tak'ëp ky hedoo do ky ganã kån hÿ pong jé. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh doo,
Kristo tah'yÿb däng do na-ääj hë tii kã hÿÿ kã sahõnh hë badäk hahÿ bag'ääs doo.

Tabagää had'yÿt da”, nãk sa kyyh.

¹⁶ Tii bã 24 hedoo do wahë n'aa, sa bagã tyng n'aa jó hat'oonh do rabeÿÿ b'ëeh P'op Hagã Do matym gó. Tüü sa maboore me rabeÿÿ bëeh, P'op Hagã Do raj'aa etsëe kån. ¹⁷ Hahÿÿ da sa kyyh:

“A wë äã tseb'ee, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo.

Õm né ti da hë hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén hawäd had'yÿt doo. A wë äã wén tseb'ee, tak'ëp hadoo do a hejó mametã däk do hyb n'aa, sahõnh hë mabagää dæg kån do hyb n'aa.

¹⁸ Tak'ëp sahõnh hë häj n'aa babuuj rakawajãän paa a wë.

Kaja dæg kån hÿÿ kã makawajãän doo gó ta sãm mabaanh doo.

Kaja däk dejëp do paa nesaa doo hënh maky n'aa ety doo.

Kaja däk na-ääj hë ta sãm baad hadoo do manoo do a ky n'aa rod sa hä,

tsyt hë a wë kasëew bong doo, õm weh'ëeh do sa wë na-ääj hë.

Tii d' mabad'oo ky n'aa nets'äs do sa hä, ky n'aa etsëeh do sa wë na-ääj hë.

Õm rejãä da badäk hahÿ rejãä doo”, nãk sa kyyh.

¹⁹ Tii bã noo kasëets dæg kån P'op Hagã Do rahÿ n'aa jew'yÿk do tób n'aa hÿ pong jé hasooh doo. Ta hood P'op Hagã Do ky n'aa enooh do rahÿ n'aa esee do hood n'aa ji hapëe kån tii bã ta gó hahäng doo. Tak'ëp tabawÿÿp tii bã, tak'ëp tadarung, et'oome, naeng tak'ëp dagap do pä hado däk do kajäg kån.

12

ÿÿnh, tabanas'aa daheeh Jowãw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã kã, tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa ganyÿh wë hä. ÿÿnh ganyÿh. Papÿÿj gabarëeh doo da ta saroor tagana doo. Kamarab jó tabagëet. 12 sagõoh ta nuu gó hasooh do hä.* ² Etaah ÿÿnh hadoo doo. Tak'ëp tabawaam ajãän mahÿÿj ganyÿh do hyb n'aa.

³ Tii bã tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa see ganyÿh wë hä. Tabanas'aa hahiin do tak'ëp haeh do ganyÿh. Setsi ta nuuh. Setsi ta soog. Ji moo sahõnh hë ta s'ään, dõm nãng.† ⁴ Tamawoob hë hadoo do uuh sagõoh tadewäts hyng tüü hëej hä ta dõm me. ÿÿnh hedoo do ajãän benãng do pan'aa pooj jé tabanas'aa bag'ëed däk, ajãän benÿÿ däk bã kã nayÿw hë tabawëh hyb n'aa paawã. ⁵ Tii bã ta t'aah aÿÿÿ enÿÿ dæg kån. Dooch tabanas'aa haja bã ÿÿnh hadoo do t'aah tawëe jëe bã, nayÿw hë P'op Hagã Do masäg kån do hyb n'aa ta wë, tabagã tyng n'aa wë kã. Sahõnh hë häj n'aa buuj ÿÿnh hadoo do t'aah

* **12:1** Isaraëw buuj P'op Hagã Do karën do moo bok do heen n'aa tahÿ n'aa pé ta ti ÿÿnh. † **12:3** Nesaa Do Yb né hë ti tabanas'aa.

bag'ääs da. Tagawats'iik da ta hã ky nadah'eeh doo.† 6 Tii bã ÿñh hadoo do kejën hõm tabanawäng hënh, ta pooj jé P'op Hagä Do benyyw däk doo hënh. Ta tii bã ÿñh rabahagää kãn 1,260 ta ä noo gó.‡

7 Tii bã rakaneb'oooh hÿ pong jé. Mikéw kã, ääs sa wahë n'aa, ääs ta sii habong do rakaneboh kãn tabanas'aa sa sii, ääs nes'aa padëék do tabanas'aa karapee sa sii. 8 Tabanas'aa rakamajë boo né paawä Mikéw sa wë, dooh tahaja bã Mikéw. Ti hyb n'aa dooh takan'oo wäd bã hÿ pong jé raboo boo bã, tabanas'aa hã, ta karapee sa hã. 9 Tabanas'aa yb paa radawäts hyng tũ. Ti né hë ti aw'yy hadoo do p'ooj ub hawät do Dijab ramaneëënh doo, Nesaa Do Yb. Ti né hë ti ta s'ee hënh, dawëë P'op Hagä Do mahãnh sahõnh hë badäk hahÿ hã habong do h'yyb mahüüm do paah. Badäk hahÿ hënh radawäts hyng, ääs nesaa do ta karapee hedoo do daheeh.

10 Tii bã ÿ maa napäh tak'ëp hÿ pong jé her'oot doo. Hahÿ da ta kyyh:

“Kaja däg kãn hÿy kã P'op Hagä Do ji ted'ëep do Nesaa Do Yb hejój mahãnh. Kaja däg kãn na-ääj hë ta hejój me sahõnh hë tabag'ääs doo. Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa jawyg däk hÿy kã sahõnh hë sa bahãnh.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do dawäts hyng do hyb n'aa ër hÿy hedoo do ky n'aa tapa had'yyt hë do P'op Hagä Do matym gó.

11 B'éé T'aah majyyw hyb n'aa, ta ky n'aa ramaher'oot do hyb n'aa, raky daheeh do hyb n'aa na-ääj hë ta ti raj'aa et'ëék ta ti sa maji, Nesaa Do Yb. Dooh ta bahãnh rakamahãn bã badäk hahÿ hã ji hawät doo. Ti hyb n'aa, dooh reÿÿm bã dajëb hã.

12 Ti hyb n'aa, bë tseebe hÿ pong jé. Sahõnh hë bë hÿ pong jé habong do bë tseebe! Bëë kã, badäk hahÿ bã habong doo, akajar me habong do na-ääj hë, tak'ëp nesaa da bë hã bë wë Dijab bahyng do hyb n'aa. Tak'ëp né hë takawajãän, tahapëë däk do hyb n'aa edaa däk radawäts gëet doo”, näng hÿ pong jé her'oot do kyyh.

13 Tabanas'aa bahapäh bã kã ti tũ, badäk hahÿ hënh radawäts hyng doo, ta no n'aa masoo ÿñh t'aah henäng doo. 14 Dooh tabanas'aa haja bã, ÿñh hadoo do hã takan'oo däk do hyb n'aa wawii tak'ëp haeh do kæg, tabanawäng hënh ta hã tabenyyw däk doo hënh takapuh hõm hyb n'aa, takejën hyb n'aa. Ta tii bã rabahag'ääs ta hã tamawoob hë ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó. Dooh aw'yy hadoo do haja bã ta t'i hënh tahõm bã. 15 Tii bã aw'yy hadoo do etsõs wät naëng. Tamii hado däk. Takarën paawä wãn n'aa hejooñh do bahëm hyng ÿñh. 16 Dooh tahaja bã. ÿñh hadoo do k'ääts masaa kãn. K'ääts karëëb jëng tamii tabanas'aa noo gó ganyyh doo. 17 Ti hyb n'aa tak'ëp tabanas'aa kawaj'ãän kãn ÿñh wë, ti hyb n'aa ahõm kãn ÿñh hadoo do panaa wób sa wë takamaj'i hyb n'aa. P'op Hagä Do mejüü do ky dah'eeh do ti

† 12:5 Gereg kyy me hahÿy da takerii däk: “Sapaar s'ëëb tabagä n'aa heen n'aa da.” Sa moo gó bagä n'aa ratón rabag'ääs do heen n'aa. Sapaar s'ëëb tabag'ääs do heen n'aa, tagamawats'iik do ta maji, ta hã ky nadah'eeh doo, tahanäng pé tii. Jesus ky n'aa né ti hahÿy. § 12:6 42 kamarab tii. Tamawoob hë ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó tii.

ta panaa wób, ** Jesus ky n'aa nerét doo. ¹⁸ Tii bã akajar nabyy me tabanas'aa bag'ëed däk.

13

Tabanas'aa see akajar me naa hanyyh do ky n'aa hahÿh

¹ Tii bã ÿ hapäh tabanas'aa see akajar me naa hanyyh doo. Setsi ta nuuh. Ji moo sahõnh hê ta s'ään. Ta s'ään hã ti atoonh ta soog. Sét ken'yyh ta nuu hã takerii däk ta häd wób P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. ² Awad rewopaad häd näng do häd hadoo ta ti tabanas'aa ÿ hapäh doo. Awad see péh, uus häd näng do hadoo ta tsyym, ta mooh. Awad reāw häd näng do noo hadoo ta nooh. Tabanas'aa seeh, dõm näng doo, * pooj jé ÿ hapäh doo, an'oo däk ta hejój, tabag'ääs doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hã. Tan'oo däk na-ääj hê ta hã tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk hyb n'aa. ³ Akajar me hanyyh do tabanas'aa nuu see hã ta rog noo eh do paa tyw n'aa. Dajëp ji edoo né paawä ta rog mahÿÿj, dooh tadajëb bã. Mah'uu däk ta rog. Ti hyb n'aa, sahõnh hê badäk hahÿÿ bã habong do rahyb n'aa meuunh, rawén ky süüt tabanas'aa tame hanyyh doo. ⁴ Tii bã badäk hahÿÿ bã habong do rahyb n'aa jewyyg däg kån tabanas'aa dõm näng doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jawyg däk tan'oo däk do hyb n'aa. Tabanas'aa akajar me hanyyh do na-ääj hê rahyb n'aa jew'yyk. Hahÿÿ da sa kyyh: “Dooh hahÿ tabanas'aa akajar me naa hanyyh do hadoo péh. Dooh hajaa pé ta hã j'aa ketsë péh”, nāk sa kyyh.

⁵ Tii bã tabanas'aa akajar me hanyyh do hã takan'oo däk ta hã hê taj'aa etsë ta ky n'aa hã. Takan'oo däk ta hã ta her'oot doo me P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Takan'oo däk ta hã 42 kamarab noo gó h'yyb jawyg gó tamejüü hyb n'aa. ⁶ Tii bã ta her'ood kån nesaa do P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Ta her'ood kån P'op Hagä Do häd rejää doo. Taky n'aa rejää P'op Hagä Do karapee, P'op Hagä Do panang, hÿ pong jé habong do na-ääj hê. ⁷ Takan'oo däg kån ta hã P'op Hagä Do karapee, tsyt hê ta wë kasëew bong do wë takamajÿÿ hyb n'aa. Takan'oo däk sa hã taj'aa et'ëek hyb n'aa. Tii bã takan'oo däk ta hã, sahõnh hã tamejüü hyb n'aa. Sahõnh hê badäk hahÿÿ hã habong do hã, ajyy, ÿÿj sahõnh hê sa panaa hã, sahõnh hê sa kyyh her'oot do hã, sahõnh hê hãj n'aa babuuj hã tamejõ kån. ⁸ Sahõnh hê badäk hahÿÿ bã habong doo, sa häd kanerri däk do edëb had'yyt hê gadoo do heen n'aa hã raj'aa etsë da tabanas'aa. B'éé T'aah, badäk hahÿÿ bã tadu dahäng noo gó naa P'op Hagä Do h'yyb däng do tadajëp hyb n'aa, ta ti ti ji edëb had'yyt do heen n'aa danäh.†

⁹ Taw'ääts hê sahõnh hê maa nap'ëeh do ramaa newëë hahÿÿh:

¹⁰ “Jé sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng do sa majÿÿ rameso padëek hyb n'aa, sa majÿÿ moo gó rakameso däk né da.

Jé sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng do sën-jeer me radej'ëep hyb n'aa, sën-jeer me radejëp né da.”

Ti hyb n'aa taw'ääts hê h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do karapee tsyt hê ta wë kasëew bong do ragadoo ta tii. Taw'ääts hê dooh rah'yy gejë bã Jesus hã rah'yy ka'eeh do hã.

Tabanas'aa see k'ääts gó naa hanyyh do ky n'aa hahÿÿh

** **12:17** Jesus hã h'yy ka'eeh do tii. * **13:2** Nesaa Do Yb tii. † **13:8** Ta tii hã sa häd kerih doo, dooh raj'aa etsëë bã tabanas'aa.

¹¹ Tii bā tabanas'aa see k'āāts gó naa hana doo kā ŷ bahapēē kǎn. Pawóp hē ta s'āān. B'éé t'aah s'āān hadoo ta s'āān. Tabanas'aa dōm nāng do hadoo ta kyyh.† ¹² Tabanas'aa akajar me hanyyh do paa hejój gó, sahōnh hē ta ti hyb n'aa jawyk doo gó tabanas'aa k'āāts gó hana do bawāt. Tabanas'aa pooj jé hanyyh do ky gabuuj gó tamoo wāt sahōnh hē tamoo wāt doo. K'āāts gó hana do anoo sahōnh hē badāk hahŷŷ bā habong do rahyb n'aa jew'yyk tabanas'aa ta nuu see rog mah'uu dāk do paah. ¹³ Tak'ēp meuj n'aa nāng do heen n'aa tabanas'aa k'āāts gó hanyyh do moo wāt. Tēēg hōō sii hē adēē hyng tūū hŷ pong jé naa tan'oo bā badāk hahŷŷ bā habong do sa matym gó. ¹⁴ Meuj n'aa nāng do heen n'aa tabanas'aa tame hanyyh do paa ky gabuuj gó tamoo wāt do hyb n'aa, tawad'ii kǎn badāk hahŷŷ hā habong doo. Tamejūū sa hā, kabarii tabanas'aa rog nāng do paa heen n'aa ratama hyb n'aa, ta tii hā raweh'ēēh hyb n'aa. Tabanas'aa rog nāng do paa né paawā, sēn-jeer haj'aa, edēp nā. ¹⁵ Tii bā tabanas'aa k'āāts gó naa hanyyh do hā takan'oo dāk, kabarii tabanas'aa rog nāng do paa heen n'aa tabedēb gēēt hyb n'aa kǎ. Kabarii hedēb wāt do hyb n'aa, er'ood kǎn. Tamejūū radej'ēep hyb n'aa sahōnh hē kabarii ta heen n'aa hā hyb n'aa najew'yyk doo. ¹⁶ Tamejūū na-āāj hē, sahōnh hē badāk hahŷŷ bā habong do sa moo hub hā tanado bā sa maboor hā radadāk ta heen n'aa. Ky n'aa nets'ās do hā, ky n'aa etsēēh do hā, ma nāng do hā, kas'uut do hā, kariw n'aa tamah do hā, sahōnh hē sa karom hā na-āāj hē radadāk da ta ti heen n'aa. ¹⁷ Ta ti heen n'aa nanāng doo, dooh da tahaja bā tets'ēē bā takarēn doo, dooh na-āāj hē tahaja bā ta wē hanāng do tesēēm bā. Tabanas'aa tame naa hanyyh do paa hād né ti ta heen n'aa. Ta hād numero n'aa tii. ¹⁸ Taw'āāts hē tak'ēp ji h'yy ganāng hahŷŷ hā. Taw'āāts hē jé h'yy ganāng do tahyb n'aa na newēē nyy d' tahanāng pé tabanas'aa numero n'aa. 666 ta numero n'aa. Aj'yy hād né tii.

14

B'éé T'aah 144 miw ta wē kasēew bong do ta sii habong do ky n'aa hahŷŷh

¹ Tii bā ŷ hegāā wāt. Pój ŷŷ jé ŷ bahapāh B'éé T'aah waēē Sijōn hād nāng do jó hagēēt doo.* Ta sii rababok 144 miw ta karapee wób. Sa maboor hā takerii dāk B'éé T'aah hād, B'éé T'aah Yb hād daheeh. ² Tii bā ŷ maa napāh hŷ pong jé hana do maa ena doo, gawakaa p'op hana do maa ena do hadoo, darung do tak'ēp maa ena do ky hadoo. Etēn do nahēē hajōng tyd nāng do retēn do hadoo ŷ maa napāh doo. ³ P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa pooj jé, ji meheet pé kabaj'aa do pooj jé, 24 wahē n'aa sa pooj jé 144 miw hedoo do papuuj ky n'aa kǎ rejām kǎn. Dooh hajaa pé ta ti kejām do ma kametēēk péh. Jāām hē hajaa rama kamet'ēēg bā 144 miw hedoo doo, badāk hahŷŷ hā habong do mahang P'op Hagā Do wē kedēēb bong doo. ⁴ Ta ti hedoo doo, dooh noo gó rababok pé ŷŷj sa wē. Ti hyb n'aa baad had'yyt hē sa h'yyb P'op Hagā Do wē.† B'éé T'aah rahadaa had'yyt hē tahahōm hēnh. Jesus dajēp doo me ta sām, rakets'ēē hōm badāk hahŷŷ bā habong do sa mahang naa, tsyt hē P'op Hagā Do wē, B'éé T'aah wē na-āāj hē ramoo bok hyb n'aa, pooj jé joom ag P'op Hagā Do wē kasēew hōm do hadoo rabahadoo hyb n'aa. ⁵ Dooh noo gó ranoo kanesa bā. Baad had'yyt hē rababok.

† **13:11** Kaja hē tah'yyb mahūūm sahōnh hē sa wē ji edoo né paawā, tak'ēp ji tawadii Nesaa Do Yb bad'oo doo da, tahanāng pé tii. * **14:1** Waēē Sijōn hād nāng do jó P'op Hagā Do tób n'aa basooh ti noo gó. Ta tii bā Jerusarēnh panang basooh na-āāj hē. † **14:4** P'op Hagā Do hā had'yyt hē rah'yyb padēēk. Dooh ta wób rah'yy kaha'eeh do hā rah'yy kae bā. Dooh kabarii hā rah'yy kae bā, dooh P'op Hagā Do rawad'ii bā, tahanāng pé ti dooh ŷŷj sa wē rabok péh.

Tamawoob hē hedoo do āās sa ky n'aa hahÿh

⁶Tii bā ÿ hapäh āās seeh, p'op wē hā kapuuh doo. Jé pad'yyt hē badāk hahÿh hā habong do hā tapanāk baad hadoo do nahānh do ky n'aa. Sahōnh hē hāh n'aa buuj sa hā, sahōnh hē panaa sa hā, sahōnh hē sa kyyh her'oot do sa hā, sahōnh hē né hē badāk hahÿh hā habong do sa hā tapanāk. ⁷Tak'ep ta kyyh hahÿh da tapanāk bā: “Kaja dāk sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa taw'āats hē bē h'y'yb eÿÿm P'op Hagā Do hā, taw'āats hē tak'ep bē weh'ēeh, bē j'aa etsēē ta hā. Bē hyb n'aa jew'yyg, wē, hēēj haw'āats hē, akajar, naēng k'āats gó naa ganyyh do mo haj'aa nāng doo”, nāng ta kyyh.

⁸Tii bā āās seeh, pooj jé hahōm do jawén tabana. Hahÿh da ta kyyh: “Gawatsig kán, gawatsig kán panang tak'ep ky n'aa etsēēh do Babirōn hād nāng doo! ÿÿnh hajōk do sii heÿÿh do hadoo Babirōn panang. Tan'oo dāk naēng oow mahÿÿnh do sahōnh hē badāk hahÿh bā habong do sa hā, tak'ep baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, P'op Hagā Do kawajāān tan'oo bā sa wē.”⁹ ⁹Tii bā āās see ana kán, āās pooj jé hah'ūūm do sa jawén. Tak'ep ta kyyh. Hahÿh da taky hadoo: “Jé tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jew'yyk doo, kabarii ti tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do na-āāj hē, jé gadoo do tabanas'aa heen n'aa ta mabooh hā, ta moo hā radadāk hyb n'aa, ¹⁰ta ti hedoo do P'op Hagā Do rejāā da sa hā tak'ep takawajāān doo gó. Tak'ep sa hā tarejāā do rahoop da. Doooh da P'op Hagā Do t'yyd mehīn bā sa hā. ¹¹Ta ti hedoo do rahoop da pā hadoo saw'aak do hahōng do tak'ep mahÿÿnh doo. Āās P'op Hagā Do wē kasēew bong do sa matym gó, B'éé T'aah matym gó na-āāj hē rahoop da tii. ¹¹Rahoop do tsyg as'ēēg had'yyt hē da. Doooh tahēēj bā tii. Doooh da takan'oo bā rakameh'āāk pé rahoop do hyb n'aa. Tabanas'aa, kabarii tabanas'aa heen n'aa na-āāj hē hyb n'aa jew'yyk doo, ta hād heen n'aa gad'oo do rahob had'yyt né da”, nāng āās kyyh.

¹²Ta ti hana nā do hyb n'aa, taw'āats hē h'y'yb jawyk doo gó rababoo had'yyt hē P'op Hagā Do karapee tsyt hē ta wē kasēew bong doo, tamejūū do ky dah'ēeh doo, Jesus hā h'yy ganājēng doo.

¹³Tii bā ÿ maa napäh kyyh hÿ pong jé hana do hā ÿ ky hadoo doo. Hahÿh da ta kyyh: “Merii hahÿh da: Ky n'aa kedēng da hÿ jawén dejep doo, h'yy ganājēng doo me Jesus, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hā h'yy kata dāk doo”, nāng. “Te hub né hē tii”, nāng P'op Hagā Do Sahee. “Ta ti hedoo do rakameh'āāk da hejoonh do rahoop do mahānh. Hÿ pong jé ragadoo né da baad hadoo do ramoo bok do sām”, nāng P'op Hagā Do Sahee.

Badāk hahÿh bā habong do ta hā h'yy kana'eeh do Jesus rejāā do ky n'aa hahÿh

¹⁴Tii bā ÿ hegāā wät, wē puh hawak do ÿ hapäh pój ÿÿ jé. Wē puh pong jó ti asooh aj'yy hadoo doo. K'āats tēg gabarēeh do ta soog ta nuu gó hasooh doo. Ta moo gó tatón joom ji nu gekāā do nahēē tak'ep hehām doo. ¹⁵Tii bā āās see bana kán. P'op Hagā Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bā naa tabanyyh. Tak'ep hadoo doo me ta kyyh taky hadoo wē puh pong jó hasooh do hā. Hahÿh da ta kyyh: “Mata dāg badāk hahÿh hā habong doo, raky n'aa kety hōm hyb n'aa, joom ta nahēē me ji gekāā doo da, ji bataa doo da. Kaja

† **14:8** ÿÿnh hajōk do sii heÿÿh doo, sa sii naēng oow mahÿÿj ha'oom do ky n'aa gó tabeh'ūūm. P'op Hagā Do mak'yy's doo, ta wób h'y'yb tatuk do sa nemuun P'op Hagā Do ramakyy's hyb n'aa ky n'aa ti ta tii. **14:10** Panyyg ky n'aa gó tabeh'ūūm ta ti ky n'aa Gereg kyy me. Hahÿh da takerii wät: “Tak'ep mahÿÿnh doo, ta hood gó tagedu dāk do tan'oo bā reēēk. Tak'ep mahÿÿnh do tii. Doooh takamekuuj bā tanahejoonh hyb n'aa. P'op Hagā Do kawajāān tii.”

däk nesaa do hã raky n'aa kety hõm do hyb n'aa, joom ahõõ däk do ji ata hõm do kajaa doo da”, nãng aãs kyyh wë puh pong jó hasooh do hã. ¹⁶Tii bã kä, ta nahëë me wë puh pong jó hasooh do tanu gak'ãã hõm hadoo badäk hahÿÿ hã habong doo. Sahõnh hë tabata hõm.**

¹⁷Tii bã P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bã naa tabanä kãn aãs seeh. Ti na-ããj hë tatón joom nahëë tak'ëp hehãm doo. Uwa ag ji gamakãã do nahëë tii. ¹⁸Tii bã aãs seeh, tëg hõõ hagä n'aa, buu benyym do P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng bahång bã naa tabana kãn. Tak'ëp ta kyyh aãs joom nahëë hehãm do hatón do hã tamaher'oot bã. Hahÿÿ da taky hadoo ta hã: “Mado dæg joom nahëëh, mata dæg badäk hahÿÿ bã joom uwa ta tyd hã padëek doo. Wah'ëë padæg kä ta ag.” ¹⁹Tii bã aãs gak'ãã hõm kãn uwa ag badäk hahÿÿ bã hanång doo. Tata hõm ta ag, tadewäts hõm kãn ji gatsi do hood gó. Takawajãã doo gó tak'ëp da P'op Hagä Do rejãã da badäk hahÿÿ bã ta hã h'yy kana'eeh do tahanång pé tii. ²⁰Tii bã sa tsyym me ragetsii kãn uwa ag, ji getsi do hood panang w'oo hã hasooh doo gó. Majjyyw ganyyh tagetsi do hood gó naa. Maeë däk majjyyw ganyyh doo. Kawaaro ewõd n'aa hã takajäk, p'op péj takajäk. Dawëë né hë takajäk, 300 kirõõm tahyb n'aa péh.††

15

Setsi aãs setsi tagadëëg ub nesaa do man'aa do ky n'aa hahÿÿh

¹Tii bã kä, tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa see ÿ hapäh hÿ pong jé. Setsi aãs ÿ hapäh, tagadëëg ub setsi nesaa do man'aa doo. Tagadëëg ub tawén hadoo, ta ti tabës bã, gawatsig hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do kawajãã doo. ²Tii bã akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tëg hõõ hadoo doo me kamekuuj däk do ÿ hapäh. Ta ti akajar hadoo do jó ÿ hapäh sahõnh hë j'aa kets'ëë doo, tabanas'aa akajar see me naa hanyyh do paa hã, kabarii ta heen n'aa hã na-ããj hë j'aa kets'ëë doo, ta hãd numero n'aa ganad'oo do paah. Sa moo gó rapatsëë retën do nahëëh, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. ³Tii bã rejãm kãn Mosees, P'op Hagä Do karom paa ejãm wät do paah. Rejãm na-ããj hë B'éé T'aah h'yyb n'aa jaw'yyk do jãm n'aa. Hahÿÿ da sa kyyh rejãm doo:

“Tak'ëp meuj n'aa nãng do sahõnh hë mamoo wät doo

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahõnh hë mamoo wät doo,

õm, sahõnh hë had'yyt bag'aãs doo.

⁴Jããm hë õm ti baad had'op doo,
tsyt hë nesaa do mahãnh hawät doo.

Sahõnh hë hãj n'aa babuuj rabana da a wë,

õm rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

Tii d' rabad'oo da, baad had'op do mamoo wät do kametä dæg kãn do hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kä, sahõnh hë a hyb n'aa da rah'yyb e'ÿÿm.

Tak'ëp da õm raweh'ëëh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Sahõnh hë õm da raj'aa etsë”, nãk sa kyyh rejãm doo gó.

⁵Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã ÿ hapäh tanoo kasëëts hõm P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hanång doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hood tób n'aa.

⁶P'op Hagä Do tób n'aa gó naa rabanä kãn setsi aãs, setsi baad nadoo do badäk

**

14:16 Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm badäk hahÿÿ bã habong do taky n'aa etyy do ky n'aa. †† **14:20** Uwa ag nado ti rataa do ragetsi doo. Badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do wë kamaj'ii do aãs radej'ëep do ky n'aa tii.

hahÿy bā habong do rahoop do man'aa doo. Pāān papuuj rino hād nāng do s'ēēb hawak do gabarēēh do sa saroor. Sa h'yyb mawyd k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb. ⁷Tii bā, ji meheet pé kabaj'aa do see an'oo dāk sa hā setsi ta hood k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb. Ta hood gó tagedu dāk P'op Hagā Do hawād had'yyt do kawajāān do metēē n'aa, badāk hahÿy bā habong do sa jó rahah'ook hadoo hyb n'aa. ⁸Tii bā kā, ta tsyg P'op Hagā Do bag tak'ēp gabarēēh doo gó hana doo, ta hejój gó naa hana doo, jé pad'yyt dāg P'op Hagā Do tób n'aa gó. Dooch hajaa pé P'op Hagā Do tób n'aa gó hajēē suun péh, ta ti setsi baad nadoo do badāk hahÿy bā habong do rahoop do man'aa do kajaa bā kā.

16

Setsi ta hood P'op Hagā Do kawajāān do metēē n'aa ky n'aa hahÿy

¹Tii bā, ŷ maa napāh kyyh tak'ēp hadoo do P'op Hagā Do tób n'aa bā naa hana doo. Hahÿy da taky hadoo setsi hedoo do āās sa hā: “Bē ahōm, bē ahoog hyy badāk hahÿy hēnh setsi hedoo do ta hood gó hanāng doo, P'op Hagā Do kawajāān do metēē n'aa”, nāng ta kyyh. ²Tii bā pooj jé hadoo do āās ahoog kán ta hood gó hanāng do hēēj jó. Tii bā, sahōnh hē tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa heen n'aa sa maboor hā, sa moo hā gado dāk do hā, sahōnh hē kabarii ta heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do hā na-āāj hē genyyh sa rog manahuuh doo, nesaa doo, datés doo.

³Tii bā āās see akajar me tahoog kán ta hood gó hanāng doo. Majyyw hado dāk sahōnh hē naēng, kamag majyyw hadoo. Sahōnh hē akajar me habong do hedēp do paa dejēb kán.

⁴Āās see ahoog kán ta hood gó hanāng do sahōnh hē tamii me, naēng k'āāts gó ganyyh doo me na-āāj hē. Majyyw hado dāk sahōnh hē naēng. ⁵Tii bā ŷ maa napāh āās naēng hagā n'aa, hahÿy da P'op Hagā Do hā her'oot doo:

“Baad had'op ōm.

P'op Hagā Doo, tsyt hē nesaa do mahānh hawāt doo,
da hē hawāt doo, p'ooj ub hawāt doo.

Baad hadoo do ti mamoo wāt doo,
ta tii da sa hā maky n'aa etyy do hā,

⁶Baad ub né ti sa hā mamoo wāt doo,
a karapee tsyt hē a wē kasēew bong doo,
a ky n'aa rođ na-āāj hē radej'ēēp do hyb n'aa paah.

Sa majyyw gatsēk ran'oo bā radej'ēēp noo gó.
Ti hyb n'aa man'oo dāk majyyw né hē rabeēēk hyb n'aa.
Sa h'yyb haj'aa hē tii”, nāng āās naēng hagā n'aa kyyh.

⁷Tii bā ŷ maa napāh kyyh P'op Hagā Do rama ejuu do tyng n'aa hā naa āās her'oot do ky gadoo doo. Hahÿy da ti kyyh P'op Hagā Do hā:

“Ŷy, te hub né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo,
P'op Hagā Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'āat, sahōnh hē sa hā maky n'aa etyy doo”, nāng ti kyyh.

⁸Tii bā āās see papÿyji hā kā tahoog kán ta hood gó hanāng doo. Tii bā kā, papÿyji hā takan'oo dāk badāk hahÿy bā habong do tarejāā hyb n'aa tak'ēp baju doo me. ⁹Tii bā byyh hetā padēēk tak'ēp baju do haj'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagā Doo, sahōnh hē rahoop do mo haj'aa nāng do raky n'aa was'ee kán.

Tak'ëp rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehñn bã, dooh reréd bã nesaa doo. Doooh rakarên bã P'op Hagä Do rahyb n'aa jewyyg bã.

¹⁰ Tii bã ääs see ahoog kân ta hood gó hanäng do tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa bagä tyng n'aa jó. Tak'ëp tabadagyb däk jé pad'yyt hë tabanas'aa bag'ääs doo bã. Badäk hahÿÿ bã habong do nag'aad kegês, tak'ëp datés do rahoop do hyb n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do hÿ pong jé bag'ääs do raky n'aa was'ee kân tak'ëp datés do hyb n'aa, sa rog hyb n'aa na-ääj hë. Rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehñn bã baad nadoo do ramoo bok do hä. Doooh reréd bã baad nadoo doo. ¹² Tii bã ji ma poo oow see pé ääs kâ ahoog kân ta hood gó hanäng do tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo me. Tamii Éw-Parat mawooj däk, sa wahë n'aa papÿÿj hana hënh naa hena do sa warahén sii hë mawooj däk doo me rabatsëg hõm hyb n'aa kaneb'oooh doo hënh.

¹³ Tii bã ÿ hapäh tamawoob hë karap'aar h'yyb nesaa doo. Tabanas'aa dõm näng do noo gó naa ta see ganyyh, tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa noo gó naa ta see ganyyh, sa ky n'aa rod noo kanesa do noo gó naa ta see ganyyh. * Maj'ee hedoo karap'aar h'yyb nesaa doo. ¹⁴ Karap'aar h'yyb nesaa do né hë tii. Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa ramoo bok. Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bã häj n'aa wahë n'aa wë rabahõm, häj n'aa wahë n'aa sa warahén sii hë rabats'yyt hyb n'aa kaneb'oooh doo hënh. P'op Hagä Do wë, ta karapee wë na-ääj hë rakaneboh paawä. P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Do h'yyb däng do noo gó da ta ti kaneb'oooh do bawät.

¹⁵ Hahÿÿ da Jesus kyyh:

“Bë hyb n'aa matakä. ÿ ana da rah'yy kanapeet bã, hets'ëëk do ji ganada bã takajaa doo da. Ky n'aa kedëng da jé hyb n'aa matakëë doo. Ta ti hadoo do hä dooh takado hõm bã ta saroor. Doooh da tanu mebyy bã, dooh ta si n'aa hë tawäd ÿ an'oo bã do hyb n'aa”, näng Jesus.†

¹⁶ Tii bã tamawoob hë hadoo do karap'aar h'yyb nesaa do ran'oo bã hëëj sa wahë n'aa rakataa hyb n'aa Eberew kyy me Ar-Magedõn ramaneëënh doo bã.

¹⁷ Tii bã setsi däg do ääs kâ ahoog hyy kân ta hood gó hanäng do wë hä. Tii bã ÿ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo doo, maa eh do P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hasooh doo bã naa, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bã naa. Hahÿÿ da ta kyyh: “Gawatsig hõm kân sahõnh hë!”, näng. ¹⁸ Tii bã kâ, tak'ëp tabawyb kân, tak'ëp tadarung, et'oom. Tak'ëp né hë k'ääts katajus kân, k'ääts ganabëëh. Badäk hahÿÿ bã ajyy radu doo noo gó naa rababok doo, dooh noo gó ta ti hedoo pé tak'ëp k'ääts katajusu do bawät. Tak'ëp né hë badäk hahÿÿ hëëj hä katajusu jé pad'yyt hë. ¹⁹ K'ääts nanäng panang tak'ëp ky n'aa etsëëh do yt hë hanäng do ganabëëh tak'ëp katajusu do haj'aa. Ganabëëh do haj'aa ketyn padäg kân panang paa tan'oo bã. Tamawoob däg panang tahaj'aa ketyn bong doo. Sahõnh hë badäk hahÿÿ bã hanäng do sa panang bã hanäng do tób kag'ëëd bëëh katajuus do haj'aa. Doooh P'op Hagä Do mabaan bã nesaa do panang ky n'aa etsëëh do Babirõn häd näng do babuuj ramoo bok do paah. P'op Hagä Do mejüü rabeëëk hyb n'aa ta hood gó hanäng do mahÿÿnh doo, tan'oo däk tak'ëp rabahoop takawajäänh doo gó sa hä tarejääh

* **16:13** Tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do né tii. 13.11-15 hä takerim däk ta ky n'aa. † **16:15** P'ooj ub, Jerusarënh bã hasooh do P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa awät kawõõt doo da atsëm. Tii d' tawén d'oo tahag'ääs hyb n'aa tób hagä n'aa ramatakä bã. Tawyyd bã tób hagä n'aa see haÿÿh doo, rado hõm ta saroor, rajü hõm, tii bã ramejüü bag hënh tababaja hõm hyb n'aa ta tób hënh. Ti ky n'aa gó Jesus beh'üüm amatëëh do baad ji gada do ky n'aa hä.

doo, tahanäng pé tii. ²⁰ Sahõnh hē tsyt dēeg akajar me hanäng doo, sahõnh hē waëe na-ãäj hē bedo bong. ²¹ Naeng tak'ëp dagäp do pä hado däk do kajäg hyy kän badäk hahÿÿ bä habong do sa jó. ⁴⁰ kiw bahãnh pä hadoo kejäk doo. Tii bä P'op Hagä Do raky n'aa was'ee kän tak'ëp rabahoop pä hadoo kajäk do an'oo bä do hyb n'aa.

17

ÿÿnh ky n'aa tabanas'aa ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹ Tii bä setsi hedoo do äãs, ta hood sa moo gó patsëe do paa sa see ana kän wë ÿÿ, tii b' taky hadoo hä ÿÿ: “B'ëep, ÿ metëeh da a hä nyy da P'op Hagä Do rejää da ÿÿnh hajök do sii heÿÿh do yb, hajõng tamii takëen hä hasooh doo.* ² Sahõnh hē häj n'aa sa wahë n'aa rabahe'ÿÿh hadoo ta ti ÿÿnh hadoo do sii. Badäk hahÿÿ hä habong do rabaom kän do hadoo uwa s'ëeb mahÿÿnh do hä, ÿÿnh hadoo do sa hä taheno do hä. Baad nadoo do ÿÿnh hadoo do moo wät do h'yyb mahüüm kän”,[†] näng äãs kyyh hä ÿÿ.

³ Tii bä s'ëeh hadoo ÿ hapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Säh ÿ hadoo doo gó äãs ÿ tamahüüm kän tabanawäng hēnh. Ta tii bä ÿ hapäh ÿÿnh tabanas'aa häd hahiin pé do jó hasooh doo. Tabanas'aa hä takerii däk séd dó ta häd wób P'op Hagä Do h'yyb rejää doo. Setsi tabanas'aa nuuh. Ji moo sahõnh hē ta s'ãän. ⁴ Jabaruut péh, häd hahiin pé ta mahang ÿÿnh saroor. K'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb, pä gabarëeh do ky n'aa gebah doo, nu gabarëeh do perora häd näng do na-ãäj hē ta hetsó tapadedëek doo. Ji eëek do hood n'aa k'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb ta moo gó. Séd dó nesaa péh, hesus hadoo do ta gó ta wób sii tabahe'ÿÿh do hyb n'aa. ⁵ Hahÿÿ da takerii däk ta maboer hä: “Babirõn, panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do ÿÿh. ÿÿj hajök do sii he'ÿÿh do sa ÿÿnh. Sahõnh hē tak'ëp nesaa do badäk hahÿÿ bä hanäng do du n'aa doo.” Tii d' né takerii däk ta maboer hä, tahanäng pé baad ji nahapäh doo. ⁶ Aoom ÿÿnh hadoo doo. Tawén oom, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wë kasëew bong do sa majyyw, Jesus ky n'aa nerét do sa majyyw tadej'ëep do teég wät do hyb n'aa.

Tak'ëp ÿ hyb n'aa meuuj wät ÿÿnh hadoo do ÿ bahapäh bä. ⁷ Tii bä äãs ky hadoo hä ÿÿ: “Héd n'aa mahyb n'aa meuunh? Õm ÿ maher'oot da ÿÿnh ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. Õm ÿ maher'oot da na-ãäj hē tabanas'aa setsi nuu näng doo, ji moo sahõnh hē s'ãän näng do ÿÿnh jó jasooh do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. ⁸ Tabanas'aa mahapäh doo, pooj jé tabawäd wät paah. Da hē dooh tawäd bä. Ti hadoo né hē tak'ëp t'õp gadarong doo gó naa, tabanesaa hēnh naa taganyyh da tagawatsig hõm hyb n'aa kä. Badäk hahÿÿ bä habong doo, sa häd badäk hahÿ kapahuuj däk noo gó naa kanerih do edëb had'yyt do gadoo do heen n'aa hä, rahyb n'aa meuunh da tabanas'aa rabahapäh bä. Pooj jé tabawäd wät paah, da hē dooh tawäd bä. Ti awät né da hÿ jawén p'aa hēnh kä”, näng äãs kyyh.

⁹ Ti taky hadoo ënh: “Taw'ãäts hē tak'ëp ji h'yy ganäng ta tii hä, ji bahapäh hyb n'aa nyy d' tahanäng péh. Setsi hedoo do ta nuuh, setsi waëe ÿÿnh jó

* **17:1** Panang Babirõn ramaneëeh do ky n'aa ti ÿÿnh hajök do sii heÿÿh do Jowäw hapäh doo. Panang babuuj P'op Hagä Do mak'yyss doo, ta see hedoo do hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa tii. Hajõng do tamii, hajõng badäk hahÿ hëej babuuj, panang buuj ky s'üüt doo. † **17:2** Sahõnh hē häj n'aa sa wahë n'aa raky dahé däk, ramoo boo däk nesaa do ta ti panang buuj sa hä metëeh doo. Séd rah'yyb hedo däk nesaa do hä, tahanäng pé tii.

jasooh doo.* Setsi ta nuuh, setsi bagā n'aa heen n'aa na-ãñj hē. ¹⁰ Setsi hedoo do paa kā, ji moo séd me dooh booh. Setsi hedoo do sa see tabag'ãās da hē. Ta seeh, tagadēeg ub hadoo doo, dooh tana nā bā. Takajaa bā kā, tabag'ãās da kanahēn d'os hē ub. ¹¹ Tabanas'aa pooj jé hawāt do paah, da hē nawāt nā doo, oito hado dāk do bagā n'aa da tii, t'öp gadarong doo gó naa tabanyyh bā kā. Setsi bag'ãās do hadoo pé tii. Tagadēeg ub da P'op Hagā Do gawats'iik da tii", nāng ta kyyh.

¹² Tii bā ahōm nā ta kyyh: "Ji moo sahōnh hē hedoo do ta s'ãān mahapäh doo, ji moo sahōnh hē häj n'aa wahē n'aa. Dooh radu do nā bā rabag'ãās doo. Ti hadoo né hē, kanahēn d'os hē ub rabag'ãās da tabanas'aa sii. ¹³ Séd rah'yyb hedoo da ji moo sahōnh hē hedoo doo. Ragadoo da tabanas'aa sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Sa hejój, rahyb n'aa jew'y'yk do ranoo da tabanas'aa hā. ¹⁴ B'éé T'aah wē da rakamaj'iī. Tii d' né paawā rabad'oo da, B'éé T'aah j'aa et'ēek da sa hā, sa wahē n'aa heh'äät doo, hyb n'aa jew'yk do sa wahē n'aa B'éé T'aah tabahadoo do hyb n'aa. Ta sii had'y'yt hē da rababok ta wē tanaēej bong doo, ta wē tatsyyd bong doo, ta hā h'y'yy kanerét doo", nāng mā ãās kyyh.

¹⁵ Tii bā ãās ky hadoo ēnh hē y'y: "Hajōng tamii mahapäh do ta takēen hā y'ynh hajök do sii he'y'yh do hasooh doo, hajök do badäk hah'y'yh hā habong do tii. Sahōnh hē häj n'aa buuj, sahōnh hē sa kyyh her'oot do tii. ¹⁶ Tak'öp da tabanas'aa, ji moo sahōnh hē hedoo do ta s'ãān, ji moo sahōnh hē hēej sa wahē n'aa, rakawaj'ãān da y'ynh hajök do sii he'y'yh do wē. Ramakyy's da. Rado hōm da sahōnh hē ta wē hanāng doo. Rakabo nyh da ta saroor, ta si n'aa hē tabawāt hyb n'aa. Rawēh da ta dab, raju jēng da tēeg hōō me. ¹⁷ Tii d' rawén d'oo da P'op Hagā Do an'oo dāk do hyb n'aa sa h'y'yb gó, takarēn do ramoo bok hyb n'aa. Ti hyb n'aa né hē séd rah'yyb hedo padēek, sa hejój, rahyb n'aa jew'y'yk do rawén noo tabanas'aa hā. Tii d' rabad'oo da P'op Hagā Do ky dāng do paa takaja dāk bā kā. ¹⁸ Y'ynh pan'aa paa mahapäh doo, panang ky n'aa etsēeh do tii, badäk hah'y'yh bā hanāng do hēej wahē n'aa hā mej'ũ doo", nāng ãās kyyh.

18

Panang Babirōn hād nāng do gawatsig hōm do ky n'aa hah'y'yh

¹ Ta ti jawén y hapäh ãās see h'y pong jé naa hahyng doo. Tak'öp tahyb n'aa jawyk. Tak'öp tagabarēeh do hyb n'aa badäk hah'y'yh bā haw'ãäts hē ta bag dāk.

² Tak'öp hadoo doo me taky hadoo:

"Gawatsig kån, gawatsig kån panang tak'öp ky n'aa etsēeh do paa Babirōn hād nāng doo!

Karap'aar h'y'yb nesaa do panang dāg tii.

Ta tii bā sahōnh hē hedoo pé taw'ēed nesaa do ramoo boo dāk sa maag.*

³ Babirōn wén gawatsig hōm,

y'ynh hajök do sii he'y'yh do hadoo,

naēng oow mah'y'ynh do sahōnh hē badäk hah'y'yh hā habong do sa hā tan'oo dāk do hyb n'aa,

tak'öp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii,

tak'öp sa wē P'op Hagā Do kawaj'ãān hanoo doo.

* **17:9** Ta wób sa hā, setsi bagā n'aa hajōng häj n'aa bag'ãās do ta ti setsi waēē . Ta wób sa hā Roma panang ky n'aa tii, setsi waēē hād tūū nu dāk do jó Roma panang katamaa dāk do hyb n'aa. Ta wób sa hā Jerusarēnh ky n'aa. * **18:2** Judah buuj sa hā ti anāng taw'ēed nesaa doo. Ji nawēh do tii.

Sahõnh hê hãj n'aa sa wahë n'aa rabahe'yÿh hadoo ta ti yÿnh hadoo do sii.†
 Tak'ëp rama enä däk ajyy hes'ëem doo,
 sahõnh hê sa h'yyb karën do panang buuj rabetsëe do hyb n'aa sa hã", näng.

4 Tii bã y maa napäh kyyh see hÿ pong jé hana do hahÿy da ky hadoo doo:

"Karapé haa, bẽ beréd däg ta ti panang.

Bẽ beréd däg, nesaa do ramoo bok do sa h'yyb hataa bẽ nahadoo hyb n'aa,
 sa hã y rejãã do mahãnh bẽ kedëeb bong hyb n'aa.

5 Tak'ëp tabahajõõ däk nesaa do ramoo bok doo.

P'op ji at'ëeg sëek do hadoo, wë hã kaja däk do hadoo tii.

Dooh P'op Hagã Do mabaan bã nesaa do ramoo bok doo.

6 Baad nadoo do ta wób hã ramoo bok do bẽ‡ moo boo Babirõn panang buuj
 hã.

Nesaa do panang buuj ramoo bok do bahãnh da bẽ an'oo bã ta hã baad nadoo
 doo.

Tak'ëp bẽ mekuuj reëek do pan'aa, panang buuj ta wób sa hã ran'oo däk do
 bahãnh.

7 Sa hã hê rah'yy kasab'ee do paa pénh,

sa hã hê hajõng dajëer rah'ëenh do paa pénh

bẽ an'oo bã kã rahoop hyb n'aa, rah'yy katón hyb n'aa.

Hahÿy da h'yy kasab'ee doo gó Babirõn panang buuj raky hadoo sa h'yyb gó:

'Sa wahë n'aa yÿnh bag'ããs do tyng n'aa jó hasooh do ër panang.

Yÿnh patug tamaa wät do nado ër panang. Dooh ër h'yy ketón da', näng
 panang buuj sa kyyh.

8 Tii d' rah'yy kasab'ee do hyb n'aa,

séd noo gó né da baad nadoo do kajaa da sa wë:

Dajëb kajaa da sa wë, h'yy ketón da, as'aah da.

Tëeg hõõ gó da panang baooj jëng.

Tii da tawén hadoo, tak'ëp tabahejoonh,

tak'ëp takabaj'aa do hyb n'aa P'op Hagã Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do panang buuj ky n'aa etyy doo", näng mã hÿ pong
 jé hana do kyyh.

9 Badäk hahÿy bã hãj n'aa sa wahë n'aa ta sii rabahe'yÿh do hadoo do
 paah, ta sii hajõng dajëer rah'yy karën do jawén rah'ëenh do paa a'oot da
 panang haooj jëng do tsyg rabahapäh bã. A'oot da, rah'yy ketón da ta hyb
 n'aa. 10 Dawë hã rababë hõm da, panang buuj rahoop do rajeÿÿm do hyb n'aa
 rahob bã. Hahÿy da sa kyyh:

"Baad nado né hê a wë kajaa do panang ky n'aa etsëeh doo,

baad nado né hê a wë kajaa do Babirõn, panang hejoonh doo,

séd noo gó òm P'op Hagã Do rejãã do kaja däk do hyb n'aa!", nãk da hãj n'aa
 wahë n'aa sa kyyh.

† 18:3 Hahÿy d' tahanäng pé ti ta sii raba'yÿh hadoo: Panang buuj rah'yyb mahüüm sahõnh hê hãj n'aa
 wahë n'aa, sa karapee sii hê, baad nadoo do P'op Hagã Do ganen'aak do ramoo bok hyb n'aa. Dawëe
 P'op Hagã Do mahãnh rababok ran'oo bã. ‡ 18:6 Dooh baad ji hapëë bã jaa hã ta ti takamejüü. Åãs
 panang rejãã do hã apäh takamejüü. Ji moo sahõnh hê hãj n'aa wahë n'aa sa ky n'aa 17.16 hã takerii
 däk do hã apäh takamejüü na-ãäj hê.

11 Ajyy hes'ëem do a'oot da, rah'yy ketón da panang hyb n'aa, dooh hets'ëë wät pé do hyb n'aa sa wak'ããb marakate yb gó ramena doo. 12 Dooh hets'ëë wät pé k'ããts tég gabarëéh doo, k'ããts tég hawak doo, gabarëéh do perora häd näng doo. Dooh hets'ëë wät pé rino häd näng do s'ëëb pãän tak'ëp baad hadoo doo, pãän jabaruut péh, pãän häd hahiin doo, pãän sawasaab is do seda häd näng do s'ëëb, sahõnh hë hedoo pé b'aa buu benyym doo, sahõnh hë hedoo pé ta hood erepãät^S tég s'ëëb ramoo bok doo, b'aa ky n'aa gebah do s'ëëb, k'ããts tég hahiin do s'ëëb, sapaar s'ëëb, pä mar-more häd näng do s'ëëb na-ãäj hë. 13 Dooh hets'ëë wät pé sa hã b'aa kanera häd näng do syj, ji waa ty gamabuuj, buu benyym do ji hawuuk doo, buu benyym do in-sijëen häd näng doo, b'aa tãg buu benyym do s'ëëb miir häd näng doo, buu benyym do see pé na-ãäj hë. Dooh hets'ëë wät pé sa hã uwa s'ëëb mahÿÿnh doo, joom ag oriib syj, tiriig ag, tiriig s'ëëb, booj yb, b'éé, kawaaro, ta hood kawaaro takyyk doo. Dooh na-ãäj hë hets'ëë wät pé ajyy ÿÿj sa karom pan'aa, ajyy kaneb'ooh noo gó rameso padëëk do na-ãäj hë sa karom pan'aa.

14 Tii bã hahÿÿ da da sa kyyh panang hã:

“Dooh wäd a wë tak'ëp magen'aak do paah.
Dooh wäd tak'ëp ky n'aa gebah do a wë hanäng do paah.
Dooh wäd gabarëéh do a wë hanäng do paah.
Dooh takawyyd wäd bã ta tii”, nãk da sa kyyh.

15 Ajyy wekãp do ta ti hedoo do panang babuuj hã hes'ëem do paah, tak'ëp ma enã padëëk doo, dawë hã rababë hõm da, panang buuj rahoop do tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa rahob bã. A'oot da, h'yy ket'oon da. 16 Hahÿÿ da da sa kyyh:

“Baad nado né hë a wë kajaa do panang ky n'aa etsëéh doo.
Pãän, rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo doo,
pãän jabaruut péh, häd hahiin pé panang babuuj rapadedëëk do paah.
K'ããts tég gabarëéh doo, pä gabarëéh do ky n'aa gebah doo,
gabarëéh do perora häd näng do na-ãäj hë sa hetsó paah.

17 H'yy katón n'aa näng né hë panang hã kajaa doo,
séd noo gó gawatsig hõm do hyb n'aa tak'ëp hadoo do ta ma paah”, nãk
hes'ëem do sa kyyh.

Dawë hã rababë hõm da marakate yb gó moo bok do sa wahë n'aa, ta gó habok doo, marakate yb gó moo bok doo, marakate yb gó men'aa do paa hã ta sãm gad'oo doo. 18 Hahÿÿ da da sa kyyh panang haooj jëng do tsyg rabahapãh bã: “Dooh hahÿÿ hadoo pé panang tak'ëp ky n'aa etsëéh pé”, nãk da. 19 K'ããts ooj rehaa da sa nuu hã. ** A'oot da, h'yy ket'oon da. Hahÿÿ da da sa kyyh:

“Baad nado né hë a wë kajaa do panang ky n'aa etsëéh doo.
Tak'ëp panang buuj rama enãh do hã marakate yb danãh rama enã padëëk.
H'yy katón n'aa näng né hë panang hã kajaa doo,
séd noo gó gawatsig hõm do hyb n'aa tak'ëp hadoo do ta ma paah”, nãk sa
kyyh.

²⁰ Taw'ääts hē beë kä, hÿ pong jé habong do bë h'yy gadejah. Bëeh, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew bong doo, 12 hedoo do Jesus mejüü doo, Jesus ky n'aa rod hedoo do na-ääj hē, taw'ääts hē bë h'yy gadejah, nesaa do hā P'op Hagä Do ky n'aa ety däk do hyb n'aa panang buuj, nesaa do bë hā ramoo bok do paa hyb n'aa.

²¹ Tii bä ääs tak'ëp kabaj'aa do see tado däk pä tak'ëp haeh doo, ti tadawäts kån tame akajar me. Pä tadawëes bä taky hadoo:

“Tii bä né kä, tak'ëp baad nadoo doo me tagawatsig kån da panang ky n'aa etsëeh doo, Babirõn. Doo da rahapëe wäd bä hahÿ panang”, näng ääs kyyh.

²² Tii bä panang gawatsig hõm do hā ääs ky hadoo:

“Hÿ jawén dooh ji maa napäh pé a mahang retën do nahëeh, ji gamehÿÿh do nahëeh, jām hejām do sa kyyh.

Hÿ jawén dooh ji awyyd wät pé da a mahang ramoo bok do hā moo bok doo. Hÿ jawén dooh kawyyd wät pé a mahang tiriig ag kamawõds doo, tiriig s'ëeb moo bok doo.

²³ Hÿ jawén dooh ragataas pé ta bag hahÿ panang bä.

Hÿ jawén dooh ji maa napëe wäd bä aj'yy katëe do pan'aa, ÿÿnh katëe do pan'aa sa kyyh a mahang.

Tii d' tawén hadoo, ky n'aa ets'ëeh do hyb n'aa paah,

hyb n'aa jewyk do hyb n'aa paa badäk hahÿÿ bä a panang bä hes'ëem do paah. Ramehëm doo me a babuuj rawedii,

ta s'ee hënh rah'yyb mahüüm do hyb n'aa sahõnh hē badäk hahÿ hëej babuuj.

²⁴ Babirõn panang bä radej'ëep paa P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do wē kasëew bong do na-ääj hē.

Babirõn panang hyb n'aa badäk hahÿ haw'ääts hē radej'ëep paa sa da hadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wén gawats'iik ta tii”, näng mä ääs kyyh.

19

P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do hÿ pong jé habong do sa kyyh. Hahÿÿ da tak'ëp sa kyyh:

“Ër j'aa etsë P'op Hagä Doo!

Ti né hē ti ji hed'ëep doo.

Taw'ääts hē P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do takabaj'aa.

Taw'ääts hē sahõnh hē tabag'ääs.

² Baad had'op, heh'äat sahõnh hē sa hā taky n'aa ety doo.

Ti hyb n'aa taw'ääts hē ji j'aa etsë P'op Hagä Doo.

Babirõn buuj, ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo do ky n'aa etsëeh do

P'op Hagä Do ky n'aa ety däk nesaa doo hënh.

Baad nado boo sahõnh hē badäk hahÿÿ bä habong do panang buuj ran'oo bä.

ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo tii, aj'yy tah'yyb tatuk do ta ÿÿm tawadii hyb n'aa.

Sa h'yyb gó P'op Hagä Do reréd hõm ran'oo bä, daap hadoo do hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Ta karapee radej'ëep do majjyw säm P'op Hagä Do abaa j kän panang buuj sa hä", näk sa kyyh.

³ Tii bä p'aa hēnh raky hadoo:

"Äã j'aa etsē P'op Hagä Doo!
As'ëég had'yyt hē panang haooj jēng do tsyg.
Doo h tahēj bä rahoop doo", näk sa kyyh.

⁴ Tii bä 24 wahē n'aa hedoo doo, ji meheet pé kabaj'aa do na-ääj hē rabehyy b'ëeh P'op Hagä Do pooj jé, tabag'ääs do tyng n'aa jó hasooh doo. Tii b' raj'aa etsē ta hä. Hahÿÿ da sa kyyh: "ÿÿ, tii d' né hē. Taw'ääts hē hajök do raher'oot doo. P'op Hagä Do èr j'aa etsē!", näk sa kyyh.

⁵ Tii bä, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bä naa rē tany ky hadoo:

"Bëeh, sahōnh hē ta karapee tak'ëp ta hä weh'ëeh doo,
ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëeh doo,
bē j'aa etsë P'op Hagä Doo", näng her'oot do kyyh.

⁶ Tii bä ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do sa kyyh. Gawakaa p'op hana do ky hadoo sa kyyh, et'oom do ky hadoo. Hahÿÿ da sa kyyh:

"P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do èr h'yy kaha'eeh do sahōnh hä tabag'ääs.
Ti hyb n'aa èr j'aa etsē ta hä!

⁷ Taw'ääts hē èr tsebē, èr h'yy gadejah,
taw'ääts hē èr j'aa etsē ta hä,
kaja däk do hyb n'aa B'éé T'aah katëe doo kä.

Ta ÿÿm pan'aa gadaa däg kän ta patug kajaa raketëe hyb n'aa.*

⁸ Ta ÿÿm pan'aa hä takan'oo däk ta saroor pään papuuj rino häd näng do tak'ëp baad hadoo do s'ëeb.

Baad hadoo do tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew bong do ramoo bok doo,
baad hadoo do rababok doo, tahanäng pé ti pään rino häd näng do s'ëeb tak'ëp baad hadoo doo", näk sa kyyh.

⁹ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: "Merii hahÿÿh, 'Ky n'aa kedēng da B'éé T'aah katëe do jām n'aa hēnh katsyyd bong doo.'" Tii b' ääs ky hadoo nä: "Ti né hē P'op Hagä Do kyyh heh'äät doo", näng ääs kyyh.

¹⁰ Tüü ÿ badëe jat tii bä ääs tsyym pa, ta hä ÿ j'aa etsē hyb n'aa paawä. Tii b' taky hadoo hä ÿÿ: "Doo h. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né hē, a wakään hedoo do Jesus metëeh do hä h'yy kanerét do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hē. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ti maj'aa etsëe. P'op Hagä Do karom ÿÿh bē nemuun ÿ wén näng, jääm hē Jesus metëeh do tii, èr ta ky n'aa rod hedoo doo, ta wób hä maher'oot doo", näng ääs kyyh.

Kawaaro hawak do jó hasooh do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Tii hä ÿ hapäh hÿ pong jé noo kasëets hōm doo. Pój ÿÿ jé ÿ hapäh kawaaro hawak doo. Taher'oot Do Ji Ky Daheeh Doo, Heh'äät Do na-ääj hē ta jó hasooh do häd. Baad ub taky n'aa etyy taky n'aa etyy doo. Doo h tesōts hōm bä. Baad

* **19:7** Ket'ëe do ky n'aa gó rabeh'üüm Jesus hä h'yy ka'eeh do séd rah'yyb hedo däk do ta hä ky n'aa. Ta ÿÿm pan'aa, ta hä h'yy ka'eeh doo.

ub ti ta majiĩ wē takamaj'iĩ doo, dooh daap hē sa wē takamajē bā. ¹² Gabarēeh ta matym, tēeg hōō hadoo. Hajōng ta nuu hā hatoonh do ta soog, tabag'āas do heen n'aa. Ta hā takerii dāk ta hād. Dooh hapäh pé ta ti ta hād. Jāām hē ta daaj hē tabahapäh. ¹³ Majyyw ta saroor hā. P'op Hagā Do Kyyh ta hād seeh. ¹⁴ Hỹ pong jé warahén n'aa kawaaro hewak do jat'oonh do ta jawén rabana. Pāān rino hād nāng do s'ēeb tak'ēp baad hadoo doo, papuuj, sa saroor. ¹⁵ Ta noo gó naa sēn-jeer hehām do ganyyh. Ta me taj'aa et'ēek sahōnh hē badāk hahỹ bā hanāng do hāj n'aa babuuj. Tak'ēp tamejūū da sa hā, dooh tat'yid mehīn da ky nadah'eeh doo. Tatu me sapaar s'ēeb, tabag'āas do heen n'aa me tabag'āas da sa hā. Uwa ag ta hood gó ji getsi doo da ji tsyym me, P'op Hagā Do Sahōnh hē Haj'ap Do tak'ēp takawajāān doo gó kawaaro jó hasooh do rejāā da nesaa do moo bok doo. ¹⁶ Ta hatsē hā, ta hā hadāk doo, ta kóm hā na-āāj hē takerii dāk hahỹ ta hād seeh: “Sa Wahē N'aa Heh'āat Doo, Hyb N'aa Jew'yik Do Sa Wahē N'aa.”

¹⁷⁻¹⁸ Tii b' ŷ bahapäh āas see papỹj jóg hageēt doo. Tak'ēp hadoo doo me ta kyyh tanaēnh sahōnh hē taw'ēed dab hawēh doo, wē hā habong doo. Hahỹ do ta kyyh sa hā: “B'ēep dana bē bawēh hyb n'aa bē hā P'op Hagā Do anoo doo. Hāj n'aa sa wahē n'aa sa dab, warahén sa wahē n'aa sa dab, karejan do sa dab, kawaaro sa dab, kawaaro jó hat'oonh do paa sa dab bē tā da. Sahōnh hē badāk hahỹ bā habong do sa dab, kariw n'aa temah do sa dab, sa karom sa dab, ky n'aa etsēeh do sa dab, ky n'aa nets'ās do sa dab na-āāj hē da bē tā”, nāng āas papỹj jóg hageēt do kyyh taw'ēed sa tā hawēh do hā.

¹⁹ Tii bā kā, ŷ hapäh tabanas'aa akajar me hanyyh do paah, hēej sa wahē n'aa sa warahén sii hē séd hā rakata padēek, kawaaro jó hasooh do wē, ta warahén daheeh sa wē rakaneb'ooh hyb n'aa paawā. ²⁰ Tii d' rakarēn né paawā, tabanas'aa kamaso dāk. Ta ky n'aa rod noo kanesa doo, meuj n'aa nāng do moo wāt do paa na-āāj hē takamaso dāk, tii bā, rabadēp nā bā, karaj'aa hadoo doo gó, tēeg hōō gó, saw'aak do hahōng doo gó radewāts bēej kán. Meuj n'aa nāng doo me ta ky n'aa rod noo kanesa do wedii paa tabanas'aa heen n'aa gad'oo doo, kabariih, tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yik doo. ²¹ Sahōnh hē sa kyyh has'ūūt do paah, kawaaro jó hasooh do neboh bēeh ta sēn-jeer me, ta noo gó naa ganyyh doo me. Sahōnh hē taw'ēed sa dab hawēh do noo nehōj padäg tak'ēp kanekan do hyb n'aa sa tā.

20

Miw hedoo do ta baab ky n'aa hahỹh

¹ Tii b' ŷ hapäh āas see hỹ pong jé naa hahyng doo. Tak'ēp t'ōp gadarong do tabanesaa do noo tēg ta moo gó. Haak sapuuw hadoo haeh do tatón ta moo gó. ²⁻³ Tii b' tamaso dāk tabanas'aa dōm nāng doo, aw'yy hadoo do pooj hawāt do Dijab ramaneēēnh doo, Nesaa Do Yb. Tamaw'yyd dāk haak sapuuw hadoo doo me, tii b' tak'ēp t'ōp gadarong doo gó tadawāts hyy kán. Miw ta baab tabagēet. Tii b' āas noo gatsēē dāk, tanoo garib dāk t'ōp gadarong do tabanesaa do nooh, badāk hahỹ hāj n'aa babuuj tawad'ii mahānh miw hedoo do ta baab noo gó. Miw hedoo do ta baab jawén paa bā, takado nyh dó da.

⁴ Tii bā ŷ hapäh rabag'āas do tyng n'aa. Ta jó rabat'oonh tii, sa hā P'op Hagā Do an'oo dāk do ta wób raky n'aa etyy hyb n'aa.* ŷ hapäh na-āāj hē baad hadoo do Jesus metēeh do ranerét do hyb n'aa, P'op Hagā Do kyyh ranerét do hyb n'aa ranu gehōg bong do sa h'yyb tym. Ta ti dooh paa rahyb n'aa jewyyg

* **20:4** Tahajaa na-āāj hē ji erii bā: “Ta wób rabag'āas hyb n'aa.”

bä tabanas'aa. Dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä kabarii tabanas'aa heen n'aa. Dooh paa ragado bä tabanas'aa heen n'aa sa mabooh hä, sa moo hä. Ta ti ragenä boo kân, tii b' Kristo sii rabagää kân miw ta baab noo gó. ⁵ Jääm pooj jé ji ganyyh do tii. Dejöp do wób dooh ragenä boo bä miw hedoo do ta baab noo gó. ⁶ Ky n'aa kedéng, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew bong tii, jääm hē pooj jé ji ganyyh do noo gó gen'yyh doo. Ta ti hedoo doo, dooh da rahob bä banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejöp do kamaneēēnh doo.† P'op Hagä Do wē, Kristo wē na-ääj hē ramoo bok da, sa hä rahyb n'aa jew'yyk da. Kristo sii rabag'ääs da miw ta baab noo gó.

⁷ Miw hedoo do ta baab tabēej hōm jawén paa bä, Nesaa Do Yb kado nyih dó tabagēēt doo gó naa. ⁸ Ahōm da tii bä badäk hahÿÿ bä haw'ääts hē, sahōnh hē häj n'aa babuuj tawedii hyb n'aa. Séd hä da rakata padēek tan'oo bä, Gog, Magog ramaneēēnh doo,‡ rakaneb'ooh hyb n'aa. Tak'öp rakanekan da. K'ääts tēg akajar nabyy me hanäng do hawób né da. ⁹ Jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ bä naa rabena da. P'op Hagä Do karapee panang, panang P'op Hagä Do kamahän do ranu haw'ōöd däk da, sa wē rakamaj'ii hyb n'aa paawä. Tii bä hÿ pong jé naa tēeg hōō adēe hyng da sa jó. Sahōnh hē ragawatsig hōm da, aooj jēng da. ¹⁰ Tii bä, Dijab, hēej babuuj wedii do paah, radawäts tu teme karaj'aa hadoo doo gó, saw'aak doS hahōng doo gó, tabanas'aa, ta ky n'aa rod noo kanesa do radewäts bēēnh do paa me. Ta tii bä rahob had'yyt hē. Dooh da tahēej bä rahoop doo.

Dejöp do paa P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Tii bä ÿ hapäh tabag'ääs do tyng n'aa haeh doo, hawak doo, ta jó hasooh do na-ääj hē. Ta jasoo do matym gó hanäng do paa badäk hahÿÿh, wē na-ääj hē bedo bong. ¹² Tii bä sahōnh hē dejöp do paah, ky n'aa ets'ēēh do paah, ky n'aa nets'äs do paa na-ääj hē P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé rababē kân ÿ hapäh. Tii bä ma kahé bäh hä kasēēts däg kân ta hä ramoo bok do kerih doo. Ma kahé bäh, edēb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa tagasēēts hōm na-ääj hē. Tii b' dejöp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ma kahé bäh hä takerii däk ramoo bok do paah. Ramoo bok do pénh raky n'aa kety däk. ¹³ Dejöp do paa akajar me pehäs do paah, dejöp doo, dejöp do rababong bä habong do na-ääj hē P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ramoo bok do pénh né hē sahōnh hē raky n'aa kety däk. ¹⁴ Tii bä dajēb gawatsig hōm. Ades häd näng doo, dejöp do rababong do gawatsig hōm na-ääj hē. P'op Hagä Do dawäts hōm ti ta me, karaj'aa hadoo doo gó, tēeg hōō hahōng doo gó. Akajar hahōng doo, pawóp nuu me däg dajöp do tii. ¹⁵ Ta tii bä radewäts bēēnh sahōnh hē sa häd kanerih do edēb had'yyt do gadoo do heen n'aa hä.

21

Jerusarēnh papuuj ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä wē papuuj, hēej papuuj ÿ bahapēē kân. Badäk hahÿÿ pooj jé hanäng do paah, wē pooj jé hanäng do paa bedo bong. Dooh boo akajar. ² Tii bä panang Jerusarēnh papuuj,* tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew däk do ÿ bahapäh hÿ pong jé naa hahyng doo, P'op Hagä Do bawät doo bä naa. Tak'öp

† **20:6** Taw'ääts hē 2.11 hä ji ner'oot ta ti ky n'aa. ‡ **20:8** Ta ti Gog, Magog ramaneēēnh doo, Nesaa Do Yb karapee P'op Hagä Do wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa tii, P'op Hagä Do karapee wē kaneb'ooh doo. § **20:10** Mäs kyy me ta ti saw'aak do ramaneēēnh enxofre. Tak'öp mahÿÿnh do ta tsyg ji poo gó tajēē bä. Tak'öp tabahōng, tak'öp ta buu banesaa. * **21:2** P'op Hagä Do karapee sa panang tii.

tabanäm, maruus katëë do pan'aa saroor tak'ëp hanäm do dadäk doo da, ta patug pan'aa tagadoo hyb n'aa hadoo. ³Tii bā P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa bā naa rē tanyy ky hadoo: “Hÿÿ kã, ajyy, ÿÿj rababok doo bā P'op Hagā Do panang. Sa mahang P'op Hagā Do bawät da. Ta karapee da tii. Sa sii né da P'op Hagā Do bawät. Ti né hē ti rah'yy kaha'eeh doo. ⁴P'op Hagā Do awug hōm da sa ty nabëëh. Dooh wäd dajëb. Dooh dajëp do hyb n'aa h'yy katōn wät péh, dooh wäd do hyb n'aa dajëb. Dooh ji aód wäd bā. Dooh ji ahob wäd bā. Tii d' tawén hadoo da, badoo wät do hyb n'aa pooj jé hanäng doo”, näng P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa bā naa ganyyh do kyyh. ⁵Tii b' tabagā tyng n'aa jó hasooh do ky hadoo: “Sahōnh hē papuuj dāk ÿ an'oo bā”, näng. Ti taky hadoo hā ÿÿ: “Merii sahōnh hē hahÿ òm ÿ maher'ood wät doo. Te hub né hē hahÿ ÿ her'oot doo, tahajaa ji ky dahé bā”, näng. ⁶Tii b' taky hadoo ênh: “Sahōnh hē kaja dāk. ÿ né hē Aw-Pah, ÿ né hē Omekah. ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadëëg ub hawät doo. Hoo kaanh do hadoo do hā ÿ anoo da tabeëëk hyb n'aa naëng ji edëb had'yyt hē hanoo doo. Bag hënh ÿ banoo da ta tii. Dooh ta sām ÿ gahëën bā. ⁷Jé nesaa do hā j'aa ketsë do paa hā ÿ anoo da sahōnh hē hahÿ papuuj ÿ pehuuj wät doo. ÿ da P'op Hagā Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii. ⁸Tii d' nado hëp ÿ n'aa rahoop do je'ÿÿm do hyb n'aa ÿ rahyb n'aa eränd hōm do sa hā, Jesus hā h'yy kanae bong do sa hā, nesaa do sa h'yyg gó hanäng do sa hā, sa da hadoo do dahej'ëep do sa hā, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii he'ÿÿh do sa hā, mehëm do sa hā, kabarii hā h'yy ka'eeh do sa hā, daap men'yyh do sa hā na-āāj hē. Karaj'aa hadoo doo gó, tëëg hōō hadoo doo gó, saw'aak do hahōng doo gó radewäts bëënh da tii. Pawóp nuu me däg dajëp do tii”, näng hā ÿÿ P'op Hagā Doo.

⁹Tii bā setsi hedoo do āās, setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bā habong do ahoop do man'aa do paa see ana kån wë ÿÿ, ti hā ÿ taky hadoo: “B'ëep. Maruus hadoo doo, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa hadoo do ÿ metëëh da a hā”, näng ta kyyh. ¹⁰Tii bā s'ëëh hadoo ÿ bahapäh P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Säh ÿ hadoo doo gó āās ÿ tamahūüm kån waëë aeh do p'op nu dāk doo hënh. Ta tii bā Jerusarënh papuuj, tsyt hē P'op Hagā Do wë kasëëw dāk do panang, hÿ pong jé, P'op Hagā Do bawät bā naa hahyng do tametëëh hā ÿÿ. ¹¹Panang gabar'ëëng dāk P'op Hagā Do bag tak'ëp gabarëëh do an'oo bā. Pā tak'ëp ky n'aa gebah do gabarëëh do hadoo tagabar'ëëng. Pā gabarëëh do jas-peh häd näng do ty gahiin do hadoo, hapees do hadoo. Tak'ëp ty ganäm pā tég hawak do hadoo. ¹²Panang w'oo hā ta hadë tak'ëp p'op nu dāk doo. 12 ta nooh. Sét ta noo ken'yyh do hā āās see bagëët. Sét ken'yyh ta noo hā takerii dāk 12 hedoo do Isaraéw taah sa panaa du n'aa do sa häd. ¹³Papÿÿj hana hënh tamawoob hē ta nooh. Papÿÿj hahyng hënh tamawoob hē. Ta karawaa me tamawoob hē, ta karawaa see me tamawoob hē ta nooh. ¹⁴12 pā ta hadë hejój n'aa. Sét ken'yyh do hā takerii dāk 12 hedoo do B'éé T'aah mejüü do sa häd. Sét ken'yyh pā hā takerih sét hē häd.

¹⁵Āās si ÿ her'oot do atón ji metyy do nahëë k'āäts tég gabarëëh do s'ëëb ji tatu hadoo doo. Ta me tametty panang ta madawëët doo, ta gagod, panang nooh, panang hadë. ¹⁶Séd pénh panang ta madawëët doo, ta gagod. Tii b' ji metyy do nahëë me panang āās etyn hōm. 2,200 kirōōm ta madawëët doo. Ti pénh ta gagod, ti pénh tanu dāk doo. ¹⁷Tii bā āās ety hōm ta hadë n'aa. Ta hadë hebaan doo, 65 meet. Ji metyy do pénh né hē ti āās metyy doo. ¹⁸Pā gabarëëh do jas-peh häd näng do s'ëëb panang hadë. Tak'ëp baad hadoo do k'āäts tég gabarëëh do s'ëëb me panang katamaa dāk. Ty ganäm, paras-ko hadoo. ¹⁹12

hedoo do pä, ta hadë mejój n'aa hä sahõnh hë hedoo pé pä gabarëeh do ky n'aa gebah doo. Pä gabarëeh do jas-peh häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hä.† Pä gabarëeh do sapiro häd näng do ta see hä.‡ Pä gabarëeh do agata häd näng do ta see hä.§ Pä gabarëeh do emerald häd näng do ta see hä.** 20 Pä gabarëeh do onis häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hä.†† Pä gabarëeh do rubi häd näng do ta see hä.‡‡ Pä gabarëeh do kirisorit häd näng do ta see hä.§§ Pä gabarëeh do beriwo häd näng do ta see hä.*** Pä gabarëeh do topasijo häd näng do ta see hä.††† Pä gabarëeh do kirisop häd näng do ta see hä.‡‡‡ Pä gabarëeh do jasĭn-to häd näng do ta see hä.§§§ Pä gabarëeh do ametis häd näng do tagadëeg ub pä ta hadë hejój n'aa hä.* 21 Gabarëeh do perora häd näng do s'ëeb 12 hedoo do panang hadë noo hä ji bejëndoo doo bä. Sét hë perora ken'yuh sét ta noo pan'aa.† K'ääts tég tak'ëp baad hadoo do s'ëeb ta tyw n'aa panang hoo gad'oo bä tabës doo. Ty ganäm paras-ko hadoo.

22 Ta ti panang bä dooh ý hapëë bä tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do tób n'aa. Dooh hyb n'aa péh, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, B'éé T'aah na-ääj hë panang bä né hë rababok do hyb n'aa. 23 Ta ti panang bä, dooh hyb n'aa pé papÿÿj bag, kamarab bag, tabawag had'yyt hë do hyb n'aa P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bä. B'éé T'aah na-ääj hë panang bag hadoo. 24 Panang bag gó sahõnh hë hëej babuuj‡ rababok da. Sahõnh hë hëej sa wahë n'aa, Jesus hä h'yy kae däk doo, panang hënh ramena da rakaweh'ëeh doo, ta tii bä rabajëë p'ëë bä, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rakawehëë däk hyb n'aa kä. 25 Dooh da ranoo gatsëë bä panang. Dooh hyb n'aa péh. Adëb bä had'yyt hë ta tii bä. Dooh wäd atsem. 26 Sahõnh hë hëej babuuj rabajëë p'ëë da panang hënh P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, ta hä raweh'ëeh hyb n'aa.§ 27 Dooh nesaa pé t'ii hënh hajëë pëë péh. Dooch da rajëë pä bä ta tii bä kabarii hä h'yy ka'eeh do paah, P'op Hagä Do wad'ii do paah. Jääm hë hajëë p'ëë da ta tii bä B'éé T'aah wë hanäng do edëb had'yyt do gadoo do sa häd heen n'aa hä sa häd kerih doo.

22

Tamii edëb had'yyt hë hanoo do ky n'aa hahÿÿh

1 Tii bä kä, tamii awäd had'yyt hë do naëng hanoo do ääs metä wäd kån hä ýÿ. Paras-ko s'ëeb hadoo, tak'ëp ty ganäm pä tég hawak do hadoo tamii. P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh sa bagä tyng n'aa bä naa taganyyh. 2 Ta tyw n'aa panang hõõ bä tabës do hoo gad'oo bä tamii mahyng. Ta naby me, ta naby see me na-ääj hë tabahäng joom ji hed'ëep doo. Kamarab hë had'yyt hë ti rabeaak. 12 nuu me sét ta baah ken'yuh rabeaak. Dooh hëej haw'ääts hë babuj n'aa rahob wäd bä nahëeh, baad had'yyt hë rababok tan'oo

† 21:19 Häd pëeh ty gadoo ta ti jas-peh. ‡ 21:19 Häd ty gabajaruut ti sapiro. § 21:19 Hahiin, rii näng ti agata. ** 21:19 Hapëeh ty gadoo ta ti emerald. †† 21:20 Häd hasënh ty gadoo ta ti onis. ‡‡ 21:20 Häd hahiin ta ti rubi. §§ 21:20 Hapees ty gadoo ta ti kirisorit. *** 21:20 Hapees ty gadoo ta ti beriwo. ††† 21:20 Kata ty gadoo ta ti topasijo. ‡‡‡ 21:20 Jawaraah tyb ty gadoo ta ti kirisop. §§§ 21:20 Kata häd hiin do hadoo ta ti jasĭn-to. * 21:20 Säänh tyb hadoo ta ti ametis. † 21:21 Nu nad'ëed its perora häd näng do badäk hahÿÿ bá ji aw'yyt doo. Tak'ëp tanu eh hahÿ perora. ‡ 21:24 Jesus hä h'yy kae däk do ti ta tii. Jesus hä h'yy kana'eeh do paa p'ooj ub radewäts bëenh akajar hahõng doo me. § 21:26 Tahajaa na-ääj hë ji erii bä hahÿÿ da: "Panang hënh ramajëeh da badäk hahÿ hëej babuuj sa ma ky n'aa gebah doo, rakaweh'ëeh hanoo doo, P'op Hagä Do hä takan'oo däk hyb n'aa kä, P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa kä."

bä ta ti joom g'aad. ³ Ta tii bä dooh ky n'aa kawasee do tanyy wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, panang bä né hē P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rabag'ääs do tyng n'aa batooj kån do hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, panang buuj, rahyb n'aa jew'yyk da ta hä. ⁴ Rahapäh da P'op Hagä Do mamets. Sa maboor hä takerii däk da ta häd. ⁵ Dooh wäd da atsēm. Dooh hyb n'aa wät pé sa bag, dooh hyb n'aa wät pé papÿÿj bag. P'op Hagä Do ti sa bag. Ta karapee rabag'ää had'yyt da. ⁶ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Te hub né hē sahōnh hē mahapäh doo, maaaa napäh doo, tahajaa ji ky dahé bä. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, ta ky n'aa rod h'yyb mahūum do tamejō wät ta ääs, nayyw hē hawät do ta karom sa hä tametēeh hyb n'aa”, näng ääs kyyh hä ÿÿ.

⁷ Tii bä Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä dä! Nayyw hē da ÿ matēeh. Ky n'aa kedēng da, ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä kerih do ky daheeh doo”, näng.

⁸ ÿ Jowāw, ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ maa napäh doo. ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ hapäh doo. Sahōnh hē ta ti ÿ maa napäh jawén paa bä, ÿ bahapäh do jawén paa bä, ÿ badēē jat tūū ääs sahōnh hē ta ti hä ÿ metēeh do tsyym pa, ta hä ÿ j'aa etsē hyb n'aa paawä. ⁹ Tii b' taky hadoo: “Dooh. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né hē, a wakāän hedoo do Jesus ky n'aa rod ta karom rabahadoo doo da, sahōnh hē hahÿ kerih do ky dah'eeh do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hē. P'op Hagä Do ti maj'aa etsē!” , näng ta kyyh.

¹⁰ Tii bä taky hadoo ēnh hä ÿÿ: “Majejēn manä ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä ma kahé bäh hä kerii däk doo, edaa däk do hyb n'aa kerii däk do kajaa. ¹¹ Edaa däk do hyb n'aa ta ti kajaa doo, na mabok nesaa doo gó nesaa do moo heb'ook doo, rakanarēn bä rah'yy kawanareem bä. Na ji h'yyb hasuts däk do hadoo hanoo doo gó rababok nä hÿ jawén sa h'yyb hasus do hadoo do hä rakanarēn bä rah'yy kawanareem bä. Tii d' nado baad hadoo do moo bok doo. Taw'ääts hē baad hadoo do ramoo boo had'yyt hē. Ti hadoo ēnh tsyt hē P'op Hagä Do wē habok doo. Taw'ääts hē tii da né hē rababoo had'yyt hē”, näng ääs kyyh.

¹² Ti Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä da! Nayyw hē da ÿ kajaa. ÿ kajaa bä kä ÿ manaa da sahōnh hē ta sām. Ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahōnh hē sa hä ta sām. ¹³ ÿ né hē Aw-Pah, ÿ né hē Omekah. ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadēēg ub hawät doo. ÿ né hē sahōnh hē du doo doo, ÿ né hē sahōnh hē gawats'iik doo. ¹⁴ Ky n'aa kedēng da sa saroor rahetsyyd wät doo.* Sa hä takan'oo däk panang Jerusarēn papuuj gó rabajēē p'ēē hyb n'aa. Sa hä takan'oo däk joom ji hed'ēep do ag rabepōj hyb n'aa. ¹⁵ Ajyy ÿÿj awaar nesaa do hedo padēēk doo, mehēm doo, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo, sa da hadoo do dahej'ēēp doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, te hub nadoo do gen'aak do na-ääj hē, dooh rahaja bä rajēē pä bä ta tii bä.†

¹⁶ “ÿ Jesus, ÿ mejō däk ääs karom ÿ seeh, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä sahōnh hē hahÿ tamaher'oot hyb n'aa. ÿ né hē ta ti Dawi panaa Dawi hä P'op Hagä Do ky dāng do paah. Watom tak'ēē gabarēēh do hadoo ÿÿh”, ‡ näng Jesus kyyh.

¹⁷ P'op Hagä Do Sahee, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa§ na-ääj hē ky hadoo Jesus hā: “B'ēēp ahyyh!”, näk sa kyyh. Taw'ääts hē hahÿ maa new'ēē do ti na-ääj

* **22:14** Ji saroor ji hetsyyd wät do ky n'aa gó tabeh'ūum ji h'yyb tym ky n'aa. Baad hado däk ji h'yyb, Jesus ji hyb n'aa dajēp do hyb n'aa. † **22:15** Tabanesaa hēnh, akajar hahōng doo bä radewäts bēēnh tii. ‡ **22:16** Watom tapaj'ēē bä bawag däk do heen n'aa hadoo Jesus, papuuj P'op Hagä Do moo wät do kajaa do tametēeh do hyb n'aa. § **22:17** Ta hä h'yy ka'eeh do tii.

hě raky hadoo: “B'ëep ahyyh!” Jé hoo kaanh do hadoo doo, jé karěn doo, taw'ääts hě tabana Jesus wě, tagadoo hyb n'aa naëng ji edëb had'yyt hě hanoo doo, bag hënh kan'oo däk doo.

¹⁸ Tak'ëp péj ý maher'oot ta jawén hawät do ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerih do maa napäh do hã. Hahỹý da bë ý maher'oot: Hahỹ kerii däk do bahňnh herih pé ta hã, ta ti hedoo do hã P'op Hagä Do anoo da baad nadoo do ta ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerii däk doo, ta bahňnh ji erii bä. ¹⁹ Ta jawén hawät do ky n'aa, hahỹ ma kahé bäh hã kerih do ta ky n'aa wób hado hõm péh, ta ti hadoo do hã dooh P'op Hagä Do an'oo wäd bä panang tsyt hě kasëew däk doo hënh tajëë suun bä, ta ky n'aa hahỹý hã kerih doo. Dooh tan'oo wäd bä joom ji hedëp do ag tepoo bä, ta ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerih doo.

²⁰ Hahỹý da Jesus, hahỹý hã bë tamaher'oot do kyyh: “Nayyw hě da ý bahyng ý matëéh doo. Né hup ý né hě”, näng.

“Ýý. Tii d' né hě. Taw'ääts hě. B'ëep ahyy Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, näng ý ta hã.

²¹ Ý karěn Jesus Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym P'op Hagä Do karapee sa wě. Tii d' né hě taw'ääts hě. Jääm hě kä.